

هو

۱۲۱

جنّات الوصال

اثر متکمل

جناب حاج محمد علی اصفهانی نورعلیشاه اول

جناب رونقعلیشاه کرمانی

جناب احمد بن حاج عبدالواحد نظامعلیشاه

بکوشش سید رضی واحدی

فهرست مطالب

۱۹ ذکر الشیخ الکامل المکمل الواصل بالله جناب نورعلی‌شاه قدس سرّه‌العزیز
۲۲ ذکر جناب رونق‌علی‌شاه رحمه الله
۲۳ ذکر جناب نظام‌علی‌شاه رحمه الله
۲۵ جنت اول
۲۵ افتتاح کنز اسماء عظیم
۲۶ سپاس خدا
۲۷ مراتب وجود
۲۸ سبب نظم کتاب و مدح احمد پاشا
۳۱ علت غائی خلقت
۳۳ الفت روح و جسم
۳۴ انسان کبیر
۳۵ معراج
۳۵ شیطان
۳۶ جنت و دوزخ
۳۷ صراط و میزان
۳۷ کثرت و وحدت
۳۸ نبوت و ولایت
۳۹ ولی عصر عجل الله تعالی فرجه
۳۹ قیامت
۴۰ ثواب و عقاب
۴۰ مرغ لاهوتی
۴۱ هشت جنت و هفت دوزخ
۴۲ جنات و نیران
۴۳ نامهای هشت جنت
۴۴ جنت و نار
۴۵ فردوس نهم
۴۵ اهل فردوس نهم
۴۶ خضر و موسی
۴۶ شریعت، طریقت، حقیقت

۴۹.....	طلب کامل.....
۵۰.....	کامل.....
۵۱.....	وصف طالب.....
۵۲.....	صفات طالبان.....
۵۲.....	حال طالب.....
۵۳.....	سوداگر و درویش.....
۵۴.....	غلیواج و هما.....
۵۷.....	طهارت.....
۵۸.....	نماز.....
۵۹.....	اسلام.....
۵۹.....	ایمان.....
۶۰.....	شهادت.....
۶۱.....	صفات مؤمن.....
۶۴.....	صوم و زکوة و فطر.....
۶۶.....	روزه خاص.....
۶۷.....	افطار لقا.....
۶۷.....	امساک.....
۶۸.....	شمع جمع الجمع.....
۷۰.....	معرفت نفس.....
۷۳.....	جوهر و گوهر.....
۷۴.....	چهار نفس.....
۷۵.....	لوح محفوظ.....
۷۷.....	قضا و قدر.....
۷۷.....	جبر و تفویض.....
۷۹.....	لوح عام و خاص.....
۸۲.....	نطفه آدم.....
۸۴.....	رحلت و توليد.....
۸۵.....	سعد و نحس ساعت.....
۸۵.....	شقاوت.....
۸۷.....	سعی.....
۸۸.....	جاروب سعی.....
۸۸.....	چشمه تقوی.....
۸۹.....	تیشه فکر و ذکر.....
۹۰.....	چشمه های هشت گانه.....
۹۱.....	صیقل اسم اعظم.....

۹۱	بشر حافی
۹۳	اسم الله
۹۴	نقد انسان
۹۵	آزار درویشان
۹۵	وکیل زند
۹۸	رهزنان طریق
۱۰۱	ضراب قلابی
۱۰۴	نقش قلابی
۱۰۶	جنت دوم
۱۰۶	سپاس خدا و مدح احمد پاشا
۱۱۰	بیان جنت دوم
۱۱۱	عبودیت
۱۱۳	معرفت
۱۱۴	حضرات خمسه الهیه
۱۱۴	طرق مختلف
۱۱۵	ره اخیار مشتمل بر چهار اصل
۱۱۵	اصل اول
۱۱۶	اصل دوم
۱۱۶	اصل سوم
۱۱۶	اصل چهارم
۱۱۷	راه ابرار
۱۱۸	راه اولیا
۱۱۹	توبه
۱۲۰	نماز
۱۲۲	اسرار نماز
۱۲۳	سفارش انبیا درباره نماز
۱۲۳	گفتار ابن عباس درباره نماز علی (ع)
۱۲۴	روزه
۱۲۵	روزه مریم
۱۲۵	روزه موسی
۱۲۶	روزه حواریون
۱۲۷	حج
۱۲۹	کعبه
۱۳۰	شرافت زمین کعبه

۱۳۰.....	جهاد.....
۱۳۱.....	جهاد با نفس.....
۱۳۱.....	جهاد اصغر.....
۱۳۲.....	شهادت مشتاق.....
۱۳۴.....	شهادت درویش جعفر.....
۱۳۵.....	واعظ بیدین.....
۱۳۶.....	مکافات عمل.....
۱۳۷.....	اوقات جهاد.....
۱۳۸.....	جهاد اکبر.....
۱۳۸.....	توبه.....
۱۴۰.....	توبه فضیل.....
۱۴۱.....	زهد.....
۱۴۱.....	زهد عام.....
۱۴۲.....	زهد خاص.....
۱۴۳.....	زهد خاص الخاص.....
۱۴۴.....	قصه یوسف.....
۱۴۵.....	توکل.....
۱۴۶.....	اهل توکل.....
۱۴۷.....	توکل ابراهیم.....
۱۴۷.....	سیر ابراهیم.....
۱۴۸.....	شرحی در توکل.....
۱۵۰.....	قناعت.....
۱۵۱.....	قصه بهلول و مأمون.....
۱۵۲.....	کیمیا.....
۱۵۳.....	اکسیر.....
۱۵۸.....	اکسیر کلیه.....
۱۶۲.....	مهلکات اکسیر.....
۱۶۵.....	عزلت.....
۱۶۷.....	خلوت اول.....
۱۶۹.....	خلوت دوم.....
۱۷۰.....	ذکر.....
۱۷۲.....	ذاکر.....
۱۷۳.....	بادۀ ذکر.....
۱۷۴.....	توجه.....
۱۷۷.....	صبر.....

۱۷۸	تسلیم
۱۷۹	درویش شبان
۱۸۰	رضا
۱۸۳	بیان پیر و آداب مرید
۱۸۵	خاموش
۱۸۷	جنت سوم
۱۸۷	بیان جنت سوم
۱۸۹	وصف جنت سوم
۱۸۹	مبدأ و معاد
۱۹۰	القاب محبت
۱۹۱	وادی حب
۱۹۳	خبر
۱۹۵	نظر
۱۹۷	شہوت
۲۰۰	ود
۲۰۱	حیرت
۲۰۱	غیرت
۲۰۲	اکسیر
۲۰۵	«ساقی نامہ»
۲۰۵	عشق
۲۰۶	اسم اعظم
۲۰۷	ناز
۲۰۷	مناجات
۲۰۸	نیاز
۲۰۹	ہوا
۲۱۰	فنا و بقا
۲۱۱	ساقی نامہ
۲۱۱	ارکان محبت
۲۱۲	رکن حبیب
۲۱۲	ادب
۲۱۲	«مناجات»
۲۱۳	بعد نسب
۲۱۳	«مناجات»
۲۱۳	یقین

٢١٤.....	بيعت رب البشر.....
٢١٥.....	مناجات.....
٢١٧.....	رکن ودود.....
٢١٧.....	وجه وفا.....
٢١٨.....	«التفات».....
٢١٨.....	دوام شهود.....
٢١٩.....	ولایت.....
٢١٩.....	دعا.....
٢٢٠.....	«دعا».....
٢٢٠.....	تعشق.....
٢٢٠.....	تحمل در جفا.....
٢٢١.....	علو همت.....
٢٢٢.....	شوق.....
٢٢٢.....	قلب صاف.....
٢٢٣.....	قدرت.....
٢٢٣.....	قرب شه.....
٢٢٤.....	دنو.....
٢٢٤.....	رييت.....
٢٢٥.....	تمكين.....
٢٢٥.....	«التفات».....
٢٢٦.....	کوی جانان.....
٢٢٧.....	محرم.....
٢٢٧.....	حزم.....
٢٢٧.....	عزم ثابت.....
٢٢٨.....	ذکر.....
٢٢٩.....	فکر.....
٢٣٠.....	جذب.....
٢٣١.....	محو.....
٢٣١.....	وحدت.....
٢٣٢.....	رضا.....
٢٣٣.....	خاتمه.....
٢٣٤.....	شرح خطبة البيان.....
٢٣٨.....	وعظ سالک.....
٢٣٨.....	کامل مکمل.....
٢٣٩.....	«التفات».....

٢٤٠.....	«التفات»
٢٤١.....	التفات
٢٤٣.....	جنت چهارم
٢٤٤.....	حبيب
٢٤٤.....	معراج جان
٢٤٥.....	على
٢٤٥.....	وحدانیت
٢٤٦.....	جلوه
٢٤٦.....	مناجات
٢٤٧.....	ودانیت
٢٤٨.....	دال دنا
٢٥٠.....	سبب نظم کتاب
٢٥١.....	نظم
٢٥٢.....	مناجات
٢٥٢.....	توکید نظم
٢٥٣.....	«مناجات»
٢٥٣.....	مقصد نظم
٢٥٤.....	عالمان
٢٥٥.....	رعایا
٢٥٥.....	تجار
٢٥٦.....	امیران
٢٥٦.....	«مناجات»
٢٥٧.....	یقین
٢٥٧.....	علم الیقین
٢٥٨.....	بوالفضول
٢٦٠.....	عینیت
٢٦١.....	عین الیقین
٢٦١.....	مناجات
٢٦٢.....	حق الیقین
٢٦٥.....	امیرالمؤمنین
٢٦٦.....	حسن و عشق
٢٧٠.....	حکایت راجا
٢٧٥.....	رمز حکایت فوق
٢٧٦.....	على

٢٧٩	غيتت صاحب الزمان (ع)
٢٨٠	تأديب لبيب
٢٨٢	نقطه حسن و دايره عشق
٢٨٣	«ساقى نامه»
٢٨٤	جبر و اختيار
٢٨٥	چهار نفس
٢٨٦	امانت حق
٢٨٦	مناجات
٢٨٧	بت پرست
٢٨٩	زكوة
٢٩١	خطا و عطا
٢٩٣	سكينه قليه
٢٩٤	«مناجات»
٢٩٥	جبر و اختيار
٢٩٧	جبر
٣٠١	اختيار
٣٠٣	متكبران
٣٠٤	اضلال و هدا
٣٠٤	شأن شاه
٣٠٥	طينت

جنت پنجم ٣١٠

٣١٠	سبب نظم كتاب و مدح على عليه السلام
٣١٠	الحديث من الرسول الله (ص): لو ان الشجر اقلام و البحر مداد و الجن حساب و الانس كتاب ما احصوا فضائل على ابن ابى طالب عليه الصلوة و السلام
٣١٢	الحديث قال رسول الله صل الله عليه و اله: من اراد ان ينظر الى آدم (ع) فى علمه و الى نوح (ع) فى تقويه و الى ابراهيم (ع) فى خلته و الى موسى (ع) فى هيئته و الى عيسى (ع) فى عبادته فينظر الى على ابن ابى طالب (ع)
٣١٢	قال زين العباد و سيد السجاد عليه السلام انى لى بعبادة على عليه السلام
٣١٣	سيماهم فى وجوههم من اثر السجود
٣١٣	الحديث: الدنيا ما يشغلك عن الله حده امير المؤمنين عليه الصلوة و السلام
٣١٤	الحديث: ضربة على عليه السلام يوم الخندق توازى عمل الثقلين
	قال الرسول الهاشمى صلى اله عليه و آله: من احب علياً قبل الله منه صلواته و صيامه و قيامه و استجاب دعائه، الا من احب علياً اعطاه الله بكل عرق فى بدنه بيتاً فى الجنة، الامن حب آل محمد (ص) آمن من الحساب و

الميزان و الصراط، الامن مات على حب آل محمد(ص) فانا كفيhle بالجنة مع الانبياء الامن ابغض آل محمد(ص) جاء يوم القيمة مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله.....	٣١٤
قال الرسول صلى الله عليه وآله: احوالله تعالى يغذوكم من نعمه و كما هواهله و احبوني لحب الله تعالى واحبوا اهل بيتى لحبى	٣١٥
قال الرسول الله: يا على انت سيد من فى الدنيا و سيد من فى الآخرة من احبك فقد احبني و من احبني فقد احب الله عزوجل و عدوك عدوى وعدوى عدو الله و بل لمن ابغضك.....	٣١٥
قال اميرالمؤمنين عليه السلام: تركت الدنيا بقله بقائها و كثرة عنائها و خسه شركائها.....	٣١٦
الدنيا جيفة و طالبها كلاب.....	٣١٦
«ساقى نامه».....	٣١٦
بيان تحقيق عد الاثنا عشر.....	٣١٧
هو الله الذى لا اله الا هو عالم الغيب (على مرتضا) و الشهادة (حسن بن على) هو الرحمن (حسين بن على) الرحيم(على سجاد) هو الله الذى لا اله الا هو الملك (باقر العلوم) القدوس (جعفر صادق) السلام (موسى الكاظم) المومن (على رضا) المهيمن (محمد تقى) العزيز (على نقى) الجبار (حسن عسكرى) المتكبر (محمد مهدي) سبحان الله عما يشركون.....	٣١٧
هو الله الخالق البارى المصور له الاسماء الحسنى الى عزيز الحكيم.....	٣١٧
قال النبى صل الله عليه وآله: انا كالشمس و على كالقمر.....	٣١٨
قال عليه السلام: اول ما خلق الله القلم و قال اول ما خلق الله نورى و قال انا و على من نور واحد.....	٣١٨
كنت مع الانبياء سراً و معى جهراً «الاستغاثة و الالتماس».....	٣١٨
لولا خليفة الله فى الارض لساخت باهلها.....	٣١٨
مولود على(ع).....	٣١٩
اللهم انى اسئلك بالمحمدية المحمودية و بالعلوية العالية و بالفاطمة البيضاء و الاتفضلت على بالرحمة و الرؤفة.....	٣٢٢
الحديث.....	٣٢٥
اسلام آوردن على(ع) در خردى.....	٣٢٧
التفات.....	٣٢٩
معجزات على(ع).....	٣٣٠
روايت ابى جعده.....	٣٣١
انبساط شيعه.....	٣٣٣
كرامات على.....	٣٤٤
استغاثة در التفات.....	٣٤٤
تعبير كرامات.....	٣٤٥
الاستغاثة و الاستعانة.....	٣٥٠
احياى مرده.....	٣٥١
الاستغاثة.....	٣٥٣
انتباه شيعه.....	٣٥٦

۳۵۷	الانتباه با حجاب الله
۳۵۸	الالتفات
۳۶۱	شرح حال امام حسن (ع)
۳۶۳	التفات
۳۶۳	امام حسن (ع) و معاویه
۳۶۴	کرامات امام حسن (ع)
۳۶۵	الاستغاثه
۳۶۵	امام حسین (ع)
۳۶۹	بیان امامت
۳۷۰	مردم کوفه
۳۷۷	طفلان مسلم
۳۷۷	داستان کربلا
۳۷۹	الحديث
۳۸۰	نافرمانی عزازیل
۳۸۲	معجزه حسین (ع)
۳۸۴	خون خدا
۳۸۵	زیارت حسین (ع)
۳۸۶	حسن و عشق
۳۸۶	محمد بن حنیفه و مختار
۳۹۱	«الحديث»
۳۹۲	زین العابدین (ع)
۳۹۳	وجه اشتها بزیین العابدین
۳۹۳	الحديث
۳۹۳	صفات آن حضرت (ع)
۳۹۵	ساقی نامه
۳۹۶	مناجات
۳۹۶	حکایت
۳۹۸	نامه عبدالملک بحجاج
۳۹۹	حضرت باقر (ع)
۴۰۰	مناجات
۴۰۰	حکایت جابر
۴۰۱	ملاقات حضرت باقر (ع) با راهب
۴۰۴	سوال جابر بن زید از حضرت
۴۰۵	سئوال عبادین کثیر از حضرت
۴۰۶	روایت زید بن علی درباره ۱۲ امام

۴۰۶.....	جعفر صادق(ع)
۴۰۷.....	سعایت از حضرت صادق(ع) نزد منصور
۴۰۸.....	روایت سفیان بن یحیی
۴۰۹.....	توسل
۴۰۹.....	روایت علی ابن ابی حمزه
۴۱۰.....	قصه یونس خرما فروش
۴۱۰.....	روایت ابن محسن
۴۱۱.....	موسی بن جعفر(ع)
۴۱۲.....	روایت شقیق بلخی
۴۱۳.....	مرغ و خفاش
۴۱۴.....	موسی بن جعفر(ع) و شیر
۴۱۴.....	توسل
۴۱۵.....	حضرت صادق(ع) و عبدالله
۴۱۵.....	روایت هشام بن سالم در امامت
۴۱۷.....	سؤال اسحق بن جعفر از امام هفتم
۴۱۷.....	وصایای امام هفتم
۴۱۷.....	توسل
۴۱۸.....	بیان شهادت امام هفتم
۴۱۹.....	نظام علیشاه
۴۲۶.....	روایت مسیب
۴۲۸.....	علی بن موسی الرضا(ع)
۴۳۰.....	درای کاروان
۴۳۲.....	امیر کاروان
۴۳۵.....	امام رضا(ع)
۴۳۶.....	روایت علی بن محمد
۴۳۶.....	روایت ابراهیم بن موسی
۴۳۷.....	قحطی خراسان
۴۴۰.....	مناجات
۴۴۱.....	روایت ابن بابویه
۴۴۳.....	روایت احمد بن علی
۴۴۴.....	شهادت علی بن موسی الرضا(ع)
۴۴۷.....	امام جواد(ع)
۴۴۸.....	معجزات امام(ع)
۴۵۰.....	حدیث از حضرت صادق(ع)
۴۵۲.....	معجز دیگر امام جواد(ع)

۴۵۷.....	استفسار امام صادق(ع) از حال برادر هارون زیاد.....
۴۵۸.....	بیان حضرت صادق(ع) درباره علم.....
۴۵۹.....	رمزی از اسرار دل.....
۴۷۱.....	بقیه امام جواد(ع).....
۴۷۳.....	توجیه معجزه.....
۴۸۱.....	در معنی نبوت و ولایت.....
۴۸۲.....	امام دهم حضرت نقی(ع).....
۴۸۳.....	معجزات آن حضرت علیه السلام.....
۴۸۸.....	شیعه اصفهانی.....
۴۸۹.....	علی بن محمد(ع) و مرد شعبده باز.....
۴۹۱.....	زنی که مدعی دختری زهرا(ع) بود.....
۴۹۳.....	فی الامتحان.....
۴۹۸.....	«فی المناجات».....
۴۹۹.....	امام حسن عسکری(ع).....
۴۹۹.....	معجزات آن حضرت.....
۵۰۹.....	الاستغاثة و الاستعانة.....
۵۱۲.....	حضرت حجة(ع).....
۵۱۴.....	بیان نی.....
۵۱۶.....	بیان دم.....
۵۲۱.....	بیان نائی.....
۵۲۲.....	روایت بشیرین سلیمان.....
۵۲۹.....	مولود حضرت حجة(ع).....
۵۳۴.....	الاستغاثة و الاستعانة.....
۵۳۵.....	ذکر حال اولیا.....
۵۳۹.....	علم و معرفت.....
۵۴۳.....	تحقیق محقق دوانی.....
۵۴۵.....	ولایت.....
۵۴۸.....	ولایت.....
۵۵۲.....	در لزوم وجود مشایخ طریق.....
۵۵۸.....	علم ظاهر و علم باطن.....
۵۶۴.....	صاحبدل.....
۵۶۵.....	طریقت و شریعت.....
۵۶۷.....	مغز اسلام.....
۵۶۹.....	ابراهیم ادهم.....
۵۷۰.....	سلطانی ابراهیم ادهم.....

٥٧٠	آگاہی ابراہیم ادم
٥٧٤	بایزید
٥٧٦	داستان بایزید
٥٧٨	جناب معروف کرخی
٥٧٩	اخلاق جناب معروف
٥٧٩	کودکی معروف
٥٨٦	جناب سری سقطی رحمة الله عليه
٥٨٧	دعای سری
٥٨٨	بی میلی نسبت دنیا
٥٨٩	جنید بغدادی رحمة الله عليه
٥٩١	بیان حال جنید
٥٩٣	شاه نعمت الله ولی قدس سره
٥٩٤	امتحان شاهرخ
٥٩٥	اربعین مردانه و زنانه
٥٩٦	مشتاقعلی قدس سره
٥٩٧	شاه و درویش
٥٩٨	اقطاب دیگر
٥٩٩	جناب معصوم علیشاه قدس سره
٦٠١	جناب فیض علیشاه قدس سره
٦٠٨	رونقعلی شاه قدس سره
٦٠٩	جناب مشتاق قدس سره
٦١١	جناب رونقعلی
٦١٣	جنت ششم
٦١٣	لمعة الاولى فی البیان
٦١٥	لمعة الثانية فی الاحکام
٦١٧	لمعة الثالثة فی الرعاية
٦٢٠	لمعة الرابعة فی النية
٦٢١	لمعة الخامسة فی الذکر
٦٢٤	لمعة السادسة فی الشکر
٦٢٦	لمعة السابعة فی اللباس
٦٢٨	لمعة الثامنة فی السواک
٦٣٠	لمعة التاسعة «فی المبرز»
٦٣١	لمعة العاشرة فی الطهارة
٦٣٣	لمعة الحادية عشر فی الخروج من المنزل

٦٣٥.....	لمعة ثانية عشر فى دخول المسجد.....
٦٣٧	لمعة الثالث عشر فى افتتاح الصلوة.....
٦٣٩.....	لمعة الرابع عشر فى القراءة.....
٦٤١.....	لمعة الخامس عشر فى الركوع.....
٦٤٢.....	لمعة السادس عشر فى السجود.....
٦٤٤.....	لمعة السابع عشر فى التشهد.....
٦٤٦.....	لمعة الثامن عشر فى السلام.....
٦٤٨.....	لمعة التاسع عشر فى الدعاء.....
٦٥١.....	لمعة العشرون فى الصوم.....
٦٥٢.....	لمعة الحادى والعشرون فى الزكوة.....
٦٥٤.....	لمعة الثانى والعشرون فى الحج.....
٦٥٨.....	لمعة الثالث والعشرون فى السلامة.....
٦٦١.....	لمعة الرابع والعشرون فى العزلة.....
٦٦٢.....	لمعة الخامس والعشرون فى العبادة.....
٦٦٤.....	لمعة السادس والعشرون فى التفكير.....
٦٦٥.....	لمعة السابع والعشرون فى الصمت.....
٦٦٧.....	لمعة الثامن والعشرون فى الراحة.....
٦٦٩.....	لمعة التاسع والعشرون فى القناعة.....
٦٧٠.....	لمعة الثلثون فى الحرص.....
٦٧٢.....	لمعة الحادى الثلثون فى الزهد.....
٦٧٣.....	لمعة الثانى والثلثون فى صفة الدنيا.....
٦٧٤.....	لمعة الثالث والثلثون فى الورع.....
٦٧٦.....	لمعة الرابع والثلثون فى العبرة.....
٦٧٧.....	لمعة الخامس والثلثون فى التكلف.....
٦٧٩.....	لمعة السادس والثلثون فى الغرور.....
٦٨١.....	لمعة السابع والثلثون فى صفة المنافق.....
٦٨٣.....	لمعة الثامن والثلثون فى العقل و الهوى.....
٦٨٤.....	لمعة التاسع والثلثون فى الوسوسة.....
٦٨٧.....	لمعة الاربعون فى العجب.....
٦٨٨.....	لمعة الحادى و الاربعون فى الاكل.....
٦٨٩.....	لمعة الثانى و الاربعون فى غض البصر.....
٦٩١.....	لمعة الثالث و الاربعون فى المشى.....
٦٩٣.....	لمعة الرابع و الاربعون فى النوم.....
٦٩٥.....	لمعة الخامس و الاربعون فى المعاشرة.....
٦٩٦.....	لمعة السادس و الاربعون فى الكلام.....

٦٩٨.....	لمعة السابع والاربعون فى المدح و الدم.....
٦٩٩.....	لمعة الثامن و الاربعون فى المرآء.....
٧٠٠.....	لمعة التاسع و الاربعون فى الغيبة.....
٧٠٢.....	لمعة الخمسون فى الريا.....
٧٠٤.....	لمعة الحادى و الخمسون فى الحسد.....
٧٠٥.....	لمعة الثانى و الخمسون فى الطمع.....
٧٠٦.....	لمعة الثالث و الخمسون فى السخا.....
٧٠٩.....	لمعة الرابع و الخمسون فى الاخذوالاعطا.....
٧١٠.....	لمعة الخامس و الخمسون فى المواخاة.....
٧١٢.....	لمعة السادس و الخمسون فى المشاورة.....
٧١٣.....	لمعة السابع و الخمسون فى الحلم.....
٧١٥.....	لمعة الثامن و الخمسون فى التواضع.....
٧١٦.....	لمعة التاسع و الخمسون فى الاقتدا.....
٧١٨.....	لمعة الستون فى العفو.....
٧٢٠.....	لمعة الحادى و الستون فى حسن الخلق.....
٧٢١.....	لمعة الثانى و الستون فى العلم.....
٧٢٤.....	لمعة الثالث و الستون فى الفتيا.....
٧٢٦.....	لمعة الرابع و الستون فى الامر بالمعروف.....
٧٢٨.....	لمعة الخامس و الستون فى آفة العلم.....
٧٣٠.....	لمعة السادس و الستون فى آفة القراء.....
٧٣٢.....	لمعة السابع و الستون فى بيان الحق و الباطل.....
٧٣٤.....	لمعة الثامن و الستون فى معرفت الانبيا.....
٧٣٦.....	لمعة التاسع و الستون فى معرفة الصحابه.....
٧٣٨.....	لمعة السبعون فى حرمة المسلمين.....
٧٣٩.....	لمعة الحادى و السبعون فى برالوالدين.....
٧٤١.....	لمعة الثانى و السبعون فى الموعدة.....
٧٤٤.....	لمعة الثالث و السبعون فى الوصية.....
٧٤٥.....	لمعة الرابع و السبعون فى الصدق.....
٧٤٨.....	لمعة الخامس و السبعون فى التوكل.....
٧٥١.....	لمعة السادس و السبعون فى الاخلاص.....
٧٥٣.....	لمعة السابع و السبعون فى معرفت الجهل.....
٧٥٤.....	لمعة الثامن و السبعون فى تبجيل الاخوان.....
٧٥٦.....	لمعة التاسع و السبعون فى التوبة.....
٧٥٨.....	لمعة الثمانون فى الجهاد و الرياضة.....
٧٦٠.....	لمعة الحادى و الثمانون فى الفساد.....

٧٦٣	لمعة الثانى و الثمانون فى التقوى
٧٦٥	لمعة الثالث و الثمانون فى الموت
٧٦٧	لمعة الرابع و الثمانون فى الحساب
٧٦٨	لمعة الخامس و الثمانون فى حسن الظن
٧٧٠	لمعة السادس و الثمانون فى التفويض
٧٧٢	لمعة السابع و الثمانون فى اليقين
٧٧٤	لمعة الثامن و الثمانون فى الخوف و الرجا
٧٧٦	لمعة التاسع و الثمانون فى الرضا
٧٧٧	لمعة التسعون فى البلا
٧٨٠	لمعة الحادى و التسعون فى الصبر
٧٨١	لمعة الثانى و التسعون فى الحزن
٧٨٣	لمعة الثالث و التسعون فى الحيا
٧٨٥	لمعة الرابع و التسعون فى الدعوى
٧٨٦	لمعة الخامس و التسعون فى المعرفة
٧٨٧	لمعة السادس و التسعون فى حب الله تعالى
٧٨٩	لمعة السابع و التسعون فى الحب فى الله
٧٩٠	لمعة الثامن و التسعون فى الشوق
٧٩٢	لمعة التاسع و التسعون فى الحكمة
٧٩٣	لمعة المائة فى حقيقة العبودية
٧٩٦	لمعة الحادى و المائة فى الصدقة
٧٩٧	آية الاولى فى الطمانية بذكر السلطان
٧٩٨	آية الثانى فى الاطمينان على الرزاق
٧٩٨	آية الثالث فى الاستيناس
٧٩٨	آية الرابع فى الحب
٧٩٩	آية الخامس فى التربية
٧٩٩	آية السادس فى الاشتياق
٧٩٩	آية السابع فى طمانية الرزق بالتوكل على الرزاق
٧٩٩	آية الثامن فى التنبه
٨٠٠	آية التاسع فى الترغيب من الحب
٨٠٠	آية العاشر فى ارادة الله تعالى للعبد
٨٠٠	آية الحادى عشر فى اغتنام الوقت و الفرار من طول الامل
٨٠١	آية الثانى عشر فى الاستراحة من الرضا
٨٠١	لمعة الرابع عشر و المائة فى امتياز الناس و اثبات حجج الله على خلقه ظاهراً و باطناً عن كميل ابن زياد النخعى
٨٠١	رضى الله عنه و على آباءه
٨٠٤	خاتمه

۸۰۷	جنت هفتیم
۸۰۷	نبوت، خلت، امامت
۸۰۸	ظل الله
۸۰۸	ظل شاه
۸۰۹	مقالات دل
۸۱۰	ساقی نامه
۸۱۱	فنا و بقا
۸۱۲	ساقی نامه
۸۱۳	سیر و سلوک
۸۱۷	ساقی نامه
۸۲۱	درود بر پیغمبر (ص)
۸۲۲	درود بر ملائکه مقرب
۸۲۲	حجابها
۸۲۴	درود بر اتباع رسل

ذکر الشیخ الکامل المکمل الواصل بالله جناب نورعلی شاه قدس سره العزیز

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلی شاه طاب ثراه)

عارف کنوز معرفت و واقف رموز حقیقت بود در تکمیل ناقصان و تربیت مریدان ید بیضا می نمود، آنحضرت حالات غریب و مقامات عجیب داشت و قرنها بسیار است که مانند آنجناب قدم به دایره ظهور نگذاشته، فقیر معروض می دارد که آن حضرت نظیر اوحدالدین مراغی و فخرالدین عراقی بود، و از بدو حال و ابتدای احوال طالب منهج قویم و صراط مستقیم بود و در جمال صوری و معنوی و کمال ظاهری و باطنی کسی با آنجناب برابری نمی نمود، الحق بر عارفان ایران و سالکان آن مکان حقّ عظیم و منتّ جسیم دارد؛ بعد از آنکه رسم فقر و فنا و صدق و صفا از آن کشور بر افتاده بوده ایشان را آگاه ساخت و جمعی که از راه معرفت دور و از جاده طریقت مهجور بودند به راه انداخت، زیرا که از اوائل سلطنت شاه سلطان حسین صفوی تا اواخر حکومت کریم خان زند رسوم طریقت از ایران برافتاده بود و به سبب انکار و آزار آن پادشاه غافل صاحبان سلاسل فقر و طریقت از آن کشور رفتند، و بعضی دیگر درگوشه خمول و انزوا منزل گرفتند و به موجب آیه کریمه **ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بأنفسهم** و بمضمون:

تا دل مرد خدا ناید به درد هیچ قومی را خدا رسوا نکرد

جماعت افغان بدارالملک اصفهان و اکثر بلاد ایران مستولی شده خُرد و کلان آنجا را ناچیز و نابود ساخت و خاندان دانا و نادان آن دیار را همگی برانداخت، و فحوای آیه کریمه **یوم یغیر المرء من أخیه و امّه و أبیه و صاحبته و بنیه** ظاهرگشت و از ظلم و ستم افغان ناله و افغان ساکنان آن دیار از ایوان کیوان درگذشت، هرکسی آنچه از معارف عرفان و طریقت و ایقان معلوم داشت به شهر خاموشان گذاشت و قلیلی دیگر در خبایای انزوا منزل گزیدند، مدت هفت سال در کمال اختلال و پریشانی اهل ایران اوقات گذرانیدند و در تیه حیرانی و نادانی گردیدند همگی در قید جان و فکر عرض و ناموس بودند، و در اندیشه تحصیل معرفت و طریقت و تکمیل نفس نبودند، چون زمان دولت افغان به آخر رسید نوبت سلطنت نادرشاه گردید آن مرد ترکی بود بجز لشگرکشی و دشمن کشی اندیشه نمی نمود به جهت ترددات سپاه دوست و دشمن و ظهور شور و فتن کسی طالب معرفت نگشتی و بر ضمیرش تحصیل طریقت نگذشتی، اگر احیاناً درگوشه و کنار اسم طریقت بر زبان آوردی و یا نام تکمیل نفس بر زبان مذکور کردی علماء ظاهر که مقرب حکام بودند منع کردند و این طایفه را مذمت نمودندی، تا آنکه دولت نادری نیز درگذشت و ایران لر بازارگشت بحکم:

دور معنون گذشت و نوبت ماست هرکسی چند روزه نوبت اوست

ایران بکام لُران گردید و آنچه در بطون کون و فساد بود ظهور رسید؛ برضمیر معرفت پذیر اهل خرد مخفی نیست که صاحب دولتی که افغان باشد آنگاه تُرک بی معرفت گردد بعد به لر برسد طریق عرفان چون پری خواهد بود و شاهد معرفت روی نخواهد نمود.

چونکه نامحرم درآید از درم لاجرم پنهان شوند اهل حرم

قرب شصت سال کشور ایران از معارف عرفانی خالی گردیده و اسم طریقت گوش کسی نشنیده و چشم احدی اهل معرفت ندیده بود، مگر چندکس از فقرا در مشهد مقدس از طریقه نور بخشیه و چند نفر در شیراز از سلسله ذهبیه در زوایای گمنامی بودند، و اگر جای دیگر نیز بودند خود را مشهور و در السنه و افواه مذکور نمی نمودند، اسم طریقت در ایران مانند سیمرغ و کیمیا گشته بود تا آنکه مجدد سلسله علیه و مبرهن طریقه رضویه القتیل فی

سبیل الله السید معصومعلیشاه قدس الله سره العزیز، حسب الامرالشیخ الکامل المکمل شاه علیرضا ولی از اقلیم دکن در اواخر دولت کریم خان به ایران تشریف آورد، و فیض علیشاه و نورعلیشاه قدس سرهما را تلقین کرد و تربیت نموده به کمال رسانید، آنگاه اذن و رخصت ارشاد فرموده نورعلیشاه قدس سره را خلیفه الخلفاء گردانید، در عرض مدت شصت سال اسم طریقت به گوش اهل ایران نخورده و نام فقر نبرده بودند، نام فقر شنیدند و اهل طریقت دیدند جمعی طالب گردیدند و بعضی به فیض کامل رسیدند گروهی به اقرار آمدند و قومی در انکار زدند، اکثر به سبب حب جاه و ریاست، دشمن فقراء شدند و طایفه دیگر حقیقت ایشان را دانستند اما عمل نمودن نتوانستند رشک و حسد بردند و عناد و استکبار کردند، و بعضی دیگر که خود را عالم ودانشمند می شمردند از کساد بازار خویش ترسیدند چون صفات انبیاء و اخلاق اوصیاء و افعال اولیاء در ایشان می دیدند! و خود را از آن صفات و احوال و اعمال عاری و خالی می یافتند، خوف و بیم کردند که اگر مدح طریقه ایشان نمائیم قدح خود نموده ایم و اگر اقرار بر کردار و رفتار ایشان کنیم زبان انکار بر خویش گشوده ایم، نه قوت داشتند که خود را به اوصاف ایشان متصف سازند و نه قدرت آنکه خود را به محفل ایشان اندازند **النار و لالعار** گفته بنیاد مذمت نهادند و زبان طعن و تشنیع ایشان گشادند، اکنون قاعده اهل ایران عموماً چنانست که هر که از ریاضت و عزلت و مجاهدت و تهذیب اخلاق و تأدیب نفس سخن گوید و طریقت تکمیل باطن و تصفیه قلب و تجلیه روح و تحصیل کمالات معنوی جوید، و اسم طریقت و معرفت و حقیقت بر زبان آرد و راه زهد و تقوی و قناعت و نکوکاری سپارد، بی شبهه و بینه آنکس کافر و ملحد است اگرچه آن شخص علامه زمان و بوذر و سلمان دوران باشد! اگر کسی از شک و سهو و حیض و نفاس گفتگو کند و همواره از مسائل تجارت و تحصیل زخارف دنیا دم زند و گاهی به مسجد رفته خود را به امام جماعت نماید آنکس بی شبهه و شایبه مؤمن و موحد است اگرچه جاهل و از قوم اراذل بوده، و بر جمیع مناهمی و ملامتی آلوده باشد! طرفه تر آنکه آنانکه خود را دانشمند میگویند قایلند بر اینکه تقلید کردن دین آباء و اجداد خویش مذموم و هر که تحقیق و تفتیش مذهب ننماید جای او در دوزخ معلوم است، با وجود این گفتار و اقرار اگر شخصی در صدد تحقیق دین برآید و تجسس و تفحص کیش و ملت نماید و با طایفه درویشان و گوشه نشینان معاشرت کند نعوذ بالله! هر آینه به تیغ طعن هلاکش کنند و به ضرب لعن وجودش را از لوح هستی پاک، همانا مضمون آیه شریفه **يقولون بألسنتهم ماليس في قلوبهم** در شأن ایشان وارد است! اگر خردمندی در تمامت کشور ایران با قدم تحقیق سیاحت کند و با هر فرقه معاشرت و مجالست و مخالطت نماید و بر اعمال و افعال مردمش به دیده انصاف بنگرد و از جاده صدق و راستی نگذرد، در هیچ فرقه از فرق آن دیار اهل زهد و ورع و طاعت و ریاضت و مجاهده نخواهد دید، و در هیچ طایفه از طوایف آن کشور سالک طریقت عزلت و قناعت و تسلیم و رضا و توکل و صبر و تحمل نخواهد شنید، مگر آنکه اطلاق کنند بر آنکس اسم صوفی و عارف، از اینجا معلوم می شود که اکثر دانشمندان زمان عبیدالبطن و بندگان شهوت اند علاوه بر آنکه عداوت با فقرا کردند ملوک و حکام را نیز به سخنان واهی به واهمه انداخته با خویشان یار ساختند و کلمات پریشان و بی اصل گفتن گرفتند، که این طایفه داعیه دارند زیرا سر به کسی فرود نمی آورند بمضمون **الملك عقيم**، ایشان نیز اینگونه مزخرفات را از علمای فتنه جوی پذیرفتند و دست ایذا و آزار بر این طایفه گشودند، و بسا ذلت و اهانت به عارفان بالله دادند! و هر جا درویشی و گوشه نشینی دیدند بعد از آزار بسیار و اذیت بی شمار اخراج بلد کردند! و آنچه لوازم ذلت و خواری بود بجای آوردند!

نخست این امر شیخ را کریم خان زند به اغوای جانی هندوزاده و به تحریک بعضی از مفسدان دیگر اقدام نمود عارفان بالله السید معصوم علیشاه و نورعلیشاه قدس الله اسرارهما را اخراج بلد فرمود، و خود نیز از نهال زندگانی بعد از ارتکاب این فعل زشت ثمری نچید و مدت شش ماه از این مقدمه نگذشته بود که بدارالجزاء خرامید

دویم علی مرادخان بود که در بدو حال اظهار ارادت نمود چون کثرت و ازدحام مریدان و مخلصان دیدو از علماء سوء، کلمات فتنه‌انگیز بی‌اصل شنید بترسید و کرد آنچه کرد! عنقریب خود هم دید آنچه دید! و لطف‌علی خان ولد جعفرخان که آخر ملوک زندیه بود وی نیز به قدر مقدور آزار رسانید آنهم بسزای خویش رسید، گویند به سبب این دو سه حرکت، دولت زندیه منقرض گردید، اول کسی که بر قتل و هلاک این طایفه جرأت نمود ملاّ عبدالله کرمانی بود که به جهت دو روزه عمر بر این فعل قبیح مرتکب شد، و بعد از انقضای مدت نه ماه کرمان به قتل و غارت رفت و خود از وطن دور و از دین و دنیا مهجور گشت، خود و اهل و عیال او اناثاً و ذکوراً و صغیراً و کبیراً اسیر ترکمان و لشگریان شده شهر به شهر بسرحد توران رسیدند آری:

بس تجربه کردیم در این دیر مکافات با دُرد کشان هرکه در افتاد بر افتاد

دیگر آقا محمد علی کرمانشاهی بود که بر قتل اولاد حیدر و سید پاک گوهر بقوّت حاجی ابراهیم خان شیرازی وزیر جسارت نمود، گویند سبب انقراض دولت حاجی ابراهیم این امر شنیع شد، و عنقریب زندگانی آقا محمدعلی به سرآمد، غرض از این کلمات صدق سمات آنکه جناب ارشاد مآب در کشور ایران بسی گُره دید و از طوایف علماء زمان و حکّام اوان بساجور کشید، و در ملک عراق و فارس و کرمان و خراسان ازگُرد و تاجیک و عرب ظلم بیحد به آنجناب رسید، و در کربلای معلّاً به اشاره علماء دو مرتبه زهر چشید چون در اجل تأخیری بود لاجرم چندان کارگر نگشت:

قتل این خسته به شمشیر تو تقدیر نبود ورنه هیچ از دل بیرحم تو تقصیر نبود

آخرالامر در سنّه هزار و دویست و دوازده هجری در بلده موصل داعی حق را اجابت نموده از عالم محنت به سرای راحت انتقال فرمود، و در قرب جوار مزار فیض آثار حضرت یونس بیاسود رحمت الله علیه، از آنجناب تصانیف خوب و تألیفات مرغوب جهت سالکان طریق هدی یادگار است از آنجمله سه جلد به اسلوب مثنوی فرموده بجنّات الوصال مسمّی نموده، مرکوز ضمیر معرفت کنوز آنجناب چنان بود که هشت جلد به عدد ابواب جنان ترتیب داده باشد، چون اتمام آن مقدر نبود لهذا دو جلد آن اتمام یافته و قدری از جلد ثالث فرموده بود که به جنّات عدن انتقال فرمود، عارف معارف سبحانی رونق علیشاه کرمانی قدّس سرّه از خلفای آنجناب بر آن افزوده شش جلدگردانید، و دیگر رساله موسوم به جامع الاسرار قریب به وضع گلستان اما بهتر از آن و رساله‌ای در اصول و فروع بسیار مطبوع، و تفسیر سورة بقره منظوم، و رساله کبری به سلك نظم کشیده، و دو دیوان یکی تخلّص «نورعلی» و دیگر «نور» فقط است چه که دیوان دویم در بلاد اهل سنت و جماعت ترتیب یافته به سبب تقید «نور» تنها تخلّص فرموده است، و رسایل دیگر از آن بزرگوار در صفحه روزگار بسیار است شاید نظماً و نثراً قریب سی هزار بیت بوده باشد، قدری از اشعار معرفت آثار آنجناب به طریق تیمّن و تبرک نوشته می‌شود، من کتاب جنات الوصال: ...

پوشیده نماند که از آنجناب کرامات و خوارق عادات بطریق تواتر زیاده از چند و چون منقول است چنانکه ارباب تحقیق و اصحاب طریق را راه تشکیک و تردد مسدود است منجمله جمعی از مخالف و مؤالف برای فقیر گفتند که آنجناب در کربلای معلّاً در شبی که ماه در غایت روشنائی بود اهل قبور خیمه‌گاه را بما نمود، و ما دیدیم ایشان را، و جمعی دیگر نقل کردند که در مشهد مقدّس شبی که ماه روشنائی تمام داشت اموات قتل‌گاه را آنجناب بما نمود و ما مشاهده کردیم ایشانرا، آنانکه اهل انکار بودند حمل بر سحر مبین می‌نمودند، **دیگر** آنکه درویش صفاعلی رحمت الله علیه برای فقیر نقل نمود که در دارالملک اصفهان از آنجناب شنیدم که فرمود: که عنقریب دولت قاجاریه ظهور کند و بر اکثر بلاد ایران مستولی شوند و در زمان دولت ایشان بزمره عرفاء و صوفیه ایذا و آزار بسیار برسد، «و بعد پادشاهی عادل و مجاهد و مروّج شریعت و طریقت خروج نماید و ایران را به

زبور صدق و صفا و راستی و درستی بیاراید» دیگر آنکه جناب شیخ ما قدس سره العزیز بیان نمود برای فقیر که چون آنجناب بقصبه ذهاب تشریف آورد و جمعی از مخلصان و نزدیکان را احضار کرد و حسین علیشاه رحمت الله علیه را وصی و خلیفه نمود، آنگاه حضار را مخاطب ساخته فرمود که عنقریب به شهر موصل رفته از این عالم انتقال خواهم کرد، و همین مضمون را مولانا الحاج محمدرضا همدانی برای فقیر تقریر نمود معی شیء زاید، امثال این حکایات از آن مظهرکرامات بسیار است و از اینگونه روایات بی شمار. آنجناب با این قلیل البضاعه لطف بیحد داشت و همواره نظر مرحمت بر این فقیر میگماشت و به نصایح سودمند سرافراز فرمودی و به مواعظ بهره مند مفتخر نمودی و به تکریم التفات مکرم ساختی، هنگامی که در کربلای معلا کتاب جنات الوصال را بسلك نظم می کشید جهت فقیر خواندی و مضامین معرفت قرین آنرا به گوش جان فقیر رسانیدی، و در دارالسلام بغداد بذکر خفی فقیر را تلقین فرمودی و به فیض خاص و لطف مخصوص مفتخر و سرافراز نمودی، خلق عظیم و لطف عمیم داشت همواره در مقام جمال و بسط بودی و هرگز از غم و اندوه روزگار غمگین نبودی و از ملامت اعداء و طعن ایشان غمناک نشدی، و از کثرت اسباب دنیوی شاد و خرم نگشتی و پیوسته با فقر و فنا اوقات گذرانیدی، و آنچه اسباب و تجمل فراهم آمدی به فقر و غیره ایثار نمودی؛ چنانکه در کرمان جمعی از مریدان به رسم نیاز اسبابی فراوان آوردند همگی را در رضای باری تعالی بذل نمود و چندین مرتبه در بلاد دیگر به همین طریق عمل فرمود، و همیشه جلسه آنجناب دو زانو بودی و به کلمات شیرین دل مستمعان را ربودی، اشخاصی که بدانجناب عداوت و اذیت کردند چون به خدمتش آمدندی نسبت به ایشان نیز لوازم شفقت و مهربانی بجای آوردی، اوصاف حمیده و اخلاق گزیده آنجناب بیحد و حساب و اگر همگی مذکور شود دفتری علیحده گردد لهذا بر این چندکلمه اختصار نمود.

ذکر جناب رونق علیشاه رحمه الله

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلیشاه طاب ثراه)

عارف معارف سبجانی و عارج معارج حقانی بود و در فقر و فنا و صدق و صفا گوی مسابقت از اکثر عرفای زمان می ربود، آن بزرگوار از خلفای واقف سر سبجانی جناب نورعلیشاه اصفهانی قدس سره العزیز بود و جامع علوم ظاهری و باطنی و حاوی فضایل صوری و معنوی بود و سفر خراسان و عراقین و فارس نموده و جمعی کثیر از علما و عرفای عصر را ملاقات فرموده و جور بسیار از ابنای روزگار کشیده و زهر محنت از جام ملامت از دست اهل زمان چشیده، و چون ابراهیم خان بعداوت فقرا و اهل الله مجبول بود و از لوازم جور و ستم نسبت به درویشان و گوشه نشینان هیچگونه تقصیر نمی نمود لهذا آن بزرگوار را ایذا و اذیت فراوان کرد؛ نخست حکم نمود که در چارسو آن مستحق کرامت را چوب زدند، آنگاه مؤاخذه عنیف و مصادره زیاده از تکلیف فرمود و چون از زخارف دنیوی آن بزرگ را نبود مردمان لمرضات الله ولوجه دادند و زبان طعن و لعن بر آن ستمگر گشادند، و چندگاه دیگر آن بزرگوار در قید حیات بود و اوقات گرامیش را بتالیف و تصنیف نظماً و نثراً صرف می نمود تا آنکه در حدود سنه هزار و دویست و بیست و پنج هجری از این سرای پرمحنت و رنج درگذشت و در قرب مزار فیض مدار مشتاقعلی شاه طیب الله ثراه آسوده گشت رحمت الله علیه، عارفی گفته اگر مرگ را هیچ گونه لذتی نباشد همین لذت کافی و این نعمت وافی است که از جور جابران و از ظلم ظالمان خلاصی می دهد و از دست اشرار روزگار و مردم ستمکار می رهد، و چه خوب گفته میرغیاث الدین منصور دشتکی این قطعه را:

گرفتم که خود مرگ لذت ندارد نه آخر خلاصی دهد جاودانی
اگر قلتبان نیست از قلتبانان وگر قلتبان است از قلتبانی

و از نظم و نثر آن بزرگوار قرب چهل هزار بیت در صفحه روزگار یادگار است، از آنجمله رساله غریب که احوال مشتاقعلی شاه قدس سره من اوله الی آخره در آن درج است و آن ببحر حدیقه حکیم سنایی است و دیگر دیوانست و آن قرب شش هزار بیت کم و بیش می شود، و دیگر سه جلد جنات الوصال است و آن در بحر مثنوی گفته شده و اصل آن از جناب نورعلیشاه قدس سره است و دو جلد آنرا فرموده و شروع به جلد سیم نموده بود که رحلت کرد و آن بزرگوار جلد سیم را اتمام کرده و سه جلد دیگر بر آن افزود، و دیگر رساله مرآت المحققین است که به طریق نظم و نثر تألیف فرموده و حقیقت حال خسران مآل ابلیس لعین را در آن بیان نموده است، و چون اشعار دیوان آن بزرگوار حاضر نبود لهذا به تحریر چند بیت از کتاب جنات الوصال مبادرت نمود: ...
و از آن بزرگوار کرامات بسیار حکایت می نمایند و خارق عادات بی شمار نقل می کنند از آنجمله جمعی کثیر از اهل ایمان برای فقیر نقل نموده اند که برای العین مشاهده کرده بودند که فرزند یکی از دوستان آن جناب در شرف موت بود و تعلق خاطر بدان فرزند بسیار داشت و آنچه از دوا معالجه نمود مفید نشده، آخر الامر بخدمت آن جناب آمده نالان و گریان شده عرض نموده بر سر بالین فرزند آن جناب را برد و جمعی که قطع امید از حیات آن بیمار کرده بودند پنهان و آشکار تقریر نمودند که بر سر بالین مرده طیب آوردن چه فایده دارد! و آن جناب التفات به قول ایشان فرموده به اندک زمان در مراقبه رفته بعد می فرماید: که فرزند شما را باری تعالی شفای عاجل کرامت فرمود برخیز و متوجه قدرت ایزد متعال شوید، چون به امر آن جناب بر سر بالین بیمار حاضر شده ملاحظه می کنند که گویا هرگز آن مریض بیمار نبوده! والدین واقربای آن بیمار بعد از مشاهده آن کرامت لوازم حمد و شکر پروردگار را بتقدیم رسانیده همگی در حلقه ارادت آن جناب درآمدند، و دیگر جمعی از ثقات حکایت نمودند برای فقیر که عبدالحسین خان به سبب مخالفت کردن آن جناب بنکال و عذاب ابراهیم خان گرفتار شد و در غربت وفات یافت و عبدالحسین خان نیز بر این مطلب گواهی می داد و زبان اعتراف به جرم خود می گشاد، و دیگر خبر داده بود از فوت خویش بعد از مرگ ابراهیم خان بعد از چندگاه والله اعلم بحقایق الحال.

ذکر جناب نظام علیشاه رحمه الله

(نقل از کتاب حدائق السیاحه نگارش حضرت حاج زین العابدین شیروانی مستعلیشاه طاب ثراه)

اسم شریفش مولانا احمدابن الحاج عبدالواحد از خاندان فضل و کمال و از کبرای اصحاب وجد و حال بود و در بدو حال از مریدان جناب رونقعلی شاه قدس سره بود و آنجناب غایت لطف و کرم نسبت به آن عزیز داشت، و بعد از رحلت آنجناب به واسطه حقیر به خدمت قطب العارفین مجذوبعلی شاه قدس سره العزیز مشرف گردید و اجازت یافته از خلفای آنجناب گشت، اگرچه قبل از آن از جناب رونقعلی شاه اذن ارشاد داشت و الحق در فقر و فنا و صدق و صفا و حید زمان و در تشویق مریدان و ترغیب طالبان فرید دوران بود، و در بدایت حال به تحصیل علوم اشتغال داشت و در ریعان جوانی قدم در راه سلوک گذاشت و از یمن انفاس قدسی اساس بزرگان به درجه اعلی رسید، و هنگامی که فقیر در مدینه شیراز بود آنجناب به صحبت این ضعیف میل نمود و از آن دیار به صوب شیراز عزیمت فرموده و چندگاه در فارس تشریف ارزانی داشت آنگاه اعلام مراجعت به طرف کرمان برافراشت و دوبار به ملاقات فقیر به شیراز تشریف آورده و بار دیگر در قصبه قومشه فقیر آن عزیز را دعوت کرد

و از راه محبت و اتحاد با چندکس فقراء تشریف آورده با یکدیگر به خدمت جناب مجذوب‌علی‌شاه قدس سره‌العزیز مشرف گشتیم، و دوبار نیز فقیر به جهت ملاقات آن بزرگوار به دیار کرمان رفته چندگاه بسر بردم الحق صحبت لازم السعادتش روح‌افزای و مجلس ارم مونسش بغایت دلگشای بود و همواره در سرانجام امور فقرا و ضعفا سعی بلیغ می‌فرمود، و ابراهیم‌خان ستمگر نسبت به آن بزرگوار ایذا و آزار بسیار رسانید و بعد از لوازم اهانت و اذیت اخراج بلدش گردانید، و چند سال در غایت اختلال احوال اوقات می‌گذرانید تا آنکه منتقم حقیقی ظلم آن ظالم را از سرکافه ناس دفع نمود و به اقیح وجهی در دارالملک طهران طریق دارالجزا پیمود، و بعد از استماع خبر فوت آن ستمگر آن بزرگوار چندی دیگر در قید حیات بود و در سنه هزار و دویست و چهل و دو هجری داعی حق را اجابت کرده در قرب مزار فیض آثار مشتاق‌علی‌شاه و رونق‌علی‌شاه بیاسود رحمت الله علیهم، از آن بزرگوار عقب نماند و دو جلد مثنوی جنات‌الوصال از آن سرحلقه اهل حال یادگار ماند و به طریق مثنوی اشعار آبدار بسیار فرموده است و چون حاضر نبود لاجرم ثبت نشد.

جنت اول

بسم الله الرحمن الرحيم

افتتاح کنز اسماء عظیم

سوی جنات وصالش جوی راه
نامهای نامیت نامی همه
نامی از نام تو شد هر نامه‌ای
نامی این نامه شد نامی ز تو
نامی هر نامه نامی توئی
خامه بی نام تو خود خامی بود
کی شود نامی بنامت نامه‌ها
پس بنامت کرد نامی نامه‌ام
نامه‌ام نامی شد و عالم گرفت
نام تو مفتاح جنات دل است
دل مرا جنات و مفتاحش توئی
بی تو جنات مرا مفتاح کو
بی تو مفتاحی و جناتی کجاست
هم تو مفتاحی و هم جنات من
نام فتح تو اش مفتاح شد
فاتح جنات فتح دل است
مرهم هر سینه مجروح شد
خونچکان از درد بی درمان تو است
شرحه‌ها شارح بشرح اشتیاق
کی بشرح شرحه‌ام آید برون
اشتیاق کی برآید از دل من
اشتیاق وصل و هم هجران بود
آن بود جنات و این نیران من
نار نیران آتش هجران بود
ز آتش هجران به نیرانم مسوز
از وصالم سازو برگگی سازکن

بازگو از نام نامی اله
ای بنامت نامه‌ها نامی همه
چون بنامی نامی هر نامه‌ای
نامی این نامه شد نامی ز تو
نامی هر نامه نامی توئی
نامه بی نام تو بد نامی بود
تا نیابد نم ز نامت خامه‌ها
نم ز نامت یافت اول خامه‌ام
خامه‌ام از نام تو تا نم گرفت
نام تو مصباح مشکات دل است
دل مرا مشکات و مصباحش توئی
بی تو مشکات مرا مصباح کو
بی تو مصباحی و مشکاتی کجاست
هم تو مصباحی و هم مشکات من
دل چو این جنات را فتح شد
نام فتح تو مفتاح دل است
دل از این جنات چون مفتوح شد
سینه‌ها مجروح از هجران تو است
سینه‌ها بین شرحه شرحه از فراق
اشتیاقی کز تو دارم در درون
تا گل و صلت نروید از گلم
اشتیاق درد و هم درمان بود
وصل و هجرت هر دو اندر جان من
جنت بی وصل تو نیران بود
یارب از نیران هجرانم مسوز
بابی از جنات و صلیم بازکن

تا در آن جنات گیرم گوشه‌ای
خوشه خوشه بندم از گل دسته‌ها
دسته‌های گل چو در دست آورم
دسته‌های گل بدست از وجد و حال
هردم از وصل تو برگل جنتی
جنتی چون گشتم از وصلت تمام
گردد از مفتاح فتاح مقال
هردم از جنات بابی واکنم
آورم گلها بسد امان سخن
و چه گلها لاله‌های معنوی
هرکه زین گلها گلی آورد دست
یارب این گلها نگهدار از خزان

چینم از هر خرمن گل خوشه‌ای
دسته دسته آورم گل دسته‌ها
دست‌ها پرگل ز هر دست آورم
گل فشان گردهم بجنات وصال
سازم و کردم ز هر گل جنتی
یافتم در جنت وصلت مقام
فاتح ابواب جنات الوصال
در ریاض جنتی مأوا کنم
هدیه اصحاب در هر انجمن
هر یکی در وی بهشتی منظوی
جاودان در جنت المأوا نشست
در بهارستان وصلش کن نهان

سپاس خدا

نعت تمجیدات سبحانی بگو
وصف تمجیدات از قرآن طلب
ای مبرا حمدت از تمجید ما
حمد تو شایسته تمجید تو است
ذکر تمجیدت فزون است از مقال
در مقالم گرچه جز تمجید نیست
ذکر تمجید تو کردن مشکل است
حمد و مجدت گرچه ذکر و فکر ماست
ای ز حمدت شمه اذکار ما
ذکر ما و صاف فرقان حمید
واصفی حمد ترا فرقان همه
آنچه در فرقان و قرآن منظوی است
غیر حمدت نیست فرقانی دگر
غیر فرقان تو قرآنی کجاست
در مقام فرقان آمده
یک کتاب است و عباراتش بسی
از عباراتش عیان رنج و عنا
گه بیان درد و گه درمان کند
گاه از جنات بگشاید دری
گاه مدح عالم علوی کند
گه ز مبدأ گوید و گه از معاد

وصف تمجیدات سلطانی بگو
نعت تمجیدات از فرقان طلب
وی معرا مجدت از تمجید ما
مجد تو وابسته تمجید تو است
فکر تمجیدت برون است از خیال
در خیالم گرچه جز تمجید نیست
فکر تمجید تو کردن مشکل است
هر دو مستغنی ز فکر و ذکر ماست
وی ز مجدت رشحه افکار ما
فکر ما کشف قرآن مجید
کاشفی حمد ترا قرآن همه
حمد و مجدت جمله بر آن محتوی است
غیر مجدت نیست قرآنی دگر
غیر قرآن تو فرقانی کجاست
در مقام جمع قرآن آمده
یک خطابست و اشاراتش بسی
در اشاراتش نهان گنج شفا
گه حدیث وصل و گه هجران کند
گاه افروزد ز دوزخ اخگری
گاه شرح عالم سفلی کند
گه ز راشد گوید و گه از رشاد

گه نهان در بارگاه وحدتست
 گاه عقل و نفس را توأم کند
 گه دهد الفت میان هر چهار
 گه ز فوق عرش افرازد علم
 گه بگردش آورد افلاک را
 گه کواکب را اثرها میدهد
 گاه ایجاد عناصر می کند
 گه ز عنصر می نماید مظهری
 از عناصر گاه ترکیب آورد
 تا هویدا نفس حیوانی کند
 روح انسانی چو در این جلوه گاه
 اولین امرش ز قرآن مجید

گه عیان در کارگاه کثرتست
 گه طبیعت با هیولا ضم کند
 صورت و معنی نماید آشکار
 گه ز تحت فرش انگیزد چشم
 گه سکونت بخشد و جان خاک را
 از اثرهایش خبرها می دهد
 گاه تعداد مظاهر می کند
 ظاهر از مظهر ظهور دیگری
 زان موالیدی به ترتیب آورد
 جلوه گاه روح انسانی کند
 جلوه گر گردد به فرمان اله
 هست تحمید خداوند حمید

مراتب وجود

این نشان خلقت اول بود
 عین اجمال است تفصیلات آن
 جوهر اول که روح اعظم است
 منشأ ربط حدوث است و قدم
 در میان نور و ظلمت رابطه
 روی او آئینه نیکو بود
 از یکی رو استفاده می کند
 خوش تجلی کرده در مرآت او
 جنبش اول ز بحر وحدت است
 بر کفش ثابت مقالید امور
 او سپهسالار کمال کاینات
 خالقش چون از محبت آفرید
 باطن و ظاهر مقدم او بود
 منبسط بسط الوهیت از اوست
 اوست تمثال جمال بی مثال
 گوهر نایاب سبحانی بود
 ذات چون در جلوه آید بر جهات
 هم ورا نوریتی کاندر خور است
 گاه او رانام نفس واحده
 گاه عقل اولش سازند نام
 نفس کلیه که بود اندر خورش

فر و شأن صورت اجمل بود
 باب تفصیل است ز اجمالش عیان
 نایب حق پادشاه عالمست
 نسبتش هم با وجود و هم عدم
 در میان خلق و خالق واسطه
 از دو سو پیوسته او را رو بود
 وز دگر رویش افاده می کند
 جمله افعال و صفات ذات هو
 مالک الملک ظهور و کثرت است
 حاکم جمهور از نزدیک و دور
 او مقدم بر جمیع ممکنات
 خود ز مخلوقات او را برگزید
 اول و آخر مکرم او بود
 منتشر نشر ربوبیت از اوست
 مظهر ذات و صفات ذوالجلال
 جوهر شاداب نورانی بود
 جوهریت باشدش مرآت ذات
 علم ذاتی ازل را مظهر است
 باعتبار جوهریت آمده
 باعتبار نوریت اهل کلام
 آفریده شد ز جنب ایسرش

جنسیت چون علت الفت بود
از دو جانب جنسیت شد جلوه‌گر
فرد مطلق داد از بهر نتاج
تا که آرد زین دو در غیب و شهود
زوج را دانی ذکورت از چه روست
نفس را هم شد هویدا لامحال
بس به ترتیبی کز آن مقصود بود
آخرین مولود در این سلسله
آخر اینجا شد به اول متصل
چون یکی شد صورت و معنی بهم
آخر این دور عین اول است
روح اعظم اول آخر آدم است
بحر اوصافش ندارد چون کنار
چون پذیرفت اولین دم زد رقم
او ز عین جمع آن ذات ازل
او بهم پیوست حرف کاف و نون
هم قلم هم نقش هم لوح قضاست
مرکز پرگار عالم او بود
روح اعظم دره بیضاستی
مظهر عشق است و عقل کل بنام
بی نشان است ارچه دارد صد نشان
از احد گه تاج هستی بر سرش
گاه از اسما نموده عشوه‌ای
گه عیان در صورت روحانیان
گاه صورت گاه معنا آمده
کیست مولا آنکه حق بنمایدت
کیست مولا آنکه بانور حضور
کیست مولا آنکه از جام فنا
کیست مولا آنکه هر دم نغمه‌ای
کیست مولا آنکه گردد در صور
کیست مولا مطلع انوار حق
کیست مولا رحمة للعالمین

علت الفت ز جنسیت بود
الفتی داد آندو را با یکدیگر
روح را با نفس حکم ازدواج
صد هزاران زوج و زوجه در وجود
باشد از تأثیر فعلی کاندر اوست
این انوشت از تأثر و انفعال
کاینات آمد از این دو در وجود
حضرت انسان بود بی فاصله
مدتی بودن‌گر چه منفصل
عین اول آخر آمد لاجرم
دو کسی بیند که چشمش احول است
آدم اینجا اسم روح اعظم است
روح اعظم راست اسما بشمار
نقش هستی نام او آمد قلم
کرد اظهار کلام لم یزل
شدهزاران نقش از پرده برون
وصف او بی ابتدا و انتهاست
عقل اول روح اعظم او بود
صورت الله اندر آن پیداستی
هرکس اینجا کی کند درک کلام
لامکان است ارچه دارد صد مکان
گه قبای واحدیت در برش
گاه در اعیان نموده جلوه‌ای
گه نهان در کسوت جسمانیان
گاه عید و گاه مولا آمده
زنگ شرک از لوح دل بزدایدت
کوه هستی ریزد از هم چو طور
ریزدت در کام صهبای بقا
مینوازد از پس هر پرده‌ای
هر زمان نوعی به گیتی جلوه‌گر
کیست مولا منبع اسرار حق
احمد مرسل شفیع المذنبین

سبب نظم کتاب و مدح احمد پاشا

می‌نویسد چندبیتی خامه‌ام

باعث تألیف نظم نامه‌ام

باعث هر نظم خودتمکین بود
سالها با خود خیالی داشتم
کز قناعت در کف آرم توشه‌ای
معتکف در کنج تنهائی شوم
در بیندم بر رخ هر ناکسی
اربعینی خلوتی حاصل کنم
راه صحبت سد کنم اغیار را
دل که خلوتخانه یار من است
سازمش پاک از همه آلاشی
تفرقه بگذارم و جمعش کنم
شمع دل در سینه چون روشن شود
زانچه گشته در گلستان دلم
دامنی هر دم به بازار آرم
چون سراسر لاله‌های جنتی است
عاشقی کز جنت وصل نگار
چون بچنگ آرد از آن گل دامنی
و چه گلشن گلشن وصل نگار
آب و رنگ چهره جانان گلش
سنبش چون طره مشکین یار
نرگش چون چشم فتان بتان
سروهایش خرمی بخشش روان
آبشار جاریش در هرکنار
چشمه‌هایش چشمه حیوان همه
عاشق بیدل چو بیند روی گل
بوی گل برهاندش از خویشتن
مژده وصل آرد و شادش کند
مژده وصلش رساند چون به گوش
بیخودانه برگشاید پر وبال
چون در آن جنات گردد مسکنش
جاودان اندر سراستان وصل
گرچه عمری این خیال دلپذیر
لیک در گیتی چنان جائی نبود
کار بعینی خلوتی حاصل کنم
عاقبت فضل خدا یاری نمود
شد ز روی مکرمت یاور مرا

ناظران را جمله این آئین بود
تخم این معنی بدل می‌کاشتم
گیرم اندر ملک عزلت گوشه‌ای
گوشه گیر کوی یکتائی شوم
دیده نگشایم بروی هر خسی
خلوتی حاصل به بزم دل کنم
باب خلوت برگشایم یار را
جلوه‌گاه روی دلدار من است
بدهمش از نور حق آلاشی
خویش را پروانه شمعش کنم
سینه زانوارش مرا گلشن شود
از گل باغ معارف حاصلم
طالبان را بر سر کار آورم
هرگلی اندر مراتب جنتی است
مانده در نیران هجران خوار و زار
بیند از هر گل بدامن گلشنی
نوبهار روی یارش لاله زار
عندلیب جان نوا خوان بلبلش
نافه بخش ناف آهوی تترار
فتنه دوران و آشوب جهان
همچو بالای صنوبر قامتان
اشک عشاقش زلال آبشار
سلسبیل روضه رضوان همه
جا کند در مغز جانش بوی گل
مطلقش سازد ز قید ما و من
از کمند هجر آزادش کند
آردش مستانه در جوش و خروش
آشیان سازد به جنات وصال
بشکفد گلهای وصل از دامنش
جای سازد در بهارستان وصل
نقش می‌بستم به مرآت ضمیر
خالی از اغیار مأوائی نبود
حاصل آنجا آرزوی دل کنم
در ره فیض مدد کاری نمود
در زمین کربلا رهبر مرا

کربلایم چون مقام و جای شد
زانکه در هر جا که گلزاری بود
خارها در دامنم آویختند
آری آری در زمین کربلا
میغنودم با بلا خوش چندگاه
لیک آخر عرصه را کردند تنگ
شد بآن نزدیک کافرازم علم
در جهان سیاح گردهم مهروار
عارج معراج مرتاضی شوم
ناگهان از عالم غیبم به گوش
اینک اینک می رسد خط امان
از اولوالامری که در فرمان آن
آنکه باشد زو جهان دارالسلام
اسم او احمد مسما احمد است
آصف ملک سلیمان زمان
چون رسید این مژده و فرمان رسید
موزیان جستند و شد میدان وسیع
و چه تکیه مطلع انوار فیض
و چه تکیه خلوت روحانیان
جنتی جنات ازوی شرمسار
خاک تبت را ز خاک اوست تاب
خوان انعام اندر آن بگذاشته
ظلمت باطل نهان شد از میان
در جواری روضه شاه شهید
آنکه در بزم هدا گلگون قباست
عارف آیات سربازان عشق
بر شهیدان سرور و شاه و امام
او سپهر انجم هادی دین
شاهد غفران شهید کربلا
خلوتی را کز خدا می خواستم
پس زلال فیضم اندر جام کرد
از سقمم ربهم دادم شراب
جا به سقاخانه خاصم نمود
سلسبیل کوثرم انعام داد
ساقی بزم شهیدان ساختم

هرکناری شورشی بر پای شد
لاجرم هر جانبی خاری بود
ز هرها در کام جانم ریختند
مرد حق را نیست چاره از بلا
نه به لب افغان و نه در سینه آه
رفت از کف ذیل آرام و درنگ
کید و مکر موزیان بر هم زخم
نورافشانم بهر شهر و دیار
ناهج منهج فیاضی شوم
آمد این آواز، کی دارای هوش
خط بطلان خداع موزیان
هست هر جا هست شاهی کامران
آنکه آمد احمد پاشاش نام
حامی و ماحی هر نیک و بد است
ملک و ملت هر دو زان امن و امان
بوی جنت بر مشام جان رسید
تکیه ای بر پا شد از امرش رفیع
و چه تکیه منبع اسرار فیض
بلکه روح روح را در وی مکنان
نعمت الله در وی افزون از شمار
آب کوثر پیش آب او سرباب
نعمت الله را لخوا افراشته
نور حق آمد عیان اندر جهان
کش بود از ماه تا ماهی عیب
وز شرافت خامس آل عباس
رافع آیات در میدان عشق
بر سعیدان مهتر و صدر و همام
نور بخش آسمانها و زمین
حامد سبحان در انواع بلا
لطف آن عالی جناب آراستم
منصب سقائیم انعام کرد
کرد از جام طهورم نشه یاب
جرعه بخش جام اخلاصم نمود
فیض خاصش را صلای عام داد
چتر سقائی بسر افراشتم

تشنه کامان را ز من سیراب کرد
منبعی ز آب حیات اندوختم
سلسبیلی کردم از فیضش سبیل
سبزکردم در سراپستان فکری
چون رسید آنها بسرحدکمال
برگ سبزش تحفه درویش شد
هدیه بزم جهانبانش کرد
ای جهانبانی بنا بانش تو
سرّ نحن الاخرون السابقون
احمد مرسل که صلوات و سلام
آخرین انبیا و مرسلین
ای بدوران تو موجود و عدیم
عدل و احسان ظلم و طغیان سر بسر
روی تو آئینه گیتی تمام
عزم تو چون حزم تو محکم اساس
چون قضا امر تو مبرم آمده
مهر تو چون تیر تو پیک اجل
رمح تو چون مار لاهب سرفراز
رای تو چون روی تو عالم فروز
تخت تو چون بخت تو عالی درج
جودتت چون جودتت آفاق گیر
از تواضع کام بخش هر وضع
با جلال سلطنت درویش خوی
برگ سبز نخل درویشی به بین
فقر آمد فخر خیر المرسلین

ابر را از رشک دستم آب کرد
خلق را مجرای فیض آموختم
جاری از مجرای آن صد سلسبیل
جنتی چند از نهال و تخم ذکر
نامشان گردید جنات الوصال
تحفه درویش صفوت کیش شد
تحفه باب سلیمانیش کرد
کسری اول آمد و ثانی تو
سوی رمز ثانیم شد رهنمون
بر جمالش باد تا یوم القیام
آمد اما هست نور اولین
ای در ایام تو مفقود و ندیم
نعمت الله نعمت الله با ظفر
رای تو آئین نه گیتی مدام
بزم تو چون رزمت آئینه لباس
چون قدر حکم تو محکم آمده
مهر تو چون قد تو نخل امل
قلب قلب عدو را ز آن گداز
آب شمشیر تو برقی خصم سوز
آسمانش گویم و نبود حرج
حکمتت چون همتت گردون مسیر
صاحب خلق حسن خلق وسیع
باکمال معرفت درویش جوی
گلشن فقر است از آن گلها بچین
سلم الله علیهم اجمعین

علت غائی خلقت

مقصود کلی است از ایجاد این
مقصود کلی ز ایجاد جهان
گنج مخفی آن قدیم لایزال
گرچه بی آئینه ارواح ما
آینه از علم دائم پیش داشت
خواست در جام جهان بین اولاً
پس مفصل در مرایای جهان
لاجرم آئینه پیدا کرد او

کنت کنزاً باشدش اسناد این
باشد استجلای آن گنج نهان
خود جمیل و بود خواهان جمال
بی ظهور و کثرت اشباح ما
جلوه‌ها بر خویش از حد بیش داشت
جلوه‌گر گردد جمالش مجملاً
رویت علمی بعین آرد عیان
راز پنهانی هویدا کرد او

گنجهها در علم بودش مختلفی
 حب ذاتی کرد این عالم عیان
 آفرینش کرسی سلطانی است
 گربه بینی چاکران در راه پیش
 نکته دیگر شنو خوش با طرب
 گر سریری بایستد ای نامدار
 اولین مادیه دویم صوریه
 چیست مقصود از سریر ای مرد راه
 پس در اینجا شد مؤخر بی خلل
 لیک چون خواهد که برقع وا کند
 چون که آن مقصود آمد در ازل
 بلکه او خود علت هر علتی است
 اول و آخر بما شاهست و بس
 آدمی را مبدأ و مرجع یکی است
 گرچه حق از مبدئیت مطلق است
 باشد او را در نهان و آشکار
 و آن اضافات و نسب را منبع است
 ذره ای کان ظاهر آمد در وجود
 و آنچه را از رخ براندازد حجب
 فیضهای باطنی حق بود
 علم حق چون کرد تعیین وجود
 عین اول کان تعیین خوانیش
 اسم اعظم باشد او بی اشتباه
 مبدأ اشیا وجود عام شد
 و آن یقین ظل وجود مطلق است
 ظل حق را بین بعین ممکنات
 چشم دل بگشا و ظل الله نگر
 شاه اینجا قطب کل عالم است
 معدن اصلی چو برقع برگشود
 کملین کان شاه را در سایه اند
 از تعیین شان برافتد گر نقاب
 و آن تعیین های ارواح دگر
 فرقه ای را بر تعیین زد رقم
 جوقه ای را گشت مبدأ بر دوام
 آن یکی از عرش اسرافیل خاست

خوش به عین آورد آن گنج خفی
 کنت کنزاً خود کند اینها بیان
 سبقت چاکر نه از سلطانی است
 جزم میدانی که آید شاه پیش
 کافرینش شد مقدم با سبب
 چار علت بایستد بردن بکار
 فاعلیه سیم آنگه غائیه
 خود به تخت آمد جلوس پادشاه
 علت غائی ز باقی علل
 اول اندر ذهن فاعل جا کند
 پس مقدم شد ز باقی علل
 اول و آخر عجایب خلقتی است
 در میان سیر و تماشا هست و بس
 آمد و شد بیحد و مجمع یکی است
 لیک اینجا مبدئیت از حق است
 مبدئیت باعتبار اعتبار
 اعتبار معتبر را مجمع است
 آفتابی دان کز آن مطلع نمود
 عقل و ذهنیت از اضافات و نسب
 منبعض آن مبدأ مطلق بود
 ز آن وجود واحد واجب نمود
 اصل هر عین و تعیین دانیش
 مبدأ اسمای حسنی اله
 کز اضافات عام او رانام شد
 عین ممکن مظهر ظل حق است
 جلوه گر هر دم ز اسماء و صفات
 سایه شه را طلب کن شه نگر
 صورت و معنی اسم اعظم است
 قطب عالم در تعیین رو نمود
 ظل ظل الله راهمسایه اند
 مبدأ ایشان شود ام الکتاب
 هر یکی از مبدئی شد جلوه گر
 عقل اول حضرت اعلا قلم
 نفس کلیه که لوح هست نام
 و آن یک از کرسی میکائیل خاست

دسته‌ای را از مقام جبرئیل
 همچنین ز افلاک سته هر یکی
 فرقه فرقه دسته دسته فوج فوج
 بحرها مبدأ تعیین‌هاست فوج
 بحرها امواج بحر اعظمند
 آدم اینجا مبدأ اشیا بود
 خود معاد و مبدأ آدم یکیست
 دل در این معنا مرا شد رهنمون
 گر مقید و فرید مطلق است

سدره آمد بر تعیین‌ها دلیل
 کرده تعیین تعیین بیشکی
 آمدند از بحرها بیرون چو موج
 موج‌ها در بحرها بین فوج فوج
 جمله اجزای وجود آمدند
 مبدأ او حضرت یکتا بود
 و آن یکی خود حضرت حق بیشکی است
 ز آیه اننا الیه راجعون
 بازگشت جملگی سوی حق است

الف‌ت روح و جسم

این بیان الف‌ت روحست و جسم
 ملک تن را روح سلطانی بود
 عالم اجسام آمد مختصر
 جمله انوار اسرار الهه
 واضح اندر عالم ارواح ماست
 چون شهادت هست خود مرآت غیب
 کز حضیض ذلت جسمانیات
 باب بگشایند و پروازی کنند
 جلوه اسما در اعیان جاودان
 محو و بیخود ز آن جمال بيمثال
 روح جزئی آنکه خود انسانی است
 باشدش پیوسته مرآت ضمیر
 کس ندیده هیچ از برنا و پیر
 گر نمائی فرض آنرا انقسام
 پس حلول گنج روح بيمثال
 زانکه گر باشد محل قسمت پذیر
 جسم خاکی از کجا و روح پاک
 بل حلول نور می‌باشد بنور
 از برای روح حساس این بدن
 وان بود از بهر نفس ناطقه
 بین تعلق چون عشیق مهرکیش
 روح را ز انسان تعلق با تن است
 همچنانکه شاه را در مملکت
 روح هم در ملک تن سلطان بود

کان یکی گنج است و آن دیگر طلسم
 دایمش در ملک سلطانی بود
 عالم ارواح شد بی حد و مر
 هم ظهور و اقتدار پادشاه
 لایح اندر عالم اشباح ماست
 سالکان را آمده مرقات غیب
 خوش به اوج عزت روحانیات
 منکشف مردم ز حق رازی کنند
 بنگرند از دیده کشف و عیان
 باده‌ها نوشند از جام وصال
 جوهر نورانی روحانی است
 جمله معقولات را صورت پذیر
 صورت معقوله را قسمت پذیر
 نیست معقول آن تخیل شد بنام
 در طلسم جسم خاکی شد محال
 حال را «هم نیست از قسمت» گزیر
 این بود نور بسیط آن تیره خاک
 گرچه دارد نور در ظلمت ظهور
 آفریده شد ز رب ذوالمنن
 در ضرورت آلتی بس لایقه
 با عشق دارد از معشوق خویش
 آن چو شاه و این چو ملک روشن است
 هست جاری امر و نهی سلطنت
 امر و نهی بر همه جریان بود

و آنچه معقولات خوانندش ثقات
 لیک او را شد عوالم بر دو قسم
 آن یکی گیرد تعلق بالضرور
 و آن یک از قید تعلق مطلق است
 درک معقولات اینجا مشکل است
 جسم و روح و جام و می باهم بود
 حکمت حق چون اصول ایجاد کرد
 ساخت هر یک را به نوعی آن ممد
 و آن مزاجی کاقرب آمد باعتدال
 هین و هین بر خیز ای صاحب نظر
 صورت و معنی بهم آراسته

خود مقدس آمد از حد و جهات
 و آن یکی گنج آمد و دیگر طلسم
 خود به ماده و تدابیر امور
 عالم تجرید ازو با رونق است
 لیک آسان با ذوات کامل است
 دل درین معنی مرا محرم بود
 جسم را زین امزجه تعداد کرد
 تا بهم باشند هر نوعی ممد
 نوع اجمل را عطا شد بالمآل
 چشم دل بگشا و هر سو می نگر
 از میان نوحاسته برخاسته

انسان کبیر

ملک اینجا چیست انسان کبیر
 از قوا قوت دهد املاک را
 نسبت املاک و انسان کبیر
 هست انسان را قوای بیشمار
 آنچه نسبت بر ملایک می شود
 عقل اول با عقول کلیه
 باز نفس کلی آن نجم دری
 آن قوای معنوی جبروتی است
 بعضی از ارواح علوی مصطبه
 عارفی کان مست جام باقی است
 لاجرم بر غیر تقدیمش بود
 و آن ولی پناک ذات قدسیه
 جو شدش پیوسته در مینا و جام
 خود امین حق بود بی شک و ریب
 مستعدان چون ز استعداد خویش
 عاقلان را در مدارج لاجرم
 هر که جامش بیش می بگرفت بیش
 جبرئیل آن مست صهبای قبول
 آمده مخصوص ارباب کمال
 ابتدا چون وحی گردد جلوه گر
 آن معانی مجرّد عقلیه
 گاه بنماید جمال خود به خواب

جزء و کل در بند فرمانش اسیر
 تا بگردش آورد افلاک را
 با تو سازم فاش چون بدر منیر
 صورتیه معنویه ییاد دار
 صوری و روحانی و حسی بود
 جمله املاک فهیم قدسیه
 با سماوی نفسهای عنصری
 این قوا روحانی ملکوتی است
 باد پیمایند ز اعلا مرتبه
 روحی از آن روحهای ساقی است
 عالی و سافل به تعظیمش بود
 کسان ز روحانیه جبریلیه
 راحهای فیض در هر صبح و شام
 نیست پنهان در برش اسرار غیب
 بر تفاوت آمدند از کم و بیش
 سیر عقلیات باشد بیش و کم
 هر که گامش بیش ره طی کرد بیش
 که رسول الله را باشد رسول
 انبیا مستان بزم لایزال
 باشد انزال معانی در صورت
 در مقید جسمهای حسیه
 گاه بگشاید به بیداری نقاب

حس را در حضرت محسوس اگر
ورکنند ادراک او رادر خیال
خود در این موقع نبی ذوالمنن
با توگفتم رمزها از روی حال

سازدش ادراک بنماید بشر
همچو علم از شیر بنماید جمال
گفته است العلم فی وجه اللب
که نیاید هیچکس را در خیال

معراج

این بیان در رتبه معراج بین
فیض حق اول به تعیین مدد
پس به عقل اول آن اعلا قلم
پس به عرش و کرسی و هفت آسمان
پس به نار و باد و آب و خاک پست
همچنین تا وارد حیوان شود
کیست انسان جامع جمله خواص
کیست انسان شاهباز لامکان
گرچه بودش آشیان بالای عرش
چون کند آهنگ معراج وصال
نسبت اصلی در او آرد نزول
پس به جذب جذبه‌های ذوالمنن
پس خطاب مستطاب لایزال
جبرئیلش گوید ار برتر پریم
و چه خوش گفته است مرد معنوی
«احمد ار بگشاید آن پر جلیل
سالکی کان عارج نیکو بود
هر یک از سلاک را زاسمای حق
اسم جامع کاعظم اسما بود
در معارج معرج نیکوست او
مظهر خاص الاهیست بود
زان معبر او به اسم جامع است
گه ز وحدت جانب کثرت شود
وحدتش سازد چو با صدآگهی
دایره آنجا شود وی را تمام

صورت و معنی این منهاج بین
واصل اندر برزخ اصلی شود
پس به نفس کل که شد لوحش رقم
بعد هم هر یک به ترتیب مکان
بعد یکدیگر به ترتیبی که هست
منتهی با حضرت انسان شود
مجمع مجموع فیض عام و خاص
لامکانش عرصه گاه آشیان
ز آشیان خود فرود آمد به فرش
برگشاید سوی اصل خویش بال
عارج آید در نفوس و در عقول
عاشقانه بگذرد زان انجمن
در رسد گوید که دع نفسک تعال
سوزد از برق تجلی شه پریم
واقف اسرار غیبی مولوی
تا ابد مدهوش ماند جبرئیل»
خود سلوک او عروج او بود
کرده اسمی پرده معراج شق
عین مقصود همه اشیا بود
معرج انسان کامل اوست او
جمع را مجلای احدیت بود
جامعیت زان در اسما لامع است
گه ز کثرت جانب وحدت شود
ز آخر کثرت به اول منتهی
آخر و اول بدانند و السلام

شیطان

رهزن معراج جان ابلیس دان
نفس اماره در انسان کبیر

یاورش شیطان پر تلبیس دان
باشد ابلیس و نباشد زان گزیر

وان بود جزئی ز اجزای جهان
 همچنانکه گشت ابلیس از ازل
 تا ابد پیوسته ذریات او
 گه گروه کافران جن بوند
 آدمی را دشمن خونخواره اند
 باعث آشوب خلق عالمند
 نفس اماره عدوی جان تست
 هرکجا طفلی که مادر زایدش
 دیو شیطان است و ابلیس لعین
 خوانده اند ابلیس بعضی ز اولیا
 وان قوای وهمیه کافراد اوست
 کی بود کی تا بگردد از خواص
 وهم بی شک خلق را شیطان بود
 وانچه را عقل مجرد کرد فهم
 رو مجرد شوکزو یا بی خلاص
 ایمن از مکاری شیطان شوی

مظهر اسم مصل فاش و نهان
 رهزن آدم به صد مکر و حیل
 جمله ذریات جزئیات او
 در پی آزار هر مؤمن بوند
 نفس های کافر اماره اند
 منشأ تشویش نسل آدمند
 کفر است و رهزن ایمان تست
 جفت او دیوی بهمراه آیدش
 مهتر دیوان بود با کبر و کین
 قنوت وهمیه کلیه را
 خود شیاطین تو آمد زیر پوست
 عاقل از احکام وهم آید خلاص
 گرچه اندر صورت انسان بود
 لاجرم مطلق بود از قید وهم
 بی وساوس جاکنی در بزم خاص
 حکم حق را بنده فرمان شوی

جنت و دوزخ

چون ز شیطان راهرا پرداختی
 جنت و دوزخ ز هم ممتاز کن
 صورتی کان بر تو بنماید جمال
 معنیئی البته اندر وی بود
 همچنین هر معنیئی را بر جمال
 جاودان اعیان عالم را ثبوت
 جنت و ناری کز جوئی نشان
 همچنانکه هست دایر در میان
 جنت و ناری که در تو منظویست
 نفس حیوانی که با تو همسر است
 و آن بهشت طیب لذات تست
 پرده از رؤیای بگشاید تو را
 هر دم از شاخیت اندازد بچنگ
 زاهدان را جنت موعوده است
 جنت صوری محسوس آن بود
 روح آن باشد بهشت معنوی
 آن یکی جسم است و این یک جان بود

جمله اش ذریه برانداختی
 رمز میزان و صراط آغاز کن
 خواه عقلی خواه حسی و خیال
 صورت اینجا جام و معنی می بود
 صورتی روپوش باشد لامحال
 باشد اندر علم حی لایموت
 مظهری دارند هر یک در جهان
 هر لطیفی و کثیفی در جهان
 یا که محسوسی بود یا معنوی است
 جنت صوریه آن را درخور است
 جنت افعال با برکات تست
 صورت محسوسه بنماید تو را
 صدهزاران میوه های رنگ رنگ
 عارفان را جنت مشهوده است
 کاندرا آن بس قصر و بس ایوان بود
 کامده بر قلب عارف منظوی
 آن بهشت مارخ جانان بود

چون چنین فرمود ختم انبیا پس بهر اسمی تخلق یافتن جنتی باشد صفات جاودان خود چنین جنت که ما را در دل است آنچنان کاندر دل ما منظویست هر طرف بشکفته دروی لاله‌ها خوش بیاد آمد مرا از مثنوی «کوری حاسد درون دوستان هرگلی کاندر درون بویا بود این جنان قلب آمد در صفات و آن ملاقات جمال وحدت است هفت جنت از صفات سبعة خاست هشت جنت چون چنین دریافتم و آن صفتهای ذمیمه کان بود پس ریا ورزی و نمایی گری

که تخلق جو به اخلاق خدا زامهات هفت اسم ذوالمنن جلوه گناه آن دل صاحب‌دلان هرکسی را در جهان کی حاصل است جنتی پر از نعیم معنویست لاله‌های رازهای کبریا یک دو بیت از گفته‌های مولوی حق برویانید باغ و بوستان» آن گل از اسرار گل‌گویا بود خود جنان روح می‌باشد بذات فردو مطلق از قیود کثرت است هشتمین خود جنت ذات خداست رخ ز دوزخ لاجرم برتافتم حرص و آز و کینه و بخل و حسد هفت دوزخ باشدت چون بنگری

صراط و میزان

باز بشنو اولین رمز صراط و آن ره مشروع باشد معنوی خود طریق سید ما این ره است مشرک ارچه بسپرد راه وجود مبطل مغفل که در غفلت غنود زانکه غافل از وجود واجبست وانکه را شد شیوه آئین نفاق بر ره توحید باشد معترف او ز اقرار و ز انکار خدا رهروان را اندرین ره حالهاست جمله اعمالی که ظاهر می‌شود چشم و گوش و بطن و فرج و پا و دست همچنین میزان اعمال ای قوی جمله اعمالی که محسوسی بود معنوی را معنوی سنجد مدام عدل حق میزان این و آن بود

تا دل و جان تو آید در نشاط کامدش توحید جامع محتوی خوشدل آن رهرو کز این ره آگه است بر ره توحید خود نارد ورود نه ره توحید پوید نه وجود ورکند دعوی عرفان کاذبست ظاهراً گر نزد ارباب تفاق باطناً خود منکر است و منحرف گه به جنت گه به دوزخ کرده جا ظاهری و باطنی اعمالهاست آن ز هفت اندام صادر می‌شود پس لسان این جمله اعضای تو است یا که محسوسی بود یا معنوی سنجش او هم به محسوسی شود عدل سلطانت میزان تمام راست سنجد چون چنین میزان بود

کثرت و وحدت

جنت و نیران و میزان و صراط
 فرق واحد با احد تمییزکن
 از احد تا واحد ارجوئی تو فرق
 آن بذات خویشتن در وحدت است
 خود احد می باشد اینجا اسم ذات
 چون زاسماء و اضافات و نسب
 در مراتب می شود اندر سه قسم
 پس صفاتی دگر افعالیه
 وحدت اولی زکثرت مطلق است
 وحت ثانی در اسماء و صفات
 آن احدیت الوهیت بود
 اسم الله را ز احدیت مدام
 جمله در احدیت دریای ذات
 احدیت چون ز اسم الله یافتی
 وان احدیت مسمائی نگر
 و آن بود بالقوه در ذات اله
 وز احدیت همه اسماء بذات
 همچنان کاسما در اعیان جلوه گر
 جلوه اعیان تو در ارواح بین
 جمله اشیا چه مرکب چه بسیط
 هستی اشیا جدا از حق مدان
 هستی ما جملگی از حق بود
 گر همه زشتیم و نیکوئیم ما

جمله را دادی بهم چون ارتباط
 کثرت و وحدت بجد تمییزکن
 وحدت و کثرت در این معنی است غرق
 و این برورش با ظهور کثرت است
 باعتبار انتفاءات صفات
 وحدت مطلق براندازد حجب
 قسم اول وحدت ذاتیش اسم
 هر یکی اندر مراتب عالیه
 مطلقه احدیت ذات حق است
 وحدت ثالث در افعال جهات
 وین احدیت ربوبیت بود
 شامل مجموع اسماء عظام
 هست غرق امواج اسماء و صفات
 در وحدت را صدف بشکافتی
 جمعیت در عین یکتائی نگر
 با تعین تابش اسما چو ماه
 عین اعیانند و اعیان ثابتات
 خالی از وجه و زوجهند ای پسر
 جلوه ارواح در اشباح بین
 خود محاط اینجا بوند و حق محیط
 و هو معکم اینماکنتم بخوان
 گرچه حق از ما همه مطلق بود
 جمله ار اوئیم و با اوئیم ما

نبوت و ولایت

فرق واحد با احد چون یافتی
 در نبوت بین ولایت مستتر
 خود ولی را وجه می باشد یکی
 می رسد بیواسطه او را مدام
 لیک از وجه نبوت هر نبی
 واسطه چبود نزول جبرئیل
 همچنان بیواسطه فیض اله
 خود رسول این هر دو وجه معتبر
 و آن بود وجه رسالت بس مفیض
 مصطفی ختم رسل فخر امم

کثرت و وحدت ز هم بشکافتی
 از ولایت بین نبوت مشتهر
 و آن یکی وجه ولایت بی شکی
 بادهای فیض ربانی به جام
 فیض حق با واسطه یابد همی
 کآورد وحی خداوند جلیل
 تابند از وجه ولایت گاهگاه
 دارد و می باشدش وجه دگر
 کرده از ارسال خلقی مستفیض
 باسط و حی آن رسول محتشم

جامع هر سه مراتب آمده هم ولایت باشد هم نبوت باشد این ولایت از نبوت برتر است هر رسولی خود نبی بر حق است هر ولیئی را نبوت کی بود جز رسول الله که بد باب بتول از نبوت منتظم دار فناست آن نهایت دارد این بی منتهاست آن بشر را نعت این وصف حق است آن بود بانشاء دنیا قرین آن به استعداد هر قومی ممد آن موقت اندرین دیرکهن

در مراتب جمله راتب آمده هم رسالت با فتوت باشد وین نبوت بر رسالت افسر است هر نبیئی خود ولی مطلق است هر نبیئی را رسالت کی سزد هم نبی و هم ولی و هم رسول از ولایت محترم دار بقاست آن بدایت دارد این بی مبتداست آن مقید باشد و این مطلق است این بود بانشاء آخری قرین این به استمداد هر دوری ممد این بود غیر موقت فهم کن

ولی عصر عجل الله تعالی فرجه

این اشاره از ولی عصر دان خود ولی کامل آن باشد که او جمله افعال و صفات ذات وی از وجود خویشتن فانی بود مظهر و مظهر باسم الولی الولی و الولی و الولی اسم علی عالی است الولی در بزم ما ساقی بود او بحق باقی و ما باقی به او گریبایی این سعادت را تمام

هادی ما سید آخر زمان باشد اخلاقش همه اخلاق هو باشد افعال و صفات ذات حی باقی اندر ذات ربانی بود الولی در جسم و جان منجلی ذکر او باشد خفی و هم جلی در ولایات ولایت والی است هم بحق فانی و هم باقی بود از حق ما این بقای ما بجو دولتی یا بی چو سید والسلام

قیامت

از قیامت ساعت و اقسام آن گرچه خود در هر دمی و ساعتی لیک آن را عارفان نکته سنج قسم اول زان بود اندر نظر و آن ز غیب اندر شهادت لایزال قسم دویم فرقت روح از بدن و آن بود موت طبیعی ز اضطرار قسم سیم از هواها مردن است وان بود موت ارادی باختیار

می نماید این معانی خوش بیان گردد از غیب آشکارا ساعتی در مراتب قسمتش کردند پنج آمد و رفت معانی در صور می نماید در خیال ما جمال باشد از حکم خدای ذوالمنن که در آن کس را نباشد اختیار خویشتن را بی من و ما کردن است زندگان کشور جان را شعار

قسم چارم خاستن از گورهاست
و آن یقین آن روز مشهورست آن
قسم پنجم ساعت کبری بود
جلوه گرگردد جناب ذوالمنن
غیر حق باقی نماند هیچ کس

روز رسوا گشتن مستورهاست
ساعت موعود جمهورست آن
و آن هلاک جمله اشیا بود
محو سازد جمله را در خویشتن
حق بماند خود بخود باقی و بس

ثواب و عقاب

در ثواب و در عقاب خود بکوش
ای که جویای ثوابی و عقاب
نفس کامل چون به تکمیل نظر
آن ثوابش هست تحصیل کمال
نکته‌ای خوش در ثواب و در عقاب

از کمال نفس جامی چند نوش
سازمت از رمز هر دو کامیاب
گردد از علم الهی بهره‌ور
بی کمالی شد عقابش بالمال
گفتمت واللّه اعلم بالصواب

مرغ لاهوتی

شرع احمد را بجان مجذوب باش
شرح حال دام ناسوتی شنو
کی رهدکی مرغ لاهوتی تو
تا نگردد جذب‌ه‌ای جاذب ورا
کیست دانی مرغ لاهوتی تو
مرغ تو آن روح انسانی بود
چون کند مرغ تو آهنگ وصال
صورت و معنی ورا اعمالهاست
ظاهری او را دو بال محکم است
در یسارش بال قرآن مبین
در فضای صورت از این بالها
هم دو بال باطنی باشد مبین
در ریاض معنی از این بالها
ذکر چبود یاد حق در جان و دل
جان و دل مرآت انوار یقین
آنچه در آفاق می‌باشد عیان
و آنچه در آفاق و انفس محتویست
کامل ارچه با همه ملحق بود
پای تا سر بسکه باشد با صفا
صورت و معنی و عالم سر بسر
آینه با تو است دایم روبرو

تخم جذبی در دل مجذوب پاش
رشح بال مرغ لاهوتی شنو
از شکنج دام ناسوتی تو
در طریق پیروی مصطفی (ص)
چیست دانی دام ناسوتی تو
دام تو خود نفس حیوانی بود
برگشاید سوی اصل خویش بال
ظاهری و باطنیش بالهاست
در یسار و در میثش همدم است
سنت پیغمبرش بال یمین
می‌کند پرواز در اعمالها
ذکر و فکرش در یسار و در یمین
باشدش طیاری اعمالها
فکر چبود سیر اندر آب و گل
آب و گل خلق سماوات و زمین
جمله در انفس بود فاش و نهان
جمله در انسان کامل منظویست
لیک از قید همه مطلق بود
گشته است آئینه گیتی نما
اندرین آئینه باشد جلوه‌گر
عیب تو با تو نماید مو بمو

عیب چبود زنگ مرآت دلت
دل بذکر حق نگشته صیقلی
هرچه در دل ز آینه بنماید
دل چو از زنگ قبایح شد تهی
آگهی در پیروی مصطفی (ص)
آگهی سازد شناسای حق
آگهی از دام ناسوتی تو
مرغ لاهوتی چو بیرون شد ز دام

کز قبایح گشته در دل حاصلت
کی شود آئینه سانت منجلی
ذکر حق آن را ز دل بزدایدت
یابد از نور محاسن آگهی
سوی حق بنمایدت راه هدا
سازد از قید دو عالم مطلق
وارهاند مرغ لاهوتی تو
قرب حقش آشیان گردد مدام

هشت جنت و هفت دوزخ

هشت جنت را تماشاگاه بین
بازآمد بحر معنی موج زن
کز بهشت و دوزخ و تعداد آن
جنت وناری که موعود تو است
آنچه فردا از کم و بیشتر بود
وعده فردات بیع نسبه است
نقد اگر از کف ندادی بی شکی
آن یکی امروز و فردا نقد تست
از بهشت نقد اکنون گوش کن
و آن موافق بودن اخلاق تست
چون شود خلقت به خلق حق یکی
چون حقیقت از بهشت یافتی
باز از دوزخ حقیقت گوش کن
و آن مخالف بودن اخلاق تو است
گر نه خلقت شد یکی با خلق حق
از بهشت و دوزخ نقدت به جان
بابها دارند آن دو بیشتر
قول و فعلی کان بود حق را پسند
قول و فعلی کان پسند حق نشد
راحت و رنجی که در احوال تو است
قول و فعلت نیک یابد ای پسر
سالکانی کز حقیقت واقفند
بابهای دوزخ و باب بهشت
پنج حس ظاهر و وهم و خیال
گر نه در فرمان عقل این هفت باب

هفت دوزخ لیک اندر راه بین
گوهر افشان شد به صحرای سخن
در حقیقت رمزها سازد بیان
گر بدانی جمله مشهود تو است
بیش و کم امروز در پیشت بود
نقد تو امروز می باشد بدست
نسبه و نقدت شود هر دو یکی
نقد و نسبه هر دو اندر عقد تست
بر مراد خویش جامی نوش کن
و فوق اخلاق تو با اخلاق تست
خوش مراد خویش یابی بی شکی
بر مراد خویشتن بشتافتی
ساغری از نامرادی نوش کن
خلف اخلاق تو با اخلاق تو است
نار ناکامیت سازد محترق
چون حقیقت یافتی اکنون بدان
قول و فعلت جمله را آرد بکار
باب جنت باشدت بیچون و چند
غیر باب دوزخ از وی شق نشد
جمله از اقوال و از افعال تو است
جمله اخلاق تو باشد سر بسر
در بهشت و دوزخ خود عارفند
آن یکی هفت آن یکی گفتند هشت
هفت و هشتم باب عقل با کمال
قبض و بسط خود نماید اکتساب

لاجرم خود هفت باب دوزخند
ورهمه باشند در فرمان عقل
هفت بابند از بهشتت هر یکی
مردم از دوزخ کنند اول عبور
نیست از دوزخ گروهی را گذر
خلق بد چون کرده دوزخ جایشان

عقل ایشان را ندارد خودپسند
بنده فرمان بر سلطان عقل
باب هشتم عقل باشد بیشکی
در بهشت آنگه برآیند از سرور
دوزخ ایشان راست پیوسته مقرر
نیست جا در جنت الماوایشان

جنات و نیران

باز از جنات و نیران یادکن
شاهد معنی دگر برقع گشود
تا نماید هر زمانت در نظر
سالکی کز این مراتب آگهست
عاشقان را نیست در جان و جنان
عاقلان را جمله بیعت جنت است
ابلهان را جنت و ناری دگر
هفت جنت در مقابل هر یکی
جنت هشتم بهشت اولین
در بهشت اول اضدادی نبود
نه وجودی بود آنجا نه عدم
نور و ظلمت کفر و ایمانی نبود
آدم و حوا بدنندش در درون
چون زگردون عدم هر دو فرود
حق گشود از هر طرف باب خطاب
که نمودم مسکن تو این زمان
وندین جا نیستت پروای دلخ
لیک نزدیکی مبادت ای همام
گر شوی نزدیک تو با آن درخت
چون از این جنت بیفتادی برون
حلق و دلقت آورد جان در تلف
عاقبت از حيله شیطان پلید
میلشان آورد سوی آن درخت
هر سه از آن جایگه بیرون شدند
گرسنه و برهنه و تشنه لب
زآسمان چون در زمین مأوایشان
باز شد بررویشان باب عتاب

جنت و ناری دگر تعدادکن
رخ ز خلوت جانب جلوت نمود
در مراتب جنات و ناری دگر
جمله جنت و جحیمش در رهست
جز حجاب و کشف نیران و جنان
ترک بیعت دوزخ پر آفت است
در فراخی است وضیق محضر
دوزخی دارند بی ریب و شکی
دوزخی آن را نمی باشد قرین
دام ودانه صید و صیادی نبود
نه بروز و نه کمون نه بیش و کم
در مقابل نفس شیطانی نبود
آمدند از امرکن هر دو برون
آمدند از امر در ارض وجود
کرد با آدم خطاب از جمله باب
جنت دوم مقام مفردان
هست فارغ جانت از غوغای خلق
با درختی کان مزاجش هست نام
بایدت بیرون کشی ناچار رخت
میشوی ناچار بدبخت و زیون
جنتی جوئی پر از آب و علف
بس فسوس در آدم و حوا دمید
از خطاب ابطوا بستند رخت
در بهشت سیمین مفتون شدند
حلقشان افکنند در رنج و تعب
شد بهشت ابلهان و کودکان
حق تعالی کرد با آدم خطاب

که در این جنت که سیم جنت است منزلی بگزین و در عشرت بکوش نیست اینجا از تو باری بازخواست لیک با خود باز تاریکی مکن گر شوی نزدیک ظلم آری بخویش از بهشت سیمین بیرون شوی باز نزدیکی گزیدند بآن درخت شش نفر زان جایگه با ظلم و کین ظلم ایشان چیست دانی ای پسر زانکه با عقل است تکلیف خدا گرنه تکلیف خدا جاری کند شد سه تن بیرون ز خلد دومین وز بهشت سیمین خود شش نفر کآدم و حوا و شیطان رجیم آدم و حواست اینجا روح و جسم وهم تو ابلیس کردندش لقب روز آدم چون شب تاریک شد از بهشت سیمین برخاست زود سجده کردندش ملایک سر بسر یعنی آن اعضای جسمانی تو پادشاه روح را چاکر شدند غیر وهم آنکه به تن ابلیس تست در سخن هر چند خواهم اختصار

جنتی پر از وفور نعمت است ناز و نعمت هرچه میخواهی بنوش هرچه میخواهی بکن بر تو رواست با درخت عقل نزدیکی مکن جان و دل سازی ز ظلم خویش ریش در بهشت چارمین مفتون شوی با خطاب اهبطوا بستند رخت آمدند اندر بهشت چارمین از درخت عقل گشتن بارور امر و نهیش عقل می آرد بجا ظلم بر خود از گنهکاری کند آدم و حوا و شیطان لعین در بهشت چهارمین شان شد مقرر مار و طاووس است و ابلیس لئیم نیز شیطان مرطیعت راست اسم شهوت طاووس و مار آمد غضب با درخت عقل چون نزدیک شد در بهشت چارمین آمد فرود غیر ابلیس لعین «آن بدسیر» جمله قوتهای روحانی تو بنده و فرمانبر و شاکر شدند پادشاه کشور تلبیس تست می تراود از لبم بی اختیار

نامهای هشت جنت

باز از اسرار جامی نوش کن خود درختی هست در هر جنتی نامهایی کز درختان بشنوی آن درخت اول امکان نام اوست پس درخت دویمین باشد وجود پس درخت سیمین باشد مزاج شد درخت چارمین را عقل نام پس درخت پنجمین خود خلقت است پس درخت علم می باشد ششم پس درخت هفتمین نورالکله است

نامهای هشت جنت گوش کن هر درختی راست نام و نسبتی نامهای آن جانانها دان همی جنت اول پر از انعام اوست جنت دویم از آن دارد نمود جنت سیم از آن یابد رواج جنت چارم از آن گیرد نظام جنت پنجم از آن پر نعمت است شش جنان در سایه اش گردیده گم جنتش مأوای مردان ره است

پس درخت هشتمین باشد بقا
هشت جنت چون چنین دریافتی
جمله اخلاق خوش و ناخوش مدام

جنتش پسر ز انبیاء و اولیا
رخ ز دوزخ لاجرم برتافتی
جنت و نار تو باشد والسلام

جنت و نار

باز اندر خلق و خوی خویش بین
از سخن چندانکه می‌گردم خموش
جنت و ناری که دائم سوی تست
وسعت خلقت نعیم جانفزا است
جمله لذات اخلاق خوش است
گر بدانی قطره و دریا بود
لذت ادراک نیکو لذتی است
لذت شهوات جسمانی کجا
آن ترا در عالم سفلی کشد
آن کشد در نعمت دنیا ترا
حکمت اشیا کماهی یافتن
جسم و روح و نفس خود بشناختن
سالکان را لذت اندر لذت است
گرچه در هر لذتی خود جنتی است
به ز جمله جنت آخر بود
آدمی چون در مراتب رو نمود
چون فزونتر گشت علم آدمی
زانکه چون علمش فزاید بیشتر
هرچه یابد بیشتر او قرب رب
از حضورش دل چو گردد غرق نور
طرفة العینی اگر غیبت گزید
راه عشقست و هزارانش خاطر
خود از این ره بود کآدم از عتاب
دانشش هر چند می‌شد بیشتر
با درخت عقل نزدیکی چو یافت
گاه منهی گشت و گه مأمور شد
آمدش از حق خطاب باعث
خیز و خوش مردانه تن در کارده
کار مردان نیست و اماندن بر راه
جنت و ناری که در ره آیدت

جنت و ناری دگر در پیش بین
جوش معنی بازم آرد در خروش
وسعت و تنگی خلق و خوی تست
تنگی خویت جحیم جانگزا است
در بر لذات علم و معرفت
ور بدانی ذره و بیضا بود
خوشتر از هر لذتی و شهوتی است
لذت ادراک روحانی کجا
این ترادر عالم علوی کشد
این کشد در حکمت اشیا ترا
جوهر جان را صدف بشکافتن
با شناسائی حق در ساختن
و چه لذت جنت اندر جنت است
ورچه در هر جنتی خود لذتی است
زانکه در وی دانش افزونتر بود
مرتبه بر مرتبه علمش فزود
کار بروی گشت مشکلتز همی
پیروی و حفظ باید بیشتر
بیشتر میبایدش حفظ ادب
یک نفس غایب نگردد از حضور
خویشتن رادر عتاب حق کشید
بی خطر این راه کی آید بسر
هر زمانش در بهشتی شد خطاب
بیشتر می‌گشت در راهش خطر
نور تکلیف حقش در چهره تافت
گاه غمگین گشت و گه مسرور شد
که شدی از عقل خود چون کامیاب
عاشقانه پای اندر راه نه
از برای جاه افتادن بچاه
دست و دل از جمله کوتاه بایدت

زشت و زیبا هرچه بنماید ترا
طرفة العینی جدا از ره مشو
ره به نورالله چو گشتت منتهی
چون مشرف شد به تشریف لقا
جنتی خوش در حقیقت یافتی
جنتی بهتر از این جنت کجاست

از همه بگریختن باید ترا
جز براه وصل نورالله مشو
از لقای ما بیابای آگهی
جسم و جانست در شناسائی ما
روی ازدوزخ بکلیتی یافتی
لذتی خوشتر از این لذت کجاست

فردوس نهم

هشت فردوست چو آمد رو نما
باز می گویند باشد در جهان
کز درخت قدرت آن خرم بود
سالکی کو اندر آن بگشاد رخت
قدرت قادر در او گردد عیان
در علوم حق همه دانا شود
هستیش از رخ براندازد حجب
بر دو عالم چه مرکب چه بسیط
جمله افعال و صفات و ذات او
فانی از خویش و به حق باقی شود
قدرتش در بزم جان آرد ظهور
حق به او و او به حق بیند مدام

در نهم فردوس اکنون رو نما
جنتی دیگر قلندر مشربان
خرم از وی عالم و آدم بود
کام جان شیرین شدش از آن درخت
مظهر قدرت شود فاش و نهان
بر ضمیر جزء و کل بینا شود
مطلق آید از اضافات و نسب
علم او چون علم حق گردد محیط
گردد افعال و صفات ذات هو
بر بساط قدرت او ساقی شود
باده پیمای گردد از جام ظهور
او نماند حق بماند والسلام

اهل فردوس نهم

باز بشنو ز اهل فردوس نهم
باز بشنو شرح فردوس نهم
سالکانی را که چون سید مدام
خواهش ایشان بهرسو روکنند
هرچه همتشان بر آن بسته شود
مالک ملک جلالت و جمال
هر مرادیشان که دل مایل شود
فی المثل گر خواهش باران کنند
دردم از افلاک ریزد ژاله ها
ورشوند از چوب خواهان ثمر
هر عیلی را علاج و علتند
دردمندان را همه درد و دوا
خاک هر ره را به اکسیر نظر

شرح حالی و مکن سررشته گم
تا نگردد راه دانش بر تو گم
اندرین فردوس میباشد مقام
خواهش حق روی خود آنسوکنند
گر همه خاریست گلدسته شود
قدرت و همت بودشان برکمال
در نهان از غیب آن حاصل شود
خواهش باران به گلزاران کنند
هر طرف از خاک روید لاله ها
در زمان گردد نهالی بارور
هر سقیمی را سقام و صحتند
رنجمندان را همه رنج و شفا
هر کجا خواهند میسازند زر

خار از ایشان خار و گل گردیده گل
همچنین هر چیز را خواهان شوند
قاف تا قاف جهان را سر بسر
گر به طیران هواخواهان شوند
گرکنند از روی دریاها گذر
گر همه سازند در آتش مقام
گه شوند ازدیده مردم نهان
دائماً آماده و پرداخته
گرتو را زین قول باشد اشتباه

تابع فرمان ایشان جزه و کل
خود مهیا گردد آن بی چون و چند
زیر پا آرند اندر یک نظر
در هوا چون مرغ بال افشان شوند
هم نخواهد شد قدمشان هیچ تر
آتش ایشان را شود برد و سلام
گاه بنمایند روی خود عیان
رزقشان بی سعی باشد ساخته
قصه موسی و خضر آرم گواه

خضر و موسی

صحبت خضر و کلیم اللہ بین
خضر و موسی هر دو با هم در سفر
چون نبند همراه ایشان توشه‌ای
«ناگه آهوئی عجیب» از غیب زاد
جنب خضرش پخته بود و ساخته
خضر کرد آغاز خوردن در طعام
گفت با موسی برافروز آتشی
گفت موسی کز چه رو مارا طعام
خضر فرمودش ز روی مکرمت
رزق دنیا ز اکتساب آمد بدست
رزق دنیائی به سعی و کوشش است
آن سرای علم میاشد مدام
رزق من آماده و پرداخته
اهل فردوس نهم را شرح حال
تانگیری دامن ایشان بدست
این بهشت بی سران است ای پسر
سرفدا کن پا در این فردوس نه
کیست سرباز آنکه در راه خدا
نیست سربازی همین کشته شدن
بلکه خود را بی من و ما کردن است
تا نمیری کی بیابی زندگی
مرده شو تا زندگی یابی مدام

اندرین منزل دلیل راه بین
اوفتاد اندر بیابانشان گذر
گر سینه گشتند در هر گوشه‌ای
در میان آن دو آمد ایستاد
جنب موسی خام و نپرداخته
لیک موسی را چو قسمت بود خام
پخته گردان و بخور لحم خوشی
قسمت تو پخته از من گشت خام
کای تو در دنیا و من در آخرت
و آخرت را رزق خود آماده است
رزق عقبایی خروش و جوشش است
این سرای خیر باشد بر دوام
رزق تو از سعی گردد ساخته
این بود کاوردمش اندر مقال
کی در این فردوس بتوانی نشست
کی دهندت تا تو مغروری بسر
رو زکف دامن سربازان مده
عمر و جان و مال و تن سازد فدا
سر جدا گشتن بشمشیر از بدن
از هوسها و هواها مردن است
خواجه کی گردی نکرده بندگی
بنده شو تا خواجه گردی والسلام

شریعت، طریقت، حقیقت

این مقال از صفوت عشاق خوان
از دل عاشق بیانی گوش کن
بازم اندازد گهرها بس برون
تا کنم ایثار چون در عدن
انجمن‌ها هست در عالم بسی
جز گزروه عاشقان پاکباز
پاکبازی با خداشان پیشه است
پاکبازی چیست در راه خدا
بی نیازی چیست مستغنی شدن
ای خوشا آن عاشقان پاکباز
پاکبازیشان چو دامنگیر شد
تا نگردد حشر دامن گیرشان
پای تا سرگرتنم گردد زبان
این کمند زلف محبوبان بود
حلقه حلقه چین چین و پر شکنج
مشک آن عالم معطر کرده است
مشک آن چون ناف آهوی ختن
انجمن اینجا مقام سالک است
از مقام سالک ارجوئی نشان
سالکان را نه مقام معنوی است
همچنانکه نه فلک در عالم است
هر سپهری ز آن بهشتی آمده
هر بهشتی ز آن مقام و منزلیست
سالکی کان واقف از منزل نشد
واقف منزل چو صاحب دل بود
رو بدست آور ز صاحب دل
دل بود آئینه گیتی نما
دل حریم بارگاه کبریاست
دل سوی مقصود بنماید رهت
دل ترا گردد نخستین پیشوا
شرع پیغمبر (ص) چو دانستی تمام
چون شریعت گشتت اول منزلت
دل چو گشتت از شریعت با صفا
ذکر حق را جا دهد در سینه ات
ز آینه بنمایدت نقش حضور

شرح حال عاشق مشتاق دان
زان بهر منزل نشانی گوش کن
جوش دریای معانی از درون
بر سر حضار در هر انجمن
سرشان ظاهر نباشد بر کسی
عاشقان پاکباز بی نیاز
بی نیازیشان ز خلق اندیشه است
نقد هستی باختن از ابتدا
دست و دل شستن زهر نو و کهن
کامدند از هر دو عالم بی نیاز
بی نیازیشان به پا زنجیر شد
نگسلد یک حلقه از زنجیرشان
وصف آن زنجیر کردن کی توان
هر کسش شد بسته محبوب آن بود
از شکنج و چین و حلقه مشک سنج
مغز جانها را معبر کرده است
عنبر افشان است در هر انجمن
سالکی کان ملک دل را مالک است
بی نشان شو بی نشان شو بی نشان
هر مقامی بر سپهری محتوی است
نه سپهر معنوی در آدم است
سالکان در وی بهشتی آمده
هر مقامی منزل صاحب دل است
در ره تحقیق صاحب دل نشد
صاحب دل واقف منزل بود
تاشوی آگاه از هر منزلی
دل بود گنجینه ارض و سما
دل تهی ز آرایش کبر و ریاست
سازد از سیر منازل آگهت
در طریق پیروی مصطفی (ص)
کردی اندر منزل اول مقام
ز آن صفائی حاصل آید در دلت
بازت آید در طریقت رهنما
سینه گردد صاف چون آینه ات
از حضورت سینه گردد با سرور

ذکر و فکرت روز و شب همدم شود
در طریقت چونکه بنهادی توگام
چون مقامت منزل دویم شود
ببازت آرد در مقام معرفت
چون زلال معرفت شد ساغرت
دلبرت در دل نشسته روبرو
رنگ و بویش چیست انوار شهود
چون دلت آئینه انوار شد
در معارف شد مقام و منزلت
چون مقامت منزل سیم شود
دل ز نور حق چوگشتت باصفا
از حقیقت منزلی بنمایدت
آفتابی در دلت طالع شود
نور چبود جلوه‌های لایزال
ذوالجلالت چون بدل آرد حضور
و چه دریا سر بسر نور بسیط
از حقیقت چون دلت پر نور شد
منزل چارم مقام جان تو است
حضرت جانان چو در جان یافتی
بباز آرد دل بوحمدانیت
نور و حمدانیت چون رو کند
از یقینت دور سازد هر شکی
و آن یکی سازد به فردانیت
چون از این منزل دلت آگه شود
دل درین منزل گشودت چونکه بار
یار اینجا کیست شیخ راه تو
شیخ راهت با تجلی حضور
پای تا سر در تو افتد زلزله
هروله از خویش بستاند ترا
هروله پاک از من و ماییت کند
شیخت اندر خویشتن فانی کند
چون تو اندر شیخ خود فانی شوی
منزل هفتم براندازد نقاب
در حریم حق نماید داخلت
نور حق چون با تجلای حضور

در حریم جان دلت محرم شود
منزل دویم ترا گردد مقام
دل ترا در بحر معنی گم شود
ریزدت در کام جام معرفت
خوش درآید از در دل دلبرت
همچو گل بشکفته با صد رنگ و بو
جلوه‌گر ز انوار اسرار وجود
سینه‌ات گنجینه اسرار شد
منزل سیم مقام معرفت
غیر حق از پیش چشمت گم شود
ببازت آید در حقیقت رهنما
نقش غیر از لوح دل بزدایدت
هر نفس نوری از آن لامع شود
از جمال جانفزی ذوالجلال
از حضورت دل شود دریای نور
قطره‌ای از موج آن بحر محیط
ظلمت شرک از ضمیرت دور شد
جان حریم حضرت جانان تو است
روی دل از غیر جانان تافتی
منفرد سازد به فردانیت
رویت از هر سوی در یک سو کند
جسم و جانی خود نینی جز یکی
منزل پنجم بوحمدانیت
در ششم منزل ترا همره شود
دار و دیاری نینی غیر یار
جلوه‌گاه او دل آگاه تو
کوه هستیت فرو ریزد چو طور
زلزله آرد ترا در هروله
از خلایق جمله برهاند ترا
در پناه شیخ مأویت کند
محرم اسرار ربانی کند
محرم اسرار ربانی شوی
بر رخت هر سو نماید فتح باب
نور حق گیرد فرو جان و دلت
در دلت فرماید آهنگ ظهور

از فنای شیخ برهانند ترا
این فنا چون گشت از حق حاصلت
منزل هشتم چو رخ بنمایدت
از فنا چون باز برهانند ترا
باقی باللّه چون گشتی تمام
این مقام از هر مقامی برتر است
این مقام انبیا و اولیاست
این مقام سید و یاران اوست
این مقام از چند و چون بیرون بود
تا ترا منزل نگردد این مقام

فانی فی اللّٰه گردانند ترا
رونمایند باز هشتم منزلت
از فنا یکبارگی برهانندت
باقی باللّٰه گردانند ترا
خود نهم منزل ترا گردد مقام
این مقام از نور قدرت انور است
بارگاه جلوه گاه کبریاست
منزل خاص و فاداران اوست
جلوه گاه حضرت بیچون بود
بهره ای از وی نیابی والسلام

طلب کامل

رمزها دریاب از شرع نبی
جوش دریای سخن باز از درون
وان بر راه حق نخستین منزلست
آب و گل چو بود تن خاکی تو
چشمه تقوا چو جوشد از گلت
وان عبادات تو باشد قالبی
درک اقوال نبی بس مشکل است
باید اول عالم کامل ترا
دامن کامل چو آوردی بدست
قول کامل نیست جز قول نبی
قول او بنمایدت راه طلب
این طلب رو سوی ره آوردن است
مقصد اینجا چیست از مقصود تو
بندگی بی معرفت شایسته نیست
معرفت اصل عبادات تو است
آگاهی ره کجا حاصل کنی
قلب کامل را چو گردانند حال
قلب کامل هست بین اصبعین
گاه او را رو کند سوی علو
از یکی سویی نماید مستفیض
گر بدانی این کمال کامل است
دل به کامل ده ز کامل دل طلب
چون دل کامل بیاوردی بدست

گنجها بین گشته دروی مختفی
گوهر شرع نبی ریزد بیرون
جلوه گاهش منزل آب و گل است
چشمه سار طینت پاکی تو
رو کند شرع نبی در منزلت
هدیه حق تابع قول نبی
لیک آسان پیش علم کامل است
تا نماید ره درین منزل تو را
سازد آسان مشکلات هرچه هست
قول کامل می طلب گر طالبی
وز طلب بگشایدت باب طرب
این طلب مقصود حاصل کردن است
بندگی حضرت معبود تو
معرفت شایستگی بندگی است
آگاهی در راه طاعات تو است
تا نه از دل خدمت کامل کنی
پرده بگشاید ز رخسار کمال
اصبعینش منقلب دارد به بین
گاهیش رو آورد سوی دنو
وز دگر سویی نماید بس مفیض
کاملیت بر کمالش از دل است
هر کمالی از دل کامل طلب
از کمالش بازیابی هرچه هست

خیز و بر دل خدمت کامل گزین
باب دین برچهره چون بگشایدت
چونکه گشتی تابع شرع نبی
آن عباداتی که شرط بیعت است
آن عباداتی که با ارکان بود
رکنهای خانه ایمان متین
در اصولت هست مخفی پنج گنج
بایدت بردن در این ره رنجهها
گنج اول چیست توحید خدا
گنج سیم را نبوت شد طلسم
گنج پنج را معاد آمد کلید
در فروعت چارگنج دیگر است
اولین گنج عبادات است بود
و آن سه گنج دیگر آرد فرود
گنجهایت جمله نه گنج آمده
نه سپهر و نه بهشت و نه مقام

تا گشاید از کمال باب دین
تابع شرع نبی فرمایدت
جز عبادات نباشد مطلبی
نه عباداتی که جمله بدعت است
رکنهای خانه ایمان بود
از اصولست و شروع راه دین
گنج کی حاصل شود نابره رنج
تا شود حاصل ترا آن گنجها
گنج دویم سوی عدلت رهنما
گنج چارم را فتوت گشت اسم
زین کلیدت گنجها گردد پدید
هر یکی بهتر ز صد گنج زر است
مخزن نقد عبادات بود
سوی ایقاعات و احکام و عقود
این یکی چار آن یکی پنج آمده
حاصلت زین گنجها گردد تمام

کامل

چون کلید گنج با کامل بود
لفظ کامل راست ظاهر چار حرف
حرف اول کاف کن کان کرم
حرف دویم همزه باب اتصال
حرف سیم میم مقصود مراد
حرف چارم لام پایان امل
از امل مقصد بجز مقصود نیست
کامل از معبود چون مقصود یافت
جامعیست رو نماید در دلش
آنچه پنهان است اندر جمع جمع
جمع آید فرق برخیزد ز پیش
جمعیست از تفرقه برهانش
نور وحدت تا بدو سازد یکی
فرد مطلق از قیود قیل و قال
وصل چون یابد ز خود فانی شود
چون بقایش پرده بگشود از جمال
چون کمال کاملیت جمله یافت

این بیان در معنی کامل بود
هر یکی را باطناً بحریست ژرف
بحر آن بحر کمال از کیف و کم
بحر الهامست بحرش لایزال
بحر آن بحر معارف در رشاد
بحر آن بحر لطایف لم یزل
مقصد از مقصود جز معبود نیست
در مراتب آنچه مقصد بود یافت
در مقام جمع سازد منزلش
روشنش از جمع گردد همچو شمع
محو آید سحو بگریزد ز پیش
محویت از خویشستن بستاندش
جمع و فرق و محو و صحوش بی شکی
بادهها نوشد ز مینای وصال
جاودان باقی ربانی شود
کاملی گردد مکمل بر کمال
نور تکمیل از کمالاتش بتافت

در مراتب باز راتب آید او
 تا کند تکمیل نفس سالکان
 کاملیت چون ترا معلوم گشت
 چار حرف ظاهرش سر جمال
 هر یک از این هشت باشد جنتی
 جامعیت باز فردوس نهم
 این بود این نه مقام کاملان
 می ندیدم همچو سیدکاملی
 وه چه کامل کاملی با وجد و حال

باز را تب در مراتب آید او
 در مسالک باز آید سالک آن
 لفظ کامل را مراتب گشت هشت
 چار حرف باطنش در کمال
 کامل از این هشت باشد جنتی
 باشدش این هشت در وی جمله گم
 سالکی کان یافت باشد کامل آن
 آن مکمل از کمال کاملی
 اکمل از هر کاملی در هر کمال

وصف طالب

وصف کامل چون بکلی یافتی
 باز وصف طالب اکنون گوش کن
 لفظ طالب را چو بگشائی نقاب
 چار صوری چار باشد معنوی
 حرف اول طاء طاعات و طلب
 حرف دوم شد الف از اعتقاد
 حرف سیم لام لطف است و لطیف
 حرف چارم باء باب بیعت است
 بهجت آن نیست از دنیای دون
 در درونش عشق چون شور آورد
 شور عشقش چون به سینه جا کند
 در سرش زور آورد سودای عشق
 چون سرش از عشق سودائی شود
 صیت رسوائیش چون عالم گرفت
 عالمش دنبال او دنبال عشق
 گر همه عالم برش آرد وجود
 عالمش گر نور خواند در بصر
 عشق آید عقل برخیزد ز پیش
 غیر عشقش نیست یار دیگری
 غیر عشق او را نباشد پیشه‌ای
 دائماً اندیشه‌اش عشق است و بس
 گر به عشقش سینه گردد چاک چاک
 گر ز عشقش بر سر دار آورند
 دار او رانخله باغ دل است

در لفظش را صدف بشکافتی
 ساغر معنی ز لفظش نوش کن
 سوی جنات نماید هشت باب
 در حروف و در بحورش منظوی
 بحر آن بحر طریقی است و ادب
 بحر آن بحر اطاعت و انقیاد
 بحر آن بحر لطافت بس ظریف
 بحر آن بحر بدیع بهجت است
 بهجت عشق است وی را در درون
 شور عشقش بهجت و شور آورد
 بهجتش دل واله و شیدا کند
 در دلش شور آورد غوغای عشق
 ساکن بازار رسوائی شود
 نیست او را هیچ بر عالم گرفت
 عالمش پامال و او پامال عشق
 جز به عشقش سر نمی آید فرود
 جز به عشقش هیچ نگشاید نظر
 یارش آید غیر بگریزد ز پیش
 غیر عشقش نیست کار دیگری
 غیر عشقش نیست هیچ اندیشه‌ای
 جز به عشقش هیچ ندیشد ز کس
 نیستش از چاک سینه هیچ باک
 با سنانش زخم بسیار آورند
 زخمه‌ایش مرهم داغ دل است

مومنین گر جرح و تکفیرش کنند
نعت ایمان باشد آن تکفیر او
جذبه عشقش چو دل را جاذبست

در گناه عشق تعذیرش کنند
راحت جان باشد آن تعذیر او
عاشقان را دل به عشقش طالبست

صفات طالبان

وصف طالب را به دل گر طالبی
طالب آن باشد که جز جانان او
چند بیتی در صفات طالبان
گویمت اکنون تمامش گوش کن
از ریاض زهده الارواح دل
چیده بودم خوش زهرگل دسته‌ای
چون در این جنات گلکار آمدم
فصل گل امده که گلکاری کنم
گل بکارم گل برآرم گل کنم
گر بدانی این گل تاج تو است
این گل باغ وصال عاشق است
گل ز شبنم تازه و ترآمده
چشم عاشق آرد از هر شب نمی
هرگلی کز شبنم اشکش چکد
گفت پیغمبر (ص) شه دنیا و دین
ای که از خشیت گل افشانی ز چشم
حق برویاند از آن گل جنتی
من گل افشانم کنون در کوی دوست
دل چو از بوی گلسم سرمست شد
آمدم تا باز گلکاری کنم
گل فشان کردم از آن گلدسته‌ات
و چه دسته لاله و نسرين همه
عاشقی کان طالب جانان بود

کی چنین جوئی تو دیگر طالبی
ره نیابد در حریم جان او
گفته بودم جمله وصف طالب آن
جرعه‌ها هر دم ز فیضش نوش کن
کز نزهت آمده مفتاح دل
بسته بودم داشتم گلدسته‌ای
دسته گل فصل گل کار آمدم
گل بکارم فصل گل کاری کنم
گل بچینم گل بریزم گل زخم
در کلاه فقر گلتاج تو است
شبنمش اشک زلال عاشق است
شبنم از گل خوش معطرآمده
جنتی رویاند از هر شبنمی
گلبنی از گلشن وصلش دمدم
احمد (ص) مرسل شفیع المذنبین
هرگل اشکی که افشانی ز چشم
گردی از افشاندن گل جنتی
گلشنم کوی وی و گل روی اوست
دامن گلکاریم از دست شد
دسته‌ها آرم ز گل کاری کنم
خوش به پیش آرم ز هر گل دسته‌ات
از سرشک عاشقان رنگین همه
طالبی کز بهر جانان جان دهد

حال طالب

این بیان در وصف حال طالب است
هر که را بینی بهر جانان طلب
نه بهر جا هر که پوید راه نیک
نه بهر جا هر که او بازاریست
بُعد خود میکن طلب قرب آن بود

طالبی کش عشق جانان جاذب است
نسبتش نبود بهر جانان طلب
هست یک با آن که پوید راه نیک
میتوان گفتن که او بازاریست
عیدی آن یابد که آن قربان بود

مرد عاشق گرچه بازرگان بود
تاجران را تک و پوئی دیگر است
آن یکی یک را کند صد بیشکی
آن بود از بهر قلبی در بدر
آن میان بسته چو خر در زیر بار
آن بود پیوسته بند نام و ننگ
آن عمارت میکند از آب و گل
آن به عقل خویش مینازد مدام
آن گشاید لب به تقریر و بیان
آن به امکان خویش را حیران کند
الفت این دو بهم ناید درست

کار او نه با زر و باکان بود
عاشقان را جستجوئی دیگر است
وین یکی صد را یقین سازد یکی
وین به قلب خویش میدارد نظر
وین فکنده بار خر را در کنار
وین زند بر شیشه ناموس سنگ
وین عمارت میکند از جان و دل
وین شراب عشق می‌ریزد بجام
وین زند مهر خموشی بر دهان
وین به اوج لامکان طیران کند
کانچه او بنوشت این از لوح شست

سوداگر و درویش

این حکایت را به گوش جان شنو
بین یکی سودای جانانش به سر
بود ز اینای زمان سوداگری
مهر زر مهر سپهر قلب او
صد عطارد مشرف سیم و زرش
در مقام ساز راهش متصل
مهرگردون گرده‌ای بر خوان او
بهر قطاع طریق روزگار
در خریداری جنسش هر طرف
در بیابان هر کجا افکنده بار
با یکی ژولیده حق دوستی
گفت درویشش که من در هر حساب
خود ترا با من شماری هیچ نیست
گفت بودم مدتی جویای تو
این زمانم صحبت چون داده دست
چون بدرویشش نبند جنسیتی
هر دو را گفت ارچه سودا بر سراسر است
توکشی در چار سو پیوسته رخت
کارما افتاده عکس یکدگر
روبه کار خود گر خود را بخار
اندرین بوتنه بسی بگداختند
هر صدف کی لایق گوهر بود

جز به راه دوست سودائی مشو
در سر و جان دگر سودای زر
کان ز سودا داشت سودای سری
چون قمر هر ماه در شهریش رو
فردی اوراق سپهر از دفترش
زهره چنگی حدی خوان ابل
خلق عالم روز و شب مهمان او
صد چو بهرامش یل خنجرگذار
مشتری بگرفته نقد جان بکف
کرده کیوان پاسبانیش اختیار
در میان افکند طرح دوستی
ذره‌ای باشم که نایم در حساب
این خصوصیت بگو از بهر چیست
جوش می‌زد در سرم سودای تو
خود ز دامانت نخواهم داد دست
خواست سازد دفعش از حیثیتی
لیک سودای من و تو دیگر است
من به یکسو افکنم این رخت و پخت
بیع تو عیب من است و نفع ضر
که نروید این گل از هر بیخ خار
از هر آهن آینه کی ساختند
مشک را هر نافه کی درخور بود

کی توان هر مرد را کاووس گفت
بوی یوسف کی زد از هر پیره
ازدم میثاق عشق بی نفاق
هرکه بر آن عهد و آن پیمان نرفت
گفت با خفاش یاری دلفروز
گفت با نور شبم عادت بود
پا منه ای ناشنا از خانه پیش
سالکان گفتند ره باشد دوگام
ره دوگام آمد برارباب قدم
بس دعا میکرد موری در سحر
مرغکی زیرک همی گفتا بدو
هیچ سالک محرم این کوی نیست
تا نگردد دل در آن کویت مقیم
دل چو اندر مکمن غیر آرمید
محرم این منطق الطیراست آن
در شبی چون روز روشن رهبرم
گفتمش ای آصف ملک صفا
هیچ پیدا هست کان مرغ نهان
گفت وقتی چار طبعت شد یکی
طبع تو چندانکه دیگرگون بود
چند سودای درشت و خشک و نرم
جان ز دل، دل چون زنفست باز رست

کی توان هر مرغ را طاووس گفت
باز شه کی یافته هر پیره زن
هست با اهل طریقت هم وثاق
یک قدم گفتند بر پی مان نرفت
کزچه رو بیرون نمی آئی به روز
کی به روزم طاقت ظلمت بود
کی رود از آشنا بیگانه پیش
لیک بوی گل کجا یابد ز کام
لیک یک گام است بر اصحاب دم
که سلیمان آیدش مهمان مگر
که سلیمان آید اما جای کو
تا که مرغش در قفس حقگوی نیست
کی نمایندت صراط مستقیم
ممکن کون و مکان دیگر ندید
که زبان بگشاد مرغش زین بیان
آمد از لطف و کرم از ره برم
ای سلیمان اقبالیم بقا
کی شود اندر سخن رطب اللسان
میشود رطب اللسان آن بی شکی
در صفا از دایره بیرون بود
تا به کی غوغای رطب و سرد و گرم
طبع تو در اعتدال آرد نشست

غلیواج و هما

فرق کن اندر میان طیر و طیر
زاغ و طوطی را ز هم کن امتیاز
باهما روزی غلیواجی بگفت
در زمین با تو به جثه همسرم
گر بود معنی نواله مان یکی است
سالها شدکاندرین اندیشه ام
کزچه رو من در حضیض خواریم
تو به اوج عزتت مأوا بود
شد مرا داغ نحوست برجین
صاحبان مال و جاه و تخت و تاج
باشدش گر بر قبولت دسترس

از غلیواج و هما در طیرو سیر
جغد ویران بلبل دستان مساز
کای شده با سایهات اقبال جفت
در هوا نیز از تو بهتر می پرم
ور بود دعوی قباله مان یکی است
میزند اندیشه برپا تیشه ام
بسس گریزانند خلق از زاریم
صد هزاران خسروت جویا بود
وز جبین تو سعادت شد مبین
سایه بال تو دارند احتیاج
پا نهد بر فرق سیمرغان مگس

گر خیال سایهات بیند ز دور
گر ملخ با حکمت انبازی کند
بر من آسان مشکل این رازکن
در سخنرانی هما آغاز کرد
گفت باوی این همه گفتمی تو راست
گفت آن عیبم چه باشد بازگوی
گفت داری آنکه دایم این هنر
چون زنان یارنگ و بوئی پیشه گیر
در میان مرد و زن موئی است فرق
فرق زن از شانه یابد هرکسی
جز به درویشان بی نام و نشان
در مقامی که سراسر کم زنند
از نوای بلبلان بر طرف باغ
کی تواند صعوه شهبازی کند
هر که از آن بلبله سرمست نیست
بی خبر می بود اندر بوستان
قطره‌ای ز آب گلش بر رخ چکید
نی غلط گفتم چو گل ساقی شود
تو نگوئی آب تلخی می کشم
مستی هرکس ز جام می بود
دل چو از بوی ویم سرمست شد
نعره مستان و افغان هزار
گر نه از گل باشد این جوش و خروش
خیز و خوش دریاب ایام بهار
ورنه فصل دی ترا در پی بود
شمه‌ای از این حکایت در جهان
گویدم اندر ره همت بکوش
یارب این همت کجا اندر من است
تو اثر را گوی از همت نگر
آنکه همت خوانیش اندر جهان
درد تو از آن و درمان هم ازوست
درد و درمان و طیب اینجا یکی است
قرب با سعی تو خود دوری بود
جای مجنون تا به کوه نجد بود
از هوس چون در قبیله شد روان

بس سلیمانی کند در دهر مور
در کف شهزادگان بازی کند
بر رخم بابی ز حکمت بازکن
باب حکمت چون حکیمان باز کرد
لیک پنهان ماند عیبی که تو راست
نقش اندوهم ز لوح دل بشوی
که گهی ماده شوی و گاه نر
یا چو مردان شیر را در بیشه گیر
عالمی در موی فرق این دو غرق
فرق مردان نیست ظاهر برکسی
کامده دل بزم جمع و فرقاشان
جمله مردان جهان کم از زنند
هرگز آگاهی نیابد بوم و زاغ
باشکار باز انبازی کند
بانوای بلبلان همدست نیست
بلبل دستان سرا ز این داستان
مرغ عقلش ز آشیان تن پرید
گفتگوی آب و تریاکی شود
کز لب شیرین ساقی سرخوشم
مستی من از وصال وی بود
دامن هشیاریم از دست شد
در جهان باشد ز تاثیر بهار
پس چرا باشند فصل دی خموش
تا نگشته لاله زارت خارزار
لاله‌ها بشکفته دردی کی بود
نزد هرکس آورم اندر میان
تا رسی در بزم وصلش جرعه نوش
نیست همت تهمت آن بر من است
من بجز همت نمیدانم اثر
خود حکیم حاذقی کو همچو آن
خارشی هست او تو را در زیر پوست
هین مرو در اختیار خود بایست
وصل با جهد تو مهجوری بود
از شکوهش کوه و در وجود بود
قرب لیلیش عقیده شد بجان

عشوه‌ای تا عشق در کارش نکرد
این ارادت کی بخاطر داشت او
این ارادت مکر پنهانی بود
خاک را هی را کجا این طول و عرض
توولی از جهدگردی نه اله
هرچه بنماید بتو ای دور بین
گر شوی تو چون خلیل و چون کلیم
ورشوی خود عیسی صاحبقران
چشم تو نوری که در آئینه یافت
هست سالک را در این حال اشتباه
عاشق اینجا حالش ار مقلوب شد
چون محب محبوب گردد غالب است
یافتند اول در این دریای ژرف
میم و نون زان رو بهم آمیختند
این منی گوید منم او اوست من
بچه بط گر همه دینه بود
بچه بط گرچه باریک است و خرد
هر محبی که نیت میکند
شرع اینجا پاسبان صورت است
این ز محبوب و محب معلوم گشت
غایت این قصه خود روشن بود
زانکه ظاهر حکم باطن آیدش
ای خوشا بزم خوش روحانیان
چون دورنگی رادر آنجا بارنیست
ساقی و مطرب هماهنگ همند
عشق آئین است و عاشق آینه
گرچه در آئینه هر چه بنگری
لیک آئین ز آینه باشد جدا
عبد را از عبودیت نبود گزیر
خواه از اعیان شود خواه از صدور
غافلا تا چند بر خود غره‌ای
ذره‌ای از مهر تابان دم مزن
چند نازی کاین کرامات من است
چند وصف خود مناجات بود
حال را از واقعه نشناخته

باختیار خود گرفتارش نکرد
کی بخود این حال می‌پنداشت او
خود چه جای لاف سبحانی بود
بین بقای آسمان چند است و ارض
خود پیاده میشود فرزین نه شاه
سایه خود را تو از آن دور بین
پا نگهدار و مرو بیش از گلیم
سوزن خود را بگبیر و خربران
هان مشو غره که از روی تو تافت
گر نیابد حال خود گردد تباه
بس به کوی طعن و دق مغلوب شد
زانکه مطلوبات زین پس طالب است
از یحبهم وز یحبون دو حرف
پس از آن حرف منی انگیختند
ورنه هرمن را نزیید این سخن
آب بحرش تا بر سینه بود
کی تواند آب در دریاش برد
ور کند هم نیز او را می‌رسد
بی ادب را بالضرورت نقت است
کاخر این مأخوذ و آن معصوم گشت
جسم و جان هم‌رنگ پیراهن بود
مر بصر نور بصیرت زایدش
که بود هم‌رنگ آنجا جسم و جان
جان و جانان ودل و دلبر یکیست
شیشه و می هر دو هم‌رنگ همند
زاید آئین ز آینه هر آینه
خود نبینی غیر آئین دیگری
این یکی عبد است و آن یک پادشا
پادشه را هست حاجت بر وزیر
او عیانش هست اسرار صدور
نیستی خورشید آخر ذره‌ای
قطره‌ای از بحر عمان دم مزن
چند نازی کاین مقامات من است
خواهشات نفس حاجات بود
سر ز جیب واهمه افراخته

ضعف و غش آری که اینم هست حال
تفرقه از جمعیت ناکرده فرق
وجد و رقص آری که مملو از حقم
مرغ دل در ذکر حق نگشوده لب
گاه یاهوگاه یا من هو زنی
آنقدر ای بی ادب بر خود مناز
تا قبول حق شوی در بندگی
بندگی بنده در آزادگی است
گر نه آزادی تو را در بندگیست
چيست آزادی ز خود و ارستن است
بندگی برهاندت از ما و من
بندگی با حق شناسایت کند
بندگی آمد شعاع طالبان
طالبان گر بایستد پابندگی

در طپش آئی که هست اینم کمال
پای تا سر در علایق گشته غرق
دست و پاکوبی که از خود مطلقم
های و هو را فرض کرده ذکر رب
گاه همچون فاخته کوکو زنی
رو چه مردان پیشه کن عجز و نیاز
بندگی بخشند تو را پابندگی
بنده را برخاستن افتادگی است
بندگی سر بسر شرمندگیست
بندگی چبود بحق پیوستن است
بندگی بستاندت از خویشستن
در مقام قرب مأویست کند
بندگی آید بکار طالبان
بندگی کن بندگی کن بندگی

طهارت

چونکه طالب را نشان بشناختی
از طهارت بر میان زن فوطه‌ای
ای برونت قطره ماء منی
هرکه را داغ منی شد بر لباس
تا نشوئی دامن از ما و منت
از منی تن را نکرده شست و شو
با وضویت چونکه می‌باید نماز
با طهارت چونکه بگرفتی وضو
در نمازت باز میباید حضور
گر نه نوری از حضورت در دل است
در نماز بی حضورت نیست نور
جان حضور است و نمازش تن بود
گر نمازی این چنین حاصل کنی
بنده مقبل نمازش این بود
رو نمازی همچنین آغاز کن
در نمازت گنجه‌ها باشد نهان
گنجه‌ایست را طهارت شد کلید
رو طهارت را نخست ادراک کن
تا نگرده جسم و جان طاهر تو را

از طلب رایات بر افراختی
اندرین دریا فروخور غوطه‌ای
وی درونت لجه ما و منی
نیست طاهر نزد مرد حق شناس
از منی کی پاک گردد دامن
بی طهارت کی توان کردن وضو
بی وضویت راست کی آید نماز
شستی از حرص و هوایت دست و رو
تا شود مقبول در گاه غفور
هر نمازی می‌کنی بی حاصل است
لا صلوة تم الا بالحضور
جامه تقوایش پیراهن بود
خویشتن را بنده مقبل کنی
این نماز آنرا عمود دین بود
خانه دین را عمودی ساز کن
هر یکی بهتر ز صد ملک جهان
بی کلیدت کی شود گنجی پدید
جسم و جان از جنابت پاک کن
گنج مخفی کی شود ظاهر تو را

رو بدست آر از تجرد فوطه‌ای
تا زهر آلاشی طاهر شوی
ظاهر و باطن چو گردیدی طهور
در وضویت باز باید شست و شو
از دو عالم چونکه شستی دست و رو

نماز

خوش درآ در خلوت امیدو بیم
چون در این خلوت تو را مأوای شد
روی سوی قبله تعظیم کن
قبله را چون یافتی رکن و مقام
جز حضور از جمله چشم و دل پیوش
خوش به تکبیر خدا دستی برآر
جامه احرام در بر ساز کن
چون ز تکبیرت در دل باز شد
نعمتی بهتر از این نعمت کجاست
شکر نعمت بایدت کردن بجان
در زبانت حمد و در جان شکرهاست
این نه سکر باده دنیا بود
نیست مستی عین هشیارست این
چون ولی الله را اندر نماز
آمدش جراح هنگام سجود
تا که پیکان غزا آرد برون
مستی حق بود چون او را بسر
تا تو مست باده دنیاستی
مست دنیا تا به کی هشیار شو
طرفه العینی اگر خواب آوری
در نمازت خواب اگر حاصل شود
هان نماز خویش را باطل مکن
چون ز تحمیدت خضوعی رو نمود
چون رکوعت پشت هستی خم کند
دل چو در تعظیم سبحانی شدت
کی توان بر پای هستی ایستی
چون ب خاک نیستی آری سجود
ربی الاعلا چو مشهودت شود

خوش بدریای فنازن غوطه‌ای
طاهر اندر باطن و ظاهر شوی
از طهارت در دلست تابد نور
شستنت از هر دو عالم دست و رو
یافتی از چشمه تقوا وضو

بر مصلاهی اطاعت شو مقیم
بر مصلاهی اطاعت جای شد
دل به محراب رضا تسلیم کن
با حضور اندر اقامت کن قیام
در قیام و نیت و تکبیر کوش
یعنی از کف غیر حق را واگذار
باب دل ز الله اکبر باز کن
از حضورت ساز و برگی ساز شد
دولتی خوشتر از این دولت کجاست
حمد حق را ساختن ورد زبان
شکر و حمدت بیخودی و سکرهاست
بیخودی نشاء اخیری بود
عین هشیاری و بیداریست این
ساز و برگ بیخودی گردید ساز
بر کف پا هر طرف چاکی نمود
چون بر آورد او نزد آه از درون
کی ز زخم پای می بودش خبر
بی خبر از مستی مولاستی
خواب غفلت تا به کی بیدار شو
کی توانی رو به محراب آوری
لا شک اعمالت همه باطل شود
خواب غفلت بیش از این حاصل مکن
بایدت کردن رکوعی و سجود
دل به تعظیم حقت محرم کند
مورد اجلال ربانی شدت
در سجود افتی ب خاک نیستی
ربی الاعلات آید در شهود
حاصل از وی جمله مقصودت شود

روی بنماید چو مقصودت تمام
از سلامت چون سلامت رو کند
واقف از اسلام چون گشتی تمام

در تشهد آئی و گوئی سلام
رو سوی سلامت از هر سو کند
مسلمی باشی مسلم والسلام

اسلام

معنی اسلام در تسلیم یاب
ای نوآموز دبستان خرد
از ره اسلام اگر جوئی نشان
شیخ اسلام آنکه باشد رهبرت
جاهدوا فی اللّٰه تعلیمت کند
شیوه تسلیم سازد پیشهات
تا مسلمانان از دست و زبان
لا و الائی کند تلقین تو
گویدت در نفی و اثبات آروی
نفی هستیت به تیغ لا کند
بخشدت نور بصیرت در بصر
تا به عجز خویش اقرار آوری
شرط اسلامت اقرار لسان
چون بحق اقرار تصدیقت شود

من سلم از شیخ ره تعلیم یاب
مرغ نوپرواز بستان خرد
شرطها می باشد اندر وی نهان
چون کند اظهار شرط ره برت
در ره اسلام تسلیمت کند
عجز و مسکینی کند اندیشهات
در امان باشند پیدا و نهان
پست و بالائی نهد در دین تو
لا اله گوی و الا اللّٰه جوی
هستی حق ثابت از الا کند
قدرت حقت نماید در نظر
دون حق راجله انکار آوری
شرط اقرار است تصدیق جنان
حقیقت ز اسلام تحقیقت شود

ایمان

چون ز سلامت حقیقت یافتی
تو مسلمانی و ایمان بایدت
کیست شیطان رهزن ایمان تو
دائماً در راه باشد همهرهت
هر دمت در دل فزاید حب جاه
گر نیندازی به ذل و خاریش
رو برونش کن به خواری از صفت
نقد ایمان چیست اعمال نکو
چون فشاندی نقد هستی بر اله
جمله اعمال تو با ارکان شود
رکنی از ایمان چو گردد حاصلت
دل چو ایمان یابد و ایمن شود
پرده بگشاید تجلی از جمال
نور حق گردد همه ازهار او

روی از کفر و ضلالت تافتی
ایمنی از مکر شیطان بایدت
نفس اماره عدوی جان تو
تا کند گمراه گاه و بیگهت
تا ز حب جاهت اندازد به چاه
«امن سازی کی دل» از مکاریش
تا ندزد نقد ایمان از کفت
نقد هستی با ختن در راه هو
عاشقانه روی آوردی بر راه
رکنهای خانه ایمان شود
ایمنی حاصل نماید در دلت
نونهال وادی ایمن شود
جلوه گر گردد جمال ذوالجلال
میوه انبی انا اللّٰه به بار او

از نهال دل دمام ای سلیم
منطق نطق الهیت دل است
منطق حق را زبانی دیگر است
از بیانش دل چو گشتت کامیاب
شاهد ایمان چو برقع وا کند
چون بحق اقرار و ایمانت شود
عهد تو چون با ملک محکم شود
محرمی سازد ترا رفع حجب
چون به اسرار کتب آگه شوی
آوری ایمان به ارسال رسل
چون ره و رسم سبل را یافتی
بعد از این با نفس آئی در جهاد
این معادت چیست عودت سوی اصل
وصل واصل خویش چون بشناختی
آنچه پنهانست در مقصود تو

بشنوی نطق الهی چون کلیم
نطق حق از منطق دل حاصل است
هر دمش نطق و بیانی دیگر است
شاهد ایمان براندازد نقاب
در دلت آمنت باللّه جا کند
با ملایک عهد و پیمانت شود
با پیام حق دلت محرم شود
آردت ایمان به انزال کتب
آگه از سر کتاب اللّه شوی
از رسل یابی ره و رسم سبل
در ایمان را صدف بشکافتی
این جهادت هست تا روز معاد
رستن از هجران و پیوستن به وصل
کار ایمان را بکلی ساختی
جمله از ایمان شود مشهود تو

شهادت

کردی ایمن چون به غیب اسلام خود
مسلم شرح شهادت گوش کن
گر نه شیرین سازی از این شهد کام
شهد کامان شد چو شیرین کامشان
رایت علم الیقین افراختند
چون در آن عینک حقیقت بین شدند
حق سوی توحیدشان بنمود راه
لا اله از رخ چو برقع باز کرد
دل نگر دیوده گواه لا اله
چيست دانسی آن گواهی دلت
گرد هستی تا ترا در منزلت
تا نروبی دل به جاروب فنا
چون به جاروب فنا رفتی دلت
اشهد ان لا اله اغزازکن
از شهادت چون علم افراختی
هرچه بینی نفی کن در لا اله
غیر معبود آنچه مقصودت بود

ساز شیرین از شهادت کام خود
شهد اسلام از شهادت نوش کن
کی شوی از شکر دین شهد کام
شکر دین ساخت شیرین کامشان
عینک عین الیقینی ساختند
حق پرست و حق شناس دین شدند
دل گواهی دادشان در لا اله
خوش به الا لله شان دمساز کرد
کی دهندت سوی الا لله راه
گرد هستی روفتن از منزلت
دراشهد سفتنت بی حاصل است
کی رود این گرد از منزل ترا
گرد هستی شد برون از منزلت
ساز و برگگی از شهادت سازکن
مرکب معنی به میدان تاختی
تا به اثبات حق آرد گواه
گر بدانی جمله معبودت بود

تو یکی باشی و معبود هزار
 چون کنی با این همه مقصود تو
 گرنه بر این جمله تیغ لاکشی
 لا بگو و نفی معبودات کن
 آنچه الا گفتیش معبود نیست
 زانکه او از گفت تو بیرون بود
 گفت تو اندر خورفهم تو است
 پیک و همت را در آن کو بار نیست
 حد خود بشناس بیش از حد مرو
 حق مقدس از عبادات تو است
 از عبارت کی توان معبود یافت
 لا والا حرف و صوتی بیش نیست
 حرف و صوت از تخته دل بر تراش
 کفر و ایمان هر دو اینجا توأمند
 لا کند از قید هستی مطلقیت
 لا کلید گنج توحید تو است
 باب تجریدت چو بر دل باز شد
 لا والا نینی نینی جز یکی
 چون یکی شد پست و بالایت تمام

تو یکی باشی و مقصودت هزار
 چون کنی با این همه معبود تو
 رخت نتوان جانب لاکشی
 غیر الا ترک مقصودات کن
 گرچه جز معبود از آن مقصود نیست
 گفت تو کی در خور بیچون بود
 فهم تو اندازه وهم تو است
 گو مرو گستاخ جای خود بایست
 ماعرفناک از لب احمد شنو
 بس منزله از اشارات تو است
 از اشارت کی توان مقصود یافت
 حرف و صوت غیر و صفت خویش نیست
 وحدت صرف است این آهسته باش
 لا والا یست از آنرو همدمند
 تا بیخشد آشنائی با حقیقت
 فاتح الابواب تجرید تو است
 دل به توحید حقت دمساز شد
 پست و بالائی نینی جز یکی
 مؤمنی باشی موحد و السلام

صفات مؤمن

مؤمنایمان چو آوردی به غیب
 از صفات مؤمن ار جوئی نشان
 کیست مؤمن سالک راه خدا
 آنکه در دین خدا بینا بود
 رسته از تلوین و با تمکین بود
 باشد از سنگ و زسندان سخت تر
 کوه را با تیشه بتوانی شکافت
 روی او بشکفته چون بستان بود
 جز غم دینش نباشد شادی
 جامه جان از محاسن در تنش
 ره نباشد کینه را در سینه اش
 عیب جوئی نه ورا عیب جمال
 بر دریده پرده های نام و ننگ
 نه زعشرت شاد و نه از غم ملول

وصف مؤمن را بدان بی شک و ریب
 گوش دل بگشای تا سازم بیان
 دیده اش روشن ز انوار هدا
 وز رسوم راه حق دانا بود
 صعب تر از کوه اندر دین بود
 در ره طاعات حی دادگر
 لیک اندر دینش نتوان رخنه یافت
 دیده اش گریان و لب خندان بود
 جز گرفتاری حق آزادی
 پاک از لوث قبایح دامنش
 سینه باشد صاف چون آئینه اش
 نه ز غیبت گویش عار کمال
 پاکشیده از بساط صلح و جنگ
 لب فرو بسته ز گفتار فضول

نعمت حق را بجان و دل شکور
 نه ز نعمت شادی و غفلت ورا
 در غم و شادی همه خرم بود
 دائماً از فقر باشد شادکام
 خلق و طبعش هست با خلق جهان
 گر به برنش سر از تیغ جفا
 کذب را نه در کلام او گذر
 گر بخندد خنده اش نبود ز عیش
 قهقهه نبود تبسم باشدش
 هم حلیم است و کثیر العلم او
 در امور خود نه بی صبر و عجز
 حکمش از هر حیفی و میلی بری
 نفس او از سنگ در دین سختتر
 نه پی نعمت به حرص او راجوع
 مدعی هرگز نگردیده به لاف
 هم مبرا عهدش از ننگ قصور
 با خلایق مهربان است و وصول
 رحمتش بی حد فضول او قلیل
 راضیش دل باقضای حق بود
 ناصرالدین و پناه مسلمین
 نه ز دم و مدح شادی و غمش
 لهو را در حکم او نبود اثر
 نیست اندر قول و فعل او شکی
 سینه اش گنجینه اسرار علم
 مؤمنین و متقین را او وصول
 نه به وصلش عنف باشد نه خلاف
 دست خدعه کوتاه است ازدامنش
 نه به جست و جوی عیب مؤمنین
 او معین هر ضعیفی و اسیر
 سعی در کار خلایق پیشه اش
 نه زهتک سرعیش در فعال
 هر زمان اندر بلائی مبتلا
 حفظ غیب او را همیشه پیشه است
 عذرخواهان را همه عذرت پذیر
 خیرخواهی باشدش پیوسته کار

در مصائب ظاهر و باطن صبور
 نر مصیبت ناله و وحشت ورا
 غم ورا شادی و شادی غم بود
 شادکام از فقر باشد بر دوام
 آن موافق این ملایم جاودان
 رخ نتابد بباری از راه وفا
 نه زهتک عرض کس را پرده در
 ورنه برنجند رنجشش نبود ز طیش
 مسئلت بهر تعلم باشدش
 هم علیم است و عظیم الحلم او
 در مقام حق نه دلگیر و ملول
 علمش از هر جهلی و جوری عری
 طبع او شیرین تر از شهد و شکر
 نه ز فقر خویشتن باشد جزوع
 لب فرو بسته ز دعوی گزاف
 هم معرا شرطش از گرد فتور
 در مکاره بردبار است و خمبول
 در ره حق جان و اموالش سبیل
 جانش از نفس و هوا مطلق بود
 مؤمنین را حامی و حق را امین
 نه طمع بر مال و ملک عالمش
 جاهل از علمش ندارد خود خبر
 قول و فعلش هر دو می باشد یکی
 دیده اش آئینه انوار علم
 بافقیران و مساکین بس بذول
 نه به بذلش بخل و اسراف و گزاف
 ره ندارد حیلّه در پیرامنش
 نه پی آزارشان از کبر و کین
 جمله درماندگان را دستگیر
 وسعت میدان خلق اندیشه اش
 نه زکشف سر قصورش در کمال
 شکوه اش نبود ز انواع بلا
 ستر عیبش دائماً اندیشه است
 وز کرم از عفو و بخشش ناگزیر
 جز به اصلاحش نمی گردد مدار

بدگمان هرگز نگردد از کسی
او امین قوم باشد بیشکی
خود به اخلاق جمیله ملحق است
دوستی او ز دانهائی بود
او به عالم عالم شریں مقال
نه کسی را بیم و آزاری از او
جز نکوئی بد نمی بیند ز کس
او غریبان و ضعیفان را معین
صادقان را یار و غمخوار و صدیق
هم یتیمان را پدر اندر جهان
بیکسان را خود پرستاری کند
با همه بشکفته و خندان بود
چشم نگشاید پی عیب کسی
با همه پاکیزه دارد اختلاط
قسمت خود راهمیشه قانع است
نه حسد باشد نه حقد و کینه اش
در سخن شری ندارد غیر خیر
از محبت با همه گفتار او
در ره طاعات حق خاشع بود
در همه احوال راضی از خدا
دائماً نظاره اش از عبرت است
ظاهر و باطن همیشه خیرخواه
نه زجمع مؤمنین هجرت کند
نه فرح ازدولت او را نه سرور
نه ز آلام و شداید تلخکام
علم او باحلم باشد همنشین
انبساطش از پی وجد و نشاط
با عمل نزدیک و بس دور از کل
قلبش اندر ذکر حق خاشع بود
کار دنیا در برش سهل و خفیف
مورده از لذات شهواتست او
مردمان از وی همیشه در امان
گر محاسن هست یکسر حاصلش
کارهایش محکم و حکمش متین
نه کلامش از تجبر باشد او

ذکر نیک مردمش باشد بسی
گر قبیله باشدش هر سولکی
وز صفتهای رذیله مطلق است
دشمنی او ز بینائی بود
او معلم در علوم کشف و حال
نه ز شدت برکسی باری از او
ور بیند بیند او از خویش و بس
با فقیران و مساکین همنشین
اهل حق را خود مددکار و شفیع
بیوگان را شوهری بس مهربان
در بلا یا جمله را یاری کند
گرچه غمها در دلش پنهان بود
بلکه بیند عیبهای بر خود بسی
باشد اندر کارها با احتیاط
شهوت خود را حیایش مانع است
مملو از مهر و محبت سینه اش
جز هنر عیبی نمی بیند ز غیر
در تواضع با همه رفتار او
در عبادات خدا خاضع بود
وز همه افعال حق را در رضا
گفتنش حکمت سکوتش فکر تست
از خداع نفس باشد در پناه
نه از ایشان نزد کس غیبت کند
نه ز فقدانش تأسف نه فتور
نه دهان شیرینش از شهد حرام
عقل او با صبر پیوسته قرین
بی زلل گسترده در دلها بساط
منتظر پیوسته در راه اجل
نفسش اندر بیش و کم قانع بود
بیم عقبایش نموده بس نحیف
زننده در کردار طاعاتست او
در تعجب پیوسته او از مردمان
نیست کبر و عجب و فخری در دلش
مانعیش نیست اندر کار دین
نه سکوتش از تکبر باشد او

بُعد او از خلق از زهت بود
 بعد او را نیست کبر و کینه‌ای
 کرده نیکان را در اول اقتدا
 مردم از وی جمله در عیش و طرب
 علم و حلمش آن خلیل و این وزیر
 لاین و رفقش باب وام او بود
 داعی فعلش نه سمعه نه ریا
 گر به خیریت شود مذکور او
 گر چنان باشد که وصفش می‌کنند
 گر چنان نبود که سازندش بیان
 و ربشیریت دهندش نسبتی
 گر چنان باشد شود از خود خجل
 و چنان نبود بحق شاکر شود
 این صفات مؤمنین باشد تمام

قرب او با خلق از رحمت بود
 قرب او را نیست مکر و حيله‌ای
 گشته خوبان را در آخر مقتدا
 وز خلاف نفس نفسش در تعب
 صبر او بر عسکرش باشد امیر
 باب وام او بسی نیکو بود
 مانع خیرش نه شرم و نه حیا
 زان نخواهد شد بخود مغرور او
 شکر حق آرد بجا بی‌چون و چند
 جز به استغفار نگشاید زبان
 هیچ از آن نسبت نیارد وحشتی
 گردد استغفار او را ذکر دل
 شکر حق را روز و شب ذاکر شود
 که بیان کردم تمامش والسلام

صوم و زکوة و فطر

حسن اخلاق و صفات مؤمنان
 چونکه دانستی صلوة مؤمنان
 ای که در سالی بود سی روزها
 رمز سی روزت نخستین گوش کن
 وانگهی از روزه کن در یوزه‌ای
 چون قمر آید بتحویل بروج
 گاه بر روی فلک تابان شود
 گه هلال ناقص و گه بدر تام
 آدمی را هم ز مبدأ تا معاد
 گه نزولش باید و گاهی عروج
 چون قمر سی روز می‌باید مدام
 سیر سی روزت چو گردید آشکار
 ای شکم کرده تهی از آب و نان
 رو زهر آلاشی دل پاک کن
 از طلوع فجر تا هنگام شام
 روزه‌ای می‌باشد آن ظاهر ترا
 باطنت را روزه‌ای دیگر بود
 حب زر قلب ترا سازد سیاه
 هان مکن دل را سیاه ای خیره سر

ذکر شد خوش در صلوة مومنان
 بشنو از صوم و زکوة و فطرشان
 چیست دانسی روزه سی روزها
 از می اسرار جامی نوش کن
 تا بگیری عاشقانه روزه‌ای
 روی آرد در نزول و در عروج
 گاه در زیر زمین پنهان شود
 سیر آن سی روز می‌گردد تمام
 سیر در قطع منازل اوفتاد
 گه دخولش باید و گاهی خروج
 ره نوردد تا شود سیرش تمام
 باز از صومت حقیقت گوشدار
 دل تهی گردان ز فکر این و آن
 غیر حق از ماسوا امساک کن
 لب فروبستی چو از اکل طعام
 کز کثافت شد شکم طاهر ترا
 دل تهی کردن ز حب زر بود
 از سیاهی دورت اندازد ز راه
 رو تهی سازش ز حب سیم و زر

تا نیفتی دور از راه الهه
چون بدان درگاه راهی یافتی
از دلت صبح سعادت سرزند
تا زهر آلاشی پاکت کند
غیر حق را از دلت بیرون کند
حضرت بیچون چو برقع باز کرد
بر جمال خویشتن محوت کند
محویت پاک از بدو خوبت کند
چون شدی مجذوب و خواب و خور نماند
خواب و خور چون رفت بیرون از سرت
روزهات بگذشت و روز آمد بشام
وقت شام آمد که افطاری کنی
نیست بهتر از سلوک اینجا طعام
چون تو ملک روزه را مالک شدی
سیر منزلها همه گشتت تمام
عید چبود وصل دلدارت بود
شاهد عیدت چو برقع باز کرد
شریت دیدار درکامت کند
کسوت ابرار پوشاند ترا
هر دمت خوانی دگر پیش آورد
گه لب و چشمش می و جامت دهد
گاه بخشاید ز بوسه کام جان
از فواکه گه نصیبی بخشدت
چون کشاند گرمی عشقت به تب
لعل نوشینش چو آید در خطاب
هر دمت نوعی نوازشها کند
باب جنت چون به رویت باز شد
وارهانند از غم سی روزها
روز فیروزی چو شد روزی تو
روز فیروزی چنین ای یارکو
روز عیدت روزه چون افطار شد
مستحقی بایستت جستن نخست
فطر چبود آنچه شد روزی تو
مستحق کبود رفیق راه تو
سائل درگاه فطری باشدت

راه یابی سوی درگاه الهه
خوش در آن درگه پناهی یافتی
روزه آید حلقهات بر درزند
پای تا سر پاک ز امساکت کند
جلوه گاه حضرت بیچون کند
جلوه ای در دل ترا آغاز کرد
بیخبر از محو و از صحت کند
جذبیه حق است مجذوبت کند
جز حقت خواب و خوری در خور نماند
پا و سر از نور حق شد انورت
بایستت افطار کردن از طعام
از سلوکت فکر افطاری کنی
این طعامت بس بود افطار شام
روزها مجذوب و شب سالک شدی
خوش هلال عید بنماید ز بام
و آن هلالش ابروی یارت بود
از وصلت عید نو آغاز کرد
دولت رخسار انعامت کند
در صف احرار بنشانند ترا
خوان انعام از کم و بیش آورد
جام می با نقل بادامت دهد
پسته و فندق فشانند از دهان
از ذقن لیمو و سیب بخشدت
خرفه خال آرد و عناب لب
شریت قندت چشانند با گلاب
بابی از جنات وصلت واکنند
ساز عیشت را نوائی ساز شد
سازدت فیروز از سی روزها
روزه گردد روز فیروزی تو
عید و عیدی روزه و افطارکو
دادن فطرت ز جان ناچار شد
بذل فطرت تا شود در دین درست
نعمت سی روز فیروزی تو
سائل شیئی اللّٰه درگاه تو
سائل درگاه فطری باشدت

فطر و فطری هر دو چون بشناختی
روزها شد روزه‌هایت را گواه
روزه‌گرگیری چنین باید گرفت
ورنه خود را ریشخندی میکنی
روزبندی پوزچون گاوخراس
ضعف را روزه نهی خود نام تو
روزه دارا شرمی از این روزه دار

فطریست از فطر قانع ساختی
تا شود مقبول درگاه اله
تا نه بر تو روز دین باید گرفت
روزهات را پیروزه بندی میکنی
شب خوری تا صبح دانه همچو آس
روزه داران را کنی بد نام تو
روزهات گردید ننگ روزه دار

روزه خاص

چون صیام و فطر را آموختی
معنی روزه دگر ره گوش گیر
بحر معنی باز جوشی می‌زند
تا بیان روزه دیگر کند
بندد و بگشایدت هر دم دری
چشم بگشا منظر و مأوا نگر
منظر تن کان ترا مأوا بود
گر نبندی بر رخ دشمن درت
ور بروی دوست بگشایی دری
کیست دشمن نفس کافر کیش تو
هر زمان رویت نماید از دری
گر نبندد روزه بر رویش درت
هان مشو غافل رهش بر درمده
دوست کبود روح ایمان پرورت
روز و شب بنشسته بر در باشدت
خانه تن منظور کاخش دلست
کاخ دل کان منظر دلدارتست
پنج حس باطنش درها بود
کیست مولا فاتح الابواب دل
حب مولا یست در دل وا کند
بغض مولا سد کند باب دلست
حب مولا یست کلید جنت است
حب مولا گرنه در دل باشدت
حب مولا روزهات را جان بود
حب مولا در دو عالم رهبر است
مرغ تو چون باز بال و پر کند

شمع جان در منظر افروختی
شاهد منظور در آغوش گیر
هر نفس در دل خروشی میزند
متزلت بالای نه منظر کند
سازد آباد و خرابت منظری
بستن و بگشودن درها نگر
پنج حس ظاهرش درها بود
از خرابی نیست ایمن منظر
سازد آباد هر دم منظری
دوستی مؤمن نموده پیش تو
از جنود جهل آرد لشگری
در می ویران نماید منظر
رخنه اش در کاخ و در منظر مده
با جنود عقل گشته چاکرت
پاسبان کاخ و منظر باشدت
دل حضور دلبرت را متزلست
محفل خلوت سرای یار تست
قبض و بسطش ظاهر از مولا بود
حب و بغضش قبض و بسط باب دل
در نعیم قرب حق مأوا کند
در جحیم بعد سازد متزلت
بغض مولا دوزخ پر آفت است
جمله اعمال باطل باشدت
جان چه باشد حضرت جانان بود
مرغ اعمال ترا بال و پر است
آشیان بالای نه منظر کند

ز آشیانش باز چون بگشاد پر
عید دیدارش چو برقع باز کرد
عاشقان را عید جز دیدار نیست
روزه دارا عید دیداری طلب
خود لقای دوست افطارت بسست

نوبت دیدار پیش آید دگر
از لقا افطاریش آغاز کرد
جز بدیدار لقا افطار نیست
وز لقای دوست افطاری طلب
عید و عیدی نقد دیدارت بسست

افطار لقا

روزهات را چون شد افطاری لقا
تا در آن یابی بعین آگهی
هر دم ازدل نکته‌ای سر میزند
روزهات چون روی در معبدکنند
با بهای ظاهرت چون بسته شد
بابه‌ای باطنیت و اشود
آمد و رفتی که در باطن تراست
رمز رفت رفت اخلاق بد است
خلق بد غیبت کند حاصل ترا
از درون اخلاق بد شد چون برون
ای شکم کرده تهی از نان و آب
بطن تو خالی ز آب و نان بود
خودنمائی چند همچون ماه نو
روزه‌هاگر جمله زین سان باشدت
رو دل از اخلاق بد فرما تهی
روزهات چون امر در امساک کرد
نور اقبال محاسن روکنند
دل تهی شد چون ز هر آلالشی
غیبت گردد مبدل با حضور
با حضورت چون سر و کاری بود
روزه دارا روزه داری ایمن بود

باز قصد روزه دیگر نما
معنی الصوم لی اجزی به
روزهات را حلقه بر در می‌زند
با بهای ظاهرت سدکنند
رشته آمد شدش بگسسته شد
آمد و رفتی دگر پیدا شود
از حضور و غیبت برقع گشاست
و آمد اخلاق نیکت آمد است
خلق نیک آرد حضور دل ترا
جاکنند اخلاق نیکت در درون
میدهی تا چند بر خود پیچ و تاب
دل پر از غوغای این و آن بود
تاکنی افطار از یک قرص جو
روزه نبود صرفه نان باشدت
تا بیابی معنی الصوم لی
تن ز ادبار قبایح پاک کرد
دل ز اخلاق بدت یکسوکنند
یافت از اخلاق نیک آرایش
ماتمت گردد همه عین سرور
هردمت عیدی و افطاری بود
روزه را این رسم و این آئین بود

امساک

صوم لله چون شدم روزی جان
بازم ازدل نکته‌ای دیگر رسید
گنج صومت را کلید امساک شد
جان چه باشد روح انسانی تو
مرکب نفس تو بس سرکش بود

معنی الصوم لی کردم بیان
تا که گردد گنج صومت را کلید
جانت از امساک بر افلاک شد
مرکب او نفس حیوانی تو
گرم رو چون شعله آتش بود

راکبش کان بیمار تو است
 گرنه ز امساکش زند بر سر لگام
 مرکب سرکش عنان اختیار
 تربیت تسلیم تعلیمش کند
 تربیت داغ نکوئی سوزدش
 تربیت آهسته و رامش کند
 تربیت از خیرگی پاکش کند
 تربیت تأدیب رفتارش کند
 تربیت رانام امساک آمده
 مرکبت گربسته امساک نیست
 مرکبی کان سرکش و بدخو بود
 خیز و از امساک کن در یوزه‌ای
 روح راکب نفس مرکب باشدت
 آن ظهور از عالم پاکش بود
 آن برون از امر اقدس آمده
 این تن ترا از روزن دل در درون
 خلطهائی کان به جسمت توام است
 تابش نفست ز اخلاط تن است
 دل چراغ نفس و نفست شد فتیل
 ز اکل و شربت آنچه جزوتن شود
 در چراغت روغن ار بیحدکنی
 ورنیزی هیچ روغن در چراغ
 اعتدالی باید اندر روغنست
 روغنست چون ز اکل و شرب آمد پدید
 رومده از کف طریق اعتدال
 اعتدالی پیشه کن در خورد و خواب
 روزهای خویش صرف روزه کن
 روزیت از غیب چون روزی شود
 نه بخور چندانکه نتوان خاستن
 عادلانه باید اندر کل حال

زار و بیمار از غم یار تو است
 کی تواند زیر زینش کرد رام
 کی دهد بی تربیت دست سوار
 زیر زین چالاک و تسلیمش کند
 شویوه راه و روش آموزدش
 سرکشی بگذارد آرامش کند
 روز میدان چست و چالاکش کند
 رهنورد کوی دلدارش کند
 مرکب از امساک چالاک آمده
 چون رفتار آرایش چالاک نیست
 چاره ز امساکش بسی نیکو بود
 مرکبت را رام کن از روزه‌ای
 آن بسیط و این مرکب باشدت
 این بروز از عالم خاکش بود
 نور پاکست و مقدس آمده
 سر ز اخلاط بدن آرد برون
 بلغم و صفرا و سودا و دم است
 زایش اخلاط تن از خوردن است
 بر فتیلت نور روح آمد دلیل
 در چراغت ناب او روغن شود
 تابش نور از فتیلش سدکنی
 سوزد و سازد فتیله سینه داغ
 تا چراغ از وی بماند روشنت
 روشنی ز افراط و تفریط ندید
 تانیفتد روح و نفست دروبال
 روح و نفست را برآر از پیچ و تاب
 شب چو آید روزی در یوزه کن
 روزیت از عین به روزی شود
 نه مخور چندانکه باید کاستن
 اعتدالت اعتدالت اعتدال

شمع جمع الجمع

در حریم جان چراغت را بها
 شمع جمع الجمع روشن می‌کنم
 لب فرو بندم سخن کوتاه کنم

اعتدال آمد کلید گنجه‌ها
 نکته‌ای دیگر مبرهن می‌کنم
 هرچه خواهم در خموشی ره کنم

نکته‌های جانفزا چون لعل یار
دل سرروش عالم غیب من است
دل بود جبریل و پیغمبر زبان
این سخن از فهم تو بیرون بود
فهم تو گردیده دون از چند و چون
فهم دونت گرداند این سخن
من نگویم این سخن دل گویدت
دل بود درعالم تن جبرئیل
روح اعظم چیست اول جوهرت
جوهر اول چو گوهر سنج شد
پنج جوهر چون به یک جا گشت جمع
شمع جمع الجمع اگر ناری بدست
شمع جمعت جمعیت را جامع است
جامعیت لامعت شد چون ز شمع
جمع جمعیت را مقامی ساز کن
شمع تو نور چراغ دل بود
آن کند روشن چراغ دل ترا
چون فتیله با چراغ و روغن
شمع جمعت هر شبش روشن کند
هان چراغ خویشتن را پف مکن
شربت امساک را گرتف کنی
چون بخار معده پیچد در دماغ
چون دماغت خشک و سودائی شود
کبر چون در سر ترا حاصل شود
کبر در سر بیش از این حاصل مکن
دیگ معده چون بجوشد در درون
کبر تو آخر بخاری بیش نیست
گندکبرت عالمی را گنده کرد
گنده خوارا این همه کبرت چرا
کبر تو چون از بخار معده خاست
دیگ معده هر دم آید بجوش
گر نه از امساک افشانیش آب
کلبه‌ات اینجا شبستان تن است
دل به شمع جمعیت ار مایل بود
رو چراغت پاک از اخلاط کن

می‌تراود از لبم بی اختیار
دل کتاب اللّه لاریب من است
این سخن جبریل راندم بر زبان
این سخن از عالم بیچون بود
عالم بیچون کجا و فهم دون
گوز نادانی مکن تکذیب من
این سخن جبریل تن، دل گویدت
دل به روح اعظمت آمد دلیل
بحر وحدت را نخستین گوهرت
گوهر و جوهر تمامش پنج شد
بزم جمع الجمع را گردید شمع
در مقام جمع کی آری نشست
جامعیت زان ز شمعت لامع است
جامع آئی در مقام جمع جمع
پرده از رخسار شمعت باز کن
مرهم کافور داغ دل بود
اونهد مرهم بد داغ دل ترا
شد مهیا در شبستان تن
ز آن شبستان ترا گلشن کند
شربت امساک نوش و تف مکن
از بخار معده هر دم پف کنی
خشکیش کی میگذارد تر دماغ
برمتاع کبر سودائی شود
ساکن از کبرت چراغ دل شود
ساکن از کبرت چراغ دل مکن
از بخارش کبر می‌آید برون
و آن بخارگنده خواری بیش نیست
گنده خواران را همه شرمند کرد
گنده خواری را نزید کبریا
گر ز امساکش براندازی رواست
وز بخاری کبرت آرد در خروش
از بخارش کلبه‌ات گردد خراب
کز چراغ دل مدامت روشن است
روشنیش با چراغ دل بود
ترک هر تفریط و هر افراط کن

تا چو شمعت دائماً روشن بود
گر نه از خلط خورش پاکش کنی
پاکی اخلاط امساک تو است
رو چراغت پاک از امساک کن
چون چراغت پاک از امساک شد
از بساط جسم و جان واقف شوی
دامن عرفان چو آوردی بکف
من عرف چون جمله معروفت شود
گنج پنهانیت چون مکشوف شد
معرفت رونق ده ککارت شود
معرفت سرمایه دکان تست
معرفت چون دخل بازارت بود

از فروغش کلبه‌ات گلشن بود
کی به نور شمع ادراکش کنی
روشنی شمع ادراک تو است
شمع جمع خویش را ادراک کن
شمع جمع از پاکیش ادراک شد
نفس خود بشناسی و عارف شوی
گرددت معروف عرف من عرف
گنج پنهانیت مکشوفت شود
نفس روح عارف و معروف شد
معرفت گرمی بازارت شود
معرفت پیرایه ایمان تست
رونق بازار اسرارت شود

معرفت نفس

من عرف نفسه عرف ربه بین
من عرف نفسه عرف ربه نگر
دانش نفست نکوتر مایه ایست
جوهر نفست زکان دیگر است
نفس تو از چند و چون بیرون بود
پایه نفست ز دانش برتر است
دانش او را نه در هر سرسری است
از سرت بیرون نگردد سرسری
سرسری را از سر دانش برآر
تا برآری سر به دانائی نفس
نفس تو هم کافر و هم مؤمن است
کفر و ایمان عارضش بر جوهر است
گر بسوی واجب آرد روی خویش
ور به امکان خویش را حیران کند
گه علوت بخشد از ایمان خویش
کام و لب پر زهر چون حلوا فروش
گه صمدگویان رود سوی حرم
گه اسیر ننگ و ناموست کند
گه چو موسی رب ارنی گو شود
گه چو فرعون از خدائی دم زند
گه گدائی گاه سلطانی کند

تا شود روشن ترا بزم یقین
ز آن به جنات وصالش راه بر
رو بدست آور عجب سرمایه ایست
دانش او را نشان دیگر است
دانش او دانش بیچون بود
پایه اش بالاتر از نه منظر است
سر شناسیش نه کار سرسریست
دانشش کی آردت در سرسری
وانگهی سر از گریبانش برآر
از گریبان شناسائی نفس
برزخ بین الوجوب و ممکن است
ورنه پاک از هر دو آنرا گوهر است
جذب ایمانش کشاند سوی خویش
هر زمان کفری بر آن طغیان کند
گه دنوت بخشد از طغیان خویش
گاه نیش می فروشد گاه نوش
گه بدیر آید پرستار صنم
گه امیر دیر و ناقوست کند
لن ترانی در جواب او شود
از مقام کبریائی دم زند
گاه شاهی گاه دربانی کند

گاه شیخ شهر و زاهد می شود
گاه خمارست و رند می پرست
گاه از دیبا پوشید جامه های
گاه تن عریان نماید در لباس
گاه مدرس وار تدریسی کند
گاه از تزویر بگشاید کتاب
گاه دستار ریا بر سر نهد
گاه عصای خویش بادامی کند
گاه گیرد سبچه صد دانه ای
گاه بداند صید دلها می کند
گاه دندان سازد از مسواک تیز
گاه سازد شارب نحسش سیبیل
گاه سازد ریش را از شانۀ ریش
گاه جوید فوطه و حمام و لیف
گاه با رنگ و حنای رنگ رنگ
گاه از تلبیس آرایید لباس
هان مده ره در برت ابلیس را
نفس اماره که ابلیس تو است
چون به تلبیس کند امارگی
رو مکن دندانش از تلبیس تیز
گر نکوبی اول او را سر بسنگ
مار امار تو بس سرکش بود
زهر او شد چون به جسمت کارگر
چاره اش از داروی امساک کن
زهر او گیرم دمی بیرون شدت
آید و ریزد ترا زهری دگر
زهر او را نیست پایانی پدید
رو بکش این مار را فارغ نشین
کشتش نبود به شمشیر و تبر
چون تو اندر کشتش عزم آوری
بچه ها باشند در دنبال او
چون سپاهان پیش رویش صف کشند
جنه ای دیگر بیاید در کفست
جنه بر دستی و بر دستیت تیغ
تیغ چپود در کفست ذکر مدام

عابدانه در مساجد می شود
باشدش بر صدر میخانه نشست
در بغل پنهان کند شمامه ای
صوفیانه بر سر اندازد پلاس
خویش را شهره به تلبیسی کند
در خطاب آید بصد ناز و عتاب
کبر و عجبش پای بر منبر نهد
تا زحیلۀ فکر با دامی کند
افکنند از سبچه دام و دانه ای
زین بهانه دل تسلا می کند
لب فرو گیرد بدنشان ستیز
در عوض خواهد شراب سلسبیل
تا گذارد مرهمی بر ریش خویش
تا صفائی یابدش جسم کثیف
دست و پا رنگین نماید چون پلنگ
ظاهر و باطن شود ابلیس ناس
برکن از تن جامۀ تلبیس را
روز و شب مزدور تلبیس تو است
آیدت چون مار در خونخوارگی
تا نریزد بر تنت زهر ستیز
آخرت از جنگ سازد عرصه تنگ
زهر او سوزنده چون آتش بود
بر رگ جان زد ز زهرت نیشتر
زهرش از این نوشدارو پاک کن
باز چون احوال دیگرگون شدت
سوزدت با آتش قهری دگر
هیچ پایانی کس از زهرش ندید
تا نریزد بر تو هر دم زهرکین
کشتن او هست با تیغ دگر
روی اندر عرصه رزم آوری
پیش و پس دنباله اقبال او
تا ترا تیغ جهاد از کف کشند
تا کند حفظ از جدال آن صفت
در قتالت کی توان کردن دریغ
جنه چپود در صفت فکر تمام

تیغ و جنه هر دو چون افراختی
نیزه‌ای می‌بایدت از اعتقاد
نیزهات چون ز اعتقاد آمد بدست
پس کمندی از رشادت بایست
چون مهیا شد کمند و جوشنت
از شجاعت بایست جستن کمان
تیر همت را دیانت ترکش است
اسلحه چون در برت آراستی
جهد میکنی تا نمایی از جهاد
مار امارت چو زور آور شود
بچه‌هایش کان جنود جهلی‌اند
پیش و پس گیرند اطراف ترا
تو یکی باشی و ایشان صد هزار
در میان باید ترا هم لشکری
گر نگردي غافل از ذکر اله
چون جنود عقل گردد لشکرت
بازوی فتح تو چون گردد قوی
رایت نصرت چو گردیدت بلند
مار اماره چو مغلوب تو شد
کشتش این بود کان مغلوب شد
کشته شد امارگی از سر نهاد
نفست از امارگی چون در گذشت
چون شد او لوامه تلوین آورد
یکدو گام دیگر از برتر زند
روح قدسی با وی آید همنشین
نور الهامش چو برقع باز کرد
در رسد از حق صلای ارجعی
ارجعی چون سازدش دل مبتلا
از زمین رو سوی افلاک آورد
گرد امکانیش بر خیزد ز پیش
پشت پائی بر همه عالم زند
کفر و ایمان نداند جز اله
در مقام قرب حق آرد قیام
چون تو نفس خویش را بشناختی
نفس را این شیوه و آئین بود

مرکب شوقی بمیدان تاختی
اعتقادات نیزه آمد در جهاد
پشت تعقید ترا در هم شکست
جوشن از صدق و ارادت بایست
هر دو افکندی بدوش و گردنت
تا نشانی تیر همت بر نشان
ترکشت را تیر همت درکش است
تن بدرع و اسلحه پیراستی
ار بمانی خاک دین دادی بیاد
بچه‌هایش صف بصف لشکر شود
جنگ جوی عرصه نااهلی‌اند
سدکنند اطراف و اکناف ترا
از میانشان کی توان کردن گذار
تا به فیروزی گشایدت دری
از جنود عقلت انگیزد سپاه
هر طرف از فتح بگشاید درت
آیت نصرت ز فحوت بشنوی
مارت آید سرگذارد در کمند
بچه‌هایش جمله منکوب تو شد
با سپاه خویشتن منکوب شد
سر بدرگاه اطاعت بر نهاد
در اطاعت آمد و لوامه گشت
گاه وحشت گاه تمکین آورد
مطمئه حلقه‌اش بر در زند
نور الهامش بدل گردد مبین
با پیام حق دلش دمساز کرد
گرددش دل مبتلای ارجعی
وارهانند جاننش از بند بلا
روی اندر عالم پاک آورد
واجبش خواند سوی درگاه خویش
کفر و ایمان هر دو را بر هم زند
جان و جانانی نداند جز اله
قرب حقش دائماً گردد مقام
سر ز جیب معرفت افراختی
شیوه و آئین نفست این بود

اندکی از وصف نفست شد بیان
با زبان اسرارگفتن کی توان
من بقدر دانشت گفتم سخن

آنچه اسرار است نامد بر زبان
گوهر اسرار سفتن کی توان
دانشت کی یابد اسرارکهن

جوهر و گوهر

ای تو در بازار دانش جوهری
عقدگوهرین ز نظم جوهرت
دانشت آورد چون در سرسری
سرشناس جوهر نفست شدی
سرشناسی چونکه کردت سرشناس
سرشناسیت چو در سر سرزند
سرگوهرگرده از جوهر عیان
سرگوهر جوهر نفست بود
گوهر نفس تو عین جوهر است
چشمهای گوهر از جوهرگشود
چشمه گوهر تمامش جوهر است
جوهری از چشمه جوهر برآر
گوهر و جوهر چو در دست آیدت
جوهرت جوهرشناس نفس کرد
گوهرنفست نخستین جوهر است
بحر فطرت چونکه گوهر بار شد
بار جوهر چون زگوهر برگشود
جوهر اول عجایب جوهریست
معدن اصلی چو برقع باز کرد
چونکه از جیب تعین سرزد او
پشت پائی چون بنازش برفشاند
و چه گوهرگوهر عمان جود
گوهر عمان جودش چون بتافت
جوهرکانش چو برقع برگشود
روح و جسمت چون بهم آراستی
جوهر و گوهر چو شد پراسته
صورت و معنیت چون بشناختی
چون در دانش برویت گشت باز
امتیازت چون ز دانش ساز شد

درج دانشش را بدانش گوهری
نظم جوهر بین ز عقدگوهرت
از سر دانش نهادی سرسری
سرشناس گوهر نفست شدی
سر برآر از جیب سر و سرشناس
سر ز سر جوهر و گوهر زند
سر جوهرگرده از گوهر عیان
سر جوهرگوهر نفست بود
جوهر نفس تو عین جوهر است
چشمهای جوهر از گوهر فزود
چشمه جوهر تمامش جوهر است
جوهری از چشمه گوهر برآر
جوهر و گوهر ز هر دست آیدت
جوهرت گوهرشناس نفس کرد
بحر فطرت را نخستین جوهر است
جوهر اول زگوهر بار شد
صد هزارت جوهر و گوهر نمود
معدن هر جوهری و گوهریست
جوهر اول تعین ساز کرد
پشت پا بر جوهر و گوهر زد او
صد هزاران گوهر و جوهر فشاند
و چه جوهر جوهرکان وجود
جوهر ارواح از آن گردید یافت
جوهر اجسام آمد در وجود
جوهر و گوهر بهم پراستی
صورت و معنی شدت آراسته
قصر دانشش را دری افراختی
جوهر از گوهر نمودی امتیاز
جوهر و گوهر همه ممتاز شد

چهار نفس

روح گوهر جسم گوهر شد یقین
گر شناسائی نفسست هست میل
گوهر دانش چو ازکان وجود
جوهرت شد رونق افزای بساط
انبساط چونکه از جوهر فزود
جوهرکانت که درج گوهر است
و چه گوهر هر یکی با صد هنر
جوهر نفس تو میباشد چهار
چار جوهر باقوا چون یافتی
هر یکی را مبعثی و بعثتی است
غیر نفس ناطقه کان بعثتش
گوهر دانش چو در قلب کمیل
مسئلت را سائل درگاه شد
گفت یا مولا شناسائیم بخش
روح قدسی رهنمای جبرئیل
سائلی دیدش چو با صدق و صواب
کز کدامین نفس دانایت کنم
گفت یا مولای من نفس دگر
گفت آری چار نفسست توأمند
اولین نامیه باشد نام او
دویمین حسیه حیوانی بود
سیمین را ناطقه قدسیه نام
چارمین کلیه بازش نام دان
نامهای جمله چون تعداد کرد
باقوا گفتش بود در مرتبت
همچنین میدان دو خصلت آن او
پنج قوت با دو خصلت باشدش
چون خواص نامیه اظهار کرد
پنج قوت گفتش از پا تا سر
خصلتش گفتا غضب دان با رضا
چون خواص حسیه محسوس کرد
تا که گردد با نوای قدسیه
کرد با وی پنج قوت انتباه

روح گوهر جوهر نفسست بین
گفت مولا چار هست آن با کمیل
بر بساطت جوهری حاصل نمود
از بساطت تافت نور انبساط
روی دانش جانب جوهر نمود
چارگوهر درجش اندر جوهر است
در مراتب جوهر نفس دگر
هر یکی را پنج قوت سازگار
در هر یک را صدف بشکافتی
انبعاش را خواص و خصلتی است
نیست پیدا جز خواص و خصلتش
در شناسائی نفس آورد میل
سائل درگاه سرالله شد
با بیان نفس دانائیم بخش
شد شناسائی نفسش را دلیل
حکمتش بگشود بابی در جواب
با بیان او شناسایت کنم
غیر نفس واحده باشد مگر
ظاهر و باطن مددکار همنند
از نبات خویش شیرین کام او
خاک تن را آب حیوانی بود
دائماً در عالم قدسش مقام
ببـا الهیه ورا آرام دان
باز وصف نامیه بنیاد کرد
مسک و جذب و هضم و دفع و ر بیت
و آن زیاده باشد و نقصان او
از کبد پیوسته بعثت باشدش
باز وصف حسیه تکرار کرد
لمس و ذوق و شم و سمع است و بصر
بعثتش از قلب باشد دایماً
روی اندر عالم قدوس کرد
نغمه پرداز قوای قدسیه
فکر و ذکر و علم و حلمش با نباه

بازگفتش نیست او را بعثتی
 گرچه بیرون است ز اجسام فلک
 نفس قدسی را که باشد ناطقه
 باز نعت کلیه آغاز کرد
 خصلتش را باقوا شد نغمه سنج
 و آن بود وی را بقا اندر فنا
 عزتش در ذل و فقرش در غناست
 خصلت وی هست تسلیم و رضا
 چون کمیل از شه جوابش گوش کرد
 در شناسائی نفس آگاه شد
 روح قدسی شد به نفسش هم نفس
 روح قدسی غیر سرّ الله نیست
 گر درون سینه چون قلب کمیل
 روح قدسی را دلیل خویش کن
 تا بهر نفسی شناسایت کند
 چون خواص نفس خود بشناختی
 نفس کلیه الهیه بجام
 از معاد و مبدآت آگه شدی
 بر دلت علم احاطه رو کند
 جبرء و کل را چه مرکب چه بسیط
 لوح محفوظت درآید در نظر

خصلتش دان با نزهت حکمتی
 شبه الاشیاست با نفس ملک
 چونکه واصف شد به وصف لایقه
 از الهیه نوائی ساز کرد
 از قوایش گفت اول هست پنج
 دائماً باشد نعیمش در شفا
 دائماً صبرش به انواع بلاست
 مبدأ و مرجع ورا باشد خدا
 ساغر معنی ز لعلش نوش کرد
 آگه از انفاس سرالله شد
 یک نفس بی او نزد با هیچکس
 لیک نفس تو از آن آگاه نیست
 در شناسائی نفست هست میل
 با دلالتش جبرئیل خویش کن
 از خواص جمله دانایت کند
 سرزجیب من عرف افراختی
 ریخت از عرف الهیت مدام
 آگه از اسرار سرالله شدی
 از رسومت روی دل یکسو کند
 بر احاطات همه گردی محیط
 هر زمان بنمایدت نقشی دگر

لوح محفوظ

چونکه بر آن چار عارف آمدم
 می‌نمایم صورت لوحی رقم
 باز بگشودم در درج گهر
 گوهر و جوهر فشانم درجه‌ها
 تازه سازم دفتر افلاک را
 کهنه تقویم تو را باطل کنم
 ریزم از نو طرح تنجیمی دگر
 صفحه‌ای از لوح محفوظت دهم
 از قضا بردوشت اندازم کمان
 از کتاب کون دانایت کنم
 آنچه اندر عالم علوی بود
 مفردات جمله را گر فرد فرد

لوح محفوظ معارف آمدم
 در بیان معنی جف القلم
 تا رسانم بر فلک برج گهر
 آسمانی سازم تا بایرجه‌ها
 صفحه‌ها بخشم کتاب خاک را
 حکمهایش سر بسرزایل کنم
 تا نویسم باز تقویمی دگر
 هیکلی با لوح محفوظت دهم
 تا زنی تیر قدر را بر نشان
 با حروف وی شناسایت کنم
 و آنچه اندر عالم سفلی بود
 از رخ معنی برافشانی توگرد

صفحه صفحه دفترى گردد تمام چون کتاب اللّٰه افتادت بدست از حروفش چون دلت آگاه شد لوح محفوظت کتاب حق بود آنچه هست و بود و آید بعد از این یعنی افلاک و عناصر باطباع لوح محفوظ است و حرف بیش و کم چون قلم گردید با لوح آشنا این زمان دیگر قلم در کار نیست چون علوم اولین و آخرین آنچه بایستش ز نقش بیش و کم با قلم دیگر سروکارش نماند چون مداد روز و شب با هم سرشت با قلم دیگر سروکارش کجاست اینکه تو هر دم تراشی خامه‌ای ز آن سبب باشد که علمت با کتساب علم تو باشد حصولی از صفات گر تو هم علم حضوری داشتی می نوشتی آنچه بایست نوشت حق تعالی چون گل اشیا سرشت چون نوشتش سرنوشت تو نبود سرنوشت جمله چون حق درنوشت سرنوشتت چونکه شد علم حصول لوح محفوظت کتاب اینجا بس است این نه کار هر جهول است و ظلوم تا شود تحصیل آنچه از کتاب باب تعلیمت چو بر رخ باز کرد از کتاب اللّٰه آگاهت کند لوح محفوظت کتاب عالم است صفحه افلاک از وی دفترست حکم تقویم تو اندر خیر و شر گر قضا دورت نسازد از مکان چون منجم را ز تقدیر قضا حکمهایش سر بسر باطل شود تا ز تقویم قضا او غافل است

عارفش بنهد کتاب اللّٰه نام بازیابی از حروفش هر چه هست لوح محفوظت کتاب اللّٰه شد باب هر فعلی از آن مشتق بود در کتاب حق همه باشد مبین انفس و آفاق و انجم باشعاع حق بر آن بنوشت و شد خشکش قلم آنچه بایستش نوشت و شد بجای وین سخن هم خالی از اسرار نیست بود جمله پیش علم حق مبین کلک صنعش زد نخستین دم رقم نکته‌ای باقی ز اسرارش نماند آنچه می بایست بنویسد نوشت گر شود خشکش قلم اینجا بجاست تا نویسی از رسائل نامه‌ای می فزاید هر دم از نقش کتاب علم حق باشد حضوری عین ذات چون قلم بر لوح می افراشتی می سرشتی آنچه بایست سرشت سرنوشت جمله را یکجا نوشت آن نوشتن در نوشتت تو نبود شد تو را علم حصولی سرنوشت رو به تحصیل از کتابش کن وصول لیک تحصیلش نه حد هر کس است عالمی بایند مکمل در علوم زان گشاید بر تو از تعلیم باب از علومت ساز و برگی ساز کرد لوح محفوظی بهمراهت کند ز آن هویدا نقش هر بیش و کم است نکته سنجت هر زمان با اختیست یابد از تأثیر کوبها اثر تیر تقدیرت نشیند بر نشان در زمان و در مکان افتد خطا نقش تقویمش همه زایل شود بر قدر حکم او نویسد باطل است

گرنه غافل بد ز تقویم قضا
علم او چون ناقص است اندر نجوم
تا به جهل خود گرفتارش کند
ای که هستی غافل از حکم قضا
از قضا و از قدر زیجی به بند

حکم بر تقدیر کی بودش خطا
ز آن سبب کذبش بحکم آرد هجوم
در نظر بی عزت و خوارش کند
میکنی تقدیری بی حاصل چرا
تافتد تقویم احکامت پسند

قضا و قدر

می نویسم از قضا و از قدر
لوح محفوظ کبیر آمد قضا
چيست دانی زیج تقدیر و قضا
سرنوشتی کان به روز سرنوشت
آن نوشت سرنوشت آمد قضا
آنچه باشد در قضای حق نهان
زیج تقدیر و قضا چون یافتی
رو یقین میدان ترا آن نیست حد
لیک چون آئی به احکام قدر
ز آن سبب فرمود ختم انییا
رد آن از خویش ممکن باشدت
رد آن از عالم ممکن کجا
عقل بسیاری گرت باشد بسر
همچنانکه شمس چون طالع شود
تابشش چون آتش آید بر تو تیز
لیک ازوی رد تابش کی توان
رد تابش هر قدر شد ز آفتاب
ورنه چون تیر قضا آید دلیر
رد تابش گرت توانی ز آفتاب

معنی سی کاید بدیهی در نظر
هم قدر لوح صغیر آن حکم را
صفحه ای از دفتر ارض و سما
حق تعالی اندرین دفتر نوشت
تا قدر سازد به پیشت بر ملا
از قدر گردد عیان اندر جهان
صفحه ها از یکدیگر بشکافتی
کز قضا حکمی توانی کرد رد
قدری ازوی میتوان کردن حذر
کز تصدق رو بکن دفع بلا
ورنه کی ممکن ز ممکن باشدت
می شود با جاهلی ممکن ترا
اندکی از خود کنی رد قدر
در مطالع نور آن لامع شود
گوشه ای بتوان از آن گریز
بل توان از خویش کردن رد آن
از قدر هم می توان کرد اجتناب
کی ز تقدیرش ترا باشد گزیر
رد آن باشد ترا عین صواب

جبر و تفویض

چون قضا حتم و قدر مشروط شد
این بیان بطلان تفویض است و جبر
چون سر از جیب قضا افراشتی
باز پیش آورکتاب اللّٰه را
گنجهای را که شناسی تو اسم
گنج اسما چون در آن بنهفته اند
لوح محفوظ تو آمد بر دو قسم

سعیه سوف یری مضبوط شد
در میان اثبات امر بین امر
پرده از روی قدر برداشتی
لوح محفوظ آن طلسم شاه را
جمله مستور است زیر این طلسم
لوح محفوظش از آن رو گفته اند
آن یکی گنج است و این باشد طلسم

این طلسمت عام و گنجت هست خاص
چون طلسم لوح را بشکافتی
در طلسم نطفه آدم نگر
لوح نبود گنج اسما باشد این
علم الاسما ز قرآن رو بخوان
آنچه حق در دفتر عالم نوشت
لوح عامش دفتر عالم بود
لوح عامش آنچه دارد از خواص
حکم آن کلی و این جزئی بود
حکم کل را چون عمومی در بر است
لیک حکم جزء چون مخصوص گشت
نکته باریک است و درکش بس دقیق
تا نباشد رقتی با ذهن تو
رقتی چون نیست در ذهن تو یافت
هین مرو در فکر جای خود بایست
خود بیان معنی دیگر کنم
تفرقه بگذار اول جمع باش
چون به جمع از تفرقه باز آمدی
نغمه‌ای بنواز و دل را شاد کن
لوح محفوظی که عامش نام گشت
یعنی احکام فلک در خیر و شر
گر در این احکام سعی آری بجای
لیک چون کلیت نبود اختیار
جسم خود را از هوای گرم و سرد
لیک نتوان داد تغییر هوا
همچنین در رنج و راحت آنچه هست
ور نبود هیچ در کف اختیار
امر و نهیت هیچگه سودی نداشت
کفر و ایمان هر دو بی بنیاد بود
بود انزال کتب بی فایده
من وسلوا چیست خوان امتحان
گر نبودی هیچ بوئی ز اختیار
اختیارت هست در کار اندکی
اندک جمع شد بسیار شد
اندکی در کار اگر کاهل شوی

این بود ز آن عوام آن از خواص
گنج اسما را از آن دریافتی
تا بینی لوح محفوظی دگر
بلکه خود عین مسما باشد این
گنج اسما نطفه آدم بدان
جمله اندر نطفه آدم سرشت
لوح خاصش نطفه آدم بود
جمله ظاهر میشود از لوح خاص
گرچه کلیات از این جزئی بود
اختیار جزئیّت ز آن درخور است
کی توان با اختیار ازوی گذشت
کی توانی یافت بی ذهن رقیق
کی شکافد نکته‌ام را ذهن تو
ترسمش این نکته نتواند شکافت
زانکه فکرش در خور ذهن تو نیست
نکته باریک روشن تر کنم
پای تا سرنکته‌ها را سمع باش
نکته‌ها را نغمه پرداز آمدی
لوح عام و خاص خود را یاد کن
حکم کلیش به عالم عام گشت
جمله بر وجه عموم آرد نظر
اختیار جزئی‌بی باشد ترا
اختیار کل بکلی و اگذار
میتوان با سعی قدری چاره کرد
زانکه حکم کلیست آن از قضا
اختیار جزئیّت باشد بدست
بود بیجا امر و نهی کردگار
درد و درمان تو بهبودی نداشت
دعوت پیغمبران بر باد بود
من و سلوایت نمیشد مانده
امتحانان تابعان و عاصیان
امتحانی کی ترا بودی بکار
اندکت بسیار و بسیار اندکی
لیک از آنت اندکی در کار شد
علم بگریزد ترا جاهل شوی

جهل بر علم تو چون غالب شود
عقل و ذهنت چون ز سرگردید سلب
جلب قلبت گر نباشد در دماغ
قلب تو آئینه گیتی نماست
عقل و ذهنت گر نیابد دانشی
ز آفتابست تابشی چون رو کند
دانشت با سعی چون شد همعنان
سعی و دانش چاره سازکار تو است
آدمی از سعی آید در نما
سعی تو در واردات آسمان
سعی تو با حفظ محفوظت کند
لوح محفوظت چو حکمش عام شد
رد کلی کردنت را نیست حد
لوح عامت چون بکلی یافتی
یافتی از حکم کلش اختیار
لوح خاصت را دگر شو نکته سنج
گنج اینجا چیست احکام وی است
حکم وی چون جزئی و مخصوص گشت
چونکه بر وجه خصوص احکام اوست
حکم جزئی دیگر است و کل دگر
حکم جزئی خاص و کلیت هست عام
لوح خاصت چون بحکم آرد نظر
در کفست چون نیست اینجا اختیار
اختیار جزئیست در حکم کل
لیک در هنگام کار ای هوشیار
حکم جزئی هست چون از لوح خاص
نطفه آدم که لوح خاص توست
اختیاری نطفه را گر بد بدید
نطفه رادر خود نباشد اختیار
همچنانکه نطفه کان لوح تو است
لوح عامت را هم اندرگیر و دار
اختیار هر دو دست داور است
این نه جبر است ای پسر نه اختیار

عقل و ذهنت را ز سر سالب شود
کی توانی کرد قلب خویش جلب
کی دهد عقلت ز خیر و شر سراغ
عقل و ذهنت را بدانش پیشواست
کی شناسی آفتاب از تابشی
دانشت با سعی دفع او کند
چاره سازت گشت در سود و زیان
چاره ساز اندک و بسیار تو است
لیس للانسان الا ما سعی
سازدت محفوظ از سود و زیان
حفظ حکم از لوح محفوظت کند
حکم کلی یافت عامش نام شد
بل توانی کردنت از خویش رد
از بیانش جزء و کلی یافتی
اختیار جزئیست آمد بکار
تا بیابی از نکاتش راه گنج
حکم جزئی خاصه انعام وی است
کی توان با اختیار اینجا گذشت
حکم جزئیست از آن برنامه اوست
حکم جزئیست می دهد از کل خبر
حکم عالم از خاص میجو شد مدام
کی ز حکمش میتوان کردن گذر
اختیار اینجا بکلی واگذار
گرچه می آرد به سیر خار و گل
نیست اندر حکم جزئی اختیار
اختیاری نیست وی رادر خواص
کی شود با اختیار خود درست
گه چرا میشد سیاه و گه سفید
اختیارش هست با پروردگار
اختیارش خود نمی باشد بدست
نیست اندر کف زمام اختیار
اختیار اینجا نه حد دیگر است
مذهب حقست دارش یادگار

لوح عام و خاص

لوح دیگر می‌نگارد یاد دار
 بین مبرهن لوح عام و خاص خود
 کلک قدرت چونکه نقش بیش و کم
 فیض خاصی داشت آن را عام کرد
 عام گشتت لوح محفوظ کبیر
 لوح محفوظ کبیرت عالم است
 آنچه اندر فطرت عالم نهاد
 طین و فطرت هر دو را باهم سرشت
 سرنوشت هر دو را چون زد رقم
 پرده جف القلم شد خلوتش
 جلوه اجمال چون گشتش تمام
 خاص و عامت هر دو چون تحصیل شد
 جلوه اجمال از آدم طلب
 آنچه حق در دفتر عالم نوشت
 نطفه آدم عجایب دفتر نیست
 دفترش آنچه در دفتر نوشت
 دفترش کرد صادر چون مثال
 امثالش از مثالش امر شد
 امثالش امر شد چون از مثال
 گرتجاوز از مثال خویش کرد
 زانکه گرت نبود به امرش امثال
 نی غفط گفتم کجایش هست حد
 امر اعلا آنچه کردش سرنوشت
 گرنه ذهننت کرد درک امثال
 دفتری فکرتم گیرد قلم
 تا نماید صادرت از نو مثال
 هان بدرک خویشتن غره مباح
 گرترا بی ذهن گفتم عیب نیست
 نکته‌ها از عالم غیبم رسد
 جبرئیل دل بگوید این سخن
 من کجا و طرز گفتار از کجا
 کی توانم من چنین گفتار کرد
 جسم من جز مشت خاکی بیش نیست
 مشت خاکی را نزیبید این سخن
 سرنوشت من چنین گفتار بود

خامه‌ام بی اختیار و باختر
 کان یکی عالم دگر آدم بود
 در کتاب آفرینش زد رقم
 لوح عام و خاصیت انعام کرد
 خاص گشتت لوح محفوظ صغیر
 لوح محفوظ صغیرت آدم است
 جمله اندر طینت آدم نهاد
 سرنوشت هر دو را با هم نوشت
 زد قدم در پرده جف القلم
 تا چه از پرده نماید خلوتش
 جلوه تفصیل شد با خاص و عام
 آن یکی اجمال و این تفصیل شد
 جلوه تفصیل از عالم طلب
 جمله‌ش در نطفه آدم نوشت
 دفتر افلاک وی را دفتر نیست
 آن مثالی باشدش از سرنوشت
 بر مثالش هست لازم امثال
 از مثالش امثالش امر شد
 لاجرم باشد به امرش امثال
 جان و دل با داغ حسرت ریش کرد
 ز امر اعلایش دگر ناید مثال
 تا تواند امر اعلا کرد رد
 کی تواند ذره‌ای ز آن درگذشت
 امثالیت ماند مخفی با مثال
 فردی از نو آورد سازد رقم
 سازدت روشن مثال و امثال
 نقش خودبینی ز لوحت بر تراش
 هیچکس واقف ز سر غیب نیست
 از کتاب الله لاریبم رسد
 ورنه این گفتار نبود حد من
 من کجا و کشف اسرار از کجا
 کی توانم کشف این اسرار کرد
 جلوه گاه نور پاکی بیش نیست
 من کجا و کشف اسرار کهن
 در سرشتم کشف این اسرار بود

چون نشاید رفت بیرون از سرشت
سرنوشتم کشف این اسرار کرد
سرنوشت من مثال من بود
چون ز امر اقدسم آمد مثال
رد آن کردن کجا حد من است
گر مثال شه ظلومی رد کند
من کجا و قدرت رد از کجا
گیرم از خواهم کنم رد مثال
امثالش هست دامنگیر من
با غل و زنجیر اکنون چون کنم
چون جنون آمد گریبانگیر شد
چون کنم با این همه زنجیرها
هر زمان نوعی بزنجیرم کشد
تا بخود یکباره مجنونم کند
چون شدم مجنون نماندم اختیار
اختیاری نیست چون در کار من
هرچه خواهم نکته‌ها را اختصار
اختیار دل نه در دست من است
دل زبردست و زبانش زبردست
چون کنم با دو زبردست چنین
هر دو بستندم چو دست اختیار
دست کارم پای خاموشی بود
دست داد جای خاموشی کجاست
دست دل گشته گریبانگیر من
تا کشاند هر زمان بی اختیار
هر که بیخود کشف اسرار کند
دل مرا چون کاشف اسرار کرد
نی غلط گفتم مرا اسرار کو
نکته‌ای ز اسرار ناگفته هنوز
هتک سر اصل و فرع می‌کنی
بیخبر از اصل و فرع خویش‌تن
بر اصولم تیر طعنی می‌زنی
شمه‌ای نادیده‌ای ز احوال من
مجرم سازی به ترک انقیاد
انقیاد من عیان چون آفتاب

از سرشت آمد بیرونم سرنوشت
کشف این اسرار و این گفتار کرد
امر و نهیش امثال من بود
کی توانم کرد رد امثال
گر کنم رد نوبت حد من است
خویش را او مستعد حد کند
من کجا و طاقت حد از کجا
کی توانم رفت بیرون ز امثال
امثالش شد غل و زنجیر من
گر نه عقل خویش را مجنون کنم
دیگرم زنجیر بر زنجیر شد
کی توانم جستن از این گیرها
در کمند طوق تعذیرم کشد
اختیار از دست بیرونم کند
اختیار اینجاکجا آید بکار
اختیاری نیست این گفتار من
می‌تراود از لبم بی اختیار
زبردست دل زبردست من است
زبردستش دست من در زبردست
بسته دستم از یسار و از یمین
ز اختیارم کی گشاید دست کار
پیشرفتش جای خاموشی بود
پیشرفت پای خاموشی کجاست
بسته بر حلق از زبان زنجیر من
با طناب جرم کشفم پای دار
حد شرعش ملزم داری کند
حد شرعم التزام دار کرد
جرم کشف و التزام دار کو
گوهری ز اسرار ناسفته هنوز
مستعد حد شرعم می‌کنی
پرده بگشائی ز اصل و فرع من
در فروعم طعن و لعنی می‌کنی
نکته‌ای نشنیده‌ای ز اقوال من
متهم اندر فساد اعتقاد
اعتقاد من نهان در صد حجاب

آن یکی چشمت ندید و این ندید
 چون عقیده هست مخفی در درون
 آخر ای مؤمن صفت شرمی بدار
 رو بخوان الخیر ظن المؤمنین
 ظن بد آخر ترا رسوا کند
 ظن بد را رو برون کن از سرت
 اینکه من هم گفتمت ظن خطاست
 چونکه گشتم معترف من بر خطا
 گر تو هم اقبال اقراری کنی
 صلح آید جنگ برخیزد ز پیش
 جنگ باشد گگیر و دار جاهلان
 من چو کردم صلح با جن و بشر
 صلح و جنگم هر دو را بر هم زدم
 مدح و ذم را هر دو کردم سرنگون
 عافیت چون گشت دامنگیر من
 چون غل و زنجیر بودم امثال
 امثالم از امثالم دور کرد
 امثالم می کشد بی اختیار
 ورنه من با کس ندارم شکوه ای
 سرنوشتم بود چون این گیر و دار
 گیر و دارم چون پیا زنجیر شد
 خون چوبی تأخیر نتوان کرد شیر
 خون من چون شیر از تأخیر شد
 وقت آن آمد که بگشاید زبان
 تا سپارد بر کفست فرد مثال

امر پنهانی چسانت شد پدید
 کی فساده را تو دیدی از برون
 هر دم بیرون مکش بر پای دار
 ظن بد بر من میاور بیش از این
 پرده‌ها از روی کتارت واکنند
 تا نگرده عاقبت پرده درت
 چون مفر گشتم کنون جای عطاست
 با عطایت کن خطای من عطا
 ترک هر ادبار و انکاری کنی
 عقل آید جهل بگریزد ز پیش
 صلح باشد ننگ و عار عاقلان
 خود چه جای جنگ می باشد دگر
 پشت پا بر پای مدح و ذم زدم
 سر ز جیب عافیت کردم برون
 یاد آمد از غل و زنجیر من
 امثال امر بودم از امثال
 وز امثالم امثالم دور کرد
 هر زمان در عرصه گاه گیر و دار
 کی بود از گیر و دارم شکوه ای
 گیر و دار از کف ربودم اختیار
 در امثالم باعث تأخیر شد
 گردمی تأخیر شد بر من مگیر
 طفل طبعم شیر مست شیر شد
 از سرشت نطفه ات سازد بیان
 از امثال است آورد در امثال

نطفه آدم

در بیان نطفه آدم ببین
 نطفه با تولید چون همدم شود
 نطفه ات کان لوح محفوظ آمده
 گنج روح را بود جسمش طلسم
 جسم او را گرچه از خون مایه است
 زانکه افلاک و عناصر باطباع
 نه پدر با چار مادر سه ولد
 سالها با خویش تدبیری کنند

ریبت بنگر ز رب العالمین
 نکته رحلت مبرهن ز آن بود
 در طلسم لوح محفوظ آمده
 گرچه روح هست مستغنی ز جسم
 لیک از افلاک برتر پایه است
 ثابت و سیار جمله باطباع
 با هزاران جد و جهد و کدوید
 قرنهای تحصیل تأثیری کنند

تاکنند تولید خونی از نبات
مدتی بدهند از خواب و خورش
تا پدید آید از خون سفید
چون ز خون پالوده گشت و صاف آن
باز درمهد رحم جایش دهند
لوحی لوح طلسم بیش و کم
تادر آن الواح محفوظش کند
هفت اختر نه مهش یاری کنند
چون زحل یک ماه دادش تربیت
ماه سیم آیدش مریخ پیش
ماه چارم بخشش خور زندگی
ماه پنجم زهره ستارش شود
ماه شش آید عطارد باز پیش
ماه هفتش را قمر یاری کند
ماه هشتم باز کیوان فلک
ماه نه زائوش پیش آید دگر
نه مه و نه روز و نه ساعت تمام
دفتری دفتر غیب و شهود
با هزاران احتیاط آرد بدست
پس کشد در پیش با حفظ ادب
نسخه‌ای از نسخه جات خاص و عام
چون بر آن بنوشت و کار اتمام کرد
فرض شد بر وی رساند تا بعرض
امر اعلا پیش کند حکم مثال
مهرداران پس به امرش دم زنند
دفتریش کرد چون صادر مثال
امثالش از سرا بیرون کشد
طفلک بیچاره بدبخت و زیون
باز در دامان مادر جا کند
مادر دلسوز گردد مهربان
چون میان بندهد بخدمتکاریش
در زمان شیریری ز پستانش دهد
چون دو سال از شیر او پرورده شد
نامیه دادش نبات آسانما
حسیه بر خویش مغرورش کند

کان بود حیوانی و اصل حیات
با هزاران ناز وی را پرورش
صاف تر از ناب صهبای امید
نطفه خوانندش حکیمان جهان
در مشیمه چونکه مأوایش دهند
هر زمان لوحی زند بهرش رقم
مستحق لوح محفوظش کند
هر یکی نوعی پرستاری کنند
مشتری کردش دوم مه تقویت
پاسبانیش کند با تیغ خویش
تا بیابد قوت جنبندگی
با نوای عیش غمخوارش شود
کش نویسد لوحها با کلک خویش
از بدو نیکش نگهداری کند
گردش دربان به ایوان فلک
تا برآرد ز آن ره باریک سر
چون در آن تاریک دان سازد مقام
فردی از افراد اوراق وجود
تا نویسد سر نوشتش آنچه هست
کلک ساعات مداد روز و شب
مجملی ز اجمال و تفصیلش تمام
لوح محفوظ صغیرش نام کرد
عرضه را چون استجابت هست فرض
منشیان حکمش نمایند امثال
مهر اسما را بر آن محکم زنند
بر مثالش کرد امر امثال
از رحم او را به پیرامون کشد
از مشیمه چونکه آرد سر بیرون
بر سر زانوی وی مأوا کند
دامن خدمت بیند بر میان
سوزش دل برفغان و زاریش
شیر نبود شیرۀ جاننش دهد
پرورش آنچهش که باید کرده شد
قوتی شد حاصلش در دست و پا
از سر زانوی ام دورش کند

همچو حیوانش برفتار آورد
شد چو طفل شیرخواره لقمه خوار
بشنو از نو قصه‌ای بس بوالعجیب
در میان شادیم ماتم نگر
لیک آن معنی بخاطر یاد دار

ز آب و نانش بر سرکار آورد
این دمش در لقمه خواری واگذار
کز قضا اینجا چه افتادم نصیب
رحلت و تولید را توأم نگر
گردمش تا بعد از این صورت نگار

رحلت و تولید

این حکایت شهره آمد در جهان
من به کنجی در طلسمات بیان
کز برون ناگه یکی زد شیونی
ذکر تولید تو این دم کی سزاست
خیز و پیش آ دست این بیچاره گیر
دست و پایش هر دو افتاده زکار
تاتو پیش آئی و پیشت جان دهد
من ز جا برخاستم رفتم به پیش
چون گرفتم دست او جانش برفت
مرغ جان چون بازگشتش پر و بال
جسم او مرده بروی دست من
گفتم این یارب چه رمز و حکمت است
رحلتش بر موت تمهیدم نمود
طفل تولید ار نمودم رحلتی
چون تولد حکمت از رحلت نمود
گر خبر از طفل حکمت باشدش
زآنکه چون طفل از رحم تولید کرد
گر نه رحل رحلتش تمهید شد
الغرض تولید و رحلت باهمند
چونکه بنمود آن کنیزک رحلتی
آمدم تا بازگردم نکته سنج
نطفه‌ات چون طفل گشت و شد برون
نامیه دادش نمودی از نباتات
خواب و خور سر از گریبانش کشید
خواب و خور گردد همه اندیشه‌اش
خواب و خور چون از نباتش سیر کرد
ناطقه پیش آید و نطقش دهد
باب منطق چون برویش باز شد

رحلت و تولید را توأم بدان
گنج سنج نطفه و تولید آن
کان کنیزک هست یاران مردنی
فکر مردن گر کنی اکنون رواست
دست این افتاده ناکاره گیر
جان رسیده بر لبش از انتظار
جان مشکل پیش تو آسان دهد
تا که گیرم دستش آرم جای خویش
جان به کوی وصل جانانش برفت
آشیان گشتش به جنات وصال
فکر تولید آنچنان پا بست من
من به تولید آن دگر در رحلت است
رحلت از وی طفل تولیدم نمود
رحلتش را شد تولد حکمتی
رحلت و تولید یک حکمت نمود
این تولد عین رحلت باشدش
رحل رحلت رحلتش تمهید کرد
کی تواند رحل تولید شد
هر کجا هستند با هم توأمند
رحلتش بگشود رحل حکمتی
از طلسم نطفه ریزم بر تو گنج
نامیه با حسیه گشتش فزون
حسیه افزودش از حیوان حیات
سر برون از جیب حیوانش کشید
غیر خواب و خور نباشد پیشه‌اش
قوت حیوانیش تا اثر کرد
منطق قدوسیان پیشش نهاد
منطق نطق و بیانش ساز شد

کلیه بابی گشاید بر دلش چون زکلی یافت جزئی قوتی قوت ادراک چون شد حاصلش رو بدرک جزئی وکلی کند چون به جزئیات وکلیات خویش از الهیه ورا بسوئی رسد از بلوغش چونکه حاصل شدکمال چون به تکلیف خدا روی آرد از سعادت باشدش گر خصلتی ور بود وی را شقاوت خلق و خوی

جزئی ازکلی نماید حاصلش مدرکه با وی بگپرد الفتی سازد آسان عقده‌های مشککش درک هر جزئی و هرکلی کند مدرک آید بر بساط کم و بیش وز بلوغش خصلت و خوئی رسد شاهد تکلیف بنماید جمال رویش اندر خصلت و خوی آورد سر به تکلیفش نهد بی کلفتی خلق و خویش تابد از تکلیف روی

سعد و نحس ساعت

نطفه چون در بطن مادر میرسد سعد و نحس ساعت ار دریافتی چون سعادت گشت دامنگیر تو گر سر زنجیر نگذاری ز دست در رحم چون نطفه گردد منعقد تا از تأثیرات امدادش کنند گر فتد در ساعت سعد اتفاق ور بود در ساعت نحسیتی چون کواکب رانظرها در بر است گر بودشان دوستی‌ئی در نظر ور نظرشان را خصومت شد بهر حکمهای ساعت از کواکب بود چونکه تأثیرات ساعات و نجوم ز آن شود گاهی سعید و گه شقی گر نه از ساعات باشد این اثر ساعت نیک و بدت تمیزکن چون سعادت را سبب دریافتی هر دو را بشناختی در بطن ام نطفه چون در بطن ام گردد سعید ور شقی آمد ز بطن ام برون

از شقاوت و سعاداتش رسد نطفه را از شقاوت تافتی شد بیانش در گلو زنجیر تو بخشدت گنج سعادت آنچه هست ثابت و سیاره گردنش ممد با خواص خویش بنیادش کنند نطفه گردد با سعادت هم وثاق با شقاوت یابد او جنسیتی در نظرهاشان اثرها مضمراست سعدگردد ساعت و بخشد اثر نحسیت از ساعت انگیزد اثر کواکب احکامش ز حکم رب بود نطفه را در انعقاد آرد هجوم گاه عصیان کار و گاهی متقی پس چرا فرمود آن خیر البشر ز انعقاد نطفهات پرهیزکن از شقاوت روی دل برتافتی نطفه را از کف مکن سررشته گم لاجرم گردد سعادت ز آن پدید از شقاوت لاجرم گردد زبون

شقاوت

تو میدان مجبور از حکم ربش

گر شقاوت شد قرین از کواکبش

عارضی باشد شقا دفعش توان
گر شقی را میکنی مجبور تو
گوئی از خوئی که میدارد شقی
خوی وی گردیده دامنگیر او
میکشد سوی خودش بی اختیار
من در اینجا کی کنم انکار تو
لیک اینجا نکته ای دیگر بود
خوی بد بر نطفه گشته عارضش
او مریض است و مرض او را عرض
چون ز تأثیرات افلاک و نجوم
همچنانکه تابش خورشید آسمان
گر بتابد بر بدن فصل تموز
در پس دیوار سعی خویشتن
این مرض هم تابش باطن بود
دفع آن با سعی ظاهر ممکن است
گر تو گوئی سعی هم بی اختیار
گویم این مطلب ترا فکر خطاست
سعی فعل تست از کوب کی است
اختیاری نیست تحصیل قوا
و به تحصیلش ترا بود اختیار
چشم تو چون کور مادرزاد شد
قوتی کان حاصلت شد از الست
یعنی ار خواهی بیندی چشم خویش
هم توانی بست و هم بتوان گشاد
همچنین هر قوتی کان با تو است
اختیار فعلیت اینجا بس است
نور چطور نور نخل ایمن است
امر بین الامر چون حاصل شود
جبر و تفویض ارگزار برکنار
اختیارت گرکشاند سوی کار
این نه تنها خاصه انسان بود
رو فرس را بین چسان ای پاک بین
همچنین افعال دیگر کن قیاس
تا بدیهی گردد ای صاحب نظر
اختیاری گشت چون افعال تو

ما سعی را نیک از قرآن بخوان
زاختیارش مینمائی دور تو
او نخواهد گشت هرگز متقی
گشته برگردن غل و زنجیر او
تا کند خاصیت خود آشکار
گویم از صدقست این گفتار تو
گویم انصافی گرت در سر بود
همچو گرمی تب اندر عارضش
مسهل سعی کند دفع مرض
این مرض در بطنش آورده هجوم
باشدش تأثیر ظاهر در جهان
گرمیش سازد بدن را تیره روز
میتوان دفعش نمودن از بدن
دفع وی از بطن خود ممکن بود
دفع این ممکن به سعی باطن است
گردد از تأثیر کوب آشکار
روبروش کن که فکرت ناسزاست
قوت سعی ز تأثیر وی است
اختیار اینجا ز کف گردد رها
چشم کورت نور می کرد آشکار
کی تواند نور را بنیاد شد
اختیار فعلیش دست تو است
تا نبیند روی نامحرم به پیش
اختیار هر دو حق دست تو داد
قبض و بسط جمله ات باشد بدست
رومده از کف که نور نورس است
امر بین الامر از وی روشن است
جبر و تفویض همه باطل شود
اندکی آید بدست اختیار
جز به فعلت هیچ نبود اختیار
اندکی هم شامل حیوان بود
بگذرد با اختیار از ما و طین
کش چسان در فعل آید از حواس
اختیار فعلیت در خیر و شر
هم بود با اختیار اقوال تو

قول و فعلت را عنان چون دست تست
توسن سعی خود ار جولان دهی
چون عدو را هست پیشه دشمنی
ز آنکه ازوی خانه‌ها ویران شده
توسن سعی کنون بیرون جهان
گر عنان دشمن افتد در کفت

سعی

توسن سعی نشدگر ره سپر
تا بسرد حدکمالش آورد
توسن نامی سعی را نژاد
توسن سعی تو باشد خردسال
گر سپاری در کف میر آخورش
خردسالیش رسد حدکمال
آخور و میر آخورت ای تیز فهم
سالها باید به فکرت تاختن
گرچه در فکرت بسی در تاختی
گر نلغزی و نیاری ارتعاش
کیست میر آخور چه باشد آخورت
پیر باشد پیر میر آخور ترا
سعی تو با سعی پیر آید درست
رو به سعی دامن پیری بگیری
تا شود سعیش به سعی تو دلیل
هان مکن از جاهلی انکار پیر
ورکنی انکار پیر از جاهلی
در دماغت کرده جا بس کبر و جهل
من نمی گویم تو خود انصاف ده
خوب با جهل ابوجهلش بسنج
طبع افیون را درج تا چار شد
من ندانم گر به پنجم میرسید
جهل تو ز افیون کشنده تر بود
من چه گویم با تو جهلت عقرب است
با چنین عقرب چگونه مانده‌ای
نی غلط گفتم ز افسون کی رمد
جهل تو خود عقرب و نیشش توئی

توسن سعی کنون پا بست تست
کی عدو را راه در میدان دهی
از شقاوت نیست بدتر دشمنی
دوستیش بانی عدوان شده
تا ستانی از کف دشمن عنان
کی تواند رخنه کردن در صفت

در کف میر آخور پیرش سپر
از بیابان جهالت بگذرد
گر ندانی از تو ای حیوان نژاد
ترسمت سازد بخردی پایمال
پرورد چندی به پای آخورش
روز میدانت نسازد پایمال
زود نتوان یافتن بارخش وهم
تا توانی آندو را بشناختن
لیک دانم آندو را نشناختی
هر دو را سازم یکی پیش تو فاش
گوش کن از آخور و میر آخورت
سعیش اندر تربیت آخور ترا
ورنه از سعی بیاید دست شست
ساعتی از کف منه دامن پیر
وا نماند توسنت وقت رحیل
دامنش چون یافتی محکم بگیر
گر همه پیری یقین دان جاهلی
در سرت جهل ابوجهل است سهل
ساعتی جهلت ز سر در بر بنه
بین از آن چار است از تو هست پنج
سمیت خاصیتش ناچار شد
آن چها میکرد با سمش پدید
از دم عقرب گزنده تر بود
خود بکش وی را که با تو اقرب است
ظاهراً افسونی آن را خوانده‌ای
گر همه پیغمبرش افسون دمد
حلقه بسته در پس و پیشش توئی

تا غریبی جوئی و هر دم ز نیش
من غریب و عقرب تو بی حیا
هم مگر لطف حقم یاری کند

بررگ و پی بی گنه نیشی ز نیش
کی توانم از دمش گشتن رها
در پناه خود نگهداری کند

جاروب سعی

عقربت چون یافتی نیکش بکش
وز کتافات شقا چون زایدت
عقرب جهلت چو در سر یافتی
هیچ دانی خلقت او را ز چیست
تا نگرده این کتافت از تو پاک
گر نه جاروبی ز سعی آری بدست
رو به جاروب این کتافت پاک کن
ورنه هر دم بچه ها زاید از او
تا بکام از نیش زهر آلود خویش
بچه هایش چیست آن اخلاق بد
نوشد ارو چیست اخلاق خوشت
عقل دلکش کیستت معجون فروش
نقد دل را نه کف معجونیت
وه چه معجون نوشداری مراد
جوهر عقلت عجایب جوهریست
جوهرش را چون سعادت هست کان

تا نسازد نیش او نوشت نه خوش
لاجرم جاروب سعی بایدت
گردن از طوق دمش برتافتی
جز کتافات شقاوت هیچ نیست
عقرب جهلت کجا گردد هلاک
کی توانی از کتافت پاک رست
عقربت را کن هلاک و خاک کن
بچه های بیحیا ز آید از او
نوشداری ترا سازند نیش
حرص و کبر و کینه و بخل و حسد
کان بود معجون عقل دلکشت
کان ز معجونش کند نیش تو نوش
از جواهر تا دهد معجونیت
قاتل آن عقرب افعی نژاد
خوشتر از هر جوهری و گوهریست
بخشدت نقد سعادت از دکان

چشمه تقوی

چون به جاروبت کتافت پاک گشت
بایدت در چشمه تقواش شست
عقربت را چون شکم بشکافتی
باز از جاروب سعیت رشته ای
تا کتافات شقاوت را تمام
ورنوبی این کتافت را تو پاک
تا ترا هر دم زند نیشی دگر
روکتافت را نخستین ساز پاک
سعی تو جاروب باشد در وجود
لیک آن آغشته گردد هواست
آب تقوا را بود سرچشمه ای
چشمه ها باشند در قلبت نهان

جرم گردی از هوا بر آن نشست
چشمهات را تیشه ای باید نخست
نوشداری بشکافتی
در کف آرو پیش نه سرشته ای
از وجودت رو بد ای عالی مقام
عقربت دیگر بر آرد سر ز خاک
برجگر افزایش ریشی دگر
تا بکلی عقربت گردد هلاک
ز آن توان دفع کتافتت نمود
تا نشوئی ز آب تقوا نارواست
و آن بود سرچشمه هر چشمه ای
جمله از سرچشمه تقوا روان

لیک چون سرچشمهات محکم بود
باز باید کردنت اندیشه‌ای
تیشه نگشاید اگر سرچشمهات
خیز و اکنون تیشه‌ای اندیشه کن
تا برآری آبی از سرچشمهات
چشمه‌های دل چو گردیدت روان
آب تقوا چونکه از سرچشمه خاست
چونکه بیرون رفت از جاروب گرد
چون کثافات بکلی رفته شد
لیک از تیشه نگفتی رمز چیست

چشمه خشکیده بی نم بود
تا بدست آری نخستین تیشه‌ای
کی بجوشد آب از هر چشمهات
تیشه‌ای جو تیشه کاری پیشه کن
چشمه‌ها بگشائی از هر چشمهات
آب تقوایت بجوشد از میان
پاکی جاروبت از گرد هواست
آن کثافات ترا جاروب کرد
گفتنیهایت سراسر گفته شد
تیشه بی حداد کو حداد کیست

تیشه فکر و ذکر

گر خدا خواهد دکانی واکنم
تا کنم جاری ز تیشه چشمه‌ها
آدمم تا باز دکان واکنم
آدمم تا از نکات دلنواز
آدمم تا در صف ضرابیان
آدمم تا خالصت اندر خلاص
آدمم تا باز استادی کنم
آدمم تا هر دم از اندیشه‌های
تیشه‌ها افشانم از فولاد فکر
دسته دسته تیشه‌ها بندم بدوش
حلقه‌ها کویم در هر خانه‌ای
لب گشایم چون منادی در ندا
گه صلا گاهی ندائی سرکنم
زهره را سازم به گردون مشتری
مسعدان را بقدر مرتبه
پس به سنگ عدل و میزان رشاد
هر یکی را داده برکف تیشه‌ای
پشت کار تیشه کاریشان کنم
چشمه تقوا که آن سرچشمه است
گشته اندر وادی دلشان نهان
سنگلاخی کان پایان کس ندید
غول کوه جهل و سنگش بچه‌ها
جمله را داغ نحوست بر جبین

تیشه و حداد را پیدا کنم
چشمه‌های آبخورد اتقیا
فردۀ کالای عرفان واکنم
در بساط سعی گردهم نغمه ساز
کوره‌ها افزومت از امتحان
سیم و زر سازم زارزیز و رصاص
با حدید سعی حدادی کنم
ریزم استادانه طرح تیشه‌ای
دسته‌ها بنشانم از شمشاد ذکر
کوچه کوچه پا نهم تیشه فروش
رخنه‌ها جویم بهر کاشانه‌ای
رخ نمایم چون مصلا در صلا
هر طرف صوت و صدائی سرکنم
از کواکب آرم افزون مشتری
جمله بنشانم به صدر مصطبه
تیشه بفروشم به نقد اعتقاد
بر بساط سعی بخشم پیشه‌ای
تیشه‌ها در پیشه کاریشان کنم
چشمه‌های جاری از هر چشمه است
در میان سنگلاخ بیکران
جز در آن غول بیابان کس ندید
سینه زن بر کوه جهلش بچه‌ها
بر جبین گرد شقاوتشان ببین

تیشه داران چون دم شادی زنند
 اربعینی با خلوص اعتقاد
 دسته‌های تیشه برکف صبح و شام
 پیش بنشینند با زانوی سعی
 چون براندازند با سعی گران
 چشمه تقوا به صد جوش و خروش
 وه چه چشمه چشمه هرچشمه‌ای
 چشمه‌ها هر یک از آن نهری بود
 شهرها را نهرها جاری از آن
 نهرهای حکمتست
 حکمت حق چون سرچشمه گشود
 باورت گر نیست در قرآن بین
 گر نه تقوا چشمه هر چشمه است
 چونکه تقوا را مراتب گشت هشت

تیشه‌ها برکوه آن وادی زنند
 سر برآورده ز طوق انقیاد
 در شکاف کوه بگذارند گام
 پس بخیزانندش از بازوی سعی
 از میان کوه گران را برکران
 از شکافی ناگهان آید بجوش
 چشمه‌ها را چشمه‌اش سرچشمه‌ای
 نهرها سرچشمه شهری بود
 نهرها در شهرها ساری از آن
 شهرهای شهرهای حکمتست
 چشمه‌های حکمت از تقوی فزود
 چشمه حکمت هدی للمتقین
 پس به قرآن از چه رو سرچشمه است
 چشمه‌های حکمت ازوی هشت گشت

چشمه‌های هشت گانه

چشمه‌های هشتگانه چون جنان
 اولین چشمه است ایمان به غیب
 چشمه اول که آن را نیست ریب
 چشمه دوم که افزود حیات
 چشمه سیم که شد فیضش فزون
 چشمه چارم که بخروشد علیک
 چشمه پنجم دگر خواند تو را
 چشمه شیشم سیراید از درون
 چشمه هفتم نماید ملتزم
 چشمه هشتم چو گردد رهنمون
 هشت چشمه چون ز تقوا یافتی
 هر یکی در جنتی آمد سبیل
 چشمه تقوا که خود سرچشمه‌ایست
 در مراتب از همه اعلا بود
 جنت المأوا ترا مأوا بس است
 چشمه تقوا چو جوشید از دلت
 از تو آن جهل و شقاوت دور کرد
 چون کثافات شقاوت گشت پاک
 از دلت نور سعادت سرزند

آمده بر متقین مأوا جان
 هم فلاحش آخرین بی شک و ریب
 حکمتش آورد ایمانت به غیب
 سر بر آورد از یقیمون الصلوة
 روزیت بخشید ز ممانفقون
 مؤمنت گفت از بما انزل الیک
 انزل من قبلک بعد از وما
 نکته بالآخره هم یوقنون
 التزامت از هدی من ربهم
 بخشدت نور فلاح از مفلحون
 چشمه‌های حکمتت بشکافتی
 سلسبیل جنتت را شد دلیل
 جاذب و جاری کن هر چشمه‌ایست
 سلسبیل جنت المأوا بود
 سلسبیل چشمه تقوا بس است
 شست و شوئی داد بر آب و گلت
 عقربت مرد و کثافت دور کرد
 عقرب جهلت بکلی شد هلاک
 عقل آید حلقه‌ات بردرزند

تا مهیا نوشتاروئی کند
تا نماند هیچ از سمت اثر
زانکه هرکس را که عقرب نیش زد
گر نمرود ماند تا چندی دگر

هر دم بت بانوش داروئی کند
خالصت فرماید از پاتا بسر
نیشهایش از شماره بیش زد
باشد آن تأثیر سمش کارگر

صیقل اسم اعظم

چون ز تقوا آبرو حاصل کنی
عافیت رانوشدارو ساز کن
نوشدارو چیست آگاهی تو
دل ترا آئینه شاهمی بود
دل بود جام جهان بین حکیم
دل بود آئینه اسکنندری
گر ترا این آینه افتد دست
نقش عالم را چو دریابی تمام
گر ز لوح خاص و عام شوی
چون تو آگه از کتاب الله شدی
آنچه می باید ترا ز احکام دین
علم احکامت چو افزود از کتاب
چون یکی گردید علمت با عمل
چون امل را پرده بگشود از جمال
نوشدارو کی ترا حاصل شود
دل بود آئینه عقل آئینه دار
تا مصفا داردش در جیب خویش
لیک اول صیقلی میبایدش
آینه داری ولی صیقل کجاست
رو طلب کن صیقل از صیقلگری
چيست صیقل کیست صیقل گر ترا
مرد حق استاد صیقلگر بود
گر بگیری دامن مرد خدا
چون ز صیقل گرگرفتی صیقلی
صیقلت زنگ شقاوت بسترد
اسم اعظم صیقلت در بریس است
اسم اعظم گر به قلبت جا کند

خبث جهل و شهوت زایل کنی
صیقلی با آینه دمساز کن
آگاهی ز آئینه شاهمی تو
جلوه گاه نور آگاهی بود
زان کند احداث اسرار قدیم
گر بدست آری تو هم اسکنندری
بینی از وی نقش عالم هرچه هست
میشوی آگه ز لوح خاص و عام
آگه از سر کتاب الله شوی
از رموز وی همه آگه شدی
جمله گردد از کتاب الله مبین
شاهد اعمال بگشاید نقاب
پرده بردارد ز رخسار امل
نوشداروی تو گردد بالمال
تا نه عقل آئینه دار دل شود
آینه با آینه دارت سپار
بالضرورت آورد بازش به پیش
تا که زنگ تیگرگی بزدايش
آینه بی صیقلت کی رونماست
تا کنی با صیقلش صیقلگری
اسم اعظم باشد و مرد خدا
ز اسم اعظم صیقلش در بر بود
ز اسم اعظم صیقلی بخشد ترا
صیقلت آئینه سازد صیقلی
در کفست نور سعادت بسپرد
مرد حق استاد صیقل گر بس است
جایت اندر جنت الماوا کند

بشر حافی

نیست صیقل غیر اسماء عظیم
 بشر حافی را حکایت یاددار
 بشر حافی صوفی صافی ضمیر
 چون شکفتش گل به بستان شباب
 دائماً گسترده در بزم طرب
 بیخودانه می پرست و باده خوار
 یک زمانش در بساط زندگی
 از قضا روزی براهی میگذشت
 کاغذی افتاده بودش پیش پا
 دید بروی نقش اسماء عظیم
 قلبش اقبالی بر آن بنوشته کرد
 بر سرو چشمش نهاد و بوسه داد
 اتفاقاً در همان شب فاضلی
 دید اندر عالم رؤیا بخواب
 که در آن کویی که دارد بشر جا
 اسم ما را چون معنبر ساختی
 اسم ما را چون تو بخشیدی جلا
 اسم ما را چون مطهر ساختی
 اسم ما کردی به عزت عطر بیز
 شیخ چون بیدار شد از خواب ناز
 بر مصالای عبادت شد مقیم
 لیک مقبولش نبند رؤیای خویش
 کاین کجا باشد شعار باده خوار
 شحنه خواب از نمازش در ربود
 باز او بیدارگشت و شد بخواب
 تا طلوع صبح بر یک حال بود
 هر دم و هر ساعت از رؤیای خویش
 بامدادان کز سپهر افروخت مهر
 شد روان از هر طرف جویای بشر
 بر در میخانه آمد ایستاد
 بشر چون بشنید این پیغام را
 بر دلش از غیب الهامی رسید
 گوهر افشان با دو چشم اشکبار
 من یکی می خواره رند می پرست
 تو همیشه عابد و پرهیزگار

اسم الله است و رحمن و رحیم
 آینه جانت ز زنگ غم برآر
 آن به گردون صفا بدر منیر
 باده پیماشد به آهننگ رباب
 با حریفان نطع شطرنج لعب
 نقد خود می باخت بانرد قمار
 جز قمار و می نبودش بندگی
 مست و بیخود از برای سیر و گشت
 دست پیش آورد و بگرفت ز جا
 هست بسم الله الرحمن الرحیم
 عنبر و مشکى بر آن آغشته کرد
 پس به تعظیمش به جایی بر نهاد
 کز فضیلت بود شیخ کاملی
 میکنند از عالم غیبش خطاب
 رو بشارت ده بگوشش مرحبا
 خویشتن را ز آن معطر ساختی
 بر روان خویش بگزیدی جلا
 خود مطهر پای تا سر ساختی
 درد دنیا اسم خود کردی عزیز
 کرد طاهر خویش را بهر نماز
 کرد رو در قبله امید و بیم
 حیرتی میداشت از اندازه بیش
 بشر می خوار از کجا و این شعار
 آمد آن رؤیاش دیگر در شهود
 همچنان رؤیاش بگشوده نقاب
 خواب و بیداریش یک منوال بود
 حیرتی از پیش میگردید بیش
 شیخ در گردش برآمد چون سپهر
 یافت در میخانه آخر جای بشر
 حلقه‌ای بر در زد و پیغام داد
 بر زمین بنهاد از کف جام را
 پا برهنه ز اندرون بیرون دوید
 گفت یا شیخا ترا با من چکار
 دائماً جام میم باشد بدست
 نیست جز تسبیح و تهلیلت شعار

من خراباتی و بی باک و شقی
 راست گو با من سر و کار تو چیست
 شیخ کامل با هزاران احترام
 کرد ظاهر در برش رؤیای خویش
 چون دل بشر آن بشارت شادکرد
 خواست تا سازد ز صهبای وداع
 عذرخواهان رو سوی یاران نمود
 گفت با یاران میخواران تمام
 دل ز میخواریم اکنون برکنید
 توبه کردم توبه زین میخوارگی
 جز خدا دیگر مرا یاری نماند
 چون وداع اهل آن میخانه کرد
 گوشه ویرانه شد میخانه اش
 برکفش اشک ندامت ناب می
 ذکر و فکرش در دل و جان چنگ و عود
 سنت پیغمبر او را همنشین
 بر در خلوتنگه امید و بیم
 دائماً گسزده فرس بندگی
 پای از پای پوش چون صافی شدش
 سائلی گفتش چه کردی پای پوش
 در جوابش گفت روز آشتی
 پای پوشیم کنون بر جای بود
 هست نالایق کنون پای پوشیم
 پا برهنه بر بساط بندگی

تو مناجاتی و مرد متقی
 کامدن اینجا تو را بیهوده نیست
 داد بر بشر آن بشارتها تمام
 مژده ها بخشیدش از اندازه بیش
 توبه و زهد و ورع بنیادکرد
 می پرستان را ز سر دفع صداع
 معذرت خواهی ز میخواران نمود
 من برفتم بر شما بادا سلام
 دیگرم میخواره نتوانید دید
 دل بریدم از همه یکبارگی
 با می و مطرب سر و کاری نماند
 روی اندر گوشه ویرانه کرد
 «چشم خون پالاو» دل پیمانهاش
 ناله اش بر لب حدی پرداز نی
 حمد و شکرش بر زبان رودسرود
 همدمش آیات قرآن مبین
 گشته بر سجاده تقوا مقیم
 پا برهنه کرده عمری زندگی
 در جهان ز آن رو لقب حافی شدش
 پای پوشی آرمت بر پای پوش
 پای پوشی پایم ار میداشتی
 پای پوشم لاجرم بر پای بود
 کی توان پای پوش برپا پوشیم
 بود تا بودش به گیتی زندگی

اسم الله

شد سعید آن بشر از اسم اله
 تو ز مرد راه اسم الله پرس
 بشر حافی گرچه بود اول شقی
 اسم حق را جای در دیوار داد
 گر تو هم جادر حریم دل دهی
 از شقاوت پاک و بیزارت کند
 در رسد از حق اشارتها تو را
 مرد حق سوی حقت راهی دهد
 مرد حق با صیقل ذکر خدا

کز ره تعظیم بگرفتند ز راه
 در دلش جان بخش و سویی راه پرس
 گشت در آخر سعید و متقی
 بر رخ ابواب سعادت برگشاد
 اسم اعظم را بدل منزل دهی
 با سعادت همدم و یارت کند
 مرد حق آرد بشارتها تو را
 چشم بینا قلب آگاهی دهد
 سازد آئینه دل با صفا

مرد حق سازد سعادت حاصلت
مرد حق صیقلگر و حداد تست
گاه صیقل گاه بخشد تیشهات
تا زهر غل و غشی پاکت کند

چشمه تقوا گشاید از دلت
در دکان بندگی استاد تست
ذکر و فکر حق کند اندیشهات
صیرفی نقد افلاکت کند

نقد انسان

چون بسویش ره بری رهبر شوی
نقد چبود حضرت انسان تام
چون زهر غل و غشی پاک آمدی
بر سر بازار معنی جای کن
برگشا گنجینه افلاک را
سیم و زرکان نقد افلاک آمده
زبده ایجاد باشد در جهان
کیست کامل آنکه چون زر از رصاص
تا چو نقدش سکه شاهی زنند
پس درون مخزن شاهش نهان
تا دهند او را بروز احتیاج
بهره‌ای یابند خاص و عام از او
یعنی انسان زبده کون و مکان
چون زهر غل و غشی سازد خلاص
سکه شاهی که آگاهی اوست
سازدش همچون زر کامل عیار
پس برنش با هزاران وجد و حال
جای اندر مخزن شاهی دهند
نقد وصلش چونکه حاصل شد تمام
جمعیت از تفرقه دورش کند
مدتی در پرده مستوریش
تا به هنگام رجوع سالکان
پرده مستوری از رخ واکنند
در معارج باز عارج آید او
فرق بعد از جمعش افرازد علم
رهنوردان را به قدر منزلت
برگشاید مخزن توحید را
تا کند نقد عدالت بیشمار
روی کرسی خلافت پا نهد

صیرفی نقد هفت اخترشوی
بر جمیع انس و جان شاه و امام
صیرفی نقد افلاک آمدی
بر بساط معرفت مأوای کن
سیم و زر درپاش نطع خاک را
زیب بخش دامن خاک آمده
حضرت انسان کامل نام آن
خویش را خالص نماید باخلاص
پشت و رویش نقش آگاهی زنند
خازنان سازند با صد عظم و شان
بر سر بازار امکافی رواج
تازه گردد رونق ایام از او
صیرفی خویش و نقد کن فکان
کوره‌های امتحانش چون خلاص
آگاهی از سکه شاهی اوست
باعیار کاملیت نام دار
خازنان آن جذب‌ه‌های لایزال
تا ز نقد وصلش آگاهی دهند
روز هجرانش همه آمد بشام
در پناه خویش مستورش کند
محویت از صحو بخشد دوریش
در مسالک باز گردد سالک آن
تا کمال خویش را پیدا کند
باز عارج در معارج آید او
صحو بعد از محوش انگیزد حشم
جمله بنشانند به صدر منزلت
کان وحدت معدن تجرید را
پیش ایوان رسالت او نثار
بر سر خود تاج کرمنه نهد

فرض گردد سنت پیغمبرش
منبر نه پایه زیر پا نهد
سازد از گنجینه شکر و سپاس
پس مصلاى اقامت گسترده
امر و نهی حق همه جاری کند
در صف اصحاب چون ضرابیان
با تصور ضم کند تصدیق را
تا برد تیزاب فاروقی بکار
هر زمان از کان جود حیدری
تا رواج سکه شاهی دهد
فیض بخشد جمله خاص و عام را
بر کند بیخ شقاوت از جهان
چون سعید آیند خلق و متقی
خلق آئینند و عالم آینه
گر به آئین سعادت همدم است
ور شقاوت یار و همدم باشدش

جای سازد بر فراز منبرش
نه فلک را پای بر بالا نهد
سیم و زرا ایشار افزون از قیاس
رو به محراب امامت آورد
سالکان را رو سوی باری کند
بر فرزد کوره‌های امتحان
بوتله صدقی دهد صدیق را
نقد ذوالنورین را گیرد عیار
بر بساط آرد ز نو سیم و زری
عالمی را نقد آگاهی دهد
رونقی بدهد ز نو ایام را
افکند طرح سعادت در میان
لاجرم ایام یابد رونقی
جز به آئین نیست همدم آینه
دل چو فردوس برینش خرم است
سینه کانون جهنم باشدش

آزار درویشان

شاه انس و جان چو خود بشناختی
از پی آزار درویشان مباش
ای زکف نقد سعادت باخته
آتش حقد و حسد روشن مکن
لب فرو بند از من و ما دم مزن
رهنما چون نیستی رهن مباح
از شقاوت خانه‌ها ویران مکن
افشری پای شقاوت تا به کی
چند باشی آفت شاه و گدا
بی گنه آزار درویشان کنی
چون دل ایشان تهی از کینه است
تا نسازی پاک از دل کینه را
گر کشی بر آینه دلشان تو تیغ
هان مکش بر روی حق تیغ و مکن
رو از این خواب گران بیدار شو

از سعادت رایتی افراختی
تخم آفت در جهان هر سو مپاش
از شقاوت با جهالت ساخته
گلشن ایام را گلخن مکن
رونق کونین را برهم مزن
آفت ایمان مرد و زن مباح
خویش را بنانی عدوان مکن
گستری دست عداوت تا به کی
مبتلا سازی جهانی در بلا
غنچه وش پر خون دل ایشان کنی
وجه حق را در جهان آینه است
تو چه دانی قدر این آینه را
می کشی بر روی حق تیغ ای دریغ
قطع نخل هستیت از بیخ و بن
این حکایت بشنو و هشیار شو

وکیل زند

چون وکیل زند را جانی فریب
ملک و مال و جان او بر باد شد
پادشاهی بود بس عالی تبار
نام آن سلطان کریم زند بود
بود در رحم و مروت بی نظیر
در دلیری و شجاعت طاق بود
تاج شاهی از مرصع برسرش
روز و شب بر تخت حشمت ز اقتدار
خادمانش بسته در خدمت کمر
ساغرکامش همیشه پر ز می
لولیانش هر یک از یک بهتری
روز و شب با مثقب جود و کرم
بانی خیرش ز تعمیر بقاع
دائماً دل‌های غمگین شاد از او
از نسیم لطفش اندر بوستان
وز سحاب رحمتش در هر چمن
بود جانی نام هندو زاده‌ای
دیو پیکر آدمی شیطان سیر
بس زده چین شقاوت بر جبین
صیرفی نقدهای ناسره
چشم گیتی بر بساط رهنمی
خواست اول تا که راه شه زند
تا کند ظاهر به آئین سلوک
لیک ره بر درگه شاهش نبود
حیله‌ها انگیخت کانجا ره کند
چون کمند حیله‌اش کوتاه بود
بر بساط قرب شه راهی نیافت
کرد ابلیسانه تلیسی دگر
اهل دنیا چون پرستار زرنند
بهر یک دینار صد جان میدهند
گر همه موسای پیغمبر بود
باید بیضا و اعجاز عصا
در رسالت جمله انکارش کنند
ور بود فرعون بی دین شقی
با هزاران نخوت و عجب و غرور

داد در ایذای درویش غریب
قطع نسل او و از احفاد شد
در دیار فارس میبودش قرار
سرکشان دهرش اندر بند بود
صد هزاران داشت از میر و وزیر
یکه تاز عرصه آفاق بود
حله دیبای رنگین در برش
تکیه کردی در سرای زرنگار
صف زده چون اختران گرد قمر
می می زد به بانگ چنگ و نی
هر یکی در حسن و خوبی دلبری
در همی می سفت با اهل حرم
قصر و جاهش را همی داد ارتفاع
کشور فقر و غنا آباد از او
خرم و خندان بهار دوستان
بارور نخل مراد مرد و زن
تن بزیر بار خندان داده‌ای
چون بنی جان دشمن نوع بشر
از جیبش تیرگی دل مبین
ناسره نقدهش بهای باصره
مثل او هرگز ندیده رهنمی
و آنگه از شه عالمی را ره زند
رمز الناس علی دین ملوک
بر بساط قرب شه راهش نبود
چون ندیمان جا به بزم شه کند
نارسا بر بارگاه شاه بود
رخنه‌ای بر درگه شاهی نیافت
جیب و دامان ساخت پر از سیم و زر
واله و شیدای رخسار زرنند
در بهایش نقد ایمان میدهند
چون تهی دستش ز سیم و زر بود
خلق را خوانند بدرگاه خدا
کافرش خوانند و بردارش کنند
باشد از زر بر بساطش رونقی
خلق را راند ز درگاه غفور

بر خداوندیش اقرار آورند
بعضی از ارذال را بامیعد زر
از قضا گردید روزی شه سوار
کرد آن ابلیس با یاران خویش
خویشتن را در رکاب شه رساند
بعد تسلیمات و تعظیم و ریا
گفت هستم چاکر درگاه تو
روز و شب افتان و خیزان در رهت
چون تو داری دوستان و دشمنان
هست بر من چون نماز و روزه فرض
سیدی درویش هست آتش پرست
گاه دعوی خدائی می کند
ساحر است و میبرد دلها ز کف
مردمان برگرد او آیند جمع
گر در اینجا ماند او ای نیکبخت
وین عمارات ترا ویران کند
گر نمی خواهی شود نوش تو نیش
تا بماند دولت تو جاودان
گر ندارد قول من هیچ اعتبار
شاه چون گفتار رهزن را شنید
ساخت دور از شهر خود درویش را
آتش تب دامن جانش گرفت
رنگ و رویش زردگشت و تن نحیف
بس طیبیان گرد او جمع آمدند
جمله گفتندی بشه از چپ و راست
غم مخور درد ترا درمان کنیم
هر یکی از ما مسیحاتی بود
مرده یابد از دم ما زندگی
وین رخ زردت زمی گلگون کنیم
خوش زنیم آبی بروی آتشت
از قضا کافور گرم و تر شدی
بسکه دادند آن خرانش آش جو
از طیبیان عاقبت کاری نشد
تا سه روز از استراحت دور بود
ناگهان افتاد در دام اجل

نقد هستیش به ایثار آورند
ساخت باخود متفق آن بدگهر
سوی صحرا شد بگلگشت بهار
جیب تن با ناخن تلبیس ریش
اشک تزویری براهش برفشانند
از حیل بگشود باب افترا
بنده فرمان دولت خواه تو
چون سگانم پاسبان درگهت
آنچه از ایشان مرا گردد عیان
تا نمایم جمله را پیش تو عرض
دارد اندر شهر تو اکنون نشست
گاه شاهی که گدائی میکند
باشد از ذریه شاه نجف
جمله چون پروانگان برگرد شمع
در رباید آخر از تو تاج و تخت
فرق تو با خاک ره یکسان کند
به که اخراجش کنی از شهر خویش
تا ابد باشی تو سالار جهان
بین گواهان اندرین قولم هزار
کرد بر قولش ز غفلت اعتمید
در عذاب افکنند جان خویش را
دست بیماری گریانش گرفت
در مرض گردید چون موئی ضعیف
هر یکی در جانفشانی دم زدند
که علاج درد تو در دست ماست
خویشتن را در رهت قربان کنیم
در طبابت کارفرمائی بود
جمله بنمائمت از جان بندگی
فکر دوغ و شربت و افیون کنیم
چون طلا سازیم صاف و بی غشت
آتشش از آب افزونتر شدی
زرد و لاغرگشت همچون ماه نو
پادشه را دفع بیماری نشد
دست و پائی میزد و رنجور بود
جرعه ای نوشید از جام اجل

مرغ روحش از قفس پرواز کرد
چشم فتنه خواب بد بیدارگشت
دست یغما بود کوتاه شد دراز
زین صف و زآن صف شروع جنگ شد
فیل و فرزین و پیاده و سوار
هر که غالب بود او مغلوب شد
هان مکن بر قول رهن گمش تو
قول رهن را نمی باید شنید
هر که قول رهنان را بشنود
رهرو از رهنان غافل مباش
قیدها دارند پیدا و نهان
عصمتی از سید معصوم خواه
عشق نورالله دلیل راه تست

ساز ماتم در جهان آغاز کرد
ترک ظالم مست بد هشیارگشت
در زد و برد جهان شد یکه تاز
عرصه شطرنج عالم تنگ شد
سر سرگشتند مات شهریار
و آنکه طالب بود او مغلوب شد
هان مکن جام اجل را نوش تو
کاین همه از قول رهن شد پدید
خویشتن را زنده در گور افکند
واقف خود باش گفتم با تو فاش
تا کنندت صید در ره ناگهان
بر بسوی فیض نورالله راه
حرز دیوان عشق نورالله تست

رهنان طریق

رهنان هستند در ره بیشتر
چون شیاطین کرده ابلیسی بسی
ظاهراً پرهیزگزار و متقی
دامهای مکر پنهان زیر دل
چون سگان درنده با چنگال کید
حمله ور آیند از هر سو بجنگ
گر نه بتوانند با چنگال کید
میکشانندت بطرف صیدگاه
شاهباز شاه چون صیادوار
دشمنانت پوست از تن بردرند
جمله آرندت به آئین ملوک
گر همه یغمبری و جبرئیل
هر که سلطانی مرید او بود
و آنکه سلطانی ز چشم اندازدش
اهل دنیا از صغیر و از کبیر
سایه نتوانند بینندش بخاک
سینه چون آماج از نزدیک و دور
پیرو آن سید عالی نسب
چون به عصمت نسبتش معلوم بود
دل چو بودی خاندان عصمتش

جلوه پیرا در لباس راهبر
واقف از تلبیس ایشان کم کسی
باطناً بی دین و غدار و شقی
ظاهر و باطن شده ابلیس خلق
بی گنه نیکو غزالان کرده صید
تا که درندت چو نخجیران بجنگ
خود به تنهایی تو را سازند صید
تا کنندت صید با شهباز شاه
سازدت در صیدگاه شه شکار
دوستان آیند تا مغزت برند
تیغ الناس علی دین ملوک
در نظرها میشوی خوار و ذلیل
گر همه زشت است او نیکو بود
گر همه چشمش بود ننوازدش
پیرو برنا از غنی و از فقیر
نقشش از لوح جهان خواهند پاک
چاک سازندش به پیکان نفور
کز علوش بد بهرحالی حسب
نام عصمت زای او معصوم بود
نام میدادی نشان عصمتش

دائماً در عصمتش ارشاد بود
پاک از لوث شقاوت دامنش
گنجهای حکمتش در دل نهان
افسر الفخر فخری بر سرش
چشم پوشیده ز اورنگ ملوک
جام فیضش همچو خم آورده جوش
جان چو موسی و دلش طور آمده
موسی جان آنچه در طور دلش
بهره‌ای بخشید اولوالبصار را
دیده و دلشان در انوار شهود
جمله ز اسرار وجود آگه شوند
آدم اول چو از کمان وجود
اولین دم کز وجود آگاه شد
لیک ابلیس لعین بدگهر
تا که او را با خطر گمراه کند
بود آدم چون بره ثابت قدم
هرچه می‌افزود در راهش خطر
مطلبش از ره چو نور اللّه بود
بل خطرها بود علامات رهش
راه عشقست و بهر گامش خطر
این خطرها امتحان سالک است
گر نباشد امتحانی در میان
سالک بی امتحان چون خود سراسر است
امتحان چون در رهش بخشد ثبات
لازم سالک چو آمد امتحان
خطر هم ز ابلیس آمد در شهود
سیدم چون روی اندر راه کرد
جانی هندو مرا ابلیس شد
خواست تا از راه بیرونم کشد
هرچه می‌افزود در راهم خطر
زانکه رهرو چون خطر بیند بر راه
هرچه حفظش بیشتر در ره شود
قتل من چون در خور جانی نبود
از حیل در صدر شه خناس شد
شاه را داد آشنائی با غضب

عصمتش میراث از احداد بود
جز سعادت دور از پیرامنش
دست شسته از زر و سیم جهان
حله اسبتر ذهاب اندر برش
در نظر آراسته بزم سلوک
سالکان از جام فیضش جرعه نوش
شاهد نور علی نور آمده
کرد از نور تجلی حاصلش
تا عیان بینند آن انوار را
پرده بردارد ز اسرار وجود
طالب دیدار نور اللّه شوند
در تعین جوهری حاصل نمود
طالب دیدار نور اللّه شد
هر دم افکنندش بنوعی در خطر
غافلش از یاد نور اللّه کند
ز آن خطرهایش نبودی هیچ غم
میشد اندر ره ثباتش بیشتر
کی خطرهایش حجاب راه بود
تا نگردد گم راه نور الهش
بی خطرگامی نشاید ز آن گذر
سالک بی امتحان او هالک است
کی شود ظاهر ثبات سالکان
در مسالک بی ثبات و ابتر است
از مهالک لاجرم یابد نجات
و امتحان از خطر میگذرد عیان
خطر بی ابلیس ناید در وجود
رهنورد کوی نور اللّه کرد
کوچه گرد کشور تلبیس شد
با خطر در ورطه خونم کشد
دانشم میگذشت در ره بیشتر
بیشتر در حفظ میدارد نگاه
بیشتر ز اسرار ره آگه شود
حل این مشکل به آسانی نبود
وسوسه افکنند و شر الناس شد
ساختش بیگانه چون خود از ادب

میر میران سید مظلوم را
دل به پیکان بلا آماج کرد
من که بودم از مریدانش یکی
هر کجا می بود بودم همراهش
هر دو مغضوبی و اخراجی شاه
گامها در طی هر وادی زدیم
صیت بدنامی ما عالم گرفت
با کمان کین همه ناوک فشان
ما طلبکاران نورالله همه
طی ره کردیم منزلها بسی
لیک هر نیشی که می آورد رو
سوی هر شهری که بنهادیم پای
گر شما را جای اندر شهر بود
چون شما کافروش و سحر آورید
سحرتان دلهای مردم می برد
آدمیزادید و دیوان باپری
دیو یک چشمی بزنجیر شماست
جانی هندوش کمتر بنده ایست
بس فکنده بر خلایق دامها
در بنی جانش بود اکیال نام
بسکه پالان دوزی خر کرده است
عابدانش خوانده شیطان رجیم
زاهدانش کرده اند ابلیس نام
عارفانش داده هنگام غضب
رهروانش خوانده دزدکهنه کار
می پرستان شحنه بازاریش
عشق با زانش رقیب سنگدل
حکمت و همیش چون باشد کتاب
حلقه حلقه دامها در دست او
شاه ما را قصد کشتن کرده است
از شما بیمی فکنده در دلش
زود زود از شهر ما دوری کنید
تا نگردد شاه بر ما خشمناک
الغرض از شهرها بیرون شده
چون اسیران و غریبان از وطن

پیرو اجداد خود معصوم را
بامریدان از دیار اخراج کرد
داشتم در خدمتش قرب اندکی
در همه حالی ز احوال آگهش
بامریدان روی آورده براه
بادل غمگین دم شادی زدیم
شورشسی ز آن در بنی آدم گرفت
در کمینگه کرده ما را قصد جان
عاشقانه کرده رو در ره همه
نیشها خوردیم از هر ناکسی
نوش جان میگشت ما را در گلو
شهریان گفتند اینجا نیست جای
شه چرا بیرون ز شهر خود نمود
چون خط و خال بتان جادوگرید
پرده از کار حریفان می درد
بسته اندر شیشه جادوگری
گردنش در طوق تقدیر شماست
خانه سوز جان هر سر زنده ایست
در میان خلق دارد نامها
در بنی نوع بشر دجال نام
چون خران خلقی مسخر کرده است
رهزن حوا و آدم در نعیم
بر همه افکنده از تلبیس دام
در مهالک نفس اماره لقب
در فنون رهنوی کامل عیار
جمله بازار ز دل آزاریش
شیشه وش بشکسته شان با سنگ دل
واهمه در حکمتش آمد خطاب
دسته دسته سرکشان پاست او
در دماغ و دل نشیمن کرده است
کرده در دام توهم بسملش
از نظرها جمله مستوری کنید
دل نسازد با سنان خشم چاک
در میان مرد و زن مطعون شده
در بدر در کوه و صحرا گامزن

گرسنه و تشنه لب با صد خطر
لیک جمله از می توحید مست
مجلسی در بزم جان آراسته
جان ز جانان دل ز دلبرکامجو
ذکر حق را داده جا در سینه‌ها
جلوگاه وجه نورالله شده
دیده‌ها پر نور ز انوار شهود
در معارج عارج عرفان همه
در ممالک مالک ملک جهاد
رایت الله نورافراشته
سینه چون مشکوایه و دل مصباح ما
واردات غیب در بزم شهود
گه ز کثرت گه ز وحدت مستفیض
فیض حق در ظاهر و باطن مدام
هیچ بر ما راحت و رنجی نبود
گر بظاهر بود ما را رنجها
رنجها چون امتحان راه بود
همچو زر میبرد ما را در خلاص
چون زهر غل و غشی گشتیم پاک
هرکجا نقد سره پیدا شود
چون ز رهزن راه را پرداختی
خوش شدی آسوده در ره گامزن

در بیابانها بسی بریدیم سر
ساغرگیتی نمای دل بدست
مهرجانان اندر آن پیراسته
هر طرف بنشسته با هم روبرو
سینه‌ها تابنده چون آئینه‌ها
در نظر ما را تماشاگه شده
سینه‌ها مسرور ز اسرار وجود
در مناهج ناهج ایقان همه
در مسالک سالک سلک رشاد
پرده از ارض و سما برداشته
جان به کنج روشنی مفتاح ما
در تجلی با هزاران فیض وجود
کثرت و وحدت ز فیض حق مفیض
کرده بر ما جود و بخشایش تمام
رنج و راحت هر دو یکسان می نمود
بود در باطن ز حکمت گنجها
امتحان راه نورالله بود
تا زهر غل و غشی سازد خلاص
از زر مغشوش قلابان چه پاک
نقدهای ناسره رسوا شود
جانانی صراف را بشناختی
کوس فخر فقر را بر بام زن

ضراب قلابی

حال آن ضراب قلابی ببین
قلب قلابی ز عین نورش ربود
جانی هندو که با صد لاف بود
از زر اندوده مس بیکاره‌ای
آتش‌بی بگرفته ز آن در جان او
خواست تا سودا کند سودی برد
یابد از سیم دغل سرمایه‌ای
پایه پایه پای بر بالا نهد
در رکاب شه سرافرازی کند
آتش حقش دمدم از کوره دود
تکیه بر سندان ضرابی زند

کز شقاوت داشت در راهم کمین
حفظ رهبر در رهم کورش نمود
نقدهای قلب را صراف بود
داشت در جیب شقاوت پاره‌ای
گشته بر جان آتش نیران او
چون رباخواران از آن سودی خورد
مایه‌اش برترگنارد پایه‌ای
پایه‌های مکر زیر پا نهد
قصدها جان هر سرافرازی کند
تیره سازد روی نه طاق کبود
چون یهودان نقش قلابی زند

هر زمان نوعی کند جیب و بغل
تا فروشد نقدهای ناسره
بیخبر کماخر مکافات عمل
نقش قلابیش پرده وا کند
تخم نیک و بد هر آنچه کاشته
رشته اعمال پایچش شود
کش کشانش نزد صیاد آورد
نشتر حقد و حسد کورش کند
رشته عمرش به مقرض اجل
خشت بگذارد لحد زیر سرش
چون نکیریش سوأل از دین کنند
آتش کفرش بسوزاند زبان
کور و کر چون لال ماند در جواب
آنچه بنهفته به صندوق عمل
حسابانش جمله در پیش آورند
گور او را کوره نیران شود
زر و سیم قلبش آرد درگداز
ظاهر و باطن زر و سیم دغل
چون مکافات عمل شد بر ملا
پادشه از سلطنت بر بست رخت
سر ز جیب خاک بر زد زلزله
منهدم گردید قصر سلطنت
آتش آشوب هر سو بر فروخت
زیردستان بس زبردست آمدند
اغنیا را گنج از تاراج شد
عصمت از مستورگان آواره شد
آفتی در جان مرد و زن فتاد
سایل عدوان روی در ایران نمود
چون قیامت فتنه آخر زمان
واهمه در مغز دونان جای کرد
نوبت سلطانی اکیال شد
شد ز هر مویش بلند آوازه‌ها
شعله خویش از هر سو سر زده
وصله‌های حیل در هم دوخته
گوش و دم همچون علم افراشته

خالی و پر از زر و سیم دغل
در بها گیرد بهای باصره
زر عینش باز از سیم دغل
نقدهای قلب او رسوا کند
گرد آخر حاصلش برداشته
طوق گردن با دو صد پیچش شود
بسملش سازد بفریاد آورد
دیده و دل هر دو بی نورش کند
کوتاه آید با درازی امل
قبر صندوق عمل آرد برش
پرسشش از مذهب و آئین کنند
باز ماند در جواب سائلان
بر سرش کوبند سندان عقاب
نقدهای قلب از سیم دغل
در حسابش از کم و بیش آورند
از شرارش بوتله بریان شود
تا قیامت با هزاران سوز و ساز
سوزش جان با مکافات عمل
عاملان گشتند در وی مبتلا
در ته خاکش نشیمن شد ز تخت
قبه افلاک شد پر و لوله
رخنه‌ها افتاد اندر مملکت
کهنه و نو هر چه پیش آمد بسوخت
سربلندان بی سر و پست آمدند
تن بکهنه جامه‌ای محتاج شد
پرده شرم و حیاشان پاره شد
در زمین و آسمان شیون فتاد
خانه ایرانیان و ایران نمود
سر بر آورد از گریبان جهان
در دماغ کبرشان مأوای کرد
جانی هندو خر دجال شد
غیبت و خبث درونش سازها
سرخیش صد طعنه بر اخگر زده
کهنه پالانی بر اندوخته
رایت کفر و ظلم برداشته

گوش گردون کر ز بانگ عرعرش
با فضول لقمه خواری حرام
لشکر دجال در دنبال او
فعلهای زشت او سرگین همه
وه چه سرگین هیزم دوزخ تمام
ز آتشش هر جا شراری بفروخت
چون جهانی را شرارش جان گرفت
کهنه ونو هرچه دید آنجا بسوخت
خواست تا ضربی کاشان شود
حاکم کاشان چو با وی یار بود
کرد از بس حيله‌ها در کار او
خویش را ضربی کاشان نمود
وه چه سیم و زر زر و سیم دغل
همچو قلبش قلب و قلابی همه
من ندیدم خرکه ضربی کند
من ندیدم خرکه از مس پاره‌ای
خر نبود آن بل سگ خونخواره بود
چون بنی جان با هزاران شور و شر
احمق‌ان در مندل تزویر او
هم شریک دزد اندر رهنزی
نقدهای ناسره بفرخته
چون به گیتی نقش قلابی او
بد عظیم الشان شهی در اصفهان
روز و شب جویای گنج سیم و زر
خواست تا گیرد همه سیم و زرش
نقد عینش را گرفت و کور کرد
هر دمش از طوق تعذیری دگر
می سپردش بر کف جلادیان
سیم و زر میداد تا جان در برد
حاصل تخمی که او خود کاشته
چون تهی شد کیسه از سیم و زرش
همچنان سر در کف جلاد بود
وز مکافاتش نبند اصلا دریغ
کز فلان و از فلان دارم طلب
کرد خالی کیسه‌های دیگران

انکر الا صوات صوت منکرش
ساخته سرگین کشان را شه‌دکام
چون جعل سرگین کش افعال او
در مذاق احمقان شیرین همه
شعله ور در جسم و جانش بر دوام
هرچه بود از خشک و تریکجا بسوخت
عاقبت در خطه کاشان گرفت
کوره‌ای چون نار نیران بفروخت
سیم قلابی برش پاشان شود
در میانشان الفت بسیار بود
نقد و جنس جنسیت ایشار او
سیم و زر را هر طرف پاشان نمود
جمله از ریز و مس کان حیل
قیرگون روی از سیه تابی همه
ور کند زینگونه قلابی کند
گنج زر جوید شود خونخواره‌ای
نفس شیطان کافر اماره بود
دشمن جان بنی نوع بشر
مبتلای حلقه تسخیر او
هم رفیق کاروان از پرفنی
گنجهای سیم و زر اندوخته
شد عیان آخر ز ضربی او
ابتدای شاهیش اندر جهان
شد ز افعال بد او باخبر
پتک و سندان دغل زد بر سرش
همچو قلبش دیدگان بی نور کرد
برگلو می بست زنجیری دگر
تاشکم بدرندش از تیغ و سنان
آنچه خود بفرخته واپس خرد
از مکافاتش شود برداشته
شد بغارت جنسهای دیگرش
زیر تیغش ناله و فریاد بود
دست بالا کرد و گفتا زیر تیغ
بی گنه افکند جمعی در تعب
کش بماند کیسه پر از نقد جان

نقش قلبی

کیست جانی چیست قلبی آن
 حفظ رهبر دادم از آنها خلاص
 هشت جنت را ز تقوا یافتم
 ای سراسر نقش قلبی زده
 چند سازی بادم قلاب ریش
 ترسم از ریش گریبانها همه
 بر رخ ازگند دهانت تف کنند
 جیب جان با ناخن قلاب خویش
 نقد قلبی به دامانت کنند
 هر عمل را عاقبت اجری بود
 تخم احسان گرفشانی بر زمین
 اجر محسن چونکه آمد بر خدا
 وه چه گنج از هر زری گنجینه‌ای
 شاهد مقصودت از گنج هدا
 تا زر گنج هدی للمتقین
 وه چه زر مفتاح هر گنجینه‌ای
 چون در گنجینه بگشاید درت
 گنج اول چونکه گردد حاصلت
 گنج آخر چون کشد دستت بکار
 گنجهای کان بمابین آمده
 هر یکت بگشاید از عرفان دری
 وه چه گوهر درج دانائی همه
 نور بینائیت چون روشن شود
 وه چه گلشن روضه دارالسلام
 چیست دانی خشت بام گلشنت
 خشتی از احسان ترا بردن بکار
 چیست احسان یاری افتادگان
 یاری افتادگان روز جزا
 ایمنیت از آتش نیران کند
 ورنه از احسان بکس یاری کنی
 هر که را بینی ز ره اندازیش
 تا ز قلبی بدست آری زری

نقش شیطان مکر ضرابی آن
 رو به جنات وصالم برد خاص
 خوش به بزم مفلحون بشتافتم
 بر تنت هر موی قلبی شده
 جیب جانها از برای جان خویش
 ریش گیرندت بکف جانها همه
 بر چراغ دیدگانت پف کنند
 در مکافاتت همه سازند ریش
 آنچه خود بخشیدی احسانت کنند
 نیک و بد را رحمت و زجری بود
 حاصلش برداری اجر محسنین
 مزد احسانت دهد گنج هدا
 شاهد مقصود را آئینه‌ای
 ریزد اندر کف زر و سیم تقی
 بخشدت گنجور قرآن مبین
 هر دم آرد از گهر گنجینه‌ای
 هشت گنج گوهر آراید برت
 سازد آن گنجینه ایمان دلت
 سازد از نقد فلاحت رستگار
 گنج جاننت را زر عین آمده
 ریزد اندر جیب ایمان گوهری
 درج دروی نور بینائی همه
 گنجهایت در نظر گلشن شود
 هشت قصر جنتش خشتی به بام
 اجر تعمیرات احسان کردندت
 بهتر است از قصرهای زرنegar
 دستگیری در ره آزادگان
 سوی محشر دستگیر آید ترا
 مسکنت در روضه رضوان کند
 بخل ورزی و دل آزاری کنی
 چشم بندی و به چه اندازیش
 عالمی را جان بسوزی ز اخگری

رخ ز عقباً جانب دنیا کنی
مشرکانه اندرین دیرکهن
چون جزایت پرده از رخ وا کند
هفت دوزخ را نشیمن سازد
بین چه فرموده به قرآن مبین
از هدی للمتقین تا مفلحون
هر یکی بر جنتی گشته دلیل
پس به ذم کفر و رزان کن نظر
هر یکی بر دوزخی بابی شده
کرده حلق آویز در قعر جحیم
تا ز حسرت دل سیاه و کور و کر
بود چون مختوم رب العالمین
دادن بیم نبی سودی نداشت
در دو عالم کور و نابینا شدند

با متاعش نقد دین سودا کنی
بت پرستیها کنی با خوشتن
کفر پنهانی ز تو پیدا کند
کور و کر در ویل مسکن سازد
حق به شأن مؤمنین و کافرین
هشت خصلت بین بوصف مؤمنون
برگشاده چشمه های سلسبیل
در دو آیه هفت خصلتشان نگر
بر رگ و پی شان چو قلابی شده
یک به یک را با المهای عظیم
جاودان در ویلشان باشد مقرر
سمع و ابصار و قلوب کافرین
کفر ایشان روی بهبودی نداشت
نقش قلابی زده رسوا شدند

جنت دوم

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس خدا و مدح احمد پاشا

تا نمایم درج گوهر نامه را
نعت و حمد حضرت یکتاکنم
گردد اندر مدح پاشا درفشان
در دودم دفتر سخنانی کنم
نعمت نطق و بیان انعام تو
کی زبان گوینده نام تو بود
بذله خوار خوان انعام تو است
بذله خوار خوان انعام تو نیست
هم دهانش پر خس و خاشاک باد
خوان انعام ترا جوینده است
آن به شکر این به گوهر کامران
نعمت و نام ترا جویا بود
آن شکر بار آمد این گوهر فشان
آن سپاسی کان نیاید در قیاس
آن ثنائی کان نیاید در حصا
بس همین ما را ثنای سرمدت
هم بود شکر تو از احصا فزون
نعمتی دیگر کند انعام ما
نعمت شکر تو هم لاینفد است
حاصل از وی نعمتی دیگر شود
شکر این نعمت کجا کردن توان
نعمت گفتار شد انعام من
شکر شکرانه افشانم ز کام
گوهر تنظیم جنات الوصال
جلد اول یافت تنظیم درست
سوی جلد دوم شد رهنمون

باز کردم گوهر افشان خامه را
گوهر نعتی نخست انشاکنم
بعد حمد و نعت با کلمک بیان
پس بیان جنت ثانی کنم
ای زبانها را بکام از نام تو
گر نه این نعمت ز انعام تو بود
تا زبان گوینده نام تو است
هر که او گوینده نام تو نیست
هم زبانش قطعه قطعه چاک باد
و آنکه او نام ترا گوینده است
باد دایم از تواش کام و زبان
تا مرا کام و زبان جویا بود
نعمت و نام تو در کام و زبان
و چه شکر شکر شکر و سپاس
و چه گوهر گوهر نعت و ثنا
گفت لا احصی ثناء احمدت
چون ثنایت هست از احصا برون
زانکه شکر نعمتت در کام ما
شکر نعمتهای تو چون بیحد است
هر چه ما را شکر افزونتر شود
گر بشکر عالمی گردد زبان
چون ز نعمتهایت اندر کام من
خواستم کاندر پی شکرش مدام
ناگهان افشاندم از درج مقال
چون ز نظم جنت اولی نخست
کرد شکر نعمتم نعمت فزون

تا بیان جنت ثانی کنم
گردم اندر بحر نظمش غوطه‌ور
و چه گوهر در درج بی مثال
و چه گوهر گوشوار گوش جان
و چه گوهر رشک ماه و مشتری
و چه گوهر حسرت در خوشاب
و چه گوهر درکان بندگی
و چه گوهر بر بساط عقل و هوش
و چه گوهر در بحار کشف و حال
و چه گوهر در تاج خسروان
و چه گوهر تحفه مردان راه
پادشه کبود شه اقلیم جان
آنکه تا تن دستگاه جان بود
آن سمی احمد مرسل که هست
آن جهان‌داری که در دار جهان
گر نویسد حکم بر رد قضا
ور به تغییر قدر فرمان دهد
حکم او جاریست اندر بحر و بر
گر کند در بحر از هیبت نگاه
ور بسوی بر برحمت بنگرد
بحر و بر تنهانه در فرمان اوست
گر ضیائی یابد از رایش سها
چرخ پیرش کجروی گر سر کند
گر زمین نارد بفرمانش سکون
روز هیجاگر بکوبد طبل جنگ
هر کجا تازد بمیدان رخس کین
برق تیغش چون جهد بر آفتاب
از قمرگر خصمش افرازد سپر
چون عقاب تیرش آغازد صفر
از کمان ناجسته پیکان هلاک
با سنان و تیغ اندر رزمگاه
بس تن گردان به خون غلطان کند
فتح و نصرت چون هلال و آفتاب
چون عنان برتابد از میدان رزم
کوری اعدا بروی دوستان

خوش به تنظیمش در افشانی کنم
خوشه خوشه آورم عقده‌گهر
لوء لوء غلطان بحر لایزال
بحر معنی را لالی بیان
مشتری و ماهش از جان مشتری
غیرت پروین و رشک آفتاب
بندگان را مایه پایندگی
هوشیاران را گرامی در گوش
کاملان را در و مرجان کمال
سروران را به ز صد ملک جهان
هدیه درویشش نزد پادشاه
سلطنت بخش سلاطین جهان
برتن و جان دست دست آن بود
هر زبردست جهانش زیر دست
بر قضا و بر قدر شد حکمران
در زمان حکمش قدر آرد بجا
حکم فرمانش قضا جریان دهد
همچنانکه بر قضا و بر قدر
آب روشن گرددش خاک سیاه
همچو دریا آبش از سر بگذرد
گوی گردون در خم چوگان اوست
برتر از مهر و مهش گردد بها
با سنانش منطقه محور کند
گرزش از گردون در آویزد نگون
بشکند اندر کف ناهید چنگ
لرزه افتد در تن گاو زمین
سازدش بر آتش حسرت کباب
در دمش ظاهر کند شق القمر
کرکس چرخش بر افشانند بزیر
سینه اعدا نماید چاک چاک
چون بتازد رخس بر قلب سپاه
خوار و خارا روین و مرجان کند
این عنانش را ببوسد آن رکاب
تکیه گه گردد ورا ایوان بزم
بزمی آراید چو باغ و بوستان

وه چه بستان روضه دارالسلام
هر طرف جاریش چون ماء معین
انگبین و شیر خلق و خوی اوست
هرکه از این جوی کامی ترکند
ای ز جوی رحمت کوثر نمی
رشحه‌ای از کوثرت من یافتم
هرکه عطشان بود سوی سلسبیل
ای دو عالم رشحه‌ای از جوی تو
جوی فیضی هرکجا جاری بود
ای به جودت جود عالم سائلی
حاتم از جود تو صاحب جود شد
جود حاتم رشحه‌ای از جود تست
تادل و دست تو از دریا و کان
هیچ از دریا نیابم گوهری
ور بیبیم از دل و دست تو است
آن به همان شد ز دست زرفشان
کسرت میدیدی ار شمشیر عدل
عدل اوگر بسته زنجیر شد
او به زنجیر اربستی پای ظلم
تو به شمشیر از جهان برداشتی
بادم شمشیر تو زنجیر چیست
گرده‌می رخصت دم شمشیر را
ای جهان عدلت را پادشاه
تا جهان را عدلت آئین گشته است
گشته عدلت تا به گیتی آشکار
نیست دور از پاس عدلت در جهان
تا بلند است احتسابت را لوا
آب شمشیرت به وقت بازخواست
آتش تیغبت به گاه انتقام
پرده صبح ارکند خورشید شق
ماه اگر شب را زند در سینه چاک
تا تو خندانی بجز ابر بهار
در ریاض عدلت از باد خزان
تا صبا دامن گل را کرده چاک
گر هوا تنیدی کند بر روی آب

کرده اند روی عبادالله مقام
دجله دجله جوی شیرو انگبین
دجله جاری زرحمت جوی اوست
رحمتش سیراب از کوثر کند
کوثرت سیراب کرده عالمی
چشمه‌های فیض از آن بشکافتم
سلسبیلی سوی او کردم سبیل
تشنه کامان را همه رو سوی تو
آن ز جوی جود تو ساری بود
وی بیودت بود عالم مایلی
عالم از بود تو صاحب بود شد
بود عالم شمه‌ای از بود تست
آن گهر ریز آمد و این درفشان
هیچ اندر کان نمی بینم زری
کان و دریا هر دو پابست تو است
وین به ساحل از دلت گوهرفشان
می گسستی از حسد زنجیر عدل
عدل تو صیقلگر شمشیر شد
قیدکردی در جهان ابنای ظلم
تخم ظلم و بذر رأفت کاشتی
قوت زنجیر چون شمشیر نیست
دردمی برهم زند زنجیر را
عدلت از ماهی گرفته تا بماء
باز بک و صعوه شاهین گشته است
کرده عصفور آشیان در کام مار
برگان را گرگ گردد گر شبان
فتنه کوتاهست دستش از جفا
موجه برگردون زند از چپ و راست
در کف مریخ نگذارد حسام
وقت شامش خون بریزی چون شفق
روزش از افلاک اندازی بخاک
نیست گریان دیده‌ای در روزگار
برگ زردی نیست الا زعفران
زین گنه غلطانیش بر روی خاک
سازیش محبوس زندان حباب

غنچه گر نازی کند بر عندلیب
لاله با نهیت به کف بگرفت ایاغ
نرگس ار آموخت از چشمت حیا
گل ز رویت دیده تا آن رنگ و بوی
سنبلت تا دیده موی تابدار
سوسنت میخواست گردد همزبان
سرو بالای تو دید و شد خجل
سایه‌ای گریابد از لطفت چمن
ای دو عالم بذله خوار خوان تو
اهل عقبای از صغیر و از کبیر
پای بست منت خوان تواند
با دل و دست تو دریا و سحاب
آن دو قطره بیش نبود از سخا
دوستان را لطفت آراید چو بزم
آن همی بخشد ز ساغر کام جان
ای به ملک فضل و دانش کیخدای
ملک دانش چون همه تسخیر تست
ملک را تا داده تدبیرت نظام
گر نه در دارالسلامت پادشا
در جهان دارالسلامی کی بدی
منتظم گردیدش از تو تا نظام
ای امیرکشور جاه و جلال
ای سپهر سروری را ماه و مهر
ای درت امیدگاه خاص و عام
ای که بارای ضیابخش منیر
چون تو خود بر حال هرکس واقفی
لب چرا بگشایم اندر عرض حال
روز عید است و برت بهر نثار
نیست گرچه لایق ایشار تو
لیک می‌خواهم که از لطف عمیم
چشم در پوشیش از عیب و هنر
زانکه گر پست است و شه را شد پسند
هدیه مور ارچه بس باشد ضعیف
مرد اعرابی به صحرا میدوید
چون بجز شورابه او نادیده بود

جز دل خونینش کی بخشی نصیب
احتسابت سینه‌اش را کرد داغ
سر ز خجلت بر نمی‌گیرد ز پا
باطپانچه خویش دارد سرخ روی
پیچ و تابش برده از دلها قرار
باز ماند از حسرت آنش دهان
تا کمر بنشست از خجلت بگل
چترگردون سای گردد نسترن
خوان گیتی «بذلی از» احسان تو
اهل دنیا جمله از برنا و پیر
کف گشای خوان احسان تواند
با رخ و رای تو ماه و آفتاب
وین دو ذره بیش نبود از ضیا
دشمنان را قهرت آراید چو رزم
این همی گردد ز خنجر جانستان
کیخدای ملک با تدبیرورای
هم نظام ملک با تدبیر تست
ز انتظامش نام شد دارالسلام
مینمود از رحمت و رأفت خدا
با نظامش انتظامی کی بدی
قبلة الاسلام شد دارالسلام
وی صدیر مسند فضل و کمال
ماه و مهتر هر دو چاکر چون سپهر
خاص و عام از درگهت جویای کام
نیستت پوشیده‌ای پیش ضمیر
بر ضمیر اهل عرفان عارفی
نیستم طامع که بنمایم سوآل
هدیه‌ای آورده‌ام درویشش وار
هست بس بیقدر در مقدار تو
از وفور رأفت و طبع کریم
سازیش مقبول و منظور نظر
از پسند شه شود قدرش بلند
شد قوی نزد سلیمان لطیف
در غدیری آب باارانی بدید
آب خوش هرگز نیاشامیده بود

غافل از دریا و رود و چشمه سار
گفت این آب حیات کوثر است
ببرد در نزد خلیفه آب را
چون خلیفه جرعه‌ای زان کرد نوش
کرد آن جلاب نوش و دم نزد
وز کرم در کام اعرابی گشود
چون بدیدند از خلیفه آن کرم
جمله گفتند آب اعرابی یقین
گر نه آب زندگانی بد چرا
تو خلیفه من چو اعرابی کنون
گر تو اش از لطف گردی عیب پوش
به ز آب کوثر و حیوان شود
ای ز احسان عیب پوش هر کسی
هدیه من گرچه باشد عیناک
از قبولت عیبه‌ها گردد هنر
از قبولت خارها گل میشود
از قبولت قطره دریائی شود
از قبولت شد مرا این مثنوی
مثنوی مولوی گردید اگر
مثنوی من به گوهر پروری
و آن به دفترها چو سردتر شود
و چه افسر تاج اوراق سپهر
از کتاب ماه و مهر اندر فلک
وصف ذات والی والا مقام
ای که هر شب تا سحر فوج ملک
من کجا بتوانم گویم ثنا
کامکارا تا به طرف بوستان
باد خرم گلشن آمال تو
تا جوان و پیر گردد در جهان
بخت و رایت این جوان آن پیر باد

بیخبر از آبهای خوشگوار
گر خلیفه نوشدش خوش درخور است
تا کند در کامش آن جلاب را
گشت از احسان برویش پرده پوش
طبع را از طعم آن برهم نزد
چشمه‌های فیض از دریای جود
در حق اعرابی اصحاب و خدم
آب حیوان بود یا ماء معین
این همه دریافت احسان و عطا
هدیه بر کف باشدم آب زبون
سازیش از جام احسان جرعه نوش
سلسبیل روضه رضوان شود
عیبه‌ها پوشیده از احسان بسی
چون قبول تست از عیبش چه باک
از قبولت حنظل آید نیشکر
از قبولت جزءها کل میشود
وز قبولت ذره بیضائی شود
هم عنان مثنوی مولوی
از حسام الدین به گیتی نامور
از تو شد سردتر هر دفتر
بر سر هر دفتر افسر شود
صفحه پرداز کتاب ماه و مهر
داده صبح و شام تعلیم ملک
بر تمام انس و جن شاه و امام
وصف تو گویند از اوج فلک
من کجا بتوانم گویم دعا
باشد از سرو و سمن نام و نشان
با خرام قامت اقبال تو
باغ ایام از بهار و از خزان
با سنان و تیغ عالمگیر باد

بیان جنت دوم

عبد را مرآت ربانی است این
پرده بگشادم ز رخسار سخن
در گشودم مخزن اسرار را

جلد دوم جنت ثانی است این
باز بگرفتم سر تار سخن
مهر بشکستم لب گفتار را

تا بیان دفتر ثانی کنم
 جنت اینجا دفتر شرح گل است
 نطق چبود طوطی ادراک دل
 برزخ جامع میان جسم و جان
 آشیانش بزم فکرت در دماغ
 دل که آن آئینه گیتی نماست
 باشد از وی دایم او را جلوه گر
 گاه از آن درک معانی باشدش
 گاه ادراک مظاهر میکند
 آنچه از آئینه دل در نظر
 قوت تقریر آرد بر زبان
 از بیان چون کسوتی در بر کند
 گوهر و در چیست اندر گوش جان
 گر تو را شوق معانی در سر است
 لب فرو بند و سکوتی ساز کن
 تفرقه بگذار و جمعیت طلب
 چون فروبستی لب و سامع شدی
 طوطیم شیرین زبانی می کند
 هر دم آرد با بیان دیگری
 تا کند شیرینت از هر شهد کام
 او رسول قلب باشد بر زبان
 از بیان چون شکر افشانی کند
 راز پنهانی چو گردد آشکار
 وز رموز کار چون واقف شدی
 چون به نفس خود شناسا آمدی
 عارف آئی بر شناسائی رب
 طالب رسماً شناسائیت کو
 تو عیب رب و رب معبودتست
 در ریاض معرفت کارض دلست
 خیز و خوش تخم عبودیت بکار

در دوم جنت گل افشانی کنم
 طوطی نطقش بلبیل است
 مدرک که آن قوت ادراک دل
 کاشف اسرار قلبی از لسان
 از می ادراک دایم تر دماغ
 وز فروع نور معنی با صفاست
 چهره معنی و صورت در نظر
 کشف اسرار نهانی باشدش
 از صور اسرار ظاهر میکند
 گردد از ادراک او را جلوه گر
 بخشد او را کسوت شرح و بیان
 گوش جانها پر در و گوهر کند
 درک اسرار معانی از بیان
 گوش جان طالب این گوهر است
 گوش معنی سنج جان را باز کن
 گفتگو بگذار و سمعیت طلب
 تفرقه بگذاشتی جامع شدی
 کشف اسرار نهانی میکند
 از نیستان بلاغت شکر
 سازدت مستغنی از هر شهد کام
 هست تبلیغ رسالاتش بیان
 بس هویدا راز پنهانی کند
 پرده بردارد ترا از روی کار
 بر شناسائی خود عارف شدی
 از من و ما رسته یکتا آمدی
 راه یابی سوی یکتائی رب
 راه بردن سوی یکتائیت کو
 از عبودیت عیان مقصودتست
 ز آن ریاحین حقیقت حاصل است
 تا ربوبیت دهد نخل تو بار

عبودیت

طالب شرح عبودیت نگر
 چیست دانی این عبودیت ترا
 آنچه نایاب از عبودیت بود

در عبودیت ربوبیت نگر
 گوهر کنهش ربوبیت ترا
 یافتش اندر ربوبیت بود

چون وجوب ذات و استغنائی تام و آنچه باشد از ربوبیت نهان همچو امکائی بروز احتیاج هر یکی را خاصه‌ای اندر خور است جوهری کان شد عبودیت به نام آن کلید است و گشاید بابها از ربوبیت چو بگشادی دری وه چه جوهر جوهرکان وجود وه چه جوهرکان اسماء و صفات نور ذاتش در مقام انکشاف باز باید در عبودیت شوی این عبودیت ربوبیت بود چون بچنگ آوردی ای عالی مقام این عبودیت چو گردیدت تمام یکدو گام دیگر ار برتر زنی واحدیت چون ترا گردید یافت چون احدیت ترا شد منکشف باز میباید ترا کردن قیام این مقام از هر مقامی برتر است دایره اینجا چو گردیدت تمام آگه از کنه عبودیت شوی از عبودیت چو تخمی کاشتی روید آن تخم عبودیت تو را عبد کبود آنکه جز معبود خویش جز خداوندی که معبودش بود از همه دل برکنند یکبارگی بلکه از خود هم بکلی بگذرد قید هستی بگسلد مطلق شود از وجود خویش گردد بیخبر یعنی آن را باشد اندر بندگی کز شعور خویش گردد بی شعور از حضورش دل چو نورانی شود رنج و راحت در برش یکسان شود و رسد از امتحانش خارها از خلوص دین و انوار یقین

کان بود خاص ربوبیت مدام در عبودیت شود فاش و عیان کان بیابد از عبودیت رواج خاصه آن دیگر و این دیگر است گر بچنگ آری به آداب تمام بر رخ از کان ربوبیت ترا هر دم از کانش بیابی جوهری جاری از فیضش هزاران بحر جود پای تا سر مظهر انوار ذات با صفات خویش دادت اتصاف سالک سلک ربوبیت شوی وین ربوبیت عبودیت بود جوهرکان ربوبیت تمام ریزدت شهد الوهیت بجام واحدیت را کفی بر در زنی بایدت سوی احدیت شتافت دل به یکتائیش گشتت معترف در مقامی کان ندارد هیچ نام با ظهور ذات مطلق انور است آمدی جامع به فیض خاص و عام مالک ملک ربوبیت شوی وز ربوبیت سوری برداشتی بر دهد نخل ربوبیت تو را هیچ نگذارد بدل مقصود خویش آنچه از کونین مقصودش بود جمله را بخشد ز دل آوارگی پرده‌های ما و من برهم درد پای تا سرفانی اندر حق شود غیر معبودش نماند در نظر پای تا سر آنچنان پابندگی جز شعور نور ادراک حضور مطلع انوار ربانی شود گر همه درد آیدش درمان شود خارها بنمایندش گلزارها ره نیابد هیچ اکراهش به دین

غیر عبدیت چو او را نیست کام
در حروف لفظ عبد ار بنگری
حرف اول از علوش رو نماست
حرف اوسط برزخیت را دریست
از علوش علم الاسماء عیان
برزخیت جامعیت باشدش
این مراتب را چو او جامع بود
عبد را نام و نشان ز اینسان بدان

دائمش در عبدیت باشد قیام
برتو بگشاید زهر حرفش دری
حرف آخر از دنوش روگشاست
باعلو و با دنو آن را سریست
وز دنوش قرب او ادنی مکان
زان بدلها لامعیت باشدش
لاجرم در هر دلی لامع بود
گرچه بیرون است از نام و نشان

معرفت

شرح حال عبد چون دریافتی
باز شهد معرفت در جام کن
معرفت چبود چراغ راه تو
ره تو راتاریک و دل تاریکتر
با چنان ظلمت تو بی نور چراغ
راه باریک است و چون شمشیر تیز
تانه نوری از تمیزت در دل است
چون چراغ معرفت تابان شود
خیز و اندر ره چراغی بفرروز
رهروانی کاندین ره بوده اند
رو نخستین نور او ادراک کن
پس قدم مردانه اندر راه زن
معرفت را پایه بس بالا بود
تو درین پستی به بالاکی رسی
پایه عجزت نگردد تا بلند
گر بدانی شرح حال معرفت
عجزت از ادراک چون ادراک شد
معرفت را پایه چون بشناختی
عارفانه در حروفش کن نظر
حرف ظاهر معنیش باطن بود
گر نه در ظاهر نخستین ره بری
این حقیقت باشد و آن یک مجاز
چون حقیقت را نواها ساختند
نغمه‌ای زین قنطره نواخته
از مجازت نغمه‌ای آغاز کن

در طریق عبدیت بشناختی
خویش را زین شهد شیرین کام کن
روشنی بخشش دل آگاه تو
هر دو از موئی بود باریکتر
از چنین موئی کجا یابی سراغ
گام نتوانش سپردن بی تمیز
راه پیمودن ترا بس مشکل است
قطع این وادی ترا آسان شود
چندداری خویشتن را تیره روز
ره به نور معرفت پیموده اند
از رخت خاشاک ظلمت پاک کن
برفراز نه فلک خرگاه زن
کرسی افلاک زیر پا بود
مانده در اسفل به اعلاکی رسی
معرفت را کی سرآری در کمند
عاجزی باشد کمال معرفت
جانست از ادراک بر افلاک شد
سر ز جیب دانشش افراختی
تا سوی معنیت گردد راه بر
باطن از ظاهر ترا ممکن بود
کی گشاید بر تو از باطن دری
از مجاز آید حقیقت نغمه ساز
المجاز از قنطره بنواختند
کی شود کار حقیقت ساخته
ز آن نواهای حقیقت ساز کن

از حروف معرفت کان هست پنج
 تا ز هر جزوی دری بگشایدت
 حرف اول کان بود مفتاح جود
 چون تو این مفتاح را آری بکف
 چون به باب من عرف داخل شوی
 میل موتت چون بکلی داد دست
 عجزت آید از گریبان سرزند
 چون بسوی حرف دویم رهبری
 علمت افزاد چو در میدان علم
 چون عبودیت ز علمت شد عیان
 حرف سیم روی آرد بر رهت
 از ربوبیت چو رمزی یافتی
 رافع رنج ریاضات کند
 از رضا چون رتبه‌ای شد حاصلت
 حرف چهارم بازت آید رهنما
 شد چو فردانیتی ز آن حاصلت
 فیضها از حق دمادم در رسد
 چون شدی فانی و فیضی یافتی
 حرف پنجم باز نور افشان شود
 چیست تقوا ترک هستی کردنت
 ترک و تقوا هر دو چون بشناختی
 بایست روی توجه بر دوام

پرده بگشا معنی هر یک بسنج
 از معارف گنجه‌ها بنمایست
 بخشدت مصباح مشکات وجود
 سازدت مفتوح باب من عرف
 موت قبل الموت را مایل شوی
 مردی از حرص و هوایت آنچه هست
 حرف دویم حلقه‌ات بر درزند
 سوی علمت می‌نماید رهبری
 در عبودیت شوی ثابت قدم
 ز آن علوی یافتی فاش و نهان
 از ربوبیت بنمایند آگه‌ست
 در ریاض رفعش بشتافتی
 راضی از راح افاضات کند
 هیچ اکراهی نماند در دلت
 سوی فردانیت و فقر و فنا
 وادی فقر و فنا شد منزلت
 تا تو را یکباره سوی خود کشد
 ری دل از غیر حق برتافتی
 نور تقوا در دلت رخشان شود
 توبه از این خودپرستی کردنت
 تیر توبه برنشان انداختی
 سوی حق باشد بکلی والسلام

حضرات خمسہ الہیہ

چون زهر حرفی حقیقت یافتی
 رمز تعداد حروفش گوش کن
 معرفت از پنج حرف آمد عیان
 حضرت اولی بود غیب الغیوب
 حضرت ثانی بود غیب مضاف
 حضرت ثالث شهود مطلق است
 حضرت رابع شهود آمد مضاف
 حضرت خامس مثالش خوانده‌اند

بر بساط معرفت بشتافتی
 شہدای فیض از وی نوش کن
 هر یکی از حضرتی بدهد نشان
 غیب مطلق مطلق از نقص و عیوب
 باشہودش هست قدری اتصاف
 از شہود مطلق او را رونق است
 اندکی با غیب دارد اتصاف
 جامع جملہ خصالش خوانده‌اند

طرق مختلف

معرفت را پرده چون بشکافتی
 پنج حضرت از حروفش یافتی

باز بشنو چند شد ای مرد راه
 چون بیان معرفت آموختی
 نور معنی ز آن تو را ادراک شد
 عاشقانه پای از سر ساخته
 خویش را خاک ره معبود کن
 پامنه جز بر صراط المستقیم
 گرچه از هر ذره سوی حق دریست
 لیک اقرب راه مشتاقان ماست
 از ره جامع اگر واقف شوی
 هر نفس از تو بحق راهی بود
 هر کسی را چون کمالی درخور است
 زین سبب این اختلاف از راه خاست
 گر بر آئی در مقام انکشاف
 اختلافی گر نماید در نظر
 چون صور را مختلف گردید حال
 چون ترا گردید در ره آشکار
 راههای مختلف را بین بطوع
 بر سه نوع امد ره امایک رهست
 چون ترا در کوی معنی راه نیست
 بایستت کردن بهر راهی گذر

راههای طالبان سوی اله
 ز آن چراغی در رهت افروختی
 از رهت خاشاک ظلمت پاک شد
 هر چه جز معشوق از کف باخته
 رهنورد کعبه مقصود کن
 در مقام استقامت شو مقیم
 هر نفس راهی و رسم دیگری است
 و آن ره جامع طریق اولیاست
 بر طریق اولیا عارف شوی
 چشم بینا قلب آگاهی بود
 قدر استعداد حالی در خور است
 ورنه ره را اختلافی از کجاست
 ذره ای در ره نبینی اختلاف
 دیده معنیش بیند از صور
 لاجرم شد مختلف راه کمال
 باعث این اختلاف بشمار
 منحصر بامعنی واحد سه نوع
 داند این معنی دلی کان آگهست
 هیچ از این معنی دلت آگاه نیست
 تا بیابی از ره معنی خبر

ره اخیار

مشمول بر چهار اصل

چونکه دانستی به درگاه اله
 نوع اول را نخستین یاد کن
 تا شوی ز اعمال ظاهر بهره ور
 اولین ره را ره اخیار دان
 و آن ترا شد مشتمل بر چهار اصل

بر سه نوعت منحصر گردید راه
 اصل و فصلش را همه تعداد کن
 از ره اخیار گوردی بـاخبر
 راه ارباب معاملات خوان
 هر یکی ز ان محتوی بر هفت فصل

اصل اول

اصل اول کز ریا مطلق بود
 از فصولش گر براندازی نقاب
 اولین ضبط فرایض کردن است
 دو یمین حفظ حدود الله بود
 سیمین شکر عطاهاى حق است

و آن عمل کردن ترا با حق بود
 در مقاماتش نمائی فتح باب
 امر و نهی حق بجا آوردن است
 حفظ حد و امر و نهی ره بود
 شکر بذل وجود نعمای حق است

چارمین باشد رضا اندر قضا
پنجمین از جان و دل صابر شدن
ششمین حرمت ز حق انباشتن
هفتمین مهرش بدل اندوختن

سر بفرمائش نهادن بارضا
در نزول هر بلائی و محن
احترامش را معظم داشستن
شعله شوقش بدل افروختن

اصل دوم

اصل اول را نکو چون یافتی
اصل دوم کان عمل با نفس تست
اول از طاعات رب ذوالمنین
دویم از خوف الهی بر دوام
سیم از خلق ار رسد آزارها
چارم از کم گفتن و کم خوردنت
پنجم از وی صدق و اخلاصی طلب
ششم او را باید از محبوب خویش
هفتم او را باید اندر صبح و شام

فصلهایش را ز هم بشکافتی
فصلهایش را ز من بشنو درست
در مشقت بایبدهش انداختن
بایدش تهدید کردن صبح و شام
بایدش تحمیل کردن بارها
در ریاضت بایبدهش آوردنت
بایدت کردن به طاعتهای رب
کردنش اخراج با صد نوش و نیش
باده فقر و فنا کردن بجام

اصل سوم

اصل دوم چون ترا معلوم شد
اصل سیم کان عمل کردن ترا
از فصولش گرترا نبود خبر
حلم و عفو است و تواضع پس سخا
یعنی این اطوار را ای هوشیار
اصل سیم با فصولش سر بسر

فصلهایش یک بیک مفهوم شد
هست در آفاق با خلق خدا
جمله را سازم به بیتی مختصر
شفقت و نصیح است عدل آنها ترا
باخلاق بایبدهت بردن بکار
چون ترا گردید روشن در نظر

اصل چهارم

اصل چارم آنکه در راه خدا
گر بسوی فصلهایش بنگری
اولین باید بهر نو و کهن
دویمین ایثار موجودت بود
چارمین ز آن بغض کثرت باشدت
پنجمینت از متاع بیشمار
ششمین ز آن علم آفاتت بود
هفتمین ز آن ترک شهوات بود
چون اصول اربعه معلوم شد
در ره اختیار بنهادی قدم

هست در دنیا عمل کردن ترا
یک بیک را در حقیقت پی بری
با قلبی ز آن ترا راضی شدن
سیمین ز آن ترک مقصودت بود
بغض بسیاری دولت باشدت
زهد میباید نمودن اختیار
علم آفات و بلیاتت بود
ترک شهوات و ریاساتت بود
فصلهای هر یکی مفهوم شد
خیر مقدم ز آن شنیدی دمبدم

واقف از اعمال هر منزل شدی
هر عمل گردید از آنت منزلی
بهره‌ای بردی ز حال اولیا
نوع اول کسان نخستین راه بود
خوش بکلی گشت آن حاصل ترا
نوع اول را چو دانستی تمام
تا شود تعمیر باطن پیشه‌ات

راه ابرار

در عملهایش همه عامل شدی
آینه قلبت از آن شد صیقلی
اندکی جستی تقرب با خدا
ببایی از ابواب آن درگاه بود
در صف اخیر شد منزل ترا
باز اندر نوع دویم کن قیام
پیشه ابرار حق اندیشه‌ات

دویمین ره را ره ابرار دان
و آن ترا در دهر اگر حاصل شود
سالک سلک ریاضات کند
تزکیه با تصفیه آموزدت
شاغل تبدیل اخلاقت کند
روز و شب بر درگاه عجز و نیاز
دل ز درد اشتیاق خون کند
برکفت سوهان نفی از لا دهد
تا هر آن زنگی که گشته حاصلت
چون ترا مرآت دل شد صیقلی
مخبر صادق خبر مفتخر
قلب مؤمن هست مرآت نکو
طالبانی کز صور مستغنی اند
دل چو در تعمیر باطن بسته اند
نیست جز تعمیر باطن کارشان
من که چندی بوده‌ام در این مقام
با همه ابرار همدم بوده‌ام
سالکان و واصلان این طریق
لیک نادر باشد ایشان را حصول
ز آن سبب می‌بود کان منصور خاص
کای تو واقف از مقامات بلند
از مقامی که در آنجا روز و شب
گفت در کنج توکل با رضا
هر نفس نوعی ریاضت می‌دهم
گفت منصورش که ای یار عزیز
لیک کردی فوت عمر خویش را

راه اصحاب مجاهدات خوان
روشن از نورش چراغ دل شود
مالک ملک افاضات کند
ز آن چراغ تجلیه افروزدت
قابل اخلاق خلاقیت کند
سر نهاده با هزاران سوز و ساز
دیده از خوناب دل جیحون کند
صیقل اثباتی از الا دهد
جمله بزداید ز مرآت دلت
جلوه دلدار گردد منجلی
بین کز این معنی چه سان داده خبر
انظرو فیها تجلی ربه
در معارف طالب این معنی اند
قیده‌های ظاهری بگسسته اند
هست باطن منظر دلدارشان
ره به پایان برده‌ام وی را تمام
در همه اطوار محرم بوده‌ام
دیده‌ام باشند اکثر زان فریق
از اصول عاشقان با وصول
گشت سائل از براهیم خواص
مخبرم گردان دمی بیچون و چند
میدهی نفس نفیست را تعب
مدت سی سال شد که نفس را
داغ ناکامی ز غییرش می‌نهم
خوش مقامی کرده‌ای بر خود تمیز
در عمارت کردن باطن چرا

نیستی آگه مگر تو از فنا
چون شدی از نوع دویم باخبر
تا شوی مطلق ز قید بیش و کم
راه یابی بر صراط مستقیم

رو فنا شو تا که دریابی بقا
بازاندر نوع سیم کن نظر
در ره احرار بگنذاری قدم
استقامت بر درت گردد مقیم

راه اولیا

نوع سیم کان طریق اولیاست
گردد از نور حقیقت روشنت
موت قبل الموت آید در میان
جسم و جان چون باختی جانان شوی
ای که تو جویای نوع سیمی
تا ننوشی آب از جوی فنا
رو نخست آن آب اندر جوی کن
تا بشویدگردد هستی از تننت
رهروانی کاندرین ره رهروند
این ره آزادگان است ای پسر
نیستی تا نگسلد پیوندها
هستی موهوم تا پابند تست
هستی مطلق که هستی حق است
هستی تو جز خیالی بیش نیست
هستی حق هست حی جاودان
تا نیاید مرگ بر بالین تو
مرگ چون آرد بالینت سری
از حقیقت چون دری بگشایدت
مرگ چون آید قیامت رو کند
پرده بردارد ترا از روی کار
مصطفا بگذشت چون بر این مقام
در قیامت کان بود روز جزا
بل جزای کفر و دین حاصل شود
جست دین امروز میباید ترا
لیک در آن روز از روی یقین
چون ترا تحقیق در دین شد ضرور
همچنین یوم النشور ای پاک دین
موت قبل الموت را کن اختیار
دین تحقیقی عیان گردد ترا

شاهراه پیروی مصطفاست
در مقام قرب سازد مسکنت
سازد آزادت ز بند جسم و جان
آنچه از او هام دوراست آن شوی
در بحار جستجوی آن گمی
کی شود از جستجو حاصل ترا
خویش راز آن آب شست و شوی کن
نیستی گردد چراغ روشنت
جز پهای نیستی کی ره روند
باعلاقی کی توان بردن بسر
کی توانی رسن از این بندها
ما سوی الله جمله بر پا بند تست
آن ز قید هستی تو مطلق است
هستیش جز ماه و سالی بیش نیست
تا نمیری کی از آن یابی نشان
بر تو کی گردد محقق دین تو
از حقیقت بر تو بگشاید دری
آنچه پنهان باشد آن بنمایدت
از همه سو روی تو یکسو کند
کفر و دینت جمله گردد آشکار
گفت من مات فقد قامت قیام
کفر و دینی کی شود حاصل ترا
جنت و ناری ترا منزل شود
ورنه فردا جز جزا ناید ترا
بر تو می گردد محقق کفر و دین
و آن بود موقوف تا یوم النشور
بسته مرگست از روی یقین
تا برافتد پردهات از روی کار
ناسخ کفر نهان گردد ترا

کفر پنهانیت کان شرک خفی است
پای تحقیق ار نیاید در میان
تا تو بر تقلید میپوئی رهی
نور تحقیقت چو تابد بر روان
ای مقلد شرک ورزی تا بچند
آخر از تحقیق هم باری بگویی
تا نه از هستی بخود بینی اثر
هستی و تقلید هر دو همدمند
مرگ و تقلیدند با هم همعنان
گر نه عزرائیل قصد جان کند
تا نمیرد نفس اندر ظل پیر
نور اطمینان چو از مردن بخاست
موت چبود ترک هستی کردنت
چون ترا این موت دامنگیر شد
پیر آمد سایه گستر بر سرت
پیر آمد پیر عزرائیل جان
همچنانکه هست عزرائیل را
پیر هم دارد بکف قلابها
گر بنان پیر آری در شمار
تا برخ هر دم ز قلابی دگر
با بهایت جمله ده باب آمده
بابها هر یک چو قلاب است تیز
گر توان از چنگ عزرائیل جست
گرچه این قلاب نیش میزند
نیش نبود مرهم ریش تو است
تو ز حرفی کان بود از مردنت
پس در آن روزی که میری چون کنی
این همه از مرگ ترسانی چرا
تن بمردن چون دهی در زیر خاک
خیز و در مردن کنون چالاک باش
موت قبل الموت ار آئین شود
موت قبل الموت را چون بابهاست
این زمان آن بابها مفتوح کن

در حجاب هستی تو مختلفی است
کی توانی رسن از زنجیر آن
نیست از شرک نهانت آگهی
هستیت شرک است این تحقیق دان
چند در زنجیر تقلیدی به بند
دل ز نقش شرک پنهانی بشوی
کی توانی کرد تقلید پدر
یکدگر را همچو زخم و مرهمند
قاتل نفس تو عزرائیل جان
جان کجا جولان بر جانان کند
کی باطمینان شود هستی پذیر
موت قبل الموت اکنون رهنماست
ترک شرک خود پرستی کردنت
و آن ترا حاصل به ظل پیر شد
تاکشد نفس خییث کافرت
از پی جان با دو دست خونچکان
بر بنان قلابهای جان ربا
بسته و بگشوده ز آنها بابها
بر توده قلاب گردد آشکار
بندد و بگشایدت بآبی دگر
هر یکی در موت قلاب آمده
موت چون آمد از آن نبود گریز
هم توان از پیش این قلاب رست
نیشها بر جان ریشت میزند
راحت جان بد اندیش تو است
بین چسان افتاده لریزه بر تنت
حب جان ازدل چسان بیرون کنی
از دم مردن هراسانی چرا
گر نخواهی جان ز حسرت دردناک
پیش از آنکه خاک باشی خاک باش
تلخی جان کندنت شیرین شود
بهر قتل نفسست آن قلابهاست
شرح آن قلابها مشروح کن

توبه

باب اول را نخستین یادکن
 ای که تو جویای باب اولی
 توبه آمد صیقلی اول براه
 توبه چون نور دل آگاه تست
 در جهان هر فرقه‌ای را از عباد
 انبیا را گرچه نبود حوبه‌ای
 اولیا را توبه‌ای کان شاملست
 اصفیا را توبه‌ای دیگر بود
 توبه خاصان درگاه اله
 توبه عام اندرین دیرکهن
 هر یکی را توبه‌ای اندر خوراست
 گر تو در هر توبه خواهی پی بری
 شرح هر یک چون نشاید بالتمام
 عامیانه گر نمائی توبه‌ای
 ز آب حسرت کردن اول شست و شوی
 پس مقرر و معتقدگشتن ز جان
 پس بیاید دایمیت بیمی بود
 پس بیاید خرد نشمردن گناه
 پس ترادر فوت طاعت‌های رب
 پس ز خواهش‌های بد تابیده رو
 پس همی باید ترا بردن پناه
 تا نگهدارد ترا از بازگشت
 پس ریاضت بایست بر نفس داد
 پس قضا‌های فرایض را ادا
 همچنین رد مظالم بایست
 تا نیفتد رخنه‌ات دیگر بدین
 تا سحر شبها بصد سوز و گداز
 روزه‌ها را تشنه کام و خشک لب

توبه‌ای بر خویشتن ارشادکن
 بایست از توبه جستن صیقلی
 تا زداید از دلت زنگ گناه
 در همه احوال جبل الله تست
 حق بنای توبه دیگر نهاد
 ز اضطراب سر بیاید توبه‌ای
 توبه از تشویش خطوات دل است
 توبه از نفس دغاگستر بود
 ز اشتغال غیر حق باشد براه
 باشد از جرم و گناه خویشتن
 توبه این دیگر و آن دیگر است
 شرح هر یک را بیاید دفتری
 توبه خاصی شنو اکنون ز عام
 باطنت را باید از هر حوبه‌ای
 تا نماند از گناهت رنگ و بوی
 بر ذنوب و بر پشیمانی آن
 که مبادا عمر در عصیان رود
 تا نگردی کاهل از طاعات راه
 گریه باید با تأسف روز و شب
 حبس نفسست باید از هر آرزو
 از دوعالم سوی درگاه اله
 سوی عصیانی که از تو بازگشت
 با عبادت سوی میدان جهاد
 بایست کردن بدرگاه خدا
 در تدارک توبه سالم بایست
 با بدان باید نگردی هم‌نشین
 بایست بیدار بودن در نماز
 بایست اندر روزه‌ات بردن بشب

نماز

چون نماز و روزه آمد در میان
 عارفان سه شمه‌ای آور بیباد
 بازگشتی پس بسوی توبه کن
 چون بسوی قبله عجز و نیاز
 باید از دنیا و مافیها تمام

توبه را بگذار اکنون برکران
 از نماز و روزه و حج و جهاد
 هر دم استغفاری از هر حوبه کن
 روی آوردی تو از بهر نماز
 گشتت نومیست با صد اهتمام

چون شدی نومید و امیدت نماند
رو بتاب از خلق و از اطوارشان
دل بکن از آنچه مشغولت کند
دیده سر برگشا بی قال و قیل
یادکن روزی که در نزد خدا
یادکن روزی که هرنفسی ذلیل
یادکن روزی که میگردند رد
پس ستادن بایدت بر هر دو پا
در زبان هرگه که باید گفتنت
بایدت دیدن دو عالم را صغیر
گر خدا ناکرده در تکبیر تو
حق که بر اسرار تو دانا بود
چون خیال غیر بیند در دلت
در خطاب آید که کذب تا بچند
بر لب تکبیر و در دل یاد غیر
بازیم گفتا که دادی از دروغ
بر جلال و عزتم با ادا قسم
لذت شیرینی اذکار خویش
کردمت از قرب خود محجوب و دور
آن سروری که مناجات تو بود
رو بتحقیق این بدان ای خیره سر
نیست محتاج عبادتهای تو
گر دعایت را اجابت میکنند
چون ترا پیدا ز رحمت کرده است
تا نماید بر تو هر دم رحمتی
بر تو ریزد هر دم آن بی منتی
تا کند سوی رضایت رهبری
گر کند ایجاد هر دم عالمی
گر بوحدانیت اقرارش کنند
هست یکسان در بر آن بی نیاز
هین مروای بی ادب گستاخ پیش
رو ردائی از حیا در برفکن
پس در آن مردانه با مردان راه
استعانت جوی و یاری از درش
کز ربوبیت کند در جام تو

هیچ از امیدت تقییدت نماند
رو منه بر زشتی کردارشان
سوی غیر از دوست معزولت کند
بین بزرگی خداوند جلیل
بایدت استاد از خواری پیا
گردد از ترک عبادات جلیل
جمله مردم سوی مولای خود
کان یکی خوف است وان دیگر رجا
گوهر الله اکبر سفتت
جز بزرگی خداوند کبیر
خطوه دل شد پیا زنجیر تو
بر بد و نیک دلت بینا بود
خشم گیرد بر خیال باطلت
می نمائی چند خود را ریشخند
تن بسوی کعبه و جان سوی دیر
رو که نبود در دروغ تو فروغ
که حرامت کردم اکنون همچو سم
چاشنی شربت دیدار خویش
ساختم محروم قلبت از سرور
سوی من از عرض حاجات تو بود
که خدای خالق جن و بشر
هست مستغنی ز طاعتهای تو
تو ندانی کوز حاجت میکنند
بر تو فضل بی نهایت کرده است
کز عقوباتت نباشد زحمتی
از جناب خویش خیر و برکتی
برگشاید بر تو از رحمت دری
تا ابد هر دم بر آرد آدمی
ور ز کفران جمله انکارش کنند
وز کرم بر جمله باشد کار ساز
این چه گستاخیست با مولای خویش
عجز را میکن ازار خویش تن
زیر پوششهای شاهی اله
استغاثه کن بزاری در برش
شهدای فایده انعام تو

پرده بردارد نمازت از حضور اعظم ارکان دین باشد نماز مصطفی آن هادی راه نجات هم صلاتت را است مفتاحی ضرور بابهای جنت و نار از نماز از نمازی چون تو را قفل و کلید رو تو مفتاحی بگیر از هر نماز شب چو آمد قفلها موجود کن

وز قبولیت فشانند بر تو نور نور قرب متقین باشد نماز گفت مفتاح الجنان باشد صلات و آن طهارت باشد و قلب حضور گرد بدانی بر تو مسدود است و باز شد برای جنت و دوزخ پدید هشت باب جنت از وی ساز باز هفت باب دوزخست مسدودکن

اسرار نماز

آمدم تا باز از اسرار نماز آمدم تا رازها روشن کنم آمدم تا در جنانت جا دهم آمدم کز دوزخست بیرون کشم قدرت حق تا جهان ایجاد کرد قسمی از قسمین روز روشن است پر شود عالم ز نور آفتاب روشنیش کان ز فضلش گلشنی است قسم دیگر را شب دیجور کرد از سوادش تیره گردد بس جهان ظلمتش کز معدلت زندان بود وقت را چون بر دو قسمت یافتی واضح شرع منور مصطفی (ص) چون تکالیف شریعت عرض کرد چار پیشین چار در وقت پسین همچنین اندر شب تاریک باز سه به مغرب چاردر وقت عشا رکعتین دیگرتر کاندر صباح و آن ز نور روز و تاریکی شب چون در آن وقتی که آن لایق بود ظلمت و نوری بهم آمیخته هم ز وجهی روی دارد بر جحیم از جحیم شب که آن زندان بود رکعت اولی چو بر رسم نیاز عذر تقصیر شب بگذشته است

بشکفانم در دلست گلهای راز گلخن جان ترا گلشن کنم در ریاض قرب حق مأوا دهم ز آتش سوزانت در جیحون کشم بر دو قسمت وقت را بنیاد کرد کز فروغ آن هوا چون گلشن است خلق گردند از فروغش فیض یاب روشنی جنتت را روز نیست ز آن هوا را چون یم مهجور کرد مهر تابان گردد از دیده نهان روزنی از ظلمت نیران بود روز و شب را خوش ز هم بشکافتی روز روشن بر تو از امر خدا هشت رکعت از نمازش فرض کرد هشت باب جنت از وی بازین هفت رکعت فرض فرمودت نماز هفت باب دوزخ از وی سد نما شد فریضه نیست خالی از صلاح قسمتی و بهره‌ای دادت ز رب بین صبح کاذب و صادق بود صورت اعراف از آن انگیخته هم ز وجهی روی دارد بر نعیم وز نعیم روزکان بستان بود سوی حق بگذاشتی تو از نماز وان تو را امدادی از حق گشته است

تا بجان او را ممد خود کنی
 رکعت ثانی چو آوردی بجای
 باشد امدادی ز حی دادگر
 چون نماز روز و شب بابامداد
 تا توانی سعی کن اندر نماز
 لیک باید از طهارت بر تو نور
 در نمازت گر شکی هست ای پسر
 کانییا را وقت رفتن در جهان

هفت باب دوزخ را سد کنی
 آن برای روز آینه شده ترا
 تا گشائی از جنانت هشت در
 باب دوزخ بست و از جنت گشاد
 کاین نیازت بس بر بی نیاز
 ز آنکه مفتاح صلات آمد طهور
 داده اند از کعب الاخبار این خبر
 جز نماز امری نشد بر امتان

سفارش انبیا درباره نماز

سائلی کرد از صحابه این سوال
 وقت رفتن از جهان سوی ودود
 بود حاضر ابن عم مصطفی
 گفت آخر حرف آن جان جهان
 از لب لعلش که بد آب حیات
 گفت گفتش با دو چشم پر زخم
 کانییا را جمله وقت ارتحال
 انبیا را چون وصیت شد نماز
 چون مصلا را صلات آمد به پیش
 زین سبب فرموده اند ای نیکخو
 آن ملایک را که قریبی با حق است
 گر سوی طاعات ایشان بنگری
 طاعتی افضل ندارند از نماز
 هست به از جمله طاعتها ایشان
 ز آنکه از ایشان گروهی بر دوام
 همچنین جمعی از ایشان در رکوع
 نیز آنا که مقربتر بودند
 ابن عباس آنکه اندر حربگاه
 بین چه فرموده است در افشای راز

کاحمد مرسل نبی ذوالجلال
 آخرین حرفی که فرمود آن چه بود
 شیر حق شاه ولایت مرتضا
 وقت رفتن سوی دار الملک جان
 می شنیدم الصلوة والصلوة
 راست گفتی من گواهی می دهم
 در وصیت این چنین می بود حال
 پس نماز آمد وسیله عرض راز
 آن مناجاتی کند بارب خویش
 مرمصلا را یناجی ربه
 وز تقرب بزمشان پر رونق است
 در عبادتهای ایشان پیبری
 جامعی اکمل ندارند از نماز
 جامع جمع عبادتها ایشان
 روز و شب باشند قائم در قیام
 دائماً باشند از روی خضوع
 جاودان در سجده داور بوند
 مرتضا را بود دائم در پناه
 ز اهتمام مرتضا اندر نماز

گفتار ابن عباس درباره نماز علی (ع)

گفت دیدم در معارک بارها
 دست بر شمشیر و پا اندر رکاب
 گفتم ای جانم فدای خاک پات
 این نظر کردن بفرما بهر چیست

در میان جنگ آن شیر خدا
 هر زمان میدید سوی آفتاب
 جان چه باشد تا که بنمایم فدات
 کاندرا این دم این نظر بی وجه نیست

گفت بیستم بر زوال آفتاب
 گفتم ای جان جهان در این زمان
 دائم از بهر نماز است این نبرد
 گر تو حق را بنده فرمانبری
 گر همه شمشیر بارد بر سرت
 چون ترا وقت نماز آید به پیش
 زانکه مقبولان درگاه اله
 چون علی را سجده گه محراب شد
 چون به محرابش گل ماتم شکفت
 گرچه ز آن ماتم دلی بیغم نبود
 دیگران در ماتم و او شاد بود
 سرفدا کرد و نبودش هیچ بیم
 فوز چبود شادی روی نگار
 فوز چبود بنده فرمان شدن
 چون حییب اللّه بر اصحاب راز
 حیدر صفدر شه با عدل و داد
 سر چو در وقت نمازش شد دو نیم
 گر تو هم خواهی که گردی فوز یاب
 شمه ای چون از نماز آگه شدی

کز نماز ظهر گمردم کامیاب
 گفت آری چون مرا بردشمنان
 کی توانم خود در این تأخیر کرد
 رویاموز از علی فرمانبری
 و بر خاک و خون بغلطد پیکرت
 رخ متاب از سجده معبود خویش
 سرفدا کردند اندر سجده گاه
 پای تا سر غرقه خوناب شد
 در زمان فزت برب الکعبه گفت
 لیک او را خود غم ماتم نبود
 بندها بگسسته و آزاد بود
 وز شهادت یافت آن فوز عظیم
 سرفدا کردن به کوی وصل یار
 در ره فرمانبری قربان شدن
 وقت رفتن داد فرمان نماز
 آنکه اوقات نماز از کف نداد
 گفت باری یافتم فوز عظیم
 تا توانی روی از فرمان متاب
 بنده فرمانبر اللّه شدی

روزه

باز از صومت بیانی گوش کن
 تا بجوشد آب تقوا از گلت
 جنه ای از روزهات حاصل شود
 گفت پیغمبر که صوم صائمان
 صاحب خود را بپوشاند همی
 هم به روز حشر و هنگام حساب
 پس ترا هر گه که صوم آید به پیش
 مانع شهوات نفسانی شوی
 نفس را همرنگ بیمار کنی
 چون مرضی کان ندارد اشتها
 لب ز اکل و شرب بسته استوار
 چیست بیماری تو رنج گناه
 چیست بیماری غم ظلمت ترا
 روزه بزداید ز باطن ظلمت

آتش شهوت از آن خاموش کن
 گرد عصیان پاک شوید از دلت
 بر عذاب آخرت حایل شود
 جنه ای باشد کز آفات جهان
 سینه تا نشکافدش تیر غمی
 بر عذاب آخرت گردد حجاب
 قصد باید کردنت کز صوم خویش
 قاطع خطوات شیطانی شوی
 از طعام و آب بیزارش کنی
 منتظر بنشسته در راه شفا
 دائماً باشی شفا را خواستگار
 و آن شفا و توبه و عفو اله
 تیرگی باطن از غفلت ترا
 پاک سازد تیرگی غفلت

روزهات را مژده چون الصوم لی است
صوم لی چون روزیت گشت از خدا
نفس اماره که آمد بد نهاد
روزه چون در طبع تو منزل کند
روزهات چون جا کند در مغز و پوست
روزهات چون جان و دل سازد طهور
روزه هر شب زیب بخش خون تست
روزهات فرش تضرع گسـترد
روزهات افزون کند زاری دل
روزهات دائم وسیله التجاست
روزه از یادت برد اعمال زشت
روزه آسان سازدت روز حساب
روزهات را فایده بسیار شد
روزه باشد در ره اسلام و دین
انیسا و اولیا را روزها
همچو داوود نبی کاند در جهان
کان یکی روزش بروزه کار بود
همچنین سرخیل اصحاب کبار

ز آن دل و جان تو هر دم منجلی است
شد اناجزی به آن را جزا
روزهات وی را بمیرانند مـراد
پاکی اعضیات ز آن حاصل کند
ظاهر و باطن تو را آباد از اوست
خوش به نعمتهای حق گردی شکور
بر فقیران باعث احسان تست
در خضوع و در خشوع آورد
سازدت گریبان زیماری دل
التجائی کان به درگاه خداست
تا نیفتی باز در افعال زشت
روزه افزون سازدت نور ثواب
لیک از آنت اندکی اظهار شد
رسم و راه راستین و متقین
بیش صرف روزه شد باسوزها
روزه اش مشهور باشد برمهان
روز دیگر روزیش افطار بود
اکثر اوقات بودی روزه دار

روزهٔ مریم

روزه را گر قدر شناسی که چیست
دید مریم را خدا جوئی بخواب
با چنین اکرام و قدر و منزلت
گفت ایمنم آرزو باشد مدام
تا به تابستان کنم در یوزه ای
مطلب از طاعات حی دادگر
طاعتی کان هست زجرش بیشتر
روزه داران را چو در فصل تموز
روزه مریم به تابستان خوش است

روزهٔ مریم مـر آن را شاهدیست
بعد رحلت گفت ای علیا جناب
هیچ باشد آرزوئی در دلت
که بدنی کاش می بودم مقام
در هوای گرم گـیرم روزه ای
چونکه زجر نفس آمد بر بشر
لاجرم می باشد اجرش بیشتر
گردد افزون از عطش در سینه سوز
زان بنفش زجر بی پایان خوش است

روزه موسی

چون زمـریم بر تو روشن شد چو روز
وعده حق با کلیم الله بین
حاکم مطلق حکیم لم یزل
عزم ظاهر کردن اسرار کرد

آرزوی روزهٔ فصل تموز
فتحهها در روزه اش همراه بین
حکمتش چون از پی حکم ازل
با کلیمش وعده گفتار کرد

کرد وعده با کلیم خویشتن
 پس چهل روز امر شد بر روزه اش
 بی نزول جبرئیلی و ملک
 میرسید از شش جهت آوازه ها
 بی ملک بشنید چون از حق کلام
 روزه بگشادش چو باب رابطه
 روزه موسا را کلیم اللّٰه کرد
 وعده گفتار کردش چون اله
 روزه اش قرب خدا افزون نمود

تا که خود بیواسطه گوید سخن
 شد چو آخر روزه چل روزه اش
 هر دمش برگوش از ارض و فلک
 کشف میشد بر دلش آن رازها
 ز آن سبب گشتش کلیم اللّٰه نام
 از میان برخاست باری واسطه
 از کلام حق همه آگاه کرد
 روزه آوردش بسوی وعده گاه
 بی ملک هم صحبت بیچون نمود

روزه حواریون

چو کلیم اللّٰه را باب کلام
 روزه داری حواریون نگر
 چون حواریون بساط امتحان
 سوی عیسا هر طرف برخاستند
 گفت ایشان را سه روز متصل
 پس فرود آمد ز گردون مائده
 گرتو را آن مائده هست آرزوی
 ربنما انزل علینما مائده
 روزهات چون مائده نازل کند
 مائده تنها نه زیب خوان بود
 قوت روحی کان رسد از خوان غیب
 قوت ایمان چو کشتت قوت روح
 این فتوح چیست در سرو علن
 تانه صاف آئینه سانت دل شود
 لوح محفوظی که نتوانیش دید
 دل شود با لوح هرگه روبرو
 زانکه حق کرده است اول دم رقم
 لیک تا آئینه دلراست زنگ
 با چنان لوحی مقابل کی شود
 آن زمان با لوح گردد روبرو
 زنگ را هم صیقلی باید درست
 آرزوی نفس نتوانی شکست
 روزهات چون در ریاضت افکنند
 نفس را چون آرزو بشکسته شد

باز دانستی ز مفتاح صیام
 زان به گیتی رزقشان افزون نگر
 گسترانیدند در صحرای جان
 بی تعب از وی طعامی خواستند
 روزه بگرفتند با صافی دل
 هر یکی بردند از آن فایده
 روزه گیر و چون حواریون بگوی
 تا فرو ریزد هزارت فایده
 صد هزارت فایده حاصل کند
 قوت روح و قوت ایمان بود
 قوت ایمان بود بی شک و ریب
 بر رخت بگشاید ابواب فتوح
 جمله اشیا را حقیقت یافتن
 این حقیقت کی ترا حاصل شود
 این حقیقت زان بدل گردد پدید
 عکس پیرای حقیقت گردد او
 جمله اندر لوح نقش بیش و کم
 از غبار خواهشات رنگ رنگ
 نقش آن را جمله قابل کی شود
 که نباشد ظلمت و زنگی در او
 و آن شکست آرزوی نفس تست
 تا نبندیش از ریاضت پا و دست
 نفس را هر آرزویی بشکند
 با ریاضت دست و پایش بسته شد

جمله صرف روزه گشتت روزها
آن شب قدری که قدرش در جهان
ناگهان از وی دری بگشایدت
چون نماند هیچ زنگی اندر او
و آنچه اندر لوح میباشد نهان
چون شدت از لوح در دل جلوه گر
قدر روزه جمله معلومت شود
چون ز روزه شمه‌ای دریافتی
مانع شهوات نفسانی شدی
جوش زد آب ریاضت از گلست
شسته شد ز آلودگی دامن ترا

حج

باز عزم حج بیت الله کن
گرتو را ز اعمال حج نبود خبر
استطاعت حلقه چون بر در زدت
طوق امرت بر گلو زنجیر شد
پیش از آنکه عزم ورزیدن کنی
دل مجرد کن ز هر شغلی نخست
ره مده بر دل حجاب حاجبی
کار خود را کن رها با کارساز
کن توکل بر خدا ز آنچه برون
آنچه رو آرد بتو تسلیم کن
باش با تسلیم در حکم قضا
راحت دنیا و دنیا را بهل
از حقوق الناس خوش بیرون خرام
گر هزارت هست زاد و راحله
در جوانی و توانائی و مال
اعتمادی هیچ بر آنها مکن
ور خدا ناکرده کردی اعتماد
ز آنکه در هر جا نگهدارت یکیست
گرتو توفیق حق یاری کند
چون ترا دل از همه بگسسته شد
سوی بیت الله قدم برداشتی
بایدت نومید از امیدگشت

روزها بردی بشب با سوزها
ظاهر است و هست در شبها نهان
زنگ از مرآت دل بزدایدت
هر نفس با لوح گردد روبرو
در دلت آئینه سان گردد عیان
چهره معنی و صورت سر بسر
سر نامفهوم مفهومت شود
پرده اسرار از آن بشکافتی
قاطع خطوات شیطانی شدی
لاله‌های راز بشکفت از دلت
پاک و صافی گشت جان و تن ترا

روی در اعمال آن درگاه کن
در کلام مخبر صادق نگر
شاهد حج از گریبان سر زدت
قصد طوق کعبه دامگیر شد
ساز و برگ ره نوردیدن کنی
خالص الله با قصد درست
بی حجب نه بر در دل حاجبی
چاره کار خود از این کارساز
آیدت از بیقراری و سکون
بردلت این شیوه را تعلیم کن
سرمپیچ از طوق تقدیر خدا
الفت مخلوق بیرون کن ز دل
حق مردم را ادا کن بالتمام
ور صدت باشد زیارات قافله
تا نگردندت همه خصم و وبال
جز خدای خویش را ملجا مکن
جمله را با خویشتن دادی بیاد
جز خدایت کس نگهدارنده نیست
در همه حالت نگهداری کند
جمله با توفیق حق پیوسته شد
بیت خود را جای خود بگذاشتی
از امید کت بود از بازگشت

جاودان خوش خلق باش و مهربان
چون بکلی از امیدت بازگشت
سنت پیغمبر و فرض خدا
کن رعایت آنچه فرموده است رب
شکر ورزی و صبوری پیشه کن
و آنچه داری بذل کن از توشه‌ات
شست و شوئی پس به آب توبه کن
پس در آدرکسوت فقر و فنا
پس بیند احرام با صد احترام
یعنی آنچه سد راهت می‌شود
و آنچه دور از قرب حق اندازد
از همه یکبارگی دوری گزین
پس اجابت را در معنی زده
آتشی در خرمین پندار زن
و آنچه دعوت می‌کنی حق را در آن
پس چنانکه نفس را با مسلمین
قلب خود را با ملایک یار کن
قلب را بنموده یار عرشیان
هرولمه میایدت انگیختن
وز توانائیست دل برداشتن
چون لَوای هرولمه افراشتی
شو برون از غفلت زلات خویش
و آنچه را کونیستی تو مستحق
و آن دمی کافتد بعرفاتت گذر
تازه کن اقرار خود نزد اله
پس تقرب جوی و تقوا از خدا
پرو بال روح بگشا از زلل
ظاهر و باطن عروجی ساز کن
ذبح کن حلق هوا را و طمع
ترک اخلاق بدو شهوات کن
سر چو بتراشی تو بتراش ای همام
واندمی کاندرد حرم داخل شوی
از مراد و پیروی خود برآی
دیدۀ تحقیق هر سو باز کن
طوفها برگرد آن بیست کهن

فرض و سنت را مده از کف عنان
باب نمیدی برویت بازگشت
هر دو را در وقت خود میکن ادا
بر تو واجب ز احتمال و از ادب
مهربانی و سخا اندیشه کن
گر صد انبار است وریک خوشه‌ات
خویشتن را طاهر از هر حوبه کن
با خشوع و با خضوع جانفزا
ساز بر خود ما سوی الله را حرام
مانع ذکر الهت می‌شود
محتجب از نور طاعت سازد
جز خدا از جمله مهجوری گزین
دست جان بر عروة الوثقی زده
هر نفس لیبک عاشق وار زن
خوش از آنش خالص و پاکیزه دان
در طواف کعبه بنمائی قرین
طوف عرش حضرت جبار کن
نفس را کرده قرین فرشیان
از هوا و از هوس بگریختن
قوت و حولی بخود نگذاشتن
کوه هستی از میان برداشتی
وقت رفتن از منا با جان ریش
آرزوی آن مکن ای مسست حق
معترف شو بر خطاها سر بسر
سوی وحدانیتش میجروی راه
سوی کوه مزدلف بگذار پا
وقت بالا رفتنت سوی جبل
بر فراز نه فلک پرواز کن
وقت قربانیت با تیغ ورع
وین دم افشاندن جمرات کن
عیبهای ظاهر و باطن تمام
در طواف از جان و دل مقبل شوی
در پناه ستر و لطف حق درآی
کعبه را ساز زیارت ساز کن
از پی تعظیم رب الیست کن

لیک باید حاصل او را معرفت چون نهی روی تضرع بر حجر باش راضی در جهان از کم و بیش دردم آخر کوه از بهر وداع غیر حق را جمله بر خود کن حرام چون رسد وقت وقوفت در صفا بهر آن روزی که رب ذوالمنن سعیت آرد چون بسوی مروه روی بر شرایط باش حج را مستقیم آنچنان عهدی که بسستی از ازل تا قیامت بر تو بگشاید نقاب چون شدت اعمال حج ای رازدان گر بدین راه و روش حاجی شوی هر دمت از حق بشارتها رسد بر اشارتها چون نیکو بنگری رمز موت و کفن و دفن و بعث و حشر حالت اهل جنان و اهل نار آنچه در دنیا و روز آخرت

کرده باشی بر جلال و سلطنت وز خضوع و عزتش گیری به بر بر نصیب و قسمت قسام خویش آفتاب طوفت افروزد شعاع کن وداع ما سوی الله بالتمام روح و سر خویشتن را ده صفا بر تو بنماید لقای خویشتن جز مروت از خدا چیزی مجوی وز وفا می دار عهد خود قدیم با خداوند جهان عزو جل از وفای عهد مولا سر متاب از کلام مخبر صادق عیان از هلاکت وارهی ناجی شوی ظاهر و باطن اشارتها رسد از قیامت بر تو بگشاید دری سر میزان و صراط و حال نشر جمله در پیش تو گردد آشکار هست پنهان فاش گردد در برت

کعبه

از مناسک شمه‌ای چون یافتی شرح حالی نیز از کعبه شنود دردم اول که مآوائی نبود خوش بهم آب و گلی آمیختند پس بنا کردند هر سو خانه‌ها لیک «اشرف بد» چو بیت اولین ز آن بقرانش لقب ام القرا است حق نخستین ارض آن ایجاد کرد و آن زمینها را که باشد در وسط هم از آنش نام شد بیت العتیق بد چو بیت حق و آدم بانیش در زمان نوح کز طوفان قهر آمدند از امر حق خیل ملک بر زمین آنرا مقابل داشتند پس به فرمان خداوند جلیل

روی دل از ماسوی الله تافتی کعبه را نشناخته سبویش مرو در همه روی زمین جائی نبود کعبه را طرح عمارت ریختند شد هویدا هر طرف کاشانه‌ها شد عبادتخانه روی زمین ز آنکه در هر حالتی اول بنا است پس ز تحتش ارضها بنیاد کرد کعبه گر خوانیش از آن نبود غلط کان نشد در ورطه طوفان غریق بر ملایک فرض شد در بانیش غرق دریای فنا گردید دهر جمله بردند آن بنا را بر فلک بیت معمورش لقب بگذاشتند ساخت از نو خانه آن را خلیل

شرافت زمین کعبه

تا به آخر جمله دانستی درست
بین شرافتها از آن ارض کهن
حضرت آدم در آن بنا شود
نور برمیخاست از وی کوه کوه
ذره‌ای پیش فروغش ماه و مهر
بود یکسان روز و شب از پرتوش
از شعاعش خیره میگذشتش بصر
تیرگی از دیده‌ها مستور بود
کشت از کین بی گنه هاییل را
ریخت آن ناپاک از عدوان بخاک
شد نهان از دیده آن نور زمین
آن شعاعش از نظرها دور شد
دارد از هر ذره خاکش ظهور
از هزاران ساله ره پیدا بود
چشم دل بگشا و نور آن بین
روشنی بخش زمین و آسمان

چون بنای کعبه الله از نخست
از زمینش باز شرحی گوش کن
پیش از آنکه آن بنا برپا شود
بود تلی آن زمین پر شکوه
روز و شب تابنده از مهرش سپهر
بس فروزان بود خاکش مهرش
گرکسی میکرد سوی او نظر
وز فروغش بس جهان پر نور بود
ناگهان دل سخت شد قاییل را
چون بنا حق خون آن مظلوم پاک
پس جهان گردید از آن اندوهگین
ظاهراً نور آن مستور شد
لیک در باطن هزاران بحر نور
نور آن گردیده بینا بود
گر نداری اندرین معنا یقین
نور آن تا حشر باشد در جهان

جهاد

شرح حال کعبه هم مفهوم شد
چند بیتی گوش میکن از جهاد
سوی میدان از جهاد دمدم
عقل را بالشکرش تا این کنم
جهل را بالشکرش در خون کشم
برکشم تیغ ریاضت از نیام
محو سازم نقش کفار از زمین
گاه سلطان گاه درویشتم کنم
گه بلندی بخشم و گه پستیت
جاهدوا فی الله تعلیمت کنم
با تو گویم جاهدوا فی الله چیست
بر سبیل حق هدایت آرزوست
دل ز هر آلالشی یکباره شست
ظاهر و باطن به نفس بد نهاد
وز هدایت سوی حق یابد سبیل

چون ترا اعمال حج معلوم شد
عارفانه باز ای نیکو نهاد
آمدم تا باز افرازم علم
آمدم تا رخش همت زین کنم
آمدم تا رخش در هامون کشم
آمدم تا نفس را گیرم لگام
آمدم تا با سپاه مؤمنین
آمدم کز خویش بی خویشتم کنم
آمدم تا نیست سازم هستیت
آمدم تا نیک تسلیمت کنم
گر ترادل از جهاد آگاه نیست
هر که را سوی بساط قرب روست
خالصاً لله میباید نخست
پس باید کردنش هر دم جهاد
تا کند نفس خبیثش را قتیل

لیک از قول نبی ای مرد راد
آن یکی ظاهر جهاد اصغر است
اصغر با غیر واکبر با خود است
چون جهاد اصغر گردد عیان
چون جهاد اکبر آمد به پیش
تیغ باطن را ندانی گر تو چیست
نفس را تا آرزوی در سراسر است
هان میفکن تیغ باطن را ز دست

بر دو وجه آمد در این میدان جهاد
و آن دگر باطن جهاد اکبر است
آن دو روزه باشد و این سرمد است
بایدت شمشیر ظاهر خون فشان
تیغ باطن کش به قتل نفس خویش
جز خلاف آرزوی نفس نیست
هردمش فوج و سپاهی دیگر است
تا سپاه نفس بتوانی شکست

جهاد با نفس

بازم آمد نکته‌ای دیگر بیاد
ای اسیر دست کفار ببدن
روح و نفس را در آنجا بین امیر
آن وزیر روح عقل ای نیک‌رای
با فضایل محفلی پیراسته
و آن وزیر نفس جهل بدسرشت
از رذایل دامها برداشته
هر نفس باشد به نوعی ای شجاع
چون امیر نفس با جهل وزیر
پادشاه روح و عقل کیخدا
آن اسیری نیست جز طغیان ترا
چيست طغیان نفس را بودن اسیر
روح را گر تو امیر خود کنی
گر نسازی روح را بر خود امیر
تا نیارد نفست ای دارای هوش
خیزو روجت را امیر خویش کن
چون نمائی نفس را بر خود اسیر
چون بامرت نفس فرمانبر شود
چون جنود نفس و نفست شد مطیع
چاکران بینی هزار اندر هزار
تا بهر حالی تو را یاری کنند
چون شدی سلطان به دارالملک تن
یافتی نصرت به میدان جهاد

در جدال روح و نفس از جهاد
پای همت نه به دارالملک تن
عقل و جهل آن دو را گشته وزیر
ملک تن را از فطانت کیخدا
وز محاسن لشکری آراسته
بر متاع دین و دانش دزد زشت
از قبایح فوجها انباشته
روح نفس و عقل و جهل را نزاع
فوجها سازند و آرنندت اسیر
لشکری آرنند و سازندت ره‌ای
وین رهائی نیست جز ایمان ترا
چيست ایمان روح را کردن امیر
نفس را لاشک اسیر خود کنی
کی توانی نفس را کردن اسیر
هر نفس نوعی به طغیانت خروش
نفس کافر را اسیر خویش کن
لاجرم بر نفس میاشی امیر
باجنود خود ترا چاکر شود
پادشاه روح گردیدت شفیع
پیش رویت صف کشیده بیشمار
امر و نهیت را همه جاری کنند
امر و نهیت گشت جاری بر بدن
بر سرت افراشتی چتر مراد

جهاد اصغر

چون گشودی بر رخ ابواب فتوح
 باز بگشاگوش معنی پرورت
 ای شده عازم به کوی اجتهاد
 تامبادا بی گنه یاری کشی
 عاشقان زار چون بی کینه اند
 حق بود آئین و ایشان آینه
 هر که بر آئینه تیغ کین کشد
 زآنکه آئین پیش ارباب نظر
 آینه گر بشکند آئین کجاست
 چون ز آئین آینه رنگین بود
 رنگها در آینه بیننی ولی
 آینه حق را به گیتی زنگ نیست
 میزنی بر آینه سنگی چرا
 چون شکست آینه و آئین نماند
 حق ندارد این چنین ظلمی روا
 بی گناهش عاشق زاری کشند
 بحر قهاریش آید در خروش
 بر خلائق رو نهد سیل فنا
 نی غلط گفتم ورا کو خونبها
 گیرمش شد خونبهای جان و تن
 هان مکن تکفیر من از جاهلی
 حق ندارد قاتل اما کافری
 قاتل است و بل ز قاتل بدتر است
 آن لعین چون آئینه حق را شکست
 لاجرم باب عقوبت و اشود
 تا ببیند آن مکافات عمل
 گر در این معنا ترا هست اشتباه

در معارک از جهاد نفس و روح
 بشنو از وقت جهاد اصغر
 بی تأمل پا مننه اندر جهاد
 بی محابا عاشق زاری کشی
 وجه حق رادر جهان آئینه اند
 نیست بی آئین نمایان آینه
 لاجرم آن تیغ بر آئین کشد
 هست از آئینه دائم جلوه گر
 شد چو آئین از میانه دین کجاست
 گر بود رنگیش از آئین بود
 غافل از آئین دو بیننی احوالی
 غیر آئین هیچ بر رخ رنگ نیست
 غیر آئین بینیش رنگی چرا
 شد بروز حق نهان ودین نماند
 کش نهان سازند با تیغ جفا
 عاشق زار و فساداری کشند
 ز آتش خشم و غضب آید بجوش
 تا بگیرد مرد حق را خونبها
 خونبهای او ندارد جز خدا
 خونبهای حق چسان خواهد شدن
 که ندارد حق بیچون قاتلی
 کان نهان میخواستش از کافری
 آن لعین را هر چه گوئی در خور است
 بر جهان باب ظهور حق بیست
 از قیامت شورشی بر پا شود
 خلق نگذارند در دینشان خلل
 قصه مشتاق را آرم گواه

شهادت مشتاق

ای برادر حالت عشاق بین
 از جهاد جاهلان بی تمیز
 زاویای حق یکی فرزانه ای
 در شریعت مصطفایش پیشوا
 پیروی شرع احمد مذهبش
 گشته عریان از لباس اغنیا

جانفشانی کردن مشتاق بین
 بین چسان دریای خون شد موج خیز
 از می اسرار حق مستانه ای
 در طریقت مرتضایش رهنما
 چشمه فقر فخری مشربش
 کرده در بر کسوت فقر و فنا

سینه‌اش گنجینه اسرار فیض
پرده عشاق را قانون نواز
بسکه مشتاق رخ عشاق بود
بود اندر راه فقر خویشتن
چون بهرحالی مرا آن یار بود
روز و شب بودیم خوش با یکدیگر
در معارج کرده با هم سیرها
هر دوگشته از می جام الست
گرچه می‌بودم منش اندر سبیل
لیک می‌بودیم با هم هم قدم
مقتدای مرشدان راه ما
و آن گرامی پادشاه شه نشان
هم در آنجا گشته آن سید شهید
جذبۀ شوقش ز شهر اصفهان
چون طواف مرقدش دریافتیم
خواستیم آن جایگه منزل کنیم
روز و شب باشیم اندر بارگاه
تا مگر مانیم در آن آستان
خلوتی بی مدعی حاصل کنیم
چون نداده در سکون و در قرار
بعضی از سلاک و اصحاب طریق
جمع گردیدند در آن سرزمین
رشته صحت چو محکم بسته شد
از ارادت حلقه‌ای بر در زدند
از صراط المستقیم آگه شدند
شرط و عهدی نزد ما بگذاشتند
هر یک اسمی یافته ز اسمای حق
سیرها کردند در معراج جان
جامشان از باده چون لبریز شد
مستی آمد «ذیل» هوش از دست رفت
خم می را چون فزون گردید جوش
چون خروش باده خواران شد فزون
بحر مستی شان چو جوش آورد کف
دجله‌ای زان گشت در کرمان روان
بوی مستی شان چو خورداندر دماغ

دیده‌اش آئینه دیدار فیض
در مجاز و در حقیقت نغمه ساز
نزد عشاقش لقب مشتاق بود
بر طریق نعمت الله گامزن
از دل و جان محرم اسرار بود
گه جلیس خانه گه یار سفر
در مدارج کرده با هم طیرها
ظاهرو باطن به یک جانانه مست
بر طریق سالکان حق دلیل
در مسالک راه پیمایش و کم
بد چو سید نعمت الله شاه ما
بود در ماهان کرمانش مکان
هست هم آنجا مزار آن سعید
برد سوی خویش ما را کش کشان
فیضها زان بیحد و مریافتیم
عزلتی در بقعه‌اش حاصل کنیم
در طواف مرقد آن پادشاه
از شر و شور خلافت در امان
حاصل آنجا مدعی دل کنیم
دور دوران هیچکس را اختیار
برخی از یاران و احباب شفیع
مدتی گشتند با ما همنشین
تار الفت در میان پیوسته شد
بر میان دامان خدمت بر زدند
گمراهی بگذاشته در ره شدند
فکر و ذکری در عوض برداشتند
ز آن نموده پرده معراج شق
باده‌ها خوردند در بزم جان
آتش مستی شرار انگیز شد
هرکه هوشیار آمد آنجا مست رفت
گشت افزون باده خواران را خروش
ریخت کفها بحر مستی شان برون
دجله دجله شد روان از هر طرف
شورشوی افکنند در کرمانیان
فرقه‌ای گشتند ز ایشان تر دماغ

از پی مستی به ماهان آمدند
بود ماهان چون زکرمان قریه‌ای
بر همه راه معیشت بود تنگ
صحبت یاران بدل تأثیر کرد
رخت بر بستیم از آن جایگاه
نرم نرمک تا به کرمان آمدیم
چون درون شهرمان مأوای شد
آتش رشک و حسد شد شعله‌ور
امتحان آمد چو رسم سالکان
اهل ظاهر چون همه بازاریند
بی خبرشان از خلوص اعتقاد
وز حسد تکفیر ایشان می‌کنند
از ملامت گردها انگیختند
واعظی بودش در آن کشور مقام
جوش زد در سینه‌اش دیگ حسد
بانگ زد هر سوی بر اصحاب خویش
اهل باطن رخنه در دین کرده‌اند
چون ضرورت هست در دین اجتهاد
ورنه ایشان را به اندک مدتی
بازوی باطن چو گردشان قوی
پرده اصحاب ظاهر شق کنند
الغرض مردم به نوعی اجتهاد
لیک چون باری نمیشد کارگر
ناگهان چرخ ستمگر از قضا
هر یک افتادیم نوعی در بلا
اولیا را چون ولایت از بلاست
چون بلا نوبت زن مشتاق شد
واعظ بی‌دین غدار شقی
سوی مسجد رفت با اصحاب خویش
گفت کاینک هست وقت اجتهاد
قتل این درویش و یارانش کنید
چون به ناحق کشت آن مشتاق را

همچو مستان باده خواهان آمدند
میشد آنجا هر دم افزون فرقه‌ای
رفت از کف ذیل آرام و درنگ
همریشان نیز دامنگیر کرد
روی آوردیم با یاران به راه
می‌پرست و باده خواهان آمدیم
شهریان را شورشی بر پای شد
حاسدان را کرد دامن پر شرر
سالکان را گشت وقت امتحان
از طریق اهل باطن عارینند
میدهند از جهل نسبت بر فساد
بی‌گنه قصد تن و جان می‌کنند
بیش و کم طرح عداوت ریختند
اهل ظاهر را در آن کشور امام
بر ضمیرش راه دانش کرد سد
کای گروه مؤمنین صدق کیش
وز بدع تجدید آئین کرده‌اند
قلع ایشان باید از تیغ جهاد
بازوی باطن بگنجد قوتی
ظاهر و باطن به تیغ معنوی
تیغ ما را کند و بی رونق کنند
میکشند از هر طرف تیغ جهاد
مستی سلاک میشد بیشتر
کرد مشتاق مرا از من جدا
او به کرمان و من اندر کربلا
این بلا نبود که عین مدعاست
در ولایت از حریفان طاق شد
کان به ظاهر داشت خود را متقی
جمع کرد از هر طرف احباب خویش
تیغ میباید کشیدن در جهاد
تیغ بر کف سنگبارانش کنید
نغمه ساز پرده‌عشاق را

شهادت درویش جعفر

بر جمال دوست محو و عاشقی

بود جعفر نام آنجا صادقی

چون به خون غلطان تن مشتاق دید
خون او را هم به ناحق ریختند
جمله غافل زین که خون بی گناه
واعظ و اصحاب او گشتند شاد
دیگر از دنیا و عقابان چه باک
چون شدی آگاه ای فرخنده خو

رفت و از خونش بدامان برکشید
چون دو خون با یکدیگر آمیختند
میکنند بس کشتی جانها تباه
که خدا راضی شد از ما در جهاد
کز معاصی جمله گردیدیم پاک
از جهاد واعظ و اصحاب او

واعظ بیدین

شرح حالی باز از واعظ شنو
واعظ بیدین چو بد دنیا پرست
دین به دنیای دنی بفروختی
برده بس اوقاف را مال و منال
گندم و جو بس بهم انباشتی
رشوه گیری از خلایق پیشه اش
شهوتش بگرفته هر شب تا سحر
صولتش هر صبح تا هنگام شام
بسکه بدهنگامه ساز شرع و عرف
خویش را صدر و مصدر ساختی
هم امام شرع و هم قاضی شدی
در مساجد با هزاران گیر و بند
بد تمام او را متاع دنیوی
این همه بودش ولی دینش نبود
ظاهر ارچه عابد و دیندار بود
بود ظاهر کسوت دین داریش
آنچه از دین فاش میکرد او به خلق
تا ندانند احمقانش دزد دوز
گرچه دزدان بهر دنیا دشمنند
لیک آن بیدین غدار عنود
نفس و شیطان کرده بودندش مهار
این سوی شهوات نفسانی کشان
آن ز شهوت ساخته شیرینش کام
آن کشانش راست در فرج و گلوی
آن انیس خلوت جوع و معیش
آن ز خوردن خاطر شادش دهد
نفس چون در شهوتش انداختی

رهزنش دان وز قفای او مرو
عاقبت از مکر دنیا گشته مست
کیسه های سیم و زر اندوختی
خانه ها پر کرده مالا مال
سربه کیوان فلک افراشتی
سورخواری در جهان اندیشه اش
دختران بکر مه سیمای به بر
داشت بر پا خلق را همچون غلام
گشته خود مسند طراز شرع و عرف
حاکم شرع منصور ساختی
مفتی مستقبل و ماضی شدی
پایه های منبر و عرش بلند
هیچ در دنیا نبود او را کمی
غیر دنیا هیچ آئینش نبود
لیک باطن عاصی و غدار بود
پرده ای بر چهره غداریش
دام مکاری بودش اندر زیر دلقت
بود دین داریش نعل و ازگون
نعل و ارون از برای آن زنند
از برای دین و دنیا هر دو بود
میکشیدند از دو سو بی اختیار
وان سوی خطوات شیطانی کشان
این ز خطوت بافته بردینش دام
این کشانش در کجی خلق و خوی
و این جلیس سطوت ما و منیش
این به بردن حیلها یادش دهد
حیل شیطان برایش ساختی

الغرض خود را به آن دو باخته گه اسیر نفس و گه شیطان شده هیچ با ایشان نورزیده جهاد مجتهد شد اجتهاد آغاز کرد بر دلش حب ریاست راه زد چون جهاد او غرض آلود بود راه زد آن احمقمان را ز اجتهاد وز جهادش جز زیان سودی نیافت مژده داد اصحاب را ناز و نعیم ریخت خون بی گناهان را بخاک کامش از دنیای دون حاصل نشد چون سر از جیب جهاد افراختی

نفس و شیطان را ز هم نشناخته تابع فرمان این و آن شده بیخبر از راه و رسم اجتهاد جهدها کرد و جهادی ساز کرد در نهادش خیمه و خرگاه زد نه ز بهر حق برای سود بود دین و دنیاشان همه بر باد داد غیر ظلمت بردلش نوری نتافت رفت با اصحاب یکسر در جحیم ساخت جان خویش با خلقی هلاک حاصل از دنیاش کام دل نشد واعظ و اصحاب را بشناختی

مکافات عمل

باز بشنو زان حریفان دغل همین پرهیز از جهاد احمقان چونکه واعظ بهر دنیای دنی حیلها انگیخت با احباب خویش هر نفس نوعی دم آگاه زد تیز کرد از قهر تیغ ظلم و کین کشت ناحق جعفر و مشتاق را وجه حق را در جهان بیوفا خواست تا حق را نماید مختفی نور حق را چون نباشد انظفا بحر قهاری حق آمد بجوش سیل غارت روی در کرمان نمود چونکه ظل الله آمد پادشاه قهر و لطف حق از او دارد ظهور پادشاه عهد را کرمانیان وز جهالت فتنهها انگیختند پادشه گردید از ایشان خشمناک کرد یکسر خانهها زیر و زیر اغنیا را گنج زر تاراج کرد هیچ بر جا دختر بکری نماند از قیامت باز شد هر سو دری

شرح حالی در مکافات عمل بین چها شد ز اجتهاد احمقان شد مجاهد با هزاران رهنزی وعظها بنمود با اصحاب خویش تا همه آن احمقان را راه زد ریخت خون بی گناهان بر زمین زخمها زد بس دل عشاق را آینه بشکست با سنگ جفا نور او سازد ز دلها منطفی بیشتر ظاهر شود از اختفا موج زد شد جمله طوفان و خروش خانه کرمانیان ویران نمود پادشاهی یافتنه او از الهه گاه ظلمت می نماید گاه نور باز پیچیدند از فرمان عنان بی محابا طرح عصیان ریختند جمله را فرمود در یک دم هلاک ذره ای نگذاشت از کرمان اثر از دیار زندگی اخراج کرد جز خیال مرگشان فکری نماند تا فلک افراشت از شیون سری

سر ز خاک آورد بیرون زلزله
وعظ رفت و واعظ از منبر فتاد
مانند از یک وعظ بیجا کردنش
هیچ با نفسش نکرده اجتهاد

گنبد افلاک شد پر ولوله
مجلس وعظش به محشر در فتاد
طوق لعنت تا ابد در گردنش
نفسها بس داد بر باد از جهاد

اوقات جهاد

مطلب ما زین حکایات و بیان
آن بیان اولین را یادکن
گرتو را میل جهاد اصغر است
یا دمی که نفس را قاتل شوی
یا که باشی کاملی رادر رکاب
نفس را کشته جهاد اکبرش
زانکه چون او نفس را قاتل شده
وز هوا و از هوس گردیده پاک
قاطع شهوات نفسانی شده
امر و نهی حق بجا آورده است
شوق نموده پرده پندار را
حب دنیا را به قلبش راه نیست
از صفات و ذات خود مطلق شده
گر هزاران ره کشندش از برون
ظاهرش بازور و باطن شیرگیر
گر کند آهنگ میدان جهاد
زانکه جهدش از غرض عاری بود
ورنه جهد از جانب باری بود
جهد باری گر به جانت آرزو است
یا بکش مردانه نفس خویش را
یا برآ اندر رکاب کاملی
جهد تو با جهد او محلق شود
جهد حق ریزد چو طرح اجتهاد
گردر این معنی که گفتم ابلهی
گویدت آن بوالفضول تیره رای
اشتباهش رامده در سینه راه
امر کامل چونکه امر حق بود
گر نه بر ما امر حق امرش بدی
چون اولوالامر است کامل در جهان

بد چو اوقات جهاد اندر میان
در جهادت وقتها تعدادکن
در دو وقتت این جهاد اندر خور است
از جهاد اکبرت کامل شوی
کز جهاد اکبر آمد فتح باب
بهر حق باشد جهاد اصغرش
در جهاد باطنی کامل شده
سینه حقد و حسد را کرده چاک
رافع خطوات شیطنی شده
نفس را بر سر لگامی کرده است
گشته مظهر جلوۀ دلدار را
میل قلبش جز به وجه الله نیست
مظهر ذات و صفات حق شده
خوف و حزنی نبودش از اندرون
ظاهر و باطن به امر حق دلیر
لاجرم برجاست او را اجتهاد
جهد او از جانب باری بود
گرکنی جهدی خطاکاری کند
جان به میدان جهادت چاره جواست
آن سنگ خونخوار کافرکیش را
تا کند آسان ترا هر مشکلی
نیز جهد هر دو جهد حق شود
لاجرم نبود خطائی در جهاد
در دل آرد اشتباهت ناگهی
جهد کامل چون شود جهد خدای
در جواب او بگو بی اشتباه
جهد او با جهد حق ملحق بود
کی خطاب از حق اولوالامرش بدی
هست امرالله بر ما امر آن

امر او با امر حق چون شد یکی
چونکه تجویز جهاد اصغر
وصف کامل را شناسا آمدی

جهد هم جهد حق آمد بیشکی
شد مبرهن در دو وقت اندر برت
بر اولوالامریش دانا آمدی

جهاد اکبر

باز از وصف جهاد اکبر
ای که جویدای جهد اکبری
نفس و روح را ندانسته زهم
نه بکف دامن رهبر یافته
بیخبر از وقت و وضع اجتهاد
ترسم آخر نفس مغلوبت کند
تا نگیی دامن رهبر نخست
آن دمت وقت جهاد آید به بر
همچنانکه در جهاد اصغر
در جهاد اکبر هم ای فتا
اذن کامل تا نگرده رهبر
رو بجو اول در این ره رهبری
رهبریش را ندانی گرتو چیست
موت هم هر دم ز قلاب دگر
گر نه ای آگه از آن قلابها
آن مقالات نخستین یادکن
تا بچنگ افتد ترا قلابها
بابها بر رخ چو مفتوح شود
کشته گردد نفس کافرکیش تو
و آن جهاد اکبر حاصل شود
چون لبالب شد ترا جام مراد

شماه ای سازم مبرهن در برت
جاهد میدان نفس کافری
پی نبرده بر بساط بیش و کم
نه ز رهبر دانشی دریافته
میروی تنها بمیدان جهاد
با سپاه خویش منکوبت کند
اجتهادت نیست در این ره درست
کایدت در دست ذیل راهبر
اذن کامل بود در ره رهبر
اذن کامل نیز باید رهنما
هست بیجا این جهاد اکبر
تا نماید در جهادت رهبری
غیر موت اختیاری هیچ نیست
میگشاید بر رخت باب دگر
نیست مفتوح به رخ آن بابها
شرح آن ده باب را بنیادکن
بر رخت مفتوح گردد بابها
شرح هر قلاب مشروح شود
هیچ نگذارد حجابی پیش تو
بر تو آسان حل این مشکل شود
از نماز و روزه و حج و جهاد

توبه

باز استغفاری از هر حوبه کن
آمدم تا باز در بزم سخن
آمدم تا باز سازم آگهت
آمدم تا باز با قلب سلیم
آمدم تا فقر ارشادت کنم
آمدم تا نیستت از هستت کنم
آمدم کز موت یادت آورم

بازگشتی سوی باب توبه کن
تازه سازم رسم آئین کهن
از مقالات نخستین در رهت
آرمت رو بر صراط مستقیم
از خلایق فرد و آزادت کنم
وز شراب نیستی مستت کنم
گاه غمگین گاه شادت آورم

آمدم تاگیرمست از کف عنان
آمدت تا آورم قلابها
آمدم کز توبه بگشایم درت
توبهات چون بابی از ابواب بود
باز از توبه نخست آغاز کن
گرچه شرحی ز آن نخستین گفته شد
لیک چون از رشته شرح و بیان
اندکی از شرح آن ناگفته ماند
این زمان شرحش نمایم بالتمام
آفتابست گردمی مستور گشت
لیک از مستوریش آمد عیان
توبهات از دیده گر مستور شد
آفتاب از فاش ماند در جهان
نجم طاعت باز چون پنهان شدت
توبه چون آمد ندامت بایست
یعنی از هر جرم باشد دسترس
وین ندامت عامیانه توبه است
لیک باشد توبه خاصان دگر
کردنت در خلوت باطن مقام
توبه خاصت چو دانستی که چیست
گر تو را زین توبه دل آگاه نیست
همچنانکه هست موت اضطرار
بشنوی از حق ندای ارجعی
اندر این رجعت ترا بی اختیار
یعنی از هر جوهری و هر عرض
پس قدم زن در ره یاری شدن
مخلصانه خالص از نقص و عیوب
تا خلاصی یابی و دانی گناه
آنچه از دنیا و عقبا در نظر
پرده ذنب است محبوبت کند
هست واجب طالب دیدار را
غیر مطلوب از همه تائب شدن
ز آنکه نبود سوی درگاه اله
چون بساط توبه گستردی به پیش

بدهم اندر دست عزرائیل جان
سوی موتت برگشایم بابها
سوی باب اول آییم رهبرت
و آن ترا در ره نخستین باب بود
وانگهی ابواب دیگر باز کن
گوهری چند از بیانش سفته شد
پیچ و تابی اوفتاد اندر میان
گوهر اتمام آن ناسفته ماند
آفتابی تا برآید از غمام
دیده از نادیدنش بی نور گشت
صدهزاران نجم حکمت در میان
از عباداتت بصر پر نور شد
کس چه داند حالت سیارگان
آفتاب توبه نورافشان شدت
در ندامت استدامت بایست
بایدت شستن از آن دست هوس
توبهات از هر گناه و حوبه است
و آن بود در ملک معنی از صور
رسنتت از لذت ظاهر تمام
نیز خاص الخاص را هم توبه ایست
غیر رجعت سوی باب اله نیست
رجعت سوی حقت بی اختیار
اندر آئی در سرای ارجعی
باید افکندن در آن دربار
بایدت اعراض کردن بی غرض
راجع اندر در گه باری شدن
ساختن خود را ز تخلص ذنوب
نیست جز محجوب بودن از اله
گرددت اندر مراتب جلوه گر
محتجب از یاد محبوبت کند
طالب دیدار وصل یار را
گر همه باشد وجود خویشتن
از وجود خویشتن بدتر گناه
توبه کردی از ذنوب نفس خویش

توبه فضیل

خاک زر گردید خودناکرده میل
از در توبه فضیل ابن عیاض
قطع قطاعی خود کرد از طریق
ساخت ایثار سبیل لایزال
خواست نزد هرکسی و ناکسی
حق خود را جمله کردنش حلال
می نهادش هر زمان باری بدل
کز ادای دینش آرد در نشاط
کی ز کف در باخته دامن سود
گر توش با دست بیرون آوری
سازمت آزاد از وزر و وبال
بر کفش مشیت زری ظاهر نمود
بانگ بر زد آن جهود و گفت هی
توبه آنکس که گردد مستجاب
صافتر از مهر انور میشود
چون تودست آوردی آن شد زر پاک
داخلم در حلقه اسلام کن
هیچ اندوهیت نگذارم بدل
نقد اسلامش بجان انعام کرد
دل تهی فرمود از گرد ملال
جز به محبوبت نماند هیچ میل
سوزدت دل از تف نقصان و سود
ره نوردد در طریق رهنمایی
بارها بر دوشت از وزر و وبال
زیر بالینش ترا خاک وجود
دست قدرت ز آستین آرد بیرون
مهروش خاک وجودت زر کنند
پاک شد زر وجودت از رصاص
دام کفرش را بسوزد تار و پود
خاک وزر یکسان شود اندر برت
زر شود خاکت بدست و خاک زر
بهر موتت اولین قلاب بود
رجعتی بر درگهش دریافتی

بین چسان از توبه در دست فضیل
چون هدایت رادآمد در ریاض
گشت توفیق خداوندش رفیق
آنچه بودش در کف از مال و منال
عذر تقصیرات و حلیت بسی
چون از آن دیدند آن تبدیل حال
جز جهودی کان نمی کردش بحل
و آن نبودش هیچ شیئی در بساط
ناگهان روزی بگفتش آن جهود
هست پنهان زیر بالینم زری
حق خود را بر تو بنمایم حلال
دست برد از زیر بالین جهود
چون بر آورد آن زر از بالین وی
خوانده بودم من به تورات و کتاب
خاک اندر دست او زر می شود
در نبودم زیر بالین غیر خاک
نقد اسلام کنون انعام کن
تا ترا از جان و دل سازم بحل
پس فضیلش تابع اسلام کرد
خویش را آورد بیرون از وبال
گر توهم تائب شوی همچون فضیل
نفس اماره که میاشد جهود
ساخته با حب دنیای دنی
بسته از سرقت پی مال و منال
کرده پنهان بهر دام نفع و سود
توبهات کان جای دارد در درون
خالص و پاکت ز پا تا سرکنند
چون زهر غل و غشی گشتی خلاص
آردت اسلام آن نفس جهود
چون مسلمان گشت نفس کافرت
خاک و زر چون گشت یکسانت به بر
چون ز توبه کان نخستین باب بود
روی دل از غیر حق برتافتی

زهد

باب دویم از تزهده سازکن
آرم و بگشایمت ببابی دگر
با تزهده سازمت پرهیزکار
افکنم در لذت روحانیت
بخشم ازدنیا و عقبه انقطاع
قلع استمتاع نفسانی کنم
سازمت مقبول درگاه اله
وآنگهی نزدیک با یارت کنم
سوی باب دویم آیم رهبرت
روز و شب در جستجوی اوگمی
وز تزهده باب دویم سازکن
آنکه از زهدش بود پرهیزگار
از چنین زهدش بایدگشت دور
دام راه پارسائی باشدش
مجرم و مردود باب کبریا
نه ز بهر پارسائی باشدش
سازدش مقبول باب کبریا
هریک از آن زاهدان را مقصد است
و آن سه هر یک گنج و دیگرها طلسم
زهد عام و خاص و خاص الخاص دان
جسم و نفس و روح را پرهیزکار
بر سه قسمت پرده اش بشکافتی
مرکب نفس ترا باشد لگام
با تزهده جسم را ممتازکن

باز قلاب تزهده سازکن
آمدم تا باز قلابی دگر
آمدم کز زهد انگیزم غبار
آمدم کز لذت جسمانیت
آمدم تا سوزمت یکسر متاع
آمدم کز شهوت فانی کنم
آمدم کز انقطاع مال و جاه
آمدم تا دور ز اغیارت کنم
آمدم کز زهد بگشایم درت
ای که تو جویای باب دویمی
ساز و برگ زهد ورزی سازکن
کیست دانی زاهد پرهیزگار
یعنی از زهدش بجان آرد غرور
زانکه او زهد ریائی باشدش
داردش پیوسته با کبر وریا
زهد میباید خدائی باشدش
تا دهد پرهیزش از کبر وریا
زهد را گرچه مراتب بیحد است
لیک رأس جمله باشد بر سه قسم
ور ندانی آن سه را نام و نشان
وین سه زهدت میکند هنگام کار
چون تو اقسام تزهده یافتی
قسم اول کان ترا زهدیست عام
شرح حالی ز آن نخست آغازکن

زهد عام

جسمت از جیب تزهده سرزند
کردنت پرهیز با صد اهتمام
ز آن به عصیان بیخشد رابطه
جانب زهد وورع بگریختن
خود ز هفت اندام صادر میشود
یک بیگ را بر شمارم نامها
پس زبان این هفت باشد بر تو درج

زهد عامت حلقه چون بر درزند
باید از لذات جسمانی تمام
و آنچه را جسم تو گردد واسطه
باید از آن دوریست انگیزتن
و آنچه را جسم تو ظاهر میکند
گر ندانی چیست آن اندامها
گوش و چشم و دست و پا و بطن و فرج

همچنانکه وقت مردن ز اضطرار از همه پیک اجل دورت کند این زمان هم باش از آن هفت دور و نبندی جمله باب دوزخند جمله باشندت گه تدبیر و رای گر ببندیشان ز هر اطوار زشت درگشائیشان چو نیکو بنگری چون ز هفت اندام جسمت شد بجان رو مهیا کن ز زهدت قفل و بند دیده از دیدار نامحرم پیشوش دست را مگشای بر غارتگری بطن را میساز خالی از طعام غیبت مردم میاور بر زبان جسم را مایل بهر زیور مکن جاودان میدار از اغیار و یار تا کند آزادت از هر قید و دام زهد جسمانی عامت این بس است

جمله اعضای تو و مانند زکار ز اتصال جمله مهجورت کند زن بیاب هر یکی قفل نفور در میان نار و جنت برزخند گه بخت گه بدوزخ درگشای بر تو بگشایند ابواب بهشت هر یک از دوزخ گشایند دری بابه های دوزخ و جنت عیان بابه های دوزخت بر رخ بیند وز کلام غیر حق بر بندگوش پای را مگذار سوی هر دری فرج رامیدار محکم از حرام قفل خاموشی همی زن بر دهان جز حریر زهد اندر بر مکن پای تا سر خویش را پرهیزگار زهد جسمانی که بودت زهد عام ز آنکه عامی راهمین آئین بس است

زهد خاص

قسم اول چون ز زهدت شد بیان باز اندر قسم دویم کن نظر زهد خاصت چون گریبانگیر شد همچنانکه دردم نزرع روان مرگت از دنیا و مافیها تمام نفس را ده در کف زهدت عنان شهوتش را بگسلاند بند و دام مطلق از قید علایق سازدش بنده از ترک علایق گردنش کز جهان یکباره بیرونش کشد رویش از دنیا سوی عقبا کند ترک هر اندیشه سازد پیشه اش نه سرشاهی ملکش در جهان نه خیال صلح و نه جنگش بود زهد خاصش با نوید آخرت ز آخرت بگشاید او را چون دری

زهد جسمانی عامت شد عیان زهد نفسانی خاصت را نگر دست و پای نفس را زنجیر شد گردی آزاد از غم سود و زیان دیده بر بنده الی یوم القیام تا کند یکباره بیزارش ز جان سازد آزادش ز شهوتها تمام بی علایق از عوایق سازدش رشته تجرید اندر گردنش کشکشان تا سوی بیچونش کشد تارک دنیا و مافیها کند پیشه سازد ترک هر اندیشه اش نه گدای لقمه بر باب شهان نه هوای نام و نه ننگش بود بخشش در کف کلید آخرت سازدش از آتش سوزان بری

و آنچه از حق دور و مهجورش کند
 زهدش از دنیا چو شد ترک طلب
 نه فرح را ز آن بود در انتظار
 بیند اندر فوت دنیا راحتش
 هم ز آفت باشدش بگسیختن
 ترک دنیا کرده بهر آخرت
 کرده ذلت را بعزت اختیار
 ز اطعمه برکنده دندان طمع
 عاقبت در رنج عقبایافته
 ذکر حق بر غفلتش غالب بود
 ظاهراً در دار دنیا مسکنش
 هیچ نگذارد بخود کبر و منی
 حب دنیا چونکه رأس هر خطا است
 گر نباشد پای آن اندر میان
 زانکه در این دیر پر شور و فتن
 تن کجا بی سر تواند زندگی
 گرتنی را قطع گردد دست و پای
 لیک از تن چون جدا کردند سر
 سر چو از تن رفت رفت آن زندگی
 نفس را تا حب دنیا باشدش
 ور کند ترکش ز خود با زهد خاص
 این بود این زهد نفسانی خاص
 قسم دوم چون ز زهدت گفته شد
 نفست از دنیا و مافیها تمام
 یافت از زهدت نوید آخرت
 ز آخرت بگشاد بر رویش دری
 یافتی از ترک دنیا ای همام

بی تأسف زهد از آن دورش کند
 نه در آن عجیبش باشد نه عجب
 نه عوض نه مدح آنرا خواستگار
 داند اندر بودن آن آفتش
 در پناه راحتش بگریختن
 هیچ در دنیا نجوید فاخرت
 راحتی جز رنج نبود خواستگار
 جوع را او برگزیده بر شبع
 رخ ز محنتهای دنیا تافته
 غفلتش از ذکر حق هارب بود
 باطناً در دار عقبایافته
 وارهد از حب دنیای دنی
 هر خطائی را از آن نشو و نما است
 لاجرم نبود خطائی در جهان
 در خطایا آن سراسرست و جمله تن
 تن ز سر میباشدش پایدگی
 همچنان باشد حیات او را بجای
 از حیاتش کی بجا ماند اثر
 زندگی چون رفت کو پایدگی
 هر خطائی ز آن مهیا باشدش
 از خطایا جمله میگردد خلاص
 کان ز دنیای دنی کردت خلاص
 زهد خاصت را گهرها سفته شد
 روی بر تابیده با صد اهتمام
 آمدش در کف کلید آخرت
 هیچ بادنیایمانند او را سری
 زهد نفسانی خاصت را تمام

زهد خاص الخاص

باز بنگر سوی قسم سیمین
 زهد خاص الخاص چون پیش آیدت
 همچنان کز صرصر جانگاہ مرگ
 در بهارستان آمالت به جان
 رو نهاد در خانهات سلیل فنا
 افتد از بانگ هیاهوی ممات

زهد روحانی خاص الخاص بین
 صفوت روح صفا کیش آیدت
 هیچت از هستی نماند شاخ و برگ
 غنچه‌ای بر شاخ نگذارد خزان
 هیچ معموریت نگذارد بجا
 رخنهات هر سو در ایوان حیات

وز خروش و شایون جان کنندت
طایران کاخ اوهام و خیال
های و هوی جانسپاری در سرت
نه وجودت دانی آن دم نه عدم
مرگت ازدنیا و عقبا سربسر
با تزهده روح را مشغول کن
تا زهر نیک و بدی دورش کند
فارغ از دنیا و عقبا سازدش
هر دو دنیا را کند بروی حرام
گر ترا مقبول نبود قول من
کاهل دنیا را بود عقبا حرام
همچنین دنیا و عقبا بالتمام
زانکه اهل الله را چیزی دگر
بارضای حق همه پیوسته اند
پای تا سر خالص از بیم عقاب
بسته ازدنیا و از عقبا نظر
از امید جنت و بیم جحیم
ساخته مست می اخلاصشان
گرچه از دنیا و عقبا رسته اند
لیک ایشان را رود ز امر خدا
زین سبب فرموده اندر مشوی
«چون از آن گشتی همه چیز از توگشت
زاهدی زاهدان اینست این
چون چراغ زهد شد روشن ترا

ریزد از هم چار دیوار تننت
ز آشیان جسمت افشانند بال
هیچ نگذارد هوای دیگرت
نه حدوث خود شناسی نه قدم
سازد اندر جانسپاری بی خیر
از دو عالم بیخود و معزول کن
جز خدا از جمله مهجورش کند
بی خبر از هر دو دنیا سازدش
سازدش در صف اهل الله مقام
بشکن از قول نبی ذوالمنن
اهل عقبا را بود دنیا حرام
هر دو می باشد بر اهل الله حرام
جز رضای حق نباشد در نظر
وز رضای خویشتن بگسسته اند
نیست طاعتشان به امید ثواب
با تزهده کرده عمر خویش سر
دل تهی کرده به اخلاص قدیم
زهد روحانی خاص الخاصشان
از دو عالم با خدا پیوسته اند
سایه وش دنیا و عقبا در قفا
زاهد دنیا و عقبا مولوی
چون از آن گشتی همه چیز از توگشت»
رو بجو مردانه زهدی این چنین
خاک تن گردید ز آن گلشن ترا

قصه یوسف

لمحه ای در قصه یوسف نگر
چون زلیخا را عنان اختیار
شحنه میلش گریبانگیر شد
رفتش از کف دامن صبر و قرار
خواست آرد دامن وصلش بچنگ
تا مراد دل از آن حاصل کند
یوسف آن خورشیدگردون جمال
از نم زهدی که بودش در سرشت
هرچه می خواندش زلیخا در درون

بین چهاشد نخل زهدش را ثمر
رفت بیرون از کف پرهیزکار
میل یوسف در دلش زنجیر شد
وصل یوسف را بجان شد خواستگار
گیرد اندر برمیانش تنگ تنگ
حاصل از وصلش مراد دل کند
محرم خلوتسرای ذوالجلال
خاک تن با آب زهدش می سرشت
وش زهدش میکشید او را برون

غیرت زهدش جو دامنگیر شد
هرچه می‌گفت او بترک خواهشش
عاقبت زهدش بزنندان بر نشانند
گرچه در خون غرق شد پیراهنش
چون زلیخا شد ز وصلش ناامید
حیله‌ای کرد و بزندانش فکند
لیک یوسف بود آزادش ز دام
همچنین میبود بر زهد استوار
بود چون زهدش بفرمان اله
تخمی از زهد الهی برشانند
زهد ورزید و صبوری پیشه کرد
برگ او را گشت برگ سروری
زهد یوسف را نبی الله کرد
پس فزون شد دمبدم اخلاص گشت
زهد یوسف را چو دانستی ثمر
یافتی زهدی که دویم باب بود

توکل

باز قلاب توکل سازکن
آمدم تا بر رخت بایی دگر
آمدم تا سوی حق رویت کنم
آمدم کز حرص مال و حب جاه
آمدم تا بیکس و یارت کنم
آمدم تا از غم فرسودگی
آمدم تا از خلاص سیم و زر
آمدم تا سوزمت انبارها
آمدم یکبارگی از ماسوا
آمدم کز سیمین قلاب تو
تا نمایم همچو مردان رخت
ای توکل را نموده زیب خوان
از توکل گر تو آگاهیست نیست
وه چه کاسه زیب خوان کاملان
کی تواند یافتن هر بوالهوس
نشکند مهر و نوشدکس از آن
چون توکل بر خدا امر خداست

دست و پای نفس در زنجیر شد
تیز تر میشد زلیخا آتشش
دامن از دست زلیخا برفشانند
تر نشد از آب عصیان دامنش
جان بلب از حسرت وصلش رسید
آردش تا زین وسیله در کمند
هیچ در دامش نمیفرسود کام
تا که شهر مصر را شد شهریار
ساخت آن فرمان بریش از گناه
ز آن نهال پادشاهی برنشانند
تانهالش سبزه گشت و ریشه کرد
بارگردیدش بر پیغمبری
بندگی بخشید و آخر شاه کرد
زهد عامش خاص الخاص گشت
گشتی از اقسام زهدت باخبر
بهر موتت دویمین قلاب بود

از توکل باب سیم بازکن
باز بگشایم ز قلابی دگر
روی از هر سو به یک سویت کنم
سازم آزادت بتوفیق اله
جز خدا از جمله بیزارت کنم
بخشمت از هر دوکون آسودگی
سازم آزادت ز بند نفع و ضرر
افکنم از دوش و گردن بارها
آرمت روی توکل بر خدا
برگشایم نیک سیم باب تو
از ره و رسم توکل آگهت
گشته بر خوان توکل میهمان
آن ترا بر خوان ایمان کاسه ایست
سرمهر از مهر حی جاودان
بر شکست مهر یزدان دسترس
جز توکل بر خدا آوردگان
و آن به گیتی اهل ایمان را سزاست

کن توکل از دو عالم بر خدای
 چیست ایمان و توکل ای مرید
 وین کلیدت را حقیقت آشکار
 ور به اصل اختیار آری توپی
 چون توکل را نمودی اختیار
 وان دو در هنگام تثبیت و اثر
 گر به معلول توکل مثبت است
 ور به علت علتش را مثبتی است
 پس توگر خواهی متوکل شوی
 همچومیت نفس را کن شست و شوی
 پس ز اسباب و امانات حیات
 توسن مقدور بر همت مران
 هیچ از همت دم قدرت مزن
 نه بگوکاید فلان مقسوم من
 نگسلد تا رشته ایمان تو
 چون توکل رامعانی و بیان

وز توکل باب ایمان برگشای
 آن یکی قفل است و آن دیگرکلید
 گر بخواهی اختیار است اختیار
 باشدت تقدیم شی در حق شی
 ز اختیارش بین دو علت آشکار
 میزند از علت و معلول سر
 منعش از کل مباهی علت است
 جز خدایش خود بگوکی علتی است
 نه علیل و نه متعلل شوی
 پنج نوبت آنگهش تکبیرگوی
 کن وداعی همچو تودیع ممت
 از توکل اینست ادنی پایه دان
 قدرت را تهمت همت مزن
 نه بگوکامد فلان معدوم من
 از ثبوت و نفی این و آن تو
 اندکی دریغافتی ای رازدان

اهل توکل

حالت اهل توکل گوش کن
 این شنیدم کز ولی کاملی
 کاملش چون دید با صدق و صواب
 تا بیان ناکرده معلومش شود
 ناگهان محتاجی آمد بردرش
 شد پر از زر دست محتاج گدای
 مرد کامل آن ولی ذوالمنن
 گفت با سائل سوآلت را بگوی
 سائلش گفتا که با این آگهی
 گفت تاگیری تو از من اعتبار
 ورنه میدانند خدای غیب دان
 بی تأمل یک یک میگفتمت
 لیکنم در جیب دانکی بود زر
 کی مرا میبود با اینگونه حال
 چون برون آوردم آن زر را ز جیب
 از توکل آنچه مقصود تو بود
 یعنی ار داری توکل بر خدای

شهد ایمان از توکل نوش کن
 کرد تحقیق توکل سائلی
 ساعتی فرمود صبرش در جواب
 از توکل آنچه مقصودش بود
 داد از جیب او بکف مشت زرش
 شکرگویان رفت بیرون از سرای
 گوهر افشان گشت از درج سخن
 مسئلت آنچت که میباید بگوی
 در سوآلم از چه کردی کوتاهی
 بی تکلم آنچه هستی خواستگار
 کز توکل آنچه میبودت نهان
 گوهر اسرار بس می سفتتمت
 قلب تو میبود از آن بی خبر
 از توکل نام بگرفتن حلال
 کردمش ایشار بردانای غیب
 جمله ز آن ایشار آمد در شهود
 بایست نگذاشتن چیزی بجای

از توکل نام بردن هست عیب چون نماندت هیچ منظوری بجای مرد سائل چون شنید و دید حال ازدلش سرزد چنان بانگ و خروش کرد با سوگند عهدی با خدای عاشقانه ترک خان و مان کند جز خدا انسی نگیرد با کسی با توکل بر بساط بندگی

تا که منظوری ترا باشد بجیب گرددت محکم توکل بر خدای در توکل ز آن ولی ذوالجلال کز خروشش عقل را پرید هوش که نگیرد هیچ در معموره جای خانه اندر گوشه ویران کند بگسلد از هرکسی و ناکسی سرکنند تا باشد او را زندگی

توکل ابراهیم

زین حکایت چون ترا ای رازدان باز جامی از توکل نوش کن چونکه از بغداد آزاد آن همام گشت مخیر ز آن فقیری خسته جان خواهم از رحمت بخود یارم کنی گفتش ابراهیم کاندرا این طریق که نه برگیریم با خود توشه‌ای هم نخواهیم و نگیریم اردهند من یتوکل علی الله حسبه آری آنان را که قریبی با خداست در توکل چون ترا ای حق شناس

حالتی ز اهل توکل شد عیان حال ابراهیم ادهم گوش کن خواست گردد عازم بیت الحرام آمد و گفتش که ای جان جهان آنچه باشد توشه‌ات یارم کنی میتوانم شد به این شرط رفیق جز توکل حبه‌ای یا خوشه‌ای توشه‌ای ما را در این پست و بلند بس بود ما را بره زادی نکو جز توکل توشه‌ای دیگر کجاست حال ابراهیم ادهم شد قیاس

سیر ابراهیم

بین چه دید و گفت از آزادگان گفت دیدم در ره بیت الحرام اندر آن وادی فتاده بی نفس گشته در بر از مغیلان هلاک پای تا سر از برون و ازدرون خاک آن وادی ز خونشان لاله زار در میانشان هر طرف بشتافتم پیش رفتم پرسمش تا حال چیست هان مرو تودور دور ای بی خبر گر روی خود دور مهجورت کنند ماکه می‌بینی هلاک افتاده‌ایم جمله صوفی حال و صافی دل بدیم

جان بوادای توکل دادگان وادی‌ی‌کان داشت ذات العروه نام در میان خاک و خون هفتادکس جامه خونین چو گلشان چاک چاک جمله را جاری ز هر سو رودخون وز بهار زندگی بی برگ و بار نیم جانی در کناری یافتم گفت هی هی جای خود نیکو بایست همین میا نزدیک نزدیک اینقدر ور شوی نزدیک رنجورت کنند در میان خون و خاک افتاده‌ایم صوفیان را واقف منزل بدیم

عزم بیت الله کردیم از دیار
 چون برون از خانه بنهادیم پای
 که نگردیم اندر این ره یک نفس
 نرم نرمک بس پیمودیم راه
 ناگه آمد خضر پیغمبر به پیش
 شکرگویان گشت خرم حال ما
 هاتفی ناگه ز غیب آواز داد
 عهدتان بودو توکل این چنین
 میبرم اکنون بغارت جانتان
 این جوانمردان که می بینی ب خاک
 جمله با درد و دریغ بازخواست
 چون ترا از این حکایات و بیان

با توکل جمله بر بستیم بار
 عهد کردیم و توکل برخدای
 ملتفت غیر از خدا با هیچکس
 تا رسیدیم اندر این احرامگاه
 ساخت ما را مایل دیدار خویش
 کامد اینک خضر استقبال ما
 کای دغایان از چه بردیدم زیاد
 که بغیر از من شوید الفت گزین
 میکنم در خاک و خون غلطانتان
 در میان خون فتاده چاک چاک
 کشته گردیده ز تیغ بازخواست
 حال ارباب توکل شد عیان

شرحی در توکل

باز شرحی از توکل گوش کن
 ای که داری چون توکل مشربی
 و آن بود هم در حقیقت هم مجاز
 زانکه در هرکاری او اعلم بود
 هم به دانش از همه داناتر است
 چونکه او بینا و داناتر بود
 تا شود این معنی در دل یقین
 پیش از آن کز غیبت آئی در شهود
 بین چسان آن خالق از یک مشت خاک
 چون ز خاکت جسم و جانی آفرید
 قطره ای بودی نخستت داد جای
 بی خبر از اکتساب و از تعب
 داشتت محفوظ آنجا از زوال
 از مشیمه آنگهت بیرون نمود
 مادت را کرد خدمتکار تو
 عقل و هوش و ذهن و دانائیت داد
 ز اکتساب سازو برگی ساز کرد
 کرد ظاهر از تو حکمتها بسی
 ظاهر از تو حکمتی گر سرزند
 گر نمی کرد او ز حکمت خلقتت
 چون ز حکمت اولت مخلوق کرد

ساغر فیض الهی نوش کن
 مشربت را هست در بر مطلبی
 کار خود بگذاشتن با کارساز
 کارساز جمله عالم بود
 هم به بیئتش از همه بیناتر است
 از همه لاشک تواناتر بود
 دیده بگشا حال بگذشته بین
 رخت بندی از عدم سوی وجود
 خلق کرد این جسم و دادت جان پاک
 سالها با دست قدرت پرورید
 در رحم از رحمت بی منتهای
 رزق داد و پروریدت روز و شب
 تا رسیدت نطفه بر حدکمال
 از رحم جایست به پیرامون نمود
 ساخت مادر چون ز خدمت کار تو
 قوت دست و توانائیت داد
 زان ترا باب معیشت باز کرد
 تا بداند حکمتش را هرکسی
 سر ز حکم حکمت داور زند
 کی ز خلقت بود ظاهر حکمتت
 هم ز حکمت آخرت مرزوق کرد

بی خیر از اکتساب نان و آب بعد از آنت دست داد و کسب داد بعد از این هم نیز بی کسب و عمل همچنانکه عهد موسا در جهان همچنانکه عهد عیسا مائده لیک چون زد حکمتش زایجاد دم لازم و اسباب و آلات و سبب نیز آلات و سبب را در ظهور خلق از آن رو سبب ساز آمدند چون سبب سازی جمله ساز شد آن یکی زرعی نمود و بدروید چون سببها در جهان بسیار شد لیک می باید توکلشان بکار بی توکل هر که او تخمی بکاشت چون بکشت و کار خود را کار دید و آن دگر در کار چون اندیشه کرد ابر آمد حاصلش سیراب کرد جز خدا چون خویش را بیکاره دید گر تو هم تخمیت باید کاشتن خویشتن را فرض کن بیکاره ای تا توکل رخ نیفرورد نخست از توکل کارها محکم شود از توکل جزءها کل می شود از توکل ابر گردد قطره بار از توکل خوشه ات خرمن شود از توکل نار نم رودی تمام از توکل نوح را فلک بقا از توکل رفت موسا سوی نیل از توکل کرد عیسا در دمی از توکل کرد ختم انبیا از توکل جمله اصحاب کبار از توکل تا نگردی بهره ور از توکل خویش را چالاک کن از توکل پیشه ای بهتر مدان ظاهر و باطن توکل پیشه کن

رزق دادت در رحم بی اکتساب بر تو باب رزق و حکمت برگشاد میتوانی کرد رزقت در بغل کرد ظاهر من و سلوا ز آسمان کرد نازل با هزاران فایده ریخت با اسباب طرح بیش و کم گشت اندر کارگاه روز و شب فاعلی گشت و سبب ساز سرور یکدگر را در سبب ساز آمدند ز آن یکی دهقان یکی خباز شد آن یکی پخت و یکی دیگر خرید هر یکی را پیشه ای در کار شد تا نیارد کارشان افسوس بار جز بر افسوس باری بر نداشت قطع شد باران و برگی ندروید با توکل تخم کاری پیشه کرد فارغش از زحمت دولاب کرد خرمنی از خوشه ای خوش بدروید حاصلی و خرمنی بر داشتتن وز توکل کن بکارت چاره ای هیچ کاری در جهان ناید درست از توکل کشته ها خرم شود از توکل خارها گل میشود از توکل تخم می آید بیار از توکل گلخنث گلشن شود بر خلیل الله شد برد و سلام رسد از طوفان دریای فنا نیل را بشکافت از هر سوسیل مرده صد ساله را احیا همی شق ز انگشتی قمر را در سما یافتند اندر دو عالم اعتبار کی شوی همچون صحابه معتبر معتبر شو جای در افلاک کن رو توکلت علی الله را بخوان جز توکل ترک هر اندیشه کن

تا چو اصحاب توکل بی علق
 این گسستن نیست ترک اکتساب
 بلکه باید با توکل ای مرید
 زآنکه حکمتها است در عالم نهان
 شد چو اسباب و سبب را آلتی
 فعلت ار و امانند از کار جهان
 چونکه حکمتها به فعلت مضمراست
 خیز و خوش ابواب حکمت بازکن
 تا ز حکمتهای حق آگه شوی
 شرح الکاسب حیب اللہ بخوان
 بین چه فرموده است شیخ معنوی
 «گر توکل می کنی در کارکن
 لیک میدان قدرت و افعال خویش
 تا چو خاصان از توکل ای همام
 چونکه قلاب توکل سازگشت

بگسلی از خویش و پیوندی بحق
 واگرفتن دست از کار صواب
 کارکرد خویش را ناکاره دید
 و آن ز اسباب و سبب گردد عیان
 قدرت و فعل تو در هر حالتی
 در جهان کی حکمتی گردد عیان
 در توکل کسب و کار اولی تراست
 کسب و کاری در توکل سازکن
 ز اکتساب خود حیب اللہ شوی
 از توکل ز اکتساب خود ممان
 سالک سلك توکل مولوی
 کسب کن پس تکیه بر جبارکن
 تحت فعل و قدرت فعال خویش
 وارهی از بستگیهای عوام
 وز توکل باب سیم بازگشت

قناعت

باز قلاب قناعت سازکن
 آمدم تا باز بگشایم دری
 آمدم تا گردن ذل و طمع
 آمدم تا گنج عزت بخشمت
 آمدم تا بخشمت بس گنجها
 آمدم تا دولتت سرمدکنم
 آمدم تا کیمیاگر سازمت
 آمدم آگاهت از معنی کنم
 آمدم ز اسراف گرده مانعت
 آمدم کز شهوت جسمانیت
 آمدم کز چارمین قلاب تو
 کز قناعت نیک در کنج دلت
 چون قناعت دعوتت برخوان کند
 برگ بی برگی نهد بر خوان تو
 وارهاوند جانت از حرص و طمع
 منعت از شهوات نفسانی کند
 بیش و کم ز اسراف گردد مانعت
 تا به جسمت قوتی بخشد ز قوت

از قناعت باب چهارم بازکن
 ریزم از درج قناعت گوهری
 برمت با تیغ عز من قنع
 عزتی بی رنج ذلت بخشمت
 از تو بردارم بکللی رنجها
 دولتت را کنز لاینفکد کنم
 خاک ز اکسیر نظر زر سازمت
 از صور یکباره مستغنی کنم
 بر قلیلی قوت سازم قناعت
 افکنم در لذت روحانیت
 برگشایم باز چارم باب تو
 گنج آگاهی نمایم حاصلت
 بپریا برخوان خود مهمان کند
 بینوایی را کند مهمان تو
 سازدت مستغنی از جوع و شبع
 قطع استمتاع حیوانی کند
 بر قلیلی قوت سازد قناعت
 بهر طاعتهای حی لایموت

قوت اگر لابد انسانی نبود
 لیک چون از بهر طاعت لازم است
 و آن چو بهر قوت طاعت بود
 همچنانکه وقت مردن رغبتی
 در قناعت نیز ترک رغبتت
 و زکساد اهل دنیای دغا
 تانه اسرافت به قوم مسرفین
 لایحِب المسرفین را رو بخوان
 اکل و شربت درد و گرسافی بود
 چون زهر مأكول و ملبوسی ترا
 از عمارات و بقاع و خانقاه
 تکیه گاهی کان ز یک مشت گل است
 تکیه گاهی کان ز سیم و زر تهی است
 تکیه گاهی کان ندارد هیچ راه

درخورت جز قوت روحانی نبود
 باقلیلی ز آن قناعت لازم است
 نه ز بهر لذت و شهوت بود
 نبودت با لذتی و شهوتی
 باید از هر لذت و هر شهوت
 کردنست برسترو و قوتی اکتفا
 در بساط لایحِب سازد قرین
 توسن اسراف بی موجب مران
 قدر ما لابد ترا کافی بود
 گشت بر قدر ضرورت اکتفا
 گوشه‌ای کافیسست بهر تکیه گاه
 قانعین و عابدین را منزل است
 رفعت بام و درش در کوتاهی است
 قبۀ اسرافش اندر بارگاه

قصه بهلول و مأمون

رو مکن اسراف اندر بام و در
 گشت داخل روزی آن مست اله
 چشم مأمون چون به بهلول اوفتاد
 وز تفقّد گشت گرم گفتگوی
 کرد بهلول از همه جانب نگاه
 دید انگشتی فتاده پیش پای
 پس بدیواری محقق برنوشت
 کای ترا از رفعت ایوان طین
 زانکه گر از تست این کاخ بلند
 گر پسندیده بد اسرافت بدین
 و ز مال غیر باشد خائنی
 گر خیانت بود مقبول خدا
 رفعت دین ده که حق دارد پسند
 گر تو مرد قانع و حق دوستی
 سر خط بهلول را کن حرزجان
 درگذر از رفعت ایوان طین
 در دو عالم خویش را بیگانه کن
 کن برون از خانه‌ات اسراف را
 آنچه آن لابد انسانی بود

قصه بهلول با مأمون نگر
 از در مأمون به صحن بارگاه
 کردش استقبال و بر پا ایستاد
 گفت کی دانا مرا پندی بگوی
 بر در و دیوار و صحن بارگاه
 با دو انگشتش گرفت آن را ز جای
 با همان انگشت ز اینسان سرنوشت
 کوتاه و پست آمده ارکان دین
 مسرفی و نیست اسرافت پسند
 کی شنیدی لایحِب المسرفین
 حق ندارد دوست هرگز خائنی
 لایحِب الخائنین بد ناروا
 سقف ایوان چند کوتاه و بلند
 غیر حقت نیست مطلق دوستی
 محکمش میدار در جیب جنان
 تا بماند محکمت ارکان دین
 جائی اندر گوشه ویرانه کن
 ره مده بر درگزارف و لاف را
 بهر حفظ حس جسمانی بود

کیمیا

قصه بهلول را چون یافتی
 بازبایی در قناعت بازکن
 باش در کنج قناعت گنج سنج
 چون قناعت کنز لاینفد بود
 دولت سرمد چو گردد حاصلت
 دل از آن گنجت چو مستغنی شود
 نور معنی چون ترا تابد بجان
 چون نماند در میانه ظلمتی
 تا دمی از خویشتن محوت کند
 محو و صحوت هر دو را بر هم زند
 و چه دم آندم که چون دم دردمید
 و چه دم آندم که در آدم از آن
 و چه دم آندم که مریم را بجان
 و چه دم آندم که گاه معجزات
 و چه دم آندم که باشد نفخ صور
 و چه نور آن نور کز اکسیر جود
 چون همه ارزیزت ازوی زر شود
 مرد اکسیری گرت آید به بر
 گاه ملحی آرد و گه شوره‌ات
 چند بارش رد و تقطیری کند
 گوید این مفتاح بر اکسیر تست
 عید فرارت چو شعله سرکش است
 گر نه تدبیری تو در کارش کنی
 رو از آن مفتاحکش زنجیر کن
 نرم نرمک ز آتش آنرا تاب ده
 دفع فاسد چون به افسد میشود
 آب آن از آب تو گردد هلاک
 چون چنین گشت آن قرین و دمبدم
 مرد اکسیری چو شد اکسیرگر
 سر به اکسیرش ترا ناید فرود
 گوئیش حق است این اکسیر تو
 لیک مفتاح قناعت چون مرا

رخ ز اسراف و خیانت تافتی
 کیمیائی از قناعت سازکن
 جان ودل را وارهان زانده و رنج
 قانعین را دولت سرمد بود
 گنج استغنا نهد کنج دلت
 جانست از صورت سوی معنی شود
 ظلمت صورت بخیزد از میان
 نور گیرد با تو هر دم الفتی
 بیخبر از عالم صحوت کند
 تا که با تویی تو یکدم دم زند
 عالم و آدم از آن دم شد پدید
 شد نفخت فیه من روحی وزان
 از دم روح القدس شد دم دمان
 از دم روح الله افشانند حیات
 و چه دم آندم که آمد عین نور
 سازدت زر جمله ارزیز و جود
 در برت اکسیر خاکستر شود
 گردد از سیماب لطف اکسیرگر
 قرع و انبیهی نهد در کوره‌ات
 تا بحل و عقد تدبیری کند
 عید فرار تو را زنجیر تست
 بس گریزان همچو دود از آتش است
 کی توانی قائم النارش کنی
 در میان بوت‌هاش تدبیر کن
 تشنه سازش قطره قطره آب ده
 آب کم را آب پرسد میشود
 خاک گردد آب و آتش جمله خاک
 قائم النار است وز آتش چه غم
 زیبکی با آب شوری ساخت زر
 گرچه صدره پشت آید در سجود
 عیب و نقصی نیست در تدبیر تو
 در کف از اکسیری کل شد عطا

قطع تدبیرات شد تدبیر من
 من به یکدم خود ز اکسیر نظر
 تو به عمر خویش تدبیری کنی
 گاه مفتاحی ز ملح آری بدست
 گه دو جوهر آری از عبد و علم
 در عقاب ثابت او را صبح و شام
 روز تصحیفش کنی با تصفیه
 تصفیه با تشویه چون شد تمام
 بارش اندر طرح تدبیری کنی
 زانکه او باشد عیاری بس لطیف
 تا قمر وی را نگیرد واسطه
 چون قمر را روح و جسمی در بر است
 گربه اکسیر تو گردد واسطه
 چون عروسان گریکی در یک قمر
 و آنکه آری ده نحاس بی حجاب
 پای تا سر چون مذاب و بیقرار
 یاروی کان بکر مستور تو است
 بعد تزویجت زری بخشد نتاج
 الغرض گاهی چنین و گه چنان
 گه ز اسکند و گه از سقمونیا
 تا که گردی شهره و مرجع شوی
 من ندارم جز قناعت کیمیا
 کیمیای تو حشیش و خش بود
 کیمیای تو جهانی ره زند
 کیمیای تو کند خلقی هلاک
 قانعاً چون از قناعت در دلست
 کیمیائی از قناعت ساختی
 رو بنه اکسیر و اکسیری مشو

ترک اکسیرات شد اکسیر من
 میکنم خاک سیه را جمله زر
 تامسی را زر به اکسیری کنی
 آن فراری را نمائی پای بست
 با یکی کاس القمر سازیش ضم
 ثابتش سازی به تدبیر تمام
 شب نهی نیکش بدیگ تشویه
 دود رفت و کرد در آتش قیام
 بر رخش تدبیر تستیری کنی
 کی شود مطروح باجرمی کثیف
 با نحاسش نیست اصلاً رابطه
 هم لطیف و هم کثیفش در خور است
 با نحاس آنرا ببخشد رابطه
 سازی از معقود بکرت مستتر
 سازیش در بوت‌های جمله مذاب
 شد بکلی تشنه کام وصل یار
 گر بتزویجش دهی دستش بدست
 تا دهد بازار اکسیرش رواج
 میدهی اکسیر سیم و زر نشان
 میکشی زیبق که دارم کیمیا
 مرد و زن را صدر هر مجمع شوی
 مرجعیست را نجویم ابنتلا
 کیمیای من قناعت بس بود
 کیمیای من در الله زند
 کیمیای من ندارد هیچ باک
 گنج استغنا همه شد حاصلت
 کوره‌ای ز اکسیریان پرداختی
 قصه اکسیری مهلک شنو

اکسیر

بود اکسیری یکی بس بخل کیش
 کرده عمری در پی اکسیر سر
 یافت چون اکسیر و شد اکسیری آن
 مرجعیست چون و را مشهور کرد
 خواست تا ظاهر کند اسرار خویش

زرکن اجساد با اکسیر خویش
 تا نموده خویش را اکسیرگر
 شد به صنعت مرجع اکسیریان
 از غرور صنعتش مغرور کرد
 پرده بردارد ز روی کار خویش

سوی هر شهری و هرکاشانه‌ای سازد و گردد ز خوبان کامگیر و زتف اکسیر در هر انجمن الغرض هر دم بنوعی کوره‌ای هرکجا از آتشش برخاست دود زر نمود و هیچکس را زر نداد هر زمان در کوره اندیشه‌ای تا کشد تیزابها ز املاح چند پس از آن مفتاحها هر دم دری گه عقاب و شوره‌ای در شیشه کرد با بیاض البیض تخمیرش نمود تا از آن مفتاح بی رنج و تعب گاه شب و شوره‌ای آورد و زاج تا کند تقطیر ماء معشری لیک اول دو و دویم بود پنج گه مزیدش کرد دو ملح طعام گه دو شب یک شوره را تقطیر کرد هر دو را گر وزن یک میزان فتاد گاه از شب مکلس خواست چار هر دو را با یک عقاب محترم کرد تقطیر و بعد انداختن چون ز طبخش کار عبد اتمام کرد گه دو شوره با یکی زاج او تلف گه دو شوره با یکی شب کرد یار گه مقطر کرد و زان شد کامیاب گاه شب و زاج و شوره چار چار کرد اندر قرع و تیزابی کشید گاه ملح و شب و شوره با عقاب تا شود مفتاح بر تحلیل طلق گاه ملح اندرانی و شخار پس چهل روزش نهاد او بی حجاب نرم نرمک آنگهش تقطیر کرد ماء خالد خواندش و دردم پدید گه ز ملح و شوره و نوشادری ز آن مقطر عبد چون سیراب شد

افکنند ز اکسیر دام ودانه‌ای مرغ دلهاشان بدام خود اسیر آتشی سوزد بجان مرد و زن آتش افشان شد بهر معموره‌ای تیره شد ازدود آن چرخ کبود گفت اکسیر است و خاکستر نداد گرم کرد از نار فکرت شیشه‌ای گیرد از تیزابها مفتاح چند در جهان بگشاید از صنعتگری صنعت تیزاب گیری پیشه کرد ماء زرین خوانند و تقطیرش نمود برگشاید باب تحلیل ذهب بیش و کمشان داد باهم امتزاج زان به تکلیس قمرکوبد دری جزو سیم سه عیار آن بسنج تا محلل گردد و عالی مقام حل اوراق قمر تدبیر کرد نام آن بنهاد ماء الرأس حاد چار دیگر شوره خالص عیار در بیاض البیض صافی کرد ضم عبد را خاک سفیدی ساختن نوعی از فاروق آنرا نام کرد کرد جاری ساخت زان ماء الکلف ماء فاروقی دگر کرد آشکار هشت شب و چار شوره یک عقاب با یکی نوشادر خالص عیار تا بسازد زعفرانی از حدید بالسهویه جمله را بگرفت آب بعد تدبیرات بنماید بخلق کرد با هر یک یکایک جمله یار با بیاض البیض اندر آفتاب حل هر شیئی از آن تدبیر کرد کرد از آن تکلیس تاییده حدید عبد را تقطیر کرد آبشخوری خود بکلی بعد تقطیر آب شد

گاه با ملح طبر زد کرد یار
 پس به ملح تلخ هندی و طعام
 بازوزن جمله داخل از عقاب
 وانگهش تقطیر بنمود و دبیر
 گاه شب و شوره و زاجی بهم
 تا کند ماء مثلث آشکار
 گاه عقاب و شب و ملحی را بهم
 تا ز تقطیرش نماید حل طلق
 گاه کرد او بالسهویه انتخاب
 تا کشد مائی ز تقطیر صحیح
 گاه مازوئی و زاجی را بهم
 پس سه بر سر ریختش ماء الفزاح
 پس مقطر ساخت و دروی نهاد
 بعد طبخش مشتری سیماب وار
 گاه بقرعی کرد او ملح شخار
 چون نخستین بار تقطیرش نمود
 پس دو ملح صافی و نوشادرش
 شد چو ز اینسان رد و تقطیرش تمام
 گاه سی نوشادر و سی شوره ضم
 پس مقطر کرد و تیزابی کشید
 باز پس بگرفت و زد بر مشتری
 گاه اندر بیخ یمسوی قلم
 باز سه زاج «سیه کردش» مزید
 کرد تقطیر و نمود آن را به بر
 لیک گر وقت عمل قدری عقاب
 گاه بنمود از پی تقطیر ضم
 تا پس از تقطیر با صد غنج و بوس
 تشنه کامش سازد از ملح طعام
 دل به تسحیش روان مایل کند
 سازدش نسرين عذار و رو سفید
 گاه دو قلیا با یکی از چیر بیخت
 کردش اندر دیک و بر آتش نهاد
 و آنکه از آتش نهادش بر زمین
 پس بجزو علقه بر ارض حدید
 چون بکلی صاف کرد و بی غشش

ملح ببول اندرانی و شخار
 بالسهویه جمله را داد انتظام
 کرد و کردش بارطوبت نیک آب
 ماء حادش خواند و مفتاح کبیر
 بالسهویه کرد در تقطیر ضم
 زان کند تکلیس فضه با فرار
 بالسهویه سحق کرد و ساخت ضم
 ز آن فروشد گنج استغنا به خلق
 زاج و بورق ملح و اشخار و عقاب
 نام بگزارد و را حاد ملیح
 بالسهویه کرد با یک بوره ضم
 هفته ای نقعش نمود و شد چوراح
 مشتری را تا سه روزش طبخ داد
 حل شد و گردید آب بیقرار
 رد و تقطیر نمودش هفت بار
 ز آن دو جزو دیگر اندروی فزود
 دفعه دفعه گرد زاید بر سرش
 وی و را ماء المظفر کرد نام
 کرد هجده زاج لاری نیز هم
 ریخت آنرا بر سر سوده حدید
 از حدیدی کرد خوش صنعتگری
 دویمانی شب خالص کرد ضم
 همچنین ده ملح صافی سفید
 حل نمای شمس و زنگار قمر
 دادی آنرا بیش گشتی کامیاب
 زاج سبز و ملح ساجی را بهم
 پرده بگشاید ز رخسار عروس
 زان مقطر ریزدش کم کم بکام
 احتراقش را همه زایل کند
 چینه از وصلش گل باغ امید
 در دو وزن هر دو آب صاف ریخت
 یکدو دم بر آتش آنرا جوش داد
 تا بکلی گشت سفلس ته نشین
 هفت بار آنرا بتقطیر آورد
 خواند ماء الراس نام دلکشش

زان عروس حجله را شاداب کرد
لیک بعد از آنکه شادابش نمود
گاه پنج از ملح ساجی دو عقاب
پس مقطر ساخت آنرا بالتّمَام
تا دبیر حال کبیرتش کند
گه یکی ساجی صافی باسه آب
کرد تقطیر و بدستور نخست
بعد سیم روز تقطیرش نمود
ماء مثبت خواند آن مفتاح را
گه مهیا سه مقطر حل نمود
ماء حکمت نام آن مفتاح کرد
گه سه بار آن را رد و تقطیر کرد
چون بکلی گشت شفاف و سفید
گر بروی زهره اش انداختی
ور بعدش طرح کردی بر دوام
گه به پنجه در همش رطلی کشید
وز صلایه خوش بهم آمیختش
شیشه را بگذاشت اندر روغنی
رطلی از فرار و مثقالی از آن
جمله آب صافی و حل میشدی
بر زبان هرگه که نام او براند
گه از آن اجساد را محلول کرد
گاه جوهرها بدان تصعید کرد
چون ز املاح آن مفاتیح بدست
باز مفتاحی دگر آغاز کرد
تا چهل ره رد و تقطیرش نمود
چون در آن مفتاح کار اتمام کرد
چون بکف ماء الحیاتی یافت او
عبد را در ملح شب تصعید کرد
عبد و روحی باز با هم در سرشت
پس به اوراق کرفش کرد بار
پس بروی کوره آنرا جای داد
گرم کرد از آتش فوقانیش
ز آتش فوقانیش آمد بزیر
چون ورا ماء الهی شد پدید

کارها در عقد با سیماب کرد
اندکی از ماء زیرینش فزود
کرد با عشرین بیاض البیض آب
در جهان ماء البیاضش کرد نام
قابل تقطیر و تشیثش کند
تا سه روز آمیخت اندر آفتاب
ساجی افزودش به میزان درست
تا سه ره تکرار تدبیرش نمود
تا کند ثابت همه ارواح را
و ندر آن یک ملح ساجی حل نمود
وقت طبخش مثبت ارواح کرد
پس دو روز دیگرش تدبیر کرد
نفسه القومش لقب آمد پدید
چون قمر در دم سفیدش ساختی
عبد را بخشیدی از طرحش قوام
از مدبر بر قشیشای سفید
حل نمود و جوف شیشه ریختش
تا بیخشد از شکستش ایمنی
در رمل در هفته ای کردی نهان
دیده از دیدارش احول میشدی
گه کلیسه گاه ماء الکلب خواند
که از آن ارواح را محلول کرد
وز جواهر دفع هر تسوید کرد
آمد و قفل در صنعت شکست
زانگبین تقطیر در وی ساز کرد
دهنکی حاصل ز تدبیرش نمود
زنده شد ماء الحیاتی نام کرد
رخ سوی ماء الهی یافت او
تا سه ره تصعید آن تجدید کرد
بالسویه با مصعد بر سرشت
در میان کاسه سوراخ دار
زیر و بالا کاسه دیگر نهاد
تا بگردد آبک روحانیش
قطره قطره آبکی بس مستنیر
میلش اندر ماء حیوانی کشید

سنبل باغ جوانان را نخست
پس مقرض کرد و تدبیرش نمود
الغرض هر دم ز تدبیر دگر
وز میان دریافت چون مفتاحها
بابها بگشود در صنعتگری
صنعتش چون گرم تدبیرات کرد
خواست تا گیرد زهر خشک و تری
بر فراز کوره روی یکدگر
گه مصعد جوهری کرد از عقاب
پس به کأس حکمتش ثابت نمود
در بحار صنعتش غواص کرد
خواست تا تدبیر اکسیری کند
طلق و عبودی را در آن مخلوط کرد
تا سه روزش کرد او سحق بلیغ
پس سه بارش حل و عقد آغاز کرد
مشتری را ساخت روشن چون قمر
گه یکی طلق مدبر را نمود
بر سرش دو جوهر پاک لطیف
بعد تدبیرات و طنج و امتزاج
گاه عبودی ریخت در دیک حدید
ریخت جامی ز آب حرمل بر سرش
چون بکلی گشت آبش منجمد
پس به جوف قشر بیضش جای داد
قطره‌ای افزودش از دم النبات
آسمان آسا چو شد خاکستری
مشتری و زهره شد شمس و قمر
گه یکی جوهر گرفت او از علم
پس دو جوهر بارکردش از فرار
بعد تدبیرات و تسحیح بلیغ
گه رهیح الفار را تصعید کرد
پس به ملح کانی و برق لطیف
وانگهش تشمیع با دهن عقاب
بعد ذوبش با قمر دم‌ساز کرد
گاه بنمود این عملها با علم
گاه با زیبق همین تدبیر کرد

پاک با صابون و اشنانی بشست
هفت نوبت رد و تقطیرش نمود
گشت گرم رد و تقطیر دگر
ریخت در مینای صنعت راحها
بست محکم دست هر صنعتگری
صانع تدبیر اکسیرات کرد
با کف تصعید هر دم جوهری
کاسه‌ها بنهاد و شد تصعیدگر
روشن و شفاف همچون آفتاب
برشکستش بال پرواز و صعود
زهره را از غوص آن رقاص کرد
ز آن پی اکسیر تدبیری کند
هر سه را با یکدگر مربوط کرد
هیچ در سحقش نفرمود او دریغ
وانگهش با مشتری دم‌ساز کرد
وز قمر افشانند هر دم گنج زر
با یکی کأس القمر بار و فزود
با عقاب ثابت از عبد شریف
یافت ز آن بازار اکسیرش رواج
توتیا و تلخه‌ای کردش مزید
خوش بجوشانید روی آذرش
گشت همچون موم زیبق منعقد
ماشه‌ای اسکند بر رویش نهاد
دمسکی داد و بداد آنرا ثبات
گه بزهره ریختش گه مشتری
یافت ازوی گنجهای سیم و زر
با یکی کأس القمر بنمود ضم
وز عقاب ثابتش افزود چار
سیم و زر افشانند هر سو بیدریغ
تا سه ره تکرار آن تجدید کرد
دمسکی محجوب دادش بس خفیف
کرد و اکفندش به ساخت مذاب
باب ترکیب قمر زان باز کرد
زهره را ز آن با قمر بنمود ضم
خوش بهر ترکیبش اکسیر کرد

الغرض هر دم بنوع دیگری چون شد اکسیرات جزئیة تمام

ساخت ز اکسیر دگر سیم و زری خواست کز کلیه گردد شادکام

اکسیر کلیه

باز اکسیر دگر ترکیب کرد هر یکی را زان سه اعمالی دگر تا همه گردند از اعمال و حال کرد اول فکر تدبیر جسد بیست شمس سوده خالص عیار نرم نرمک سحق کردش مدتی هر دو را با یکدگر چون نرم کرد ریختش پس در میان آب سرد دورکرد آن آب را بازش ز سر تا بکلی آن لطیف و نغزگشت هر دو چون گشتند یک جزء لطیف نصیف وزن جمله دادش آب زاج و آن ز یک زاج و دو آب خوشگوار چون بکلی آب را آن جذب کرد باز عشر جمله داخل از عقاب پس نهاد اندر میان دو قدح و آتشی افروخت زیرش چون چراغ روز دیگر کوره چون گردید سرد عبد و نوشادر مصعدگشته پاک جمله را با یکدگر مخلوط کرد پس بهر ده درهم آن درهمی نیز از شنجرف و از شب سفید همچنین ده یک فزودش ز آب زاج باز تصعیدش ز نو تجدید کرد بعد تصعیدات آنچه از صعود و آن غباری بود همچون آفتاب و آنچه ازوی ته نشین شد در قدح و آن غباری زعفرانی رنگ بود جوهری بد ته نشین آن از ذهب خواست تا بازش به تدبیری دگر پانزده شنجرف و ده را سخت صاف

روح و نفسی با جسد ترتیب کرد خواست بخشد صورت حالی دگر یکدگر را قابل مزج و کمال تا بحد حال کلیت رسد ملقمه بنمود با شصت از فرار تا گرفتند آندو با هم الفتی اندکی بر روی آتش گرم کرد ساعتی آهسته آن را سحق کرد یک شبانه روز سائیدش دگر زیر انگشتش مثال مغزگشت بر نهادش روی ناری بس خفیف ریخت و با طبخ دادش امتزاج به مقطرگشته بر بالای نار بدگرفتش ز آتش و بنمود سرد کرد و سائیدش دو دم بی اضطراب بر فراز کوره اش با صد فرح هفت ساعت ز آتشش بنمود داغ آن قدح ها را ز حکمت باز کرد و آن ذهب بد ته نشین مانند خاک با صلایه دیگرش مربوط کرد ریخت از نوشادر خالص همی کرد از هر یک دو دانگ آنرا مزید وز صلایه جمله را داد امتزاج هفت بارش این چنین تصعید کرد یافت روحش خواند و محفوظش نمود زرد و رخشان جوهر عبد و عقاب او جسد نامیدش و گنج فرح از نسیمی با هوا در جنگ بود چون بدست آوردش ازرنج و تعب سازد از تکلیس دیگر معتبر با چهل زنگار بنمود او مضاف

شـرزق و شـب یمانی و علم
کرد دیگر بار باسحق نکو
جمله را با یکدگر چون برکشید
و آنگه او را بعد تسحیح تمام
کرد تقطیرش بقرعی بامداد
و آنچه آب زرد شد از وی پدید
نصف آن نوشادر محلول صاف
باز عشر آن یمانی شب مزید
جمله را سائید باسحق تمام
پس مقطرکرد و بنمود او قرین
پس به این آب آن جسد را تسقیه
هفت بارش چون عمل تکرارکرد
بالسویه باز افزودش ز آب
چون بکلی خشک گردید آن جسد
کرد از اغیار چون گنج خفی
پس تنوری را نمود از اخگران
شعله از تنور چون شد منتفی
پس سر تنور را بنمود سد
چون شفق گردی لطیف و سرخ فام
از جسد دریافت چون گنج فتوح
بالسویه روح را با عبد حی
از عقاب و شب و زنگار و نمک
نیز خمس آن دو از گلغنند صاف
جمله را در هم سرشت و بر نهاد
چون رطوبت رفتش و گردید گرم
پس بدان دستور تصعید نخست
کرد تصعیدش میان دو قدح
چون مطهرگشت روحش از صعود
یک رطبله چیر اندر پنج آب
چون بکلی ته نشین گردید چیر
باز رطلی از قلی در چار آب
چون بکلی ته نشین گردید آن
پس دو رطل و نیم از آن آب درست
وانگهی از اصل چار سبیز و زرد
همچنین از شب و نظرون و عقاب

بست از هر یک در او بنمود ضم
پنج نوشادر به پنجه مرقش او
کرد پنجه صفره البیضش مزید
تا سحر بنهاد شب بر روی بام
آب سرخی یافت خواندش ماء حاد
کرد با ثقل ته قرعش مزید
کرد با یک ربع آن مرقش مضاف
کردو پنجه صفره البیض آفرید
شب نهادش باز بر بالای بام
آب ثمانی را در آب اولمین
بالسویه کرد و آنگه تشویه
اندکی گلغنند با آن یارکرد
سحق کردش نیک اندر آفتاب
در تنورش خواست تا دمی دهد
در مطین ظرفی آنرا مخفی
سرخ همچون کوره آهنگران
کرد بر خشتی در آتش مخفی
بعد دویم روز بیرون شد جسد
کار تکلیشش همه گشته تمام
باز آمد بر سر تظہیر روح
یارکردوده یک آن هر دو شئی
خوش بسائید و ببیزید از الک
کرد با زاج مقطر او مضاف
در سفالی روی تفتیده رماد
ریختش در هاون و سائید نرم
جای دادش در همان کوره درست
روی فرش ملح مشوی با فرح
فکر تدبیرات تخمیرش نمود
روزکی بنهاد اندر آفتاب
کرد اندر شیشه‌ای آب منیر
تا دو روز آمیخت اندر آفتاب
کرد در شیشه زلالش را نهان
ریخت در یک رطل و نیم آب نخست
بیش و کم پنجاه درهم وزن کرد
کرد ده درهم ز هر یک انتخاب

پس چهل درهم زراسخت اوکشید
 باز سی درهم ز زاج سبیز و زرد
 دیگگی از مس دگر بنهاد خویش
 پس تمام آن آب رادر دیگ ریخت
 جوش دادش تا که نیمه گشت آب
 رنگ چون مانند خون احمر شدش
 وانگه آن روح مطهر گشته را
 هر دم از این آب کردش تسقیه
 لیک هر آبی که زد بر آتشش
 تا نسوزد هیچ از اجزای آن
 هفت وزن خویش چون جوشید آب
 هشتمین بارش دگر ز آب عمل
 در مطین شیشه‌ای کردش نهان
 شیشه رادر پاچکی پنهان نمود
 یک شبش دمسی بداد او معتدل
 ارغوانی رنگ و مه سیما شده
 چون تمام آن روح راتپهیر کرد
 باز آمد بر سر تدبیر نفس
 زاج و گوگرد و راسخت و نمک
 پس سه روز متصل سائیدشان
 چون یکی شئی گشت و شد خشک آن چهار
 دمسی دادش ملایم چون جسد
 روی و ملح مشوی اندر دو قدح
 لیک از آن آتش تصعید پیش
 جوهری کامد بدستش از صعود
 هر دم از بول مقطر پس ترش
 وانگهی خشکش نمود از آفتاب
 لیک جای ملح مشوی چیر کرد
 شد چو از تییض چون برف سفید
 ریخت بر رویش ز دوغ ترش صاف
 وانگهش بر آتش بسیار نرم
 از حرارت دوغ را چون جذب کرد
 همچنین بنمود تکرار عمل
 چون تمام از سعی این تدبیر کرد
 روح و نفسی با جسد چون ساز کرد

بیست درهم زعفران نیز از حدید
 برکشید و جمله را مسحوق کرد
 بر اجاق و آتشی افروختش
 وانگه آن ادویه را در وی بیخت
 صاف کردش همچو یاقوت مذاب
 نام ماء الاحمر اصغر شدش
 جوهر پاک منور گشته را
 در نحاسی و نمودش تشویه
 زیر وبالاکرد با معجون کشش
 پای تا سر تر شود اعضای آن
 دل ز نار تشویه گشتش کباب
 در قوام آورد مانند عسل
 تا کند تدبیر در احراق آن
 نرم نرمک ز آتشی انگیخت دود
 صبحدم دیدش چو خوبان چگل
 پای تا سر لاله حمرا شده
 خوش به ماء الاحمرش تخمیر کرد
 تا کند تییض و هم تطهیر نفس
 جمله را کوبید و در کرد از الک
 در میان سرکه با سنگ گران
 در تنوری از سر شب تا نهار
 پس چو روحش دم پی تصعید زد
 کرد تصعیدش چو روح ذوالقرح
 آتش این پنج ساعت بود بیش
 نصف وزنش سوده قلعی فزود
 کرد و سائید آن دو روز دیگرش
 کردش از تصعید دیگر بهره‌یاب
 همچنین تییض آن تدبیر کرد
 باز اندر ظرف تطهیرش کشید
 آنقدر که گشت بر رویش لحاف
 جای داد و کم کمش بنمود گرم
 باز جام شربتش ز آن عذب کرد
 تا که جاری گشت و ثابت بی خلل
 نفس را تییض و هم تطهیر کرد
 باز رسم حل و عقد آغاز کرد

تا از این تدبیر بدهد او دگر
چار رطل از خل انگوری نخست
پس برطلی زاج لاری برکشید
باز از زرنیخ و از شب و عقاب
بیست درهم نیز از زنگار او
چون تمام این ادویه گشتش درست
پس بجوشانیدش اندر دیگ سنگ
پس نهاد از آتش آنرا بر زمین
چون حرارت رفتش و گردید سرد
آب شفافی که حاصل شد از آن
پس بهر صد درهم آن لعل صاف
پس دودرهم جوهر نوشادرش
پنج درهم نیز از گلکند صاف
پس مسی را سوخت با گوگرد زرد
پس سه مثقال او ز سنگ لاجورد
هر دو را با یکدگر در هم سرشت
یک شبانه روز بنمودش نهان
باز سحش کرد مانند غبار
چون درون شیشه با آن آب صاف
شیشه را بگرفت چون مستان بکف
کاغذی بریست آنگه بر سرش
یازده روزش بسداد او آفتاب
لیک هر روزش ز سعی و اهتمام
پس مکرر صاف کردش با فتیل
رنگ چون یاقوتی احمر شدش
پس سه نفس و هفت روح و یک جسد
و آن سه را در ظرف چینی بازجاج
پس بماء الاحمرش تخمیر کرد
پس دو روزش روی تفتیده نهاد
چون دو روز و شب چنین سحش نمود
در درون شیشه بازش جای داد
لیک در هر هفته بر رویش بدل
چونکه بعد از اربعین حل شد تمام
خواست کاندرا عقد تدبیرش کند
در میان شیشه‌ای بگذاشتش

امتزاجی آن دو را با یکدگر
برکشید و کرد تقطیرش درست
بیست درهم زعفران او از حدید
کرده ده درهم زهریک انتخاب
برکشید و سحش بنمودش نکو
جمله را آمیخت با جزء نخست
در دو ساعت تا که شد یاقوت رنگ
تا شدش اخلاط جمله ته نشین
با نمود از احتیاطش صاف کرد
برکشید و کرد در شیشه نهان
کرد از ده نه یکی درهم اضاف
کان بدی همخوابه زاج اخضرش
با سه درهم شب اسفید شفاف
زان دو مثقال عراقی وزن کرد
برکشیده ربیع آن گوگرد زرد
نیک بر روی کلوخیش بهشت
در میان کوره شیشه گران
جمله را با یکدگر بنمود یار
بعد سحش این جمله را کرد او مضاف
پس بجنابینید تا آورد کف
منفذی نگذاشت اصلاً بر درش
آب سرخی شد چو یاقوت مذاب
جنبشی میداد اندر صبح و شام
تا زلالی شد چو آب سلسبیل
نام ماء الاحمر اکبر شدش
برکشید و دست در تدبیر زد
نیمساعت داد با سحش امتزاج
در قوامش چون غسل تدبیر کرد
سحش کرد و کم کمش زان آب داد
ربیع و زنش ماء الاحمر پس فزود
تا چهل روزش به چاه خل نهاد
مینمود او تازه سرگین و زبل
آب شفافی شد و یاقوت فام
خوش ازین تدبیر اکسیرش کند
شیشه‌ای دیگر بسر افراشتش

چون دو شیشه کرد روی هم سوار پس بشد و وصلشان دم الغنم بعد شد و وصل دیگری از رماد لیک بودی شیشه زیرین نهان دیگ را بر کوره کرد آنگه سوار چون عرق بنمود در شیشه صعود تا به تحت از فوق ریزد آن عرق گاه کم کرد آتشش گاهی فزود چون بکلی شد صعودش منقطع کوره چون شد سرد آوردش برون پس ز تاب آفتابش عقد کرد بعد عقدش سحوق بنمود و روان چون ز تدبیرات و سعی و اهتمام خواست کاندرا طرح طرحی تازه اش کرد با صد زهره اندر بوتله یار چون بکلی هر دو را بگذاخت او پس برون آورد و صفحه ساختش پس درون بوتله روی کوره اش پس یکی اکسیر در نیمی ذهب پس دهان بوتله را بر بست زود پس دم خود حبس کرد و دم مید ریختش در بوتله با صد آب و تاب باز اندر بوتله ای بگذاختش پس برون آورد و دیدش ز آفتاب باز پنجه فضه خالص عیار باز دیدش رنگ افزونی کند پس صد و پنجاه دیگر از قمر گریکی با دو زر مغشوش یار زین عمل چون هفتصد و پنجاه زر پس بدان قانون و دستور العمل شد هزار و هشتصد زر حاصلش الغرض هر دم بنوعی در جهان چون شنیدی شرح و تدبیرات او

لب به لب آن هر دو را کرد استوار با گچ خبث الحیدری کرد ضم پر نمود و شیشه را در وی نهاد در رماد و شیشه بالا عیان کوره را بنمود ز آتش شعله بار آتشش را شعله ور کمتر نمود روحش از آتش نگردد محترق گه نزولی دادش و گاهی صعود شعله را بنمود از وی مندفع همچو رب چسبنده بود و سرخ گون نسیه های خویش از وی نقد کرد در بلورین حقه ای کردش نهان شد بکلی کار اکسیرش تمام ریزد و سازد بلند آوازه اش چار صد از فضه کامل عیار باز یک بوره در آن انداخت او پس مقرض کرد و خوش بگذاختش وقت گردش زد یکی از بوره اش خوش به پیچید و بر آن زد بی تعب خوش ز سرپوش و زغال و دم فزود حبس دم تا بیست و پنجش چون رسید آب و تابش بد چو افزون ز آفتاب در میان پنجه قمر انداختش همچنان افزون بد آن در آب و تاب برکشید و درگدازش کرد یار بیشتر دعوی بیچونی کند کردش افزون تا که شد هم رنگ زر ز آن نمودی میشدی کامل عیار از یک اکسیرش مهیا شد به بر طرح کرد اکسیر خود را بر زحل از یکی ز آن کیمیای کاملش دادی او اکسیر سیم و زرنشان آگهی جستی ز اکسیرات او

مهلکات اکسیر

باز شرح مهلکات او شنو
اهل دنیا چونکه شیدای زرانند
هرکجا بدهند از زرشان سراغ
در عبادت ور به عصیان روکنند
غیر زرشان نیست مطلقوبی دگر
چون شدند آگه ز اکسیر و زرش
تا مگر در صنعت و اکسیر او
و آن بدی از بس لثیم و بخل کیش
لیک گاهی از برای ریشخند
که من استادم کنون خدمت کنید
هرکه او استاد را خدمت نکرد
و آن سفیهان پلیسد بیخورد
بر زده دامان خدمت بر میان
هر دمش کردند نوعی خدمتی
چون بخدمت خویش را پیراستند
پرده بگشادند تدبیرات را
بوتنه ها در کوره ها انگیختند
کاینک اینک کیمیاگر می شویم
بیخبر از رمزکار اوستاد
چون همه بر باد شد اکسیرشان
نقد و نسبه آنچه خود اندوختند
هیچشان در دست سیم و زر نماند
وز زیانکاری همه رسوا شده
آه حسرتشان زدل مانند دود
وز عیون چون شیشه تیزاب گر
آن یک از کانون نفس بیخورد
با کف افسوس و نکبت گشته ضم
آن یک از خوناب دل در تسقیه
آن یک از ادبار تعفین کرده ساز
آن یکی را منعقد دمدر گلو
آن یکی را منجمد خون در مسام
آن یکی را چهره در صنعتگری
آن یکی را سینه پراخگر شده
آن یکی با حسرت سیم و زرش
آن یکی را فرق بر سندان غم

وز فریبش در هلاک خود مشو
از دل و جان جمله جویای زرانند
جان ودل را در پیش سازند داغ
با محبت ور به عدوان خوکنند
غیر زرشان نیست محبوبی دگر
جمع گردیدند خلقی در برش
راه دریابند باتدبیر او
داشت پنهان از همه اکسیر خویش
دانگی از زرشان بدامن می فکند
خویش را استاد این صنعت کنید
خویش را استاد این صنعت نکرد
با هزاران اهتمام کد و ید
بنده فرمانبرش گشته ز جان
تامگر یابند از وی صنعتی
مجمع صنعتگری آراستند
تا به طرح آرند اکسیرات را
نقد و نسبه بس در آتش ریختند
پای تا سر غرقه در زر می شویم
کیمیاشان شد چو خاکستر بیاد
حل نشد عقده ز هر تدبیرشان
جمله را یکجا در آتش سوختند
کیمیائی غیر خاکستر نماند
پای تا سر شکل و اویلا شده
کرده اندر کاسه گردون صعود
جمله را اشک ندامت کرده سر
در صعود روح و تکلیس جسد
در صلایه دستها سایان بهم
آن یک از سوز درون در تشویه
آن یک از تحلیل رفته در گداز
برده سر در جیب حبس الدم فرو
کش زبان پیچیده از خشکی به کام
گشته از اکسیر غم خاکستری
حاصلش از کوره خاکستر شده
داغ کرده سینه پر آذرش
صفحه کرده پتک افسوس درم

الغرض هر یک بنوعی کرده ساز چون نشد در دستشان سیم و زری سیم و زر داده چو خاکستر بیاد تا که روحش از جسد بیرون کشند سد نمودند اولش راه گریز پا و سر در طوق زنجیر جفا کوره‌ها از خشم و کین افروختند بس زدندش بر جسد تفتیده گاز چون گداز روح و نفسش در جسد بس زدندش چکش و سندان بفرق چون زهر سو جوی خون جاری شدش آمد از بیم هلاکت در خروش گفت کای یاران نگه دارید دست گر شما هستید شاگردان من تا چو استادانت استادی کنم صنعت آراگردم از تدبیرتان چون شما را بود خدمت ناتمام ز آن سبب اکسیرتان بر باد شد بار دیگر مرا خدمت کنید بازشان بنمود او دانگسی ز زر و آن سفیهان باز در خدمت شدند کهنه و نو آنچه با خود داشتند وام کردند از کسان مشیت زری صنعت ایشان چو اول شد بیاد باز در خدمت کشید استادشان چون به صنعت کردشان مشغول باز که شما باشید خوش مشغول کار چون بدین حیل از آنجا او گریخت باز در صنعتگری شد اوستاد الغرض هر روزه در معموره‌ای عالمی را سوخت از امید زر زر همی گفت و نبخشید او زری عاقبت در رشیت افتادش گذار هر زمانی کوره‌ای افروختش لیک گاهی دانگسی از زر مینمود

کوره‌انندوه ورفته در گداز حاصل از اکسیر جز خاکستری جنگجو رفتند نزد اوستاد تن ز قتل نفسش اندر خون کشند پس گشودندش برخ باب ستیز دستکش بستند محکم بر قفا داغها بر جسم و جانش سوختند روح و نفسش هر دو آمد در گداز بر گلو راه نفس بنمود سد پای تا سر شد بخون خویش غرق زخمها بر جسم و جان کاری شدش دیگ مکاری زدش در سینه جوش چند می‌خواهید بر جانم شکست دست کین کوتاه کنید از جان من جمله را در صنعت استادی کنم خوش ببخشم صنعت اکسیرتان در عمل ناپخته می‌بودید و خام باعث بدنامی استاد شد خویش را استاد در صنعت کنید برد از سر هوششان بار دگر خادام استاد در صنعت شدند جمله را اندر گرو بگذاشتند صرف کردندش بی صنعتگری باز کردند آن عمل با اوستاد تا دهد یکباره جان بر بادشان گفتشان از حیل باز آن حیل باز من روم کآرم حشیش از کوهسار جای دیگر رفت و طرح نو بریخت خانمان دیگران بر باد داد رفت و آتش بار شد از کوره‌ای که کنمتان همچو خود اکسیرگر داد اکسیر و نبید خاکستری خان رشتی را کشید اندر کنار سیم و زر بیحد در آتش سوختش بر امید زر دلش را میربود

سالها میبود خان در خدمتش
بهره‌ای آخر نشد چون حاصلش
زجرها بنمود او را بیشمار
لیک وی از بسکه بودی بخل کیش
سینه از زجرش اگر چه چاک بود
عاقبت کردش بصد پیسی هلاک
وز برای عسرت دیده وران
پای تا سرز آتش بیداد و داد
وان سفیهانی که او برجا گذاشت
رفت تا از بهرشان آرد حشیش
چون برون از چنگشان استاد رفت
نقد و نسبه سوخت در تدبیرشان
جمله با دست تهی و قرضدار
منفعل از خلق و از فرزند و زن
جمله گردیدند مفقود الخبر
مرد اکسیری هلاک ارشد چه باک
ای که هستی مایل اکسیروز
روبنه اکسیر را اکسیر چیست
این همه مفتون اکسیری چرا
ترک تدبیرات تدبیرت بس است
هیچ صنعت چون قناعت نیست نیست
از قناعت صنعتی گر سرکنی
شد چو قلاب قناعت جمله ساز

بهره‌ای یابد مگر از صنعتش
حوصله تنگی نمود اندر دلش
تا مگر از زجرش آرد رو بکار
شمه‌ای ظاهر نکرد از کار خویش
همچنان درخستش بیباک بود
ساختش با خنجرکین سینه چاک
کوره‌ای افروخت چون شیشه گران
سوخت و خاکسترش بر باد داد
تخم محتشان پی صنعت بکاشت
هیچ ایشان را دگر نامد به پیش
خانمانشان از پیش بر باد رفت
مفرقی حاصل نشد ز اکسیرشان
مانده سرگردان و حیران خوار و زار
در بدرگشتند هر یک از وطن
هیچ ظاهرشان نشد دیگر اثر
عالمی را کرد آن بیدین هلاک
بین چه حاصل یافت آن اکسیرگر
جز هلاکت هیچ از آنت بهره نیست
از پیش در سعی و تدبیری چرا
قطع اکسیرات اکسیرت بس است
چون قناعت هیچ صنعت نیست نیست
خاک ز اکسیر قناعت زرکنی
وز قناعت باب چارم گشت باز

عزالت

باز قلابی ز عزالت سازکن
آمدم تا باز بابی واکنم
آمدم تا خوش به کنج خلوتت
آمدم تا خلوتت مسکن کنم
آمدم کز منزل آب و گلوت
آمدم کز قید و دام خاکیمان
آمدم کت از صف جسمانیان
آمدم کز کارگاه کثرتت
آمدم از دهر میرانم دلست
آمدم برهانمت از جسم و جان

ز آن برویت باب پنجم بازکن
در حریم عزلتت مأوا کنم
در سپارم بازکنج عزلتت
دل ز نور عزلتت روشن کنم
آورم در منزل جان و دلست
سازمت آزاد چون افلاکیان
برنشانم در صف روحانیان
آرم اندر بارگاه وحدتت
گوشه‌ت تابوت سازم منزلت
بخشم از موتت حیات جاودان

آمدم رویت سوی معنا کنم
آمدم کز پنجمین قلاب تو
تا به کنج عزلت از برنا و پیر
تا زهر سوئی ترا یکسو کنم
ای که خلوت ساز کنج عزلتی
گردراین خلوت ترا منزل شود
لیک از این خلوت بهر جانب دری است
تا نبندی تو زهر جانب درش
هست عزلت خود بسوی حق دری
رو نخست ان بابها مسدود کن
تا زهر سو روی در یکسو کنی
چيست عزلت یک دل و یکرو شدن
تا نه در خلوت بعزلت خو کنی
رو بجو در گوشه دل خلوتی
خلوت دل راست درها بیقیاس
پنج حس ظاهر او را پنج در
گر توش هر پنج بشماری درست
پنج حس باطنی او را دگر
و آن خیال و وهم و حس مشترک
چون ترا ده باب گردید آشکار
همچنان ده باب دیگر مخفی
تا از آن ابواب بابی هست باز
چون شود آن بابها یکباره سد
گر تو این ابواب بشماری درست
دو یمین بابت چو بر دل وا شود
سیمت جان سخت در شدت کند
پنجمت از خلوت و عزلت همی
ششمین اندر مآل کارها
هفتمین بنمایدت تقصیر خویش
هشتم از پستی بلندی بخشدت
پس نهم و سواس دل زایل کند
پس دهم روید زهر شی خانهات
ز آنکه هر شیئی که باشد جز خدا
خانه از اغیار چون پرداختی
خویشتن را در حصار حق درآر

از صور یکباره مستغنی کنم
برگشایم نیک پنجم باب تو
سازم از خلق جهانت گوشه گیر
وز دو عالم یک دل و یکرو کنم
به زکنج دل نباشد خلوتی
گنجهای عزلتت حاصل شود
هر دری بابی بسوی کشوری است
کی فرود آید در آن عزلت سرش
کی بهر در او فرود آرد سری
رخ ز عزلت جانب معبود کن
خویشتن را یک دل و یک رو کنی
از همه خلق جهان یکسو شدن
کی بسوی حق توانی رو کنی
پس در آن بگزين چو مردان عزلتی
ظاهری و باطنی نامش حواس
بازگردد در اقالیم صور
لمس و شم و ذوق و چشم و گوش تست
گشته اندر ملک معنا پنج در
فکر و حفظ است ار شماری یک بیک
ظاهر و باطن به خلوتگاه یار
هست اندر خلوت قلبت خفی
بابی از این بابها نبود فراز
بر دل این ابواب مفتوح است شود
حق و باطل را تمیز آید نخست
دل به فقر و فاقهات جویا شود
چارم از دنیات بی رغبت کند
دست نگذارد که بردارد دمی
با تأمل فکرها بخشد ترا
گرچه طاعت باشدت زاندازه بیش
ترک عجب و خودپسندی بخشدت
ذکر بی غفلت تو را حاصل کند
سازد از اشیا تهی کاشانهات
هست غیر و بایدت گشتن جدا
خلوتی از بهر عزلت ساختی
منفرد شو ساز تنهائی شعار

وز حواس ظاهر و باطن تمام
 سر فروبر درگریبان دلت
 عقده‌هائی کان ترا در دل بود
 عزلت چون روی در خلوت کند
 زآنکه خاموشیت در کام و زبان
 وسعتی چون گشت حاصل در دلت
 پس بیاید رسنت از مردمان
 کژدمانت نیش اگر برجان زنند
 خانه ایمان نخواهی گر خراب
 اجتنابت کرد چون عزلت گزین
 گوشه تابوت چون شد مسکنت
 یاد مردن چون ترا شد همنشین
 بل بیاید همدمت صاحب‌دلی
 تا نماید پخته از هر خامیت
 پس ز صهای نبوت گشته مست
 خوش به ماء‌الورد صاف وصل یار
 کز جنابتهای نفس پرغرور
 من چو مردم شیخ چالاکم بشست
 این زمان خود خویشتن غسال وار
 ظاهر و باطن ترا چون پاک شد
 عزلت آوردی و بنمودی مقام
 دل ترا در عالم بالا کشد
 از صف جسمانیان دورت کند
 سازدت از شهر بند خاکیان
 بخشد آزادی ز بند کثرتت
 چون کمند وحدت بر سر نهاد
 فکرتت چون ازگریبان سرزند
 زآنکه ذکر اصل است و فرعش عزلتست
 چون ز عزلت شمه‌ای دریافتی
 لب عزلت شد همه پیشت عیان

رسته در کنجی نشسته صبح و شام
 تا شود حل عقده‌های مشکل
 جز به عزلت حلشان مشکل بود
 صمت بخشد تارک صحبت کند
 میفزاید وسعت جان و جنان
 حل شود آن عقده‌های مشکل
 همچنانکه میرمی از کژدمان
 مردمان بر جان و بر ایمان زنند
 اجتناب از خلق باید اجتناب
 خویش را در گوشه تابوت بین
 از نظرکی محو گردد مردنت
 یکدمت با خلق نگذارد قرین
 در علوم دین بهر فن کاملی
 افکنند بر تخت ناکامیت
 وز ولایت جام بگرفته بدست
 پای تا سر شویدت غسال وار
 ظاهر و باطن ترا سازد طهور
 جسم و جان از آلودگی پاکم بشست
 مرده می‌شویم بهر دم صد هزار
 نفس دوت مرده گشت و خاک شد
 بر در خلوت‌گه دل صبح و شام
 خوش ز اسفل جانب اعلا کشد
 در صف روحانیان جورت کند
 شهریار کشور افلاکیان
 آورد سر در کمند وحدتت
 سر بزانبوی تفکر بر نهاد
 با تذکر حلقه‌ات بر در زند
 عزلت بی ذکر عین ذلت است
 غیر حق رخ از همه برتافتی
 لیک قشرش ماند جای خود نهان

خلوت اول

قشر را نشکافته بر لب مرو
 هر یکی بر جای خود اندر خوراست
 زآنکه لب از قشر می‌گردد پدید

این زمان شرحی ز قشر آن شنو
 عزلت را قشر و لبی در بر است
 لب بی قشری به عالم کس ندید

بیضه را اگر قشر نبود لب کجاست
همچنانکه مغز می‌رویید ز پوست
پسته بی مغزکی رویید ز خاک
مغز جوی کان نباشد پوستش
بل اگر کارند با هم مغز و پوست
قشر و لب در اصل یک جوهر بوند
لب عزلت کی ترا بخشد ثمر
لب حقیقت باشد و قشرش مجاز
ای که تو جویای لب عزلتی
خلوت اندر عزلت آمد بر دو قسم
قسم اول قشری و صوری بود
یعنی از خلق جهان مستور و دور
گشته حیران نور از تاریکش
نه کسی را از درون او خبر
خالی از بام و درش صوت و صدا
نه در آن نقشی نمایان نه نگار
نه دراز دیوار و سقفش روزنی
همچو سردابی نهان زیر زمین
طول آن زر عین و عرضش زرع و نیم
وز زمین تا سقف بین آن مقام
تا نماند از قیام و قعده باز
فرش آن لختی زکهنه بوریا
خلوتی چون اینچنین در ساختی
پس به امر و نهی شیخ راهبر
اربعینی شو در آن خلوت گزین
واکل و شربت نیز قدر اعتدال
و آن بیاید شیخ آرد در برت
رسته از هر ناکس و کس صبح و شام
چون نشینی از قیام و از سجود
از درود و حمد چون یابی فراغ
چون چراغ دل ز جان روشن شدت
لاله زاری بینی اندر خویشتن
بر سر هر لاله مرغی نغمه ساز
با نوای جمله همدستان شوی
چيست دستان تو تسبیح و دود

لبش ار در قشر ماند او بجاست
پوست هم روینده از مغز نکوست
گرچه بدهندش هزاران آب پاک
رستن اندر خاک کی نکوستش
لاجرم روئیدن از خاکش نکوست
لازم و ملزوم یکدیگر بوند
گرنه با قشرش فروگیری به بر
از مجازش بین حقیقت گشته ساز
سازکن اول ز قشرش خلوتی
هر دو باهم جفت چون گنج و طلسم
خلوت دوری و مستوری بود
خلوتی تاریک و تنگ است آن چوگور
دل گران تابوت از باریکش
نه کسی را از برون او گذر
لیک صدرش پر ز الهام و ندا
جز بروز جلوه نقش و نگار
گرچه باشد قدر سفت سوزنی
نه از آن وصفی نه آثاری مبین
لیک طولش سمت قبله مستقیم
وسعت و تنگیش بر قدر قیام
جسم و جانیت در تعب وقت نماز
لیک بی مدخل در آن بوی ریا
وز بخوراتش معطر ساختی
کرده پشمین جامه طاهر ببر
چون فلاطون حکیم خم نشین
بلکه کمتر باید از وجه حلال
تا نکوبد هر کس و ناکس درت
گاه باشی در سجود و گه قیام
بر زبان رانی همه حمد و درود
در دل افروزی ز نور جان چراغ
خاک تن از پرتوش گلشن شدت
قطعه‌ای خلد برینش از چمن
از پی تسبیح و حمد بی نیاز
بلبل دستانزن یزدان شوی
لب ز تسبیح چو آید در سرود

از سرودت بیش و کم خیل ملک
با ملایک چون سروکارت فتد
هر دمت از عالم بالا به گوش
دل به الهامت چو مستغرق شود
چون نماند در میانه احتجاب
و آنچه مطلوب تو از عزلت بود
قسم اول چون زخلوت یافتی

جمله دستانزن شوند اندر فلک
پرده از رخسار اسرار فتد
آورد پیغام و الهامی سرورش
پرده‌های احتجابت شق شود
چهره‌ی مطلوب بردارد نقاب
جمله حاصل اندر آن خلوت بود
قشر عزلت را نکو بشکافتی

خلوت دوم

باز اندر خلوت دوم نگر
قسم دوم خلوت معنی بود
اربعینی چون در آن خلوت مقام
خوش از آن در خلوت جان و دلت
خلوتی دیگر به عزلت برگزین
تا نباشد غیر را در وی گذر
باشدش چون آینه دایم صفا
و آنچه از عزلت نخستین گفتمت
خوش در این خلوت همه در کار بر
یک زمان غافل مباش از کار دل
دل حریم بارگاه شه بود
دل بود آئینه وجه اله
گرد غفلت زنگ این آئینه است
روز غفلت دور دار آئینه را
گردمی از کار دل غافل شوی
دل چو دزدید و زدست شد برون
بر درت بخت زبون گره کند
گمراهی گیرد چو ازدستت عنان
تا نسازد گمراهی جانت هلاک
آینه دل را بیاید صیقلی
صیقل دل نیست جز ذکر اله
رو نخستین شیخ راه خود بجوی
زانکه در راه او ز تو داناتر است
رهنمائی چون ترا در ره کند
هر بد و نیکی که داری در درون
او طیب است و تو می‌باشی مریض

تا ز لب عزلتت یابی ثمر
جمله لب و ز قشر مستغنی بود
کردی و شد عزلت قشری تمام
گشت در عزلت صفائی حاصلت
بر در خلوتت سرای دل نشین
ره نیابد در صفای او کدر
جلوه‌گر در وی لقای کبریا
گوهر لب و لبابش سفتت
عمر خود میکن در این دربار سر
باش خلوت ساز بر دربار دل
جلوه‌گاه نور وجه اله بود
دل بود گنجینه آن پادشاه
نفس کافر دزد این گنجینه است
تا ندزدد نفست این گنجینه را
دل بدزدد نفست و بیدل شوی
حاصلت نبود بجز بخت زبون
گمراهت از درگه اله کند
ز هلاکت حاصلی نبود بجان
آینه دل را ز غفلت دار پاک
تا ز غفلت ماندت آن صیقلی
و آن طلب میایدت از شیخ راه
چون بجستی بر خلاف آن مپوی
بربد و نیک تو آن بیناتر است
بر بد و نیکت همه آگه کند
چون مرض با مسهلش سازد برون
مسهلش را سینه‌ای باید عریض

سینه گرتنگ است مسهل قی کند
 بس مرضها کرده جا در سینهات
 سینهات گردیده زان بسیار تنگ
 گرنه با پرهیز مسهلها خوری
 با چنین امراض و مهلك سدهها
 گر نریزد شربتی در کام تو
 پختگی چون حاصل آید در مواد
 چون طیب حاذقت آن شیخ راه
 گر کنی تمکین بدستش نبض را
 اربعینی سازدت خلوت نشین
 پس ز حبت هر شبی حبهها دهد
 سدههای حرص و آز و کینهات
 پس ز ذکرالله بخشد مسهلت
 تو مریضی مسهلت ذکر خداست
 ذکر حق چون بر مرضها مسهل است
 چون پی عزلت ترا شد بر دوام
 صیقل ذکریت میاشد ضرور
 چون ترا قلاب عزلت سازگشت

ذکر

باز قلاب تذکر سازکن
 آمدم تا باز با قلاب ذکر
 آمدم تا با شمت شیخ و طیب
 آمدم تا گیرمت نبض روان
 آمدم کز مسهل ذکررت علاج
 آمدم تا دردها درمان کنم
 آمدم کز طب قانونی دگر
 آدم کز ماسوا دورت کنم
 آدم کآئینه سمانت دل کنم
 آمدم کز صیقل ذکر جلی
 آمدم کز مخزن ذکر خفی
 آمدم تیغ دوسر از لا اله
 آمدم در رزمگاه نفوس دون
 آمدم کت نفی هستیها کنم
 آمدم نفیت نمایم آنچه هست

توسن عمر عزیزت پی کند
 از هجوم حرص و آز و کینهات
 سدهها جا کرده در وی همچو سنگ
 مشکل از این سدهها جان دربری
 آن طیب حاذق اول ز احتما
 پخته کی گردد مواد خام تو
 مسهلش آسان کند دفع فساد
 می شناسد هر مرض بی اشتباه
 یابد از نبضت به سینه سدهها
 بهر پرهیزت کند عزلت گزین
 حب حبت بسکه در شبها دهد
 جمله یابد نضج اندر سینهات
 تا کند رد سدههای مشکلت
 گر بنوشی صحتش اندر قفاست
 صیقل ز نگار مرآت دل است
 بر در خلوتسرای دل مقام
 تا شود ز آئینهات زنگار دور
 زان برویت باب پنجم بازگشت

ز آن برخ باب ششم را بازکن
 برگشایم خوش برویت باب ذکر
 بخشمت از داروی صحت نصیب
 یک بیک سنجم ترا امراض جان
 سازم و در صحت آرم مزاج
 صحت بخشم طیب جان کنم
 بخشمت هر لحظه معجون دگر
 گاه ذاکرگاه مذکورت کنم
 زنگ غفلت ازدلت زایل کنم
 سازم آئینه دل صیقلی
 گنجها سازم بجانست مخفی
 در کفت بسپارم اندر رزمگاه
 سازم زان تیغ جاری رود خون
 نافی دنیا و مافیها کنم
 سازم از ساغر اثبات مست

آمدم تا بخشم اسم اعظمت
آمدم کز اسم اعظم گنجهها
آمدم تا از ششم قلاب باز
نغمه سازی چیست در باب ششم
دل شود چون نغمه ساز ذکر ذات
یک جهت تا دل نگردت از جهات
از جهت یکباره چون عاری شود
از جهت تا ذره‌ای در دل بود
آندمش از گل برآید آفتاب
ای گرفتار جهت با صد حجاب
از درونت کن جهتها را برون
با جهت گر سالها در ذکر دوست
بی جهت گر یک نفس ذاکر شوی
تا کنی بهر جهت ذکر و دود
ذکر در رفع جهت باید ترا
از جهت هر دم درون سینهات
سده‌ها در سینه داری بشمار
مسهل اینجا نیست جز ذکر اله
رومده از دست دامن طیب
آردت بهر سفوف صبحگاه
و آن ز نفی غیرو از اثبات یار
تا ز نفی آن مواد فاسده
کان ز اخلاق ذمیمه در درون
چون مرض در سینهات جا کرده‌اند
آورندت در دل و جان خستگی
نفس دونت را کنندش تربیت
سیرت از اوصاف انسانی کنند
از جراحات علایق در دلست
از وصال یار مهجورت کنند
از تو آنها را همه زایل کند
پس ز اثباتت فرو ریزد بکام
تا بکلی سده‌های تهمت
کز خیال فاسده حاصل شده
جمله را سازد به اصلاحش علاج
کل شیئی یرجع الی اصله دگر

بامسمايش نمايم همدمت
بخشيم و برهانمت از رنجهها
در ششم بابت نمايم نغمه ساز
شش جهت را ساختن در ذکر گم
نه جهت ماند به پیش و نه جهات
نیستش جایز نمودن ذکر ذات
ذکر ذاتش بی جهت جاری شود
آفتاب ذکرش اندر گل بود
کز جهت یکباره بردارد حجاب
ذره‌ای کی یابی از آن آفتاب
تا بتابد نور ذکر در درون
سرکنی مغزی نیابی غیر پوست
مغز دریابی بحق شاکر شوی
جز زیانکاری نیابی هیچ سود
تا رخ مذکور بنماید ترا
سده‌ها زاید ز کبر و کینهات
مسهلی می‌بایدت بردن بکار
و آن بود نزد طیب شیخ راه
تا ز داروخانه ذکر حییب
طرفه معجون ز ذکر لا اله
کرده ترکیب طیب روزگار
با تمامی خلطهای زایده
سر ز جیب نفست آورده برون
در دل و جان تو مأوا کرده‌اند
روح را سازند قید بستگی
تا ز شهوتها کنندش تقویت
راغب شهوات حیوانی کنند
زخمها سازند هر دم حاصلت
در فراقش زار و رنجورت کنند
رفع امراضت از آن مسهل کند
شربت صحت مدامت صبح و شام
با سراسر عقده‌های شبهت
باعث افساد جان و دل شده
باعتدال اصلیت آرد مزاج
پرده‌ها بردارد از پیش نظر

هر طرف بینی بقا و استوا کرده است از پرتو الله نور وز تجلی صفت و ذات رب در بر انواع حلال آراسته و اشرفت ارض بنور رهها و ارض استعداد نفس خویشتن کرده ظلمات علایق نفس را آید از تبدیل ارضت در نظر نی غلط گفتم سما و ارض چیست واحد قهار چون آرد ظهور نور آید ظلمت پنهان شود نور ذکرت سینه سازد صیقلی جوش دیگر بادهات در خم زند ذاکری بودی شوی مذکور تو ذاکر و مذکور چون گردد یکی چون ز داروخانه ذکر حیب

ذاکر

شرح حالی باز از ذاکر شنو آنکه حق را بنده فرمانبر است وانکه ذاکر نیست آن نبود مطیع دل که با ذکرش نباشد اشتغال دل که از ذکر خدا شد صیقلی گر نه ای چون عاصیان گم کرده راه یک نفس از ذکر اگر غافل شوی ذکر و غفلت را نتیجه بالمآل روبرآ از غفلت و چون ذاکران لب مجنبان هیچ بی ایمای دل دل که هست آن قبله از بهر زبان جنبش دل در رضای حق سپار حق که آگاه است از اطوار دل دل مجرد ساز از هر بار و برگ وز شمار روز محشر یادکن ز اشتغال غیر حق بردار دل بر وعید و وعده حق درنگر

در مزاجت با دوصد نور و ضیا در سما و ارض جان ودل ظهور شاهد روحت بصد وجد و طرب پای تا سر خویش را پیراسته بشنوی هر دم ز بام کبریا مقتبس بینی ز نور ذوالمنن از ظهور حق مبدل با ضیا آسمان دیگر و ارض دگر جز بروز واحد القهار نیست ظلمتی دیگر نبینی غیر نور ظلمت و نورت همه یکسان شود ز آن رخ مذکور گردد منجلی فاذکرونی سر ز اذکر کم زند شاکری بودی شوی مشکورتو صحتی زین به نیابی بی شکی داروی صحت ببخشیدت طیب

چون مطیعان ذکرکن عاصی مشو دل بذکر حق مدامش انور است عاصی است و رد درگاه رفیع نیستش نوری بجز زنگ ضلال گرددش نور هدایت منجلی ره مده بر دل بجز ذکر اله گم کنی راه و پریشان دل شوی آن هدایت باشد و این یک ضلال کن مطیع دل بذکر حق زبان کن زبان را طوطی گویای دل سوی ایمان و رضا دارش عنان ده به ایمانش ز اطمینان قرار نیست پوشیده برش اسرار دل همچنانکه بایدت در وقت مرگ دل ز قید بیش و کم آزادکن جز به تکلیف خدا مگذار دل وز وعید و وعده خود در گذر

یکسر موئی خلاف حق مکن
 دل ز آب خوف و حزن اول بشوی
 کن بیادش شاد تا شادت کند
 یاد تو هست ار لذیذ و نیست کم
 یاد حق چون در دلت آرد خشوع
 وز خضوعت نیز افزایشد حیا
 گرچه نبود هیچ در یادت کسی
 تا نگردد حاصلت عجب و ریا
 ذاکری کان عجب ورزد در عمل
 طاعتش را چون خلل از پی بود
 گر تو مرد حق پرست و ذاکری
 ره مده بر خویشتن عجب و غرور
 بود شیطان ذاکر حق سالها
 عجب چون آورد از خود بینیش
 گر بذکر حق بلندی بایدت
 هرچه ذکرش بیش میشد مصطفا
 ذکر حق چون طوق شد برگردنت
 زآنکه تا نفیت نیفرآزد علم
 معرفت را مصطفا چون داد داد
 داد ذکرار بایدت دادن ز جان
 شرح حالی چون ز ذاکریافتی

با خلافش خویش را ملحق مکن
 پس زبان بگشای و ذکر حق بگوی
 بیشتر از یاد تو یادت کند
 لیک یاد حق الذاست و اتم
 هم شکست نفس آرد هم خضوع
 بیشمر یابی کرمهای خدا
 لیک میدان پیش یاد حق بسی
 سد نگردد بر تو باب کبریا
 هیچ از عجبش نزاید جز خلل
 ره بدرگاه قبولش کی بود
 دائمش در ذکر و نعمت شاکری
 تا نگردی از بساط قرب دور
 می فزود از ذاکریش حالها
 سوده شد بر خاک لعنت بینیش
 ترک عجب و خودپسندی بایدت
 همچنان میگفت للاحصی ثنا
 هرچه گوئی نفی باید کردنت
 در ره اثبات نتوان زد قدم
 در مقام ما عرفناک ایستاد
 نفی ذکر اثبات ذکر است این بدان
 در طریقت ذاکران بشتافتی

بادۀ ذکر

پرده بگشا باز از رخسار ذکر
 هرچه خواهم این سخن کوتاه کنم
 بادۀ ذکرم ز ند در سینه جوش
 دل مرا چون شیشه ذکرش باده است
 جان چو از این بادهام مست اوفتاد
 جام هشیاری چو اوفتادم ز دست
 چون بدادم در کف مستی عنان
 ذکر جان مستانه گر گویم چه غم
 گر خطائی سرزند از من مگیر
 گر تو هم مستانه ذکر جان کنی
 هر که او مستانه گوید ذکر جان
 گفت پیغمبر (ص) که ذکر لاله

نکته‌ها دریاب از اسرار ذکر
 لب بیندم در خموشی ره کنم
 آردم مستانه در جوش و خروش
 جانم از این باده مست افتاده است
 جام هشیاریم از دست اوفتاد
 در کف مستی عنان دادم ز دست
 میکشد مستانهام در ذکر جان
 جرم مستان کس نیارد در قلم
 زآنکه عفو از مست باشد ناگزیر
 مشکل روز شمار آسان کنی
 جا دهندش بیشمار اندر جان
 هست مفتاح جان بی اشتباه

جان و دل با ذکر حق دمسازکن
 دل ز هر اندیشه‌ای خالی نمای
 شیشه دل جای اندیشه مکن
 واذکر الله کثیراً گوش کن
 ای که بهر باده در خمیازه‌ای
 هرچه از این باده در جامت شود
 نیست فانی این می باقی بود
 گر بقا جوئی می باقی طلب
 ساقی ار نبود می در کار نیست
 می برای دیدن ساقی بود
 ساقیم باقی و باقی می‌دهد
 من که لبریز از می باقیستم
 ساقیم هر دم ز انعامی دگر
 تا لبالب جامم از می کرده است
 ذکر الحی چون حیاتم تازه کرد
 باده ذکرم چو بی اندازه گشت
 مستیم را شد چو جوش از حد برون
 ره چو سوی اسم اعظم یافتم
 چون نماندم هیچ ز اسما پرده‌ای
 تا از آن پرده به قانون صفات
 ذکر ذات از هرچه گویم برتر است
 هیچ اسمی را بجز اسم اله
 جیب غیب آورده خلخال ندای
 ذکر ذات از تعمیه کردم عیان
 گر تو صد ره رخس دانش پی کنی
 از توجه تا نگریدی پرده در
 شد چو قلاب تذکر جمله ساز

باب جنت را کلیدی سازکن
 تا لبالب گردد از ذکر خدای
 جز می ذکر اندر این شیشه مکن
 جرعه‌ای از ذکر هر دم نوش کن
 نیستش این باده را اندازه‌ای
 باز جام دیگر انعامت شود
 باقیش در بزم جان ساقی بود
 می بنوش و طلعت ساقی طلب
 هیچ می همچون می دیدار نیست
 خاصه آن ساقی که خود باقی بود
 چون نوشم می که ساقی می‌دهد
 جاودان مست می ساقیستم
 ریزد اندر کام جان جامی دگر
 ورد جانم ذکر الحی کرده است
 باده‌ام در جام بی اندازه کرد
 جوش سرمستیم از حد درگذشت
 سوی اسم اعظم شد رهنمون
 پرده اسما ز هم بشکافتم
 ساز کردم از اسما پرده‌ای
 نغمه سازها کنم در ذکر ذات
 در صفت تاج علوش بر سراسر است
 نیست سوی قلب آن از قلب راه
 تا نهد مانند وحی آنرا پیای
 گرچه درصد پرده می‌باشد نهان
 حل و عقد این معما کی کنی
 وجه این معنا نگردد جلوه‌گر
 زان تو را باب ششم گردید باز

توجه

باز قلاب توجه سازکن
 آمدم تا از توجه دیگر
 آمدم تا از توجه هر زمان
 آمدم با معنی ملحق کنم
 آمدم تا از صور برهانمت
 آمدم کز قید صورتها همه

وز توجه باب هفتم سازکن
 آورم قلاب و بگشایم درت
 معنی از صورتی سازم عیان
 صورتت را معنی مطلق کنم
 صورت معنی بدل بنشانمت
 وارهانم سازمت معنا همه

محفل بی صورتی آرایمت
آمدم کز جسمت آرم سوی جان
آمدم تا ورد جانست لاکنم
آمدم کز نشأه الله نور
آمدم تا دل بجان بسپارمت
آمدم تا چشم دل بگشایمت
آمدم تا بندم از غیرت بصر
آمدم با یار سازم همدمت
آمدم رویت سوی جانان کنم
آمدم راهی بجانان بخشمت
آمدم تا مشکلت آسان کنم
آمدم کز صورتت بیرون کنم
آمدم کز آزاد از قید صورت
تا بینی نقش صورت آفرین
آمدم کت باب هفتم واکنم
آمدم تا از توجه در دلست
چون توجه روی آرد سوی تو
تا نمائی پرده پندار شق
همچنانکه روی وقت مردنست
نیز هنگام توجه بیشکی
از همه باید بکلکی رسنت
ترک کردن جمله مطلوبات را
جز یکی دل از همه برداشتن
از چه و چون جمله بیرون آمدن
گر مقام اولیا و انبیا
بایدت از جمله قطع التفات
زین توجه گردمی غافل شوی
چون توجه سرزد از جان جنید
گفت صدیقی اگر در عمر خویش
دائم از تحقیق میریزد به جام
طرفة العینی اگر ماند ز راه
آنچه در ایام عمرش از کمال
از کفش یکبارگی بیرون رود
تیره سازد ظلمت غفلت دلش
هان مشو غافل دمی از کار خویش

صورت بی صورتی بنمایمت
تا بچشم جان بینی روی جان
همدمت باشاهد الاکنم
سازمت مستغنی از غیب و حضور
خود زد دل جام جهان بین آرمت
صورت معنا عیان بنمایمت
صورت جانانست آرم در نظر
دیده بر بندم زهر نامحرمت
نقش حیوانیت را بیجان کنم
هر نفس از وصل او جان بخشمت
هم دهم جانست همت بیجان کنم
بربت بی صورتت مفتون کنم
سازمت بی صورتی را جلوه گر
گشته بی صورت به صورتها قرین
در دو عالم رخ سوی یکتاکنم
وجه وجه الله نمایم حاصلت
جز بوجه الله نیارد روی تو
ظاهرو باطن بینی غیر حق
باید از هر سو بیک سوکردنت
روی باید کردنت سوی یکی
از دو عالم با یکی پیوستنت
قطع کردن حب محبوبات را
هیچ مقصودی بدل نگذاشتن
بی چه و چون سوی بیچون آمدن
جمله بنمایند پیشت بر ملا
وز توجه روی آوردن بذات
حق نیابی جانب باطل شوی
کردش آزاد و نماندش هیچ قید
جز توجه هیچ ندیشد به پیش
بر طریق حق زند از صدق گام
تابدش روی توجه از الهه
گشته حاصل در بساط کشف و حال
محتجب از درگه بیچون شود
جز زیان سودی نگردد حاصلش
تا نگردی محتجب از یار خویش

از گریبان توجه سر برآر
دیده از دیدار هر غیری پوش
باش بی صورت بدل صورت نگار
صورت بی صورتی چون در دلت
چشم دل بگشای و وجه الله بین
ره مده در خلوت دل ییاد غیر
نقش غیر از تخته دل بر تراش
تا کشی بر تخته دل نقش غیر
بت شکن میباش تا همچون خلیل
کعبه الله است دل دیرش مساز
بت پرستی گربه دیرت آرزوست
آنچنان بت در چنین دیری بس است
هر که را سوی توجه راه نیست
از توجه تا که نگشاید دری
از توجه گردلت آگه شود
از توجه دور گردد غفلتت
از توجه دل چو یابد روشنی
گلشن جان چیست کوی وصل یار
از توجه جان به جانان میرسد
درد بیدرمان چه باشد هجر دوست
از توجه عاشق مهجور زار
از توجه نیست گردد هستیت
از توجه جسم و جانست لا شود
از توجه صورت معنی شود
از توجه پرده های احتجاب
از توجه قرب حق حاصل کنی
از توجه روشنست گردد چو شمع
از توجه تفرقه زایل شود
از توجه ره روان راه دین
از توجه کفرت ایمان میشود
از توجه دیو میگردد ملک
از توجه ذره گردد آفتاب
از توجه پشه عنقا میشود
از توجه انبیا و اولیا
از توجه بود کز غرقاب نیل

شو مراقب از پی دیدار یار
جز پی دیدار یار خود مکوش
صورت بی صورتی صورت نگار
گشت از صورت نگاری حاصلت
روشن از وجهش دل آگه بین
تا نگردد کعبه جان تو دیر
نقش حق بین چند باشی بت تراش
بت تراشی همچو آذر سوی دیر
دیر دل گردد ترا بیت جلیل
بیش از این بتخانه غیرش مساز
وجه حق در دل بنه دیر نکوست
وین نه حد هر کس و هر ناکس است
از چنین دیر و بتی آگاه نیست
نخل آگاهیست کی بخشد بری
جلوه گاه وجه نور الله شود
از توجه نور گردد ظلمتت
گردد اندر گلشن جان گلشنی
ایبارش دیده های اشکبار
درد بیدرمان بیدرمان میرسد
کش وصال دوست درمان نکوست
در کف آرد دامن وصل نگار
تا بکی باشد بلند و پستیت
لا چو گردد همدم الا شود
وز صور معنیت مستغنی شود
شق شود تا یار بینی بی حجاب
در مقام قرب حق منزل کنی
ظلمت و نور جهان فرق و جمع
نور جمعیت بدل حاصل شود
بی گمان یابند انوار یقین
نفس بیدینت مسلمان میشود
حکمرانیها نماید بر فلک
از توجه قطره میگردد سحاب
از توجه عبید مولا می شود
منزلت جاستند در نزد خدا
کشیش بر ساحل آمد جبرئیل

از توجه بود کز مریم بزاد
از توجه بود کان فخر بشر
از توجه خالق فرد و حید
از توجه بیقراری و سـکون
از توجه شد به امر کردگار
از توجه مرده یابد زندگی
از توجه خارها گردند گل
از توجه عالم و آدم تمام
چون ز قلاب توجه در دلت

صبر

بی پدر روح الله قدسی نژاد
کرد روشن در جهان شق القمر
کرد در یک دم دو عالم را پدید
یافته نه طاق گردون بی ستون
این موالید و عناصر آشکار
تا قیامت در بر پایدگی
از توجه جزءها گردند کل
قرب حق جویند دائم والسلام
شد به هفتم باب فتحی حاصلت

باز قلابی ز صبر آور به پیش
آمدم کز صبر قلابی دگر
آمدم کز صبر مفتاح فرج
آمدم تا در مصائب صبرکیش
آمدم تا بر جفا و جور یار
آمدم کز صبر ایوبت کنم
آمدم تا یار اختیار کنم
آمدم کز برق صبر سینه سوز
آمدم در سینه صبراندوزمت
آمدم کت از درازی شکیب
آمدم کت از حظوظ نفس دون
آمدم کز نفس دوری بخشمت
آمدم کز شکوه اغیار و یار
آمدم کز صبر باب هشتمین
ای ز صبرت گشته جان عالی درج
قرب حق خواهی صبوری پیشه کن
باش صابر غافل از صبرت مشو
در مقام صبر همچون صابری
جهد کن در صبر و از اختیار باش
قلع شهوتهای نفسانی نمای
از تعلقها تهی کن سینه را
ده صفائی قلب را از تصفیه
دیده از اشک روان جیحون نمای
عاشق شمعی برو پروانه باش

برگشا آن نیک هشتم باب خویش
سازم و بازت کنم بابی دگر
آرمست بگشایم ابواب درج
سازمت با جان زار و قلب ریش
بخشمت صبوری به جان بیقرار
در شکیبائی چو یعقوبت کنم
در صبوری همچو ابرارت کنم
هر طرف اندازمت در سینه سوز
تا چراغ تصفیه افروزم
نفس را کت که دست فریب
با شکیبائی روح آرم بیرون
در مشقتها صبوری بخشمت
لب فرو بندم ز صبرت استوار
سازمت مفتوح بر قلب حزین
رو بخوان الصبر مفتاح الفرج
وز عجال نفس دوری پیش کن
رمز الله مع الصابر شنو
جسم و جان را کن به محنتها قرین
در جهاد نفس چون ابرار باش
قمع لذتهای جسمانی نمای
زنگ بزدا از رخ این آئینه را
نه جلائی روح را از تجلیه
سینه از زخم درون پر خون نمای
شایق گنجی بیا ویرانه باش

تن رهاناکرده هیچ از جان مگو
 دل زکف ناهشته ازدلبر مپرس
 ترک دل گوی و به دلبر روی کن
 هرچه آید بر تو ز آن جور و جفا
 باش صابر در بلایا و محن
 بر جفای خارش ار نبود شکیب
 گر چو بلبل یاری گل بایدت
 گر نهال صبر تلخ آید برت
 چشم یعقوب ارچه شد تاراز شکیب
 صبر اگر ایوب را بگداخت جان
 صبر محمود تو اندر عبودیت
 از عباداتت رسدگر رنجهها
 میل عصیان داردت گر ببقرار
 رو بهرحالی صبوری پیشه کن
 دم مزن با غیر ز اسرار حییب
 شکوه از اغیار و یارت تا بچند
 شکوه را انواع آمد بر سه نوع
 شکوه اولی ترا نزد رقیب
 و آن تو را بیزار از یاری کند
 شکوه ثانیست باشد بر حییب
 و آن تو را شرک است اندر حب دوست
 شکوه ثالث ز هجر و وصل یار
 و آن به معنی عین توحید تو است
 گر تو را توحید بایید استوار
 نی غلط گفتم ز شکوه لب بیند
 گر بینی جورهاز اندازه بیش
 صبر و تسلیمند با هم همعنان
 باب هشتم چون ز صبرت باز شد

جان فدا ناگشته از جانان مگو
 این صدف نشکسته از گوهر مپرس
 بر جفای آن ستمگر خوی کن
 مرحبا گویش بصد مهر و وفا
 گر هزارت تیغ باردم مزن
 در برگل کی نشیند عندلیب
 جور خارش را تحمل بایدت
 عاقبت آن بار آرد شکرت
 لیک شد روشن بدیدار حییب
 یافت آخر ز آن حیات جاودان
 در عبادت باشد و در معصیت
 باش صابر تا بیابی گنجها
 جز شکیبائی مکن هیچ اختیار
 جز صبوری ترک هر اندیشه کن
 صبرکن بر جور بسیار رقیب
 زین شکایتها بکلی لب به بند
 شرح هر یک گویمت بشنو بطوع
 باشد از بی مهری و جور حییب
 حاصلت از یار بیزاری کند
 از جفا و جور بسیار رقیب
 شرک ورزی با محبت کی نکوست
 هم به یار آمد ترا ای هوشیار
 در حقیقت محض تفرید تو است
 شکوه از یارت مکن جز نزد یار
 صابران را شکوه باشد ناپسند
 صبر ورز و نه سر تسلیم پیش
 گر نداری دم مزن از صابران
 با شکیبائی جان دمساز شد

تسلیم

باز از تسلیم قلاب نهم
 آمدم باب نهم بگشایمت
 آمدم کز خویشتن بستانمت
 آمدم نفس تو را مسلم کنم
 آمدم کت بی چه و بیچون کنم

سازکن بگشای ز آن باب نهم
 جانب تسلیم ره بنمایمت
 سازمت تسلیم و مسلم خوانمت
 وز شرور آن ترا سالم کنم
 سالم از کید نفس دون کنم

آمدم تا از حدیث من سلم
 آمدم کاموزمت اسلام را
 آمدم تا نو مسلمان سازمت
 آمدم تا از دلت چون و چرا
 آمدم کار از کفت بیرون کنم
 آمدم بی رأی سازم در رهت
 آمدم تا نیست سازم هست تو
 تا به سلامت مگر عالم کنم
 آمدم کز آب تسلیم ای همام
 تا مسلمانان از دست و زبان
 آمدم کآگه ز تسلیمت کنم
 تا نه از تفویض یابی آگهی
 شیوه تسلیم از تفویض جوی
 دل ز تفویضت نخست آگاه کن
 کن مفوض کار خود با کارساز
 برخدا گر واگذاری کار خویش
 همت پستت زگردون بر شود
 شاه اقلیم ولایت مرتضا(ع)
 ز آن شدم «راضی و» کار خویشتن
 زآنکه چون کرد او نکوئی ز ابتدا
 هرکه او نیک است نیک آید از او
 گرچه صدره پرده پیش آرد سحاب
 نیک اگر خواهی توکار خویشتن
 ده عنان کار دست کردگار
 لفظ تفویض ارچه دارد پنج حرف
 گرنه آن احکام دریابی نخست
 حکم حرف اولین کان تا بود
 حکم حرف دویمین کان هست فا
 حکم حرف سیمین کان واوگشت
 حکم حرف چهارمین کان حرف یاست
 حکم حرف پنجمین کان هست ضاد
 چون تو این احکام دریابی درست
 «رو می» تفویض اندر جام کن

بر زبان و دست تو قفلی زبم
 رسم استحلام و استسلام را
 در ره تسلیم قربان سازمت
 بستم چون مسلمین با تیغ لا
 در طریقت بی چه و بیچون کنم
 سازم از تسلیم کلی آگهت
 منقطع سازم زبان و دست تو
 خلقت از دست و زبان سالم کنم
 آتش خشمتم کنم برد و سلام
 بی سخن سالم بودشان جسم و جان
 شیوه تفویض تعلیمت کنم
 کی سوی تسلیم دریابی رهی
 معنی تسلیم در تفویض گوی
 جانب تسلیم آنگه راه کن
 چاره ای در کارت از این کار ساز
 عیشها دریابی از اندازه بیش
 جز خدا از جمله عالی تر شود
 گفت آنچه روزیم شد از خدا
 با خدا بگذاشتم یکباره من
 جز نکوئی کی کند در انتها
 جز نکوئی بد نمیزاید از او
 ظلمتی جز نور ناید ز آفتاب
 اول و آخر در این دیرکهن
 شیوه تفویض را کن اختیار
 لیک هر یک را بود حکمی شگرف
 کارت از تفویض کی گردد درست
 ترک تدبیرات از آن پیدا بود
 سر برآرد از فنای ما سوا
 از وفای عهدگوید سرگذشت
 یأس از نفس و یقینت بر خداست
 از ضمیر انور آرد بیاد
 باده تفویض اندر جام تست
 در پنجاه حلق درآ آرام کن

درویش شبان

این حکایت را زدرویش شبان داشت آن درویش بی برگ و نوا خویش آنها را شبانی می نمود چون شدی مشغول در کار نماز گرگی از امر خدای غیب دان روزی از آن حال واقف شد کسی گفت یارب زیر این چرخ کبود ناگهان از عالم غیبش بگوش مالک آن گوسفندان چون بما ز آن سبب کردیم در دار جهان رو توهم تفویض کن درویش وار سوی صحرایت بهر پست و بلند گوسفند و گرگ و صحرا چیستت روح و نفست گوسفند و گرگ تست گرنه از تفویضش آری طوق و بند دامن تفویض را ز کف مده تا بهرحالی ترا یاری کند چون بکلی بر بساط کم و بیش آنچه پیش آید ترا ز آن شاد باش گر همه تیغ آیدت از کردگار چیست تسلیم آنکه بیدرد و دریغ سرسپاری نیست جز تفویض خاص گر کنی از دیده معنی نظر معنی تفویض چون دریافتی کار خود یکسر نهادی بر خدا پرده بردارد حدیث من سلم تابدت نور سلامت بر روان وز جفا دست و زبان کوتاه کنی جز به تسلیم نباشد هیچ روی چون شد از تسلیم تفویض تو راست ز آن برویت باز شد باب نهم

رضا

از رضا قلاب دیگر سازکن آمدم تا باز قلاب دهم

بشنو و بین حالت تفویض آن گوسفندی چند با گرگ آشنا سوی صحرا پاسبانی می نمود روی آوردی به باب بی نیاز میشدی بر گوسفندان شبان از تعجب رفت در حیرت بسی گوسفند و گرگ را کی صلح بود آمد آوازی که ای غافل خموش صلح کرد و کرد کار خود رها گرگ را بر گوسفند او شبان تا نگهدار تو گردد کردگار گرگ را سازد شبان گوسفند با تو گویم گر خبر ز آن نیستت وین تن خاکیت صحرای درستت گرگت از صحرا رباید گوسفند کار خود یکباره برداور بنه گوسفندت را نگهداری کند بر خدا کردی مفوض امر خویش غم مخور از قید غم آزاد باش زیر تیغش گردن تسلیم دار در ره حق سر سپاری زیر تیغ و آن به تسلیم دهی تو اختصاص عین تفویض است تسلیم ای پسر پرده تسلیم از آن بشکافتی سر نمودی بیدریغ او را فدا بر در سلامت افرازد علم خیزدت زنگ ملامت از جنان جانب تسلیم دائم ره کنی دائم از تسلیم باشی چاره جوی معنی تفویض از تسلیم خاست سر نمودی در ره تسلیم گم

ز آن برخ باب دهم را بازکن آرم و بگشایمت باب دهم

آمدم تا از رضای نفس دون
آمدم کز حق ترا راضی کنم
آمدم یکباره در کوی فنا
آمدم کز خود ترا فانی کنم
آمدم کز موت قبل الموت جان
آمدم تا بخشمت نور یقین
آمدم تا بیخودو محوت کنم
آمدم کز تفرقه برهانمت
آمدم تا روشنت سازم چو شمع
آمدم تا از درون و از بیرون
آمدم تا سوی بیچوننت کشم
آمدم بی پیونده از راه مجاز
آمدم کز باده جام الست
آمدم ز آزادگی شادت کنم
آمدم کز آزادت از هجران کنم
آمدم ز اختیار و ابرارت کنم
آمدم تا خاطر شادت دهم
آمدم تا سینه مسرورت کنم
آمدم صبر و تحمل بخشمت
آمدم کت از قناعت توشه‌ای
آمدم کز صیقل ذکر اله
آمدم تا در توجه آرمت
آمدم تفویض تعلیمت کنم
آمدم زین جمله‌ات جامع کنم
ز آنکه آنها جمله بهر این بود
در مراتب جمله راتب باشد این
جامع جمع مجامع این بود
جمع جامع جامع جمع است این
هم در درج عبودیت بود
این بود نور چراغ معرفت
مطلب طلاب و اختیار است این
این طریق انبیا و اولیا است
این صراط مستقیم حق بود
هم سرورش عالم غیب است این
هم بود جبریل و میکائیل جان

با رضای حق ترا آرم بیرون
فارغ از مستقبل و ماضی کنم
سازمت تسلیم درگاه رضا
جاودان باقی ربانی کنم
گیرمت بخشم حیات جاودان
از شعاع آفتاب یوم دین
بیخبر از محو و از صحت کنم
در مقام جمعیت بنشانمت
آنچه پنهانست اندر جمع جمع
سازمت مطلق ز قید چند و چون
از چه و چون جمله بیروننت کشم
در حقیقت سازمت قانون نواز
تا ابد سازم ترا سرشار و مست
از غم و اندوه آزادت کنم
تازه از وصل نگارت جان کنم
جرعه نوش از جام احرارت کنم
شیوه آزادگان یادت دهم
از غم و اندوه دل دورت کنم
توبه و زهد و توکل بخشمت
بدهم و بخشم ز عزلت گوشه‌ای
آرمت بیرون ز زنگ و اشتباه
وجه وجه الله بدل بسپارمت
تا بحق یکباره تسلیمت کنم
در دلت نور ضیا ساطع کنم
آن همه آئینه این آئین بود
راتب جمله مراتب باشد این
در مجامع جمع جامع این بود
بزم جمع الجمع را شمع است این
هم مه برج ربوبیت بود
این بود می در ایام معرفت
مشراب ابرار و احرار است این
این سبیل اصفیا و اتقیا است
هر که دارد او بحق ملحق بود
هم کتاب الله لاریب است این
هم سرافیل است و عزرائیل جان

هم بگیرد جان وهم جان میدهد
فاتح الابواب هر باب است این
این دهم قلاب تو باب رضا است
رو بچنگ آور تو این قلاب را
پای تا سر خویش را راضی نمای
دیده از ماضی و مستقبل بدوز
رخت بیرون بر زکوی قیل و قال
آنچه پشت آید از محبوب خویش
وز رضا و خواهش نفست برآی
جان به احکام ازل تسلیم کن
ظاهر و باطن امور خویشتن
دست کوتاه ساز از تدبیر خویش
پای بیرون نه زکوی اعتراض
معترض بر قول و فعل دوست چند
گر بگیرد جانانت و گر جان دهد
باش راضی از رضایش سرمتاب
چون رضای خویشتن بگذاشتی
از تو او راضی شود بی چند و چون
با یزید آن مست صهبای رضا
این زمان او در رضای من بود
همچنین فرمود آن سلمان پاک
شش جهت با چار ارکان سر بسر
در رضای من همه باشد پپای
زین رضا دور است دست بوالهوس
تا نگردي خاک در کوی فنا
شیر مردی کان در این وادی بمرد
در کشد رخس فراست زیر زین
سوی هر جمعی که نیکو بگذرد
نیک و بد بیند همه افعالشان
گر بدی بیند نکویشان دهد
کافرش خوانند و آن ایمان ده است
زانکه گر نفسی کسی احیا کند
چون به ایمان خلق را خواند همی
کفر او ایمان و ایمان کفر اوست
با چنین کفریش هر کو داد دست

هم نشان از کوی جانان میدهد
در قتال نفس قلابست این
ابتدا و انتهای بابها است
با رضا بگشای آخر باب را
مطلق از مستقبل و ماضی نمای
طایر اندیشه‌ها را پریسوز
باش ساکن در سرای وجد و حال
خوان تواش محبوب و بشانش به پیش
در رضا و خواهش ایزد درآی
بر دلت تفویض را تعلیم کن
نه بدست خالق سر و علن
سر مپیچ از رشته تقدیر خویش
ریشه اعراض برکن ز انقراض
لب ز اعراض و تعرض رو بیند
وز فرستد درد و گر درمان دهد
در ریاضت در رضای او شتاب
در رضای دوست سرافراشتی
وز رضای تو نخواهد شد برون
گفت بودم در رضایش سالها
و آنچه دارد از برای من بود
کاین زمین و آسمان و آب و خاک
آنچه پنهانست و پیدا در نظر
زانکه میباشد رضایم از خدای
بوالهوس را نیست بروی دسترس
ره نیایی ذره‌ای سوی رضا
زنده گشت و جان به نیکوئی ببرد
هر طرف جولان کند روی زمین
از فراست سوی ایشان بنگرد
پی برد ز افعال بر احوالشان
کفرگیرد در عوض ایمان دهد
اینچنین کفریش از ایمان به است
گفته‌اند احیای عالم را کند
نیست از تکفیر خلق او را غمی
مؤمنین را راحت جان کفر اوست
مؤمن خالص شد و از کفر رست

چون تمام آن بابها مفتوح شد
از رضا شد رتبه‌ای حاصل ترا

شرح آن قلابها مشروح شد
گشت در کوی فنا منزل ترا

بیان پیر و آداب مرید

گوش جان بگشا و بشنو ای فرید
پیرکبود آن ولی عهد خویش
پیرکبود جامع کل کمال
پیرکبود آن کز انوار یقین
پیرکبود آنکه بر قانون شرع
پیرکبود آنکه جز شرع نبی
پیرکبود آنکه جز ختم رسل
پیرکبود آنکه از رب جلیل
پیرکبود آنکه نبود در برش
پیرکبود آنکه آورده بجای
پیرکبود یار ارباب رسول
پیرکبود آنکه در راه طلب
پیرکبود آنکه ز اول مطلبش
پیرکبود آنکه در طی طریق
پیرکبود مست جام معرفت
پیرکبود بی نیازی از مجاز
پیرکبود آنکه از فردانیت
پیرکبود آنکه شد عشقش چو بیش
پیرکبود آنکه چون آگاه شد
پیرکبود آنکه چون فانی شد او
پیرکبود آن قلندر دستگاه
پیرکبود آنکه اندر مغز و پوست
پیرکبود آنکه در ذات و صفات
پیرکبود از هواها رسته‌ای
کامر و نهی امرو نهی حق بود
کشته نفس خویش با تیغ جهاد
قول و فعلش از غرض عاری بود
بیغرض ره سوی جانان کرده طی
بیغرض پیموده منزلها بسی
بیغرض بگزیده هجر و وصل یار
بیغرض طلاب را هادی شده

شرح حال پیر و آداب مرید
در ولایت ز اولیای عصر پیش
مجتمع دروی علوم کشف و حال
گشته روشن در برش احکام دین
باشدش احکام دین از اصل و فرع
در شرایع نبود او را مطلبی
نبود او را پیشوائی در سبیل
باشدش وحی و نزول جبرئیل
جز کلام اللّٰه کتاب دیگرش
سنت پیغمبر و فرض خدای
دوستدار آل و اصحاب رسول
کرده جان را خاک درگاه طلب
گشته محکم در شریعت مذهبش
گشته پیر دستگیر او را رفیق
بیخود از شرب مدام معرفت
در مقامات حقیقت نغمه ساز
متحدگردیده با وحدانیت
کرد فانی خویش را در شیخ خویش
رسته از خود فانی فی اللّٰه شد
جاودان باقی ربانی شد او
کامد اندر ملک معنا پادشاه
خالیش نبود رگی از یاد دوست
متحد شد با «صفات و ذات» ذات
در دو عالم با خدا پیوسته‌ای
ز امر و نهی نفس دون مطلق بود
یک نفس فارغ نباشد ز اجتهاد
قول و فعل حضرت باری بود
بیغرض در کوی جانان برده پی
بیغرض ره کرده در دلها بسی
بیغرض جان کرده در راهش نثار
رهنماشان سوی هر وادی شده

زان غرضهائی که نفسانی بود
زان غرضهائی که دام ره بود
آن غرض جان را کشد در احتجاب
آن غرض از نفس و این از حق بود
آن بدنی این به عقابیت کشد
آن ترا از حب دنیا سرزند
آن به عصیان این بطاعت آردت
آن به اخلاق بدت سازد قرین
آن ز وصل یار مهجورت کند
این مطیع دست پیرت میکند
آن برویت بابها سد میکند
این گشاید بر رخت بس بابها
ازدهای نفس تو در بحر جان
گر نه آن قلابها داری بچنگ
بحر در حوش و نهنگت بیقرار
رو تو آن قلابها آور بچنگ
هست چون قلابها در دست پیر
لیک آدابیست می باید نخست
و آن ترا باید که در آغاز کار
حب دنیا آنکه رأس هر خطا است
گاه گرفتار ریاسات کند
گاه ز آرد در کمند مال و جاه
گاه ز اسب و استرت بنده قطار
گاه از تعمیر کاخ آب و گل
گاه ز کبر و نخوت و ناموس و ننگ
گاه علمت بخشد اما بی عمل
گاهت از کشکول و بوق و منتشا
گاه بهر شیخیت سازد مرید
گاه کند مایل به فرزند و زنت
دامها افکنده در فرج و گلو
الغرض هر دم براهی خواندت
طالبان را نیست در راه الهه
سد راه خویش اول برفکن
در دلت بنشان نهال مهریار
ظاهر و باطن تهی شو از غرض

نه غرضهائی که ربانی بود
نه غرضهائی که از الله بود
این غرض از پیش بردارد حجاب
آن مقید باشد این مطلق بود
آن به اسفل این به اعلایت کشد
این ز بغضش حلقه ها بر درزند
آن بعذر این در اطاعت آردت
این کند اخلاق نیکت همنشین
دیده و دل هر دو بی نورت کند
تسایع آن دستگیرت میکند
پیرو نفس معربد میکند
تا کشد نفست از آن قلابها
کرده جا همچون نهنگ جانستان
کی برون از بحر آری این نهنگ
کی توانی راند کشتی بر کنار
کن برون از بحر جانست این نهنگ
خیزو محکم دامن پیری بگیر
تا بچنگ آری تو دامانش درست
جوئی از اغراض نفسانی کنار
در دل و جان از آن صدماجرا است
مستعد بس سیاسات کند
سرنگون از راهت اندازد بچاه
بگسلد چون اشتر مستت مهار
سازدت ویران سرای جان و دل
بنددت در گردن جان پالهنگ
سازدت زنبور لیکن بی عمل
خواهشات نفس سازد بر ملا
کت نماید رهزن و دیو مرید
تانههد طوق جفا در گردنت
تا ز نخ در شهوت برده فرو
تا ز درگاه الهی رانددت
هیچگاه چون حب دنیا سد راه
بیخ این ذقوم را از دل بکن
ره مده بر دل بجزم مهرنگار
نه ز جوهر دم زن و نه از عرض

پس درآ مردانه زبردست پیر
 گر به پهلو و سرگردانندت
 گر چشاند نوش و گرنیشت دهد
 سر مپیچ از رشته امزش دمی
 حلقه امزش چو در درگوش کن
 دانش و علم و عمل آنجت که هست
 گر فراطـونـی و بوسیناسـتی
 باش همچون طفل مکتب در برش
 حد خود بشناس و گستاخی مکن
 تانفرمایند بگو حرفی مگوی
 لب مجنبان پیش او خاموش باش
 برمیآورد هیچ بی امزش نفس
 خدمتش از صدق و از اخلاص کن
 تانگردی خاص دوری از دلش
 خاص شو تا در دلش راهی کنی
 چون شدی آگاه ز انوار دلش
 محرم اسرار چون گشی تمام
 از شراب عشق چون مستت کند
 چون زهست و نیست بیخود سازدت
 برکفت بسپارد آن قلابها
 یک بیک آن بابها چون شق کند
 در رضایت کار چون گردد تمام
 چون ز حال پیر و آداب مرید

زبردستش خویشتن را مرده گیر
 گر بخواک و ور بخون غلطانندت
 ور هزاران عقبه در پیشت نهد
 هرچه فرماید بجا آور همی
 زهراگر بدهد چوشهدش نوش کن
 از همه یکبارگی بردار دست
 گر چو موسا باید و بیضاستی
 و آنچه تعلیمت دهدکن از برش
 با ادب میباش پیشش در سخن
 تا نه بنماید رهی راهی مپوی
 بین چه گوید پای تاسرگوش باش
 دم مزن ز اسرار رازش پیش کس
 خویش را در خدمت او خاص کن
 خود نتابد بر تو نوری از دلش
 خویش را از نورش آگاهی کنی
 محرمت سازد به اسرار دلش
 ریزدت هر دم می عشقی بجام
 بیخود از هر نیست و هستت کند
 مست عشق از عشق چون خود سازدت
 جمله مفتوحست کند آن بابها
 بارضایت عاقبت ملحق کند
 هم مرید وهم مرادی والسلام
 بیش و کم ازادگشتی ای مرید

خاموش

باز سر از جیب خاموشی برآر
 آمدم تا مست و مدهوشت کنم
 آمدم خاموشی آموزم ترا
 آمدم کزگفت بیروننت کشم
 آمدم تا از پی گفتار جان
 آمدم تا در بساط بیش و کم
 آمدم تا بندم از غیبت لب
 آمدم کز شکوه لب بر بندمت
 آمدم تا خوش بختم این کتاب
 گفتم ختم جمله پیغمبران

ختم ایندفتر به خاموشی گزار
 از سخن یکباره خاموشت کنم
 جان ز خاموشی برافروزم ترا
 بی چه و چون سوی بیچونت کشم
 بندمت مهر خموشی بر دهان
 سازم آزادت ز قید مدح و ذم
 دل کنم شاغل بذكر یا رب
 دل بشکر از خاموشی در بندمت
 با خموشیت نمایم فتح باب
 کآنکه شد خاموش ناجی گشت آن

گر تو خاموشی بورزی و ادب
ز آنکه انسان در خموشی لسان
گر نه خاموشی بداد جان رسد
تا زبان شمع میباشد دراز
تا صدف در قعر بنشسته خموش
گر سلامت جوئی و راه نجات
خاموشی را وجه آمد بر دو قسم
آن یکی باشد خموشی زبان
آن ز حرف غیر بگسستن بود
آن ز حرف غیر بر بستن زبان
هر که نام غیر نارد بر زبان
و آنکه دل از یاد غیرش باز رست
رو زبان و دل بکلی بسته دار
ورنه شیطان لعین راهت زند
از زبان و دل هر آنکو شد خموش
در خموشی گنجهها باشد نهان
باش خامش تا بیابی گنجهها
گر خموشی پیشهات گردد مدام
من خموش و یار اندر گفتگو است
یار من چون عزم در گفتار کرد
من نگفتم یارگفت این گفتمت
این زمانم یار می بندد زبان
منت ایزد را که در دارالسلام

در همه حالیت افزاید طلب
باشدش سالم همیشه جسم و جان
ای بسا جانها که در خسران فتد
سر رود بر بادش و جان در گداز
آب گوهر داردش در سینه جوش
جز خموشی نیست در گاه نجات
هر یکی گنجی بزیر صد طلسم
و آن دگر باشد خموشی جنان
این زیاد غیر وارستن بود
این برد یادش بکلی از جنان
جز به حکمت نیست آن رطب اللسان
صد تجلی آمدش بر دل نشست
از حدیث غیر میکن یاد یار
راه از آن گفتار بیگانهت زند
دیو بگریزد ز پیشش همچو موش
هر یکی خوشتر ز صد ملک جهان
ورنه از گفتار آید رنجهها
از زبانت یار می گوید کلام
این نه من میگویم این گفتار اوست
از زبانم کشف این اسرار کرد
گوهر اسرار بیحد سفتت
تا کجا بازم کند رطب اللسان
شد چو خلدن جنت ثانی تمام

جنت سوم

بسم الله الرحمن الرحيم

بیان جنت سوم

جلد ثالث جنت سیم بود
صیدکردن سوی دشت آغاز کرد
رشته الفاظ دام و قید اوست
کی تواند خویش صید افکن شود
جنبشی داد و نمودش صورتی
نقطه‌اش خواند و نمودش نامدار
از حروفش کسوتی در بر نمود
صورت الفاظ از آن ترکیب کرد
گسترید و مرغ معنا کرد صید
جبذا صیاد صید انداز من
کامدت دشت معانی صیدگاه
چون تو لاقیدی و آزادی کجاست؟
از معانی هر دم آری صیدها
قید بنهاده پی صید آمدی
پای بست حلقه قید تو است
هم مجرد آیدش صیاد پیش
زان مجرد صیدکی یابی پری
از مجرد صید تو بنهاده‌اند
عالمی را همچو خود لاقیدکن
بسته فتراک ادراک تو است
بهر صیدت گسترید او سالها
غیرمعنا هیچ در خاطر ندید
صید معنا کرد و خوش صیادگشت
کشف اسرار نهانی میکند
تا کند صیدی به پرواز سخن
جلوه پیرا در لباس صوت و حرف

این سپهر عشق را انجم بود
باز شهباز سخن پرواز کرد
طایران دشت معنا صید اوست
گرنه از الفاظ قید افکن شود
معنی مطلق نبودش صورتی
صورتی چون کرد ازوی آشکار
هر زمانش جنبشی دیگر فزود
حرفها را بسته ترتیب کرد
پس زهر لفظی هزاران دام و قید
مرحبا شهباز خوش پرواز من
آفرین ای شاهباز دست شاه
چون تو شهبازی و صیادی کجاست؟
گرچه از الفاظ داری قیدها
لیک خود صیاد لاقید آمدی
طایر معنا که آن صید تو است
چون مجرد آمد اندر اصل خویش
گرنه از بال تجرد برپری
چون ترا بال تجرد داده‌اند
شهرت تجرید بگشا صیدکن
جان من کان صید فتراک تو است
گرچه از ادراک هر سو بالها
از تو هرگز صورتی ظاهر ندید
خاطر از این معنی چون شادگشت
جان من صید معانی میکند
گشته هم پرواز شهباز سخن
صید او چبود معانی شگرف

صوت و حرفی گرچه اندر کار نیست
اهل صورت چون ز معنا غافلند
قید صورت تا نباشد در میان
شاهد معنا به اظهار صورت
گر نه حرف و صورتی در کار بود
گر نه حرفی بد در این دریای ژرف
حرف بس تنگ است و معنا بیکران
حرف باشد ذره معنا آفتاب
حرف باشد قطره معنا قلزم است
قلزم معنا است بیحد و کمران
بحر معنا را کرانی کس ندید
در سیوئی گر بگنجد بحر ژرف
هر قدر کز بحر گنجد در سبو
قطره گر در بحر ناپیداستی
قطره‌ای گر نوش از دریا کنی
طعم و خاصیت چو دانستی بدان
مطلب از دریا ترا چون هست آب
قطره‌ای از بحر معنا نوش کن
این سخن از حرف مستغنی بود
این سخن یک قطره ز آن دریاستی
این سخن از یارم آمد بر زبان
این سخن خود یار می‌گوید نه من
گرتو لاجول ولا را خوانده‌ای
حول و قوه چون همه از یار شد
این نه اسناد حلول است ای فضول
محو یارم من حلولی نیستم
گفت یارم هر که او یار من است
من هم او را عاشقم لیک از جفاش
من چو جان در باختم در عشق دوست
هر چه گویم دوست می‌گوید نه من
از کلام دوست چون جلد نخست
باز قانون سخن را ساز کرد
نظم جلد سیمین از من مدان
جلد سیم سیمین جنت بود
زانکه باشد جنت عشاق این

لیک آنهم خالی از اسرار نیست
دل بصورت بسته از جان مایلند
معنی مطلق نگرددشان عیان
در لباس حرف آمد جلوه‌گر
صد هزارم معنی و اسرار بود
داد معنا دادمی بی صوت و حرف
داد آن از حرف دادن کی توان
ذره پیش آفتابش نیست تاب
قطره با پیدایش قلزم کم است
بیکران را کی توان دادن نشان
غیر نام از آن نشانی کس ندید
ظرف معنا هم تواند گشت حرف
حرف را معنا بگنجد اندر او
لیکنش کیفیت از دریاستی
طعم و خاصیت ورا پیدا کنی
جمله یک آبست بحر بیکران
قطره هم آبست از آن رخ برمتاب
این سخن را همچو در درگوش کن
این سخن از عالم معنا بود
این سخن خود قلزم معناسی
این سخن کردم دگر رطب اللسان
من که باشم تا که خود گویم سخن
اندر این معنا چرا درمانده‌ای
لاجرم از یار این گفتار شد
وحدت صرف است بگذر از حلول
چون تو مملو از فضولی نیستم
عاشق زار و دل افگار من است
خون بریزم خویش بدهم خونبهاش
نیستم جز دوست اندر مغز و پوست
دوست شو بین دوست چون گوید سخن
گشت با جلد دوم نظمش درست
نظم جلد سیمین آغاز کرد
زانکه از یار است شرح و نظم آن
هر چه خواهی اندرین جنت بود
هست از جنات دیگر طاق این

این بهشت وصل دلدار من است
پای تا سر چون گل روی نگار
صدهزارش سنبل و نسیرین بود
صدهزارش گلبن رعناستی
عقل دوراندیش دور است از برش
هرکه را از عشق شوری در سر است

خرمی بخش دل زار من است
هست خرم از بهار وصل یار
صد هزارش لاله رنگین بود
صد هزارش بلبل شیدا ستی
عشق شورانگیز خفته بر درش
یار جویان حلقه کوبش برداست

وصف جنت سوم

وصف این جنت که جلد سیم است
گرچه بیرون است از حدو بیان
این کتاب واردات غیبی است
این مثال از امر اعلا میرسد
این بود توقیع سلطان و دود
آنچه مسطور است در لوح و قلم
این رقم سر دفتر هر دفترست
دفتری چون نام این دفتر نوشت
دفتر عشاق جانباز است این
زیر هر حرفی که در این دفتر است
ز آنکه هر حرفیش از ام الکتاب
سطرهایش کامده سوی نعیم
هر یکی باشد به صد نور و ضیا
اهل وحدت راست در مد نظر
دفتر عشقست این بازیچه نیست
نقطه‌هایی کنز خط این دفتر است
بس جهانها هست بیرون زین جهان

رشک اوراق سپهر و انجم است
شمه‌ای گویم شنو از گوش جان
انتخاب دفتر لاریبی است
پست مشمارش ز بالا میرسد
کامده از غیب در ملک شهود
هست روشن در سوادین رقم
منشی دیوان غیبش دفترست
دفتر عشاق گشتش سرنوشت
هر سخن گنجینه راز است این
صدهزاران کنز معنا مضمراست
دفتری باشد سراسر انتخاب
شاهراهی چون صراط مستقیم
بر سپهر عدل خط استوا
نقطه توحید زین خط جلوه‌گر
نقش کونین از سوادش نقطه‌ایست
هر یکی نقش جهانی دیگر است
جمله از یک نقطه پیدا و نهان

مبدأ و معاد

این بیان مبدأ و شرح معاد
حق نخستین نقطه‌ای ایجاد کرد
باز از آن خط جنبشی ظاهر نمود
جنبشی دیگر ز سطح افراخت سر
خط و سطح و جسم چون شد برقرار
این همه چون جمع شد با یکدیگر
تو جهان را نقطه نقطه فرض کن
بنگر از هر نقطه خطی آشکار

میکند از نقطه‌ای پیش تو یاد
جنبشی داد و خطی بنیاد کرد
سطحی از آن جنبش آمد در وجود
جسمی از وی گشت هر سو جلوه‌گر
طول و عرض و عمق گردید آشکار
شد از آن نقش جهانی جلوه‌گر
جنبش هر نقطه بر دل عرض کن
هر خطی را سطح و جسمی برکنار

پس ز هر جسمی جهانی جلوه‌گر
 همچنین از هر جهانی آشکار
 تا قیامت برنگرداند ورق
 چون قیامت پرده بردارد ز پیش
 اصل ایشان نقطه اول که بود
 جمله سویش راجع و جویا شوند
 ناگهان آنهم بخیزد از میان
 جسم و خط و سطح و نقطه آنچه هست
 جمله را در نیل قهاری حق
 ز آنکه جمله فانی و باقیست او
 وجه حق را چون بقای سرمد است
 آنچه بینی آشکارا ز هست و نیست
 نقطه‌ها دارد کتابش بیحساب
 لیک از آن در دفتر سر و علن
 عشق اگر یک نقطه آموزد ترا
 نقطه‌ای از عشق نگرفته سبق
 این ورق بگذار اکنون برکران

بین به طول و عرض و عمق بشمر
 نقطه‌ها بین و جهانی بشمار
 نقطه‌ها بین در تزیید زین نسق
 جمله برگردند سوی اصل خویش
 مطلع دیباچه غیب و شهود
 محور رویش گشته ناپیدا شوند
 نه از آن نامی بماند نه نشان
 جلوه‌گر با این همه بالا و پست
 نقش هستی محو گردد از ورق
 کل شیئی هالک الا وجهه
 جلوه‌های حسن او هم بیحد است
 از کتاب حسن وجهش نقطه‌ایست
 هر یکی عنوان طراز صد کتاب
 نقطه‌ای بی عشق نتوان یافتن
 صد کتاب از حسن اندوزد ترا
 کی شناسی حرف حسنش از ورق
 دفتری از عشق آور در میان

القاب محبت

این زبور عاشقان بینواست
 گه بیان عشق و مودت میکند
 گه دهد از حسن روح افزانشان
 ای محبت را بجان جویا شده
 توسن هستی خود ناکرده پی
 سر بیفکن پای اندر راه نه
 رهروانی کز ره آگاه آمدند
 قطع این ره کار سربازان بود
 روبرون کن از سرت سودای سر
 چون ز سر سودای سرگشتت برون
 چار وادی در محبت بربکار
 گرچه القاب محبت بیحد است
 لیک رأس جمله خود چار آمده
 پادشاه حسن را در مملکت
 تانباشد چارپایه زیر تخت
 چون محبت تخت شاه آمد نخست

نغمه داوودش از خوانی رواست
 شرح القاب محبت می‌کند
 مرده را بخشد حیات جاودان
 در ره محبوب جان پویا شده
 ترسمت این ره نگرده هیچ طی
 بی سرو پا سر بر این درگاه نه
 بی سرو پا اندر این راه آمدند
 هر که قطعش کرد سرباز آن بود
 بر سر این راه بی غوغای سر
 شور سربازیت در ره شد فزون
 ز آنکه القاب و حروفش هست چار
 هر محبی ز آن هزارش مقصد است
 پایه مسندگه یار آمده
 جز محبت نیست تخت سلطنت
 کی بیالایش توان بگشاد رخت
 چارپایه شد ز القابش درست

و آن بر عشاق بی برگ و نوا
 پایه‌ها هر یک در این ره وادی‌ئی ست
 ماتمش چبود سرافشاندن بر راه
 دردم اول بلی خبود گفته‌های
 کاروان رفت و بمقصد در رسید
 خفته کی دیدی بمقصد پی برد
 آخر ای خفته دمی بیدار شو
 پیش از آن کاین گرگ در خونت کشد
 چاره‌ای خیز و بکار خویش کن
 چیست حسرت ره نبردن سوی دوست
 گرگ جبود در پیت پیک اجل
 چون ترا گرگ اجل آمد به پیش
 خیز و قصد وادی مطلوب کن
 پای از سر ساز و راه خویش گیر
 بین ز هر وادی دو خطوه جلوه گر

حب و ود است و دگر عشق و هوا
 هر قدمشان ماتی و شادی‌ئی ست
 شادیش قسرب و قبول پادشاه
 این زمان در بسوتر لاخته‌های
 تو چنان در خواب و مقصد ناپدید
 بل مگر گرگیش آید پی برد
 گرگت اندر پی نگر هشیار شو
 بر درد از راه بیرونست کشد
 ورنه دل با داغ حسرت ریش کن
 گرگت از هم بر درد این مغز و پوست
 کان به قصدت میرسد با صد عجل
 گرنخواهی جان ز حسرت ریش کن
 خویش را خاک ره محبوب کن
 چار وادی محبت پیش گیر
 هر یک اندر حسن و عشقت راهبر

وادی حب

این بیان حب نخستین وادی است
 ای که با بخت سیه عمری بسر
 روز خود را تیره چون شب کرده‌ای
 هیچ در دل نور بیداریت نیست
 خوبظلمت کرده‌ای چون موش کور
 صبح صادق میدمد بیدار شو
 چند باشی خفته بر بالین ناز
 رخ فروشو از غبار خفتگی
 دیده از خوناب دل نمناک کن
 پای بیرون نه ازین ظلمت سرای
 بین ز هر سویت هزاران قافله
 چنگ بردامان اشک و آه زن
 وادی حب است این سهلش مگیر
 ای بسا تن کز مغیلان هلاک
 هیچ رهروگامی از وی طی نکرد
 صد هزارش کاروان در ره بمرد
 ریگ این صحرا مگر کوه بلاست
 نی غلط گفتم بروی یک‌دگر

هر قدم صد ماتم است و شادی است
 برده‌ای در تیرگی شام و سحر
 از سقام خفتگی تب کرده‌ای
 هیچ در سر شور هشیاریت نیست
 هیچ نگشائی نظر بر روی نور
 نور جاذب میرسد هشیار شو
 سر بر آور از گریبان نیاز
 از سرت بیرون کن این آشفتگی
 از جبین گرد کسالت پاک کن
 یوسفی یوسف ز چاه آخر برآی
 مانده در ره بی نوال و راحله
 توشه‌ای گیر و قدم در راه زن
 مانده سرگردان بر اهش چرخ پیر
 اندر این وادی فتاده چاک چاک
 تا کمیت جان بصد جا پی نکرد
 وین بیابان را بیابان کس نبرد
 کش بهر گامی هزاران مبتلاست
 اوفتاده خستگان را پا و سر

جان پاکان بس در این ره گشته خاک
هین بنادانی مرو دانسته رو
اسب تازی گرد و تک رفت از شتاب
ناقصه از آهستگی در روز و شب
بختگان کاین راهرا پیموده‌اند
سربینه در سجده و بردارگام
این ره حب است جز با سر مپوی
وادی ایمن در این ره منزلیست
چون کلیم الله در این وادی رسید
موجدکل کاین جهان ایجادکرد
گنج پنهان بود پیدائیش خواست
حسن را آئینه‌ها در جیب بود
حب برون آوردش آئینه ز جیب
حب بود آئینه رخسار حسن
حب فروزان اختر برج صفاست
حب صفا اندوز بزم دل بود
حب اگر نورش بدل تابان شود
حب برون اغیار را از دل کند
حب چه باشد دل به دلبر دوختن
حب چه باشد ماتم و شادی دل
حب چه باشد سینه کردن چاک چاک
حب چه باشد دیده جیحون ساختن
حب چه باشد اول زاری دل
حب چه باشد شمع مهر افروختن
حب چه باشد واله و مجنون شدن
حب چه باشد رستن از ناموس و ننگ
حب چه باشد جان و تن کردن نثار
حب چه باشد دل تهی کردن ز غیر
حب چه باشد آتش اندر جان زدن
حب چه باشد جان بجان باختن
حب چه باشد سوز و ساز عاشقان
حب چه باشد آنکه جز محبوب خویش
حب محبان رانخستین وادی است
گر ننگه اول دم ز آزادی زنی
ای گرفتار محبت شادباش

خیزد از خاشاک و خاکش جان پاک
این عجاله چیست آهسته رو
رفتش از تن آن توانائی و تاب
ره همی پیماید اما بی تعب
هر قدم سر در سجودی سوده‌اند
ورنه بیرون کن ز سر سودای خام
بی سر و پا روز پا و سر مگوی
روشن است از پرتوش هر جا دلیست
وصف حب بود آنچه اوگفت و شنید
خلقت هر شی ز حب بنیادکرد
خلقت از بهر شناسائیش خواست
صورت اعیان همه در غیب بود
کرد ظاهر جلوه اعیان ز غیب
حب بود گنجینه اسرار حسن
حب درخشان گوهر درج و فاست
شمع جان افروز این محفل بود
مشکلات دل همه آسان شود
تا که یار آید در آن منزل کند
دیده از هر دو جهان بر دوختن
هم گرفتاری و آزادی دل
خون دل از دیده باریدن بخاک
دل ز حسرت لجه خون ساختن
ابتدای رنج و بیماری دل
داغ حسرت بر دل و جان سوختن
بر رخ لیلی و شان مفتون شدن
شیشه سالوس بشکستن بسنگ
هر نفس مردن بکوی وصل یار
نه حرم جز یار دانستن نه دیر
دست جان بر دامن جانان زدن
باغم و دردش بجان در ساختن
مایه عجز و نیاز عاشقان
هیچ ندیشد بدل مطلوب خویش
وادی کی کان قطعش از آزادی است
کی قدم در طی این وادی زنی
غیر محبوب از همه آزاد باش

بند بگسل از علایق دم مزن
بیخ برکن ریشه اغراض را
دل تهی کن از کدورات غرض
آئینه تا عارضش زنگی بود
چون عرض برخیزد و یابد صفا
جوهر دل را عرض چون دور شد
آن صفائی که در آن حاصل بود
حب همانست و جز آن نبود یقین
شمه‌ای از وصف حب چون یافتی
بین در آن وادی دو خطوه جلوه گر

خبر

این خبرکز حسن اول جلوه است
ای فتاده بیخبر از گوش و هوش
نه ز وحیت نور الهامی بدل
نه خبر از حسن با تمکین ترا
بیخبر از وحی و الهام و سروش
چون بهامیم در پی آب و علف
کن تفکر آخر ای اعمادمی
آدمی رادرک و هوشی لازم است
ورنه حیوانی که مزدور ده است
زانکه آن بیچاره بارت میکشد
وین ز نادانی ترا هر دم بدل
نیستی حیوان تو آخر آدمی
گرنه ای آدم خرم مزدور باش
ورنه علم و دانشی در پیش گیر
گوش دل بگشاکه الهام آمده
بین پیام دوست با وحی جلیل
وحی و جبریل از برای انیاست
زین خبر عالم پرو تو بیخبر
جبرئیل و وحی و الهام و سروش
چون ترا گوش است کرای بیخبر
ورنه عالم پر از این صوت و صداست
این کری دانی که در گوش تو چیست
پنبه بیرون کن دمی بگشای گوش

لب فروبند از عوایق دم مزن
شاخ بشکن نخله اغراض را
جوهر است آن پاک دارش از عرض
کی ز نور عارضش زنگی بود
لاجرم پیذیرد انوار لقا
زنگ رفت و آینه پرنور شد
جلوه محبوب را قابل بود
گر محبی چشم بگشا و ببین
در نخستین وادیت بشتافتی
خطوه اول خبر دیگر نظر

وادی حب را نخستین خطوه است
هیچ بر راه خبر نگشاده گوش
نه زیارت شور پیغامی بدل
نه گذر در کوی مهر و کین ترا
کرده جهلت پنبه غفلت بگوش
عمر خود کردی بنادانی تلف
جنس حیوان یا که نوع آدمی
بر پیام دوست گوشی لازم است
صد درج از آدم نادان به است
با تن مجروح خارت میکشد
می نهد بار و نمی گردد خجل
نیستت این شیوه شرط آدمی
بار میکش دایم و رنجور باش
ترک نادانی و جهل خویش گیر
از سروش غیب پیغام آمده
هاتف آرد در بورت یا جبرئیل
هاتف و الهام بهر اولیا است
زین خبرگویا بود گوش تو کر
جمله را نبود گذرگاهی چو گوش
زین خبر ز آنرو نمی یابی خبر
هاتف و جبریل را هر دم نداست
پنبه غفلت که سد محرمی است
بشنو از هر گوشه آواز سروش

در بر آنان کز این سر واقفند
ذره‌ها بین گشته در هر بام و کوی
قطره‌ها بین بیشمر تسبیح سنج
چه‌چنه کبک و نوای عن‌دلیب
دیده آخر بازکن بگشای گوش
شور سرمستان و ذکر ذاکران
نالیه قم‌ری و افغان هزار
نغمه بریبط نوای چنگ و عود
نعره ناقوس و فریاد جرس
طوف و خوف حاجیان گرد حرم
سوز و ساز عاشقان در صبحگاه
در مدارس درس و بحث کودکان
جد و جهد عالمان در اجتهاد
در نبوت گفتگوی انبیا
در کتب انجیل و تورات و زیور
نیست جز آوازی از اخبار حسن
گر از این آواز گوش تو کر است
زین بیان فرموده اندر مشوی
«گوش خر بفروش و دیگر گوش خر
من نخستین گوش خر بفروختم
ز آن سبب می‌آیدم هر دم بگوش
از سروشم گر بگوش آواهاست
کودل و کوگوش تا آن رازها
رازها می‌جوشدم در دل ولی
رازها در پرده می‌گفتم کنون
از زبان اهل دل گر واقفی
خود سروش عالم غیب آمدی
تا دهی از حسن روح افزا خبر
این خبر هست آتشی افروخته
این خبر یادآرد از عهد نخست
این خبر از حسن در آفاق زد
این خبر بحرست بی قعر و کنار
خیز و بر بند از شریعت فوطه‌ای
گوهر علمی برآور از صدف
وانگهی در لجه تائید حب

جمله عالم جبرئیل و هاتفند
آفتاب حسن را تسبیح گوی
در محیط حسن بی اندوه و رنج
نیست جز اخبار حسن دلفریب
بین جهانی زین خبر اندر خروش
جوش میخواران و شکر شاکران
خنده گل‌گریه ابر بهار
لهجه مطرب در الحان و سرود
های و هوی کاروان از پیش و پس
ذوق و شوق راهبان دور صنم
آه و واه صوفیان در خانقاه
در مجالس پند و وعظ زیرکان
شد وید جاهدان اندر جهاد
در ولایت جستجوی اولیا
جمع قرآن در همه آیات نور
کان بود هاتف پی اظهار حسن
گوش آدم نیست آن گوش خرست
سامع آواز هاتف مولوی
کاین سخن رادر نیابد گوش خر»
گوش دیگر ز آدمی اندوختم
از در و دیوار آواز سروش
در دل از آواها ایم رازهاست
گویم و بنمایم آواها
با که گویم نیست چون اهل دلی
پرده بگشادم برت ای ذوفنون
هم تو خود جبریلی و هم هاتفی
وحی و الهامات لاریب آمدی
عالمی را داغ سوزی بر جگر
این خبر جان جهانی سوخته
این خبر پیمانیه پیمان تست
آتش حب در دل عشاق زد
لؤلؤ و مرجانش بیحد و شمار
خور در این دریای دانش غوطه‌ای
دامن نقدی ز فضل آور بکف
دامنی پرکن ز مروارید حب

پس قدم بگذار در بازار حسن
 نقد خود بفروش و کالائی بخر
 وادی علم عیان ناکرده طی
 از مقام حسن نشنیده خبر
 این خبر چون آید از حسنت بگوش
 جوش میلست چون زند در سینه سر
 تا سوی وادی کلیم نیکبخت
 هیچ میلی در دلش ناورد شور
 چون شنید آواز میلش زور کرد
 تا اویس آوازه خاتم بگوش
 چون شنید آوازه پیغمبریش
 میلش آمد غایبانه چنگ زد
 غایبانه گرچه غمها نوش کرد
 این شرافت هیچ دانی از چه یافت

بین متاع بیحد و اشمار حسن
 از قماش حسن آلائی بخر
 در حقیقت کی توانی برد پی
 کی شود میلست بسویش راهبر
 آتش میلست زند در سینه جوش
 بر جمال حسن بگشاید نظر
 آن همه آواز نشنید از درخت
 رب ارنی گوننه بردش سوی طور
 بردش اندر طور و محو نور کرد
 نامدش میلی نیاوردهش بجوش
 یافت در آفاق صیت سروریش
 درج گوهر از غمش بر سنگ زد
 خرقه شمه عاقبت بردوش کرد
 ز آن خبرکز شاه اول وهله یافت

نظر

چون خبر را نکته‌ها بشکافتی
 باز اندر خطوه دویم نگر
 این نظر نورمه وانجم بود
 ای گذر ناکرده در کوی نظر
 کوی آن از عرش اعلا برتر است
 دست تو کوتاه و کوی او بلند
 هم مگر باری به تأیید نظر
 کوی او تابنده چون طور آمده
 کوی او را دیده‌ای کان دیده نیست
 دیده دیدی که کوی دیده است
 کوی او گردیده بینا بود
 کوی او در دیده هرکو دیده است
 دیده‌ها بینم ز هر سو بشمار
 باورت گر نیست باری ای گزین
 کاسمان از هر طرف دارد نگاه
 دیده انجم همه شب تا سحر
 بحر جوشان چشمها بر روی آب
 دیده در و گهر از هر طرف
 بر زمین هر قطره کافتد از سحاب

خطوه اول ز حسب دریافتی
 دیده بگشاکن نظر سوی نظر
 کوی حسب را خطوه دویم بود
 برمشامت کی رسد بوی نظر
 عرش او رادیده‌بانی بر در است
 «کی شود بر شرفه‌اش» دست تو بند
 آوری چون نور در کویش گذر
 پای تا سر لمعه نور آمده
 پیش دید دیدگان آن دیده نیست
 دیده آن دیده که کوی دیده است
 دیده‌ای در دیده بینا بود
 جمله عالم در بر او دیده است
 از در و دیوار عالم آشکار
 دیده تحقیق بگشا و بین
 باد و چشم روشن خورشید و ماه
 بر فلک چشمک زنان بر یکدگر
 بندد و بگشاید از موج و حباب
 آب مروارید ریزد از صدف
 کاسه چشمیست از حسرت پر آب

نرگس آسا هر طرف از گلشني
بر در و ديوار هر سو کاخها
کوه و هامون باز کرده بيشمر
پيش آن چشمي که آن ديده‌ور است
چشمه‌اديدی ولی چشميت نيست
چشمتم ار بودی شناسای نظر
توننداری چشم تا بينی چها
ديده‌ها را اين نظر پر خون کند
اين نظر گه آتش است و گاه آب
اين نظر هم اشک و هم آه آورد
اين نظر هم شادی و هم غم بود
اين نظر هم درد بخشد هم دوا
اين نظر تاروی خوبان ديده است
اين نظر تيريسست پیکانش بلا
اين نظر هم زخم و هم مرهم بود
اين نظر در هر کجا آرد گذر
اين نظر جان زليخا تازه کرد
اين نظر مجنون بيدل را به حی
اين نظر فرهاد را در بيستون
اين نظر هر گوشه دارد عاشقی
اين نظر هر دم چو محمودی هزار
اين نظر هم درد و هم درمان بود
اين نظر حلال مشکلاتی
اين نظر از نور ادراک حضور
اين نظر آئينه ديدارها است
گاه از محبوب خيزد اين نظر
گاه خيزد از محب بيقرار
گاه اين طالب گهی آن طالبست
جذب محبوب و محب با یکدگر
از نظر محبوب می گردد محب
از نظر محبوب مجذوب آمده
از نظر طالب شود مظلوم نیز
من نگفتم اين سخن محبوب گفت
از نظر چون جذب شد محبوب من
گر قبولت نيست از من کن قبول

هر گل و هر برگ چشم روشنی
بر دريده ديده از سوراخها
چشمه چشمه چشمها بر رهگذر
هر یک از ذرات چشمي ديگر است
تا بيند چشمها را جای کیست
چشمه‌اديدی همه جای نظر
اين نظر هر دم کند باديده‌ها
از سرشک خون فشان جیحون کند
گاه برق خانه سوز و گه سحاب
آب و آتش هر دو هم‌راه آورد
هم نوای عيش و هم ماتم بود
هم کند بیمار و هم بدهد شفا
صد بلا از مهرشان بگزيده است
سینه بر آماجگاهش مبتلا
هم شرر انگيز و هم شبنم بود
آتش و آبی زند بر خشک و تر
صيت عشقش را بلند آوازه کرد
ناقه هستی ز هجران کرده پی
ريخته از تيشه بيداد خون
کشته هر دم خالدي و وامقی
آرد و سازد غلام عشق یار
اين نظر هم وصل و هم هجران بود
صيقل آئينه دلهاستی
وادی دل را نماید رشک طور
در میان حسن و عشق کارها است
تا محب خویش را آرد ببر
تا کشد محبوب خود را در کنار
در میان پیک نظرشان جاذب است
در محبت نيست جز کار نظر
از نظر محبوب می گردد محب
از نظر مجذوب محبوب آمده
از نظر طالب شود مظلوم نیز
من نگفتم اين سخن محبوب گفت
از زبان من هم او گوید سخن
از حدیث قدسی و قول رسول (ص)

گوش بی یسمع و بی بیصر شنو
نکته شد باریک و بی نور نظر
گر بدل نور نظر تابان شود
سالکان سلک حب رادر طریق
تا نظر نبود رفیق و راهبر
گر بحبت نیست میل ای پیش بین
دل چو واقف گشت از حال نظر
تا نظر اول نبیند روی دوست
از نظر تا دل نیابد آگهی
دل چو از نور نظر شد با خبر
چون نظر را باخبر دریافتی
وادی حب را نمودی ز آن دوطبی

گوش بی یسمع و بی بیصر شنو
قلب تاریکت نیابد ز آن خبر
حل این مشکل ترا آسان شود
جز نظر نبود در این وادی رفیق
وادی حب را کسی ندارد بسر
دل بدنبال و نظر در پیش بین
ره نپوید جز بدنبال نظر
دل کجا ساکن شود در کوی دوست
کی بود در وادی حبت رهی
ره به آسانی ترا آید بسر
نکته‌های هر یکی بشکافتی
خیز و اندر سنگلاخ آری پی

شہوت

این نخستین سنگلاخ از شہوت است
ای اسیر نفس حیوانی شده
میل جسمانیت آورده بجوش
دامن از آلودگی ناکرده پاک
بیخبر از جلوہ حسن ازل
دیده مفتون رخ خوبان کنی
آئینه بیرون نیاورده ز زنگ
هرکجا بینی بت مه طلعتی
بیخود اظهار محبت می کنی
میخوری هر دم ز نازش عشوہ ای
بیخبر از جلوہ‌های حسن پاک
عشوہ ای حسنش چو درکارت کند
نه بجان آرام ونه در دل قرار
هرکجا پایی نهد بر روی خاک
یک نظر از پشت ار غایب شود
مژده ای گریبیش از آمدن
عاشقانه گرکشی بار جفاش
عاقبت میلش کشد کز وصل خویش
محفلگی سازد بورت پیراسته
با رخ زیبا چو ماه بی نظیر
در خرام آید بصد غنچ و دلال

وادی حب را از این صد آفت است
پای بست دام شیطانی شده
کرده از مینای شہوت جرعه نوش
مانده حیران در طلسم آب و خاک
دلفریب لایزال لم یزل
دل اسیر زلف محبوبان کنی
حسن رادانسته ای در آب و رنگ
می نهی بر سینه داغ حسرتی
دعوی عشق و مودت میکنی
میدهی جان از برای جلوہ ای
جیب جان سازی ز عشقش چاک چاک
در کمند خود گرفتارت کند
سایه سان افتی پیش حیران و زار
سرکنی فرش رهش با جان پاک
صد رخت جان غایب از قالب شود
جان رفته بازت آید در بدن
سر نیچی هیچ از طوق و فاش
مرهمی بگذاردت بر جان ریش
از می و مطرب همه آراسته
با قد رعنا چو سرو دلپذیر
پرده پیشت برگشاید از جمال

دست پیش آرد در آغوشت کشد
کش کشانت با دو صد بوس و کنار
گه بدامن گه در آغوشت کشد
گه رود از ناز در خمیازه‌ای
گه فروشد عشوه و نازی خرد
جام برکفت ریزدت هر دم بکام
چون کند از باده‌ات یکباره مست
ساعد سیمین نهد در دست تو
بند بگشایدگریبان وا کند
خالی از اغیار بیند خانه را
جیب عفت را زند هر سو شکاف
دستی هر دم بر انگشتت نهد
دامن شرم و حیا را برزند
برردد از عشوه‌های دلفریب
نه حقیقت دانی آن دم نه مجاز
ناوک شهوت نشانی بر هدف
تیغ روئین را بر آری از غلاف
سازیش بیدار خار خفته را
خاک بر فرق تو و کردار تو
حیف باشد با چنین بدگوهری
این محبت نیست کوه آفت است
ای بسا رهرو که در این سنگلاخ
یوسفی باید کز اینجا بگذرد
هین مرو گستاخ ای شهوت پرست
هر که او دم از محبت میزند
نفس حیوانیت را از خواب و خور
ورنه شیطان هر دم از شهوتی
از جنود خود پری رویی به بر
کز هوس افروزد اندر جان تو
ز آنکه این میل تو جسمانی بود
میل جسمانیت احول می‌کند
ز آن شده مختوم رب العالمین
ترسمت این میل آخر بت پرست
دیده و دل هر دو مختومت کند
عاشقی کو می‌لش از شهوت بخاست

مست و بیخود بر سردوشت کشد
در کنار آرد چو جان بیقرار
گاه دستی بر بناگوشت کشد
تا تو را بخشد حیات تازه‌ای
گه ببخشد بوسه و گاهی برد
بالب میگون شراب لعل فام
اختیارت هیچ نگذارد بدست
وانماید خویش را پابست تو
گه سری در زیر و گه بالا کند
در طپش آرد دل دیوانه را
سینه و گردن نماید تا به ناف
غنچه نشگفته در مشمت نهد
شهوت را حلقه‌ای بر در زند
بر تنت پیراهن صبر و شکیب
توسن مصری بتازی تا حجاز
لؤلؤ و مرجان فشانی بر صدف
کوه سیمین را در اندازی شکاف
خون بریزی غنچه نشگفته را
تف بر این اطوار ناهنجار تو
بر زبان نام محبت آوری
سنگلاخ بیکران شهوتست
مانده و جان داده بر باد آخ
با دو صد میل از زلیخا بگذرد
سنگلاخت بین که از شهوت پرست
کی قدم در کوی شهوت میزند
بازدار و شهوت را سر بر
گسرتد در راه دام آفتی
آرد و بگشایدت بر وی نظر
آتش میل و برد ایمان تو
سد راه میل روحانی بود
گوش و چشم و دل مقفل میکند
سمع و ابصار و قلوب کافرین
سازد و نگذارد ایمانی بدست
از وصال دوست محرومت کند
گر در اندازند در ویلش سزاست

زانکه نبود میل او را اعتبار
این حکایت از یکی شهوت پرست
بود ز اینای زمان عاشق و شی
سر پر از سودا و دل دریای خون
مست و بیخود از پی نظاره‌ای
بس بدل میداشت او میل بتان
ناگه از خیل بتان آواره گشت
دست اندر حلقه عشاق زد
گفت ای یاران مرا یاری کنید
هر چه کردم سیر دروادی میل
میل سیلابی است شهوت وادیش
باشد آبادی وادی سنگلاخ
زیر هر سنگی روان سرچشمه‌ایست
آیه جنات تجری تحتها
وادی حب گردوگامش بیش نیست
سالها کوی بتانم قبله بود
چون به وادی خبر کردم گذر
وادی پر ذوق چون وادی السلام
خوش در آن وادی فکندم چون نظر
در نظر آمد یکی بستان نور
وه چه غلمان حور رضوانشان غلام
برکنار جوی شیروانگین
شاهد و ساقی و مطرب هر طرف
جمله اسباب نشاط و انبساط
اندران بستان مجاور گشت دل
عمر سر بردم در آنجا مدتی
مایه عیش مدام آن خیال
نار نیران باغ رضوان هر دورا
گاه بردم نشأ از جام مدام
گاه در کاخ تمنا متکی
گاه در باغ تماشا در خرام
گاه در کنج قناعت منزوی
گاه در بحبوحه کثرت مکین
الغرض زین سنگلاخ دیر پای
داستانی بوالعجب در زیر داشت

آخرش محروم میسازد زیار
بشنو و از شهوت بردار دست
در دل از عشق بتانش آتشی
چهره گلگون از سرشک لاله گون
هر دم افتاده پی مه پاره‌ای
دائمش جا بود در خیل بتان
رشته میل بتانش پاره گشت
هر نفس داد از دل مشتاق زد
روی جانم جانب یاری کنید
هر طرف بود از هوا و میل سیل
وادی شهوت از آن آب‌آدیش
هست هر سنگی نشان باغ و کاخ
چون سراب آبشخور هر تشنه‌ایست
زانگبین و شیر جاری نهرها
لیک در هر یک عجایبها بسی است
خاک آن درگاه محراب سجود
وادی دیگر در آمد در نظر
هر دم از وادی السلام بس سلام
شد ز سینه صبرم و هوشم ز سر
هرکناری جلو غلمان و حور
وه چه حورا جان انسان را بکام
خمرة ذی لذت للشاربین
باسماع و جام و نای و چنگ و دف
چیده آماده بهرجا این بساط
عقل رفت و هوش آمد پا بگل
حاصل آوردم خیال لذتی
شام هجران و در آن صبح وصال
یک نظر دیدم در آن آب و هوا
گاه بودم خسته جان و تشنه کام
از دو عالم چشم بسته بر یکی
بذله سنج و طرفه گو با خاص و عام
گشته برگنج سعادت محتوی
گاه بیدین گاه بادین مبین
هر یکی سنگی که می‌آمد به پای
هرکناری ز آن بسی نخجیر داشت

دامن حب بود چون در کف متین
 حب رهاندم عاقبت ز آن سنگلاخ
 عاقبت و ارسستم از آن داسنتان
 دلبران آنان که جان آدمند
 دلبران آنان که احسان پیشه‌اند
 از خبر شد با خبر جانم ز حسن
 خوش نظر کردم به حسن دلفریب
 حسن را دیدم به عالم بی زوال
 آبرو و رنگ و بو دیدم فناست
 حسن را باشد بقا اثبات حسن
 از خبر دانم که باقی حسن اوست
 آن خبر رو سوی اصحابم نمود
 آمدم بیرون کنون ز آن سنگلاخ
 آمدم با خاطری صدگونه شوق
 آمدم با صد هزار امیدها
 دست من گیرید و پاداری کنید
 باید ار جان را ز عصیان شست و شو
 عاجزم عاجز ز دست خویشتن
 اختیار امریست در دست شما

از کفم نگسست آن جبل المتین
 سنگلاخ شهوت آن بر فراخ
 از عنایت‌های حب دلبران
 نه بلای دین و جان عالمند
 دلبران آنان که حسن اندیشه‌اند
 از نظر شد با نظر جانم ز حسن
 با خبر بودم چو از حب حیب
 لایزال و لم یزل جل جلال
 حسن دانستم فنا را نارواست
 کل شئی فانی و باقی ذات حسن
 از نظر بینم که ساقی حسن اوست
 آن نظر در دیده احبابم نمود
 ریشه میجویم از این سرسبز شاخ
 بوکه یابم دُر از این دریای ذوق
 کرده بر عشاق از جان التجا
 بند دل را محکم از یاری کنید
 جاری است اشک ندامتها برو
 در عذابم از عذوبتهای تن
 راه بنمائیدم از بهر خدا

ود

این بیان رمزیست از دوم لقب
 خطوتینش حیرت و غیرت یقین
 بسکه عجز و زاری و ابرام کرد
 راه اندر حلقه عشاق یافت
 رقتی در قلب حاصل آمدش
 نور ود در دل شدش تابان چو ماه
 از ودودش پرتوی انعام شد
 نور ود آمد بحب گردید یار
 دل چو روشن گشتش از نور وداد
 آری آری وادی ود استت این
 دویمین پایه ز تخت پادشاست
 خانه دل هست هفت ای سینه صاف
 پس فوآد و مهجاة القلب از یقین
 حب ممکن تا سیم خانه رود

کان بود ود ای ودود منتخب
 سنگلاخش بیگمان شهوت مبین
 یار او را جذبه‌ای انعام کرد
 رشته‌ای در دست از میثاق یافت
 دومین خانه ز دل منزل شدش
 وارهاشش جان از آن شام سیاه
 نور باران هم در وهم بام شد
 جان و دل را داد آرام و قرار
 صورتی را دید در حیرت فتاد
 تخت شاهی راست پایه دویمین
 که زد او را به دوم خانه جاست
 صدر و قلب است وسیم خانه شغاف
 پس سویدا پس جنانش هفتمین
 در سیم خانه ورا خانه بود

چار دیگر تخت سلطانی بدان
یار عاشق وش مودت سنج شد
رنج و راحت هر دو یکسان آمدش
وادی ود را دو خطوه در رهست

قلب مؤمن عرش رحمانی بخوان
حیرت آمد رسته از هر رنج شد
بیخبر از جان و جانان دل شدش
حیرت و غیرت گرت دل آگهست

حیرت

این بیان در خطوه حیرت بود
چيست حیرت رستن از خوب بالتمام
چيست حیرت جان و تن آسودگی
چيست حیرت چشم دل بسته شدن
چيست حیرت مهلك آثار هوش
چيست حیرت مقدم الجیش فنا
چيست حیرت محویت در محویت
یار عاشق وش ز حب و ود فتاد
خطوه اول ز خود بیخود شد او
ناگهان ازوادی حب قاصدی
از خبر آورد سوی او خبر
آن خبر هشیار کرد از حیرتش
غیرت ذاتی که بودش ذات ود
خطوه غیرت که دوم خطوه است

گر بوادی ود سر سیرت بود
بلکه از محبوب جان گمگشته نام
بلکه نه از جان نه تن آلودگی
شیشه ادراک اشکسته شدن
چيست حیرت مالک اسرار گوش
ماحی آثار هست و بود ما
محویت چه صحویت در محویت
تا قدم در وادی حیرت نهاد
بیخبر از یاد حب و ود شد او
قاصدش آمد نمودش قاصدی
از نظر هم کرد سوی او نظر
آن نظر بیدار کرد از غیرتش
آمد وقوت فزا در راه شد
زوبره از خطوه حیرت برست

غیرت

این بیان از خطوه غیرت بدان
چيست غیرت کبریای اهل ود
غیرت آمد مرکب راه وداد
نیست چون مرکب بره حیران شوی
چيست غیرت غیریت را خط محو
آب غیرت هر که را در آسیاست
خطوتین حیرت و غیرت عیان
غیر شهوت اندر این ره سنگلاخ
سنگلاخ وادی حب گر چه هست
سنگلاخ وادی ود سخت تر
سنگ این وادی ولی صافی تر است
بر سر هر سنگ از این وادی عیان
از نظارت حیرت هر هوشمند

هر که بودش غیرتی بگذشت از آن
چيست غیرت اعتلای اهل ود
هیچکس در راه بی مرکب مباد
در میان راه سرگردان شوی
بر رحای اهل غیرت آب رحو
دانه های غیریت از آن هبا است
آمد آمد سنگلاخی در میان
نیست از این سنگلاخ ای آخ آخ
شهوت اما شهوت ود بدتر است
کوه برتر سخت تر دارد کمر
دلنشین تر نغز تر کافی تر است
قصر عالی چون قصورات جنان
از خضارت غیرت چرخ بلند

با صفا از طلعت یاران شاه شهوت اینجا هست اشهی ای رفیق چیست شهوت خواهش نفس تو است خواهشی کز بعد حیرت خواسته راهزن آید بنفس ناطقه خواهشی بس خالی از سواس صدر یار عاشقوش چو در این سنگلاخ قلب او آسایشی حاصل شدش مرکب غیرت چو غیرت زای بود میربود از کف عنان اختیار بود راکب غافل از این کاین طریق شاد و خرم اندر آن وادی روان گه ز حیرت بیخبرگشتی تمام آئینه خواهش مقابل داشته بر معانی صور حیران شده گاه حیران صنایع آمده گاه مفتون بدایع گشته جان گاه بر اخت النبوة شایسته گاه نحاس آرزو را در گداز گاه کأس الوجه را کرده عروس لؤلؤ بال مقطر از رضاع پس برون آورده دامادیش داد حاصل کار آنکه هر دم خواهشی غیرت آخر برد ره سوی خبر نظره حب جانب و دش کشید قلب قلبش یافت از غیرت گداز

طلعت یاران شاه اعلام راه هست اقوی راهرو در این طریق نفس را خواهش نماید پای بست غیرتش با صد حلی آراسته گردد آن را آلتی بس لایقه گشته از آن خالی از سواس صدر آمد آمد سینه تنگش فراخ حاصل آن غافل از دل شدش گاه گاه از کف عنانش میربود تا مگر زان سنگلاخ آید کنار نیستش آسودگی در ره رفیق غافل از آن سنگلاخ بیکران گه ز غیرت در نظر مرآت کام دیده حیرت بر آن بگماشته گه ز غیرت سوی این گه آن شده بر زرو سیم و گهر طالب شده از فنون طبع و شعله و دخان شایسته دلباخته افریفته برده و اکسیر کرده سرفراز کرده ملح البیض را پرده عروس بر سرش کرده نثار از ارتفاع کرده بس دلها ز دامادیش شاد آمدی در راه ناخوش ناخوشی حب ذاتی کرد بازش یک نظر ود ذاتی آمد از حیرت رهید آمد اکسیر و نمودش سرفراز

اکسیر

این بیان مفتاح باب کیمیا شرحی از اکسیر و اکسیری شنو بر دو قسم اکسیر می باشد بدهر قسمی از آن میکشاند سوی یار چیست اکسیر آنکه ازوی قلبها چیست اکسیر آنکه یک ذره از آن چیست اکسیر آنکه نامش هر که برد

هر که از اکسیر لافدگو بیا بی محابا سوی اکسیری مرو که همه دارند از آن امید بهر قسمی از آن میکشاند سوی نار قلب مؤمن گشته و عرش خدا می کند تابان جهان خورشیدسان از عیون ظلمت خضر آب خورد

چيست اکسیر آنکه هرکس یافتش
چيست اکسیر آنکه مهرویان شهر
چيست اکسیر امتحان راه دوست
چيست اکسیر از خودی پرداختن
چيست اکسیر آیه رد و قبول
چيست اکسیر آنکه احسان کام اوست
نیست اکسیر این خیالات ظنون
چيست این اکسیر یحسوم حمیم
چيست آن اکسیر عشق هر فلز
چيست آن اکسیر آنکه حب او
جانب نارش برد لاشک کشان
چيست آن اکسیر آنکه نام او
تا چهل روز آورد افلاس پیش
چيست آن اکسیر رویش هرکه دید
شاهد این قول قول اهل کاف
کس ز اکسیری نمیابد نشان
صاحب اکسیر از جهان بی بهره است
گر بندرت ز آن کسی یابد نشان
آن قران یعنی خطر ای باخطر
چون وفا اکسیر باشد در جهان
چون زاکسیر است مطلب بذل وجود
در جهان یابد سه کس اکسیر را
نقد هستی صرف این ره ساخته
سالها راه طلب پیموده است
عالم علم طلب بوده یقین
مزد محتتهای چندین ساله را
عالم است این علم را اما عمل
نه مرآن فقری که فخر آدم است
بر خیالی خاطرش آسوده است
بت پرستی گشته با شرک مبین
بت پرستی رادو حالت در خور است
بت پرست شرک آنکه از یقین
کیست آن یکتا پرست بت پرست
در ره این بت فنا گردیده است
نه فنای عین آن عین بقا

روی دل از ایمن و آن برتسافتش
میرند از مهر رویش جمله بهر
دوست را دریافتن با رنگ و پوست
دمبدم چون عین زر بگداختن
آیه رد و قبول بوالفضول
ز آن سبب اخت النبوة نام اوست
از افادات کتاب ذوفنون
جان از آن اکسیر چون عظم رمیم
کأس دولت آب ذل هر معز
گر بود یک ذره در قلب نکو
شاهدش از کوره و شعله عیان
با تمنا گر بگوید کامجو
گو میا پیش و میار افلاس پیش
در جهان دیدار آسایش ندید
که ز علم کاف بس دارند لاف
غیر درویشان بی نام «و نشان»
این حکایت بس به عالم شهره است
نادر است و نادر صاحب قران
آن قران یعنی خطر ای باخطر
چون وفا اکسیر باشد در جهان
خود چو اکسیر است مطلب بذل وجود
جوکی مرتاض یابد اولاً
در مشقت جان و تن درباخته
بالها در این هوا فرسوده است
لا یضیع اللّٰه اجر العالمین
یافته از سیمای کیمیا
کم نماید هست فقرش ماحصل
بلکه آن فقری که ننگ عالم است
از توکل رو به او بنموده است
ان ربی لایحسب المشرکین
بت پرست مشرک و یکتا پرست
کیمیا دانند معین در راه دین
آنکه جز اکسیر از جمله برست
ز آن فنا عین بقا گردیده است
بل بقای عین آن عین فنا

چيست آن عين فنا زرينه شوق
چون فنا در عين زرين گشت جان
ز آنکه زرکم جزو انسان ميشود
ثانياً عشاق را بدهند اين
طالب حسن است هم حسن طلب
حسن چه آن صورت نون والقلم
حسن چه وجه الله باقى عيان
حسن باشد لايزال و لم يزل
حسن نبود آب و رو و رنگ و بو
آب و رنگ و رو و موگر پوست است
اين لباس ظاهرى گرچه فنا است
آن چه باشد مغز بر اين آب و رنگ
هرکه جز آينت از حسنى خريد
اوکه او را آن حسن آمد پديد
آن زمان اكسير مى يابد يقين
همچنانکه هست اكسيري نهان
همچنانکه هست اكسير از ثقات
گفتم اكسير از ثقاتست اى پسر
عروة الوثقى بدست قوم چيست
اعظم واوثق بزرگان ثقات
گوئيا اعيانشان موجود از اوست
نه بزرگان و ثقات اهل دين
نه بزرگان و ثقات مولوى
دنىوى گفتم دو دنيا مطلبم
نه بزرگان و ثقات اهل حال
نه بزرگان و ثقات اهل دل
هريكى از اين بزرگان و ثقات
آن يكى را عروة الوثقى على
عروة الوثقاي آن يك زر ناب
زر ناب آن شعله نار جحيم
عروة الوثقاي آن جاه و جلال
آن جلال و جاه نه كز كبريا است
آن كمال و فضل كز علم هدا است
عروة الوثقاي آدم آدم است
كيست آدم علت غائى ز وجود

که از آن دائم بود در سینه شوق
بازماند در جمادى جاودان
فانيش دائم گدازان ميشود
چونکه با حسن طلب هستند قرين
حسن چه آنکه نمايد روز و شب
حسن چه آن معنى عين نعم
حسن چه آرام جان عاشقان
محسن است آن يار ما عزوجل
حسن آن باشد که آن دارد از او
پوست است اما لباس دوست است
ليک آن دارد که آن عين بقا است
آن زند بر شیشه غبريه سنگ
غير غبريت جمالى را نديد
غير آن شد پيش چشم ناپديد
بلکه خود مى گردد اكسيري مبین
هست آدم نيز اكسيري نهان
همچنان آدم بود از حسن ذات
گفته را از عهده مى آيم بدر
جز طلا و نقره چيزى هست نيست
بررخ زرمات چون بر عين ذات
بلکه آن مغز است و باقى جمله پوست
نه بزرگان و ثقات محسنين
بل بزرگان و ثقات دنىوى
ز آنکه نبود غير مولا مطلبم
بل بزرگان و ثقات اهل مال
بل بزرگان و ثقات آب و گل
بر جمال عروة الوثقاست مات
و آن يكى را عروة الوثقى دنى
عروة الوثقاي اين يك شيخ شاب
شيخ شاب آن لمعة نور نعيم
عروة الوثقاي اين فضل و كمال
آن جلال و جاه كز كبر و رياست
نه كمال و فضل كز جهل و غواست
زين سبب آدم در اين عالم كم است
علت غائى ز وجود او را وجود

کیست آدم مظهر علم خدا
 کیست آدم علم اسما را علیم
 کیست آدم آن امانت را امین
 کیست آدم مشرق حسن ازل
 کیست آدم اولین خلق احد
 غیر آدم نیست در این بزمگاه
 گرچه هر چیزی گواهی میدهد
 غیر آدم نیست مرجع در وجود
 غیر آدم کیست محسن ای رفیق
 نیست عاشق غیر معشوق حسن
 ثالثاً معشوق اکسیری بود
 عاشق و معشوق را اکسیر چیست
 عاشق و معشوق وجوکی این سه تن
 هرکه خواهد علم اکسیر از جهان
 گر از این آیات شد تفسیردان
 ورنه از این سنگلاخ پر خطر

کیست آدم آئینه قدرت نما
 کیست آدم حکمت آموز حکیم
 مخزن اسرار رب العالمین
 کیست آدم عین عشق لم یزل
 کیست آدم فانی و باقی سند
 لا اله الا هو الله را گواه
 لیک نبود معتبر او را سند
 غیر آدم کی سزاوار وجود
 غیر آدم نیست عاشق ای عشیق
 آن حسن عاشق به حسن خویشان
 عاشق او خویش اکسیری بود
 نیست غیر از عاشقان اکسیر نیست
 صاحب اکسیرند در این انجمن
 این سه آیه گوی از این قرآن بخوان
 گردد از تفسیرشان اکسیر دان
 یک قدم نتوان نهادن پیشتر

«ساقی نامه»

ساقیا ز آن باده اکسیر قلب
 ساقیا ز آن آب گوگردی مزاج
 تا شود از گرمی دمه‌های عشق
 ساقیا یک جرعه ز آن جام مراد
 ساقیا زان باده چون سلسبیل
 ساقیا زان ناب روح افزا بده
 ساقیا آن باده حمرا کجا است
 ساقیا از باده حبیم چشمان
 ساقیا زان ناب دوم جام ده
 ز آن میم جام ارپیاپی می‌دهی
 سنگلاخ شهوت‌م طی می‌کنی
 ساقیا جامی به عشق شاه حسن
 آگهی از حسن دارد عشق و بس
 این جرس برگردن جانم ببند
 تا ز القاب محبت سیمین

جرعه‌ای تا گردهم اکسیر قلب
 قلب ما را ساز گوگردی مزاج
 آتش افروز دل دریای عشق
 تا دمی شیرین کنم کام مراد
 ترکم کامی که جان سازم سیل
 آن روان جسم غم فرسا بده
 آن علاج زردی و سودا کجا است
 یک نظر کن بیخبر جان راروان
 حیرت و غیبت بگمیر آرام ده
 گر پیایی جام از آن می می‌دهی
 فارغم از حشمت کی می‌کنی
 تا شود جانم به عشق آگاه حسن
 حسن باشد ناقه و عشقش جرس
 از نوازش راه شیطانم ببند
 کان بود عشق آورم شرحی مبین

عشق

می‌نماید این بیان شرحی عجب یار عاشق و ش چو در حیرت بماند قلب قلبش گشت از غیرت تقی نه از آن اکسیرکان مس زرکنند نه از آن اکسیر عینی الظنون ذوفنون گر مرد اکسیری بود سنگلاخ شهوتش ز اکسیر طی هرکه عاشق گشت او هرگز نمرد عشق باشد حب و ودش چون دویال و آن دو را هر یک دو باشد شاهپر شاهباز عشق چون پربازکرد صیدگه را از نشیب و از فراز آن فراز و شیب بر این شاهباز این بیان در خطوه نیاز آمده

در بیان عشق آن سیم لقب غیرت از آن سنگلاخش وارهاوند گشت از اکسیر جانش متقی آنکه جان کبریتی احمرکنند بل از آن اکسیر فن ذوفنون طالب آن نیز اکسیری شود گشت و عشقش کرد از یاران حی چون دلش از چشمه خضر آب خورد در هوای حسن هوجل و جلال حیرت و غیرت نظر دیگر خبر در هوای صیدگه پرواز کرد ناگزیر است از حقیقت وز مجاز خطوتین نیاز آمد در نیاز نیاز را این شیوه دم‌ساز آمده

اسم اعظم

خطوه اول که نازش نام شد نازینی دلربائی دلبری جلوه‌گر آمد به بستان دلش طلعتش نور سماوات و زمین چشم و ابرو صورت نون والقلم اسم اعظم گرنندانی یاد دار ز آن یکی نورانی و شفاف شد اسم اعظم گرنندانی آنکه حق جا بجا و تو بتو در کرد شد اسم اعظم گرنندانی آنکه شاه ز آن منیر و صاف و نورانی شدند اسم اعظم آنکه کردند از عظم برق جستن ز آن رقم آغاز کرد هم سحاب از آن ترشح سرنمود اسم اعظم چه طلسم دیوسار اسم اعظم چه تجلای جمال اسم اعظم آیت حسن حیب اسم اعظم مشرق نور دلست اسم اعظم راست وجه الله سریر

یار عاشق را چو شهد کام شد سروقدی گلرخی نسیرین بری شد منصور ز آن گلستان دلش قامتش طوبای فردوس برین یا به لوحی اسم اعظم شد رقم آنکه حق بنوشت بر لیل و نهار و آن یکی ظلمانی الاوصاف شد زد رقم بر صفحه این نه ورق ذاکر حی علی فرد شد زد رقم بر چهره خورشید و ماه نوربخش هرچه ظلمانی شدند بر سحاب ورعد و بربرقش رقم رعد غریدن هم از آن ساز کرد کوه و صحرا ز آن ترشح تر نمود سد ذوالقرنین از آن شد استوار اسم اعظم وجه ذات ذوالجلال اسم اعظم بر همه اشیا رقیب اسم اعظم گنج گنجور دلست اسم اعظم تاج شه جاه وزیر

ناز

ناز را این شیوه دمساز آمده
جان نیاز آورد و ناز از جان خرید
غارت هوش و دل و جان و شکیب
چشم بند هوش هر جا هوشمند
مستی عاشق از آن در دست حسن
زوکنار از اشک عاشق کرده گل
که همه عالم نمی آرند تاب
ناز چه آن اعتراض دوستان
بر تن و جان چون شهید کربلا
ناز چه گریاندن از هجران یار
بر نیازش تن بخون بازی کند
زانکه حق را کبریا آمد ردا
بی نیازی است ناز بی نیازی
هر حجابی رشک ماه و آفتاب

این بیان در خطوه ناز آمده
یار عاشق چون جمال یار دید
ناز چه آن عشوه های دلفریب
ناز چه آن غمزه های چشم بند
ناز چه مستوری از آن مست حسن
ناز چه جور رقیب سنگدل
ناز باشد آن خطاب باعتبار
ناز چه ایذا و طعن دشمنان
ناز چه بارییدن تیر جفا
ناز چه ز احباب جان جستن کنار
ناز دل سرگرم جانبازی کند
ناز چبود آن حجاب کبریا
آن ردای کبریا ناز است ناز
ناز چبود آن حجاب اندر حجاب

مناجات

پیش یار بی نیازی ناز باز
سازگارت کار سازی آمده
کارسازی تو ما را کارساز
ابن باعورا چو سگ آواز کرد
گشت سگ با شیر مردان یار غار
این و آن هر دو گل یک گلبن است
بی نیازی و نیازی میخوری
عاشق و معشوق جان پا بست تو
صبغة الله است بر آن آستین
سوی او محبوب اندازد نظر
خود رود از حیرت و غیرت بیاد
انبساط از عاشقی چینه بساط
انبساط و انبساط عاشقان
پیشه دشمن نوازی تا کجاست
اهدنا یا ربنا صوب الصواب
حیله سازا حیله سازی تا به کی
پس چرا آن بنده آن سلطان بود

این مناجات است از روی نیاز
ای که نازت بی نیازی آمده
بی نیازی ما ز سر تا پا نیاز
بی نیازی چو ناز آغاز کرد
کارسازی چو شد مشغول کار
ناز آن تو نیاز آن منست
با نیاز من اگر ناز آوری
عشق و حسن است آستین و دست تو
حب و ود آن غارت تقوا و دین
هر که جاننش گردد از حب باخبر
گرددش روشن دل از نور و داد
عاشق آید بر بساط انبساط
ای بساط و انبساط عاشقان
شیوه عاشق کشی تا کی سزاست
هست چون عاشق کشی پیشت صواب
لیکن این دشمن نوازی تا به کی
دوست و دشمن گرت یکسان بود

دوست و دشمن گرت یکتاستی
ای صفات دور از چون و چرا
این مناجاتم نه از چون و چراست
این مناجاتم نه از کفران بود
دوستان تا به کی مغمور نفس
دوستان مبتلای ظلم و جور
عاشقانت غرق دریای محن
ای حکیم حاکم حکم قضا
عاشقان را گرچه کشتن زندگیست
لیک هر قتلای قصاصی بایش
حر بالحر عبید بالعبدت حکم
سرشکن را سرشکستن شد قصاص
سرشکن آن را که ما را سرشکست
دست بر از آنکه ما را برد دست
ای که از احباب هستی باخبر
ای ز حیرت کامبخش هر ودود
حسن ذاتیت چو ناز آغاز کرد
عشق را فرمود روح اللّه باش
هر که را از عشق دل آگاه شد

نیاز

هست شرحی این بیان اندر نیاز
خطوه دوم که نامش شد نیاز
آنچه وصف ناز بر آن صادق است
همچنین هر چه بود وصف نیاز
در حقیقت خطوتین یک خطوه بین
عین ناز آمد نیاز عاشقان
گر نیازی نبود آن ناز از کجا
چون نیاز و ناز توأم آمدند
مدتی سرگرم بازیهای حسن
خوش خوش آمد جلوه گر نور فراغ
اتحاد آمد تباین دور شد
ناظر خود گشت ناظر درمات
این تصور را نظر باید دقیق
عاشق اینجا ساز معشوقی نواخت

پس چرا این عبدو آن مولاستی
ای که ذاتت برتر است از فهم ما
برامید عفو و لطف پادشاست
بر امید بخشش غفران بود
تا به کی در مسکنت مقهور نفس
دشمنانت نقطه پرگار دور
فاسقان در شط شادی لطمه زن
از قضایت جان کافر نارضا
جاودان در ملک جان پایندگیست
هر تظلم هم تقاصی باشدش
هر جروحی را قصاصی ملتزم
همچنان کز عام عام و خاص خاص
پرشکن آن را که ما را پرشکست
پست کن آنرا که ما را کرد پست
سویشان از لطف میداری نظر
ای ز غیرت ماحی آثار بود
باز مشتاقانه ساز ناز کرد
زندگی بخشش دل آگاه باش
زندگی بخشا چو روح اللّه شد

آن نیازی را که باشد عین ناز
در مجاز و در حقیقت کارساز
ز آنکه او را ناز از جان عاشق است
وصف ناز است از حقیقت وز مجاز
بین جلین یک قدم راه مبین
باز بر آن چشم ناز عاشقان
حسن را از عشق می باشد جلا
همچو حسن و عشق همدم آمدند
یار عاشق بود از ایمای حسن
محفل افروز دل و جان را چراغ
اتصال ناظر و منظور شد
فانظروافیها الیکم یا ثقیات
حال عاشق را نداند جز عشیق
سابق اینجا نام خود مسبق ساخت

چونکه عاشق خویش را معشوق دید
خطوتین راه عشقش گشت طی
سنگلاخ شهوت آمد پیش پای
سنگلاخ وادی حب بد خیال
سنگلاخ راه عشق ای ذوفنون
هر یکی سنگ اندر آن چون آدمی
آدمی سر تا به پا اطوار حسن
صورتش تابنده مهر دلبری
طلعتش آئینه دیدار دوست
شیوه رفتار او بس دلپسند
عاشقان را چشم در ره دوخته
گه لباس عاشقی آراسته
جان نیاز آورده نازی میخرد
یار عاشق خویش اگر معشوق دید
اندرین وادی سنگستان وجه
گاه معشوق و گهی عاشق شدی
جنسیت آمد بره شد سد سخت
بود الجنس الی الجنس یمیل
چون بصورت جنس یکدیگر بوند
هر چه هر جا هست جنسیت عیان
سنگلاخی کش همه سنگ آدم است
یار عاشق وضع معشوق انتساب
ناز معشوقیش برد از کف عنان
کش کشانش برد رو سوی هوا

هوا

زان هوا القاب آمد چارمین
شهوتی نه کان ز ما و از من است
این مقام قدرت است از پادشا
آن هوا نه کز هوای نفس خاست
آن هوانه کش اله خوانده خدا
آن هوا نه کز دو شاخش هست گاو
آن هوایی را که هو زان ظاهر است
آنکه هستش از الوهیت اف
آن هوا که عین شهوات آمده

خوش ردای کبرییا بر سرکشید
خواست رو آرد سوی یاران حی
وای از این سنگلاخ ای وای وای
سنگلاخ ود همه فکر محال
آیه کل الینا راجعون
واندر آن پیدا و پنهان عالمی
در نظر صورت گر دیدار حسن
قامتش طوبا رخس رشک پری
لامع از رویش همه انوار دوست
چشمه گفتار او لبریز قند
عشوه‌ها و غمزه‌ها اندوخته
عاشقی آراسته پیراسته
تحفه ناز از نیازی میخرد
یا ردای کبرییا از سرکشید
هر قدم گشتی روان حیران وجه
معنی لافرق را صادق شدی
در میان سنگلاخ افکند رخت
در ره فرعون و موسی رود نیل
رود نیل از میلشان نگسست بند
اتصال و اتحاد آنقدر دان
آدمی را راه بگذشتن کم است
خویشتن رادید عین انقلاب
برد از آن سنگلاخ کش کشان
از محبت چارمین القاب را

که بود سرتابسر شهوت مبین
شهوتی کان از هوای ذوالمن است
یفعل الله و یحکم ما یشاء
آن هوایی کز ولای پادشاست
آن هواکش از هویت هستها
آن هواکز وحدت او را هست واو
غیر هو هرکس پرستد کافر است
آیت حد احد رامتصف
شاه را مقصود بالذات آمده

آن هوا کز حب و دو عشق خاست
 با شدم احبیت شاهد زین مقال
 پادشاهی را هوا باشد لـوا
 آن هـوائی کاولیا را در سراسـت
 آن هـوائی کاصفیا را صفوتست
 متقین را عین قرب است آن هوا
 مؤمنان را آن هوا باشد امان
 عالمان را آن هوا نغم العمل
 مخلصان زان بر خطرهای عظیم
 آن هوا فانی فی اللهت کند
 آن هوادر چشم دل بینائی است
 در همه گوشه سخن زان بشنوی
 نفس کلیه الهیه است آن
 عقل فعال است آن را چاکری
 لی مع الله زین هوادارد نشان
 آن سـلونی امیرالمـؤمنین
 زین هوا بر باد جان عاشقان
 این هوا اعلا و عالیش اسفل است
 این هوا بر تخت اودانی نشست

آن هوا محبوب ذات کبریاست
 جرح این شاهدکرا باشد مجال
 کبریائی را هوا باشد ردا
 آن هـوائی کانبیا را رهبر است
 آن هـوائی کاتقییا را قربت است
 زانکه تقوا زهد شد از ماسوا
 محسنان را وجه خیرات حسان
 عاملان را موصل کام امل
 زانکه شیطان ز آن هوا آمد رجیم
 آن هوا باقی باللهت کند
 آن هوادر بزم جان روشنائی است
 در همه چشمی بصیر از آن شوی
 این هوا مبدأ بود برکن فکان
 این هوا کی اوفتد بر هر سری
 ز آیه انی اناالله ترجمان
 می نماید زان هوا رمزی مبین
 این هوا بر عشق شد استاد جان
 این هوا مکمل بهرجا اکمل است
 این هوا باشد علا بر هر چه هست

فنا و بقا

این بیان خطوتین است از هوا
 یار عاشق را چو شد نشو و نما
 خواست تا سیری در این وادی کند
 گامزن گردید نه از پای خویش
 هر یکی زین ادویه در راه کام
 گریکی گامش مساحت میکنی
 یک قدم باشد میان دو قدم
 اندرین وادی که نام آن هواست
 خطوه اول فنا اندر فنا
 خطوه دوم بقا در آن فنا
 آن فنا نه که هلاک جان بود
 آن فنا نه کز غم دنیا بود
 چه غم دنیای محسوس الزوال
 حور و غلمان هر که را وجه الله است

کاولین باشد فنا دوم بقا
 چندگاهی اندرین آب و هوا
 بندگی در عین آزادی کند
 کام باقی یافت از افنای خویش
 بیش و کم یک گام باشد نه دو گام
 در دو گامش در سیاحت میزنی
 یک بیان از دوزبان دارد قلم
 یک قدم باشد فنا دیگر بقاست
 آن فنائی کامده عین بقا
 آن بقائی کز فنا دارد بقا
 آن فنا که جان بر جانان رود
 آن فنا کاندردره مولا بود
 چه غم حور او غلمان در خیال
 منکرگفتار من از این ره است

حور و غلمان نیست وجه الله یقین
غیر وجه الله باقی هست نیست
ساقی باقی چو وجه الله ماست

کل شیئی هالک الا هو مبین
اندرین میخانه ساقی هست نیست
فانی باقی دل آگاه ماست

ساقی نامه

این مناجات است و ساقی نامه است
ساقیا ای از تو باقی نام جود
جرعه‌ای در کام میخواران رسان
جود تو در بزم جان ساقی بود
ساقیا یک جرعه زان جامم هواس
شاخ و برگ او خبر دیگر نظر
حیرتش با دست غیرت برده است
نازیارش کرده در خم نیاز
ساغری ز آن باده در کامم بریز
آن هوا که عین شهواتست آن
چون ز شهوت این دو حرف انداختم
آن هوا از لا اله الا هو است
لا اله الا هو در یک حساب
اسم اعظم هست هفتاد و سه حرف
یک بود سی عین هفتاد است سی
ساقی از آن جام مستم ساخته
هر که از پیمانم جامی گرفت
یارب این پیمان را خالی مدار
حق آن ساقی بزم کبریا
زانکه گر پیمانم شد خالی مرا

در هوای ساقی جام الست
ای جناب تو سزاوار وجود
تا دهی کام هوا داران روان
کامبخش فانی و باقی بود
آنکه تا کش را بیاغ حب نماست
خوشه‌اش ود است از پاتا بسر
مست عشقش زیر پا افشوده است
و آن گه آورده نیاز بزم راز
تا نماند جز هوایم هیچ چیز
شین شه تالی تطاول رامیان
در هوای هوا لیا افراختم
اسم اعظم هست بر هر حق پرست
اسم اعظم را به معنا هم نساب
هر یکی از آن سه دریائی است ژرف
سی و یک هفتاد چون بیند کسی
مست پیمانم پرستم ساخته
در هوای امن آرامی گرفت
نیست بر پیمانم خالی مدار
پرکن و خالی کن پیمانم ها
پر شود پیمانم و افتم ز پا

ارکان محبت

چونکه القاب محبت گفته شد
گر ترا ای سالک راه هدا
چار ارکان از محبت یاددار
چار ارکان از محبت گوش کن
چار رکن است آن زکوی وصل یار
هر یک از ارکان ولی بر چار وجه
نام رکن اولین رکن حبیب
نام رکن دومین رکن دود

ز آن بیان در معانی سفته شد
از محبت باشد اندر سر هوا
در ره محبوب جان میربکار
چند ساغر زین صراحی نوش کن
هر یک از ارکان آن وجهش چهار
آمده زین وجه ذوالانوار وجه
آن محب خوشحال کان هستش نصیب
آینه دیدار غیب اندر شهود

رکن سیم را تعشق نام شد
رکن چارم قدرتش نام آمده

عاشقان را پایه انعام شد
منتهای کام ناکام آمده

رکن حبیب

رکن اول را که وجهش هست چار

در حقیقت هر یکی آئینه دار

ادب

وجه اول هست آن حفظ ادب
پایه معراج قرب انیاست
هم قبول توبه آدم ادب
قرب آن شجره اگر حدش نبود
از ادب گفتا ظلمنا رینا
شد ملایک از ادب تسبیح خوان
چون نبود آداب دان روح الامین
گر بدی حفظ ادب ابلیس را
جز اطاعت نیست آن حفظ ادب
در حقیقت بندگی فرمانبراست

مرد سالک را بسی به از ذهب
آیه منهای وصل اولیاست
از ادب آدم به عالم منتخب
چون موآخذگشت از رب ودود
تافت بر جان ودلش نور هدا
روح را تقدیس و تهلیل است آن
از سمای قرب آمد بر زمین
دورکی ماندی ز قرب کبریا
چون عبادت نیست جز آن نزدرب
بی ادب آنکس که از فرمان بریست

«مناجات»

از تو خواهم ای خدا حفظ ادب
از تو خواهم ای خدا فرمانبری
من که باشم تا کنم حفظ ادب
گر شود حفظ ادب از تو مراست
ای ادیب مکتب جان حب تو
حب تو بنیان عرش اعتلا
حب تو سلطان ملک کن فکان
حب تو ابری است بارانش نجات
حب تو نوری بود خورشید بار
مرحبا بحری که بحرش ساحل است
بحر در را غیریم ساحل کجا
ای سحاب حب تو خورشید بار
ای در دل بحر دریای تو
در دل و در جان ما از امتنان
تا روان از پرتو نور ادب

آن ادب کآرد سوی فرمان
تا شوم از خود از آن فرمان
من که باشم تا برم فرمان
گر برم فرمان رب از تو مراست
ای حبیب جان و جانان حب تو
حب تو عمران شهر اصطفا
باشد این معنا ز احبیت عیان
حب تو دری بود از بحر ذات
حب تو بحری بود دریاکنار
بحر ساحل بحر آن در دل است
غیریم ساحل کجا آن بحر را
ذره ای را از کرم بر سر بیار
در دل دریای در دریای تو
گوهر حفظ ادب نه جاودان
وارهیم از ظلمتستان نسیب

بعد نسب

باشدت با هر حسب بعد نسب
کز نسب ابلیس آمد بی ادب
این نسب کردش بره چون خاک پست
بی ادب هاییل را طغیان نمود
بی نسب شد ابن مریم گشت روح
کرد روح اللهش آن بعد نسب
گفت لا انساب فی یوم النشور
دور باشد دور از صوب ادب
بی نسب شو قرب بنگر از کجاست
کی بجای قرب فرعون داشت
باب قربش از شبانی برگشود
قرب جان با حضرت مولاش داد
بی نسب چون گشت گردید ازدها
شاخ نسبت از درخت آن پدر
شد سلام و بردش نار و قود
از منی آبش خورش ای آخ آخ
دوری از این جام شهوت میکند
دورگردد زین نسب بی اشتباه

وجه دویم ز آن وجوه ای با ادب
از نسب ای با نسب دوری طلب
گفت من نارم بشر خود خاک پست
این نسب قابیل را طغیان فزود
از نسب شد غرق طوفان ابن نوح
چون همه گفتند او را نیست اب
زین سبب هنگامه ساز نفخ صور
نسبت هستی بخود ای با نسب
بعد تو از این نسب قرب خداست
تا که موسی نسبت فرعون داشت
چون شعیش قطع آن نسبت نمود
بعد آن نسبت ید بیضاش داد
چوبک خشکی که بود او را عصا
ابن آذر کرد چون قطع از تبر
بل همه انساب را غیر از ودود
این نسب نخلی بود بی برگ و شاخ
هر که آن ترک منیت میکند
باشدش قرب و قبول پادشاه

«مناجات»

آن نسب کآرد سوی عصیان رب
تا رهد جان از مضلات نساب
گرچه جز آن نیست جان را هیچ راه
نسبت هستی بمن محض خطاست
نسبت هستی تو را باشد سزا
گرچه هستی از تو بر کرسی نشست
ما و من بر من سموم گلخن است
دور دار از نسبت ما و منم
یا قریب یا طیب یا حیب

از تو خواهم ای خدا بعد نسب
از تو خواهم ای خدا راه صواب
نسبت هستی مرا باشد گناه
من که باشم هستی من از کجاست
ای تو هستی آفرین ای پادشاه
هر چه دورم از تو سازد هستی است
نسبت هستی بمن ما و من است
یا قریب العون ای صاحب کرم
بوکه از بعد نسب گمردم قریب

یقین

شد یقین اندر خبرهای حیب
بی خبر مانی زهر چون و چرا

وجه سیم ز آن وجوه دلفریب
چون یقین اندر خبر باشد تو را

ماسوا را حرف و صوتی بشنوی
 مخبر صادق هر آنچه گویدت
 این یقین آئینه روی هداست
 این یقین آرام جان اصفیاست
 این یقین را یارب از ما وامگیر
 این یقین را یارب از ما وامدار
 حق بحر در ایقان مصطفای (ص)
 حق نور انجم اوج یقین
 اوکه تختش اجتبا و ارتضا است
 موقتان را شه امیرمؤمنان
 باد بر اولاد و آلش اجمعین

در مه‌آد امن و ایمان بغنوی
 زنگ شک ز آئینه جان شویدت
 این یقین گنجینه در صفاست
 این یقین کام روان اتقیاست
 زآنکه دلها زین یقین آمد بصیر
 زآنکه روه‌ها زین یقین شد نور بار
 مخبر صادق ز آثار هدا
 اوکه جز او لا احب الالفین
 اوکه تاجش انما و لافتی است
 مقنون را مه مجیر محسنان
 بیشمر رحمت ز رب العالمین

بیعت رب البشر

وجه چارم ز آن وجوه‌ای بابصر
 کیست آن رب البشر انسان کل
 کیست آن رب البشر در روزگار
 کیست آن رب البشر در هر زمان
 کیست آن رب البشر سلطان ملک
 کیست آن رب البشر جان جهان
 کیست آن رب البشر هادی دور
 از جمالش باغ رضوان گلشن است
 کیست آن رب البشر کز نور او
 کیست آن رب البشر رب الانام
 کیست آن رب البشر کاندر جهان
 کیست آن رب البشر خیر البشر
 کیست آن خیر البشر نور هدا
 آن یکی مه شق کند بر آسمان
 معنی خیر البشر چون یافتی
 رب الاربابت بدان خیر البشر
 هر بشر را شأن ربیت بود
 عبودیت محصول نخل بیعت است
 اهل بیعت در جهان فاش و نهان
 اهل بیعت در جهان اهل دلد
 دل جنان است و جنان یعنی نهان
 بی نشان آن کز ولی دارد نشان

از یقین دان بیعت رب البشر
 زین چمن پروردگار خار و گل
 ظاهر و باطن خلیفه کردگار
 فیض بخش جمله پیدا و نهان
 زان بود ویرانی و عمران ملک
 عاشق و معشوق و عشق و دلستان
 او خرابی اوست آبادی دور
 وز جلالش نار نیران روشن است
 موسی اندر طور شد اسرار جو
 صفوت آدم از او شد بر دوام
 غیر نامی نیست ظاهر ز او نشان
 حجت بوبکر و عثمان و عمر
 چون علی (ع) حجت به ارضین و سما
 و آن یک از خورشید بر پیچد عنان
 گوهر آن را صدف بشکافتی
 اندرین معنا ولی میکن نظر
 ربیت حاصل ز عبودیت بود
 بیعت آن اثبات بر عبودیت است
 فاش همچون جسم و پنهان همچو جان
 غیر اهل دل از ایشان غافلند
 از نهان چبود نشان جز بی نشان
 اولیا تحت قبایب زین بیان

بی نشان آن کز علی(ع) دارد نشان
 بی دو حرف و هر یک از آن دو نه است
 ب دو و دو ده شمرده نه بین
 ترجمه توحید صورت شد عیان
 غیر اهل دل که اهل بیعت است
 با وجود اینکه آن نور رشاد
 نه عجب چون اهل آن غاصب شدند
 غیر بیعت چه نشان بندگی
 باده در جام الست این بیعت است
 فتنه یعنی آزمایش یاددار
 در غدیر خم چو ساقی گشت شاه
 با یعش را وال من والاه گفت
 صاحب این عقد که غیر از علی(ع)
 عقد این بیعت پی عبدیت است
 چون علی(ع) بود ابد خلق زمان
 همچنین بعد از علی مردان کار
 یک بیگ را بود بیعت معتبر
 حجت ثانی عشر آن مقتدا
 آن حسین روح بعد از غیبتش
 همچنین من بعد من بعده
 در زمان غیبت کبراش نیز
 از خدا حجت بیاید در میان
 گر نظر داری دقیق ای نکته سنج
 هر امامی رب الاربابش بدان
 رب الارباب است مریوب اله
 نزلوننا عن ربوبیه بین
 نیست هیچ این بحر جان را انتها
 کلمة الله نیست اندر وصف کس

صورت و معنا علی(ع) را ترجمان
 لفظ نه بشمار پنج و پنجه است
 همچنین ی ده بود ده نه بین
 نقطه فی تحت با معنای آن
 این عجب کامروز بیعت بدعت است
 در میان امتان بیعت نهاد
 گشت بدعت زین جهت ای هوشمند
 بیعتی کآترا بود پابندگی
 فتنه هشیار و مست این بیعت است
 معنی در دل ز بیعت یادگار
 ناب بیعت ریخت در جام سپاه
 صاحبش را عاد من عاداه گفت
 با یع این نقد که غیر از ولی
 نقد عبدیت چه جز ربیت است
 نقد بیعت سکه شد بر نام آن
 نقطه پرگار امام روزگار
 تا که آمد نورشان اثنا عشر
 بر خلائق بالغه هست از خدا
 نایش بهر تمام حجش
 تا زمان غیبت کبر او
 حجش باشد عیان باشد تمیز
 برخواص و عام پیدا و نهان
 دقتی کن نقد این معنا سنج
 لیکنش مریوب حق دان بیگمان
 گرتو را باشد در این قول اشتباه
 هر چه خواهی گوی از عین یقین
 سر پنهانی نگردد بر ملا
 کو در این وادی جز آواز جرس

مناجات

ای به بیدای هوات از پیش و پس
 ای بوادى ثنائیت از علا
 زان دراهرزه درائی کس ندید
 چون در آمد زان در بانگی بگوش
 گوش جانم زان نوا گردید پر

انبیا و اولیا همچون جرس
 محسنان و اصفیا همچون در
 حق ستائی جمله را گفت و شنید
 در جهان جان در افتادم خروش
 دل صدف شد پیش آن نیشان در

باخبر گشتم نظر کردم روان
 با نوا گشتم نوا خوان زین بیان
 چون جرس این ناله زارم بین
 ناله بی اختیار من عیان
 رو بسوی کوی دلبر می‌روم
 دلبرم پروردگار جان من
 بیعتی با کفر زلفش کرده دل
 مستقل در ملک ایمان دل از او
 گر به تن دورم ز بزم بندگی
 زندگی جان من از بندگی است
 زنده باشد جان من ایمان من
 بندگی باشد ثبات بیعتم
 بر ثبات بیعتم حب شاهد است
 حب بود جبل المتین جان مرا
 گر محبوی راه عصیان بسپرد
 چونکه جانش با خبر هست از کریم
 توبه‌اش جز جانب غفار نیست
 حسن غفار است و استغفار عشق
 حسن توبه عشق تو اب آمده
 حب تو این ز تو اب آیت است
 هر که تو ابست او محبوب هو است
 حسن و عشقند از ازل مشتاق هم
 مطلب شه‌گر نه استغفار ماست
 مقصد شه‌حب تو اب ار نبود
 گر نه استغفاری از عاصی بود
 گر نه تو این را داری تو دوست
 ای ز جبت جمله خلق عالمین
 خود تو فرمودی که گراین بندگان
 هیچکس عصیان نورزیدی مرا
 تا که اندر طاعتم عصیان کنند
 جمله خلق ار به طاعت ثابتند
 هیچکس عصیان نمی‌ورزد ترا
 ای خداوند کرم پادشاه
 این منم آن خلقت کز بهر جود
 تا از آن بینی جمالت را جمال

دل در آگشت و زبانه این بیان
 تن جرس گشت و زبانه این زبان
 ناقه کش حالم نگر کارم بین
 رو بسوی کوی دلدارم نهان
 دست بردل ناله بر سر می‌روم
 کفر زلفش بیعت ایمان من
 گشته در اقلیم ایمان مستقل
 مشتغل از شرک و طغیان دل به او
 جان ز نزدیکش دارد زندگی
 بندگی جان که میدانده چیست
 لایزال از بندگی جانان من
 بار الهاده نجات از بدعتم
 حب مرا در دست بیعت داده است
 حب بود آیات اطمینان مرا
 بخششست را در نظر می‌آورد
 هست در استغفر الله العظیم
 گر نه غفار است استغفار چیست
 ورزد استغفار با غفار عشق
 همچنین تو اب از احباب آمده
 آیت تو اب محبوبیت است
 زآنکه تو اب اسمی از اسمای هو است
 تا ابد هستند هم می‌شاق هم
 اسم غفاری به خود بستن چراست
 از چه نام خویش تو اب او نمود
 اسم غفاری چه سان فاشی شود
 نام خود تو اب خواندن از چه روست
 گفتی ان الله يحب التائبین
 جمله فرمانبر شدی از عین جان
 می‌نمودم خلقتی دیگر بنا
 خویشتن را مظهر غفران کنند
 از اطاعت در عبادت ثابتند
 در مقام قرب تو دارند جا
 ای عفو و ای غفور ذوالعلا
 دادی او را خلعت خاص وجود
 از کرم وز عفو بنویسی مثال

جرم من اظهار رحمت میکند
 من کریمت بینم از عین الیقین
 کی به پاداش گنجه سوزانیم
 نامیدی لایق درگاه شاه
 از کبایر هست یأس از روح هو
 از کبایر هست نومیدی ز شاه
 چون نیم گمراه هستم با امید
 ای درت باب امید عاصیان
 حق ذات رحمة للعالمین

رحمت استغفار را در میزند
 این یقینم عروة الوثقا است این
 نامید از رحمتت گگردانیم
 نیست چون نبود جز او امیدگاه
 هر که شد مأیوس گمراه است او
 هر که نومید است گم کرده است راه
 با یقین از تو نگردم نامید
 نامید از باب امید ممان
 تصلیه بر او و آتش اجمعین

رکن ودود

رکن دوم کان بود نامش ودود آئینه دیدار غیب اندر شهود

وجه وفا

چار وجهش هست هر یک باصفا
 آن وفا چبود ثبات اندر عهد
 آن وفا مصداق اوفوا بالعهد
 آن وفا که واوش از وحی آمده
 چون محب واو وفا در برگرفت
 شد محب واو وفا راتو امان
 شد محمد (ص) از وفا محمود یار
 عین روح الله بد واو وفا
 یوسف از واو وفا محبوس شد
 با وفا یعقوب خود دمساز بود
 آن سرود صوت داوود از وفا است
 موسی ار واو وفا همراه داشت
 چونکه با واو وفا همراه شد
 یونس ار واو وفا چون نون داشت
 نوح را واو وفا چون عین بود
 چون وفای عهد با آدم نبود
 هر رسول آن واو را باشد قرین
 در دریای ولا باشد وفا
 وعد را واو وفا گرس فتد
 خلف وعده مورث عدوان یقین

وجه اول ز آن وجوه آمد وفا
 عهدهای کز در بیعت گشود
 از جناب واحد فرد ودود
 وحی نازل بر وفاداران شده
 گشت محبوب دل و دلبر گرفت
 شد از آن محبوب دل آرام جان
 داشت چون واو وفا را در کنار
 کز توجه زنده کردی مرده را
 شمع وصلش را وفا فانوس شد
 کآمدش از غیب یوسف در شهود
 بانوابل خود از آن عین نواست
 چون مساجز در سیاهی ره نداشت
 با ید بیضا کلیم الله شد
 همچو واو از نون ره بیرون نداشت
 واضح الفلک زوحی حق شنود
 از سمای عزت آمد ز آن فرود
 هست عین هرولی می بین مبین
 عین عون اولیا باشد وفا
 آن عدو گردد پی هر کس فتد
 هست این حکم امیر المؤمنین

«التفات»

مجتبای مصطفای عین وفا
 تشنه را عین وفا از تو ورود
 فیضها ز آن عین دیده عین ما
 باز بر فردانیت ز آن عین ماست
 سر فردانیت شد بر ملا
 نیز فایش فای فردانیت است
 از چه فایش فای فردانیت است
 هر سه حرفش را الف اشناختم
 واو و فـا را از الف انگیختم
 فردو واحد چون الف یک حکم کرد
 چون یگانه هست هر سه حرف آن
 در حقیقت هر سه حرف آمد یکی
 یاده و رسمش الف کردم تمیز
 سی بود هفتاد چون عین علی
 این حسابم از وفا شد بیشکی
 عین نور اعتلا شاه ولی
 ای ز نور عین تو عین منجلی
 ای ز وحدانیت دل صیقیلی
 ای ز فردانیت نور جلی
 جز وفا چون نیست منظور خدا
 وان وفی کز چشم باشد مخفی
 بر وفاداران عهد مصطفای (ص)
 کز وفاشان بود جمله مغز و پوست
 در جفا همچون شهید کربلا
 گو ازین میدان چو او کس درنبرد
 کس چو او راه وفا از سر نرفت
 جاودان بر کوفیان بی وفا
 از وفا آن جام لبریز صفا
 ز آن مدامم در شهود انداختی
 در شهودم جان بفرما بر دوام
 در شهودم تا قیام آرد دوام

یا امیر المؤمنین سر خدا
 یا امیر المؤمنین ای شاه جود
 عین فیاض از تو شد عین وفا
 حرف فا چون در نظر عین وفاست
 حرف فا را دیدم از عین وفا
 چونکه واوش واو وحدانیت است
 گر نه واوش واو وحدانیت است
 با الف چون ساز الفت ساختم
 با الف چون طرح الفت ریختم
 واو عین واحد وفا عین فرد
 با وفا باشد یگانه در جهان
 این تناسب بین که از اسم علی
 عین هفتاد است و لام هفتاد نیز
 و آن الف یک یک بود چون لام سی
 زین حساب آن هر سه حرف آمد یکی
 زین نشان عین وفا آمد علی
 یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 منجلی دارم دل از نور وفا
 آن خدا که نام او باشد وفی
 از وفی صلوات بیحد و حصا
 یعنی آن سردادگان راه دوست
 کس بعهد خود نفرموده وفا
 کس چو او راه وفا را سر نبرد
 کس چو او راه وفا از سر نرفت
 صد هزاران لعنت خلق و خدا
 ساقیا ای باده در جامت وفا
 مستم از جام وفا خود ساختی
 بر دوامم ریز از آن جام مدام
 مست مستم ساز مست از آن مدام

دوام شهود

ز آنکه دوم وجه از رکن ودود چون وفا ثابت بود اندر عهد عهد ثابت لازمش آمد دوام ز آنکه آن عهد است عهد بندگی گردمی غایب شود بنده ز شاه بنده یعنی بند در دام حضور نور شاهدگر نتابد بر دوام کیست شاهد شاهد بزم و داد کیست شاهد محفل دل راست شمع کیست شاهد دعوت شه را گواه کیست شاهد شاهد بیعت تو را کیست شاهد او که هر جا شاهد است کیست شاهد حضرت مشهود حق کیست شاهد آن حیب ذات هو شاهد رحمت به بزمش بر دوام خاصه بر مشهود حسن بی زوال آن ولی الا ولیا یعنی علی آنکه نامش از ولی مولا بود مولوی که آن ولایت را ولی

آن دوام آمد دوام اندر شهود آن عهد آورد دوام اندر شهود در شهودای صاحب عهد مدام بنده دارد در شهود از زندگی میکند غیبت همه حالش تباه و آن حضوری بی شهودش نیست نور می رود مهر حضور اندر غم نام کز شهودش جان احباب است شاد وز شهودش هست روشن بزم جمع شاهد بزم شهود پادشاه کز شهودش هست بیعت را بها از شهودش رب الاعلا شاهد است از شهودش نظم هستی را نسق از شهودش خلق هو صلوات گو جرعه پیماباد بر آتش تمام شاهد بزم علا جل جلال آن جللی الاعتلا شاه ولی آنکه بر هر مولوی مولا بود آن ولایت کان ولایت از علی

ولایت

چونکه وجه سیم از رکن ودود هر که از راه ولایت رو نکرد آنکه در کوی ولایت ره نبرد تا ولایت نبود از مولا بدل تا ولایت نبود از مولا به جان از ولایت گر نباشد می بجام چون زمولا یافتی حفظ ادب ز آن یقین اندر خبر حاصل شدت با وفا شد بیعت و شد بر دوام

آن ولایت شد ز سلطان شهود سوی او شاه ولایت رو نکرد از روان زنگ غوایت چون ستر در ره مهر و وفائی پا به گل بر وفای عهد هستی ناتوان از کجا باشد شهود آنکه دوام از ادب دریافتی بعد نسب بیعت رب البشر کامل شدت از ولای حضرت خیر الانام

دعا

وجه چهارم از ودودت رو کنند و آن دعا باشد بقای حال را بر دعا باید نمودن اهتمام

رویت از هر جانبی آنسو کنند گوی صلوات نبی و آل را تا بقایابی ز باقی والسلام

«دعا»

ای فناییت سر بسر ارکان ما
زانکه بنیان از بقا بنهاده‌ای
زین خطابش جان نمودی مستطاب
للبقا لاللفنا از مکرمات
طاعتم کن امرکن دردم شود
گر بلائی روکنند طاقت بده
نیست طاقت هیچ جان را در بلا
وز اطاعت ساز دلها منجلی
باد صلوات خدا بر او و آل

ای بقاییت دور از شوب فنا
از بقاییت حصه ما را داده‌ای
خود توکردی با بنی آدم خطاب
کای بنی آدم نمودم خلقتت
من بهر چه امرکن کردم شود
ای خدا توفیق در طاعت بده
نیست طاعت هیچ در امرت مرا
از بلا جان را امان ده یا علی
حق نور وجهه ذات لایزال

تعشق

عاشقان را پایه انعام اوست
دیده جان تو روشن می‌کنم

رکن سیم که تعشق نام اوست
چار وجهش را معین می‌کنم

تحمل در جفا

در جفای او تحمل باشدت
آن تحمل از وفا بخشد ترا
آن جفا گردد وفا ز آن نازنین
داند این آن دل که هست آگاه عشق
ناز دارد ناز یار بی نیاز
عاشقان را ناز بازی جانفزا است
عاشقان را ناز بازی دلکش است
کی نماید ساز ناز آن بی نیاز
پا ز راه عاشقی گوبازکش
هیچ مغزی نیستش در مغز و پوست
آن جفا بهر وفائی می‌کند
خود جفا باشد وفا ز آن جان جان
از جفا کی می‌گشودی کار ما
بر جفا جان می‌توان کردن نثار
سالها جا در ظلام نیل کرد
گشت بر درگاه عشقش رهنمون
مأمن اندر سدره اعلا گرفت
کی شدی مسجود ارکان وجود

وجه اول گر تامل باشدت
گر تحمل در جفا باشد ترا
گر تحمل در جفا گشتت قرین
ناگزیر است از جفا در راه عشق
خود جفا ز آن نازنین ناز است ناز
ناز از معشوق بر عاشق رواست
ناز از معشوق بر عاشق خوش است
گر نباشد جان عاشق ناز باز
گر نباشد جان عاشق نازکش
گر نباشد جان عاشق ناز دوست
ناز معشوق از جفائی میکند
آن جفا باشد وفا را امتحان
گر نمی بودش وفا دلدار ما
از جفا چون کار ما بگشود یار
چون تحمل بر جفا جبریل کرد
نور حسن آوردش از ظلمت برون
زان تحمل پایه‌اش بالا گرفت
گر تحمل یار با آدم نبود

آن امانت را که او برداشت زود بر جفای دوست چون تسلیم شد کرد تسخیر از تحمل هرچه هست ز آن تحمل کز جفاها نوح کرد چون تحمل یار ابراهیم بود این تحمل گر نبند یعقوب را روی یوسف را تحمل غازه کرد چون بزندان تحمل برد رخت چون تحمل بد بنی اسرائیل را وعده حق را که آن سی روز بود چون تحملشان نبود آن قوم گول گر تحملشان بدی کی میشدند گر تحمل بودشان آن قوم ضال اهبطوا مصرأ نمی آمد ز حق از تحمل بر کف داوود نرم بر سلیمان بازگشت از آن نمود ام موسی را تحمل چونکه بود این تحمل داد موسی را عصا چون تحمل کرد عیسی در جفا آن یتیم بی پدر مادر که بود از تحملهای ایذای لثیم از تحمل کارها آسان شود از عشق چونکه وجه اولی است لیک می باید تضرع و ابتهال از تحمل بوکه یابم اعتلا ای خدا ما را تحمل از کجا از جفا باری بگردان روی باز گر سبک سازی زدوش عاشقان کی زمین و آسمان بر هم خورد قادری قادر چه قدرت آفرین دست ما کوتاه و همت عالی است مخزن ما آن علو همت است علو همت گر بود هست از علی

آن تحمل در جفای دوست بود بر خلائق واجب التعظیم شد از زمین و آسمان بالا و پست آب آمد از جهان بر کرد گرد شد سلام و بردش آن نار و قود کی ز یوسف یافتی چشمش جلا در تحمل ز آن بلند آوازه کرد با تحمل رخت بردش سوی تخت کرد بر فرعون هلاکت نیل را با ده دیگر که اتمامش نمود سامری زد راهشان مانند غول قاتل خود بعد آن رنج و گزند کی پیاز و سیر کردند سوی سواحل نعمت از نعمت نمی بردی سبق گشت آهن ز آتشش ننموده گرم خاتمی کز حیل دیو از آن ربود کی تفر عینها گفتش و دود در جهاد نفس فرعون دغا با تحمل رفت بر اوج سما باعث ایجاد در غیب و شهود آمدش تاج لعمرك از کریم مشکل و آسان همه یکسان شود رو از آن گر دانند اندر وجه کیست بر جناب وجه هو جل جلال در علو همت اندر ارتقا نیست جان را طاقت بار جفا بی نیازی از جفا ای بی نیاز از تحمل در جفا بارگران ور خورد بر هم چه کم می آورد ناتوانی و عاجزی ما بین هست مخزن لیک کیسه خالی است علو همت نیز بر ما تهمت است از علی آسان شود هر مشکلی

علو همت

یا علی ای از تو همت را علو
از علو ذات تو یا ذوالعلا
در نویسم آیه نور و هدا
کز تعشق هست وجه دویمین
علو همت چیست بستن چشم جان
علو همت چیست در راه حیب
علو همت چیست وارستن ز خویش
علو همت چیست سلطانی نفس
علو همت چیست جان کردن فدا
علو همت بردن از بازی عشق
نیست سربازی همین سرباختن
جانی از سر ساختن باید مگر
و آنکه از جان سازیش در ره فدا
این علو همت از ماکی بود
هم مگر شوق لقا رهبر شود

شوق

کز تعشق وجه سیم هست شوق
شوق عاشق باشد از جام لقا
گر نه شوقی از لقا باعاشق است
گر نه شوقش بر لقای شه بود
گر نه شوقش بر لقای شاه هست
آن لقای شاه درک رحمت است
آن لقای شاه اخلاق حسن
آن لقای شاه اوصاف نکوست
آن لقای شاه افعال گزین
ز آن که می باشد خدا با مؤمنین
آن لقای شاه احسان خلق را است
هر که آن شوق لقا دارد بجان
قلب آن گردد مصفا از لقا

با علوت هر علوی را دنو
همتی خواهم که گیرم خامه را
از علو همتت از ارتقا
و آن ز ارکان محبت سیمین
غیر جانان از مرادات جهان
بر دل و جان درد را کردن طیب
در جهان یکسان شمردن نوش و نیش
پست کردن علو سلطانی نفس
در حصول اعتلا در ارتقا
گوی از میدان سربازی عشق
بلکه باید جانی از سر ساختن
افکنند جانان بسوی او نظر
گر قبول افتاد و اها مرجبا
پست را این پایه بالاکی رود
پست از آن راه بالا می رود

شوق آن عاشق که باشد مست ذوق
دارد از آن جام جاننش ارتقا
نیست عاشق باطل است و زاهق است
با علو همتش گمراه بود
با تحمل از جفا گمراه هست
درک رحمت از لقایش آیت است
رستن از هر سوء خلق خویشتن
نیک کردن با خلائق خلق و خوست
در همه احوال جان با مؤمنین
باورت گر نیست مؤمن شوبین
بین یحب المحسنین بر این گوااست
از علو همت آمد کامران
تا لقا نبود صفا کو قلب را

قلب صاف

وجه چهارم از تعشق قلب صاف
قلبی صاف آئینه روی حیب
رو مصفا ساز قلب از هر غشی

قلب صاف از نیستت چندین ملاف
سینه ای خوش کان شد این قلبش نصیب
از لقا افروز در قلب آتشی

تا بسوزد غیر او را هرچه هست
صافی اندر قلب کی حاصل شود
قلب چون صافی شد وزنگش زدود
وجه ساقی وجه باقی دان یقین
ساقی میخانه جانها علی
درد جامت قلب را صافی کند
ظلمهای ما بما بیش از حساب
ظلمهای ما بما بیش از حصا
ظلمهای ما بما بیش از عداد
ظلمهای ما بما کافی بود
ذوقی از جامت چو در جان یافتم
یافتم رشک دو عالم جنتی
بستم از گلزار وصلش دسته‌ها
رنگ و بوئی حاصلش گردد بگوی
جنت وصل حیب است این کتاب
اندرین جنت شه جان ساقی است
قلب را زان می‌نماید شاه صاف
قلب چون شد صاف نامش شد جان
وجه ساقی وجه باقی می‌شود
وجه باقی چون نماید اندر او
چون جان از قلب خانه هفتم است
وجه چارم هست از رکن سیم
تا ز علو همت و شوق لقا
در هوای گلشن قدرت زجان

قدرت

رکن چارم از محبت قدرتست
من کجا و قدرت وصف از کجاست
فرصت اریابم نشان رخصت است
رکن قدرت چار وجه آمد ورا
ربیت از رب الاعلی سیمین

قرب شه

وجه اول را که آن قرب شه است
قرب شه دارد خطرهای عظیم

تا بسوزد غیر مولا هرچه هست
قلب اگر ناصاف ره مشکل شود
وجه ساقی اندر آن دارد نمود
نحن وجه الله گواهی بس مبین
یا علی یا علی یا علی
نور رویت ظلمها مخفی کند
سربسر از نور رویش در حجاب
بادکویت آن حصا سازد هبا
آتش شوق دهد یک دم بیاد
ذوقی از جامت مگر وافی شود
سوی جنات الوصال اشتهافتم
وندر آن جانم چو آمد جنتی
هر که می‌خواهد از آن گلدسته‌ها
خوش از این جنت گل وصلی بیوی
نیستش با کفر و با ایمان حساب
ساقی آن باده اشراقی است
صافتر از در رخشان شفاف
وجه ساقی جلوه گر گردد در آن
وجه باقی وجه ساقی زین سند
کل شیئی هالک الا وجهه
از عشق نیز وجه چارم است
قلب صافی هان مکن سر رشته گم
با صفای قلب خوش دستان سرا
سرکنم رکن چهارم را بیان

زین بیان شاها امید رخصت است
چونکه قدرت در حقیقت شاه را است
رخصت از شه ترجمان قدرتست
قرب شاه است و دنو در اعتلا
تخت تمکین از وجوهش چارمین

هر که قربان گشته جاننش آگه است
راکب شیرش بیان کرده حکیم

قرب شه دور از تطاول سازدت
 قرب شه دوری ز خود می آردت
 قرب شه چبود تخلق مرترا است
 قرب شه دور از گدایان کند
 دوری از ایشان چه یعنی احتیاج
 احتیاجی کز سوی الله باشدت
 گفته این توجیه آن شاه دنا
 رفته زین تقرب آن شاه وجود
 قرب ایشان چیست حفظ احتیاج
 آن سراجی را که نور هستی است
 کرده زینرو افتخار آن فخر دین
 قرب شه باشد هر آنکس حاصلش
 دل چو دور از جمله عالم شود
 حضرت آدم که قرب شاه یافت
 این مقامش گشت حاصل ز ابتهال
 ابتهالش در مقام قرب برد
 قرب شه جویی بدل نزدیک شو
 قرب شه جوئی به اهل دل نشین
 دل چه باشد عرش رحمان فهم کن
 تا مگر ز آن اعتلا حاصل کنی
 اعتلائی چون ز قرب اندوختی
 آن شود عین دنوت با علی

تا همه روز از تطاول سازدت
 تا در آن باقی مخلص داردت
 بر همه اخلاق کان خلق خداست
 قرب شه نزدیک ایشان کند
 احتیاجی که کند خامش سراج
 کان ز قرب شاه دور اندازدت
 رو سبایهی دودنیفا فقر را
 در پناه از فقر بر سلطان جود
 احتیاج پرتو نورالسراج
 از شعاع آن ظهور هستی است
 فقر را الفخر فخری ز آن مبین
 دور گردد از همه عالم دلش
 قرب شه حاصل شود آدم شود
 دوری از غول غوی راه یافت
 ابتهال از شاه جان جل جلال
 گرد عصیان ز آئینه جانش سترد
 با تضرع رو به اهل دل برو
 ابتهالی بر به اهل دل بین
 عرش رحمان دل بود بشنو سخن
 اعتلائی حاصل اندر دل کنی
 جان و دل را اعتلا آموختی
 کان شد از عین علوت منجلی

دنو

آن دنو زین رکن دوم وجهت است
 در حقیقت قرب شه بینم عیان
 آن دنو رمز دنی آمد یقین
 آن شه تخت دنی چون اعتلا
 صورتی از معنی وجهه العلی
 آن حجب چبود بیانش چون کنم
 چون حیب الله برافتادش حجاب
 ز آن دنوش علو ربیت رسید

داند این آن کز دنوش قربت است
 از دنو اندر علو دارد نشان
 قاب قوسین شاهی باشد مبین
 در علو اندر دنو آمد ورا
 از ورای آن حجب شد منجلی
 از حجب خود رامگر بیرون کنم
 خود حجاب الله گشتش انتساب
 ربیت شاهد بود بر هر شهید

ربیت

رکن چارم را بود وجهه سیم

ربیت از رب مکن سررشته گم

هر شهیدی مشهدش ربیت است
 شاهد این معنیم بشنوکه چیست
 از شهادت نیست اعلا مرتبه
 چون مشاهد شاهد غیبی شود
 زین سبب مقتول می باشد شهید
 مشهد مشهود مشهود آمدش
 من چگویم زین مقام قدس جان
 آن مجید رب شه قدسی مآب
 ربیت از رب الاعلی چونکه یافت
 سافلات او را مربی آمدند
 روی سافل کی سوی عالی شود
 زانکه سافل کم شود رسم وجود
 ز آنکه سافل نیست و عالیست هست
 ای مربی تو مربی هرچه هست
 ای مقام قرب تو تخت دنا

ربیت کان حاصل از عبدیت است
 قرب حق را رتبه عالی بسی است
 جز شهادت نیست اعلا مرتبه
 جان چو جان جان ز جان بیرون رود
 کز مقام لودنوت بر پرید
 شاهد بزم شهادت جان شدش
 جز مقام قدس چبود ترجمان
 عین وجه الله الله را حجاب
 نور ربیت چو خور از روش تافت
 ز آن مربی رو سوی عالی شدند
 هستی موهوم چون بالا رود
 گوئیا رو جانب بالا نمود
 چیست بنگر نسبت بالا و پست
 از تو اندر تربیت بالا و پست
 شاه او ادنی مکین آن تخت را

تمکین

هست آن تمکین بر تخت دنا
 چیست آن تمکین تمکن در شهود
 چیست آن تمکین توجه بر دوام
 چیست آن تمکین تجلی از وجود
 چیست آن تمکین تجلی در شهود
 آن شهودی کش بود مرآت غیب
 چیست آن تمکین تولای ولی

وجه چارم از چهارم رکن ما
 در شهود قرب مشهود ودود
 در شهود وجه هو رب الانام
 آن وجودی کز عدم دارد نمود
 آن شهودی کش بود غیبت نمود
 آن شهودی کان بود مرقاب غیب
 بارک الله تعالی یا علی

«التفات»

ای ز تو قلب مصفا منجلی
 ای علو همت عشاق تو
 گر تحمل در جفا عشاق راست
 ای وفای عهدهای ما وفات
 رب ما خیر البشر تو رب ورا
 ای یقین از تو بدلهامان قرین
 ای ز تو بعد نسب حاصل مرا
 تو حییی و حییت مصطفی (ص)
 تو ودودی بر همه اهل و داد

ای ز تو شوق لقا در هر دلی
 ای همه عشاق را مشتاق تو
 بر وفایت چشم دلها جمله واست
 ای دعا و جهدهای ما ولات
 بیعت او بیعت رب الورا
 ای ز تو دلهای ما عین یقین
 ای ز تو حفظ ادب کامل مرا
 تو محبی و محبت مرتضی (ع)
 تو نمودی خود تعشق را رشاد

ز آنکه رشدی نیست جز با عاشقان
عاشق از تو پاکباز و صادق است
پاکبازی صادق است عشاق را
ای بتو محتاج جان اغنیا
از صفای قلبمان بنواز جان
از علو همت عشاق خود
اشتیاقت مایه دکان خود
اشتیاق تو همه جود و عطا است
عفو فرما از خطاها درگذر
باد صلوات مؤبد بیحساب
ای محبت را بجان کرده طلب
چار القاب از محبت گفتمت
چار رکن کوی جانان را ز جان

عاشقان پاکباز صادقان
پاکبازی عاشقت را لایق است
چونکه محتاجند خود مشتاق را
ای تو مشتاق از ازل عشاق را
کان بود آئینه روی بتان
دار این محتاج را مشتاق خود
اشتیاقت پایه رکن وجود
اشتیاق ما همه عفو از خطا است
حق ذات مصطفی خیرالبشر
از تو بر او و بر آل مستطاب
دیده جان آسودگی را در لقب
هر یکی را در معنا سفتت
طوف فرموده چو عشاق روان

کوی جانان

باز شرح از کوی جانان میکنم
حضرت انسان کامل کوی یار
سر بسر القاب و ارکان بابها
منظوی در وی جهانی بس کبیر
گرد آن کعبه ز جان طواف شو
چون از آن کورکنها دیدی متین
سوی هر یک رکن از آن بابی است جفت
جمله تن شو چشم چون حلقه به در
بیخود و حیران ز خوردو خواب فرد
تا ز فتح الباب گردی مبتهج
هر دری را از محبت بازبین
باب اول را که نامش محرم است
آن شریعت چیست اقوال نبی
باب دویم باب عرفان جنان
معرفت وجهی است رأس المال تو
باب سیم را که وحدت هست نام
هر که از توحید پرسد کافر است
باب چهارم را که آن باب رضاست
هر که از خود شد فنا آن باقی است

عین قلبت منبع جان می کنم
چار رکنش دست و پا می بین بکار
منظوی در وی چه مخفی چه ملا
گرمیدانی بدان نکته مگیر
میوه عرفان را طواف شو
خاک راهش کحل دیده کن بین
فرد شو چون فرش بر هر درمیفست
بی خبر از خویش در عین نظر
چون زبانۀ خاص دق الباب گرد
من قرع باباً ولج قد ولج
با محبت هر دری دمساز بین
آن شریعت با طریقت توأم است
آن طریقت چیست افعال ولی
معرفت را با حقیقت توأمان
آن حقیقت خود بیان حال تو
دان ز توحید و فنا فی الشیخ نام
و آنکه گوید مشرک است و بت پرست
وصل هم یکتا فنا یکتا بقاست
یافت هر کس زان بقا آن ساقی است

محرم

هرکه محرم نیست از آن ناکام شد
کآن تو را حاصل شد از بعد نسب
حاصل از آن بیعت رب البشر
باب محرم را ز جان محرم شدی
خویش را جمله فراموشت کند
غیر بیهوشی در این ره هوش نیست
رخت جان را جانب جانان کشی
در رهت دمساز سازد محرمی
پنج پله نردبانی بایست
وصفشان جمله یکی دان بیشکی
آن نماز نردبان اهل راز
عارج معراج قرب پادشاه
کشتی هر یک بساحل رانده‌اند

باب اول را که محرم نام شد
محرمیت چیست آن حفظ ادب
محرمیت چه یقین اندر خیر
چون به این اوصاف همدم آمدی
محرمیت صاحب هوشت کند
محرم این هوش جز بیهوش نیست
چون شدت هشیار جان از بیهوشی
در برویت باز سازد محرمی
هر یک از درها که بر رو و اشدت
پله‌های نردبان جمله یکی
همچنانکه پنج رکن است از نماز
باز شد در سوی معراج آراه
پله‌ها هر یک به نامی خوانده‌اند

حزم

حزم محکم باشد اندر اهتمام
صید قید مطلق مطلق شدن
از شکست خویشتن گشتن درست
جان از اول در جان شد راهزن
از فریب جان میخوردی قفا
حارس محروسه احسان شده
در زوایای زکی اش تافته
یا علی ای از تو منهج رشاد
ز آنکه با حب تو جانها حی بود
حفظ تو ما را نگهبان دلست
حق احمد ذات حسن کردگار
جاودان صلوات از حی احد

پله اول از این معراج کام
حزم چه قائم مقام حق شدن
حزم چه بستن کمر در راه چست
حزم چه اندر حصار از جان شدن
حزم با آدم اگر بودی چرا
حزم حایش از حراست آمده
زای آن از زهد زینت یافته
میم آن امداد مولایش مراد
حزم ما جز حب تو لاشی بود
حزم ما بی حفظ تو بیحاصل است
حزم ما ثابت در این معراج دار
باد بر او و آل او بی حصر و عد

عزم ثابت

عزم ثابت ز آن بجان عار جان
دل به آن از جمله جاننش مشتغل
غافل از هر مطلبی جز او شدن
خالی از یاد انانیت شدن

پله دویم از این معراج جان
عزم چبود نیت خالص بدل
عزم چبود روی دل یکسو شدن
عزم چبود جملگی نیت شدن

عزم چبود روی دل کردن بیار
عزم صادق را عنایت هست یار
زانکه عینش از عنایت آمده
از معیت مسیم آن دارد بیان
چون عنایت حاصلت آمد ز عزم
بزم شد آراسته چون شه نشین
مطرب دستانسرا گردی به بزم
میگسار آبی ز ناب ذکر دوست

ذکر

سیمین پله از این معراج ذکر
ذکر باشد در ره سالک دلیل
زانکه زال او ز دلش آبروست
گر ذلیلی بر در سلطان جود
عزت اندر ذلت آمد ای عزیز
نفس را ذلت عزیزی میهد
منتهای ذلت پیش عزیز
بر عزیز چونکه ذلت آوری
هست عین ذکر رب کاف کرم
کاف ذکر است از کرم برقع گشای
از کرم برقع گشا چون آمدی
هست رای ذکر از رحمت عیان
آنچه در دنیا و مافیها بود
این حدیث از قول معصوم آمده
ذکر چبود امر کللی از وود
ذاکری گر یک نفس غافل کشد
هر کتابی کز سما آمد فرو
واذکروا لله کثیراً یاددار
ذکر بر هر آئینه صیقل بود
ذکر آرام دل مؤمن شود
ذکر چون بحری شریعت گوهرش
ذکر باشد جنتی حورش حضور
ذکر جبریل است از آن آئینه ساز
آیه قرب خدا ذکر است ذکر
هر که را این پایه آمد پایدار

یار را بر جمله کردن اختیار
با عنایت هست آن را روی کار
زای زهدش زاهق بطلان شده
وهو معکم اینماکنتم عیان
زهد آمد داد خوش زینت به بزم
از معیت نغمه پردازی یقین
در کفست مینای حزم و جام عزم
چون مدام از آن مدامت آرزوست

رهنمای جان در این منهج ذکر
ذکر ذاکر را نمی ماند دلیل
ذلتی که عزتی بخشد نکوست
ز آن عزیزی یافتی اندر وجود
ذلتی پیش آر و در عزت گریز
کز عزیزش هست عزت مستند
عزتست این نکته را باید تمیز
از کف کاف کرم عزت بری
ز آن کرم هر ذاکری شد محترم
ذکر حق کن و ز کرم برقع گشای
از ره رحمت سوی رحمن شدی
ذاکران را رحمت حق بیکران
جمله ملعون است جز ذکر احد
وای آن کز ذکر محروم آمده
ذکر در هر آئینه روی نمود
دام صیاد آیدش بسمل کشد
اول و آخر شد امر و ذاکروا
جان ودل را زین تذکر شاددار
صیقل هر آئینه ذکر احد
مطمئن دلها بذکر الله بود
ذکر خود چرخنی طریقت اخترش
ذکر باشد مشرق خورشید طور
ذکر در هر آئینه صورت طراز
پایه عرش علا ذکر است ذکر
گولوای قرب حق بر پای دار

هر چه بینی در خروش از ذکر هواس

داند این معنی دلی کش فکر او است

فکر

چارمین پله از این معراج فکر
ذکر و فکر ای عارج معراج جان
مرغ گریک بال خودبرهم نهد
از هوا افتد بخواری بر زمین
ذکر و فکر حسن و عشق است ای پسر
عشق را جز حسن کس پیدا نکرد
ذکر معنی فکر صورت آمده
حسن عین عشق و آن عشق عین حسن
گر تو را حسنی بود اندر نژاد
ذکر و فکر را دوبال خود کنی
فکر را کان فاتح باب دل است
فاتح باب جنان سازی ز جان
فتح چبود بازگشتن باب نور
فتح باشد فاتح چشم جنان
جان چو بر رویش در دل بسته شد
فتح باشد بازگشتن چشم جان
در جهان نفس چون شد چشم باز
از بصیرت می نماید عشوه دور
چون غشاه از بصیرت دور شد
حضرت کافی کفایت می کند
چونکه کاف فکر رمز است آشکار
این کفایت جان ما را کافی است
این کفایت بر هدایت شد دلیل
این کفایت رب الارباب است کند
چونکه رأی فکر از ریبت است
باب ریبت برویت و اشود
ریبت عبودیت آموزد تو را
ریبت تعلیم جان حزم کند
ریبت حفظ و حراست بخشند
ریبت در ره مدد فرماید
ریبت رو جانب شاهت کند
ریبت بخشند عنایات جلی

بر سر هر ذاکری شد تاج فکر
چون دو بال طایر ذاکر بدان
همچو جوجه بی پرو و بالی شود
از زمین بالا نخواهد شد یقین
حسن را جز عشق نبود در نظر
فکر را جز ذکر کس معنا نکرد
فکر معنی ذکر صورت آمده
بیند آن صورت ز عشق آن عین حسن
در هوایت حسن بال عشق داد
در هوای فتح بال و پرزنی
فای فتحش فاتح الباب دل است
فاتح ابواب جانست از جنان
در نمازت برقع افکن از حضور
بستن درهای دل بر روی جان
شیشه شیطانش اشکسته شد
بر بدیها و خوشیها در جهان
نیک را از بد نمائی امتیاز
محسوت آرد در تجلای حضور
جان و دل غرق محیط نور شد
از شرور جان وقایت میکند
از کفایت کردن پروردگار
بر تمامی مرضها شافی است
این کفایت از غوایت شد کفیل
تربیتها بس زهر بابست کند
حاصل از آن ریبت عبودیت است
روی دل بر ربک الاعلی شود
گنجهای فیض اندوزد تو را
ریبت تسلیم جان عزم کند
ریبت زین زهادت بخشند
از مدد محکم دری بگشاید
ریبت امداد در راهت کند
ریبت بخشند تو را زهد ولی

ریبت باب معیت واکنند
ریبت در خویش بخشد ذلت
ریبت سوی کریمت میکشد
ریبت آرد سوی رب کریم
ریبت هر باب را فاتح بود
ریبت از رب الاعلی چون رسید
پله چهارم ز معراجت تمام
از سلامت چون یارگشت

جذب

پنجمین پله از این معراج جذب
جذب چبود پله قرب حبیب
جذب باشد آیه وصلت بجان
جذب باشد مایه آرام دل
جذب باشد ماحی زنگ فراق
جذب باشد نور مهر التفات
جذب باشد حاوی اذکار تو
جذب جیمش از جلا رمزی جلی است
ذال آن از ذوق جام نواب ذات
بای آن باب بلا را فاتح است
از بلی باب بلا منشق بود
جذب جانت سوی جانانت کشد
از حضورت جذب دل پر نور کرد
چون جلائی از حضور اندوختی
جام ذوقی یافتی از نواب ذات
روشن آید در نظر عهد الست
هر بلائی آیدت در راه او
کامجو شد دل ز جذبت محوگشت
بازگردد باب عرفانت برو
چيست عرفان نور دانائی تو
چيست عرفان حق شناسی از یقین
چيست عرفان دیده دل و شدن
نیست عرفان گفتگوی اهل حال
همچو طوطی حرفها آموختن
در قفس جان را از آن کردن اسیر

غیر هو از جمله مشتکی کند
ریبت از خویش بخشد عزت
ریبت نفس لثیمت میکشد
اوکه وصف اوست رحمن و رحیم
ریبت هر کار را کافی شود
شاهد و مشهود را گردی شهید
گردد آری در حضور شه سلام
جذب آمد کاشف اسرارگشت

شاه بنهد بر سر تاج جذب
کان بعید از خود کند با او قریب
ز آن شود حاصل حیات جاودان
جذب باشد پایه انعام دل
آرد از مشتاق در جان اشتیاق
التفات مهر بر جان ذرات
حاوی اذکار تو افکار تو
آن جلا از پرتو نور علی است
کامبخش ذوق عشاق از صفات
از الست ربکم آن شارح است
آزمون صدق هر عاشق بود
سوی جانان ازدل و جانت کشد
از وجودت ظلمت جان دور کرد
خود چراغ دل ز نور افروختی
گشت نورانی تمامیت صفات
گردد از جام بلی جان تو مست
جذب آنرا جانت آید کامجو
اول و آخر تمامی در گذشت
دل ز عرفانت نماید کامجو
در حقیقت عین بینائی تو
حق شناسی گردد از عرفان مبین
منجلی از جلوه مولا شدن
بر خدا باید پناه از جهل حال
ز آن وسیله مال و جاه اندوختن
نفس را بر روح فرمودن امیر

روح را حبس مؤید داشتند
وانمودن خویش را از عاشقان
بلکه خود خود را ز جهل و تیرگی
ای و دود ای عارف ای معروف تو
در پناات از جهل عالم جا بده
نور عرفانت بجانم بر فروز
آنچه حاصل گشته دل را از وفا
آنچه جان را هست محصل و لا
حق احمد عارف معروف خود
تا کنم و اباب عرفان و دود
ای که دق الباب عرفانت بود

هیزم نثار عقاب انباشتن
با وجود اتصاف فاسقان
اهل حق دانستن آه از خیرگی
گنج عرفان مخزن معروف تو
عرف جهل عالم ای مولا بده
غیر عرفان حقم باقی بسوز
از دوام عهد عهد دل ربا
آنچه موصول است بر قلب از دعا
وامگیرم یارب آن معروف خود
عارفان را و نمایم در شهود
خواهی این در بر رخ جان و اشود

محو

باب دویم واکنم بر رو تو را
لیک باید باز معراجت براه
هست معراجت همان معراج باز
پله‌ها را جمله باید در نوشت
حزم و عزم و ذکر و فکر و جذب را
چون بیاب دویمین داخل شدی
پله پنجم که جذبش هست نام
دل شد از نور حضورت منجلی
چشم جانست در حقیقت و اشود
چون بمنظورت نظرگردید باز
محویت از خویش بیرونست کشد
بازگردد بر رخت باب سیم

تا نمایم عارف آن کو تو را
از عروج پیشگاه پادشاه
چون شود جان از عروجش سرفراز
کاین چنینست از ازل شد سرنوشت
بازیابی با صفا و با ضیا
در نماز دویمین واصل شدی
رکن پنجم از نمازت شد تمام
منجلی شد دل ز انوار علی
منظرو منظور دل مولا شود
محوگردی از حقیقت وز مجاز
بی چه و چون سوی بیچونت کشد
وحدت آید فاش و کثرت گشته گم

وحدت

باب سیم بر رخت چون و اشود
باب سیم باب وحدت نام اوست
چیست وحدت در تو ای کثرت پرست
جان تو ز این باده گر جامی گرفت
جام وحدت مست و مدهوشت کند
جام وحدت گر تو را شد نوش جان
از تحمل در جفاهای رقیب
شوق دیدار شهت مجنون کند

ز آن نماز سیمت بر پاشود
جان عاشق مأمن آرام اوست
هرکسش دانست از کثرت پرست
از هجوم کثرت آرامی گرفت
پای تا سر مظهر هوشت کند
از تعشق باشدت روشن روان
از عنایت‌های شه یابی شکیب
قلب صافت آئینه بیچون کند

جام وحدت قطع خویشیت کند
فانی از خویش وز کثرت گشته جان
چون بقائی زین فنا اندوختی
در حضور او ز خود غایب شدی
بر رخت باب چهارم وا شود

رضا

نام این باب آمده باب رضا
داخل این باب چون گشتی بدان
این نماز چهارم است از عاشقان
نردبانها گفتمت باشد یکی
هر که جانش با نماز الفت گرفت
قرب سلطان یافت جانش ازدنو
ریبیت از رب الاعلی آمدش
جمعیت در جان و دل حاصل شدش
جمعیت در جان و دل آرد رضا
جمعیت یکتای بی همتاستش
چون بیزم وصل جامی نوش کرد
حضرت جانان قدیر ذوالمنن
این من و تو از مقام معتلی است
این من و تو از مقام ارتضاست
حاصل آمد این مقامت چون بجان
چون خلیفه گشت جانت از خدا
مصطفی گردد حییت چون علی
مقتدر گردی بکل ماتشا
اقتدارات از رضا حاصل چو شد
چارپایه تخت شه شد آن چهار
شاه چون بر تخت آمد متکی
آن یکی آمد نماز دائمی
این نمازم یار با روزی بدار
حق شاه اصطفای جان نماز
این بود تمثیلی از باب رضا
بودر غفاری آن صدیق دور
رفت روزی سوی سلمان از قضا
او که السلیمان منا تاج اوست

وصل جان با حال شیخیت کند
باقی اندر وحدت شیخ روان
شمع جذب جان بیزم افروختی
غایب از خویش و به او آیب شدی
جانست از لا بگذرد الا شود

با فنا و با بقا نسبت ورا
کان بود معراج وصل عاشقان
پنج رکنش پنج پله نردبان
چونکه ارکان نماز آمد یکی
تفرقه بگذاشت جمعیت گرفت
ازدنو افراخت رایات علو
تخت تمکین دنا جا آمدش
جمعیت را جان و دل شامل شدش
با رضا هر مکر می گردد فنا
بزم وصل حضرت مولاستش
قطع انساب از توان و توش کرد
گفته اینجا من توام هستی تو من
فاش میگویم سزاوار علی است
بر من و تو این من و تو کی رواست
جانشین آئی خدا را در جهان
چون خدا گردد حییت مصطفی
نور حبش دل نماید منجلی
حاصل است این اقتدارات از رضا
چار صلوات یکی گردید خود
شاه خوش بر تخت خود گیرد قرار
جمله صلوات خمسه شد یکی
آن نماز دائمی وسطی همه
تا نباشد جز نمازم هیچ کار
محرم سرخدای بی نیاز
از رضا بردارم از این پرده را
آنکه شد از جان شهید ظلم و جور
آن سلیمان اقبالیم رضا
نردبان عشق شه معراج اوست

دید دیگری بر سر پا داشته
شعله در پاها بجای همیشه دید
بازپرسیدش که این سحر چراست
شمس را بینی که طالع میشود
خود طلوع او به امر من بود
چونکه بوذر بود دور از این مقام
رفت سوی مصطفی (ص) خیر البشر
حالت و افعال سلمان عرض کرد
شاه تخت اصطفی سلطان جود
گفت این احوال و اقوال از رضاست
زین مقام آن عارج معراج حق
گفت شاه اول و آخر منم
سر مکنون خداهستم بحق
این رضا نامی است ز اسمای اله
چيست معنا مرتضا را جز رضا
یا علی المرتضا شاه رضا
ای نشان حب تو در جان رضا
نور حبت را که جان جان ماست
از فضای عالم جانم متاب
آن حیب حضرت شاه رضی

هیزم از پا زیر آن بگذاشته
در تحیر شد از آن فعل شدید
گفت سلمان که گویم با تو راست
نور بخش اندر مطالع میشود
از منت این رمزگو روشن بود
زین مقامش در تعجب شد تمام
داد او را با تعجب این خبر
منطق و اقوال سلمان عرض کرد
ماه چرخ ارتضا مهر شهود
در مقام ارتضا این حالهاست
او که باشد لافتایش تاج حق
آگه از هر باطن و ظاهر منم
چونکه از جام رضا مستم ز حق
خود رضا ضامن بود بر هر گناه
چون رضا باشد به معنا مرتضا
ای رضایت ضامن ایجاد ما
در رضایت جان مشتاقان فنا
در حقیقت مشرق نور رضاست
حق نور مصطفی و آل مطاب
سلم الله علیه و آله

خاتمه

این بود شرح و بیان خاتمه
ای که از باب رضا داخل شدی
آن رضا کز قرب حق دریافتی
از عبودیت ربوبیت بجان
معنی انالیله راجعون
ظاهر و باطن رضای رضای
حفظ صلوات شود حاصل مدام
آن صلواتی کان شده وسطاش نام
آن نماز بندگان مخلص است
بندگان را نیست بیم از شیطان
آن نماز آمد سریر پادشاه
جز الهت هیچ نبود در شهود
نه وجودی کز من و تو ظاهر است

عاقبت با دابخیر آن خاتمه
از قضای حق به آن واصل شدی
از دنو سوی علو اشتافتی
آمدت حاصل شدت تمکین در آن
صورت حالت بود اندر بطون
ظاهر و باطن ز تقدیر و قضا
بر نبی و بر عباد الله سلام
دار بر پا ظهر و عصر صبح و شام
کز تسلطهای شیطان خالص است
لیس لک سلطان علیهم حرزجان
دورت اندازد ز کفر لاله
ز آنکه جز او نیست کس اندر وجود
آن وجودی کز من و تو ظاهر است

چيست نسبت خاک را با روح پاک و يحذر کم بنفسه گفته شاه هر مصلاک اين نمازش حاصل است جان شود کامل بحفظ اين نماز اهل راز آن کاین نمازش دائم است هر نمازی را حضوری جان بود هر که جانش هست دائم در حضور حاضران پیشگاه پادشاه آنکه غایب از حضور شه نشد چونکه مرآت جمال حضرت است فیض بخشد از جلال و از جمال زین مقام است آنکه سلطان علی برفراز منبر کشف و شهود

نیست نسبت خاک را با رب خاک شاه نبود در وجود الا الهه حفظ صلواتش بجان کامل است کس نداند حفظ آن جز اهل راز با حضورش رسته از بیش و کم است آن حضور حضرت جانان بود باشدش دل مشرق الله نور یک نفس غافل نیند از این صلوة نیست سری که از آن آگه نشد مشرق نور جلال حضرت است بر همه اعیان عالم لایزال منکشف فرموده اسرار ولی کشف اسرار عجایبها نمود

شرح خطبة البیان

این بیان شد از امیر مومنان گفتت نوح و آدم اول منم چون کمنم از آدم اول بیجان آدم اول بود چون نور پاک آیت جبار فرماید منم برگ بخشای درخت هستم آن درختی کز صفی ممنوع شد نامهای نیک سبحانی منم نور طور اهتدایم از کلیم مردگان را من زگور آرم برون صاحب نوح من و منجی او آسمانها باشد از من برقرار قول نزد من نمی گردد بدل هم حساب خلق جمله با من است در قیامت قیم ساعت منم من نمیرم باقی پاینده ام خازن مخزونه سر اللهم مؤمنان را هم صلاتم هم صیام شاه نشر اول و آخر منم برسمایم صاحب استاره ها

مختصر شرحی خوش از خطب البیان آدم اول که دانند چون کمنم نیست با کس ز آدم اول نشان از کجا آن نور پاک و تیره خاک هم حقیقت بر همه اسرار هم نهرها جاری ز جام مستیم راستی شاداب از این ینبوع شد که به خواندن امر حق شد برامم صاحب صورم در آن دور عظیم واقفم بر هر ظهور و هر بطون یارایوبم من و شافی او برقرار از من به امر کردگار اول و آخر به من دان مرتحل از من آثار قیامت روشن است بر خلائق واجب الطاعت منم گر بمیرم من نمیرم زنده ام هر چه را بوده است و باشد آگهم هم امیرم مؤمنان را هم امام صاحب نعت و مفاخر بیش و کم در جهان هستم عذاب اطغیا

جابران را مهلك از اول منم
هر كجا رجف الله هر جا زلزله
آفتاب از من شود اندر كسوف
حق در اشخاصم از آن دارد پيا
چون شوم ظاهر همه منكر شوند
نور انوارم نهانی و عیان
هر كتابی را كه آمد صاحبم
كافران را نزد این دربار نیست
بر فراشم روز و شب فاش و نهان
عابدان اندر اقبالیم جهان
هم منم نور و منم من طور من
بیت معمور جهان جان منم
هست در دستم مفاتیح نعیم
با رسول الله هستم بر زمین
آن زمان كه روحی و نفسی نبود
صاحب هر قرن هستم از اول
خود محمد (ص) ناطق است و من خموش
یار موسی من در آن بحر عمیق
چون بهایم آید اندر مهممه
هر كجا مرغی بود رطب اللسان
من كنم در طرفة العینی گذر
ناطقم از لعل عیسی من به مهد
هان منم مصباح در بزم هدا
آخرت من هستم و اولی منم
خازنم بر آسمانها و زمین
قائم بالقسط دیانم بدین
آن منم كاعمالها بی حب من
آگه‌م از گردش نه آسمان
عالم از ریگ بیابانها منم
من شوم مقتول و من احیا دوبار
نزد من باشد شمار جمله خلق
ز انبیا باشد هزارم از كتاب
كان همه گشتند مسخ از قهر حق
هم محمد (ص) من محمد (ص) هم منم
كه بر آن نه اسم و شبهی واقع است

ای بسا دولت كه من زایل كنم
از من اندازد به جانها و لوله
ماهتاب ز من رود اندر خسوف
كه مطیع از جان و دل باشند مرا
حق من شناخته كافر شوند
عرش را حامل منم با نیکوان
باب قرب کبریا را حاجم
باركافر اندر این دربار نیست
از دحام است از فرشته جاودان
از شناسائی من دارند جان
هر كتابی كان شده مسطور من
هم قسم جنت و نیران منم
هست در دستم مقالید جحیم
برسمایم نیز با او همنشین
بود در تسبیح و تهلیل و وجود
داده‌ام از سنگ صالح را جمل
دقتی كن جام این معنا بنوش
قوم با فرعون از من شد غریق
آگه‌م از مهممه ایشان همه
عالم هر چیز را می گوید آن
از سماوات و زمینها سر بسر
در نمازم اقتدا دارد بجهت
هان منم مفتاح بر باب تقا
بر عملهای همه بینا منم
از مثال امرب العالمین
هست بر پا هم ز من «آن وهم این»
نی شود مقبول نه باشد حسن
کیل قطرات مطردانم عیان
از مثال پادشاه ذوالکرم
من شوم هرگونه خواهم آشكار
هست با من روی كار جمله خلق
منكرم گشته هزار امت بیاب
آتیش نیران بجانها مستحق
در نهان آن معنی بس روشنم
گرچه پیدا از پس هر برقع است

هر که بشناسد بنورانی مرا
منشرح باشد دل بی کینه اش
آنکه در این معرفت سستی کند
و آنکه نشناسد بنورانیت
هست عرفان من از نورانیت
دین خالص هست در نزد خدا
مخزن سراله مائیم ما
تا خدا نور خدا روشن بود
نعمت الله در جهان مائیم ما
اول و اوسط ز ما و آخرین
هر که او ما را یگانه حق شناخت
بعثت پیغمبران از ما بود
ربها ما را بخوانید و دگر
هر هلاک از ما هلاکت یافته
هم من و هم اهل بیتم هادیان
اولیای حضرت حقیم ما
مطلب ما امرمان و سرمان
ورنه اهل تفرقه هالک شوند
هر زمانی مینمائیم ما ظهور
وای بر آن منکرگفتار من
منکرگفتار من جز گمراهان
که بود مختوم قلب و سمع آن
طامه من حاقه من قارعه
محنت نازل منم اندر جهان
آیت الله و دلالتش منم
هم حجاب الله منم گرچه حجاب
اسم من مکتوب کردند از ازل
هم به باد و برق و باران و تمور
همه به ابرو رعد و بر لیل و نهار
از خلایق هست آن بر من عیان
بر عجایبها تمامی واقفم
بر من اسرار کسی باشد عیان
کشف این علم از خدا کردم دمی
گر نبود اندیشه ای ام بر شما
راست میگفتم خبرهای غریب

باشدش ایمان کامل از خدا
مخزن اسلام باشد سینه اش
روی از بالا سوی پستی کند
از شک و ریب است قلبش در ظلم
عین عرفان خدائی وین صفت
بشنو و یکدم مشو از ما جدا
از یقین نور خدامائیم ما
کی سزای نور او کشتن بود
نعمت الهی که باشد بی جزا
شد محمد سرور دنیا و دین
رایت دین در حقیقت بفراخت
هم شرافت هر نبی از ما برد
وصف ما گوئید بس بیحصر و مر
هرنجی سوی نجات اشتافته
سر حقیم و همه مکنون چو جان
حضرت حق را مقرب از ولا
یک بین و تفرقه ناور میان
میهمان دوزخ و مالک شوند
از برای آنچه میخواهد غفور
کز جهنم ویل سازندش وطن
کس نبوده است و نباشد در جهان
چشم آنرا غشوه باشد جاودان
صاخه من آزفه من غاشیه
از برای طایعان و طاغیان
وجه الله است روی روشنم
نیست وجه الله را معنا بیاب
بر سما و عرش و بر ارض و جبل
هم به جن و انس و بروحش و طیور
هر یکی بگرفت تا بر جا قرار
که بجز خالق بود از کل نهان
بر شونده بر شده کل عارقم
که به عالم ذر اول بود آن
که نه دم بود آندم و نه آدمی
کز جنون مرتد بگوئیدم بسا
فاش میکردم ز اسرار عجیب

که بر آن بودید و هم خواهید بود
لیک میباشد عزیز آن نزد من
علم آن باشد نهان از انبیا
که من و او علم خود بر یکدیگر
بر فراز عرش اعظم عارفم
عارفم بر آنچه در افلاک هست
از احاطه باشد این جمله علوم
اقسم بالله رب العرش اگر
که چه کس بودند و از چه کس بدند
ای بساکس از شماها کز اخیه
ای بساکس از شما کش مشربست
که بود مشتاقتش و امیدوار
کز قدیم اولم اندر وجود
بر شما ظاهر شود مستعجابات
هم صنایع بر شما نبود نهان
بود نوح اولین اندر عدم
اولین طوفان ز من آمد بجوش
موج خیز از من شده سیل ارم
صاحب و مهلک منم بهر نمود
هم مرجف هم مدمرشان منم
بانی و واحی بر ایشان جملگی
در معارف اول و آخر منم
نه ز کوری بدنشان ونه ز دور
بود آن لوح و قلم اندر عدم
صاحبم بر اولیه از ازل
یار جابلقا و جابر صا منم
پیش از این که آسمانها و زمین
گفت از ماضی و مستقبل بسی
گفت حمل حال من کی میکند
چون ندیدم در خور آن آدمی
گوئیا اهل نفاق تیره رای
جمله در این قول من شاهد شوید
که علی نوربست مخلوق خدا
هر که گوید از ضلالت غیر این

تا قیامت گاه غیب و گاه شهود
فاش سازم از چه اش در انجمن
جز محمد (ص) صاحب شرع شما
کرده ایم تعلیم از روی نظر
بر زمین هفتمین من واقفم
واقفم بر آنچه اندر خاک هست
نه ز اخبار است نز علم رسوم
خواهم و بدهم ز پیشینیان خبر
در کجا هستند و اکنون چه شدند
میخورد لحم و نباشد زان نبیه
کاسه رأس پدروین معجب است
پرده بردارم اگر از روی کار
هم ز آخر هر چه باشد و آنچه بود
فاش گردد سر بسر مستعظمت
هم احاطات شما آید عیان
که بخلق اولین صاحب بدم
آخرین طوفان ز من دارد خروش
صاحبم بر عاد و بر جنات هم
آیه های حق ز من دارد نمود
هم مزلزل هم مد برشان منم
هم دهم مرگ و ببخشم زندگی
در حقایق باطن و ظاهر منم
که بدم من عین دور و عین کور
که مرا هم لوح بود و هم قلم
هر ازل را من ابد هم من اول
صاحب رفرف منم و ز بهر هم
من نمودم خلق عالم اولین
قابل سرش نبود آنجا کسی
درک این اقوال من کی میکند
ای بسا ترک عجایب کردمی
گفت میگوید علی هستم خدای
در گه حاجت شهادت آورید
که علی عبدیست مرزوق خدا
باد بر او لعن حق ولاعنین

وعظ سالک

آنکه جانش ساکن کوی رضا است
که مطالبتان بود روی رضا
روی عجز آرید سوی باب رب
حضرت ساقی کند انعامتان
از همه رنگی یقین شوئید دست
از محبت و اشود بر روی جان
بلکه آئینه نباشد وجه هوست
همچو نور مهر بر هر ذره‌ای
تا به کی گمراه جان سنگین دلید
دیده از نور علی روشن کنید
هست ظاهر در مظاهر نور او
بر ظهورات حق آن مظهر شود
غیر روی او نیند چشم جاش
وجه حق را لاجرم بیند جلی
سوی وجهش از توجه متصل
وجه باقی جلوه گر اندر نظر
متحد گردد محاطت با محیط
خوش بین آراسته تخت رضا

این کلام وعظ سلاک هداست
ای گروه طالب کوی هدا
اولا بوئیهد در راه طلب
باده توفیق تا در جامتان
چون از آن پیمانہ گردیدید مست
بابهای وصل آن جان جهان
روی آن کائینه دیدار اوست
در جهان هر دم نماید جلوهای
تا بچند از آن تجلی غافلید
روی سوی وادی ایمن کنید
در مظاهر هست ظاهر نور او
چون دل از نور علی انور شود
هست چون اسماء حسنی سروفاش
چشم دل چون شد زیادش منجلی
محو و حیران آنچنان سازید دل
که شود این وجه فانی بی اثر
نه مرکب ماند آندم نه بسیط
سر عشق و حسن گردد بر ملا

کامل مکمل

کو به عالم کامل است و مکمل است
یا علی یا علی یا علی
مطلقم فرمای از قید هوا
نه هوایی کز رضای دوست خاست
از نمازم جان بفرما سرفراز
از روانم زنگ غفلت دور کن
ساز و صلح از حضوری ساز کن
ناز فرما ناز فرما ناز ناز
ناز تو محبوب جان عاشقان
از نیاز عاشق آید کامجو
گرچه هستند از دو عالم بی نیاز
بی نیازند از هوای جسم و جان
نه زجان اندر شهود کثرت اند

او برین تختش تمکن حاصل است
کامل مکمل که باشد جز علی
یا علی ای مشرق نور رضا
آن هوایی کز هوای نفس ماست
یا علی ای حب تو جان نماز
ز آن نمازم بزم دل پر نور کن
ز آن نمازم دیده دل باز کن
عاشقانت را نماز آمد نیاز
ناز تو مطلوب جان عاشقان
ناز تو چون پرده بردارد زرو
عاشقان را نیست چیزی جز نیاز
بی نیازند از دو عالم عاشقان
نه ز جسم اندر قیود ظلمت اند

جسم و جان گر قابلیت هستشان
نفس و شیطان هر دو در دست اسیر
این مثال از امر تو بر جان رسید
از شهادت مژده جان را میرسد
این بیان از ملهم غیبی رسید
دوش از کوی شهودم قاصدی
قاصدی چون بود از کوی وفا
بود دل بیمار و محتاج طیب
آمد و آورد نسخه از شفا
از رضا هر درد را درمان نمود

کن قبول و خودستان از دستشان
جان عشاق تو بر آنها امیر
این مثال آسایش جان شهید
مرده جان را مژده احیا بود
فردی از اوراق لاریبی رسید
آمد و جان را نمودم قاصدی
باز شد بر روی دل باب صفا
بود دل محتاج و مشتاق حیب
وز شفا آورد آن نسخه رضا
وصل او دفع غم هجران نمود

«التفات»

مرحبا ای پیک با مهرو وفا
نسخه آوردی به بیمار از طیب
و چه نسخه داروی درد فراق
آمده زان دفتر جان هر خطی
و چه سر خط ابجد دیوان دل
دل از آن وجدان ندانم چون شکفت
مهر جانان منزلی در دل گرفت
گشت جانان بر محاط جان محیط
انبساط تازهای ز آن رخ نمود
و چه شاهد شهید کام تشنگان
شانه کش دام بلا را گیسویش
چین زلفینش ز جعد مشکبار
ترک چشمش تشنه خون گشته‌ای
ابرویش پیوسته ایمائی کند
صید سازی دشت جانش صیدگاه
شاهد است این یا شهیدان را حیات
آری آری هر که در پیشش بمرد
جاودان پیوسته ذات حق بود
لاجرم ذاتی که حق مطلق است
چیسست مصدر مطلع خورشید ذات
مطلع خورشید نور احمدی است
نور احمد بیشکی نور علی است
نور او تابید بر قلب کلیم

کامدی از جانب دارالشفا
مژده دادی بی شکیبی را شکیب
و چه مژده کحل چشم اشتیاق
اهل معنا را مصور سر خطی
و چه ابجد موجد وجدان دل
گاه جان خواندو گهش جانانه گفت
دل به خلوتگاه جان منزل گرفت
شد مرکب در نظر نور بسیط
شاهد غیبی نقاب از رخ گشود
چشمه نوشش حیات کشتگان
مبتلائی ماه نو در ابرویش
نافه بخش ناف آهوی تثار
خنجر مرگان بخون آغشته‌ای
غمزه اش هر لحظه یغمائی کند
کرده دلها صید از تیرنگاه
زندگی بخشند ندانم یا ممات
آن حیات جاودانی را ببرد
مطلق از هر مصدر و مشتق بود
نیست مصدر مصدر ازوی مشتق است
مشتق ازوی جمله ذرات صفات
نور او رانیست پایان سرمدیست
ای خوشا آن دل که از آن منجلی است
منعکس شد سوخت آن طور عظیم

نور او در هر زمان دارد ظهور
این زمان هم نور او تابان بود
دل که شد مشتاق بر نور علی
روشن اندر وی هزاران عالم است

از مریا تا کند زنگار دور
جلوه گر در قلب مشتاقان بود
ز آن تجلی هست دائم منجلی
لوح محفوظست و اسم آدم است

«التفات»

مرحباً ز آن نفحه باغ وفا
وه چه نفحه نفخه روح القدس
جسم صلصالی شده ز آن آدمی
نار ابراهیم از او برد و سلام
بوی یوسف ناید از هر پیرهن
حبذا آن لمعه نور جمال
نار موسی یک قبس از نور اوست
موسی جان چون به این وادی رسید
رسن از دار حقیقت وز مجاز
عاشقان را هر دو عالم قید و دام
فارغ از آخری و از اولی بود
وه چه خوش فرموده مولانای روم
«کیست مولا آنکه آزادت کند
«زین سبب پیغمبر(ص) با اجتهاد
«گفت هرکس را منم مولا و دوست
«ای گروه مؤمنین شادی کنید
«شاخ گل هر جا که روید هم گل است
منبت این گل ضمیر انبیاست
در جبین انبیا نور علی است
نور او روح تن آدم بود
نور خاتم و آن یقین نور علی است
نور او در یمن و یسر و تحت و فوق
زینت لوح جبین نام علی است
صارت الاوراد ورداً واحداً
تافت بر ما پرتو خلاق ما
احتیاج ما ز اندازه برون
اشتیاق وصل اصل شوقهاست
چون حکیم فلسفی را نیست ذوق
تا برای دور باش وهم عام

کآآمده از گلشن صدق و صفا
استقص فوق کل الاستقص
حامل روح اللّٰه از وی مریمی
ز آن قمیص یوسف آمد مشکفام
بوی رحمان آید از سوی یمن
لمعه من نور سبحات الجلال
طور ایمن یک قدم از طور اوست
فاخلع النعلین از نادى شنید
خلع نعلین است واجب در نماز
بر تن و بر جانیشان هر دو حرام
هر که را رو جانب مولا بود
آنکه رسنه از قیودات رسوم
بند رقیقت ز پایت برکنند»
نام خود نام علی(ع) مولا نهاد»
ابن عم من علی(ع) مولای اوست»
همچو سرو و سوسن آزادی کنید»
خم مل هر جا که میجوشد مل است»
منبع این مل درون اصفیاست
رهنمای اصفیا نور علی است
نور او جان همه عالم بود
مفترق دیدن ز عین احوالی است
بر سر و برگردنم چون تاج و طوق
حرز جان نقش نگین نام علی است
عادت الاحوال حالا سرمداً
ما به او محتاج و او مشتاق ما
اشتیاق او برون از چند و چون
ذوق پاکش استقص ذوقهاست
میکنند نفی از جنابش وصف شوق
می کند تنزیه قدوس سلام

عاشق و دورباش از پیش و پس
لاولا عشاق را گودور باش
ذره‌ها با خور همه ملحق شدند
ذره‌ای کورونق از خورشید یافت
خود صفاتش سر بسر خورشید شد
تافت نور ذات او بر خاص و عام

محرم سلطان و تهدید عسس
هست ذره پیش خور همچون خفاش
بس لطیف و خوب و با رونق شدند
زرگی بگذاشت سوی خورشفتافت
بلکه ذاتش سر بسر خورشید شد
ذره‌ها خورشید شد ز او والسلام

التفات

مرحبا ای بلبل جنات وصل
مرحبا ای بلبل دستان وصل
رایت وصلم بجان افراختی
از جناب دوست آوردی مثال
چون رسیدش بال و پرواز کرد
چون رسیدش بال و پر طیار شد
و چه جنت جنت رضوان شاه
و چه بستان زیب باغ زندگی
مرده پوسیده صد ساله را
از ریاضش باغ رضوان قطعه‌ای
سنبلش چون زلف خوبان خورده تاب
چهره لاله چراغ افروخته
سوسن آزاد سرتا پا زیبان
بر سر هر سرو همچون فاخته
هر طرف بنشسته بر شاخ گلی
و چه گل رشک جمال دلبران
از نوای بلبلان در بوسستان
هر که از این بلبله آگاه نیست
بیخبر می‌بود در بستان جان
آب و رنگی ناگهان در گل بدید
نی غلط گفتم چو گل ساقی شود
باده اشراق چون در جام شد
تا نگوئی آب تلخی میکشم
کیست ساقی باده پیمای ازل
آنکه بگشاده در میخانه‌ها
رو سوی میخانه خاصم نمود
ریختم در کام جان پیمان‌های

ای نوا خوان گل جنات وصل
کآمدی از جانب بستان وصل
مطلقم از قید هجران ساختی
شد مثال مرغ جان را پرو بال
سوی جنات وصال آغاز کرد
سوی بستان وصال یار شد
شاه بیت مأمن قرب اله
بر کف هر گل ایغ زندگی
چون دم عیسی نسیمش جانفزا
وز حیاضش آب حیوان قطره‌ای
نرگش از چشم مستان برده خواب
عاشقان را داغ بر دل سوخته
در معانی رمزها کرده بیان
پای بستان آزاده دلباخته
در نوا سنجی خوش الحان بللی
و چه بلبل غیرت خنیاگران
بوم و زاغ آگه نگر در جهان
با نوای بلبلان همراه نیست
بلبل دستان را زین دستان
عقلش از تن رفت و هوش از سر پرید
ساقی صهبای اشراقی شود
کامبخش جان درد آشام شد
از لب شیرین ساقی سرخوشم
او که باشد لایزال ولم یزل
باده‌ها پیموده در پیمان‌ها
بر رخ دل باب اخلاصم گشود
ساختم ساقی بهر میخانه‌ای

جام باقی در کف ساقی نهاد
چيست تقوا رستن از قید همه
مرد حق را نیست پروائی زکس
گر عسس را رمز میخواهی عیان
هر که رسته زین همه او متقی است
نور تقواتابش نور نبی است
نار ابراهیم را تقوا فسرده
لنگر تقوا به فلک نوح بود
تا ز تقوا گشت آدم بر کران
لمعه نور علی راهش نمود
هر که آن تقواش رهبر آمده
انییا و اولییا و اصفیا
چون مصفا گشت دلشان نور جان
سربسربینا به مطلوب آمدند
شاهد این حال از نص مبین

باب تقوا بر رخ باقی نهاد
تا نگرده مرغ جان صید همه
مست حق را نیست پروا از عسس
بیم و امید جحیم است و جنان
و آنکه بسته بر یکی دل آن تقی است
نور تقوا آتش طور نبی است
آب تقوا تاب آن آتش ببرد
ورنه موج از جا چوکاهش میر بود
خیل عصیان را در آمد در میان
مصقل تقواش زنگ از دل زدود
بر جنود جان مظفر آمده
شد ز تقوا جمله را دل با صفا
تافت اندر عین بینائی عیان
هم محب هم خویش محبوب آمدند
هست واللّه یحب المتقین

جنت چهارم

بسم الله الرحمن الرحيم

اسم الله ز رحمن و رحيم
ای که لا تجزی بود اکرام تو
بخششت را خود نهایت کس ندید
عام خاص و عام از انعام شد
در وجود آورد نامی از وجود
واوودانیت و دال دنیا
گردشان چون مهر ذرات وجود
کل شیئی هالک الا وجهه
چشم لاریبی هدی للمتقین
ود ذی القربی زمسئول آیت است
دوست لفظ ودبودلیکن خود اوست
فی علوه قد دنی ذات العلو
هر یکی را آیه بیحد و کران
آیتین دویمین رمز دنو
آیتین دویمین بسط دنو
آیتین دویمین بدر دنو
ذره هاگردش چو مهر مستنیر
شد همه خورشید ذراتش وجود
عام و خاصی در وجود ایجاد شد
آن وجود عام عالم را بود
خاص خاصیت به انعام از تو یافت
خاصگان نعماء بیحد و کران
شاهدی بر هر کفور و جاهدی
نعمه الله خاتم و نصش مجید
«یافته الله نور از او ظهور»
نعمت الله عالم و آدم دلش
نعمت الله از همه عالم ربود
نعمت الله خاتم از نص جلی

ای گشوده از کرم باب نعیم
ای که لا تحصی بود انعام تو
نعمت را حد و غایت کس ندید
بخششت را رو چو در انعام شد
نعمت چون در نظر آورد جود
واو وحدانیت و جیم جلا
جمع آوردی شد آیات وجود
آیت وحدانیت را عین کو
کیست از جیم جلا دیدار بین
واو و خورشید اوج وحدت است
نیست ذی القربی مگر خویشان دوست
هست خود دال دنی دال دنو
چار آیه در وجود آمد عیان
آیتین اولین سر علو
آیتین اولین شرح علو
آیتین اولین شمس علو
هر یک از آیات «خورشیدی» منیر
ذره ها در پرتو خورشید جود
از وجود آیات چون تعداد شد
آن وجود خاص آدم را بود
عام خود خاصیت عام از تو یافت
نعمت انعام خاص خاصگان
ان تعدوا نعمت الله شاهدی
نعمت الله آدم نص حمید
نعمت الله مظهر الله نور
نعمت الله عالم و آدم دلش
آن گلی که طینت آدم نمود
نعمت الله آدم اول علی (ع)

خاتم کل و مقدم ز اصفیا
مصطفی آن صاحب حسن ازل

مصطفی مجتبیای مرتضی
از ازل ذاتش حبیب لم یزل

حبیب

این بیان سوی حبیب است التفات
التفات از حمد بر نعت رسول
ای حبیب لم یزل معشوق ذات
عشق را حسن تو آئین ظهور
حسن تو خورشید و احسان سایه‌ای
حسن تولو لوء و دلها چون صدف
حسن تو چون مردم و اعیان چو عین
مردم عینی و مردم عین تو
عین عاشق مردمش معشوق و دید
آن نبوت عین اسفید و سیاست
اوکه می گوید که عین الله منم
عشق آمد بنده حسن از ازل
بیمثل یعنی که وحده لا شریک

آن حبیب ذات حق جل صفات
کز اصالت او بود اصل اصول
عاشق ذاتت علی عالی صفات
از ظهور عشق عالم پر ز نور
سایه از خورشید دارد مایه‌ای
خالی از لوء لوء صدف کاسه کشف
عین را باشد ز مردم زیب و زین
عین از مردم بود دیدار جو
عشق باشد در سایه و در سفید
آن ولایت بی‌نش آن در خفاست
گویدت یک بنده از درگه منم
حسن باشد ذات عشق بیمثل
عشق هستی بیمثل لاشک فیک

معراج جان

این بیانی باشد از معراج جان
این بیان حرفیست از معراج عشق
گام احسانی که شد معراج نام
در مقام لودنوت جبرئیل
نیست راهی در میان حسن و عشق
معنی حسن ازل چون شد بیان
یعنی آنجا را که جا را نام نیست
حسن و عشقت صورت و معنی یقین
صورتی کانجا به احمد جلوه کرد
حسن آنجا عشق گردیدش دثار
حسن و عشق است آن جمیل آن یک جلیل
قم فانذر از جلال کبریا
آن ریا که معجزه نامش بود
این ریا محبوب را فرض است عین
این ریا بر هر نبی واجب بود
این ریا را سمعه واجب از حق است

اوکه جسمش هست جان در هر جهان
ز آن شهی کان هشته بر سرتاج عشق
انجم و افلاک از آن دیدند کام
ماند از رفتار چون کم شد سبیل
نه میان اندر بیان حسن و عشق
صورت عشق ابد آمد عیان
جز احد احمد در آنجا نام نیست
صورت و معنی یکی دان دو مبین
صورتی بود از علی آن ذات فرد
ز آن مدثر خوانند او را کردگار
چون جلیل آمد دثار آن جمیل
از جمال افکنند جلباب ریا
که کرامت نام انعامش بود
این ریا مطلوب حسن از عالمین
این ریا هادی هر طالب شود
این ریا اسلام از آن بارونق است

در فراشش گر علی اینجا نمود

عین جاش او علی آنجا گشود

علی

این بیان التجا سوی علی است
او که از ذکرش بود دل صیقلی
ای که هستی بر فراش احمدی
او که لولاک آمده در شان او
شرط اگر آمد دو مشروط است یک
نور تو در قلب لاریبم چو مهر
نور مهتر در دل هرکس نتافت
ای که فرمائی شناسائی مرا
هر که نشناسد بنور انیم
خود تو گوئی نعمت اللهم ما
نعمت عرفان بما کردی عطا
دل گرت عارف شد از نورانیت
وسعت عرفان ما هیچ است هیچ
هست عرفان شکر در انعام تو
شکر انعام تو کردن کی توان
غیر عجزم نیست از عرفان نصیب
جز قصورم نیست اندر قصر شکر
حمد اللهم چو دل تفسیر کرد
گو شم ان الله شاکر چون شنید
حامدیت مر خدا دارد صفت
چشمم ان الله شاکر چون بدید
شاکرو مشکور نبی است و ولی
باد وافر رحمت پروردگار
هست ظاهر تا که انعام ولی

آنکه از آن هر هم و غم منجلی است
او که از وصفش بود دل منجلی
ای که هستی عین جاش احمدی
آمده لولا علی در بان او
آن دل این داند که لاریب است و شک
کونپوشد از سحاب جرم چهر
جزره نیران ره نوری نیافت
دان بنورانی شناسای خدا
از شک و ریب است قلبش در ظلم
نعمت الله لاجزا و لاحصا
نعمتی افزون ازین نعمت کجا
لیک عرفانش بود قدر سعت
ز آنکه در امکان ما هیچ است هیچ
شکر در انعام و در اکرام تو
شکر اکرام تو عجز بندگان
تا که جانم آمده عرفان نصیب
خود قصورم کرده عالی قصر شکر
قصر شکرم فاتحه تعمیر کرد
خویش رادر عرصه شکرش ندید
گرچه بر محمود داد این منقبت
گوش دل آواز مشکوری شنید
حامد و محمود احمد با علی
بر نبی و بر ولی و آل کبار
از محمد وز علی و آل علی

وحدانیت

این بیان او وحدانیت است
که عدد گاهی ابد گاهی صمد
هست مشتق از احد وحدانیت
این سمت رسم از بدایت آمده
آیتی هست از بدایت بسمله
اسم الله همچو شهباز سفید

کان نخست آیت از آن چار آیت است
واحد از وحدانیت ظاهر کند
واحد از وحدانیت دارد سمت
بای بسم اللهم آیت آمده
از بدایت تا نهایت شامله
پنجه بگشاد از پی صید وحید

صید واحد طوطی رحمانی است
صید را صیاد چون دمساز کرد
جمله مرغان صید طوطی آمدند
صید رحمانیتش عالم گرفت
آدم آمد مشرق انوار جود
کیست آدم طوطی نطق دنا
و آنکه باشد ذوالجلال و ذوالجمال
ظل رحمان رأفت و لطف و عطا
جمله اسماء حسنا و صفات
حسن ذاتی هست آدم را و بس
واحد عدی به آدم صادق است
کیست عاشق غیر معشوق ای صدیق
عاشق و معشوق نبی است و ولی است

آن حبیب حضرت سلطانی است
صید شد صیاد صید آغاز کرد
کامل از آن «صید» رحمانی شدند
در رحیمی آمد و آدم گرفت
بسمله دارد ز نور او نمود
او که نطقش نامد از راه هوا
فیض رحمان و رحیمی را ظلال
از رحیم آن قدرت و حکم و قضا
ظاهر از آدم بود از حسن ذات
وحده لا شرک له را مقتبس
هم ابد را و صمد را عاشق است
نیست عاشق غیر معشوق ای عشیق
مصرعی از نعمت اله ولی است

جلوه

این بیان جلوه جلیم جلاست
جلوه‌ها باشد جلا را در ظهور
جلوه‌ها گرچه همه نورانی است
جلوه اسماء و جلوات صفات
جلوه اسما و لاییت را بود
آن صفاتی جلوه‌ها را ای فطن
جلوه افعال برزخ آمده
جلوه جسمانیت نفسانی است
نفس چون میل هواها باشدش
نفس چون شد مطمئنش ای اخی
جلوه روحانی نفس ای حکیم

جلوه جلیم جلا در چشم ماست
از جلای جلوه الله نور
گاه جسمانی گهی روحانی است
هست نورانی چو باشد نور ذات
هم بدایت هم نهایت را بود
از نبوت دان و میدانشان فتن
گاه جسمی گاه روحانی شده
لاجرم خطوات شیطان ره زدش
کرد رحمانش ندای ارجعی
جلوه‌ای میدان ز جلوات رحیم

مناجات

ای رحیمی جلوه از جلوات تو
رحمتت چون جلوه‌ای انعام کرد
رحمت عامت به ایجاد وجود
حب چو بر ایجاد مصدوق آمدت
نور معشوقیت از آدم عیان
عاشق بیخان و مان عالم از اوست
عاشق و معشوق آدم بیشکی است

چون صفات رو نمای ذات تو
رحمت عامی به خاص و عام کرد
حب خاصش آیه ایجاد بود
زمره عشاق معشوق آمدت
ظاهر است ای عاشق بیخان و مان
ز آنکه جان جان آدم از اوست
ز آنکه در هر دوره‌ای آدم یکی است

از ازل یکدوره آمدتا ابد
رحمت و صلوت بیحد و حصا

آدمش محمود محبوب احد
از تو بادا بر حییت مصطفی

ودانیت

این بیان واو ودانیت است
واو ود ز آن چار سیم آیه است
ود ذاتی گر نمی کردی ظهور
واردات ود ذاتی بیکران
اولین وارد ود روحانی است
ود روحانی به پیدا و نهان
ود جسمانی که نفسانی است آن
چیست آن نقش هیولائی بنام
آن جنانی ود که پنهانی بود
گاه جسمانیتش غالب شود
گاه روحانیتش جذب آورد
گر ودودش جسم نفسانی بود
باهیولائی فنا فانی است او
ز آنکه ود هرجا ورودش ثابت است
ور ودودش جان روحانی بود
با بقای روح خود باقیست او
چون ودودش باقی آن باقی بود
این جنانی ود به آدم عام شد
خلعت تشریف کرمناش داد
هرکه را آدم ودود جان بود
دیده احسان حسن را لایق است
عاشق و معشوق در این انجمن
که حسن محسن بود گاهی حسین
لعنت حق باد بر اعدایشان
دوستان آن شیعیان جانی اند
دوستان آن مردم شهر یقین
شیعه را شهر یقین آمد وطن
دوستان آنان که احسان پیشه اند
دوستانند آن گروه نیک بین
هست احسان را دو صورت از حسن
ظاهری بر باطنی عنوان بود

کنت کنزاً مخفیاً ز آن آیت است
کل شیئی را ود ذاتی مایه است
واحدیت جلوه کی کردی ز نور
مجمعل آنها سه وارد بین عیان
آخرین وارد ود جسمانی است
فیض بخشد بر همه خلق جهان
مظهر نقش هیولائی است آن
صورت این عالم آدم امام
برزخ جسمی و روحانی بود
آب و رنگ جسم را طالب شود
آن مجرود روح جذابش شود
چون هیولائی صور فانی شود
کل شیئی هالک الا وجهه
جز ودودش شوید از هر چیز دست
کی هیولائی صفت فانی شود
کل شیئی هالک الا وجهه
چون ودودش فانی او فانی شود
آدم از آن خاص ذوالانعام شد
نعمت توصیف فضلناش داد
از ودودش دیده احسان بود
محسن آن وجه حسن را عاشق است
مجملاً که محسن است گاهی حسن
از ودودم ود ذوالقربی است دین
رحمت حق دائماً بردوستان
جانی ایمانی ایقانی اند
کز یقین دادند سر در راه دین
ز آن جهت ایمان شده حب الوطن
دوستان آنان که حسن اندیشه اند
بشنو ان الله يحب المحسنین
ظاهری و باطنی سر و علن
باطنی بر ظاهری خود جان بود

حسن ظاهر نیز دارد باطنی
 ظاهری ظاهری احسان خلق
 باطنی باطنی احسان خلق
 باطن ظاهر ظهور باطنی است
 فرق این احسان و آن احسان بسی است
 خس چو در دریا فتد بی اختیار
 گر بود جاذب شود مجذوب بحر
 جاذب آن خاشاک از خود رسته است
 جاذب و مجذوب محب است و حبیب
 دشمنان را نام بردن پیش دوست
 دوستان مستغرق نور نعیم

باطنی هم نیز دارد باطنی
 باطنی ظاهری احسان خلق
 باطنی باطنی احسان خلق
 ظاهر ظاهر به باطن باطنی است
 این چو دریا آن برویش چون خسی است
 موجهایش آورد سوی کنار
 جای مانند صدف گیرد به قعر
 استخوان هستیش اشکسته است
 از یخبونه یحبهم با شکیب
 ناسزا و نزاروا و نانکوست
 دشمنان مستهلک نار جحیم

دال دنا

این بیان دال دنا را شارح است
 چارمین آیه بود دال دنا
 دال دین نون نبی و اولی
 ز آن سبب فرمود عال فی الدنو
 شد سه مورد لازم دال دنا
 مورد اوصاف از آن آخرین
 دین گهی نور جمال آبش دهد
 گه جزا از آن اراده حق بود
 گاه احکام نبوت مظهرش
 اولین مورد ولایت را نشان
 بی نشانی خود نشان اولین
 دین که آمد برزخی بر این و آن
 اولیا تحت قبایی را بخوان
 اولیا را بی نشانی این بود
 زان سبب گویند شاه اولیا
 مجتهدانی که در آن دوره اند
 علو ایشان را ندانند از دنو
 جز خدا نشناخته کس اولیا
 از ولی گاهی ظهوری هست نیست
 تا نبوت نقطه پرگار بود
 چون به عالم ختم شد دور نبی
 گر نشان تام می بود از امام

دیدۀ دل را معرف شارح است
 از دنوه فی علوه رونما
 شد مرکب شد دنو آن علی
 و آن بود مقصود دان فی العلو
 مورد اسامائی آن اولاً
 مورد افعال برزخ همچو دین
 گه جلال آئینه سان تابش دهد
 که ولاکایمان از او رونق برد
 گاه اسرار ولایت مصدرش
 دو یمین مورد نبوت ز آن عیان
 دو یمین باشد نشانش بس مبین
 گاه باشد بی نشان گه بان نشان
 بی نشانی را نشان آن بدان
 ظاهر از دین مذهب و آئین بود
 از ظهوری چون شود برقع گشا
 کافرش دانند و فتوا می دهند
 مرد نادانسته را باشد عدو
 اولیا نشناخته کس جز خدا
 این ظهوری از امام و از نبی است
 باطناً با آن ولایت یار بود
 شد امامت ظاهر و باطن ولی
 از چه می فرمود شمس در غمام

این دنو خاص ولایت آمده همچنانکه شه نهان در ظاهر است چون نشان باشد نشان دویمین بی نشان و بانسان هردو است یک بی نشانی در خور سابق بود بی نشان عاشق بجز معشوق کیست در نبوت فاش بین ای ذوفنون آخروند اولون از این نمط اولونند آخرون را عاشقان اولون و آخرون بین عاشقان عاشق و معشوق نبی است و ولی عاشقان را رحمت یزدان پاک این دنو اسمائی و اوصافی است آن دنوی را که افعالیست آن شد عیان سر دنو اندر علو شرح آیات وجود از فیض شاه انبساط اهل راه است این مقال چونکه آیات وجودی چار شد جنت چار است چون خور نوربار هرکه را چشم حقیقت بین بود بر حقیقت هرکه جانش طالب است جنت اهل حقیقت این بود شاه جان نور علی درویش حق اوکه تاج تارکش بد چار ترک چون شریعت را بجان دادی رواج معرفت بودیش مایه در دکان از جمال حسن در عالم فرید فانی از خود باقی باللّه بود بی نشان همچون قلندر در جهان از بیان چون طرح جنات الوصال در سخن چون در این جنات سفت خود دو جنت را چو جنت زیب داد جنت سیم چو آمد رو نما چند بیتی چونکه آمد در مقال حرف جناتش دل و جان سیرکرد

بین که شاه اولیا غایب شده اولیایش را نهانی درخور است والضحی آمد نبوت را یمین هر نبی باشد ولی لاریب و شک چونکه یار بی نشان عاشق بود بی نشان چون شد بجز معشوق نیست شمس نحن الآخرون السابقون اولونند آخرون دینشان وسط آخرون بر اولون عاشق ز جان همچنین آن هر دو را معشوق دان کفر و دین در دید ایشان منجلی عاشق جان مرحبا بر جان پاک داند این آنکس که دینش صافی است وین بود آن بود این این بدن شد بیان شرح علو اندر دنو منبسط شد انبساط اهل راه دفتر چارم ز جنات الوصال جنت چارم عیان ز اسرار شد شمس تابان است از چرخ چهار اندر این جنت حقیقت بین شود سوی این جنات میلش غالب است هرکسش بیند حقیقت بین شود آنکه بر هر دفتر داری سبق ترک مال و جاه و راحت ترک ترک از طریقت داشتی بر فرق تاج در حقیقت بودیش آگاه جان وز جلال عشق در عالم وحید در اقالیم بقا خود شاه بود در جهان جان قلندر بی نشان ریخت چون نه چرخ گفتش نه مقال چون جان تسعه اش نه باب گفت بس عمارات و شجر ترتیب داد با صفا و با سنا و با ضیا خوش روان شد سوی جنات وصال سیر جناتش گریبانگیر کرد

کرد عقباً را بدنيا اختيار
 مردن غربت چو صعب است و شديد
 هم شهيد است آنکه اندر عشق مرد
 هر شهيدی وصل يابد از حبيب
 بود هم عاشق شه ما هم غريب
 در ديار موصل آخر آن غريب
 موصلش موصل بوصل دوست گشت
 چون نبی یونس بود آنجا دفین
 باد بر ختم النبیین از خدا
 باد بر اصحاب و آلش اجمعین

گشت تاریخ وفاتش اختيار (۱۲۱۳)
 هرکه مرد اندر غریبی شد شهيد
 ره به جنات وصال دوست برد
 خاصه آن عاشق که آن باشد غريب
 کی شود بر هر شه این مردن نصیب
 یافت وصل وگشت تاریخش غريب
 کش نبی یونس مقام پوست گشت
 بر نبی یونس شهیر است آن زمین
 تحفه صلوات بیحسد و حصا
 بس تحیات از الله العالمین

سبب نظم کتاب

این بیان در باعث نظم کتاب
 باب اول هست در تأیید نظم
 این غریب هر دیار و هر وطن
 گاهگاهی هم سخن میکرد ساز
 گاه کردی فکر جنات الوصال
 چونکه شاهان را بود عزم تمام
 گرچه هر جلدی از آن جنات هست
 جلد اول هست بای بسمله
 جلد ثانی بسمله سان یک کتاب
 جلد ثالث را شده الحمد نام
 آنکه بای بسمله نیکو شناخت
 هرکه بسم الله خوش از ترتیل خواند
 وانکه از سبع المثانی برد بهر
 لیکن از تفسیر آیات و صور
 این خیال بود دائم در ضمیر
 عالم رؤیا در آمد در نظر
 شاهد غیبی من شاه من است
 گفت کای سیار وادی فکر
 گاه میکاری به بستان سخن
 گاه فرد وگه رباعی گه غزل
 می نویسی می نویسی گاهگاه
 گاه صنعت در قصاید می کنی
 گاه ترجیعی مرکب آوری

می گشاید در معانی چند باب
 می گشاید ز آن در تأیید نظم
 مدتی لب بسته میبود از سخن
 از غرایب میشدی صنعت طراز
 کز چه رو ناگفته مانده این مقال
 ناتمامی را ندادم چیست کام
 محتوی بر مطلب عالی و پست
 بسمله بر جمله با تفصیله
 کامده تفصیل آن ام الکتاب
 مجملش بسم الله و تفصیل تام
 شد ز بسم الله خود نیکو شناخت
 او مرتب جمله تنزیل خواند
 گشت معلومش همه مجهول دهر
 میرسد بر مردمان فیض دگر
 کامدم از شاهد غیبی بشیر
 شاهد غیبی مگر شد جلوه گر
 در همه احوال همراه من است
 که روی هر دم پی فکر دگر
 تو نهال شعر چون سرو چمن
 گاه قطعه از حکایات و مثل
 در قصیده مدحت دستور و شاه
 شاعران را کار فاسد میکنی
 گاه ترکیبی مرکب آوری

گه معمرا را نمائی چشم بند
 گاه ذوبحرین را سحر حلال
 گه مخمس میکنی اوصاف شعر
 خالی از حکمت اگرچه نیستند
 خیز و رو آور به جنات الوصال
 فکر جنات الوصالت کم مبین
 نظم جنات الوصال آسان میدان
 نور آیاتت کند روشن ضمیر
 در جناتی که آن ناسفته ماند
 شوق جنات وصالم برد هوش
 مستی آمد چشم هشیاری به بست
 حالت هشیاری و بیداریم
 این بشارت گوش جان را گشت در
 آمد از دیوان غیبیم مثال
 امثال بر مثال غیبی است
 تو مثال غیب را از من میدان
 من نمی گویم سخن این دیگری است
 از زبانم یار می گوید سخن
 در دهانم نور می گوید کلام
 گر شجر شد قابل نطق و کلام

آوری صید بیدعی در کمنند
 می نمائی میگشائی باب فال
 گه مسدس میکنی اصناف شعر
 لیک کم دانند کآنها چیستند
 صرف کن فکرت به جنات الوصال
 کاندر آن ثبت است آیات مبین
 متصل آیات قرآنی بخوان
 تا شود یا هادیت بانگ صریر
 آن معانی را بیان ناگفته ماند
 ساغری کردم خوش از آن باده نوش
 خواب راحت قلب بیداری شکست
 باش اگر گوش سخن میداریم
 جیب و دامنم از آن درگشت پر
 در تمام نظم جنات الوصال
 بر مثال امثال غیبی است
 مارمیت اذ رمیت خوش بخوان
 دیگری گوید مرا آن نطق نیست
 در دلم دلدار میگوید سخن
 خود شجر در طور میگوید کلام
 قابل نطق و کلام او والسلام

نظم

این سخن از آسمان آمد فرود
 شاهد غیبی بود نظم سخن
 نظم چبود ناظم آیات حسن
 نظم چه آن مطلع انوار عشق
 نظم چه هنگامه ساز امر و نهی
 ناظم منظومه معراج روح
 عرش رادر زیر دیم گنجهها
 خواستم مفتاح «بنمودم» عیان
 ان تحت العرش کنزاً را بخوان
 مبدا نظم است تأیید اله
 ناظم نظم وجود کن فکان
 حاکم محکومه حکمت خدا
 داده شد خیر کثیرش از نصیب

این سخن سریست ز اسرار شهود
 سر لاریبی بود در انجمن
 ناظمانش آمده ذرات حسن
 نظم چه آن منبع انهار عشق
 ز آن دهد عقل امتیاز امر و نهی
 گفت «از» معراج چون آمد فتوح
 پر ز در حکمت و نور هدا
 از زیبان شاعران مفتاحشان
 نظم را منظومه بی مبدا میدان
 لازم تأیید تأیید اله
 ان منه حکمه فرموده عیان
 گفت هر کس داده شد حکمت ورا
 ذکر آن نا کرده جز فهم لیب

چيست حکمت يونانيان هم حکمت است فکر در اجزای عالم دان صواب باشد آن ام الكتاب انسان تام حکمت ایمانیان عرفان او حکمت يونان و سبحان زين نمط حکمت سبحان کسش آگاه نه حکمت يونان بود بس راهزن ان بعض الظن اثم گفته حق چون يقين آمد به عين ايمان شود پس يقين اوسط بود خیر الامور نور حکمت در دل هر کس که تافت چيست نيکی نيکی اقوال تو نيکی احوال چون حاصل شود گفت پیغمبر شریعت قول من معرفت را رأس مال خویش گفت هست احسان در عرفان ریختن بارش آن ابر جز تأیید نیست

نیست حکمت حکمت يونانيان ز آنکه در اجزای عالم فکرت است گر مطابق هست با ام الكتاب در زمين و آسمان شاه و امام سر نهادن بر خط فرمان او حکمت ایمانیش حد وسط حکم فکرت را بسویش راه نه ز آنکه معراجش بود در علم ظن ظن لا يغنى من الحق زين نسق ز آنکه ايمان محکم از ايقان شود از امور خیر تابانست نور آنچه میاید ز نیکی یافت نيکی احوال تو افعال تو قول و فعلت کامل و مکمل بود از طریقت فعل من دارد سخن در احسان را از این مثقب بسفت از سحاب حکمت اندر انجمن منبع تأیید جز تأیید چيست

مناجات

ای سحاب حکمتت تأیید بار نور تأییدات به قلبم تافته ای ز احسان تو محسن مرسلین مرسلین احسانشان ارشاد حق همچنانکه هست ایشان را کتاب نیز اینان را کتابی آمده عالم کل مصطفی خیر البشر گفت دانایان از امت مرا یک نشان از انبیا آمد کتاب این بیان شد شرح در تأیید نظم صد هزاران رحمت پروردگار احمد مرسل شه پیغمبران

هست با تأیید تو تأیید یار تار و پود شعر در هم بافته مرسلین را محسنین اسمی مبین مرشدان بگرفته از ایشان سبق فارق بین الخطاء والثواب از زبان دل خطابی آمده کش بجان رحمت بود بیحصر و مر محسنان باشند همچون انبیا اهدنا یاربنا صوب الصواب شد عیان از این بیان تأیید نظم باد بر نظم جهان خیر الخیار هم به آل و عترت و اصحابشان

توکید نظم

کان معین میکند توحید نظم

باب دویم هست در توکید نظم

نظم چه لولوی حکمت سفتن است
 راست گفتاری بود قول حکیم
 راست باشد قول الله احد
 سوره ای را کان بود توحید نام
 این احد را باصمد چار است فرق
 چون شماری عدشان لا مرتبه
 چون به تخت آرد مکان شاه صمد
 رکن سبوحی و قدوسی اول
 هست تنزیهی مر این ارکان چار
 عابد و حامد دو رکن اولین
 پایه ها باشد به عرشش مستوی
 چار رکن اولین تنزیهی است

خالصاً لله ز حکمت گفتن است
 نیک کرداری بود فعلش مدیم
 نیک معبود است الله الصمد
 آن کلام قل هو توحید تام
 چار ارکان اندر آن چار است غرق
 چار باشد فرق ای با مرتبه
 چار ارکان پایه تختش بود
 سرمدی رکن آنگهی رکن ازل
 نیز تشبیهی است ارکانش چهار
 ظاهر و باطن دوی دیگر مبین
 ان رحماناً علی العرش استوی
 چار رکن آخرین تشبیهی است

«مناجات»

ای منزله ذاتت از تنزیه ما
 وصف شأنت قل هو الله احد
 لم یلد لم یولدت وصف صمد
 جان یاران خالص از توحید تو
 راست گفتاری حکیمان را ز تو
 هر حکیمی کان در حکمت بسفت
 قل هو الله از تو گر تو کیدی است
 هست آن تو کید در اخلاص خاص
 نظم ما تو کیدش از توحید تو است
 خالص از توحید جان اصافیا
 اصافیا عند ملیک مقتدر
 شد بیان تو کید و توحید سخن

ای مبرا و صفت از تشبیه ما
 شأن ذاتت آمد الله الصمد
 لم یکن له کفوت از شأن احد
 خالص از توحید و از تمجید تو
 نیک کرداری حکیمان را ز تو
 غیر توحید تو کی نظمی بگفت
 در حقیقت نظم آن توحیدی است
 هست آن توحید از کثرت خلاص
 نیست بی اخلاص توحیدی درست
 ناقص از تو کید شرکست و ریا
 اشقیاء فی النار امر قدر
 رونق از تأیید حی ذوالمنن

مقصد نظم

باب سیم مقصد نظم سخن
 مقصد نظم سخن اثبات جود
 جود ذاتی رو چو در اظهار کرد
 گنج مخفی آن کتاب مستطاب
 مصطفای حق امانت را امین
 مشرق خورشید نظم کن فکان
 حسن او نور جمال سرمدی

می نماید ظاهر اندر انجمن
 مقصد کلی ز اطوار وجود
 گنج مخفی را عیان ز اسرار کرد
 کز حقیقت او بود ام الكتاب
 مخزن اسرار رب العالمین
 کن فکان از نور حسن او عیان
 عاشق رویش جلال سرمدی

جود ذاتی آنکه باشد لایزال
 مخزن سر جلال او ولی
 از جلالش تافته نور علی
 از جمالش منجلی ارض و سما
 در جمال او جلالش مستتر
 مستتر نور جمالش در جلال
 چون جلالش برقع از رخ برفکند
 چون جلال افکند برقع شد جمال
 ذره‌ها در پرتو آن عین نور
 غیر نور از ذره خود موجود چیست
 نور جودی کان علوش مشرق است
 پادشاهان را علوی ز آن دنو
 پادشاهان را دو تاج است و دو تخت
 تاج و تخت باطنی از انبیاست
 از هدایت هستشان بر سر چو تاج
 تاج و تخت ظاهری گویم کراست
 آنکه بگزیده خدا ظل الله است
 تخت و تاج این شاه را لطف است وقهر
 گاه قهرش ملکتی ویران کند
 در میان آن شه باطن سریر
 با شه باطن به باطن آشنا
 ظاهرو باطن به شاه ظاهری
 چون وزیر اینچنین باشد شهش
 چون وزیر اینچنینش هست شا
 چون وزیر شه نظام الملک شد
 خود نظام الملک باشد از خدا
 گر وزیر با خدا شه را بود
 هست آبادانی ملک از وزیر
 و آن سریر از چارپایه استوار

جلوه او هم جمال و هم جلال
 مطلع نور جمال او نبی
 کز جمالش یافته رو صیقلی
 کز جلالش یافته نور علا
 از جلال او جمالش مشتهر
 مشتهر سر جلالش در جمال
 جلوه‌گر شد گرد او ذرات چند
 مرچبا از آن جمال باکمال
 هر یکی کردند چون خورشیدی ظهور
 آن ظهور نور غیر از جود چیست
 از علو آن دنوی مشتق است
 آن دنوی کامنده عین علو
 ظاهری و باطنی این نیکبخت
 تاج و تخت انبیا نور هداست
 می‌ستانند از شهان ملک تاج
 در جهان آنکس که بگزیده خداست
 آن دل این داند کز انوار آگه است
 کز عدالت خلق را بخشند بهر
 لطف گه ویرانه‌ای عمران کند
 وین شه ظاهر بود بر رخ وزیر
 رونق کارش از آن بخشد خدا
 دائم از اخلاص در زد چاکری
 سلطنت باشد ز ماهی تا مهش
 لایزال شاهی دارد بقا
 ز آن لقب آن را نظام الملک شد
 با خدا باید وزیر ای پادشا
 مملکتهای جمله آبادان شود
 همچنان کز شاه عالیشان سریر
 هست چه ظاهر چه باطن یاد دار

عالمان

هستشان مانند پیغمبر ز فقر
 نیست با ایشان ز پیغمبر نشان
 سر بسر از فقر باشد ننگشان
 عالمان امتم چون انبیا

عالمانند اولین پایه که فخر
 گر نباشد فخرشان از فقرشان
 عالمان شهره اندر این زمان
 وه چه خوش فرموده شاه اصطفای

فاسد از احوال عالم می‌شود

فاسد از احوال عالم آن بود

رعایا

دو یمین پایه از آن عالی سریر
گر رعیت با خدا باشد دلش
هست در هر ده رعیت چون بدن
هم بهر شهری رعیت چون تن است
و آندر آنها مرد حق چون دل بود
این حدیث از قول شاه انبیاست
این زمان گر مؤمنی باشد به شهر
این زمان گرمؤمنی باشد به ده
ز آن بود مؤمن خفی اندر میان
تا امان یابند ایشان از بلا
مولوی معنوی در این مقام
«تادل مرد خدا نامد بدرد

شد رعایا از کبیر و از صغیر
خود خدایی می‌شود شه عادلش
حاکمان در آن بدن چون سربه تن
عاملان شه بر آن تن جوشن است
دل چو رفت از دست تن باطل شود
در دهی گر مؤمنین نبود فناست
هر دمش بدهد رعیت جام زهر
گویدش شحنه رعیت جان بده
تا که از آزارشان یابد امان
مرحبا زایمان مؤمن مرحبا
خوب فرموده است نظمی با نظام
هیچ قومی را خدا رسوا نکرد»

تجار

سیمین پایه از آن تخت بلند
چون توکل مایه شد تجار را
لازم تاجر توکل آمده
گر نبودی جزئی از آنش به کف
گر بدی کلی از آن سرمایه‌اش
این زمان تجار اگرچه غانمند
لیک حصن مالشان نامحکم است
زارعان را نیز حصن زرع نیست
حصنوا اموالکم بالتزکیه
ملک معمور از تجارت می‌شود
گر نمی‌کردند منع تزکیه
تصلیه باشد دعای مستحق
مستحق را ادعا مال الله است
مستحق محروم باشد در جهان
غاصبان حق فقیران می‌برند
غاصبان که مال ایشان می‌برند
خائن سلطان چه مخفی چه ملا
نه به تنها دشمن جانستند

جمع تجار توکل مایه‌اند
درامانند از بلاهای قضایا
مایه‌اش جزئی از آن کل آمده
کی روان کردی متاعش هر طرف
می‌شدی خورشید زیر سایه‌اش
در حصار پادشاهی سالمند
چون زکوة مالشان دادن کم است
چون یقینشان نی که حصن زرع چیست
گفت پیغمبر علیه التصلیه
همچنانکه از زراعت می‌شود
تزکیه میشد بجانشان تصلیه
مستحق کبود گدای مستحق
مستحق خود چون دعا حرز شهست
مالشان برده بغارت غاصبان
اغنیایا مال فقیران می‌خورند
در حقیقت خائن سلطانی‌اند
دشمن جانند بر خلق خدا
دشمن دینی و ایمانیستند

صد هزاران لعنت خلق و خدا
خوش سوآلی از امیرالمؤمنین
کز چه رو آن رازق با عدل و داد
آن یکی از فاقه جاننش می‌رود
در جوابش گفت آن شاه جواد
حق نموده نیک قسمت ای فلان
هیچکس را فاقه نبود در جهان

غاصبان منبر و محراب را
کرد مردی نیک ذات پاک‌دین
بر یکی رزقش شده کم یک زیاد
از غنا آن یک چو قارون می‌شود
عقده این مشکش ازدل گشاد
گر رسد بر مستحقین حقشان
در جهان از فاقه کم گردد نشان

امیران

چارمین پایه از این تخت علا
ای امیران شه ای سرکردگان
نعمت بخششایش سلطانتان
شکر بخششایش فریضه جان بود
شکر چبود صرف نعمت جای آن
حمد خلعت لبس اخلاق حسن
گر فریضه جانتان آمد به جا
پایه تخت شهی عالی بناست
پادشاهی مظهر جود خدا
بنندگان را جود کلی از خدا
در همه عالم چه مسکین چه غنی
شکر جود پادشاهی هست دین
شکر جود پادشه چه جز دعا

و آن امیران شه و سرکرده‌ها
ای بجود پادشه پروردگان
خلعت آسایش و ایمانتان
حمد آسایش هم از ایمان بود
نه که از تیز اندازند خون
وقت آسایش نمودن جان و تن
حمد و شکر پادشاه و از خدا
چارمین پایه ز تخت پادشاست
نیست غیر از جود مقصود خدا
در دو گیتی در دو عالم پادشا
بر همه جانها چه مؤمن چه ولی
چون جود پادشاهی فرض عین
جز دعا چه شکر جود پادشا

«مناجات»

ای که جود پادشاهی از تو است
ای همه شاهان بدرگاہت فقیر
پادشاهان چون ز نورت سایه‌اند
خاصه این ظل الله گردون سریر
اوکه از فتح علی کامش بود
اوکه کامش می‌دهد نامش به عزم
کامران و کامیاب و کامکار
کامیاب و کامکار و کامران
کامران و کامکار و کامیاب
تحفه‌های جود و صلوات و سلام

هم جود پادشاهی از تو است
ای بفرمان تو شاهان چون وزیر
سایه‌شان را دار چون افسر بلند
ظل تاجش تاج خورشید منیر
اوکه از فتح علی نامش بود
اوکه نامش می‌دهد کامش به رزم
دائمش دار از ولای هشت و چار
متصل دارش به عشرت توأمان
کن بحق احمد و آل مطاب
باد بر محمود و بر آل گرام

یقین

می‌نماید ظاهرت در کفر و دین
دین شود کامل چو کامل شد یقین
علم و عین و حق بدان بی اشتباه

باب چارم مطلب حق و یقین
ای قدم بگذاشته در راه دین
بر سه قسم آمد یقین ای مرد راه

علم الیقین

رونق بازار شک از آن شکست
میشناسی راهزن در راه دین
آنکه جانست و ارهاند از ضلال
میدوی سرگشته هر جانب چو باد
بی معلم علم تو باطل شود
دم مزن پیشش نه از لا نه نعم
مؤمن خاص است و زندق عوام
مفلح اندر شأنشان فرموده است
هم دلش از لغو روگردان بود
تزکیه چه دائم اندر تفدیه است
هست شأن اصفیا و اتقییا
غیر زوج خویش از هر مرد و زن
هم بعهده خود رعایت می‌کنند
آن نمازی را که دارند اهل راز
وارثان علم ایمان از یقین
مؤمن آن کاین وصف را شد مستحق
عالم ربانی است ای کامجو
وارثان ملک فردوس برین
ساغر دیگر بگیر و نوش کن
هست وهادی هست اندر راه دین
هادی است و مهدیش کام آمده
هادی کل قائم آل نبی است
خلق را بهر هدایت آمده
پوشد آن معصوم کی از فرض عین
بابی از علم الیقین بگشایدش
گر ز دل این عقده بگشایم تو را
سهل باشد چشم بگشا و ببین
طالبان را می‌رسانم فیض کام

قسم اول علم عاری از شک است
چون شود روشن ره از علم الیقین
علم چه باشد یقین را چیست حال
تاندانستی ضلالت از رشاد
بی معلم علم کی حاصل شود
رو معلم را طلب اول قدم
گر نشان جوئی معلم را و نام
وصف مؤمن را خدا بنموده است
در نماز او را خشوع از جان بود
جسم و جان و مال را در تزکیه است
تفدیه در راه حق جل علا
حافظانند از خروج خویش تن
هم امانت را وقایت میکنند
حافظان باشند دائم در نماز
وارثانند این گروه از مؤمنین
هست وارث و صفی از اوصاف حق
مؤمنی کان وارث آمد نام او
عالمانند انبیا را وارثین
وصف دیگر از معلم گوش کن
چون معلم عالم علم الیقین
مهدی است و هادیش نام آمده
مهدی که کام هادی هست کیست
کنیتش ختم الولایت آمده
چون هدایت هست او را فرض عین
هر که مستهدیست ره بنمایدش
ره سوی آن باب بنمایم تو را
ترسمت گوئی که زندق است این
گفت مهدی من چو شمس اندر غمام

شمس زیرابر فیضش تمام نیست
آن غمامی را که این شمس از وراست
آن غمامی را که بر او شد حجاب
مؤمنان ابرند و خورشید آن امام
اولیا ابرند بر آن آفتاب
هست روی اولیا او را حجاب
زین بیان فرموده شاه اولیا
همچنان کان آفتاب اندر خفاست
کار ما دشوار و آسان نیز هم
کار ما دشواریش آسانی است
گفتمت ترسم که گوئی زند که
چشم سر بگشا و چشم سر بیند
راست سوی باب علمت می برم
آن غمام شمس خود نور است نور
آنکه فرموده است شمس اندر غمام
روی این خورشید «زانور» جلی
سوی این خورشید بین بر آسمان
نور اندر نور چون دارد ظهور
او کز او نور هدایت شد عیان
صورتی کز وی هدایت شد مبین
عالم است و مؤمن خاص او برب
چونکه ظاهر نیست در این عصر امام
بی نشانی از هدا گشته نشان
رونق بازار علم اشکسته است
غیر که آن بوالفضول بوالهوس
از فضولی و هوس باید گذشت
شرط باشد در طلب صدق و ثبات
سوی آن عالم ندانی بر راه
بر ثبات و جهد صدقت مرکب است
چون توکل بر خدا کردی ز صدق
صدق بخشید از یقینت فایده
در برویت باز میسازد یقین
باز میگردد برویت در زجد

غیر فیض تمام از حق کام نیست
فاش میگویم به عالم پیشواست
آفتاب است آفتاب است آفتاب
نور می بخشد بخورشید آن غمام
آفتاب از آفتابی در حجاب
آفتاب آمد حجاب آفتاب
که حجاب آمده محمد (ص) بر خدا
در خفا هم آفتاب اولیاست
یار ما پیدا و پنهان نیز هم
یار ما پیدایش پنهانی است
زند که اندازد در مهلکه
چشم سر اندازد دائم به بند
گو کندوب از جهل خواند کافر
چون تواند نور دیدن چشم کور
در غمام است از ازل خورشیدی مدام
خود حجابی آمده بس منجلی
نور رویش را نگر ابری عیان
تو حجاب نور را بنگر ز نور
مرد حقش خوان و مرد حق بدان
معنی نور علی نورش مبین
گر معلم جوئی او را می طلب
رفته خورشید هدایت در غمام
بی نشانی شد نشان آن عیان
در بروی غیر محکم بسته است
که رود بر هر سر خوان چون مگس
بر در خوان طلب باید نشست
تا ثبات و جهد نبود رهنمات
جاهد و افینا بر این معنی گواه
مرکب صدقت توکل بر رب است
در ثباتت جهد آوردی ز صدق
فایده نازل نماید مائده
من قرع باباً ولج می بین مبین
من طلب شیئا وجد قد وجد

بوالفضول

فصل اندر دفع دخل بوالفضول
 گر تو گوئی بر سر بازار دین
 هر دو می گویند هستیم از یمین
 از یمینی بینه فقر و فناست
 از یمینی بینه جود و عطاست
 از یمینی بینه عدل است و داد
 از یمینی بینه تصدیق و حلم
 از یمینی بینه رنج و تعب
 از یمینی بینه جور و جفا
 و از شمالی بینه ظلم و محن
 از یمینی بینه در هر زمان
 از شمالی بینه فضاحی است
 از یمینی بینه گشتن شهید
 از شمالی بینه ترغیب عام
 از یمینی بینه حسن و لا
 کاملان خوب ذات با ادب
 از شمالی بینه سوء و لا
 جاهلان خوک ذات بی ادب
 بینه اهل یمین مظلومی است
 بینه بگذار اگر خواهی یمین
 که به صحراریخت تا خون حسین
 بر تقیه اهل دین مأمور شد
 تا ظهور قائم آل نبوی
 زین بیان گفته است آن دانای دین
 چنین دیار کفر هست و بت پرست
 کفر ورزیدن کجا ایمان کجا
 از برای طالبان این زمان
 تا که هر کس طالب راه هداست
 جستجو آرد بدیر و در حرم
 بوکه بگشاید برویش باب علم
 طالب اگر طالب علمی یقین
 نور تعلیمت کند دل با ضیا
 رو بد از ره خار و خاشاکت یقین
 دل شود ز ایمان غیبی غرق نور
 این چنین علم یقین حاصل شود

کز فضولی جان آن باشد ملول
 رهبرانند از شمال و از یمین
 بینه میباید اول پس یمین
 از شمالی بینه کبر و ریاست
 از شمالی بینه بخل و غطاست
 از شمالی بینه شر و فساد
 از شمالی بینه تکذیب علم
 از شمالی بینه گنج و طرب
 بردن از هر بوالفضول بیحیا
 بر فقیر بینوای مستحق
 مبتلا بودن بطعن مردمان
 شیشه آزمون بشکستن چو مست
 یا بسنگ و حربه یا سم شدید
 بهر قتل بیکسان تلخ کام
 دوستان عاقل صاحب ذکا
 با ذل نیکو صفات با نسب
 دشمنان غافل از فهم و ذکا
 کاهل شیطان صفات بی حسب
 از مرادات جهان محرومی است
 حلقه بر ذات اله العالمین
 گشت عالم سر بسر افغان و شین
 مهر ایمان در جلا مستور شد
 هست در این ابر دایم مختفی
 اطلبو العلم ولو بالصین مبین
 علم از آنجا جستت چون در خور است
 بطنها دارد حدیث مصطفی (ص)
 این بیان در رمزگردیده عیان
 مطلبش عرفان مردان خداست
 گاه گوید یا صمدگه یا صنم
 علم گیرد از لب ارباب علم
 زن قدم در راه تعلیم و بیین
 از یقین سازد دلت را با صفا
 علم لاریبی هدی للمتقین
 آنگهی دانی نماز با حضور
 جانت از علم یقین کامل شود

چون کمالی دیدی از علم یقین

بر در عین یقین آی و ببین

عینیت

قسم دویم از یقین عینیت است
چشم سر بر بند و از سر برگشا
چشم سر می بیند اما روی دوست
چشم سر را ظاهری و باطنی است
چشم سر را ظاهری دیدن عیان
پنج حس ظاهری چشم سر است
پنج حس باطنی از چشم سر
ظاهری سر بظاهر باطنی است
هر که را آن عین بینائی بود
باطنش را هفت خانه دیده اند
صدر و قلب است و شغافست و فوآد
هفتمین خانه جان ای مرد دین
ظاهری چشم سر جسمانی است
چشم نفسانی به جسمانیست جان
تا شغاف آید در آن ود مجاز
آن مجازای ود نفسانی بود
آن هیولائی ودود از جمله پوست
ور بود در پوستش مغز ولا
آن زلیخا را که آمد قد شغف
از خروج او و قطع دستها
از زلیخا قطع شد دست مجاز
رفت در سجن آن هیولائی وجود
مغز را چون پوست از تن کنده شد
ود مغزش مغز کرد از عین جان
عشق آمد پوستش کند از بدن
پوست را افکند از خواری بر راه
پادشه چون دید کافکنده است پوست
دوستش چون گشت مغزش پوست داد
باطنی چشم سرش باز شد
یوسف آن حسن ازل را آینه
شد بخلوت تا زلیخا را زناز
خود زلیخا ناز حسن آغاز کرد

بینی آن را کز یقین این نیت است
در ظهور نور اعیان هدا
چشم سر می بیند آن غیبی که اوست
چشم سر هم ظاهری و باطنی است
باطنش را ظاهری سر بدان
ظاهر از این پنج حس دیده ور است
باطنی دان ظاهری سر نگر
باطنی سر که را گویم که چیست
چشم بر آن عین بینا می شود
آن بزرگانی که صاحب دیده اند
مهیجة القلب و سویدا ییاد دار
دیده معنی بکن باز و ببین
ظاهری چشم سر نفسانی است
باطنی چشم سر جان بهر آن
در سیم خانه شود خلوت طراز
خود ودود آن هیولائی بود
هست نفسانی یقیناً ود اوست
ود او چون مغز او دارد بقا
ود یوسف پوستی بودش بکف
اندر آن بزم خوش عشرت فزا
ساز ما هذا البشر گردید ساز
آنکه در دست زلیخا پوست بود
خود زلیخایش فوآدی بنده شد
مهیجة القلب و سویدا و جانان
حسن او شد دور از اجزای تن
بر امید وصل مغز پادشاه
در دلش گردید همچون مغز دوست
بر سر او تاج معشوقی نهاد
جان نیاز آورد و جان ناز شد
معنی عشق ابد را بینه
آورد سوی مجازای از نیاز
در حقیقت آن به یوسف ناز کرد

گفت بگذشتم ز عشق پوستت
دیده عین الیقینم بازگشت
نور عینی دیده ریوی بست

چونکه دیدم عین مغز دوستت
نیستم از ریوی دینم بازگشت
چشم ریوی شاهد غیبی بست

عین الیقین

ای که هستت در نظر عین الیقین
یوسفی کان حسن او شد وجه او
وجه او بنگر به چشم سر نه سر
یک نظر چون در دلت اندازد او
مدتی یعقوب سان ای دوستان
سالها از چشمها بگریستم
ناگه از مصر امید آمد بشیر
یوسفم در دل نظر انداخته
بر سریر عین بنشانده بنماز
علم اگر آموختم عینی بود
ظن یوسف صاحب سجنش نمود
ظن ناج منهما اذکرنی مبین
ظن یونس غرقه دریاش کرد
ظن ان لن نقدر هوشش ربود
کرد بس تسبیح و عجز و اعتراف
دیده عین الیقینش بازگشت
سجن یوسف سجن یونس ای ودود
چشم چشم چشمشان بگشود رب
نیک بینا در حقیقت آمدند

یوسفی بگزین و حسن او ببین
کل شئی هالک الا وجهه
تا منور سازدت دل از نظر
دل ترا جام جهان بین سازد او
یوسفی گم کرده بودم در جهان
تا «که آمد» نور بینائیم کم
زان بشیرم چشم فارتد بصیر
دل مرا جام جهان بین ساخته
کرده از علم ظنوم بی نیاز
علم ظنی را عمل ریوی بود
چون به صاحب باب اسفارش گشود
طول سجن یوسفی از آن ببین
از وجودش ظنه برپا کرد گرد
این مظنه لقمه حوتش نمود
عین جانش از مظنه گشت صاف
علم عینی کرد سویش بازگشت
در حقیقت هر دو را معراج بود
از علوم ظنه بر بستند لب
در حقیقت گرچه خود «دانا» بدند

مناجات

ای که دانائی سزاوار تو است
کنه ذاتت را نه ظنه نه یقین
سجن یوسف از توشد معراج جان
سجن یوسف از توشد تخت شهیش
گریه یعقوب را عشق توبود
از زلیخا حسن تو افکنند پوست
حسن یوسف پرتو نور تو است
دیده عین الیقینش از تو باز

نور بینائی ز انوار تو است
نیست عالم یا اله العالمین
بر سر جان هشت از آن تاج جان
وز غلامی وز شاهی داد آگهیش
کز سرای دیده‌اش بر کرد دود
راه بنمودش بعین مغز دوست
نام صدیقش مشهور تو است
دیده برهان تو در آن بزم راز

نور برهان تو آنجا جلوه گر
 من نیم یوسف ولی در بزم راز
 وز یقینم گرنبودی نور حال
 عشوه علم ظنونم کوری است
 حق عین نور عین مصطفای (ص)
 بر یقین عینیم ثابت بدار
 با حقیقت هر که جانش یار شد
 قابل اسرار که جز مصطفای (ص)
 این بیان شد عرض حال خویشتن
 کیستم من بینوائی ناتوان
 کیستم من بنده حیرت زده
 سوگواری از جنایتهای خود
 گر بخشائی جنایتهای مرا
 وای بر من وای بر احوال من
 گر دهی پاداش اعمال مرا
 آنچه باشد مستحق عاصیان
 مستحقم من ز یک معصیتم
 یا کریم یا کریم یا کریم
 یا رؤوف یا عطوف یا غفور
 یا عظیم یا حکیم یا علی
 چشم امیدی سوی تو باز و بس
 آنکه نوید از عطایت گشت کیست
 باب شاهان نیست نویدی ز باب
 از درت نوید حاشا من روم
 وز تمامی خلق نویدیم هست
 از همه نوید و امیدم بتوست
 نور تأییدت چو در دل تافتم
 عون و توفیقت چو در جان یافتم
 عون و توفیق تو میگوید کتاب
 نور تأیید تو کردم خورشان
 جلوه گر شد نور تأیید توام
 در بیان معنی حق الیقین
 تحفه انوار صلوات و سلام

گر نمیشد در سقر بودش مقرر
 نور برهان تو کردم چشم باز
 عین نارم جای بودی لامحال
 شکرها یارب کز آنم دوری است
 مشرق اعیان اعلام هدا
 تا حقیقت گردد از او آشکار
 در حقیقت قابل اسرار شد
 باد بر آتش تحیات خدا
 با تضرع سوی حق ذوالمنن
 ناتوانی بینوائی خسته جان
 با همه حیرت ره غیبت زده
 شرمساری از خیانتهای خود
 باز پرسوی از خیانتها مرا
 وای از احوال بی احوال من
 هفت دوزخ یک عمل دارد جزا
 عاصیان جمله خلق از انس و جان
 لیک چشم باز باشد بر کرم
 ذکر جانم هست و فکر دل مدیم
 دیده امید جان را داده نور
 دارم آئینه دل صیقلی
 دل بامید توام دم ساز و بس
 آنکه مأیوس از لقایت گشت نیست
 نیست نویدی ز باب شه صواب
 چون یقین عینیم هست از کرم
 عین امیدم همین نویدیم هست
 زین امیدم از تو تأییدم درست
 ره به جنات وصال یافتم
 سوی جنات الوصال اشتافتم
 ورنه از دریا چه می گوید جناب
 ورنه ذره کی دهد از خورشان
 کز یقین حق قلم بگشوده ام
 نصرتم بخشا بخیر المرسلین
 باد بر آن شاه و اولاد گرام

حق الیقین

بشنو از حق الیقین اکنون کلام
چونکه از عین الیقین دیدی بیان
از حقیقت بر تو بگشاید دری
هرکه را حق الیقین آمد مقام
محسنان آنان که فرماید خدا
گر حقیقت پروری زین ترجمان
نیست بر آنان که ایمان آورند
باک در آن چیز که شد طعمه شان
کارها شایسته و حالت نکو
هم عملها جمله شایسته کنند
باز تقوا پیشه و احسانشان
نص و اللّٰه یحبّ المحسنین
شرطها آمد سه اندر محسنین
بهر آن مؤمن که احوالش نکوست
با عملهای نکو ای حق پرست
باز تقوا هست احسانش قرین
چیست آن طعمه که نبود باک از آن
شرطهای محسنان را یاد کن
اولین تقوا است از علم الیقین
ز آنکه علم بی عمل را نور نیست
گرگشائی چشم جان بینی عیان
ورگشائی گوش حق در این ورق
مولوی فرماید «این ای باهنر»
دویمین تقوا است از عین الیقین
سیمین تقوا است از حق الیقین
چون به احسان شد قرین جان عبید
وسوسه شیطان بود در صدر ناس
وسوسه خناس آمد تا شغاف
بر عباد اللّٰه ندارد سلطنه
خود عباد اللّٰه را نبود طعمام
واحسن اخلاق حق احسان بود
جمله اوصاف خدا احسان خلق
محسنی کان شرطها در جان اوست
چون مخلوق شد به اخلاق حسن
مطعمم و اطعمام او ظاهر شود

گرچه نبود از کلام آنرا نظام
جانب حق الیقین بنگر عیان
چون سوی حق الیقین روآوری
محسن است و صاحب حسن تمام
آیه‌ای در وصفشان با شرطها
می‌شود مضمون این آیه بیان
که عملهای نکو می‌پرورند
گر بود تقوا و ایمانشان بجان
پس ز تقوا و ز ایمان کامجو
پس سوی تقوا و ایمان رو نهند
باشد آیه نص حب در شأنشان
حق عیان گوید بقرآن مبین
محسنین مرحله حق الیقین
اولین تقوا که ایمان درج اوست
باز تقوا هست کایمان هم‌ره است
گشته واللّٰه یحبّ المحسنین
از برای مؤمنان محسنان
خاطر خود را ز احسان شاد کن
کش عملهای نکو باید قرین
بی عمل عالم بغیر از کور کیست
این نمی‌بیند بغیر از چشم جان
بشنوی و آن نشنود جز گوش حق
«گوش خر بفروش و دیگر گوش خر»
نیست بی عین امنیت در مومنین
کان به احسان می‌کند جان را قرین
رست از وسواس شیطان عنید
نیستش اهل جنان از آن هراس
مهجّة اهل جنان از اوست صاف
لیس لک سلطان علیهم بینه
جز تخلق بر صفات اللّٰه بکام
بلکه احسان عین آن اعیان بود
احسن احسان خلق احسان خلق
احسن احسان یقین احسان اوست
حق یقینش گشت و رست از سوء ظن
حق حق حق الیقین ظاهر شود

ظواهر و باطن عیان و آشکار
بنده گردد بر خداوند علی
چون علوش آورد رو در دنو
عبدیت را کنه ریبت بود
عبدیت را گران نشان خواهی عیان
بر زمین‌شان مشی از خواری گام
تیرگیهای شب هجران بنام
باشد از حقشان دعای مستجاب
چون جهنم را عذاب آمد غرام
نیستشان ز اسراف بر تفتیر کام
شرک را در جان ایشان نیست راه
جز بحق ز ایشان نشد قتل حرام
هست زانی را عذاب اندر عذاب
غیر آنکه بازگشت از جان نمود
سی‌آتش را بدل سازد غفور
توبه آن ایمان و اعمال نکوست
گر شهادت می‌دهند از زور نیست
گر به لغویشان فتد ناگه عبور
یادشان چون آید از آیات رب
رو بسوی زوج اگر می‌آورند
هب لنا یا رب من ازواجنا
این عبادالله را خلق است و خوست
هرکه در دل شجره احسان نشاند
هرکه او از میوه ایقان چشید
هرکه شد حق یقینش وصف حال
نخل ایمان شد در این جنات جان
میوه احسان از آن جنات چید
شیره ایقان از آن جنات خورد
سایه طوبی در آن جنات نور
مشرب ابرار آمد مشربش
ساقی جان جام کافوریش داد
چون مزاج مرگ کافوری بود
از هوسها مرد و جانش عشق شد
عین وجه الله بود دیدار حسن
گشت محسن شد از او احسان پذیر

آید از هر سوء خلقی برکنار
در دنو آید مقامش معتلی
از عبودیت برسد جانش علو
ریبت احسان عبودیت بود
کرده حق در سوره فرقان بیان
در جواب جاهلان قول سلام
روز آرند از سجود و از قیام
خود ز و اصرف ربنا عذاب
انها سئات مقراً و المقام
بین ذالک جانیشان دارد قوام
با خدا دیگر نمی‌خوانند اله
می‌نیفتند از ریا اندر اثم
در قیامت جان مخلص در عقاب
کارها شایسته از ایمان نمود
نور احسان در دلش آرد ظهور
گر عمل آمد نکو خود توبه اوست
چونکه قول زور را خود نور نیست
باکرامت می‌کنند از آن مرور
خر صم و عمیشان ندهد تعب
سوی فرد این دست بر می‌آورند
قصر العین و امام اتقیما
این ثمر از شجره احسان اوست
در حقیقت میوه احسان فشاند
خوش بجنات وصال شه رسید
جای جانش شد بجنات وصال
قوت جانش شهد ایقان شد روان
آنچه بایست از یقینش دید دید
و آنچه می‌بایست از آن برد برد
مأمنش شد ساقیش غلمان و حور
از عبادش خوانند احسان ربش
وز حرارات هوا دوریش داد
مرگ از کام هوس دوری بود
حسنش احسان کرد از دیدار خود
نور عین الله بود انوار حسن
گاه مسکین گه یتیم و گه اسیر

ظاهر از مسکین یتیم و از اسیر باطنی بر توکنم کشف و بیان کیست مسکین طالب علم الیقین یاری و اماندگان راه را طالب علم الیقین است آن یتیم نه ز ظنش هست امید مادری نه پدر دارد نه مادر آن یتیم قابل حق الیقین است آن دگر راه طی گشت و پدر مادر بمرد لشکر اسلام اعیان یقین زان اسیری هرکه داد او را خلاص آن شه ابرارکاین احسان نمود نه جزائی خواست ز ایشان نه شکور هست اریکه حسن او را متکا ز مهریر و شمس آنجا کس ندید ساقیان ساغر سیمین بکف شیشه‌ها سیمین ولی همچون بلور باد در ساغر مزاجش زنجیبل گردشان ولدان مخلص در طواف گربینی آن پسرهای حسن گربینی آن مکان دلپذیر سندس و استبرق سبزه علا ساعد سیمین آن لوء لوء و شان ساقی پروردگار از جام نور کاین جزای محسنین شاکر است جام کافوری است آن علم الیقین زنجیلی باد آن عین الیقین باشد آن حق الیقین جام طهور

هست ظاهر باطنی را گوش گیر گر یقینت هست با جان تو امان که ندارد توشه‌ای در راه دین اجرها باشد بدرگاه خدا نیستش از ظن و علم امید و بیم نه ز علمش چون پدر بیم ای ولی هست در احسان او فوز عظیم کان نه ره ماندش نه مادر نه پدر لشکر اسلام اسیرش کرد و برد خلقهای نیک و اوصاف گزین پادشه را خود ولیی هست خاص مطلبش چیزی بجز احسان نبود دید از محسن بجان نضرة سرور کان بود از محسنین اتقیا سایه‌ها ممدود و میوه دست چید گردشان در طوف با شوق و شعف هر یکی تابان چو خورشید حضور منبع آن باد عین سلسبیل همچو مروارید غلطان صاف صاف گوئی آنها نیست جز در عدن گوئی این نعمت بود ملک کبیر آن پسرها را است در بر با صفا در سوار سیم چون سیم روان ریزد اندر کامشان باد طهور کان نه مسرف باشد و نه مبذر است کان وفای نذر و خوفستش قرین تا نبینی کی یقینت گردد این زان شود جان مشرق الله نور

امیر المؤمنین

این بیان بر اهل ایمان تذکره است بر امیر المؤمنین (ع) از حق سلام آن مکین متکای هل اتی ای فتوت آیه‌ای در شأن تو ای به مسکین و یتیم و بر اسیر

این بیان بر اهل ایمان تبصره است بر امام المتقین و آل گرام آن امیر نحل شاه لافتی وی مروت میوه احسان تو از مروت و ز فتوت دستگیر

بنده مسکینم یتیمم هم اسیر
 دستگیرم کردی از عین کرم
 کافرم دانند و منع نان کنند
 قصد جان سهل است ایمان می‌برند
 یا امیرالمؤمنین یا ذالانعم
 بر در انعام تو هستم گدا
 بر در اکرامت استاده یتیم
 در ره اکرام و انعامت اسیر
 دستگیریم نمودی یا علی
 بس که گرد حادثه بر دل نشست
 بسکه زنگ اجنبی جانم گرفت
 اجنبی بس زنگ در جانم فشاند
 چشم نورانی کنم بار دگر
 چشم ایمان از تو خواهم یا علی
 تا نیمنم روی تو ایمان کجاست
 روی بنما تا که ایمان آیدم
 یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 بر عدوت باد لعن کردگار

در سپاه مسلمینم دستگیر
 هشته‌ای تاج کرامت بر سرم
 منع نان سهل است قصد جان کنند
 از خیالم یاد احسان می‌برند
 یا امام‌المتقین یا ذالکرم
 جود واجب برگدا از پادشا
 لطف واجب بر یتیم است از کریم
 اوفتاده از کرم دستم بگیر
 جان و دل از نور کردی منجلی
 ظلمت آمد چشم نورانی بیست
 چشم ایمان چشم احسانم گرفت
 چشم ایمان چشم احسانم نماند
 برفشان از حادثه گرد نظر
 چشم احسان از تو خواهم یا علی
 تا نتابد نور تو احسان کراست
 نور بخشا تا که احسان باشدم
 ای ز نور کفر و ایمان منجلی
 ای بوصفت هم عدو وهم ولی
 بر ولایت باد رحمت بیشمار

حسن و عشق

این بیان اندر ظهور حسن و عشق
 آمدم تا باز غواصی کنم
 آمدم تا گوهر شهور حسن
 آمدم تا باز بازرگان شوم
 بحر معنی باز در موج آمده
 بحر چبود داستان حسن و عشق
 حسن ذاتی که نبودش اولی
 خواست تا بیند جمال خویشتن
 گرچه می‌باشد جمالش بيمثال
 آدم اول که جان آدم است
 از کتاب نور بنوشتش مثال
 لازم حسن آنچه از اوصاف بود
 زانجهت فرموده آن شاه دنا
 جمله اوصاف را روی حیب

شد معانی بر ظهور حسن و عشق
 بحر معنی را صدفها بشکنم
 آورم خوش بر سر بازار حسن
 امتعه پرداز بحر و کان شوم
 معنی از هر موج صد فوج آمده
 کان معانی بیان حسن و عشق
 عشق گردیدش ظهور اولی
 زان عیان بیند مثال خویشتن
 از کمال قدسش جل جلال
 جان آن آدم که جان عالم است
 پس لقب کردش حیب ذوالجلال
 از محبت لازم ذاتش نمود
 اولین خلقت بدان نور مرا
 در مقابل آمدش لوحی کتب

ز آن سبب فرمود کاول خلق حق
علت غائی لوح آمد قلم
ز آن سمت فرمود اول خلق شاه
چون قلم صورت نگار لوح شد
لوح برکرسی اعیانی نشست
صورت عینی بین نقش علی است
ز این نشان فرموده آن نور جلی
لوح را چون کرسی آمد مستوا
حسن چون افتاد در بند ظهور
بند چبود عقل ای نیکو خصال
زان سبب فرمود آن سلطان عقل
پنج اول شد ظهور حسن را
اولین نقطه از آن عاشق بود
ز آن که بر ایجاد باعث گشت او
دویمین نقطه از آن معشوق دان
کنت کنزاً مخفیا از سابقش
در حقیقت عین معشوق عاشق است
عاشق و معشوق را مویی است فرق
موی معشوق را بیفتد هست عشق
نیز عاشق را بود مومد عین
چون الف افتد از او عشق است عشق
سیمین نقطه ز عشق با کمال
جز دلاله از دلاله کس نخواست
مولوی قولش دلالت میکند
نی دلاله بر عروس نغمه هاست
خود دلال حسن را دلاله آن
چارمین نقطه ز عشق دلفرین
باطن این چاره چاره دگر
چون مقابل آمده این نقطه را
عرش را بر هشت پایه مستوا
جان بود جبریل و میکائیل دل
شد ز عزرائیل آن نقد شکیب
عین عشق سیمیاگر پنجمین
عین عشق سیمیاگر چیست عقل
مولوی آن ماهی دریای عقل

لوح باشد نیک برخوان این سبق
آن نهد برکرسی لوحی قدم
شد قلم هست این رقم بی اشتباه
صورت غیبی نگار لوح شد
عرش رحمانی است آن کرسی نه پست
کان ز چشم وائف و حاجب منجلی است
هست اول خلقت آن عرش علی
ان رحمانا علی العرش استوی
ان ظهوری بند باشد عین نور
نام زانو بند اشتر بین عقاب
هست اول ما خلق در شأن عقل
عشق را هم پنج نقطه شد جلا
نقطه اول به آن صادق بود
هست احببت گواهی بس نکو
بر وجود او سابق و مسبوق دان
آیت مسبوقش از عاشقش
عاشقیت بر که جز او صادق است
چون ببحر عشق جان شان هست غرق
جان عاشق را ز مویا بست عشق
و آن الف باشد که باشد حد بین
جان عاشق مومد عشق است عشق
هست او دلاله بی غنج و دلال
عاشق و معشوق را بین نارواست
بشنو از نی چون حکایت می کند
نای را جز نفع نایی کی نواست
از نفعت فیه من روحی عیان
نقد آن جان و دل هوش و شکیب
اهل باطن را بود اندر نظر
بر ظهور چارم آن عرش علا
نقد هها هم هشت آمد حذا
هوش از اسرافیل آمد متصل
یا ربا از آن شکیم کن نصیب
کان مقابل گشته با عقل مهین
نیست حسن آن را که آنرا نیست عقل
این بیان فرموده درانهای عقل

«عقل اول راند بر عقل دوم عقل چه آنکه شد بالا و پست کرد اعرابی از آن حضرت سئوال از کدامین نفس گویم ای عرب گفت یا مولا مگر هست آن عدید نفس نامیه نباتیه یکی است دیگر آن ناطقه قدسیه گفت اعرابی کز این چار ای امام عقل کل آن نفس خیرالمرسلین قوتی اصلش طبایع اربعه است در کبید باشد مقررش دائماً فعل آن باشد زیاده و نمو آید او را چون زمان فرق و فصل عود ممزوجی بود آن بازگشت گفت ای مولای هر برو نکو گفت آن قوت فلکیه بود اصل آن افلاک و بدو ایجاد آن فعل آن حرکت حیات است و طرب دیگرش شهوات دنیاوییه کار می برد آنرا زمان فرق و فصل عود ممزوجی بود آن عود آن فعل آن باطل شود صورت عدم گفت اعرابی که یا مولا بیان گفت مولا قوتی لاهوتی است هم مقرا و مقری نیست پست هم مواد اوست تأییدات عقل می برد آن را زمان فرق و فصل عود مزجی نیست مر آن نفس را گفت اعرابی که ای دانای کل کن بیان چون ناطقه قدسیه قوتی لاهوتیه گفت آن امام حیه بالذات و اصلش عقل دان سوی او دائم دلالت می کند بازگشتش اوست چون کامل شود پس مشابه می شود آن ذات را

ماهی از سرگنده گردد نی ز دم» بعد و وصف نفس و صفش کرده است در بین نفس فرمود این مقال آمد اعرابی از این قولش عجب در جوابش گفت آری ای عیبی حسیه حیوانیه آن دویمی است کلیه لاهوتیه ملکوتیه هست نامیه نباتیه کددام داد تفصیلی جوابش این چنین بدو ایجادش سقوط نطفه است ماده اش آمد لطایف از غذا اختلاف المولدات افراق او بازگشت و عود او باشد به اصل نه جواری این بیان چون درگذشت نفس حیوانی چه باشد بازگو از حرارات غریزیه بود نزد آن تولید جسمانی بدان غلبه است و کسب اموال و غضب قلب باشد بهر آن جای قرار اختلاف مولدانش سوی اصل نه جواری عود این معنی بدان چون وجودش مضمحل ترکیب هم ناطقه قدسیه را فرما عیان بدو آن هم مولد ناسوتی است آن علوم حقیه دینییه است فعل آن عرفان رب آن ذات عقل حل آلهای جسمی سوی اصل باشدش عود جواری از خدا ای بیستان معارف از توگل کلیه لاهوتیه ملکوتیه جوهری باشد بسیط ای مرد عام مبدأش او دعوتش باشد از آن هم بسوی او اشارت می کند گشت چون کامل به او واصل شود مبدأ آید ذات موجودات را

جمله موجودات چون کامل شود
 ذات علیا شجره طویبی است آن
 هرکه بشناسد ورا اوکی شقی است
 باز سائل با امیرالمؤمنین
 گفت حضرت عقل باشد جوهری
 بر همه اشیا محیط از هر رهی
 اوست علت جمله موجودات را
 چون بیان عقل آمد زین صفات
 و آن ظهورش هست از آدم عیان
 نیست ز آدم غیر احسان مقصدی
 مصدر احسان و محسن ذات حسن
 ذره‌ها در پرتو آن آفتاب
 تابشان چون نیست تابان می‌شوند
 نور حسن واجبی ظلمت زدا
 ظلمت ممکن نمی‌گردد جلا
 نور واجب پرتوش ای ذوفنون
 این رجوع ارچه ز عقل است ای مرید
 گر نبودی عشق ذات حسن را
 عشق باشد ذات عقل ای نیک ذات
 تابناشی عاشق از عقلی بدور
 لیک آن عقلی که شد و صفش علی
 هست آن عقل دنی جهل خفی
 عین چون از عقل کم شد قل شود
 چون دماغ هوش مختل گشت باز
 قول او از فعل باشد بی خبر
 خویش را عالم ستاید لیک نیست
 زانکه از مبدأ بسی دور اوفتاد
 نفس حیوانیتش غالب شود
 کسب اموالش شود منظور قلب
 گوش او از باد نخوت کر شود
 حسن گفتار پیمبر نشنود
 هستشان اعین بها لایبصرون
 هستشان قلب و بها لایفقهون
 نیستند الا کالانعام و اضل
 هست آنان را ولی تکلیف حق

خود به این لاهوتیه واصل شود
 سدره است و جنة المأواست آن
 هرکسش نشناخت گمراه و غوی است
 گفت چبود عقل ای عقل آفرین
 جوهری دراک هر خشک و تری
 عارف بالشیئی قبل کونه
 او نهایت جمله مطلوبات را
 عقل آمد ذات بر کل ذوات
 آدم کل عقل فعال است آن
 محسن است آدم بذات ایزدی
 نفس و عقل و عشق خودذرات حسن
 گرچه نبود تابشان دارند تاب
 از خودی وارسته خود آن می‌شوند
 می‌شود از ممکن ظلمت جلا
 نور واجب تانمی بخشد جلا
 چیست جز کل الینا راجعون
 منبعض از عشق می‌گردد پدید
 گنج مخفی از چه می‌کردی ملا
 مظهر اسما و افعال و صفات
 گرچه عاشق نیستش عقلی ضرور
 نه مرآن عقلی که شد و صفش دنی
 عین عقلی گشته از آن مختفی
 هم دماغ هوش از آن مختل شود
 علم را از جهل ندهد امتیاز
 ضرر شود نفعش شود نفعش ضرر
 زار بر احوال خود باید گریست
 از جمال حسن مهجور اوفتاد
 بر هوا و بر هوس راغب شود
 ظلمت دنیاش سازد کور قلب
 منکر گفتار پیغمبر (ص) شود
 مورد این آیه داور شود
 هستشان آذان بها لایسمعون
 رفته‌اند از جنس انسانی برون
 نیست برانعام تکلیف عمل
 زان بقهر و لطف از حق مستحق

مستحق لطف از طاعت شوند
 مستحق قهر از عصیان شوند
 شیطنت جانی شود در جسمها
 میهد بر فقر شیطان وعده‌شان
 آتشی از بخل بر جانشان زند
 زآنکه دارد هر بخیل املاق او
 مجماً عقل دنی دنیا بود
 چیست دنیا رهزن ذکرالله است
 کیست شه آن صاحب حسن جلی
 هست از عشق علی عقل علی
 راه عاشق منجلی از قید یار
 پس ازین ره عقل آمد عین عشق
 دیده بر حسن شهم چون باز شد
 رب قلبی لاتزغ بعد الهدی
 عاشقان را چونکه باشد قید یار
 قید شد چون یار لاقید است آن
 گرنه ندانی از حقیقت این بیان

عقل کل راتباع و امت شوند
 بنده فرمان بر شیطان شوند
 از ستمکاران نویسد اسمها
 وعده شیطان به بخل آردکشان
 از تملق راه ایمانشان زند
 شد تملق لازم املاق او
 کان مقابل نقطه با علیا بود
 چیست ذکرالله آن نزل شه است
 صاحب حسن جلی عشق علی
 هست از عقل علی ره منجلی
 گرچه لاقیدی بود آن را بکار
 بر همه اعیان سر آمد عین عشق
 عشق آمد بر دلم دمساز شد
 من لدنک الرحمة ربی هب لنا
 عاقبت گردد همه آن قید یار
 عشق آمد عقل شد زان بی نشان
 از مجازی میتوان دیدن عیان

حکایت راجا

این حکایت در بیان عقل بین
 بود اندر هند شاهی کامکار
 نوبت سلطانش بر نام عدل
 همچو ظل الله بر فرق وجود
 آنچه شاهان را بیاید داشت داشت
 از هدایت بر سرش افسر نبود
 چونکه ایمانی به پیغمبر نداشت
 سومناتش بود جای بندگی
 بسکه بودش سلطنت عالی بنا
 بسکه بودش شمس ایوان رفیع
 در گلستان دلش نخل امید
 آسمان شاهیش اختر نداشت
 اختر خورشید تابانش بدمام
 چونکه چند بُد بهندی نام مهر
 بت پرستان را جمال آن صنم
 چین زلفش راهزن بر کفر و دین

کان بود خود عین عشق ای مرد دین
 بر زبان هند راجا نام دار
 سکه را جانش بر نام عدل
 سایه اش گسترده بر عالم ز جود
 تخم بد در مزرع شاهی نکاشت
 گرچه هیچش با غوایت سر نبود
 در اسلام افسر نداشت
 بر سجد بت بنای زندگی
 برده بر کیوان بنای بارگا
 شمس خستی بودش از قصر منیع
 بر نیاورده قد و قدش خمید
 اختری غیر از یکی دختر نداشت
 دختری ابنای شاهانش غلام
 گشته چند نام آن خورشید مهر
 کرده رو از دیر سوی آن حرم
 سبحه و زمار هر دو ز آن مبین

زیر زلفش خال هندوزاده بود
ترک چشم آخته تیغ و سنان
نقش بینی کرده از لوح جبین
بر فراز لعل لب خالی عیان
خود لب و دندان آن رشک قمر
وز زرخدانش عیان خال سیاه
در نظر آن موی و گوش و گوشوار
از عذار روشنش عذرا خجل
از بیاض سینه بیضا در حجاب
ساعد و بازو و پنجه از ضیا
کرده هر انگشت ماهی آشکار
حقه نافش که چونه عنبری است
و چه حقه لوء لوء جان را صدف
ساقها سیمین بلورین پایها
از خرامیدن چه آرم در بیبان
عاشقان بیسر و سامان زار
پیش راهش بس دل و جان ریخته
از حرم یکبار در سالی قدم
حق پرست و بت پرست آن رورزا
جمع می گشتند از نزدیک و دور
ذره سان در پرتو آن آفتاب
بی حجاب آن آفتاب مه نقاب
در رهش جانها بسی قربان شدی
بت پرستان را صنم بردی زیاد
آری آری حسن چون جلوه کند
از قضا سالی چو آن موسم رسید
صبح عید آمد که قربانی شوند
بود ایرانی جوانی مه لقا
بر سپهر دلبری ماهی تمام
در میان عاشقان استاد بود
کان صنم چون مهر از بیت الحرام
چون نگاهش یار با مهیار شد
دید چون در عاشقانش صادق است
زهره سان با مشتری نزدیک گشت
این سخن مهیار از آن چون گوش کرد

هندویی در ملک چین افتاده بود
بر سر دل از مژده وز ابروان
چون الف یکتائی حسنش مبین
همچو زنگی بر لب عین روان
حقه یاقوت پر در و گهر
یوسفی گشته نهان در قعر چاه
ماه و پروین در شب دیجور تار
وز سواد طره لیلی منفعل
آن دو پستان رشک ماه و آفتاب
پنجه برتاییده از مه بارها
یا که ماهی آمده خورشید بار
زیر آن سر بسته حقه دیگری است
یافته از لوء لوء جان بس شرف
پافش کرده در صفا و در ضیا
غیرت کبک دری سرو روان
بر سر کویش هزار اندر هزار
خاک ره شد جان ودل آمیخته
رنجه می کردی سوی بیت الصنم
منتظر بودند چون نوروزها
کان صنم خورشید سان کردی ظهور
عاشقان در چرخ بیحد و حساب
میخرامیدی بعین آب و تاب
خانه های دین بسی ویران شدی
حق پرستان را شدی زاودین بیاد
نه صنم در یاد ماند نه صمد
عاشقان را شد هویدا صبح عید
جان فدا سازند و جانانی شوند
نام مهیارش ولی مهر آشنا
در ضیا خورشید پیشش چون غلام
دیده حیرت بره بنهاده بود
گشت طالع رو سوی بیت الصنم
زین بکلی دل شد آن از کار شد
عاشقش شد دید چون آن عاشق است
گفت دیوانه شدی و درگذشت
خیر باد عقل را چون هوش کرد

روی در صحرای و کوه و در نمود
در بیابان بود سرگردان چو باد
نه ز راه آگاه و نه از شهر و کو
پادشاهی کامجو و کامکار
چشم بر قصد شکار از هر طرف
بر سپاهی بانگ زد کای غازیان
میشود معلوم کاین دیوانه است
یک دو تن سویس سبک تازان شوید
چند تن رفتند سویس در زمان
جعبه‌شان خالی شد از تیر خطاب
عاقبت سویس وزیر شاه رفت
شاه را کردند عرض حال از او
غیر دیوانه شدی حرفش نبود
شاه را معلوم شد کان خسته جان
گفت کآوردند همراهش به شهر
گفت هر جا خوبرویی دلبری است
پیش او آیند و دل‌داری کنند
شاید آن شوخی کز آن دل برده است
در میان دلبران پیدا شود
خوبرویان بر امید یک نگاه
غمزه‌ها و عشوه‌ها بردند کار
همچنان می‌گفت دیوانه شدی
چون نیآمد هیچ تیری بر نشان
جمله اعیان چه میرو و چه وزیر
هر یکش سوی حریم خویش برد
هیچ ز آن تیمارها طرفش نبود
عاقبت سوی حریم شاه رفت
شد یقین کان دلربای دلفریب
نیست در آن شهر کردنش رها
کز مروت نیست کاین بیچاره را
واگذارم در بیابان هلاک
عهد کردم بر خدای مهربان
تانیارم یار این دلخسته را
در برش چون دل درون سینه‌اش
بر سریر استراحت نغموم

قول دیوانه شدیش ورد بود
لفظ دیوانه شدی ورد رشاد
ناگهانش شاهی آمد رو برو
با سپاهی آمده بهر شکار
گشت او تیر نگاهش را هدف
خوش شکاری آمده در راهمان
صحت دیوانه آرد دل بدست
حال پرسانش به اینجا آورید
هر چه کردندش خطاب از این و آن
غیر دیوانه شدی نامد جواب
حرف دیوانه شدی همراه رفت
شاه شد مستفسر احوال از او
بسته گوش و لب زگفت و از شنود
گشته نخجیر نگاه دلبران
از جمالش شهریان بردند بهر
مهر طلعت ماهرخ سیمین بری است
خاطرش جویند و غمخواری کنند
آتشین خویی کز آن افسرده است
عقده دیوانه از دل و اشود
آمدند از جان و دل هر یک براه
هیچ آن دیوانه را نامد قرار
یک زبان میگفت دیوانه شدی
پس بسوی خانه‌ها کردش روان
از شریف و از رفیع و از کبیر
وز عذارش گورد حیرانی سترد
غیر دیوانه شدی حرفش نبود
حرف دیوانه شدی همراه رفت
کش ربنده صبر و آرام و شکیب
شد مهیا شاه و رفتش از قفا
بی‌دل از خانمان آواره را
سازدش تیر هلاکت سینه چاک
عاشق و معشوق را آرام جان
دل به امید هلاکت بسته را
زنگ غم نزدایم از آئینه‌اش
لحن جان آسای مطرب نشنوم

سازم این ناکام را تا کامیاب
با سپاهی سر بسر آراسته
از تهیه آنچه خواهد خواستگار
از پی دیوانه هر سو شد روان
آشکار را گشت از شهری سواد
آمد اندر رقص چون لاله بیباغ
پای کوبان کف زنان تصنیف خوان
چون سواد شهر روشن شد ز دور
هر قدر نزدیکتر میشد سواد
گفت شه جانانه این خسته جان
در تفحص آمد و معلوم شد
با وزیرکار آگاه حکیم
نامه‌ای از من به این راجا نویس
پس رقم کن حالت فرزند ما
کو اسیر خال هندویی شده
از نگاهش کرده مفتون ساحری
آمده یکبارگی بیرون ز هوش
گشته مرتاض بیابان فنا
بت پرست بت پرستی آمده
صورتی طاق دلش را چون صنم
گوئی آن بت شمسه ایوان شاست
پادشه را چون فتوت لازم است
این پسرکان نوگل بستان ماست
تشنه کامی زلال وصل دوست
آب ده از آبخسار وصلتش
آنچه فرمائی بجان فرمان بریم
غیر از این ما را نباشد مطلبی
بیش ازین طول کلام آرد ملال
ختم شد چون نامه مختومش نمود
بعد استتقبال و اعزاز تمام
پس بدستوری دستوران شاه
شه ز مضمون آگهی حاصل چو کرد
کآنچه فرموده رقم دستور شاه
لیک ما را راه وصلت بسته است
مطلب و فرمایش دیگر بیار

کامیابی شد حرامم همچو خواب
ساز راه از هرچه هرکس خواسته
وز تدارک آنچه خواهد کارزار
چند روزی در بیابان ناگهان
بس در شادی بدیوانه گشاد
سرخ روی و دیده پر خون سینه داغ
از تو دیوانه شدی چون کودکمان
گشت روشن رویش از روی سرور
خرمی دیوانه را می شد زیاد
اندرین شهر است بیشک و گمان
رسم و راه آن صنم مفهوم شد
گفت بسم الله الرحمن الرحیم
اولش رسم تحیتها نویس
نحله امید جان دلبنده ما
از دل و دین و خردسویی شده
ساحری را کرده افسون ساحری
هوشش از سر رفته حس از چشم و گوش
در بیابان فنا جان آشنا
حق پرستی بت پرستی آمده
چون حرم بنشسته بر طاق حرم
شمسه‌سان ایوان شه رازویاست
خسته جانی را مروت لازم است
نونهال بوسستان جان ماست
کرده خشکش شاخ و برگ و مغز و پوست
ساز جان را کامکار وصلتش
سر نیچیم و بجان فرمان بریم
غیر ازین جان را نباشد مشربی
کم مبادا از سر خلقت ظلال
پس وزیر آورد سوی شاه زود
گفت از مضمون نامه چیست کام
نامه را برخواند پیش بارگاه
برفشانند از عارض مقصود گرد
جمله حق است و یقین بی اشتباه
ز آنکه او مسلم بود ما بت پرست
ما رعیت جمله آن شه شهریار

خواست دستوری وزیر و بازگشت
عزم شد جزمش برزم و کارزار
کوس حربی شد نهیب غازیان
هر دو سو صفها شدند آراسته
از قضا روز پرستش بود هم
در رهش از عاشقان جان نثار
در میان شه شاه آن دیوانگان
آن صنم سویی نگاهی باز کرد
از لب جانبخش دادش جام نوش
سر پیای او نهاد و داد جان
چون نثار مقدمش چیزی نداشت
پادشاهان را خبر بردند زود
عاشق دلداده داد وصل داد
بزم ماتم گشت رزم دلگداز
بعد تغسیل و کفن آن شه نشان
جانب کاشانه چندر بدن
بر در قصرش چو آمد ایستاد
تخته‌ای شد ز آن در آن تابوت وصل
فصل را آلات اگر چه تند شد
هیچ از آن در جدائش نبود
آن بت بتخانه سوز دلنواز
محرمی نزد شه اسلام کیش
چون طلب از شاه مرد راه کرد
گفت از شرک خفی و از جلی
کلمه توحید چون تلقین گرفت
غیرت عشقش گریبانگیر کرد
برکشید از سر حجاب جسم را
کرد خالی قالب و شد رسته جان
شد به آئین مسلمانان کفن
آن جنازه چون ز قصر آمد روان
همه چندر بدن مهیار شد
هم عنان رفتند تانزدیک قبر
جسم را چون یکتا ساختند
در جنازه خود نبد چندر بدن
چون جنازه باز از مهیار شد

چون نشد مقبول شه آن بازگشت
کارزار آمد چو آمد کارزار
نای زرین داد بر کفها سنان
گردد غیرت در میان برخاسته
کان صنم بیرون خرامید از حرم
هر طرف استاده حیران بشمار
بود مهیار آن گدای خسته جان
ساز وصل جاودانی ساز کرد
که نمردی تو روان آن کرد گوش
جاودانی یافت وصل جاودان
بر طبق بهر نثارش جان گذاشت
کز جدال و جگتان اکنون چه سود
جان بر راه دلبر جانان نهاد
ساز ماتم از دو جانب گشت ساز
گشت چون تابوت تختش شد روان
موکنان مویه کنانش مرد و زن
عاشق آسا سر بروی در نهاد
کش نشد ممکن بهر تدبیر فصل
اره‌های سعی آخر کند شد
با جدائی آشنائش نبود
دیدکاین هنگامه گردیده است ساز
کرد قاصد تا کند اسلام کیش
مرد ره سوی روانه شاه کرد
لا اله الا هو الله العلی
وصل عاشق را اهم دین گرفت
شاهباز روح را نخجیر کرد
برد خوش سوی مسما اسم را
جان بیوستش به جانان جسم سان
بعد غسل و گشت تابوتش وطن
شد روان از قصر شه جان جهان
این عجب خورشید بامه یار شد
گشت چون روشن چه تاریک قبر
نوبت توحید فاش انواختند
خلق بگرفتند ناخن در دهن
ز آن هویدا وصل یار شد

خواستند از هم جدا سازندشان
 کس توانا بر جدائیشان نشد
 در یکی الحد نهادند آن دو تن
 قید یاری چون به عاشق یار شد
 قید یاری چیست یارا غیر عقل
 گاه عشقش نام این قید آمده
 گاه عقلش خوانده اند ارباب هوش
 تحفه صلوات حق بر عقل کل

از جدائی هیچ نامد در میان
 قطع و فصل آشنائیشان نشد
 قهر را صورت دو اندر انجمن
 یار عاشق گشت و عاشق یار شد
 قید یاری نیست ما را غیر عقل
 عاشقان را دام چون صید آمده
 عقل یعنی قید بر اصحاب هوش
 هم بر آل باکها دین السبل

رمز حکایت فوق

آمد از این قصه ام رمزی بیاد
 هر مجازی از حقیقت رمزدان
 پیر ارشاد است آن چندر بدن
 هست آن مهیار طالب شمس را
 زین نشان فرموده آن خیرالبشر
 اینکه سالی یک ره از خانه برون
 از لکل امة فیها رسول
 بانظر تفسیر این آیه بین
 حضرت معصوم در تفسیر این
 کان فرستاده است از ما اهل بیت
 لامحال آید بهر قرنی عیان
 عهد چه آن نعمت میثاق حق
 لفظ دیوانه شدی قول رشاد
 آن بیابان گشتن از حیرت نشان
 آن شه مسلم که از بهر شکار
 در طریقت آمد او پیر دلیل
 گرچه رهرو ره رود در شاهراه
 کیست رهبر آنکه ره را رفته است
 اینکه آوردش بسوی شهر و کو
 آنکه خوبان را به آن عرضه نمود
 زینت دنیائی از جاه و جلال
 لذت عقبائی از جنات و حور
 رتبه های عالیه از مرحلات
 طالبی کوا را نباشد التفات
 نه هوایی از مراحل باشدش

از کرامات شه آن نور رشاد
 بشنو و دریاب ای طالب ز جان
 چونکه خورشید است نور انجمن
 چون قمر از شمس میگیرد ضیا
 من چو شمس مرتضا همچون قمر
 آید و گردد به عاشق رهنمون
 ظاهر است این دار این معنا قبول
 بی نظر هرگز نمی گردد مبین
 کرده تبیین از ره حق یقین
 و آن چراغ اهل حق راهست زیت
 تا کند تجدید آن عهد نهان
 کان بود در جان هر مشتاق حق
 ورد جان طالب و نور مراد
 حیرتی کامد بحال رهروان
 آمد و گردید مهیارش دچار
 تا دلیلی نیست گم باشد سبیل
 نیست چون رهبر بود در اشتباه
 نیست رهبر آنکه ره آشفته است
 امتحانات در ره سو بسو
 دو جهان را عرض کردن هست و بود
 از جمال حسن و از فضل و کمال
 باده زاکواب قراریر و قصور
 مرحلات راه علیا منزلات
 بر دو دنیا هیچ هیچ از هر جهات
 نه نظر سوی منازل باشدش

لامحاله میرسد مطلوب را
 و آن که آمد با سپاهی هم‌رهش
 آن سپاهی رمزی از اخلاق او
 آنکه مهیار از سواد شهریار
 آن اشاره باشد از جذب الملوک
 آن سواد آن را سواد اعظم است
 آن وزیری کان سوی آن شاه رفت
 آن شه کافر که بود آنرا پدر
 رب در اینجا رب الارباب آمده
 هست این تحذیر از سلطان علو
 آن جواب کفر و منع وصل چیست
 بر جدال آماده گشتن از چه روست
 و آنکه مهیار آمد اندر راه یار
 آن ندای ارجعی را رمز شد
 آنکه بد چند بدن کفر آشنا
 کفر پنهانی است این پیدا بود
 رفتن تابوت سوی قصر یار
 موت قبل الموت را رمزی مبین
 قصر یارت دل بود تابوت تن
 آن مسلمان گشتن چند بدن
 من تقرب شبراش تقریب دان
 مردن چند بدن رمز از دیده
 اتصال آن دو تن دانی ز چیست
 دفن یکجا صورت قبری دوجا
 قبر اینجا جسم خاکی آمده
 مصطفی و مرتضی را جسم دو
 لیک در باطن یکی شد بیشکی
 لحمک لحمی بیانی مستین
 جسم ایشان نیز روحانی بدان
 نص لولاک اندرین معنا گواه
 آن علی کایجاد را باشد سبب

جان جان جان شود محبوب را
 اینکه خواهش کرد وصلت از شهش
 از جمال و از جلال ای راهجو
 گشت اندر ملک شادی شهریار
 تارود سالک سوی جذب از سلوک
 کاندر آن نور شهادت مدغم است
 غمزه رهبر بود کان راه رفت
 آن پدر رمزست از رب البشر
 و یحذر نفسه شاهد شده
 آن علوی کامده اندر دنو
 غیر رمز لن ترانی هست نیست
 از پی اظهار اخلاق نکوست
 جان بر راه یار گردیدش نثار
 راضیه مرضیه سوی یار خود
 باشد از تحت قبایب اولیا
 اطلب العلم بصین مستند
 ایستادن بر در یار استوار
 استوار ایستادن از حق یقین
 ایستادن با تننت رسنت زطن
 هست تقریبی بکن درک سخن
 گر بود جان و دلت تقریب دان
 آن دیده کامد جزای تقدیه
 عاشق و معشوق را نفی دوئی است
 هست رمزی از فنا و از بقا
 که مجرد روح را مکمن شده
 هست در ظاهر بعلم ما و تو
 بیشکی در باطن آن هر دو یکی
 نفسک نفسی گواهی بس مبین
 از ازل جان جهان جاودان
 همچنین لولا علی بی اشتباه
 آن علی مظهر هر بوالعجب

علی

یا علی ای بر همه هستی سبب
 ای ز تو حق یقین حق و یقین

یا علی ای مظهر هر بوالعجب
 ای مجازی حب تو حق یقین

ای سپهر رشد را مهر تو مهر
ای بچرخ اهتدا رویت قمر
ای بهر قرنی ظهورت نور بخش
ای چراغ شرع را نور توزیت
ای طریق اولیا را رهنما
حیرت عشاق دروادی عشق
حسن تو ای حسن تو عالم فروز
ای بظلمات شبهه حبت دلیل
حب تو رهبر بود بی اشتباه
شاهراه بی شبه شرع حبیب
امتحاناتی که در راه است خاص
سیئه با حب تو نبود مضر
حب تو خورشید و ظلمت سیئات
هرکه را حب تو بادنیای عدو
دوستت هست از دو دنیا بیخبر
حب دنیا مطلقا ظلمت فراست
حب دنیا مطلقا ظلمت بلی است
تا ز حبت گشت نورانی دلم
نه به امید جانان را طلب
نیز حصول مال و جاهم در جلا
از ولایت اعتلا دارد جلا
از جلاییت منجلی هر جا جلی
از ولایت اعتلا حاصل به جان
منجلی هر جا جلی از نور تو
از ولایت عامه اندر اشتباه
چيست عمیان ظلمت دنیای دون
ایها الغمر الذی فی الاشتباه
آن کتب کز آسمان آمد فرود
آن اوامر وان نواهی سر بسر
جملگی بهر شناسائی اوست
امر ونهی شاه را آگاه شو
شاه که سلطان ملک لایزال
او که باشد مدرک ابصار ما
چون بصیرت نیستت کوری توکور
مولوی معنوی آن پاک دین

ای ز تو هر ماهرو خورشید چهر
نور خورشید را مه رویت سمر
نوربخشی از تو اش هر نور بخش
ای فروغ شرع را تو و اهل بیت
ای فریق انیسا را پیشوا
محو ایشان از غم و شادی عشق
عشق تو ای عشق تو عشاق سوز
ای محب تو دلیل هر سبیل
بغض تو رهزن بود در شاهراه
هرکه بی حب تو از آن بی نصیب
هرکه را حب تو از آنها خلاص
دوستت بر سیئه نبود مضر
نیست ظلمت پیش خورشیدش ثبات
با عدو کی انس میگیرد نکو
بی خبر از هردو در نفع و ضرر
حب مولا مشرق نور علاست
حب مولا مظهر نور علی است
از دو دنیا شد فراغت حاصلم
نه ز بیم دوزخیم جان را تعب
نیز حصول اهل جاهم اعتلا
از جلاییت انجلا دارد جلا
از ولایت معتلی هر جا دلی
از جلاییت انجلا در دل عیان
معتلی هر جا دلی در طور تو
اشتباه عامه را عمیان گواه
ظلمت دنیا کند دل واژگون
ره علی باشد علی بی اشتباه
از علی است از علی گفت و شنود
کز پی بینائی خیر است و شر
گر شناسائی اویست آرزوست
با بصیرت باش و رو در راه شو
وحده لا شرک له جل جلال
او که نبود مدرک ابصار ما
چون تواند دید چشم کور نور
چون شدش روشن دل از نور یقین

گفت با آن کور باطن گول عام
 «تو بتاریکی علی رادیده‌ای
 غیر بین چشم تو از سرکنده باد
 دیده‌ای کان غیر بیند دیده نیست
 دیده‌احول نبیند غیر دو
 منتهای شرک تو خود بینیت
 نیست خود بینی جز از نفس دنی
 حاصل از عقل علی دانائی است
 نور بینائی بصیرت آورد
 تافت چون نور بصیرت در دلت
 شد چو در دل معرفت حاصل ترا
 عقده مشکل چو در دل واشود
 ز آن سبب الحق مرگفته‌اند
 حق علی و از علی و با علی است
 هرکه در این قول دارد اشتباه
 هست قرآن جملگی گریک کتاب
 و آن چه می‌باشد مفصل در کتاب
 و آن حروفات مصدر بر سر
 جمع چون گردد مصدرها همه
 خوان صراط حق علی نمسکه
 بر صراط حق تمسک واجب است
 این بیانم شد عیان زام الکتاب
 بسمله زام الکتاب ام الکتاب
 از بروز و از بدایت رمز با
 نقطه و وحدت سلونی را سزا
 نکته العلم نقطه زین فنون
 نقطه پرگار هر دوران علی
 مصطفای حق علی را جان بود
 هم بر آل ازکیای اصفیا
 اصفیا را پادشاه ذوالعلا
 شاهد بزم محبت صورتش
 انبیا ساغرکش میخانه‌اش
 گه زموسی دست بیضاش آشکار
 گه شعیب آساش موسی از خدم
 صورت معنیش از خضر آشکار

از ره عین الیقین نظمی تمام
 ز آن سبب غیری بر او بگزیده‌ای»
 کاسه آن چشم خاک آکنده باد
 غیرینی خود نشان احوالی است
 دو نمی‌بیند مگر آن شرک تو
 کان یقین بر خاک مالذ بینیت
 مهلک آن نیست جز عقل علی
 حاصل ازدانائیت بینائی است
 از بصیرت غشوه غفلت برد
 معرفت لاریب گردد حاصلت
 حل نماید عقده مشکل ترا
 هرکجا تلخی بود حلوا شود
 در این معنی از این یم سفته‌اند
 ملجأ و منجا یقیناً با علی است
 آورم از محضر قرآن گواه
 لیک باشد ز آن سور هر یک کتاب
 درج دیباچه بود در هر کتاب
 هر یکی دیباچه‌ای دان مختصر
 وضع چون گردد مکررها همه
 دان صراط حق علی نمسکه
 واجب است آنرا که حق را طالب است
 شد عیان زام الکتاب این حساب
 با از آن ام الکتاب ای نکته یاب
 و امتیاز حرفها از نقطه‌ها
 قال: انی نقطه فی تحت با
 شد عیان ان کثرها الجاهلون
 جان جان جان جان جان علی
 که علیه سلم الله الا حد
 خاصه آن ساقی کوشر ایلیا
 مرتضای مجتبی‌ای مصطفی
 ساقی صهای معنی جودتش
 اولیا بر شمع قد پروانه‌اش
 گه زعیسی بعث موتاش آشکار
 گاه خضرش همچو موسی هم قدم
 معنی صورت ز موسی برقرار

معنی صورت چو دست نور بار
 معنی صورت چو ثعبانی عصا
 معنی صورت چو تابوت السکین
 جز سکیه مقصد از تابوت چیست
 تزکیه قصد است از قتل صبی
 گنج مخفی بود مخزون در جدار
 چونکه معنی رو بصورت آورد
 از عصا اژدر پدید آرد خدا
 چونکه صورت معنی همره شود
 گنج رحمت از جدار آرد برون
 صورت معنی و معنی صور
 نور الظاهر چو تابنده شود
 اسم الباطن ولی را حرز جان
 باد بر او رحمت جان آفرین

صورت معنی اقامه بر جدار
 صورت معنی چو قتل آن صبی
 صورت معنی چو خرق آن سفین
 جز سلامت بر سفینه خرق نیست
 تصفیه پیدا ز ثعبانی عصا
 نور حکمت بود دست نور بار
 دست تابان همچو بیضا می شود
 بر خدا تابوت گردد رهنما
 قتل گردد تزکیه عین الرشید
 خرق کشتی بر سلامت رهنمون
 ظاهر و باطن معین یکدگر
 جمله هستی بر نبی بنده شود
 شاهد این غیبت صاحب زمان
 هم بر آبا و بر آتش اجمعین

غیبت صاحب الزمان (ع)

این بیان در غیبت صاحب بود
 غیبت صاحب زمان دانی که چیست
 چیست تشکیک تو تقلید هوا
 حب دنیاگر نگرده راهزن
 غیبت گردد مبدل بر حضور
 ظاهرت باطن شود باطن عیان
 دل نشانی دیده را از اهل دل
 دیده بنده بر همه ریب و شکی
 آن یکی کبود مراد دو جهان
 از دو دنیا جانت آرد برکنار
 از دو دنیا دوری جانان عیان
 همچنانکه قرب این دنیا دنی است
 زین سبب فرمود آن فخر الانام
 اهل دنیا را حرام است آخرت
 هرکه نه دنیا نه عقبا باشدش
 حب مولا آنکه ایجادت از اوست
 نور ارشاد از نگرده رهنما
 چیست ابعاد این خیالات ظنون

هرکه او بر حضرتش طالب بود
 سازمت ظاهرگرت تشکیک نیست
 آن هوا کز حب دنیا شد پیا
 وارهد جانت زهر تشکیک و ظن
 از حضور دل نماید غرق نور
 دیده از نور حضور دل نشان
 این چنین دیدم شنیدم متصل
 از هزار و یک نیند جز یکی
 دو جهان در پرتو نورش نهان
 برکنار جودت پروردگار
 دوری جانان هلاک جسم و جان
 قرب آن دنیا هم از بعد علی است
 هر دو دنیا شد بر اهل الله حرام
 و آخرت بر اهل دنیا زین سمت
 نور دیده حب مولا باشدش
 در دل و جان نور ارشادت از اوست
 ظلمت ابعاد گردد پیشوا
 از ظنون آید بر هر دم فزون

تأدیب لیب

بوکه باری بشنود پند ادیب
بعض ظن اثم است کن درک سخن
خود نجات از ظن ترا صادق شود
طالب مرتاب در ره گمراه است
صدق طالب را کند مطلوب خود
ضد شک و ریب غیر از صدق چیست
بس نشانده بر سر هر خوان مگس
بهر طالب بهر آن صاحب رشد
کز فضولی آورد جانست برون
صید زنده قسم شهباز است و بس
کاین زمان مقصود هرکس آمده
حسن اخلاق از نکوئی ساز خو
روز سوء خلق منگر سوء خلق
از خیالات ظنونی بگذرد
جاهد و افینا گواه این مقال
هم دلش بر سر ره در قیام
هست ظلمانی حجابش اریاب
خودپرستی سوی هستی می کشد
عقل چون شد «سوی خود جهلت کشد»
هم ز جهل از یاد خود غافل شوی
ظاهراً جز جیفه دانی نیستی
گند چه آزار جان مردمان
که نموده خلق آن خلاق نیک
در تو پیچیده کبیر العالمین
گفته خوش منظومه‌ای عین الرشاد
هم دوا از تو است دانا نیستی
در تو پیچیده جهانی بس کبیر
از حروفش ظاهر اسرار نهران
رب شناسی رب ناسی باشدت
حق عبد است آن فقیر مسترق
هرکه محمود است از آن آگه است
در بحار شوق حق مستغرق است
مرتفع سازی از آن این ارتفاع

این بیان آمد بتأدیب لیب
ای که هستی ذوفنون از راه ظن
گریقین دانی که حق صادق بود
طالب صادق یقینش همراه است
صدق طالب را سوی مطلوب برد
بوالفضول بوالهوس را صدق نیست
شک و ریب از بوالفضول بوالهوس
بوالفضولی ذوفنونی آورد
پیشه صاحب رشد ز آن شد فنون
خود بین تو شاهبازی یا مگس
جیفه خواری قسم کرکس آمده
صید زنده حسن اخلاق ای نکو
جیفه خواری نیست غیر از سوء خلق
گر به سوء خلق برکس ننگری
هادی اندر راه بینی لامحال
برکنار ره بود هادی مدام
لیکن از چشم ظنون دارد حجاب
اریاب از خودپرستی می شود
هستی آردمستی و عقلت برد
جهل سوی خود کشد جاهل شوی
خود بین چونی چه‌ای تو کیستی
جیفه چه هر چیز کند آید از آن
مردمان در عالم است اخلاق نیک
رو سوی باطن اگر آری بین
عالم علم لدن عین رشاد
درد تو از تو است بینا نیستی
تو گمانت اینکه هستی بس صغیر
تو کتابی هستی آیاتت عیان
خودشناسی رب شناسی باشدت
خود اگر آشناختی عبدی بحق
آن فقیر مسترق عبداللّه است
آن فقیر مسترق مستحق است
گر بگوید حق ز عین اطلاع

با همه فرعونیت ای ذوفنون
باورت گر نیست پس از چه سبب
ذوفنونی تو رب الناسی است
حق شناسی را فنون دیگر است
جلب زر را گرنه گویمست
چیست زراذوفنونی سحت سخت
سحت چه آنکه زکس چیزی بری
گر تو گوئی پیش خود لیس جناح
مفلحون آن مؤمنان موقن اند
مؤمنان موقنون متقنون
وصف هر یک شرط هر یک گفته شد
گر بجانست آن شروط آری بجای
ورنه خود را ریشخندی میکنی
مقین از غیر حق پرهیزکار
انفس و اموال خود کرده فدا
گر تو را شیطان خیالی آورد
امتحان پیش است مانند محک
آن فقیری را که بگذشته ز جان
شرعیان فتوا به قتلش داده اند
در میان ناچار استاد عیان
تو ز بیم اختلال مال و جاه
گر بدارش برکنند اهل ستم
جانش و مالش عیالش در تلف
چون ندانی برجنابش کرد رو
ذوفنونی رهزن دینت شده
از فنون بگذر یکی فن پیشه گیر
دهر را روباه بازیها بود
هان مشو مغرور فن خویشتن
پهلوان گاهی بفن خود فتد
پهلوان گر پهلوانی هوشدار
گرچه او پیر است و تو هستی جوان
گر انانیت دهد فنیت یاد
پیر را بازوی فولادین بود
هرکه با فولاد بازو پنجه کرد
این بیان از قول سعدی گوشدار

خود انالحق گوی هستی در بطون
آمده عصیان تو عصیان رب
رب ناسی حق حق شناسی است
ذوفنونی تو آن جلب زر است
زنگ این معنی ز خاطر شویمت
سحت خوردن هست ز قومی درخت
کو برو درماند و تو غارتگری
هرچه باشد طعمه شان اهل فلاح
مفلحون آن متقون محسن اند
محسنونند محسنونند محسنون
این در از حق یقین خوش سفته شد
محسنی باشی و محبوب خدا
لاف احسان لاف تقوا میزنی
محسنین در راه حق جانشان نثار
فی سبیل الله واهما مرحبا
کو مرا بهر فدا می پرورد
بشنو و دریاب و بگذر از هلاک
هم ز مال و از عیال و خانمان
عرفیان حربه بکف استاد اند
هر زمان بیمی دهندش دوستان
از تجاهل افکنی پرده سیاه
تو بگوئی نام آن نشنیده ام
بینی و بر هم زنی دست اسف
پس چگونه میشناسی ذات او
هر فنی فنی ره دینت زده
شیر ره باش و ره آن بیشه گیر
بازیش گه پست و گه بالا بود
کس نبرده بازی از این پیرزن
گرچه پیوسته فنون می پرورد
هرچه گوید پهلوانت گوش دار
زانکه او پیراست و تو فرزند آن
قوتت را می دهد خرمن بیاد
گر ضعیف و خسته و مسکین بود
ساعد سیمین خود را رنجه کرد
که از او مانده به عالم یادگار

نقطه حسن و دایره عشق

ز آن معانی این نشان دیگر است
می‌کند موجش عیان درهای نظم
باشد اندر خورد درتاج شهان
کش بود هر قطره خورشیدی تمام
چون صدف می‌پرورد در سینه در
کآسمان خورشیدش آرد در نثار
خواست بنماید تجلی در صفات
کن تلفظ کرد وجه ذات هو
نور هستی ظاهر از عین جمال
نیست غیر از حسن چون منظور عشق
دایره برگرد نقطه سایه
عشق نقطه سایر او را دایره
کی شود بی نقطه پرگاری درست
اوست خورشید و همه ذرات حسن
رفته رفته خط پرگار آمده
راستی بی انحنایش کس ندید
مستوی در انحنای روحی فدا
انحنای عاشقان جان فداست
گرد نقطه حسن جمله قدکمان
تا از آن تیری به نخجیری زنند
کاندر آن املاک و جن و آدم است
صید آن نور کمال معرفت
بازیاب دویمین عرفان یقین
لازم این عود چون آمد رشاد
پیشوائی کان بود آگاه عود
کز ولایت بر نبوت عالم است
عالمان امتم چون انبیا
با عدالت رفتن راه هدا
از عدالت بر عدالت راه برد
چون صفاتش عین ذاتش عدل شد
جانب توحید شد راهش مبین
جزموحد هیچکش نشناختش
از خطاب قل هو الله احد

ز آن مقام این نشان دیگر است
باز موجی میزند دریای نظم
هر در نظمی کز او گردد عیان
بحر معنی بر سر آورده غمام
قطره‌ها کان ابر می‌ریزد بر
هر یکی دری شود خورشید بار
آفتاب حسن چون از شرق ذات
از کمال نعمتش بنمود رو
شد ز نون نعمت و کاف کمال
چیست آن عین جمالی نور عشق
حسن نقطه عشق باشد دایره
سایر اعیان بگردش سایه
خود مدار دایره از نقطه است
نقطه اول که آمد ذات حسن
حسن را یک نقطه در کار آمده
خط پرگاری کز آن نقطه دمید
خط ببین گرد عذار پادشاه
استوای خط حسن از انحناست
عاشقان جان فدا پرگارسان
این کمان را لازم است آلات چند
چیست آلات آن وجود عالم است
چیست نخجیر آن غزال معرفت
معرفت چه بازیاب دویمین
بازیاب دویمین باشد معاد
پیشوا لازم بود در راه عود
پیشوائی را نبوت لازم است
بین که فرموده است شاه اصطفی
از نبوت چیست حاصل خلق را
با عدالت راه حق هر کس سپرد
از عدالت چون صفاتش عدل شد
عدل را شناخت از عین یقین
مؤمن توحید مؤمن ساختش
آن موحد رسیده جاننش از عدد

هم موحد هم موحد ای عزیز
فاعِل و مفعول امکانی بود
درک این معناگرت مقدر نیست
خود احد داند احد را والسلام
آن امام آخر و اول ولی

هستشان اثینیت میکن تمیز
آن احد را ذات صمدانی بود
اهل توحید است جانت دور نیست
دل علی ذاته بذاته گفت امام
فیض بخش باطن و ظاهر علی

«ساقی نامه»

یا علی ای ساقی صهبای فیض
یا علی ای ساقی بزم لقا
یا علی ای ناب توحیدت بجام
یا علی ای ساقی هر مستحق
ساقی میخانه عرفان توئی
یا علی ای از تو بر اهل طریق
یا علی ای دلنواز اهل شرع
باده فیضم دگر در جام ریز
تا ز فیض جام تو ساقی شوم
چون مفیض از جام مشتاقی شدم
ساغری دیگر ز توحیدم چشان
مستحقم مستحقم مستحق
نشاه ای بازم ز عرفانت ببخش
از طریقت ده مدام سلسبیل
از شریعت جام کافوریم ده
آتش نم رود نفی ذوالاثام
تاکنم سرقصه شاه جلیل
بود آذر عم آن نور رشاد
چون بود عم جای اب اندر کلام
گفت او را از چه گیری آلهه
بنده اصنام می باشی چرا
گه کواکب می پرستی گاه ماه
آن صمنها لایض لاینفعند
و آن قمر هم نیز آفل باشد او
شمس اگرچه اکبر از آنها بود
نور ایشان جمله گرهست از خدا
هستم از تحقیق عقل ذوفنون
روی دل کردم سوی عقل آفرین

ای ز جودت باده در مینای فیض
ای بقایت دور از شوب فنا
اهل توحید از توشان شرب مدام
مستحقان از می تو مستحق
اهل عرفان را مفیض جان توئی
ریخته بر کام جان کاس رحیق
از مدام امتیاز اصل و فرع
ساغر فیضم دگر در کام ریز
ساقی صهبای مشتاقی شوم
فیض بخش فانی و باقی شدم
در مقام اهل توحیدم نشان
مستحقم کن ز جامی مستحق
تا ز عرفانم برد هر نشاء بخش
تاکنند اهل طریقم جان سبیل
از حرارات هوا دوریم ده
همچو ابراهیم کن برد و سلام
آن جلیل حضرت باری خلیل
خود ز صلب و بطن پاکیزه بزاد
اب خطابش کرده آن رب الانام
بینمت با قوم خود گم کرده ره
بندگی باشد سزاوار خدا
گاه خورشید این ندارد هیچ راه
و آن کواکب آفلند و ناپسند
بنده اش از راه غافل باشد او
آفل است آفل خدا کی می شود
بر خدائی هیچیک نبود سزا
جان ببری یا قوم ممتشرون
فاطر خلق سماوات و زمین

تو خلیلی ای خلیل جان من
 عم چو اب چون در مقام رب نشست
 عم بدان عقل معاش دنیوی
 آن کواکب آن خیالاتی که هست
 همچنان ارباب علم زیستن
 یعنی آن مستکبرین مترفین
 آسمان دنیوی را زینت اند
 و آن قمر دان علم شرع دنیوی
 بر سریر علم بنشسته به ناز
 منع آب از ریشه جان میکند
 غافل از این کز فروع بی اصول
 چون شود شمس حکومت را طلوع

از خلیل الله کن درک سخن
 همچنان عقل این مقامش ثابت است
 و آن صنمها ریز و پاش دنیوی
 موهم عزت در این بالا و پست
 اندرین دام بلایا و فتن
 چون کواکب زینت اهل زمین
 نه نگهدار شیاطین از گزند
 عالم آن رشدگمراه و غوی
 قانع از شاخ و ز ریشه بی نیاز
 قطع ایمان ریشه جان می کند
 بر ثمر باشد محال او را وصول
 آن قمر آفل بود با هرلموع

جبر و اختیار

این بیان باشد ز جبر و اختیار
 هم اصولی حکمت از شمس است رمز
 شمس حکمت با حکومت هر یکی
 شمس حکمت با حکومت گشته یار
 آن حکیم و حاکم اندر نفس تست
 کیست طاغوت آنکه از طغیان او
 کیست طاغوت آن سلاطین ضلال
 کیست طاغوت آن حکیمان فضول
 کیست طاغوت آنکه بیم عزتش
 کیست طاغوت آنکه استکبار او
 روز اقبال است آن روز قیام
 گر دل آن طاغوت را کافر شود
 عروۃ الوثقا است از دستش بتاب
 گوید از تأیید عقل ذوفنون
 روی دل دارم سوی جان آفرین
 منصب خاص خلیلی یافته
 چیست خلّت انقطاع از ما سوا
 جز بکلی انقطاع از ما سوا
 یافت ابراهیم را چون جبرئیل
 بود در دامان کوه باشکوه
 شد ممثل خواند سبوحی توا

اختیار و جبر از آن آشکار
 حکمتی کان از فضولی گشته غمز
 آفل است اندر حقیقت بیشکی
 ذره ها این ای دور روزگار
 مسند طاغوتی از ایشان درست
 روبه نره نتواند آرد راهجو
 مظهر قهر خدا جل جلال
 متکی بر مسند خاص رسول
 کرده دل مستضعفین را مرتعش
 روز اقبال آمده ادبیار او
 کبریا خاص خداوند انعام
 بر خدای از صدق ایمان آورد
 کش نباشد انفصام از هیچ باب
 رسته جان یاقوم مما تشرکون
 فاطر جمله سماوات و زمین
 روی جان از ما سوا برتافته
 وانقطاع از ما سوی الرب العلا
 باشدت کی منصب خلّت روا
 معنی خلّت بساطان جلیل
 خیل و انعامش زهر جانب گروه
 جبرئیل آن حامل عرش خدا

بانوا از آن چو ابراهیم شد
هوش و حسش از تن و جان شد برون
بازشست خلشش نخجیر کرد
بگسلاند تا مگر زنجیر را
بار دیگر زین نوا بخشم نوا
بار دیگر آن نوا چون ساز شد
مرغ روح از دام تن پرواز کرد
باز چون در قید جانرا دید اسیر
از نوائی تا تمامی مال خود
بار سیم جسمت از زنجیر هوش
مدتی از این سرورش جانفزا
دید چون حالات جان برق جهان
گفت ربی مرده چون زنده کنی
لیکن اطمینان قلبم آرزوست
مرده در دست من از زنده شود
مطمئن گردد دل ای رب جلیل
گفت آن پروردگار طیرو سیر
پس بهم برکوب و کن بر چار قسم
پس بخوان کاینده اشتابان ترا
مطمئن شو عزت ما را بدان
بود طاووس و خروس و پس غراب

جان بر راه دوستش تسلیم شد
شد برون ای قوم ممتا شرکون
جان او از هوش و حس زنجیر کرد
با تملق گفت کای صاحب نوا
نصف مال خویش بخشیدم تو را
رسن از زنجیر را دمساز شد
شست خلعت صید او را باز کرد
گفت یا صاحب نوا دستم بگیر
بخشمت صاحب نوادر نغمه شد
کامدش از منصب خلعت سرورش
بود در جان و دلش نوعی نوا
خواست اطمینان خلعت را بجان
گفت ایمان نیستت گفتا بلی
چونکه اطمینان خلعت اندر اوست
بر خلیلی جانم ارزنده شود
کز عطای دوست جانم شد خلیل
رو بگیر از طیرهایم چار طیر
پس بهر کوهی بده زان چار قسم
شمس اطمینان شود تابان ترا
حکمت ما بین در اطمینان عیان
پس کبوتر رمز این مرغان بیاب

چهار نفس

این بیانی باشد اندر چار نفس
ای که از خلعت همی خواهی نشان
در تو پیچیده جهان اکبر است
در وجود خویش باری آرسیر
زاغ باشد نفس اماره تو را
نفس لوامه چو طاووس گزین
ملهمه نفس خروس وقت خوان
آن کبوتر مطمئن نه نفس بین
چار کوهت جان و دل هوش و شکیب
چون که از فرمان رب این چار را
پس بفرمان ربیت گوئی بیا
رب بود پروردگار جان تو

باشدش گرچه بسی اطوار نفس
منقطع کن رشته جان زین و آن
تانگوئی خلعت کی درخور است
چار نفس در وجودت چار طیر
کان کشد بر جیفه بیچاره تو را
سر پهای خجلت و دارد انین
کایدش الهام جان از قدسیان
بازگشتی جانب ربش بین
هر یکی این چار را دارد نصیب
کشتی و بگذاشتی در چار جا
هر یکی آیند فرمان بر ترا
رب بود آن نور اطمینان تو

رب که باشد شمس اوج اهتدا
رب که باشد آن امانت را امین
تحفه صلوات از جان آفرین

مهدین را پیشوا و مقتدا
رب امین و حسی رب العالمین
بر امین سر رب العالمین

امانت حق

این بیان اندر امانت آمده
از امانت رمزی آمد در میان
حق امانت عرض کرد و آسمان
حمل کرد انسان نادان ظلوم
آسمان روحانیان عالم است
ارض خود جسمانیات عالم است
کوهها بین زمین و آسمان
آن علوش جنبه روحانیش
کیست انسان آنکه این سه مرتبه
با وجود ظلمت جسمانیش
شد امین این امانت عقل بین
عقل چه آنکه بیانش گفته شد
عقل را باشد حقیقت حسن ذات
حسن را احسان حقیقت آمده
نوع خاصی از بنی آدم نشان
چيست احسان رهنمائی سوی دوست
گر امانت مطلق تکلیف بود
گر نیاید باورت ابلیس بین
ماخلقت الجن والانس آیتش
حامل آن غیر انسان کس نشد
صاحب احسان نبی است و امام

کز چه رو آنرا امین انسان شده
یاری حق معنیش سازم بیان
با زمین و کوه پیچید از آن
با وجود آن همه نور علوم
یا که اجسام لطیفه موهم است
یا که اجرام کثیفه در هم است
برزخ آمد صورت برزخ عیان
جنبه مسستکبری نفسانیش
جمع آورده است در یک مرحله
با وجود نفس و آن نادانیش
عقل امانت بین ز رب العالمین
این در از حق الیقینت سفته شد
مجمع البحرین اسما و صفات
خاص انسان آن حقیقت آمده
دارد از احسان کرمناش شأن
مغز را دریافتن در عین پوست
جن ز میدان همچو گویش میربود
آن عبادتش گواهی بس مبین
مجملا حمل امانت غایتش
غیر انسان صاحب احسان کس نشد
هم امین و هم امانت والسلام

مناجات

ای ز احسان تو محسن جان ما
ذکر تو آیات اطمینان بود
آن صلاتی که عمود دین ماست
مؤمنانت خاشعون اندر صلوة
مؤمنانت حافظان بهر نماز
ای نموده بر خلیل از امتنان
ای نثار حسن صوت جبرئیل

جان ما محسن ز اطمینان ما
بی طمأنینه کرا ایمان بود
بی طمأنینه ز مؤمن نارواست
مؤمنانت فاعلون اندر زکوة
آن نمازی را که دارند اهل راز
پادشاهی زمین و آسمان
از تو جان و جمله اموال خلیل

ای ز خلعت جام بخش اصفیا
جان ما جام خلیلی از تو یافت
زنجبیلی جاممان چون هوش برد
زنجبیلی جاممان تامتت کرد
زنجبیلی باده مان اندر مذاق
چون روان شد طاهر از زنگ فراق
جان شدم مشتاق بر جام طهور
جرعه ای در کام از آن جام فشان
تا که گمردم شیعه ابراهیم را
قوم آذر را بحق منذر شوم

مست ازین می جان جمله اولیا
هم شراب زنجبیلی از تو یافت
رنگ زنگ غفلت از جانمان سترد
بیخود از هر نیست و هر هست کرد
شد روان شست از روان زنگ فراق
بر طهوری باده آمد اشتیاق
ای طهوری جام تو از خم نور
بر سریر امن و آرامم نشان
رو برب آرم دل تسلیم را
بر ضلال ورشدشان مخبر شوم

بت پرست

این بیانی باشد از اهل سیاق
ایها القوم الذی فی الاعتکاف
آن شغافی کز زلیخا شد عیان
ایها القوم الذی فی الاشتیاق
آنکه سینه آمد از سوء خلق
آنکه یایش از ید خائن بود
از الف اغماض چشم آمد ز داد
قاف آن از قلب قلاب آیه است
ای که باشد نامتان یکتا پرست
گر ابا از بت پرستیتان بود
سیم و زر هر جا بود سجده برید
بلکه این سجده خشوعش بیشتر
بت اگر چه لایضر لاینفع است
گر ز نفع آخرت بگذشته آید
بت پرستی شما دارد ضرر
بت پرستان را بت زرگر خداست
کفر ایشان چیست جز آنکه جماد
هم شما را اعتقادی این بود
واسطه راه خدا چون آدم است
غافل از این کادم بیجان فناست
صورت آن آدم بیجان بت است
صورت آن آدم بیجان مجاز
بر شما گرمشته شد مسئله

که پرستار بت اند از این سیاق
بر تماثیل زرو سیم از شغاف
از هوای یوسف آن جان جهان
بر تماثیل زرو سیم از سیاق
سوء خلقی کش بود روسوء خلق
ید خائن کاش بریده شود
چشم اغماضی الهی کور باد
قلب قلابی قساوت مایه است
بت پرستی از شما کی درخور است
بر شما باللّٰه ثابت می شود
سجده ای که پیش حق می آورید
هم خضوعش در رکوعش بیشتر
ضرر دنیائی ندارد بت پرست
چشمتان بر سیم و زر گشته سفید
بهر دنیا ای گروه کور و کر
در عقیده بر خداشان رهنماست
واسطه کردند در راه رشاد
که بود زرهادی کوی رشد
صورت آدم پرستد بت پرست
و آن فنا کی واسطه راه بقاست
جان آدم در حقیقت حق پرست
جان آدم از حقیقت سرفراز
زود آسان حل شود این مشکله

آن مجازیتان حقیقت آمده هرکجا یابید از آن قالب نشان آن مجازی بت شده بهر شما صورت انسانیش بر هم زده پس ثبات آرید اندر بندگیش در نماز آن را حضوری می کنید لا صلوة تم الا بالحضور گر نوشتیم این سخن از کفر نیست صورت آدم بت کافر بود آن کند بر صورت آدم وجود حجتی دارد که ابلیس از قدیم صورت آدم چو وجه الله خاص لیک آن صورت که با جان توأم است نه مراین صورت که زرجانش بود صادق آن وجه الله باقی عیان صورت انسانیت هست از خدا آن کتابی هست بنوشته مبین هیکلی کرده بنا از حکمتش مختصر از لوح محفوظ است آن حجتی بر اهل انکار آشکار صورت آن صورت از سیم و زر است ای ستمکاران گول زر پرست آن کند بر صورت آدم وجود مر شما را ما حاصل چه از رشاد جز خدا نبود پرستش را سزا گر شما گوئید کز آباء خویش بوده آباء شما در گمراهی بشکنم بالله بتهای شما راست می گویم نه بازی می کنم ربتان رب سموات و زمین آن خلیل الله چون بتهای شکست من که بتهای شما را بشکنم گر از آن باور ندارید این عمل گر از آن خواهید پرسید این سخن خود نتیجه هستم از اعمالتان

قالب آن بت ره دینتان زده می شوید از جان ودل سجده کنان در حقیقت برخواست رهنما نام آن دینار یا درهم شده موقن اندر هستی و پابندگیش از حضور قلب دوری می کنید این حضوری بر شما کرده ضرور ز آنکه قول کفر من از کفر نیست قالب آن بر شما داور بود کاین بود از صورت آدم نمود سجده آدم نکرد و شد رجیم جان کند از بت پرستی آن خلاص جان کدام آنکه بجانان همدم است وجه زر بهتر ز جانانش بود معنی ئی کرده از آن صورت عیان حجتی اکبر ز روی اهتدا از کف کافی خداوند مبین مجمع جمله صور آن صورتش شاهدهی بر کل غائب در جهان هم صراطی بین جنات است و نار می نماید سجده باز آن بت پرست بت پرست از زر پرست آن بهتر است آدمی کز اولیاء الله بود جز پرستش پاره ای را از جماد لا اله الا هو معبودنا این پرستش گشته ما را دین و کیش نیست گر از گمراهیتان آگهی جانتان سازم بحسرت مبتلا بر صنمتان حیل ساز می کنم هست و هستم من بر این از شاهدین افتراضی بر بت اکبر بیست گردنی را این خیانت افکنم وین عمل بر آن نباشد محتمل از زبان حال می گوید که من بر سر اعمالتان شد مالتان

نیست کاسر بهر بتهای شما چون عملهای شما زربندگیست حضرت معبود در قرآن عیان آن کسانی که طلا و نقره را کم کنند انفاق مژدهشان بپر که بتابند آن طلا و نقره را داغها بر پشت و پهلوها کنند کاین بود گنجی که خود بگذاشتید پس بکام جان چشید این جام را ای گروه زرپرست آگه شوید هست تاکی از خیال سیم و زر بهر دفع این مرض از جانتان آن شه کون و مکان جل علا کز شما بتهای زیرین بشکند بوکه آگه از عملاتان شوید زر پرستی حق پرستتان شده ز آن سبب اهل سیاق اندر جهان بر شما گشته کرام الکاتبین

در حقیقت جز عملهای شما بندگی زر همه دانید چیست آیتی فرموده بر زر بندگان گنج بگذارند و در راه خدا از عذاب دردناک مستتر داغ بگذارند از آن جبههها زمین خطاب آن جمله را آنها کنند این علم خود بهر خود افراشتید چون از آن دانید حاصل کام را سوی کوی زرپرستی کم روید نه بدل فکری و نه هوشی بر از حکیم جان رسیده این نشان بر شما بگماشته این پادشا آتش حسرت بجانها افکند رو بسوی حق پرستی آورید حق پرستی مهمل و سست آمده آن سیاقی که حروفش شد بیان رحمة اللّٰه علیکم اجمعین

زکوة

این بیان باشد در ایتاء زکوة ای گروه مؤمنین موقوفین تزکیه نه فرض نه سنت کنید آن زکوة فرض از ایمان بود حضرت واهب کریم ذوالجلال اللذین ینفقون اموالهم حبهای ز آن هفت خوشه می شود هم مضاعف هرکه را خواهد دهد اوکه در راه خدا انفاق اوست ای که در راه خدا چیزی دهی قول معروف تو بهر مغفرت بهتر است از صدقه ینبوع من ظاهرا من تو می باشد اذی حضرت و هاب واسع آن علیم همچنانکه بی نیازست و کریم

فرض و سنت از مثال پادشاه از کتاب حق هدی للمتقین لاف ایمان لاف احسان می زنید آن زکوة نفل از احسان بود در مثل فرموده در انفاق مال فی سبیل اللّٰه اعلم مالهم هر یک از آن خوشهها را حبه صد منفقان را باز از آن هفت صد از پی انفاق اذیت کی نکوست به که منت ز آن بجان خود نهی بهر رد سائل اندر معذرت بگذرد از من وادی بشنو سخن باطننا من تو اشراک خدا ظاهر و باطن غنی است و حلیم در عقاب منع تو باشد حلیم

وعد او را آیه وسع و علم دان
وسع بخشد هرکرا داند سزا
ای گروه مؤمنان باذکرا
مثل آنکه در ریا انفاق کرد
مثل سنگ صاف که خاکش بود
خاک چون شد نیست قابل زرع را
واللذین ینفقون اموالهم
هست چون باغی که بر تلی بود
بار آن گردد مضاعف بیگمان
بشنو ای ایمان بجان گردیده ثبت
میدهی چیزی چو در راه خدا
کز جنانت گربود انفاق تو
چشم پوشی ز آن اگرچه حق تو است
صدقه‌ای را چون اراده می‌کنی
می‌دهد شیطان تو را از فقر بیم
گویدت لاشک چو یک از ده رود
خوف فقر آید گریبانگیر تو
وعدۀ شیطان ره دینت زند
ای که هستی از گروه مؤمنین
نفل را یکدانه هفتصد میشود
گریقین داری که الله صادق است
این عمل را علم چون حاصل شود
آن حکیم است و برد خیرکثیر
نفقه و نذر تو میداند خدات
صدقه ظاهر نعمهای بین
نیست از تو بر من ایصال هدا
نفقه خیر شما بهر شماست
گر خدا توفیق‌تان از نفقه داد
آنکه در راه خدا محصور شد
جاها لان دانند او را اغنیایا
میتوان اشناخت از سیمایشان
نفقه آنانکه کنند اموالشان
اجرشان نزد خداوند علیست
نازل است این آیه در شان علی
بود با آن شاه ملک لافتی

ازوعید آیه غنا و حلم دان
منع ورد را هم یقین دارد جزا
صدقها باطل مسزاید از اذی
آن ریا ز ایمان او برکردگرد
بارش تند آمد و خاکش ربود
بگذرای منفق ز من و از ریا
فی رضاء الله اعلم مالهم
بارشش و ابلل و یاطلی شود
بیگمان گردد مضاعف بار آن
انفقوا من طیبات ما کسبت
خوش بده هر خوب و هر پاکیزه را
اخذ آن باشد بجان بس شاق تو
از خیانت نیست انفاقت درست
نفقه‌ای کم یا زیاده می‌کنی
فاستعد بالله من شر الرجیم
در حساب و در عدد نه می‌شود
بخل درگردن نهد زنجیر تو
وعدۀ حق را فراموشت کند
آن زکوة فرض ده بالا بین
بلکه از هفتصد هم از ید می‌شود
جاننت از این می‌شود بالله مست
عالم این علم چون عالم شود
بر عملها چونکه حق باشد خبیر
ظالم است آن مانع نذر و زکوة
صدقه مخفی بود بهتر یقین
لیک ان الله یهدی من یشا
وعدۀ حق صدق و مقرون و فاست
مستحقش را هم او کرده است یاد
آنکه از کسب و عمل معذور شد
از تعفف یا زالحاف غنا
سوء حال و رنگ زردیشان نشان
روز و شب چه آشکار و چه نهان
هم بر ایشان هیچ خوف و بیم نیست
نیک حال آنکه علی را شد ولی
تاجدار انما و هل اتی

چار درهم پس تصدق کردشان
 آمد این آیه فرو درشان او
 این حدیث است از امامین همام
 چون بیان صدقه و ازنفقه شد
 آن کسانی که ربا رامی خورند
 بر نمی خیزند الا چون کسی
 خبط شیطانی بود ممسوس آن
 نه چو مصروعی که آگاهیش نیست
 این عذاب و این عقاب جانگزا
 بیع را کرده حلال آن پادشاه
 هرکه وعظ ربش آمد دستگیر
 و آنکه گوش جان آن نشنید پند
 در محاق افتاد مالش از ربا
 این زمان غیر از ربا داد و ستد
 ی‌محق الله الربا اشنیده‌اند
 در حقیقت بر خدا انکارشان
 قول حق را کذب می‌دانند و زور
 اتقوا الله ای گروه مؤمنین
 واگذارید آنچه باقی از ربا است
 ورنه بر حرب خداوند و رسول
 بازگشتی هست اگر در حالتان
 ن‌ز شما ظلمی به مدیونان رسد
 گر بود ذوعسره آن مدیون زار
 و تصدق می‌کنند آن بهتر است
 ای گروه اغنیای مترفون

روز و شب در آشکارو در نهان
 نیکبخت آن شیوه احسان او
 باقر و صادق بر ایشان بس سلام
 از ربا شد چند بیتی گفته شد
 چونکه سر از قبر بر می‌آورند
 که مخطب کرده شیطان بسی
 هرکه شد ممسوس آن مصروع دان
 بل کز آگاهیش در آن ناخوشیست
 هست از آنکه گفت بیع است این ربا
 هم ز حکم آن حرام آمد ربا
 مس شیطان رانشد جانش اسیر
 دین شدش از دست و جانش دردمند
 در جحیم افکند جانش را خدا
 نیست لیکن هستشان شرعی سند
 لیکن میدانند قولی ناپسند
 نیست جزانکار بر حق کارشان
 غره گشته بر خداوند غفور
 گر شما را هست راه و رسم دین
 گر شما را در دل ایمان خداست
 اذن گیرید ای گروه ناقبول
 م‌ر شما را هست رأس مالتان
 نه زم‌دیونان شما را آن رسد
 یس را باشند اندر انتظار
 چونکه از مؤمن تصدق در خورست
 اتقوا یوماً الی الله ترجعون

خطا و عطا

باز آمد بر سرم شور سخن
 یاد آمد بازم از میقات رب
 چیست تکریمات رب الواح نور
 چیست آن مفتاح آیات هدا
 از خطا چیزی نمی‌بینم صواب
 آن کتابی کز خدا آمد زیور
 آن زیور انجیل یا فرقان بود
 چیست قرآن جمع احکام رشد

جان شدم موسی و دل طور سخن
 مستعد جانم به تکریمات رب
 بهر مغلاق ظلم مفتاح نور
 فارق بین الصواب و الخطا
 جز عطاکش قافیه شد در کتاب
 آن زبوری که بود مستور نور
 یا که طور توسط یا قرآن بود
 هست فرقان فرق راه نیک و بد

فرق فرقانی بدل هرکس نیافت
جمع قرآنی بجان هرکس ندید
جمع قرآن فرق فرقان گر شود
چونکه فرقان فرق نیک و بد بود
از دو دنیا هرکه شد جانش خلاص
انبیا و اولیا ز احسان خاص
عام را عامیت احسان وجود
باشد آن حمل امانت خاص را
اصطفا چه صافی از غیریت است
مصطفی فرموده سلطان عطا
زین بیان فرموده آن فخر انام
آخرت گر چه ز نیکان آمده است
هرکه را این حب شود بر دل غطا
خای خبیت از خطا خود هست باب
گو و بعجز آبر در شاه عطا
چون خطا آمد مقابل با عطا
بر خطا عرض عطایا چون بود
طای طغیانی شود خود طای طیب
عالمین را نیست عمدی جز خطا
چون بحق تصدیق را دانا شوند
زین بیان آمد شفیع المذنبین
رحمت للعالمین آن شاه جود
ذات پاک اوست فرقان خدا
وصف شان اوست قرآن مبین
او بود او صاحب خلق عظیم
او که موتون الزکاتش اصفیاست
اوصیای اوست موتون الزکوة
آن زکوة اوصیا ایتاء علم
آن صلوة اولیاء اشراق نور
گر نمی دانی حضور قلب چیست
هست بر ایمان سکینه رهنمون
می کند شمس سکینه گر طلوع
وز حضور قلب می یابی نشان
صورتی دارد سکینه در قلوب
تا که از صورت کنم معنی بیان

نور ایمان در دلش هرگز نتافت
جمعیت از او نشد برکس پدید
در دل و جانست شوی عین الرشید
نیک و بد رمز دو دنیا می شود
خاصه احسان بود احسان خاص
بایشان شد بر عباد الله مناص
آنکه خاصان را بود احسان وجود
خلعت احسان و خاص اصطفا
چیست غیریت دو دنیا هست و پست
حب دنیا هست رأس هر خطا
هست دو دنیا بر اهل الله حرام
نیکی نیکان ز نزدیکان بد است
آن غطا اندازدش جان در خطا
طای ز طغیان و الف از اریاب
بر خطایا معترف توبه نما
بر عطا گردد مبدل آن خطا
خای خبیت عین اعطا می شود
و آن الف گردد ز احسان حیب
ز آنکه نادانند حق و صدق را
مورد تکریم کرمننا شوند
وصف شأنش رحمة للعالمین
آنکه باشد حضرتش تاج وجود
شاهد این معنیم حکم و قضا
مجمع احسان و اخلاق گزین
من علیه سلم الرب الکریم
هم مقیمون الصلاتش اولیاست
اولیای او مقیمون الصلوة
علم اخلاق حسن اعطاء حلم
از حضور قلب فی ذات الصدور
نور ایمانست بدل ز آن پرتوی است
امنیست باشد نتیجه در سکون
در دلت دل گرددت عین لموع
انزل الله السکینه خوش بخوان
معنئی هم باشدش دلدار و خوب
معنئی هم آم از صورت میان

سائلی از حضرت شاه رضا(ع)
 آن سکینه قلب خلق عالمین
 در جوابش گفت: ریح من جنان
 آن سکینه هست بادی از جنان
 از سکینه معنی صورت بیان
 ترجمه آن در لغت آرام شد
 در حقیقت نیست آرامی بدل
 منفصل از کثرت دل چون شود
 دل ز قید ما سوا لاقید شد
 صید واحد آنکه این دام جهان
 هر که او را صید شد صیاد شد
 بنده آن باشد که آن فرمانبر است

سائل آمد مر سکینه قلب را
 لنگر فلک سماوات و زمین
 ولها وجهه کوجه الانسیان
 وجهی او را هست همچون انسیان
 آمد اکنون معنی معنی بدان
 کان بقلب از لطف حق انعام شد
 تادل از کثرت نگردد منفصل
 چون ز قید ما سوا بیرون شود
 صید واحد را چو از جان صید شد
 هشته صیاد ازل بر صید آن
 هر که او را بنده شد آزاد شد
 آنکه فرمانبر نباشد فاجر است

سکینه قلبیه

ای که میخواهی بجان آرام دل
 صید صید واحد آن صیاد تو
 بنده فرمانبر جانیش باش
 همچنانکه هر چه باشد بنده را
 باش عریان در حضور حضرتش
 گر نماز و روزه می فرمایدت
 و ربخشد چون سلیمان شاهیت
 و وزارت بخشدت آصف صفت
 و چو قارونست دهد گنج روان
 گر بصحرا و بر بدریا راندت
 هر چه فرماید بجان فرمان برش
 چون بکلی از خودی بیرون شدی
 هر چه آید پیش تو در این طریق
 چون بجز فرمان یارت کار نیست
 در همه احوال باشی در نماز
 درد تو اعمال تو واحد شود
 ملک آرامت مسخر لایزال
 هر سه مرحل از یقین طی آمده
 معنی ئی از آن سکینه شد مبین
 بر امیر المؤمنین از حق سلام

با حضوری تاشوی زان متصل
 آنکه در صیادی است استاد تو
 هر چه هستت بیش و کم پیشش پیش
 باشد از مولا چه پنهان چه ملا
 جان و تن را وقف کن در خدمتش
 و همه در یوزه میفرمایدت
 زیر حکم آرد زمه تا ماهیت
 و رکنند در مصر هستی یوسف
 و چو ایوبت دهد رنج روان
 گر بد دنیا و بعقب خواندت
 باش از جان و ز دل فرمانبرش
 زلف آن صیاد را مفتون شدی
 راحت جان تو باشد ای عشیق
 جمله کارت جز حضور یار نیست
 و آن نمازت را حضوری کار ساز
 حال تو در خدمتش سرمد شود
 گردد از افضال حق جل جلال
 در دو عالم حی از آن حی آمده
 انزل الله فی قلوب المؤمنین
 باد بر اولاد و احفاد گرام

یا امیرالمؤمنین ای شاه جود
 ای طفیل آدم از تو هست و بود
 نوح را جودت بفلک ابتلات
 ز آن سمت منجاش جودی نام شد
 ای سکینه از تو و ابراهیم را
 بر ذبیح آن نور تسکین تو تافت
 ای بدلهامان سکینه نور تو
 ای سکینه از تو ایمان را ضرور
 این پروریان شوخ دلفریب
 رویشان از تو سکینه دل و جان
 عاشقان را کو سکینه غیر عشق
 چون سکینه عشق دم سازی کند
 آن سکینه عشق غیر از حسن چیست
 حسن مرآت حضور عاشقان
 حسن را احسان محسن شد مبین
 محسنانند انبیا و اولیا
 از سکینه جانمان پروردار
 حق ذات مصطفی حسن ازل
 حسن و احسان و حسن محسن حسین

ای بدامت صید صیاد وجود
 ای ز تو آدم سزاوار وجود
 هم سکینه لطف گردد هم نجات
 جودی او را مسکن و آرام شد
 در جحیم تن گداز جانگزا
 گشت تسلیم و سکینه از تو یافت
 جان چو موسی آمد و دل طور تو
 کز سکینه می شود دل با حضور
 غارت هوش و دل و جان و شکب
 مویشان حبل المتین عاشقان
 چه در این دریا سفینه غیر عشق
 در سفینه عشق جانبازی کند
 آن سفینه نیست غیر از حسن نیست
 حسن مشکوة ظهور نور جان
 حق بود محسن یحب المحسنین
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 کان رساند در حضور یار بار
 نور اول آن حیب لم یزل
 خاص ذاتش از اله العالمین

«مناجات»

یا اله العالمین ای ذات حسن
 ای حبیب صاحب خلق عظیم
 ای که امر توسط ایتاء زکوة
 دوستم بر دوستان اولیات
 از زکات حسن چون شد رزق ما
 وسعت آن رزق چه حفظ صلوة
 حفظ آن چه جمع اخلاق حسان
 ای صلوة انبیا را از تو نور
 از حضور قلبمان آرام ده
 تا شود ایمن دل و مؤمن شویم
 این کرامت کرده ای ما را بدل
 منفصل گردیده از کثرت چو جان
 همچنانکه صید قید توسط جان
 تا بکلی منقطع گردم ز خود

در هوای حسنت از ذرات حسن
 ای نجیبت رایت جاه کریم
 مستحقت دوست به ایتاء الزکوة
 مستحق جانم به ایتاء الزکوة
 وسعتی بخشش از کرم آن رزق را
 حفظ آن جان را بود حرز نجات
 جمع اخلاق حسان آرام جان
 از حضور قلب فی ذات الصدور
 بر صدور ما کف آرام نه
 در مهتاد امن و ایمان بغنومیم
 جان ما از این «زکثرت» منفصل
 جسم را هم زین مشقت و ارهان
 جسم را هم ساز صید قید آن
 منقطع گردم ز ترک نیک و بد

نیک و بد را نسبت اثینیت است
باده توحیدمان در جام جان
ساقی بزم کرم جامی بده
ساقی جام عطا انعام کن
ساقی میخانه احسان حسن
مستم از پیمانۀ احسان نمای
عشق تو پیمانۀ احسان ماست
جسم و جان ما پر از صهبای عشق
جسم چون هجران بود روپوش وصل
جرعه‌ای بخشای و سرگرم نمای
درد ما اعمال ما واحد شود
حق احمد نور ذات واحدت
بس صلات و بس سلام زاکیات

جان ما از بادۀ توحید مست
جسم را هم جرعه‌ای از آن چشان
جسم و جان را امن و آرامی بده
منعم از صحبت انعام کن
محسنم ساز از می احسان حسن
چون از آن بادۀ است جان احسان نمای
پر از آن پیمانۀ جسم و جان ماست
جسم و جان ما خم و مینای عشق
چند جان در برکنند روپوش وصل
تا شود جان را زرو پرده ربای
حال ما در خدمتت سرمد شود
حق حیدر عین نور سرمدت
هم بر احمد هم بحیدر دایمات

جبر و اختیار

باز دامان سخن آمد بکف
هر طرف بی اختیارم می کشد
تا ز جبر و اختیار آرم میان
جبر چه اشکسته بندی استخوان
استخوانی بشکند چون از تننت
چون حکیم آید که بندد استخوان
آه و افغان گبر بود بی اختیار
واجتبارت گرچه می آرد فزع
اجتبارت گر نخستین کرد سست
در حقیقت جبر خیرت آمده
اجتبارت را مآل است اختیار
زین سبب فرموده جبار علی
گر رسدشان خیرگویند از خداست
حق آن قل کل من عند الله است
همچنانکه مردمان این زمان
حق چو پاداش از عملهاشان کنند
فاش می گویند این ظلم از کجاست
ای گروه جاهل بی دادگر
قتلشان کردید با چوب و بسنگ
تابعانشان نیز اخراجی شدند

می کشد بی اختیارم هر طرف
سوی جبر و اختیارم میکشد
هرکناری صد معانی و بیان
از حکیم اشکسته بندی بین عیان
لازم است اشکسته بندی کردنت
سرکنی بی اختیار آه و فغان
نیست از جبار هست از اختیار
لیک از آنست می شود دفع و جمع
استخوانت ز آن ولی گردد درست
اجتبارت اختیار جان شده
اختیار است اختیار است اختیار
آیتی میسوط بانص جلی
ور رسد شر بر رسول آن افتراست
داند این آنکه ز حکمت آگه است
می کنند از ظلم قتل بیکسان
قتل واسرو خوار و رسواشان کند
جمله ار شومیت درویشهاست
بود این شومیت از درویش اگر
با وجودی که نمی کردند جنگ
پس چرا آمد شما را این گزند

این عمل گرا از شما بودی صواب
این عمل گرا از شما بودی ثواب
این عمل گرا از شما بودی نکو
این عمل گرا از شما بودی درست
این تطیر از شما نبود بجای
جمله می گوئید ما را گرشراست
بنگرید اندر عملها تان نکو
هست پاداش عملها این بلا
قطع باران از چه از حناطبه
جور سلطانی اگر چه نارواست
نقص محصولات از ناپاکی است
اسر چه پاداش باشد از سفاح
هست بیماری دوی آن مرض
این و با کز بهر اطفال آمده
از شما گرتربیت می یافتند
از طفولیت سوی جنت شدند
مالکم یا هؤلاء القوم ما
خیر باشد اختیاری از خدا
نفس چون از حد تجاوز میکند
مغز باشد و آن چو اشکست استخوان
استخوان چه قدرت افعال نیک
چون بلیه آورد پیشش خدا
از عسسی آن تکرهواش یثاعیان
زین سبب فرموده پیغمبر که گبر
ضد این را نیز فرموده که گبر
زین بیان معنی دیگر گوش دار
گبر را آتش فروری دین بود
نه مرآن جبری که بنده استخوان
گبر افروزد بکانون آتشی
لیک این جبری بجان آتش زند
گوئیا جبار قهار ازالست
کز تطاول بر ضعیفان در جهان
جز تکبر نیست موئی در تنش
چونکه در راهی رود دامکشان
آتش افروزد ز دست و از زبان

از امل بایستتان شد کامیاب
از چه نازل بر شما شد این عقاب
دربدر از چه شدید و کو بکو
پس چرا آن شجره ز قوم رست
ز آنکه باشد با شما طیره شما
شومی درویش ژولیده سراست
جان و دل بدهید از آنها شست و شو
این بلا پاداش ظلم است و جفا
سیل ویران کن ز منع ترکیه
این جزای آکل سحت و رباست
نقص معمولات از بیباکی است
آن سفاحی که بود ضد نکاح
که بدلهای هست از سوء غرض
بهرایشان نیکی حال آمده
از جهنم ترکیت می یافتند
رسته از اعمال زشت ناپسند
که نمی دانید شر و خیر را
شر بود مراکتسابی نفس را
استخوان اندر تنش می اشکند
بازماند از عمل فاش و نهان
مغز چه آن نیت اعمال نیک
جبر بیند جبر خیر است و هدا
هست شادی روان جبریان
هست هرکس مذهب او نیست جبر
هست هرکس مذهب او هست جبر
معرب گبر است جبر ای هوشیار
نیز جبری را هم این آئین بود
آن کش از کبر و تطاول هستشان
هست از آن آتشش حال خوشی
از تکبر وز تطاول وز حسد
منصب جباری او را داده است
گشته پر از مغز او را استخوان
آتش افروزد جهانی دامنش
از تطاول می شود آتشفشان
ز آن بسوزد از ضعیفان خان و مان

آتش افروزی گبر از این به است
 آتش افروزد بجان خویش گبر
 گبر بکانون آتش افروزست آن
 داد ازین مسلم لقب جبار ما
 کیست مسلم آن کس از دست و زبان
 مسلم آن باشد که از دست و زبان
 و آه از این ظالم لقب جبار و آه
 جبر آن اشکسته بندی آمده
 کیست آن مسلم لقب جبار کیست
 مال مردم را بیاطل میخورد
 واعظ است و گوش او نشنیده پند
 یأمرون الناس بالبر شأن او
 یشتری من آية الله بالقليل
 کیست آن ظالم لقب جبار که
 از تکلف می برد گر مال کس
 گر بگیرد از کسی چیزی نخست
 میتوان گفتن که حق السعی اوست
 باشد از فرمان شه جل علا
 باز آن سعیه سوف یبری
 فرق این جبار و آن جبار بین
 آن یکی از گبر بدتر باشد او
 آن یکی را جبر دین حق بود
 زین سبب فرموده پیغمبر که گبر

با وجود اینکه حق را گمره است
 آتش افروزد بدین و کیش جبر
 با سلامت باشدش دست و زبان
 کز زبان و دست او بارد جفا
 با سلامت هست جان مسلمان
 مسلمان را یار باشد در جهان
 کاندرا آن کردند خلقی اشتباه
 مصلح اشکستکی ما شده
 آن که خلقی ازورایش مقتدیست
 پرده مردم بیاطل می درد
 خود طیب جان و جانس دردمند
 ثابت اندر خویشتن نسبان او
 مستحق لعنت رب جلیل
 آنکه باشد ظاهرراً درمهلکه
 لیک باشد دادیان را دادرس
 میکند اشکستگیش آخر درست
 حق سعیه گر بگیرد او نکوست
 لیس للانسان الاماسعی
 هست حکم حاکم جبار ما
 این یک از اخیار و آن ز اشرار بین
 مورد لعن پیمبر باشد او
 دین حق ز آن جبر با رونق بود
 هست هرکس مذهب او نیست جبر

جبر

باز بشنو معنی دیگر ز جبر
 بشنو این معنی برو جبار باش
 احمد مختار سلطان رسل
 در غزای مدبران با عناد
 گشت از اقبال مژده آورش
 هستشان این آیه حجت جبریان
 همچنین لاجولشان آمد سندن
 چونکه دورند از مقام مارمیت
 این مقام انبیا و اولیاست
 نفس ایشان ناطقه قدسیه است

پس کن از پیش نظر این تیره ابر
 مظهر و مستظهر مختار باش
 امجد ابرارها دین السبل
 داد چون آن خاک او باری بیاد
 مارمیت اذرمیت از داورش
 چون ندانستند ازین معنی بیان
 واعجب لاجول از این مستند
 سوی این معنی نمی رفتند لیت
 انبیا و اولیا را حالهاست
 نه همه حیوانیه حسیه است

گرچه نامیه نباتیشان بود
 لیک کلیه الهیشان مدام
 مارمیت ز آن مقام معتلی
 همچنین لاحول از آن جای رفیع
 این مقامت گر بود جبری نکوست
 آرزوی جان ما جبر است جبر
 این نباشد جبر باشد اختیار
 اینکه فرمودند باشد همچو گبر
 هست چون منسوب جبری بر قدر
 فاش فرماید مجوس امتند
 نیست خود حکم قضا را ارتداد
 خاک را کی حد منع باد هست
 آب اگر آید بروی کار او
 زآنکه جبار قدر باشد قضا
 نفی تفویض از قضا باشد روا
 چون قضا جبار آمد بر قدر
 خاک چون در رهگذار باد خفت
 ور بآب معرفت ممزوج گشت
 جمله اشیا زندگیشان آب شد
 آن نفخت فیه من روحی است باد
 نفخ جباری بود حکم قضا
 گر نبودی نفخ جباری چسان
 چون بآب معرفت تخمیر یافت
 چار ارکان دید در تسخیر خویش
 حکم فرما از قضا آمد قدر
 گفت لاحول ولا قوۃ روان
 از قدر اندازه باشد ترجمه
 لوح محفوظ است آن حکم قضا
 این معانی شاه در جلد نخست
 هرکه می خواهد بیان آن مبین
 معنی دیگر ز جبرت گوش کن
 نفس را مجبور می باید نمود
 گر به آن تفویض کردی اختیار
 مولوی معنوی شیخ کبار
 «گر نماز و روزه می فرمایدت

بدوش از نطفه مقررش درکبد
 نوشد از جام الهیه مدام
 هست عین جبر باللّه العلی
 نفس حیوانیه را باشد منیع
 ای بساکس کین مقامش آرزوست
 هرکه این جبرش نه آن گبر است گبر
 و اختیار از خیر نیکو یار دارد
 هرکه باشد میل جانش سوی جبر
 از قدر بشنو ز پیغمبر (ص) خبر
 که بدانند از قدر اطلاق و بند
 با قدر ممزوج چون خاک است و باد
 نه تواند ز استتاله باد رست
 بگذرد از جبر او جبار او
 فهم کن لاجبر و لا تفویض را
 نفی جبرت از قدر نبود خطا
 شد قدر مقدر از این رهگذر
 شد غبار و جملگی را باد رفت
 باد آمد نیک از آن درگذشت
 مستوای عرش رحمان آب شد
 جان فدای نفخه جبار باد
 یافت ز آن روح نفخ روح را
 خاک را زین نفخه می بودی نشان
 خویش را سر حلقه زنجیر یافت
 پس قدم برداشت از اندازه بیش
 دید بی اندازه چون عجز بشر
 از قدر این قدر آمد در بیان
 ترجمه بر لفظ باشد تبصره
 محو و اثبات از قدر شد بر ملا
 خوب فرموده است تحقیقی درست
 گو بچین گل از بهشت اولین
 ساغر دیگر از این می نوش کن
 از هواها دور می باید نمود
 اختیارش می برد سوی بوار
 اختیارش هست از این بیت اختیار
 نفس مکار است فکری بایدت»

نفس را خود ترجمه خود آمده خود بخود می‌شد اگر کس خویش بین گر نمی‌بایست مجبورش نمود مصدر تکلیف کلفت آمده خود تجبر می‌کند تکلیف را چیست تکلیف آن خلاف نفس ما کی شود مأموره بی‌تکلیف و جبر حق اطیعوا الله واطیعوا الرسول از اطیعوا اللهم ان مفهوم چیست از رسول آنکه ز جان فرمانبر است هر که آن فرمانبری از جان نکرد چیست احسان قسمت جبار ما عرض کردم شاه جان را در حضور از چه رو هر کس براه حق رود و آنکه حق را دشمن و با ظالمان گفت بشنوگفته معصوم را قد رضینا قسمه جبارنا قسمت ما کرده علم بی‌زوال هست لاشک مال فانی عنقریب گر نبودی جبر طول کبریا این قبول آمد تجبر رانشان زین بیان فرموده پیغمبر که گبر ای بنی آدم بجان آگاه باش کرد آدم را ز جنّت او برون تو ز امنیت از او غافل شوی او تو را می‌بیند و او را تو لا هر که باشد در حضور آن مؤمن است رکن ایمان تو می‌باشد صلوة هر زمانی کز صلوات غافل غافل چون مبتلا شد ناگهان ناخوشی گر سرزند از کار او که بر این بودند همه آبای ما بین که می‌گوید مجوسی زندقه گر نمیدانی که آن زندیق کیست گاه از آبا بتقلید هواست

خود بخود هرگز کسی دانا شده از چه بد تکلیف رب العالمین کرد تکلیف از چه سلطان ودود کان مرادف بامشقت آمده از تطاول وز جلال کبریا تاکنند مأموره این اماره را خور چو تابد تند بی تابست ابر کرده تکلیف و بود ما را قبول آن اطاعت از رسول و از نبی است مورد الطاف حی اکبر است جان ودل را مورد احسان نکرد جان ما باشد به آن قسمت رضا کای جمالت نور بخش نار و نور ظاهراً از کار او رونق رود دوست باشد ظاهراً اندر امان کرده توضیحی مبرهن بر ملا جان ما باشد به آن قسمت رضا قسمت اعدای ما فرموده مال علم باقی آمده ما را نصیب هیچکس قابل نبودی علم را چون ظلومیم و جهول ای نکته دان هست هر کس مذهب او نیست جبر خاک را بر جبهه شیطان پشاش باحذر کآمد تو را اندر درون غافل از نور حضور دل شوی در حضور آی و مخور از آن قفا چون شیاطین اولیا لایؤمن است با حضور آن مانع است از فاحشات مبتلا گردی بفحشا غافل گویید این تقدیر کرد و آسمان ذکر آبائی شود از کار او هست این افعال ما امر خدا تو مگوگر نه مجوسی زندقه آنکه بر جهل مرکب متکی است گه ز شقوت افترا بند خداست

ظاهر و باطن به عصیان مبتلا
امر آن پروردگار جسم و جان
گر شما گوئید مجبوریم ما
حکم جباری تطاول باشدش
روی زاری سوی مسجد آورید
دعوت حق را به اخلاص از یقین
همچنانکه کرد خلقت ابتدا
فرقه‌ای از آن هدایت یافته
فرقه‌ای گمراه و حیران آمده
نفس شیطان را گرفتند اولیا
جمله بر پندار خود از مهتدین
فتنه شیطان فعال ناسزاست
بر خدایست افترا اسناد جبر
افترای خلق نادیده عمل
فارق بین الخطا و الصواب
بر فراز منبر وعظ و رشاد
کای گروه مؤمنین آگه شوید
صدق باشد آنچه بینی بانظر
آنچه می بینی ببری از کذب و صدق
چار انگشت است باطل را بحق
امر جبار است چون قسط وجود
یا بنی آدم خذوا زینة شنو
چيست آن مسجد بظاهر زینتش
باطناً هم زینتی دارد بجان
رأس اخلاق حسان فرمانبرست
نه مرآن جبری که باشد زندکه
آیت جبار از فرمان عیان
قادر جبال خیار الخیار
اختیار ما افاضه هست از او
گر افاضه اختیار او نبود
امر ونهی بی افاضه اختیار
نیست مضطر شاه ما سلطان ما
اقتدارش کرد افاضه اختیار
ای افاضات تو بر جانها مفیض
سوء خلق ما و حسن خلق ما

منشأ این غفلت از ذکر خدا
قسط باشد قسط پیدا و نهان
ز اختیار کارها دوریم ما
بندگی حد تغافل باشدش
مسجدی کآنجا کند سجده عیب
مشغل باشید با ارکان دین
هم بسوی اوست عود و انتها
سوی جنات وصال اشتافته
اولیای فتنه شیطان شده
اولیائی که بود دوزخ خدا
فتنه شیطان بود پندار دین
افترا بستن بخلق و برخداست
لیک آن جبری که می باشد ز گبر
گفتن و از پی فتادن چون اجل
آنکه شد حبش کلید جمله باب
بین گوش و چشم انگشتان نهاد
سوی سوی افترا کمتر روید
آنچه گوشت بشنود باشد خبر
و آن خبر بین محتوی از کذب و صدق
فاصله کن فرق باطل را ز حق
امر جبار است می باید شنود
نزد هر مسجد مزین شو برو
لبس فاخر جسم طاهر قول خوش
زینت جان لبس اخلاق حسان
هرکه نه جبری از آن فرمان ببری است
بل برونست آورد از مهلکه
کبریای شاه را فرمان نشان
از تجریر کرد افاضه اختیار
زین افاضه جان جمله مست از او
از چه این تکلیف و این گفت و شنود
هست از سلطان ز راه اضطرار
مقتدر باشد بکل مایشاء
اقتدارش جبر و افاضه اختیار
ای همه جانها ز فیضت مستفیض
از کجا آمد چگاویم ای خدا

گر بگویم خلق بد از ما بود
عالی و سافل تو را باشد تو را
گر بگویم جمله از نزد خدا است
ور بگویم جمله من عند الله است
رهنمای جمله گمراهان توئی
بد نمی خواهد بخواهان نیکخواه
خواهش ما کن مطابق بر قضا
حق خیر المرسلین صدر خیار

حسن خلق از حضرت اعلا بود
لجه و ساحل ترا باشد تو را
جاهلان گویند کفر و ناسزا است
گمراهان قائل که قائل گمراه است
نیکخواه هر کجا خواهان توئی
نیکخواهی چون تو ما را نیک خواه
اختیار ما موافق با رضا
احمد مختار و اصحاب کبار

اختیار

باز شرحی در معانی اختیار
چون مجرد خیر باشد ز اختیار
اختیار ما افاضه مقتدر
اقتدار آن ازدواج نفس و روح
ازدواج هردوئی تولیدی است
خود مولد چیست از این ازدواج
ابتهاج آمد نشان اولیا
بین امرین گرب به امری قائلی
یعنی از جبار تفویض تو است
چون عنان اختیار آمد کففت
امر ونهی و اکل و شرب آمد صحیح
هر چه می خواهی بخور آدم بنوش
لایحِب اللّٰه مختال الفخور
نور چبود آن کتاب مستطاب
از مخیله وز سرف جان وارهان
زینة اللّٰه التي اخرج لنا
کز برای مؤمنان خاص آمده
مشرك و كافر شريك این فیض را
خالصه يوم القيمة خاص ما
گر نبودی هیچ با ما اختیار
نهی فرماید به مدبر لاتقل
ظاهرو باطن فواحش شد حرام
هیچ برهانی نباشد شرک را
افترا بستن خدا را نارواست
حضرت مؤمن خداوند حلیم

می نویسد خامه ام بی اختیار
خود مجرد خیر باشد اختیار
اختیار ما است امر قدر
جسم خاکیشان بین جمله فتوح
حجتی بر صدق هر توحیدی است
اختیار آن عین نور ابتهاج
نص لا خوف علیهم شان نوا
اختیارات را ز قدرت قابلی
اختیارات از بلوی روز الست
مقدر گشتی علی ما کلفت
لایحِب المسرفین نفی صریح
از سرف وز مخیله میدار هوش
لایحِب المسرفین بشنو ز نور
کش لقب نور و هدا شد در کتاب
آیه من حرم الزینه بخوان
روزی با لذت پاکیزه را
خاص جان اهل اخلاص آمده
هست دو دنیا طفیل اولیا
چون بود خالص بحق اخلاص ما
امر و نهی از شاه می آمد چکار
امر فرماید پیمبر را که قل
اثم و بغی غیر حق شرک و ضلام
نیست سلطانش نازل از خدا
افترای جبر و مؤمن کی سزاست
قادر جبار مختار حکیم

از کمال کبرییا عز و جل هر گروهی را اجل دارد ز پس از جلال کبرییا آن پادشا با بنی آدم خطابی می کند یا بنی آدم چو آمدتان رسول هر که شد از متقون و صالحون و آنکه در تکذیب و استکبار شد قصه رد و قبول امر است و نهی بوالفضول آن جبری نادان گول امر و نهی شه دلیل اختیار گرنمی بودی کسی را اختیار امر و نهی را ثواب است و عقاب ضیق و وسع رزق و عزوذل از اوست نفی جبر و نفی تفویضت بین افترا بستن خدا را خوب نیست کیست ظالم تر از آنکه افترا مفرین را می رساند سرنوشت چون رسل از مرگ آید سوشان آنچه می خوانند از غیر خدا آن رسل گویند که آنان کجا خود به کفر خود شهادت می دهند هر که بر آیات رب تکذیب کرد آن رسول الله آیات الله است هر که تکذیب رسول الله کرد امتی را هر که گمراهی رساند خاک گمراهی چو بر جانی رسد کور باشد منکر آیات رب گفته ز آن پروردگار انس و جان هر که در دنیا بعمیایست او گفته بهر قوم نوح آن پادشا غرقشان کردیم از آیات مبین ترجمه آیات قرآن مبین عام کالانعام چون مجبور ماست بین که مستضعف خداشان خوانده است از عسی ان یعفوعنهم عیان

آیه جباریش باشد اجل چون اجل آید نگردد پیش و پس از جمال دلگشای جانفزا مختلط لطف و عتابی میکند از شما با قصه رد و قبول لا علیهم خوف لاهم یحزنون رایست جبار اهل نار شد رد قول بوالفضول امر است و نهی که زندگه دم ز وحدت گه حلول کی رود بی اختیار امری بکار از چه بودی امر و نهی کردگار از عبادات و خطایا و صواب آیه های اقترای ذات هوست زین دو بیتم امر بین امر بین جبر معنا ظلم را منسوب نیست بر خدا می بندد و بر انبیا عمر و روزی آنچه باشد در نوشت سوی آن عالم نماید رویشان از برای جلب نفع و اعتلا جمله می گویند گم گشته ز ما پس بدوزخ از شقاوت می روند عیش خود را مورد تخریب کرد می کند تصدیق هر که آگه است امتی را تا ابد گمراه کرد بر رخ جان خاک گمراهی فشاند کور گردد کورکی ره می رود منکر آیات رب که بولهب حضرت جبار یار انس و جان آخرت هم نیز بینا نیست او الذین کذبوا بآیاتنا انهم کانوا بها قوماً عمین اختیار و جبر را باشد مبین اختیار ما بر ایشان پادشاست رشحه ای بر عفوشان افشاند است شاهد احوال آن مستضعفان

کاستطاعت بر جهاد قوم ضال
نه با آن مستضعفان مترفین
مشرک ان الله لا یغفر بدان

نه بتن شان بود نه جاه و نه مال
تابعان ظلم بر مستکبرین
شرک را ظلم عظیم را بخوان

متکبران

ایها المستکبرون المترفون
بر کتاب الله نه ایمانتان
گوش بگشائید بر پروردگار
گوش یعنی درک قول امر و نهی
گر نبودی گوش قل معنا نداشت
قصه پروردگار بشنوید
می نماید از ره لطف و عتاب
گر بیننی ظالمان را در قیام
که بیکدیگر محاجه شان بود
قول مستضعف به مستکبر چنین
رد مستکبر به مستضعف که ما
بل شما بودید قومی مجرمین
مکرها کردید ما را روز و شب
چون شما امداد بگزیدیم ما
ظاهر و باطن ندامت یارشان
آتشین غلها بگردنهای نهند
هیچ قومی نامدش از خود نذیر
که بما ارسالت به ما کافریم
هست اکثر مال ما اولاد ما
هر که را خواهد خدا بخشد غنا
اکثر مردم نمی دانند این
نیست اولاد شما مال شما
قربتان ایمان و اعمال نکوست
هست او را خود مضاعف از جزا
آنکه در ابطال آیات خداست
ان ربی یبسط الرزق لمن
مفخرت نبود به این کفار را
که از ایشان نفقه گر خیری شود
عاجلاً نعمت شود از آن زیاد
از یقین دان شاه خیر المرسلین

ایها المترفون المستضعفون
بر قیام الساعه نه ایقانتان
قول را ناچار با گوش است کار
درک قوت درک حول از امر و نهی
قول کیف تکفرون منشا نداشت
از مال عاقبت واقف شوید
بر نبی و قوم زاینگونه خطاب
نزد رب خویش در روز قیام
هر یکی بر دیگری دارند رد
گر نمی بودید بودیم مؤمنین
سد نمودیم بر شما راه هدا
بازگویند اینچنین مستضعفین
امر فرمودیدمان بر کفر رب
بر خداوند حکیم ذوالعلا
در عذاب از ضعف و استکبارشان
کی جزائی جز عملهاشان دهند
که نیارد مترفونش این نظیر
کی تو را با این غنا فرمان بریم
نه عذابی هست ما را از خدا
هر که را خواهد خدا بدهد غنا
این بود تقدیر رب العالمین
موجب زلفا بنزد پادشا
هر کرا انها بود در قرب اوست
در جنان از آمنون در غرفه ها
محتضر اندر عقوبات و جزاست
شاء و یقدر لمن شاء لمن
مفخرت باشد ولی اخیار را
عاجل و آجل جزا شان میرسد
آجلاً آید ثواب اندر معاد
بر عباد الله خیر الرازقین

اضلال و هدا

کان عیان از شرق اجلال خداست
اینچنین فرماید از تقدیر حال
داده‌ایم از بهر ارشاد و ضلال
در ره اجرامششان مکرر آورد
لیک ساعی نیستند از ما و من
ز اولیاء اللّٰه با پیغمبران
جمله را لن تؤمن باشد خطاب
وحی چون آید بما مؤمن شویم
هرکجا خواهد کند مأوای وحی
از ره اجرام و از مکر و حسد
حاصل مکاری که می‌بردند کار

این بیان در شرح اضلال و هداست
آن خداوند علی ذوالجلال
ما بهر قریه اکابر را مجال
کبر ایشان رهزن ایشان بود
مکر ایشان نیست جز بر خویشان
چون بیاید آیتشان در میان
در جواب اصفیای مستطاب
تا بما ناید مرآن وحی علیم
حق بود داناتر اندر جای وحی
زود باشد کان اکابر را رسد
خردی و خواری ز نزد کردگار

شان شاه

شان شه را چون ندارید آگهی
با حذر باشید از دیو رجیم
آن انانیت ورا اضلال بود
آن مضل مهدی نما آمد بدل
نیک بگشائید در ره چشم جان
صدر او را حق کند اشکافه
رهنمای و رهبر خلقان کند
ذات او از لطف سازد کامجو
آتش خذلانش اندر جان فکند
بازماند اندر آن شان عنیف
لطف ناید اندر آن از بس کدر
گوئیا خواهد صعودی در سما
این مثل جز بهرلا ممکن نبود
کرده بر لایؤمنون خاص این چنین
مستقیم از رب ما هذا نشاط
از برای قوم یساد آورد راه
ربشان باشد ولی از هر سبب
معشر الجن قد استکثر تموا
ز آن همه افتاده‌اید از شاه دور
چون تمتع برد از آن این از آن

ای گروه غافل از شان شهی
به که در این محفل پر خوف و بیم
رجم او جرم انانیت نمود
ضال چون شد از خدا آمد مضل
هست چون پنهان ملقب گشته جان
هرکرا خواهد هدایت یافته
نور اسلام اندر آن تابان کند
چونکه لطفی داند اندر ذات او
وآنکه گمراهیش در خذلان فکند
نیست چون لطفیش در جان کثیف
سینه‌اش را تنگ سازد مقتدر
روی از ایمان بتابد از فنا
غیر ممکن جسم را باشد صعود
رجس را من لایضل المهتدین
این هدا و این ضلال آمد صراط
هست در تفصیل آیات اشتباه
ولهتم دارالسلام عند رب
یوم یحشرهم جمیعاً گفت او
پس ز انسان کرده‌اید از راه دور
منتفع هر یک ز دیگر انس و جان

انس را از آن تمتع چه هوا
 جان را از این تمتع چه متاع
 چون اجل آمد شود مشوای نار
 در حقیقت رب حکیم است و علیم
 ای که گوئی بنده ام جبار را
 جبر و امر و نهی ضد یکدیگر
 عقل ندهد جمع ضدین را نشان
 نفی جبر و نفی تفویض از علی است
 هر که او از جان کند تصدیق این
 معتصم گردیده بر حبل المتین
 بیش از این زین مرحله نتوان نوشت
 مجملی از آن مفصل امر و نهی
 امر و نهی از جبر و از تفویض نفی
 گوش بگشا امر و نهی شاه بین
 آیتی بشنو ز حکم پادشاه
 نه پدرها شرکشان باشد ز ما
 همچنان گفتند آن پیشینیان
 در عذاب از اتباع ظن خود
 حجة اللہ بالغه باشد یقین

آن هـوای مشتهای نفسها
 آن متاعی کش بود او را مطاع
 غیر آن را که بخواهد کردگار
 نیک باشد فعل دانای حکیم
 امتم مرا احمد مختار را
 جمع ضدین قدرت سلطان نگر
 غیر عقل کل علی سلطان جان
 کی کند تصدیق عقلی کان دنی است
 شیعه باشد بر امیر المؤمنین
 نعمة اللهش نموده راه دین
 حق مفصل جمع در قرآن نوشت
 مکمل هر جا مکمل امر و نهی
 نفی جبر و نفی تفویض امر و نهی
 امر و نهیش را دلیل راه بین
 مشرکون گویند اگر خواهد اله
 نه بما چیزی حرام از حکم شا
 از ره تکذیب تا دادند جان
 تابع ظن هر که باشد هست بد
 فهولوشاء هـدیکم اجمعین

طینت

این بیانی در حدیث طینت است
 مؤمنان را هیچ نبود اشتباه
 در مقام اختیار و اجتناب
 امر و نهی کردگاری از نخست
 از ابی عبد الله آمد بیاد
 گفت آن بر جمله عالم پادشاه
 ارسل الماء علی الطین از نخست
 پس بهم برکرد و دو فرقه نمود
 آتشی افروخت و فرمان بداد
 اولاً مأمور شد اهل شمال
 از دخول نار بنمودند ابا
 خود شتابان جانب آتش شدند
 چون بدیدند این چنین اهل شمال
 آمد از ریشان اقاله پس روان

کز برای نیک طینت زینت است
 بلکه می باشند عین انتباه
 در امان از امر و نهی کردگار
 هر گروهی ار نموده جا درست
 خوش حدیثی هادی زمره عباد
 چون اراده خلق آدم کرد اله
 پس گرفت آن قبضه ای ز آن طین درست
 ذره هاشان کرد و جنبیده نمود
 کاندرا آن آتش روان بایست فتاد
 رفتشان از هیبت نار امثال
 امر کرد اهل یمین را پس خدا
 هیچ از آن بر جانشان نامدگزنند
 پس اقلنا ریناشان شد مقال
 باز شد امر دخول از ریشان

سوی آتش رفته استادند باز
پس اعاده کرد ایشان را خدا
همچنین تصریح فرموده امام
کاستطاعت نیست آن دو فرقه را
ای که هستی از می تحقیق مست
گوش شیطانی بیند و برگشا
گرنه الهام الهی بد نبود
نور الهام از نمی شد رونما
این وجود و این عدم امکانی است
این فنا و این بقا ضدانی است
ملهم غیب است و حیلہ بی شبه
چیسست الهام آن سرورش جبرئیل
آن سرورش جبرئیلی هستیش
این حکایت هست شهره در میان
عارفان و عارفان یابند این
یافت چون جبرئیل از هستی نشان
از سماوات و علامات قلات
از ملایک و زبنی جان و زبشر
تا مگر آئینه‌ای آرد برو
زانکه آن آئینه‌ای که در نظر
این جهان و آنچه در آن هست هست
این همه تخت است آن آئینه شاه
بافت خوش در فکر چون این بود و تار
از بطون می خواست کارد در ظهور
قدرت اظهار چون در خود نیافت
ناتوانی شد حجابش عاقبت
جانش اندر نیل ظلمت غرق شد
قرنها در قعر آن دریا بماند
نام آن دریا چو بحر اقتدار
قطره‌ای از آن برویش چون چکید
عجز خویش و اقتدار شاه یافت
چشم او آن نور بینائی چو دید
سوی تخت شاه شد عجزش دلیل
چون جلالت گشت حاصل ز آن درش
دید در آئینه روی ذل خویش

از دخیول او نگشته سرفراز
سوی طین و کرد از آن طین خلق را
بر زمین و آسمان رأس و همام
کاین شود آن شود این مطلقا
گرتورا دل در حقیقت روشن است
گوش رحمانی به الهام خدا
نه عدم موسوم نه اسم وجود
نزبقا بودی نشان نه از فنا
هرچه امکانی بود آن فانی است
ذات هولاضدله و حادانی است
الذی لاضدله لاندله
کیست جبرئیل اولین خلق جلیل
هستیش آورد سوی هستیش
در میان عاقلان و عارفان
هستیش پیش از سماوات و زمین
بافت فکرش تار و پود این جهان
و آنچه در آنها ز بحر و ساحلات
آنچه مخلوق است از زیر و زبر
از جمال خویش گردد کامجو
داشت بود آئینه روی بشر
لازم آن آئینه بالا و پست
تخت شاه است این جهان بی اشتباه
خواست از اخفاش آرد در چهار
در ظهور آرد مرآن مرآت نور
پینه گشت آن تارو آن پودی که بافت
دور ماند از پیشگاه عاقبت
غرق آن ظلمت ز پاتافرق شد
تا برویش قطره‌ای دریا فشاند
قطره‌ای ز آن بحر بحری بیکنار
عجز خویش و اقتدار شاه دید
اقتدار شهه دلیل راه یافت
با قدوم عجز سوی شهه دوید
آن دلش کرد بر آن در جلیل
کرد از آن آئینه رو در منظرش
شد دخیل و ذل خویش آورد پیش

چون دخیل آمد بر آن باب جلیل
گشت پیغمبر سوی مرآت حسن
حامل پیغام از الهام شد
رو سوی آئینه حسنی دوید
صورت حسنی که عشقش نام بود
در نظر گردید ناگه جلوه گر
صورتی کان سالها در فکر داشت
بی ظهور آسمانها و زمین
جلوه گر گردید و حیرانش نمود
محو شد بر روی آن وجه العلی
زین مقام از حضرت شاه رضا
پیش از آنکه خلقت عالم شود
خویش را در ذات می خواندی چه نام
دید چون آن محویت از جبرئیل
گفت آن وجه علی ذوالجلال
چون مجالی نیست مر پیغام را
محویت آورد مستی شد ز دست
پیش از این الهام میدادش خبر
بیخبر تا از وصال یار بود
چون خیال غیب مشهود آمدش
با خبر از وصل و هجرانش نمود
قرنها در ظلمت هجران فتاد
نور شوق وصل مشتاقش نمود
کرد این میثاق بامشتاق باز
از حضور حضرت وجه العلی
محویت را محو سازم از نظر
تا وصال جاودانی باشدم
چون شد این میثاق محکم در دلش
حامل پیغام شد بار دگر
طلعت آن صورت عشق آفرین
کرد بیخود برد پیغامش زیاد
حیرت از کف بستدش دیگر عنان
چون ز حیرت باز آمد شد نهان
غرقة دریای ظلمت جان شدش
هجر تا بر جان مؤثر آمدش

از جلیل آمد خطابش جبرئیل
از علو قدس عین ذات حسن
نور الهامش بجان انعام شد
غیر عشق آئینه حسنی ندید
معنی عشقی که حسنش کام بود
جلوه گر گردید ناگه در نظر
با خیال فکرتش عمری گذاشت
بی بروز جمله خلق عالمین
از ضمیر آن فکر پیغامش ریود
محو شد پیش علی عقل دنی
کرد تحقیقی یکی کای مقتدا
حضرت قدوس سبوح صمد
در جوابش العلی گفت آن امام
محویت بر ناتمامی شد دلیل
نیست مر پیغام را اکنون مجال
ز آن مجالی خود نمی بینی جلا
دامن هستی و در ظلمت نشست
ز آن خبر کیفیتی بودش بسر
بیخبر از هجرت دیدار بود
گشت مشهود آنچه مقصود آمدش
پس در هجران برویش برگشود
تا از آن ظلمت در نورش گشاد
اشتیاقش رو بمیشتاقش نمود
که شوم بار دگر گر سرفراز
آورم پیغام حق پیشش جلی
در نظر نارم جز این چیزی دگر
جاودانی شادمانی باشدم
باز شد پیغام اول حاصلش
باز شد وجه العلیش جلوه گر
معنی حسن ازل ذات مبین
محو و حیران پیش آن صورت ستاد
کز پیامش هیچ نامد در میان
از نظر آن صورت عین عیان
جان غریق لجه هجران شدش
وصل بر هجران مفسر آمدش

کرد چون تفسیر هجران وصل باز
اشتیاقش جانب میثاق برد
حضرت مشتاق محتاجش چو دید
پرتو معشوق بر عاشق فتاد
بر جناب صورت وجه العلی
گشت بر صورت چو پیغام آشکار
عالم امکان هویدا گشت از آن
آنچه عقل اندر تفکر داشتش
صورت وجه العلی تامش نمود
لیک آن صورت ز فرط کبریا
داشت پنهان صورت امکانیش
عاشق روحانیش چون مستحق
ارسل الماء علی الطین ز اقتدار
آشکارا شد چو آن صورت ز طین
بر ملایک بود هم جبریل سر
نور او دید اندر آن صورت عیان
بود چون ابلیس را ضوئی به تن
با کدورت دید طین را ظاهرا
روی خود خود دید در مرآت جان
گفت هستم بهتر از آن آب و گل
جان کجا و دیدن جان از کجا
خویش تن رادید از آئینه رو
ظلمت خود بینیش شد راهزن
رهزنی بگرفت مزد کار خود
رهزنی بگرفت و دور از یار ماند
این همه حاصل شد از عجب و منیش
لیک نبود سلطنت هیچش بما
لیس لک سلطان علیهم گفته حق
بنده حق دور از خود بینی است
یا الهی یا الهی یا اله
خوی جان خود بینی است ای پادشاه
تا ز خوی جان امان یابم امان
هیچ از ما غیر جان باقی ممان
هیچ در جان غیر خود باقی مدار
جان چو از جسم نماید ارتحال

ساز مشتاقی بجانش گشت ساز
در وثاق حضرت مشتاق برد
پرده حیرت ز رویش بازچید
گشت از مشتاق چون محتاج شاد
زود ادا بنمود پیغام جلی
کن تلفظ کرد وجه کردگار
صورت اعیان پیدا گشت از آن
ناتمامی از حصول انگاشتش
عالم کون و مکان نامش نمود
کز علو ذاتیش بودی سزا
از رسول آن عاشق روحانیش
بود باز از نازگرداند آن ورق
صورت وجه العلی شد آشکار
گشت مسجود ملایک اجمعین
جلوه وجه العلی را منتظر
سجده اش آورد همچون بندگان
کرد روشن حول او از ما و من
لاجرم از سجده اش بنمود ابا
روی برتابید از آن مرآت جان
غافل از این کاندرا آن جان است و دل
جان کجا و تکیه عرش خدا
ز آن جهت تایید از آئینه رو
رهزن خود گشت و شد خود راهزن
کرد جاویدان عمل اذکار خود
رهزنی بگرفت و دور از یار ماند
حاصل عجب و منی شد رهزنی
که عبادی خواندمان باری خدا
باشد این را بنده حق ما صدق
از مدام حق ستائی هست مست
جان ما را ده ز خوی جان پناه
جان ما را جز پناهت کو پناه
الامان ای پادشاه انس و جان
کلی شئی چون فانی و باقیست آن
کل شئی فانی و خود باقیست یار
مرتحل سازش به جنات الوصال

نیست چون در عرف شرع قطع و فصل
مأمن دیدار جنات الوصال
هست سبز این بوستان سرمدی
آن حبیب حضرت سلطان علی
بس تحیات و سلام لاحصا
صدهزاران لعنت خلق و خدا

در حقیقت سبز چه جنات وصل
مسکن دلدار جنات الوصال
از افاضات جناب احمدی
منبع هر فیض در اعیان علی
باد بر او و بر آتش دائم
غاصبان مسند و محراب را

جنت پنجم

بسم الله الرحمن الرحيم

سبب نظم کتاب و مدح علی علیه السلام

موج زن شد باز دریای سخن
موجهایش نقشهای صوت و حرف
چون صدف برگوهر تحقیق ظرف
اهل حق را مخزن شوق و شعف
گرچه ظاهر در حقیقت وحدت است
این اضافه دان بیانی اتصاف
خویش یعنی خویش این معنی بدان
گر تو را او خویش می خواند رواست
ز آن کنفس واحد شان خوانده اند
شاه را دریاب و درویشی طلب
عرش کن زو تخت سلطانی سخن
ریزه خوار نعمتش شاه وجود
سوی او جان جهان را روی دل
در هوای خود نمائی صید ساز
قید صید او کمند لا اله
صید افکن از خدنگ لا اله
احمد مرسل حبیب لم یزل
موی او گنجینه سودای عشق
خط او آیات کثرت ترجمان
یافته ز آن گوهر حکمت شرف
بدرو بیضا برمه گوشش حجاب
کینه اش در سینه ضال مصل
سینه از آن کینه چون روی کفور
صاف تر دارد ز مهر آئینه ای
او جلیل و خط و خالش آینه
خط و خال و چشم و ابرویش جلیل

باز دریای سخن شد موج زن
هر یکی موجش یکی بحری شگرف
هر حباب از آن یکی دریای ژرف
بر در تحقیق هر درش صدف
اهل حق می گویم اثینیت است
لیک حق می گویم و اهلش مضاف
اهل هرکس خویش آنکس باشد آن
گر بگوئی با فلان خویشی مراست
مؤمنان چون خویش با یکدیگرند
خویش را بگذار و آن خویشی طلب
شاه که مسند نشین عرش کن
شاه که محفل طراز بزم جود
شاه که خلوت گزین کوی دل
شاه که در عرصه جان شاهباز
صید سازی دشت جودش صیدگاه
صید سازی دام صیدش روی شاه
شاه اینجا هست آن حسن ازل
روی او آئینه بیضای عشق
خال او از نقطه وحدت نشان
لعل او برگوهر حکمت صدف
صیح جانها از بنا گوشش بتاب
حسب او صیقلگر مرآت دل
دل از آن صیقل بود عرش شکور
نیست با کس هیچ او را کینه ای
او جمیل است و جمالش آینه
رنگ و بوی و خلق و خوی او جمیل

خط و خال و چشم و ابرو صورتست
اسم اعظم را دو صورت آینه
صورتی دارد در اصوات و حروف
صورتی دارد در اسما و صفات
صورتی کان از حروف و صوت خاست
با وجود آنکه نقش باد هست
ز آن حواس خمسه اش کامل شود
چون ز دل شد سوی جنات وصال
صورتی کان داشت ز اسما و صفات
سر لم ابد که فرمود آن ولی
آن ولی حضرت بیچون علی
در ولایت او ولی الاولیاء
در امامت او نجیب و مرتضا
صفوت آدم از او شد بر دوام
گفتم آدم آدمیت مطلب است
ز آدمیت هر چه مطلوب آمده
ز آدمیت هر چه هر آدم کند
مولوی خوش مصرعی دارد جلی
بحر اوصافش ندارد گرکنار
هر چه را نتوان تمامی درک کرد
لاجرم بهر سرور جان پاک
باز می سازم بروی اهل حال
جنت پنجم کرامات علی
اندر این جنت بسی گلها بود
اندر این جنت بسی دستان بود
اندر این جنت نوا خوانان بود
اندر این جنت درختان بیشمار
اندر این جنت بسی نهر روان
اندر این جنت بسی سوسهی است
اندر این جنت بسی نخل مراد
اندر این جنت بسی قصر بلند
جنت وصف ولیست این جنان
جنت نعت علیست این کتاب
ز آنکه هر معقول کان معقول ماست
در حقیقت سر بسر مخلوق ماست

کش حروف اسم اعظم کسوت است
آینه در آینه هر آینه
سامعه اهل سماع آنرا ظروف
کان بود آینه رخسار ذات
گر بخوانی نقش بر بادش رواست
سامعه آن نقش اگر آرد بدست
سوی جنات وصال از دل شود
شاهد غیبی عیان سازد جمال
جلوه گرگردد تو را در چشم ذات
گردد اندر دیده جانت جلی
اوکز او هر هم و غم شد منجلی
انییا و اولیا را پیشوا
در کرامت صاحب تخت رضا
بر دوام از او الی یوم القیام
آدمیت چونکه مطلوب رب است
با ولای آن ولی خوب آمده
از ولای آن شه اعظم کند
افتخار هر نبی و هر ولی
لیک نتوان هم گرفتن ز آن کنار
جمله را نتوان تمامی ترک کرد
از برای حضرت بستان خاک
باب پنجم را ز جنت الوصال
جمله آمد از افاضات علی
هر یک از حب علی بویا بود
هر یکش وصف علی دستان زند
جمله را ذکر علی الحان بود
هر یک اوصاف علیشان برگ و بار
هر یک از نعت علی نهر روان
عقل عالی را بوصفش کوتاهی است
آمده معراج بر عرش رشاد
و هم را کوتاه در وصفش کمند
آن خلیفه حق بملک و انس و جان
نیستش با حجت و برهان حساب
آنچه فیض مدرک و محمول ماست
وصف مخلوقی بوصفش ناراست

دع لنا رباً ازین جنت گلی است
می نویسم چند وصف از آن ولی

عاجز از وصفش اگر هرکاملیست
از عنایات خداوند علی

**الحديث من الرسول الله (ص): لو ان الشجر اقلام و البحر مداد و الجن حساب و الانس كتاب
ما احصوا فضائل علي ابن ابي طالب عليه الصلوة و السلام**

گفت بشنیدم ز محمود اله
جمله دریاها مداد اندر رقم
کی توان وصف علی را بشمرند
من کجا او را توانم وصف کرد
وز برای حجت اهل عناد
روشنائی دل و چشم و دود
که بود مغز و صفات جمله پوست
استعین الله سلطان العلی
هست عبدالله مسعودش سند
رحمت حق باد بر او بشمار
از علی یک جزو از خلق جهان
همچنین فرموده آن نور جلی
آینه رخسار حق اندر جهان

ابن عباس آن جلیس پادشاه
گر درختان جهان گردد قلم
جن و انسان حاسب و کاتب شوند
هرکه را زینگونه خاتم وصف کرد
لیک بهرهجت اهل و داد
از برای کوری چشم عنود
آن صفاتی را که خاص ذات اوست
می نویسم از احادیث نبی
در مناقب آنکه خوارزمی بود
گفت فرموده حییب کردگار
قسمت حکمت ده ونه جزو آن
علم بعدی علی فی امتی
همچنین فرماید آن محبوب جان

**الحديث قال رسول الله صل الله عليه و اله: من اراد ان ينظر الي آدم (ع) في علمه و الي
نوح (ع) في تقويه و الي ابراهيم (ع) في خلته و الي موسى (ع) في هيئته و الي عيسى (ع) في
عبادته فينظر الي علي ابن ابي طالب (ع)**

هرکه تقوا نوح را خواهد سند
هرکه هیبت از کلیمش گفت و گوست
در علی بیند که در او جمله هست

هرکه خواهد علم آدم بنگرد
هرکه خلعت از خلیلش آرزوست
در عبادت هرکه عیسی مطلب است

قال زين العباد و سيد السجاد عليه السلام اني لي بعبادة علي عليه السلام

اعبد خلق جهان عین رشاد
در سجود ابتهال بی نیاز
می نمودی میزدی آه از جگر
نسبتی بنا بندگی مرتضای
نه ز شوق جنت و انهار بود
که سزای بندگی باشد خدا
آن بچرخ اهتدا نور مبین

آن علی ثانی زین العباد
اوکه ذوالثنات بود از بس نماز
در صحیفه مرتضائی چون نظر
کز کجا این بندگیهای مرا
بندگیش نه ز خوف نار بود
بندگیش بود از شوق لقا
حضرت کاظم امام هفتمین

سیماهم فی وجوههم من اثر السجود

ظاهر است از سجده‌های ذات هو از خداوند سماوات و زمین بر جلال قدس سلطان صمد نسبت عرفان او ایقان او کیست جز او واقف سر خدا مشرق حلم خداوند علی همچو خورشید است تابان در جهان غیر او از قید اوکی شد رها ز آنکه دنیا جمله غیر از وجه هوست وجه باقی را بفانی نسبه نیست این دنی دانی دنیا لقب رفع ضدین همچنان شد لامحال هرکه بی نور است در ظلمت شود دوری از قرب خداوند حسیب این گل از بستان او اشکفته است

گفت آن آیه که سیماشان برو هست در شأن امیرالمؤمنین چون امیرالمؤمنین اعرف بود کیست حدش نسبت عرفان او کیست جز او کاشف کشف الغطا مظهر زاهد بود زهد علی زهد او را نیست حاجت بر بیان بیوه ده‌ر آن عجزوز بیوفا هرکه از دنیا رها شد شیعه اوست وجه هو باقی و باقی جمله نیست آن علی عالی عالی نسب جمع ضدین پیش عقل مامحال هرکجا نور است ظلمت کم بود چیست دنیا دوری از قرب حبیب زاهد دنیا بوصفش گفته است

الحديث: الدنيا ما يشغلک عن الله حده امیرالمؤمنین علیه الصلوة والسلام

نسبت دنیا به آن باشد سزا نه حجاب الله دریاب این نسب هرچه امکانی یقیناً فانی است حق بود چون باقی از فانی مگوی ورنه ترسم بگسلد مد بصر عالمین در سایه انعام داشت ماوراش از پیش رویش مینمود شاهی صدق است بر این مدعا باد بر احمد و آل منتخب اوکز او هر هم و غم شد منجلی اکرم و اشجع در اطوار وجود همچنان باشد کریم الاکرمین بر بساط جود او انجم درم گم بود در ملک او آثار نفس غیریت از این تصور نیست است جان عاشق «دائم از خویش است» ریش

آنچه مشغول از خدا سازد ترا نیست دنیا جز حجاب روی رب آن حجاب روی رب امکانیست در حقیقت هیچ امکانی مجوی نکته باریک است می باید نظر آن حجاب الله کاحمد نام داشت بد حجاب الله ولی ظلش نبود نکته ارواحنا اشباحنا لایزال و لم یزل صلوات رب خاصه آن وجه الله باقی علی اعلم علم الهی از شهود همچنانکه هست امیرالمؤمنین هستی کونین از او یک کرم در شجاعت قاتل کفار نفس نفس گفتم مطلبم غیریت است غیریت هر چند با خویش است و خویش

در شب غار او بجای شاه خفت
حلم او را نیست وصف ماسزا
دشمنان و طاغیان و مفسدان
در جمل مروان چو آمد دستگیر
با وجود علم برکردار او
همچنین ابن زبیر آن بی ادب
با وجود آن همه بی حرمتی
گرز وصف حلم او خواهی بیان

یشتری نفسه لمرضاته شنت
حلم او شد مظهر حلم خدا
حلم او میداد اکثر را امان
همچو گوری کور در چنگال شیر
حلم او آمد شفیع کار او
حلم فرمودش نفرمودش تعب
و آن فسادات صفات لعنتی
خوشه‌ای از خرمنی بس در «فشان»

الحديث: ضربة على عليه السلام يوم الخندق توازي عمل الثقلين

روز خندق ضرب آن سیف رشاد
ز آنکه عقل کل در آنجا بود شاه
جهل کل را عقل کل غالب بود
او بر راه ود خود سرباز بود
چونکه سربازی بود خاص علی
پیشدستی چون سربازی نمود
جمله اصحاب نبی شاه امام
با همه زورآوری و پیردلی
فتح خیبر پنجه حیدر نمود
آنکه بهر جنبشش بر پاشنه
کند از پا برکف دستش نهاد
طول در از عرض خندق بود کم
این عجب‌تر پا نبودش بر زمین
هرکه او رادوست از دشمن چه باک
دوستش را سیئه نهد ضرر

هست از اعمال انس و جن زیاد
در مقابل جهل کل آمد بر راه
غیر او او را مقابل کی شود
زین سبب از همگنان ممتاز بود
فرق چون اشکافتش شد منجلی
گوی سرزان فارس میدان ربود
بود اندر حضرت او ملتزم
سر بزیر افکنندگان الاعلی
پنجه حیدر در خیبر گشود
کمتر از هفتاد کس بر پاش نه
کرد پل بر لشکر شاه رشاد
داشت بردستش از این ره لاجرم
چه عجب از سر رب العالمین
هرکه اویش رهبر از رهزن چه باک
دشمنش نبود ز نیکی بهره‌ور

قال الرسول الهاشمي صلى اله عليه وآله: من احب علياً قبل الله منه صلواته و صيامه و قيامه و
استجاب دعائه، الا من احب علياً اعطاه الله بكل عرق في بدنه بيتاً في الجنة، الامن حب آل
محمد(ص) آمن من الحساب و الميزان و الصراط، الامن مات على حب آل محمد(ص) فانا
كفيله بالجنة مع الانبياء الامن ابغض آل محمد(ص) جاء يوم القيمة مكتوب بين عينيه آيس من
رحمة الله.

خود ز عبداللّه عمر دارد سند
مصطفای مرتضای خیر الخیار
حضرت سلطان خداوند علی
دعوتش هم استجابت را وصول

در مناقب آنکه خوارزمی بود
گفت فرموده رسول کردگار
دوستی دارد هر آنکس با علی
هم نمازو روزه‌اش دارد قبول

هرکه او را دوستی ثابت بود
بخشد او را عد رگهای بدن
دوست آل محمد را نشاط
هرکه بر حب محمد و آل مرد
من کفیلیم از خدا او را جنان
هرکه را بغض محمد و آل هست
بین عینش نوشته بس جلی

حضرت منان غفران احد
شهرها در عین جنات عدن
باشد از حساب و میزان و صراط
با نبین رخت در جنات برد
با گروه انبیا و صالحان
آید او روز قیامت خوار و پست
آیس من رحمة الله العلی

قال الرسول صلی الله علیه و آله: احوال الله تعالی یغذوکم من نعمه وکما هواهله و احبونی

لحب الله تعالی و احبوا اهل بیتی لحبی

در کتاب جامع بین الصحاح
اینکه فرموده حبیب کردگار
آن خدا را دوست دارید ای عباد
نعمتی کز او سزاوار آمده
و احبونی لحب الله گفت
وز لحبی اهل بیتی زین نشان
ابن عباس است راوی ز آن کتاب

نقل کرده ابن عباس از فلاح
کز حبیبش باد رحمت بیشمار
که غذاتان کرده نعمت بیعداد
نعمت ابرار و احرار آمده
ازیم جودت در تحقیق سفت
بر سر احباب گشته درفشان
که پیمبر با علی کردی خطاب

قال الرسول الله: یا علی انت سید من فی الدنیا و سید من فی الآخرة من احبک فقد احبنی و

من احبنی فقد احب الله عزوجل و عدوک عدوی و عدو الله و بل لمن ابغضک

اهل دنیا را به دنیا سیدی
دوستدار تست با من دوستدار
دشمن تو دشمن جان من است
گوش بگشا چشم دل و اکن بین
حد فهم کیست و صفش را بیان
نفسک نفسی کند تصدیق این
در دو دنیا او بود صاحب لوا
در وجود او صاحب کاس کرم
ساقی میخانه عبودیت اوست
سجده آدم که شد امر و دود
بود نور مصطفای مرتضا
شد از آن نور سماوات و زمین
عین عالم بود در آن روزگار
بود دو چشم جهان جن و ملک
دیده ابلیس بینائی نیافت

اهل عقبا را به عقبا سیدی
دوستدارم دوستدار کردگار
وای آن کو دشمن جان من است
هرکه را گوید حبیب الله چنین
چون حبیب الله هستش عین جان
لحمک لحمی گواهی مستین
این لیا افراخته از مصطفی
ساقی کوثر مبیر للظلم
شاهد آئینه ریبت اوست
بر بنی جان بر ملایک از چه بود
وجه آدم را چو مرآت صفا
سجده او فرض عین عالمین
جن و املاک از افاضه کردگار
همچو مهر و ماه بر روی فلک
در دلش آن نور بینائی نتافت

از شهود نـور آدم دور شد
شخص دنیا را ببین دجال نام
چشم بینا از جهان است آخرت
آدمی را میل دنیائی قبیح
اهل دنیا در پی تزویج آن
آن طلاق مرتضا دانی ز چیست
حضرت خلاق مشتاق قدیم
بر حیثش خلعت لولاک داد
آنچه باشد در سماوات وزمین
جمله می باشد طفیل ذات او
جمله در عقد اطاعات ویند
چون ندید از این عجوز کوژکور

بین چه سان یک چشم عالم کور شد
کور یک چشم است از قول امام
چشم کورش را بدنی شد سمت
نور اخیری تابد از روی صبیح
با کسی گرچه نشد تزویج آن
چون طلاق جز پس از تزویج نیست
کرد چون این خلقت از امر حکیم
افسر لولا علی بر سر نهاد
در تمام خلقت رب العالمین
چون حیث اللّه بود مرآت او
جمله موجود از کرامات ویند
جز حجابیت بروی عین نور

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: ترک الدنیا بقلة بقاءها وکثرة عنائها و خسه شرکائها

قلت وکثرت در آن موجود یافت
هم شریکان یافت در آن بس خسیس
تارکش شد سه طلاقش داد و رفت

در بقا و در غنا ز آن روی تافت
مطلقش فرمود بر آنها انیس
جیفه را پیش سگان نهاد و رفت

الدنیا جیفة و طالبها کلاب

زین سبب دنیا نشد بر کام دوست
زین سبب دنیا ندارد راحتی
زین سبب دنیا ندارد میمنت
غدر و مکر و شیطنت هم در جهان
حاصل معنی که آن رد علی است
گر نه رد آن ولیست از چه روست
هرچه شد رد علی باشد دنی
هرکه «اودور» از علی دور از خداست

نقد او سکه نشد بر نام دوست
فهم این معنی کجا دارد غبی
جز بر اهل غدر و مکر و شیطنت
هست بر اهلش عذاب جسم و جان
هرچه شد رد علی کی معتلی است
دائم اندر انقلاب و تو بتوست
بادنی نزدیک دور است از علی
هرکه را قرب علی او مقتداست

«ساقی نامه»

ساقی بزم علائقی یا علی
مطلع نور هدایت دوستت
ای براه حق صراط مستقیم
ای ظهورت بر کف و بر جحود
ای در دریای عرفان خدا
هرکه تصدیق شما بر دل نگاشت

شاهد سر خدائی یا علی
منبع عین عنایت دوستت
آن صراطی که رود سوی نعیم
کرده آماده بجان نار و قود
در حقیقت گوهر ذات شما
زین زراعت جزندم حاصل نداشت

هرکه تصدیق شما از جان نکرد
هرکه تصدیق شما را یار نیست
قرب حق باشد به تصدیق شما
هرکه تحقیق شما رهبر شدش
هرکه تحقیق شما را حق شمرد
کرسی اثنا عشر تخت شما

جان خود را قابل رضوان نکرد
بر در دربار قریبش بار نیست
حق شناسی یار تحقیق شما
سوی قرب کبریاره بر شدش
سوی جنات وصالش راه برد
برجهای آسمان اهتدا

بیان تحقیق عد الاثنا عشر

آسمان اهتدا را برجها
ابتدایش از محمد آمده
اولین ختم النبوة در لقب
کرسی کن را چو ارکان بشمری
وز نفایس آنچه در عالم بود
امهات سبعة حسنانگر

یک نشان از ابتدا و انتها
انتهایش از محمد آمده
آخرین ختم الولاية در نسب
جزده و دو عد دیگر ننگری
برده و دو جمله را باشد عدد
پنج حضرت نیز با او می شمر

هو الله الذي لا اله الا هو عالم الغيب (علي مرتضا) و الشهادة (حسن بن علي) هو الرحمن
(حسين بن علي) الرحيم (علي سجاد) هو الله الذي لا اله الا هو الملك (باقر العلوم) القدوس
(جعفر صادق) السلام (موسی الكاظم) المومن (علي رضا) المهيمن (محمد تقی) العزيز
(علي نقی) الجبار (حسن عسکری) المتكبر (محمد مهدی) سبحان الله عما يشركون.

آیه آخر زحشر این سبعة را می شمارد خوب ظاهر بر شما

هو الله الخالق الباری المصور له الاسماء الحسنى الى عزيز الحكيم

آیه ماقبل آخر زآن بخوان
هریکی بر هر یک اسما مظهر است
انبیائی را که حق گفته امام
پنج تن ز ایشان اولوالعزم آمده
هفت دیگر بر شمار از نورشان
و جعلنا هم ائمه زانبيبا
مرتضای مجتبا گوید منم
که ده و دو چشمه ز آن جاری شده
چون بود اثنا عشر مجرای فیض
شهر ما نزد خداوند بشر
شد کنایه شهرها از اولیا
کبریای شاه پیدا از ولی

عده اثنا عشر ظاهر بدان
آن دل این داند که از نور انور است
بپن ده و دو با اولوالعزم ان تمام
کز خلافت صاحب فرمان شده
سورة انعام هم بدهد نشان
شاهد صدق است بر این مدعا
آن مکرم سنگ خاص محترم
این کفایت در همه ساری شده
این بیان جاری بهر مجرای فیض
در کتاب الله شد اثنا عشر
اولیا باشند شهر کبریا
خاصه شاه اولیاء الله علی

قال النبي صل الله عليه و آله: انا كالشمس و على كالقمر

ایین کنایه بشنو از خیرالبشر
دوره شمسی ببین بر آسمان
هر که از فهم زکی شد سرفراز
آنچه مه رادر مهی طی می شود
مهر و مه رمز جلال است و جمال
بر جلال او جمالش آینه
چون علی آئینه روی نبی است
چون نبی آئینه روی ولیست
سر توحیدم ازین روی آشکار

گفت من شمس علی همچون قمر
از قمر هم نیز می باشد عیان
دور مهر و ماه را داد امتیاز
مهر را سالی در آن دوران بود
انییا و اولیا را وصف حال
بر جمال او جلالش بینه
ز آن جلال عشق مؤمن منجلی است
ز آن جمال حضرت محسن جلیست
شد ز نور حکمت پروردگار

قال علیه السلام: اول ما خلق الله القلم و قال اول ما خلق الله نوری و قال انا و علی من نور

واحد

اولین خلق مصور شد قلم
گفت پیغمبر خداوند علی
رمز اول ما خلق نوری نگر
هر نبی را با ولی همچون قلم
زین بیان گفته نبی با انییا

دو زبانش یک بیان دارد رقم
کرده از یک نور خلقم با علی
دو زبان از یک بیان دارد خبر
دو زبان در یک بیان بین ملتزم
آمده پنهان علی با من ملا

كنت مع الانبياء سرّاً و معی جهرّاً «الاستغاثة و الالتماس»

یا علی ای نوردانائی ز تو
لوح محفوظ خدائی سینهات
آئینه روی نبی روی شما
از شما هستی هستی پایدار
گر خلیفه از خداوند جهان

بارقه در طور بینائی ز تو
مصحف روی نبی آئینهات
روی جان عالمین سوی شما
گرچه هستی ظاهر است از کردگار
در جهان نبود نباشد در امان

لولا خلیفة الله فی الارض لساخت باهلها

ای خلیفه اهل ارض و آسمان
ای ولی الاولیا اندر لقب
اولیایست اولیای پادشاه
ای ولایت مفخر هر جا ولی
ای ولایت را مراتب بیشمار
صورت اندر آئینه گرمجلی است
هم هر آئینه با استعداد خویش

ای خلافت خاص تو در هر زمان
ای وصی الاوصیا در هر نسب
اوصیایت جمله خیر الاوصیا
از ولای تو هدایت منجلی
وز مراتب هر ولی آئینه دار
لیک هر آئینه ای را صیقلی است
عکس صورت می پذیرد کم و بیش

شد یکی آئینه گیتی نما
 آن یکی با وسعتش آئینه است
 آن دگر با خردی و تنگی جا
 آئینه گیتی نما در هر زمان
 آن بود صاحب به امر اندر جهان
 هر که را چشم جهان بین باز شد
 ز آینه گیتی نما عکسی بدید
 ای که حبت صیقل آئینه هاست
 آینه کز حب تو دارد جلا
 حب توشی جمله شی لاشی بود
 حق حبت بر حییب کردگار
 ای سحاب حب تو تأیید بار
 گر بجان ما زمهرت ذره ایست
 ذره ای باشد یقین خورشید بار
 آتش شوق بجانم برفروز
 راییت و صفت بیامم برفراز
 آن مجازی کز حقیقت قنطره است
 قنطره یعنی صراط مستین
 اهل دل را آورم القای سمع
 استعین الله سلطان الحکیم
 در ظهور نور آن خلایق نور
 لن ترانیش جواب اول رسید
 ز آن تجلی مست و مدهوش اوفتاد
 هم زهم بر ریخت آن کوه عظیم
 گر حقیقت جوئی آن جلوه گری
 نعت ذات مرتضا آن نور پاک
 نعت ذاتش گر کند جلوه گری
 توبه کردن ز آن گنه در حدکیست
 توبه از گوساله بازی یهود
 گرچه بهر آن تدارک از خدا
 کورها یعنی که نادانان حق
 صم و بکم و عمی حقشان هم رکاب

آن یکی آئینه بینی نما
 شهر دلها را ز نقش آئین نه است
 شاهد آئینه گیتی نما
 جز یکی نبود به پیدا و نهان
 همچنانکه مهدی آخر زمان
 قلب او آئینه ممتاز شد
 از رخس نور هدایت شد پدید
 صیقل آئینه های حق نماست
 قلب مؤمن باشد و عرش خدا
 حب تو خورشید و باقی فی بود
 بر سر ما بارش حبت بیار
 جان ابرار از تو با تأیید یار
 ورجام ما ازین یم قطره ایست
 قطره ای باشد ثمین دریاکنار
 ز آتش نیران حیرانی مسوز
 کز حقیقت سرکنم شرح مجاز
 نه مجازی کز هوای مسخره است
 کز صراط حق علی شد مبین
 نور عرفان تو سازم شمع جمع
 بسم الله الرحمن الرحیم
 رب ارنی گو چو شد موسی به طور
 پس تجلای ریش آمد پدید
 فارغ از جان و دل و هوش اوفتاد
 از تجلای جمال آن حکیم
 خود مجاز آمد که از آن بگذری
 تاب آن جلوه ندارد کوه خاک
 راهزن بر قوم گردد سامری
 غیر توفیقات جبری نیست نیست
 خلق را زین توبه می باشد جحد
 آمده شمشیر بر کف کورها
 حیل هاشان برده از شیطان سبق
 ظلمت ظلم خلائقشان حجاب

مولود علی (ع)

شرح مولود علی شاه ولی است

این بیان در شرح مولود علی است

لاجرم از مولود مسعود او
 میشود بر صفحه صورت رقم
 جابر عبداللّه انصاری آن
 گفت بودم در حضور مصطفی
 گشتمش سائل ز مولود علی
 آن حبیب خاص محمود اله
 کردی ای جابر ز مولودی سؤال
 بعد من بر سنت عیسی کسی
 ایزد بیچون خلاق احد
 آفریدم با علی مرتضی
 در حساب سال ما پانصد هزار
 اندر آن مدت به تسبیح غفور
 حضرت حق چون صفی را آفرید
 داد بر رسم امانت نور ما
 نور من از جانب ایمن بدش
 همچنین در صلبهای زاهره
 منتقل گشتیم تا آن نور فرد
 مشرق شمس نبوات اله
 مطلق بیدر ولایات ولی
 چون کلام حضرت خیرالانام
 گفت یا جابر بدانکه پیش از آن
 بود در ملک یمن مردی تقی
 روی دل از دو جهان برتافته
 غیر جانان را ز جان کرده برون
 نام او مشرم ولی مشهور زهد
 سال عمرش آمده صد با نود
 نه ملالی از عبادت یار او
 غیر یار از یار ننموده طلب
 غیر یار از یار ننموده سؤال
 از جناب حضرت بار و دود
 کز مقربهای بزم اجتبی
 ای جمال غیب را آئینه ساز
 با دعایش استجابت یار شد
 شد ابوطالب مسافر در یمن
 رفت سوی معبد مشرم روان

شرح بعضی آیت از مولود او
 تا نماید معنی جف القلم
 که نبی را بود از اصحاب جان
 مصطفی ذات پاک کبریا
 مرتضی ای مجتبی شاه ولی
 با کمال شوق فرمود آه آه
 که پس از من بهتر از او شد محال
 نامده مولود بر وضع علی
 پیش از آنکه خلق عالم ها کند
 از یکی نور از کمال اعتلا
 نور ما در غیب گردید آشکار
 مشغول بودیم خوش در بزم نور
 در مقام اجتنابش برگزید
 جای اندر صلب آن عین صفا
 از علی بر جانب ایسر شدش
 در رحمهای زکیه طاهره
 چون مه و خوراز دو مشرق جلوه کرد
 نور عبداللّه شد از حکم شاه
 از ابوطالب به عالم شد جلی
 در بلاغت شد به این موقع تمام
 که علی گردد جنین اندر جهان
 عابد و پرهیزکار و متقی
 در ره جانان زجان اشتافته
 غیر جانان ره نداده در درون
 از رخس چون مهر تابان نور زهد
 جمله را طی کرده در ذکر احد
 نه سوآلی کرده از غفار او
 باز بر رویش همه باب طرب
 بسته بر روی جنان باب ملال
 خواهش دیدار نزدیکان نمود
 دیده جان مرا بخشا ضیا
 آینه جانم نما صورت طراز
 استجابت یارش از جبار شد
 سبز و خرم گشت مشرم را چمن
 دید چون دیدار آن مطلوب جان

با ادب بعد از سلام از او سؤال گفت هستم ازت هامه وز عرب گفت زاهد رحمت الله العلی باز پرسیدش ز روی احترام گفت نام من ابوطالب بود مژده ها دارم ز الهام خفی که تو را امسال از امر و دود پیشوای دور امام روزگار آن وصی باشد نیی را که آن چونکه ظاهر آمدت آن نور پاک زین فقیر آرزومند وصال از سلامی نزد او یادآوری عرض بنمائی به آن باب الهه بر یگانگیه بودن پروردگار احمد مرسل که محمود حمید بروصایت او گزیده مر تو را چون به او ختم نبوت می شود زین ابوطالب بسی رقت نمود گفت زاهد آن علی مرتضاست گفت می خواهم دلیل رونما گفت زاهد هرچه می خواهی بخوا مرد زاهد دست حاجت بر فراخت یک طبق شد میوه حاضر در کنار یک انار از آن ابوطالب گرفت چون ز ابر حکمت حق فاطمه نطفه او در رحم چون جا گرفت وحشتی اندر ولایت شد عظیم در صنا دید قریش افتاد شور بس فزع کردند و بهبودی نداشت آخرالامر از جهالت چاره شان بر فراز کوه بنمودن شفیع حمل بتهاک کرده بر کوه آمدند چون فراز بوقیسی اصنام شد سنگها از کوه غلطیدن گرفت جمله بتهاشان برو در آمدند

کرد کآئی از کجا ای ذوالجلال در قبایل از بنی هاشم نسب چشم از اهل حرم شد منجلی کز سما شد بر شما نازل چه نام گفت از خصمت هدا سالب بود کرده الهامم خداوند خفی نطفه ای از صلب آید در شهود مقتدای مردم پرهیزکار احمد است و خاتم پیغمبران نقطه دور و سکون کوی خاک جان و دل مشتاق صهبای جمال ز استماعش جان ما شادآوری کان محب پیر میدادی گواه بر پیمبر بودن فخر کبار آمده تحمیدش از رب مجید کاوست شاه انبیا تو ز اوصیا هم ز تو فتح ولایت می شود پس سوال از نام آن حضرت نمود او ولی خاص ذات کبریاست تا فزاید در دلم نور و جلا گفت می خواهم زجنت میوه ها از قضای حاجتش حق سرفراخت پر ز خرما و ز انگور و انار پس وداع مرد زاهد کرد و رفت گشت بر آن در یکتا حامله مکه را از زلزله غوغا گرفت جمله دلها گشت پر از هول و بیم که نشان میدادشان از نفخ صور از جزع بر جانشان سودی نداشت منحصر دیدند در رفع بتان بر خدای چاره فرمای رفیع با گروه انبوه آمده آمدند زلزله غارتگر آرام شد خلق حیران مضطرب اندر شگفت بت پرستان خوار و مضطر آمدند

غرق دریای جزع جانها همه
 که ابوطالب ز اقدام گرام
 بانگ برزدکای قریش این زلزله
 آیتی باشد ز آیات خدا
 آمده شخصی ز غیب اندر شهود
 گر شما را باشد این اقرار جان
 ورنه از این مهلکه نبود خلاص
 پس همه یکبارگفتندش که ما
 از دعای تو نجات امید ماست
 پس دعا کرد و اجابت آمدش
 بوقبیس از زلزله آرام یافت
 آن دعائی که ابوطالب بخواند
 هر زمان که شدتی میکرد رو
 پس چنین فرمود آن ختم رسل
 که بحق آنکه رویاند از زمین
 کاهل مکه چون بلا میکرد رو
 بر زبان آن حرفها میراندند
 از اجابت میشدندی فیض یاب
 می نویسم ترجمه از آن دعا

دل پر از بیم هلاک زلزله
 داد بر آن کوه آرامی تمام
 کآمده جانها از آن در غلغله
 حجتی باشد خدا را بر شما
 که اطاعت بایدهش از جان نمود
 زین بلای ناگهان یابید امان
 غیر این اقرارتان نبود مناص
 جمله منقادیم از جانها تو را
 کز دعای تو بجان امیدهاست
 ز آن دعا کف کفایت و اشش
 پس سکینه جان خاص و عام یافت
 اهل مکه چون دلش دربرنشاند
 زین دعا میگشت دفع و رفع او
 مشرق انوار هادین السبل
 هر گیاه و نطفه را کرد او جنین
 می نمودند این دعا را رفع او
 غافلانه آن دعا می خواندند
 می گشودیشان برو از فیض باب
 تا کند جان حاصل از آن مدعا

اللهم انی اسئلك بالمحمدية المحمودية و بالعلوية العالیة و بالفاطمة البیضاء و الاتفضلت علی بالرحمة و الرأفة.

یا الهی سائلم از جود تو
 بالعلی العالی و بالفاطمه
 که به جان ما تفضل آوری
 چون شب مولود آن جان جهان
 اهل مکه بازگفتند ای عجیب
 که در این اثنا ابوطالب چو ماه
 رایت مژده به کوی و در فراخت
 این بشارت داد کامشب بر شما
 در امامت فارس میدان جان
 جامع جمله صفات مرضیه
 منجلی از او تجلای جمال
 ناصردین مبین او را لقب
 او مبین منهج حق از یقین

به محمد احمد محمود تو
 مطلع بیضا به هستی قائمه
 واکنی از رحمت و رأفت دری
 جمله چون خورشیدگشت استارگان
 باز حادث آمده امری غریب
 کرد روشن از رخ آن شام سیاه
 از بشارت دوستان را شاد ساخت
 گشته طالع مهر اوج اقتدا
 درولایت حاکم فرمان روان
 مجمع جمله سمات مرضیه
 معتلی بر اوج اخلاق کمال
 قاطع للمشرکین او را نسب
 منهج حق الیقین از او مبین

او وصی حضرت خیر البشر
 همچنان اوصاف او کردی بیان
 رفت چون چل روز از مولود آن
 کرد جابر از رسول الله سوال
 مخبر صادق حیب ذوالجلال
 که ابوطالب سوی زاهد شتافت
 چونکه زاهد کرده بودش التماس
 التماس او قبول افتاده بود
 کرده بودش این وصیت که مرا
 در جبل الکام که در شام هست
 مژده تولید این مولود خاص
 بر وصیت کرد ابوطالب عمل
 چونکه در آن غار ابوطالب رسید
 دید در حولش دومیار استاده اند
 کرد بر مؤمن ابوطالب سلام
 زاهد از تأیید حی لاینام
 دست خود بر رو فرو آورد باز
 لا اله الا هو الله را گواه
 از محمد (ص) پس نبوت ذکر کرد
 مژده اشراق آن نور جلی
 از ابوطالب چو بر زاهد رسید
 گفت دارم التماسی از شما
 آنچه آثار و عجایب شد پدید
 آن بشیر عیسوی دم باز کرد
 گفت ظاهر شد ز کارستان شاه
 هر یکی تابان چو خورشیدی تمام
 چون سه ساعت ز آن شب بیضا گذشت
 از طلوع شمس افق حمرا گرفت
 آن کلاماتی که آمد در فرج
 گفتم این بی قابله تدبیر نیست
 خواستم جمع آورم جمع نسا
 کای ابوطالب توقف کن میار
 چار زن دیدم که حاضر آمدند
 عطر ایشان بر مشام می رسید
 جانب آن مشرق بیضا شدند

اوست در چشم جهان نور بصر
 تا ز نور مهر روشن شد جهان
 گشت از مکه ابوطالب نهان
 کز ابوطالب ز غیبت چیست حال
 داد جابر را جواب آن سوال
 چون وفای عهد رامسئول یافت
 که بشارت آردش ز آن فخر ناس
 دیده جاننش بره بگشاده بود
 آن زمان که آید آن نور هدا
 زنده یا مرده به غار آرام هست
 چون رسانی جان ز غم گردد خلاص
 لیک طالب را رسیده بود اجل
 در کفن بر قبله رو پیچیده دید
 چونکه حاضر آمد او غایب شدند
 کالسلام ای مؤمن حی سلام
 در زمانب رخاست چون شخص از منام
 نغمه ذکر شهادت کرد ساز
 کرد بر توحید قدوس اله
 از علی بعدش امامت ذکر کرد
 آن علی مرتضی شاه ولی
 بر روانش روح اطمینان وزید
 کز ظهور نور او سرخدا
 از ره تفصیل شرح آن کنیید
 شرح آن آثار و آن اعجاز کرد
 خوش شبی استارگانش رشک ماه
 تابش خورشید پیشش چون غمام
 مطلع خورشید جان پرنور گشت
 پرتوی در آن شب بیضا گرفت
 من بر آن مشرق دیدم بی حرج
 مرکب شمس ارچه غیر از شیر نیست
 ناگه از کنجی شنیدم این ندا
 دست سگ در راه شیر کردگار
 با حلی و جامه بیضای چند
 نفعه جان از جنانم می وزید
 بر ولی الله مسلم آمدند

مشرق بیضا جواب جمله داد
بود طشتی از قواریر جنان
گشت چون طالع ز شرق اقتدار
من شتابان ذره سان رقصان شدم
بر زمین از سجده حق سرگذاشت
اشهدان لا الهه آغاز کرد
چونکه بودش جان ودل از شرک صاف
اشهد ان محمد بازگفت
گفت از او ختم نبوت میشود
من امیرم مؤمنان را در جهان
من از این مشهود در فکرت شدم
زان زنان اول یکی برداشتش
چون علی را چشم بر او باز شد
با فصاحت گفت ای مادر سلام
گفت در نعمای حق مستغرق است
چون مشاهد گشتم این امر غریب
گفتم ای فرزندی نور بصر
هستی اما هست آدم جمله را
این صفیه مادر ما جملگی است
چون در گنج خفی بگشود رب
منفعل گشتم بسی از این جواب
پس زن دیگر گرفت او را ببر
حال عم خود از او پرسید باز
گفتم این خواهر که وعم توکی
آن سخن گفتن بگهواره ورا
پس به فرزندم بسی کرد التفات
پس در آن طشت قواریری ورا
حله های جنتی بس لطیف
من بخاطر درگذشتم که اگر
بود بهتر آن زن پاکیزه حال
ناف بریده و ختنه کرده دان
تا که زندیقی که مغضوب خداست
شربتتی او را ز تیغ زهرناک
گفتم آن ملعون چه نام و چه لقب
بعد سی سال از وفات مصطفی (ص)

چون افق برگرد او گشتند شاد
همره آن انجم اوج جنان
در ره بیضای صنع کردگار
بر جمال نور او حیران شدم
لا اله الا هو رایست فراشت
قول الا لله را ممتاز کرد
کرد بر یکتائی حق اعتراف
از رسول الله در اعجاز سفت
هم بمن فتح ولایت میشود
در جهان جان امیر المؤمنان
جان ازین مولود در حیرت شدم
در کنار خود چو جان بگذاشتش
از سلامش اولاً ممتاز شد
والدم چون است در دار السلام
غرقه دریای نعمای حق است
رفت از کف ذیل آرام و شکیب
نیستم بر تو پدر گفت ای پدر
بوالبشر خوانند او را پس چرا
کزازل جفت در گنج خفی است
کرد آدم را صفی الله لقب
پس بکنجی رفتم و کردم حجاب
کرد یا اختی خطابش آن پسر
گفت بر تخت کرامت سرفراز
گفت مریم هست و عیسی یا ابی
شد گواه حال بر قوم هدا
التفات طفلها از امهات
خوش مطیب ساختند از عطرها
شد لباس آن تن و جسم شریف
بعد ختنه میشد آن رختش ببر
گفت این نور سپهر اعتدال
جانش از تأثیر تیغ اندر امان
دوزخش جاوید مشتاق بقاست
ریزد اندر جام و خود گردد هلاک
گفت بن ملجم مرادیش لقب
سازدش در کوفه مقتول آن دغا

من بسی زین قصه گشتم دردناک
 و آن زنان حق پرست حق پسند
 این خیالم بود در خاطر همی
 آن خزینه در الهام و سروش
 کان زن سیم زن فرعون دان
 پس به اخبار تو ای شیخ کبار
 در جبل الکام در غارای حبیب
 آمدم اکنون ترا مژده رسان
 سجده شکری بجا آورد مرد
 گفت بر آن اشرف خلق خدا
 کرد ابوطالب سه روز آنجا مقام
 برنیامد از توقف چون امید
 چونکه آداب سلام آمد بجا
 زود خود را برولی حق رسان
 گفت ایشان را شماها کیستید
 هر دو گفتندش که ما اعمال نیک
 همیره اوئیم از امر خدا
 پس ابوطالب بمکه بازگشت
 تربیت میکرد نور چشم خویش
 آری آری اینچنین فرزند را
 چون کلام مصطفی اینجا رسید
 باش خاموش و درافشایش مکوش
 جابر از این قصه بهجت قرین
 گفت ای محمود سلطان حمید
 هست بعضی را عقیده این چنین
 گفت پیغمبر (ص) که این بهتان بود
 در شب معراج از هفت آسمان
 منجلی دیدم در آنجا چار نور
 گفت نور جد و عم و ابتر است
 عرض کردم کای خداوند وحید
 گفت از اظهار کفر اخفای دین

جامه طاقتم شدم از غصه چاک
 آن زمان ازدیده ام پنهان شدند
 کان دوزن را کاش هم دانستمی
 ریخت در کامم لبالب جام نوش
 ام موسی چارمین آن زنان
 امر فرمودم که داری انتظار
 آمدم بر اشهب مژده رکیب
 از ظهور نور آن جان جهان
 رو بقبله خفته جان تسلیم کرد
 در رسان از من سلام بی ریا
 تا مگر زنده شود شیخ گرام
 آن دو مارش در نظر آمد پدید
 بعد از آن گفتند آن هر دو مرا
 که سزاوار تو باشد حفظ آن
 و اندر اینجا از برای چیستید
 صورت اخلاق خوش افعال نیک
 در دو دنیا بر سعادت رهنما
 جان رفته کرد در تن بازگشت
 بود اندر خدمتش از جمله پیش
 میتوان جان در رهش کردن فدا
 گفت یا جابر از این گفت و شنید
 سرمکنون علم مخزون را پیش
 گشت جانش با همه بهجت قرین
 صاحب تمجید قرآن مجید
 که ابوطالب نگشته راه بین
 حق تعالی اعلم از ایشان بود
 چون گذشتم عرش را دیدم عیان
 چون حقیقت خواستم رب غفور
 وز علی کان مشرق نور علاست
 از کجا این رتبه بر ایشان رسید
 صبر بر جور و جفای شرکین

الحديث

که شب مولود فخر کائنات
 ز آن عجایب دید بس بیحصر و حد

هست مروی از روایات ثقات
 بود نزد آمنه بنت اسد

صبح ابوطالب چو آمد از طواف
از ظهور نور آن مهر وجود
عرض بنمود آن عجایبها که دید
چون ابوطالب ز مطلقوبش رسید
صبح عید قرب جانان آمدش
گفت با بنت اسد روشادزی
این چنین حالی نصیب از امر رب
منتظر می بود آن بنت اسد
شیر بیشه قدرت پروردگار
بناد بر او و حییب و آل او
زاده بیست خداوند و دود
خانسه زاد پادشاه ذوالعلا
اسم او از اسم خود کرده پدید
او حمید و حامد و محمود رب
هرچه احمد گفت از حسن و کمال
زانکه هر وصفی که بنموده علی
زین نشان فرماید آن سلطان هوش
او بود آئینه حسن و جمال
این جلال آئینه روی نبی
آن نبی شمس و ولی همچون قمر
چون که آئینه رود اندر نقاب
نور باقی بی حجابی کس ندید
از نبی و از ولی خواهی بیان
عاشقی پیدا ز سیمای ولی
نور معشوقی بر خسار نبی است
عاشقی های علی را کو بیان
از نهانخانه چو آمد جلوه گر
جز بروی دلکشای آن حییب
نه عجب کی عشق دیده وا کند
در دو عالم رو برو حسن است و عشق
جان حسن و عشق جان آدم است
آدم اول که فرماید علی
آدمیت هر که را همره بود
او که گوید نیست بر طفل اعتبار
طفل گوئی و طفیلش آسمان

با دل و جانی ز زنگ شرک صاف
باعث ایجاد هر هستی و بود
شرح کرد از آن غرایبها که دید
مژده مولود میمون سعید
مژده ای از عید قربان آمدش
که تو را سی سال گردد بعد از
هست مولود «تورا وصفی عجب»
تا زمانی که شد او ام الاسد
میر جمله اولیای کردگار
رحمت بیحصر و مر از ذات هو
آیت کبرای سلطان وجود
که علیش خوانده ذات کبریا
همچنانکه اسم احمد از حمید
او علی عالی عالی نسب
هست وصف ذات حیدر لامحال
کرده از اشراق نورش منجلی
که محمد ناطق است و من خموش
این بود آئینه وجه جلال
آن جمال آئینه روی ولی
آئینه در آئینه دارد نظیر
نیست غیر از نور باقی بی حجاب
لن ترانی را کلیم اینجا شنید
عاشق و معشوق پیدا و نهان
آیه اش سر باختنهای علی
صورتش این عاشقی های علی است
کوبیان را حد شرح و وصف شان
باز شد بر مصطفا او را نظر
در دو عالم چشم نگشاد این غریب
جز بحسن روی منظور ابد
جان آدم موبم و حسن است و عشق
آدم اول در این آدم گم است
رمزی از آن معنی اینجا شد جلی
از طفولیت دلیل ره بود
آن طفیلی گو فضولی وا گذار
طفل گوئی و طفیلش انس و جان

طفل گوئی و طفیلش هرچه هست

در زمین و آسمان بالا و پست

اسلام آوردن علی(ع) در خردی

بشنو از اطفال و صافی دلنشین
از محمدابن نعمان آن مفید
آنکه خدای شد ملقب از روای
گفته اند بودیم در بزم نبی
بود سلمان فارس میدان عشق
بود بوذر آنکه صدیق جهان
بود مقداد آن شجاعت رانشان
بود عمار آنکه بردشوارها
جمع دیگر هم ز اصحاب کبار
از رخ جمله عیان آثار حزن
عرض نمودند کای فخر جهان
از معاند حرفها آید بگوش
غم ما و حزن ما از آن ره است
قولشان اینکه علی در طفلیت
چون شنید این قول را ختم الرسل
در بیان علو شأن مرتضا
گفت اگرچه چشم باطنشان عماست
ایها الاصحاب باللّٰه العظیم
خوانده باشید آنکه ابراهیم را
تاریخ از بیمی که از نمرود داشت
برد او را در بر نهی خراب
چون غروب آفتاب هور شد
یعنی از خلوتسرای بزم جود
در زمان بر روی خودستی کشید
اشهد وان لا الهه گفست زود
مادرش زین حال اندر خوف بود
با توجه بر سما بودش نگاه
و کذا لک نوری ابراهیم را
همچنین موسی بن عمران چونکه زاد
که به صندوقم نه وافکن به نیل
همچنین عیسی بن مریم چون بزاد
حضرت عزت به آن طفلی ورا

ز آن شهی که شد طفیلش عالمین
از مجاهد از ابی عمرو از سعید
هست مروی این حدیث از آن ثقات
کآمدند از در محبان علی
خاکروب در گه دربان عشق
گفت بوذر هست صدیق زمان
باج استان از شه نوشین روان
بود یا سر در تمامی کارها
دوستان حیدر آن فخر الخیار
هر یکی دریای طوفان بار حزن
ای فدایت جانمان آبائمان
در علی که جان درآید در خروش
گرچه بر اسرار مولا آگه است
یافته اسلام و نبود مرتبت
گلبن گلزار هادین السبل
غنچه اش بشگفت گلهای علا
لیک ظاهر علو شأنش رونماست
که شما اندر کتبه های قدیم
حالت تولید چون شد بر ملا
ام ابراهیم را مفقود داشت
وقت پنهانی نور آفتاب
شمس خلت را طلوع نور شد
در شهود آوردرو مهر وجود
پس به تهلیل خدا آمد شهید
سوی الا لله شدش روی شهود
او بسرعت سوی مادر رفت زود
سورة انعام ازین صورت گواه
حق تعالی کرده قصه بر ملا
مادرش را بهر حفظش پند داد
بر تو برگرداندم رب جلیل
مادرش را از ملامت کرد شاد
از نبوت داد تاج اجتبا

انسی عبداللہ اتانی الکتاب
جملہ میدانید کز روی عظم
قرب من نزد خدا از جملہ پیش
خلق فرمودم خداوند علی
تا به صلب حضرت آدم شدیم
همچنین صلبی به صلبی منتقل
چون ز عبدالمطلب آن نور تافت
مشرق خورشید عبداللہ شد
مطلع بدر آن ابوطالب عیان
گر پدر با عم من در مجمعی
نور ما از رویشان ساطع شدی
از علی وقت ولادت چون رسید
کای حیب اللہ سلامت از سلام
کز نبوت وقت نزدیک آمده
ناصر دین جانشینت میرسد
در حرم تولید آن شاه حرم
چون بشارت از طلوع آن قمر
که خدا گوید علی را در برآر
دست سوی پرده چون کردم دراز
دست خود برگوش ایمن پس گذاشت
اشهد ان لا اله الا الله
پس بمن روی کلام آورد باز
در تلاوت از صحف آغاز کرد
آنچنان خواندش به ترتیل تمام
کردی اقرار اربدی شیث نبی
همچنین تورات و انجیل و زبور
که اگر موسی و داوود و مسیح
پس به قرآن خواندن او آغاز کرد
همچنین که این زمان خوانیم ما
که به من نازل نگشته بدیکی
پس سخنهای خفی آمد میان
هر که را در بدو حال اینها بود
هر که رادر طفلیت این رتبت است
از چه می باشد ز قول قوم ضال
از تمامی انبیاء من افضل

کرد در طفلی به قوم خود خطاب
ز انبیای سابقه من برترم
قدر من نزد خدا از جملہ پیش
با علیم از یکی نور جلی
ذکر را تسبیح را همدم بدیم
می شدیم و ذکر حق را مشتغل
در دو مشرق همچو ماه و هور تافت
جمله آفاق از آن آگاہ شد
مشرق نور علی اندر جهان
میشدندی نور ما بودی جلی
رویشان از نور مالا مع شدی
جبرئیل از حضرت بیچون رسید
میرسانم میرسانم این پیام
مشرکان را شام تاریک آمده
هم برادر هم وزیرت میرسد
بود از آن حرمت حرم شد محترم
بر من آمد جبرئیل آمد دگر
آن در دریای صنع کرد گار
بر سر دستم علی آمد فراز
رایت اللہ اکبر بر فراشت
هم اذان و هم اقامه ساز کرد
گشت چون از قول رخصت سرفراز
که صفی را حق به آن ممتاز کرد
که در آن خواندن شدی شیش غلام
که ز من بهتر بسی خواند علی
خواند با ترتیل در عین سرور
بود می گفتند از ما اوفصیح
باز بررویم در اعجاز کرد
خواند بر من سر بسر ترتیل را
کافر آنکه در علی دارد شکی
کاوصیا را هست با پیغمبران
از معاندها کجا از جا رود
از حسود و حقد اوکی کربت است
بر رخ آئینه تان گردد ملال
از تمامی اصفیا من اکلم

از تمامی اوصیا او برتر است
حضرت آدم صافی خاص رب
چون بساق عرش چشمش باز شد
حرمت و تعظیم آن اسما چو دید
گر نمی بودی غرض ز ایجاد ما
آسمانها و زمینها آنچه هست
خلقشان هرگز نمی کردم یقین
توبه آدم نمی آمد قبول
تا که جبریش ز اسما یاد داد
در قبول توبه اش نزد خدا
پس بشارت آمد او را از خدا
آید از ذریه پاکت پدید
پس صفی الله غرق سکر شد
پس رسول الله آن بحر جمال
گفت با اصحاب دانید از یقین
این شرافت هستان برانیا
پس صحابه جمله با سلمان شدند
شکر حق را شاکر از جان آمدند
جمله دانستند کز حب علی
از ظلام شرک بیرون راه نیست

بر تمامی اولیا او رهبر است
او که از حقش خلیفه شد لقب
نام ما را دید حیرت ساز شد
پس خطاب رب الاربابش رسید
بر ظهور صاحب این نامها
آدم و جن و ملک بالا و پست
جاء ما بین نزد رب العالمین
بود در حرمان از آن فعل فضول
کرد آن اسما شفیع و گشت شاد
فتلقی آدم باشد گدگوا
کز تو باشد صاحب این اسمها
صاحب این اسمها پاک و سعید
غرق سکر و مست جام شکر شد
در دریای جلال ذوالجلال
کز کمال فضل رب العالمین
این فضیلت هستان بر اصفیا
بادل شادان لب خندان شدند
از دل و جان شاکر احسان شدند
آینه جان گر نگرده صیقلی
چون که جز این باب باب الله نیست

التفات

یا علی ای حب تو ایمان ما
نور حبت قلبها روشن کند
وادی کی کان ایمن از حب تو نیست
حب تو آن فتنه های امتحان
هر که را حب تو مهر منظر است
هر که را مادر خطا کار آمده
یا علی ای اول و آخر ز تو
یا علی ای ظاهر و باطن ترا
مهر نور مهر تو بر اوج جان
این خیالاتی که نامش خطر است
خطوه های کز خطا در راه ماست
حق شمس اوج رحمت مصطفی
آن غطاهای خطا را کن عطا

ای فدایت جان جان جان ما
کوی دل را وادی ایمن کند
گر همه طور است درنا ایمنی است
امتحانان مؤمنان موقنان
آن یقین از مهر مهر مادر است
اندرین تصدیقش انکار آمده
امتحانان مؤمن و کافر ز تو
فی علو ذاته یا من دنا
گشته تابان همچو مهر از آسمان
در حقیقت در ره دل خطوه است
نور مهتر را بروی ما غطا است
آن غطاهای خطا را کن عطا
حق شمس اوج رحمت مصطفی

رحمت غفران بر او و آل او

جاودان از فضل منان عفو

معجزات علی (ع)

معجزات ذات حیدر بیحساب
ذات حیدر هرکجا جلوه گر است
لیک باشد در حقیقت یک کلام
اولیا هر یک کتابی دیگرانند
آینه بر قدر استعداد او
هرکجا شمس نبوت طالع است
رمزها در شرح این شمس و قمر
باز رمزی مختصر سازم بیان
مهر چرخ کن فکان روی حیب
گوی دلها در خم چوگان آن
آن محب عشق پیشه چون قمر
جلوه پیدائی او شمس تاب
جلوه پنهانی او آن جلا
عشق را گر آن جلا ظاهر نبود
عشق چون آئینه حسن آمده
نور خورشید است در دیده چو تیر
هرکه بر خورنیشش تاب نظر
هرکه آمد چون قمر صیقل همه
آینه روی قمر بر آفتاب
آفتاب طلعت محبوب را
چون محب محبوب باشد جملگی
حسن احمد لن ترانی زین بیان
چشم می بینی و خال و خط و رو
روی او را غیر عاشق کس ندید
نکته باشد همچو نقطه بس دقیق
حاصل معنی محمد با علی است
ز آنکه خورشید تجلای اله
تحفه های نور صلوات عفو
خاصه مهر سپهر ارتضا
معجزاتش همچو ذره بی حساب
چاره بار آن سپهر اقتدار
نیست از ذات علی اینها عجب

هر یکی را در معانی بس کتاب
معجزاتی و کتابی دیگر است
حسن و عشق است این کلام با نظام
جمله یکباند و بایی دیگرانند
می نمایند اندر او خورشید رو
چون قمر ماه ولایت لامع است
گفته آمد با بیانی مختصر
از شعاع مهر چرخ کن فکان
عرش رحمان طاق ابروی حیب
سوی جانها روی او فاش و نهان
گاه پیدا گاه پنهان جلوه گر
چون نگیرد غیر او از شمس تاب
آن جلای که بود عین جلا
حسن را هم جلوه در خاطر نبود
زو فروزان شمس احسان شده
دیده از نورش نگرده مستتیر
گو نظر روشن کن از نور قمر
می شود بر شمس رویش آینه
چون سحابی هست با آن نور و تاب
ز آن حجاب الله گفتند اولیا
نسبت شمسی از آن هستش نبی
در نهان گوید تو می بینی عیان
لیک کو چشمی که بیند روی او
عین عاشق گشته از آن رو پدید
دقتی در ذهن می باید رفیق
هرکه می بیند دو عین احولی است
جز مه رویش ندارد جلوه گاه
بباد بر ذات نبی و آل او
آیت کبرای ذات کبریا
ذره ای ز آنهاست رد آفتاب
رد شمس از قدرتش گشت آشکار
چرخ گردان است از او روز و شب

بر بساط صیرفی روزگار
بلکه معجز سنگ صحرای ولاست
گوهری چند از بساط آن ولی
چون در یکتا تمامی بی بها
استعین الله سلطان العلی

زین جواهر هست بیرون از شمار
تابش مهر علیش آن جلاست
بر بساط نظم «می ریزم جلی»
همچو دری سما جمله بها
منجلی از نور او هر جا جلی

روایت ابی جعد

این بیان شرح بساط اعتلاست
دو بساط از او درین مجلس فتاد
ز آن یکی مروی ز اهل سنت است
هست مروی با اسانید صحیح
گفت در بصره شدم در مجمعی
ناگهان برخاست مردی از میان
کای رسول الله را صاحب بگو
والد من نقل می کرد از نبی
نی جذام و نه برص بر مؤمنان
چونکه بشنید این انس سرپیش داشت
لمحه ای شد غرق بحر انفعال
که دعای بنده صالح مرا
چون شنیدند این سخن حضار از او
هرچه می کردند اصرار او ابا
هرچه او می کرد کتمان بیشتر
دید چون اصرارشان بسیار شد
گفت آوردند هدیه بر نبی
ازدهی که خندش گویند نام
من در آن بزم شهی حاضر بدم
امر فرمودم که ده تن را طلب
من طلب کردم مرآن ده شخص را
پس علی را امر کرد از انبساط
رو زیارت کن صحابه کشف را
هم مرا فرمود با ایشان نشین
چون به امر او بر آن تخت علا
پس علی را گفت کای فخر جهان
امر کن بر باد بردارد بساط
گفت یا ریح احمینا چون علی

از علی کاندر دو عالم پادشاست
انبساط اهل تحقیق ورشاد
که به امر مصطفا بر آن نشست
از ابی جعد به تقریر فصیح
که انس گفتمی احادیث نبی
گشت سائل ز ابن مالک این بیان
از چه «روپوسی» به این وصف نکو
مشرق انوار حق نور نبی
مؤمنان اندر امان از این و آن
دانه حسرت بسی از دیده کاشت
بر بساطش ریخت پس در مقال
کرده در عالم به پیسی مبتلا
باز پرسیدند شرح کار از او
می نمود از شرح حال ابتلا
میشدی اصرار ایشان بیشتر
گفت بنشینید و در گفتار شد
سلم الله علیه و آله
خوش بساطی فرش بزم احترام
حضرت شاه رسل ناظر شدم
تا نمایمشان یکی سری عجب
آمدند اندر حضور مصطفا
که نشین با این کسان بر این بساط
بازکن بر روی اینها پرده ها
هرچه می بینند ایشان تو بین
جای بگرفتیم آن شاه دنا
ای سلیمان بساط کن فکان
مرتضا ز آن امر شد اندر نشاط
آن بساط آمدچو ابری معتلی

در هوا سیار گردیدیم ما
تا که آن شاه ولایت انتساب
باد ما را بر زمین بگذاشت زود
هیچ میدانید در چه سرزمین
جمله ما گفتیم دانایتر خداست
گفت اینجا کهف اصحاب الرقیم
همره او بر در غار آمدیم
پس ابوبکر و عمر اول سلام
بر سلام آن دو تن نامد جواب
باقی اصحاب هم تابع شدند
هیچکس زایشان سرفراز جواب
کالسلام ای اهل کهف اهل رقیم
کز عظم ختم النبیین نام اوست
هیچکس ما را جوابی پس نداد
گفت ای اصحاب کهف اندر نسب
بر شما از ما سلام آن مؤمنان
در جواب آن ولی کرد گوار
بود چون ما را بخاطر کز چه رو
باز پرسید آن ظهور معجزات
از چه بر اصحاب آن فخر انام
بار دیگر غنچه‌شان بنمود گل
ما جوانانیم که بر پروردگار
زادنا الله هدی هادی الانام
جز به پیغمبر و یا او را وصی
انیما را اوست خاتم یا علی
اوست خیر الانبیاء در انبیاء
پس بحال خویش گشتند آن چنان
بر سلام او اجابت می‌کنند
مرضای مصطفی یعنی علی
بر بساط خویش گفتا جا کنید
احملینا شد خطاب باد باز
همچنان بودیم سیار هوا
باز شد امر ضعیفا باد را
که برنگ زعفران بودیش طین
لیک آب آنجا نبود از هیچ باب

می‌گذشتیم و مکانها زیر پا
گفت یاریح ضعیفا در خطاب
گفت آن سر خداوند شهود
آمدید از امر رب العالمین
پس رسول و پس وصی کاینجا کجاست
جمله برخیزید تا همره رویم
بانشاط و شوق بسیار آمدیم
کرده بر آن خفتگان اندر منام
عید رحمن عوف آمد در خطاب
بر مسلمانان مسلم آمدند
چون نگشتند آمد من در خطاب
از آنس آن خادم شاه عظیم
«عالمین در ساحت» اکرام اوست
پس علی آن صاحب تخت رشاد
که ز ما هستید آیات عجب
جملگی یکبارگشته هم زبان
آن وصی مصطفی صدر الکبار
ترک واجب شد از این جمع نکو
از چه ایشان را نکرید التفات
بر نیامد از شما رد سلام
کای خلیفه حضرت ختم الرسل
از دل و جان کرده ایمان اختیار
نیست ما را اذن بر رد سلام
تو وصی بر پیغمبر یا علی
اوصیا را تو مقدم یا علی
هم تو خیر الاصفیا در «اصفیا»
تا ظهور مهدی آخر زمان
خواب راحت تا قیامت میکنند
گفت بشنیدید ما گفتیم بلی
سیر سر قدرت یکتا کنید
بر بساط اندر هوا ما سرفراز
تا که سیر مهر شد اندر خفا
بر زمینی چشم ما گردید وا
درمنه ترکی گیاه آن زمین
عرض بنمودیم پس بر آن جناب

که شده وقت نماز و آب نیست پس سرپائی زد آنجا بر زمین آب نوشیدیم از آن عین حیات گفت حیدر گر نمیگشت این روان آب از بهر وضوهای شما گشت مشغول نماز آن مقتدا گفت بنشینید بر جاهها روان دویمین رکعت نماز صبح را باد ما را از هوا از امر آن خویشتن را در مدینه یافتیم بود دویم رکعت اندر آن نماز ام حسبت ان اصحاب الرقیم چونکه فارغ شد ز تعقیب صلات کآنچه دیدی و شنیدی ای انس کز لب شیرین معجز آفرین پس بترتیبی که ما کردیم سیر پس بترتیبی که ما دیدیم صاف آنچنان تقریر فرمود آن جناب پس بفرمود ای انس وقتی نگر آنچه رادیدی گواهی می دهی چون ابوبکر از عملهای عمر در حضور جمع بسیار از اناس از بساط و چشمه و آن سیرها نقل کن من عرض کردم کای همام یا علی پیری مرا دریافته گفت اگر گوئی دروغ ای بی ادب در رخت گردد سفیدی آشکار کورئی در دیده ات پیدا شود من از آن مجلس نرفتم یک قدم این زمان قادر بروزه نیستم بودبر آن حال انس تا آنکه مرد این عجب تر آنکه با اولاد آن لعنة الله علیه دایما

آن جناب اندر زمینها بنگریست گشت جاری در زمان عینی معین پس وضو کردیم از بهر صلات جبرئیل از جننت آوردی روان تا نماز جمله تان گردد، ادا تا که شد نصفی ز شب آنکه بما که به تأیید خدای انس و جان باز یابیم از نماز مصطفی سیر فرمودی که صبح آمد عیان سوی مسجد بر نماز اشتافتیم که شدیم از اقتدایش سرفراز خواندی آن محمود سبحان کریم جانب من کرد حضرت التفات من بگویم یا تو گشتم ملتتمس هست هم شیرین سخن هم دلنشین اول و آخر بدون حرف غیر اول و آخر بدون اختلاف که تو گوئی بود با ما هم رکاب کابین عمم از تو خواهد این خبر گفتمش جانم فدا بادت بلی گشت بر تخت خلافت مستقر گفت با من کای انس آن خیر ناس آنچه فرمودت وصیت مصطفی پییریم کرده فراموش آن تمام مرکب هوش از کفم سرتافته در تو پیدا می شود رنجی عجب در درونت نار قهر کردگار زین مرضها جان تو رسوا شود کاین مرضهایم نبودی ملتزم که غذا نبود قرارش در شکم جان ز علین جحیمش آب خورد هست پیسی جاودانی توأمان دایما لا زال الی یوم الجزا

این بساط انبساط شیعیه است
بر بساط انبساط ارره بود
انبساط جان عرفان مسلک است
این بساط اهل تحقیق آمده
منهج توحید را بر این بساط
هست معراج سمای اعتلا
آن هوایی کز هویت هوی اوست
این بساط باز می‌چیند بساط
اختلاط غیر مولا را فناست
گر نه برچینی بساط خویشتن
ره نیابی هیچ سوی این بساط
بی من و ماگر نه خود راساختی
چون من و مای تو برچیند بساط
افتد در بزم تحقیق هدا
بر بساط اعتلا گردی مکین
رمزها در سیر منهج ولا
آن ولایتی کز ولایت آمده
آن محبت عین حسن و عشق او
حسن را چون عشق دق الباب کرد
جلوه‌های حسن بیرون از کتاب
جلوه‌ای ز آن جلوه‌ها بر این بساط
ای که هستی از دل و جان گوش و هوش
نه بز اخفش شو و نه سیبویه
این خبر هست از خزینه مرتضا
زین جوهر زین اسود همچنان
سایغ آمد در لقب و آن مرد دین
گفت سلمان عارج معراج صدق
گفت بودم در حضور شاه دین
در زمانی که عمر را مردمان
در حضور حضرت شاه ولی
دو محمد بود نزد آن ولی
بود عمار و دگر مقداد بود
مظهر عشق ولی آن عین حسن
با نیاز آمد بیاب حسن باز
عاشقانه باب حاجت باز کرد

انبساط این بساط شیعیه است
هر بساطی انبساطش شه بود
اهل عرفان را به عرفان مسلک است
انبساط اهل تحقیق آمده
می‌توان سیار شد با انبساط
هست منهج هواج هوای اولیا
از الف الفت فزای وصل هست
از بساط اختلاط و ارتباط
ارتباط غیر از آن بی بقاست
نگسلانی ارتباط خویشتن
نیست با اهل بساط اختلاط
ز آتش خود جان خود بگداختی
با بساط او بیابی ارتباط
از بساط حق بساط اعتلا
بازیابی از بساط شاه دین
زانکه جز آن نیست معراج علا
آنکه خود عین محبت آمده
حسن و عشق است آئینه رخسار هو
جلوه‌ها آغاز از هر باب کرد
عشوه‌های حسن افزون از حساب
می‌نویسم شیعیان را انبساط
گوش بگشا بشنو آواز سرش
بشنو این قصه ز ابن بابویه
از ابی عبدالله ابن زکریا
از محمد ابن عبدالله که آن
می‌برد بالا به سلمان گزین
کزازل بودیش بر سر تاج صدق
حضرت مولا امیر المؤمنین
دست بیعت داده بودند از میان
بود سبطین قرة العین نبی
ابن بوبکر و دگر ابن علی
باز بر روی همه باب شهود
آن حسن ابن علی آن عین حسن
جلوه حسنش کند تا سرفراز
روسوی درگاه حاجت ساز کرد

کای امیرالمؤمنین ای شاه حسن
ای پدر ای دو جهان فرزند تو
کرده سلطان سلاطین کریم
حضرت پروردگار ذوالعلا
هیچ از آن حصه نصیبی با شما
با تبسم گفت شاه ارتضا
سبز می گرداند و آن قادری
کآنچه فرموده است سلطان حبیب
هیچیک از انبیا و اولیا
زین کرامتها نگشته سرفراز
یکه تاز عرصه اعجاز من
پس حسن ز آن صاحب احسان حسن
باقی یاران به او گشتند یار
کای ز وهابت مواهب بیشمار
شمه ای ز آن موهبات بیکران
رشحه ای ز آن عارض خورشید بار
تا فزاید مردمان را نوردین
جان ما را این کرامت مدعاست
جان ما لب تشنه در این وادی است
جان ما بین تشنه کام این زلال
گر بکام ما از آن جامی رسد
ساقی میخانه صنع جلی
با کرامت گفت حبا یا ولایه
کز خداوند قدیر ذوالمنن
پس اقامه کرد از بهر نماز
چند حرفی بر زبان آورد نیز
آمد از آنجا به صحن خانه باز
دست باز آورد دیدیم آن جناب
بر زمین بگذاشت و بار دگر
ما همه از آن دو ابر با صفا
با فصاحت هر یکی گفتند این
تو وصی آن نبی ای کریم
همچنانکه شاکت هالک بود
همچنان هرکس تمسک بر تو کرد
از تو جانها سالک راه نجات

ای جمال تو تجلی گاه حسن
حسن و عشق و جان و جانان بند تو
بر سلیمان موهبت ملکی عظیم
کرده او را طرفه سلطانی عطا
هست ای فیاض ارضین و سما
که بحق آنکه دانه خشک را
که ز خاک تیره آدم آفری
والدت را از کرامتها نصیب
نه ز گذشته نه از آینده ها
اندر این میدان علی دان یکه تاز
اندرین میدان حسن ممتاز من
گشت از جان طالب احسان حسن
ملتمس از آن ولی کردگار
قطره ای ز آن بحر بحر بی کنار
بر مشام جان مشتاقان رسان
بر ریاض جان کرامت کن بیار
تا درخشد شمس ایمان از یقین
این کرامت چونکه سرچشمه علاست
فیض بخشی تو عین شادی است
تشنه گامیها بسرحد کمال
خستگان را روح و آرامی رسد
آن امام اول و آخر علی
بر شما ظاهر نمایم معجبات
در ولایت خاص گردیده بمن
در سجود ذات پاک بی نیاز
هیچیک از ما نکردیم آن تمیز
کرد سوی آسمان دستی دراز
بر کف دستش بود قطعه سحاب
باز ابری بر کفش شد جلوه گر
فاش بشنیدیم توحید خدا
که محمد هست ختم المرسلین
هرکه شک در تو کند باشد رجیم
میهمان دوزخ و مالک شود
شعله نیران بر او گردید سرد
چون تو هستی مالک راه نجات

پهن گردیدند پس آن دو سحاب
عطر آنها می‌رسیدی در دماغ
پس بما فرمود آن سلطان دین
با کمال ابتهاج و انبساط
ما همه از امر او برخاستیم
پس تکلم کرد حرفی چند را
پس اشاره کرد بر آن دو سحاب
خوش خوشک از باد آن دوا برشاد
سوی آن شه چون نظر کردیم ما
که بد از در سربسراجزای آن
تاج یاقوتی بسر بگذاشته
کرده نعلینی به پا از در ناب
آنچنان شفاف و براق و مضمی
کرده در انگشت مفتاح هدا
متکی بر تخت مروارید صاف
مظهر حسن نبی ذوالمنن
گفت کای سلطان ملک کن فکان
آن سلیمان را که در فرمانبری
بود بهر خاتم انگشت او
از چه رو باشد بفرمان شما
گفت آن سرخدای ذوالکرم
در جهان عین اللهم فاش و نهان
بر ولایت مطلقه من والیم
نور لایطفای الهی منم
حجۃ اللهم بخلق عالمین
قاسم روزی منم اندر جهان
سد ذوالقرنین منم فاش و نهان
ای ضیای قلب ای نور بصر
باید بیضای بیضا آفرین
از طلای سرخ و از یاقوت ناب
گفت ای فرزند این اسمای ماست
اهل آن مجلس که بد معراج جان
تا بحدی کان محیط علم را
موجزن گردید بحر اقتدار
کاین چنینها از چو من نبود عجب

چون دوقالی نزد هم بر یک حباب
ما از آن بودیم خوشدل تر دماغ
مالک الملک سماوات و زمین
جای بگزینید خوش بر این بساط
آب بساط از انبساط آراستیم
هیچیک او را نفهمیدیم ما
که سوی مغرب روان شو با شتاب
بر هوا سیارگشتند همچو باد
متکی دیدیم بر تختی علا
در تلالو چون دری بر آسمان
جامه زرین بر برداشته
کز شعاعش خیره گشتی آفتاب
کز نگاهش دیده دیدی تیرگی
خاتمی از لوء لوء اما پر بها
صاف همچون قلب صاف بیگزاف
مظهر عشق علی یعنی حسن
ای ترا سلیمان سلیمان جهان
بود یکسان آدم و ملک و پری
همچو خاتم عالمی در مشیت او
خلق عالم از زمین و از سما
ای پسر وجه الله باقی منم
هم لسان الله منم در هر دهان
سافل سافل بود هر عالم
باب قرب حضرت شاهی منم
گنج اسرار خدایم در زمین
هست با من قسمت نار و جنان
چونکه آن سد بسته ام من بهر آن
از سلیمان خواهی انگشتر نگر
از بغل بیرون نمود انگشترین
وز ضیا بردی گرو از آفتاب
هست بر آن نقش از آن معجز ناست
از تعجب گشته حیران آنچنان
گوئیها هرگز نبودند آشنا
برکنار افکنند درها شاهوار
بر خدا سوگند آن سلطان رب

که نمایم بر شما امروز را
و آنچه از من پیش از این نادیده‌اید
عرض نمودند کای معجز نما
آن سلیمان هوای اقتدار
که حسن را هست خواهش در زمان
بر هوا می‌برد ایشان را چو باد
و آن کلید گنج اسرار خفی
آن بساط از پیش آن تخت از عقب
بود در آن کو درختی بس عظیم
باز بر آن نخل باغ ذوالجلال
کاین درخت آیا چه رفته بر سرش
گفت آن نور درخت اهتدا
مجتبا پرسید پس از آن درخت
این چنین پژمرده‌ای از بهر چیست
بر سوال مجتبا نامد جواب
که بگو احوال خود را سر بسر
آن درخت از قدرت و امر خدا
ای خلیفه حضرت خیر الانام
پس جواب مجتبا را باز داد
هر شب آن سرچشمه آب حیات
آمدی وقت سحر نزدیک من
میشدی مشغول تسبیح و نماز
در میان ابر بیضائی چو مهر
بوی مشک از فر از آن ابر جود
من از استشمام روحش روح یاب
حال رفته چهار روز از روزگار
تشنگی‌های زلال وصل اوست
آتش هجران آن جان جهان
از سبوم دوری آن دلنواز
گر شما از آن شه فیض آفرین
ملتمس گردید کز راه گرم
گر مبارک مقدمش از پای من
گر نهد پا بر سر ریشه مرا
سبزگرم در زمان بار آورم
آن سپهر اقتدار آن بحر جود

سیرهای را که باید سالها
وز کسی هم پیش از این نشنیده‌اید
سد ذوالقرنین را بنما بما
باد را فرمود آن سو روی دار
همچو رعد از باد شد بانگی عیان
جان یاران ز آن کرامت جمله شاد
گشته بر آن تخت لوء لوء متکی
در ره آمد ناگهان کوهی عجب
برگ و شاخش گشته چون عظم رمیم
کرد از یاران یکی عرض سوال
که شده اوراق و کم گشته برش
خود پرسید از درخت احوال را
برگ و بارت از چه روبستند رخت
تشنه کام و مرده‌ای از بهر کیست
مرتضا فرمود پس آنرا خطاب
کز چه رو گردیده‌ای بی برگ و بر
گفت لیبک ای وصی مصطفی
بر زمین و آسمان شاه و امام
کز فراق مرتضا فریاد و داد
خرمی بخشای باغ کائنات
میشدی روشن شب تاریک من
من به این سرسبز و دائم سرفراز
می‌نمود از کرسی آن شاه چهر
دمبدم اندر دماغم می‌فزود
وز تجلای رخس با آب و تاب
که شده روزم ز هجرش شام تار
کرده خشکم اصل و شاخ و برگ و پوست
سوخته سر تا پیم استخوان
رفته اجزای وجودم در گداز
خرمی بخشای باغ عالمین
آیدم در بر برافرازدم سرم
بازگیرد وای بر من وای من
نیست از این خشکی اندیشه مرا
بر فرازد بر سپهر جان سرم
در نماز استاد از بهر جود

سجده پروردگار خود نمود
آن سلیمان هوای عشق یار
میخورد سوگند که ما ز آن درخت
تا ولی الله کرد آنجا نماز
ما همه کردیم تناول ز آن ثمر
عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
این عجب تر گفت آید بعد از این
باز ما را امر شد ز آن مقتدا
جای بگرفتیم دیگر بر بساط
آنچنان بر اوج سیار آمدیم
کز حضيض این گوی گردون فرخاک
ناگهان دیدیم اندر آن هوا
پای او در قعر ارضین جایگیر
گشته یکدستش ز مشرق جلوه گر
باز پرسیدیم از آن مقتدا
گفت از حکم خداوند حکیم
بر ظلام لیل و بر نور نهان
همچنان طیار بر بالا شدیم
ابر را فرمود تا آمد فرود
تیره و تاریکتر از روی شام
یافتیم آن قوم را بر سه گروه
یک گروهی بیست گز بالایشان
یک گروهی عرضشان سبعین ذراع
صنف دیگر گوششان چندان عظیم
باز پرسیدیم از آن پادشاه
گفت آن شاهنشاه دنیا و دین
حاکم این قوم بی احصا منم
پس به باد آن حاکم این محکمه
باد ما را برد سوی کوه قاف
گرد عالم حلقه و ش گشته محیط
بود بر آن کوهسار بوالعجب
گفت چون گشتیم در چشمش مبین
هست رخصت عرض مطلب کردندم
من بگویم یا تو می گوئی بگو
گفت خواهی رو سوی یارت کنی

کرد بر پروردگار «ازجان» سجود
یعنی آن سلمان غلام شهریار
نالها از شوق بشنیدیم سخت
سبزه گشت و برگ و بار آورد باز
بود در کام همه به از شکر
بار آور ای ز تو نخل یقین
زین عجب تر حالتی فاش و مبین
که بجای خویشتن گیرید جا
معتلی بر اوج چرخ انبساط
در هوای چرخ طیار آمدیم
می نمودی همچو اسپر در مغاک
یک ملک پا بر زمین سرب سما
سر بزیر قرص خورشید منیر
جلوه گر از مغرب آن دست دگر
این عجایب کیست از خلق خدا
من در اینجا کرده ام او را مقیم
آن موکل هست تا روز شمار
تا به نزد قوم یا جوج آمدیم
زیرکوهی پرشکوه اما چو دود
بوی دودش تیره می کردی مشام
و آن زمین از کثرت ایشان ستوه
بیست گز بالا و ده پهنایشان
طولشان صد ذراع اندر ارتفاع
که یکی بودی لحاف و یک گلیم
حالت آن قوم نامحصور را
کز نفاذ امر رب العالمین
کارفرما بر همه آنها منم
گفت حرفی که نفهمیدیم همه
بود چون یاقوت سبز و بس شفاف
چون جداری گرد این ارض بسیط
یک موکل از فرشته های رب
السلام یا امیرالمؤمنین
گفت حضرت هست مطلب روشنم
گفت یا مولا تو میدانی نکو
بازدید آن وفادارت کنی

رخصتت دادم برو پس آن سلیم
رو برآه آورد همچون باد تفت
بعد از آن همچون درخت اولی
کرد بعد از آن سوآل و آن جواب
برگ و بار ریخته بازآمدش
گفت ثلث اول شب شاه دین
بعد تسبیح و صلوات کردگار
من از این سرسبز و خرم بودمی
چند روزی بود کز فیض قدم
چون پیام بازکرد آن شه نماز
برگ و بارم بازآمد در برم
ساعتی ما زیر آن ساکن شدیم
عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
آن فرشته شد کجا فرمود شاه
آن فرشته که موکل بد بر آن
این زمان بهر تدارک رفت این
از شما گیرد ملک رخصت مگر
کآسمانها بیستون افراخته
که بدون رخصتم از جا اگر
از خدا گردد سزاوار غضب
هست چون من حالت فرزند من
بعد او باشد حسین حالش چنان
قائم آل نبی مهدی نهم
خلق چون او را نیند از مخلصان
از ملایک هیچیک رانیست حد
پس یکی کردیم از آن حضرت سوآل
آن موکل قاف را باشد چه نام
گفت سلمان گفتم ای سر حکیم
در کدامین وقت ای معجز نما
گفت چشم خویش پوشانید باز
باز چون کردیم دیدیم از یقین
گفت حضرت ما بیک چشمک زدن
هیچکس بر حال ما آگاه نیست
همچنان هستم کنون آنجا مقرر
ما همه در بحر حیرت غوطه ور

گفت بسم الله الرحمن الرحیم
رو برآه آورد همچون باد و رفت
در ره ما آمد و باز آن ولی
تا نمازی آن شجر شد فیض یاب
مجتبا همراز و دمراز آمدش
آمدی خوش نزد این زارحزین
وقت رفتن بود بر اسبی سوار
سربه گلزار فلک می سودمی
بودمی محروم و سوزان در سموم
شکرالله بازگشتم سرفراز
باز بر افلاک می ساید سرم
سائل از باب غرایب آمدیم
رونق کار سماوات و زمین
دی بکوه ظلمتم افتاد راه
خواست رخصت سوی این آمد روان
عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
گفت آری حق خلاق البشر
خاک را بر آب ساکن ساخته
یک ملک جنید شود بی بال و پر
در زمان گردد گرفتار غضب
بعد من این قرة العینم حسن
بعد او هم نه نفر اولاد آن
او که باشد در میان خلق گم
لاجرم غایب بود اندر میان
که بدون اذنشان گامی زند
کای خزینه سر علم ذوالجلا
گفت برخائیل آن شاه انام
نه که دی در خدمت حضرت بدیم
کوه ظلمت از شما شد با ضیا
چون بپوشیدیم فرمود امر باز
خویش «رادرخانه سلطان دین»
آمدیم از قاف در بیت الوطن
عقل و فکرت را در اینجا راه نیست
وز شماها هیچیک را نی خیر
وز تحیر جمله را خیره نظر

باز چون گردیدمان باری نظر
غرق دریای تعجب جان شده
حیرت ما دید چون آن مقتدا
امر ملک کبریائی با من است
که شما یابید اگر زان آگهی
جمله میگوئید با نفی دوئی
استماعش را ندارید احتمال
با وجود این همه جاه و جلال
که ندارم ثانی خود در وجود
در نکاح واکل و شرب و کرد و خواب
خلقتی مرزوق هستیم از خدا
اسم اعظم هست هفتاد و سه حرف
داشت یک حرف آصف ابن برخیا
نزد من هفتاد و دو حرف است از آن
هر که بشناسد مرا او را شناخت
پس بفرمانش سحاب فیض بار
گلشنی رشک بهشت آسمان
نوجوانی نور آدم در رخش
ظاهراً مشغول جسمش در نماز
عرض کردیم ای امیرالمؤمنین
آن جوان باشد که آن دو قبر کیست
گفت این صالح بود صالح اخی
چشم صالح چون به آن صالح فتاد
عاشقانه گریه‌ها آغاز کرد
کای ز رویت روز ما را انجلا
بی تو ما را نیست شوق بندگی
بندگی ما ز شوق روی تو است
عجز و زاری و نیازی مینمود
آن حییب جان جان عاشقان
در تسلائی دلش بودی ز لطف
همچنان صالح بدی گریان مدام
گریه صالح چه باشد باعش
گفت حضرت از خودش پرسید باز
ای به قرب کبریائی مجتبا
گریه من از فراق مرتضاست

خویش را دیدیم در ملک دگر
پای تا سر جمله حیرت آمده
ریخت این گوهر ز درج اهتدا
اقتدار پادشاهی با من است
آگهی یابید اگر از آن ره‌ی
صاحب قدرت توئی مولا توئی
دیدنش را پس چه خواهد بود حال
با وجود این همه فضل و کمال
جمله را موجود بنمودم ز وجود
بنده‌ای هستم ز حق در هر حساب
همچو مخلوقات اما مرتضی
هر یکی برگوهر تأیید ظرف
کرد حاضر عرش از آن بلقیس را
خاصه یک حرفش ز ذات غیب دان
هر که منکر شد مرا با او ساخت
برد ما را سوی باغی چون بهار
صورت دو قبر اندر آنعیان
در میان آن دو قبر استاده خوش
باطناً جان در خضوع بی نیاز
ای ز تو بر پا همه ارکان دین
در نماز استاده اینجا بهر چیست
این دو قبر از والدین آن سخی
پیش آمد سینه‌اش را بوسه داد
محرمانه باب شکوه باز کرد
انجلائی روز ما روی شما
بندگی بی تو بود شرمندگی
چونکه دل را شوق دائم سوی تو است
باب ناز از بی‌نیازی می‌گشود
مایه امن و امان عاشقان
خوب دلداریش فرمودی ز لطف
عرض بنمودیم او را کای امام
شکوه صالح چه باشد باعش
مجتبا پرسید گفت آن عشقباز
مجتبای مرتضی‌ای مصطفی
گر بگویم خون از این محنت بجاست

آمدی هر روز وقت صبحدم
حال ده روز آمده کآن عین ناز
باز بگرفته است پا از سر مرا
چون نظر بر او فتادم رفت تاب
گفت سلمان این عجب تر ز آنکه ما
کی به اینجا آمدی ای شهسوار
گفت میخواهید ای یاران ما
جمله گفتیم آری ای شاه جهان
شد روانه شاه و ما در خدمتش
تا به بستانی که بدر شک جنان
روضه‌ای چون سلسیل آنرا عیون
کس ندیده در جهان مانده‌اش
بر درختان میوه‌های بیشمار
آبها ساری خوش الحان مرغها
چشم آن مرغان چو بر حضرت فتاد
طوف کردند به گردش چون حرم
در میان آن بهشت بی نظیر
بر فراز آن جوانی می نمود
بود بالای سروپائین دو مار
چشمشان تا بر رخ مولا فتاد
عرض بنمودیم کای معجز بیان
گفت حضرت این سلیمان نبی است
پس زانگششتش بر آورد آن جواد
گفت برخی از ای سلیمان و کلام
آنکه زنده می نماید از علا
آنکه نبود غیر او معبود کس
قیم بنیان هستی اوست او
او که رب آسمان است و زمین
گفت سلمان آن سلیمان خوش زجا
خواست از جا همچو بیداری ز خواب
بعد تمجید رسول مستطاب
اشهد ان الرسول المصطفی
ناسخ جمله ملل شد ملتش
غیردین او همه باطل بود
مشرکین را گرچه مکروهست این

در نماز صبح می بودیم بهم
پای بگرفته مرا از دیده باز
ز آن فتاده در جگر اخگر مرا
ز آن سبب گریان شدم همچون سحاب
صبحها هستیم در نزد شما
آن ظهور قدرت پروردگار
که سلیمان را نمایم بر شما
آرزوی جان ما آن است آن
ملتزم اندر قدم حضورش
از هوا و آب و انهار روان
صد هزاران مرغ دستانش فزون
آب حیوان هر طرف بنموده رش
بیشمارش میوه‌ها بر شاخسار
بانوای دلگشای جانفزا
گرد او گشتند پرگردان و شاد
مفتخر از آن طواف و محترم
بود از فیروزه عالی سریر
دستها بر سینه خوش خوابیده بود
پاسبانش نموده اختیار
در قدمهایش بغلطیدن شاد
کیست آیا این جوان با این نشان
صاحب این ملک ازین انگشتری است
و آن جوان را کرد از آن انگشت شاد
گر به اذن حضرت محی العظام
استخوان کهنه پوسیده را
زنده بی مرگ ذات او و بس
کار هستی را درستی اوست او
رب من و ابای من از اولین
خاست و آمد بتوحید خدا
شد بتوحید خدائی کامیاب
کرد بر آن سر سبحانی خطاب
جاء بالحق من الرب العلا
هادی کل امم شد دعوتش
هر که جز این ره رود باطل رود
گرچه مکروهست این بر مشرکین

تو وصی و جانشین اوستی
رهنمای خلق سوی حق توئی
حق تو و اهل بیت تو سوال
که مرا از شیعانت ای جناب
دادبر من آنچه داد از سلطنت
گر نمی‌کردم شفیع خویشتن
این چنین ملکم نمی‌کرد امتنان
پس زمانی نزد آن حضرت نشست
بازگشت او بر سریر حال خویش
عرض بنمودیم کای دانای کل
ازورای کوه قاف آیا شما
گفت آن خلاق رب العالمین
آفریده چهل جهان در پشت آن
علم من بر ماورای قاف هست
آنچه در دنیا و مافیهاستی
حافظم بر آسمانها ز اقتدار
همچو من من بعد من اولاد من
یک بیک هستند تا روز قیام
من بر آسمانها از زمین
اسم مخزون خدا ما ئیم ما
نامه‌های نیک اللهم ما
نامهائی که به عرش و کرسی است
قاسم جنات و نیرانیم ما
جمله تسبیحات و تقدیسات را
ما معلم بر ملایک آمدیم
چونکه آدم از غوی در حوبه شد
آسمانها راست ز آن اسما مدار
بادورعد و برق را از نام ما
نام ما بر جبهه اسرافیل داشت
چون کلام بانظام آن امام
گفت جمله چشمها بر هم نهید
وانمودیم خویش رادیدیم باز
مشتمل بر قصرها بازارها
مردمانش بس قوی هیکل چوکوه
قامت هر یک یکی نخلی بلند

مهدی آنکه با تو دارد دوستی
از تمامی قیدها مطلق توئی
کردم از سلطان ملک لایزال
آورد روز حساب اندر حساب
که دگر کس را نکرد این موهبت
حب تو وز اهل بیت ذوالمنن
این چنین جایم نمی‌آسود جان
حضرتش تودیع کرد و بازگشت
باز ما دست سوال آورده پیش
ای به گلزار حقایق از تو گل
علم دارید آن شه معجز نما
مبدع آدم شه دنیا و دین
هریکیشان چل مقابل این جهان
همچو علم من بر این دنیا پست
جمله نزد علم من پیداستی
بعد احمد آن حیب کردگار
حافظان شرع دین ذوالمنن
هست تا روز قیام این انتظام
اعلمم از فضل رب العالمین
سر مکنون خدامائیم ما
که از آنها مستجاب آمد دعا
نامه‌های ماست بر کرسی نشست
بر ملایک حکم میرانیم ما
جمله تکبیرات و تهلیلات را
ما به عالم جاودان و سرمدیم
نام ما او را شفیع توبه شد
هم زمین گردیده ز آنها برقرار
هم تحرک هم خشوع و هم ضیا
رایت تسبیح حق ز آن بر فراشت
در مراتب شد قرین این مقام
چونکه بنهادیم گفتا واکنید
در یکی شهری بسی با برگ و ساز
سر بسر معموره در عین علا
کوهشان در پیش بالا بی شکوه
گردن بر بیان شان در کمند

آن هلاک هر گروه پرفساد
کز جهالت هستشان گردن بیند
بر خدا ایمان ندارند از عناد
شهری از مشرق زمین این شهر بود
بیخشان برکنده و در این مقام
پس بوحدانیت ذات خدا
بر ولایت از علی مرتضی
خواندشان بسیار یعنی سالها
چونکه نگرفتند رسم و راه دین
کشت بسیاری از آن قوم عنود
خوف ما چون دید آن آرام جان
خوف ما زایل شد و بار دگر
باز بنمودند ابا از گمراهی
برق خاطف در میانشان در فتاد
بر زبان میراند آن آرام جان
ما نفهمیدیم آن کلمات را
کرده‌ها آن هژبر کردگار
از صدای هولناک جانگزی
شد چنان هولی که ما را شد یقین
خورد بر هم سر بسرکوه و کمر
تا از ایشان یک نفر باقی نماند
چونکه فارغ گشت حضرت از جدال
که نباشد طاقت ما بیش از این
لطف کن ما را به موطن باز بر
باز بر آن ابر ما را بر نشاند
باد ما را بر هوا سیار کرد
تا به جایی کاین زمین چون در همی
لمحه‌ای بگذشت نازل آمدیم
خویش رادر منزل شه یافتیم
چونکه بنشستیم شد بانگ اذان
بر بساط دهر بودی زرفشان
که از آن منزل بساط آراستیم
جملگی تا وقت ظهر آمد تمام
و آن شهنشاه بساط معجبات
ز آن غریب ز آن عجایب در شگفت

گفت هستند این بقیه قوم عاد
بر ضلال کفر باقی مانده‌اند
بر قیامتشان نباشد اعتقاد
من به امر شاه اقلیم وجود
تا کنم حجت بیاوردم تمام
بر رسالت از نبی مصطفی
خواندشان بسیار بنمودند ابا
مینمودی رسم و راه اهتدا
حمله ور گردید بر آنها زکین
آنچنانکه خوف بر ما رو نمود
دست خود مالید خوش بر سینه‌مان
خواندشان بر بندگی دادگر
باز آمد حمله ور شاه ولی
شعله نیران بکوه و در فتاد
کلمه‌ای چند از غریب در نهان
لیک می دیدیم آن آیات را
بودی آن برق و صواعق آشکار
گشت ظاهر وحشت روز جزای
کآسمانها خورد بر فرق زمین
ریخت یکسرکوه و در بر یکدگر
گرد هستیشان ز عالم برفشانند
جمله بنمودیم باخشیت سوال
در شهود معجزات ای شاه دین
از کرم ما را به مسکن باز بر
وز کلامی چند گوهر برفشانند
در هوای اعتلا طیار کرد
می نمودی در نظر ما را همی
در مکانی که از آنجا بر شدیم
بربسی اسرار آگه یافتیم
بر نماز ظهر اندر آن مکان
پنجه خورشید چون عدل شهان
و آن همه بزم نشاط آراستیم
از ظهور معجزات آن امام
بر رخ ما دید و ما را دید مات
غنچه لعلش بسان گل شگفت

که بحق آن خداوند قـدیر
که اگر خودهم بیک چشمک زدن
جمله را در آسـمانها و زمـین
این توانائی توانائی خداست
من ولی اوستم اندر حیات
لیک اکثر مردمان زین غافلند
گفت سلمان لعنة الله علی
ضاعف الله علیه بالعذاب

او که بر جانها بود حکمش امیر
از عنایات خـدای ذوالمنن
سیر بنمایم توانایم بدین
از فیوضات جناب مصطفاست
هم وصی اویم از بعد ممات
در جهالت مانده‌اند و جاهلند
من غضب حقک و من اعرض بکا
خالداً مادام الی یوم الحساب

کرامات علی

از کرامات علی سرخدا
می‌نویسم رمزهای بس لطیف
چونکه افعال بزرگان را بسی
فعل ایشان ظاهر محضش مدان
آن بساطی که انس همراه بود
دعوتی بود از امامت آشکار
جوع و کوری و برص بهر انس
هرکه کتمان از شهادت می‌کند
هرکه اغماض از شقاوت می‌کند
دیده اغماض هرکس واشود
چشم دل بگشای ای انسان نشان
گر علی نبود بساطی رامکین
بین که فرماید به منبر برملا
بر بساط دل علی چون تکیه زد
چشمه‌های معرفت جاری در آن
تا نگردد بر علی دل متکا
چون علی باب الله اعظم بود
آن مدینه علم حق زین باب گفت
هرکه سوی شهر علم حق رود

از مقامات بساط اعتلا
روشنی چشم یاران ظریف
بطنها هست و نداند هرکسی
حجت خلق است پیدا و نهان
شاهد صدق ولی الله بود
حجتی بود از «ضلالت برکنار»
از غوایت شد انیس او و بس
ریشه نخل سعادت می‌کند
باب بینش میکند برخویش سد
بر بساط اعتلا بینا شود
بر بساط دل علی را بین مکان
سرنگون است ار بود عرش برین
اسم من شد لنگر عرش علا
قلب مؤمن نام شد عرش احد
تاری هر جهل متواری از آن
لاجرم قلبی است لایفقه بها
هرکه سوی او رود از درود
از علی بابها آن درکه سفت
از علی در بر او و می‌شود

استغاثه در التفات

یا علی ای بر بساط دل مکین
عرش اعظم را ز نام توقرار
هرکه خواندت از زبان انکسار
هرکه بنمودت ندای یا علی

ای بساط دل ز تو عرش برین
اسم اعظم تو نهان و آشکار
نخله باغ دلش آورد بار
کرد عوننت هم و غمش منجلی

یا علی یا علی یا علی
 یا علی یا علی یا علی
 کلب غافلگیر نفس از جاهلی
 غافلی گره در ایوانم کند
 یا علی زین کلب غافلگیر امان
 غفلت از تو گر گریبانگیر شد
 جان بزنجیر و سک نفس دغا
 گر نبودم با حضورت آشنا
 با وجود گردن اشکسته اش
 بر بهانه و عطف عطف میزند
 شکرلله از کرامات شما
 پیش سگها جیفه را بگذاشتم
 در کمینم هر طرف مردار خوار
 باز دشت صید انعام توام
 چشم از صید مناهمی دوخته
 چشم بگشودی گشودم بال خویش
 غافلند این مرده خواران لثیم
 بنده ای شد قابل اکرام شاه
 از کرم معنا چنین دریافتم
 کیستم من کیستم من کیستم
 جز سزاوار کرم نبود فقیر
 آن بساطی را که از ابر بسط

یا علی افتاده پیشم مشکلی
 یا علی رو کرده در دل مشکلی
 میکند عطف عطف فغان از غافلی
 قصد جان و دین و ایمانم کند
 ظاهراً گر می نماید پاسبان
 گردن جان لاجرم زنجیر شد
 باز ای واحیرت تا واغیرت تا
 این سگ بدرک نمی کردم رها
 با وجود دست و پای بسته اش
 بهر جیفه هر طرف رو می کند
 جیفه را بگذاشتم بر کلبها
 بال صید زنده برافراشتم
 هر طرف افتاده چون مردار خوار
 باز دست قید اکرام توام
 چشم بر انعام شاهی دوخته
 طعمه ام بخشودی از چنگال خویش
 از عطای قادر حی کریم
 که ندارد هیچ چیز از هیچ راه
 جانب مولا ازین بشتافتم
 فاش و پنهان جز فقیری نیستم
 خاصه بر درگاه سلطان کبیر
 گسترید آن بر همه اشیا محیط

تعبیر کرامات

تبصره بر سالکان عشق بود
 آن سوال مجتبا کشف الغطا
 آنچه بنمود آن ظهور معجزات
 آن نمازی کز پی حاجت گذاشت
 و آن کلاماتی که فهمیده نشد
 رمز ذکر قلبی است و فاش نیست
 قطعه های ابر باشد بسط راه
 اشتباهی نه که سدره بود
 کان بود ایمان غیبی مرد را
 آن شهاداتی که از آن ابرها
 زآنکه توحید و عدالت شد عیان

عاشقان را بر بصیرت در فزود
 بود بر یاران ز روی مرتضا
 بود اظهار صفاتی از صفات
 از شریعت پرده ای بر روی داشت
 پرده از معنایش برچیده نشد
 داردش پنهان کسی کاو باش نیست
 چون که در راه است اول اشتباه
 اشتباهی کانتباه اشتباه بود
 یؤمنون بالغیب ازین معنی گوا
 ظاهر آمد شد نماز از آن پیا
 هم نبوت هم امامت شد بیان

وز معاد و جنت و نیران همه
عطرها آن فیضهای باطنی
باز لفظی چند را گفتن عیان
همچنان تجدید ذکر قلب دان
جانب مغرب اشاره از چه بود
رمز سیر آن هوا معراج جان
تاج و تخت و خاتم و نعلین شاه
آن سوال مجتبا بار دگر
آن تعارف را که با ایشان نمود
یعنی اینجا غیر حق را راه نیست
هر که جانش قابل حقیقت است
از بغل آوردن انگشترترین
که سلیمان جهانست آنکه آن
حیرت اهل بساط از بهر چیست
بین چه خوش فرموده شاه منتجب
سد ذوالقرنین رمز از دو سراسر است
مجتبا گوید نسبت بود آن
نام او سدره یأجوج نفس
اندر آن راهی که میشد سوی سد
ز آن درخت و آن سوالات و جواب
کوه هستی تو آمد آن جبل
گر نباشد با عمل حب علی
خشک گردد از درخت شاخ و برگ
چون علی با حق بود حق با علی است
سر توحید از نگرده آشکار
باز اوج دیگر اندر آن هوا
آن فنا کز بعد توحید آشکار
آن فرشته چیست رمزش ای حیب
بر ظلام و نور روز و شب و کیل
کآمد و رفت نفس بر آدمی
چون نفس آید شود نوری عیان
باز گردد چون نفس تاری شود
آن موکل را اقامه داد شاه
گر موکل نبود از شاهی بر راه
آن فرشته در وجود خود بین

شد بیان جمله از یک مهمه
در طریق آگر تو مرد باطنی
معنیش از جملگی بودن نهان
که عیان سالک نیارد بر زبان
انتهای سیر را رمزی نمود
برسمای عرف شاه کن فکان
از مراحل آمده آیات راه
بر حقیقت شد حقیقت پرده در
پرده از روی حقایق برگشود
غیر حق کس زین مقام آگاه نیست
می تواند بر بساط شه نشست
اندر این دعوی گواهی مستین
تکیه بر اسمای ماکرده ز جان
اندر این حیرت بصیرت مخفی است
کاین چنینها از چو من نبود عجب
غیر آدم صاحب قرنین کجاست
سر بر ز اسم علی فاش و نهان
سطوت نامش شه یأجوج نفس
کوه پیدا آمدن از چه بود
رمزها بشنوکه هستی نکته یاب
آن درخت از آن جبل نخل عمل
حاصلت نبود بجز بی حاصلی
زنده ای و ننگ دارد از تو مرگ
زین معیت دیده جان منجلی است
مشرکی پنهان و ضایع روزگار
هست جان را رمزی از سیر فنا
گردد از تأیید شیخ کامکار
با چنان هیئت به آن شکل غریب
بر فنا و بر بقا باشد دلیل
ظلمت و نوری پدید آرد دمی
ظاهراً باقی و فانی در نهان
ظاهراً فانی و متواری شود
شاه ملک اهتدا نور اله
آید اندر نور و ظلمت اشتباه
ظاهر و باطن بصیرت از یقین

چون بصیرت را احاطه هست و بس
چون بصیرت گشت حاصل در جهان
مفسدین ارض دل را که لقب
نیک بشناسی کنی محکوم شاه
رمزکوه پرشکوه همچو دود
آن بود کوه انانیت که هست
مسکن یأجوج افکار محال
آن سه صنف بوالعجب ز آن قوم چه
مرتبه اول بود تردید ره
مرتبه دویم بود وسواس صدر
وسوسه چبود تفکر بیش و کم
عرض و طول صنف دویم بیشتر
مرتبه سیم بود انکار حق
گوش سنگین قول حق را نشنود
گر نباشد سد ارشاد علی
سد ارشاد علی نام علی
گر زبان ودل یکی گردد تو را
چون دل و جان و زبان یکبارگی
حاکم یأجوج نفست جان شود
و آن حروفی را که فهمیده نشد
رمز سیرکوه قاف آن قدرت است
و آن موکل و آن جواب و آن سوال
رمزی از آن شجره ثانی شنو
آن شجر تعیین طور است و کلیم
کآنکه با موسی اناالله گفت فاش
اعتقاد تو شجر آن طور دل
گر دمی غایب شود و ساعتی
رمز آرامش به سایه آن درخت
آن نماز شه پپای آن شجر
که شریعت گر نباشد برقرار
گر درخت اعتقادات را بود
روح و راحت امن و آرامت بود
آن جواب شه به یاران ز آن ملک
رمزکوه ظلمت از تقریر شاه
هستی موهوم معدوم الاثر

برفرازو شیب و شرق و غرب کس
بازیابی جمله خوب و زشت آن
آمده یأجوج در فرقان رب
در وجودت شاه نبود جز اله
و آن بساط آوردنش آنجا فرود
تیره گون از بوی دودش هرچه هست
موطن مألوف افساد و ضلال
مرتبه بر مرتبه از مهلکه
چيست آن تردید ره تردید شه
دار خالی یا رب از وسواس صدر
که ندانم ناچیم یا هالکم
هست وسواس از تردد پیشتر
گوش حاجب کردن از گفتار حق
زانکه و قره گوش قهر حق بود
ای دل از یأجوج کی وامی رهی
کز محبت بر زبان میآوری
سد ذوالقرنین بود عالی بنا
متفق باشند بر یاد علی
هر سه صنفش آید اندر زیرید
گفته شد کز ذکر پنهانیست خود
چون بود قدرت محیط هرچه هست
هست از سلطان قدرت وصف حال
ظل یک شجره گزین هر سو مرو
در ره حق گر بود جانت علیم
از علی باشد چه سان نشو و نماش
کز علی یابد خضارت متصل
آن شجر را نیست روح و راحتی
یعنی آنجا راحت افکنده است رخت
رمز لولاک است از رب البشر
نخل راحت را نباشد برگ و بار
از علی سرسبزی آن سر احد
سایه آن مأمن جانت شود
رمز سلطانیست در ملک و فلک
ظلمت هستی بود بی اشتباه
نه وجود مطلق آن عین نظر

از موکل قاف قدرت نام چیست
چون ز قدرت هست اشیا را وجود
رمز برخائیل بودن نام او
با بروز و راش رمز رحمت است
از بروز رحمت خلاق فرد
ایل در عبری به معنی الله است
آنکه سلمان گفت ای سر حکیم
در کدامین وقت ای معجز نما
دی بود روز السبت ربکم
گفت از آن عالم که نور صرف بود
ز آن سبب بر چشم پوشی امر کرد
که بیک چشمک زدن نور و ظلم
چشم چون بستند در ظلمت شدند
خویش را در بیت شه در یافتن
رمز شانی از شئون خداست
حیرت یاران بود رمز فنا
آن تعارف از ره لطف شه است
دید چون جام فنا نوشانده‌مان
گفت ملک کبریائی با من است
گر شما واقف شوید از آن جلال
هست اینها رمز سرذات او
اینکه گفتا با همه جاه و جلال
هست رمزی از دنوش در علو
اسم اعظم را که هفتاد و سه حرف
غیر یک حرفش که خاص ذات هوست
پوست باشد در حقیقت مغز را
این علم بنگر چگونه بر فراخت
سیر آن باغ و آن دو قبر و آن جوان
نفس را باشد تأثر و انفعال
این یکی مادر بود آن یک پدر
قبر رمز اعتبار است از وجود
آن نمازش از شهود جان بود
اینکه صالح را اخی فرمود شاه
صالح آمد در عمل همچون علی
شکوه‌های صالح و آن گریه‌ها

رمز حکمتها در این معنا بسی است
ز آن بیان نام موکل را نمود
گوش جان بگشا ز دل بشنو نکو
و آن الف رمز احد خاقلقت است
شاه برخائیل او را نام کرد
ایلیا از این سمت نام شه است
نه که دی در خدمت حضرت بدیم
کوه ظلمت از شما شد با ضیا
چونکه سلمان را نبود آن عهدگم
ظلمت نابود چون گردید بود
تا برافشانند ز روی شبهه گرد
متزع می‌سازم از هم لاجرم
باز بنمودند در نور آمدند
در زمان در ملک دیگر یافتن
کل یوم هو بشان زین گواست
در مقام حضرت شاه علا
زانکه او از حیرت ما آگه است
در فنا رخت بقا پوشانده‌مان
اقتدار پادشاهی با من است
احتمالش بر شما باشد محال
کل شیئی هالک الا وجهه
بنده‌ای هستم ز حق در جمله حال
گرچه می‌باشد علوش هر دنو
گفت باشد علم من بر جمله ظرف
یعنی آن مغز است و باقی جمله پوست
مظهر تعیین شأن کبریا
کان که بشناسد مرا او را شناخت
رمز جسم و نفس و روح خود بدان
روح فعال و مؤثر از جلال
قبرشان انکار در حضرت نگر
کاعتباری نیست الا در شهود
آن شهود حضرت جانان بود
یعنی آنکس را که این شد رسم و راه
جان ز انوار شهادت منجلی
در فراق جانگداز مرتضا

آن بود رمز علو شاه جان
هست جانان را به جان عاشقان
رمز وقت صبحدم دیدار یار
بی جمال یار تاریک است روز
رمز ده روز از فراق آن ولی
ده چه باشد نه حساب لفظ آن
ظاهر و باطن چو با هم یار نیست
قول سلمان این عجبت ز آنکه ما
کی به اینجا آمدی ای شهسوار
بود سلمان را چو دائم صبح وصل
بر سوآل او جواب شاه بین
گفت می خواهید ای یاران ما
جملگی گفتند آری طالیم
خواهش دید سلیمان حاجب است
صاحب دیدار غیر از هجر نیست
رمز آن بستان و انهار روان
چون حجاب افتاد نازل آمدند
آن پیاده رفتن شه شاهد است
در طریقت هم قدمشان گشت شاه
که از آن ازهار و اشجار و ثمار
نهرهای جاری چون سلسبیل
طوف آن مرغان بگرد آن جناب
دل بود آن بستان معرفت
تخت فیروزه تجلی گاه نور
رمز انگشتر که بیدارش نمود
نقطه های عشق در آن آینه
آن شهادت بتوحید خدا
بر ولایت بر وصایت از نبی
ثبت اقرار است بر اوراق دل
چون از این سیر سراسر اقتدار
قاف قدرت را چو سایر آمدند
گفت چل عالم بود در پشت آن
سر این از اربعین پیدا بود
چون عروج قدرت ایشان را رسید
دست استر شادشان قد برفراخت

در دنو ارچه علوش هست آن
عشوه ها در غمزه پیدا و نهان
یار چون آید شود صبح آشکار
طلعتش صبحی بود عالم فرور
چشم دل بگشای تا بینی جلی
نیمه عد علی نه همچنان
یار را جز نیمه دیدار نیست
صبح می باشیم در نزد شما
ای ظهور قدرت پروردگار
هجر را می خواست داند چیست اصل
از گلستان حقایق گل بچین
که سلیمان را نمایم بر شما
بر تماشای جمالش راغبیم
حاجب دیدار یار صاحب است
حاجب دیدار غیر از هجر چیست
بشنو از دستان مرغ خوش لحن
از عروج آن مقامات بلند
شاهد احوال مرد جاهد است
سوی بستان معارف داد راه
لحن و دستان هرار از شاخسار
میکشان معرفت را شد دلیل
رمز عرفان حقیقت را بیاب
و آنچه در آن داستان معرفت
آن سلیمان جلو شاه حضور
پنج نقطه عشق در وی نقش بود
بر کمال حسن آمد بینه
بر نبوت از نبی مصطفی
بر علی و آل و اصحاب علی
کز نقاط عشق می گردد سجل
اقتدار شاه گردید آشکار
از ورای آن شه سائل شدند
هر یکیشان چل مقابل این جهان
اربعین معراج هر بالا بود
از علی عالی آن شاه رشید
او لوی سیر بالاتر فراخت

گفت علمم برورای کوه قاف
 آنچه در دنیا و مافیها بود
 از تعارف شد حقایق ترجمان
 کز معاد و مبدأ و ارکان جود
 منشرح فرمود بر قلب همه
 افتتاحش افتتاحی شد مگر
 شهر معموری به آن نام و نشان
 رمزی از شهر طبیعت بود خود
 آن تمام حجت و آن اهتمام
 این بدیهی دان که در ملک دو شاه
 اهل این شهر طبیعت هر یکی
 خویش را دانند هر یک پادشاه
 نار طغیانی بجان افروخته
 مهلك این قوم که غیر از علی
 خوف یاران زین مقام از بهر چیست
 بین که یک تن ز آن کسان باقی نماند
 این قیامت در وجود خود بین
 تا نتابد پرتو نور علی
 تا نرخشد جوهر تیغ دوسر
 سیئه ما هستی موهوم ماست
 بر نشستن باز بر آن ابر پاک
 از تجرد سیر دیگر وانمود
 آن نزول منزل شه وقت ظهر
 کامل النور است در نصف النهار
 آن شگفت و حیرت یاران چه است
 خواست ز آن حیرت برویشان آورد
 طرفة العینی به ایشان وانمود
 کاین توانائی توانائی خداست
 لیک اکثر مردمان از این مقام

هست چون علمم بدنیا بی گزاف
 جمله نزد علم من پیدا بود
 بعد تحقیقات و آن شرح و بیان
 از رشاد و مرشد و اصل و جود
 چشم پوشیدن از آن شد خاتمه
 در شهود عالم ملکوی دگر
 مردمان او قوی هیکل چنان
 کز علی آثار آن نابود شد
 در فنای آن جماعت بالتمام
 نیست ممکن لا شریک له گواه
 شاه ملک خویش بی ریب و شکی
 در حقیقت غافل از شأن اله
 خشک و تر در نار طغیان سوخته
 مالک این ملک که غیر از ولی
 نه که آثار قیامت ز آن جلی است
 کل شیئی هالک الاوجه خوانند
 قوم عاد اخلاق زشت ناگزین
 خوب و زشت از هم نگردد منجلی
 از سپاه سیئه گیرد که سر
 این وجود عاریه معدوم ماست
 درهمی دیدن بسیط کوی خاک
 وانمود بود غیبت در شهود
 بر سجد روشن ره هست مهر
 تابش شمسی بر اهل روزگار
 این شگفتی نیست جای حیرت است
 بر سکینه شان بساطی گسترده
 بابه های طرفه بر ایشان گشود
 از فیوضات جناب مصطفاست
 غافلند و منکر ره والسلام

الاستغانة و الاستعانة

ای ظهور اول از تو عقل را
 از ازل تو اوستاد جبرئیل
 ای محیط قاف قدرت خاتمت
 خادم خادم خدام توام

نقطه ایجاد از تو بر ملا
 جبرئیلش خواندی ای رب جلیل
 خاتمت را خیرکن بر خادم
 سر فرازیهاست از نام توام

رونق کارم بود از نام تو
 تابه جبریل دلم تعلیم تو
 بال سیر عالم جان باز کرد
 چون معلم جز تو نبود در جهان
 مرغهای قدسی عرش آشیان
 باغ و بستان آن فضای معرفت
 نغمه‌های معرفت در گوش دل
 در حقیقت جمله در اوصاف تست
 هر مناقب هر مفاخر خاص تو
 یا علی ای نور اخلاصت بدل
 هر که را اخلاص تو حاصل به جان
 هر که را حب تو خورشید جانان
 هر که را مهر تو شد مهر جانان
 روشن است این از رخ احباب تو
 دیده‌ای کز نور مهرت روشن است
 گستریدی تا بساط حسن را
 سیرها کردند در معراج حال
 یا امیرالمؤمنین ای مؤمنان
 یا علی ای گنج سرالله تو
 ای ظهور حکمت پروردگار
 حکمت تو حکمت حق از یقین
 هر که از حکم تو سر پیچد شقی است
 نور تقوا یک جلا از نور تو
 کیست جز توقابل کشف الغطا
 مظهر نور نبوت صورتت
 از فتوت جانم دیدی یقین
 این و آن را از نظر انداختم
 گرچه نبود حد و صافی مرا
 تحفه‌های نور صلوت و سلام

سهل هر دشوارم از انعام تو
 رهنمائی کرد بر تعظیم تو
 سیر جنات وصال آغاز کرد
 هر کجا مرغی ز تو رطب اللسان
 از تو دستان زن به باغ و بوستان
 لحن و دستان نغمه‌های معرفت
 لحن آن مرغان رساند متصل
 ز آنکه هر جا و اصفی و صاف تست
 مفخرت حاصل به جان ز اخلاص تو
 محضر حکم سعادت را ساجل
 جان به جنات وصالش جاودان
 نیست هستش در سویدا چشم جان
 ظلمت ظلمش ندوزد چشم جان
 ظاهر و باطن عیان ز اصحاب تو
 گل نما ظاهر به باطن گلشن است
 انبساط عاشقان جان فدا
 طیرها بر اوج «جنات وصال»
 از تو لاخوف علیهمشان نشان
 از همه سر و علن آگاه تو
 ای عجایبها ز حکمت آشکار
 حکم تو حکم اله العالمین
 هر که محکوم تو جانش آن تقی است
 طور سینا یک حصا از طور تو
 کیست جز تو منزل وحی خدا
 مصدر جود و فتوت حضرتت
 تا شدم رسیده ز فکر آن و این
 رایست و صفت بسر افراختم
 چونکه و صافت رسول است و خدا
 بر رسول الله و آتش بر دوام

احیای مرده

این بیان احیای دلها می‌کند
 با اسانید صحیح معتبر
 که بدم در خدمت سلطان دین
 داشت اند جامع کوفه قرار

شریحی از احیای موتا می‌کند
 میثم تمار گوید این خبر
 زندگی جمله خلق عالمین
 جمع بسیار از حضورش کامکار

کز در مسجد یکی مردی بلند
گشت داخل باعبید و با خدم
با فصاحت گفت کبود از شما
آنکه مشهور است نامش در کرم
جانشین است از خدا و از رسول
او که غالب بر همه غالب بود
قاتل کفار ابطال عرب
معدن علم نبوت سینه‌اش
مخزن حلم و فتوت جان او
حجت الله زمین و آسمان
آن وصی خاتم پیغمبران
کای ابی سعد ابن فضل ابن ربیع
نه نفر آبای او را برشمرد
گفت هر مطلب که می‌خواهی بخواه
عرض کرد آن سائل باب کرم
گشته این معنی به من حق و یقین
در جهان حلال مشکله توئی
من رسولم از بر ایلکی عظیم
نوجوانی ز آن میان کشته شده
قاتلش را چون نمیدانند کیست
بر در مسجد کنون تابوت اوست
که شود زنده به اعجاز شما
اختلاف قوم خیزد از میان
و این قبیله جمله اقرار آورند
ورنه بر کفر و ضلالت جاودان
تیغها بر روی یکدیگر کشان
پس به میثم امر کرد آن شهسوار
شو منادی در همه بازار و کو
هر که خواهد از عظای خدا
گو به صحرای نجف حاضر شود
هم به آن مرد امر فرمود آن همام
اندر آن صحرا روان حاضر شوید
و آن ظهور قدرت سبحان حی
شد روان با کسوت خاص نبی
چون سر تابوت را کردند باز

تیغ روئین بر حمایل کرده بند
شد تحیت گوی شاه محتشم
صاحب جاه و مقام مصطفی
آنکه مولود است در اصل حرم
آن ابوالسبختین آن زوج بتسول
او که فرزند ابوطالب بود
مهلک اشرار ابدال عرب
صفحه روی نبی آئینه‌اش
نعمت الله و جهان بر خوان او
آن وصی خاتم پیغمبران
گشت از بحر عجایب درفشان
هان منم آن صاحب جاه رفیع
گرد غم از خاطر زارش سترد
حاصلت گردد به تأیید اله
کای زجودت باز ابواب کرم
کز رسول الله تو هستی جانشین
صاحب افضال مولانا توئی
شصت هزارش خانه با ناز و نعیم
در میان افتاده از آن مفسده
در میان اختلاف و تیرگیست
بندگان را از شما این آرزوست
قاتل خود را بگوید بر ملا
از میان این مفسده گیرد کران
بر طریق کفر انکار آورند
باز مانند وز قتل این جوان
تا کجا آخر کشاند کارشان
اشتر این مرد ره را شو سوار
سر بسرا حول این کشته بگو
باز بیند در علی مرتضی
بر کرامات علی ناظر شود
که تو و تابوت و همراهان تمام
قدرت الله را ناظر شوید
آن ممیت و محیی از سلطان حی
همر هس اصحاب اخلاص نبی
نوجوانی خوب روی سرفراز

شد نمایان باسر از تن جدا
چند روز از قتل این بگذشته است
شب به بستر خفت و صبح از جانخواست
گربه اعجاز شما زنده شود
اشتباه و شک بخیزد از میان
زانکه دختر عم خود را خواسته
چون ازین راه از وفا بگذشته است
آن سپهر معجزات آن شمس جود
بعد صلوات و سلام مصطفی
گاو اسرائیلیان نزد خدا
پاره آن را به مرده چون زدند
من برین کشته زخم عضوی ز خویش
پس سسریای مبارک را روان
سه نفر آبای او را برشمرد
گفت لیک ای که هستی برانام
گفت حضرت کی تو را کشت ای غلام
گفت او را ای پسر روسوی ایل
گفت یا مولا از آن ترسم که باز
مانم از توفیق خدمت بی نصیب
کرد حضرت رو به آن مرد عرب
گفت ای مولای من واللّه لا
جاودان از رحمت حق دور باد
هرکه را حق ظاهر آید در شهود
آن دو مرد پاک ذات پاک دین
غزوه صفین چو پیش آمد شدند
زندگی آن جوان از بهر ایل
این چنین دان پیشوا در راه دین
پیشوائی نیست حد هرکسی
در ازین دریا برآرد مرد راه
در صراط حق علی نمسکه

گفت حضرت مرد صاحب کشته را
چل و یک روز است گفتا کشته است
گشت بر پا این خروش بازخواست
قاتلش را فاش گوید کی بود
گفت حضرت قاتل آن عم آن
جای دیگر بزم عیش آراسته
عمش از این راه او را کشته است
بعد حمد حضرت حی و دود
ریخت از درج سخن در صفا
نیست افضل از علی مرتضا
در زمان از زندگی شد بهره مند
قرب من باشد یقین از گاو بیش
زد بر او فرمود برخی زای جوان
زنده شد دردم غبار از روسترد
حجة اللّٰه الی یوم القیام
گفت عم حارث غسان بنام
تا شوی سوی ره حقشان دلیل
سازدم مقتول غدر حیل که باز
نبودم در آتش هجرت شکیب
تو بروحی را خبر ده زین عجب
کی شوم در زندگی از تو جدا
هرکه بگزیند ضلالت بر رشاد
پیروی از عین جان باید نمود
در رکاب شه امیر المؤمنین
از شهادت صاحب جاه بلند
در دوعالم بر هدایت شد دلیل
پیشوا در راه دین باید چنین
قعر این دریا نبیند هر کسی
مرد راه آنکه ندارد اشتباه
بر صراط حق علی نمسکه

الاستغاثه

بر صراط حق بحق مصطفی
ای بساط حق به بزم برقرار
ای بکویت شجره طور طوی

ربنا ثبت لنا اقدامنا
ای صراط حق ز جبت آشکار
ای ز رویت جلوه گر نور هدی

طـور سـینای هـدایت مـشـهدت
مـشـهدت عـرش دـل اـحـباب تـو
دـر دـل اـحـباب تـو نـور جـلی
ای ولی الاولیا در ملک جان
درو لایست والی ملک وجود
یا علی ای محیی الاموات تو
مـردـه بـودم زـنـده گـشـتم ازولـات
زـنـده از نـام تـو گـشـتم یا علی
رـوی اـمـیـدم نـبـاشـد جـز تـو
دست جان بر دامن جودت زدم
ظـاهـر و بـاطـن ز تـو چـشم عـطـاسـت
ظـاهـر و بـاطـن نـدارم جـز تـو کـس
دست ما و دامن بخشایشت
دو جهان یک ذره از بخشایشت
پای جان جز راه عصیان گرفت
بی سرو پایم سرو پایم کجاست
مدعای پرگرم هست از یکی است
این همه افغان و زاری هزار
چون گل از رو پرده برگردد بنواز
نه ز سر دارد خبر آنجا نه پای
گر براندازی ز یک ذره کمین
تا بکی در پرده روی آفتاب
گر برافتد پرده روشن میشود
هم بر افکن پرده را وهم بپوش
ای که از سر همه آگه توئی
مطلبم را گو نیارم بر زبان
تحفه های رحمت یزدان پاک
آن نبی مصطفی خیر الانام
گفت روزی جالس مسجد بدم
با قدی چون نخل خرمائی دراز
گفتم این شخص غریب الخلقتی است
عرض کردند صحابه کای نبی
گفتم آری این هیولای غریب
پس به نزدیک آمد و گفتا سلام
گفت حضرت کیستی گفتا که حام

نورسـیمای سـعادت مـعبـدت
مـعبـدت سـر مـنـزل اصـحاب تـو
مـنـزل اصـحاب تـو طـور و لی
ای وصی الاوصیا در ملک جان
با کفایت از تو هر هستی و بود
یا علی ای معطی السؤلوات تو
بـرـده بـودم نـفس از راه سـبـات
از همه جز تو گذشتم یا علی
عیش جاویدم نباشد جز ز تو
یا علی یا ذوالعلا یا ذوالکرم
ز آنکه تحفه جان ما جمله خطاست
ظـاهـر و بـاطـن تـوئی فـریـادرس
رـوشـنی رـوی مـا آرایـشـت
حسـن خـوبان نـقـشی از آرایـشـت
لیک در راه تو جز با سر نرفت
بی سر و پا در جهان پر مدعاست
مدعای من حضورش بیشکی است
هست از هجر و حضور یار و خار
خود همه بلبل شود پیشش نیاز
محو حیران مست افتاده بجای
پـرـده گـرـدد ذـره مـهـر آفـرین
یا علی لکه تاکی این حجاب
دوستی و دشمنی و نیک و بد
تا نمائی هر کجا نشی است نوش
آگه از سرگدا و شه توئی
هست ظاهر پیش ذات غیب دان
بر نبی و آل او سکان خاک
هست مروی ز آن کلامی بانظام
طرفه شخصی داخل مسجد شدم
هیثتی اعجوبه و حیرت طراز
از بنی آدم یقین این شخص نیست
جز بنی آدم مگر باشد کسی
هست از آنها با چنین شکل عجیب
از جواب مصطفی شد کامیاب
ابن هیم ابن لاقیسم بنام

ابن ابلیس است آن لاقیس هم در میان تو و ابلیس لعین گفت آری بودم اندر آن زمان بودم از سلک گروه ظالمان بعد از آن پیغمبر فیاض هود از سر اخلاص با آن سرفراز جدت ابراهم را دریافتم اندر آن آتش انیس او بدم بعد از آن گشتم سرفراز حضور همچنین یعقوب را اسحاق را حسن یوسف در نظر چون آمدم چشمم از نور تجلای کلیم هم از او تورات را آموختم یوشع ابن نون و داوود نبی یاری داوود کردم روز جنگ از سلیمان یافتم عز حضور خدمت عیسای روح اللّٰه را جمععی از پیغمبران واصفیا بر جمال عالم آرا بس سلام گفت حضرت بر همه بادا سلام بر توکاین حفظ وصیت کرده ای حاجتی گر باشدت از من بخواه حاجتم آن است کز راه کرم امر فرمائی به امت از وصی نهی فرمائی ز نافرمانیش گفت ای حام از من شناسی وصی گفت در این مجلس آیا هست آن کرد حضرت امر بر سلمان پاک گفت پس با حام کبود از صفی گفت شیث است و انوش از بعد آن پس متو شالخ وصی ادریس را پس نجی اللّٰه او را شد وصی هم بعمر و هم بشکر و هم به اجر همچنین سام از نجی آمد وصی یک بیک نام و نشان تقریر کرد

گفت او را پس نبی محترم یک نفر جد واسطه باشد همین که ز قایل آمد آن طغیان عیان تا شدم در دست نوح از مسلمان مصحف ادریس تعلیم نمود «مدتی از ذوق جان کردم نماز» هم در آتش نزد او بشتافتم هم از او علم صحف حاصل شدم بابت اسماعیل را آن عین نور بودم از خدمت مشرف دائما در چه و زندان انیس او شدم گشت روشن اندر آن طور عظیم گنجهای اهتدا اندوختم خدمت هر دو نمودم مدتی چونکه زد بر سینه جالوت سنگ شد ز روی آصفم دل شرق نور یافتم بر دم شرف بی منتها خاصه عیسای روح اللّٰه تو را از دل و جان می رساندندت تمام از سلام حی مدام و مستدام و این امانت را بجا آورده ای گفت حام ای در دو عالم پادشاه ای رسول پادشاه ذوالنعم در اطاعت کردن و فرمانبری که هلاک امت «است این» بانیش گفت آری گر بیینم ای نبی دید و گفتا نیست او در این میان رو بیار آن قدرت یزدان پاک بعد رحلت از پسرهایش وصی هست مهلائیل پس ادریس دان الملک او را وصی ز امر خدا آنکه بر اکثر رسل هستش سری بسکه از امت تهاون دید و زجر تا به عیسا اوصیا را جملگی سر بسر احوالشان تفسیر کرد

گفت حضرت از وصی من بگو
 از تو در انجیل حمیاطاست نام
 فارقیطیا معنیش عطراور است
 مصطفا معنای حمیاطا بود
 فارقیطیا ای حییب کردگار
 نامت از نزد خداوند غفور
 وز وصیت هم در آن آیات نور
 ماحی شرک است معنی ماج ماج
 از بهییدار است معنی باعظم
 گفت آن نور سپهر اختیار
 گفت شخصی معتدل قامت بود
 چشم‌ها باشد بزرگ و ران قوی
 گونه گندمگون بطین چون قول حق
 چون صفات شاه دین اینجا رسید
 دید حام وگفت اب و امم فدات
 امت خود را حذرده زینهار
 ز آنکه من دیدم خلاف امتان
 گفت حضرت این گهر من سفته‌ام
 تو چه باشد مطلبت دیگر بخواه
 کز ره دینت کنی تعلیم من
 پس نبی فرمود شاه اولیا
 داد تعلیمش ولی کردگار
 خواست رخصت از امیرالمؤمنین
 در کتب دیدم که هست اصلح سرت
 پیش سر را کرد حضرت آشکار
 آستان شاه را بوسید و رفت
 تا که آمد غزوة لیل الحریر
 شد در دریای رحمت جان او

گفت او را ایلیا نام نکو
 از وصیت فارقیطیا ای همام
 چون دفاع شرع از عطرش تراست
 ایلیا صدیق اکبر را بود
 معنیش هم شد حییب کردگار
 گشته نازل ماج ماج اندر زبور
 شد بهییدار از نویسنده زبور
 هست بر فرق تو این رخشنده تاج
 حضرت فاروق اعظم در امم
 از وصی من نشانها بر شمار
 سینه‌اش پهن و درازش هست ید
 ساقها باریک و منکب مستوی
 در حقایق اهل حق را زو سبق
 از در مسجد جمالش شد پدید
 این بود این آن ظهور معجبات
 از خلاف امر و نهی او به کار
 از خلاف اوصیا شد در جهان
 آنچه می‌بایست گفتن گفته‌ام
 گفت می‌خواهم ز شاه دین پناه
 با شرافت تا روم زین انجمن
 بدهدش تعلیم دین خویش را
 آنچه فرمودش نبی کردگار
 عرض کرد ای سر رب العالمین
 ای فدای روی مهر انور
 یافت چون از این شرافت افتخار
 از درش آب بقا نوشید و رفت
 گشت از جام شهادت جرعه گیر
 جای جان سر منزل جانان او

انتباه شیعه

این بیان عز و جاه شیعه است
 آن امام عسکری شاه انام
 که حسین ابن علی شاه شهید
 راهبی در دیر جانش غیر هو
 بر ولی الله کرد از جان سلام

شرح حال و انتباه شیعه است
 این روایت کرده ز آبای گرام
 گفت مردی در صفا ما را رسید
 راه نموده تمامی عمر او
 پس نمودش عرض کای فخر انام

چارصد سال است اینجا ساکنم
در عبادت روز و شب سربرده‌ام
والدم آن شاه ملک ارتضا
گفت اینجا بی شراب و بی طعام
گفت ای مولا بحق آنکه کرد
آنکه کرده چون توئی او را وصی
از دعای شیعینت در زمان
شد ز نفرینم به دشمنها تو را

دائماً تسبیح سبحان می‌کنم
اندر این ره پای جان افشوده‌ام
آن ز حق راضی و حق از او رضا
چون بسر بردی در این مدت مدام
بن عمت را در رسل بر جمله فرد
کآمدم هرگاه گرس و تشنگی
وارهیدم ز ابتلای جوع جان
دفع حرشنه کامیها مرا

الانتباه با حباب الله

ای که هستی شیعه را دیدار جو
دوستی را گرنندانی چیست حال
هرکه او از دوستی دم میزند
بال چبود ظاهر و باطن تو را
طیر چبود ز آشیان جسم و جان
سیر چه چشم از همه بردوختن
کاو بود وجه خدائی در جهان
طیر و سیری چون نکردی در جهان
بال طیرو سیر تو چون باز شد
پیروی دوستان حق کنی
چون دلت از غیر حق مطلق شود
آینه گردد صفائی حاصلش
چون مصفا گشت آئینه تو را
چون تو را از سینه ظلمت دور شد
عکس از رخسار شیعه اندر آن
جلوه پیدای او رخسار یار
جلوه پنهان او نور حضور
چون شود نور حضور رونما
ظاهر و باطن ز اصحاب صفا
ظاهر اسباب صفا احوال نیک
باطن اصحاب صفا اخلاق تو
صحبت اصحاب چون حاصل شود
وارهد زین صحبت و زین صورت
نقش دل چون صورت احباب شد
دوست باشی شیعیان را در جهان

دوست باش و شیعه را دیدار جو
گوش دل بگشای و بشنو این مقال
بال طیرو سیر بر هم می‌زند
ظاهر و باطن دو بالت برملا
بر پریدن سوی جنات و جنان
دیده جان از رخی افروختن
در جهان وجه خدائی خود عیان
کی ز سر دوستی یابی نشان
دوستی آمد بدل دمساز شد
خویش را از غیر حق مطلق کنی
کار جاننت خوب و با رونق شود
گر صفائی هست در آب و گلش
زنگ ظلمت زاید از سینه تو را
دور شد ظلمت سراسر نور شد
جلوه گرگردد به پیدا و نهان
یار که آن شیعه هشت و چهار
که نماید در فضای دل ظهور
رونما آیند اصحاب صفا
گوش دل بگشا و بشنو نکته‌ها
نه همین احوال بل افعال نیک
که موافق هست با خلاق تو
صورت احباب نقش دل شود
از تلون جان و دل از کدرت
حاصل جان صحبت اصحاب شد
در جهان باشی انیس شیعیان

ای خوشا آنکه انیس شیعه گشت
درگذشت از هرچه جزیار است و رست
از توهمهای عقل قصه خوان

انس با انسان گرفت و درگذشت
در خم زلفی دلش شد پای بست
عشق آمد داد جاننش را امان

الالتفات

مرحبا ای عشق واهما مرحبا
تا به بام جان عالم افراختی
تا به بزم دل عذار افروختی
تا به میدان تاختی ای شهسوار
یکه تا از عرصه ایجاد تو
هرکه از تو سایه اش بر سر بود
عرش باشد مستوی رحمن را
اسم رحمن سایه شاه وجود
زین بیان عرش است ظل عشق
هست از احببت این رمز آشکار
عشق و عاشق را الف فرق آمده
و آن الف از الفت عشاق جوی
عاشقان محتاج باشد جانشان
ناید از محتاج جز عجز و نیاز
سایه معشوق بر عاشق فتاد
هست مشتاق اسمی از اسمای هو
گر نبودی شوق کی خلقت شدی
اشتیاق سرمدی عشق است عشق
نور باشد مظهر هر مظهری
در ظهور حسن عشق آمد دلیل
حسن احمد عشق حیدر آمده
عارفی خوش در حقیقت گفته است
حسن و عشق اندر ازل مشتاق هم
از در خوبی چو سر بیرون کند
معنی لولا علی زین بیان
حسن را جز عشق نبود مظهری
آمدم اینجا مناسب خوش بیاد
در زمانی که رسول الله بود
نزد شاه انبیا بنمود عرض

مرحبا ای مرحباها مرحبا
مطلق از جمله قیودم ساختی
غیر خود هر چیز دیدی سوختی
از رکاب انداختی هرجا سوار
کشور ایجاد را بنیاد تو
پایه اش از عرش بالاتر بود
ان رحمانا علی العرش الاستوا
سایه را از شخص می باشد نمود
چونکه عشق آمد مظل ظل عشق
در بیان حب و عشق کردگار
دو جهان در آن الف غرق آمده
ز الفت عشاق با مشتاق جوی
حضرت معشوق را مشتاق جان
لیک مشتاق است هر جا کار ساز
شد دل محتاجی از مشتاق شاد
جمله اسمما ز شوقش کامجو
هست خلاق اشتیاق سرمدی
نور حسن احمدی عشق است عشق
مظهر کل ظهور حیدری
رهروان را عشق بس باشد سیل
عشق بین بر حسن مظهر آمده
این بیان را در معنی سفته است
هر دو می نوشند از یک جام غم
حسن اگر عشقی نبیند چون کند
می شود بر مردم عاشق عیان
مظهر حسن است عشق حیدری
این حدیث از صاحب حسن و ر شاد
باخبر حبری ز اجبار یهود
کای بفرمان هم سماوات هم ارض

من رسولم از بر قوم یهود حضرت موسی با ما داده خبر چون شود مبعوث نزد او روید هفت اشترگرز کوه آرد برون تابع آئین و دین او شوید گر ازین معجز براندازد نقاب سید پیغمبران ذات هدا بر سوأل او روان آمد مجیب گفت باحبر از ره احسان دین همراه اصحاب بیرون شد ز شهر پس بجای آورد دو رکعت نماز شمس اوج معجزه فی الفور تافت مردمان جمله صدای اشتران آن یهودی چون مشاهدگشتش این کرد بر یکتائی حق اعتراف کانچه آورده است او صدق است و عدل عرض بنمود از زبان التجا تا روم در قوم و آرمشان بر راه هم بچشم خویش بینند اشتران تا ز احسان تو ایمان آورند رخصت از حضرت گرفت و شد روان قوم استعداد ره کردند ساز در مدینه چون رسیدند آن گروه آب افتاده ز جوی اهتداد روشنی گشته بتاریکی بدل مهر اوج اصطفای پنهان شده بر سر منبر شده گولی پکر رهزن غولی شده غولی دگر جانشین خاتم پیغمبران ز آمدن جمله پشیمان آمدند گفت پس حبرای جماعت بشنوید گفته آن پیغمبر آخر زمان از وصیش جستجو باید نمود بر خلیفه چونکه طالب آمدند حضرت بوبکر آن شیخ کبار

آمدم تا یابم از فضل تو سود که نبی ابطحی فخر بشر طالب اعجاز از او نیکو شوید سرخ مو دیده سیه کوهان نگون تا شوید اندر دو عالم روسفید سید پیغمبران است آن جناب مصطفای حق حبیب کبریا بودش اطمینان چو در جان از حبیب کای برادر هم‌رهم آی و بین کوه و صحرا از قدمش یافت بهر عرض رازی کرد نزد بی نیاز در تزلزل آمد آن کوه و شکافت فاش بشنیدند پیدا و عیان از شهادت گشت با ایمان قرین بر رسالت از نبی با قلب صاف کانچه رو کرده است او صدق است و عدل کای رسول الله مهلت ده مرا تا شرف یابند از دیدار شاه که چه سان از کوه می‌گردد عیان روی بر درگاه سبحان آورند سوی قوم خویش شد مژده رسان سوی یثرب با هدایا و نیاز بود خورشید هدا پنهان بکوه منقطع گردیده آن وحی سما گشته مخفی صاحب علم و عمل شب پره از بازیگر میدان شده رهنما گردیده غولی بر بشر بر ابوبکر آمده رهزن عمر در میان آشکارا و نهان عازم سوی دیار خود شدند آنچه فرموده است موسی آن کنید هست چون هارون وصیش در جهان باب این مطلب بر او بایدگشود رهنماشان خلق در مسجد شدند آشکارا داشت در مسجد قرار

عرض کردند ای به منبر معتلی
گفت آری کیستید آیا شما
جمله گفتندش اگر هستی وصی
ورنه ای آگه بغیر حق چرا
از خجالت خاست از جا و نشست
رفت در حیرت که یاران چون کنم
و آن یهودان سوی یکدیگر نگاه
حیف طی ایمن ره دور و دراز
ناامید و سوگوار و خسته دل
بازگردیدند از مسجد براه
کز وصی حضرت فخر جهان
همر هوش رفتند آن قوم یهود
چون شرف دربار حضرت یافتند
حضرت عین العیان سر خدا
جمله گفتند آری ای سلطان دین
حضرت ایشان را سوی آن کوه برد
در مکانی که رسول آنجا نماز
گفت باگریه به امی و ابی
همچنان بگذاشت در آنجا نماز
مثل آنکه حضرت خاتم نمود
هفت اشتر شد به آن هیئت برون
آمد و تسلیمشان بنمود شاه
بر یگانگیه بودن پروردگار
بر خلافت از علی مرتضی
که توئی وارث به علم انبیا
حق جزای خیر احمد را دهد
هم جزا بدهد ترا ز اسلام نیک
پس همه توفیق ایمان یافتند
در ضلال کفر وقتی آمدند
رحمت وصلوات بیحد و حساب
حسن احمد دارد از حیدر ظهور
هرچه دست حسن می بندد نگار
هرکجا از حسن نوری جلوه کرد
هرکجا از حسن پیدا شد اثر
عاشقان را نظره حسن ازل

جانشین مصطفی آیا توئی
عدتان چند و چه باشد مدعا
از عدد وز مدعایان آگهی
کرده ای بر مسند حق متکا
شیشه اش را سنگ این حجت شکست
چون جواب این یهودان را دهم
کرده و گفتند ای وای آه آه
حیف زحمت های آن شیب و فراز
دست بر سر جان پر آذر پا به گل
در ره آمدشان یکی یاران شاه
مطلبی گر هست من بدهم نشان
خدمت شاه اقبالیم شهود
در رخس آثار کربت یافتند
گفت خواهید اشتران خویش را
ای بفرمانت سماوات و زمین
از دل ایشان را غم و اندوه برد
کرد آن حضرت نیازی کرد ساز
معجزت اینجا نمودی ای نبی
حاجتش را کرد عرض کارساز
در زمان آن کوه منشق گشت زود
سرخ مو دیده سیه کوهان نگون
یکزمان سفتند در لاله
بر نبوت ز احمد آن خیر الخیار
معترف گشتند از عین رضا
هم توئی واقف ز سر اوصیا
شاه خیل انبیا نور احد
که نمودیمان ره اسلام نیک
سوی شهر و ملک خود اشتافتند
راه پیمان در ره ایمان شدند
بر نبی و بر علی و آل مطاب
عشق حیدر مظهر الله نور
قوت بازوی عشق آرد بکار
عشق آمد پس ز رویش پرده کرد
عشق آمد جلوه گر اندر نظر
باد بر جان لایزال و لم یزل

لایزال و لم یزل بر محسنان
 ای ز احسان تو روشن روی حسن
 روی حسن از فیض احسانت جلی
 حسن ذات ماست عشق روی یار
 هرکه را حسنی بود در ذات هست
 هرکجا عشقی بود افزون شود
 طالب حسنینم از تو یا علی
 نیست حاجت عرض مطلب برملا
 ناامید از باب امیدم ممان
 باد از محسن تحیات و سلام
 صد هزاران لعنت خلق و خدا

باد از محسن فیوضات حسان
 امتنانت کرده گلشن کوی حسن
 کوی حسن از برق مهتر منجلی
 عشق روی یار ما را حسن کار
 از شراب عشق جان مست الست
 چون که حسن یار روز افزون بود
 چشم استحسان ما از تو جلی
 هست روشن بر تو ای سر خدا
 حق شاه اصطفای عین العیان
 دائماً بر او و اولاد گرام
 غاصبان منبر و محراب را

شرح حال امام حسن (ع)

بیحصاصا انوار تسلیم و صلوات
 خاصه آن فرزند دلبنده نبی
 آن نقی طیب آن نور زکی
 احسن القاب او سید بدان
 چند بیتی شرح احوال حسن
 از ولادت تا شهادت ز آن ولی
 مولد و مولود آن شاه جواد
 گشت طالع نیمه ماه صیام
 نام نیکویش حسن سید لقب
 اولین فرزند شاه اولیاست
 باب او معروف خیر المنزلین
 مصطفای را اشبه خلق است آن
 صورتش مهر سپهر اصطفای
 هشت ساله بود آن نجم علا
 سی و هشتش بود عمر آن مجتبا
 چل و یک از سال هجرت چون گذشت
 در مدینه بود ده سالش قرار
 در سنه خمسین در ماه صفر
 پس به تطمیع معاویه زنش
 کرد مسمومش به سم دلگداز
 آتشی ز آن آب زد بر جان خود
 لعنت حق جاودان و بر دوام

باد بر اصحاب ارشاد و هدایت
 بومحمد سید و سبط و ولی
 حجت و قائم حسن ابن علی
 سیدش خوانده است سید در جهان
 می نویسم تحفه هر انجمن
 می نویسم مختصر شرحی جلی
 در مدینه سیم هجرت فتاد
 طلعت آن مهر چرخ احترام
 کرد آن شاه رسل محبوب رب
 اول و آخر چو او احسان کراست
 ذات او موصوف خیر المحسنین
 هم به صورت هم به معنی در جهان
 صولتش خورشید چرخ ارتضا
 کز جهان فرمود رحلت مصطفای
 چون شهادت یافت شاه اولیا
 با معاویه قرار صلح هشت
 در عبادت کردن پروردگار
 زین جهان فرمود آهنگ سفر
 جعده بنت اشعث شیطان منش
 دادش از آبی به جان و دل گداز
 سوخت از آن خرمن ایمان خود
 بر معاویه و اعوان تا قیام

بعد حیدر او خلیفه در جهان هرچه بودش از نبوت مصطفی سر بسر ز آن مجتبا بودی عیان همچنمین نور امامت از حسین همچنمین تانسه نافر اولاد آن قائم آل محمد ز آن نهم غیبت او در زمانه ظاهر است مؤمنان را غیبتش عین حضور در حقیقت سلطنت او را بود سر بسر اشیاش مقهور آمده از مخالف تا مؤلف قایلان از حبابه هست مشهور این خبر در زمانی که امیرالمؤمنین بود در مسجد چو خورشید منیر که حبابه باب مطلب و نمود چیست آیات امامت یا علی بود آنجا سنگی افتاده براه سنگ را بگرفت و زد خاتم بر آن پس بفرمود ای حبابه این بین هر که دعوی امامت میکند او بحق است و امام روزگار اوست اسم اعظم حق آشکار واجب است او را اطاعت در جهان هرچه خواهد می تواند کرد او پس حبابه سنگ را بگرفت و رفت شد بکوفه تا ز دیدار حسن چون بخدمت آمد و تسلیم کرد پس خطابش کرد بحر اجتبا گفت حضرت سنگ خاتم را بیار سنگ را آورد چون بیرون ز جیب آن ننگین خاتم سر صمد برکنار خاتم سلطان دین در مدینه باز برد آن سنگ را خاتم سیم بر آن چون نقش شد بود صد با سیزده چون سال او

نقطه دور و محیط کن فکان هرچه بودش از ولایت مرتضا همچو نور شمس بر خلق جهان بود تابان همچو شمس از مشرقین لنگر فلک زمین و آسمان هادی خلق و میان خلق گم منتظر بر مسلم و بر کافر است اختفایش در جهان عین ظهور حکمران بر جمله اشیا بود بر جمالش گرچه منظور آمده بر حصات والیه در جهان از علامات امامت معتبر باجلالت بود در کوفه مکنین عالمین از نور رویش مستتیر کای حباب بحر جت بحر جود ای به تخت عرش قدرت معتلی کرد اشاره جانب آن سنگ شاه یافت همچون موم از خاتم نشان بر امامت این نشانی مستتین بر چنین سنگی چنین مهری زند خاتم او راست نقش اختیار اختیار او را و او را اقتدار بر زمین و آسمان و انس و جان هست مرآت کمال وجه هو رحلت مولا چو جانش کرد تفت تابش در قلب انوار حسن بر جناب مجتبا تعظیم کرد که حبابه نیستی گفتا بلا تا شود مهر امامت آشکار آشکارا گشت او را سر غیب خاتم خود را بر آن چون موم زد حضرت مولا امیرالمؤمنین تا ز اعجاز حسین بیند جلا شد حبابه ناامید از عمر خود پیری آن پیک اجل دنبال او

گشت مأیوس از نشان مقتدا
خدمت زین العباد آن شاه دین
حضرتش از یک اشاره در زمان
همچنان آن سنگ را کرد او نشان
مهر فرمودندش از اعجاز باز
تا شرف اندوخت از شاه رضا
چون ز مهر هشتمش زینت نمود
بعد نه ماه از نشان هشتمین
گلشن دنیا به چشمش خار شد

کآمدش خضر سعادت رهنما
آن علی ثانی آوردش یقین
باز دادش نوجوانی در جهان
باقرو صادق و موسا همچنان
یک بیگ کردند او را سرفراز
صاحب تاج و نگین ارتضا
والیه از جهان رحلت نمود
شد حبابه در جهان هشتمین
سوی جنات وصال یار شد

التفات

یا کریم اهل بیت المصطفی
سیدی و سیدت آمد لقب
مجتبای مصطفی و مرتضا
ای که هستی اشبه خلق از یقین
حشمت و جاه تو بس بی منتهاست
چیسست لاحول ای رونق علی
هرکجا آمد نشانی از علو
با علو ذاتی آن اصطفیا
نیست دنیا غیر دوری از خدا
چون زمین و آسمان و هر چه هست
بلکه ایشانند بر آن عهد نیز
ای که عهد جمله اندر عهدتست
زانکه عهد تست عهد حسن یار
جان ما را عهد با احسان تست
چشم احسان از تو دارم جاودان
فیض کامل باشد احسان شما
حق فیاض زمین و آسمان
باد بر اولاد و آلش اجمعین

از کرم داری نظرها سوی ما
از حیب اللّه آن محبوب رب
مرتضای مصطفی نور خدا
با جمال رحمة للعالمین
حشمت دنیات لاشی بی بهاست
نسبت اعلی چه باشد بادنی
هرکجا عالی شود پیشش دنو
نسبت دنیا بود پیشش خطا
هست کم از هیچ پیش اولیا
هست در تسخیر ایشان از الست
صاحب قول این بیان را کن تمیز
هست با عهد تو هر عهدی درست
عهد حسن یار عهد کردگار
چشم بر احسان بی پایان تست
ناامید از باب احسانم ممان
فیض کامل را بما احسان نما
مصطفیای حق شه پیغمبران
تحفه های فیض رب العالمین

امام حسن (ع) و معاویه

آمدم اینجا حدیثی خوش بیاد
با معاویه چه چو از راه صلاح
دوست و دشمن بتویخ آمدند
کز چه روبا این همه جاه و جلال

از حسن آن سید اهل رشاد
صلح فرمود آن کلید هر فلاح
هر یکی نوعی از آن سائل شدند
با همه جمعیت و اسباب و مال

صلح کردی با معاویه بگو حضرت ایشان را همی دادی جواب که نریزد در میان خونها بسی با برادرهای خود فرمود این رمز صلحش با فلان و با فلان روزی آمد از ره جهل و عناد گشت سائل بر خلافت ز آن جناب گفت آن حضرت خلافت با من است گفت آن بی دین غدار عدو گفت حضرت هست حکمت این چنین حال امت رادر این دیدم صلاح کرد آن مردود از درگاه رب که نبودت قوت و نیروی بال ناتوانی از جدالت صلح داد گفت حضرت من توانایم بدین شام اگر خواهم بیارم در حلب در زمان آن مرد موذی گشت زن ابتهال و عجز و زاریها نمود گفت حضرت روزنت را مرد بین تا که مردم بنگرند احوال تو دیگرم زین صلح سائل کم شوند باید از تو بچه‌ای آید پدید رفت آن مرد و چنانکه گفت شاه

در نظرها نیست این کاری نکو کز ره حکمت چنین دیدم صواب زین مصالح نیست آگه هرکسی که پرسید از امیرالمؤمنین کردشان این مصلحت خاطر نشان بوالفضولی چون گرازی پرفساد با معاویه است یا با تو حساب بر همه ذرات عالم روشن است کز چه با او صلح فرمودی بگو تو چه دانی حکمت دنیا و دین تو ندانی حکمت اهل فلاح در جواب پادشاه تترک ادب تا به او گردی مقابل در جدال نام آن بگذاشتی رفع فساد کآسمانها را بیارم بر زمین مرد اگر خواهم کنم زن بی تعب دید و شد بر روی از غم چنگ زن لیک از آنها نبودش هیچ سود از گلستان انوشت گل بچین عبرتی گیرند از احوال تو التماس تو نباشد سودمند کان بود خنثی مکن گفت و شنید زاد و مرد و ماند در قهر اله

کرامات امام حسن (ع)

هم بکشف الغمه مذکور است این بود ز اولاد زبیرش یک نفر ظاهر و باطن به سید بنده بود در امامت داشت از حضرت یقین روزی اندر منزلی بردند بار آن زبیری چون نظر بالا نمود تا نمودی کام ما شیرین چو قند مجتبا آن طویبی جنات جان گفت با او آرزو داری رطب او امام منتجب دست نیاز

که بر راه کعبه آن قبله یقین سرفراز خدمت اندر آن سفر از سر اخلاص خدمت می نمود از یقینش بود روشن چشم دین زیر نخل کهنه‌ای بی برگ و بار گفت کاش این نخل ما را بار بود از حلاوت میشدی جان بهره‌مند از زبیری چونکه بشنید این بیان گفت آری ای امام منتجب برد سوی قاضی الحاجات باز

چند حرفی راند مخفی بر زبان
شد شکوفه ظاهر و بنمود یار
بود اشترداری آنجادیید این
گفت حضرت ویلک این سحر نیست
پس به امر آن امام منتخب
آنقدر از آن رطب آورد زیر
معجزات ذات سید بیحساب
شرح یک یک نیست حد چون منی

سبز شد آن نخل کهنه در زمان
رنگ آورد و رطب گشت آشکار
گفت این باشد عجب سحری مبین
بل اجابه دعوت ابن نبی است
یک نفر بر شد بر آن نخل رطب
که تمام قافله گشتند سیر
هر یکی عنوان طراز بس کتاب
خوشه بس باشد نشان خرمنی

الاستغاثه

سیدی یا سیدی یا سیدی
مقتدای مردم احسان شعار
چشم امیدم بجود تست باز
از کرم بر رو دریمان بازکن
انزوائی اختیار دل کنم
انزوا حاصل شدم کو اختیار
اضطرارم ترسم از خلوت بدر
از کرامت وارهمانم ز اضطرار
آنچه دانی حق جودت بر سؤال
نیستم گرچه سزاوار کرم
حق جدت او حیب کردگار
حق بابت آن علی مرتضا
هم بحق آل و اصحاب حسین
حق آن خونهای ناحق ریخته
حق اولادگراش اجمعین
از کرامت جانم باری ببین
لایزال و لم یزل نور سلام
لعنت جاوید بر اعدایشان
خاصّه بر کوفیان بی وفا

ای به احسان تو احسان مقتدی
ای ولی حق امام روزگار
ای ز جودت جودها جودت طراز
با کرامت جان ما دم سازکن
اختیاری بوکوز آن حاصل کنم
می کشد بی اختیارم اضطرار
آورد بی اختیار و بی خیر
تاکنند جان خلوت دل اختیار
کارفرما ای جواد بی مثال
نیستم نومید در بار کرم
رحمت حق در دو عالم آشکار
حق زهره طاهره خیرالنسا
چشم امیدم امم را نور عین
جسمهای خاک و خون آمیخته
آن ائمه حق بخلق عالمین
ای به تخت اجتبار کسی نشین
بر نبی باد و بر اولادگرام
از خداوند و ملایک انس و جان
ناقضان عهد شاه کربلا

امام حسین (ع)

آن علی عالی اعلا نسب
اختر مسعود او شاه شهید
پنجم شعبان ظهور مهر او
مژده تولید آن نور جلی

که ابو عبد الله خواند عرب
سال چارم گشت از هجرت پدید
گشت در عالم زهی مهر نکو
چون رسانیدند نزدیک نبی

شاد و خرم گشت و سجده شکرگفت
شد روان در خانه سر خدا
دیده از دیدار آن نور جمال
چون گل باغ جنان آن جان جان
گفتش اندر گوش ایمن پس اذان
پس عقیقه کرده و نامش نهاد
داشت چون هارون موسی دو پسر
هست هم هارون احمد مرتضا
و آن حسن معنی بعبری از شبر
سید و طیب رشید و هم زکی
هست القاب مبارک ز آن امام
بر شهیدان است سید آن ولی
تابع مرضات حق از عین جان
خاک کوی او جواهر سرمه است
بر امامت گراز او خواهی دلیل
بس دلایل هست بیرون از حصا
هر که هستش از علی شاه ولی
هر که را از مرتضا باشد بجان
این بدیهی است حاجت بر دلیل
سیدی شباب اهل الجنة چیست
از شباب اهل جنه گوش دار
از جناب حضرت آدم صافی
هر یک از شباب اهل جنت اند
از کلام سید آمد زین نسب
فرد کامل سید از القابشان
از حسن باغ شهادت سبزوتر
سال آن حضرت چو شد پنجاه و هشت
یعنی ای سردادگان «کوی» یار
ای قدم در راه حجب بنهادگان
در ره جانان ز جان و سرگذشت
سرگذشت حال ایشان در جهان
آنچه بینی از بلایا و محن
آن بلایا و محن جسمانی است
این عزا و شور کاندرا عالم است
جسم آن شاه است جان کاینات

گرد اندوه از همه عالم برفت
آن علی بوالحسن آن ایلیا
کرد نورانی حیب ذوالجلال
تنگ در آغوش بگرفتش روان
گوش ایسر را اقامه بعد از آن
نام نیک از حضرت رب العباد
نام ایشان یک شیرو یک شبر
بر پسرهایش نهاد آن نامها
وز شیر آمد حسین نیکو نگر
تابع مرضات الله و فی
هم مبارک یک لقب از آن همام
طیبش ذات و رشید است و زکی
شد مبارک نام آن جان جهان
در عیون حق شناس حق پرست
از خدا و مصطفی و جبرئیل
همچنانکه بر امامت مرتضا
بر امامت در جنان حب علی
در ولایت چون ولایت حب نهران
نیست نیکوکن نظر بنگر دلیل
این تفاخر از پسرهای علیست
این لالی را زجان کن گوشوار
تا به خاتم از نبی و از ولی
اهل جنت جمله شاب «حق» پسند
هر یک از سبطین را سید لقب
«منبع عذب شهادت آیشان»
از حسین نخل شهادت بارور
زد بمیدان طبل ارشاد و گذشت
سر درین میدان بیایدگوی وار
هست سربازی در این ره عیش جان
درگذشت و ماند از ایشان سرگذشت
فاش همچون جسم و پنهان همچو جان
ذاکران گویند در هر انجمن
کاین همه شهر عزارا بانی است
واردات جسم شاه اعظم است
از خلافت دارد این «معنی» ثبات

گزر ز حق نبود خلیفه در جهان
آن شفاعت کردن خلق از کجاست
واردات جان آن شاه جهان
هر که بر درگاه حسنش راه نیست
هر که در این بزم قریش بیشتر
سید شایب جان است آن جناب
جز حسن کان سید شایب جان
شایب جنت عاشقان جان نثار
محنت جانی آن سید چسان
هر که جاننش آشنای این غم است
میکشد زین باده محنت قرین
لیک بر اندازه عرفان خود
زین بیان است این حدیث مستطاب
حق بیامرزد گناهانش تمام
احترام زایر عارف بیین
زایر آن حضرتم از جسم و جان
عارفم بر حق او حق شاهد است
در شناس حق آن شه بیگزار
این بود عرفان من در حق او
گوشوار عرش ربانی حسین
بود با جد کبارش هفت سال
بود ده سال دگر با مجتبا
شش پسر بودش در آن میدان شاه
جز علی اوسط زین العباد
از صبا یا خود عدد چار آمده
در زیارت ز آن جناب مستطاب
واجب است از قول صادق بر کسی
از ثوابش آنچه بنویسم کم است
هست بر هر مؤمن از واجب حساب
هر که ترک این زیارت می کند
عاق می گردد رسول الله را
زانکه خاک مشهدش بخشد ضیا
زایران رادر مجئسی و در ذهاب
هر قدم در این ره پر انقلاب
آری آری این ره کرب و بلاست

منهدم گردد بر اهلش در زمان
ز ابتلای جسم شاه کربلاست
عاشقان دانند اما کی چنان
فتنه های عشق را آگاه نیست
می کشد ناب بلا را بیشتر
اندرین میدان ندارد هم رکاب
نیست در این عرصه اش کس هم عنان
جمله را در راه جانان جان نثار
میتوان از جسم آید در بیان
هر که در این بزم غم از جان نشست
می برد ذوقی ازین ماء معین
مینگر اندازه عرفان خود
زایر عارف بحق آن جناب
ماسبق مع ماسیاتی ز احترام
احمد الله الله العالمین
جسم قدر قدرت جان قدر توان
گر چه فکرت جمله اینجا فاسد است
عاجزم عاجز نمایم اعتراف
می شناسد حق داور حق او
در همه اعیان اعیان نور عین
با پدر سی سال با جاه و جلال
یازده تخت خلافت متکا
سه علی، جعفر، محمد، عبدالله،
هر یکی جان در رکاب شاه داد
قائمات عرش جبار آمده
گر بگویم هست واجب دان صواب
کش بود اقرار امامت ز آن ولی
کشتی بحر نجات عالم است
ظاهر و باطن زیارت زان جناب
چشم ایمان بی بصارت میکند
نقص ایمانش بود ترک ولا
ظاهر و باطن بچشم اولیا
از حساب عمر ناید در حساب
هست با حجی برابر در ثواب
سر بسر کرب و بلا در کربلاست

گرچه در این دورکز فتح علی
آن شهنشاه اقبالیم وجود
آن که دادش از فریدون برد یاد
آنکه در سلطانش سلطان نماند
انقلاب اخراجی هرکشور است
امنیت در هر طریقی رهبر است
لیک هرکس قابل کرب و بلاست
کس برآه کربلا راحت ندید
ز آنکه در این راه از نام حسین
حجتی صادق گواه این حال را است
افضل الاعمال احمضها ز چیست
تعزیت داران بهر بزم عزا
چون زیارت معنیش باشد حضور
وان عزادار است دائم با حضور
هست مروی از جناب مصطفی
هرکه گریه بر حسین در ابتلا
یا که خود بر صورت گریان بود
دوستان بر یاد شاه کربلا
ز آنکه اشک تعزیت در این عزا
نقد غفران الهی شد بهاش
ساعتی در ساحت فکرت نشین
فکرکن در محنت و کرب و بلا
ز آن مصائب قطره اشکی بیار
هست مروی آنکه روزی شاه دین
متکی بر مسند نور جمال
همچو خورشید و به گردش چون نجوم
آن امین و حی حی ذوالمنن
از درون سینه آهی برکشید
همچو شمع افروخت بر روی همه
که چگونه حال خود در آن زمان
جمعیت را تفرقه گردد بدل
هریکی از جود و ظلم روزگار
هریکی را سرزمینی در جهان
هریکی نوعی از این عالم شده
ز آن میانه سید آن شاه شهید

نوبت شاهبیت از فتح علی
چاکرانش سروران ملک جود
داد عدلش خرمن کسری بیاد
گرد هرج و مرج از عالم فشاند
جفت درویش فقیر مضطر است
رهبر مسکین زار مضطر است
داخل زوار شاه کربلاست
هرکه بیند باشد از قوم یزید
جان مؤمن سر بسر شور است و شین
کاین زیارت افضل اعمال ما است
هیچ در این راه عیش و عشره نیست
در حقیقت زایرنند آن شاه را
از حضوری هست دل مشکات نور
خاصه آن کز گریه چشمش یافت نور
که چنین فرمود در باب بکا
یا بگریانند کسی را زین عزا
جنت او را از خدا واجب شود
درفشان گردید از اشک عزا
هست دری بی بهار روز جزا
هست غفران الهی منتهاش
رحمت بی منتهای حق بین
واردات شه بدشنت کربلا
از بحار مغفرت دری برآر
احمد محمود خیرالمرسلین
مظهر رحمت حیب ذوالجلال
جمله اهل البیت بنموده هجوم
خوش نگاهی کرد در آن انجمن
از برون اشکش بر خساره چکید
ز این خطاب آورد رو سوی همه
باز می بینید کز دور جهان
افتراق از اجتماع آید مثل
آخر آورده بنحوی روزگار
مشهد و مدفن کند دور زمان
حجت نوع بنی آدم شده
در تکلم شد به آن جد مجید

کای رسول اللّٰه آيا در جهان
شاهد بزم شهود کبريا
توقتيل و اهل بيت تو اسير
باز پرسيد آن قتييل ظالمان
مصطفيا فرمود اشقي الاشقيا
بعد از آن ما را زيارت مي کنند
مصطفيا فرمود آري بيشمار
اين زيارت را وسيله بر نجات
من هم ايشان را حمايت مي کنم
حضرت سيد ز سيد اين شنيد
نه ملالي آمد از قتلش بدل
نه ز اسرش جان اسير درد گشت
گرچه با اطفال هست اينها عجيب

مرگ يا قتل است بر ما کن بيان
گفت مقتولند جمله از جفا
در سپاه ظلم ظالم دستگير
قاتل من کيست آيا در جهان
باز پرسيد آن شهيد اطفيا
ياد ما را از شهادت مي کنند
بر شفاعت سر بسر اميدوار
جمله مي دانند با صدق و ثبات
در دو دنياشان کفايت مي کنم
لعل جان بخشش چو غنچه بشکفيد
بلکه دل گشتش بشادي متصل
بلکه جان را خط آزادي نوشت
ليکن اين اطفال بي اينها غريب

بيان امامت

اين بياني از امامت مي کند
طفلي و پيري مساوي بر امام
از امامت گبر بيان مي ايدت
از بد ايت نکته اي بايد شنيد
وز نهايت نقطه اي بايد نگاشت
اول و آخر نهاني و عيان
علت غائي ايجاد است امام
اين امامت منصب خاص حبيب
خود ده و دو مشرق اين خورشيد راست
جز يکي نبود بهر دوری امام
هم بر آل طيبين طاهرين
خاصه آن سيد شاب جنان
نور چشم اهل ارضين و سما
عاشق جانباز محسن جان حسن
فارس ميدان عشق و شاه دين
بحر اوصافش ندارد متنها
در علو ذاتيش کافي همين
آنچه هستش مصطفيا از اصطفيا
آنچه هستش مجتبا از اجتبا
معجزاتش همچو حيدر بي حساب

حجة اللّٰه را بلاغت مي کند
نه امام زمرة گول عوام
ز آن خليفه انس و جان مي ايدت
ک اين همه اعيان از آن آمد پديد
ک اين همه رايات از او بفراشت
«از خليفه جاودان ملک جهان»
سر بسر هستي طفيلش والسلام
نور اول بر همه علمي اديب
که ده و دو مشرق نور علاست
از احد پيوسته بر احمد سلام
پيشواي اولين و آخرين
آن حسين بن علي عيان
چشم ارضين و سما را انجلا
باز بر جان زو در احسان حسن
در شجاعت چون امير المؤمنين
دره بيضاي دري اي علا
که خليفه حق بود بر عالمين
آنچه هستش مرتضا از ارتضا
جمله باشد با شهيد کربلا
خاصه در آن عرصه پر انقلاب

مجملی را اگر دهم تفصیل باز
همچنانکه نعت ذات حیدری
همچنین اوصاف سبطین کبار
می‌نمایم چند بیتی منتظم
تابع مرضات الهی حسین
واردات و معجزات آن امام
سر بسراعیان معینم در رقم
میکنم شرحی بیان بر اهل دین
عون و نصرت خواهم از محسن ولی

باید اسباب کتب بنمود ساز
نیست در حدکسی الانبی
هست بحری بیکران و بی کنار
واردات آن امام محتشم
تابعانش دل تهی از ریب و رین
گر نویسم تا قیام آرد قیام
کی پایان میرسانم لاجرم
هم بعشرت یار هم با غم قرین
احسن الله الینا بالولی

مردم کوفه

این بیانی از شهادت میکند
چون ز اهل کوفه آن قوم پلید
که همه داریم از جان اعتراف
گر عنان عزم تابی سوی ما
ما همه از جان و دل بیعت کنان
پیشتر ز آنکه عیدالله رسد
تکیه زن بر تختگاه سلطنت
حجبت آوردند در راه امام
حجت الله بالغه باشد امام
بهر دفع حجت آن قوم گول
ابن عم خویش مسلم را روان
او ز اهل کوفه بیعت بر امیر
بی وفائی‌های آن قوم دغل
عهد و بیعت جمله کردند آن گروه
که به جان و مال در راه هدا
جهت آرند و شوند از اولیا
جاهدوا فی الله را کار آورند
چون جناب مسلم آن اقوال دید
کاهل کوفه از وفا دم میزنند
منتظر هستند کان شمس جمال
ذره‌سان اندر هوایش چرخ زن
بسکه فوج غازیان دارند جوش
بر طلوع آفتاب چتر شاه
بی ظهور رایست فلک نجوا

کوفیان را شرح اضلال و رشده
عرضه‌ها بر شاه پی در پی رسید
بر خلافت از توشاها بی خلاف
شام کوفه یابد از رویت ضیا
در رهت بازیم مال و جاه و جان
بر سریر سلطنت تکیه زند
بازکن بر خلق باب معرفت
می‌شود حجت به حجت کی تمام
حجتش بر جمله عالم تمام
حجت الله کرد حجت را قبول
کرد سوی کوفه آن شاه جهان
سر بسر بگرفت از برنا و پیر
هست در آفاق مشهور و مثل
بس متین و محکم و ثابت چوکوه
در رکاب سبط خیر الانبیا
اولیاءالله و احباب خدا
خویش را در نظم انصار آورند
عرضه‌ای بنوشت بر شاه رشید
جمله از صدق و صفا دم می‌زنند
سرزند از مشرق جاه و جلال
بگذرند از مال و جان فرزند و زن
دارد ارض کوفه چون قلم خروش
جمله چون ذرات گشته چشم راه
آن خروش و جوش نشیند به جا

بر توالی نزد شاه اولیا
بود نعمان نام مردودی پلید
دید چون این حال را از کوفیان
نامه‌ای بنوشست نزدیک یزید
گر به امدادم فرستادی سپاه
اهل کوفه بر تو انکار آورند
چون رسید آن نامه نزد آن پلید
نامه‌ای بنوشست بر ابن زیاد
داد فرمان که سوی کوفه رود
آن عیند حق روان گردید زود
چونکه دلهاشان بشب همرنگ بود
سود خود دیدند شب داخل شدند
اهل کوفه بر امید آنکه شاه
فوج لشکر چون در آن شب شد عیان
بهر اسستقبال در راه آمدند
کالسلام ای سبط خیر المرسلین
زیر لب ابن زیاد پر فساد
تا که شد داخل بدارالامرگفت
خلق چون دیدند که آن نیست شاه
بیم نقص دنیوی از مال و جاه
بل همه بودند از اول کور دل
تفرقه آمد ز جمعیت بدل
روز چون گردید آن بد روزگار
کرد از کوفه طلب سرکردگان
جمله را تهدید کرد و وعده داد
اهل دنیا چون ندارند اعتبار
جمله از مسلم بگرداندند رو
رفت سوی خانه هانی روان
عاقبت ابن زیاد کینه جو
جان بر راه حضرت مسلم نهاد
دید چون مسلم که هانی شد شهید
بود هم‌راهش دو نوردیدگان
جانب قاضی روانه کردشان
پس ز اهل کوفه جمعی غازیان
شد سوار آن شهسوار از بهر جنگ

پس بعرض ره رسیدی عرضه‌ها
حاکم کوفه بفرمان یزید
کرد سوی شامیان قاصد روان
که حسین ابن علی اینک رسید
زود خوب ارنه شود کارم تباه
بر امام خویش اقرار آورند
همچو کرم فضله گرد خود تنید
که به بصره بود مشغول فساد
سد راه فرقه یثرب شود
با گروهی جنگجو با تیغ و خود
بود از آن سودایشان در دیده سود
روز بر خفاش باشد چشم بند
میرسد بودند جمله چشم راه
بی گمان گفتند هست از شاه «آن»
تهنیت گویان بر شاه آمدند
السلام ای سرور دنیا و دین
از علیکی جانشان می‌کرد شاد
من عیید اللهم و هرکس شنف
سر زد از جان همه واکلف‌تاه
جمله را بنمود کور و دل سیاه
غیر دنیاشان نبند منظور دل
تفرقه رفتند هر یک در محل
آن سیه روی شقاوت افتخار
از بزرگان هر که بد پیر و جوان
هم ز بیم جان هم از امید داد
خاصه اهل کوفه خذلان شعار
مسلم اندر بحر حیرت شد فرو
هانیش جا داد چون در جسم جان
کرد هانی را شهید راه او
جبذا مؤمن زهی مسلم نهاد
شعله غیرت ز جانس سرکشید
کردشان از دیده مردم نهان
تا نیند اب‌تلا و دردشان
جمع گردیدند گردش در زمان
بر عییداللهیان شد عرصه تنگ

روبه مـوـذی ز بـیـم شـیـرن
مسلم آن شبل الاسد سر جلال
که ملک در غرفه‌های آسمان
کشت بسیاری از آن قوم دغا
همچو سگ کز شیر آید در فرار
دید چون این حال آن روباه باز
کوفیان را خواند و بس تهدید کرد
کز شما یند این قبیله جنگجو
شامیان اینک پیایی می‌رسند
در مقابل تاب کی می‌آورید
تا بماند مالو جاه و جانتان
کوفیاندیدند چون این ماجرا
کز ره شام آید از خیل سپاه
دست از یاری مسلم گرکشید
ورنه مال و خانه و اهل و عیال
آن سیه روزان تیره روزگار
چون خفاش از خورگیزان آمدند
عهد بشکستند و بیعت شد زیاد
ماند تنها مسلم و میدان جنگ
چون رمه کز گرگ گردد زهره ریز
دید در میدان چوکس باقی نماند
خوش ادا بنمود دو رکعت نماز
دید تاردوستی بگسسته شد
آمد از مسجد برون و شد سوار
باره میراندی بسرعت هر طرف
گفت کای شاه یگانه در جهان
گفت از کوفه دلم سیر آمده
میروم سوی حریم کعبه باز
گفت بسته جمله دروازه‌ها
گفت مسلم نیستم جائی مکان
سعدگفتا ای دل احباب جات
هست در اینجا محمد بن کثیر
شد دلیل آن دلیل روزگار
کرد استقبال آن جان جهان
گنج دولت بود پنهانش نمود

شد گریزان و شدش شلوارتر
آنچنان میبود سرگرم جدال
بارک الله گوی گشتندش بجان
انس و جن در آفرین در مرحبا
شامیان هر سو گریزان خواری زار
حیله‌ای بنمود چون روباه باز
تا ز دلها بیمشان بر کرد گرد
گرنه از این عرصه برتابند رو
باحسام و ترکش و نی می‌رسند
به کزین جنگ و خصومت بگذرید
از عقاب انتقام اندر امان
بیوفائی کرده دادند این ندا
آنچنان که روز را سازد سیاه
چادر امن و امان بر سرکشید
جمله را سازد حوادث پایمال
نار را بر نور کردند اختیار
کور دل افتان و خیزان آمدند
از فسون حیلۀ ابن زیاد
جنگجویان را نموده عرصه تنگ
شامیان کردند رو سوی گریز
سوی مسجد بارگی یکباره راند
کرد حمد پادشاه بی‌نیاز
بر رخ از انصاردرها بسته شد
بسته احرام حریم وصل یار
در رهش بر خورد سعد بن خلف
بر کد امین سمت میتابی عنان
کعبۀ یارم عنان گیر آمده
می‌برم عجزی بیاب بی‌نیاز
از تو در کوفه است بس آوازه‌ها
نیستم جایی معین در میان
کرده‌ام جایی معین از برات
دوست آل محمد بی نظیر
چون محمد با خبر آمد ز کار
همچو دل در خلوتی کردش نهان
کنج دل را مخزن جاننش نمود

بر عبیداللّه گردید آشکار آمدند و جستجو کردند بس پس محمد خود بر آن تیره بخت بس مکمل بس مسلح یک هزار هم‌رهش رفتند تا دارالامیر آن عبید خوک طبع سگ نهاد خویش را خواهی و جاه و مال خود یا که مسلم را محمد چون شنید این من و اینم قبیله حاضرند بود در دستش دواتی زرعین خورد بر پیشانی و خون شد روان کرد قصد آن لعین حیلّه باز از کف شخصی دگر تیغی ربود دید چون ابن زیادش آنچنان یا که مقتولش کنید از تیغ کین آن محمد شیر میدان و غنا گشت در راه ارادت جان فدا جام صهبای شهادت در کشید سرخ رو در بزم ساقی کریم بود همراهش پسر شبل الاسد خواست تا خود را رساند بر عبید ازدحام پهلوانان ره نداد کشت جمعی پهلوانان را به تیغ آفرین گفتند بروی هر که بود مست چون گردید از جام غزا از سعادت بود از اول بختیار چون برون رفتند آن فوج نه مرد از دو سولشکر بیکدیگر زدند شد روان سیلاب خون از هر کنار هر طرف هر یک گریزان آمدند دید چون این دهشت آن روباه باز گفت جنگ این سواران بهر چیست شد محمد با پسر هر دو قتیل هر دو سر از بام افکندند زیر همچو جسمی که سرش گردد جدا

شد پی احضار او پانصد سوار اندر آن خانه ندیدند هیچکس رفت و ازدنیال او احباب سخت جمله مردان نبرد و «کارزار» پس محمد شد در آن خانه چو شیر گفت با آن شیر از روی عناد اهل بیت و خانه و اطفال خود گفت صد جانم فدای آن رشید هر چه بتوانی بکن گفتار چند جانب او کرد پرتابش ز کین برکشید او هم حسام جان ستان از کفش آن تیغ بگرفتند باز با همان تیغش بدو نیمه نمود گفت بیرونش کنید از این مکان گفت و گشت از بیم جان خلوت گزین کشت بسیاری از آن قوم دغا جان فدای راه آل مصطفی دهر فانی را قلم بر سر کشید گشت داخل یافت آن فوز عظیم دست بر شمشیر کین افراخت قد در جهنم جاننش اندازد بقید از دم شمشیر پس کوچه گشاد چشمهای ناظران تیره چو میغ از حسود و از عنود و از ودود ریخت در کامش روان آب بقا کز شهادت گشتش آخر بخت یار شعله ور گردید نیران نبرد تیغ کین گه بر کمر گه سر زدند شامیان را ببرد بنیاد قرار زخمی و افتان و خیزان آمدند حیلّه‌ای دیگر دگر ره کرد ساز زار بر احوالشان باید گریست از برای چیست دیگر قال و قیل چون بدیدند آن سواران دلیر گشت خاموش آن خروش و ماجرا

هر یکی رفتند سوی جای خود چون خبر شد مسلم از این گیرودار چون حجاب شام بر روی جهان همچو ماهی برکرننگ آسمان هر طرف دید آتشی افروخته بسته درهای حصار و فوج کین همچنان آن شه سواره هر طرف دل به میدان شهادت برقرار «اولیاء اللّٰه لا خوف» بخوان بود در سیر آن دلیل راه حق چونکه روشن گشت از صبح این جهان دید چون دیدار آن نور هدا بدر تابان از جمال او خجل والضحی در روی او وصفی عیان برکرننگ باد پیمائی سوار گفت با خود آن منافق کاین جمال هست لاشک مسلم این گردون سوار بر عبیداللّٰه خبر آورد زود کرد نعمان شقی الذات را که بهرجایی شود مسلم پدید مسلم آن نور هدا عین رشاد ازکرننگ باد پا آمد فرو آن سواران اسب را چون یافتند ز آن سواره هیچ اثر نامد پدید و آن قدم فرسای بیادای بلا شد درون مسجدی بی آب و نان می نوشتی نامه بر لوح زمین شرح بال خود بیان کردی به حال الغرض آن روز را شب کرد شاه آری آری هر که طغیان آورد ظاهر و باطن هلاک است و فنا حضرت مسلم شه دنیا و دین هر طرف میگشت در آن شب چو ماه حسبی اللهش بلب ورد زبان کرد با او حضرت مسلم خطاب

پرز خوف و بیم مسکنهای خود رفت از جان دلش صبر و قرار پرده افکنند آن سپهر بدرجان نورافکن شد بهرکوچه روان دیده بانان دیده بر ره دوخته پیش هر دروازه ای اندر کمین می شدی لیکن عنان دل بکف خیل خوف و حزنش از جان در فرار مبدأ شوق و مسرت را بدان تا که گردید از افق پیدا فلق یک نفرز اهل نفاقش شد عیان نوربخش ظلمت ظلم و جفا مهر رخشان از جلالش منفعمل مویش از واللیل شرحی با بیان همچو مه بر آسمان اقتدار از یقین باشد پیمبر را ز آل چون عدیش نیست کس در روزگار از شقاوت شد بخود پیچان چو دود امر با پنجه سوار بیحیا دستگیرش کرده پیشم آورید چون ندید آن روز را روز جهاد باد پا شد هر طرف در تک و پو در تفحص هر طرف بشتافتند اسب را بردند نزد آن پلیید گامزن شد سوی صحرای بلا در مناجات خدای مستعان در حضور آن امام عالمین شرح بال خود نمودی ز آن سوآل روز عیش دشمنانش شد سیاه پادشاه را روبه عصیان آورد در جحیم تن گداز جانگرا نایب شه سبط خیر المرسلین پیر زالی آمدش ناگه به راه بلبل جاننش از آن رطب اللسان که غریبی را بمهمانی بیاب

تشنه‌ای را جرعه‌آبی بده
تا به محشر از کف ساقی جود
خاصه عطشانی کز آل مصطفاست
آب آورد از بـرـایش پـیـرزن
بردش اندر خانه و خدمت نمود
میهمانی بود با جاه و جلال
بود او را همچو زال روزگار
صبح شد نزد عیدالله و گفت
ابن اشعث را اباصد سوار
کرد بر احضار مسلم نامزد
بود مسلم در مصلا گرم ذکر
که بگوشش خورد بانگ غازیان
کرد در بر جوشن و آمد برون
در میان خیل کفار اوفتاد
سوخت از برق حسام خون فشان
ساخت پیدا از دم شمشیر تیز
ابن اشعث باقلیلی ز آن سوار
چون شنید ابن زیاد آن نهزام
کاین همه لاف و گزاف پهلوی
از تنی تنها همه بیجان شدید
در جوابش داد پیغام آن لعین
هر طرف رو آورد آن شیر جنگ
این نه جوله است و نه حلاج نیز
نیست در روی زمینش هم نبرد
در جواب او پیام آن لعین
که امانش ده بیارش نزد ما
باز با شمشیر آمد حمله‌ور
در میان فوج فجار اوفتاد
کوفیان و شامیان چون موش کور
اسبها خالی پیاده مرده‌ها
حضرت مسلم پیاده در جدل
گرزدی بر سر نمودی شقه‌اش
مرحبا برخاست از ارض و سما
نهرها از خون روان فرموده بود
بس هراس و بیم در دلها فتاد

کز عطش او را بلب جان آمده
کامیابی از می‌خاص شهود
عم او حیدر علی مرتضاست
چون شنید از او غریبانه سخن
بر رخ جان باب رحمت برگشود
میهمانی کردش از جان پیرزال
یک پسر دجال وضع و نابکار
آنچه آن شب دید از گفت و شنفت
جمله مردان نبرد و کارزار
طبل جور و ظلم را بر بام زد
جز شهود شه نبودش هیچ فکر
کز شهادت آمدش مژده رسان
بر کفش تیغی چون نون بحر خون
«آتشی گویا» به نیزار اوفتاد
خرمن عمر بسی از آن خسان
هر طرف طوفان روز رستخیز
مثل روباه از اسد شد در فرار
ابن اشعث را فرستاد این پیام
این سپاه جنگجوی دل قوی
همچو روباهان گریزان آمدید
پابنه در عرصه میدان بین
میکنند بر شیر مردان عرصه تنگ
عم او باشد علی ای بی تمیز
باورت نبود بیا با او بگرد
از ره مکر و حیل آمد چنین
حضرت مسلم نمود از آن ابا
شیر در نخجیر آمد حمله‌ور
آتشی دیگر به نیزار اوفتاد
هر طرف گوشه طلب از تیغ نور
کوچه در کوچه گریزان چون نسا
تیغ گه بر سر زدی گه بر بغل
گر بغل زد بر هوا شد شقه‌اش
خیره شد چشم زمانه ز آن غزا
تشنه لب دردانه بحر شهود
مرد و مرکبها بسی از پافتاد

عاقبت چون گربه‌ها از بیم شیر سنگ باریدند از دیوار و بام رفت پیمان محبت برکنار ناگهان سنگی به پیشانی شاه درکشش بسیار چون کوشش نمود دید چون اسب اجل را زین زدند باد پیمای اجل را برنشست عرض حالی بر شه دنیا و دین کای سپهر علم را رای تو مهر حالت من بین میان کافران سر جدا خواهم از تیغ جفا پس از آن قوم شقاوت اتصاف تیره دلهای جحیم آرامگاه تشنه را کس جرعه‌آبی نداد چون نظر بر رویش آن ملعون فکند از امام خود چرا رو تافتی بایزید آن پیشوای اهل دین از سخنها گزاف آن لعین گفت لعن حق الی یوم القیام چون یقین دانم که خواهی کشتیم حق امام دین حسین ابن علی است سبط پیغمبر خلافت را سزاست پس وصیت آنچه میبایست کرد از ادای قرض و اخبار امام چون وصیتها نمود آن قلتبان برد بر بامش لعینی بیحیا تیغ را افراخت چون بر فرق او کافری دیگر بقصدش شد روان هیبتی در چشم بی نورش نمود شامی ابن الزنا شد قاتلش تشنه لب جام شهادت نوش کرد معتلی بر اوج قربش گشت جان صدهزاران لعنت خلق و خدا و آن عیب بد سیر نزد یزید فتح نامه بود بهر آن دغا

بر سر دیوارها دردار و گیر نامشان شد ننگ و آمد ننگ نام سنگ بارید از سحاب آبدار آمد و خون شد روان ای آه آه جانش از اسب جدل آمد فرود از جدار بام سنگ گین زدند رو بسوی سبط پیغمبر نشست می نمود و بود مضمونش چنین ریگی از بیدای حلمت نه سپهر سنگ باران خون سر بررو روان تن بخون غلطان بمیدان بلا گشت خواهان جرعه‌ای از آب صاف منع بنمودند آب از کام شاه بسته بردندش بر ابن زیاد گفت ای مرد نکوی حق پسند در بیابان هلاک اشتهافتی چون نکردی بیعه شدکارت چنین شد دگرگون حال آن محنت قرین برتو و بر تابعان و آن امام از چه تصدیق تو ای بیدین کنم کز رخس نور هدایت منجلی است نه شقی را که فرزند زناست شد وصی سعد قریش نیک مرد از سلوک اهل کوفه خاص و عام کرد بر قتلش اشاره در زمان تا شهیدش سازد از تیغ جفا خشک شد بازوی آن بی‌دادخو شد رسول الله در چشمش عیان واصل نار جحیمش کرد زود کز شقاوت پر قساوت بد دلش آن زلال باکرامت نوش کرد قاتلش در قید لعنت جاودان غاصبان مسند و محراب را فتح نامه داد سر از آن شهید باز بنمودش ز دوزخ بابها

بست بر رویش در روح نعیم
آتشی در اندرون روشن شدش
باد بر او و بر آل تابعین

کرد در دنیا مقیمش در جیحیم
گلشن عشرت بجان گلخن شدش
لعنة الله و العذاب اجمین

طفلان مسلم

از دو طفل آن قتیل راه حق
که چسان آن حارث شوم نژند
شکرالله که حسام انتقام
شد مقاتل بهر قاتلشان امیر
کرد از کین بند بندش را جدا
قطعه قطعه کرد و در دجله فکند
دجله بیرون کرد آن ناپاک را
خاک هم بیرون فکندش در زمان
سوخت و خاکسترش بر باد داد
آه واغوثاه یا رب العباد
هر سر مویی کز ایشان خم شدی
خونبهای یک تن از آن سروران
چون بود ثارالاهی ثارشان
هر که در راه خدا گردد شهید
هر که در راه هدایت کشته شد
خونبهایش در دو عالم نیست نیست

داستانها هست مکتوب ورق
نونهال قدشان از پا فکند
زود رخسید از نیام انتقام
که نمیشد از عذابش هیچ سیر
تا دل آساگردش جان از جفا
جسم آن ناپاک را آن حق پسند
خواست تا ناپاک سازد خاک را
پس مقاتل سوخت او را استخوان
خاطر خود با محبان کرد شاد
کی شود از این قصاصم قلب شاد
کاش ویران سر بسر عالم شدی
کی شوند اهل زمین و آسمان
بر الهی نیست ثاری در جهان
ثار او ثار الاله است ای سعید
جسم او در خاک و خون آغشته شد
زین تغابن آسمانها خون گریست

داستان کربلا

داستان کربلا اندر جهان
نیست بر پیدایش حاجت دلیل
لیک از پنهانیش رمزی عیان
حضرت سید شه قوم شهید
شمرذی الجوشن که نارش جوشن است
خواست چون از تن جداسازد سرش
کی بعهد خود وفا کرده زجان
گفت می خواهم شهادت صد هزار
از شهادت سلسله ز آن جاری است
قطره خونی ز جسم هر شهید
خون دل از چشم زهرا شد روان

هست برپاگاه پیداگاه نهان
رهروان را آن دلیل این سبیل
می نمایم دوستان را شوق جان
چون تن پاکش بخاک و خون طپید
هفت نیران از برایش روشن است
جبرئیل آمد ز نزد داورش
تا چه خواهی از خداوند جهان
ز آن جهت آمد شهادت برقرار
منکر این از سعادت عاری است
از دم تیغ جفا هر گه چکید
بشنوید ای دوستان این داستان

بی گناهان را چو می ریزند خون
قصه مشتاق و جعفر شاهد است
تا بکرمان خون آن دو بیگناه
امنیت رفت و در آمد انقلاب
اسروقتل ونهب و غارت شد همه
حبذا سلطان عادل حبذا
بر سر خلق است سلطان ظل حق
تا به دشت کربلا خونها بریخت
مؤمنان چشم و چراغ عالمند
سر بسر عالم طفیل مؤمنان
درتن مؤمن چو جان حب رسول
او بود عرش الهی هوش دار
مرتضا آن عرش را شد استوا
چون شهید آمد حسین ابن علی
که بر راه حق بسر باید شتافت
در ره جانان ز جان بایدگذشت
نیک بنگر داستان کربلا
داستان کربلا را گوش کن
چونکه مسلم بیعت از کوفی ستاند
سیم ذی الحججه عازم گشت شاه
کز قضا آن روز مسلم شد شهید
دوستانش هرچه مانع آمدند
ز آنکه حجت کرده بودند آن گروه
هست واجب چونکه بر هر مقتدا
نامه های کوفیان و آن عهدود
چون سه منزل از بیابان رفت شاه
شرح حال مسلم و از کوفیان
از شکست عهد کوفی و آن فساد
وز فرستادن سر مسلم بشام
آیه: اننا الیه راجعون
رفت سوی کوفه و در کربلا
که بعالم تا قیامت باقی است
انقیابا و ازکیابا را متصل
عاصیان و مجرمان را در عزاز
اولیبا و اصفیا را ذوق جان

می شود بنیاد امنیت نگون
شاهدی بر هر عنود و جاحد است
ریخت شد دارالامان کارش تباه
پادشه را شد زمان احتساب
همچنان برجها بود آن همه
بر سر خلق است شه ظل خدا
کم مباد از فرق خلقان ظل حق
رشته آرام از عالم گسیخت
چون خلاصه خلق نسل آدمند
مؤمنان سر جمله خلقان جسم دان
باقی اولاد رسول است از بتول
بین که بر عرش است سبطین گوشوار
ان رحمننا علی العرش استوی
شد بر این صفحه رقم خطی جلی
هر که نشتابد بسر کی راه یافت
وز عیال و خان و مان بایدگذشت
شاهدی صدق است بر این مدعا
ساغری زین می بگیر و نوش کن
سوی شاه کربلا نامه رساند
سوی کوفه شد روانه با سپاه
جام باقی از کف ساقی چشید
منع ایشان هیچ نامد سودمند
حجت حجت بود ثابت چوکوه
که کند حجت تمامت خلق را
سوی کوفه رفتنش واجب نمود
آمد از کوفه یکی شخصش بر راه
کرد یک یک شرح با شرح و بیان
که شد از مکر عیب دین زیاد
وز جفای حارث و آن انتقام
شاه را آمد در آن ره رهنمون
در رهش آمد چنان کرب و بلا
قصه اش در بزم عالم ساقی است
فکرت این قصه آرد نور دل
چشم امید نجات از خونبهاش
انیبا و اوصیا را آن نشان

عاشقان را مژده وصل حیب
 زاهدان را آیهای از انقطاع
 منکران را گزلبک عین هدا
 و آنچه می بینم من از عین یقین
 زین مصیبت سر بزانی غم است
 هرکه را شد زین مصیبت دل غمین
 نیست این غم در حقیقت شادی است
 هست مشهور این ز اصحاب حسین
 که جناب حضرت شاه شهید
 آنچنان خوشوقت و خرم بود و شاد
 آری آری: الولولللد ســـــرابیه
 حضرت مولا علی بوالحسن
 ابن بوطالب بمرگ است انس گیر
 زین بیان فزت برب الکعبه گفت
 انییـــــا و اوصـــــیا و اولیـــــا
 بر شهادت جمله را مشتاق جان
 هرکه جان را در ره جانان سپرد
 هرکه در این عرصه سرچون گو برد
 غایت آمال جان عاشقان
 منتهای مقصد مردان راه
 قطعهای از مولوی آید بیاد
 «مرگ اگر مرد است گو نزد من آی
 «من از آن عمری ستانم جاودان

بارالها کی شود ما را نصیب
 عارفان را مایه ذوق و سماع
 ز آن منافق جاش درک الاسفلا
 هرچه هست اندر سماوات و زمین
 زین قضیه شادی عالم کم است
 جنش واجب شود حق و یقین
 چون مال بندگی آزادی است
 اولیای خاص پاک از ریب و رین
 چونکه اندر کربلا منزل گزید
 کش بدان شادی نمی دادیم یاد
 نی پسرگر با پدر نبود شیبه
 بر زبان راندی مکرر این سخن
 بیش از طفلان به پستان بهر شیر
 دوست و دشمن همه آنرا شنف
 اتقیـــــا و ازکیـــــا و اصـــــفیا
 چون شهادت هست بر عشاق جان
 سوی جنات وصالش راه برد
 گوی از میدان وصلت گو برد
 هست سربازی براه حق ز جان
 هست جانبازی بره بی اشتباه
 می نویسم مولوی را اجتهاد
 تا در آغوشش بگیرم تنگ تنگ
 او ز من دلقی ستاند رنگ رنگ

الحديث

هست مروی کاندرا آن ره بر امام
 گشت وارد بعد تعظیم و سلام
 قول کوفی را نشاید اعتماد
 بر پسر عمت همه تابع شدند
 عهد بشکستند و بیعت یاد شد
 دست از یاری او برداشتند
 یار و انصار عبیدالله شدند
 در حقیقت کوفیانش کشته اند
 گفت حضرت رحمت حقش بجان
 سر رسیدش آنچه بودش سرنوشت

شاعری کاورا فرزدق بود نام
 گفت کای بر عالمت حجت تمام
 قوم لایوفی ندارند اعتقاد
 عهد کردند و همه بایع شدند
 عهد محکم را بنا بر باد شد
 در میان دشمنش بگذاشتند
 روی گردان زین عبدالله شدند
 زآنکه از بیعت همه برگشته اند
 شد بسوی روح و ریحان در جنان
 سرنوشت خویشتن را در نوشت

سرنوشت ما همان باقی بود
شه چو وارد شد بدشت کربلا
جمله از بیم عیب بدین زیاد
و آن لعین ره تنگ بر حضرت گرفت
نه به مکه بازگشتن می گذاشت
لا علاج آن شاه دل بر حرب داد
خرمیش از مژده وصل حیب
باغمیش از محنت و ایذا وجور
خرمی از شوق دیدار رسول
شاد کام از ذوق صهبای وصال
شادمان از روی پر نور علی
حال خوش از فکر جنات وصال
روح بستان شهادت تر دماغ
تا گشاید بال در اوج فلاح
پیش رو فوج مخالف صد هزار
همر هس از خویش و از بیگانگان
با وجود کثرت خیل عناد
و آن عطش و آن اضطراب اهل بیت
نه ملالی در دلش آمد پدید
پای صبری آنچه آنجا فشرد
کرد تیغی کار اندر آن نبرد
آنچه آن دست جلادت بر فراخت
شد شجاعت خاص بر نام حسین
کشتگانش اندر آن میدان بفرد
با وجودی که نزد آن را که دید

زین خطر حق جمله را وافی شود
کوفیان انکار کردند از ولا
شد وفای عهد بیعتشان زیاد
خوک ره بر شیر گیرد ای شگفت
نه بسوی شام رفتن می گذاشت
خرم و غمگین و دل خونین و شاد
این چنین وصلی کرا باشد نصیب
هر زمان بر خاندان قطب دور
با غمی از گریه زار بتول
دل پر از خون از غم اهل و عیال
غم قرین از جسم رنجور علی
حال ناخوش ز ابتلای اهل حال
داشتش چون داشت از عالم فراغ
مرکبش آمد بمیدان ذوالجناح
جوقه جوقه دسته دسته هم قطار
«یک صد و چل بود» مرد جانفشان
با وجود قلت اهل و داد
از چراغش کم نیامد هیچ زیت
نه اضطرابی ز آن گروه ناسعید
کز جمل صبر علی را یاد برد
که علی در جنگ صفین کار کرد
که شجاعت را مثل در دهر ساخت
این علم افراخت بر بام حسین
چار هزار آمد ز مردان نبرد
هست اندر صلب او نسلی سعید

نافرمانی عزازیل

هست مروی از کبار اهل دین
که عزازیل آن سراهل فساد
عرض کرد ای کردگار ذوالکرم
که کنم اغوا بنی آدم تمام
پس قدم برداشت آن گم کرده راه
هیچکس را از بنی آدم ندید
انیس و اوصیا و اصنفیا
همچو خود در عشق او ثابت ندید

شیعیان خاص شاه مؤمنین
چون ز نافرمانی از قربت فتاد
با کمال عزت و جاهت قسم
جز عباد خاص اخلاص کام
در ره اغوا بملک پادشاه
که نماید سجده پیشش چون عیب
هر که بودی مجتبیای کبریا
داشت با خود دائم این گفت و شنید

که برآه عشقبازی هرکه باخت
آدم اول ترک اولی کرده است
هرکه در سجده نشد غیرش شریک
غافل از این که بی‌زم پادشاه
بلکه از آنجا که بود او مدعی
چون بدشت کربلا شاه شهید
سربسرها اولاد و خویش واقربا
گفت با پروردگاران آن مدعی
لیک از محنت هنوزش باقی است
زخمها چون بر تنش بسیار شد
زخم دارد لیکنش سوزش کجاست
زانکه سلطان زمین و آسمان
او که از یک حمله از مردان کین
او که جاری از توجه می‌کند
او که از دم زنده سازد عالمی
او که ایمانش شفای علت است
گفت حقش عاشقی اکنون بین
دوستانش جملگی کشته شدند
اهل و مال و خانه‌اش بر باد بین
گردانی سوزش زخم از برون
آن لعین در زخمها چون بر در راه
گریکی زخمش رسد برانس و جان
گفت حق چیزی دگر باقی نماند
نه بدل آه و نه بر لب ناله‌اش
زین همه بگذشته سردارد نیاز
سرفدا کردن برآهم مستدام
گفت ابلیس این اگر دانستمی
همچنین امیدوار است از خدا
سلم الله علیه و علی
او بمیدان شهادت شهسوار
متکی بر مسند ثار الاله
هستش ایوان کرامت آستان
ظاهر و باطن از آن شه معجزات
از زمای که سرش از تن جدا
تا زمانی که بتن وصل آمدش

هرچه بودش او لوی هوفراخت
همچنین از انبیا هرکس که هست
عاشق حق است او حقاً ولیک
هیچ غیری را نباشد روی و راه
غیر دیدن نیست جز شرک جلی
دست از هر چیز که بودش کشید
اهل بیت و جاه و مالش شد فدا
عاشق صادق بود این شه بلی
گفت حق این می‌بجام ساقی است
گفت ابلیسش که این ناچار شد
نیست تشنه بلکه سیراب از غناست
او بود با عزو جاه و امتنان
افکند چار الف از زین بر زمین
چشمه صافی چسان عجز آورد
کی بود زین کشتگانش دل غمی
از کجا زین زخمهایش زحمت است
بر امانت شد علی او را امین
جمله در خون دل آغشته شدند
زخمهایش بر تن از بیداد بین
خود بشو سوزش برو اندر درون
گفت حقا که ندارم اشتباه
جمله را سوزد ز حدت جسم و جان
که نه گرد هستیش را برفشاند
تیر باران بین بتن چون ژاله‌اش
خواهد از سلطان حی بی نیاز
مستدامش هست تا روز قیام
سجده می‌کردم بدرگاهش همی
که حسین را شافع آرد در جزا
آل و احبابش محبان خدا
او بدیوان شفاعت نامدار
تاج بخش و شه نشان و پادشاه
معجزاتش بسکه باشد بیکران
هست بیرون از حد و حصر و جهات
شد ز ظلم اشقیای اطغیا
نور بس معجز ز رخ تابان شدش

هست مسطور تواربخ و سیر
هم بتفصیل است مضبوط کتاب

معجزات رأس آن رأس بشیر
معجباتش همچو حیدر بیحساب

معجزه حسین (ع)

می نویسم شرحی از قول ثقات
در زمان حضرت خیرالبشر
بود شاهی در حد هندوستان
پادشاهی کامران و کامکار
از مدینه هرکه آنجا آمدی
معجزات سید و آل گرام
در میان آل آن شاه دنیا
در دلش مهر حسین ابن علی
تاجری هرگه که می آمد ز راه
تا مگر از حال شاه اصطفی
کاشتیاق او بدل بودش چو جان
تاجری باری رساندش این خبر
کامدند از در دو سبط آن جناب
عرض نمودند کای جد همام
ای ز انگشت قمر شق بر سما
رخصت ار باشد ز حضرت در حضور
خواهش ما را بجا آر از کرم
ای ز دیدار شما چشم جلی
نیست کشتی لایق شأن شما
هرکه او بهتر نویسد زور آن
آن دو صفحه مصحف پروردگار
نزد جد خویش آوردند باز
حضرت خیرالبشر را چون نبود
نزد حیدر باب خود رو آورید
جانب حیدر شتابان آمدند
حضرت شاه ولی سر خدا
آن دو نور دیده را گفتا شما
در حرم گشتند از مسجد روان
من ز سلمان محرم بیت نبی
روز دیگر چون بمسجد دیدمش
گفت آن شهزادگان چون مشقهها

معجزی سازم بیان از معجزات
کز خدایش باد رحمت بیشتر
ملک هندستان ز عدلش بوستان
نام او مشهور قیس اندر دیار
از ره اخبار از او سائل شدی
تحفه میبردند در بزمش مدام
بود میلش بر شهید کربلا
بود تابان همچو خورشید جلی
بربشارت میشدی نزدیک شاه
با خبر آید خصوص آن شاه را
آن حسین ابن علی جان جهان
که بدم در خدمت خیرالبشر
بارخی رخشان چو ماه و آفتاب
در زمین و آسمان شاه و امام
ای ز بازویت قدگردون دو تا
هر دو در کشتی بهم سنجیم زور
گفت آن شاه رسل فخرام
جان زهرا قرة العین علی
هر یکی سطری نویسد از صفا
بیشتر باشد از آن یک بیگمان
هر یکی سطری نوشته نور بار
تا نماید در میانه امتیاز
هیچ «فرقش از» میانه گفت زود
او نماید امتیاز دو وحید
حسن خط خویش را سائل شدند
آن وصی مصطفای مرتضا
جانب زهرا برید این حکم را
تا شود زهرا میانه حکمران
ملتس گشتم بحکم فاطمی
ماجرای حکمشان پرسیدمش
باز نمودند بر خیرالنسا

گفت من از حسن خط واقف نیم
هفت مروارید غلطان در میان
زین لالی بیشتر هر یک برد
هر یکی ز آنها سه دانه در ربود
هر یکی ز آن دو مرغ باغ جود
در زمان از جانب رب جلیل
بر دو نیمه ساخت آن دردانه زود
این حدیث دلنواز روح بخش
آری آری عاشق دلبسته را
جانش از این قصه بس گردید شاد
روز و شب آن عاشق دلباخته
فیض یابی حضور آن امام
بر همین منوال می بودی مدام
رفت ایام جوانی پیر شد
همچنان امیدوار شاه بود
روزی از بهر شکار آمد بدشت
تک زنان آهوبه پیش و شه عقب
ناگهان شیری بره غریب سخت
شاه را آن شیر ره بگرفت تنگ
از حیات خویشتن برکنند امید
کآرزوی طلعت دیدار شاه
پس بصدق کامل آن خسته روان
کای اباعبداللّه ای سلطان دین
بود امیدم از خداوند جهان
یک نظر بینم جمالت یا امام
پنجه شیر ژیان کردم اسپر
این سخن بودش هنوز اندر دهان
سوی او چون قیس افتادش نظر
بسکه بر تن خورده پیکان پر آب
زخمها چون دیده عشاق زار
بانگ زد بر شیر شوزه شهسوار
قیس را جانی ز نودرتن رسید
عرض کرد ای شهسوار انس و جان
گفت حضرت او که مشتاقش بدی
من حسین ابن علی مرتضا

لیک حکمی در میانه میکنم
کردو فرمود ای دو نور دیدگان
خط او هم از یقین بهتر بود
آن یکی دیگر که باقی مانده بود
در کمین چیدنش جد می نمود
گشت نازل در میانه جبرئیل
از میانه هر یکی نیمی ربود
قیس را گردید ساز روح بخش
ذکر معشوق است باغ دلگشا
گشت اخلاصش زیاد اندر زیاد
با خیال شاه خلوت ساخته
مسئلت میگردی از رب الانام
کافتاب عمرش آمد سوی بام
پیریش آمد گریبانگیر شد
چشم امیدش همی در راه بود
نوغزالی آمد از پیشش گذشت
در ره آمد جنگلی بس بوالعجب
کوه و در لرزید از آن همچون درخت
رفتش از کف ذیل آرام و درنگ
گفت ای افسوس بخت ناسعید
بردم از دنیا زهی بخت سیاه
کرد روی دل سوی شاه جهان
ای ضیاء چشم خیر المرسلین
که فدایت سازم از دل نقد جان
پس حساب عمر خود بینم تمام
زاده شیر خدادستم بگمیر
که هویدا شد سواری خورشان
بر بدن دیدش جراحیست بیشمر
پر برآورده زهر سو چون عقاب
خونشان جاری بر او از هر کنار
شیر همچون گربه ای شد بر کنار
سوی آن جان جهان از جان دوید
کاش میگردی بیان نام و نشان
خاکروب راه عشاقش بدی
قـرّة العین نبی مصطفی

قیس از این خرمی مدهوش شد
 چون بهوش آمد جمال شاه دید
 عرض کرد این زخمها بر پیکرت
 هر دو چشمم کاش میشد از ضیا
 گفت آن غرق محیط کارزار
 بودم اندر کربلا جولان کنان
 ناگهم آمد بگوش آواز تو
 آمدم بهر نجات جان تو
 این بگفت و از نظر غایب شدش
 گریه و زاری و ماتم ساز کرد
 بود اندر تعزیت تا زنده بود
 یا الهی حق نور احمدی
 حق سبطین و بحق فاطمه
 حق اولاد حسین شاه شهید
 کین گروه دوستان خسته جان
 باز بخشی از مصائبشان پناه
 حق سربازان صحرای وفا
 خاصه آن چشم علی رانور عین
 آنکه ثارش آمده ثارالله

از می دیدار شاه از هوش شد
 آن تمنای دل آگاه دید
 چیست ای شاهان عالم چاکرت
 در چنین حالت نمی دیم ترا
 زخمهایم را که بینی بشمار
 در جهاد کافران ظالمان
 آمدم کز جان شوم دم ساز تو
 تا فروزم مشعل ایمان تو
 قیس گویا جانش از قالب شدش
 تعزیت داری شاه آغاز کرد
 بر عزاداران حضرت بنده بود
 مشرق خورشید انوار جلی
 مشرق بیضای هستی قائمه
 کز محبتشان بود جانها سعید
 کز مصیبت هستشان آه و فغان
 وز معاصی و ارهانی یا اله
 که لقبشان کرده ثارالله خدا
 شهبوار اوج سربازی حسین
 آنکه خصم هست نارش جایگاه

خون خدا

ای که از ثاراللهی نکته جو
 ثار می باشد بمعنی خونبها
 هر شقیی کاویا را ریخت خون
 از حدیث قدسی این معنی بین
 هر که جویایم بود یابد مرا
 هر که شناسد مرا عاشق شود
 هر که را عاشق شدم من میکشم
 هر که بر من دیت خود من دیت
 ای خوش آن کو طالب جانان شود
 هر که از نور هدا آگاه شد
 یافت عرفانی بقلب از آن طلب
 عاشق رب گشت و رب عاشق شدش
 خود دیت گردد بر او ثارالله

می نویسم نکته ای بشنو نکو
 ای خوش آنکه خونبهایش شد خدا
 در حقیقت او خدا را ریخت خون
 گر بود در قلب تو نور یقین
 هر که یابد نیک شناسد مرا
 هر که عاشق گشت معشوقم بود
 هر که را کشتم دیت من میکشم
 زین سمت شد ریبت در عبدیت
 راه قریب پوید و قربان شود
 طالب دیدار نورالله شد
 جان شدش عاشق از آن عرفان رب
 کشت او را رب چو عاشق آمدش
 زین بیان شد ثار او ثارالله

تاشقاروق را بودنام و نمود
لعنة الله و الملايك اجمعين
رحمت و صلوات لاتحصاي حق

تا صباح و شام را باشد وجود
باد بر خصم اميرالمؤمنين
بر حبيب الله ماضاء الشفقى

حسن و عشق

از حقيقت نکته‌اي ديگر شنو
نکته باريک است و درکش بس دقيق
همچنانکه ثار او ثار الله
از خدايست از خدا اقوال شاه
حق حکيم است و قدير مايشا
هرکه از عرفان دلش پر نور شد
آفتاب حسنش از آفاق جان
يابد اين معنی که صلح و جنگ چيست
خنده‌اش بر صلح و جنگ نور و نار
معشرا الاحباب باللّٰه العلي
او که از احببت آدم آفريد
که نظر بر حسن شاهش گشته باز
حسن را با عشق بازيها بود
شاه و فرزین و پياده و سوار
هر يکي بر قلب ديگر مي‌زند
مهره‌هاي صفحه خورشيد و نجوم
بشنو از نايي حکايت ميکنند
کيست نايي آنکه ناي نايي است
نايي اندر ني نوايي ميزند
ني بود بسيار نايي بشمار
چون احد گويم که باشد بيعدد
و آن نواني و آن نوايي نايي است
از نيستان تا کدامين ناي زار
منقطع گردد ز اصل و فرع خویش
در نيستان جفا گردد اسير
از فغان و ناله‌اش در نيستان
دشمنان رانار نيران و جحيم

گر تو را گوشي است در معنی گرو
داستان حسن و عشق است اي عشيق
قول اوهم از خدا بي اشتباه
بارضاي حق بود افعال شاه
حق علیم است و بصير و ذوالعلا
ظلمت شرک از نهانش دور شد
گشت تابان چون جان عاشقان
بايدش آنگاه خنديد و گريست
گريه‌اش بر کشتگان حي يار
آنکه خورشيدست از نورش جلي
که کسی می فهمد اين گفت و شنيد
دل کبوتر عشق شاهش گشته باز
صفحه شطرنجش اين دنيا بود
از دو سو بر صفحه چيده يار يار
هر يکي بازي ديگر مي‌کند
روز و شب گه روشن و گاهي ظلوم
شرح احوال از بدايت ميکنند
نايي اين ني نواي نايي است
عشقبازان را صلايي ميزند
و آن نوایش نه يکي و نه هزار
بيعدد چون گويمش باشد احد
آن نوايي بي شريك و ثاني است
روح پرور گردد از لبه‌اي يار
داغها بر سینه نالان ريش
بند بندش در فغان زارو زير
گه فتد آتش و زدگه روح جان
دوستان را روح و ريحان و نعيم

محمد بن حنيفه و مختار

اين بيان آمد لثارة الحسين

اوليا و شيعيان رانور عين

از محمد بن حنیفه شهره است که علی ابن ابی طالب ترا می‌نماید منع سبطین را ز جنگ که بود سبطین بجای چشم شاه هرچه آرد رو بسوی چشم دست و آنکه اندر کربلا حاضر نبود دامن درع بلندی را بدست پنجه‌ها مجروح گردیدش که تیغ ورنه او را خدمت شاه شهید چونکه مختار آمد از بیت الحرام از محمد داشت نقش خاتمی کاومرا داده عمارت بر شما بر شما واجب اطاعت کردندم بهر استفسار صدق و کذب آن سوی شهزاده محمد آمدند گفتشان شهزاده ذوالاقتدار کز قصاص خون مظلومان به جان دوستان و شیعیان را واجب است کوفیان از این بیان گشتند شاد سر بسر مختار را بیعت کنان بر تدارک بهر تقصیرات پیش تا عیدالله و اتباعش تمام جمله را با تیغ قهرو انتقام یک نفر از حاضران کربلا عمده بهر قلع و قمع ظالمان پهلوانیهای ابراهیم هم آنچنان قد شجاعت بر فراخت آنچه از مالک به صفین شد عیان چون ظهور رایست مختار شد شد عیدالله با پانصد هزار بهر استقبال او بایست هزار لشکرش را در کمینگه باز داشت در گذرگاه عیدالله رفت پیش‌تازان هرچه مانع آمدند گفت دارم حاجتی نزد امیر

که باو گفتند آیا از چه است میکند تحریص اندر جنگ‌ها گفت او اندر جوابش بی‌درنگ من بجای دست اندر حربگاه از برای دفع زخمش اسپر است دست او شمشیر را قادر نبود بر درید و حلقه‌هایش پنجه خست هیچ نتوانست بگرفتن دریغ اختیاری کی جدائی می‌گزید جانب کوفه لثارات الامام می‌نمودی ادعای حاکمی در قصاص خون سبط مصطفی تا تقاص خون مظلومان کنم چند کس از مردم کوفه روان دعوت مختار را سائل شدند هست واجب بر صغار و بر کبار جهد و کوشش‌ها کنند اندر جهان واجب است آن را که حق را طالب است آشنا شد با هدف تیر مراد آمدند از صدق دل از شوق جان جهدها کردند از اندازه بیش که جری بودند در خون امام مستقر کردند در دوزخ تمام ز آن میان بیرون نرفت ای مرحبا بود ابراهیم مالک پهلوان در کتب باشد مفصل بیش و کم کز شجاعت نام رستم زنده ساخت شد ز ابراهیم در این داستان رایست او ایست جبار شد عازم کوفه همه مردان کار شد بر ابراهیم بن مالک نامدار خود به تنها قد مردی بر فراشت بهر صید آن شیر نر در راه رفت منع ایشان هیچ نامد سودمند باشدم بنهفته سری در ضمیر

آن لعین چون هودجش آمد به پیش
ابن مالک آن هژبر روزگار
از ته دل بانگ برزدکای امیر
پنجه افکند و گریبانش گرفت
باکمند انتقامش دست بست
با نگهبانان سپردش وز کمین
یا لثارة الحسین گویان چنان
خوف و وحشت برد دلها را ز جا
دستگیر آمد ز خویشان زیاد
چون به لشکرگه فرستاد آن گروه
تا طلوع صبح در آن کارزار
مابقی زخمی و حیران هرکنار
جان بدرکات جهنمشان رسید
فرقه‌ای از تشنگی دادند جان
الغرض ز آن لشکر پانصد هزار
با تن مجروح و جان سوخته
تا رسانیدند خود را سوی شام
صبح چون خور پهلوان تیغ باز
لشکر ظلمت همه هالک شدند
ابن مالک فارغ از پیکار شد
بر سریر حکمرانی بر نشست
پس عیدالله و یاران را طلب
آشوی فرمود تا افروختند
چشمشان با گزlk قهر و غضب
ز استخوان آن پلییدان دغا
پس بنار انتقام انداختند
با سر نیزه و خنجر جمله را
استخوانها چون همه خالی شدند
شکر حق کان مودی و اتباع آن
ز آتشی کز جور و ظلم افروختند
پس غنایم را به لشکرکرد قسم
پیشکش هشتاد صندوق دوگز
جانب مختار بفرستاد زود
بعد از آن سرهای آن سرهای شام
دوستان را بزم عشرت چیده شد

شد سوی صیاد صید از پای خویش
حمله آورگشته از بهر شکار
سر برآورد و نظر افکند زیر
زیر پنجه شیره جاننش گرفت
تار و پود مکر را از هم گسست
سر برآوردند آن مردان دین
که دریدی پرده گوش جهان
شد پشه از باد بر باد فنا
جز عیید هشتاد خوک پرفساد
شد زمین از نعش آن لشکر ستوه
کشته شد از تیغ کین هفتاد هزار
در بیابان ضلالت خوار و زار
در جحیم افتادشان جسم پلیید
جوقه‌ای شد جوع عزرائیلشان
جان نبرد الا دویست سیصد سوار
آتش خجلت بجان افروخته
روز شامی زین خبرگردید شام
گشت در میدان عالم تیغ باز
برق تیغ نورشان بنیادکنند
در قصاص موزیان در کار شد
همچو خورشیدی بتخت زر نشست
کرد با صد شوق و شادی و طرب
شد جهنم بسکه هیزم سوختند
دوستان کنند نوعی بوالعجب
گوشتها بریده شد با صد جفا
خوش کبابی بهر ایشان ساختند
میخورانیدند بر آن اشقیای
پس تمامی را در آن آتش فکند
ز آتش دنیا به عقباشد روان
در دو دنیا جسم و جانسان سوختند
جاودان از او به عالم ماند اسم
پر زر و سیم و گهر دیبا و خز
شیعیان را جان و دل خرم نمود
کرد راهی با تحف نزد امام
دشمنان را خون دل از دیده شد

چون بمروان شد خبر ز ابن زیاد
شد دهانش چون تنور آتشفشان
کاش تنها بود خود آتش بجان
از قبایل باز اسـتـمـداد کـرد
آمدش امـداد از اطراف باز
عامر ابن ربیعـه آنکـه بـود
با صد و بیست الف مرد کارزار
رویشان بر لشکر مختار کرد
باز ابـراهمـش اسـتـقـبال کـرد
چون میانـهـشان بیک منزل رسید
با یکی جاسوس کز اهل نفاق
کرد تبدیل لباس و شب روان
ناگهش مروانـیان اشـناختند
آری آری هر که را شیر نر است
بهر قتل آن دلیل بیگـزاف
فرقه‌ای گفتند همین شب کشتش
جمع دیگر را عقیده آنکـه روز
متفق گشتند بر این انتقام
تا شود عبرت بخلق روزگار
لیک غافل از لطیفه‌های غیب
گشت سرداری و سیصد تن وکیل
چونکه عامر کرد خاطر جمع از آن
بر بساط وی ببانگ چنگ و عود
کای گروه تیره روز دل سیاه
شب همه در بزم عشرت شادمان
عامر سیستانی و مروانـیان
میگرفتند از کف ساقی دور
و آن گرفتار خم زنجیر شاد
در زده دست رجا بر ذیل شاه
منتظر چشم دلش در راه غیب
مردکی او را رفیق حبس بود
یاد کرد از حبس شب و ز قتل روز
ابن مالک باغمش دمـساز کرد
کز چه گریی بهر این جسم کثیف
هست دنیا بی ثبات و بی وفا

و آن شکست فاحش اهل فساد
بسکه زد این قصه‌اش آتش بجان
آتش «افکن» شد به جان دیگران
از جدال ابن مالک یاد کرد
کرد آماده جدل را برگ و ساز
سیستانی وز مشاهیر عنـود
که پیاده‌شان دویدی چون سوار
پشت بر دین شه مختار کرد
بخشش استقبال چون اقبال کرد
باز ابـراهمـ آن مـرد رشید
آمد و گردید ز اهل اتفاق
شد بسوی لشکر مروانـیان
نزد عامر برده قیدش ساختند
سلسله بند است اما زیور است
اختلاف افتاد در اهل خلاف
هست بهتر تا بفردا هشتمش
بایدش کشتن بقطع و داغ و سوز
که کشند او رامیان خاص و عام
تا بترسد چشمها زین گیر و دار
که بود با شیعه بی شک و ریب
بهر حفظ آن دلیل بی‌عدیل
چید بزم میگساری در میان
هاتف غیبی همی کردی سرود
غافلید از کید و مکر پادشاه
صیح جانها در جهنم جاودان
نیک وقت و نیک حال و شادمان
جام قهرآلود زهرآلود جور
کرده بر الطاف غیبی اعتماد
حضرت سبط النبـی ثارالاله
بود چون جان و دلش خالی ز ریب
اشکباران گشت ازدیده چو رود
برکشید از سینه آهی دلفروز
بر رخس باب نصایح باز کرد
یادآور شادی جان شریف
نیست در اهلش بجز رسم جفا

و آخرت باقی شهادت افتخار
ای خوش آنکه اندر این ره جان سپرد
شد سوی شاه شهیدان در بهشت
رست از هول قیامت و آن عذاب
باش خوشوقت و دم نالان مزن
زین سخنهای فصیح حق پسند
جذبۀ غیبی گریبانش کشید
ظلمت گمراهیش ازدل زدود
زد بدستش بوسه از عجز و نیاز
ببازگشتم از ره مروانیان
بند از اعضای او بنمود و
کرد شمشیری بخدمت پیشکش
ضامنش شد بر شفاعت روز حشر
تیغ برگردن حمایل کرد و رفت
ساعتی شد بانگ زد آن مرد کار
این خبر عامر شنید و عیش او
شد روان با چل هرار از آن سپاه
جمله ابراهیم گویان هر طرف
بود ابراهیم اندر آن میان
لیک در دل اضطرابش هیچ نه
همچنین میگشت تا گشت آشکار
بر درختی شد گذارش آن زمان
کرده دهقان ازل تیربیتش
تا شود معراج ابراهیم را
بود ابراهیم چون موسی بطور
ملهّم غیبی بدل انداختش
در میان شاخ و برگ آن شجر
وز دم آشفشان آفتاب
آن گروه گمراه بی عاقبت
از ترف گرمافزاده از سخن
عامر آن گمشگتۀ گم کرده راه
خستگی و تشنگی غالب شدش
سوی ابن مالکش آورد زود
خوش خوش آمد تاپای آن درخت
ایستاد آنجا و برقرپوس سر

افتخار اهل نور و اهل نار
ره به جنات وصال شاه برد
فکر دنیای دنی از سر بهشت
که بود آماده بر اهل عقاب
ضربت جور و جفا بر جان مزن
مهتر مستحفظان شد بهره‌مند
در جنان از نار نیرانش کشید
سوی ابراهیم رو ازدل نمود
گفت باری باب توبه هست باز
رو نمودم در صنف ایمانیان
بر امید شافع روز جزا
گشت ابراهیم را بس وقت خوش
از شه تخت شهادت روز حشر
رفت از لشکر برون چون بادفت
هی که ابراهیم بنموده فرار
گشت طیش و همچو سگ در تک و پو
در بیابان فنا گم کرده راه
در تک و پو جوقه جوقه صف بصف
خود هم ابراهیم گویان و دوان
ز آنکه در جان ارتیابش هیچ نه
روشنی صبح چون دیدار یار
کز برایش کشته بود این باغبان
بود در تیربیتش این نیستش
تا بسوزد خانۀ ظلم و جفا
شد درختش مشرق اللّه نور
کان شجر را آشیانه ساختش
شد نهان تا لطف حق آرد چه بر
جمله ریگ آن بیابان یافت تاب
هر طرف جویان و پویان سگ صفت
آمده بیرون زبانها از دهن
روز عمرش شد از آن گرما سیاه
مالک نیران بجان طالب شدش
که در آنجا جای عزرائیل بود
دید دارد سایه بسیار سخت
شمع هوشش برده در فانوس سر

که در آمد صرصر مرگ از قفا دیدش ابراهیم و مانند اجل سر جدا کردش روان گنجشگ وار جسم شومش را فکند و شد سوار برد بر مختار آن سر را نثار لشکر مختار و مختار سعید تاخت آوردند بر مروانیان چشمه ها جاری در آن وادی ز خون ز آن صد و بیست الف کس بیرون نشد جز کمی که شد به تخمین دو هزار سالم و غانم گروه مؤمنین سوی کوفه بازگردیدند شاد نه بجان آرام و نه در دل قرار هر که بود از حاضران کربلا تا یکی ز آن اشقیا باقی نماند رحمة اللّٰه علیهم اجمعین

شمع را خاموش کرد و بی بها شد ردیفش در زمان با صد عجل مرحبا شاهین دست شهسوار مرکبش را اندر آن میدان کار یالثارات الحسین گویان سوار از پی خونخواهی شاه شهید ساختند از ضربت سیف و سنان تشنه ها سیراب تیغ آبگون کآن زمین از زخم او پر خون نشد سر بسر رفتند در دارالبوار همره مختار آن مرد گزین همچنان در جستجو ز اهل عناد در تفحص ز آن سگان در هرکنار حاضر آوردند و کردندش فنا گرد هستیشان ز عالم برفشانند لعنة اللّٰه علیهم اجمعین

«الحديث»

شد بکشف الغمه مذکور این حدیث که نهال ابن عمر از کوفیان خدمت شاه زمین و آسمان متکی بر مسند لولا علی سید سجاد زین العابدین شد نصیب شد از آن حجم کبیر از علی آمد نهالم بارور حضرت مستفسر احوال گشت گفت حضرت هست زنده در جهان گفتم آری پس دعا کرد آن وحید تیزی آهن بدنیایش چشمان و آن لعینی بود کاندرا راه شام که طفیل چاکران چاکرش واندر آن ره کرد بس ترک ادب باز چون مردم بسوی کوفه بار نامور مختار را دیدم سوار او سوار و جمع دیگر گرد او

چشم یاران را بود نور این حدیث گفت گشتم جانب کعبه روان آن علی ابن الحسین جان جهان صاحب سر علی نور نبی لنگر فلک سماوات و زمین چون موالات علی شد دستگیر چون بصدق آمد نهال ابن عمر گفتم از مختار پیشش سرگذشت حمله بن کابل الاسدی همان کای خدا روزی کنش حرحدید تندی آتش بعقبایش به جان برسنانش بد سر پاک امام می برند اعیان عالم پرورش ناگرفتش آتش اندر جان عجب خوش نهال آرزوم آورد بار در برون کوفه اندر انتظار در طریق انتظار آورده رو

من هم آنجا بعد آداب سلام
 حرمله را ناگهان زارو حقیر
 چون نظر مختار را بر آن فتاد
 چون سقرگفت آتشی افروختند
 من در این حالت تبسم آمدم
 گفتمش وجه تبسم سر بسر
 گفتمش بار دگرگفتا بگو
 گفتمش بار دگرگفتا نگو
 کرد دو رکعت نماز آن مرد راه
 مدتی بر خاک می مالید رو
 شد سوار و در رکابش من روان
 عرض کردم کز ره لطف و کرم
 لقمه نانی تناول می توان
 گفت آن دم که توگفتی این کلام
 منتظر بودم براه حرمله
 نیست روزه نمودم در زمان
 رحمة الله علیه دائماً
 خاصه ابراهیم مالک مرد حق
 لعنة الله عزیز المقتدر

ایستادم در صف خیل غلام
 دست بسته یافتم پیش امیر
 شد ز جان خوشحال و لب خندان و شاد
 پاره پاره کرده ز آتش سوختند
 او بتحقیق تبسم آمدم
 گفتم بالله بگو بار دگر
 گفتمش بار دگرگفتا بگو
 در زمان از مرکبش آمد فرو
 سجده شکر کرد بدرگاه اله
 گشته جاری سیل اشک از چشم او
 تا که باب بنده خانه شد عیان
 می توان پایی نهادن بر سرم
 از برای افتخار چاکران
 من نخورده بودم از غیرت طعام
 چون شنیدم از تو این خوش مساله
 هستم افطار بر خوان میهمان
 هم به خو نخواهان خون کربلا
 ما انارالیوم و اللیل غسق
 هست بر خصم النبیین منحصر

زین العابدین (ع)

خاصه ختم الرسل نور اول
 تحفه ای نور از رب شهید
 بر علی مرتضی و بر بتول
 بر علی ثانی زین العباد
 کینه او بومحمد بوالحسن
 بسکه میبودی مصلاً آن ولی
 دیگر القابش زکی است و امین
 در مدینه روز یکشنبه که بود
 سال سی و هشت از هجرت بد آن
 مادرش شاه زنانش نام نیک
 حسبی الله لکل غم بدی
 سال عمر او چو شد پنجاه وهفت
 در محرم روز شنبه، هجدهم
 بود با جدش دو سال اندر جهان

حضرت محمود محبوب ازل
 باد بر او و بر آتش ناعدید
 بر حسین و بر حسن سبطی رسول
 او امام چارم و نور رشاد
 سید از القاب آن فخر زمن
 بر مساجد پینه ها بودش جلی
 ذو ثنات است و عابد پنجمین
 پنجم شعبان جمالش رخ نمود
 وز علی ظاهر خلافت در جهان
 کش شد از شاه جهان فرجام نیک
 نقش انگشتر از آن شاه ولی
 عالمین را کرد بدرود و برفت
 نورش از چشم عیان گردید گم
 با عمش ده سال و با والدهم آن

بودش ایام خلافت سی و پنج
پس بفرمان ولید ظلم کام
روضه نورانی آن مقتدا
هرچه از اسرار و اعجاز و کرم
بود او را و کسی دیگر نداشت
عبد و اتقی و ازهد در جهان
بین که زین العابدین مشهور شد

کز جهان بودیش دائم درد و رنج
در مدینه کرد مسمومش هشام
در بقیع آمد بفرمان خدا
بود با شاه شهید آن لاجرم
این علم را غیر او کی بر فراشت
بود آن شاه زمین و آسمان
دیده ابلیس ازین غم کور شد

وجه اشتهار بزین العابدین

وجه شهرت زین لقب سازم بیان
با تهجد آمد ابلیس لعین
بوکه او را زین وسیله ره زند
غافل از این که عبادالله را
هیچ پروا چون نکرد از آن امام
ناخن پای مبارک را گزید
لیک از آن حضرت نشد قطع نماز
چونکه فارغ گشت از ذکر سلام
رانندش و گردید مشغول نماز
انت زین العابدین تا سه کورت
هرچه آیات امامت هست داشت
آنچه او را بودو باشد در جهان

بود در مسجد شبی آن نور جان
بر مثال ازدهائی سهمگین
تیر سهمی بر «دل آگه زند»
نیست بیمی از نهیب ازدها
آن لعین را بر نیامد هیچ کام
ز آن بسی زحمت به آن حضرت رسید
خایب و خاسر لعین گردید باز
گفت یا ملعون احسا زین مقام
آمد آوازش ز عرش بی نیاز
شهره شد در این لقب از این جهت
هرچه اسرار ولایت هست داشت
هیچ کس را نیست جز اولاد آن

الحديث

هست مروی از نبی مصطفی
کاین پدر باشد امامی را که آن
معجزاتش همچو جش بی عدد
هست مسطور کتاب خاص و عام
بلکه گراشجار عالم سر بسر
جمله دریاها ممداد و عالمین
شرح نتوانند کردن از یقین
از صفات او ولی سازم بیان

که مخاطب شد حسین خویش را
نه امام از صلب او گردد عیان
حسن اخلاقش همه مانند جد
اندرین نسخه نمی گنجد تمام
خامه گردد و آسمان کاغذ دگر
کاتب و حاسب شوند از آن امین
وصف ذات آن شه دنیاو دین
روشنی چشم جان شیعیان

صفات آن حضرت (ع)

آن امین حضرت شاه شهید
ابتدای کرد چون بهر وضو

وقت تجدید وضو چون میرسد
زرد می گردید رنگ و روی او

سائلی پرسید ازین گفتش جواب
که به نزد که بیاید ایستاد
چونکه می‌استادی از بهر نماز
چون از آن سائل شدند اهل یقین
محفل راز است و سلطان در شهود
مردم دنیا چو گولند و غبی
ظنشان اینکه پس از سلطان دین
همچنانکه دو برادر کرده‌اند
سیمین رایت بلند از نام اوست
لائتنی قد تثلت را دلیل
که اگر بودی ز زهرا بود این
خواست آن نور سپهر اهتدا
که خلافت منصب خاص علیست
بر امامت او سزاوار است و بس
هیچ کس را شک نماند اندر او
او بود وجه الله باقی بدور
گفت یا ابن اخی زین مدعا
بر خلیق سر امر اقتدا
آمدند آن هر دو نزدیک حجر
کرد ابوالقاسم نخستینش خطاب
پس علی کردش خطاب آن سنگ پاک
با فصاحت گفت پیدا و جلی
پس محمد بوسه زد پای علی
هست بعضی را گمان کان مرد دین
غافل از اینکه محمد با علی است
که وصیش را رسول الله خبر
هم باو بخشیده خود نام و لقب
او که اورع بود و اتقی در زمان
کی تواند شد بود از غافلین
بود جمععی را عقیده آنچنان
هر چه می‌کرد او ابا و منعشان
زین محاجه کرد حجت راتمام
تحفه‌های رحمت خاص عفو
هم بر آل طیبین و طاهرین

که نمی‌دانید گویا این حساب
در حضور خالق رب العباد
لرزه بر اعضااش می‌گردید ساز
گفت باشد از جلال شاه دین
در وجودم ز آن تزلزل ره نمود
جز قیاسیشان نه از هیچ آگهی
هست ابوالقاسم محمد جانشین
رایت علم و امامت را بلند
نوبت این سلطنت بر بام اوست
کرده و افتاده دور از این سیل
ورنه هر دو سه شود صدق و یقین
تا شود ظاهر بر اهل ادعا
این علم بر بام آن شاه ولیست
نیست وجه الله جز او در دور کس
کل شئی هالک الا وجهه
اوست از جام هدا ساقی بدور
از حجر پرسیم و گردد بر ملا
کز من و تو کی امام و مقتدا
آن چو خورشید آن دگر همچون قمر
که خلافت حق کی نامد جواب
خود بخود لرزید همچون ترسناک
که وصی بعد از حسین ابنش علی
تر زبان الحمد لله العلی
داشت دعوی با امام العالمین
با وجود اینکه این معنی جلی است
داده بود از مولد آن خوش پسر
ز آن خلاف اندر خلافت بس عجب
او که از هد بود و اعلم در جهان
از امام خویش بالله المبین
که بود او را امامت در زمان
بودشان بر آن عقیده قلب و جان
کرد ظاهر حجت الله بر انام
بر ابوالقاسم محمد وجه هو
آن ائمه خلق رب العالمین

ساقی نامه

جام سربازان میدان وفا
صاف پیدا باطنت چون ظاهرت
نشئه بخش غرقه نعمای تو
محو و حیران و اله و هشیار و مست
سلسبیل از فیض تو جامی سیل
مسستحقانیم انعامی بسده
از چه روره جانب جانان بریم
بر مشامم روح اطمینان رسید
گاه مستم گاه هشیارم مدام
بنده جانی برد گوکام جان
ساز از قرب حبیبم با نصیب
که نماند هوش را هوش تمیز
بیخودانه سرکنم بانگ سرود
شاد سازم خاطر مشتاق باز
عاشق مشتاق زین العابدین
می نویسم عاشقان را دلپذیر
که زهری شد ملقب در کتاب
کش بجان بادا عذاب ذوالجلال
دست و پا بسته بزنجیر جفا
روز عیش عالمی شام آورند
همچنانکه آن لعین فرموده بود
از مدینه سوی شام آمد روان
تا که حضرت را بخدمت آمدم
کاش بر من این غل و زنجیر بود
دست و پا از غل روان بیرون کشید
رخ نماید یاد آرید از خدا
تا بروید از بن این خارگل
بیشتر همراه اینها نیستم
عقل و هوش و فهمشان گردیدم
که همه بودیم نشسته گرد او
هست زنجیر و غل و خود شد نهان
کرد آن عبدالملک پرس سخن
و آنچه دیدم ز آن جناب مستطاب

ساقیا ای از تو لبریز صفا
ساقیا ای از زلال سناغرت
ساقیا ای نفحه صهبای تو
ساقیا ای بر جمالت هرکه هست
ساقیا ای ناب جامت سلسبیل
فی سیل اللهم انجمی بسده
گرنه از جام تو کام جان بریم
نفحه ای از جام تو بر جان وزید
چون بکامم ریختی از آن مدام
جرعه دیگر بکام جان رسان
کام جانم نیست جز قرب حبیب
آنچنان جامی بکامم باز ریز
از شعور خود بر آیم وز شهود
خوش سرایم نغمه عشاق باز
چند بیتی از صفات شاه دین
با نوای دلکش بانگ صریر
شد بکشف الغمّه منقول از شهاب
گفت از عبدالملک آن بد خصال
امر شدکان سید سجاد را
از مدینه جانب شام آورند
پس بفرمانش عمل کردند زود
باغل و زنجیر و جمعی پاسبان
ملتمس از پاسبانان پس شدم
عرض کردم ای شهنشاه وجود
آن محیط قدرت آن شاه وحید
گفت هرکه بر شما زینسان بلا
ز آن عذاب آخرت و آن بند و غل
من دو روز اندر خم زنجیر غم
آن موکلهها چو شد روز سیم
از پی حضرت دوان در جستجو
ناگهان دیدیم بر جایش عیان
من بسوی شام چون رفتم ز من
گفتمش آنچه شنیدم ز آن جناب

گفت واللّه همان شب آن ولی
گفت با هیبت ترا با من چکار
گفتمش خواهم بخدمت باشمت
گفت و بیرون رفت و من از هول آن
چون بخود بازآمدم دیدم ز هول

نزد من آمد بساطان علی
آنچنانکه من بیفتم ز کار
گفت آن حضرت که من کی خواهم
رفتم از خود بلکه رفتم از جهان
بود شلواریم نجس از لوث بول

مناجات

این مناجاتم رهاند از عنا
یا علی ای چشم جانها سوی تو
نور عین عین بینائی توئی
ای ولایت کام جان اولیا
کبریای حق جلی از ذات تو
چشم جانم از ازل سوی شماس
قرض دارم قرض دارم قرضدار
زیر بارم زیر بارم زیر بار
عصمت و توفیق فرمایار من
تا ز عون و نصرت توفیق باز
سوی جنات وصال آیم ز جان
برفراز شاخسار معرفت
یافتم چون ذوق عرفان سرکنم
فرصتی و رخصتی بخشا بجان
که از آن کار دو دنیای فقیر

از غنای حضرت زین العبا
سرمه آنها غبارکوی تو
عین نور نور بیضائی توئی
اولیایست اصفیای کبریا
عین مرضات خدا مرضات تو
ز آن نظر عین بصیرت باضیاست
قرض فرض و ستم بر پشت بار
لطف فرما زیر این بارم بر آر
دار با توفیق و عصمت کار من
گرددم نطق و شوم دستان نواز
از نوای راست گردم نغمه خوان
ذوق یابم از ثمر طایر صفت
داستانها از کرامت دمبدم
تا کنم شرحی ز بذل آن دونان
شد بسامان و عسیرش شد سیر

حکایت

این حکایت دیده دل وا کند
از شهاب آن کوکب چرخ روات
گفت بودم نزد شاه اولیا
مردی آمد پیش و از قرض و عیال
چارصد درهم بگفتا وام من
با وجود این عیالم نیز هست
زین سخن یعقوب آل مصطفی
حاضران مجمع از آن شاه دین
که کدامین محنت از این اعظم است
از برای درهمی چند و علاج
تفرقه گردید چون مجمع یکی

ظاهروباطن سوی مولا کند
هست تابان این زهردرکاینات
آن علی ثانی زین العبا
عرض بنمود و پریشانی حال
باشد و قطع است از آن آرام من
دستگیری کن که شدکارم زدست
یوسف مصر علا شد در بکا
باز پرسیدند فرمودند این
که بینی مؤمنی را درهم است
نبودت نبود بگریه احتیاج
کز نفاقش بود دل بحر شکی

گفت امری بوالعجب بینم مدام
گاه می گویند جمله عالمین
مؤمنی را گاه در فقر و عنا
چونکه آن درویش سائل آن مقال
رفت سوی حضرت و آشفته گفت
کز مقال آن منافق شد زیاد
از پریشانی خود دردیست
گفت حضرت حضرت باری ترا
برکنیزی امرکرد آن بوالحسن
کز پی افطار من آماده است
چون باو دادند آن دو قرص جو
که مرا در خانه غیر از این نبود
مینمایند و در خیرکثیر
سوی بازار آمد و حیران کار
در دلش وسواس و از فکر عیال
کاین دو قرص نان که دندانگیر نیست
ناگهان ماهی فروشی را رسید
که کسش نگرستی اردادای به مفت
که بگیر این نان و آن ماهی بده
بستند آن ماهی و آن نان را بداد
چندگامی شد نمک یاد آمدش
بر در دکان بقالی رسید
که اگر برکس تکلف می نمود
آن نمک بگرفت و آن نان دگر
جانب خانه شتابان رفت باز
خواست ماهی را شکافد اندرون
دید هر دو مشتری نانها بکف
هر دو گفتندش که بر این نانها
اضطرار تو بود معلوم ما
هر دو نان دادند و کردندش حلال
چون بر طفلانش آن نانها رساند
هیچ دندانیش بر آنها نه نکرد
رو بسوی ماهی آوردند باز
چونکه ماهی را شکم اشکافتند
هر یکی دردانه ای بس شاهوار

کز بنی هاشم نماید صبح و شام
خاتم ما را بود زیر نگین
ناتوان کارند در عرز و غنا
خورد برگوشش دگرگون گشته حال
بس در اشک از مژده دربار سفت
فکر فقرم زینن اذا فریاد و داد
ز آن منافق لیک در دل تیرگیست
کرده از بند پریشانی رها
که بیاور آن دو قرص نان من
آن کنیز آورد و داد او را بدست
حضرتش فرمود بستان و برو
لیک از این بر تو خداوند و دود
پس گرفت آن قرصها مرد فقیر
کز کجا گردد کرامت آشکار
بس مشوش خاطر و شوریده حال
نه شود تنخواه دین نه خوردنی است
در بساطش ماهی گندیده دید
مرد درویشش ز راه عجزگفت
داد و بستند حال مسکین گشت به
دل ازین داد و ستد مسرور و شاد
کاین سمک لابد نمک می بایدهش
در ته ظرفی نمک نه خاک دید
کس نمی بردش از آن بر جای بود
داد و جای آورد شکر دادگر
تا کند قوتی بر اهل خانه ساز
بانگ دق الباب آمد از برون
پشت در این یک طرف آن یک طرف
کارگرکی می شود دندانها
اضطرار اینجا رسانیده ترا
کرد مسکین شکر و حمد ذوالجلال
گرد جوع از خاطر آنها فشاند
کآتش جوعی ز جان سازند سرد
گشت بر روشان در اقبال باز
در نهان آن دو چنین گوهر یافتند
که نبودی مثل آن در روزگار

هیچ بحری در صدف این در نیافت
این کرامت دید چون درویش زار
بود در فکر فروش دانه‌ها
خادم حضرت رسانیدش پیام
حق تعالی ساز رحمت ساز کرد
از پریشانی خلاصی یافتی
حالی‌ا پس ده غذای ما به ما
خادم آن نانه‌گرفت و بازگشت
آن فقیر از قیمت آن دانه‌ها
گشت از اهل غنا اندر جهان
باز با یکدیگر از راه نفاق
کاختلاف حال او باشد چسان
اولا قادر بر اصلاحش نبود
باز نزد حضرت این اقوال را
گفت با جدم نبی مصطفی
چونکه از بیت المقدس آن جناب
از ره تکذیب او اهل نفاق
متفق بر این که او از مکه شد
پس چسان بیت المقدس را دمی
نیستند آگاه از کار خدا
که گهی بر طارم اعلاستند
نیستند آگه که جاه و منزله
بر مدارج عالیه نتوان رسید
گفت طاووس یمانی نیم شب
دیدمش در سجده با آه و انین
یا الهی بنده‌ات بر درگهت
ای خدا مسکین تو بر باب تو
در پناهت بر تو آورده پناه
که مرا زان بعد اگر دردی غمی
گر بلائیی روی آوردی مرا

هیچ درجی را چنین گوهر نتافت
کرد شکر نعمت پروردگار
که زدق الباب باز آمد صدا
که همه کار تو آمد با نظام
بر رخت باب کرامت باز کرد
سوی جنات نعیم اشتهافتی
که بجز ما نیست کس را این غذا
خوان افطاری حضرت سازگشت
شد توانگر دین هاش آمد ادا
چون بدیدند آن منافق طیتان
این چنین کردند در قول اتفاق
اولا آن عجز و ثانی این توان
آخرش مستغنی از عالم نمود
عرض بنمودند آن باب هدا
همچنین نسبت نمودند اشقیاء
وصف می فرمود با صدق و صواب
آن شقاوت طیتان پر شقاق
تا مدینه در ده و دو روز خود
میتواند دید و باز آمد همی
نه زکار انبیا و اولیا
که به پیش پای نابیناستند
جز به تسلیم و رضا کی حاصله
جز به صبر اندر بلایای شدید
رو نمودم سوی آن عین تعب
گوید الفاضلی که معناش است این
رو نموده چشم دل بر رحمت
سائل محتاج از هر جا بتو
حق آنکه نیست جز او پادشا
رو نمودی دفعش از آن کردمی
می نمودم دفع آن از آن دعا

نامه عبدالملک بحجاج

با صحیح استناد اندر اصول
در روانش تافت تاب الملک
نامه‌ای بنوشت خود حجاج را

هست مروی این روایت در فصول
که خلافت یافت چون عبدالملک
شد هراسان قلبش از قهر خدا

زینهار از قتل امجداد عرب
 الحذر از قتل ایشان الحذر
 که به اندک وقت ازین امر عظیم
 بعد ازین از امرهای پیش ازین
 خفیه این نامه بر حجاج داد
 نامه بر عبدالملک در آن زمان
 که نوشتی چون چنین حجاج را
 زین عمل افزود عمر و دولتی
 خواند چون عبدالملک فرمان شاه
 هدیه بسیار بر حضرت نمود
 رحمة اللّٰه علی احبابه

که بنی عبدالمطلب شد لقب
 حالت آل ابوسفیان نگر
 نسلشان شد قطع و اسم آمد رجیم
 محترزباش و براین سرباش امین
 آن امام اهل دین زین العباد
 بر همین مضمون نوشت از امتنان
 حضرت حق علی جل علا
 زین عمل بخشود جاه و عزت
 دید چون مکتوب خود بی اشتباه
 لیکن از وادی چه بر دریا فرود
 لعنة اللّٰه لمن عادابه

حضرت باقر(ع)

این مناجات نامه ساقی نامه است
 ساقیا ای جام مهر از پنجه‌ات
 پنجه‌ات تا جرعه پیمای آمده
 پنج نقطه عشق را باشد کمال
 پنج ساغر قسمت لیل الخمیس
 دل به انوار غبار راه شاه
 باقر ارض علوم از هر رسوم
 کنیتش بو جعفر و اندر نسب
 اب علی ابن الحسین شاه زمان
 در مدینه روز سیم از صفر
 مولد مسعود آن نور اله
 در صد و هفده ز عالم آن وحید
 بود باجدش سه سال اندر جهان
 گشت ایام امامت ز آن امام
 عمر آن جان جهان این درجهان
 شد کفن او را به امرش پیرهن
 شش بود اولاد آن مجلای نور
 گونه گندمگون و قامت معتدل
 لا تذرنی رب فرداً خاتمش
 گر بگوشت آید اغراق این سخن
 تو بفکر قاصرت هر دم کنی
 هرچه را فکر تو تصویر آورد

می‌فشانند جرعه بر هر کس که هست
 نورافشانان از زلال معرفت
 تخت سلطانی مجلا آمده
 تخت سلطان علی جل جلال
 قسمتم فرما مگر گردد انیس
 نور پنجم مخزن علم اله
 شاکر و هادی لقب اندر رسوم
 هاشمیین علی زام و اب
 مادرش بنت حسن شاه زنان
 در سینه پنج‌جاه و هفتم از سیر
 شد به امر خالق خورشید و ماه
 کرد مسومش براهیم ولید
 با پدر هم سی و هشت و آن زمان
 نوزده سال و شدش ستین تمام
 قاتلش در نار نیران جاودان
 شمع با فانوس رفت از انجمن
 یک انات و پنج دیگر از ذکور
 بر سریر عدل جایش مستقل
 این زمین و آسمان ملک کمش
 گوش دل بگشای بر تحقیق من
 عالمی تصویر و طرحی افکنی
 با وجود عجزش از ایجاد بد

از امام البته آید در ظهور
نور شد نور سماوات و زمین
نور ایجاد ارنه خود تابان بود
جابر جعفر بادی دربان او
هر مناقب هر مفاخر خاص او
معجزاتش همچو آب با بیحساب
هرچه بر نور نبی نسبت دهند
از مناقب وز مفاخر معجزات
باقر از القاب او باشتهار

ز آنکه ایجاد است تحت امر نور
و این امامت نور رب العالمین
ظلمت وهمی کجا پنهان شود
در افاضه عالمین مهمان او
بلکه خاص بنده اخلاص او
ببعداد احسان او چون جد و باب
آنچه بر ذات ولی نسبت کنند
خاص ذات اوست از جمله جهات
چون زمین علم از آن دارد شیار

مناجات

این مناجات استفاضه میکند
ای علوم اولین و آخرین
خادم خادم خدام درت
نعمت علم از افاضات شما
علم اگر نبود عمل با آن قرین
گر قرین علمم نگردد با عمل
از شما خواهم عمل با علم یار
حق ذات پاک حق ای شاه دین
سلم الله علیه و آله

علم را از صاحب علم رشد
بر نهان خادمانت مستین
آمده بر درگهت بامسکنت
استفاضه می نمایم دائم
حجتم گردد روم درهالکین
غیر جهل و گمراهی چه حاصل
نیتم بینی مرادم خوش برآر
احمد مرسل شفیع المذنبین
دائم ما زال من رب العلی

حکایت جابر

هست در اوصاف الاشراف این خبر
آنکه چون جابر به پیری در رسید
یعنی آن نوری که نور سرمدی
داده بود او را خبر از ملمعش
آن جناب از شفقتش پرسید حال
پیری و بیماری و مردن بسا
گفتش آن حضرت ز راه اهتدا
نیز ما را این چنین حالت بود
گر جوانی می دهد نعم العطا
زندگانی گر دهد نعم الحیات
چونکه جابر در مقام صبر بود
پس بدست فیض بخشش بوسه داد
حضرت از اشفاق مانع گشته گفت

که شد ازخواجه نصیر آن مستطر
شد مشرف در حضور آن رشید
مصطفی بگزیده ذات علی
که علی ابن الحسین شد مطلعش
گفت از پیری بجان دارم و بال
از جوانی زیستن بهتر مرا
نکته ای از حالت اهل رضا
کآنچه حق بخشد بجان منت بود
گر دهد پیری فنعم الابلتلا
ور بمیراند ز خود نعم الممات
سوی رضوان رضایش رو نمود
خواست از پابوس گردد فیض یاب
در صدقی که رسول الله سفت

گفت کای جابرکنی درک یکی
آن زمین علم را سازد شیار

ازبنیم که مرا باشد سمی
همچنانکه این زمین را گاوکرد

ملاقات حضرت باقر(ع) با راهب

این روایت هست مشهور روات
حکم بروالی یثرب کرده بود
حضرت باقر امام المحسنین
برد همره گلبن بستان صدق
و آن امام صادق آن پیر هدا
چون شعیب و موسی آن نور رشاد
دید انبوهی خلقی سو بسو
دسته دسته فرقه فرقه ز ایران
راهبی کاورا بسالی مستمر
متفق بهر زیارت میروند
همرهی فرمود با ایشان امام
دید جمعی جامه پشمین به بر
بر بلندی برنشسته شاهوار
چون نظر بر حضرتش افتاد پیر
عرض بنمود از کدام آشنانه ای
گفت حضرت نیستم خود از شما
عرض کرد از کاملان نیک دان
عرض بنمود از شما سائل شوم
گفت من سائل شوم فرمود شاه
گفت راهب هست ما را اتفاق
خانه عیسا جابرا بر رای ما
خانه ای نبود به روضات جنان
اندرین دنیا نظیرش چیست شاه
که نباشد هیچ جایی از زمین
گفت راهب راست فرمودی ولی
گفت داریم اتفاق اینجای نیز
هرچه آشامیده یا خورده شود
چه در این دنیا نظیرش گفت شاه
که از آن هر استفاضه می کنند
هرچه تفسیرش کنند اهل علوم
همچنان بر جای خود باقی بود

کابن مروان آن لعین بد صفات
تا کند شه را روانه شام زود
نور علم اولین و آخرین
جعفرش آن بلبیل دستان صدق
بود درسن صغیری ظاهراً
اتفاقش در مداین اوفتاد
جانب دیبری عظیم آورده رو
همچو حاجی جانب کعبه روان
میشدی روزی ز خلوت جلوه گر
با بشارت از کرامت میروند
تا که داخل گشت اندر آن مقام
راهبی پشمینه پوش از جمله سر
ابروان بر چشمها گردیده بار
دید شخصی صاحب جاه کبیر
آشنائی یا ز ما بیگانه ای
گفت هستی احمدی گفتا بلا
گفت حضرت نیستم از جاهلان
یا شما فرمود کن رایت حکم
هرچه می خواهی بپرس از ما بخواه
بر درخت طوبی جننت رواق
خانه احمد بتحقیق شما
که نباشد بر سرش سایه از آن
گفت نورالشمس وقت چاشتگاه
خالی از نور جمال او ببین
پرسم از رمز دگرگفتا بلی
کم نگرده زاکل و شربش هیچ چیز
همچنانکه بوده هم بر جا بود
آن کتاب اللّه دان بی اشتباه
در افاده استفاده میکنند
آنچه تاویلش نمایند از رسوم
گرچه در هر محفلی ساقی بود

باز راهب راستی تصدیق کرد
گفت از اکل و شرب جنت فضله نیست
گفت حضرت شد نظیر آن جنین
باز سائل مساله آغاز کرد
که کلید باب رضوان اله
نه زنقره باشد و نه از طلاست
چون بتوحید خدا گویا شود
باز راهب کرد تصدیق امام
که سوآلی دیگر اکنون می کنیم
گفت حضرت گر نماندم در جواب
گفت راهب آری ارگفتی صواب
عهد محکم بست بر تصدیق شاه
پس در تحقیق واکرد از سوآل
در تولد هر دو توأم آمدند
آن یکی صد سال بودش زندگی
حضرتش فرمود ای شیخ عزیز
هر دو در یک دم تولد یافتند
شرخیا نام پدرشان در جهان
بر نبوت آن عزیز اکرام یافت
دید در هم ریخته سقف و جدار
مردمش یکسر هلاک از قهر حق
رفت سوی باغ و در فکر معاد
برد در زیر درختی رخت خویش
یعنی از انجیر و از انگور باغ
درسبد انجیر و در کوزه عصیر
متکی بر بستر راحت شده
رفت در خواب اندرین فکر نکو
جسم پاکش کرد مخفی از نظر
هم طعام و هم شرابش حفظ کرد
مربکش را لیک میرانید زود
مدت صد سال خوش در خواب بود
پادشاهی قریه را آباد کرد
یک فرشته زامر حق او را ز خواب
چند خفتی گفت روزی یا که نیم
این زمان صد سال شد خوابیده ای

مساله دیگر ز شه تحقیق کرد
اندرین عالم نظیرش گوی چیست
زاکل و شربش قسمت و باشد چنین
باب دیگر از سوآلی باز کرد
از طلا یا نقره باشد گفت شاه
آن زبان مؤمن و ذکر خداست
باب جنات وصالش و اشود
حجتی دیگر نمود اما تمام
تا بمانی در جوابش لاجرم
میشوی از ملت ما فیض یاب
آورم تسلیم و اسلامت جواب
کز جواب باصواب آید بر راه
که بگو ز آندو برادر چیست حال
وقت رحلت هم بیک ساعت شدند
وان دو صد سال از جهان فرخندگی
دو برادر یک عزیز و یک عزیز
هم به یک دم از جهان رو تافتند
عمرشان پنجاه چون شد از زمان
از قضا روزی سوی دیری شتافت
خالی از عمران انیسش انکسار
لیک باغی دید آنجا بانسق
از قضا و از قدر میکرد یاد
خوان الوان نعم گسترده پیش
چید و خورد افشرد و کرد اندر باغ
گشته زیر سایه ای خوش جایگیر
دل بفکر حشر و نشر اهل ده
حق تعالی کرد قبض روح او
گوشش را هم حرام جانور
همچنانکه خود بخوابش حفظ کرد
آنچنان کز وی اثر باقی نبود
تا که از تقدیر سلطان وجود
مسکن و جایی در آن بنیاد کرد
کرد بیدار و نمودش این خطاب
گفتش از امر خداوند حکیم
بازکن بر سر حکمت دیده ای

بر طعام و بر شراب خود نگر
بر حمار خویش هم بنگر بین
پس بحکم کردگار ذوالقدر
پی رسید و گوشت رویانید باز
بعد از آن پنجاه سال اندر جهان
وقت رحلت هر دو خوش باهم شدند
چون کلام با نظام آن امام
شیخ شد بیهوش و از پا درفتاد
ساعتی بگذشت جمعی آمدند
که شما را شیخ ما طالب شده
گفت حضرت نیست با او کار ما
شیخ را رفتند و آوردند شاد
گفت هستی تو محمدگفت امام
گفت نام والده فرما عیان
گفت حضرت آن علی مرتضا
گفت حضرت آری آن گفتا دگر
گفت حضرت از شیرم نسبت است
کرد بر یکتائی حق اعتراف
بر وصایت بر ولایت از امام
از مسلمانان شرافت یافتند
حضرت از آنجا روانه شد به شام
بهر استقبال از تاختش بزیر
بعد تعظیمات و تکریمات خاص
مساله چندی که در آن مانده بود
بعد از آن جمله مسائل در یکی
گشت سائل از امام عالمین
امتی را از خدا چه عبرتست
قاتلش کردند با تیغ جفا
گفت حضرت چون چنین امری شود
خون ز زیر آن شود جاری یقین
چون علی ابن ابیطالب شهید
بر در خانه یکی سنگی عظیم
چونکه بر کردیم آن خارا ز جاش
همچنین در باغ بد حوضی مرا
چون حسین ابن علی آمد شهید

که بود برجا همه تازه و تر
مرده زنده کردن حق مبین
استخوانها جمع شد با یکدگر
شد حمارش زنده و با برگ و ساز
با برادر زیست در امن و امان
سوی جنات نعیم از قید و بند
کرد شرح این حکایت را تمام
رفت سوی منزل آن نور رشاد
ملتمس از خدمت حضرت شدند
آنچنانکه جاننش از قالب شده
او اگر باماست کارش گویا
چون نگاه شیخ بر حضرت فتاد
من صبیّه زاده اویم بنام
گفت زهرا گفت از والد بیان
گفت میاشی تو ابن ایلیا
که ز اولاد شیری یا شبر
شیخ از صهبای دین گردیده مست
بر نبوت جد او با قلب صاف
معترف گردید و همراهان تمام
با بصیرت رو بره اشتافتند
شد خبر عبدالملک چون از امام
آمد و بنمود بر حضرت سریر
که ندارد جز به شاهان اختصاص
از جنابش یک بیک منحل نمود
که کسی حلش نکردی بیشکی
کای مشکال دو جهان پیشت کمین
که امام خویش را گیرند پست
و آن شود مقتول در راه خدا
در زمین سنگی اگر از جا رود
گفت پس عبدالملک صدق است این
گشت از تیغ مرادی پلید
بود مروان گفت آنرا برکنیم
خون جاری زیر آن دیدیم فاش
سنگها برگردش اسفید و سیا
از عداوتهای احباب یزید

دیدم از زیر مرآن احجار خون
 بعد از آن عبدالملک گفتا به شاه
 گربه نزد ما بمانی عزت است
 حضرتش فرمود نزد جد مرا
 داد رخصت پس امامین همام
 و آن لعین بد سیر ز آنجا که بود
 قاصدی را پیش بفرستاده بود
 منع بنمایند از شرب و طعام
 چون به آن قریه که جای شیخ بود
 با وجود قاصدان بدسرشت
 بهر حضرت ساز مهمانی نمود
 چون بدیدند اینکه شیخ پاکزاد
 دست و پایش بسته بردندش به شام
 حضرت صادق چو دید این ماجرا
 چه بلا آید بسر از این شرار
 که دو منزل شیخ چون از ره رود
 هیچ آسیبی و رنجی آن عنود
 چون دو منزل رفت شیخ از آن مقام
 باز حضرت درمدینه بازگشت
 معجزات ذات آن قدسی صفات
 رحمت اللّٰه علی اصحابه

جوش کردی چون سرشک لاله گون
 ای بوصفت عقلها نابرده راه
 ور روی سوی مدینه رخصت است
 هست بهتر در جهان از هرکجا
 بازگردیدند در یثرب ز شام
 از ره بطلان به اهل حق عنود
 کآن امام آرد بهرجایی ورود
 تا مگر هالک شوند آن دو امام
 حضرت آمد از ره و آمد فرود
 شیخ و اصحابش برآمد از کشت
 بردلش باب کرامتها گشود
 پا بر راه خدمت حضرت نهاد
 که چرا کردی خلاف امر امام
 گفت آیا شیخ را از حب ما
 گفت حضرت خاطر خود شاددار
 جان او از قید تن فارغ شود
 شیخ را بر جسم نتواند نمود
 شد روان روحش سوی دارالسلام
 جان به تن بنمود دیگر بازگشت
 هست بیرون از حد و حصر و جهات
 ما اضاء الصبح و الشمس مضمی

سوال جابربن زید از حضرت

این کرامت هست بر اهل طریق
 هست مروی از ثقات اهل راه
 و کذالک نوری ابیراهیم را
 صاحب ملک زمین و آسمان
 دست سوی آسمان واداشت زود
 کزید بیضای بیضا آفرین
 آنچنانکه خیره شد دیده از آن
 پادشاهی زمین و آسمان
 برد اندر خلوتی و کسوتی
 چون بدل فرمود کسوت چشم پوش
 چون بپوشیدم نظر فرمود باز
 عرض کردم نه فدایت جان ما

سر اینها نیست جز بر این فریق
 جابربن زید پرسید این ز شاه
 چیست آن ملکوت ارضین و سما
 سلطنت بخش سلاطین جهان
 گفت بنگر در نظر نوری نمود
 متصل بود از سما آن تا زمین
 گفت ابیراهیم دید از این نشان
 دست من بگرفت پس از آن مکان
 کرد مبدل تانماید جلوتی
 کرد امر آن مبدأ وحی و سروش
 هیچ میدانی کجایی گوی باز
 گفت در ظلمات دیده و انما

دیده واکردم ندیدم هیچ چیز باز قدری ره چو طی کردیم امام که کجایی عرض کردم سیدی گفت این سرچشمه آب حیات همچنین تا پنج عالم سیر شد پس بفرمود آن ظهور معجزات که تو دیدی وین ده و دو عالم است هر یکی از ما ائمه عالمی پادشاهی زمین و آسمان قائم آل محمد تا ظهور باز امر چشم بر بستن نمود چون گشودم باز دیدم خویش را آن لباس از بر برآورد و دگر باز مجلس را ز نور اهتدا این همه سیری که باید سالها

نقش پای خود نمی کردم تمیز آب حیوان ریخت در کام از کلام من چه دانم خود ببخشا آگهی خضر از این سرچشمه وارست از ممت هر زمان اندر هوایی طیر شد دید ابراهیم از این سان معجزات کز برای اصفیای اعظم است هستشان در سیر پنهانی همی هر یکی را هست پیدا و نهان آردو عالم نمایند پر ز نور چون بیستم گفت باید برگشود اندرون خانه آن مقتدا در لباس اولی شد جلوه گر کرد نورانی مجلا با صفا شد سه ساعت ز ابتدا تا انتها

سؤال عبادین کثیر از حضرت

هست مروی از عبادین کثیر حق مؤمن بر خدا آیا که چیست تا سه نوبت عرض کردم بر امام اینکه چون آرد اشاره بر شجر بود نخلی در مقابل شد روان دید حضرت نخل می آمد به پیش بازگشت آن نخل بر جایش مقیم آنکه از انگشت شق کرده قمر آنکه از یک چشم بستن عالمی نیست اینها وصف شأن اعظمش قدرت و سلطانی سلطان کجا بحر قدرت را اگر خواهی حساب از هوای قدرت ار جوئی نشان گر جبابی شد ز بحر بیکنار هیچ از دریا شود ناقص بین آنقدر کز بحر جوشد یک جباب و آنقدر کزیم جبابی بشکند ز آسمان قدرتت بدهم خبر

که شدم سائل از آن شاه کبیر هیچ حضرت جانب من ننگریست گفت حق مؤمن از حی سلام آن شجر آید همان ساعت به بر از اشاره جانب آن شه روان گفت گفتم فی المثل روحای خویش نیست از شأن امام اینها عظیم وز اشاره بازگردانیده خور با هزاران سال بنماید همی بلکه شأن خادمان خادمش هست حدهم و وهم بندهها نه فلک از ساحلش چون یک جباب هست بحر قدرت اندر جو آن از هوای قدرت حق برکنار هیچ ناید بر هوا زاید بین یافت هستی از خدا این نه قباب نفخ صورش ازدمی فانی کند آنکه در جوفش بود این خشک و تر

عرش و کرسی را ز قدرت فهم کن
 عرش قدرت آن دل مؤمن بود
 عرش قدرت چون دل مؤمن شود
 زین بیان گفته منم گویای کن
 معنی اعلای آن داند علمی
 مولوی معنوی طاب ثراه
 «آسمانها و زمین یک سیب دان
 »تو چه گرمی اندرون سیب در
 باغبان تا چند باشد شاه را
 باغها تا چندشان باشد شجر
 شاه که سلطان تخت اقتدار

آنکه بر آن مستوی گویای کن
 از وسعی قلب عبدی مستند
 در امیرالمؤمنین پس چون بود
 این کمین معنا ز قدرت فهم کن
 و علیه سلم الله العلی
 قطعه‌ای فرموده در قدرت ز شاه
 کز درخت قدرت حق شد عیان»
 از درخت و باغبانی بی خبر»
 چند باشد باغبان را باغها
 چشم دل بگشا در این بستان نگر
 هادی خلق و امام روزگار

روایت زیدبن علی درباره ۱۲ امام

هست این مروی ز زید بن علی
 سائلی بنمود از حضرت سوآل
 چند می باشد ائمه در عدد
 گفته آری عدشان اثنا عشر
 هرکه بر این قول اقرارش نشد
 هرکه می بیند دوئی در این میان
 نورشان یک سرشان جمله یکی است
 باد بر احبابشان از حق سلام
 باد بر اعدای اعداشان سلام

گفت بودم نزد اب شاه ولی
 که نگفت آیا حبیب ذوالجلال
 گفت آن وجه خداوند احد
 این عدد باشد بر ایشان معتبر
 روز آخر جا بجز نارش نشد
 احول است و مشرک توحید آن
 گرده و دو نور در عالم جلی است
 باد بر اعدایشان لعنت مدام
 لعن بر احباب اعداشان مدام

جعفر صادق (ع)

ساقیا ای شش جهت از جام تو
 جرعه‌ای ز آن جام بخشا موهبت
 بیخودانه وصفی از نور ششم
 یعنی از صدق مقام و از کلام
 ساقیا یک جرعه دیگر بده
 جعفر ابن محمد نام اوست
 ام فرده بنت قاسم آنکه او
 مطلع آن نو سبحانی بود
 هست ابو عبد الله کنیه عیان
 صادق و صابر لقب بودش عیان
 اشهر القاب صادق باشدش

مست چون عشاق تو از نام تو
 تا شود سرمست جان از شش جهت
 سرکند در نور او گردیده گم
 نور باران گردد اندر هر مقام
 قصه صادق کنم تا سر بده
 هستی اندر سایه انعام اوست
 شد محمد بن ابی بکرش ابو
 منبع آن عین سلطانی بود
 بوسما عیش دگر کنیه بدان
 فاضل و طاهر هم از القاب آن
 راستی از بس حقایق باشدش

گونه گندمگون و قامت معتدل در مناقب شد حمیدی شاعرش فص خاتم نقش ماشاءاللهش قاصر از وصفش زبان انس و جان گر نبودى نور صدقش از ازل نور صدقش تا نشد تابان براه شش نفر اولاد بودش از ذکور موسی اسماعیل و اسحاق و علی عمر آن جان جهان بد شصت و هشت بد ده و دوسال با جدش علی سی و سه سال خلافت متکا قاتلش منصور عباسی بزهر مدفون جسم شریفش در بقیع آنچه اندر مذهب حق معتبر جعفری نسبت بود آن جمله را هست مسطور تواریخ و سیر لیک از آن نور زمین و آسمان روشنی چشم اصحاب تقا

محضر ارشاد «را» نامش ساجل قاپچی فضل عمر بد بردرش قاضی جمله حوائج درگهش نور ارشادش روان انس و جان کی عیان گشتی جمال لم یزل خود نشد تابنده روی مهر و ماه از اناثش ام فرده بحر نور پس محمد عبداللّه جمله ولی شصت و هشتش چون شد از دوران گذشت سیزده با والددش شاه ولی بود از امر خدا جل علا لعنت حق باد بر او تا که دهر بر امامت شاهدش عالم جمیع یعنی اندر ملت اثناعشر چون نویسم منقبت ز آن مقتدا در همه روی زمین فاش و سمر مینمایم چند معجز را بیان نوربخش جان احباب خدا

سعایت از حضرت صادق (ع) نزد منصور

شد بکشف الغمه مسطور این چنین بود زشت افعالی از بد طیتان که نویسد نامه ها در شهرها افتراها بست بر صادق چنان بر وزیر خود ربیع آن بی حیا چون نظر بر حضرتش افتاد گفت چون بنزدیک آمدش حضرت خطاب که تمام اینهاست کذب و افترا افترا بستند بر یوسف همی همچنمین پیغمبران را ابنتلا صبر نمودند و شد دفع محن اولاً تحقیق بنما بعد از آن چون ز حضرت گوش بنمود این مقال برد و در پهلوی خویشش جای داد می نویسی نامه در هر مملکه

که بر منصور غدار لعین کرد از حضرت لعین را بدگمان تا بشوراند بتو محروسه را که خلیفه امر کرد اندر زمان حاضر آور زود زود آن شاه را بکشم حق گرتو را نکشم بمفت کرد از این و ان و او دادش جواب هر که گفته افترا بسته بما صبر کرد و مفتضح شد مفتری آمد این گونه ز انواع بلا گرتو هم خواهی چنان نسبت بمن مثل آبائت عمل بنما عیان گفت بالا ای نور جلال که فلان بن فلان داد استناد تا بیندازی مرادر معرکه

گفت حضرت حاضر آور آن عنید
صدق و کذب او عیان آید تو را
گفت آری تو چنین کردی چنین
گفت حضرت گر کنی سوگند یاد
گوی بیرون رفتم از حول خدا
گفت بیرون رفتم از حول خدا
لمحه ای بگذشت چون سرکنده مار
دید چون منصور این حال عجیب
گفت پای آن لعین را چون کلاب
پس طلب کرد از غلامان عطردان
عذر خواهی کرد پس از آن جناب

تا کنم حجت بر او خواهی شنید
چونکه حاضر شد بیان شد ماجرا
پس قدم برداشت در راه یمین
آنچه می گویم بگو ای بد نهاد
سوی حول خود که نبود افترا
سوی حول خود که نبود افترا
بر زمین غلطید تا شد دربار
دید در خود نیز احوال غریب
بسته و بیرون کشند از احتساب
کرد بر حضرت نثار از عطر آن
لعنة اللّٰه علیه و العذاب

روایت سفیان بن یحیی

هست از سفیان یحیی مستطیر
که مرا منکوحه گفتا مدتی است
گر بحج میرفتی آنجا فیض یاب
گفتمش چیزی کنون در دست نیست
آن همه بفروش و خرج راه کن
من به بیع آوردم آنها را تمام
چون بنزدیک مدینه آمدم
در مدینه چونکه منزل یافتم
در حضور شاه چون داخل شدم
عرض بنمودم بحال احتضار
من گمان دارم که اکنون مرده است
لمحه ای شد در تأمل و آنگهی
یافت بیمار شفا عا جلی
هست خوشحال و طبر زد میخورد
چون بسوی خانه رفتم دیدمش
خادمی او را طبر زد میخوراند
چون تو غایب گشتی آمد حال موت
ظاهر آمد ناگهان شخصی مرا
قالبض ارواح حاضر آمده
پس به ملک الموت فرمودی خطاب
گفت مأموری که فرمانم بری
گفت پس بگذر از این تا بیست سال

عبدی کوفی مگر دادش خیر
کز حضور آن امام بهره نیست
می شدیم از خاکبوس آن جناب
گفت نزد بنده مقدوری حلیست
رو بحج و پایبوس شاه کن
صرف کردم در ره حج و امام
گشت آن مهجوره بیماری عظیم
سوی شاه از جان و دل اشتافتم
شاه از احوال او سائل شدم
بود ای شاه سریر اقتدار
جان بخزان جان اسپرده است
گفت ای عبدی چرا غم میخوری
رو بسوی خانه بین صنع جلی
از تفضلهای قیوم احد
بر نشسته تردماغ و حال خوش
گفتمش چونی خوشی این قصه خواند
گشت ظاهر سر بسر احوال فوت
گفت حالت چیست گفتم ماجرا
وقت بیرون رفتن از قالب شده
در زمان لیک آمد در جواب
گفت آری هستم فرمانبری
پس نهان گشتند و گشتم نیک حال

داد او را کسوت و صورت نشان
گفتمش چون جانب حضرت شدم
عرض بنمودم قریب الموت بود
پس تأمل کرد و گفتا غم مخور
حق تعالی داد او را عمر باز
آن تأمل کز جنابش می نمود
تحفه های نور صلوات و سلام

بر همان وضعی که دیدم من عیان
حضرت از حال تو سائل آمدم
در مقام احتضار و فوت بود
که اگر پیمانهاش گردیده پر
شاد زی دل تنگ هیچ از غم مساز
در سخن گویا به ملک الموت بود
باد بر او و بر آتش مستدام

توسل

یا امام الاولین و الآخرین
ای جمالت زندگی بخشش روان
اشتیاق در دلم چندان بود
بر حضور حضرتت مشتاق جان
بی حضورت تن بحال احتضار
ای جمالت نور چشم زندگی
تا به کی در کلبه احزان حزین
اولیائت را چه حزن از چه ملال
پرده بردار از حضور نور بار
حق نور رحمة للعالمین
سلم الله علیه و علی

ای بفرمانت سراسر عالمین
جان جان جان جان جان جان
که بتن جانم چو در زندان بود
در حضورت جان مشتاقان رسان
در حضور از احتضارم جان برآر
بی جمالت زندگی در ماندگی
تن علیل و جان حزین و دل غمین
افکنی گر پرده باری از جمال
تا بسایه نور دل گیرد قرار
مشرق انوار ختم المرسلین
آله مصباح مشکوة الهدی

روایت علی ابن ابی حمزه

از علی ابن ابی حمزه است این
در ره مکه بعز و احترام
زیر نخلی خشک حضرت جا نمود
دیدم آن حضرت سوی آن نخل دید
در تو رزق بنندگان داده قرار
نخل پر بار آمد و خرما فشاند
ما بخوردن جمله مشغول آمدیم
که نباشد هیچ چیز اندر جهان
دید اعرابی چو این امر غریب
گفت حضرت از لب معجز نما
ساحر و کاهن نمی باشیم ما
گر تو می خواهی کنم بر تو دعا
جانب خانه روی و دم زنان

گفت بودم همراه سلطان دین
روزی اندر منزلیمان شد مقام
کز حوادث بی بر و خشکیده بود
گفت ای نخل آنچه رزاق وحید
قسمت ما را از آن باری بیار
شهد قدرت در مذاق ما فشاند
طعم و بویش یافته حیران شدیم
در لطافت در نزاکت مثل آن
گفتاین باشد بسی سحری عجیب
ما نبینیم از حق بر شما
هر چه می خواهیم یابیم از خدا
تا سگی گردی و برگردی به جا
اهلست از خانه برانندت روان

گفت اعرابی ز جهل آری بلی
گشت اعرابی سگی و تک زنان
در قفایش تا بینی چون کند
شد بخانه داخل و از اهل خویش
چوب بگرفتند و راندندش ز بر
من بخدمت بازگشتم تا خبر
آمد و با دیده‌های اشکبار
رو بخاک عجز می‌مالید سخت
رحمش آمد حضرت و کردش دعا
گفت ایمان بردعا باشد تورا

لب بجنابیند حضرت شد سگی
سوی خانه گفت حضرت شو روان
من زدنبالش روان چون سایه خود
یک بیک را با تملق رفت پیش
آن سگ بدبخت را کردند در
آورم دیدم که باز آمد ز در
خاکسار و بیقرار و خوار و زار
بر امید عفو می‌نالید سخت
باز کردش صورت اول عطا
گفت آری الف الف ای مقتدا

قصه یونس خرما فروش

قصه‌ای از یونس خرما فروش
گفت با جمعی به بزم شاه دین
شاد بنشسته که شخصی از میان
مرغهای که براهیم خلیل
بود از یک جنس یا هر یک دگر
مثل آن خواهید بنمایم عیان
پس طلب فرمود حضرت چار طیر
بازو طاووس و غراب و پس حمام
نزد خود بگذاشت سرها را ولیک
ما به امرش کوفتیم اندر زمان
پس طلب فرمود هر یک را جدا
جمع گردیدند و وصل سر شدند
ربنا وصل علیسه و آله

بشنو اما جمله دل میباش و گوش
حضرت صادق امام المحسنین
عرض کرد ای عالم از سر نهان
کشت از فرمان سلطان جلیل
آن ولی مقتدا فرمود اگر
جمله‌مان گفتیم آری همزبان
ما همه بنشسته میگردیم سیر
حاضر آمد ذبح فرمود آن تمام
گفت تنهاشان بهم کوبید نیک
چارکنج خانه قسمت کردشان
ذره ذره ریشه ریشه عضوها
مرغهای با پر و بال بلند
هم بر آبا هم بر اولاد زکی

روایت ابن محسن

در کتاب خاص و عام این مروی است
دید استاد به پیش آن امام
با رخی خورشید برج امتنان
عرض بنمود ای خلیفه کردگار
وقت آن گشته که در بزم جهان
آوری در عقد این ماه آفتاب
باز سازی باب عیش و انبساط
آوری در برج این خورشوی مهی

کابن محسن کز قبیله اسدی است
جعفر صادق بتعظیم تمام
باقدی سرو سراسرستان جان
ای به عقدت بکر حکم و اقتدار
ساز سازی عشرتی بر انس و جان
واکنی بر روی خلق از نور باب
افکنی طرح نشاطی در بساط
مطلع انواری از برج شهبی

گفت حضرت با بیانی دلفروز از ره بربر بهم آوره آورد پس اشاره کرد و فرمود آن بیار گفت با آنچه در این کیسه بود گفت یونس آمد بعد از دو روز نزد او رفته خریداری کنید چون برون ز آنجا به امر شه شدیم دیدمش گفت آنچه با خود داشتم جز کنیزی را که بیمار است آن ندمم از هفتاد دینارش به کم لیکن از آنچه در این کیسه بود گفت بایع فلسی از این قدر کم پس رفیقش گفت بگشا کیسه را چونکه بگشودند بود اندر شمار ز آن عدد چیزی زیاد و کم نبود من خریدم آن کنیزک در زمان دید چون شه را نمود اول سلام گفت نام من حمیده گفت شاه که حمیده کرده در دنیا ترا بگر هستی بازگو یا ثبیه گفت چون بگری که فاسد می کنند آن حمیده گفته آری بارها هر زمان که قصد من میکرد زود میزدش بر رو طپانچه از عقب پس طلب فرمود آن سلطان دین گفت چون خورنور بخش این ماه را ز آن تولد می شود نوری مبین نام او موسی لقب کاظم بود چونکه نام کاظم آمد در قلم تحفه صلوات بیحد و حصا

میرسد برده فروشی این دو روز برده ای کو پرده بر ماه آورد کیسه ای سربسته بود و مهرداد ابتیاع آن کنیزک می شود گفت آمد بایع آن دلفروز کیسه سربسته هم با خود برید زود از آن برده فروش آگه شدیم بیع بنمودم بجا نگذاشتم قیمتش را نیز می گویم بدان گفتش نادیده او را میخرم بیش و کم هر مبلغی که می شود گر بود سودا نمی آید بهم بلکه حاصل باشد از آن مدعا آن عدد که بودی آن را خواستار قطع شد در بیع آن گفت و شنود جانب شه شادمان گشتم روان گفت شاهش بازگو از خویش نام ای حمیده باش در شکراله همچنین محموده در عقب ترا در جوابش گفت بگر آن طبیه هرچه آید دستشان بیچون و چند قصد من بنموده است آن بی حیا مرد پیری دورش از من می نمود تا که از نزدیک من رفتی عقب مظهر صدق آیه حق و یقین که از او طالع شود نور هدا بهترین خلق افلاک و زمین او شفیع جرم هر آثم بود به که ذکرش را کنم زیب رقم بر روان اصفیاء و اوصیاء

موسی بن جعفر (ع)

حضرت موسی بن جعفر بوالحسن او که رویش نور بخش انجام است بوبراهیم است کنیاتش جلی

خاصه بر نور هفتم در ز من این بیان ذکر امام هفتم است بوسماعیل است و دیگر بوعلی

کاظم و صالح دگر صابر امین
 سال بیست و هشت و صد نورش ظهور
 مدت عمرش چو شد پنجاه و پنج
 بود اندر خدمت اب بیست سال
 بودش ایام خلافت در جهان
 کرد بر فرمان هارون آن دغل
 خاتمش الملک لله وحده
 حاجب بابش محمد ابن فضل
 شاه عصرش ابن عباس عنید
 مدفنش بغداد و قبرستان آن
 منقبت بسیار و فضلش بیشمر
 هرچه آبایش کرامت داشتند
 بود او را و جز او کس را نبود
 گر شود هر مویی از عالم زبان
 شطری از آنها ولی آرم بنظم
 بعضی از آنها نویسم در کتاب
 آنچه مشهور است بین خاص و عام

باشد از القاب آن نور مبین
 کرد در عالم زهی مجلای نور
 شد ز دنیا فارغ از آسیب و رنج
 سی و پنج دیگر آن نور جمال
 قاتلش شاهک بزهر جانستان
 در رطب بدبخت هندی این عمل
 مادحش بودی حمیدی شعرگو
 بودی از این منصبش بر جمله فضل
 هادی و موسی و هرون الرشید
 بر قریشی نسبتش اندر جهان
 معجزات از حیز احصا بدر
 هر علم کز علم برافراشتند
 جز علی ابنش رضا شاه وجود
 کی کند وصفی ز اوصافش بیان
 یاری حق نصرتم بخشد بعزم
 تا نمایم از مسرت فتح باب
 از کرامتهای ذات آن امام

روایت شقیق بلخی

از شقیقی بلخی این باشد شهیر
 قادسیه چونکه شد منزل بما
 گونه گندم گون واندامش ضعیف
 چونکه دیدم شد گمانم کاین جوان
 آمده تا کل بر مردم بود
 چون به نزدیک آمدم گفت ای شقیق
 اجتناب ظن بسی باید بجان
 حق تعالی گفته دارد بس گناه
 گفت اینها و شد از چشم نهان
 از گروه صالحان و زاهدان
 از پی او هر قدر اشتافتم
 منزلی دیگر بدیدم در نماز
 باز با خود گفتم آیم نزد او
 چونکه شد فارغ ز اقوال نماز
 گفت نشنیدی ز قرآن ای شقیق
 که منم غفار بر هر توبه کار

که شدم سالی سوی کعبه مسیر
 نوجوانی خوبرویی خوش لقا
 شمله‌ای پوشیده بر جسم ظریف
 در میان ما بود از صوفیان
 جانبش رفتم که گویم زشت و بد
 ظن بدکم کن اگر هستی حقیق
 ان بعض الظن اثم را بخوان
 ظنهای بد بمردم ز اشتباه
 من بخود گفتم که باشد این جوان
 چون عیان گشتش ز من سر نهان
 هیچ اثر از او نشد دریافتم
 هست مشغول و نموده گریه ساز
 حلیت حاصل کنم ز آن گفتگو
 پیشتر ز آنکه نمایم عرض راز
 قول سبحانی اگر هستی حقیق
 کآورد ایمان کند نیکی شعار

بازاز آنجا رفت و من ماندم بجا
 زآنکه از مافی الضمیر من خبر
 باز دیگر منزلی دیدم ز چه
 مطهره افتاد از دستش بچاه
 گفت کلماتی که مضمون این بود
 گر نمایم خواهش اکل طعام
 یا الهی سیدی جز این مرا
 دیدم از آن چاه خوش جوشید آب
 پس وضو بگرفت از بهر نماز
 مشیت ریگی برگرفت و اندر آن
 پس بیاشامید از آن رفتم به پیش
 عرض کردم که ازین نعمت مرا
 تشنگی من ز سوزت وانشان
 لعل گوهر بار چون گل باز کرد
 که خداوند علی جل علا
 با خدا کن اعتقاد خود نکو
 مطهره کردم عطا که خوش بنوش
 بود شکر با سویق و آن چنان
 نیک طعم و مشکبوی و خوشگوار
 تشنگی و جوع رفت از جان من
 تا بمکه دیدمش خوش از طواف
 او ز مسجد شد برون من هم شدم
 پایبوسش را مشرف میشوند
 از یکی پرسیدم این ذوالجاه کیست
 گفت این موسی بن جعفر نام اوست
 هست از اولاد علی مرتضی
 گفتم این نبود عجایب لامحال

باز گفتم باشد از ابداالها
 می دهد این هست مردی معتبر
 آب میخواهد کشد با مطهره
 کرد سوی آسمان باری نگاه
 از تو سیرابم لب ارتشینه شود
 سیریم هست از تو یارب الانام
 نیست منمانیستش یاذوالعلا
 مطهره پر آب بگرفت آن جناب
 چار رکعت کرد و دست آورد باز
 ریخته دادش دو سه باری تکان
 از سلامی تازه کردم جان خویش
 قسمتی بخشاکه بخشیدت خدا
 ای تو بگزیده خداوند جهان
 با بصارت چشمم از اعجاز کرد
 نعمتی دائم بما کرده عطا
 باش دائم بنده اخلاص او
 نوش چون کردم شدم از عقل و هوش
 که نخوردم در جهان چیزی چو آن
 من ندیدم مثل آن در روزگار
 مدتی بودم باین حال حسن
 گشته فارغ باروان و قلب صاف
 گرد شدگردش موالی و خدم
 از ملاقات جمالش بهره مند
 هیچ کس را در جهان این جاه نیست
 دو جهان در سایه انعام اوست
 هست از احفاد نبی مصطفی
 باشد این سید یقین از آن سلال

مرغ و خفاش

این کراماتی که آمد در بیان
 ورنه هر ساعت نه بل هر لمحهای
 لیک چشم خودنمای خودپرست
 دیده خفاش طبعان هست کور
 گفت با خفاش مرغی دلفروز
 گفت چون با نور شب خو کرده ام

دوست و دشمن بود قایل به آن
 می درخشاند ولاشان لمعه ای
 کور چون خفاش از نور خوراست
 خاصه پیش طلعت آیات نور
 کز چه رو بیرون نمی آیی بروز
 ظلمت روز است بر رو پرده ام

یا رب این ظلمات را نوری فرست
نوبه فرعونیان تا کی پیام
ربنا عجل لنا آمالنا
حق خیر المرسلین و آل مطاب
پیشوا و مقتدا گرچه بسی است
علم حق باشد نشان چون از رشاد
علم حق تقوا تقی در این زمان
گردد از تقوا قبول حق عمل
یارب از تقوا بدل نوری رسان
تا شود گرم و چو موسای کلیم

موسییی را از ره طوری فرست
نوبه زن بر بام بر نام امام
از ظهور پیشوا و مقتدا
اهدنا یا ربنا صوب الصواب
در جبین کس نشان رشد نیست
خرمن هر علم گو بر باد باد
آن شقی باشد بزعم مردمان
بی قبول حق عمل بی ما حصل
بر فسرده آتش طوری فشان
داستان آرد ز موسای کظیم

موسی بن جعفر (ع) و شیر

از علی ابن ابی حمزه است این
مرکب شاه از قضا بود استری
جانب دیهی عزیمت داشت شاه
چون نظر بر شیر نرافتادمان
لیک حضرت هیچ پروایش نبود
جانب حضرت همی میرفت شیر
چون بحضرت شد برابر بهر آن
میزدی لبها بهم اما که من
لحظه ای شد رفت از ره برکنار
حضرت آمین گفت از آن حالت سه بار
چون دلم آمد به جا ز آن خوف و بیم
من همی بیمم بد از بهر شما
هم سه بار آمین شنیدم چونکه رفت
گفت حضرت آمد از بهر دعا
هم پسر بخشد به او پروردگار
من به او گفتم که خاطر جمع دار
این سخن بشنید کرد او هم دعا
بر تو و اولاد و بر اشیاع تو
هیچ درنده مسلط ناورد

که بدم در خدمت آن شاه دین
در رکابش مرکب بنده خری
ناگهان شیری عظیم آمد بر راه
خشک گشتم چون حمارم در زمان
گربه ای آن شیر پیشش می نمود
با تملق با تضرع سر بزیر
ایستاد آن بر همه خلقان امان
هوش از سر رفته بودم جان ز تن
باز جنبانید لبها ز انکسار
وز نظر شد شیر غایب برق وار
عرض کردم این بود امری عظیم
در شما بیمی ندیدم مطلقا
شیر از این راه همچون باد تفت
تا ز درد زان شود جفتش رها
هم زنش زین ورطه آید برکنار
هر دو حاجت شد روا از کردگار
که خداوند وحید ذوالعطا
هر که در عالم بود ز اتباع تو
گفتم آمین و دعا رانیست رد

توسل

یا امام السابغ ای نورت محیط
از سابغ روزگارم بود بیم

بر نجوم سبغهای نور بسیط
جان ودل افتاده درخونی عظیم

چون از این آمین شدم مژده نیوش
شد یقینم کان سباع کند چنگ
یا میانشان جیفه‌ای انداختن
ای به تسخیرت سباع تیز چنگ
در لقب گر صابری و کاظمی
آن یکی کن غرق نیل اضطرار
ای که آتش بر تو و احباب تو
در دو عالم سرد باشد چون خلیل

کردم از پیمان‌ه امید نوش
میتوان از راه راندنشان به سنگ
از میان‌ه با سلامت تاختن
ای به زنجیرت طباع خو پلنگ
لیک موسائی بفرعون سامری
آندگررا حرق نار اعتبار
شیعیان و اولیا اصحاب تو
بو براهیمی درین حال جلیل

حضرت صادق (ع) و عبدالله

هست مروی اینکه بعد از شاه دین
بود جمعی را گمان که پیشوا
حضرت کاظم امین صادق او
آن تولا چیست غیر از کظم غیظ
امر فرمودند هی‌نرم آورید
تا کشد نمرود نفس مدعی
پس بفرمودند عبدالله را
چون تمامی سوخت آن هی‌نرم امام
گشت با اصحاب مشغول سخن
پس چو ابراهیم از آن آتش سلیم
رو به عبدالله کرد و گفت اگر
خیز و پایی اندر این آتش گذار
رنگ عبدالله گشت و شد خجل

حضرت صادق امام العالمین
هست عبدالله بر خلق خدا
کز تولایش بود مؤمن نکو
آن تولا نیست غیر از کظم غیظ
هی‌نرم آوردند گفت آتش زیند
آتشی فروخته شد دوزخی
حاضر آوردند در آن ماجرا
چون خلیل الله کرد آنجا مقام
ساعتی بگذشت و دیدند انجمن
شد برون مسرور موسای کظیم
بر امامت باشدت در دل خطر
ورنه این سودای خام از سر برآر
رفت از آن مجلس پشیمان منفعل

روایت هشام بن سالم در امامت

از هشام سالم ابن مروی بود
گفت بعد از رحلت سلطان دین
ظن بعضی اینکه عبدالله امام
چونکه از اولاد اکبر بود او
عاقبت با مؤمن الطاق اتفاق
نزد او رفتیم سائل آمدیم
گفت باشد پنج درهم در دو دست
شد بما معلوم کون بود امام
گریه سرکردیم از سوز جگر
ظلمت جهل سائل از کجا

در خلاصه و کشف غمه هم سند
حضرت جعفر امام صادقین
هست بعد از آن امام اندر مهمام
من در این فکرت بسی رفتم فرو
روی بنمودیم او را در وثاق
از زکات زر از او سائل شدیم
از صدش گفتیم گفتا نیمه ایست
شد به وادی تحیرمان مقام
کز کجا یابیم آن نور بصر
می‌شود روشن بما و احیرتا

گاه زیدیه به خاطر میرسید
 گاه جبریه می آمد در نظر
 اندرین دریای فکرت غوطه ور
 کرد اشاره باید بیضا نما
 با رفیقم گفتم ای مؤمن بین
 که من و تو هر دو گر با هم رویم
 ز آنکه جاسوسان نهان دارد براه
 شیعیان او که را دانند امام
 پس همان بهتر که من تنها روم
 تو مرفه باشی و سالم بجای
 پس روان گشتم پی آن نور جان
 خادمی بر دم درون خانه باز
 این کلامم دفع کرد ازدل شبه
 نه بود میلت سوی اهل قدر
 عرض کردم ای ز رویت چشم ما
 والدت خود رفت از این دار فنا
 عرض کردم کیست بعد از او امام
 گفت اگر خواهد خدای رهنما
 گفتم عبداللّه را اندیشه ایست
 باز کردم عرض پس هادی ما
 باز فرمود از خدا خواهد تو را
 گفتم آن هادی توئی جانم فدا
 گفتم آیا بر تو کس باشد امام
 هیبتی و عظمتی دیدم چنان
 عرض کردم هست رخصت بر سوال
 لیک پنهان دار سر ما پیش
 پس از آن دریای موج عمیق
 دیدمش بحری است از هر باب در
 عرض کردم شیعیان حیران و زار
 رخصتم باشد کنم اخبارشان
 گفت آری لیک بر شرط خفا
 عهد بستانی در اخفای سخن
 پس ز خدمت شادمان بیرون شدم
 گفتمش چونی چه در پیشست بود
 آن وقایع نقل کردم پیش آن

گاه در دل معزلیه می خلید
 گه خوارج در تفکر جلوه گر
 ناگهان از دور ما را یک پسر
 که نهان پیش من آ پیش من آ
 از اشاره این پسر دانم یقین
 هر دو را می باشد از منصور بیم
 تا بداند بعد صادق کیست شاه
 از که میجویند مقصود و مرام
 کز مخالف آنچه آید بر سرم
 من مفوض کردم امرم با خدای
 تا رسیدم بر در خانه نهان
 از سلام شه چو گشتم سرفراز
 لا الی الزیدیه لامعتله
 نه خوارج نیست اینها معتبر
 منجلی و با سنا و با ضیا
 گفت ای هشام بن سالم بلی
 هادی گم کرده راهان در انام
 بر تو بنماید امام و پیشوا
 گفت اراده او بترک بندگی است
 کیست در عالم سوی راه هدا
 رهنمائی می کند سوی هدا
 گفت این من خود نمی گویم تو را
 گفت نه اما ز جاه و احترام
 کز جناب صادق می شد عیان
 گفت رخصت باشدت در هر سوال
 که بود بیم خطر میدار گوش
 از مسائل مشکله گشت حقیق
 آب در امواج در اجباب در
 همچو ماهی کافتد ازیم برکنار
 بشکفتد تا غنچه گلزارشان
 هر که را بینی بر او نور وفا
 بعد از آنش رو نمائی سوی من
 بر سر ره مؤمن الطاق آمدم
 گفت راه اهتدا سوی احد
 پس شدم مژده رسان شیعیان

فوج فوج اندر خفا اندر خفا
فیض یاب از اقتدایش می شدند

می رسیدندی بخدمت شاه را
راه پیمای از هدایش می شدند

سؤال اسحق بن جعفر از امام هفتم

گفت اسحق بن جعفر ز آن جناب
که بود مؤمن بخیل و ترسناک
عرض کردم خائن و کاذب بود
کرد از جدم روایت باب علم
که صفات مؤمنان نبود دروغ

کردم از مؤمن سؤالی زین دو باب
گفت آری در جواب آن نور پاک
گفت لا آن مامن سرصمد
والدم آن فاتح ابواب علم
نه خیانت کاین دو را نبود فروغ

وصایای امام هفتم

از وصایای جناب کاظم است
هرکه آید گویدت از گوش راست
وانگهی از گوش چپ عذر آورد
که بسی نفع است حاصل ز آن تو را
از نصایح گوش فرما ز آن جناب
هست مغبون ز آنکه میاید فزود
هست مشهور اینکه آن نور هدا
گفت باشد با خدا خویشی تو را
یا که نیکهها بسی بنموده ای
که نباشد بیمت از مردن بجان
شاه فرمودش اگر اینهاست نیست
وز حق اهلاک ابد جوئی بجان

هرکه گیرد گوش فارغ از غم است
فحش و لایعنی که پیشت ناسزاست
عذر او بپذیر و هل تا بگذرد
گر قبول افتد تو را این مدعا
هرکه او را شد دو روز از یک حساب
بر محاسن هر زمان از علم وجود
دید شخصی مرگ خواهد از خدا
تا ز مرگت قرب یابی از خدا
وز بدیها جان و تن آسوده ای
عرض کرد ای شاه نه این و نه آن
پس چرا بیزاریت از زندگیست
توبه کن زین آرزو جان و ارهان

توسل

این مناجات از شکایت جان و دل
یا الهی یا الهی یا اله
گرچه هر ساعت مرا ساعت بود
هر زمان از هر طرف فاش و نهان
دوستی گویا ز عالم گشته نیست
ربنا اکشف عنا سوء العذاب
دوستی و دشمنی یکسو نهیم
بگذریم از حب دنیای دنی
شکرکز لطف و عنایات شهی
حب فی الله است حبیم با عباد

وارهانند مرمرا زین آب و گل
از شکایت می برم بر تو پناه
ظاهر احوال قیامت می شود
تیر باران می شود بر قلب و جان
یا که با من دوستان را دشمنی است
تا خطا را باز یابیم از صواب
سوی درگاه حبیبت رونهیم
روی دلها سوی مولای علی
یافتم از حب و بغضم آگهی
بغض فی الله است اگر دارم عناد

حب و بغضم هر دو چون یکسان بود
از اضافه وز تعلق حب شاه
احمدالله علیه الائه
گرچه از حمدش زبان قاصر بود

نور حب الله بدل تابان بود
دور باشدکان دو باشد سد راه
اشکرالله علیه نعمائه
گرچه از شکرش بیان کاسر بود

بیان شهادت امام هفتم

این بیان شرح شهادت می کند
حاسدان هستند در عالم مدام
هرکه را بینند باشد نعمتی
سعی دارند از پی افساد آن
نی ندانستم نباشد دینشان
حضرت صادق که صدق اولیاش
حالت حاسد کند زینسان بیان
از حسد فرزند آدم می فتد
نه نجاتی هست او را زین میان
حاسدان حضرت شاه کظیم
نزد هارون الرشید باضلال
که ز اقطار جهان خمس و زکات
سر بسر او را خلیفه یافتند
این زمان دیهی خریده سربیه نام
باشدش قصد خروج و معرکه
اوفتاد اندر دلش خوفی عظیم
بود اندر فکر دفع آن امام
آتش شد شعله ور در جان او
ابن خود را از برای تربیت
دید چون یحیی بن خالد برمکی
که وزارت بعد هارون لا محال
کرد راهی در مدینه قاصدی
از علی ابن سماعیل آنکه بود
کرد خواهش تا بیغداد آید او
بوکه بسپارد به او هارون پسر
وعده ها بسیار بنمودش بمال
چون علی آن وعده احسان شنید
پس پیامد بر وداع عم خویش
گفت با او کای برادرزاده گوی

از امام هفتم آن نور احد
از شراب تلخکامی تلخکام
از حسد بر جان رسدشان زحمتی
در زوال آن بدین کوشند و جان
ز آنکه می باشد حسد آئینشان
هست در عالم چون نور صبح فاش
گوش بگشا این معانی را بدان
در هلاک و نعمت حسرت ابد
نه در توبه شود بازش به جان
چون بر آن مولا حسدشان شد عظیم
عرض بنمودند از آن ذوالجلال
میرسد بر حضرتش از هر جهات
وز اطاعات نهان رو تافتند
در بهاسی الف در هم شد تمام
تا بیندازد تو رادر مهلکه
خوف فرعون ز موسای کلیم
تا چسان آن کار را سازد تمام
وز دگر دم شد فزون طغیان او
ابن جعفر با سپرد آن بد نیت
این عمل را گفت با خود بیشکی
منتقل گردد بجعفر بالمآل
گشت طالب برلقای مقتدی
ابن جعفر شاه اقلیم وجود
تا مگر این عقده را بگشاید او
تا وزارت بهر او ماند مگر
از کمال ثروت و جاه و جلال
عازم بغداد شد نزد رشید
حضرتش از مهر بنشانید پیش
عازم بغداد هستی از چه روی

گفت دارم قرض بسیار ای امام
ساز رفتن کرده وراضی نگشت
گفت حضرت گرچه جدی بر سفر
وز خدا کن خوف و اولاد مرا
کیسه‌ای دادش سه صد دینار زر
زین سفر فسخ اراده کن مرو
چار الف از درهمش بار دگر
گوش ننمود و ز حضرت شد روان
کاین نماید سعی اندر خون من
عرض بنمودند کای جانها فدات
از چه زینسانش عطاها میکنی
نیک فرموده که هرکس خویش را
و آن به قطعش سعی بنماید خدا
من چنین کردم صله او را که او
پس به بغداد آمد آن بیدادگر
اولین حرفی که هارون الرشید
بود استخبار موسای کظیم
اولین حرف است از آن بد بیان
شرق تا غرب جهان خمس و زکات
سوی او آرند از جان بنده‌اند

گفت حضرت میدهم آنها تمام
چونکه ابرام وی از حد درگذشت
باری از افساد کردن در گذر
از یتیمشان میفکن در بلا
چون روانه گشت فرمودش دگر
لیک بد بی فایده گفت و شنو
داد و مننش کرد باز از آن سفر
گفت با اصحاب آن شاه جهان
چون شنیدند این بیان آن انجمن
چون یقین داری که بنماید جفات
گفت حضرت ز آنکه جد من نبی
از ره خویشی کند وصل و عطا
قطع میسازد از او عیش و بقا
چون کند قطع شود اهلاک او
برد یحیایش بر آن بد سیر
کرد استفسار از آن بیس العینید
همچو فرعون حال موسای کلیم
که نبوده دو خلیفه یک زمان
پیشکشها هدیه‌ها از هر جهات
پایه مالش شده جایی بلند

نظام علیشاه

گر بر او چندی بدینسان بگذرد
بر امامت خلقش اقرار آورند
گفت پس هارون غدار عدو
خازنش آورد و انعامش نمود
چون بخانه رفت از نزد رشید
خوش مکافات عمل حاصل شدش
شد گرفتار خنق جان ستان
جان و ایمان داد و بستد مشیت زر
گشت پس هارون مخوف از آن جناب
جوش زد دیگ حسد در سینه‌اش
اهل دنیا چونکه دینشان زر بود
هرکجا بدهندشان از زر سراغ
آن سنگ بیدین غدار عدو

رشته تدبیرت از کف بگسلد
وز خلافت در تو انکار آورند
که دویست الف از دراهم بهر او
نقد ایمانش به مشتی زر ربود
حلق نحسش را ورم آمد پدید
آتشی قطع رحم بر جان زدش
نارنیران شد مقرش جاودان
منتفع ناگشته شد سوی سقر
همچنانکه خائن از روز حساب
شعله ور شد کینه دیرینه‌اش
بلکه اندر کیششان داور بود
لاله‌سان اندر پیش سوزند داغ
از حسد افتاد اندر تک و پو

از پی اطفاء نوراللّه شد هر «دمی» فکری و تدبیری نمود آخر آن بیدین غدار عنود پس نوشت آن بدسگال دیوسار که همه سادات و اشراف انام تا بر اولادش همه بایع شوند پس قدم برداشت آن گم کرده راه آری آری کعبه رفتن این بود شد چو وارد در مدینه آن غبی از ره مکر و حیل بعد از سلام حضرت موسی بن جعفرگرچه هست لیک ترسم فتنه‌ای برپا کند باشدش قصد خروج و معرکه ترسم آخر خونها جاری شود «من صلاح امت دانم چنین» خواهم از تو رخصت ای جان جهان تا که امت سالم از فتنه شوند چون برون آمد ز روضه آن لعین گفت با فضل ربیع بد نهاد و آن سیه رو ابتر خذلان نهاد داخل روضه شدند آن اشقیا بس دلیرانه بروضه ریختند پس گرفتند آن لعینان شاه را کش کشان بردند نزد آن لعین ناسزا گفتا به آن حضرت بسی گر نبودی کظم غیظش پای بست گر نبودی پای سربازان میان که نماندی ز آدم و عالم اثر هودجی پس داد ترتیب آن لعین تا برند آن سر مخزون خدا ساز ماتم در زمانه ساز شد آنچنان شوری به بوم و برفتاد گریه و زاری و ماتم در گرفت و اماما از تمام انس و جان شیر حق را بست زنجیر کرد

دین و دل در باخته گمراه شد هر دم از حیل به رخ بابی گشود رفتن کعبه بهانه خود نمود نامه‌ها بر اهل هر شهر و دیار حاضر مکه شوند از خاص و عام بر خلاف امر حق تابع شوند سوی کعبه با هزاران بغض شاه زر پرستان را چنین آئین بود رفت اندر روضه خاص نبی عرض بنموده‌ای طفیلت خاص و عام متکی تخت خلافت از السنت در میان امتت غوغا کند معرکه برپا کند بس مهلکه شر این فتنه مرا طاری شود که شود گوشه نشین شاه مبین که کنم محبوس شاه انس و جان در مه‌اد امن و ایمان بغنوند بادلی پر از عناد و کبر و کین تا کند حاضر شه ملک رشاد برد با خود صد نفر ز اهل فساد نزر سول و نزر خدا شرم و حیا خاک غم بر فرق عالم بیختند در نماز از روضه خیرالوری و آن پلید بیحیا از کبر و کین کاحتمالش غیر او نارد کسی چشم بایست از همه عالم بیست نیل قهاری خروشیدی چنان آتش از غیرت زدی در خشک و تر از ره مکر و حیل وز بغض و کین سوی بصره با هزاران ابتلا دست بیرحمی سوی شه باز شد کش ز دلها شور محشر شد زیاد شورش محشر به عالم در گرفت برفلک شد با همه آه و فغان جان عالم را ز غم دلگیر کرد

آری آری جان عالم جسم اوست
پس به هودج بر نشانند آن شاه را
چون به هودج بر شد آن فخر بشر
چون به محمل کرد شاه دین نشست
گشت پنهان آفتاب خاوری
این همه از حب دنیا شد پدید
وارهان از این خطر ما را همه
پس به امر آن پلید بد سیر
بهر اسـتحفاظ آن کنز خفا
چون به بصره آمدند از ره فرود
پس سپردند آن محیط علم را
و آن لعین گفتا که در زندان برند
پس برویش بابها را سد نمود
برد سالی اندر آن زندان بسر
کای خداوند علی ذوالکرم
این زمان لطف تو اش پیراسته
خالی از اغیار چون شد جمع من
این زمان شمع تو را پروانه ام
بلکه زندان عین گلزارم بود
چونکه در زندان نباشد غیر یار
گوشه زندان مرا به از قصور
نه زندان شکوه دارم نی گله
این نه زندان جنت وصل دلست
این نه زندان جنت قریم بود
این نه زندان گلشن کوی نگار
آبشارش اشک عشاق آمده
چون از این زندان بر آمد کام من
دیگرم با اهل دنیا کار نیست
شکر این نعمت چسان گویم به جان
شیر را از سلسله نی ننگ و عار
شیر شه را کی توان نخجیر کرد
من نیم زندانی فرعونیان
آنچه از یارم رسد گردن نهم
سلسله از شیر و شیر از شه بود
هرکه از این سلسله آگاه نیست

بلکه جان جان آدم جسم اوست
دست و پا بسته بزنجیر جفا
هودج افلاک شد زیر وزیر
بختی چرخ از غمش درهم شکست
ای دریغا دست و تیغ حیدری
الامان زین فتنه ای شاه شهید
دار ایمن جانمان از همه مه
سوی بصره شاه دین شد رهسپر
نامزد شد جمععی از آن اشقیاء
نزد عیسا برمکی رفتند زود
نزد آن مردود مطرود دغا
شاه دین را با همه زنجیر و بند
باب خذلان خدا برخود گشود
غیر شکرش بر زبان نامد دگر
خلوتی را که ز تو خواهان بدم
از حضـور حضرتت آراسته
نیست جز نور حضورت شمع من
زین جفا و جورها پروانه ام
خواهش یار وفادارم بود
باکسی ز اغیار یارم نیست کار
سلسله باشد مرا گیسوی حور
زینت آمد بهر شیران سلسله
که از آن آرام جانم حاصلست
که از آن دردم بدرمان میرسد
سبز و نضار از فروغ روی یار
لاله زارش روی مشتاق آمده
گشت حاصل آنچه بد انجام من
از جفاشان بردل و جان باریست
که شدم فارغ زرنج این و آن
بلکه باشد زیورش ای هوشیار
ور شود هم کی توان زنجیر کرد
من نیم زنجیری هارونیان
گر همه زنجیر و گر دیهم هم
داند این معنی کسی کا آگه بود
سوی دربار شه او را راه نیست

هرکه از این سلسله دوری گزید
حلقه‌های سلسله بنگر چسان
حلقه‌ها چون متصل آمد بهم
حلقه‌های سلسله مردان راه
همچنانکه از بزرگان ثقات
سالکان را بین بدرگاه آمده
گر تو هستی سالک راه خدا
دست و د در دامن این حلقه زن
چنگ زن در حلقه عشاق حق
تا نکوبی حلقه در را بجان
تا نگردي حلقه کوب باب دل
من قرع باباً ولج رو بین
این ره و رسم وفاداران بود
چون نجوئی ره چسان منزل رسی
راه حق باشد خطرناک ای رفیق
چون صراط آمد ادق از سیف و مو
رهنماگر نبودت مرد خدا
خیز و گیر از رهنما شمعی بدست
رهنما «کبود» امام روزگار
ای خلیلی قصه کوتاه کن هله
که شود هارون بیدین باخبر
ای دریغا آن پلید ابن پلید
ای دریغا ذکر آن زندان مرا
ای دریغا آن لعین بد سیر
از حضور شاه چون بیرون روم
ای دریغا شرح ظلمش چون کنم
چون کمر بست آن لعین نابکار
نامه‌ها بنوشت بر عیسی روان
لیک عیسی را نشد جرأت تمام
عاقبت بنوشت بر هارون جواب
که زمان حبس آن حضرت بسی
جز عبادت یار زندانش ندید
نه از او نقل خلافت آشکار
نه زندانش ملالی هم عنان
شکوه‌ای نه از تو در دل دارد او

نارنیران را بجان خود خرید
متصل گشته بهم چون جسم و جان
سلسله خواندند او را اهل دم
که از ایشان اهل ره را انتباه
آمده این فرد مسطور روات
جمله پشاپشت همراه آمده
هان مشو از سلسله یکدم جدا
دائماً بر باب او شو حلقه زن
تا که ره یابی سوی مشتاق حق
کی «گشاید» بر رخت باب جنان
کی برویت واشود ابواب دل
از گلستان ولج گله‌ها بچین
هرکه شد رهرو وفاداران بود
تا نکوبی در کجا داخل شوی
باشد اندر ره بسی دزد طریق
کی توان بی رهنما رفتن بگو
کی توانی رفتن این راه خفا
تا که ره را بینی از بالا و پست
قطب عالم چرخ هستی را مدار
هان مگو دیگر ز شیرو سلسله
آتش حقدش زند در جان شرر
شد مگر آگه از این گفت و شنید
خوشتر است از ملک ارضین و سما
خواهد از خلوت مرا آرد بدر
نام شه بگذارم از هارون برم
هم مگر خود دیده را جیحون کنم
بهر قتل آن ولی کرد گار
تا کند مسموم شاه انس و جان
که نماید بر چنین امری قیام
شرح حالی ز آن شه مالک رقاب
گشت طولانی و ز آن سرور کسی
«دائماً با حق بدش» گفت و شنید
نه از او نقل خلافت آشکار
نه ز زنجیرش کلالی توأمان
کی من و تو را بخاطر آرد او

این من و تو از من و تو ظاهر است
قتل اوکی در خور چون من بود
کس در این دوران پر ظلم و فساد
چونکه هست از ولد خیرالمرسلین
ترسم از شیر خدا شاه دلیر
هرکه را خواهی فرست ای کینه خو
چونکه برهارون جواب او رسید
کس فرستاد آن لعین کینه خو
و آن شقی شه را باشقائی سپرد
پس سپردند آن خزینه علم را
و آن لعین دردم بزندانش نمود
مدتی در حبس او می بود شاه
هم نکرد او جرأت قتل امام
چون که هارون دید که فضل ربیع
نامزد شد بهر این خدمت دگر
مدتی در حبس او هم برد سر
باری آن مغضوب مردود اله
لیک کامش ز آن جفا حاصل نشد
چون از او هم برنیامد کام او
گفت پس هارون که فضل برمکی
چونکه اندر خدمتم تأخیر کرد
من از او بیزارم ای قوم و شما
هرکه بگزینند خلاف رای من
قوم شومش نیز با او همزبان
چونکه یحیا را رسانند این خبر
داخل دارالخلافه شد روان
از ره غیرتعارف آمد او
از پی هارون روان شد باشتاب
پس نهانی سر بگوشش بردوگفت
کز پسرگرسد خلافت آشکار
گر به تقصیرش نگیری ای امیر
امر بس مشکل بسی آسان گرفت
گفت پس هارون که از یحیا و فضل
قوم او نیز این سخن گویان شدند
کآنکه با تو دوست آن ما را نکو

ذات پاکش از من و تو ظاهر است
ز آنکه او فارغ ز ما و من بود
این چنین زنداننی نارد بیاد
من نیارم جرأت امری چنین
دیگر از تو اختیار است ای امیر
تا نمایم شاه را تسلیم او
خوف ورعبی در دلش آمد پدید
تا که عیسی بسپرد شه را بدو
که ز بصره جانب بغداد برد
نزد فضل ابن ربیع یحیا
باب غم بر روی احبابش گشود
مستتیر از عکس رویش مهر و ماه
زانکه کاری بس بزرگ است ای همام
هم نشد باعث بر آن فعل شنیع
فضل یحیی برمکی آن خیره سر
راه تسلیم و رضا را پی سپر
زهر قهبری ریخت اندر کام شاه
«حاصل ازوی آرزوی دل نشد»
خدمت ناکرده شد انجام او
گوئیا می باشدش در دل شکی
بایدش از قول حق تکفیر کرد
شاهدم باشید در روز جزا
باد بر او لعن حق ذوالمنن
گشته وزلعنش همه رطب اللسان
شد سراسیمه ز جابی پا و سر
غیر راه ره روان را شد روان
آری از غیر تعارف آمد او
در کمال خوف و بیم و اضطراب
از ضمیرش گرد این آمده برفت
از پدر نخل امید آید به بار
آنچه فرمائی بجا آرم دلیر
بهر دنیا جای در نیران گرفت
من شدم راضی بر ایشان باد فضل
بر رضا جوئی او پویان شدند
و آنکه با تو دشمن آن ما را عدو

شاد و خرم گشت پس یحیا روان
بر رضا جوئی هارون زد قدم
چيست دانی خدمتش قتل امام
بنگر ای رهرو بکار خود دمی
ساعتی فکری «بحال» خویش کن
اندر آ در بحر عرفان ای پسر
آینه انصاف «در» پیشت بنه
دین باطل گر بود اینش ثبات
با وجود آنکه مایل از حق اند
گر تو بودی این چنین ثابت براه
گوش معنی سنج جان را باز کن
زین مقام است آنکه شاه اولیا
کای به جانان سر «زجان» بسپردگان
شد به آن نزدیک که ده از شما
زانکه بر ایشان بود مطلب سجال
با وجود این به امرش مؤتمر
گر شما را گویم ای یاران به جد
عذرها گوئید بدتر از گناه
بوالعجب این کاهل بیعت آمدید
ور معاویه کند امر جدال
امر او را ازدل و جان بشنوند
رهرو این وصف حال خویش بین
تو نپنداری که آن قول و بیان
بل ز بام کبریا هر دم ندا
دائم از حق این خطابت میرسد
این سخن نی بهر سابق آمده
این حق و باطل کنون در خود ببین
آن معاویه که باشد نفس دون
گر کند امرت به شر و معصیت
ور کند حقت خلاف نفس امر
کاختیاری نیست اندر دست ما
علم حق را حجت جبرت کنی
نیک و بد هر دو گر از حق آمدی
شتم و لعن دشمنان باری چراست
خود بده انصاف ای مرد رشید

زد ز جان دامان خدمت بر میان
بر رضا جوئی بیچون زد قلم
لعن حق بر او الی یوم القیام
واقف دم باش اگر ز اهل دمی
یاد از میثاق و عهد خویش کن
اندکی در حال خود میکن نظر
امتیاز حق و باطل را بده
دین حق باشد چگونه باثقات
بین چسان بر ادعاشان صادقند
کی شدی سد رخت این اشتباه
بیعت و بدعت ز هم ممتاز کن
در عتاب آمد به اصحاب ولا
وی بعهد خود وفا ناکردگان
بدهم و گیرم یکی ز اهل شقا
که خلیفه شان بود ضال و مضل
گشته وز نهیش تمامی مترجر
باید اندر جنگ دشمن شد معد
گرچه خود عذر آمده برتر گناه
برکراماتم همه واقف شدید
بر مثالش دردم آرنند امثال
بی محابا تیغ کین بر حق کشند
گر بود در قلب تو نور یقین
خاص آن عهد آمد و آن رهروان
در جدال نفس می آید تو را
در جهاد نفس امرت می کند
بلکه خاص سابق و لاحق شده
گر تو را گوشه است در معنی رهین
لشکرش آن جند جهل ذوفنون
در رهش پویان شوی طایر صفت
معتذر گردی براه جبرگیر
نیک و بد را واقف آمد چون خدا
تا از آن اثبت بر امرت کنی
پس چرا شد این سعید و آن شقی
گر بود جبر آنچه می آید بجاست
فعل بد از حق چسان آید پدید

گر نبودی اختیار ای نور عین
باری ای رهروز غفلت ساده شو
دشمنان را ره مده در خانه ات
چون تولا در تبرا آمده
از تولا حاصل آور کام جان
خاصه از یحیای خالد برمکی
که روان آن بیحیا برداشت گام
وارد بغداد شد یحیا دگر
پس طلب کرد آن لعین بدخصال
گفت می خواهم مرا یاری کنی
تا که کار شه به انجام آوری
که خلیفه گردد از تو خوش رضا
پس بزهر آلود چندی از رطب
و آن رطبها را فرستاد آن لعین
«خادمی» را گفت کاصرارش نما
چونکه خادم آن رطبها را زکین
شه چواندر آن رطبها بنگرید
عرض حالی با علی ذوالجلال
کای جمالت شمع بزم افروز جان
پیش از این گر زین غذا می خورد می
لیکن از دنیا دلم سیر آمده
خواهم این خرقه بیندازم ز سر
سوی جنات وصال آیم زجان
این رطب گرچه بدل نیشش بود
لیک نیش او بدل نیش آمده
آمد ازوی مژده وصل حییب
ای طیبب درد بییدرمان من
چون صلاهی ارجعی دادی مرا
جانفشان کردم کنون در راه تو
کاین ره عشاق سرباز آمده
پس دودانه ز آن رطب را شاه دین
آهش از ظلم و جفای اشقیای
نالهاش از شوق دیدار لقا
چون بکام شاه آمد زهرکین
ای دریغ لال بادم این زبان

امر ونهی شه نمی بد فرض عین
بر جدال دشمنان آماده شو
تا بگیری رونقی کاشانه ات
نخل ایمان ز این دو بار آور شده
وز تبرا شو کنون رطب اللسان
ک زنفاقش بود دل بحر شکی
سوی بغداد از پی قتل امام
بهر قتل سید آن فخر بشر
سندی ابن شاهک آن مردودضال
انلکی بامن وفاداری کنی
شربت زهریش در کام آوری
در جزا از این عمل یابی جزا
داد آنها را به آن مغضوب رب
بهر افطاری آن شاه مبین
تادهد نخل مرادم را نما
بر زمین بنهاد نزد شاه دین
واندرونشان از جفا پر زهر دید
از زبان دل بگفتا بی مقال
وی جلالت برق خرمن سوز آن
در هلاکت نفس خود آوردمی
کعبه کویت عنان گیر آمده
تا شوم در راه وصلت پی سپر
یابم از وصلت حیات جاودان
در درون زهر جفا کیشش بود
نوش او بر نیش روپوش آمده
تانیاید دردکی آید طیبب
ای فدایت جان من جانان من
آمد از آن چشم جان را انجلا
تا بیند هرکه او آگاه تو
هرکه سر در باخت سرباز آمده
در دهان بنهاد با آه و انین
هر زمان بر خاندان اصفیا
بارالهاکمی شود ما را عطا
خورد بر هم سر بسر ارکان دین
تا نگویم شرح رنجوری آن

گر بگویم خامه را کی آن توان
خامه گر خواهد که شرح آن کند
گر مفصل خواهی این احوال را

تا کند «شرحی ز مظلومی آن»
نامه جا اندر یم عمان کند
در کتب بنگر بیان حال را

روایت مسیب

از مسیب خادم فخر البشر
کاین چنین گفت آن شهید اشقیا
کرده زهر ابتلا در کام من
گشته از قتل منش حاصل مراد
میروم امشب مدینه مصطفی
تا که بسپارم بفرزندانم علی
گفتم ای جان جهان را جان جان
چون روی با این همه زنجیر و بست
آنکه بگشوده است باب علمها
قادر است بر آنکه ما را در دمی
کس نباشد آگه از احوال ما
عرض کردم ای فدایت جان من
پس بفرمود آن ولی ذوالجلال
چون نگه کردم نبند بر جای خویش
لمحه ای چون گشت برجایش مکین
پس بفرمود آن کلید هر طلسم
باشم و فارغ از این ظلمانیان
از علاماتش اگر خواهی نشان
چون ز آبم کام جان شیرین شود
روز اول سرخ کردم بس شدید
پس روان کردم بجنات وصال
اندر آن حالت سخن با من مگوی
اندر آن حالت ندانم چون شدم
چونکه دید آشفته عالم آن جناب
که مخور غم بعد من فرزند من
جانشین است از خداوند علی
دست حب در دامن آن شاه زن
دست او دست من آمد بیگمان
هست سندی را گمان کان بدخصال
که کند مس شیر حق را دست سگ

هست مروی این حدیث معتبر
سندی شاهک لعین بیحیا
گرچه ز آن خالی نباشد جام من
در جهان یارب که کام او مباد
میشوم در مصر جان برقع گشا
علم اسرار ولایت مخفی
بسته درها و نشسته حارسان
گفت حضرت در یقینت ضعف هست
ز اولین و آخرین بر روی ما
خوش برد آنجا و باز آرد همی
کار ما را کس نداند جز خدا
کن دعا ثابت بود ایمان من
دار یارب ثابتش در کل حال
غیر زنجیرش نبند هیچم به پیش
دیدم و برپاش بند آهنین
که سه رز دیگر اندر قید جسم
برزنم خیمه به ملک لامکان
گوش جان بگشای تا سازم بیان
جسم پاکم آن زمان رنگین شود
روز دویم زرد و پس سیم سفید
سر خوش و مستانه با صد وجد و حال
جز حضور حضرت جانان مجوی
این قدر دانم ز خود بیرون شدم
گوهرافشان شد از این در خوشاب
آن رضای حق علی بوالحسن
نیک حال آنکه علی را شد ولی
آنچه او گوید ز من دان بی سخن
دست من دست خدای غیب دان
خود کند تغسیم ولیکن محال
گرچه او قلابی است و من محک

گرگشائی چشم جان بینی عیان
پس جوانی گشت مرئی در نظر
نور احمد از جمالش مشتهر
اشبه مردم بحضرت بود او
در کنار پادشاه محتشم
خواستم پرسم از آن مولا که کیست
من نگفتم دم مزن از بیش و کم
ملفت شد پس به آن جان جهان
از وداع جسم و جان گویم چسان
جسمشان چون جان و جانشان جان جان
چون نمود او را وداع آخرین
مرغ روحش سوی جنات وصال
کعبه یارش عنان دل گرفت
آفتاب سمرمدی شد در نقاب
عکس او تابد بر طوری دگر
رب ارنی گفت اگر موسی عیان
گر در آنجا سوخت آن طور عظیم
گر در آنجا برقع افکن شد جمال
آینه حسن ازل در جیب شد
اندرون خانه من حیران و زار
که به عالم شد عیان شور نشور
اهل بغداد از صغیر و از کبیر
گنج جویان رو بویرانه شدند
از زمین شد بر فلک شور و فغان
پس بهمراهیش جوشان آمدند
از درون دوستان غرق خون
بسکه از دلها ز غم خوناب شد
چونکه هارون آن لعین بد نژاد
کس فرستاد آن لعین بیحیا
که کند تغسیل و تکفین امام
و آن سگ بیدین برای غسل شاه
اهل دنیا چونکه گولند و پکر
بدگمانشان اینکه سندی لعین
پس چنین گوید مسیب همچنان
دیدم آن سلطان تخت ارتضا

کی دهد غسل عیان اندر نهان
رویش از خورشید و مه تابنده تر
سر حیدر در جلالش مستتر
از جمالش گشته ساطع نور هو
بد نشسته با همه رنج و الم
بانگ زد حضرت که جای خود بایست
اندر این حالت نه از لا نه نعم
ای دریغا از وداع جسم و جان
که در آن جا می ننگجد جسم و جان
خود ز جانان کی توان دادن نشان
بادل غم پرور و جان حزین
پرفشان گردید با صد وجد و حال
بیخودانسه راه آن منزل گرفت
شد به پرده آن نقاب آفتاب
«وز» دگر طوری برآمد جلوه گر
لن ترانی گفت این موسی نهان
اندر اینجا سوخت دلهای قویم
اندر اینجا شد به پرده ذوالجلال
ای دریغا آشکارا غیب شد
بودم استاده غمین و سوگووار
آن چنانکه گوئیا شد نفخ صور
بر سر وسینه زنان برنا و پیر
تا در آن دارالجفا جمع آمدند
شور محشرگشت در عالم عیان
تا لب دجله خروشان آمدند
دجله دجله جوی خون آمد برون
خاک بغداد از خجالت آب شد
آمد از قتل شهش حاصل مراد
نزد سندی آن رئیس الاشقیاء
از ره مکر و حیل آن گول عام
شد مصمم غافل از سراله
فرق ناکرده علی را از عمر
میکنند تغسیل آن شاه مبین
که بیان فرمود شاه انس و جان
بوالحسن آن ضامن عهد بلا

خود بدی مشغول غسل شاه جان چونکه شد فارغ ز کفن و دفن باب کای مسیب راز پنهانی شنو گرز وحدت رمز میخواهی عیان شک و ریوی ناوری در قلب خویش حجبت اللهم بخلق عالمین کوس سلطانی ز نم بر بام جان بعد بام آن شهید ظلم و جور گرچه بام شد شهید اشقیا بعد این کلمات غایب شد امام صد هزاران لعن حق و لاعنین تا بود برپا حدیث نور و نار رحمت حق از روانشان دور باد

لیکن از چشم بداندیشان نهان کرد با من سر سبحانی خطاب سری از اسرار سلطانی شنو گوش دل بگشای تا سازم بیان تا نگردد جانت از وسواس ریش فاش و پنهان در سماوات و زمین نوبه بنوازم بر اطراف جهان هان منم آن نقطه پرگار دور لیکن از من چشم جان دارد ضیا همچنان کالحوال دانندش عوام باد بر هارون و آلش اجمعین تا شود دل نوربار از مهر یار دیده شان از دید حق بی نور باد

علی بن موسی الرضا (ع)

این بود ذکر امام هشتمین بشنو از نائی نوای دیگری هر دم از این نی نوای میرسد گرچه نیها بیحد و اشمر بود لیکن از نائی بود آوازهها رازهای نی همه از نائی است نفخ او را نی سزاوار آمده گرنه نی شد بانوایش هم نوا گر نباشی آشنای این نوا گر تو خواهی ز این نوا سر نهان نغمه ای ازین نوا بشنو ز جان عاشقان را سر جان ز آن بر ملا نینوا دانی ز چه شد نینوا عاشقان آنجا از آن بانگ نوا گر نخوردی آن نوایر گوششان این نوای آرام جان عاشق است این نوای پروانگان جمع آورد این نوای یاد آورد عهد بلا این نوای آمد بدل پیغام یار این نوای بزم یار آمد ترا

آنکه از او دل بود عرش برین وز لب ساقی صلاهی دیگری می پرستان را صلائی می رسد هر یکی نی را نوای دیگر بود وز لب نائی طراود رازها چونکه نائی را نوا ندرنی است نی به نائی همدم و یار آمده سر نائی از کجا شد بر ملا گوش بگشا بر نوای نینوا بر نوای نینوا بنگر عیان تا بیابی سر جان عاشقان جان مشتاقان از آن شد با نوای چون در آنجا شد عیان نی را نوای جانفشان گشتند و سرگرم غزا از چه شد سر بازی ایشان را نشان ز آنکه جام ابتلا را شایق است روی هر جمعی سوی شمع آورد این نوای آمد بجان مهر و ولا آگهی آمد تو را ز انجام کار فارغ از هر ماجرا سازد ترا

این نوا جاییت بر جانان کند
این نوا آرد بدل نور حضور
این نوا رونق ده بزم علاست
این نوا در بزم ساقی آردت
چیسست خلعت انقطاع ماسوا
ساقیا ای رونق افزای وجود
از شهودم جان بفرما سرفراز
ساقیا ای مستوی بر عرش دل
باده‌ای از حب بکام جان رسان
ساقیا ای از تو گوگیا قول کن
ساقیا ای رونق بزم علا
تا بگیری رونقی کاشانه‌ام
ساقیا ای باده‌ات ظلمت زدا
تا بشوید زآینه زنگ ملال
ساقیا جامی از آن خم ولا
ساقیا ز آن آتشین آبم بده
تا که صافی گردد دل از هوا
تا کنم از نور هشتم شرح حال
ساقیا ای از تو هستی کامبخش
تا شوم بخشی و بخشم باده‌ها
پس برای انتباه اهل راه
تحفه‌های نقل نقل از فیض نور
و چه تحفه مایه وجد و سماع
و چه تحفه مطلع انوار یار
و چه تحفه ذکر شاه ذوالعلا
آن رضا که نام آن آمد علی
آن شهی که گرضای او نبود
آن شهی که خاک پایش تاج فقر
آن شهی کش سلطنت عالی بناست
آن شهی که دایر از او نه سپهر
آن شهی که نوربخش عالم است
آنکه آمد شاهد عهد بلا
آنکه آمد لنگر فلک فلک
آنکه گشته جاری از آن سلسله
رحمت بیحد و افزون از حساب

بی نیاز از حب این و آن کند
تا شود دل مشرق الله نور
ساقی صهبای جام اعتلاست
آگه از جام خلیلی سازدت
انقطاع ما سوی الرب العلا
ای ز جودت باز ابواب شهود
تا شوم دستان سرا در بزم راز
از ولایت دل به ایمان مستقل
تا که با یادت شود دل توآمان
از خلیلی جاممان انعام کن
منقطع کن جان ما از ما سوا
جان شود ساکن بر جانانه‌ام
ز آینه جانم غم ظلمت زدا
ساقیا جامی بیاد ذوالجلال
تا شود دل ساکن کوی رضا
جرعه‌ای از باده نابم بده
فارغ آیم از قیود ما سوا
شرح حالش گرچه می باشد محال
از ولایت کام ما را کام بخش
باده‌های صافی از درد هوا
همتی جویم ز ظل پادشاه
آورم در بزم مستان حضور
و چه تحفه آیه‌ای از انقطاع
جان مشتاقان ز فیضش نور بار
بوالحسن سلطان تخت ارتضا
همچنانکه ذات آن باشد علی
منتظم کی می شد ارکان وجود
گرد راهش آمده معراج فقر
آن شهی کش سلسله از او پیاست
مستتیر از شمس رویش ماه و مهر
مستفیض از جام فیضش آدم است
آنکه عهدش آمده عهد خدا
آنکه بر او اقتدا دارد ملک
از پیش گشته روان این قافله
از خدا بر آن شه مالک رقاب

درای کاروان

آن ورق گردان و برخوان این سبق
گوش بگشا بر درای قافله
مستمع شو تا که زاویابی نشان
تا نمائی در بیابان خوار و زار
کی ز دزد دون ترا آید زیان
با امیر قافله یارت کند
آگهت سازم از آن بانگ درا
آنکه آرد جسم و جان در ارتعاش
کز درای دل مرا آمد خبر
آمدم تا باشم مژده رسان
آمده از مصر جان برقع گشا
بانوای زیر و بم ای بارش
شو مصمم بهر طی این طریق
مستمع شو بر بیانی لایقه
معتکف در کنج خلوت آردت
منکشف میگردد آن علم لدن
بی نشانی آمده او را نشان
بس گهرهای ثمین ز آن بحر ژرف
گو بجوید زین صدف دروگهر
گو روان شو از پی این قافله
وحدت و کثرت بهم یار آمده
آنکه موجود از وجودش کاینات
شد روان با چند کثرت فوج فوج
که بود این قافله زاو ترجمان
از حباب و موج او جوید نشان
می توان شناخت شه را از سپاه
کز صفت پی می توان بردن به ذات
باده ها نوشتند بی جام و سبو
آفتاب وحدت بی شکل و لون
بنگرند آن آفتاب بی مثال
می شود توضیح این مطلب تمام
بلکه باشدشان حضوری مستند
او چو خورشید این دگر همچون سهاست

ای که هستی مشتری راه حق
گر نباشی آشنای قافله
بین چه میگوید درای کاروان
این درا گوید در آ ای مرد کار
گر نمائی همهرهی کاروان
این درا از ره خبرداریت کند
همتی گر در رسد از حق مرا
گر خدا خواهم بگویم با تو فاش
بشنو اکنون از درای ابصر
که برون شد کاروان از مصر جان
یوسف حسن و ملاحی ای کیا
اینک اینک زنگ اشتر میرسد
اینک اینک بانگ اشتر ای رفیق
اینک اینک آمد ز ره آن قافله
که ز کثرت رو بوحدت آردت
آمده دریای وحدت موج زن
گرچه دروحدت ننگجد این و آن
لیکن آید قدر استعداد ظرف
هر که را نبود از آن دریا خبر
هر که از وحدت خبر خواهد هله
قافله از کوی دلدار آمده
قافله آن برزخ ذات و صفات
از دل دریای ذات آمد چو موج
موجی از دریای وحدت شد عیان
هر که شناسد ز دریا و صفشان
گر نباشد آگهی ز احوال شاه
خود سپاه اینجا بود رمز صفات
لیکن آن مسستان خم ذات هو
بلکه در هر جزوی از ذرات کون
جلوه گرگردد بر ایشان از جمال
از متی غبت کلام آن امام
علم ایشان نی حصولی یا ولد
از خدا بین تا خدادان فرقه است

آن یکی دربنند جمع و فرق او
این یک از علم حصولی با خبر
آن یکی جوید خدا را از کتاب
این یکی گوید ز موج و از حباب
این یکی گوید ز جام و از سیو
این سخن پایان ندارد جان من
بازگو ز آن قافله نام و نشان
اشتر نطق از چه بگسسته مهار
آری آری موج بحر بیکران
لطمه‌ای زد دورم از مقصد فکند
شد عنان قافله ازدست من
موج زن گردید دریا آنچنان
لیک موجی آمد از دریا کنون
روی دل را جانب آن کو نمود
از درای قافله بانگی بگوش
گرچه قدری اشتر نطقم بخفت
قافله آمد ز کوی دلستان
اشترانشان جملگی عفو کنان
ساربانها سرخوش و رطب اللسان
بارشان چبود متاع وصل دوست
آن متاع وصل چبود ای لیب
آنچه می‌شوید کدر از سینه‌ات
هرکه بر آن امتعه شد مشتری
لیک از وجه ثمن لا بدترا
گر نمیدانی ثمن حق گویدت
اشتری من مؤمنین اموالهم
حق بقرآن اشتری گفته بما
امتعه بس بیحد و ارزان بها
تا نبازی مال و جان در راه او
آن سری که گوی میدانش نشد
این سر از بهر همین آید بکار
خیز و این سوداکن و سودی ببر
خوش روان شو از پی این قافله
گوش بگشا بر درای اشتران
از جرس بانگی بگوش جان شنو

و آن یکی مستغرق دریای هو
و آن یک از علم لدنی بهره‌ور
و آن یکی مستظهرش ام‌الکتاب
و آن یکی مستغرق دریای آب
و آن یکی مست از شراب خم هو
تازه کن ز آن کاروان جان سخن
باز شو از ذکر او رطب اللسان
که شدی با این و آن درگیر و دار
درفکندم در حدیث این و آن
ساحل صورت بیفکندم به بند
که سخن اینجا کشید ای مؤتمن
که شد از دستم عنان کاروان
پرتو نور علی شد رهنمون
بر رخ دل بایی از وحدت گشود
آمد و در دل رسیدم ز آن سرش
باز شد کاکل فشان سرمست و گفت
گشته از وحدت سوی کثرت روان
مست و بیخود جانب جانان روان
از حدی زنگوله بند اشتران
آنچه او مغز است و باقی جمله پوست
آنچه سازد قرب جانانت نصیب
آنچه سازد صیقلی آئینه‌ات
جاننش از زنگ غوایت شد بری
چون نشاید بی ثمن بیع و شرا
زنگ این معنی ز خاطر شویدت
بعد انفس بین مکن سررشته گم
تا دهد اموال و انفسمان نما
مشتری شو تا که یابی سودها
کی شوی از جام وصلش کامجو
افسری بر سر ز جانانش نشد
که کنی در پای جانانش نثار
تا رسد نخل تمنایت ببر
تا نمایی بی نوال و راحله
تا دهد از کوی جانانت نشان
جز پی این قافله راهی مرو

گر نگشستی آگه از آن اشتران
 بشنو اکنون از اشتران و بارشان
 اشتران مردان حقند ای پسر
 جمله از مینای وحدت سرخوشان
 اشتران آن رهبران راه حق
 اشترانند آن امینان خدا
 اشترانند آن فریق اولیا
 گرز من باور ندادی ای ولی
 ز آن شب و آن اشتران میجونشان
 این حدیث آمد چو مسطور روات
 غیر آن اشترکه این بارگران
 از قبول این امانت گرز زمین
 آسمانها گرز نمودند امتناع
 گرز آن صندوقها خواهی خبر
 سینه‌شان مشکات و دل آمد زجاج
 که از آن تابان شود نور حضور
 چون دلت گردید با او روبرو
 قصر و ایوان دلت روشن کند
 پس چراغ معرفت تابان شود

اشتر دل را مده از کف عنان
 تا دهم بی پرده ایشان را نشان
 که شده راه رضا را پی سپر
 بار جانان را بجان و دل کشان
 که از ایشان راه حق دارد نسق
 وارث حق لنگر ارض و سما
 سینه‌شان صندوق اسرار خدا
 شاهدت آرم ز معراج نبی
 از بیان روشن صاحب‌دلان
 هر که خواهد بشنود گو از ثقات
 می‌کشد بردوش ای جان جهان
 برکشید آه و اینش شد قرین
 این شتر شد از قبولش در سماع
 سینه‌ صاحب‌دلان را می‌نگر
 کوکب دری حق روشن سراج
 و آن حضور از پرتو اللّه نور
 در دلت تابان شود انوار هو
 گلخن جان و تنت گلشن کند
 هم‌رهی قافلّه آسان شود

امیرکاروان

بشنو اکنون از امیرکاروان
 آنکه نامش گشت زیب خامه‌ام
 نکته‌ای از جسم و جان آن ولی
 گرزسد همت ز ظل نور شاه
 گرز جسم شه نشانی بایدت
 ظاهر و باطن به ظل شاه باش
 جسم و جان آن شه مالک رقاب
 هر یکی را مقبری و تکیه‌گاه
 آن یکی شد تکیه‌گاهش آب و گل
 آن یکی شد عام خاص و از عوام
 زین جهت شد عارف و عامی بدور
 هر یکی را مظهر و شأنی بود
 هر یکی نوعی شناسا آمدند
 آن یکی از بارگه آگاه شد

تا روانت یابد از نامش روان
 آنکه نامی شد ز نامش نامه‌ام
 باتو گویم با بیانی معتلی
 رند بیبک قلندر دستگاه
 ورز جان وی بیانی شایدت
 گوش دل بگشاز جان آگاه باش
 هر دو را قبری بود ای مستطاب
 هر یکی را مظهری و جلوه‌گاه
 وین یکی شد جلوه‌گاهش جان و دل
 وین یکی مختص خاص الخاص تام
 مختلف عرفان ایشان طور طور
 هر یکی را نوعی عرفانی بود
 بر مراد خویش بینا آمدند
 وین یکی را جلوه نور اللّه شد

آن یکی را صرف مال آمد شعاع
 آن یکی از آب و گل شد کامیاب
 آن یکی را قبله آمد آب و گل
 آن یکی این مشهدش شد قبله گاه
 این و آن بگذار اکنون بر کران
 تا شناسی قبر جسم و جان او
 جسم او را طوس منزل آمده
 خاص و عام از درگهش جویای کام
 فیض رحمان و رحیمی یا اولی
 آن یکی شد فیض بخش عام و خاص
 نکته ای آمد بخاطر بس رقیق
 همچنانکه فیض رحمانی عام
 همچنین شد آن رحیمی دم دو قسم
 جسم آن دارد به خاصان اختصاص
 گرانندانی آن دو را ای مؤتمن
 فیض رحمانی دم ایجاد شد
 ز آن دم ارشاد اگر خواهی خبر
 که بر راه حق دو بال آمد قوی
 یعنی آمد ذکر و فکر طالبان
 یک از آن صوری و دیگر معنوی
 این یکی آمد مسما و آن یک اسم
 صورت آن اسم اعظم آمده
 نه هر آن آدم که صورت آدم است
 صورتش جسم است و معنی همچو جان
 ز این جهت در نشئه ها شد اختلاف
 آن یکی مجذوب سالک آمده
 آن یکی شد سالک مجذوب و یک
 آن یکی سرمست و مجذوب آمده
 همچنین آمد طرق سوی خدا
 آن یکی را علم الاسما بیان
 آن یکی از ذکر صوری باخبر
 آن یکی از ذکر صوری مستفیض
 آن یکی ورد جنانش ذکر او
 ز این دو گر خواهی بیان و معرفت
 چونکه آن مستغنی الاوصاف شد

وین یکی را بذل جان آمد دثار
 این یکی از جان و دل شد مستطاب
 وین یکی را کعبه آمد جان و دل
 وین یکی آن مظهرش شد جلوه گاه
 شمه ای بشنو ز قبر جسم و جان
 وجه مقصودت نماید روبرو
 قبله گاه عالی و سافل شده
 دادن کام همه کارش تمام
 شد ز جسم و جان آن شه منجلی
 وین یکی شد بهر خاص الخاص خاص
 همچو راه سالکان حق دقیق
 مستفیض از آن شده خاص و عوام
 قسمی از وی جان و دیگر همچو جسم
 جان آن باشد به خاص الخاص خاص
 فردی از پیشینیان بشنو ز من
 و آن رحیمی دم دم ارشاد شد
 ذکر و فکر حق بود ای با بصر
 که به معراج تقرب بر پری
 بر دو گونه هر یکی فاش و نهان
 شرح هر یک را شنو ای مولوی
 این یکی چون گنج و آن دیگر طلسم
 معنی آن جان آدم آمده
 بلکه آن آدم که جان عالم است
 صورتش حسن است و معنی همچو آن
 با کمال اتحاد و ائتلاف
 سالکان را جمله مالک آمده
 سالک مطلق شدی بی ریب و شک
 عاشقان را جمله محبوب آمده
 عدانفاس خلایق ای کیسا
 وین ز ما علمتنا او را نشان
 وی یکی را ذکر معنی جلوه گر
 وین یکی از ذکر معنی شد مفیض
 وین دگر را زیب جان معنی هو
 از نخستین ظاهر است او را صفت
 این یکی را خامه پس و صاف شد

دو یمین را منشرح سازم بیان
گرکنی از ساحل صورت گذر
ذکر معنی آنچه ناید اندر او
همچنانکه حضرت قطب زمان
تابه ها و هو اشارت میکنی
بنده حرفی نیاید از توکار
ها بیفکن و او را آزادکن
این بیان مولوی را گوش گیر
«تاکه گردی بنده ای بی ها و هو
»بنده بی ها چه باشد ای غیور
باز معنی دگر ای مستطاب
ذکر معنی آنچه ناید بیگمان
او شود فانی و حق باقی از او
بیش از این ناید ز معنی در رقم
همچنین فکریکی در آب و گل
لیکن این آب و گل آمد عین جان
آب و گل چو تن خاکی پیر
جسم پاکش گرچه باشد ز آب و خاک
جسم او آمد حقیقت بر مجاز
لیکن اینجا شد مجاز جان او
گرچه آمد جسم او اینجا مجاز
پس شد اینجا جسم پاک آن ولی
جسم او را همچو جسم خود مدان
پادشه چون آمده ظل خدا
ظل و ذی ظل در حقیقت شد یکی
من رآنی قدراء الحق ای ولی
شد حباب و موج و دریا هر سه یک
تن حباب و قلب دریا موج جان
هر که خواهد ازیم معنی گهر
شرح این دریای پر در و گهر
کاهوی فکر از کمندم باز جست
بوکه در زنجیر خط گردد بقید
بشنو اکنون ز او نشان دیگری
تاکه سازد رمزی از جانش عیان
جان او رانیز قبری آمده

گر خودی نبود ترا اندر میان
ازیم معنی بیابی بس گهر
حرف و صوتی از ضمیر ها و هو
منکشف فرموده شرح این بیان
تا به حرفها عبارت میکنی
جهدکن تا از رهت خیزد غبار
بنده شوی بی ها و هویش یادکن
تا توانی از خودی خود بمیر
گردی آن دم از حضورش کامجو»
آنکه آمد بنده سلطان حضور»
گوش کن ان الی الله الایاب
ذاکر و مذکور و ذکر اندر میان
کل شیئی هالک الا وجهه
چون رسید اینجا قدم جف القلم
و آن دگر را شد حضوری جان و دل
سر جانان شد چو زین خرقة عیان
آنکه آمد رهروان را دستگیر
لیک می باشد برشکش جان پاک
آن مجازی که از آن یابد جواز
ای خوش آنکه آمد از وی کامجو
جان او شد از حقیقت دلنواز
هم مجاز و هم حقیقت یا ولی
ز آنکه شد منزلگه جان جهان
ظل ز ذی ظل می شود هرگز جدا
نزد آنکه نبودش در دل شکی
سر این معنی نماید منجلی
داند این آن دل که بی ریب است و شک
بهر معنی آمده بس بیکران
گودر این دریا ز جان شو غوطه ور
این زمان بگذار تا وقت دگر
مستمع در انتظارش پای بست
سرگذارد در کمند آن جسسته صید
گوش بگشا بر بیان دیگری
آنکه آمد اندر این پرده نهان
جلوه گاهش جان صاحب دل شده

جان پاکش چون نگنجد در مکان
 گرتوگوئی دل مکان است ای جوان
 ور بگوشت آید اغراق این سخن
 قلب من والاہ قسبره ای ولی
 لیک نبود حد فهم این خسان
 هرکه با سر حضوری محرم است
 سر این معنی بر او روشن بود
 هرکه او شد با حضوری توأمان
 گرچه جسم او جهان را جان شده
 هرچه گفتند انبیای مرسلین
 هرچه کردند اهل کشف او را شهود
 گرچه زاین دریا بسی درسفته اند
 سر آن جسمی که شد برتر ز جان
 چونکه ناید وصف او از جان پاک
 سر جانش چون نیاید بر زبان
 از ولادت تا از رحلت واردات
 از شهادت ز آن قتیل راه حق
 استعین اللہ سلطان العلی

نیست جایش جز درون سروران
 لایسعنی از کلام حق بخوان
 بشنو از قول امام مؤتمن
 تارهی از مشرکی و احوالی
 این گروه کور و کور از عامیان
 دل در آن کویش مقیم و همدم است
 گلخن جانش از آن گلشن شود
 باخبرگردد ز قبر جسم و جان
 لیک جانش جان جانان همه
 و آنچه دیدند اولیای کاملین
 جملگی ز اوصاف جسم شاه بود
 از هزار او یکی ناگفته اند
 کی از او وصفی بگنجد در بیان
 پس چه گوید در مدیحه جسم خاک
 خامه از جسمش کند شرحی بیان
 هم ز مدفن مجملی از معجزات
 هم ز قاتل آن بلعنت مستحق
 آنکه از نامش شود دل صیقلی

امام رضا (ع)

این بیان احوال شاه ارتضاست
 اسم ذات اقدسش آمد علی
 صابر و فاضل رضی و هم وفی
 هم ولی المؤمنین دیگر لقب
 بوالحسن شد کنیت آن جان جان
 در مدینه مولد فخر بشر
 در سنه هشت و چهل یکصد تمام
 مادرش ام البنین و تکتم است
 مدت عمرش در این دور سپنج
 بودی ایام خلافت ز آن جناب
 در سه شنبه هفدهم شهر صفر
 رخت جان بر بست از این دار سپنج
 مدفن جسم شریفش خاک طوس
 عد اولادش سه آمد در عدد
 معجزات آن شه مالک رقاب

که از آن چشم ودل و جان را ضیاست
 هم رضا دارد لقب از اکملی
 باشد از القاب آن شاه ولی
 ای خوش آن کوزین لقب دارد نسب
 چونکه آمد مصدر هر نیکی آن
 بد ز ذیقعه خمیس احدی عشر
 داد عالم را ز نور خود نظام
 نجمه ای کز پرتوش این انجم است
 از قضای حق شدی پنجاه و پنج
 بیست سال و کم دو ماه اندر حساب
 که دو بیست و سه بد آن فخر بشر
 گشت فارغ از همه اندوه و رنج
 که در آن غایب شد آن شمس الشمس
 که علیهم سلم اللہ الاحد
 گرچه افزون است از حد و حساب

آنچه بدهد قطره از دریا نشان
میتوان دادن ز ذات او خـبر
لیک آرم مجملی را ز آن بمنظم

هرچه گوید ذره از خوروصف شأن
میتوان جستن ازین دریا گهر
تا شود روشن روان اهل بزم

روایت علی بن محمد

از علی بن محمد آنکه هست
گوید از یک واسطه از راستین
مال بسیاری نمود پیشکش
چون نشد خوشحال از آن مال عظیم
پس مرا در دل خطور این نمود
و آن نشد حاصل از آنجا که امام
ظاهر و باطن به نزد او سوی
تا زداید از روان آن شبهه
بر غلامی امر کرد آن بوالحسن
پس بر آمد شاه دین بر روی تخت
ز آن ید معجز نما شمس طلا
هرچه او بر دست شه میریخت آب
پس بچشم التفات آن جان جان
هر که آب از دست او زرمی شود
هر که او دستش بود معجز نما
هر که او دستش بود دست خدا
آری از دست شه اینهانی غریب

ز اهل کاشان از می توحید مست
که شدم در خدمت آن شاه دین
لیکن آن شه را نیامد وقت خوش
من شدم غمگین بسی و دل سقیم
که غرض از این سرور شاه بود
پیش او یکسان بود خلف و انام
خواست بنماید بر اهرام مستوی
تا رباید از جنان آن خطرهام
طشت و ابریقی بیاور نزد من
ریخت چون آب آن غلام نیکبخت
گشت جاری با صفا و با ضیا
از طلا شمشی شدی با آب و تاب
ملفت گردید و گفتا ای فلان
کی ورا پروا ز مال تو بود
کی رسد او را ز مال تو نما
کی شود از مال دنیا دلگشا
از یدالله آنچه آید کی عجیب

روایت ابراهیم بن موسی

از ابراهیم بن موسی این خبر
که سوآلی کرده بودم از امام
تا که روزی آن امام روزگار
من بدم اندر حضور حضرتش
پس به نزدیک درختی بر درخت
شه بظل آن شجر بنمود جا
چون مکانی خالی از اغیار بود
عرض کردم ای زمام دو جهان
عید عاشق گرچه نبود جز لقا
لیکن آمد عید و من بردهمی
گرچه بر من کاردشوار آمده

آمده مسطور ارباب نظر
منتظر بودم در انجاش مدام
بهر استتقبال والی شد سوار
ملتزم اندر رکاب خدمتش
شد قرین سدره از رفعت درخت
شد بزیر سایه اش ظل خدا
غیر آن شه یار و دیاری نبود
در کفت چه آشکارا چه نهان
ای وصال عاشقان را مدعا
خود نیم قادر تو دانائی همی
حل مشکها تو را کار آمده

تازیانه بد بدست شاه دین
 از طلای سرخ شد شمشی پدید
 پس عطا فرمود وگفت ای تیز هوش
 گربه کارم عقده ام مشکل بدی
 گرچه باشد خارق این بس عجیب
 آنکه بر ایجاد خلق آمد سبب
 بلکه خدامش به گاه التفات
 همچنانکه این حدیث دلپذیر
 که سوآلی کرده شد از شاه دین
 کان تجلی کز خداوند علی
 پاره پاره ساخت آن طور عظیم
 از چه بد آن را چه باشد حسب حال
 بود از انوار یکی از شیعیان
 شد فروزان از جلالش پرتوی
 چونکه وصف شیعه آمد این چنین
 هرکه بر خدامش این اوصاف بود

پس خراشیدی به آن روی زمین
 آنچنانکه چشم کس مثلش ندید
 منتفع شو زین عطا و این سرپوش
 از یسد معجز نما حلش شدی
 لیکن از آن شه نباشد این غریب
 ز او نباشد این کرامتها عجب
 مرده را زنده کنند و زنده مات
 حسب حال مدعا را شد مشیر
 حضرت مولا امیرالمؤمنین
 شد به طور وقوم موسی منجلی
 قوم موسی شد از آن عظم رمیم
 پس بفرمود آن علی ذوالجلال
 ششعه ای که سوخت آن کوه گران
 آنچه ظاهر شد به طور موسوی
 پس چه باشدشان آن سلطان دین
 کی تواند و اصفش و صاف بود

قحطی خراسان

در خرابیج هست مسطور این خبر
 در خراسان قحط سالی شد شدید
 آنچنان قحطی که مردم چون سباع
 آنچنان قحطی که خون یکدگر
 آنچنان قحطی که اطفال نبات
 آنچنان قحطی که فرزند از پدر
 آنچنان قحطی که اطفال رضیع
 آنچنان قحطی که آب چشمه سار
 آنچنان قحطی که اشک چشمها
 آنچنان قحطی که شد حوت فلک
 آنچنان قحطی که آمد از سمک
 تا طلوع آفتاب چتر شاه
 بسکه شد آه و فغان از مرد و زن
 نور خورشید ازل را شد ظهور
 از مدینه مشرق حسن ازل
 شد روان منزل بمنزل آن جناب
 در خراسان چونکه ظل حق فکند

که ز تقدیرات حی ذوالقدر
 که در آن کس روز آسایش ندید
 یکدگر را حمله آور در نزاع
 شد گواراشان چو قند و نیشکر
 منقطع گردیدشان رشته حیات
 شد گریزان کو بکو و در بدر
 دامن مادر از ایشان شد وسیع
 خاک بر سر آمده حیران و زار
 خشک شد چون آب رود و چشمه ها
 منقطع باران فیضش از سمک
 آه و افغان برفراز نه فلک
 روز روشنشان بدی چون شب سیاه
 گشت بحر جود رحمت موجزن
 از طلوع راییت الله نور
 شد درخشان نور مهر لم یزل
 از قدمش کامجو بس شیخ و شاب
 سایه بر فرق همه پست و بلند

جملگی حاضر بدرگه آمدند
عرض کردند ای امام روزگار
جان ما لب تشنه و تو بحر جود
ای تو میراب زلال نواب ذات
ای ز تو نخل تمنا پرثمر
ای ز تو تابان بدل نور حضور
ای بکف جود تو دریانمی
تشنگان را از کرم باران بده
مزرع خشکیده آمال ما
بر سر ما بارش احسان ببار
پس بصوم سبت و اثنین و احد
صبح سیم چون دمید از امر حق
آمد از پرده سرا خورشیدوار
مجتمع گشتند خلق از خاص و عام
پس برون شد بهر استسقا ز شهر
نور او تابید بر صحرا و کوه
تا به آنجا که معین بد مکان
بعد آدابی که باید اول آن
چون بمنبر بر شد آن نور خدا
پس لب معجز بیان بگشود و گفت
بعد حمد خالق سر و علن
پس بشاه اولیای اصافیا
هم به آبای گرام طیبین
هم مفاخر هم مناقب ز آن خود
پس زبان از بهر استسقا گشود
در زمان ابری برآمد بس عجیب
مضطرب گشتند خلق و بیقرار
پس بفرمود آن امام بحر و بر
بر بساط خویشتن گیرید جا
همچنین تا ده غمام آمد روان
پس یکی ابری دگر دامن کشان
گفت آن میراب باغ لم یزل
که بود ز آن شما این ابر خاص
لیک باشد مر شما را منتظر
چون بشهر خویش داخل آمدند

واقف آن باب باب اللّه شدند
ای که ذاتت چرخ هستی را مدار
ای جناب تو سزاوار سجود
وی ز تو شاداب جان کاینات
وی ز تو هر مستحقى بهره ور
وی ز تو در سر همه مستی و شور
پیش آن نم هر دو عالم شبمی
آب رحمت برگنجهکاران بده
دیده اش باز است برابر عطا
آبی آور از کرم بر روی کار
امرشان فرمود آن نور احد
شد عیان آئینه رب الفلق
آن شهنشاه سریر اقتدار
بر در دولتسرای آن امام
کوه و صحرا از قدمش یافت بهر
دامن صحرا از او شد با شکوه
گشت نازل آن شه کون و مکان
تکیه زد بر منبر آن جان جهان
پایه اش بگذشت از عرش علا
غنچه اش بشکفت و در نعت سفت
شد ثنا خوان نبی ذوالمنن
آن علی بوالحسن شیر خدا
هم به اجداد عظام طاهرین
که در آن کس را نبند حرفی ورد
از جناب قنادر حسی ودود
گشت ظاهر برق و رعد بس مهیب
در تحرک بی سکون سیماب وار
که بود این ابراز قوم دگر
تا که گویم آنچه باشد از شما
جای هر یک را عیان دادی نشان
شد مرآن مستقیان را سایبان
که کنون گردید از اینجا مرتحل
تا نمایندتان ازین قحطی خلاص
که کنید اندر منازلتان مقرر
نازل جمله منازل آمدند

پس سحاب لطف باریدن گرفت
فیض رحمت آنچنان برقع گشود
آنچنان رحمت که اطفال نبات
آنچنان رحمت که از آب روان
فیض رحمت شد چنان برقع گشا
آب رحمت گشت جاری آنچنان
گرچه از قحطی شدند آتش نهاد
پس بشکر آن امام انس و جان
گرچه حد شکر او ناید ز کس
گشت از این پس منتشر چون این خبر
بود از آن جمله یکی کافر منش
گفت گر رخصت دهی بر آن جناب
گفتش آن مردود مطرود دغا
روز دیگر آمد از پورده سرا
نزد مأمون جای بر کرسی گزید
گفت با آن زاده شیر خدا
زنده کن گر راست گوئی بیدرنگ
پس غضبناک آمد آن شیر ژبان
که بگیرد این پلید بد سیر
و آن دو صورت شد مجسم در زمان
پس گرفتندش بچنگال غضب
که ز جسم شوم آن بئس العیند
آری آری آنکه با شیر ژبان
همچنانکه شه نجیب الدین رضا
«هرکه با شیر عرین بازی کند
حاضران در بحر حیرت غوطه ور
که نمودند آن دو شیر خشمگین
از غضب کردند اشاره و آن پلید
پس بفشانند بر رویش گلاب
پس بعرض شه رسانند آن دو شیر
این لعین را هم به او واصل کنیم
گفت شاه ارتضا سلطان دین
چون رسد وقتش کند امضا ورا
واگذارید این لعین نابکار
پس روان جستند و در پورده شدند

آنچنانکه خلق از او اندر شگفت
که ز آئینه جهان ظلمت زدود
شیرکش گشتند از پستان ذات
شسته شد نقش گناه عاصیان
که بشست از لوح جرم ماضی
که شدی خاک جهان آب روان
آب لطفش داد خاک آن بیاد
جمله گشتند ازدل و جان تر زبان
وصف دریا را چه گوید خار و خس
حاسدان را گشت سینه پر شرر
نزد مأمون آن لعین بدکنش
حجتی آرم که ماند در جواب
هرچه خواهی گوی از چون و چرا
شمس اوج ارتضا نور خدا
پس درآمد آن پلید ابن پلید
کامر باران بد مقدر از قضا
این دو شیر پرده با آب و رنگ
زد به آن شیران نهیی در زمان
آنچنان کز او نماند هیچ اثر
پرده درآمد به چشم مردمان
پاره اش کردند و خوردند این عجب
ذره ای ظاهر نشد بر چشم دید
پنجه ور گردد رسد او را زیان
خوش بیانی کرده زین مطلب ادا
بادم شمشیر دم سازی کند»
تا چه سازند این دو شیر آیدگر
رو به شاه و پس به مأمون لعین
شد ز عقل و حس و هوش او پرید
تا بهوش آمد مرآن بئس الکلاب
کاذن گر باشد ز شاه بی نظیر
رخت جان در نار نیرانش کشیم
که خدا راهست تدبیری در این
در مکان خویشتن گیرید جا
تا رسد او را عذاب کردگار
آنچنانکه نقش آن پرده بدنند

مناجات

که دممد جان در روان کاینات
وی تو ساقی شراب ناب فیض
مستحق بارش جود و عطا
که نه بتوانیم گفتن حرف تو
تیر عدوان بر دل اهل و فاق
که شدی منسوخ گویا از جهان
ز آنکه ایشان را بر آن دربار نیست
بار اندوهی که حملستش گران
ورنه این بارگران کی دل کشد
حمل آن آسان بود بر دوش جان
ای تو ساقی شراب ذوالجلال
تا بکی باشیم در دستش زبون
در دل و جانمان از آن صد آفت است
از دم جانپرورت آبش نما
وی تو ساقی شراب لوکشف
تا بیمنم آن جمال بيمثال
ای ز جودت باز ابواب شهود
تا که بر خیزد ز راه ما غبار
دل از این شیطان منش دریای خون
زخمها خوردیم از هر ناکسی
لشکری انبوه از آن دیو دغا
تا شدیم از اضطرار اندر حصار
در پناه حصن خود ما را درآر
که در آن از عالیات و سافلات
هر که منکر شد از آن هالک شود
که شدیم از اهل آن فلک نجا
که نگردد جان غریق ابتلا
وی تو سلطان سریر ارتضا
خود به امرت شیر درنده شدی
که کنی از پرده شیری جلوه گر
از دم جان پرور ای جان جهان
تا بدرد نفس بدکار غبی
حقوق ذات اولیای راستین

یا علی ای نامت آن آب حیات
یا علی ای از تو جاری آب فیض
تشنگانیم و به قحطی مبتلا
خشکسالیمان چنان بنموده رو
میجهد هر دم ز قربان نفاق
قحطی مهر و وفا شد آنچنان
گرچه از اعدا بدلهای بار نیست
لیکن آید از احبا بر روان
هم مگر لطف تو اش آسان کند
لیک چون نام توشان ورد زبان
یا علی ای کف تو دریا نوال
تا بکی باشیم اسیر نفس دون
ارض دل که خشکیش از غفلت است
ز آب لطفت سبز و شادابش نما
ای غمام غفلت از تو منکشف
منکشف فرما غمام ای ذوالجلال
ای تو دریای کرم را ابر جود
بارش حبت بجان ما بیار
بین محبان را اسیر نفس دون
از مخالف در عراق تن بسی
هر طرف گشته بقصد جان ما
مدتی کردیم با او گیر و دار
لیک باشد لطف تو ما را حصار
یا علی ای حب تو فلک نجات
هر که داخل شد در آن ناجی بود
شکرلله از کرامات شما
لیک باشد از تومان چشم رجا
یا علی ای مشرق نور رضا
صورت شیری که در پرده بدی
چون توئی قادر بر احیای صور
زنده گردان این دل افسردگان
شیر دل را زنده گردان یا علی
دست قدرت را برون کن ز آستین

یا علی ای صاحب تاج و لویا
 گرچه در راه طلب سست آمدیم
 لیک شاهان را بود جذب الملوک
 از شکوک نفس دونم وارهان
 گرکشش نبود ز تو همراه ما
 همرهانم جملگی از خاکبوس
 گربدرگاه تو ای عالی همم
 التماسی دارم از درگاه تو
 واقف آن باب باب الله شوم
 همتی همره کنم ای ذوالکرم
 جبهه ساگردم بخاک آستان
 ناامیدی چون نباشد لایقت
 خود مکن محروم از این فیض جود
 ای دریغ از اهل دنیای دنی
 کز حسدخواهند مردم منطفی
 لیک غافل ز آنکه نور حق اتم
 همچنانکه این حدیث هرثمه

ای که جودت باعث ایجاد ما
 در ره دنیای دون چست آمدیم
 تا که سالک را رهاند از شکوک
 تا که زایرگرددت از جسم و جان
 کوشش ما جمله معدوم است ولا
 مفتخرگشتند از تقییل طوس
 من مشرف گردم از جودت چه کم
 که شوم از جان و دل آگاه تو
 زایران را واقف درگه شوم
 تا روان آییم بدرگاه کرم
 آستان آن امام انس و جان
 خاصه آنکس را که باشد شایقت
 بازکن بر رویم ابواب شهود
 آن گروه شوم بدکار غبی
 نور حق را چه جلی و چه خفی
 می شود نی منطفی ای ذوهمم
 میکند روشن بیان واقعه

روایت ابن بابویه

ابن بابویه گوید این خبر
 گفت روزی طالب حضرت بدم
 رفتم آخر بر در مغضوب رب
 دیدم آنجا پس صبیح دیلمی
 هم به آن مردود مطرود غیور
 چون مرا او دید گفت ای هرثمه
 معجزی دارم خبرگرگویمت
 معجزی دارم خبر ز آن شاه جان
 خود تو میدانی که مأمون دغا
 در شب بگذشته ام با سی نفر
 چونکه ما را دید آن مردود باب
 تیغهای زهر دار آن بیحیا
 پس عطا کرد آن لعین بدگهر
 کردمان مأمور بر قتل امام
 پس روان گشتیم با صد اضطراب
 متکی دیدیم آن سر خدا

کابین اعین هرثمه آن با بصر
 هر طرف در جستجوی او شدم
 آن لعین خائن مأمون لقب
 آنکه شه را بنده بد از جان همی
 بود دائم واقف قرب حضور
 گوش بگشا بر بیان واقعه
 زنگ هم و غم زخاطر شویمت
 کاستماعش در روان بخشد روان
 محرم اسرار خود داند مرا
 کرد احضار آن لعین بدگهر
 کرد اشاره مان بقتل آن جناب
 هر یکی را داد با بس وعده ها
 هر یکی ما راده و دو بدره زر
 لعن حق بر او الی یوم القیام
 تا بد آنجا که شه مالک رقاب
 بر زمین و آسمانش زیر پا

متکی بود آن شهنشاه بر زمین
گر سرش خالی بدی از متکا
تکیه گاه خلق عالم چون بود
من در آنجا مضطرب حیران و زار
پس بدیدیم آن شه معجز بیان
و آنگهی آن کافران بد نهاد
هر یکی تیغی بر آن شه آختند
پس بیچیدند شه را در بساط
چونکه برگشتند آن بئس العیند
آنچه واقع شد به نزد آن پلید
صبح معجز چون زد از آفاق سر
سر برهنه پا برهنه آن دغا
بر مثال اهل ماتم مویه کن
آنچه بذر مکر و تذویری که داشت
پس برآمد بهر تجهیز امام
چون به حجره طاهره آمد قرین
که به محراب عبادت از نیاز
و آن پلید بیحیا از صوت شاه
پس بگفتا ای صبیح دیلمی
چون به حجره طاهره حاضر شدم
دیدم آن شه را به خلوتگه مقیم
چون خبر دادم به آن بئس العباد
گفت آن ملعون که لعن حق مدام
که مرا رسوا نمودید و خجل
پس مجدد گفت با من کای صبیح
چون مشرف گشتم از تقبیل باب
کای صبیح دیلمی من در جواب
بر زمین افتادم از عجز و نیاز
خیز و پیش آ ای صبیح دیلمی
پس بخواند این آیه بر من آنجناب
که اراده می کنند این ناکسان
لیک حق آن نور خود کامل کند
چونکه برگشتم به نزد آن لعین
گفتم او را سر بسراحوال شاه
پس بگفت آن حیل جوشه را غشی

و آن زمین از او شده عرش برین
درگهش بد متکای ما سوا
کو سرش از متکا خالی شود
که رسد بر شه چه ز آن قوم شرار
در تکلم شد به لفظی درنهان
حمله ور گشتند بر شاه رشاد
پاره پاره جسم شه را ساختند
جملگی اندر نشاط و انبساط
گشت مستفسر از آن شاه رشید
جملگی گفتند و وجدش شد پدید
از درون آمد برون آن بدگهر
آمد و بر تخت خود بنمود جا
آمد او با حاضران اندر سخن
جمله را در ارض غدارگی بکاشت
خاص و عامش حاضر درگه تمام
در رسید از شاه دین صوت و انین
می شکفتی هر دمش گلهای راز
شد دگرگون حال و رنگش شد چوکاه
رو از این حجره خبر آرم همی
شاه دین را حاضر و ناظر شدم
با تن بیباک و قلب مستقیم
لرزه بر اندام شومش درفتاد
بر شما بادا الی یوم القیام
زین عمل گشتم خفیف و منفعل
رو از این حجره خبر آرم صریح
کرد با من سر سبحانی خطاب
تلییه کردم جواب آن جناب
پس مرا فرمود آن دانای راز
که تو را رحمت رسد از حق همی
که بود مضمونش این زام الکتاب
انطفاء نور حق را با دهان
گرچه این بر مشرکین مکره بود
گشت مستفسر از آن سلطان دین
و آن لعین شد از غضب رویش سیاه
گشت عارض شکر حق کان ناخوشی

بهترک گردید از آن سلطان دین
هرثمه گوید که آمد زین خبر
آمد از این مژده ام در دل سرور
باده شوقش مرامستی فزود
پس به حجره طاهره اشتافتم
فیضها از پایبوسش یافتم
چونکه گشتم از حضورش سرفراز
که ز مکر و کید این گول پکر
تا بدان روزی که موعود آمده
رحمة الله علی احبابه

هرکه پرسد از شما گوئید این
در روانم شکرها بیحد و مر
جلوه گر شد در دلم نور حضور
صبر و آرام و قرار از دل ربود
جان تازه از حضورش یافتم
سر بر اوج آسمان افراختم
گفت با من پیشوای اهل راز
هیچ نامد در وجود من ضرر
جلوه گاه نور مشهود آمده
لعنة الله لمن عادابه

روایت احمد بن علی

احمد ابن علی گوید چنین
کز چه بود آیا که مأمون لعین
و آن محبت و آن همه اکرام او
که بزاد از نام او سکه به زر
در ولیعهدش بر کرسی نشاند
مر خطیبان بر سر منبر تمام
گشت راضی پس بقتل شاه دین
این همه کرد آن لعین از بهر آن
طالب دنیا نمایندش حساب
که بدی گر حضرت از دنیا ملول
حب دنیا گر بود رأس خطا
غافل از آنکه دو دنیا بهر او
چونکه هر روزی از آن جان جهان
هم شدی مشهور اطراف جهان
صیت فضلش میشدی هر روز بیش
مشعل شد آتش حقدش چنان
خواست تا اطفاء نورالله کند
هرکه بود از افضل و اعلم بدور
از نصارا و مجوس و صابیان
تا مگر عاجز شود آن مقتدر
چونکه شه فرمود ایشان را مجاب
جملگی اندر مقام بندگی
شد مزید اعتقاد خاص و عام

که شدم مستفسر از بوالصلت این
با همه مهر و ولا با شاه دین
و آن مودت و آن همه اعظام او
کرد عالم را ز نامش پرگهر
وز نثارش بس در و گوهر فشاند
خطبه خواندندی بنام آن امام
گفت بوالصلتش که ای یارگزین
که شوند از شه خلائق بدگمان
کم شود اخلاص ایشان ز آن جناب
پس چرا کردی خلافت را قبول
پس چرا کردی قبول آن پادشا
سر بسر موجود شد از امر هو
معجزی ظاهر شدی بر مردمان
مر خلافت ز آن امام انس و جان
از حسد شد آن لعین را سینه ریش
که شدی در جان خود آتشفشان
دیگران را همچو خود گمره کند
جمع بنمود آن رئیس اهل جور
وز یهود و ملحدان و دهریان
قلب احبابش از آن گردد کدر
از زبان هر یکی دادی جواب
سر نهادند از سر شرمندگی
و آن لعین را شد می حسرت بجام

شهادت علی بن موسی الرضا (ع)

این بیان آمد شهادت را بیان
 خادم شاه رضا سلطان دین
 که بدم روزی من اندر بزم شاه
 که برو در قبه هارون روان
 پس درون قبه رفتم با شمع
 چونکه آن خورشیدگردون یقین
 خاکها را دید یک یک کرد بو
 بعد از آن فرمود آن دانای دین
 تا نماید قبر هارون عدو
 یک ظاهر گردد آنجا سنگ سخت
 ای ابوالصلت این چنین میدان یقین
 حفر گردد چونکه قبرم آن زمان
 میدهم تعلیمت از حق این دعا
 چونکه خوانی گردد از لطف خدا
 بعد از آن گردد در آن آب آشکار
 میدهم نانی که سازی ریزه اش
 بعد از آن گردد قوی حوتی عیان
 گویمت دیگر دعائی که ز جان
 خشک گردد آبش از حکم و دود
 لیکن این سر را مکن فاش ای امین
 موج خون انگیز از دیده دلا
 سینه را زین غم نماگرداب خون
 چند می باشی ز جام جیفه مست
 زن گره چون لاله اندر دل ز آه
 گفته بوالصلت مصیبت توأمان
 که چو شد آن روز را شب آشکار
 اندر آن شب تا سحرگه آسمان
 شد عیان از کوه چون خور صبحگه
 ساخت مأمون خوانی از تزویر و رنگ
 شد طلبکار شه دنیا و دین
 گشت داخل چون بیزم آن دغا
 در بغل بگرفت شه را تنگ تنگ

ز آن شه اورنگ ملک کن فکان
 آن ابوالصلت هراتی گوید این
 گفت شاهنشاه گردون بارگاه
 قبضه ای خاک آراز هر سوی آن
 خاک آوردم از آنجا چند کف
 قلزم تجرید را در ثمین
 جمله را افکند جز یک ز امر هو
 که بود مقصود مأمون لعین
 قبله گاه قبر من ای نیک خو
 که نگرده از کلنک او لخت لخت
 که شود مدفن مرا آن سرزمین
 گردد از کوثر یکی قطره عیان
 که بخوانی اندر آنجا در خفا
 چشمه ای جاری در آنجا با صفا
 ماهیان خوردی ای نیکو شعار
 از برای ماهیان آن لحظه اش
 ماهیان را سازد آن دم قوت جان
 چون بخوانی آن دعا را آن زمان
 آید از آن خاک بوی مشک و عود
 نزد کس جز پیش مأمون لعین
 اشک حسرت بر زمین ریز از عزا
 ساز دامن از سرشکت لاله گون
 گیر از راح بلا جامی بدست
 گوش بگشا بر مصیبتهای شاه
 این چنین از کربت شاه جهان
 آینه عالم گرفت از غم غبار
 اشک حسرت کرد از انجم روان
 حلقه بر در زد به استقبال شه
 اندر آن خوان میوه های رنگ رنگ
 آفتاب بجرج گردون یقین
 سرور دین جست آن ملعون ز جا
 بوسه زد بر عارضش از مکر و رنگ

احترامش کرد بیرون از حساب
از عنب در دست او بد خوشه‌ای
پس به شاهش داد و گفتا یابن عم
گر نمائی کام جان شیرین از آن
در جوابش گفت آن دارای دین
چونکه بیمار و علیم یابن عم
خواهم از یاری کنون از قلب صاف
پس ز ترویرو و حیل آن نابکار
کرد اصرار زیادی تا از آن
چون سه دانه خورد از آن آن مقتدا
شد دگرگون حالت شه آنچنان
شد قرارش از دل و صبرش ز جان
بر زمین بنهاد آن خوشه ز دست
گفت شه را باز مأمون لعین
میروی آخر کجا گفت ای دغا
بعد از آن آن شاه مسموم حزین
با دلی پر خون و چشم خونفشان
هر قدم که میشد آن شه ره سپر
هر دمی کز سینه خود میکشید
هان چه میگویم زبانم لال باد
باشد از تقریر آن عاجز زبان
تا که شرح این حدیث غم کند
الغرض آن شاه گردون احتشام
چون به بستر شد مرآن شه تکیه زن
همچو بسمل روی بستر می طپید
گرچه محو عارض دلدار بود
نه ورا مادر که غمخواری کند
نه برادر بود آن دم بر سرش
نه کسی تا آردش بر سر طیب
از رفیق و دوستدار و غمگسار
تا کند دلسوزی آن شاه دین
چونکه دید این حال بوالصلت حزین
گشت حیران همچو تمثال آن زمان
نوجوانی پیرگردون بنده‌اش
آفتابی آفتابش ذره‌وار

داد شه را جای خود آن بی کتاب
خوشه‌ای اما بزه‌ر آلوده‌ای
طرفه انگوریست از روی کرم
زین تفاخر آیدم در تن روان
باشد انگور جان بهتر از این
زین عنب خوردن همی بینم الم
زین عنب خوردن مرا داری معاف
که بود او را عذاب کردگار
در دهان بنهاد آن جان جهان
جمله خورش زهر شد سر تا پیا
که بود عاجز ز تقریرش زبان
رفت از جسمش توان تاب از روان
چون سپند از جازبی تابی بجست
کز چه از جا خاستی یکدم نشین
هر کجا که تو فرستادی مرا
رفت بیرون از مکان آن لعین
سوی دارالحزن خود گشتی روان
میخیلدش ز آن بجان صد نیشتر
گوئیا زهر هلاهل میچشید
یا سخن اندر لبم تبخال باد
آید از تحریر آن قاصر بنان
آشکارا قصه ماتم کند
با تعب زد تابدار خویش گام
امر در بستن شد از شاه ز من
ز آن طپیدن گوئیا می آرمید
سم قاتل صبرش از جان میربود
نه ورا خواهر که دلداری کند
نه رفیقی از محبت در برش
یا کند رحمی به آن شاه غریب
جز جگر پاره نبودش در کنار
جز جگر پاره نبودش همنشین
کرد از خون جگر گلگون زمین
دید ناگه ایستاده آن مکان
تخت شاه‌ی از ازل زینده‌اش
آسمان سروری را ز آن مدار

آشکار از جبهه‌اش نورالسه صورتش چون صورت خیرالورا سوی آن بوالصلت شد آن دم روان بسته بد در چون شدی داخل بگو آنکه آورد از مدینه یک دمم باشد این مهموم مغمومم پدر آمدم تا باز یکبار دگر کی کنم او را وداع آخرین بعد از آن داخل بیزم شاه شد دید چون آن ماه را شه بیدرنگ گشت خوشدل شاه از دیدار او پس سپرد آن مطلع انوار هو هم نبوت هم ولایت سر بسر چون به او تلقین نمود از وجد و حال چون لقاء الله بودش آرزو لامکان مرغی قفس بودش مکان یوسف کنعان برون آمد زچاه گرچه آمد جسم او خالی زجان مرحبا ز آن قطب چرخ ابنتلا پس مر آن «نوباوه باغ هدا» چون سزاوار کسی جز او نبود با رخ زرد و دو چشم خونفشان غسل فرمودش به آب سلسبیل پس امامت کرد از بهر نماز بعد آداب نماز آن شه‌ریار این چنین گفتا به بوالصلت غیور و اندر آن حجره است موجود ای غمین باید قدرت تراشیده خدا داخل آن حجره شد بوالصلت چون و آن اسیر ظلم و بی‌داد و جفا بعد از آن بنمود دو رکعت نماز تا شود مسجود فوج عرشیان چون زمان دیرگذشتی از این بعد این معجزکزاو آمد عیان در بر شه کرد مجموع لباس

پرتو نورش ز ماهی تا به ماه صولتش چون صولت شیر خدا کز کجائی چه کسی گفت ای جوان پس بگفت آن مظهر اسرار هو قدرتش بگشاد در را بر رخم بی‌کس مسموم را باشم پسر دیده‌ام گزرد بر خسار پدر هم کنم جان را بجانان همنشین دیده‌اش ابرو رخس چون ماه شد همچو جان در برگرفتش تنگ تنگ بوسه زد از شوق بر رخسار او علم اسرار امامت را به او آنچه بودش آشکار و مستتر مرغ روحش شد بجنات وصال شد ز جان مستغرق دریای هو آن قفس بشکست و شد عرش آشیان گشت مصر وصل حقش جایگاه شد زعین مکرمت جان جهان که شدی لنگر بدریای بقا زد گریبان چاک بادست عزا که کند تغسیل آن شاه وجود گشت عازم بهر غسلش در زمان کردش از حله کفن ز امر جلیل انبیا مأمومش از عجز و نیاز با دلی پر خون و چشمی اشکبار که بود الحال تابوتی ضرور چوبش از طوبای فردوس برین از برای این شهید مبتلا ز امر حق آورد تابوتی برون داد شه را اندر آن تابوت جا باب دیگر از کرامت کرد باز از زمین تابوت شد بر آسمان یافت از تابوت شه زینت زمین پس ز تابوتش بر آورد آن زمان تا کند سر خدا پنهان زناس

پس بگفتا با ابوالصلت ای امین که ستاده پشت دروز حیلہ خاک چون ابوالصلت جگر خون درگشاد کز ره تذویر و مکر آن حیلہ جو با سر و پای برهنه سینه چاک نه نمودی خاک ز آن ماتم بسر نه از آن ماتم بدی در تاب و تب بعد غسل آن شهنشاه زمان پس روان در بقعه هارون شدند خاک شد زین ماجرا در زلزله انفوس و آفاق چندان پر ز شور خاک بر سر در عزای شاه دین چشمه سیارگان بی نور شد ز آه و خاک و ناله و اشک آن زمان گفت بوالصلت جگر خون حزین شد بنای حفر قبر آن ولی آنچه با بوالصلت آن شاه غریب از عیان گردیدن آن سخت سنگ دیگر از آن چشمه و حیتان خرد ز آن دعا گشتن دگر آن چشمه خشک گشت یک یک جمله بر خلق جهان پس بگفتا آن ابوالصلت حزین چونکه دید آن معجزات از شاه دین بر سر خود میزد آن بیدین ز درد عاقبت گویم چه در صحرای حشر تا بود در دهر اسم از مهر و قهر دوستان را شهد مهر او بجام

درگشا بر روی مأمون لعین میکند بر سر گریبان کرده چاک چشم او ناگه به مأمون اوفتاد اشک حسرت می بیاریدی برو ریختی بر فرق خود از حیلہ خاک کآتش دوزخ زدش بر جان شرر که شدی مردود از درگاه رب چون کفن شد گشت تابوتش مکان نوحه گر آتش به بحر و بر زدند از فغان افلاک شد پر و لوله شد که گفتم گشت پیدا نفخ صور بسکه آمد آسمان شد چون زمین دیده مر کروبیان را کور شد برق و ابرو رعد و ژاله شد عیان چون به نزدیکی قبر آن لعین گشت ظاهر معجزاتی بس جلی گفته بود از معجزات بس عجیب که نگشتی خرد از ضرب کلنگ ماهی دیگر که آنها را بخورد کامدی زان چشمه بوی عود و مشک آشکارا همچو مهر آسمان آن وصایا را به مأمون لعین خاک حسرت ریخت بر فرق آن لعین که بخود مأمون بی ایمان چه کرد عذر پیغمبر چو آیم پای حشر تا به دوران هست نام از شهد و زهر دشمنان را زهر قهر او بکام

امام جواد (ع)

این بیان گویاست از نور نهم نام آن نوبه او هادی السبیل کنیتش بوجعفر و اشهر لقب مرتضی مختار و عالم، منتجب در سنه خمس و نود یکصد تمام هم بقولی در دهم شهر رجب

آنکه در وصفش بود سر رشته گم بد سمی ختم سلطان رسل شد جواد و هم تقی آن نور رب هم ز القاب امام منتخب روز جمعه نیمه ماه صیام بود مولود امام منتجب

در مدینه که نور او ظهور
 مادر آن شافع جن و بشر
 بد چهار اولاد آن نور اله
 مدت عمر شریف آن جناب
 در دوست و بیست آن جان جهان
 در زمان رحلت شاه شهید
 مشهدش شد خاک پاک کاظمین
 غاصب حق خلافت آن زمان
 که به مکر آن پلیدابن پلید
 قاپچی آن «امام» حق تقی
 معجزاتش بسکه باشد بیعدد
 آنکه او آمد محیط کن فکان
 چونکه دارد خوشه از خرمن نشان
 مجملی از معجزات آن امام
 نکته ای از خردی سالش کنون
 تاکنند روشن روان دوستان
 چون صغیر السن بد آن شاه جواد
 ز آنکه ظنشان اینکه می باید امام
 چونکه گشتند از طواف کعبه باز
 بسکه شد ظاهر از آن شه معجزات
 در امامت برکس انکاری نماند
 جملگی اقرار کردند از جنان
 هر که باب مسئلت را وانمود
 بود از آن جمله که اندر یک محل
 از مشاکل مسئله دادی جواب

شد درخشان رایست الله نور
 بد سبیکه، خیزران قولی دگر
 هر یکیشان قائمه بر عرش شاه
 بیست و پنج و کسری آمد در حساب
 خیمه زد در بارگاه لامکان
 بود نه ساله شه فردوحید
 که بود مرحور عین را کحل عین
 معتصم بود آن سک طغیان نشان
 گشت مسموم آن شه فردوحید
 بود عثمان سعید آن متقی
 کی توان احصا نمود آنرا وعد
 از محاطش کی سزد توصیف شأن
 قطره سازد وصف دریا را عیان
 آورم در رشته نظم ای هم امام
 گویم از تأیید حق ذوفنون
 واکنند بر روی دل باب جنان
 شیعیان را در امامت شک فتاد
 کامل السن تا که دین یابد نظام
 پس شدند از خدمت او سرفراز
 بسکه آمدشان از آن مستعجابات
 هیچ بر دلشان ز غم باری نماند
 بر امامت ز آن شهنشاه جهان
 خوش جواب شافی کافی شنود
 در جواب هر یک آن نور ازل
 آنکه آمد سی هزار اندر حساب

معجزات امام (ع)

این یکی از معجزات کافی است
 از علی ابن اسباط این خبر
 که شدم در خدمت آن جان جان
 پس شدم ناظر ز سرتا پای او
 در شگفت از خردی سالش بدم
 که به مصر از بهر احبابم کنم
 چونکه در مجلس نشست آن جان جان
 که خدا را در امامت آمده

که روان عاشقان را شافی است
 آمده بر عاشقان نور بصر
 چون برون آمد مرآن جان جهان
 محو و حیران بر قدو بالای او
 ناظر آن قد و قامت می شدم
 وصف قد و قامت آن محتشم
 کرد از مافی الضمیر من بیان
 حجتی کاندرا نبوت آمده

در نبوت آنچه او حجت بود پس بخواند این آیه بر من آن ولی که عطا کرده خدای ذوالمنن بعد از آن لَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ پس بگفتا کای فلان جایز بود همچنان در اربعین جایز بود همچنانکه در صبی باشد روا همچنان دان در امامت ای فلان این بیان آمد اگرچه خاص او که ولایت همچنین آمد ز حق سازدش حق از ولایت کامیاب همچنانکه در امام و در نبی همچنین آمد ولایت نیز هم ذات حق را بسته قیدی مدان هرکه را خواهد دهد حکم و خطاب نی مقید او به علم و نی عمل ای بسا امی ناخوانده کتاب ای بسا امی که از علم لدن ای بسا امی که آن زام الکتاب بر دلش ابواب حکمت و اشود ای بسا عالم که از ام الکتاب خود شود علمش حجاب اندر حجاب ای بسا عالم که از علمش نبود علم و حکمت شد قرین یکدیگر هرکه را حکمت به علمش یار شد هرکه را اسرار حکمت شد عیان چیست حکمت ای حکیم بانظر نیست حکمت آنکه مشائی اساس بلکه در آن حکمت اشراق هم حکمت آن باشد که از شرق حضور حکمت آن باشد که از جانان بود حکمت آن باشد که از مولاستی حکمت آن باشد که اندر معرفت حکمت آن باشد که هرکس یافت حکمت آن باشد که بر هرکس رسید

در امامت نیز باشد مستند که در آن بد ذکر یحیای صبی در صغراتیان حکمش بی سخن تا به آخر خواند آن نور عفو که نبوت بر صبی داده شود کز خدا کس را نبوت در رسد که رسد او را نبوت از خدا هرکه را خواهد نماید حکمران لیک باشد عام هر اسرار جو هرکسی کو گردد آن را مستحق از عنایت واکند بر روش باب نزد حق یکسان کبیر است وصی نزد علم حق سوا ای محترم مطلقش از قید هر تقیید خوان هرکه را خواهد دهد فصل الخطاب نی به طفل خرد یا شیخ کامل کز ولایت گردد او را فتح باب مخبرش سازد علیم ذوالمنن با خبر گردد بدون اکتساب سینه اش گنجینه مولا شود بیخبر گردد ز جهل و ارتیاب وانماید دوزخش بر روی باب در کفش حاصل بجز گفت و شنود وین دو با هم یار چون شیر و شکر در حقیقت قابل اسرار شد نیست سری که از او باشد نهان آن کز او کامل شود نور بصر میکند او را بظن خود قیاس نیست نوری ای ولی محترم جلوه گر گردد بدل الله نور نیست حکمت آنکه از یونان بود نزار سطلیس و بوسیناستی کامل آئی و عری از منقصت روی دل از غیر حق برتافتش خیر بسیاری رسیدش از مجید

هرکه او از حکمت میخواهد بیان
همچنانکه حق بقرآن مبین
که هر آن کس را که حکمت شد نصیب
چيست میدانی مرآن خیرکثیر
کآنکه آن در معرفت بینا شود
او ز حق خیرکثیری یافته

معرفت می باشد آنرا ترجمان
کرده از حکمت بیانی مستین
داده شد خیرکثیرش از حییب
بشنو از صادق شه فرد کبیر
منظر و منظور آن مولا شود
ای خوش آن کو اندر آن بشتافته

حدیث از حضرت صادق (ع)

بشنو این دیگر حدیث دلپذیر
گفت صادق آن امام انس و جان
در یکی ز اسفار می بودش گذار
بعد تسلیمات و اعزاز جواب
که چه باشد ای جماعت حالتان
عرض کردند ای شهنشاه دنی
گفت ایشان را چه باشد ای مهان
چونباشد بی حقیقت هیچ شی
زین سبب کرداز حقیقتشان سوال
پس بخدمت شاه مالک رقاب
که رضا اندر قضای پادشاه
پس بتفویض الی الله ای وحید
پس بوصف آن گروه مؤمنین
عالمانند و حکیمان این مهان
شد به آن نزدیک کآیند این سران
زین بیان مستطاب واضح
که بر این ایمان که او را مؤمنان
غیر او لازم بود امری دگر
که مر این ایمان که ظاهر کافی است
پس چرا کردی نبی ذوالجلال
ز آنکه گر او می نماند برقرار
آن یکی چون جسم و آن دیگر چو جان
آن یکی قشر آن دگر را لب نگر
گر نباشد مغز قشری از کجا
همچنانکه گفته حق ذوالقدر
مستقر چو ثبات اندر عهد
گفته حق اوفوا بعهدی در کتاب

که شود چشم دلت از آن بصیر
که رسول الله آن جان جهان
که پدید آمد ورا چندی سوار
کردشان پس شاه او ادنی خطاب
بر چه منوال است شرح بالتان
ما گروه مؤمنین از ولا
آن حقیقت که بر آن ایمانتان
جمله اشیا از حقایق گشته حی
آن در دریای علم لایزال
عرض کردند آن گروه مستطاب
بعد از آن تسلیم بر امر اله
این سه شد برگنج ایمانمان کلید
این چنین فرمود خیر المرسلین
کآنچه از حکمت برایشان شد عیان
در حساب از زمره پیغمبران
می شود لایح کنون این مساله
می نمایند از بیانشان وصفشان
که از او باشد مرایمان معتبر
بر مرضهای درون آن شافی است
از حقیقتشان بدینگونه سوال
نخل ایمان را نباشد برگ و بار
آن یکی چون زرو آن دیگر چو کان
قشر بی لب در نظر کی معتبر
قشر بی مغز آمده معدوم ولا
ز آن یکی مستودع آن یک مستقر
که تو را حق از ازل واجب نمود
تا شوی از فیض اوف کامیاب

عهد ثابت چیست عهد بیعتت
گر ننداری عهد ثابت با ولی
هر که شد ثابت بر آن عهد ولا
و آنکه با او عهد بیعت تازه کرد
پس هر آنکو طالب ایمان بود
تا که شیخ راه آن ظل خدا
چونکه آن آئینه جامع بود
آن بود آن لوح محفوظ خدا
گر تو آن لوح مبین آری بدست
پس حقایق پرده بردارد ز رو
چون ز اسرار حقیقت باخبر
باز از حکمت شنو شرحی دگر
گر چه حکمت را وجوه بی حد است
آن حکیمانی که از کار آگهند
که بود آن علم بر حال جهان
لیک باشد قدر ادراک بشر
وین دوشق آمد ایامرد خبیر
آن یکی اخبار عالم یافتن
ز آن یکی عالم شدن باخار و گل
ز آن یکی انوار حکمت یافتن
آن یکی کبرا و یک صغرا شده
ز آنکه این عالم اگر چه اکبر است
زانکه آن مقصود آمد از ازل
آدم ار چه جزء عالم آمده
گر چه در هر یک از این دو ای ولی
لیکن آن یک جزء و این کل آمده
بعضی از خم کامجو بعضی ز مل
آن یکی گردد از آن یک باخبر
آن یکی را فکر عالم در نظر
آن یکی گردد ز عالم نکته یاب
آن یکی بیند گل و این یک گلاب
آن یکی از حسن بیند رنگ و بو
آن یک از اشیا به اعیان پی برد
چیسست اعیان آن ذوات ممکنات
ز آنکه هر جزوی ز موجودات کون

که از آن ثابت بود عبودیت
اوفتی در مشرکی و احوالی
باشدش ایمان کامل از خدا
مصحف ایمان خود شیرازه کرد
باید از جان سالک عرفان شود
از حقیقت با خیر سازد ورا
از رخس انوار حق ساطع بود
کاندر آن ثبت است نقش مابدا
بازیابی سر حکمت آنچه هست
در دل هر ذره بینی وجه هو
گشتی از ظل شه کامل نظر
تا تو را از آن شود کامل نظر
هر حکیمی را از آن بس مقصد است
این چنین تیان حکمت کرده اند
آنچه از اعیان عیان و چه نهان
تا نگردد بر کسی مشکل نظر
چشم جان بگشای تا گردی بصیر
وین یکی اسرار آدم یافتن
زین یکی حاکم شدن بر جزء و کل
زین یکی از حق بخلق اشتافتن
وین عجب صغرا نتیجه آمده
منطوی باشد در آن کو اصغر است
او بود مرآت حسن لم یزل
لیک عالم بهر آدم آمده
هست حکمتها خفی وهم جلی
آن یکی خم این دگر مل آمده
برخی از جزء و دگر فوجی ز کل
وین دگر گردد ازین یک با بصر
وین یکی را فکر آدم در نظر
وین شود از آدمش بس فتح باب
آن بیند آب و این یک سر آب
وین یکی از حسن بیند آن او
وین در اشیا عین اعیان بنگرد
که از آنها ثابتند و قائمات
مر ورا عینی بود بی شکل و لون

که قوام هر یکی باشد بدان همچنان کاشیا ز اعیان جملگی همچنین باشند اعیان بالتمام کما و بود خورشید و اعیان ذره‌ها عین اعیان آنکه از وی شد عیان عین اعیان آنکه می‌باشد عیان عین اعیان را اگر خواهی بیان ز آنکه اعیان جمله بهر او بود بلکه خود وجه الله آمد ای امین خواهی از کامل نبی گویا ولی مرشد و کامل بگو یا شیخ و پیر گرنه از جان خدمت کامل کنی گر نمائی خدمت کامل قبول رسم و راه معرفت آموزدت چونکه آمد شاهد حکمت ترا بر بد و نیک جهان بینا شوی چونکه فرموده امیرالمؤمنین گر نباشد رهنماتان مر دلیل پس چسان طی راههای آسمان گرتورا هم درد دین باشد نخست تا شوی محرم بقرب کبریا چون شدی از محرمیت کامیاب در هوای معرفت آن مولوی چیست میدانی چه باشد آن دو بال چون به آن دو بال طیار آمدی پس بتابد نور حقت بر روان این سخن پایان ندارد ای جواد که وجودش باعث ایجاد شد

کآن بود چون جسم و آتش همچو جان یافته زیب فرو فرخندگی تحت ظل عین دیگر ای همام او بود چون بحر و اعیان قطره‌ها این همه اعیان چه ظاهر چه نهان یافته زیب جمال و رنگ و بو در میان هر چند باشد بی نشان ذات کامل باشد آنرا ترجمان چونکه او مرآت وجه هو بود نحن وجه الله گواهی مستین حسن سرمدگوی یا عشق علی گو معلم یا که استاد کبیر علم اعیان از کجا حاصل کنی رهبرت گردد بدربار وصول نور حکمت در جان افروزدت در مریای جهان برقع گشا جزء و کل را عارف و دانا شوی که شما در راههای این زمین عاجز آئید از سلوک هر سبیل میتوان شد بی دلیل ای مردمان شوزجان در خدمتش چالاک و چست کبریای اولیای اصافیا شاهد مقصود بردارد نقاب بخشدت دو بال موزون قوی ذکر و فکر حق بود ای بی همال در هوای قرب سیار آمدی سراعیان مرتورا گردد عیان بازگو شرحی از آن شاه جواد حب او بر هر دلی ارشاد شد

معجز دیگر امام جواد (ع)

این بیان از معجز دیگر بود چونکه مأمون آن پلید بیحیا لعن و توبیخش شده ورد زبان خواست کز تشنیع خلق عام و خاص

که از آن نور هدا تابان شود دید بعد از قتل شاه ارتضا آمده تیر ملامت رانشان گردد آن بیدین بزعم خود خلاص

در کمال حرمت و اعزاز تمام چون بیغداد آمد آن شاه جواد روزی از بهر شکار آمد سوار دید در اثنای ره آن بدخصال ماه و ش اندر میانشان شاه جان چونکه آثار جلال آن پلید در زمان آنها گریزان آمدند غیر آن سلطان تمکین و وقار چونکه مأمون جانب حضرت رسید در شگفت آمد از آن حال عجب که چرا مانند دیگر کودکان حضرتش گفتا نباشد راه تنگ هم نکردستم خطائی که شوم در تعجب شد از آن گفت و شنید پس زبان عرض بگشاد از سوآل در جوابش از محمد شد مجاب گفتش آن شاهنشاه دور زمن آنکه شد مقتول از سم جفا و آن لعین از فعل خود شد منفعیل کردی اهدای تحیات و ثنا پس روان شد آن لعین نابکار چون قدم در عرصه هامون نهاد از پی او بازی افکنند آن پلید چونکه بازش باز آمد از هوا بوالعجب سری ز بازش باز دید دید چون بر دست او باز آمدی که هنوزش بد بقیه از حیات شد به بحر حیرت آن روباه باز تا رسید آنجا که آن اطفال دید که پراکنده شدند و در فرار پس کشید آنجا عنان آن بدنهاد کای محمد چیست اندر دست من که خدا را هست دریا های چند ماهیان ریزه با آن ابرها پس شکار باز شاهان میشوند

از مدینه کمرد احضار امام پیش از آنکه بیندش آن بدنهاد همره فوجی به عجب و کبر یار که ستاده کودکان خردسال حلقه وش آنها مر او را هاله سان کودکان را شد هویدا و پدید هر یکی در گوشه ای پنهان شدند که بدی بر جای خود او را قرار از متانت وز مهابت آنچه دید گفت با آن شاه فرخنده نسب از کناره نگشستی بر کمران که کنم بر تو فراخش بیدرنگ در فرار و خود ز ره بیرون روم در دلش رعب عجب آمد پدید که چه باشد نام تو ای ذوالجلال پس بگفتا کیست بابت ای جناب ابن موسی آن علی بوالحسن آنکه آمد شافع روز جزا شد دگرگون حال و گردیدی خجل بر روان آن امام اتقیما سوی صحرا از پی صید شکار پس نظر او را بدراجی فتاد مدتی آن باز از او شد ناپدید باز آمد بر سرش باز هوا که چو آن هرگز ندیدی شخص دید ماهی خردی به منقارش بدی چونکه دید این بوالعجب گردید مات پس گرفتش در کف و برگشت باز باز بر ایشان همان احوال دید غیر آن شاهنشاه گردون وقار در خطاب آمد به آن شاه جواد پاسخش داد آن امام مؤتمن که شوند این ابرها از وی بلند بر شوند اندر هوا ز آن بحرها پادشاهانش بکف می آورند

تا نمایند امتحان اولیا چونکه ز آن شاه سریر اقتدار آن لعین شد غرق بحر انفعال که توئی حقا امام و پیشوا بیگمان هستی به آن حضرت شبیه هر که دارد زین شرافتها نصیب پس طلب کردش بعز و احترام در حریم خلوت خاصش بخواند دختر خود را که ام الفضل بود چون بنی عباس آن قوم پلید مجتمع گردیده گفتند ای رشید که خلافت چون در این دور قمر از چه میخواهی که این امر علی با وجود دشمنیهای قویم آنچه اندر حق شاه ارتضا بود بر دلیمان از آن اندوه بار گفت مأمون که پدرها تان شدند ورنه ایشان از کجا و دشمنی بل من و ما جمله ایشان را سزد چونکه دمشان از دم حق مشتق است چونکه بنمودند غصب حقشان جمله می دانید کایشان جملگی امر ایشان جمله امر حق بود از ازل ایشان خلیفه های حق پس بگفتند آن گروه بد نهاد جمله حق است و نباشد اشتباه لیک باشد چونکه طفل خردسال گر خلیفه صبر یک چندی کند آن زمان انسب بود تزویج او علم ایشان نی حصولی زا کتساب علم ایشان از صغیر و از کبیر گر شما خواهید ای یاران من مجتمع سازید ارباب کمال هر یکی باب سوآلی واکنند پس نمودند آن گروه پرنفاس

از سلاله خاندان انبیا آمد این معجز عیان و آشکار گفت با آن بحر علم لایزال هم توئی فرزند شاه دین رضا آری آری الولد سعد سیراییه مثل این معجز از او نبود عجیب بعد استقبال و اعزاز تمام بس در و گوهر بپای او فشاند خطبه کرد از بهر آن شاه وجود با خبر گشتند از آن گفت و شنید باشد این تزویج از تو بس بعید بر بنی عباس گشته مستقر منتقل گردد به اولاد علی که میانه حادث آمد از قدیم در ولعهدش آوردی بجایا تا که شد آخر مراو را روزگار باعث آن دشمنی بیچون و چند دشمنی آمد چو از ما و منی ز آنکه هستند آینه ذات احد گر کنند اظهار آن هم از حق است این عداوت شد پدید اندر میان از خداشان آمده فرخندگی راه حق را نظمشان رونق دهد جملگیشان بر خلافت مستحق کآنچه گفتی در حق شاه جواد ذات پاک او بر این معنی گواه نارسیده علم او حد کمال تا نماید کسب علم آن بار شد گفت پس مأمون غدار عدو بلکه باشدشان لدنی بی کتاب شد مساوی از شه فرد کبیر که شود تان منکشف علم لدن تا که بر آن بحر علم لایزال تا مگر از علم او آگه شوند جمله بر یحیی ابن اکثم اتفاق

که نبود از او کسی اعلم به دور
 تا کند با شاه دین بحث و جدال
 پس طلب کرد آن لعین بدخصال
 تا که با یحیی همه حاضر شوند
 روز دیگر کاآفتاب سروری
 جلوه گر شد آن جمال لم یزل
 آمد از پرده سرا شاه جواد
 نور احمد را جمالش توأمان
 طلعتش مهر سپهر ارتضا
 خور ز انوار جمالش ذره‌ای
 از رخش نور نبوت آشکار
 گرچه بودش ساده لوح از نقش خط
 کاین بود آن لوح محفوظی که حق
 جعد مشکینش صراط مستقیم
 گرچه خالش آمده وحدت نما
 گشته از عینش عیان عین علی
 حقه یاقوت پر در و گهر
 چشمه کوثر بگویم یا دهان
 از سخن گفتن چه آرم در میان
 چون دهد جان در سخنهای فصیح
 با چنین قد و خرام دلربا
 شد خرامان با جمال دلفروز
 یافت آن مجلس ز نورش زیب و فر
 چونکه بر تخت صدارت برنشست
 مجتمع گشتند چون در انجمن
 پس سوآلی کرد ز آن شه آن لفات
 گفت آن یابن رسول الله بگو
 قتل صیدی کرد گفت آن محتشم
 بد مجل یا حال احرامش بُدی
 بود خاطی یا که عامد بود آن
 عود او بُد یا که بودش ابتدا
 جنس مرغان بود یا صید دگر
 کز کدامین شق نمایم آگهت
 گشت یحیا غرق بحر انفعال
 پس جواب یک یک ز آن مساله

بد امام و پیشوای اهل جور
 بوکه ماند در جواب آن ذوالجلال
 هر که بود از اهل افضال و کمال
 علم و فضل شاه را ناظر شوند
 نور افشان شد ز برج برتری
 گشت تابان نور خورشید ازل
 با شکوهی کآسمان نارد بیاد
 سِر حیدر را جلالش ترجمان
 قامتش سر و خیابان رضا
 آب کوثر پیش لعلش قطره‌ای
 وز خطش نقش ولایت مستعار
 لیک بودش نقشی از این کون نمط
 اندر او بنوشته نقش نه ورق
 عاشقان را آمده جلی قویم
 لیک او را چشم وحدت از قفا
 لام و یا از انف و ابرویش جلی
 گر همی خواهی دهان شه نگر
 لعل لب گویم و یا روح روان
 که سخن از او ننگجد در بیان
 زنده سازد صد هزاران چون مسیح
 که سرپایش بدی نور خدا
 نزد مأمون آن لعین تیره روز
 نور و ظلمت شد قرین یکدگر
 هر چه بودش سر بسر شد زیر دست
 کرد یحیا اول آغاز سخن
 بین چگونه در جوابش کرد مات
 که چه باشد حال آن محرم که او
 که بدی آن قتل در حل یا حرم
 بود عالم یا که خود جاهل بُدی
 بنده بد یا آنکه آزاد ای فلان
 صید بحری یا بیابانی ورا
 بود کوچک یا بزرگم ده خبر
 خار شبه دورسازم از رهت
 در جواب شه زبانش ماندلال
 داد آن شه با بیانی عادلانه

مجملاً ز انوار علم آن امام که شدی سد بر همه راه سخن داد مأمون پس در آن مجلس به شاه ای دریغ از جاهل عالم نما ای دریغ از عالمان بی بصر ای دریغ از جاهلان بی ادب ای دریغ از عالمان بی عمل کیست عامی آنکه گوید از کتاب جملگی خوانای آیات کتاب کیست عامی آنکه در راه خدا گفتم ایشان را اگرچه کور و کور حق بقرآن ذکر ایشان گفته است چشمشان باشد ولی لایبصرون همچو انعامند ایشان بل بتر گر تو گوئی ای برادر از کجا حضرت صادق امام المحسنین که کتاب حق بود بر چار قسم اولین و دومین از آن بود سیمین آمد لطایف چارمین از عبارت عام آمد با خبر خود لطایف هست خاص اولیا خود بگو ای صاحب علم و عمل جز عبارتشان اگر کس در سوال جملگی ما یعلم تأویله لیک در فتوای قتل اولیا آن زمان دانند خود را راسخین آری آن علمی که نبود از امام آنکه علمش خوانی ای گول دنی کی بود منجی تو را از مهلکه علم چبود آنکه آید از ولی علم چبود آنکه از وی کشف و حال علم چبود آنچه حامل را نجات علم نبود قیل و قال زایده علم نبود آنچه اندر مدرسه علم نبود این اصول بی اصول

گشت تابان آن قدر بر خاص و عام شد زبانها خشکشان اندر دهن دختر خود ام افضل رو سیاه که نماید همسری با اولیا این گروه عامیان کور و کور کز رسومی علمشان باشد نسب که چو زنبورند لیکن بی غسل بیخبر از حکمت و فصل الخطاب لیکن از درک معانی در حجاب گوید او کافی کتاب اللّه بما گفته را از عهده می آیم بدر این گهر را مثقب او سفته است گوششان باشد ولی لایسمعون غافلند از یاد حق دادگر نسبت عالم به عامی شد روا زین بیان فرموده وصفی بس مبین هر یکی برگنج معنی چون طلسم یک عبارت یک اشارت ای سند پس حقایق شرح هر یک را بین وز اشارت خاص باشد بهره ور و آن حقایق گشت ز آن انبیا جز عبارتشان چه باشد ماحصل واکند بابی همه مانند لال هستشان حجت بقطع گفتگو چابک و چستند آن قوم دغا که کنند ایذا و قتل مؤمنین این بود حاصل مر او را لاکلام چون حجاب اکبرش خوانده نبی بل فزاید در تو کفرو زند که که شود رهبر سوی حق علی حاصل آید نی از آن قال و مقال بخشد و بدهد بره صدق و ثبات این رسومی علمهای بیهوده حاصلت گردد ز ریب و وسوسه که شروع اوست گفتار فضول

علم حق را خشیه لازم آمده
و آن بود فرعی ز علم ای مرد راه
ز آن گر خشیه نباشد رونما
تقوییی را کو نباشد علم یار
ای بسا آن عابد پرهیزگار
آخر آن تقوا ز حق دورش کند
گر همی گوئی که تقوا ای ولی
نیست تقوا آنکه نفسانی بود
تقوی آن باشد که جز محبوب خویش
نی مر آن تقوا که دورش از امام

خشیه نیز از معرفت حاصل شده
گر نداری خشیه علمت شد تباه
نور تقوا کی شود برقع گشا
میکشاند صاحبش را سوی نار
که نباشد غیر تقوایش شعار
دیده و دل هر دو بی نورش کند
هست ممدوح نبی و هر ولی
باشد آن تقوا که ربانی بود
گر همه خویش است بردارد ز پیش
سازد و گردد چو آن بلخی عام

استفسار امام صادق (ع) از حال برادر هارون زیاد

گفت هارون زیاد مؤمن
چون شدم در خدمت سلطان دین
گشت مستفسر ز من احوال او
عرض کردم صالح و پرهیزگار
نزد قاضی هست مرضی الفعال
غیر آنکه در ولایت بر شما
که چه باشد مانعش باعث چه است
عرض کردم کاو بزعم خود بود
گویند او که هادی راه خدا
هر که را تقوا بود نور بصر
حاجتش نبود بدیگر رهنما
که چه شد تقوای او در نهر بلخ
گفت هارون چونکه برگشتم به او
که شد آن مستفسر احوال تو
از صلاح و وز تورع وز سداد
پس ز لیله نهر بلخ آن جان جان
این سخن چون شد مر او را گوشزد
شد از آن در بحر حیرت غوطه ور
از تعجب گفت با من کان ولی
گفت حقا که نماندم اشتباه
پس به او گفتم کز آن قصه مرا
کز ورای نهر بلخم شد گذر
بود با او یک کنیز تیز هوش

که مرابد یک برادر در وطن
حضرت صادق امام راستین
که چه باشد در جهان افعال او
غیر تقوایش نمی باشد شعار
نزد جبران نیز بس نیکو خصال
نبود اقرارش بگفت آن مقتدا
کز می انکار حق گردیده مست
متمقی و منعش از این آن کند
بس احادیث و کتاب اللّه مرا
وز کتاب اللّه گردد با خبر
پس بفرمود آن امام اتقیما
غره تقوایش چون آمد بسلخ
گفتم احوال شه فرخنده خو
عرض کردم سر بسر افعال تو
هم ز انکار تو ز آن شاه رشاد
گفت رمزی که چه شد تقوای آن
گوئیا ز او راه حس و هوش زد
زد بجانش آتش خجلت شرر
مر تو را داد این خبر گفتم بلی
کاو بود حجت بحق لاله
با خبر کن گفت بشنو یا اخوا
بد مرا مردی در آنجا همسفر
که بیست از غمزه راه چشم و گوش

آتشی ما را شد آنجا احتیاج که تو اینجا باش واقف برکنیز چون روان شد از پی آتش روان آنچنانکه دیگ شهوت جوش کرد او روان شد بهر آتش گامزن مجملا آبی بر آتش ریختم لیک حق آن خدای غیب دان غیر حق کس واقف از فعلم نبود داد از آن فعلم خیر دانستمی پس شد او سالی دگر همراه من هم برون نامد از آنجا تا نهاد خود بگو ای صاحب علم و رشد کز امام خویش بر تابند رو نور تقوا گر بدل تابان شود آری آری تقوییی کان خود سراسر است تقوی آن باشد که ز امر حق بود تقوییی که آن متقین را در خوراست تالی آن رمزی ز ترک ما سوا قاف آن قرب قبول پادشاست و او آن آمد و فدا را ترجمان آن الف که در دل یا شد نهان یعنی آنکو شد از این سه با نظام سایر قوس نزول است ای فلان یک رویش با خلق و یک رو با خدا آنکه را حاصل شد این تقوا بجان آنکه او زین تقوی آمد کامجو باز آمد از دم آن رهبرم تا سخنرانی کنم از باب علم مجملی از شرح آن گر شد بیان این زمان باقی او را گوش باش

گفت با من آن رفیق بی لجاج تا روم از بهر آتش تیز تیز شد تنور شهوت آشفشان کاتش نیران ز من فرموش کرد من شدم از خم شهوت جامزن بر سر خود خاک عصیان بیختم که نکردم برکسی افشای آن چونکه آن شاهنشاه ملک وجود کاو بود حقا خلیفه حق همی تا که شد نزد امام مؤتمن دست بیعت در کف شاه رشاد زهد و تقوا را چنین آئین بود لیک در تقوا و زهد آرند رو از امام حق که روگردان شود در ره حق ناتمام و ابتر است وز هوای نفس دون مطلق بود زیر هر حرفیش گنجی مضمراست ما سوی رمزی ز ملک دو سرا که یتقبل بر این معنی گواست از وفای عهد آن جان جهان وحدت و کثرت از او آمد عیان هم و را سیر الی الله شد تمام او بود او بر رخ لایبغیان وحدت و کثرت از او شد رونما او خلیفه شد خدا را در جهان شد زمر آتش عیان انوار هو شوری از صهبای علم اندر سرم بوکه بگشاید برویت باب علم لیک باقیماند از آن سر نهان پای تا سر ز استماعش هوش باش

بیان حضرت صادق (ع) درباره علم

این بیان فرموده در افشای علم نی به تعلیم و تعلم ای همام در دل هر کس که میخواهد خدا

حضرت صادق در دریای علم که نیابد علم حق هرگز نظام بلکه آن نور است کانداز دورا

گر هنوزت ز این بیان مستطاب
 تا نیاید موسی جانست برون
 اندر آفاق دلست ای معتمد
 بگسل این بند علایق را زجان
 گوش و هوش خود کنون میکن گرو
 علم حق یک نقطه دان بی چند و چون
 گرز نقطه علم حق خواهی خبر
 کوا بود آن نقطه پرگار دور
 اوست مرآت جمال بی نظیر
 او بود آن وارث علم نبی
 او بود آن وارث سر امام
 گر شناسی ذات او را ای کیا
 بیعتت نبود اگر با مرد حق
 کی نهی در عالم معنی قدم
 از نفخت فیه من روحی کجا
 چونکه شمع اهتدا در دست اوست
 گر نیفرورد براه تو چراغ
 گر ازین جهل مرکب بگذری
 بابی از علمت گشاید بر جنان

آفتاب علم باشد در حجاب
 از حجاب این تن خاکی دون
 نور علم حق کجا تابان شود
 تابتابد نور علمت بر روان
 نکته‌ای از علم ربانی شنو
 که شده تکثیر آن از جاهلون
 ذات پیر آن شیخ کامل را نگر
 گرچه آمد با ظهور طور طور
 که بود از حق بشیر و هم نذیر
 که مودع شد به او سر ولی
 که از او بگرفته راه حق نظام
 دانی آن دم سر نقطه تحت با
 این علمت گر نشویی از ورق
 کی شود لوحت پذیرای رقم
 گرددت آئینه دل با صفا
 رونما ز آئینه اش انوار هوست
 کی ز نور معرفت یابی سراغ
 از طلب رو در تعلیم آوری
 که شود صد باب دیگر ز او عیان

رمزی از اسرار دل

این بیان ز اسرار دل رمزی بود
 در شبی تاریک چون دل‌های تار
 کز چه باید در میانشان این تضاد
 چونکه این هر دو ز صانع پادشاست
 ناگهان آن شاهد غیبی نقاب
 شد درخشان نور دلبر از دل
 بزم دل شد از قدمش رشک طور
 دل از آن چون وادی ایمن شدم
 گفت کای سیار وادی خیال
 صلح نور و نار در دور قمر
 نور و ظلمت کی بهمشان اتحاد
 آن یکی نورانی و شفاف شد
 گرچه حکمتها در آن بس مضمراست
 گرهمی خواهی بدان سیر آن

که از آن اتمام حجت می‌شود
 در فتادم در حدیث نور و نار
 این تخالف در میان از چه فتاد
 پس چرا اندر میانه ماجراست
 برکشید از چهره چون آفتاب
 شمع رویش کرد روشن محفل
 شد فروزان از رخس آیات نور
 موسی جان از صعق ایمن شدم
 از چه افتادی در این فکر محال
 بس غریب است و عجیب اندر نظر
 در میانشان هم تباین هم تضاد
 وان دگر ظلمانی الاوصاف شد
 لیکن آنچه اندر اینجا درخور است
 تعرف الاشیاء بالاضداد خوان

گر نباشد شام ظلمانی چسان
گر نباشد ملحد شیطان صفت
گر نباشد عامی شیطان خیال
گر نباشد اهل قشر بی بصر
گر نباشد راهزن اندر کمین
گر نباشد جاهل عالم نما
لازمند این هر دو فرقه ای ولد
در میان تا نقل نور و نار هست
همچنانکه مولوی طاب ثراه
«نوریان مر نوریان را جاذبند
جای دیگرگفته است آن با حضور
عرض کردم کای حدیث نور و نار
واقفم فرما ز رمز کارشان
نوریان را چون به ناری کار نیست
از چه رو آن فرقه ضال و مضل
مثقب نطقش در اسرار صفت
شهر علم مصطفی صدر الکبار
آن یکی مخفی و دیگر جلوه گر
آن یک ایمان آن دگر اسلام شد
چونکه قد افراخت آن شاه دنا
هم شد آن، آن ظهور دعوتش
که نهان سازد مرایمان را ز قوم
بوکه از خامی بتدریجی رهند
لاجرم ظاهر شد اسلام حنیف
دعوت اسلامیش معلوم شد
هرکه توحید خدا کردی قبول
بود مسلم گرچه بد ز اهل نفاق
از مسلمانی شرف اندوختند
چونکه شد دور ظهور حیدری
در غدیر خم نبی جان جهان
دعوت ایمانیش ظاهر نمود
گفت با خلق جهان از خاص و عام
این زمان خود دعوت ایمان کنم
وقت رفتن آمدم زین تنگنا
هرکه او داند مرا مولای خود

صبح صادق را شناسی در جهان
از کجا بشناسی اهل معرفت
از کجا بینی جمال اهل حال
از کجا یابی ز اهل لب خیر
کی شناسی رهبران راه دین
کی شود ظاهر علوم اولیا
تا شود ممتاز از هم نیک و بد
این دو فرقه هر دو اندر کار هست
این بیان فرموده بر اصحاب راه:
ناریان مر ناریان را طالبند»
«رگ رگ است این آب شیرین و آب شور»
از جمال و از جلالت آشکار
ای تو واقف بر همه اسرارشان
چونکه اندر کیششان آزار نیست
متفق اندر اذای اهل دل
لعل گوهر بار را بگشود و گفت
باشدش از حق دو در سیر و چهار
آن یکی مشهور و دیگر مستتر
آن یکی از خاص و یک از عام شد
تا که خواند خلق را سوی خدا
اقتضا بنمود از حق حکمتش
تا شود تدریجی و یوماً فیوم
تا که در قید اطاعت سرنهند
ماند پنهان امر ایمان شریف
دعوت ایمانیش مکتوم شد
هم مسلم داشت فرمان رسول
همچنانکه جملگی اهل شقاق
لیک چشم از نور ایمان دوختند
مؤمنان را شد اوان برتری
خوانند مولا را امیر مؤمنان
باب بیعت بر مسلمانان گشود
دعوت اسلام آمد تمام
طالبان را روسوی جانان کنم
بر شما سازم علی را پیشوا
بیگمان او را علی مولا بود

هرکه با دست خدا بیعت نمود
هرکه او از بیعتش سرتافته
بعد تبلیغ آن رسول بیهمال
که بده نصرت خدایا ناصرش
جملگی بیعت کنان با دست حق
چون به پرده شد جمال احمدی
گشت باب امتحان بر جمله باز
ذوالفقار حق فرو شد در غلاف
چون زحیدر می‌نید بیم و امید
جمله برگشتند از شاه رشاد
غاصب حق خلافت آمدند
ظاهر اسلام را برداشتند
شق اسلام مجازی شد عیان
گشت پس اسلام و ایمان شریف
گرچه ایمان ظاهراً مستور شد
لیک بر هر یک محبان در نهان
راه و رسم معرفت آموختند
چونکه دیدند آن گروه بیوفا
بلکه هر دم میشدی افزون و بیش
در پی ایذا و قتل او یا
ظاهر قرآن و اخبار و سند
قولشان قال الله و قال الرسول
نام احمد را گرفته بر زبان
مجملاً کردند آن قوم شرار
گرتورا آید بخاطر حالیا
که بود آن حجت الله در ز من
گرچه حکمتها در آن بیحد بود
اولین باشد وجود مؤمنین
چون ولی الله مقهور و ضعیف
چون نماند از او امید و بیم کس
حکمت دویم از آن ای با وفاق
بر خلاف مسلمین ظاهری
ز آنکه شد اسلام و ایمان ای فلان
چون زبان و دل نشد با هم یکی
این زمان نیز آنچنان دان ای ولد

باب قرب کبریا بر رخ گشود
بیگمان سوی جحیم اشتافته
روی آوردی بیاب ذوالجلال
هم بکن مقهور آنکو قاهرش
لیک در باطن نفاق و بغض و دق
گشت پنهان آفتاب سرمدی
تا که آمد نیک و بد را امتیاز
از غلاف آمد برون تیغ خلاف
امتحان حق تعالی شد شدید
آنچنانکه عهد بیعت شد زیاد
از مقام پیشوائی دم زدند
هم مرایمان را زکف بگذاشتند
نور ایمان حقیقی شد نهان
یک قوی و آن دگر آمد ضعیف
و اهل بیعت در جهان مقهور شد
بیخبر از اطالع دشمنان
در جانیشان نور حق افروختند
که نباشد نور حق را انظفا
از حسد شد سینه‌هاشان جمله ریش
متفق گشتند آن قوم دغا
بودشان از بهر دنیا مستند
فعلشان ایذای اولاد بتول
بهر تنظیم و رواج ملکشان
شق اسلام مجازی اختیار
که در این باشد چه حکمت از خدا
غالباً مقهور قوم پرفتن
لیک ظاهر ز آن دو حکمت می‌شود
مؤمنین مستحق در راه دین
کو از او بیم و امیدی ای شریف
مرد حق خواهد شود تسلیم و بس
آنکه در اصحاب او نبود نفاق
که کمی ز ایشان بود از آن بری
ظاهر آن یک از لسان این از جنان
لاجرم باشد نفاق آن بیشکی
که هم آن اسلام و آن ایمان بود

این دو رشته هر دو ممتد ای ولی اوکنند ممتد از بعد الا شتراک یک از آن باطن یکی ظاهر بود این یکی شد از عوام آن از خواص فرقه اسلامیان ظاهری مؤمنان را در جنان تکفیرکن اکتفا کرده به اسلام حنیف رخ ز ایمان حقیقی تافته گرچه آن اسلام فرخنده خصال غیر اسمش نیست باقی در جهان که زمانی امتم را میرسد هم بود زنها بر ایشان قبله ای باشد ایشان را شرافت از متاع آن هواهای نفوس فاسده گر مساجدشان بسی معمور هست عالمانشان بدترین خلق حق هم ز قرآن نیست باقی غیر درس غیر رسمی نیست باقی از نماز چون شنیدم این فعال و حالشان عرض کردم کای توام مایه سرور این بیان شد مشکلم را دلگشا با وجود این همه فعل دغا خود چسان هادی شدند و رهنما پس بگفتا از لب معجز نما که بوند این پیشوایان دو فریق آن بحق می خوانند و این سوی نار آن بیسادت آورد یساد خدا این به قشرت میرساند آن به لب عرض کردم کاین دو من خود دیدم آن فریق ناجیه ای مؤتمن دستگیری کردیم از عین جود تا که خورشید رخت طالع شدم تا شدم روشندل از نور حضور از دم جان پرور ای کامل نظر دیدم ایشان را گروهی با ولا

تا زمان قائم آل نبی پاک سازد از خبث این روی خاک آن یکی مقهور و این قاهر بود هر یکی دارد بفردی اختصاص از منیت جمله از ایمان بری عارفان را از لسان تخذیرکن بیخبر مانده ز ایمان شریف سوی اسلام مجاز اشته تافته که نبی کردش بیان در بدو حال همچنانکه گفته آن جان جهان که دنا نیر جهان دینشان بود چون طمع دارند از ایشان قبله ای که بر آن باشند دائم در نزاع آلهه باشد زحششان مایله کهنه دلهاشان خراب از تقوی است کز شقاوت برده از شیطان سبق چون نباشد از خداشان هیچ ترس چونکه نبود با خداشان عرض راز باخبر چون گشتم از افعالشان وی ز تو تابان بدل نور حضور ای بیانت چون بنان مشکل گشا که مر ایشان را بود آن ماحصل بر فریق عامه ای نور خدا که نخواندی از کتاب این آیه را آن یکی ناجی و آن دیگر غریق این بخود می خوانند و آن سوی یار وین کند غافل زیاد حق ترا این به بغضت میکشاند آن به حب ای فدایت جان وایمانم همی خود شناساندی مرایشان را بمن جود تو بر دل در رحمت گشود نور بخشای مطالع آمدم شد سراپایم همه ذوق و سرور کردیم بینای ارباب بصر باصفا و با ضیا و با وفا

جملگی مست از می دیدار یار
جمله را دلبر یک و معشوق یک
نی به قید حب جاه و حب مال
جمله سرخوش از می دیدار هم
گر قدم در کوی کثرت می نهند
گرچه در قید تنند آنها اسیر
مجملا خواهم گر ایشان را مدیح
که معینم گر شوند اشجارها
کی توانم وصف ایشان را رقم
از فریق دویمین ای مؤتمن
هم به ایشان سالها همره بدم
مدتی اندر میانشان بودمی
سالها کردم به ایشان همدمی
دیدم ایشان را گروهی بیوقار
از پی دنیا بهر در جبهه سای
میکشان باده عجب و غرور
آن یکی با نشستن مقصدش
آن یکی طالب بدی تدریس را
وقت تقسیم وظایف بیدرنگ
آن یکی بند وظیفه آمده
آن یکی را ماجرای اعلمی
آن یک استبصار از استبصار کرد
آن یک از کشف شد کشف هم
آن یک از شافی شفا اندوز شد
آن یکی وافی شدش کافی بجان
آن یک استر شادی از ارشاد کرد
از قوانین آن یکی قانون نواز
آن یک از مغنی غنا کردی طلب
آن یکی مستغرق قاموس شد
آن یکی از کنز آمد گنج سنج
مجملا هر یک خدا را از کتاب
ادعا گرچه بدی تقلیدشان
جملگی را خود سری آئین بدی
دیدم ایشان را چنان پر از حسد
یکدیگر را جملگی اندر نفاق

وز تجلای حضوری کامکار
سینه‌ها شسته ز نقش ریب و شک
نی بهمشان در سخن بحث و جدال
در پرستاری هم دلدار هم
جز ز وحدت کی دم دیگر زنند
لیک اندر ملک دل شاه کبیر
خامه میگوید به آواز فصیح
هم مداد آیند دریاها مرا
چون قدم فرسای عجز آمد قلم
تازه سازم باز آئین کهن
خود ز جزء و کلشان آگه شدم
و آنچه گفتندی بجان بشنودمی
هم به ایشان هر طرف بچریدمی
بهر دنیای دنی خوار و نزار
جملگیشان غافل از یاد خدای
بیخودان نشئه بهتتان و زور
آن یکی محراب جستن معبدش
تا گشاید بآبی از تلبیس را
یکدیگر را حمله آور چون پلنگ
همچو کلب بند جیفه آمده
و آن دگر را ادعای افهمی
اولیا را جملگی انکار کرد
غم فزودش سر بسر بر روی غم
و آن یک از صافی صفا آموز شد
و آن یک از کافی شدی اخبار خوان
سوی خود طلاب را ارشاد کرد
در مقام خود پرستی نغمه ساز
تا فزاید مرورا نام و نسب
شمع جانش را مرآن فانوس شد
وز پی تحصیل آن در درد و رنج
می بخواندی غافل از ام الکتاب
لیک بر آن کی بدی تقیدشان
رد و طعن اولیاشان دین بدی
که شده حکشان مگر نقطه جسد
لیک در ایذای اهل دل تفاق

بودم استادی از ایشان که به من که اگر می‌شد دو چیزت ای همام آن یکی باشد نفاق و یک حسد گفتم ای استاد ای ملادنسی گفت با خود گر بگوئی که فلان هم شوی با دوستانت در نفاق این شود باعث ترا ای با هنر هم به هنگامی قلیل ای ذوهمم گفتم ای آخوند ای ملای من لیک علمی کز نفاق و از حسد مجملا گر ز آنچه ز ایشان دیده‌ام گر کنم عرضه در این دفتر کجا گرچه می‌بودم به ایشان مدتی هم به ایشان روز و شب بودم جلیس هر که را دیدم به وسواسی قرین هر که را دیدم که ذکر اهل ذوق چونکه بودم دامن حبت بکف چونکه ظلت بر سرم بد سایبان تا که صید باز شاهی آمدم این زمان خواهم ز تو ای پیشوا که چه باشدشان دلیل رو نما از کتاب اینها هدا آموختند یا که رخصتشان رسید از اولیا مشکلم را حل کن ای مشکل گشا پس بگفتا با من آن دانای راز تا تو را ظاهر شود اقوالشان بعد استر خاص بودم منتظر یادم آمد از امیر مؤمنان چونکه ایشان جزو عالم آمدند پس روان در بحر خود رفتم فرو اندر آن دریای بیحد و کنار بوکوه در آئینه شاهنشاهی ناگهان نفس از درون برداشت سر گفتم او را از کجا آیی روان گفتم او را کای پلید نابکار

از ره تأدیب میگفت این سخن کار و بارت میشدی با انتظام که مر این دو رونق کارت شود چون پذیرد علم از این دو روشنی در تدرس از چه باشد اعلم آن که نباشد اندر ایشان اتفاق که شوی از اهل علم از جمله سر مجتهد کوردی و در دوران علم گرچه استادی در این فن بی سخن کامل آید جهل از آن بهتر بود یا که خود از قولشان بشنیده‌ام می‌بگنجد ای ولی رهنما حاصل آوردم از ایشان صحبتی در همه جا یار و غمخوار و انیس گفتم این باشد یقین از مؤمنین می‌نمودی خواندم او را اهل شوق دل مرا نامد به ایشان مؤتلف تر نشد ذیلم از این تر دامنان هم ز رنج این و آن فارغ شدم که بدانم حجت آن قوم را از که بر ایشان رسیده اهتدا که چراغ معرفت افروختند که شدند اینان امام و پیشوا ای ز ایمایت قدگردون دو تا که تو خود ز ایشان بجو این قصه باز پی ببری ز اقوال بر افعالشان کز کجا جویم مر ایشان را خیر کآنچه در عالم در آدم بدنهان لاجرم مضمر در آدم آمدند تا کنم ز ایشان در آنجا جستجو هر طرف اندر طلب کردم گذار یابم از احوال ایشان آگهی چون مرا شد جلوه گر اندر نظر گفت از آن کویی که میجستی نشان ای تو قطاع طریق روزگار

خود تو را ز اینجا نمودم در بدر
تا به کنج انزوا بنشسته‌ام
من ترا دیربست از خود رانده‌ام
گفت با من از سر عجز و نیاز
پیش از این اماره گر بودم کنون
رسم و راه سرکشی بنهاده‌ام
پاسبان درگه شه آمدم
هان نمی‌بینی که دربانان شاه
چون شدی محرم به بزم پادشاه
چون ترا بر سر فتاده ظل پیر
چون نماید شیر آهنگ ستیز
آنکه شیران را دمش رو به کند
از مظفرشاه عالی مرحله
«دست شیطان را که بندد، غیر پیر
من نخوانده نامدم ای ذوهمم
گفتمش کی من تو را کردم طلب
گفت از آنهایی که میجستی نشان
گر شدم اینجا اسیر و پای بست
گر در اینجا عاجزم ذوالمسکنه
گر در اینجا آمدم خوار و ذلیل
گر در اینجا خوار و مضطر آمدم
سالها من حيله بازی کرده‌ام
من حریف خود شناسم در نبرد
لیس لک سلطان علیهم چونکه حق
چونکه ایشان کافر بیعت شدند
هرکه باب بیعت مولا گشود
من برزم هرکسی باشم دلیر
گرچه آنجا معنی صورت بدم
گر نباشد قید صورت در نظر
گفتمش چون آگهی ز احوالشان
که چه باشد حجت آن قوم ضال
چونکه ایشان پرده و تو پردگی
هرکه از ایشان خبر خواهد هله
مجملی ز احوالشان تقریرکن
پس شد آن بر منبرکبر و منی

مسکنت را کرده‌ام جای دگر
بر تو راه آمد و شد بسته‌ام
باز آیی از چه رو ناخوانده‌ام
کی تو محرم در حریم قرب راز
آمدم مأمورهات ای ذوفنون
در ره آزادگان افتاده‌ام
قاپچی باب باب اللّه شدم
مانع اند از غیر نزدیکان شاه
نیز دارد پاسبان پاسنت نگاه
من چسان رزم آورم باشیرگیر
روبهان را چاره نبود جزگریز
کی تواند روبهش پهلو زند
خوانده باشی از کتاب این مساله
گرگ را که بر درد، الا که شیر»
خود مرا گفستی بیام من آمدم
ای مزور خود نمای بی ادب
خود ز معنیشان منستم ترجمان
از من ایشان را بسر افسار هست
اندر آنجا قاهر ذوالسلطنه
اندر آنجا دلایل هر سبیل
اندر آنجا شیخ و رهبر آمدم
با حریفان رزم سازی کرده‌ام
کی شوم رزم آور مردان مرد
گفته است کی پیش افتم در سبق
ز این جهت من را شدند اندر کمند
رشته تدبیر من از کف ربود
غیر آن شاه دلیر شیرگیر
لیکن اینجا صورت معنی شدم
سیر معنی می‌نگردد جلوه‌گر
با خبرکن مرا ز احوالشان
از چه دارند این همه قال و مقال
سیر ایشان از تو ظاهر جملگی
از تو اش روشن شود آن مرحله
برخی از احوالشان تفسیرکن
با هزاران مکر و کید و رهنزی

بر سرش دستاری از عجب و ریا
از حیل بر دوش افکنده ردا
گفتمش ز این منبرت اول بگو
گفت مرد مؤمنی وقفش نمود
کز دعای خیر یادش آورند
والد مرحوم من با وجد و حال
و اندر این مسجد بخلق خاص و عام
گفتم او از امرکی آمد امام
گفت از اجماع خلق عام و خاص
گفتمش لعن خداوند غیور
هان تو نشنیدی که آن فخر بشر
که نه بنشیند کسی در این مقام
یا سعیدی در سعادت بس سعید
از شقاوت چون ترا باشد خبر
از سعادت نکته‌ای سازم بیان
این سعادت هر که را آمد نصیب
این سعادت هر که را شد دستگیر
این سعادت هر که را شد موهبت
چيست دانی این سعادت ای دنی
آنکه با شیر خدا بیعت نمود
این سعادت کی تو را آمد یلی
پس بگفت آن رهزن هادی شده
گفتمش الیوم اکملت لکم
گربدی نزد خدا عزوجل
می‌شدی خود دین حق کامل از آن
همچنین اسلام مرضی اله
چون کمال دین و اتمام نعم
هرکسی کز بیعت آمد سرفراز
همچنین در جای دیگر شد بیان
آنکه شد مشیش مکب بوجه خود
بر صراط مستقیم حق سوا
کاین هدایت غیر بیعت آمده
هر که آمد ز این هدایت رو نما
باز گفتم مرورا با من بگو
که به ایشان وعده فرموده خدا

زیر هر تارش هزاران دامها
کافکنند در دام از آن این عامه را
کز کجا آوردیش ای فتنه جو
تا کند جودش به مردم وانمود
تا شود قدرش از این پایه بلند
متکی بود اندر اینجا چند سال
موعظه کردی به آداب تمام
که شد اینجا پیشوای خاص و عام
این امامت یافت بهرش اختصاص
بر تو و بابت بود تا نفخ صور
دارد این گونه حدیثی معتبر
کاندر او نبود دو خصلت بس تمام
یا شقیبی در شقاوت بس شدید
نیست حاجت ذکر آن ای خیره سر
تا که بشناسی سعیدان را نشان
دیده‌اش روشن شد از روی حیب
دستگیری کردش آن شاه دلیر
گیرد از ساقی مدام معرفت
آنکه شد تسلیم در دست علی
از سعادت بابها بر رخ گشود
که شدی بر منبر حق معتلی
کز کجا بیعت سعادت آمده
روز قرآن خوان و کم کن اشتهام
نعمتی از بیعت آن شه اجل
هم شد اتمام نعم حاصل از آن
آمده تسلیم شه بی اشتهام
آمده موقوف بیعت لاجرم
بر رخس باب سعادت گشت باز
از کلام آن خدای مستعان
باشد آن اهلی و یا آنکه رود
خود بده انصاف ای گول غوا
و ای آنکوک که از آن هارب شده
از سعادت می شود برقع گشا
معنی اما اللذین سعدوا
جنت خلد و نعیم جانفرا

و آن بود مخصوص بریاع جان
که خریده آن خدای مهربان
تا عوض بدهد به ایشان جنتش
گر نه این بیع و شرا در بیعت است
چونکه بیعت جنتش آمد قرین
چونکه سفتم این در حق از بیان
پس بگفتم کای فضول ابن فضول
این امامت که تو گشتی مدعی
این امامت آمده خاص امام
که از او اذن و اجازت یافته
پیشوا آنکو که نطقش از حق است
گر بگوید خود ز حق گوید همی
پیشوا آنکو که در راه خدا
پیشوا آنکو که در راه اله
پیشوا آنکو که در شرع نبی
پیشوا آنکو که در طی طریق
پیشوا آنکو که ز روی موهبت
پیشوا آن که ز حقیقت پرده‌ها
پیشوا آن که ز می توحید جام
پیشوا آنکو که چون فانی شود
پیشوا را فانی فی الله خوان
چونکه آن شد باقی اندر ذات هو
این بود قوس عروج و هم نزول
پس بگفتم کای امام عامیان
این صفت گردیده خاص پیشوا
یک رویش پیوسته می باشد بحق
یک رویش همواره با خلق آمده
از یکی رو می بگیرد ناب فیض
گر دمی غافل زیاد شه بود
گر نپوید کس براه بندگی
چونکه او کامل شده در بندگی
در عبودیت چو شد ثابت قدم
در عبودیت چو شد کامل عیار
همچنانکه این حدیث مستفاد
که عبودیت یکی جوهر بود

که شد این آیه بر او وافی بیان
انفس و اموال خود از مؤمنان
جنت مشهوده پسر نعمتش
پس چرا اندر ازایش جنت است
پس سعادت گشت او را همنشین
گوئیا افتاد سنگش در دهان
ای تو غاصب حق اولاد رسول
باشد از ذریه خاص علی
یا سعیدی کو بود خاص امام
کز هدایت سوی خلق اشتافته
از هوای نفس دون بس مطلق است
ورنگوید هم ز حق باشد همی
مطلق آید از قیود ماسوا
باشدش قرب قبول پادشاه
جز هدایت نبود او را مطلبی
اهل ره را شد مددکار و شفیع
باشدش در دست جام معرفت
رهروان را وانماید از صفا
باشدش در دست و پیماید مدام
فانی اندر شیخ ربانی شود
پیشوا را باقی بالله دان
کل شیی هالک الا وجهه
که بود مخصوص ارباب قبول
خوانده باشی بر رخ لایبغیان
ز آنکه او ذوجنتین است از خدا
فارغ از غوغای خلق و طعن و دق
که مرایشان را بحق هادی شده
وز یکی رو می گشاید باب فیض
کی تواند خلق را هادی شود
از خدایش کی رسد پابندگی
از خدایش آمده فرخندگی
از ربوبیت حقش در داد دم
شد امام و پیشوای روزگار
بندگان را میدهد ناب مراد
که همان کنهش ربوبیت شود

در ربوبیت بود آنچه نهان
از عبودیت اگر خواهی نشان
هرکه آن با عهد بیعت بسته شد
چون ورا پیوستگی آمد بحق
چونکه شد علم لدنی حاصلش
او خلیفه گردد از حق علی
پس بگفت آن پیشوای هر جهول
لیک باشد ناتمام ای مرد راه
که مرآن بیعت که گوئی ای فقیر
این زمان کی صاحب بیعت بود
مصطفی کآنجا در بیعت گشود
گر ز مولا باید این بگذشتش
دیگر آنکه حجت قاطع بما
بعد آن شد حجتی کآن وافی است
چون نباشد هیچ رطب و یابسی
هم اسانید نبی و از امام
گفتمش کای جاهل گول پکر
هان تو نشنیدی نبی مصطفی
که یکی باشد کتاب و آن یکی
ز آن یکی اصغر یکی اکبر بود
بعد من ناید ضلالت مرورا
گر نباشد عترت صاحب نفس
گر نبودی اهل بیت مستطاب
گر نبودی اهل بیت طاهرین
گر نبودی اهل بیت لوکشف
تو گمان داری که ای گول پکر
یا که با او همزبانی داشتی
تو ز قرآن کاغذ و خط دیده‌ای
غیر ط و س ز طاسینش بگو
شاهد طه و یس کی تو را
این کتاب و عترت با هم توأمان
گفت باشد عترت اکنون در میان
گفتم آیا از شما کس را سزد
گفت کی هیئات چون باشد روا
که از آن علمی بگیرد ید به ید

در عبودیت شود فاش و عیان
بیعت شه ترجمان این بیان
از خودی رسته بحق پیوسته شد
علم او یابد ز علم حق نسق
نور حق تایید بر جان و دلش
جانشین آید خفی و هم جلی
که مر این برهان تو باشد قبول
چون نباشد اندر آن هیچ اشتباه
شد مقرر اندر آن روز غدیر
گر دلیلی داری آن حجت بود
بر کس دیگر تعدی کی نمود
پس نبی بایست او را گفتنش
آن کتاب اللّٰه را کرده عطا
خود کتاب حق بود کآن باقی است
که نباشد در کتاب اللّٰه بسی
بس بود حجت بخلق خاص و عام
ای ز اسرار ولایت بی خبر
گفت ثقلین را گذارم بر شما
عترت من هست بی ریب و شکی
از شما هرکوبه آن دو چنگ زد
وین دو با هم یار تا روز جزا
نور قرآن را که آید مقتبس
کی گشود از چهره قرآن نقاب
سِرّ قرآن از کجا میشد مبین
سِرّ قرآن از کجا شد منکشف
بهر تو نازل شد این قرآن مگر
که ز اسرارش نشان بشناختی
رمز و الغازش کجا فهمیده‌ای
خود چه دیدی گر توئی اسرار جو
پرده افکن آمد و برقع گشا
کی جدائی ز این دو آید در میان
که بود اسرار قرآنش عیان
که بدربار جنابش پی برد
راه جستن سوی آن گنج خفا
تا تواند هادی خلقان شود

او به پرده غیبت است و احتجاب
گفتمش پس چیست حاصل از امام
گر چنین باشد که میگوی بود
خور که یک ذره بود از نور آن
هیچ دانه می‌نرود از زمین
فیض حق جاری دمادم بر امام
فیض رحمانیش خاص و عام راست
گر بدامانش کسی را دست نی
بر خلایق فیض او چون میرسد
آنکه نشنیده است امر و نهی او
در جوابم گفت که شرع مطاع
اتباع امر صاحب کرده است
ز آنکه امر او بود امر رسول
او بود مقبول درگاه امام
گفتم او را فایده چو بود بگو
گر نه از او نیایی باشد به دور
پس چسان فیاضش حاصل شود
با وجودی که آن نبی خیرالورا
که بحبل او تمسک آوریم
کیست حبلش آنکه شد ذوجنتین
کیست حبلش آنکه آن مرآت اوست
او ز حق گیرد دمادم فیض و هم
فیض از او گیرد رساند پس بخلق
هم از او گیرد دهد هر کس سزد
گیرد از ساقی دمادم جرعه بخش
آنچه حق «دردم دمدم» در نای او
گاه جام و گه سیوگاهی می است
دیگر آنکه آن نبی بی همال
هر که باشد طالب آن علم هان
خود بگو کبود در رجال ای هیچکس
گفت آنها عالمان امتند
قول ایشان آمده قول امام
گفتم ای یحیی ابن اکثم ای خبیث
که چو نفس واحدند آن عالمان
گر هزارند از یکی عضو همنند

کی توان گشتن ز علمش فیض یاب
در وجودش گر نباشد فیض عام
فیض او بس نامم ای بیخورد
گر نماید منع تابش از جهان
پس کجا نور خور و خور آفرین
همچنین ساری از او بر خاص و عام
وز رحیمی جان خاصان بانواست
حجش بالغ شود بر خلق کی
کی ورا اتمام حجت می شود
پس چه باشد حجش بر آن بگو
هر که بنماید مر او را اتباع
گر چه او در احتجاب و پرده است
هر که فرمان ورا سازد قبول
حجت بالغ بر او گردد تمام
از وجود آن شه فرخنده خو
تا رساند فیض حق را طور طور
هم بقول تو مگر عاطل شود
در تمسک امر فرموده بما
تا بدر بار جنابش پی بریم
مرورا عین و بخلق آن نور عین
اوست آئینه وی آن مرآت هوست
بدهد این را از توجه دمادم
نبودش پروای حلق و فکر دلخ
جام فیاضی دمادم در دهد
هم شود بر باده خواران جرعه بخش
او دمدم در نای دیگر مو بمو
گاه ساقی گاه نائی گه نی است
گفته اخذ علم باید از رجال
گو بگوید از دهنهاشان بجان
تا شوید از نور ایشان مقتبس
که بخلق آن پیشوا و حجتند
کاردین بگرفته از ایشان نظام
هان بگوش تو نخورده است این حدیث
جملگی در کثرت و وحدت نشان
یکدیگر را همچو چشم روشنند

نی بهمشان اختلاف اندر سخن
در تن جسمانی و اعضای آن
در تن روحانی و آن اختلاف
گر بوند این عالمان آن عالمان
پس چرا دارند با هم اختلاف
که نباشد قول همشان اعتبار
بعد ذکر رحمت اللّه له
گر بود استاد و قولش قول حق
گر بود او نایب خاص امام
دیگر آنکه گفته آن سلطان دین
که مرایشان در دو عالم زنده اند
گر شما دانید کاین قول رسول
پس چرا در ردشان حجت کنید
دیگر آنکه بازگو آن عالمان
که بیانش کرده آن فخر امام
کز خدا خود نزد ما سری بود
غیر نزدیکان دربار خدا
یا مر آن مؤمن که در ایمان کند
بعد از این فرموده است آن پادشا
گر نمی بودی کسی حمال آن
در جوابم گفت آری باشد آن
حضرت شه را بود نواب چند
جملگی حمال اسرارش بجان
لیک ما را چون نباشد دسترس
ز این سبب مامور ظاهر آمدیم
جز کتاب اللّه و شرع مستطاب
گفتم این آیه مگر ناخوانده آید
که ز اهل الذکر پرسید این خبر
این شریعه وین کتاب ای فتنه خو
بازگو با من که اهل الذکر کیست
گر بگویی کآن امامان هدا
لیک هر کس را کجا ممکن شود
گفت کاین آیه دلیل صوفیان
این سخن بوی تصوف میهد
نیست جایز با تو دیگر گفتگو

چونکه هست از یک زبان و یک دهن
چون نباشد اختلافی در میان
پس چسان باشد میانشان اختلاف
که نبی کرده بیان احوالشان
از چه باشد در میانه این خلاف
هر یکی را رد یکدیگر شعار
مینویسد حاشیه بر رد او
پس چرا بر او زنند این طعن و دق
رد او رد وی است ای گول عام
خوش بیانی در صفات مؤمنین
در جهان جان همه پاینده اند
هست و داریدش بجان و دل قبول
قول میت همچو میت ای پلید
آگهی دارند از آن علم نهان
حضرت صادق شه عالی هم
که نه بتواند کسی حملش کند
وز ملایک محرمان پادشا
امتحان قلبش خداوند احد
که نموده امر تبلیغش بما
پس چرا کردی ز تبلیغش بیان
لیکن از چشم خلایق در نهان
که بدربار جنابش میرسند
فیض آن شه را مفیض دیگران
که شویم از نور ایشان مقتبس
شرع انور را مقیم از جان شدیم
نیست تکلیفی بما از آن جناب
یاز درک معنیش درمانده آید
گر شما مستبصرید و بی بصر
گر بدی کافی نگفتی فاسئلوا
هم مر آن ذکری که نزدش هست چیست
اهل ذکرند این سخن باشد بجا
کز دم ایشان مر او را دم رسد
هست و تو داری مگر ز ایشان نشان
گر بتو ثابت مر آن نسبت شود
گفتمش ای بی خبر ز اسرار هو

هان تو نشنیدی که مردی با صفا که تصوف چیست گفتش پادشا صاد آن صبر است و صدق و هم صفا فای آن فقر است و فردوهم فنا ای خوش آنکو اندر آن بشتافته پس بگفت آن منکر ضال مبین که نمیشاید کسی را حمل آن کاهل ذکرند آن گروه نیکخو لیک ایشان را کجا جستن توان ز این سبب ظاهر کفایتمان کند گفتمش حاصل از این گفت و شنید که بود آن اهل ذکر اندر میان این زمان دیگر نخواهم گفتگو حجت بالغ چو شد بر تو تمام پس مرا آن شاهد غیبی دگر شد دللم ارض الله واسع از او حق و باطل را همی دیدم عیان گفت آنچه خواهشت بود ای ولد از یقین دان که اگر ایشان بدنند مذهب و ملت از ایشان داشتند این زمان بگذار شرح این سخن آن جواد حق امام دین تقی

این چنین گفتا به شاه اولیا تای آن ترک است و توبه هم تقا واو آن وداست وورد و هم وفا گر تصوف این بود ای بیحیا تا که حقش ز آن شود شناخته که بود آن صعب مستصعب همین جز گروه ممتحن از مؤمنان فاش و پنهان حاملین سر او چونکه باشد بی نشانیشان نشان نیست ما را علم باطن ای سند این بدم کافر کردی ای پلید همچنانکه فاسئلوا داده نشان خواهی ایشان را بجو خواهی مجو مطلبم شد حاصل اکنون والسلام جلوه گر گردید بس بازیب و فر نور حق شد در دلم لامع از او چون شدم ز او منکشف سر نهان دیدی و بشنیدی ایشان را سند در میان اهل کفر ناپسند چون نی از تحقیقشان بر پای بند بازگو ز آن عالم علم لدن آنکه شد حبش دلیل متقی

بقیه امام جواد (ع)

از علی ابن خالد این بیان که به سامره شنیدم این سخن که شنیدم از رفیقی بااولا مردی آوردند با زنجیر و بند کو نموده دعوی پیغمبری آن علی گفتا که چون من این بیان تادرمحبس کز او یابم سراغ بعد استیزان و رخصت ازدخول دیدمش مردی فهیم و عاقل است گفتمش با من بگو احوال خود گفت میبودم بشام تیره روز

میکنند روشن روان دوستان که محمد نامی این گفتا بمن که ز شام تیره روز پر جفا هم ورا اینجا بزنند کرده اند فاش کرده ادعای سروری زاو شنیدم پس روان گشتم روان چونکه شد حاصل ز حجابم فراغ یافتم چون قرب در بار وصول در معارف دیده باز و کامل است که چرا باشی بحبس قوم لُد که بود آن را چو شام تیره روز

در مکهانی شهره رأس الحسین
بودم اندر بندگی کردگار
ناگهان آمد مرا شخصی عزیز
چون به امر او از آنجا بر شدم
پس بگفتا می شناسی این زمین
پس نمازی کرد و من هم کردم
بعد صلوات و درود بی حضا
ناگهان در کعبه بودم آن زمان
مشتغل اندر مناسک آمدم
پس بدیدم خویش را در شام باز
پس روان گردید و من گشتم از آن
چونکه شد از این سپس سالی مرا
جان رفته باز آمد در تنم
صبح امیدم دیدم از شرق جان
در جمیع امکانه سیرم نمود
کوفه و کعبه مدینه در دمی
چونکه ساز رفتن آن شه کرد من
حق آنکوک که تو را قادر نمود
حق آنکوک که تو را مختار کل
حق آنکو مظهر ذاتش شدی
که ز نام خود مرا واقف نما
پس بگفت آن شافع یوم التناد
هم ز جود حق لقب دارم جواد
پس شد او در پرده ستر و خفا
چونکه گردید این قضیه منتشر
پس محمد حاکم آن سرزمین
کس فرستاد و مرا با قید و بند
این زمان در حبس او باشم اسیر
گفتمش که شرح احوالت تمام
بوکه بر حالت ترحم آورد
پس علی گوید که رفتم نزد او
پس بمن گفتا که رو با او بگو
در شبی فرمود سیرش در جهان
آنکه او را در دمی این سیرها
چون شدم مأیوس از استرخاص او

که بود حبش بدله فرض عین
روز و شب فاش و نهان سر و چهار
گفت با من کای فلان از جای خیز
ناگهان در مسجد کوفه بدم
عرض کردم مسجد کوفه است این
ناگهان اندر مدینه بودمی
بر روان پاک ختم انیسا
هم من اندر خدمت آن جان جان
چونکه از آداب حج فارغ شدم
در همان موضع که بودم در نماز
آنچنانکه شد مرا از تن روان
از قدمش داد چشمم را جلا
شام تیره شد چو روز روشنم
همچو سال سابق آن جان جهان
وانمودم بر دل ابواب شهود
بر دو آوردم بشام آن شه دمی
عرض کردم ای ولی ذوالمنن
بر چنین معجز که آمد در شهود
کرد و شد فرمانبر هر خار و گل
آئینه ذات و صفاتش آمدی
ای بتو قائم وجود ماسوا
که محمد نامم ای صافی نهاد
بوالحسن بابم شه ملک رشاد
او روان گردید و من ماندم بجا
شد روان حاسدان ز این پرشرر
زاده عبدالملک ای پاکسین
کرد احضار و فکندم در کمند
شرح حالم این بود ای بی نظیر
با محمد می بگویم ای همام
وز خلاصی خاطر شادت دهد
شرح کردم حال آن فرخنده خو
که بگوید با همان شخصی که او
هم ز حبس من نجاتش بخشد آن
وانماید سازد از بندش رها
در روانم همم و غم آورد رو

پس دلم بر حال او بسیار سوخت
در شکیبائی به او گشتم انیس
هم بصبرش امر کردم بی حرج
صبح معجز چون ز شرق اعتلا
بهر دلجوئی او گشتم روان
خاص و عام از هر طرف در جستجو
گفتم ایشان را چه باشدتان که هست
پس یکی گفتا که شخصی کاین زمان
در شب بگذشته مفقود الخبر
هان نمی دانیم کاندرا آسمان

آن سخن آتش بجانم برفروخت
در پرستاری به او گشتم جلیس
بوکه از صبرش رسد در جان فرج
روز دیگر داد دلها را جلا
تا در زندان که دیدم ناگهان
جمله دربانان بقید تک و پو
از تأسف دست حیرانی بدست
کرده دعوی نبوت ای فلان
گشته گویا می نبود از او اثر
رفته یا مرغش ریوده از میان

توجه معجزه

از دم پاک شهنشاه جواد
کاین همه اندر تو باشد مخفی
کآنچه در عالم بود فاش و عیان
بشنو اکنون رمز هر یک ای خبیر
شام چو بود این تن خاکی نهاد
حاکمش کبود یزید نفس دون
مرتورا از جمع سوی تفرقه
هم بود پیوسته کارش رهنزی
بوکه سازد دورت از دربار حق
گر همی خواهی مراد دو جهان
بر خلاف آن یزید نفس پوی
لیک چون تو سالها محکوم آن
حاکمی را از دیار خویش کی
یا که محکومش توان کردن بجد
گر همی خواهی بحکمت سر نهاد
بایدت مر حاکمی عادل که او
وز فنون رهنزی آن پلیید
چون سلاح می بیاید در نبرد
بخشدت شمشیری از ذکر مدام
جوشن از صدق و ارادت بخشدت
پس کند بر مرکب شوق سوار
از توجه سازدت فیروز چنگ
گرددت خانه تهی از دشمنان

زین حدیثم نکته ای در دل فتاد
همچنانکه گفته سلطان وفی
جمله درآمد بود سر و نهان
تا که بر اسرار آن گردی بصیر
که بود شهری همه ظلم و فساد
که کشد هر دم به نیرنگ و فسون
تا که گردی ز اهل کفر و زندقه
وز شقاوت با تو دارد دشمنی
تا که گردی مستحق نار حق
حاصل آید مرتورا ای جان جان
وز خلاف او مراد دل بجوی
بوده ای و او تو را بد حکمران
میتوان اخراج کرد ای نیک پی
بی مدد کار و ممد مستعد
و امرونیست از دل و جان بشنود
ایمنت سازد ز مکر آن عدو
سازدت آگاه بی گفت و شنید
تا سرگردان رزم آری به گرد
هم دهد اسپر تو را فکر تمام
هم سنانی از توکل بدهدت
و آنگهی در عرصه آن گپیرو دار
تا کنی بر دشمنانت عرصه تنگ
هم شوی ایمن ز مکر رهنان

و آن یزید شوم نفس بدسگال
چون یزید نفس از ملکوت برون
مستعد شو بر تتمه آن بیان
چیست دانی موضع رأس الحسین
همچنانکه شد بیانش ای فتی
آن عبارت چیست دانی ای غیور
گر نگریدی از حضوری کامکار
ز آنکه آنکو حاضر حضرت نشد
حاضران محضر شه را ببین
جملگی اندر ادب چالاک و چست
چونکه دایم در حضور شه بوند
اختصاص آن مکان دانی ز چیست
یعنی آنجا که ورا شد تکیه گاه
ای خوشا آن دل که عرش شاه شد
ای خوش آن جانی که آنرا شد مقرر
هر دلی که آن شاه کرد آنجا ورود
پس توهم از صدق دل ای نور عین
یک زمان از یاد او غافل مباش
واقف آنادر حضور حضرترش
کز یزید نفس غدار عدو
خانه‌ات خالی نگردد تا از آن
آن حسین و این یزید ای نیک پی
آن یکی روح آن دگر نفس آمده
آن حسین روح آمد تا تو را
وین یزید نفس سازد از حیل
آن حسینت می بخواند سوی رب
آن نسب چبود بریدن از نسب
این یزیدت می بخواند سوی خویش
او همی خواند تو را سوی نعیم
او تو را خواند بصصف اصفیا
وین تو را خواند به صفی کز جحیم
او همی خواند به رضوان خدا
ری چه باشد جیفه دنیای دون
آنکه بهرش باشی اندر جستجو
از پی دنیا بسی با شور و شین

سر بفرمانت نهد بی قیل و قال
شد به تأیید شه کامل فنون
تا تو را روشن شود ز آن چشم جان
جان پاک فارغ از هر قبح و شین
در خلال ذکر شاه ارتضا
آن حضور است آن حضور است آن حضور
کی شوی در بندگی کامل عیار
از یقین دان قابل خدمت نشد
که چگونه واقفند و تیزین
در وفا بس ثابت و پیمان درست
لاجرم از خدمت شه آگهند
و این عبادت اندر آن بی وجه نیست
معبداست و نور حق را جلوه گاه
تکیه گاه جان وجه الله شد
روی شاهش گشت منظور نظر
قبله آمد آن بر ارباب شهود
از تولا روی جان کن با حسین
تخم حبش در زمین دل پیش
ملتزم شو در قیام خدمتش
ایمن آیی و رهبری از شر او
کی شود خلوتگه آن جان جان
در وجودت هر دو موجودند
ز آن یکی هادی و یک رهزن شده
سوی حق خواند ز صف اشقیا
دورت از قرب خدا عزوجل
تا شوی در راه حق کامل نسب
آن نسب کاندازدت دور از ادب
تا شوی چون وی پلید و زشت کیش
وین کشاند مر تو را سوی جحیم
که بود بنیان مرصوصش بنا
با سلاسل یسحبون فی الحمیم
واین همی خواند به ملک ری تو را
که بود سنگ طالبش ای ذوفنون
وز پی تحصیل آن در تک و پو
بایزیدت صلح و جنگ با حسین

کان به مولا این به دنیایت کشد
باری ای جان عزیز مؤتمن
از صف جهلت برآی تیزهوش
همچو حر بیرون نه از خود یک قدم
در صف آن شاه اگر داخل شوی
با حسین روح ای مرد اجل
که ورا برخویشتن سازی امیر
گر درآیی تحت ظل بیعتش
دشمنانت چیست دانی ای فتی
گر نیایی تحت ظل آن امیر
کش کشان پس سوی زندانت برند
دانی آن قفل از چه باشد ای غیور
چون مقل شد دل و جان مرتورا
همچنانکه آن خدای مستعان
هرکه شد مختوم قلب و سمع آن
دانی آن زندان چه باشد ای جواد
هرکه افتاد اندر آن زندان به بند
هم مگر شاه جواد آن ذوالکرم
آن جواد اینجاکه باشد ای جواد
آنکه آمد منبع اسرار حق
آنکه از حق مرتورا شد شیخ راه
آنکه آمد برزخ ذات و صفات
آنکه آمد در درون مثلش عیان
همچنانکه باکمیل راز دان
این بیان کرده امیرالمؤمنین
کآنکه مثلش در درون موجود شد
هرکه می خواهد تتمه این بیان
گر تو هم تن را سبک سازی چو جان
پس به جیب جان فرو آری تو سر
آن مبارک پیر صافی دم تو را
هم ز زندان غمت بیرون برد
پس تو را اندر هوای اعتلا
با دو بال ذکر و فکر بس قوی
چونکه وارستی از این زندان تن
بال افشانی بهرکویی و در

آن به اعلا این به سفلایت کشد
رخش همت بر جهان زاین ملک تن
وز فرات شهد دنیا چشم پوش
تا درآیی در صف شاه قدم
فیض او را قابل و واصل شوی
بسته ای عهدی و پیمان در ازل
تحت فرمانش درآیی بس دلیر
دشمنان رادور سازد سطوتش
آن جنود جهلی غی و شقا
در صف هیچا نمایندت اسیر
بر در جان و دلت قفلی زنند
آنکه سازد دورت از قرب حضور
کی بتابد در دلت نور صفا
گفته مختوم است قلب و سمعشان
مانند در زندان غشوه جاودان
این تن خاکی ظلمانی نژاد
نیستش بیرون شدن از آن کمند
آید و بر بایدهش از حبس غم
آن که آمد مخزن سر جواد
آن که آمد مطلع انوار حق
آنکه شد رهبر تو را سوی اله
آنکه باشد آینه رخسار ذات
گرچه باشد جسمش از دیده نهان
در بیان ذکر حال عالمان
چشم سر بگشا و این نکته بین
گرچه جسمش از برون مفقود شد
گو حدیثش را ز کافی جانشان
وارهانی جان از این بندگران
گردی اندر بحر فکرت غوطه ور
در ربایید از کمند اشقیای
قید هستی را ز پایت برکنند
سیر فرماید به معراج علا
سازدت طیار اوج معنوی
گردی از جان طالب علم لدن
کز مدینه علم حق جویی خبر

گرچه باشد شهر علم مصطفی
که از این وگه از آن جویی سیل
گرگشایی گوش من گویم تو را
آن مدینه شهر علم مصطفی
از مدینه شد عیان نور نبی
از مدینه شد نبوت آشکار
لیک آنرا ظاهری و باطنی است
آن یکی چون قشر و آن دیگر چو مغز
ظاهرش آن علم احکام نبی است
باطنش آن فهم افعال ولی است
ظاهرش علم حلال است و حرام
باطنش شد آن لدنی علم حق
ظاهرش آمد نبوت را بیان
باز بشنو شرح دیگر ای سند
آن مدینه چیست دانی ای کیا
آنکه باشد قایل گفتار او
آنکه آمد وارث علم نبی
آنکه آمد ز او شریعت با صفا
آنکه آمد آن ولی عصر خویش
همچنانکه مولوی طاب ثراه
«که بهردوری ولیی قائم است
او بود آن شهر علم مصطفی
چون شنیدی این خبر ای تیز هوش
کآنچه من شنیدم بودم خبر
بی عیان علمی اگر حاصل شود
لیک گر باشد عیان با علم یار
چون ز عینش علم آید با ضیا
چون یقین آمد شکش بیشک رود
علم بی عین است لمی در جهان
علمشان از بهر تحصیل معاش
علم گویند و نه شان هیچ از عمل
علم گویند و نه شان از او یقین
ظن لایغنی من الحق خوانده‌اند
ز این خیالت چون سرافتاد شور
در طلب گردی روان از هر طرف

هم که باشد باب علم مرتضا
که که باشد بر سیل آن دلیل
لوح سینه زین کدر شویم تو را
کوفه رمزی از علمی بابها
شد ز کوفه مشتهر سِرّ ولی
یافت از کوفه ولایت اشتهار
باطنش را نیز بطن کامنی است
مغز او را مغزی آمد مغز مغز
که مر اجمالش مفصل در نبی است
که از آن سِرّ ولایت منجلی است
که از آن دارد شریعت انتظام
که از آن باشد طریقت را نسق
باطنش شد از ولایت ترجمان
تا که ز آن چشم دلت روشن شود
آنکه آمد شهر علم مصطفی
آنکه آمد حامل اسرار او
آنکه باشد مخزن سِرّ ولی
آنکه آمد ز او طریقت با ضیا
آنکه باشد قطب وقت از جمله پیش
این بیان فرموده بر اصحاب راه
آزمایش این جهان را دائم است»
هم بود او باب علم مرتضا
در تنت خون طلب آمد بجوش
از کجا گردم ز عینش با بصر
پس به اندک شبهه‌ای زایل شود
کی خلد دریای دل از شبهه خار
دیده حق یقین ز آن گشت وا
از حق الباطل و جَاء الحق شود
که کنند این عالمان ز او کسب نان
وز پی بالانشینی در تلاش
زرع گویند و نه شان ز او حاصل
چونکه باظنند دائم همنشین
لیکن از نور یقین در پرده‌اند
بال افشان گردی از وجد و سرور
بوکه افتد گوهرت اندر صدف

در طلب چون راسخ و ثابت شدی
از خبر بگشایدت باب نظر
بگذری بر شهر علم مصطفی
نهرهایش سوی هر شهری روان
ریگ آن انهار چون طود عظیم
نهرها دان بحرهای معرفت
چیسست آن انهار بنگر ای فتی
قطب دور آمد چو بحر و اولیا
چون ز شهر علم او جستی خبر
رمزها از شهر علمش یافتی
در دلت تابان شود نور هدا
نه مرآن شرعی که باشد از فضول
نه مرآن شرعی که خاموشش چراغ
بلکه آن شرعی که از مصباح نور
نه مرآن شرعی که ظنستش قرین
نه مرآن شرعی که میباشد حجاب
نه مرآن شرعی که آرد گمراهی
نه مرآن شرعی که دارد قیل و قال
آنچنان شرعی که ز اقوال نبی است
چونکه پی بردی به اقوال نبی
چیسست افعال نبی معتلی
گر تو را گوید کسی که آن نبی
جمله بر منبر عیان گفت و ملا
پاسخ او را گوچه گوئی ز این بیان
سِرّ خود پوشیده با جبریل گفت
پس نبی پنهان بگفتا با علی
خود بگو آن رمز پنهانی چه بود
دیگر آنکه آن نبی ذوالمنن
گشته فعلم را طریقت ترجمان
از حقیقت خوش دُر دیگر بسفت
مجملا چون شهر علم مصطفی
از مدینه علم او جستی خبر
سامع اقوال او گشتی ز جان
شد شریعت منزلت ای تیز پر
پس ترا سوی دگر پران کند

مقتدا را گشتی از جان مقتدی
وز توجه بدهدت بال دگر
وه چه شهری سر بسر نور و ضیا
مردگان را ز زندگی بخشش روان
هر یکی صد طور موسای کلیم
که بهر شهری شده ز آن موهبت
معنی تحت قبایب اولیا
هر یکی شطی که از آن شد جدا
در بصر تابان شدت نور نظر
مغز معنی رادرون بشکافتی
بازیابی رمز شرع مصطفی
بلکه آن شرعی که آمد از رسول
گشته واهلش پی آن در سراغ
پرتو افکن شد به مشکات صدور
بل مرآنکو که قرین شد با یقین
بلکه آن شرعی که بردارد نقاب
بلکه آن شرعی که بخشد آگهی
بلکه آن شرعی که آرد وجد و حال
نرگمان و ظن هر گول غبی است
راه یابی سوی افعال نبی
آن طریقت کآمده سِرّ ولی
آنچه بودش سر بسر از گفتنی
سِرّ مخفی از کجا شد رونما
که خداوند عزیز مهربان
با نبی آن هم نهان آن دُر بسفت
و آن علی پوشیده گفتا با ولی
که از او شد در نهان گفت و شنود
گفته کآمد این شریعت قول من
رأس مال معرفت ز آن جان جان
که ورا بر خود بیان حال گفت
برقع افکن شد تو را سِرّ و ملا
جیب جان کردی پر از درو گهر
تابع افعال او هم در جنان
از دم آن کاملل صاحب نظر
گرد کوی دوست بال افشان کند

چونکه کردی اندر آن کوآشیان
پس طریقت پرده بگشاید ز رو
گرددت بر باب علمی رهنما
وه چه در آن در که از وی نهرها
وه چه در، آن در که اسرار نهان
وه چه در، آن در که از آن انبیا
وه چه در آن در که از آن اولیا
وه چه در، آن در که از آن ماسوا
وه چه در آن در که از آن شد پیا
وه چه در، آن در که اعلام هدا
وه چه در آن در که این شمس و قمر
نام آن در چیست دانی ای فتا
گرچه باشد در، ولی آنرا بود
هر که خواهد علم حق را ای ولی
همچنانکه امر براتیان باب
هر که خواهد آن لدنی علم را
لیک نبود جستن او از کتاب
جستش چو بود بگویم ای سندن
هر که شد از بیعت شه در گشا
هر که از آن در، در بیعت گشود
هر که بادست خدا بیعت نمود
چيست بیعت، با تو گویم ای سلیم
هر که شد تسلیم آن فرخنده پی
چون ز بیعت شد طریقت حاصلت
پس به بستان معارف پی بری
بینی از هر سو هزاران گلستان
در بر هر گل در الحان و نوا
که ز گل خوانا کتاب روی یار
مست و بیخود واله و اندر خروش
چون در آن آب و هوا نشو و نما
کوفه کآن آمد ولایت را ظهور
گشتی از باب الولایه کامجو
پس بیال همت خود آن ولی
پیش از آن طیرانت ار بودی بفرش
پیش از آن بودی اگر با فرشیان

سیر مخفی مر تو را گردد عیان
جلوه گر گردد تو را انوار هو
که شود وا زان درت بس بابها
جاری و ساری بسوی شهرها
جمله زین در آمده فاش و عیان
یافته قرب قبول پادشا
آمده مقبول در گاه خدا
آمده خنیاگر و دستان سرا
جمله عالم چه نهان و چه ملا
در جهان گشته از آن شقه گشا
یافته از نور او این زیب و فر
آمده باب الولایه از خدا
سوی هر شهری دری ای مستند
گو بجوید از در علم نبی
از جناب حق رسیده در کتاب
گو بجوید از علمی بابها
که شود آن مر تو را اکبر حجاب
دست بیعت دادن شاه رشد
و اشود بر رویش ابواب هدا
بر رخ دل و اشودش باب شهود
گوی مردی او از این میدان ربود
آمدن تسلیم آن شاه کریم
آمدش جان حامل اسرار وی
معرفت شد پرتو افکن در دلت
هر دم حاصل شود از آن بری
هر گلی مرآت روی دلستان
بلبلان بینی معارف انما
هم ز گل بینا جمال آن نگار
از می مینای وحدت جرعه نوش
کردی ای طیار بستان خدا
سر بسر دیدی و رستی از فتور
از دم پیر حق آن مرآت هو
عارجت سازد به معراج علمی
این زمان بالت گشاید سوی عرش
این زمان گردی قرین عرشیان

پیش از آن طیرت اگر بد در مکان
اولا در دامن ناسوت اگر
بعد از آن در عالم ملکوتیان
با ملایک یار و همدستان شدی
این زمان در عالم لاهوت دل
تا که طوف کعبه دلبرکنی
زین عوالم اربعه ای تیز هوش
گوش بگشا بر نوای نائیم
آن شریعت عالم ناسوت خوان
معرفت آن عالم جبروتیان
چون ز شهر علم حق ای تیز هوش
ظاهرو باطن عیان آمد تو را
ز آن یکت شد منجلی نور نبی
ز آن یکت آمد شریعت پرده در
پس به آب زمزم تقوای هو
طایف کعبه شو از جان و جنان
کعبه چبود مظهر الله نور
کعبه چبود جلوه گاه کبریا
کعبه چبود آن دل صافی روان
چون مناسب را همه ناسک شدی
جذب حق آید تو را دامن کشان
طایف آیی بر حریم کبریا
پس بچرخ آرد تو را چون چرخ پیر
چون به بیت الله دل طایف شدی
مرد حق آن مخزن اسرار حق
نور او تابد به مرآت دلت
از حقیقت بر تو بگشاید دری
هرچه بینی در جهان معنوی
وجه حق انسان کامل آمده
واجب و ممکن دو بحر بیکران
نردبان راه حق انسان بود
گرچه دارد پله های بیشمار
لیکن آن سلاک منهج هدا
گردد ایشان را عروج حق تمام
هر یکی پله مقام و منزلیست

این زمان سیرت شود در لامکان
بود طیرانت به آن دو شاهپیر
از سجد آدم بسافر و شان
تا به جبروت معارف آمدی
بر براق جان بر آیی معتدل
روی جان را سوی آن منظرکنی
گر به گوشت نامد آواز سروش
تا که از نایش تو را دم دردمم
و آن طریقت عالم ملکوت دان
و آن حقیقت عالم لاهوت دان
هم ز کوفه مطلع وحی و سروش
هم نبوت هم ولایت ای کیا
زین یکت شد منکشف سر ولی
زین یکت آمد طریقت جلوه گر
شست و شو کردی ز هر چه غیر او
تا شوی با قدسیان عرش آشیان
آن تجلی گاه انوار حضور
که در آن شد منجلی نور خدا
کو بود عرش خدای مستعان
ناسک جمله مناسب آمدی
نور حق تابد روانت بر روان
گیردت سر تا پیا نور خدا
در طواف خانه شاه کبیر
در حریم کبریا عاکف شدی
او که باشد آینه انوار حق
پس صفائی گردد از آن حاصلت
وجه حق را بینی از هر منظری
صورتی باشد از آن فرد قوی
که از آن معراج حق حاصل شده
ذات کامل بر رخ لایبغیان
که از آن معراج حق آسان شود
که بود هر فرقه ای را ز آن گذار
آن گروه طالب کوی رضا
خود ز نه پله ایا عالی مقام
که از آن معراج هر صاحبلیست

چونکه عرفان حق آمد ای ولی
 این حقیقت آمده ز آن پله‌ها
 هرکه ز آن پنج دگر خواهد نشان
 گرچه نه آمد مقام سالکان
 چونکه شد قوس عروج و هم نزول
 و آن نه آمد در عدد پنجاه و پنج
 باشد آن عد علی ای مست او
 هرکه خواهد بر شود ز آن نردبان
 همچنانکه آن نبی مصطفی
 همچنانکه او بود باب خدا
 کیست باب علم آن فرخنده پی
 کیست باب علم آن دانای راز
 کیست باب علم آن سِرّ اله
 کیست باب علم آن شاه شفیق
 گر بیاب علم آن آری توپی
 وجه حق اندر نظر آرد تو را
 وانماید هر دمی سیری تو را
 کوفه و کعبه مدینه او بود
 از حقیقت نکته‌ای کردم بیان
 چونکه وجه حق تو را منظور شد
 از وجود خویش برستی تو رخت
 آن دمت گردد حقیقت جلوه‌گر
 باشد آن آئینه رخسار حق
 گر نیابی از مجاز تن جواز
 این حقیقت سِرّ الاسرار آمده
 این حقیقت وصفی از شأن حق است
 این حقیقت لازمش دان معرفت
 عامیانه آرم از بهرت مثل
 عامیانه یک مثل گویم تو را
 ای که جویای رفیقی در سفر
 چون تو را علمی از آن حاصل شود
 چونکه یابی مرورا بینی از آن
 کو امین یا خائن است ای مؤتمن
 ظاهرش بینی بسی آراسته
 لیک سر آن بود از تو نهان

محتوی بر نه مقام معتلی
 چارمین پله ز معراج علا
 فاسئلوار از کتاب حق بخوان
 لیک یک باشد به نزد سالک آن
 هر یکی نه نزد ارباب قبول
 چون دو چندان می شود پنجاه و پنج
 یعنی او شد نردبان عشق هو
 از علی باید عروجش ای جوان
 زین بیان گفته علی بابها
 همچنین او راست بابی ای کیا
 آنکه آمد مخزن اسرار وی
 آنکه شد سرد فتر اهل نیاز
 آنکه آمد رهروان را شیخ راه
 آنکه آمد از دمش پیر طریق
 سازدت آگاه از اسرار وی
 از حقیقت با خبر سازد تو را
 سیرهایی را که باید سالها
 چونکه او مرآت وجه هو بود
 بوکه بشکافی ز جان معنی آن
 غیر حق از دیده‌ات مستور شد
 برفکندی یک طرف این تخت بخت
 کآنچه بینی در جهان مختصر
 که در آن تابان بود انوار حق
 ز آن حقیقت کی شوی با برگ و ساز
 این حقیقت کشف الاستار آمده
 که ز قید هر مجازی مطلق است
 گرننداری ز آن کجا یابی سمت
 تا حقیقت را شناسی بی زلل
 تا حقیقت را شناسی ای کیا
 که تو را باشد دلیل و راهبر
 دل بدان سو مر تو را مایل شود
 ظاهری و باطنش از تو نهان
 رهنما باشد تو را یا راهزن
 تن به تسلیم و رضا پیراسته
 چون نمی بینی از او غیر از عیان

پس تو را لازم بود امری دگر
علم تو بر او شریعت آمده
در شناسائیش بنهادن قدم
و آن امانت و آن خیانت ای وفی
آن حقیقت باشد از آن ای ولی
گر نداری معرفت ز احوال او
گر نه اول معرفت حاصل کنی
ای حقیقت بین گر انصاف آوری
دانی آن دم که حقیقت از بشر
گر نگردد حاصلت بی معرفت
جان که مخلوقی است در تن ای فلان
پس چسان حقی که جان را آفرید
ذات حق باشد بری از چند و چون

که کنی در معرفت کامل نظر
رفتنت آنجا طریقت آمده
معرفت باشد بر ارباب دم
که بود در سِرّ جانش مختلفی
که شود از معرفت فاش و جلی
در حقیقت کی شناسی حال او
از حقیقت کی نظر کامل کنی
از ره و رسم تخالف بگذری
که بود در کش به حس چشم سر
کی شود از حق حقیقت حاصلت
چون ندانی مر حقیقت را از آن
میتوان ادراک ذاتش ای رشید
فَعَالَى اللّٰهَ عَمَّا يَشْرُكُونَ

در معنی نبوت و ولایت

گرچه در سیر شهنشاه جواد
واندر اینجا شد مؤخر ای وفی
چونکه احوال بزرگان را بود
واندر اینجا هست مقصود و مرام
و آن نبوت و آن ولایت ای حفی
هم شود باطن ز ظاهر جلوه گر
لاجرم اینجا مؤخر شد از آن
علت تقدیم آن تنزیل خوان
گرچه در ظاهر ولی سوی نبی
لیک در باطن نبی سوی ولی
کرده ذکر آن خدای بی‌زوال
کای نبی بلغ بما انزل کنون
ای نبی سر ولی بنماید عیان
دعوت اسلام چون گشت تمام
پس نبی رهبر بود سوی ولی
مظهر حسن آن نبوت آمده
آن نبی آئینه و آن جوهرش
ز آن یکی آمد عیان و یک نهان
چون مدینه شد نبوت را بیان
هر که ره سوی ولایت شایدش

ذکر کوفه بُد مقدم ای جواد
نکته‌ای در آن بود بس مختلفی
ظاهری و باطنی بس معتمد
بطن و تأویل حدیث با نظام
ظاهر و باطن بود فاش و جلی
چونکه این مشهور و آن شد مستتر
در تطابق از بیانش ترجمان
حجت تأخیر آن تأویل دان
رهنما بُد ای ولی معتلی
رهنما آمد چنانکه در نبی
با نبی اندر خطابی با جلال
سوی کوی دوست می شو رهنمون
منکشف فرمای آن سِرّ نهان
دعوت ایمان بفرما ای همام
و آن ولی سوی خداوند علی
مظهر عشق آن ولایت آمده
و آن ولی گنجینه و آن جوهرش
از جمال و از جلال این دو بیان
کوفه آمد از ولایت ترجمان
معبّر از کوی نبوت بایدش

از شریعت گر نگریدی با خبر
 پای ظاهرگر نباشد در میان
 گر نبودت رهنمانور نبی
 در غدیر خم گر آن خیر الانام
 از کجا آن بایعان حضرتش
 با وجود آنکه رب ذوالجلال
 که گر این تبلیغ را ناری بجا
 و آن نبی هم کرد در آن اهتمام
 هیچکس «زاسرار» او آگه نشد
 نکته ای آمد بخاطر در مزاج
 که یکی ز اقطاب این دور زمان
 باب استدلال بر رو می گشود
 از حیل بگشود باب دیگری
 که شما را باشد اینگون ادعا
 هم شما گوئید کاین طاق بلند
 از شما باید مر این ثابت شدن
 پس بگفتش آن ولی ذوالمنین
 با وجود ذوالفقار قاطعه
 با وجود بازوی خیرگشا
 او نه بتوانست امامت را کند
 من به این دست برهنه چون کنم
 مجملاً گر می نسفتی آن نبی
 هیچکس سوی ولی راهی نجست
 گر نگفتی آن نبی سیر ولی
 جز نبی سیر ولی نشناخته
 بگذرا کنون زین بیان ای مؤمن
 تا بود برپا حدیث بخل وجود
 غاصبین منبر و محراب را

از طریقت کی شوی کامل نظر
 کی توانی جستن از باطن نشان
 کی شدت برقع گشا نور علی
 ناب بیعت می نپمودی به جام
 راه جستن بسوی بیعتش
 با پیمبرگفت از روی جلال
 خود نی آوردی بجا امر مرا
 تا بحدی که ننگجد در کلام
 معرفت ز او با کسی همره نشد
 از یکی سردفتر اهل فلاح
 در هر آتش قاضی از سنیان
 چون جواب کافی شافی شنود
 گفت با آن مرد حق آن مفتری
 که علی باشد شما را مر خدا
 از علی گشته رفیع و ارجمند
 ورنه بایدتان تمامی حد زدن
 که علی آن ایلای بوالحسن
 که به گیتی شد بروقش ساطعه
 که یداللهش لقب کرده خدا
 بر شما اثبات ای شیطان جسد
 مرورا ثابت خدایی لاجرم
 دُر آسرار ولایت ای ولی
 گرچه میبودی بسی چالاک و چست
 کی شناسا آمد آن را، هر ولی
 گرچه در راهش بس اشتافته
 بر دعا کن ختم پایان سخن
 تا که تابد در دل انوار شهود
 لعنت حق بر روانشان دایما

امام دهم حضرت نقی (ع)

این بیانی از دهم نور آمده
 نام نامی امام مؤمن
 هم نقی و هادی آن شه را لقب
 گرچه می باشد در آن بس اختلاف
 روز جمعه نصف اول از رجب

که از آن دل وادی طور آمده
 بُد علی و کئیت او بوالحسن
 روز مولود امام منتجب
 لیکن اشهر آنچه باشد بی خلاف
 در مدینه شد عیان آن نور رب

مدت عمرش در این دور قمر در دوشنبه سیم شهر رجب قاتلش معتزد، مردود پلید در سینه اربع و خمسین و دوست مغرب آن نور ذات سرمدی بود پنج اولاد آن شاه وحید مادر آن شاه گردون احتشام معجزاتش بسکه باشد بی حساب آنچه ظاهر شد از آن جان جهان لیک بهر روشنی چشم جان

چل و یکسال آمد و نیمی دگر گشت مسموم آن شهنشاه عرب که بود لعن حقش دائم مزید شد بجنات وصالش جای زیست سامره در خانه خود آمدی قاپچی بودیش عثمان سعید بد سمانه که ز حق بادش سلام کی توان احصای آن اندر کتاب کی در این دفتر شود تعداد آن مجملی گردد از او شرح و بیان

معجزات آن حضرت علیه السلام

این بیان از معجزات آن شه بود این خیر اندر خرایج آمده که متوکل طلب کردم بجد برگزین سیصد تن از مردان مرد از بیابان شو روان بی کوبه از ره تعظیم و تکریم تمام پس روان گشتیم ز امر او روان بُد در اصحاب امیری که ورا هم نویسنده بُدم از شیعیان خود حشویه بُدی آئین من در میان شاری و شیعی جدال آن یکی می گفت برهانی دگر زان میان بودم بمشغولی رفیق چون شدیم اندر میان ره به او نیست آیا قول آقای شما که نشاید در زمین بقعه بود بازگوبا من در این صحرا کجاست که مر آن سلطان قهار غیور همچنانکه ظنتان باشد بدین گفتم آیا این بود قول شما گفتمش پس قول شاری صادق است کی بدی کی اندر این بر فراخ تا که اهلش پرنماید این زمین

که روان بخشای مرد ره بود که چنین گفته است یحیا هرثمه پس بگفتا بر سفر شو مستعد هر که را خواهی زگردان نبرد پس برو اندر مدینه طیه آورید آن شاه گردون احتشام روز و شب در طی منزل همعان مذهب شاری بدوبس یحیا که بُدی از جان محب خاندان که بر آن بُد مذهب من دین من بود و در اثبات مذهب قیل و قال آن یکی می کرد تیانی دگر بوکز آسانی شود قطع طریق گفت شاری که بمن اکنون بگو آن علی بوالحسن آن ایلیا که نباشد قبری یا قبری شود مرده یا قبری اگر گویی تو راست این زمین را پر نماید از قبور گفت یحیی که به کاتب این چنین گفت آری آری البتّه بلا راستی کی این سخن را لایق است خانه های مشتمل بر قصر و کاخ از قبور یکدگر ای با یقین

پس بخندیدیم برگفتار او
این سخن بگذار و بشنو این بیان
شاری از خندید و او آمد مجاب
گر جوابش می‌نهاد آن نیکخو
آری آری آخر بازی خوش است
گر تو خندیدی به گفت اهل راه
خندهات را گریه‌ای باشد ز پس
آن زمان گویی بسی یا حسرتا
جام مرگ از دست ساقی چون کشی
چون نه‌ای واقف ز رمزکار او
در جوابت گر فروماند آن فقیر
گر تو خندیدی و او خجلت کشید
خوانده باشی در کتاب مثنوی
قصه آن پیل بچکان سمن
یا هر آنکو لقمه‌ای از آن خورد
هرکجا جوید ز پور خود نشان
هر دهانی که از آن بوئی دهد
پیل مردان حقند ای بی‌خبر
جملگی در یاد حق مستغرقند
تیغ لا، بر فرق هستی آخته
بارهرکس را بجان و دل کشند
هرکجا یابند از ایشان نشان
برکنند از تن لباس هستیش
لحم چبود هیچ دانی ای نبیه
هرکه بر ایشان زند طعنی ورد
رو بجو امساک ز اکل لحمشان
درگذر از تهمت و زور و دروغ
رهروان را رهبری باشد که وی
هان مشو حمله و پیل دمان
هان مکن با پیل آهنگ ستیز
چونکه اطفال حقند این اولیا
هرکه با اطفال حق آمد به کین
هرکه بر ایشان جفائی آورد
کاهل ره را او مددکار آمده
هان مکن سخریه با اصحاب راه

و آنشد از خجلت به بحر غم فرو
تا شود رمزی ز تحقیقت عیان
بین رسد آخر چسان او را جواب
بشنود آخر جوابی خوش هم او
عاشقان را دور آخر دلکش است
آخرت گریه بود بی‌اشتباه
که نگرید از برایت هیچکس
لیک جنب‌الله کجا و توکجا
بین ز سر چون افتد این سرکشی
زین جهت خندی بکار و بار او
خوش جوابی بدهدت نعم البصیر
اندر این معنی است بس گفت و شنید
مثنوی مولوی معنوی
کآنکه کشته هر یک ایشان رازکین
مادرش آید و را بوئی کند
میکنند خاکش بفرق فرق‌دان
مر و را بنیاد هستی برکنند
بی‌خبر جمله ز فکر پا و سر
وز قیود ماسوی‌الله مطلقند
ببل و را در داو اول باختنه
لیکن از بچکان کجا غافل زیند
که کسی خورده است لحم طفلشان
و افکنند آنگه بخاک پستیش
گوش کن، ان یا کل لحم اخیه
خورده باشد لحمشان از این سند
غیبت ایشان میاور بر زبان
که نباشد اندر این کارت فروغ
بوی طفلان بشنود از شام وری
هی مشو پنجه و شیر ژیان
که نماند آخرت راه‌گریز
داد خواه آمد مر ایشان را خدا
ز آسمان قرب افتد بر زمین
در دودنیا حق مکافاتش کند
در همه جا یار و غمخوار آمده
تا نیفتی دور از قرب اله

آنچه بر ایشان کنی ای فتنه خو
گر کنی سخریه، بینی سخریه
گر ز من باور نداری ای فلان
خندهات باری بگریه کن بدل
حق فرستاد اولیای اصفیا
تا بدر بار حقت محرم کنند
هم تو خود انکار ایشان پیشهات
در یکی غزوه نبی انس و جان
با سلاسل چون مقیدشان بدید
پس یکی از آن گروه دستگیر
که بُدی گر این نبی ذوالجلال
اهل دنیا رسمشان اینست این
کی سزاوار نبی باشد کز آن
پس بگفتا آن رسول محتشم
سوی جنت باغل و زنجیرها
آمدم از کارشان اندر شگفت
من نیم در بند دنیای دنی
گر همه پویند در فرمان من
نزد من باشد مساوی هردوشان
حب و بغض هر دو یکسان آمده
این سخن نی بهر آن دور آمده
هر زمان کآید ولیی رهنما
سازی از جهل و عما انکار آن
او به زنجیر محبت مرتورا
خود تو بنمائی رجوع قهقری
بی خبر از آنکه باشد آینه
هر کسی بیند در آئینه عیان
چون در آن آینه خود بین آمدی
هر که در خود بینی افتاد ای جلیس
که ز آدم ظلمت طین دید او
چشم ظاهرین چو بودش جان و دل
که منستم نارو او خاکی نهاد
خاک دارد ظلمت و ما را ضیاست
خویش بینی گر نمی کرد آن بلیس
گر اناخیر نه ز او صادر شدی

حاصلت البتّه میگردد هم او
سخریه کاندازدت در هاویسه
در کتاب اللّه یسه تهزی بخوان
بین چه کردی با خود ای مرد اجل
که رهانندت ز قید ماسوا
در حریم قرب حق جایست دهند
تا زنی ز آن پیشه برپا تیشهات
شد گرفتارش گروهی کافران
خنده شد از لعل جانبخشش پدید
بر گرفتاران دیگر شد مشیر
پس ز قید ما چرا شد نیک حال
که ز قید خصم شادند این چنین
میل نفسانی همی گردد عیان
خندهام ز آن است کایشان راکشم
هم مر ایشان را بود از آن ابا
خندهام از این کشاکش در گرفت
فارغم از قید حب و دشمنی
ور همه کوشند در طغیان من
چون نباشد کار من با این و آن
چونکه جانم بند جانان آمده
بلکه هر دوری همین طور آمده
تا که خواند مرتورا سوی خدا
نوش او را نیش بینی در جهان
می کشد سوی نعیم بی حصا
بدهیش نسبت به کذب وافتری
خویش را بینی در آن هر آینه
عیبهای خویش پیدا و نهان
عیب گویان خود ز آینه شدی
دور گردد از در حق چون بلیس
لاجرم از سجدهاش گرداند رو
می ندید از او ودیدی آب و گل
آشتم بدهد همی خاکش بیاد
سجده ناری به خاکی کی رواست
از چه میشد مر شقاوت را جلیس
پس چرا مردود در گاه آمدی

جرم او غیر انانیت چه بود
آن اناخیر که ابلیسش بگفت
اینکه گوئی بهتر استم از فلان
او اگر یکبار گفتا این سخن
که فلان را برترم از مال و جاه
عار باشد با فلان بنشستم
ای بنی آدم اگر از آدمی
تا نگردی همچو شیطان رجیم
هر که ابلیسی کند با مرد حق
طوق لعنت را نهد در گردنش
آدم و ابلیس هستند ای فلان
این یکی را رهنی شغل است و کار
همچنان کابلیس باشد در جهان
همچنین آدم بود اندر میان
آنکه کرمنا ز حق آید و را
آنکه او آمد خلیفه از خدا
گرداری باور از من ای پسر
پس بهر دوریست آدم جلوه گر
این سخن پایان ندارد بازگرد
گفت یحیا که روان ز آنجا شدیم
پس روان گشتم بدرباری که بود
چونکه ز آن شه اذن و رخصت یافتم
از خلیفه دادم آن شه را خبر
گفت رو آسوده گردید این زمان
پس مرخص گشتم از خدمت روان
با وجود شدت فصل تموز
بود خیاطی بر آن خوش لحاظ
در زمستان آنچه می بودی ضرور
پس بخیاطش بگفت آن شهریار
که شود امروز تا فردا تمام
ملتفت شد پس بمن گفتا توهم
چون ز نزد شاه دین بیرون شدم
داشتم با خود از اینسان گفتگو
ما بعین شدت گرما دریم
و آنگهی ده روزه نبود راه بیش

که شدی مردود ارکان وجود
خود تو هم گوئی عیان گاهی نهفت
جز اناخیر چه آنرا ترجمان
بارها گوئی تو در هر انجمن
او بقعر ماهی و من اوج ماه
ننگ آرد با فلان پیوستم
سرمتاب از سجده آدم دمی
رانده از درگاه سلطان قدیم
حق بگرداند ز کار او ورق
کاین نشان از خویش بینی کردنش
در میان گاهی نهان و گه عیان
و آن دگر را رهنمائی سوی یار
که از آن در قل اعوذ شد بیان
کز جعلناک خلیفه دیده شان
رد و انکارش کجا باشد روا
تا خدا باقی و را باشد بقا
نحن وجه الله لایهلهک نگر
ظاهر و مشهور یا خود مستتر
بین که شاری خنده اش آخر چه کرد
تا که نازل در مدینه آمدیم
سجده گاه جمله ارکان وجود
پس بدربار حضور اشتهافتم
نامه اش را خواند چون او سر بسر
که ز ما ناید خلافی در میان
روز دیگر باز رفتم نزد آن
که فتاد از تاب خور در سینه سوز
که بریدی جامه های بس غلاظ
بر غلامانش بریدی آن غیور
که طلب کن چند تن استادکار
که سفر باید نمودن والسلام
باش ساعی در امور لا جرم
غرقه بحر تعجب آمدم
که چه جوید زین لباس آن نیکخو
او بدوزد جامه های بس جسم
پس از این حیرت فرو رفتم بخویش

گفتم آخر چون نکردستی سفر
این چنین داند که در صیف و شتا
از روافض بس عجب آمد مرا
آنکه او مقدر فهمش این بود
روز دیگر چونکه رفتم نزد آن
با غلامانش مرآن والا جناب
کز لباده و زبرانس هر یکی
پس بفرمودم که ای یحیا روان
باز با خود گفتم این اعجب بود
کامر بگرفتن کند بر خادمان
تا حذر جویند از خوف و خطر
بس همی کوچک بدیدم عقل آن
تا بدانجایی که آمد بالمآل
ناگهان ابری بر آمد سهمناک
کش کشان آمد مرآن ابرگران
پس کشید آن شاه برنس را بسر
هم بپوشیدند بر تن جامه‌ها
که به یحیی و به کاتب هم دهید
پس تگرگ قهر باریدن گرفت
هر یکی چون سنگهای بس بزرگ
میکشیدی رخت جان سوی عدم
و آن همی ریزان شدی بر ماکه کشت
پس بفرمودم که ای یحیا روان
اندر این صحرا فرود آئید هان
که رفیقانت بدنند و هم سفر
این چنین پر می‌نماید از قبور
گفت یحیا چون شنیدم این بیان
که سراپای وجودم شد غبار
آنچه موسا دید اندر کوه طور
از جلالش پرتوی بر من چو تافت
هر طرف دیدم در آن وادی جان
آری آری جلوه حسن است این
گر نباشد جذب معشوق از کجا
گر نباشد غمزه معشوق جان
گفت یحیا چون نشان بی نشان

وز سرانجامش نگشسته باخبر
هر دو را شاید از این گون جامه‌ها
که چسان او را نموده اقتدا
کی تواند هادی امت شود
جامه‌ها را دیدم آوردند هان
دارد اینگونه خطابی باعث
مر شما را باید البت بیشکی
شو مصمم بر سفر با تابعان
کوهی ترسد زمستان در رسد
از لباده وز بُرانس این زمان
تا امان یابند از برف و مطر
پس روان گشتیم با هم همعنان
در میان شاری و شیعی جدال
گشت ظاهر برق و رعد هولناک
تا که آمد بر سر ما سایان
همچنین آن خادمانش سر بسر
آن زمان گفتا امام اتقیما
تا رهند از این بلای بس شدید
آنچنانکه جمله را آمد شگفت
که اگر خوردی بهر پیل سترگ
مجمع گشتیم پس یکجا بهم
در دمی هشتاد تن خرد و درشت
همره اصحاب باقیماندگان
دفن سازید این گروه مردگان
حق ایشان را ادا میکن دگر
این بیابانها خداوند غیور
سطوت شه تافت بر من آنچنان
ماندم اندر جای خود تمثال وار
جلوه گر شد بر من از نور حضور
کوه هستی همچو طور از هم شکافت
رب ارنی گوی صد موسا عیان
هر طرف صد غمزه دارد در کمین
می‌پذیرد عاشق انوار لقا
کی شود ظاهر نشان بی نشان
شد مرا از صفحه رویش عیان

بی سرو پا خود ز اسب انداختم
 بوسه دادم بر رکاب اسب شاه
 چونکه دادم بوسه پای آن جناب
 چونکه واشد دیده‌ام بر آن جمال
 چون شدم از جام وصلش جرعه نوش
 گر نمی‌بودم زبانی پیش از آن
 بازبان انکسار و عجز بیش
 که شهادت می‌دهم بر لاله
 هم شما را دانم ارباب کرم
 هم شما باشید محبوبان حق
 هم شما هستید مردان خدا
 گر بُدم کافر مسلمان آمدم
 خواهم از فیاضیت ای ذوالنعم
 خواهم از جودو عطای پادشا
 سائلم سائل بدرگاه کرم
 بسکه عجز و زاری و ابرام کرد
 دستگیری کردش آن فیاض جود
 شیعه خالص شد او بی شک و ریب
 در رکاب شاه گردون اقتدار

گرچه پا و سر ز هم نشناختم
 بر شدم از قعر ماهی تا بمه
 «سرگذشتم زین شرف از نه قباب»
 منجلی دیدم جمال ذوالجلال
 مست و بیخود آمدم اندر خروش
 این زمان آمد سراپایم زبان
 عرض کردم با سر افکنده پیش
 بر نبوت از نبی باشم گواه
 هم شما باشید فیاض النعم
 هم خلافت از شما یابد نسق
 بر خلائق پیش‌وایان هدا
 هم ز کرده خود پشیمان آمدم
 که قبولم سازی از راه کرم
 که نراند از در خود این گدا
 از کرم دورم مکن ای محتشم
 ساقیش جام بقا اکرام کرد
 ریزه خوار خوان احسانش نمود
 گشت طاهر از همه نقصی و عیب
 بود تا آخر شد او را روزگار

شیعه اصفهانی

از ابوالعباس و بوجعفر بود
 که بُداندر اصفهان مردی که بود
 بُد مسما عبد رحمان و به او
 که سبب چبود که جز تو این زمان
 که علی ابن محمد پیشواست
 بازگو باعث برقرارت به او
 که بُدم مرد فقیری پیش از این
 لیک بودم در سخن حاضر جواب
 پس فرستادند اهل اصفهان
 تا بدرگاه متوکل رویم
 مدتی بودیم بر درگاه او
 که علی ابن محمد آن همام
 پس ز بعض حاضرین از آن جناب
 که بود مردی ز اولاد علی

مستطرا اندر خرایج این سندن
 از تشیع و ابر او باب شهود
 گفته شد که سر این نکته بگو
 در امامت قیالی نبود به آن
 شرح این قصه بگویی کم و کاست
 گفت او را پس مر آن مرد نکو
 وز پریشانی بسی زار و حزین
 هم سخن از من بسی با آب و تاب
 مر مرا با جمع دیگر همزبان
 بر درش روی تظلم آوریم
 ناگهان واقف شدم زین گفتگو
 حاضرش آرند با صد اهتمام
 آمدم مستفسر و گفتا جواب
 صاحب جاه و مقامات علی

که روافض می‌بدانندش امام
 جملگی مست از می مینای او
 لیک ظنم اقتضا کرده چنان
 گفت گفتم پس بخود کز این مکان
 روز دیگر کآفتاب زرفشان
 شد فروزان آن جمال احدی
 چونکه داخل شد مرآن والاجناب
 صف کشیده از یمین و از شمال
 لیکن آن شه یال اسبش در نظر
 چون مرا در دیده آن منظور شد
 چون نظر بر روی آن شاهم فتاد
 چونکه حبش در دلم منزل نمود
 روی آوردم بیابان حقیق تعال
 کای خداوند عزیز مهربان
 و آن همی آمد سواره تا بمن
 که خدا کرده دعایت مستجاب
 حق نماید مال و اولادت فزون
 چون شنیدم این سخن لرزان شدم
 آنچنان بیخود شدم از آن سخن
 پس در اصحابم در افتادم روان
 که چه واقع شد تو را آیا دگر
 گفتم ایشان را که خیر است و دگر
 پس روان گشتیم اندر اصفهان
 که بجایی ز آن رسیده مال من
 الف الف درهمم باشد کنون
 نیز آمد عمرم از هفتاد بیش
 پس چرا اقرار نارم بر کسی
 هم بود دعوت ز حقش مستجاب

باشد ایشان را می‌حبش به جام
 سرخوشان از باده صهبای او
 که کشد او را خلیفه در زمان
 خود نخواهم شد برون تا بینم آن
 گشت لامع نور او بر انس و جان
 شد درخشان نور ذات سرمدی
 بس خلایق بیشمار و بیحساب
 دیده‌ها بگشاده بر آن ذوالجلال
 ملتفت اصلا نبند سوی دگر
 هرچه غیرش بُد ز چشم دور شد
 خوش بدل مهری از آن ماهم فتاد
 بس در شادی بروی دل گشود
 از زبان دل بگفتم بی مقال
 ایمنش فرما ز شر دشمنان
 در رسید و گفت با من این سخن
 شاد زی و غم مخو از هیچ باب
 هم دهد عمرت بسی بی چند و چون
 بی خبر از فکر این و آن شدم
 که نماندم هیچ برجما ما و من
 این چنین گفتند با من هم‌رهان
 که شدی شوریده از پا تا بسر
 هیچ با ایشان نگفتم ز آن خبر
 روی آوردی بمن وسعت چنان
 کآنچه در خانه است نقدم بی سخن
 غیر آنچه باشدم اندر برون
 هم ده، آمد ولد من بس خوب کیش
 که بود واقف ز اسرارم بسی
 زین جهت دانم امامت ز آن جناب

علی بن محمد (ع) و مرد شعبده باز

گفت ابی القاسم سَمی آب که او
 که بدرگاه متوکل بُدی
 آشکارا هر زمان سحری عجیب
 همچو نفس حیل به باز بدسرشت
 هر زمان بنمایدت راهی دگر

ز اهل بغداد است و مرد بس نکو
 شعبده بازی که از آن میشدی
 هم نمودی هر نفس مگری غریب
 که کشد هر دم تو را در کار زشت
 تا کند دورت ز راه حق مگر

گاهت اندازد بقید حب مال
 گاهی از شهوت برون آرد سری
 گگاهی از راه عبادت آورد
 گاه گردد جلوه گر در مدرسه
 گاهی آرد در انانیت تو را
 گوئی آن یک باشد و من هم یکی
 بل منستم اعلم از او در جهان
 غافل از اینکه علوم اولیا
 مجملا هر دم بنوعی ره زند
 هم مگر مرد حقت یاری کند
 بشنو اکنون ز آن مشعبد ای پسر
 ظلمت طراری آن رو سبیه
 نفس امارار دومی بُد در جهان
 وربُدی یک لامحاله آن بُدی
 پس خلیفه اینچنین گفتا بدو
 گر علی ابن محمد را خجل
 الف دینارت دهم از مال خویش
 که بیختند از برایش چند نان
 و آن نهاد آنها بخوان مائده
 چون خلیفه آن پلید بی ادب
 پس ز شرق اعتلا خورشید سان
 آمد از پرده سرا آن ذوالجلال
 پا در آن مجلس چو آن شه بر نهاد
 چون بکرسی صدارت شد مکین
 و آن مشعبد دزد طرار دغا
 چونکه آن شاه سریر عز و ناز
 شد بمکر آن مشعبد نان بلند
 چون دوباره دست خود کردی دراز
 باز شد طیار آن نان دگر
 چون از او این شعبده آمد مبین
 مظهر قهر علی ذوالمنن
 پایه قهرش چنان بالا گرفت
 بهر قهری بلب آورد کف
 از غضب آن شیر بیشه افتا
 که بگیر این کافر سحر فن

تا کنی بردوش از آن و زر و وبال
 تا که افتی از پی هر دلبری
 در رخت عجب و ریا ای بی خرد
 تا شوی در شک و ریب و وسوسه
 تا شوی منکر علوم اولیا
 در بشر نبود تفاوت بیشکی
 و آن ندیده هیچ تکمیلی از آن
 آمده تکمیلش از نزد خدا
 با حذر شوکه گه و بیگه زند
 وز شرور آن نگهداری کنند
 که چه آمد بر سر آن خیره سر
 بود روشن تر ز نور صبحگاه
 آن سنگ بدرگ یکی بودی از آن
 چونکه هر مگری از آن ظاهر شدی
 که از آن فنی که میدانی نکو
 سازی اندر مجلسم از شوق دل
 پس بگفتا آن پلید زشت کیش
 که بسی بودی سبک هر یک از آن
 تا مگر از آن بینند فایده
 شاه دین را کرد بر خوانش طلب
 گشت طالع نور مهرکن فکان
 جلوه گر با آن جمال بیمثال
 در قدمش عرش و کرسی سر نهاد
 زیر پایش فرش شد عرش برین
 در کنار شاه دین بگرفت جا
 سوی نان بنمود دست خود دراز
 سوی آن نان دگر آن ارجمند
 بایی از سحر دگر گردید باز
 حاضران را خنده آمد سر بسر
 دست قدرت شد برون از آستین
 شد فروزان همچو لاله در دمن
 کآتش اندر سدره اعلا گرفت
 منکشف شد سر شاه لوکشف
 کرد اشاره نقش شیر پرده را
 تا که بیند نار قهر ذوالمنن

چون اشاره کردش آن شاه مبین
 شد مجسم صورت شیر آن زمان
 پس روان در پرده شد شیر دژم
 و آن شهشه از غضب بر شد ز جای
 و آن پلیید بیحیا مرتدد رد
 کز کرم نبود بعید ای پادشا
 پس بگفتش آن ولی ذوالمنن
 چونکه بد منظور آن بس العنید
 غالب آید پس بفرمود آن امام
 حق مسلط ناورد اعدای خود

جست از پرده برون آن خشمگین
 بر درید آن کافر طغیان نشان
 همچنانکه نقش پرده بود هم
 نور خود بگرفت از آن ظلمت سرای
 پس بدامان تضرع دست زد
 گر نمائی رد مر این کشته بما
 که نخواهد بعد از این دیده شدن
 که مگر از سحر آن شوم پلیید
 بهر ردش این کلام با نظام
 برگروه اولیا ای بی خرد

زنی که مدعی دختری زهرا (ع) بود

کرد اباهاشم مر اینگونه بیان
 شد زنی و مدعی آمد چنین
 دختر زهرای مرضیه حسب
 پس خلیفه این چنین گفتا ورا
 رفته بر ما روزگاری بس دراز
 شرح این قصه بیان کن بی گزاف
 پس بگفتا کان نبی محتشم
 تا به اکنون ز آن زمان دیرسال
 بازگردد هر چهل سالی مرا
 هم نگشتم هیچ ظاهر ای فلان
 چون مرا دریافت استیصال فقر
 پس سلیل آل بو طالب همه
 هم ز عباس و قریشی نسبتان
 شرح حال آن ضعیفه سر بسر
 که وفات زینب مرضیه بود
 پس به او گفتا چه میگوی بگفت
 ز آنکه امر من بود پنهان بسی
 پس خلیفه مر بزرگان را خطاب
 جمله نی گفتند و گفت آن خیره سر
 غیر برهان و دلیل رونما
 پس بگفتندش طلب کن این زمان
 حل این مشکل به آسانی شود
 بعد از آنکه آن شهشه را بخواند

که در ایام متوکل عیان
 که منم از ولد خیر المرسلین
 زینب آن مجموعه نام و نسب
 کز زمان حضرت خیرالورا
 هم تو باشی از جوانی سرفراز
 کاین دورا باشد بهم بس اختلاف
 دست خود بر من کشیده لاجرم
 خود زیمن همت آن ذوالجلال
 نوجوانی ز آن شه فرخ لقا
 ز آن اوان تا این زمان بر مردمان
 زین جهت ظاهر شدم بر اهل دهر
 که بود رحمت زحقشان دائمه
 خواندشان متوکل طغیان نشان
 گفت و دادندش از اینگونه خیر
 در فلان سال از تقادیر ودود
 کاین سخن باشد به کذب و فریه جفت
 نی ز مرگ و زندگیم آگه کسی
 کرد و گفتا هیچ باشدتان جواب
 که کنون بیزارم از عباس اگر
 منع سازم مرورا ز این ادعا
 مر علی ابن محمد را کز آن
 شاید آنرا حجتی دیگر بود
 قصه آن زن بعرض شه رساند

شاه دین تکذیب کردش در زمان کرد و سال و ماه و روزش گفت این کاین جماعت نیز مثل این سخن خورده ام سوگندکز این ادعا حجتی باشد که سازم رد آن که بود بر این دلیلی ای فلان عرض کرد آیا چه باشد ای جناب شاه فرمودش که وُلد فاطمه لحمشان درندگان را شد حرام پس خلیفه گفت آن زن را چنین سازدم مقتول از چنگال کین که در اینجایند جمععی مؤتمن هرکه را خواهی از ایشان کن روان مرورا می بود شش شیر زیان در میان حجره ای بی در بُدند چون بُدی مسدود بر ایشان درش بر سیاست بُد مقرر شیرها میفکندی سوی شیران عرین گفت راوی چونکه فرمود این کلام حلفه بر آن رب ستار همه پس چنین گفتند بعضی مبغضین که شود در حجره شیران روان چون بود او خود ز وُلد فاطمی پس خلیفه ز آن پسندید این سخن خود تلف گردد بدون آنکه او پس چنین گفتا به آن سلطان دین شاه فرمودش به امر تست آن نردبانی حاضر آوردند زود برنشست آنجا و شیران بالتمام هریکی بر دست خود بنهاد سر تا نثار مقدمت سازم ز جان پس مرآن نوباوه شیر خدا بر سرش دست تطف میکشید چون اشاره کردشان در اعتزال پس شدند استاد از شرمندگی

هم وفات حضرت زینت بیان پس بشه گفتا خلیفه این چنین جملگی گفتند و من ای مؤتمن منع او جایز ندانم تا مرا پس بفرمود آن امام رازدان که شود لازم ورا و غیر آن ای وجودت موجد این نه قباب که کنند اطفای نار حاطمه وایمنند از شرشان آنها تمام که چه می گوئی بگفتا خواهد این پس بگفتا با خلیفه شاه دین که ز اولاد حسینند و حسن سوی شیران تا شود معلومت آن هر یکی در قوه چون ببر بیان که نبند سقفی بر آن ای ارجمند طعمه شان افکندی از بام و برش کآنکه را کردی غضب آن بی حیا تا کنندش پاره از چنگال کین آنکه بُدبرانس و جان شاه و امام که دگرگون گشت رخسار همه که چرا او خود نباشد زاهل این تا از او این معجزه گردد عیان پس حواله چون کند او را همی چون تمناش بدی کآن مؤتمن باعشش گردد ز خوف آبرو که چرا صادر نگردد از تو این چون اجازت یافت آن جان جهان شاه دین در حجره چون آمد فرود حلقه وش گشتندگرد آن امام یعنی این سر در کفم ای مقتدر کز قدمت آمدم در تن روان نزد خود میخواند یک یک شیرها وز ترحم مرورا می بگریید آن دُر دریای صنع ذوالجلال با قدم انکسار و بندگی

چونکه دیدند آن گروه بدنهاده
 درفتادند از حسد درتاب و تب
 پس وزیر خائش گفتا به او
 زود میکن امر او را بر خروج
 کاین خبرگر منتشرگردد از آن
 رونق بازاریت اشکسته شود
 پس خلیفه آن پلیس نابکار
 می‌نبد ما را اراده بر بدی
 که فزاید بریقین ما از آن
 حال خواهم از تو ای جان جهان
 همچنان کز نور خود دادی ضیا
 نور خود را وامگیر از روبهان
 پس زجا برخاست آن جان جهان
 شیرها برگرد اوگشتند جمع
 ز آن یکی مالید از روی نیاز
 آن یکی از رفتنش نالان شدی
 آن یکی در دامنش آویخته
 و آن تمنای دل هر بی قرار
 میکشیدی دست خود آن مهرکیش
 چون به اول پایه آن نردبان
 کرد اشاره بر رجوع شیرها
 خود بیالا آمد آن کنز نهان
 که بود از نسل و ولد فاطمی
 پس متوکل به آن زن گفت هی
 گفت الله الله این زن از کجا
 ادعای باطلی خود کرده ام
 فقرو استیصال چون آمد مرا

که نیامد حاصل ایشان را مراد
 تن شد ایشان را جحیم و جان لهب
 که نبود این رأی تو رأی نکو
 تا نگشته با خبرکس زین ولوج
 بگروندش جملگی پیر و جوان
 هم نظام امر بگسسته شود
 شاه دین را گفت کای گردون وقار
 بر تو بل ما را اراده آن بدی
 امر این زن هم شود فاش و عیان
 که بیالا آیی از اینجا روان
 حجره شیران ز لطف ای پادشا
 ای ز جودت روبهان شیر ژیان
 خوش خوشک آمد به نزد نردبان
 هر یکی پروانه آن شمع جمع
 روی خود بر پای آن دانای راز
 در قدم شاه غلطان آمدی
 اشک حسرت در قدمش ریخته
 از تطف کردشان امیدوار
 بر سرویال همه چون پور خویش
 بر شد آن جان جهان را جان جان
 جمله برگشتند هر یک جابجا
 پس بگفتا هر که دارد این گمان
 پاگذار اندر این حجره همی
 شو تو نازل همچنانکه رفت وی
 می‌تواند شد قدم فرسا و را
 مرفلان را دختری در پرده ام
 لاجرم کردم مر این را ادعا

فی الامتحان

آری آری امتحان آید چو پیش
 امتحان بر نقد دلها چون محک
 ز امتحان گشت آدم از جنت برون
 بوالبشر از امتحان مسجود شد
 امتحان در کربلا چون زد علم
 ز امتحان آمد عدو و هم ولی

هرکسی بیند ثبات عهد خویش
 ز آن شود ممتاز ابلیس و ملک
 ز امتحان گشت آدم از جمله فزون
 ز امتحان شیطان زحق مردود شد
 شد جدا از یکدیگر نور و ظلم
 در جهان آن یک دنی آن یک علی

گر نباشد امتحان پادشاه
گر نباشد امتحان حق کجا
ز آنکه هرکس حسب حال خود کند
آن یکی درهای و هوی و قیل و قال
آن یکی گوید منم رهبر بحق
و آن فلان رهزن بود نی رهبر است
لیکن آید چونکه از شه امتحان
تا هدایت مرکه را باشد زحق
هرکه او در امتحان ثابت بماند
هرکه پاک آمد ز کوره امتحان
تا طلا مغشوش و قلابی بود
تا که دل تخت شهنشاه آمده
هر دلی که از اخلاص امتحان
هرکه او در امتحان پاک آمده
دل چو زر و امتحان او را خلاص
دل چو زرکان و بروی امتحان
لاجرم او را بود ای مرد کار
سکه دل چیست مهر حیدری
هر دلی که یافت از مهرش جلا
هر دلی که شد به حبش ممتحن
دل چو آمد عرش حق ای تیز هوش
نوبت الملک لله هر زمان
گر تو را آید بخاطر ای کیا
پس چه باشد امتحان را فایده
هرکه دارد ادعای رستمی
که ز میدان رخس تن بیرون برد
هرکسی را امتحانی درخور است
آن یکی گفتا به پیغمبر که من
گفت او را مستعد فقر باش
عرض کردش که خدا را نیز هم
داد پاسخ مرورا کاندرا بلا
باز گفتا کان علی بوالحسن
پس بگفت آماده شو بر دشمنان
امتحان حسب حق باشد بلا
امتحان حسب شاه اولیا

کی شود ظاهر ثبات اهل راه
نور و ظلمت می شود از هم جدا
ادعای رهنمائی و رشید
و آن دگر در ادعای وجد و حال
راه حق دارد ز من نظم و نسق
از هدایت بر سرش کی افسر است
سر جمله یک بیگ گردد عیان
تا غوایت مرکه را آید زحق
رخش همت را ز میدان برجهاند
چون طلای بی غش مسکوک دان
کی بدار الضرب شه سکه خورد
سکه اش الملک لله آمده
خالص آمد خاصه حقش بدان
در ره حق چست و چالاک آمده
چونکه پاک آمد از او گردید خاص
چون محک آمد که خالص سازد آن
سکه ای لازم چو کامل شد عیار
که شود حاصل ز مهر حیدری
بی گمان آن دل بود عرش خدا
آن دل آمد عرش رحمان بی سخن
هردمش از حق رسد وحی و سروش
در نوازش آید از سلطان جان
که خدا چون واقف است از بنده ها
فایده آن خود شناسی آمده
خود شناسد چون نبرد آید همی
یا که پای رزم در میدان نهد
خاصه هر یک بنوعی دیگر است
مر تو را باشم محب ای مؤمن
نقش ثروت را ز لوح دل تراش
دوست دارم ای نبی محتشم
مستعد شوگر تو را باشد ولا
دوست دارم مرورا چون جان به تن
که بود حسب علی را این نشان
حسب من را فقر باشد درگشا
دشمنان بین در مقابل ای کیا

هرکسی باشد بقدر حب او
 شکرکز الطاف آن صدر الکبار
 شد عیان ز اسرار حیم این نشان
 هرکه اندر وادی حب پانهاد
 امتحان باشد عسس در راه عشق
 امتحان راه حب باشد بسی
 زین سبب کرد آن حکیم معنوی
 «عشق از اول سرکش و خونی بود
 امتحان حب حق فرمانبراست
 امتحان حب اطاعت آمده
 آنکه حق را دوست آمد ای ولی
 آن اطاعت چیست ای مرد نکو
 تا نگرده قطع محبوبات جان
 آن اطاعت چبود از شه امثال
 خود چه باشد آن مثال ای مؤتمن
 صامتش قرآن جامع آمده
 ان مثال ناطقش مرد حق است
 هرکه او در حب حق صادق بود
 هرکه با حب حق آمد همنشین
 بر مثالش هرکه آمد امثال
 از قل ان کنتم تحبون مستفاد
 هرکه پا در دایره حبش نهد
 تا شناسا سازدش با شاه ذات
 حب مألوفات از دل کی رود
 ترک محبوبات اگر خواهی عیان
 ز آنکه هرکو رست از نفس دنی
 هرکه بگذشت از هوای نفس دون
 گر ز من باور نداری ای عمو
 بشنو و ممتاحبون را نگر
 اصل محبوبات تو مال است و جان
 ز آنکه هرچه دوست میداری و را
 آنکه دربازد برهش مال و جان
 لیک عاشق را عوض مطلوب نیست
 دو جهان پیشش نیرزد پرکاه
 لطف و قهرش دوزخ و رضوان او

دشمنش اندر مقابل موبه مو
 دشمنان ما راست بیحد و شمار
 این نشان ز اسرار حیم شد عیان
 حق برویش ز امتحان بابی گشاد
 دور باش هرکه نی آگاه عشق
 تا که گردد دور از آن هر ناکسی
 منکشف این مساله درمنشوی:
 تاگریزد هرکه بیرونی بود»
 گرچه حق مستغنی از فرمانبراست
 که از آن محبوبیت حاصل شده
 گشت محبوب خداوند علی
 ترک محبوبات خود از بهر او
 کی شود با وصل جانان توأمان
 امثالی از مثال بیمثال
 صامت و ناطق بکن درک سخن
 که ز حق او لازم الاذعان شده
 کامثالش بزم جان را رونق است
 بر جمال مرد حق عاشق شود
 خدمت مرد حقش آمد قرین
 گردد آن محبوب حق جل جلال
 می شود تیان این نعم الرشاد
 باید از جان خدمت کامل کند
 سافلانش جمله گردد عالیات
 گرنه نور طلعتش تابان شود
 در گذشتن از هوای نفس دان
 از خطرها جمله یابد ایمنی
 گرددش آماده نعم الماهدون
 لن تنالوا البر حتی تنفقوا
 تا شود تیان مطلب سر بسر
 که بود انفاقش از آیه عیان
 جمله فرع این دو باشد ای کیا
 گیرد از جانان عوض بهتر از آن
 ز آنکه منظورش بجز محبوب نیست
 جمله را درباخته از یک نگاه
 وصل و هجرش جنت و نیران او

آنچه گردد غیر یار او را قرین
از براهیم نبی قصه بخوان
غیر حقت آنچه آید در نظر
خوانده باشی در کتاب الله عیان
دو دل اندر جوف مردی ای عمو
غیر حق در دل ننگجد ای سندن
نیست عاشق را بجز یارش نظر
این خبر مشهور باشد درجهان
دید مجنون را به صحرا درگذار
گفت دیدی بعد آن فخر بشر
این زمان دانی که راتو مقتدا
گفت لیلی ای بعالم پیشوا
که اگر میگفتی اکنون غیر از این
آری عاشق می‌ندانند غیر یار
نیست عاشق را بجز یارش هوش
هر که را در عشق ثابت شد قدم
بر دلش لامع شود انوار غیب
این شنیدم در حد هندوستان
که دو تن با هم چو صادق آمدند
چون یکی ز آن دو نماید ارتحال
ستی آن باشد که سازد جان فدا
جان و تن در حب او قربان کند
چون کند قطع علاقه از وجود
بلکه از خود هم بگردد بی خبر
چون نهد در آتش سوزان قدم
در دلش گردد عیان اسرار غیب
گوهر دریای عمان یقین
که بدم در هندو دیدم دختری
شوهرش چون کرد از این عالم سفر
آن زن از مهر و وفای بی کران
چون قدم در عرصه هامون نهاد
نور حب اندر دلش شد جلوه گر
چونکه بگذشت از جهان فانی آن
آنچه مستفسر شدم ز اسرار غیب
آنچه پرسیدم ز اسرار نهان

گویید از جان لایحب الآفلین
غیر حق را آفل و معدوم دان
روی دل گردان و وجه الله نگر
که نگردانیده حق مهربان
تا شریکی ناورد در ذات هو
ز آنکه باشد لیس له کفواً احد
ز آن نظر گردد به عالم معتبر
که حسن ابن علی آن جان جان
چون نمود او را ردیف خود سوار
اختلاف امت ای شوریده سر
بعد پیغمبر نبی ذوالعلا
پس بگفت او را امام اتقیما
می‌نخواندم عاشقت ای پاک دین
دارو دیاری نخواند غیر یار
بلکه جز او می‌نیند هیچ کس
بی خبر گردد ز قید بیش و کم
گرددش جان مطلع اسرار غیب
هندوان را قاعده باشد چنان
بر جمال یکدگر عاشق شدند
دیگری ستی شود با وجد و حال
در ره معشوقش از صدق و صفا
همریش در آتش سوزان شود
بی خبر گردد ز هر هستی و بود
غیر یارش می‌نباشد در نظر
برگزیند بر وجود خود عدم
بر زبان آرد همه اخبار غیب
راوی شیرین اداگفتا چنین
دختری بحر وفا را گوهری
شد روان در آتش و گشتش مقرر
شد قدم فرسای نار جانستان
در دلش شوری از آن دلبر فتاد
قطع هستی کرد از خود سر بسر
منکشف شد بر دلش سر نهان
گفت با من سر بسر بی شک و ریب
یک بیک گفتی بمن فاش و عیان

پا چو در آتش نهاد آن با وفا
گرچه آتش بود لیکن بوی یار
گرچه منزلگاه جسمش نار شد
پس سر شوهر بدامن بر نهاد
ملتفت اصلا نشد سوی دگر
نه نگاهی سوی این و آن نمود
تا که جان بر دلستان کردی نثار
که بهر دل چونکه بنهادی قدم
عشق در هر دل که انگیزد حشم
چونکه شدستی مر آن زیبا صنم
گر شود در کفر حاصل این صفا
گر شود این پایه حاصل از مجاز
آری از عشق آمده این کارها
گر تو را آید بخاطر ای ولد
که شود ز اسرار غیبی ترجمان
هر که شد اندر ریاضت گامزن
هر که نفسش در ریاضت رام شد
هر که او اندر ریاضت پانهاد
از ریاضت نامجو آمد نبی
این ریاضت زجر نفس است ای ولی
چيستت آن زجر نفس ای ذوفنون
چون گذشتی از هوای نفس خویش
شاهد غیبت گردد جلوه گر
هست مروی که امام راستین
در گذرگاهی وگفتا مدعا
عرض بنمودش کسی کاینجا بود
هر چه پرسندش همی گوید از آن
چون بدید او را مر آن دانای راز
پس بگفتا چیست اندر دست من
عرض کردش کای امام مقتدا
دست تو دستی بود کاندر الست
دست تو دستی بود کاندر ازل
من محاط و دست تو آمد محیط
دست تو دریای طوفان زا بود
چونکه اندر دست تو راهم نبود

آتشش بودی نعیم دلگشا
می وزیدی بر مشامش مشک وار
لیک جان اندر بر دلدار شد
این عجب چون آتشش در تن فتاد
هیچ ز آن آتش نمی بودش خبر
نه بدل آهش نه بر لب ناله بود
آری آری عشق را باشد دثار
بردی از یادش وجود و هم عدم
گردد آزاد از حدود و از قدم
نه صمد در یاد ماندش نه صنم
پس در ایمان چون بود ای با وفا
پس حقیقت را چه باشد برگ و ساز
گشته گرم از وی همه بازارها
کاین صفا در کفر کی حاصل شود
سر پنهان نزد او گردد عیان
شد ز صهبای تمنا جامزن
الفتی با حق گرفت آرام شد
ز آن قدم در مرتبه اعلا نهاد
از ریاضت کامجو آمد ولی
هر ولی از زجر نفس آمد علی
در گذشتن از هوای نفس دون
در ریاضت بر نهادی پای پیش
گردی از اسرار غیبی با خبر
دید انبوهی فوجی مسلمین
خود چه باشد ز اجتماع این فرقه را
کافری کاخبار غیبی می دهد
فاش سازد سر بسر سر نهان
دست خود بنمود پس سویی دراز
گر تو باشی عالم علم لدن
نیست اندر دست تو علمی مرا
حق عهد خلق بر آن دست بست
بیعتش واجب شد از عز و جل
خود چه میگوید مرکب از بسیط
قطره را کی علمی از دریا بود
سر بسر گردیدم ارکان وجود

یافتم هر چیز اندر جای خود
پس گشودی دست خود دست خدا
کاین همان بیضه بود ای کفرکیش
پس بفرمودش مر آن دانای راز
که شدی ز اسرار غیبی با خبر
عرض کردش از خلاف نفس بود
گفتش آن دم پادشاه ملک جان
که شوی تسلیم و اسلام آوری
چونکه گفتا نه بگفت آن مهرکیش
چون نباشد میل نفست اندر آن
زین سخن آتش فتادش در نهاد
پس درید او جامه کفرش ز جان
شد مسلمان برخلاف نفس خویش
روی او چون دید ایمان را خرید

غیر بیضه کآن بجای خود نبند
با ید قدرت نمود آن بیضه را
که ندیدی مرورا بر جای خویش
کز کجا دریافتی این رتبه باز
هم شدت سر حقیقت جلوه گر
که شدم واقف ز اسرار وجود
که بود نفس تو را خواهش بدان
برکنار آیی ز کفر و کافری
که کنون می جو خلاف نفس خویش
پس خلافت کن مسلمان شو ز جان
آنچنان کایمان و کفرش شد زیاد
دست بیعت داد بر شاه جهان
شد صفا اندر صفا از پیش بیش
موی او چون دید زناش برید

«فی المناجات»

یا علی ای از تو برپا امتحان
دار ثابت در بلا اقدام ما
بر ولای خویشتن ثابت بدار
از دروغ و فریب هم بر بندم
یا علی توفیق خواهم از تو یار
گر توجه از تومان همراه نیست
ورنظر از تو بود همراهمان
گرچه پای امتحان سست آمده
گرچه این هم ادعای باطلی است
در حضورت ادعای کاملی
لیکن احباب تو راداریم دوست
در غم و شادی به ایشان همدمیم
هم شریکستیم در توبیخشان
چونکه اندر حبت ای جان جهان
گرچه باشد سستمان در ره قدم
یا علی از حب جان و حب مال
تا که باشد این دو قید جان ما
نور حبت گرنه رخشان آمدی
از تعلق تا بجان باشد اثر

امتحان طایعان و عاصیان
عفو فرما از کرم آثام ما
ای تو واقف بر نهان و آشکار
تا نفیتم دردم شیر دژم
تا کنم با نفس شومم کارزار
دل ز مکاری آن آگاه نیست
حل این مشکل شود آسانمان
لیک جان در راه حب چست آمده
ز آنکه حبت لایق هر کاملی است
کی سزد ما را حذر از جاهلی
حب ایشان مغز و دل بر آن چو پوست
در همه جا یار و غمخوار همیم
هر کجا باشد ز توبیخی نشان
سینه شد تیر ملامت را نشان
لیک وامگذارمان ای محتشم
می برم بر تو پناه ای ذوالجلال
کی شود جان در بر جانان ما
جان کجا در بند جانان آمدی
کی شود در راه حب کامل نظر

عصمت و توفیق کن همراهان
همتای همیره کنم ای پادشا
تا خلیل آسای گردم بت شکن

تا شکست آریم در صف بتان
حق احباب صداقت انما
یا علی یا ایلیا یا ابوالحسن

امام حسن عسکری (ع)

آمد از احدى عشر نور این بیان
مظهر عشق حسین حسن حسن
بومحمد کنیتش واندر لقب
سال مولود شرافت انتساب
هشتم از شهر ربیع دویمین
بدمدینه مطلع آن نور پاک
مادرش بودی حدیث و شد از او
بود از آن سیر خداوند وحید
مدت عمرش چو آمد بیست و هشت
در دویست و شصت آن شاه رفیع
در بهار وصل جانان شد روان
معتمد عباسی آن مطرود دهر
قصه ذکر شهادت ز آن ولی
عسکری ز آن روی ز القابش شدی
مدفنش شده در آن ای مهرکیش
بود شش سالش امامت بعد باب
معجزاتش بیحد و بی انتهاست
کی خبر بدهد محاطی از محیط
هرکه هرچه سازد از وصفش عیان
ورنه از دریا چه گوید قطره‌ای
حق شناسد ذات پاک آن همام
لیک بهر زینت هر انجمن
آورم در رشته نظم ای فلان

آنکه آمد نور بخش کن فکان
نام نامیش آمده چون خود حسن
بُد زگی و عسکری آن نور رب
بد دویست و سی و دو ز آن مستطاب
روز جمعه گشت نور او مبین
که از آن شد نور پاکش تابناک
منجلی آن نور سلطان عفو
نقش انگشتر اناالله شهید
درگذشت و ماند از او این سرگذشت
روز جمعه هشتم اول ربیع
عالم فانی از او آمد خزان
کرد مسوم آن شهنشه را بزهر
هست مسطور کتب گرمایلی
که به بلده عسکر آن ساکن بدی
در سرای خود کنار باب خویش
تا که شد جنت ز وصلش کامیاب
در بیان او بیانها نارساست
چون بگوید خاک از بحر بسیط
میدهد از فهم و عقل خودنشان
وصف خود را کی تواند ذره‌ای
که سلامش باد از حق والسلام
مجملی از معجزات ذوالمنن
تا که باشد خوشه از خرمن نشان

معجزات آن حضرت

از سماعیل محمد این خبر
که نشستم بر سر راه امام
شکوه کردم احتیاج خود به او
که مرا دینار و درهم هیچ نیست
نی مهیا قوت شام و نی نهار

هست مسطور روات معتبر
چونکه آمد آن شه والامقام
هم قسم خوردم بذات پاک هو
نیست از فقرم دگر امید زیست
گشته روزم همچو شام از فاقه تار

پس بگفتا از غضب کی بی فروغ
حال آنکه آگه‌م ای بی یقین
در فلان موضع ولی نی قصد من
با غلامش پس بگفت آن نیک پی
و آن بمن صد اشرفی داد و چنین
که شوی محروم از مدفون خویش
پس چنان بد که مرا فرمود آن
که ذخیره کرده بودم پیش از آن
که مرا آنها بود پشت و پناه
چون ز فقر و فاقه خود مضطر شدم
می‌نبد بر جای هیچم ز آن دفین
پس تفحص کردم و معلوم شد
که یکی ز اولاد من واقف بر آن
پس نگشتم منتفع از آن زرم
این بیان از معجز دیگر ز شاه
احمد ابن محمد آن ظریف
که به سالی طوف کعبه مقصدم
رفتم از جان خدمت جان جهان
قدر مالی بهر هدیه آن جناب
که که را بسپارم ای شاه ولی
کآنچه با تو باشد ای عالی همم
چون برون آمد مر آن جان جهان
میرساندت سلام و گفت او
پس به جرجان بازگردی دلفروز
روز جمعه که سه شب باقی بود
خواهم آمد نیز من هم آن زمان
شو روان الحال با قلب سلیم
سالمت دارد خدا در این سفر
چون شدی وارد بر اهل و ولد خویش
حق عطا سازد به فرزندت شریف
که شود خوانده بصلت ای خوش خصال
سازدش هم ز اولیای ما بدر
از ولایش هر که گردد کامجو
ای خوش آن کش مرد حق خواند ولی
این شنیدم که دو تن از صوفیان

خورده‌ای سوگند حق را بر دروغ
که دو صد از اشرفی داری دفین
که تو را محروم سازم ز این سخن
کآنچه با تو هست کن تسلیم وی
گفتم آن دم آن شه دنیاو دین
چون شود از احتیاجت سینه ریش
که دو صد از اشرفی بودم نهان
چون مرا اندیشه می‌آمد چنان
چون شود از فاقه کارمن تباه
سوی آنها از دل و جان آمدم
شد قرین جان از آن آه و انین
سر این معنی مرا مفهوم شد
گشته و آن را ربوده از میان
همچنانکه گفته بود آن سرورم
میکنند روشن روان اهل راه
گوید از جعفر که بابش بد شریف
بود اندر سامره چون آمدم
هم بدی همره مرا ز احباب جان
پیش از آنکه پرسم از آن مستطاب
پس بگفتا آن شه فرد علی
ساز تسلیم مبارک خادمم
عرض کردم که به جرجان شیعیان
که ز طوف کعبه گردی کامجو
بعد از این دم در صد و هفتاد روز
از ربیع دو یمین این معتمد
تا به بیمن دوستان و شیعیان
که ز حق یابی صراط مستقیم
و آنچه با تو هست ز انواع خطر
با تمامی اقبای خوب کیش
از کرم ولد ذکوری بس شریف
حق رساند مر ورا حد کمال
ای خوش آنکو از ولایش یافت بهر
گرددش دل آینه اسرار هو
بوکه گردد از قبولش معتلی
بودشان با هم بدینگونه بیان

که منم خادم به مردان خدا
سالها بودم بخدمتشان قرین
مرفلان را مدتی همره بدم
مجملاً هفتاد تن را ز اولیا
داد پاسخ آن یکش کای معتلی
بود از این هفتاد تو بهترکه زو
یکولی گرکاسه ات لیسیده بود
از علایق کاسه هستی تو را
هستی مطلق شود برقع گشا
می نینی غیر یارت در جهان
در ولایش چون شدی کامل نصاب
از ولایش گربتن جان بایدت
جسم و جان در نرد حب او بیاز
حب او ایمان و ایمان حب او
هرکه را حبش نه همره آمده
زانکه ایمان نیست جز حب علی
همچنانکه آن نبی مصطفی
گرکسی آرد بدرگاه خدا
که شود مقبول درگاه خدا
هرکه را ایمان بود اندر ولاست
گفته شد با صادق آل عبا
شد قسم جنت و نار ای ولی
چونکه ایمان است حب آن جناب
شد قسم جنت و نار آن ولی
کرفزاید مؤمنین را حب او
حب او بر هر دلی کارشاد شد
حب او ایمان مؤمن آمده
بشنو این دیگر حدیث ای مرد راه
گفت ابو یوسف و آن مرد گزین
که میان من بسی با مردمان
بس عجب دارم ز قومی که نه شان
هم بودشان با فلان و با فلان
با وجود این مرآن قوم دغا
باز بینم قوم دیگر ای ولی
لیک صدق و هم امانت هم وفا

دوستدار شیعیان با صفا
هم بسی گشتم به ایشان همنشین
آنگه از اسرار آن یک آمدم
کاسه لیسیدی کردم از عین صفا
کاسه ات لیسیده بدگریک ولی
میرسیدت فیضها از نور هو
خود کفایت بودت از فیاض جود
چونکه شد پاک از دم مرد خدا
فارغت سازد ز قید ماسوا
در جهان جان نجویی غیر آن
گردی آن دم ز اولیای حق حساب
جسم و جان در راه قربان شایدت
تا که گردی از قبولش سرفراز
زانکه ایمان شد ز حبش نامجو
گرچه باطاعت بود گمراه شده
گردد از حبش علی هر جا ولی
کرده در وصفش بیانی بابها
طاعت جن و بشر حاشا کجا
غیر حب بوالحسن آن ایلیا
طاعت بی حب او معدوم ولاست
که چگونه آن علی ایلیا
خوش جوابی دادیش بس معتلی
همچنین کفر است بغضش ز این حساب
مرحبا از این بیان معتلی
ای خوش آنکو شد ز حبش کامجو
از غم دنیای دون آزاد شد
مؤمن از حبش ز نار ایمن شده
تا نماند از برایت اشتباه
که بگفتم با ابی عبدالله این
خلطه و آمیزش است ای جان جان
از شما جبی بود در دل نهان
دوستداری ای امام انس و جان
هستشان صدق و امانت هم وفا
که بود دلشان ز حبت ممتملی
می ندارند آن گروه ای بوالوفا

باز میگوسرّ این ای مقتدر
گفت راوی چونکه گفتم این مقال
همچو غضبانم نمود آنکه نگاه
پس بگفتا کی بود دینی بر آن
بر ولایت از امام جابری
چون نباشد پیشوائیش از خدا
گرچه طاعت مرورا همره بود
همچنین نبود ملامت یار او
با ولایت از امام عادلی
هم نمی باشد ملامتشان بدهر
گرچه باشدشان از آنگونه صفات
آنکه دیدی از ولایمان کام جان
حب ما اصل و صفات آمد چو فرع
حب ما ایمان بود بر هر دلی
هر که را نبود ولایمان جان جان
ز آنکه ایمان نیست غیر از حب ما
آنکه را در دل نباشد حب آن
گفت راوی پس نمودم عرض شاه
خود نه آنها را بود دینی وهم
گفت آری نی بر آنها دین بود
پس بگفتا هان تو نشنیدی مگر
که خدا باشد ولی آن فرقه را
میکنند بیرون ز ظلمات و بنور
یعنی از ظلمات ذنب خویشتن
سوی نور توبه و هم مغفرت
ز آنکه باشند آن گروه باصفا
همچنین فرموده بعد از این بیان
کاولیاشان جمله طاغوت آمدند
یعنی ایشان را بدی در ابتدا
چون گرفتندی بجان طاغوت را
لاجرم از نور اسلام آن فریق
که بود ظلمات دوری خدا
واجب آمد از خدا نار حریق
باز عیاشی از آن صادق بیان
خالدون باشند در نار سقر

کز تعجب جان شدم غرق خطر
راست بنشست آن شهشه از جلال
که وجودم شد از آن چون پرگاه
که بجوید قرب حق را ای فلان
که بود قلبش ز حب ما ببری
کی از او جوید کسی راه هدا
چون ندارد حب ما گمراه بود
که تقرب جوید اندر راه هو
که بود از جانب حق علی
آن گروهی کز ولایمان برده بهر
چونکه باشدشان بحسب ماثبات
کی بود دینی بر او اکمل از آن
کی دهد بی اصل فرعی بر تو نفع
هر دلی از حب ما آمد علی
گرچه باطاعت بود گمراه دان
هر دلی از حب ما یابد صفا
کی ز راه بندگی دارد نشان
کای ز نورت نور بخشا مهرو ماه
نی بر اینها سرزنش ای محتشم
نی مراینها را ملامت می سزد
قول حق را که از این داده خیر
کآورند ایمان و ایشان را خدا
میرساندشان زهی رب غفور
می نمایدشان برون آن ذوالمنن
رهنمائیشان کند از مکرمت
دوستدار پیشوایان خدا
در بیان ذکر حال کافران
پس برون از نور و در ظلمت شدند
نور اسلام از فیوضات خدا
اولیای خویش آن قوم دغا
خود برون گشتند و در کفر طریق
خود روان گشتند و ایشان را جزا
با همه کفار قطاع طریق
گفته اعدای امیرمؤمنان
گرچه باشد آن گروه بی خیر

غایت زهد و تورعشان بجان
آری ایمان حب آن شاه آمده
گرچه باشد طاعتش بی منتها
لیکن اینجا نکته‌ای باشد دقیق
که محبش فارغ است از معصیت
زانکه جز حبش ندارد طاعتی
معصیت آنجا نیارد دم زدن
درگذشتن از هوای نفس خویش
هرکه بگذشت از هوای نفس دون
زانکه نافرمانی از نفس دنی است
این سخن را چون نباشد آخری
گفت راوی ثقة آن پاک دین
که براهیم ابن اسماعیل هست
میکنند بیرون زمال خویشتن
میرساندشان بهرسالی فزون
و آن به نعمتهای حق مستغرق است
پس بگفتا آن امام مهرکیش
تا به احبابم نکوکاری کند
حق ببخشد مرورا ولدی ذکور
چون به جرجان رفتی او را پس بگو
گویدت بگذار احمد نام او
گفت راوی بعد طوف کوی او
کعبه‌اللّه را مشرف آمدم
در همان روز و مهی که آن امام
پس مرا یاران بدیدن آمدند
چون زیاران خود دمدمساز شد
گفتم ایشان را عجایب مژده‌ای
گر خبر یابد روان یابد روان
گر بدین مژده سراسر مال و جان
تشنه کامیشان چو از حد درگذشت
کآن شهنشه وعده فرموده مرا
وعده داده کز قدم خویشتن
آخر این روز خواهد آمدن
خانه دل را ز هرچه غیر اوست
مستعد باشید بر نور حضور

هم بجسم از بندگی چابک عنان
هرکه را حبش نه گمراه آمده
زانکه بی حبش عمل آمد هبا
که نفهمدکس بجز اهل طریق
ایمن است از معصیت از هر جهت
بل ندارد غیر حبش فرصتی
زانکه هر دم بایدش قربان شدن
باشد اندر راه حبش داب و کیش
کی شود از معیت خوار و زیون
پس محبش ایمن از هر رهنزی است
باز میکن ذکر شاه عسکری
عرض کردم پس به شاهنشاه چنین
شیعه‌ای که خیر آن بس جاری است
بر موالی تو بر هر مرد و زن
صد هزار از درهم ای کامل فنون
وز شراب حب تو گردیده مست
که دهد حقش جزا افزون و بیش
که ذنوبش جمله بخشیده شود
که بود قایل بحق مست حضور
که حسن ابن علی آن مست هو
تا شود زاین نام نامی نامجو
چون مرخص گشتم از آن نور هو
بعد از آن هم وارد جرجان شدم
خود بیان فرموده بودم ای همام
یک بیکشان تهنیت گویان شدند
از بیان ذکر شه دم‌ساز شد
بر شما دارم که از آن مرده‌ای
گردد از آن مژده حی جاودان
در عوض بدهید برتر باشد آن
آبیاری گشتم از این سرگذشت
که کند روشن ز نورش این سرا
خانه‌ام سازد چو جنات عدن
خوش شوید آماده آن انجمن
پاک سازید از دل و جان بهر دوست
که کند بی پرده آهنگ ظهور

لوح دل را صیقلی سازید هان
گر نمودم خانه کعبه طواف
گر نمودم سعی مروه با صفا
در مناگر قرب سلطان دیده‌ام
گر به عرفاتم همی آمدگذر
گر شدم از چاه زمزم جرعه نوش
کای تو سرمست از تجلای نگار
گر تو سیرابی ز من تشنه‌ام
از زلال وصل شه آبم بده
بازگوکی آید آن سر جلال
تشنه کامان را کی آن جا می‌دهد
هر که دارد انتظار دلریبا
ناگهان بعد از نماز ظهور عصر
لیک هیچ از آن نشد مفهوم ما
اینقدر دانیم کآن نور هدا
بعد استقبال آن نور سلام
دست و پایش بوسه دادیم از ولا
پس بگفتا داده بودم پیش از این
آخر این روز خواهم آمدن
شد به سامره فریضه ظهر ادا
آمدم اکنون منجز وعده را
باب ما باب الحوایج بی گمان
پس کسی کاول نمودی ابتدا
که نمودی عرض کوری پسر
بعد احضارش مر آن نور بصر
در دم از فیاضی دست اله
ای دریغا هیچ میدانی چه دید
ای دریغا حسن سرمد دید او
دست پیر آمد چو بر چشم جوان
دست معجز چون بچشم او رسید
دست معجز چون برون آمد ز جیب
آری از دست حق اینهادور نیست
پس همه یاران من ز آن جان جان
آن یکی دنیا و عقبا خواستی
آن یکی از فقر خود شکوه نمود

که پذیرد عکس آن مرآت سان
حال گردد خانه‌ام کعبه مطاف
هر دو جویند از سرکویم صفا
اندر اینجا قرب جانان دیده‌ام
جان عرفات از پییم آید بسر
زمزم از این زمزمه آمد بجوش
ای تو سرخوش از می تذکار یار
میزند حسرت بسینه دشنه‌ام
تشنه کامم تشنه ز آن نابم بده
که رسیدم تشنگی حدکمال
خسته جانان را کی آرامی دهد
می‌شناسد ناله آن بینوا
یافتیم از خاک پایش جمله بهر
که چسان آمد مر آن سر خدا
گشت ظاهر در درون آن سرا
ابتدا فرمودمان اندر سلام
ز آن شرف بگذشتمان سر از سما
وعده جعفر را که در این سرزمین
وز عطای پادشاه ذوالمنن
عصر گشتم بر شما حاجت روا
تا بر آرم جمله حاجات شما
هر چه می‌خواهی بجو فاش و نهان
نصیری جابر بدی کان صفا
جابرش آن قرة العین پدر
دست مالیدی بچشم آن پسر
دیده واکردی بنور حسن شاه
آنچه ناید هیچ درگفت و شنید
ای دریغا عشق ممتد دید او
فاش دیدی جمله پیدا و نهان
از ید بیضا نشدگفت و شنید
آشکار آمد همه اسرار غیب
بیند آنکو چشم جانش کور نیست
ملتمس گشتند از جان و جنان
آن یکی مولا ز مولا خواستی
تا شود مستغنی از آن شاه جود

آن یکی از دشمنش نالیسد زار
 آن یکی جنات وصل از او طلب
 آن یکی از جام وصلش جرعه نوش
 آن یکی صامت یکی ناطق بدی
 آن یکی آمد سرپایش زبان
 آن یکی مست آن دگر هشیار بود
 آن یکی مجذوب و یک سالک بدی
 آن یکی را از جمال آمد جلال
 مجملا ز آن معدن بر نوال
 چون بر آورد از کرم حاجاتشان
 در همان روز آن شه قدرت نما
 این بیان از معجز دیگر بود
 از ابوالادیان بود مروی چنین
 خود از آن شه نامه‌ها در شهرها
 پس مرا روزی بخواند آن شهریار
 هم نمودی ز آن مرض شه ارتحال
 نامه چندی رقم پس کرد آن
 بعد پانزده روزگفتا پادشاه
 اهل آنجا سر بسر مویه کنان
 بشنوی آن دم صدای الفراق
 اهل بیتم راهمی بینی فکار
 بینی آن دم ز آب دیده غسل من
 این قضیه چونکه در گوش آمدم
 پس بگفتم با شه فرخ لقا
 بعد تو برگو امامت با که است
 پس بگفت از نامه‌های من جواب
 او بود بعدم امامت را سزا
 بازگفتم کی شه فرخنده پی
 پس بگفتا آنکه او بر من نماز
 هم بود او جانشینم از خدا
 دیگرم فرما نشانی ز آن جناب
 شاه گفتا آنکه گوید بالتمام
 گفت راوی مانع شد سطوتش
 پس مرخص گشتم از آن مقتدا
 هدهد ار شد از سلیمان نامه بر

خوش برون آمد بدفعش ذوالفقار
 می نمود و آن دگر علم و ادب
 آن یکی از درد هجرش در خروش
 صحو و محو آنجای صادق آمدی
 آن دگر بد خامش و کل اللسان
 آری آنجا هر دو اندر کار بود
 آن یکی مرآندو را مالک بدی
 و آن یکی را از جلال آمد جمال
 باب مطلب می گشودند از سئوال
 قصد رفتن کرد آن جان جهان
 بازگردیدی بسیر من رأ
 که از آن ثابت امامت میشود
 که بدم در خدمت سلطان دین
 میرساندم بر موالی بارها
 که بدی جسمش علیل و تن نزار
 از سرای قال اندر دار حال
 در مد این بر موالیش آن زمان
 سامره گردد بچشم تو سیاه
 جمله از مرگم بماتم همعنان
 کآفتاب عمرم افتد در محاق
 بر سر و سینه زنان افغان و زار
 میدهند احباب جان از مؤتمن
 خود نمیدانم که گویم چون شدم
 کی ز تو برپا وجود دو سرا
 کو ز صهبای خلافت گشته مست
 هرکه او جوید ز تو ای مستطاب
 او بود بر حق خلیفه از خدا
 دیگرم فرما علامتهای وی
 میکنند باشد امین وحی راز
 پس بگفتم کای امام مقتدا
 تا شناسم آن شه گردون قباب
 چیست در همیان مر او باشد امام
 که زهمیان پرسم و کیفیشتش
 نامه برگشتم چو هدهد در سبا
 من زدم تاج سلیمانی بسر

گر شدی او از سلیمان نامه خوان
 گر پیام آور شد او اندر سبا
 گر شد او اندر سبا نامه رسان
 پس رساندم نامه‌های پادشاه
 چون گرفتم از همه ایشان جواب
 ره سپرگشتم بِسِرِّ مَنْ رَأَى
 چون به سامره شدم نوحه کنان
 در همانروزی که شه دادم نشان
 چون شدم در منزل آن جان جان
 جمله احباب شه والا تبار
 جعفر کذاب اخ شاه وجود
 تعزیت گویش بدنندی شیعیان
 که تو را شد مسند حق متکا
 گفت ابوالادیان بخود گفتم چنین
 پس امامت نوع دیگر آمده
 ز آنکه او را دیده بودم پیشتر
 هم نوا از نای طنبورش بگوش
 کی امامت این چنین کس را سزد
 پس شدم نزدیک آن و تعزیت
 و آن نپرسیدی ز من ای حق پرست
 پس عقید خادم آن دم شد برون
 آمده تغسیل شاه دین تمام
 در دم او برخاست از بهر نماز
 چون به صحن خانه شه آمدیم
 او به پیش استاد با صد برگ و ساز
 ناگهان طفلی در آمد خورنشان
 گرچه بد طفل آن گل باغ هدا
 گرچه بودی خرد آن طفل کامل
 ذره‌ای از نور او با خور بدی
 از جمال او نبوت آیتی
 رشک خورشید و مه آن سیمای او
 قامتش از واحدیت خود بیان
 لعل نویسنش روان بخش روان
 ز اسم اعظم گره می خواهی بیان
 وه چه گویم ز آن سخنهای فصیح

من شدم از شاه جان نامه رسان
 در مداین من شدم برقع گشا
 من شدم اندر مد این نامه خوان
 سر بسر بر جملگی یاران راه
 باز کردم رو بباب آن جناب
 در همان روزی که گفت آن مقتدا
 دیدم آنجا سر بسر پیر و جوان
 رخت جان بر بسته بُد زین خاکدان
 شیون و نوحه شدی بر آسمان
 اندر آن ماتم حزین و سوگووار
 بر در دولتمرا بنشسته بود
 تهنیت خوانش سراسر مردمان
 بعد آن شاهنشاه فرخ لقا
 که امامت گر بود مخصوص این
 کاینچنین فاسق سزاوارش شده
 کز شراب و نرد بد شورش بسر
 میرسید وز آن بدی اندر خروش
 که خلیفه گردد از حق احد
 دادمش آن دم ولی بی تهنیت
 کز کجایی چه کسی با تو چه است
 گفت جعفر را که ای سیدکنون
 خیز و پیش آدر امامت کن قیام
 هم رهش جمع می زارباب نیاز
 بر نماز شاه دین حاضر شدیم
 خواست گوید چونکه تکبیر نماز
 وه چو خور مهر سپهر کن فکان
 لیک میبودی طفیلش ماسوا
 تحت ظلش بدسما ارض و جبل
 که به عالم نورافشان آمدی
 از جلال او ولایت رایتی
 غیرت طویبا قد و بالای او
 نقطه وحدت ز خال او عیان
 آب حیوان تشنه لعلش زجان
 چشم و ابرو انف شه آنرا نشان
 که کند زنده هزاران چون مسیح

لـوـح مـحـفـوظ خـدائـی رـوی او
 با چـنـین قـد و خـرام دـنـواز
 «دورکرد از دوش جعفر پس ردا»
 برگزیده ز اولیای راستین
 مظهر اسمای حسنی اله
 مظهر آیات سبحانی منم
 بر نماز باب «خود» اولی منم
 پس عقب استاد جعفر در زمان
 و آن شهنشه گشت مشغول نماز
 باب خود را در کنار باب خویش
 روی آوردی به من پس آن جناب
 کآنچه با تست از جواب نامه‌ها
 پس بخود گفتم که اینک دو نشان
 مانده باقی ز او نشان دیگری
 چون شدم بیرون از آن بیت الحزن
 که نمودندی سوال از شاه دین
 پس بگفتندی امامت با که است
 مردمان دادند جعفر را نشان
 بعد رسم تعزیت هم تهنیت
 نزد ما مالی و نامه چند هست
 تا که بسپاریم امانات نهفت
 علم غیبی که بود مخصوص رب
 من چه دانم با شما چبود زمال
 پس در آن دم خادمی آمد بیرون
 گفت فرموده امام رهنما
 با شما هست از فلان و از فلان
 اشرفی یک الف و دیگر ده عدد
 چون سپردند آن امانتها بدو
 کآنکه او داده خبر ز اسرار ما
 آنکه او آگه بود ز اسرار غیب
 گفت راوی پس یقین کردم به آن
 خود همی همیان بدی ای مرد دین
 از کرامت این بیان دیگر است
 هست مروی از علی ابن حسن
 خشک سالی شد بسامره پدید

عـرـوة الـوـثـقـی مـجـعـد مـوی او
 آمد او تا پیش صف بهر نماز
 گفت کای عم پس برو که حق مرا
 روشن است از من چراغ شرع دین
 هان منم بی شبهه و بی اشتباه
 مظهر آیات سلطانی منم
 بر خلیق رهبر و مولا منم
 شد دگرگون حال و خشکیده رهان
 چونکه فارغ شد مرآن دانای راز
 دفن فرمود آن شه فرخنده کیش
 از کرامت کردم اینگونه خطاب
 جمله بسپارم بـدادم مـرورا
 که بیان کرد از امامت باب آن
 تا شود ظاهر نشان سروری
 زاهل قم دیدم در آنجا چند تن
 چون وفات شه به ایشان شد یقین
 که بود آن صاحب عهد الست
 جمله گشتند نزد او روان
 جمله گفتندش که ای با مکرمت
 قدر و مقدارش چه آنها از که است
 پس برآمد جعفر از جا و بگفت
 مردمان از ما بچویند این عجب
 نامه‌ها از که چه باشد حسب حال
 شد بسوی دوست ما را رهنمون
 کآمدید از قم و چندی نامه‌ها
 هم یکی همیان که باشد اندر آن
 باشد از آن کز طلا روکش بود
 از بیان سفتند این دُر نکو
 او بود بعد از شهنشه پیشوا
 او خلیفه حق بود بی شک و ریب
 که مراد عسکری آن جان جان
 کز امامت بد نشان سیمین
 که روان عاشقان ز آن انور است
 که در ایام امام مؤتمن
 که از آن قحطی خلیق را رسید

پس خلیفه گفت حاجب را روان
باب استسقا گشاید از دعا
بعد روزه پس به صحرا آمدند
هرچه عجز و لابه کردند و دعا
هرچه بنمودند زاری و انکسار
دست حاجتشان چو باز آمد تهی
جانثیقی بُد مرایشان را بزرگ
سوی صحرا سیمین روز آمدند
بُد در ایشان راهبی وقت دعا
آب رحمت گشت جاری در زمان
تابع آراء سست خود شدند
پس خلیفه آن پلید زشت دون
که بحسبش بود ایام طویل
عرض کردش کای امام رهنما
خار این خطر است دامنگیرشان
گر نه دریابی هلاکتشان رسد
که روم فردا برون و شبه را
پس برون شد جانثیق و قوم خویش
چون بلند آمد به هنگام دعا
با غلامش که بگير از دست آن
پس سیه رنگ استخوانی آن غلام
بعد از آن فرمودش استسقا نما
هرچه راهب کرد استسقا ز حق
هرچه عجز و لابه کردی و دعا
با وجود آنکه فراش قضا
از دعایش اینقدر شد ای فلان
پس خلیفه با زبان انکسار
کاین چه باشد سِرّ آن فرما بیان
که به قبری اوفتاد او را گذار
استخوانی ز او بدستش اوفتاد
از نبی ظاهر نگردد استخوان
چون عیان آمد حق و باطل تو را
از پیمبرگر چنین است استخوان
هرکه در کف گیرد ازوی استخوان
پس هر آنکو جان او را همچو جان

شوبه صحرا با تمامی مردمان
تا شود انزال رحمت از خدا
فیض رحمت را ز حق سائل شدند
یأسشان روپوش آمد بر رجا
هیچ نامد آبشان بر روی کار
عیسوی را دم بر آمد از بهی
با همه رهبان و اعیان سترگ
بهریاران طالب باران شدند
دست خود برداشت چون سوی سما
مردمان در شبه افتادند از آن
مایل کیش نصا را آمدند
شاه دین را خواند از محبس برون
چون برون آمد مرآن شاه جلیل
امت جدت رسول ذوالعلا
ریب و شک گشته غل و زنجیرشان
پس بگفت آن نور سلطان احد
دفع سازم گر همی خواهد خدا
هم برآمد آن شه فرخنده کیش
دست راهب گفت آن سِرّ خدا
آنچه باشد در دو انگشتش نهان
از کفش بگرفت و بگرفتش امام
دعوتت گر مستجاب است از خدا
فیض رحمت را نیامد مستحق
قطره‌ای نازل نیامد از سما
در هوا گسترده بد ابر عطا
کابر و اشد نور خور آمد عیان
کرد عرض شاه گردون اقتدار
پس بفرمود آن امام انس و جان
که بد از پیغمبری ذوالاقتدار
که شدش حاصل از او کام مراد
جز که رحمت نازل آید ز آسمان
باز کن گوش سخن سنجت مرا
پس چه باشد جان آن جان جهان
رحمت حق نازل آید ز آسمان
گیرد اندر برچسان است ای جوان

هر دلی کان گشت قبرآن ولی
 همچنانکه شد بیان این سخن
 این بیان سازد برون از حبس غم
 هست مروی از ابی هاشم که او
 که بُدم در حبس و روزی پس به شاه
 جان شده از طول حبس بس نزار
 بیش از اینم نیست در زندان غم
 اندر این قید غم فریادرس
 چون عریضه من به شاه دین رسید
 که نماز ظهر را خواهی نمود
 پس برون رفتم ز حبس ازینم او
 در سرای خود ولی بُد خواهش
 خود حیا آمد مرا از عرض حال
 بهر من صد اشرفی ارسال کرد
 هم بنامه بدرقم ز آن مؤتمن
 مانعت ناید حیا ز اظهار آن
 باب ما باب اله است ای کیا

بی گمان آن دل بود عرش علی
 در خلال ذکر شاه بوالحسن
 جان احباب و کند دفع نقم
 جعفری دارد لقب ای نیکخو
 شکوه کردم کای اسپران را پناه
 تن شده از ثقل قیدم بس فکار
 صبر و طاقت ای امام محتشم
 ای که هستی در جهان فریادرس
 شد رقم زینگونه ز آن شاه وحید
 در سرای خویش از لطف ودود
 وز نماز ظهر گشتم کامجو
 کاحتیاجم را بشه عرضه دهم
 لیکن آن نور حدیقه ذوالجلال
 از کرامت کشف سر بال کرد
 که تو را گر حاجتی باشد به من
 کز حصول مطلب آئی کامران
 هرچه میخواهی از این درگه بخوا

الاستغاة و الاستعانة

یا علی ای جان جان عاشقان
 تا بکی در حبس این زندان غم
 بر اسپران دیار ابنتلا
 رحمی آور از کرم ای پادشا
 دوستانت تا بکی در انزوا
 آن یکی در بادیه حیران شده
 آن یکی گشته اسیر و در بدر
 آن یکی آمد قتیل تیغ کین
 یا علی رحمی به مسکینان خویش
 خود تو فرمودی بقدر وسع من
 یا علی طاقت بما طاق آمده
 از کرم و اکن برومان بی حرج
 نی بتن تاب و توانمان در سفر
 راه چاره گشته سد از هر طرف
 این شنیدستم که وطواطی بجفت
 که در اینجا بیضه بگذاری قرین

ای ز تو جان در روان عاشقان
 مبتلا باشیم از جور و ستم
 بر فقیران گرفتار بلا
 ای بیابنت پادشاهان چون گدا
 با غم و محنت اسیر ابنتلا
 در امور خویش سرگردان شده
 ز اهل و اولاد و عیالش بی خیر
 لاله گون گردیده از خونس زمین
 که شد از حدجورواز اندازه بیش
 می بریزم باده در جام محن
 جور اعدامان بسی شاق آمده
 این در بسته بمفتاح فرج
 نی بجان جای اقامت در حضر
 غیر جبل التجایت نی بکف
 در لب بحر عریضی این بگفت
 که بود آب و هوایش دلنشین

گفت با او جفتش از روی وداد
بیضه و طواط و این بحر محیط
جزر و مد او بین هر صبح و شام
در جوابش گفت دریا را چه حد
داد پاسخ که از این دریا خبر
در چنین دریای مواج عمیق
صد هزاران اندر این دریا هلاک
مدتی این بیضه را پرورده‌ام
چونکه لالتقوا است از خلاق پاک
گفتش آن دم جفت کم کن ماجرا
ظلمی آرد ز او برانگیزم غبار
پس نهاد او بیضه آنجا و عیان
چون بدید این ماجرا مرغ حزین
بر سر و سینه زنان گفتا بدو
گفتمت استیزه با دریا مکن
هرکه با دریا ستیزد بی گمان
پس گشود آن بال و از عجز و نیاز
اول از جنس خود آمد دادخواه
که منم مظلوم و مطرود جفا
گر بجثه اصغر استم از شما
دست من گیرید و پاداری کنید
چون نبودم بار بر در بارشاه
پس بگفتندش که تدبیرت چه است
گفت باشد بنده پرورمان شهی
نام آن سیمرغ قاف قدرت است
او بود از حسن ذاتی یار ما
شرح حال خود به او داریم عرض
پس همه یکسر به پرواز آمدند
عرض کردند از زبان انکسار
داد فرمان که بگیرند آن فریق
پس روان گشتند با آن مهممه
روی دریا شد چنان تار آن زمان
هر یک از مرغان به آن پر شور بحر
آن یکی آبش به صحرا ریختی
دید دریا چون چنین شور و نشور

که عجب شوری تو را در سرفتاد
دور باشد دور از عقل بسیط
نزد عقل پخته این کاریست خام
که به چشم بد سوی ما بنگرد
مینداری یا که نی هوشت بسر
کشتی جانها بسی آمد غریق
گشته و آنرا نباشد هیچ باک
حملش از روی دل و جان کرده‌ام
چون دهم او را به گرداب هلاک
بیضه بگذار و گر این دریا بما
همچو خاک خصم از آب ذوالفقار
شد یکی موج و ربودش در زمان
برکشید از جان و دل آه و انین
کآب دریا بیضه‌ام بردی فرو
که بود این پند پیران کهن
سود سودایش همی گردد زیان
سوی مرغان شد بصد سوز و گداز
پس به مرغان دگر بردی پناه
دست من گیرید از روی صفا
ور بهمت احقر استم از شما
از حمیت و زکرم یاری کنید
لاجرم سوی شما جستم پناه
دادخواهت اندر این دعوی که است
وه چه شه شاه سریر آگهی
رحمتش را بر غضب بس سبقت است
در مصائب غمخور و دلدار ما
آنچه فرماید بجان سازیم فرض
پای تختش را ز جان حاضر شدند
حال آن و طواط و آن گردون وقار
بیضه و طواط از آن بحر عمیق
سوی دریا یکسر آن مرغان همه
که فتادندی به صحرا ماهیان
میشدندی پر زنان از روی قهر
آن یکی خاکش به آب آمیختی
در دلش افتاد از ایشان بس فتور

گفت چبود مر شما را ای گروه
هان مگر گاه قیامت آمده
جمله گفتندش جواب آن سوال
که کنی رد بیضه و طواط را
هین برون کن بیضه اش ورنه تو را
چونکه دریا دید آن شور و نشور
یا علی مائیم و طواط ضعیف
بیضه مان را موجه دریا ربود
کرد و طواط ار همه مرغان خبر
من یکی تنهای عاجز مانده ای
نبودم یک همزبان تا یک زمان
آمدم تنها و درمانده تو را
چون تو مدعو مهمات آمدی
غیر تو دلدار غمخواری کجاست
داد مظلومان بگیر ای دادخواه
در نوایب مان نگهداری نمای
داد ما از دشمنان ما بگیر
یا علی گر شکوه کردم شکوه نیست
استجب ادعونیم کرده جری
گر نگویم با تو دردم ای طیب
صبر ایوبی که شهره عالم است
گرچه او اندر بلایای شدید
لیک چون تیر ملامت را نشان
کای خداوند علی ذوالمنن
صبر کردم در شماتت لیکن طاق
زیر این بارگران قدم خمید
پس اجابه آمدش از حق نصیب
که ز من بودی تو را توفیق صبر
گر نه تأییدم تو را یاری نمود
پس بما واجب بود بی حصر و عد
که شدیم از پیروان اولیا
این نه جای شکوه باشد نی گله
این مقام شکر و جود پادشاست
ناشنیده کس در این دور سپنج
هرکه قریبش بیش افزونش بلاست

کآمدم ز انبوهتان اندر ستوه
که چنین هنگامه ای برپا شده
زامر اعلایت رسیده این مثال
ورنه سازیمت بخشکی مبتلا
قهرمان عدل شه سازد هبا
لطمه ای زد بیضه را افکند دور
که شدیم از صدمه اعدا نحیف
ز ابتلا بر رخ بسی درها گشود
سوی سیمرخ آنگهی بگشود پر
در بیابان فنا درمانده ای
پیش او سازم عیان سر نهان
با جنایتها همه خوانده تو را
مفزع کل ملمات آمدی
غیر تو یار پرستاری کجاست
کام مسکینان بده ای پادشاه
در مصایب مان پرستاری نمای
ای که عوننت بیکسان را دستگیر
از بلایت شکوه کردن حدکیست
که برآوردم دم از شکوه گیری
پس که را گویم که او باشد مجیب
اندر این بحر بلا چون شبنم است
صبر کرد و دم ز شکوه درکشید
شد در آخر برکشید آه و فغان
از بلایا آنچه وارد شد به من
طاقتم شد وارهانم زین مساق
از کرم بنگر به عالم ای وحید
لیک فرمودش جوابی خوش مجیب
تا رسیدت ز احتمال صبر اجر
کی جمال صبر برقع برگشود
شکر جودت گرچه باشد لاتعد
در مشقتها و رنج و ابتلا
باشد این اقوم طریق عادل
پیروی کردن به مردان خداست
که بدندی اولیا بی درد و رنج
مؤمنان را این نشانی از ولاست

گر به ایشان نی موافق آمدیم
 از شماتت هر دم آید بر روان
 همچنانکه خود تو فرمودی بیان
 تا هوای حبت افتاده بسر
 از بلایاکی بدل باری بود
 آنکه را ظلت بسر افسر بود
 یا علی ای نور طور اهتدا
 گر نتابد نور تأییدت به جان
 ورنه خود ما را چه میاشد وجود
 ما چو کاهستیم و مهترت کهرباست
 چونکه جود تو ترشح سر نمود
 چونکه حبت زنگ جنسیت زدود
 در حقیقت با تو می باشد عدو
 یا علی در این صف کرب و بلا
 در صف میدان تو روبه و شان
 هر زمان هل من مبارز رایتی
 جملگی مردانتان کشتیم ما
 باشد آیا در شما دیگر شجاع
 چون نبودیمان جوابی بر زبان
 دیگرم با خصم نبود گیرودار
 یا علی ای نام تو مشکل گشا
 در بیان ذکر قیوم ز من
 نصرتم بخشا بذات پاک او
 گر نه تأیید توام یاری کند
 کی توانم سوی آن کنز خفا
 درنیم از نای خود در ده نوا

من تشبه را یقین صادق شدیم
 زخمهایی بدتر از تیروسنان
 که ولا یلتام ماجرح اللسان
 هیچ از دشمن نباشد مان خیر
 آنکه را چون تو پرستاری بود
 کی ز طعن دشمنان از جارود
 وی ز تو تابان به دل نور هدا
 کی شود در شکر تو رطب اللسان
 ذره را از مهر می باشد نمود
 جمله ما مجذوب و او جذاب ماست
 ما چو قطره کآمدیم از بحر جود
 غیر از آنرو باب ضدیت گشود
 هر که با ما دشمن است ای نورهو
 خیرگی دشمنان بین بر ملا
 دعوی شیری کنند ای جان جان
 میکنند بر پای یعنی از فتی
 خونشان در خاک آغشتیم ما
 که جهانند بارگی بهر نزاع
 لافتی الاعلی شد ورد جان
 این سردشمن ز تو آن ذوالفقار
 ای ز تو نهای اعیان بانوا
 حضرت قائم امام مؤتمن
 تا سرایم از نی تو گفتگو
 ورنه توفیقت مددکاری کند
 راه جستن ای امام رهنما
 تا شوم از نای تو دستانرا

حضرت حجة (ع)

این بیان اتمام حجت میکند
 باز شد نائی نوا پرداز نی
 باز شد نائی کل اندر نوا
 باز شد نائی کل دم دمید
 باز شد نائی به قانون دگر
 باز شد نائی زنی شکر فشان
 باز نی آمد نائی کامجو

از ظهور حجت آن نور رشد
 میرسد در گوش جان آواز وی
 عاشقان را داد بانگ الصلا
 صور اسرافیل معنی شد پدید
 نغمه ساز از نای موزون دگر
 تا کند شیرین روان طویان
 گرچه کامی می نبودش غیر او

از نیستان مدتی گـر دور بود
باز شد هنگام وصل او به اصل
آری آری سـالها نالیـد زار
چونکه شد قوس نزول او تمام
باز شد نائی زنی اسرارگو
بازنی شد نغمه سنج از راز خویش
که شدی در مثنوی دستانـسرا
«بشنو از نی چون حکایت میکند
این شکایت هیچ میدانی ز چیست
مدتی بد اندر آن آسوده بود
نی بقیـد جسم میبودی اسیر
از هیولا وز صورت بی خبر
ز عناصر می بدش ترکیب جسم
ناگهان در شد بقیـد آب و گل
پیش از این بدکنز مخفی نهفت
شرح حال خود بدینگونه نوا
«کز نیستان تا مرا ببریده اند
ای دریغای می نیستم محرمی
ای دریغای از انیس هم نفس
ای دریغ از همزبانی تا کنم
گرچه نائی در نیم بس تعبیه
بس نواها از نیم بناخته
لیک گشتم بینوا در قید جسم
همچنانکه نای موزون قوی
«هرکه او از همزبانی شد جدا
از نیستان خود چه گویم زین سپس
بوالعجب جایی گرفتار آمدم
بال بسته در قفس بندم به پا
گرچه در باغ جهانم جای داد
لیک در دام قفس ماندم اسیر
نی کسی پرسید ز من درد تو چیست
حال من داند جدا از نیستان
گربحال من نخواهی برد پی
که نوایش حزن و اندوه آورد
تا هرا نکو آن نوارا بشنود

از جدائی خسته ورنجور بود
فصل او آمد بدل این دم بوصل
تا که آمد بر لب شیرین یار
از عروجش دیدکار خود نظام
سـر ویرا باز میگوید هم او
از نواى آن نی دمساز خویش
وانمودی باز شکوه ز این نوا
از جدائیها شکایت می کند»
جز فراق نیستان وصل نیست
فارغ از آمد شد و گفت و شنود
نی بنفس بد سیر در داد و گیر
معنی بی صورتش بد در نظر
نز موالیدش بجان رسمی و اسم
شد خزینه دار سر جان و دل
این زمان گردید گنجور و بگفت
که شدش آن نای کل دستان سرا
از نفیرم مرد و زن نالیـده اند»
تا بگویم شرح درد خود همی
تا بنالم در بر او چون جرس
شرح دوری با نواى زیر و بم
کرد و دادم از دم خود تسلیه
چار تار وحدت از من ساخته
گرچه باشم کنز مخفی را طلسم
زین نواسنج آمده در مثنوی
بینوا شد گرچه دارد صد نوا»
که در افتادم در این دام قفس
نقطه آسا در میان خط شدم
هر دم گوید بیـر سوی من آ
هر طرف بر روی دل با بی گشاد
همچو مرغ بی پر و بال فقیر
نی کسی گوید که نالیـدن ز کیست
آنکه دور افتد ز کوی دلستان
این نی ظاهر بین و صوت وی
ز آنکه دل را میکشد سوی احد
خود ز صورت پی بمعنی آورد

هیچکس از درد من آگاه نیست
 گرکنم ناله ز شوق نیستان
 گر بگویم سالها از نیستان
 نیستان آن عالم تجرید دان
 نیستان آن محفل قرب خداست
 نیستان آن منزل دع نفسک است
 نیستان چبود مقام انس دوست
 نیستان جنات وصل دلبر است
 وه چه جنت جنت بی خوف هجر
 وه چه جنت جنت دیدار یار
 وه چه جنت لی مع الله زاونشان
 اندر آن جنت من و توکی بود
 کی نشان گوید کسی از بی نشان
 لی بود یک آن مع الله است یک
 وه چه خوش فرموده آن فانی حق
 آن مگو چون در اشارت نایدت
 این بیان اندر خور فهم تو است
 این من و توگشت از کثرت پدید
 تا توئی در هستی خود در گرو
 از معیت تا تو را باشد خبر

ز آنکه کس را در نیستان راه نیست
 آتش افتد در همه هندوستان
 کی شود وصف ورا پایان عیان
 آن فضای مسکن توحید خوان
 خلع نعلین اندر آن وادی رواست
 کی بدر بار شهی راه سگ است
 که نگنجد اندر آن مغزی و پوست
 که از آن نی را نوای دیگر است
 حسن دلبر اندر آن بنموده چهر
 که ندارد اندر آن اغیار بار
 بل نگنجد لی مع ای جان جان
 لی مع از آن نشانی می دهد
 بی نشانی شد چو از شانش نشان
 دل فتداز این دوئی در ریب و شک
 آنکه شد بعد از فنا باقی حق
 دم مزن چون در عبارت نایدت
 چون بعقل خویش هستی پای بست
 نیست در وحدت از آن گفت و شنید
 کی به بحر وحدت آئی در کرو
 دوری از وحدت نمودم مختصر

بیان نی

از نیستان چونکه نی دادت خبر
 نی چه باشد خالی از خود بوده ای
 نی چه باشد صورت معنی جان
 نی چه باشد حسن حق را آینه
 نی چه باشد جامع مجموع جمع
 نی چه باشد لوح معنی قدم
 نی چه باشد اولین نای ازل
 نی چه باشد آن سرافیل وجود
 نی چه باشد آنچه حق خواندش قلم
 نی چه باشد در نیستان وداد
 نی چه باشد آنچه هر دم نغمه ای
 از مقام راست گاهی دم زند
 از نوا گاهی نوا بی سرکند

بشنو از نائی بیان نی دگر
 پرز حق در نیستان آسوده ای
 نی چه باشد کنت کنز را نشان
 نی چه باشد عشق حق را بینه
 نی چه باشد بزم شه را شمع جمع
 که در او شد نقش نیک و بد رقم
 آن ظهور حسن حق عزوجل
 که دمید اندر دم اعیان ز جود
 آنکه دم دادی به اعیان قدم
 سالها پرورده اش دست رشاد
 می نوازد از پس هر پرده ای
 تا که روی رهروان آنسو کند
 بینوایان را صلابی در دهد

از مخالف گاه نالدگه عراق
 گه به نوروز عرب گاهی عجم
 گه دل سلمی ز سلمک خون کند
 گه به نیری ز و صفاهانک رود
 گاه بر سر شور شهناز آورد
 از حسینی گه شود دستانسرا
 از حدی گاهی شود قانون نواز
 چون سماع آید شتر را از حدی
 ساعتی جذبیه قرین اربعین
 مجملا هر دم مر آن کامل عیار
 مینوازد بانواهای بلند
 مستعدگردند چون بهر قبول
 از دم آن نائی فرخنده کیش
 آنچه نائی دردمش در داده دم
 ز آنکه نی را این نوا از نائی است
 گر نه نائی شد به نی دمساز و یار
 گر نبودی آینه حسن از کجا
 گر نمی بد نی کجا صوتی بگوش
 آنچه نائی را بود سر نهان
 گر نه از نی نالهات آید بگوش
 گر به نی نبود شناسائی ترا
 چون شناسائی به نی شد حاصلت
 ز آن سرائید این نوا آن نای کل
 گر نه دم را آشنای نی کنی
 لیک نی را گر نه بتوانی شناخت
 کنز مخفی را چو شدگاه ظهور
 صور اسرافیل قدرت شد عیان
 شد اسرافیل ازل چون صور دم
 پس دم دیگر دمیدی اندر او
 نی چو شد خالی ز خود حقش قلم
 کای نی شیرین ادای خوش زبان
 از نیستان برگزیدم چون تو را
 دم بدم ز این دم کنون در نیستان
 در درون هر نی خالی ز خویش
 هر که باشد تلخکام از دوریم

آن یک از درد فراق این ز اشتیاق
 گردد و آید نوا پرداز دم
 در عشیران گه نشابورک زند
 گه بزرگ و گاه کوچک می شود
 عاشقان را دم از آن سراز آورد
 تا نوازد پورده عشاق را
 عاشقان را آورد در سوز و ساز
 پس به عاشق چون کند در بیخودی
 آمده نزد قبول کاملین
 سیصد و شصت پرده اندر چارتار
 بوکه دلها سوی آن مایل شوند
 رونمایدشان بدربار و صول
 پر زحقشان سازد و خالی ز خویش
 او به ایشان در دم ای پاکدم
 که بود سرگرم از او هشیارو مست
 کنز مخفی از کجا شد آشکار
 جلوه پیرا میشد و برقع گشا
 میرسید از نائی ای دارای هوش
 از نوا نی شود فاش و عیان
 کی رسد درگوشت آواز سرورش
 کی بگوشت آید از نائی نوا
 حاصل از نائی شود کام دلت
 من رانی قدرای الحق بی عتل
 توسن هستی خود کی پی کنی
 گویمت شرحی بقدر درک و یافت
 گشت بر پا رایست الله نور
 دم دمیدی اندر آن نیزار جان
 در دم نیهما از آن نای قدم
 بر هلاک کل شی جز وجه هو
 خوانند و در وی دم دمید از نای دم
 ای ز نایت شکرین لب طوطیان
 از دم خود در نیت دادم نوا
 نیستان را کن سرا بستان جان
 دم بدم از این دم ای فرخنده کیش
 از نیت در نای او بخشای دم

کز دم نائی تو نای سرمدی
 از نیت هر نغمه کآید از من است
 خود تو اسرافیل وقتی ای نیم
 چونکه دم دادی به نیهای دگر
 با همه نیهام به اطراف جهان
 مغزشان از عطر معنی ترکنید
 مشتری جویان به بازار جهان
 هر یکی آرید در سمتی گذار
 طوطیان را ز این صلا آگه کنید
 طوطیان را نیشکر شد کام جان
 قند و شکر در جهان ارزان کنید
 در زمین خالی از هر نقص و عیب
 مادرانسه در کنارش پرورید
 تا برویانند نی دیگر هم او
 همچنین تا گردد این باغ جهان
 هر که شد جویای آن نخل مراد
 گرنه بشناسی از آن نیهام نشان

گر بدی نی «این زمان» نائی شدی
 از دمت هر ناله زاید از من است
 خود تو جبرائیل دوری از دمم
 پس قدم بردار ای شوریده سر
 طوطیان را کن خبر زاین داستان
 کامشان شیرین زنی شکرکنید
 نغمه سنج آید بی کام و زبان
 بر شترها نیشکر بندید بار
 نفخه حقشان ز دم همره کنید
 مرده کورکس را بود قوت روان
 حلقه کوبان بر در دلها روید
 غرس سازید این نهال تخم غیب
 پس ز نهر معرفت آبش دهید
 تا برویانند نی دیگر هم او
 نیستانی سر بسر نیزار جان
 قیمتش باشد بنقد اعتقاد
 اولیا تحت قبای رو بخوان

بیان دم

چون بیان نی زنائی شد رقم
 دم دو دم آمد ز سلطان قدیم
 آن دم رحمان عطای عام خوان
 آن دم رحمان عطای پادشا است
 آن دم رحمان دم عام وجود
 آن دم رحمان عطای ظاهر است
 وین رحیمی دم عطای باطنی است
 آن دم رحمان وجود عالم است
 آن دم رحمان دم کثرت بود
 آن یکی از امرکن آمد پدید
 ز این دم آدم گشت مسجود ملک
 گبر بگوید مدعی تیره رای
 خاصه آن روز موعود آمده
 مؤمنین آنجا از آن یابند بهر
 راست گوید مؤمنین را هست و بس
 بر کلام مصطفی خیر الانام

بشنو اکنون از دم ای فرخنده دم
 یک از آن رحمان و دیگر دم رحیم
 وین رحیمی دم ز خاص الخاص دان
 بر خلایق چه سفید و چه سیا است
 وین رحیمی دم، دم خاص شهود
 که مفیض هر مقرر و منکر است
 که بود مخصوص هر جامؤمنی است
 وین رحیمی دم شهود آدم است
 وین رحیمی دم، دم وحدت بود
 وین دگر از نفخة الله ای وحید
 کز دم ارشاد شد کامل محک
 کآن رحیمی دم که آمد از خدای
 که در آن هر امر شهود آمده
 کی رسد آن برکسی در دور دهر
 لیک بگشا چشم سرای خرمگس
 بعد من ماث است قد قامت قیام

موت دارد بر دوگونه اختصاص
ثانی آمد خاص و عام آمد اول
آن یکی موت اخص روحانیست
هر یکی ز آن دو معادی باشدش
خود معاد اینجا بمعنی عود خوان
ز آنکه هرشی اصل خود را طالبست
جسم و روح هر دو را باشد ببر
آن یکی جسمانی، این روحانی است
زین جهت بعضی مرآن را هاریند
آنکه شد جسمش سبک مانند روح
زین مقام است آنکه گفت آن باصفا
و آنکه روحش دور از مبدأ فتاد
کی کند قطع علاقه از وجود
زین جهت از مرگ ترسان آمده
چونکه در این راه پر خوف و خطر
لاجرم ناچار او را می‌برند
گردد آن محشور آنجا با هواس
گر هواس حب مولا آمده
لامحاله باشد آن را همنشین
گر هواس نیک یا بد آمده
زین هواس مجموعه علم و ادب
چون بموت اختیاری مرد کس
چون شود حاضر در آن محضر هم او
از نکیر و منکر و قبر و سوآل
از فشار قبر و میزان و صراط
این بدن قبر و ز قلاب نفس
آن صراطش دان صراط مستقیم
چيست میزان دو کفه جسم و روح
از عمل که جسم گردد روح پاک
تا کدام آید ثقیل و یک خفیف
هر زمان سالک بود اندر حساب
ز آنکه هر کوی مُرد ای مُرد سعید
چونکه موت اضطرارش در رسد
پر شود در دور چون پیمان‌ه‌اش
بگذرد چون برق خاطف از صراط

اضطراری و اختیاری عام و خاص
چون دم رحمت که آمد از ازل
آن دگر موت اعم جسمانیست
بهر راه دوست زادی باشدش
رجعت هر شی به اصل خویش دان
اصل هم بالذات آن را جاذب است
جنت و ناری قهرین یکدگر
آن یکی نیرانی، این نورانی است
بعضی آن را از دل و جان راغبند
یابد از مرگش بجان ودل فتوح
مرگ اگر مرد است گو نزد من آ
از معادش کی شود حاصل مراد
چونکه چشم هست بر این هست و بود
ز آنکه دور از کوی جانان آمده
نیستش زادی که آید در سفر
کی شود رب ارجعوثش سودمند
آن هوا کز آن بسر بودی هواس
ور هواس حب دنیا آمده
یک از آن نعم یکی بیس القهرین
در همه حالی ورا لازم شده
مرور گفته بود با من احب
محشرش بر پا شود ای هیچکس
بیند احوال قیامت موبه مو
جنت و نار جمالی و جلال
یک بیک بیند ز روی انبساط
خویش را بدهد فشاری هر نفس
که بود ز افراط و تفریط آن سلیم
کآید از شاهنگ عدل آن را فتوح
از عمل که روح گردد جسم خاک
تا کدام آید وضع و یک شریف
چونکه هر دم باشدش روز حساب
لاجرم بر پا قیامت را بدید
جان پپای دلبرش آسان دهد
جان شود ساکن بر جانانه‌اش
آیدش جان ز ایمنی در انبساط

هرکه در موت ارادی مرده شد روح ایمان در دمید و شد به او آن رحیمی دم بهرکس شد بلی منکشف گردیدش اسرار نهان زین بیان فرموده آن مولای دین چون رسید از نیستان بانگش بگوش بیخودانه سوی جنات وصال چون حقیقتش دادی صلاهی ارجعی ز این نشان فرمود امیرمؤمنان یک از آن ده مردن آسان بود ز آنکه مرده است او ز هستی بشر آن رحیمی دم همین باشد که حق آن رحیمی دم همین دم آمده آن رحیمی دم همین است ای پناه آن رحیمی دم دم پیران بود آن رحیمی دم که در عهد الست غیر این دم نیست کاندرا این جهان هرکه را ایمان رسد از این دم است کیست مؤمن آنکه ایمان به غیب کیست مؤمن آنکه ز آن نفخ رحیم کیست مؤمن آن که از پیران راه هرکه این دم در دمیده شد به او پیش از این مذکور گردید ای فلان که بود آن روح پنج و یک از آن اینکه آدم گشت مسجود ملک ورنه خود این روح حیوانی کجا زین رحیمی دم چو دادی حق دمش چون به آدم شد قرین این دم گشود پس شود هر دم که این دم جلوه گر هر ولییی کآن بهر دوری شود آن حسودی قدیمش می شود که چرا من دور و او آمد قریب هر دم آرد و سوسه در صدر ناس این همه گوید در اضلال و غوا منتفع ناید کسی از مؤمنین

گشت مؤمن در دو عالم زنده شد نفحة اللّٰهش بدل سازی ز هو مرتقی شد بر مقامات علی بیند اندر خود قیامت را عیان که بدارین اند زنده مؤمنین ز آن نوا شد نای و شوق و وجد و حال شد روان با ذوق و شوق و وجد و حال جانفشاندی بر نوای ارجعی که بود ده خصله خاص شیعیان آنکه شیعه شد از آن آگه شود کی بود باکش از این مردن دگر کرده خاص مؤمنین مستحق که بیانش علم الاسما شده که رسد از مرد حق بر اهل راه که ز امر حق به مؤمن میرسد از نفخت فیه برکرسی نشست میشود تجدید آن عهد ای فلان مؤمنین را نفحة اللّٰه همدم است شمع راهش گشت و رست از کل عیب رسته شد جانش ز وسواس رحیم دم گرفت و پاک آمد ز اشتهاب مؤمن آمد از دم آن نور هو خوش حدیثی از امیرمؤمنان روح الایمان هست و خاص مؤمنان بود از این دم که شد او کامل محک می شود مسجود و مقبول خدا گشت مسجود و بخواندی آدمش لاجرم شیطان بر او باب جحود در عداوت او همی بندد کمر رهنمای طالبان سوی احد تازه و گردد پی انکار و رد او از این دم با نوا من بی نصیب خویش را سازد نهان در هر لباس تا نماید سدره رشد و هدا ز آن رحیمی دم ولی غافل از این

که بیان فرموده حق ذوالعلا
ز این جهت فرموده آن رب رحیم
استعاده کن برب الناس پاک
مؤمنین را هر که پس خصمی کند
ز آنکه او آمد نهان و این عیان
از ره هم صورتی آید برون
گر نه بتواند نهانی و سوسه
روز و شب پیوسته ابلسی کند
چون ولییی از هدایت دم زند
رهزن آید بر فریق عامیان
گوید این صوفی و صوفی کافر است
این بود آن صوفیی که دم آن
هان مبادا قول او را بشنوید
زین سخنها چونکه ره زد عامه را
شهره آمد در میان عامیان
باز تابند آهن اضلال را
که مرا چون با تو می باشد ولا
کآنچه بینم خیر تو گویم هم او
بر سریر استراحت تو به تخت
هستش اندر دلبری دست تمام
می شود هر دم مریدانش زیاد
گر نه اخراجش کنی از شهر خویش
پیش از آن کافتی بگرداب بلا
غافل از این کاین گروه اولیا
جیفه سوی کلبها انداختند
گرسما دریای گوهرزا شود
کی بود منظور جان اولیا
بل نباشد ماسواشان قید و دام
با وجود آنکه عالم سر به سر
قانعند ایشان به قوتی بهر تن
گر نظرشان گه سوی دنیا شده
تا که مشغولی شود پابستشان
ورنه ایشان را بدنی کار نیست
لیکن ارباب حسد را چون خیال
لاجرم چون خود تصورشان کنند

کاین بود فضلی که یؤتی من یشا
تا رهی از شر خناس رجیم
تا ز وسواسش نیفتی در هلاک
باشد او شیطان اکبر ز این سند
او بود از جن و این انسان نشان
تا نماید رهنزی اندر درون
جلوه پیرا گردد اندر مدرسه
هر زمانی نوع تلبیسی کند
تا که دلها را سوی مولا کشد
افکند طرح عداوت در میان
غیر این هر کس بداند فاجر است
گشته وارد از امام انس و جان
که نباشد هیچ بر او اعتمید
گرم کرد اندر جهان هنگامه را
پاگذارد بر بساط ظالم آن
نوع دیگر رهزن آید آن دغا
هست واجب بر من از راه وفا
تا نیابد راه در ملکیت عدو
دشمن اندر ملک تو افکنده رخت
دل رباید در دمی از خاص و عام
مفسد است و میهدد ملکیت بیاد
گرددت آخر ز حسرت سینه ریش
چاره ای در کار خود میکن هلا
می نباشد شان تمنا جز خدا
خویش را فارغ از این غم ساختند
ور زمین پر لوء لوء لالا شود
حب دنیا از کجا و اصفیا
غیر حقشان جملگی باشد حرام
بهر ایشان آمده با زیب و فر
و آنچه باشد خرقه ای بهر بدن
کلمینی یا حمیرا آمده
قطع فیاضی نگردد در جهان
غیر حقشان در دو عالم یار نیست
بسته دنیا بود در کل حال
وز حسد هر دم در عدوان زنند

ز این جهت فرموده آن رب احد هیچ میدانی رسول مستطاب با وجود آنکه نبود خاص آن دیده باشی که آن غراب آگه شود میکند همجنسهای خود خبر بر خلاف سگ که چون بیند سگان دور سازد هر سگی کآید به پیش هستشان اندر سر جیفه نفاق چون ببینند آدمی در رهگذر که بدان جیفه هم او میلش بود آن زمانش جملگی حمله ورنند همچن این سگ صفتها میکنند که مگر اینانشان از کف برون هر زمان نیشی به دلریشی زنند جملگی با یکدیگر اندر نفاق جمله را چنگال کذب و افترا می نخواهند از حسدشان در جهان منطفی خواهند آن نورالیه یا علی از این سگانم وارهان ز آنکه ایشان را بسنگی می توان گرکیششان لقمه نانی دهد پاس آن دارند و گردند آشنا گر مر آنها دشمن جسمی شدند گر مر آن سگها بظاهر مودی اند ای دریغاکز کجا بودی سخن از رحیمی دم نیم پر شور بود میسرودی نائی فرخ لقا شور نائی بر سرنی بد همی هان چه افتادم که مطلب شد ز دست آری آری این سگان جیفه خوار چون گرفتند سگان پای خیال یا علی انداز سنگ تفرقه تا شود دل فارغ از اهریمنان در نیم از نای خود بگشا دمی از نیستان و نی و دم چون ترا

استعد من شرحاسد ذاحسد طالب دنیا چرا خوانده کلاب جیفه خواری و غراب آمد چنان چون ز مرداری صلابی در دهد پس بسوی جیفه بگشایند بر سر جیفه شود جق جق کنان سازدش مجروح از چنگال و نیش لیکشان باشد بیکدیگر تفاق آید ایشان را چنین اندر نظر وز میانشان خواهد او بیرون برد از عداوت تا ورا از هم درند این گمان در اولیای حق پسند آورند این جیفه دنیای دون تهمتی هر دم بدرویشی زنند لیک در ایذا بودشان اتفاق میخراشندی صدور اولیا بوشوند از شهد دنیا کامران گرچه نبود انطفاش از هیچ راه که بتر باشند صدره ز آن سگان راندن از خود یا به جیفه در میان یا میانشان استخوانی افکند برخلاف این سگان بیحیا این سگان خصم دل و جان آمدند این سگان از راه باطن ره زنند که پریشانی ربودم از دهن جان عاشق ز آن نوا مسرور بود در نیم از آن رحیمی دم نوا تاکه با ذکرش نماید همدمی دل مگر شد جای دیگر پای بست دورم افکندند از تذکار یار دور افتادم از آن شیرین مقال در میان این گروه زندقه رهنان جسم و جان فاش و نهان تاکنند با ذکر نائی همدمی معرفت حاصل شد ای کان صفا

بیان نائی

گرچه نایی در قلم تیبان آن
آید از او چه نهان و چه ملا
قائمش خواندی چو ذات لم یزل
از وجودش یافته هستی و بود
آنکه او در نای اعیان دم دم
مظهر ذات علی ذوالجلال
صامت و ناطق همه کل اللسان
عاجز از توصیف ذاتش ممکنات
همچو وصف ذات حق جل علا
صولتش اندر معارک حیدری
باشدش ظاهر ز نام و از نسب
آمده او را مر این دو زیب و زین
زینت عباد و زهاد آمده
مذهب جعفر از او دارد نسق
آنچه گویم از افاضاتش کم است
از بیان و افیش باشد مبین
از نقی صفو و نقاوت توأمش
غیبتش آمد الهی بیگمان
ذات او از فرط نورش در خفاست
مهرش اندر سپهر دل عیان
وصف دریا را چه داند خار و خس
آینه ذات و صفات حق شده
می سزد توصیف ذاتش از علا
مجملی از ذکر شاه ذوالمنن
تا شود رونق فزای بزم جان
تا شود آن نور پاک تابناک
باطل آمد غیر حق و مضمحل
بی خبر گشتم ز هر هستی و بود
رب ارنی گوی آمد بی زبان
شو بر این خشکیده مزرع آبیار
باب رؤیت و اکنم ای زورشاد
که صفاتش آمده روپوش ذات
تو کجا و درک آن ذات علا

بشنو از نائی دگر شرح و بیان
کیست نائی آنکه هرنی را نوا
کیست نائی آنکه قیوم ازل
کیست نائی آنکه اعیان وجود
کیست نائی اولین نای احد
آنکه آمد از جلال و از جمال
آنکه در وصفش تمامی انس و جان
آنکه آمد در صفاتش عقل مات
آنکه توصیفش ندارد انتها
آنکه آمد دعوتش پیغمبری
عصمت زهرای مرضیه حسب
از حسن حلم و شجاعت از حسین
در عبادت همچو سجاد آمده
باقر ارض علوم دین حق
سینه اش گنجور علم کاظم است
احتجاجات رضاشاه مکین
از تقی جود و سخاوت همدمش
هیبتش چون عسکری شاه زمان
همچنانکه حق نهان از دیده هاست
لیک باشد نور آن خورشید جان
گرچه توصیفش نباشد حدکس
آنکه ذاتش مظهر حق آمده
غیر لا احصی ثنا کس را کجا
لیک بهر زینت هر انجمن
آورم در رشته نظم و بیبان
استعانت جویم از آن نور پاک
چونکه آن نورم شدی رخشان بدل
غیر حق چون رخت بستم از وجود
آمد اندر طور دل موسی جان
که منم تشنه زلال وصل یار
تا بکی باشم به نام دوست شاد
تا بکی باشم مقید در صفات
جبرئیل دل بگفتش موسیا

کی ز نقاش آگهی یابد صور
تا تو باشی با خبر از هست خویش
قطره را تا هست از هستی خبر
تا که این سودای خامت در سراسر است
چون تجلی جلالی شد عیان
جبرئیل دل پیس آوردش پیام
کوه هستی چون شدت در اندکاک
محرم اسرار سبحانی شدی
لیک باید خلع نعلین مرتورا
و چه دربار آنکه فیاض وجود
و چه در گه سجده گاه ماسوا
موسیا گر طالب ذات حقی
درک کنه ذات او باشد محال
لیک مرآتی ورا باشد که زو
با خبر سازم ز مرآتش تورا
هین بدان که ذات حق عز علا
ساخت مرآتی برای دید خویش
قد موزونش بیند اندر او
آنچه پنهان بودش اندر ذات خویش
و چه مرآت آنکه تابانست از او
موسیا بنگر در آن مرآت نور
گر ز نام نامیش خواهی بیان
کآورم از کوثر رحمت ممداد
پس رقم سازم به صفحه مهر و ماه
اسم و کنیه ز آن شه گردون قباب
قائم و مهدی و حجت، منتظر
در دویست و پنجه و پنجم ز جود
نیمه شعبان شب جمعه عیان

گرچه باشد با جمال و زیب و فر
کی توانی گامی آنجا رفت پیش
باشد از دریا و موجش بی خبر
در جوابت لن ترانی در خور است
کوه هستی گشت منشقش از آن
که تورا از هستی آمد چون فطام
گشتی از لوث علایق جمله پاک
قابل آن فیض ربانی شدی
تا قدم بنهی بدربار علا
باب فیاضی از آن در گه گشود
قبله گاه انبیا و اولیا
در بحار شوق او مستغرقی
کوتاه است از درک آن دست خیال
میتوان دیدن جمال ذات هو
تا که ره یابی به آن کنز خفا
چون ننگجد در جهات از اعتلا
تا کند جلوه در آن از پیش بیش
چشم میگونش بیند اندر او
کرد ظاهر اندر آن مرآت خویش
جلوه گر وجه العلاء ذات هو
تا که گردد منجلی نور حضور
گوش سر بگشای ای موسی جان
گیرم از نینزار جان خامه و داد
نام آن مرآت ذات پادشاه
شد مطابق با رسول مستطاب
صاحب از القاب آن فخر بشر
گشت طالع نورش از شرق وجود
گشت آن کنز خفا خورشید سان

روایت بشیربن سلیمان

این بیان آرد به دلها انبساط
شیخ طوسی آن مشایخ را قبول
از بشیربن سلیمان گوید این
وز ابویوب انصاری نسب
هم بُدی از شیعیان خاص شاه

از نشاط و عیش می چیند بساط
آنکه ضم گشته فروغش با اصول
کوبدی برده فروش و مرد دین
میرسد او را زهی کامل حسب
آن نقی و عسکری خورشید و ماه

داشتت از همسایگیشان افسری گفت روزی شاه دین کردم طلب چون شه دین را به خدمت آمدم بعد الطافی که ناید در شمار چون تویی محرم به باب قرب راز از رجوع خدمتی کز آن تو را پس به خط عیسوی و لفظ آن چون مزین کردش از مهروداد که دویست و بیست در وی اشرافی پس بفرمودم ز سامره روان در فلان روز و به وقت چاشتگاه بینی آنجا از کنیزان ای سری که وکیلند از بر عباسیان وز جوانان عرب جمععی دگر پس به عمروین یزید ای تیز هوش میکن از دورش نظر بس با تمیز که ببوشیده دو جامه از حریر نیز نگذارد کسی دستش نهد بشنوی با صوت رومی آن زمان هین بدان گوید به آن خلق عظیم پس یکی ز آن مشتریها گوید این بر خریداری او راغب شدم آن بگویند آن دم از روی غضب که شوی گر پادشاه بحرو بر کی شوم راغب بتوای بی یقین آن زمانش گویند آن برده فروش که نمی گودی رضا بر هیچکس پاسخش بدهد کنیز مؤتمن لامحاله مشتری پیدا شود که شود مایل بسوی او دلم پس در آن هنگام رو پیش و بگو که بود با من یکی نامه کریم خط و لفظش هم فرنگی و در او از فتوت و زکرم جود و سخا ده کنون این نامه نامی به او

و چه افسر رشک مهر خاوری آن نقی سلطان پاکیزه حسب مورد اشفاق بی پایان شدم این چنین فرمودم آن صدر الکبار خواهم امروزت نمایم سرفراز برتری حاصل شود ز اهل ولا نامه ای کردی رقم آن جان جان با یکی کیسه زر ای صافی نهاد بود بسپردم مرآن کنز خفی شود به بغداد و سر جسر فلان چون اسیران را رسد کشتی ز راه جمععی و جمععی دگرشان مشتری بر شر او بیع ایشان آن زمان بینی آنجا واقف آن رهگذر کاندرا آنجا باشد او برده فروش تا کند ظاهر بر ایشان یک کنیز هم فلان دارد صفت آن بی نظیر یا نظر بر روی و موی آن کند کز پس پرده بگوید حرفی آن وای بدریده شدی پرده عقیم کین کنیزک بس عقیفه است و امین کش به سیصد اشرافی قیمت دهم با نوای دلکش از لحن عرب چون سلیمان حاکم جن و بشر مال خود ضایع مگردان بیش از این که چه سازم با تو ای دارای هوش چاره جز بیعت نباشد زین سپس که مکن تعجیل اندر کار من با وفا و ذودیانت معتمد حل شود زاو عقده های مشکلم نزد آن برده فروش ای نیکخو از بزرگی صاحب خلق عظیم کرده ذکر خیر خود آن نیکخو مجملی کرده مشرح آن فتا گر کشد میلش سوی آن نور هو

من خریداری کنم بر آن جناب
پس چنین گوید بشیر نیک رای
چون نظر بر خط آن نامه نمود
چون نظر او را بخط شه فتاد
که نبودی انطفاش از هیچ راه
چون سواد خط دلدارش بدید
چيست دانسی آن سواد اعظمش
ذات حق خورشید و ظلش دان سواد
سایه چون از شخص می بدهد نشان
ظل به ذی ظل متصل دان از یقین
بعد از آن گفتا به آن برده فروش
که اگر نفروشم خود را هلاک
گفت راوی که نمودم گفتگو
چونکه راضی شد بوجهی که امام
و آن زن فرخنده ز آن بیع و شرا
آنچنان مسرور شد از شوق دوست
پس به بغدادش همی بردم روان
و آن بنامه شاه چون کردی نگاه
از سواد خط شه کحل بصر
بوسه میدادی بنامه شهریار
چون نمیدانی که صاحب نامه کیست
پاسخ داد آن زن نیکو صفت
بر بزرگی و کمال سروران
گوش بگشا بشنو از من شرح حال
مستمع باش از دل و جان ای بشیر
مستعد شو بهر قصه بوالعجب
گر ز اسم و رسم من جویی خبر
باب من باشد بشوعا در رسوم
هم ز فرزندان شمعون الصفاست
هین بدان و باش از این معنی خبیر
دو برادرزاده بودش نیک رای
خطبه کرد او بر یکی ز ایشان مرا
مجلسی آراست بهر عقد من
کرد سیصد تن طلب از عالمان
از کشیشان و نقیبان بزرگ

ختم شد ان الی الله المآب
کآنچه شد فرموده بود آمد بجای
رود خون از دیده جیحون گشود
آتشی ز آن خط فتادش در نهاد
جز به آب وصل آن نور اله
شد سواد اعظمش از آن پدید
ظل ذات حق که گویند آدمش
آن سواد اعظم ملک رشاد
ظل و ذی ظل در حقیقت یک بدان
ان ربی لا یحسب المشرکین
که به صاحب نامه ام اکنون فروش
سازم و گردی ز حسرت سینه چاک
در خصوص قیمت آن ماهرو
داده بودم داد و بستد و السلام
چون گل صوری شکفت و گشت وا
که نمی گنجید مغزش زیر پوست
حجره ام شد مخزن گنج نهان
آهش از ماهی رسیدی تا بمه
می نمود و میزدش چون گل بسر
از تعجب گفتمش کای با وقار
این همه تعظیم او برگوز چیست
کای تو عاجز از قصور معرفت
اوصیای زبده پیغمبران
تا شوی آگه ز سر لایزال
تا ز شرح حال من گردی خبیر
که فزاید مرتو را ذوق و طرب
آمده نامم ملیکه از پدر
ابن قیصر پادشاه ملک روم
مادرم خود این اصالت مرکراست
قیصر آنکو جد من بُد ای بشیر
هر یکی در ملک دانش کیخدای
پس صلا در داد خاص و عام را
که ندیده کس نظیرش در زمن
هم ز رهبانان و عباده زمان
با خلاصه قوم و اعیان سترگ

از امیران و وزیران سپاه
با بزرگان قبایل ای سند
با حواریان همه جمع آمدند
بدیکی عالی سریرش که چو آن
که در ایام شهنشاهی او
تا به انواع حلال آراسته
بعد احضارش ورا مردان کار
هم صلیب و خاج و انواع بتان
پس برادرزاده خود را به تخت
چون گرفتندی بکف انجیل را
جمله بتها بر زمین شد سرنگون
در تزلزل آمدی ارکان تخت
آن پسر افتاد بیهوش از سریر
لرزه بر اندام و اعضایشان افتاد
پس بزرگ آن کشیشان روبه شاه
از چنین امری که زو صادر شود
بل از این آثار برماشد سجل
گفت جدم بار دیگر تاکنند
هر صلیبی تا بجای خود قرار
آن اخ دیگر از آن برگشته تخت
که به او بدهم یگانه دخترم
کاین سعادت آن نحوست را کند
چون شدند انجیلیان انجیل خوان
لیک جدم آگهیش از این نبود
بر برادرزاده‌ها نسبت نمود
غافل از این کاین نشان از سروران
پس برون رفتند خلق و جد من
سینه از این غم شدش آتشکده
از خجالت پرده‌ها بر روی بست
چون شب افکندی برخ پرده ظلام
آنچنان شد تاراز آن مشکین نقاب
بودی آن شب ناله و آهم قرین
چون بیستم خواب راه چشم و گوش
چون ربودم خواب خوش زین خاکدان
صیح صادق در دل آنشب دمید

هم زسرهنگان و یکرنگان شاه
که بدی چار الف ایشان را عدد
تا بقصر قیصری حاضر شدند
خود ندیدی چشم گیتی در جهان
گشته بد ترصیع آن تخت نکو
کان گوهر پیش قدرش کاسته
بر چهل پایه نمودند استوار
بر بلندی نصب کردند آن زمان
بر نشانید آن شه فیروز بخت
آن کشیشان تا که خوانند از قضا
هم صلیب و خاج آمد واژگون
واژگون شد آن پسر را تخت بخت
و آن کشیشان را شدی رخ چون زیر
آن چنان کانجیلشان رفتی زیاد
کرد وگفتاکای شه خورشید کلاه
این نحوستها مبارک کی بود
که شود دین مسیحی مضمحل
تخت را بر پا ز رفعت سربلند
گیرد و سازد ز نو آغاز کار
پس طلب فرمود و بنشاندش به تخت
اختر رخشنده برج کرم
دفع و رفع شر آن از این شود
باز ظاهر شد همان آثارشان
که بد از تقدیر سلطان وجود
آنچه زین آثار آمد در نمود
هست و می باشد سعادت را نشان
گشت داخل در حرم با صد حزن
آتش حسرت بجان خود زده
در سراپرده بصد محنت نشست
همچو زلف دلبران تاریک فام
که نمودی گم ره خود آفتاب
دوری دلبر مرا بد همنشین
باز شد گوشم به آواز سرورش
باز شد چشمم سوی روحانیان
ز آن نسیمی در دماغ جان وزید

چون شدم این عالم از حس بصر
دیدم اندر قصر جدم شاه فرد
همچنین شمعون وصی او دگر
در همان موضع که جدم تخت را
نصب کردند از کرامت منبری
و چه منبر منبر نوری کز آن
و چه منبر عرش فرشش زیر پا
آری آری تکیه گاه انبیا
پس رسول الله شهنشاه دنا
با امامان و سران اهل دین
با حواریان قدوسی صفات
آمدند و بزم عیش آراستند
پس مسیح آن روح قدوسی نسب
کرد استقبال سلطان رسل
دست در گردن شدش چون روح و جسم
پس رسول الله به آواز ملیح
آمد اینجا که گردهم خواستگار
بهر فرزند سعادت مند خویش
پس بسوی ماه برج سروری
که بود فرزند آنکو ای بشیر
دید عیسا سوی شمعون و بگفت
زود کن پیوند آن در شرف
پس بر آن منبر شدندی جمله جمع
خطبه ای فرمود انشا بس فصیح
بر حسن آن صاحب خلق حسن
عقد بستند در آن دارالسلام
چون شدم بیدار از آن خواب سعید
داشتم پنهان زجد و باب خویش
لیک یاد روی آن رشک قمر
روز در تاب و تب عشقش بدم
مهر رویش آتشی بر جان زدم
دمبدم شوقش مرا افزون شدی
عشق پنهانی که بودم در درون
تن شدم کاهیده و چهره زریر
کاش بیداری نمی بودم ز خواب

عالم رؤیام آمد جلوه گر
حضرت روح الله گردون نورد
وز حواریین همه سر تا بسر
کرده بد برپا در آن عشرت سرا
و چه منبر رشک قصر قیصری
نور باران میشدی بر آسمان
پایش از رفعت گذشته از سما
عرش میباشد کمین پایه ورا
و آن علی ذوالعلائی ایلیا
سروران اهل ایمان و یقین
اندر آن مجمع که عقل از اوست مات
وز قدوم خود منور ساختند
از ره تعظیم و اجلال و ادب
آن شکوفه گلبن هادی السبل
یک بدی چون گنج و آن دیگر طلسم
لعل لب بگشاد و فرمود ای مسیح
دختر شمعون وصیت با کبار
تا شود از همگنانش رتبه بیش
آن در درج خلافت عسکری
نامه اش دادی به من او شد مشیر
کاین شرافت خوش تو را گردید جفت
تا بر آرد گوهر جان این صدف
وان رسول الله که بد در جمع شمع
با مسیح آن دم به آن صوت ملیح
آن زکوی عسکری مؤتمن
و آن حواریان گواهم والسلام
آنچه در آن شب مرا آمد پدید
کز اذیتشان نگردم سینه ریش
بی خبر کردم ز فکر خواب و خور
شب بیاد روی او سرخوش بدم
کار جان سهل است بر ایمان زدم
دیده از خوناب غم جیحون شدی
می شدم ظاهر دمادم از برون
روز و شب اندر نوای زار و زیر
تا بدیدم در دل شب آفتاب

ای دریغاً زان جمال دلفروز
یا رب آن ماهی که می‌دیدم بخواب
ای دریغاً او شد و ماندم بجای
نور خود بگرفت و در نارم نشانند
من شدم چون جان مجرد از فراق
بسکه گاهیدم تن از دوری جان
پس به ملک روم هرجا بد طیب
حاضرش فرمود جدم ای فلان
لیک حالم به نمیشد بل بتر
بر همین منوالی بودی حال من
گفت با من از سر مهر و ولا
گفتم ای جد سد شده بر روی من
این مسلمانان که در قید تواند
گر رهائیشان ببخشایی ز جود
دارم امید از مسیح و مادرش
چون چنین کرد او ز آن دلخوش شدم
پس شد او شاد و اسیران را دگر
چارده شب چون گذشت از این دگر
اندر آن عالم که بدرشک جنان
انسیه حوراء قدسی انتساب
آنکه بیجودش وجودی می‌نبود
از کرم آمد برای دیدنم
شد شب تارم دگر روشن از او
بودی اندر خدمتش مریم که بود
با هزاران حوری نیکو سرشت
مریم فرمود کاین خاتون که هست
حضرت خیرالنسا آن فاطمه است
شوهرت را باشد او مادر همی
چون سمندر خویش را آتش زدم
و چه دامن دامنی کز فرط شان
و چه دامن آنکه بد از کبریا
و چه دامن آنکه از جاه و جلال
آنکه از آن تا شود حاصل مراد
عرض کردم بادو دیده اشکبار
از نهال آن حدیقه سروری

ای دریغاً زان شب روشن چو روز
ابر بیداری چرا گشتش حجاب
دیده بی دیدش بود ظلمت سرای
آتش مهرش مرا در سینه ماند
جان بدم در دام قید اشتیاق
جان شدم در تن علیل و ناتوان
که بد از دانشوری او را نصیب
بوشود از او علاج جسم و جان
بودم از دل‌داری جد و پدر
تا که روزی جد نیک افعال من
کآرزویی هیچ می‌باشد تو را
باب شادی و ولیک از مؤتمن
مانده در محبس بقید دام و بند
آوری جودت به ایشان در نمود
بارش صحت به من سازندرش
اندرکی از صحت خود دم زدم
می‌نمودی مکرمت اندر نظر
عالم رؤیام آمد جلوه گر
حضرت خیرالنسا شاه زنان
مجمع مجموعۀ ام الکتاب
دیده از جودش همه عالم وجود
از قدمش گشت گلشن گلخنم
گلخن سینه شدم گلشن از او
پایه‌ای ز ارکان آن عرش وجود
کآمدندی در رکابش از بهشت
زیر دست او همه بالا و پست
که وجودش عرش حق را قائمه است
چون شنیدم این ز نطق مریمی
دست اندر دامن پاکش زدم
بُدد ز لوث ماسوا دامن کشان
ماسوا را دست از آن نارسا
کوتاه است از عطف آن دست خیال
دست ما یارب از آن کوتاه مباد
کای تو را سلمان مسیح روزگار
نوگل باغ امامت عسکری

شکوه دارم از جفایش الامان
بر من بیدل رود از او جفا
دل ز من برود و نمودم مبتلا
تا شدم دلبسته گیسوی او
پس بفرمودم که چون تو با خدا
تا تو اندر مذهب ترساستی
خواهرم مریم ببین ای ذوفنون
گر رضا جوئی حق را طالبی
خواهی آید مرتو را فرزند من
چون در توحید سافتم از بیان
بعد دلجوئی کنون فرزند خویش
پس شدم بیدار و آن کلمه که او
می‌بگفتم شاد و بودم منتظر
در شب آینه‌ام آمد بر
ای خوش آن خوابی که آید بی حجاب
چون در آن تاریک شب گشتم عیان
سوسن آسا آمدم جمله زبان
گفتم ای یار جفا کردار من
بر من بیدل جفایت تا بکی
دل ز من برودی و رخ کردی نهان
نور خورشید جمالت چون طلوع
از چه رو شد ماه رویت در محاق
آن دواى درد محنته‌ای من
گفت با من چون نبودت پیش از این
زین جهت بودم ز تو دامکشان
هر شبت کردم عیان اندر نهان
پس از آن شب هیچ نگذشته مرا
کرد استفسار از او آندم بشیر
گفت آن سرورشبی گفتا به من
بر مسلمانان فرستد لشکری
از عقیشان هم تو خود نیز آن زمان
لیکن اندر هیئت کایشان تو را
از فلان ره از پی جدت روید
گشت و ما گشتم ایشان را اسیر
غیر تو کس واقف عالم نشد

الامان ز آن مایه امن و امان
کی جفا باشد روا ز اهل وفا
رخ نهان کرد و فکندم در بلا
یک نظر باری ندیدم روی او
شرک ورزی او چسان آید تو را
کی قبول بارگاه ماستی
که تبرا دارد از دینت کنون
بر مسیح و مریم از جان راغبی
گوی توحید خدائی بی سخن
در برم بگرفت و فرمود آن زمان
می‌فرستم نزد تو ای مهرکیش
کرده بد تلقینم ای مرد نکو
که کی آید در بر آن نور بصر
با جمالی رشک خورشید و قمر
در دل شب آفتابش بی نقاب
نور آن مهر سپهرکن فکان
وانمودم باب شکوه آن زمان
در جهان دلبری دلدار من
مردم از حسرت وفایت تا بکی
در زدی آتش مرا در جسم و جان
کرد و تاییدم بدل از آن لموع
از چه رو افکندم اندر فراق
مشعل افروز آن شبهای من
بر حق اقراری و بد شرکت بدین
چون کشیدی دامن از شرکت نهان
تا شود آن دم که رخ سازم عیان
خود شبی که ناید آن نور خدا
که چه افتادت که گردیدی اسیر
هین بدان که جد تو ای مؤتمن
در فلان روز و رود خودای سری
با کنیزان سوی صحرا شوروان
خودنه شناسند ای حوری لقبا
چون چنین کردم طلیعه شان پدید
آخر کارم همین بدای بشیر
با خبر از سر احوالم نشد

کس ندانست از عدول و از علوم
 نام خود نرجس نمودم تا مرا
 پس بشیرش گفت کاین باشد عجب
 گفت جدم بسکه بود ای مؤتمن
 خواست تا سازد مرا آداب دان
 بهر تعلیمم زنی آورد او
 پس بسیر من را نزد امام
 چون بشیرش برد آن لحظه به او
 که چسان دیدی تو ای حوری لقا
 خواری ترسائیان چون یافتی
 عرض کردش که چه گویم با کسی
 پس بفرمودش که ای کامل تمیز
 ده هزارت اشرفی بنهم بکف
 عرض کردش که شرف خواهم همی
 شاه فرمودش که فرزندى تو را
 که زمین را پرکنند از عدل و داد
 عرض کردش از که آید در وجود
 گفت از آنکوکه رسول مصطفی
 پس بگفتا کآن مسیح ذوالمنن
 برکات بستند عقد ای ماهرو
 شاه فرمودش که گریبى ورا
 حضرت خیرالنسا شد دستگیر
 که نگشته چشم من روشن از او
 خواهر خود را حلیمه در زمان
 چونکه داخل شد بگفتا شاه دین
 دردم او در برگفتش همچو جان
 شاهش آندم گفت کای بضعة بتول
 خانه خود بر مر این مهمان خویش
 آگهش کن از فرایض وز سنن
 هم بود او مادر صاحب زمان

که منستم دختر سلطان روم
 کس نه بشناسد که دارم اعتلا
 که تو دانائی بگفتار عرب
 دوستداری بر منش بر حسب ظن
 تا شوم دانا بهر نطق و بیان
 تا کند آگاهم از هرگفت و گو
 آن نقی سلطان سرخیل انام
 در خطاب آمد مر آن نور عفو
 عزت اسلام و دین مصطفی
 که بسوی دین حق بشتافتی
 که بود داناتر از من او بسی
 کردمست اکنون مخیر در دو چیز
 یادم مژده کنز آن یابی شرف
 ز آنکه دنیا می نیرزد درهمی
 حق ببخشد در دو عالم پادشا
 بعد از آن کنز ظلم و جور آید فساد
 آن در دریای سلطان شهود
 خواستگاری بهر او کردت هلا
 با وصیش صاحب سر وعلن
 گفت فرزندت حسن آن نورهو
 می شناسی گفت از آن شب که مرا
 هیچ نگذشته شبی بر این فقیر
 پس طلب کرد آن امین سرهو
 آنکه بد خاتون و سرخیل زنان
 آنکه میگفتم تو را اینست این
 بس نوازش کرد و شد دلشاد از آن
 ای نهال گلشن آل رسول
 حرمتش میدار از اندازه بیش
 کو بود جفت امام دین حسن
 قدر و شأنش را همین کافی بدان

مولود حضرت حجة (ع)

که به او ختم ولایت می شود
 شد ظهور راییت الله نور
 جلوه پیرا در مرایای صفات

این بیان در ذکر مولودی بود
 مژده آمد عاشقان وقت ظهور
 مژده آمد عاشقان خورشید ذات

مژده آمد عاشقان نی در نوا
مژده آمد عاشقان هنگام آن
مژده آمد عاشقان وقتی که باز
گرچه یک دم زین نوا خاموش نیست
گوش بگشائید بر بانگ نوا
جان و دل را پاک سازید از قصور
گوش سر بدهید و گوش سر خرید
چیسست دانی آن خبرهای شگرف
و چه بحری لؤلؤ غلطان همه
و چه لؤلؤ ذکر ختم اولیا
شیخ طوسی و روات معتبر
که حلیمه خواهر سلطان دین
خانم را داد تشریف از قدم
پس نگاه تندی آن حضرت نمود
عرض کردم که اگر میلت بود
پاسخ فرمود کای عمه بدان
که در این زودی ورا بخشد خدا
شرق و غربش آید اندر زیرید
عرض کردم که فرستم در برت
گفت حضرت رخصت از بام طلب
چون شدم در خدمت آن ذوالجلال
از کرامت این چنین گفتا به من
عرض بنمودم که ای سلطان دین
شاهم آن دم گفت کای خاتون دهر
زین سعادت تا شرافت آیدت
بر چنین امری توگردی واسطه
پس بخانه خویش برگشتم روان
عدل و حکمت را بهم شد ازدواج
سعد اکبرگشت با زهره قرین
روز چندی از قران نیرین
بردم ایشان را بخانه پادشاه
چند روز دیگر از این چون گذشت
رخت جان بر بست از دار فنا
نور خورشید امامت در نقاب
و آن مه برج امامت عسکری

می سیراید از دم نائی هلا
که شود طوطی ز شکر کامران
نائی اندر نی شود قانون نواز
لیک کس را بر نوایش گوش نیست
کاین نوا آمد ز نای کبریا
بادهها نوشید از جام حضور
که خبرهای شگرف آید پدید
ذکر بحری کاو نمی گنجد به ظرف
لؤلؤ غلطان بحر جان همه
قطب عالم نور ارضین و سما
داده اند از ذکر تولیدش خیر
گفت روزی آن حسن شاه مکین
از قدم فرخ بهجت لزوم
بر جمال نرجس آن خاتون جود
خدمت بفرستمش ای معتمد
کاین نظر بد از تعجب سوی آن
از کرم طفلی که گردد پیشوا
بعد ظلم و جور عدلش رو کند
تا بیاید در صدف آن گوهرت
گر دهد رخصت زهی ذوق و طرب
پیش از آنکه گویمش از عرض حال
که روان کن نرجس سوی حسن
مطلبم از حضرتت بودی همین
حق همی می خواست تا یابی تو بهر
وز شرافت بس کرامت بخشدت
بدهی از مهر و ولاشان رابطه
مهر و مه کردند در بیتم قران
فضل و رحمت را بهم شد امتزاج
خانم شد غیرت عرش برین
چون گذشت و یافت عالم زیب و زین
آن نقی شاه خلافت دستگاه
باب آن تخت بقا را برنشست
گشت بر تخت بقا صاحب لوا
رفت و شد تاریک روز آفتاب
دره التاج جمال و سروری

گشت بر تخت خلافت مستقیم
میرسیدم خدمت آن ذوفنون
کفشش آردگفتم ای خاتون روا
ز آنکه بر من لازم است ای جان جان
بلکه ممنونم ز تو ای ماهرو
گفت کای عمه حقت بدهد جزا
تا غروب آفتاب آنجا بدم
حضرتم فرمود امشب نزد ما
حق کرامت میکند امشب مرا
علم و ایمان و هدایت در زمین
عرض کردم از که میگردد عیان
پس بفرمود آن علیم سر هو
جستم از جا و به نرجس چون نظر
بازگشتم نزد شاه و عرض حال
با تبسم گفت چون صحبت عیان
حال او چون مادر موساستی
تا شود هنگام تولیدش عیان
اوصیای انبیا را حملشان
در شکم کی می بکنند اولیا
بل زران مادران بیرون رویم
سر ما را کس نداند جز خدا
پس حلیمه گفت رفتم نزد او
گفت از حملم نمی یابم اثر
وقت خوابیدن شدم نزدیک او
هر زمان از او خبر بگرفتمی
از تهجد چون من و او را فراغ
گفت الآنم کماکان آمده
چون نظر کردم به سوی آسمان
بود نزدیک آنکه شک آید مرا
که زحجره طاهره آواز شاه
کاینک اینک گردی از آن باخبر
گشت ظاهر پس به نرجس اضطراب
در برش بگرفتم و خواندم بر او
داد آوازم که سوره قدر را
گفتم او را چیست حالت پس بگفت

عمه اش گوید که بر رسم قدیم
خواست روزی نرجسم از پا برون
کی بود کفشم برون آری ز پا
که نمایم خدمت بی امتنان
پس حسن آن صاحب خلق نکو
که ادب را نیک آوردی بجای
رفتیم را چون مصمم آمدم
باش تا ظاهر شود نور خدا
طرفه فرزندی کز او دارد پیا
بعد از آنکه پر شود از ظلم و کین
چون به نرجس زاو نمی بینم نشان
که کنون البتہ می باید از او
کردم و اصلاً ندیدم زاو اثر
کردم آن سلطان تمکین و جلال
گردد از حملش همی بینی نشان
کش اثر از حمل ناپیداستی
آن زمان ظاهر شود سر نهان
هست در پهلو اگر جوئی نشان
وز رحم بیرون نیابند اوصیا
ز آنکه مانوریم پاک از چرک و ریم
جز خدا کی واقف از احوال ما
گفتمش آنچه شنیدم مو به مو
نزد او ماندم ولیکن منتظر
تا که باشم با خبر ز آن ماهرو
چون جواب اولش بشنفتمی
حاصل آمد باز بگرفتم سراغ
من بسی زین واقعه حیران شده
صبح کاذب را همی دیدم عیان
از ظهور وعده آن مقتدا
در رسیدم که میاور شک برآه
کز نهانخانه برآید جلوه گر
چون بحال او بدیدم انقلاب
نامهای حق و پس آن نور هو
زودبرخوان تا بیابی قدر را
شد عیان آن در نطقی کو بسفت

آنچه مولا می خردادی از آن
چون مرا آن سوره خواندن کار شد
آنچه میخواندم من آنرا در برون
پس سلامم کرد و گردیدم مخوف
گفت کای عمه ز قدرت های رب
که خدا اطفال ما را در جهان
در بزرگی میکنند ما را امام
چون کلام شاه دین اینجا رسید
گوئی پاره فتادی در میان
پس دویدم با همه شور و فغان
گفت شاهم بازگرد ای مؤمن
چونکه برگشتم شدی آن پاره باز
آنچنان نوری از آن ساطع بدی
دیدم از شوق جلال کبریا
حضرت صاحب شهنشاه وجود
بودی انگشتان سبابه از آن
بعد توحید خداوند علا
یک به یک از آن امامان هدا
پس بخواند آن شه دعائی که بود
که خداوند عطا فرما مرا
هم خلافت را بمن اتمام کن
کن زمین را پر ز من از عدل و داد
جمع مرغان سفید از آسمان
هر یک از آنها ز راه اعتلا
آمد و مالید بر او بال و پر
چون گرفتم شاه دین را دیدمی
بر ذراعش بد مر این مضمون ساجل
بردم او را پس بنزد پادشاه
از سلام شه سخن کرد ابتدا
در دهان و دیده و گوشش زبان
دست اعجازش برو مالید و سر
ای دُر دریای صانع کردگار
لعل لب بگشود آن دم غنچه سان
که اراده مان بود در امتنان
کرده ایشان را ضعیف اندر زمین

گشت ظاهر این دمم از او نشان
در شکم آن طفل با من یار شد
او همی خواندی سراسر در درون
بازم از حجره مر آن شاه عطف
هان نیاید مرتورا امر عجب
میکنند گویا بحکمت بیگمان
حجت الله برخلائق تا قیام
نرجسم آمد ز دیده ناپدید
که شدی حایل میان جسم و جان
سوی آن جان جهان زاری کنان
که ورا بینی به جای خویشتن
دیدم او را با همه اعزاز و ناز
که دو دیده خیره از آن آمدی
گشته بد طالع مر آن نور خدا
رو به قبله دیدمش اندر سجود
برسما و از شهادت تر زبان
وز شهادت بر رسول مصطفی
بر شمردی تا خود آن نور خدا
اینچنین مضمون آن ای معتمد
و عده نصرت که دادی ز اعتلا
انتقام دشمنان انعام کن
چون رسید اینجا کلام بارشاد
آمدند آن دم به طوفش پر زنان
نزد آن سیمرغ قاف کبریا
پس به پرواز آمد و شد از نظر
ختنه کرده ناف بریده همی
که حق آمدگشت باطل مضمحل
چون مقابل گشت نور مهر و ماه
پس گرفتش از من آن نور خدا
خوش بگردانید شاه انس و جان
و آنگهی فرمودش ای نور بصر
گو سخن از قدرت پروردگار
خواندی آن آیه که اینش ترجمان
بر ضعیفانی که ظلم ظالمان
که ذلیلند و فقیر و مستکین

که کشیم از دشمنانشان انتقام هم به آن مستکبران اهل جحود خود نشان بدهیمشان ما یفعلون پس حلیمه گفت خاتون زمان پس شدم روزی بنزد پادشاه طفلی وگفتم به آن سلطان دین با تبسم گفتم آن جان جهان در جهان باشند امام و پیشوا بر خلاف طفلهای دیگران هم حلیمه آن مه زهره جبین که بروزی چند قبل از آنکه شاه رفتم اندر خدمتش مردی تمام چون شناسائی نبودم پس به شاه کیست این مردی که فرمائی مرا شاه فرمودم که فرزند من است این بود فرزند نرجس آنکه هست بعد من باشد خلیفه در جهان گفته او گفته من آمده بعد روزی چند فرمود ارتحال در روایات دیگر نوعی دیگر که حلیمه گفت چون آمد سه روز مهر جانان دامن جانم گرفت پس بنزد باب آن صاحب زمان شاه گفتا که سپردم بر کسی روز هفتم چون شود نزد من آ چون شدم آنجا به گهواره بدی بس عجب باشد بر عقل بسیط چون نظر او را بروی من فتاد پس شهم آواز دادی کهه ورا در برش بگرفت و فرمودش سخن و آن بتوحید خدا کرد ابتدا بر روان آن ائمه ملک جود شاهش آندم گشت کای نور بصر ز آنچه بفرستاده ایشان را خدا آن صحف را خود بسریانی چنان

تا شود عدل خداوندی تمام که چو فرعونند و هامان و جنود ز آنچه می بودند از آن یحذرون چونکه بگذشتم چهل روز از میان دیدم اندر صحن خانه بدبراه که بود سالش دو این طفل از یقین انبیا و اوصیا که ولدشان می کنند اندر جهان نشو و نما ز آنکه می باشند ایشان سروران باز میگوید از آن شه این چنین گرددش جنات وصل آرامگاه دیدم آنجا با هزاران احترام عرض کردم کای درت امیدگاه نزد او بنشینم ای سر خدا نور بینائی و دلیند من است ماسوی اللهش بقدرت زیر دست رخت بر بندم چو از این خاکدان طاعت او مفترض از حق شده از فنا سوی بقا با وجد و حال گشته مسطور این حدیث معتبر بعد تولید شه عالم فرورز اشتیاق او گریبانم گرفت رفتم وگفتم کجاست آن جان جان که بود از ما و تو اولی بسی تا بتو بنمایم آن سر خدا مهرگردونش بنظاره بدی که محیطی را محاط آید محیط غنچه وش پر خنده لعل لب گشاد نزد من آور چو بردم پادشاه گو به اذن پادشاه ذوالمنن بعد از آن تمجید ذات مصطفی یک بیک صلوات گفتمی و درود از کتباب انبیایم ده خبر پس بخواند آن نور ارضین و سما که صفی عاجز شد از تیبان آن

پس زادریس و کتاب او بگفت
 بعد از آن از هود و صالح تر زبان
 هم ز تورات آن کتاب موسوی
 پس ز قرآن آن کتاب مستطاب
 هر یکی را با همان لفظی که بود
 با تمامی قصه‌های انبیا
 بر شه دنیا و دین تعداد کرد
 پس به امر خالق این هست و بود
 دو ملک بردند او را فوق عرش
 این خطابش کرد رب ذوالمنن
 برگزیدم مرتورا بر دین خویش
 بر جلال عزتم با ادا قسم
 که بفرمان بردنت بخشم ثواب
 پس خطاب آمد به آن هر دو ملک
 نزد باب اطهرش وز ما سلام
 باشد این فرزند تو در حفظ ما
 که شود بر پا از او آیات حق
 دوستان را لطفش آرد در نعیم

گوهر نطق از کلام نوح سفت
 گشت و دادی از براهیمی نشان
 هم ز انجیل و زیور عیسوی
 آنکه باشد بر همه ام الکتاب
 سر بسر خواند آن شهنشاه وجود
 و آنچه بگذشتی میانشان از خدا
 جان احباب از کرامت شاد کرد
 کآمد ایجادش کمین پایه ز جود
 چونکه شد عرشش بزیر پای فرش
 مرحبا ای بنده خوش بادت که من
 تا کنی اظهار آن ز آئین خویش
 که بود آن عین ذات اقدس
 هم به نا فرمانیت سازم عقاب
 که برید او را ز اطباق فلک
 میرسانید و بگوئید ای همام
 تا مشیتمان نماید اقتضا
 ظاهر آید ز آن ظهور آیات حق
 دشمنان را قهرش آرد در جحیم

الاستغاثة والاستعانة

ای شه اثنا عشر هادی دور
 خود توئی آگه به ضعف حال ما
 کار ما جایی رسید ای جان جان
 بر زبان گر نام مولا آوریم
 وعده نصرت تو خود دادی بما
 هم تو فرمودی که من از دشمنان
 از محبان گرنه ایم ای شاه جان
 چون توئی بر بینوایان دستگیر
 وعده خود را وفا کن از کرم
 خود تو فرمودی که هرگاه این زمین
 عدل سلطانی شود برقع گشا
 کی بود ظلمی بتر از سد راه
 ظلم از این برتر چه باشد ای امام
 ظلم از این برتر چه باشد کاولیا
 وقت آن آمد که عدلت ای همام

ای که ظاهر شد ظهورت طور طور
 در میان دشمنان احوال ما
 که نشاید نامت آید بر زبان
 از شماتت بس خجالتها بریم
 از ظهورت ای حضورت رو نما
 می‌نمایم انتقام دوستان
 لیک باشد نام تو ورد زبان
 از کرم بیچارگان را دستگیر
 کانتظار از حد گذشت ای محتشم
 پر شود از ظلم و قهر و جور و کین
 رفع سازد از جهان جور و جفا
 سد راه طالب از باب اله
 که شده مهر هدایت در غمام
 جمله مقهورند و مستور از جفا
 گیرد از اعدای دینمان انتقام

وعدۀ خود را کنون انجاز کن
تا بکی باشد جمالت در نقاب
ای ظهورت نوربخش کن فکان
رخ برافروزو روان پرنور کن
ظلم و جور از حدگذشت ای پادشا
رونقی بخش از کرم در کارمان
تا کی از فرعونیان نوبه به بام
عجل اللهم یارب الفرج

از ظهورت ساز و برگی ساز کن
تا بکی اندر حجاب اغتیباب
ای حضورت زندگی بخش روان
چشم دجال جهان را کور کن
از کرم بنگر بر این بیچاره ها
ای تو رونق بخش ملک کن فکان
کی رسد درگوش جان نوبه امام
تا شویم از آن فرج عالی درج

ذکر حال اولیا

این بیان در ذکر حال اولیاست
چون فراغت یافت کلک از اوصیا
خواست دل تا نگسند این سلسله
بلبل نطقم دگر دستان سرا
تا رود هر دم به گلزاری دگر
هر زمان سازد بهر شاخی قرار
آورد هر دم به آهنگ حدی
تا عیان سازد به صوت پهلوی
مغز او چون پر شود از بوی گل
بر فراز گلبن توحید روی
کآمدم اکنون به برهان و حجج
مهر خاموشی ز منشان برده ان
آمدم تا برگروه منکرین
آمدم کآگاه از راهت کنم
آمدم تا از ولایت آگهت
آمدم ظواهر کنم راه هدا
آمدم تا راه استدلالیان
آمدم بر اشتهب معنی سوار
تا نمایم باب استدلال باز
ای که جوئی طریق اولیا
روخبر کن قشریان بی حضور
شیخ و قاضی و مدرسشان تمام
تا به عالی محکمه حاضر شوند
چونکه آن مجلس پذیرفت انعقاد
مستمع شو بر بیان وافیم

کز ولایت طالبان را درگشاست
اوصیای مصطفای مرتضیا
بعد حمد و نعت و ذکر بسمله
گشت اندر ذکر حال اولیا
آورد هر لحظه از هاری دگر
هر دمی گیرد گلی اندر کنار
عاشقان را در سماع و بیخودی
آن مقامات بلند معنوی
مست گردد از رخ نیکوی گل
آرد و گردد دگر توحیدگوی
تا بشویم دفتر قوم همج
از نصوص کافی شافی عیان
آورم برهان قاطع ای امین
روی جان بر درگه شاهت کنم
سازم و رو آورم اندر رهت
از مددکاری ختم اولیا
سدکنم با حجت و برهانشان
آمدم در عرصه گاه گیر و دار
گرچه نبود رسم و راه اهل راز
اولیای اصفیای ذوالعلا
آن سیه مستان صهبای غرور
مفتیان و پیشوایان عوام
حجت شافی و وافی بشنوند
گوش کن تیان این نعم الرشاد
دیده بگشا بر اصول کافیم

در ولایت گرنمی باشی بصیر
تا کنم اثبات آن عالی مقام
چون رسول الله شهنشاه دنا
وین بُدی چون دور از عدل خدا
لاجرم کردی خلیفه خویشتن
چونکه بودی آن کتاب مستطاب
محکم و متشابه وهم خاص و عام
با مقید هم عزایم بارخص
باب اشکالات بُد مفتوح از او
پس عنایات خداوند انام
هر دو را با هم خلیفه خود نمود
و آن دو را بر یکدگر شاهد نمود
نص انی تارک بشنوکه هست
تا خلایف را نماند اشتباه
چون ائمه طیبین طاهرین
که زمانی خواهد آمد برانام
از برای رفع ابهام و شبهه
پس نمودندی خلیفه خویشتن
آن امام و نص ارباب قبول
همچنانکه آن کتاب حق تعال
و آن نبی در جمع آن کرد اهتمام
همچنانکه هست قرآن مدلل
جامع انواع اضداد است آن
جمله اهل علم بر این قائلند
چون تو را وجه تماثل شد عیان
که از او خود رفع اشکالش شود
تامین نبودت بر آن نصوص
بر احادیث مبین کی بود
گر نמידادت امام از او نشان
چون نمی بودت خیر از راسخون
پس لهذا آن ائمه طیبین
زین بیان مستطاب معتبر
که حدیث ماکه از شرق جلال
صعب و مستصعب بود فهمش بسی
غیر املاک مقرب یا رسول

گوش جان بگشای تاگردی خبیر
لیک بعد از شرح و بسطی در کلام
خواست بندد رخت از او دار فنا
که گذارد خلق را بی رهنما
در میانه شان کتاب ذوالمنن
جامع اجمال و هم فصل الخطاب
ناسخ و منسوخ و مطلق ای همام
درج می بداندر آن احسن قصص
شاهدش مایعلم تأویله
با کتاب الله ضم کردی امام
باب اشکال کتاب از او گشود
تا حقیقتشان کند کشف و شهود
همچو ثقلین شاهدی او را به دست
خار شبهه شان براندازد ز راه
از لدنی علمشان می بد مبین
که رود مهر امامت در غمام
تا نگرده امر بر کس مشته
این احادیث و بیان را در زمن
هست نسبتشان چو قرآن و رسول
بد خلیفه از نبی ذوالجلال
همچنین میدان احادیث و امام
جمله بر منسوخ و ناسخ مشتمل
همچنین دان این احادیث و بیان
که در این تیان مماثل باهمند
بر مبین احتیاج نص بدان
همچو قرآن کز امام ذور شد
کی تو بشناسی عمومش از خصوص
گز نشان ندهد امام معتمد
کی خبر جستی از آن کنز نهان
راسخون علم حق ذوفنون
بر تو کردند مبین را مبین
گوش جان بگشاکه گردی با خبر
گشت لامع چون مثال بيمثال
می نگرده محتمل او را کسی
که بود مرسل ز دربار وصول

یا مرآن عبدی که قلبش را خدا
 زین بیان شد مؤمنین ممتحن
 هر دو ثقلین و خلیفه از امام
 وین دو شاهد بر حقیقت یکدیگر
 این بیان را صاحب فهم قویم
 حکم بر صحت نماید بیگمان
 خامه را سازم دگرگردون مسیر
 این قدر شد زین بیان واضحه
 که مرآن مؤمن وجودش واجب است
 لیکن آن مؤمن که آمد ممتحن
 این همان شخصی است کاو را مجتهد
 یافقیهی که مرآن اخباری است
 یا به مشائی بخوانندش حکیم
 یا کسی که عالم علم کلام
 یا هر آنکو تاج عرفانش بسر
 گر کسی را باشد انصافی قرین
 که کسی کا آمد به پیغمبر قرین
 لاجرم باید کسی باشد که او
 همچو اخوینش نبی و آن ملک
 آنکه آن اثنین را ثالث شدی
 تا محل فیض الهام آمده
 پس بغیر عارف این معنی کجا
 علم استنباط فرعت از اصول
 خود چه نسبت با مقام انبیا
 یا به ملکوت و مقربهای او
 درک معنی ظواهر که بود
 آن کجا و اشتراک سروران
 منطقیین و قواینی کز آن
 خود کجا و رتبه آن اولیا
 تصفیه کز عقل گردد با نظام
 ثم حقا کان ولی مؤتمن
 گر در این امت نمی بد لاکلام
 شق ثالث کوست عبد ممتحن
 بعد تحقیقات عاری ز اعوجاج
 کز کلام آن علی بوالحسن

امتحان سازد به ایمان در ولا
 با احادیث ائمه مؤتمن
 حجت حق بر خلائق تا قیام
 اندر این معنی به دقت کن نظر
 آنکه را باشد سلیقه مستقیم
 ماند باقی اینکه در تشخیص آن
 تا خبر آرم از آن بدر منیر
 که شدت این مساله خوش لایحه
 اندر این دوران که صاحب غایب است
 کیست آیا اندر این دور زمن
 می بخوانندش بدرک مستعد
 که ز اخبارش بود حجت بدست
 یا به اشراقی بدانندش علیم
 می بخوانندش در این دوران انام
 باشد و عارف بدانندش مگر
 میکند تصدیق این معنی یقین
 باملک هم بال گشت و هم نشین
 باشدش دل آینه اسرار هو
 خالص آید از همه ریسی و شک
 لامحاله همچو آن دو بایندی
 در دلش هر لحظه پیغام آمده
 می شود اطلاق از راه صفا
 که بود از ظن معدوم الوصول
 کز رسالتشان بود تاج علا
 حاضران محضر دربار هو
 حاصل آن ذکر اخبار و سندن
 صاحبان وحی و الهام و سیران
 پای استدلال آید در میان
 که مؤید آمدندی از خدا
 خود چه نسبت با خلافت از امام
 که مسما گشته عارف در زمن
 هیچ مصداقش نبند قول امام
 ذکر او بد بی ثمر ز آن مؤتمن
 بشنوا کنون این و بگذر از لجاج
 پیشوای مؤمنین ممتحن

شاهدی آرم بتأیید بیان
روزی اندر منبر عزو علا
که نیابد مؤمن ایمان را کمال
گر نه بشناسد بنور انیتم
چون بنور انیتم بشناسد او
امتحان کرده است در ایمان یقین
و آنکه کوتاهی کند از این بدان
این بدان اکنون که ثابت شد بما
که مرآن مؤمن که آمد ممتحن
باشد او آنکس که بشناسد امام
پس به دو تحقیق محتاج آمدیم
که بنور انیتت ذات امام
دویم آنکه کیست عارف ای ولی
اولینش دان که آن مولای دین
که بنور انیتم آنکو شناخت
و آن شناسائی حق باشد مرا
وین بود آن دین خالص نزد ما
کز کلام با نظام آن امام
که بنور انیتت آمد معرفت
که شناسائی حق را خود بر آن
هم نفرمودی به استلزام آن
ثم حقا کاین کلام ذوالعلا
که اصولی یا که اخباری چسان
بل بمفهومش تصور کی کنند
گر کسیشان پرسد از مفهوم آن
که بود متشابه اینگونه خبر
چونکه حق ما یعلم تأویله
با وجود آنکه فرموده امام
نی بود مؤمن نباشد ممتحن
حبذا از این کلام بانظام
قشریان را جمله ارکان وجود
ز آنکه قشریت مقام ظاهر است
تا رسیدن اندر آن اعلا مقام
چونکه آمد ذکر آن عالی مقام
باز آمد بر سرش شوری از آن

که شود ز آن خصم دین کل اللسان
اینچنین فرمود شاه اولیا
آن کمالی که فزاید وجد و حال
ز آنکه از آن می شود ایمان اتم
باشد آن مؤمن که قلبش ذات هو
آمده مستبصر و عارف بدین
که بود مرتاب و شاک او بی گمان
از بیان آن علمی ایلیا
ز امتحانات خدای ذوالمنن
خود بنور انیتت و گردد تمام
اول آنکه این تصور را کنیم
آن شناسائی چه باشد این مقام
آن بنور انیتت ذات علمی
این بیان فرموده در خطبه مبین
در شناسائی حق مرکب بتاخت
خود شناسائی مشو از ما جدا
پس بدان ای طالب راه هدا
مستفاد آمد که آن عالی مقام
معنی باشد عظیم اعلا صفت
حمل فرمود آن امام انس و جان
بلکه این را عین آن کردی بیان
آمده حدی قهرین اعتلا
یا کلامی می کنند ادراک آن
دستشان کوتاه از آن نخل بلند
برزبان لا ادری آرند آن زمان
می نباشد مان ز مفهومش خبر
گفته ما را کی سزد ادراک او
آنکسی که نارسیده این مقام
بل بود مرتاب و شاک از وهم و ظن
که ز بس آمد جلالت انتظام
ریخته از هم به آن هستی و بود
این ز درک معنی آن قاصر است
خود چه باشد فرق کن تم الکلام
برزبان خامه مشکین ختام
تا شود از ذکر آن رطب اللسان

گرچه شرمم آید از مولای خویش
 لیک چون بر سرفتادم ظل پیر
 قدر استعداد همت لاجرم
 آنچه آرد جبرئیل دل پیام
 مجملی ز آن را به اخوان الصفا
 ملتمس ز ایشان چنانم از ولا
 تا نگردد حاصل از سر الهی
 ز آنکه هر فیضی که نازل از سماست
 آنکه او از بیعتش سرتافته

که زخم دم ز آن مقام راست کیش
 گشتم از جام وصالش شیرگیر
 از حقیقت آگهی حاصل شدم
 از بیان و شرح آن عالی مقام
 می‌نمایم عرضه از راه وفا
 که نهان دارند این کنز خفا
 منکرین راه حجب را آگهی
 مقسمش دست علی دست خداست
 آگهی کی از معارف یافته

علم و معرفت

ای که جوئی طریق معرفت
 این به تحقیق دگر موقوف هست
 هم به معنی معرفت آگه شوی
 علم دان ادراک کلی زمین سمت
 باشد ادراک همان معنی ولی
 فی المثل علمت بر اینکه مطبکه
 پس تصور کردن مفهوم آن
 خود مرآن مفهوم کل بشناختن
 معرفت در طب بود یعنی که عمرو
 این بود آن مطبکه که پیش از این
 گر کسی در شخص مخصوص چنین
 کس بعلم طب نگوید عارفش
 ز آنکه باشد معرفت اشناختن
 بعد تمهیدات عاری از عوج
 چون کسی تصدیق این معنی نمود
 که بود این عالم کون و فساد
 هم منزله باشد از هر نقص و عیب
 مردمان خوانند شخص عالمش
 از صفتهای کمالیه بود
 ز آنکه ادراکش نباشد حد این
 کآن خدای کلی از روی یقین
 او بود که شد از اینجا جلوه گر
 آدمی را چون بصیرت شد قرین
 آن وجود مطلق شاه وجود

که چه باشد معنی نورانیت
 که بدانی علم را معنی چه است
 فرق این دو بینی و در ره شوی
 که بود اجمالی اما معرفت
 دیدنش اندر صور مستفصلی
 هست حمائی به وصفی لایقه
 که بود کلیه علم طب بدان
 در صور مستفصله اندر ز من
 این تبی که دارد امروزش بزجر
 کلیه کردم تصور از یقین
 مطبکه شناسد از روی یقین
 گرچه باشد در کمال کش و فش
 علم دانستن بود گرچه ز ظن
 بشنو از من نی از آن قوم همج
 بعد از آنکه سدش باب جحود
 صانعی او را سراسر عدل و داد
 باشد آگه از همه اسرار غیب
 بر وجود حق و آنچه لازمش
 لیکنش عارف نگویند ای سند
 که بگویند از ره عین الیقین
 که تصور کرده بودم پیش از این
 مظهر از این مظهر آمد در نظر
 که ببیند او ز هر مظهر مبین
 از ره بینائی کشف و شهود

هر اثر ز آثار را داند هم او علم و قدرت را ببیند فی المثل کاین اثر از علم و آن قدرت بود گه از آن مرآت آید در نظر بلکه هر شیی کاید او رادر نظر این چنین کس عارف ذات حقست لیکن این دیدش به چشم سربود بشنو از جان این حدیث مستطاب که ندیدم هیچ چیزی در جهان در سلیقه گر ندادی اعوجاج آوری انصاف از روی یقین باز بنگر در کلام ذوالجلال یعنی آن اهل کتاب آسمان از کتب و زگفته های انبیا عالم و دانا شدند زین سمت باشند و آن ظهور او رسد چون پیمبر را بدینند و کتاب کآن محمد که بکلیه بدی و آن کتابی که علی الاجمال بود شخص کل را ما صدق شد آشکار چونکه معنی معرفت حق آشکار پس تصور کن شناسائی امام که چه باشد معنی نورانیت که مراد از نور کآمد در بیان همچو نور شمس و نور اختران بل بود آن نور عقلی بسیط نی به ذات خویش جسمانیستی چونکه دانستی که آن نور علی که مجرد روح را از همدمی همچنین روحانیت را زین سمت زین بیان آن حضرت ختمی پناه گرچه دو آمد عبارت ز آن جناب اولش فرمود آن نور احد بار دیگر گفت آن نور خدا پس ز نورانیت ذات امام

که نتیجه است از صفات ذات هو جلوه گر اندر مظاهر بی خلل ذات حق را این دو چون کسوت بود ذات حق را بیند آنجا جلوه گر که از او بزم جهان را رونقست این مراتب گرنه تصدیقت شود کآردت بیرون ز شک و ارتیاب که ندیدستم خدا را پیش از آن سرکنی بر رو در جهل و لججاج که مراد از معرفت باشد همین کز خلاصه آن بود گویا مقال که به علم کلی اجمالی که آن حاصل ایشان را شد از ذوق وکیا که فلان پیغمبری کایش صفت هم کتابی زین سمت با او بود از شناسائی شدند کامیاب در تصورمان همانا آمدی در تصور برقع از رخ برگشود و آن کتاب کلی آمد نامدار گشت و گردیدی از آن کامل عیار کآن بنورانیت آمد این مقام این بدان اکنون ز راه معرفت نی ورا آن نور جسمانی بدان یا چون نور نار و هرچه غیر آن کز تجرد بر همه باشد محیط بل عری از صورت و مادستی نیست جسمانی بدان گر عاقلی شد مرادف اندر اینجا وهمی و آن مرادف آمده نورانیت از حقیقت خود تو را کرد انتباه لیک یک باشد بر هر مستطاب کاولین خلق خدا نورم بود کاولین خلقت بدان روح مرا آن تجرد کلیه دان این مقام

اعنی آن نوری که آن اکبرشده که بود تعبیر از آن نور جمال عقل کلش خوان و یا ام الکتاب لیک اندر این مقام معتلی بل همه آن اهل عصمت اجمعین این تعین دان ز دریای وجود چون حباب و موج فانی شد در آن بشکند بر سرکله را چون حباب این دوئی اندر مقام کثرت است هر یکی شد مظهر شأنی دگر آن یکی شد مظهر لطف و جمال چون تعین از میان شد برکنار آشکار آید تو را ای ذوفنون این زمان بگذار جمله معترض از بیان ماجرا تقریر کن شاهی بر صدق مطلب داشتی آری آری شور دریای وجود بشنو اینک قاضی این محکمه شاهد بزم حضور ذوالمنن با علی از نور واحد آمدم باز فرماید علی ایلیا همچنین یک دان سراسر سر ما چون بود ثابت تو را ای حق پرست و آنچه تابان است از خورشید ذات باشد او را واسطه نور احد هر تجلی که کند ذات از صفات همچنانکه از مظاهر حق ظهور همچنین دان هر زمان نور امام چون کسی را علم کلی شد مبین عالم آمد بر صفات آن جناب آنکه ارینا شود چشم دلش می شناسد و آن صفاتش سر بسر چون به برهانات عقل و نقلیت که هر آن مظهر که او جامع بود نیست جز انسان کامل که از آن

یا مرآن روحی که اعظم آمده آن حقیقت احمدیه بالمآل یا بدان آن علم اعلا مستطاب متحد میدان محمد باعلی متحد باشند از حق یقین چون حباب و موج کآید در نمود چیست جز دریا دگر اندر میان خود چه باشد غیر آب ای نکته یاب که تعینها در آن صورت بیست هر یکی نوعی به عالم جلوه گر و آن دگر شد مظهر قهر و جلال دارو دیاری نماند غیر یار معنی اننا الیه راجعون بازگو از آن که آمد مفترض معنی نورانیت تفسیر کن هان چه شد کورا زکف بگذاشتی خود از آن گفت و شنیدم در ربود کآورم دو بینه بس محکمه آن رسول مؤتمن گفتا که من گوکه را حد است جرح شاهدم کلنا واحد و واحد امرنا جمله مان یک شتی بدان نزد خدا که هر آن فیضی که جاری از حق است بر تمامی ذره های ممکنات آن حقیقة کلیة سر صمد باشد از توسط مرات ذات دارد و تابان بود نور حضور جلوه گر اندر مظاهر و السلام بر حقیقت از امام راستین هم خلافت کلیه ز آن مستطاب او ز هر مظهر امام عادلش از مظاهر می بیند جلوه گر گشت ثابت در بیان معرفت مجمع و مجلای مستجمع بود می شود ظاهر نشان بی نشان

دان لهذا که شناسائی خدا
ز آنکه ز آن مظهر هم او شد جلوه گر
همچنین اشناختن ذات امام
و آن شناسائی رب ذوالقدر
گشت ظاهر که شناسائی خدا
هم شناسائی امام ذوالعلا
شکرلله از دم مرد الهه
که کسی تا مرد حق را لاکلام
می نیند اندر او نتوان نهاد
هم نه بتوان گفت عارف بر امام
بل رعایت تربیت را اقتضا
که بیند ذات حق را در امام
که عبارت ز اوست مؤمن ممتحن
پس مر آن مومن کسی باشد که او
اندر آئینه دگر ای معتمد
کآئینه مؤمن به عالم مؤمن است
یا به مرآت امام دیگری
پس بدان ای مستدل تیزبین
که نمود نور را معنی به روح
چون بگوش جان شنیدم از رسول
آن به عنوان تنزل بود هان
که به استدلالیان انسش بود
لیکن اندر مشرب روشندان
خود حقیقت نور نبود جز وجود
از کتاب الله بخوان الله نور
و آن مقامی که رسالت نام اوست
با نبوت هم ولایت از یقین
گرتو را تشکیک از این خواهد فزود
کرده این تحقیق مولانای ما
در کتابی که بود عین الیقین
تا شود بر تو عیان این مسئله
که شناسائی امامت چه بود
کردی اقرار آنکه مؤمن ممتحن
لیک تو با قشری نادان بگو
در همه جا کرده مولایت ادا

هست موقوف شناسائی ورا
همچو آئینه که بنماید صور
اندر آن مظهر که شیعه شد به نام
که از این کسوت بر آمد جلوه گر
خود شناسائی امام آمد هلا
شد شناسائی ذات کبریا
خار این شبهه بر افتادت ز راه
هر زمان نشناسد و نور امام
عارف حق نام آن صافی نهاد
ز آنکه بر سر باشدش سودای خام
این چنین باشد ز مردان خدا
هم ورا در شیعه خاص گرام
که بیان گردید در صدر سخن
کو بود مؤمن به وفق این سند
گر بود پنهان امام ای حق پرست
گر بود ظاهر شناسد آن سری
که همان توجیه کآمد پیش از این
روح پاکی که از آن یابد فتوح
کلم الناس علی قدر عقول
بامتوسط مماشات ای فلان
تا از آن مشرب چه اش عاید شود
کاهل توحیدند پیدا و نهان
آن وجود مطلق از روی شهود
تا شود تابان بدل نور حضور
دو جهان در پرتو انعام اوست
جملگی نور وجودند ای ظنین
که شده آن نور تعبیر از وجود
محسن کاشانی آن مرد خدا
از یقین عین الیقین او بین
پس محقق شد کنون ای دو دله
صاحب آن معرفت هم که بود
عارف آمد اندر این دور زمن
خود چه سازم که شوی اسرار جو
لفظ يعرفنی و عرفنی تو را

هم مبرهن آمدت که معرفت باوجود این تو را آمد پدید که مگر آن مؤمنی که ممتحن آن اصولی یا که اخباری بود یا مگر در آن زمان بودی مراد پس همان بهتر که تو جویی پناه او نماید رهبری ورنه تو را از براهین و حجج نقشی برآب هم مگر لطف خدا یارت شود لیک مطلب را کنون سازم تمام راه حق را ثابت از برهان کنم تا نگویی بی خیر بودم از آن هیچ کارم نیست بارد و قبول «لیک دعوت وارد است از کردگار آمدم اکنون به میدان سخن

غیر علم است از بیان آن سمت هر زمان شیطان خیالی ای عنید شاه فرمودش مراد از آن سخن یا کلامی که مرآن وصفش سزد خود ز عرفان معنی این اجتهاد سوی درگاه الهت تا براه آنچه آمد ز انبیا و اولیا باشد وز آنها نمی گردی مجاب بر صراط مستقیم آورد تا شود اتمام حجت برانام وین حجج از بهر آن اتیان کنم اشتهام گشت دامنگیر جان همچنانکه گفته آن مرد حمول با قبول و نا قبول او را چه کار» تا کنم تجدید آن در انجمن

تحقیق محقق دوانی

چون محقق شد که مؤمن ممتحن هر دو هستند خلیفه از امام که آن محقق که دوانی باشد او که بود دو قسم آن آل رسول یک از آن صوری و دیگر معنوی که مرایشانند فرقه که نسب از ولاد صوریه ذوالنوریه که به ساداتند معروف جهان که بودشان از ولاد معنوی که مسامیند در دور جهان گر از این تحقیق بارت بردل است شاهدی از زین عباد آورم این چنین فرمود فخر عارفان ز آنکه مردی بود از ما اهل بیت هیچ دانی از چه اش عالم بگفت چونکه او راه طریقت رفته بود این طریقت دان ولاد ثانوی همچنان از آن علی ایلیا

با حدیث اهل بیت مؤمن از ره تحقیق بنگر این کلام کرده این تحقیق در جایی نکو که بودشان ره به دربار وصول بشنو از صوری کنون زین مثنوی هستشان پیدا از آن محبوب رب بر علی وفاطمه خود ذریه پس ز آل معنوی بشنو نشان نسبت باطن به آن شاه قوی عارفان از امت آخر زمان فهم آن از راه جهلت مشکل است شور اندر جمع زهاد آورم که بدی سلمان یکی از عالمان در چراغش بودی از آن شجره زیت از چه اش این در مدحت شه بسفت عالِم خواند آن شهنشاه وجود که شود حاصل به موت معنوی هست مروی این حدیث بابها

که تولد کرد می از آن رسول و انما اعلم کتاب الله را از ولاده معنوییه ای قسری چون حقیقت اهل بیت و آل را کز تواتر گذشته این معنی مبین که طریقه مرضیه ایشان بود در همه احوال خود از خاص و عام و آنچه از آن پیشوای مؤمن که خلیفه اند از امام آن عین نور از معارف مبدأ و روز معاد و آن تکالیفی که قلبی قالبی است جمله را سازند تسلیم قبول اعتراض و بحث وارد ناورند مأخذ این اصل اگر خواهی عیان که فلاور بیک لایؤمنون در میان خویشتن فیما شجر پس نمی یابند در خودشان حرج هیچ ایمانشان نمی آید پسند هم به کافی هست بابی که ورا رو بخوانش تا بیابی آگهی گریه تسلیم سری هست این زمان چون بدور آمد مری کل امام وین بود ثابت به عرفانی علوم که میان عبد و رب نبود حجاب همچنانکه شد یک از پیغمبران چونکه بست احرام قرب ذوالجلال پس لهذا بهر رفع این حجاب آنکه آمد مرشد کل انام کرده قانونی مقرر ز امر حق که مریدان حقیقی آمدند مستعد رفع تعینها شوند چون شود رفع تعینها تمام گشت تابانشان بدل چون نور شاه و آن قوانین اعظمش دانی که چیست همچنین کاین آیه اش سازد بیان

که بدی او مالک الملک و صول یعنی این تولید حاصل شد ورا بگذر از خود معنی تولید بین نیک دانستی بدان ای باصفا ز اهل بیت طیبین طاهرین آنکه دائم شیعانشان زین سند جملگی باشند تسلیم امام به و ساطه مؤمنین مستحق جلوه گر آید به مرآت ظهور و آنچه آید از ره و رسم رشاد که همه منصوص از نص نبی است دورگردند از همه گفت فضول آنچه گویند از دل و جان بشنوند گوش کن این آیه وافی بیان تا نسا زنت حکم ای ذوفنون چون حکم سازندت ای فخر بشر ز آنچه کردی حکم از رب الفرج گرنه تسلیمت به تسلیم شوند نام باشد باب تسلیم از صفا از ره تسلیم و رو در ره نهی گوش بگشا تا کنم تیان آن هم خلیفه از خداوند سلام از نصوص وافی کامل رسوم جز تعین بندگان باشد حجاب این خطاب او را ز خلاق جهان یا نبی الله دع نفسک تعال کز تعین تا براندازد نقاب فی الحقیقه یعنی آنکو هست امام تا مگر آن شیعان مستحق آن قوانین را رعایت چون کنند هم ز خود سلب تشخیصها کند تابند ایشان را بدل نور امام آن زمان گردند مرآت اله غیرقانون محبت هیچ نیست کای رسول الله بگو با امتان

که سوآلی می‌ندارم از شما پس به وفق این بیان معتمد که ذوالقربی که اولاد ویند یا که سری روحی و جسمی بوند اعنلی اولاد علی و فاطمه که یکی ز آنها بحکم این سند خود رسول اللّٰه را نفس نفیس هم بود از حکم این نص جلی خود حقیقه احمدیه ای جواد که شدندی آن دو عین یکدگر و آن دگر از حکم آنکه آن جناب پاره تن گشت و بضعه روح او که ولاشان واجب آمد بر انام زین جهت هر یک از ایشان بر امم تا بحدی کآمد از فخر بشر چون ذوی القربای شه بشناختی

جز مودت در ذوی القربی مرا بر همه امت کنون واجب بود خواه قلبی قالبی ای هوشمند که مودتشان بجان و دل خرنند که ولاشان شد بر ایمان قائمه کوسنت انفسنا و انفسکم بود ظاهر و باطن ورا یار و جلیس که زیک نور آمد من با علی نیک بنگر معنی این اتحاد عین احوال را دوآید در نظر فاطمه را بضعه خواندی زین حساب شد مبرهن زین بیان ای نیکخو خود زخاتم تا به قائم والسلام امر کرد در محبت لاجرم سیه باحُب مولا لا تضر «در محبتشان لـوا افراختی»

ولایت

از ولایت نکته‌ای بشنوکنون این ولایت را دو معنی زکیست که در ایمان کو بود اصل و سند وین بود ظاهر که از ایمان مراد که یکی از آن اصول خمس است اولویست در تصرف دان دوم خامه را در ذکر دوم ره سپر وین بود آنکه یقین سازند انام از خود ایشان و هم خود را کنند واگذارند اختیار خود به او بگذرنند از اختیار او هم مراد حق چو ما را داده در دست امام نیز ما را آمده تکلیف این کآن کسی بر ناطقی خود گوش داد حلقه عبودیتش در گوش جان ما صدق گردیم موتورا بجان تا نمیریم از هوای هست خویش

گرددت تا سوی بیعت رهنمون اعتقاد اندر امامت ز آن یکیست مندرج این معنی البته بود هست اصول خمس بی کم و زیاد اعتقاد اندر امامت پای بست چون که مستغنی ز شرح آمد یکم سازم و بدهم مجال کروفرفر در تصرفشان بود اولی امام زان تصرف دردو عالم بهره‌مند تا تصرفشان کند آن نور هو تا تصرفشان کند کیف اراد که تصرفمان نماید آن همام کز مفاد این حدیث دلشین بندگی بنموده او را از رشاد خوش کشیم از ذوق دل بی امتنان پیش از آن کآید تموتومان عیان کی تصرفمان کند آن مهرکیش

وین تصرف دادن خود بر امام در لسان شرع انور بیعت است معنی بیعت بود بفروختن چون گشوده حق در بیع و شرا مشتری اینجاست حق ذوالمنن پس به مدلولی کز این آیه رسید از یقین بیعت نموده با خدا تا که بفروشند حق را جان و مال ما هم از ذوقی که در فاستبشرواست همچنان کاین آیه وافی بیان که هر آنکس که تولا آورد هم به آنها کآمدندی مؤمنون این بود معنی ولایت ای ولی ای خوش آنکو زین ولایت کامیاب ای خوش آنکو اذم آن ممتحن ای خوش آن مؤمن کز ایمان به او ای خوش آنکو این بشارت را شنید زین بشارت گر بصارت نامدت زین بشارت مژده ده در مثنوی «کای گروه مؤمنان شادی کنید» «شاخ گل هر جا که روید هم گل است هر کجا گردد ولایت جلوه گر پس نبی و آن امام از رهبری ز آنکه دو جنبه مرایشان را بود از رهبری کایشان خلیفه اند از خدا مشتری هستند و از راهی که ما بایعند و واسطه سوی احد گر نباشد واسطه از شه بره همچنان که داده زین معنی خبر کآنکه شد گمراه از راه خدا تا نباشد در میانه واسطه این شنیدم از یکی اصحاب راه که مرا چون لطف حق شد دستگیر از کرم بگشود باب بیعتم رونقی بخشید در کارم ز جود

که شده تکلیف از رب الانام بیعتی کآن اول عبودیت است جان و مال خود برب ذوالمنن از کلام پاک الله اشترت و آن نبی و آن امام مؤمن کآنکه با تو کرد بیعت ای رشید خلق را خوانند در این اشترت در عوض گیرند جنات وصال بایعیم و مشتری آن نور هوست شاهی صدق است اینش ترجمان بر خداوند و رسول معتمد از یقین حزب الله اندی غالبون که شود از بیعت فاش و منجلی آمد و گردید از آن کامل نصاب مؤمن آمد رسته شد از شک و ظن ما صدق شد آیه فاستبشرو وز قیود ما سوی الله وارهید دیده بگشا تا بصارت آیدت آمده خوش مولوی معنوی همچو سرو سوسن آزادی کنید» خم مل هر جا که جوشد هم مل است» از نبی است و امام ذوالقدر هر دو اینجا بایعند و مشتری یک به خلق و یک به خالق زین سند بیعت ایشان بود بیعت ورا می نباشد مان رهبری سوی خدا تا که مقبول خداوندی شود گمراهی دورت کند از شاهراه آن خدای هادی جن و بشر لن تجدلله ولیاً مرشدا کی بحق جستن توانی رابطه که برادر بد مرا بی اشتباه آمدم در ظل شاه شیرگیر کرد اتمام نعم ز آن نعمتم باز فرمودم برخ باب شهود

اندر آن بزمی که حورا از قصور
اندر آن بزمی که نور حق از آن
حضرت مشتاق آن شاه کفیل
که رسانیدم برونق بخش جان
دست بیعت دادمش و آن محتشم
چونکه روزی چندم از این درگذشت
که مرا مولا امیر مؤمنان
ساخته احضار دربار شاهی
بر در خانه غلام شاه را
لرزه بر اعضا و اندام فتاد
مرده بودم چون ز هست نفس خویش
شد مجسم نزد خود اعمال من
من کجا و حضرت مولا کجا
چون به دوشم نیست جز بارگناه
ناگهان آن حضرت مشتاق من
جلوه گر آمد مرا در آن زمان
پس به من بنمود روی التفات
غم مخور از همت پیر طریق
دست من بگرفت و همراه غلام
چونکه دستم شد ز دستش فیض یاب
دست فیاضی گرفتم چونکه دست
چون بیزم کبریا داخل شدیم
دست من ازدست داد و شد روان
تا بدانجایی که شه بنشسته بود
آمدم یک قصر عالی در نظر
عالم لاهوت که بشنیدمی
که نبند در آن به جز نور حضور
غیر ذات اقدسش کس می نبود
لیک ظاهر شد مرا احوال پیش
آن سرادقهای عظمت هم جلال
در دل و جانم در افتاد اضطراب
و آن سرور سینه های عاشقان
پیش ایوان ولایت انتظام
و آنگهی یک زبن عبارت را ادا
کآنکه فرمودی که آرم مرورا

سربراورده بنظاره حضور
جلوه گر بودی به اطراف جهان
در طریق راه حق بودم دلیل
رونق آفاق و انفس بی گمان
دست من بگرفت از روی کرم
دیدم اندر واقعه این سرگذشت
مشتری بر جملگی بیاع جان
یافتم از این خبر چون آگهی
چونکه دیدم رفتم از عقل و کیا
آنچنانکه نام خود رفتم زیاد
محشرم آمد پدید ای مهرکیش
می بگفتم وای بر احوال من
خود چه سازم چون کنم واحسرتا
چون روم اندر حضور پادشاه
شاهد آن عهد و آن میثاق من
باز آمد در تنم روح روان
کت چه آمد کاینچنین بنمودمات
که بهر حالی منت باشم رفیق
شد قدم فرسا به دربار امام
رخت بریست از وجودم اضطراب
در سرای امنیت کردم نشست
اندر آن دربار نازل آمدیم
او به پیش و من پی او سایه سان
که بدی مسجود ارکان وجود
که بدی عرشش کمین پایه مگر
آشکارا آن زمانش دیدمی
جلوه گر ز آن آیت الله نور
اندر آن بزم شهنشاه وجود
در عقب استادم و رفتم ز خویش
ظاهر آمد دگر ز آن ذوالجلال
آنچنان کم موج در دریا حباب
عاشقان را مایه امن و امان
رفت و مولا را رسانیدی سلام
کرد نزد شاه دین آن بوالوفا
یا هر آنکو عرضه کردم مرورا

حال آوردم ورا پس گفت شاه پس شد او نزد من و دستم گرفت که چو دست او به دست من رسید پس ببرم نزد شاه اولیا شاه فرمودی که خوب است از کرم پس ز دربار ملایک پاسبان که روان بودند بر دربار شاه که نباشد شاه را وقت سلام پس مرا آن محرم قرب قبول خود چه کارت هست با این مردمان این نه آن کویی بود کآنجا توان آن شهی که شد کفیل جبرئیل از در بیعت چو تو داخل شدی هم منت بودی بهمراهی رفیق هی تو از خواب گران بیدار شو مستمع شو بر تتمه آن بیان

حاضرش کن ای امین بارگاه بار دیگر آمدم اندر شگفت وحشتم رفت امنیت آمد پدید بعد تعظیم و سلامش ای کیا رخصتم پس داد شاه محتشم چون برون رفتیم دید مردمان گفتم ایشان را ز راه انتباه نیستش پروای جمع و ازدحام حضرت مشتاق گفتا ای فضول چشم سر بگشای و بر بند این زمان هر کسی ناخوانده آید هر زمان کی بدرگاهش توان شد بیدلیل بزم شاهی را کنون قابل شدی که نظر افکندت آن شاه شفیع کاهلی بگذار و اندر کار شو «شاهد مقصود تا گردد عیان»

ولایت

چون ولادت را صدف بشکافتی پس بدان که آخرین فرض خدا ز آنکه اتمام نعم حاصل از اوست شد از آن اسلام مرضی خدا وین بود نوعی ز اعمال ای سند نی بود از اعتقادات نهان گر تو را تشکیک باشد در فوآد بشنو از قول امام مؤتمن که بود بر پنج جزو اسلام ما که اگر نبود یکی از آنها بود اولین آمد صلوات و دویمین چارمینش حج بیت الله دان و اینقدر که آن خداوند سلام هیچ چیز از واجبات خود دگر که کجا فرموده ان لم تفعل او وین بود ظاهر بر ارباب بصر اعتقاد اندر امامت نیست او

در بیعت اندر آن دریافتی این ولایت آمده بر بندها دین حق اندر جهان کامل از اوست زآنکه بی تسلیم اسلامی کجا که بجا آوردنش لازم بود همچنانکه هست بعضی را گمان که ز اعمالی بود یا ز اعتقاد تا برون آیی از این تشکیک و ظن هر یکی را دان چو عضوی بابها ناتمام اسلام و دین ای باخرد شد زکات و صوم آمد سیمین پنجمین آمد ولایت بی گمان کردممان اندر ولایت اهتمام می نفرموده نکو میکن نظر با نبی جز در ولایت بازگو کاین ولایت در حدیث معتبر بل یکی باشد ز اعمال نکو

همچو آن اخوات اربع که امام وین بود آن عهد و بیعت با امام هم امام آمد مکلف بر همین یا نبی یا آن امام سابق که هم او آمد بجا این عهد را همچنانکه حق از این معنی خبر کای نبی الله رسول ذوالعلا از نبیین عهد و میثاق و ولا هم ز موسا وز عیسا جملگی و اخذ بنمودیم میثاقی غلیظ و آمده اندر حدیث بارشاد آن ولایت حضرت مولا علی مجملا باشد ولایت معنیسی یا چو حج بیت یا مثل صیام گره نوزت هست تشکیک و زلزل گوش کن بر وجه استدلال نیز کاین عبارت در حدیث بابها هر عبارت فهمی این داند که آن پس مراد از لفظ اسلام ای سند اعتقاد است اندر اینجا مطلقا یا عمل باشد که آن مقسم بود یا که مجموع اعتقاد است و عمل پس اگر مقسم شد اینجا اعتقاد که صلوات است و زکات و حج و صوم بل ولایت را به معنی اعتقاد ذکر او اینجا مناسب کی بود کاوست توحید و نبوت عدل هم و عمل تنهاست مقصود بیگمان که بدون ذکر آن خمس و جهاد هم بود ذکر ولایت این مقام ور بود مجموع مقصود و مرام که بود اسلام علی احدی عشر گر از این اشکال میجوئی مفر کز شقوق آن ثلاثه نام دار پس بی بازار سخن آریم رو

کرده با او ضم بعین التزام که ز حق گردیده واجب بر انام که کند این عهد و بیعت از یقین بل نبی را هست تکلیف از حقش با یدالله صاحب عهد خدا داده زین آیه به مضمونش نگر یادکن وقتی که بگرفتیم ما وز تو وهم نوح و ابراهیم را آن اولوالعزمان بی ریب و شکی تا که باشند از دل و جان حفیظ که از این میثاق می باشد مراد ای خوش آنکو آمد از آن معتلی چون صلوات و آن زکات ای معنوی و آن نباشد غیر تسلیم امام که ولایت هست در اینجا عمل تا عیانست گردد از روی تمیز که بود بر پنج جزو اسلام ما در مقام حصر باشد بی گمان که مر این تقسیم را مقسم بود که بود مقسم اصول خمس را بر فروع سته ای کامل عدد شق رابع را نباشد محتمل ذکر اخوات وی ای نیکو نهاد نیست جایز از امام آن رأس قوم در امامت گر تو میدانی مراد بلکه باید ذکر اخواتش شود پس معاد است و امامت لاجرم ذکر اعمال اربعه را نیز دان نیست کافی گر تو را هست اجتهاد لامحاله غیر جایز از آن امام این چنین بایست فرمودن امام پنج اصول و شش فروع معتبر غیر این توجیه کی یابی مقرر شق ثانی را نمائیم اختیار تا شویم از شهد معنی کامجو

که مر اسلامی که فرموده امام
وجه این ترتیب بشنوزین سند
این فرایض خمس را واجب نمود
گر نخواهی کرد باور ای ظنن
و اینکه نامد ذکر آن خمس و جهاد
علت آن اندراج آن دواست
این مراتب چون محقق آمدت
کز وجود اصل و فرع ای حق پرست
پس ولایت علت غائی بود
این شریعت شجره ای دان بابها
وین ولایت تخم و ثمره وی بود
کاصلش آمد معرفت فرعش بود
لیکن اندر داب اصحاب طریق
که مر آن توحید شد تخم و ثمر
و اندر اینجا آمده تخم و ثمر
اندر آنجا بودی آن اول فکر
واندر اینجا آمده آخر عمل
وز هو الاول هو الآخر گشود
وز حقیقت این کلام بی بدل
برقع از رخ برفکنند و شد عیان
کو مقدم هست در ذهن ای نجی
چونکه بد توحید اول وهله آن
بد وجود ذهنی او را لا کلام
هم رسانیدی وجود خارجی
که به فهم این لطایفمان نمود
زین مراتب چونکه گشتی بابصر
که ولایت هست اگر شیعه امام
این وجود هستی وی بالتمام
که هم او غالب بهر غالب بود
وین مقام از اصطلاح عارفان
چون فنا فی الشیخ گردیدش مقام
این مقامش میرساند پس دگر
تا نسازد کس در این منزل مقام
چون ولایت را شناسا آمدی
این بدان اکنون که چاره نی تو را

آن عمل باشد فقط اینجا مرام
که رسول آن نور سلطان احد
بر همین ترتیب از رب ودود
رو کتاب حجة الکافی بین
اندر این تقسیم از آن نور رشاد
در ولایت که شدند پای بست
نیز این معنی مصدق آیدت
علت غائی وجود ثمره است
از همه اعمال دین زین مستند
برگ و بارش امر و نهی پادشا
که از آن شجره دگر ظاهر شود
آن حقیقت ثمره توحید احد
وه چه نیکو اصطلاحی است ای شقیق
اندر آنجا و شریعت بد شجر
مر حقیقت را و آنش شد شجر
اندر این فکرت نکو میکن نظر
زانکه باشد از همه آن ماحصل
پرده اسرار و آمد در شهود
کاول فکر آمده آخر عمل
آری آری علت غائی بدان
هم مؤخر در وجود خارجی
از مقوله اعتقادات «آن زمان»
«شدر» آخر چون ز احوال و مقام
احمد اللّه ملاذ الملتجی
رهنمائی از ره کشف و شهود
دان مر آن قانون کلی معتبر
در عمل آرد به ارکان تمام
فانی آید در وجود آن امام
هستی موهوم را سالب بود
شد فنا فی الشیخ آنرا ترجمان
ذات حق چون هست در سر امام
در فنا فی اللّه و گردد با بصر
نیست ایمن از شرور نفس خام
بر نکاتش سر بسر واقف شدی
جز رعایت این فریضه ای کیا

ز آنکه اسلامی که رکنش پنج شد هم نباشد جایز از تو این کلام نی بود تکلیف در تحصیل این پس لهذا باش آگه از یقین در زمان غیبت ممکن نیست آن در تصرف مؤمنی کو ممتحن دورگردی از اراده و اختیار بل وجود خویش آری مو به مو گر به استبعاد می باشی قرین که تولایش چسان ای گول عام ای دریغ از فهم و عقل قاصرت ای دریغاکه نفهمیدی هنوز رتبه اش نزد خدا نشناختی تا بکی اندر حضیض پستی حاصل تحصیل تو باشد همین زین قیودت تا بکی در محبسی که نموده آن امام با نمک با نبی مرسلش کرده قرین گشته وارد این حدیث بابها هست یک قسمش مقرب آن یکی و آن نبی هم نیز میباشد چنین همچنین مؤمن دو قسم و یک از آن و آن حدیث ما که آمد بی بدل می نکردندی بجز مقربین وز فریق مؤمنین راستین با وجود این مراتب خود تو را که موالاتش نه واجب بشمری وین عجب ترکه مرآن شخصی که آن واجب الطاعة بدانند چون امام که کند چون حکمی او اندر میان هرکه بنماید بحکم الله آن لامحاله باشد اندر شأن او باوجود آنکه در بدو کلام هم بنا بر وفق آن توجیه ما خود بر آن اطلاق عارف نارواست

آن چهارش بد طلسم این گنج شد که در این دوران غیبت از امام ز آنکه شد اسلام را رکن رکن که رعایه این فریضه رکن دین جز که آری خویشتن را بی گمان آمد از رب قدیر ذوالمنن واگذاری آن دو با آن مرد کار در اراده و اختیار و علم او یا که استعجاب میداری از این واجب است همچون تولای امام که نباشد فهم معنی در خورت معنی آن مؤمن اندیشه سوز یا چو خود او را تصور ساختی زین علوم رسمی اندر هستی که صدارت را بجان سازی قرین آخر ای کودن نظر کن که کسی همدم او را با مقرب از ملک تا بحدی کز ائمه راستین که ملک آمد دوگونه از خدا آمده غیر مقرب بی شکی مرسل و هم غیر مرسل از یقین ممتحن شد و آن یکی غیرش بدان هیچیک از املاک آن را محتمل وز گروه انبیا جز مرسلین محتمل ناید به جز ممتحنین شرم ناید از امام ذوالعلا این بیان دانی کلام سرسری گویی اخباری فقیهش در جهان حمل سازی کاین کلام بانظام که بود آن حکم ما پس رد آن کرده استخفاف بی شک و گمان کامتالش شد مثال ذات هو عرف احکامنا گفته امام که نگارش یافت در عنوان تو را اینچنین نسبت به او محض خطاست

با وجود این تو را آید عجب وز اطاعت مؤمنین کو ممتحن او بنورانیست ذات امام ورتو را با این همه نص از نصوص و این شواهد با براهین و حجج بشنو اینک این کلام بانظام این فقیر بینوا را از کرم که بیان فرموده از نص جلی هست واجب چون موالات علی تا نینداری کلام عارفان در ظهور آید ندارد مأخذی که بنایش هست بر وهم و خیال در کتاب حجت الکافی بود از سعید ابن طریف نکته دان حضرت باقر امام راستین کآتکه خواهد زنده اش سازد خدا موتش آید همچو موت شهدا کرده غرس آنرا بدست لطف خویش باز فرموده رسول آن نور ذات همچنین موتش چو موت من بود آنچه ان جنان جنت که غرس آن نمود پس موالات علی را وولیش دشمنش را همچنین دشمن بود

از تولا عارف کامل حسب باشد و عارف بود بی وهم و ظن داری استعجاب با این عقل خام و این اسانید از عموم و از خصوص هست تشکیکی ایارأس همج که چسان اعجاز فرموده امام خوش حمایت کرده است آن محتشم که موالات ولی آن علی نیک بنگر بر بیان معتلی «که ز مفتاح ولایت نور آن» همچو افکار تو ای بیرون ز دی آن خیالاتی که شد دام ضلال از محمد ابن یعقوب این سند که روایت کرده از سلطان جان که چنین فرموده خیر المرسلین چون حیات انبیای ذوالعلا گرددش مسکن جنانی که خدا دوست دارد پس علی را وولیش کانکه خواهد چون حیات من حیات جنت عدنش نصیب جان شود حق بدشت خود ز محض لطف وجود در دل و جانش نماید داب وکیش تا که مقصودش همه حاصل شود

در لزوم وجود مشایخ طریق

چون موالات ولی آن علی وصف مؤمن ممتحن گشتت عیان گوش بگشا مساله دیگر شنو همچنانکه گشتت مؤمن ممتحن همچنین باشد ورا اندر جهان که تولایش تولا او بود هر که دست بیعتش بدهد به دست در تولایش هر آنکو چنگ زد آن موالاتش به مولا دان یقین همچنین تا دولت آخر زمان

حاصلت شد زین بیان معتلی در موالاتش شدی چابک عنان جز ره تسلیم او راهی مرو او خلیفه از امام مؤتمن خود خلیفه گاه پیدا گاه نهان امثالش امثال هو بود دست بیعت او بمولا داده است شیشه ناموس خود بر سنگ زد شاهد آن وال من والاه بین دیدید آمد خلافت در جهان

آخرش آمد به اول متصل
 دایره اینجا همی آمد تمام
 نقطه اول که شد صورت نگار
 هر خطی بر صفحه بینی جلوه گر
 گر نباشد نقطه خطی کی بود
 همچنین هر نقش پیدا و نهان
 زین بیان فرموده آن رب فلق
 داده زین معنی خبر در مثنوی
 «عقل اول راند بر عقل دوم
 زین جهت آن نقطه دور وجود
 شاهدش لولا علی دان که هست
 در شمار آری اگر صدیا نود
 ز آنکه گر یک می نباشد دو کجا
 این همان یک هست گز تکرار آن
 مجملادان بیعت مردان حق
 جز ره تسلیمشان راهی میوی
 چون امامستی به پرده اغیاب
 گر نه ایشان را نمایی واسطه
 چون فنا در ذات شیخ آمدی
 بلکه باشد معرفت شان ای عمو
 هیچ می دانی تصرف در قلوب
 این که بینی کآن گروه اولیا
 کز نگاهی دلربائی می کنند
 می نمایند اعزّه آن ذلیل
 غیر حق کی هست جذاب القلوب
 تا کجا بنماید او راه رشاد
 چونکه ایشان را وجود از حق پر است
 بل فنا گردیده در حقشان وجود
 این تصرف که کنند اندر قلوب
 نیستند ایشان بجز مرآت حق
 ای خوش آنکو گشت تسلیم و گشود
 این بدان که دارد این تسلیم خاص
 وین معانی هست امروز ای فلان
 لیک این معنی همی دان ای سری
 هست واجب لامحاله در جهان

گرچه یکدم می نبودی منفصل
 اولش آمد امام آخر امام
 اندر این دور آمده پرگاروار
 اول و آخر همان نقطه نگر
 ز آنکه خط از نقطه ظاهر می شود
 مبدأش آن نقطه آمد بی گمان
 کای نبی هستی تو اول ما خلق
 این چنین آن مولوی معنوی:
 ماهی از سرگنده گردد نی ز دم»
 ذات خود را نقطه خواندی ای ودود
 بعد از آنش ما خلقتک پای بست
 آن یکی دان کو مکرر می شود
 گرددت اندر عدد برقع گشا
 می شود دو و سه پیدا بیگمان
 بیعت شاه ولایت زین نسق
 جز در ایشان در دیگر مجوی
 بر رخ افکنده ز نور خود نقاب
 کی به دربارش بجویی رابطه
 بر امام خویشتن عارف شدی
 از یقین عین شناسائی او
 آمده مخصوص علام الغیوب
 جاذبندی قلب ارباب صفا
 کوس سلطانی به بام دل زنند
 هم ذلیل آن عزیز اندر سیل
 غیر حق کی هست علام الغیوب
 صالح و طالح شناسد در عباد
 وصف جذابی به ایشان در خور است
 غیر نامی نیست ز ایشان در نمود
 باشد از جذابی غیب الغیوب
 ظاهر از ایشان همه آیات حق
 از تولاشان برو باب شهود
 در دخول اندر طریقت اختصاص
 از طریقت مصطلح اندر میان
 که وجود اهل علم ظاهری
 تابوند اندر میان حکمران

ز آنکه قطع این خصومات عوام
این عقود شرعیه ز ایشان شود
بلکه هر جزوی ز اجزای جهان
گر سرراپرده بخواهد پادشاه
بایدش حداد و نجاری بکار
ان یکی نداد و خیاط آن دگر
بلکه هر چیزی که بینی در جهان
که اگر نبود یکی ز آنها به دهر
هر یکیشان ادعای این کنند
وین همه بهر نظام عالم است
لیک می باشد خلیفه پادشاه
غیر شاهش نیست منظوری دگر
هر کجا شاه است همراه ویست
ای خوش آنکه عالم آمد بهر او
نص لولاکت از این معنی خبر
زین بیان نی اهل باطن را مجال
نیستشان پروای جمع و ازدحام
می نباشد غیر حقشان در خیال
بل بود این ظرفیت خاص امام
ز آنکه لایشغله شأناً شأن اوست
لیک کم باشد چنین عارف بدور
وحدت و کثرت بهم سازد قرین
بلکه کثرت عین وحدت باشدش
شکرلله از دم مولای دین
اندر این ایام ظاهر آمدند
هم شریعت هم طریقت جملگی
ز آنکه این دور ولایت آمده
تا ظهور کل که ختم اولیا
در تزیید باشد این اتمام نور
همچنانکه آن رسولان گزین
بر ظهور نور ختم الانبیا
از ظهور نور ختم اولیا
لیک اگر آن عالمان خود پسند
باید ایشان لاجرم بیچون و چند
ز آنکه قوه قدسیه در اجتهاد

می نیابد جز ز ایشان انتظام
جاری و رفع تنازعشان کند
خالیش از حکمت سبحان مدان
بین چه لازم هستش اندر بارگاه
همچنین بافنده کامل عیار
همچنین اصناف دیگر سر بسر
هست محتاج الهیش بیگمان
پادشه را کی بود ز آن خیمه بهر
که من این خیمه آمد سر بلند
عالمی که منتظم از آدم است
فارغ از این قیل و قال ای مرد راه
نیستش از اصناف و آلتی خبر
بر سرراپرده نظر او را کی است
نه که او از بهر عالم ای نکو
می دهد از روی دقت کن نظر
که نمایند احتمال قیل و قال
فارغند ایشان ز غوغای عوام
باده پیمایند از جام وصال
که بود او مظهر کل ای همام
که هم او ز آن شأن مرآتی نکوست
که بود او جامع این هر دو طور
گه به این و گاه با او همنشین
جامعیست در خور حال آیدش
چندتن از عارفان این چنین
بر خلائق حجت بالغ شدند
دیده ازدمشان دم فرخندگی
حجت حق در جهان بالغ شده
چهره بنماید ز برقع بر ملا
کافران را گرچه باشد ز آن نفور
آمدند از حق مبشر ای امین
هم چنین اندی مبشر اولیا
تا شود ابلاغ حجت خلق را
طالب راه نجات خود شوند
اهل باطن را تمسک آورند
شرط باشد تا شود کامل رشاد

گرنه این قوه کند تأییدکس
گر نباشد عارف ذات امام
قول او گر نشنود از گوش جان
همزبانی گر ندارد با امام
تا عرف نفسه نگردد حاصلش
که شناسد مطلب و مقصد امام
گرنه از آن قوه تأییدش رسد
هم نشایدشان که گویند از یقین
ز آنکه از ما یعلم تا ویله
صاحب آن قوه قدسیه هست
و آنکه باشد عارف ذات امام
حاصلش شد چون صفای آینه
عکس انوار امام و ز آن شود
پس اگر گویی ره تحصیل آن
آن عمل کآمد نتیجه اجتهاد
پس اگر در دور آن شخص فقیه
عارفی را که ز اهل باطن است
دست استمساک بر ذیلش زند
قابلیت باشد او را همنشین
بگذرد آن دم ز ظن و از خیال
پیش از این گر بود باطن همنشین
ظاهر و باطن از او یابد نظام
پس به اذن و رخصت آن عارفی
صاحب آن نفس قدسیه که او
گر کند در منصب فتوا قیام
ز آنکه چون گوید کسی ای ذوهمم
هم نباشد غیر عارف در جهان
و آن شناسد صاحب آن نفس را
و اهل بیت فتوی این قانون اگر
منتظم گردد معاش و هم معاد
جذب انفس سوی حق آسان شود
راه حق ظاهر شود بر خاص و عام
ور به بی انصافی آیندی قرین
که بغیر خود کسی را ننگرند
جرح سازند اولیای کاملین

نور معنی را کی آید مقتبس
چون تواند کرد در فتوا قیام
چون شود از معنیش رطب اللسان
کی کند فهم کلام آن همام
کی عرف ربه کند روشن دلش
از کلام با نظامش ای غلام
فهم مستصعب بسی صعوبت بود
که باشد قوه قدسیه قرین
بر دهانها هستشان مهری نکو
لاجرم از راسخون ای حق پرست
عارف ذات است عارف بر کلام
جلوه گرگردد در آن هر آینه
عارف اسرار آن سر احد
قوه قدسیه باشد در جهان
لازم آید دور بطلان استناد
کز علوم ظاهری باشد نبیه
که به اسرار امامت فاطن است
تا مقام قوه قدسیه رسد
حقیقت گردد به فتوایش قرین
شاهد تحقیق بنماید جمال
این دمش حق الیقین آید قرین
ورنگشتش قوه قدسیه مقام
که بود از سر معنی کاشفی
می رسد تأییدش از سلطان هو
احفظ است البته در دین لاکلام
صاحب آن نفس قدسیه منم
صاحب آن نفس قدسی بی گمان
ز آنکه او آمد مؤید از خدا
در عمل آرند از روی بصر
رخت بندد از میان جور و فساد
میل مردم جانب مولا کشد
از مدام معرفت گیرند جام
عجب و خود بینی زندشان راه دین
و اتباعش را نه واجب بشمرند
در ادیتشان برآیند از یقین

و آن فقیران الهی را کنند
دین حق را فتنه‌ها آید پدید
که یکی ز آن سد راه حق بود
بس مفسد دیگر آید در ظهور
چون شود عالم فسادش توأمان
این فساد عالم از عالم بود
عالمی را که عمل نآمد ایاب
که نه خود بهره از آن آبش بود
آب همچون کار او فیاضی است
پس روان گردد به صحرائی دگر
تا که فیضش سد نگردد در زمن
که نگردد ز اولیا خود کامجو
تا دکانش را رواج آید پدید
از حسد مرد خدا را رد کند
هر زمانش تهمتی گوید عیان
تا مریدانش مبادا کم شوند
غافل از این که میان اولیا
که هر آن پیری که طالب شد مرید
عامه عمیا چو او را پیروند
پس کنند انکار آن مرد خدا
تا بجایی که کنند اخراج او
فیض حق را چون ز خود دور آورند
چونکه سد کردند بر خود باب فضل
هریکی زایشان مکافات عیان
هرچه هرکس کرده با آن مرد حق
گر بتفصیلش همی خواهی تمام
لیکن از ما و منی گر بگذرند
مطلب جمله بود خواندن بحق
هریک از ایشان بحکم این بیان
قدر خود بشناسد و از طور خویش
این مفسد که بعالم شد پدید
بل هر آنکو دیده‌اش گردید باز
قاعده کلیه‌ای او را بسود
و آن بود اینکه هر آن چیزی که هست
در محل خود همی داند صحیح

رد و بر دل تیر عدوانشان زنند
رو نماید بس مصیبتها شدید
تا زکار مرد حق رونق رود
همچنانکه گفته آن نور غفور
می شود ظاهر فساد اندر جهان
که به عجب خود ره مردم زند
همچو سنگی دان میان نهر آب
نی گذارد سوی مزروعی رود
چونکه آن سنگ گرانس ره بیست
زنده سازد هر گیاه خشک و تر
همچنین آن عالم است ای مؤتمن
نه خلایق را گذارد آن عدو
ز آمد و رفت خلایق بر مزید
بوکه روی خلق سوی خود کند
که بشوراند بر او خلق جهان
رشته آمد شد از او بگسلند
هست مشهور این کلام با صفا
باشد اندر کیش «اهل حق» یزید
رد و تکفیرش چو از او بشنوند
رد و جرح او نمایند از عما
یا به قتلش از جفا آرند رو
خویشتن را زنده در گور آورند
حق گشایدشان برو بس باب عدل
می بینند اندر این دار جهان
بیند و گردد ز حقش مستحق
گفته آید بعد از اینت و السلام
در میان رسم محبت آورند
تا که فیض حق رسد بر مستحق
که خدا رحمت کند بر آنکه آن
پا برون نهد بهر دابی و کیش
در جهان دیگر کشش هرگز ندید
از ره تحقیق و بگذشت از مجاز
که از آن حل مشاکل می شود
از مراتب اندر این بالا و پست
هم تجاوز را از آن داند قبیح

پای بنهادن ز حد خود برون
وز مقام خود تعدی را قبیح
کز حدود الله تعدی آنکه کرد
گر مشارب راست با هم اختلاف
چون کمالی از کمالات آمده
آن محقق کامل صاحب نظر
کی بود آن جرح شأن کاملین
که بهر مشرب ز راه اعتدال
گر به تصحیح مراتب سر بسر
تا بحدی که کند حکم وجوب
فی المثل آن گرچه حدادی بود
در نظام کل چنین داند که آن
هم نسازد جرحش از این مستند
که مر آن صنعت که اندر راه دین
که بود مستلزم قانون کل
هم از آن حفظ قوانینی بود
آن چسان مجروح باشد ای ولد
بل اگر حداد گوید صنعت
وین بود اشرف از آن صنعت بسی
پا ز حد خود تجاوز آورد
گوید این استاد اسطرلاب ساز
که وجودش هست در عالم زیاد
زین صراحت گر حیا مانع شود
مثل اینکه گوید اسطرلاب او
لیکن آن دارد تعلق با نجوم
کرده تکذیب منجم بیگمان
هست موقوف علیه صنعتی
و آن زراعت دان که در علم معاش
هم امامش آمده مدحت سرا
گوید و بدهد فریب عامیان
کرده البته تعدی از حدود
بر محقق آن زمان واجب بود
همچنین دان گر فقیه ظاهری
عارفی را که بود کشف و شهود
آنکه از نور تجلی خدا

ظلم داند آن بصیر ذوفنون
داند از هرکس به این نص صریح
ظالم نفس خود است آن خیره مرد
لیک هر یک در مقامش بی گزاف
صنعتی هم از صناعات آمده
جرح آن را می نداند معتبر
بل شود راجع به حال ناقصین
پا برون بنهند و غافل از مآل
آن محقق عارف اندازد نظر
بر وجود صنعت ای صافی دثوب
وز کمالاتش کمالی بشمرد
هست موقوف علیه بیگمان
پس چگونه حکم این معنی کند
آن تفقه باشد از علم الیقین
این شریعت طاهره ختم الرسل
کانتظام دهر از آن حاصل شود
حاش لله کی چنین حکمی کند
به ز اسطرلاب باشد یا اتم
ز آنکه محتاج است او را هرکسی
وز گلیمش پای خود بیرون نهد
می نیاید در جهان با برگ و ساز
هم رواج صنعتش ما را کساد
شبهه ای دیگر بخلق القا کند
در تصنع گرچه باشد بس نکو
و آن رسول الله علام العلوم
لیکن این صنعت که از من شد عیان
که بود محتاج آن هر صنعتی
عمده است و باعث تسکین جاش
همچنین ز امثال این بیهوده ها
تا کند از مشتری رنگین دکان
ظالم است آن نزد ارباب شهود
که ورا بر ظلم خود آگه کند
که به علم سطحش باشد سری
لامع از رخسارش اسرار وجود
باطنش گشته منیر و با صفا

تربیتها دیده از مردان حق
وز دم پیران صافی دم شده
تا مقام مؤمنین مستحق
هم شناسا آمده ذات امام
دل ز قید ماسوا پرداخته
گشته فارغ ز آمد و رفت عوام
بر تفصیل مقاماتی که هست
و آن مدارج که بود روحی دگر
گشته از این چارسیر اورا عیان
هم مع الله و من الله آمده
جرح سازد آن فقیهش از حسد
از علوم تو از آنجائی که من
وارث استم شرع پیغمبر رهمه
آن یکم اخذ مسائلی می کند
جمله احکام خلایق خیر و شر
هم تو خود صوفی و مبدع آمدی
گر از این حد هم تجاوز آورد
که وجود عارف و صوفی بود
باید اخراجش نمودن از بلاد
نیز از این شبهه فریبد عامه را
کاین همان صوفی بود که ذم او
همچنین ز امثال این واهی سخن
که بود قصد و غرض از او عیان
بر محقق کان خبیر است و بصیر
طالبین راه حق را ظلم آن
اشتباهی تا نگرددشان پدید

ز امتحاناتی که آمد مستحق
از شه آگاه و قدم در ره زده
منزلش گشته در آن کرده وطن
آن بنورانیست ای مرد تمام
وز دو عالم یار خود بشناخته
مؤمن گردیده بر سر امام
و آن معارج قلبی ای مست السنت
و آن مناهج کوست سری سرسری
که الی الله است و فی الله بعد از آن
بر همه اسرار آگاه آمده
گویدش که علم من اشرف بود
وارثم از اهل بیت مؤمن
روز و شب بین بر درم این همه
آن یکم حل مشاکل می کند
آمده صادر ز حکم سر بر سر
احتراز از تو مرا واجب شدی
این چنین گوید زعجب و از حسد
مفسد اندر نظم عالم ای سند
در جهان ظاهر نگردد تا فساد
زین سخن گرم آورد هنگامه را
گشته واجب از امام آن نور هو
دمبدم القا کند بر مرد و زن
نزد بینایان از کار آگهان
لازم است آن دم که گرداند خبیر
دان تجاوز از حد خود بیگمان
استعین الله سلطان الرشید

علم ظاهر و علم باطن

این بیان رفع تنازع می کند
این بدان ای گنج معنی را طلسم
یک از آن ظاهر یکی شد باطنی
که بود آن را در این دار جهان
آن یکی راوی اخبار آمده
وصف آن یک مؤمن آمد بی سخن
آن یکی از علم ظاهر با خبر

از میان اهل علم از این سند
که علوم اهل بیت آمد دو قسم
هر یک از این دو بدان گرافاطنی
حاملینی یک عیان و یک نهان
آن یکی حامل بر اسرار آمده
آن یکی هم مؤمن اما مستحق
آن یکی از علم باطن با بصر

علم ظاهر را شریعت نام شد هم اصولاً هم فروعاً از یقین آنکه او حمال علم ظاهر است آن کلامی محقق آمده و آن حکیمان الهی امین مجتهدین بصیر با یقین بارواتی که صد و قند و امین شیخ طوسی و دو سبط بابویه مرتضی آن میر ارباب هدا حامل علم فروعاً از امام شرع قاهر را مرایشان حافظین و آن علوم باطنی کآمد نهان صاحبان کشف و ارباب شهود سالکان مسلک صدق و صفا جمله حمال علوم اهل بیت هم اصولاً هم فروعاً در جهان حاملانند آن علوم باطنی پس چه مانع ز آنکه این نص صحیح کانییا را وارثند این عالمان کاهل ظاهر را به اهل باطن است حکم تعمیم کنیم ای با خرد هم بحکم صادقیه معتبر که مباش البته از بعضی کسان یا حدیثی کاخصاص او بود گوید آن شی که خبر یا آیه است مرتفع سازیم این بحث و جدال چونکه هر دو وارث علم شهند آن یکی حمال شرع انور است آن یک از نور شریعت مقتبس وین عجبتر از همه امر عجیب گشته است از فرط انصاف ای فلان کان بیانی کز امام دین رسید حکم تعمیم نمایند آن مهان و اهل علم ظاهری را اینقدر که به تعمیم حدیث بابها

علم باطن را طریقت نام شد هر دو را باشد به عالم حاملین که اصولش در ره حق رهبر است که به تحقیقش مدقق آمده که به حکمت عارفند و تیزبین که تورعشان بود در راه دین چون زراره و آن هشام تیزبین آن کلینی و دگر بن قولویه و آن مفید آن شیخ اصحاب صفا شرع انور دارد از ایشان نظام علم ظاهر را مرایشان حاملین دان طریقت حاملینش عارفان مالکان ملک ایقان از ودود ناهجان منهج کوی رضا در چراغ جمله ز ایشان هست زیت حاملند اسرار شه را بیگمان هم اصولاً هم فروعاً ای سنی که شده وارد از آن شاه ملیح بهر رفع این تنازع از میان که منیثشان نموده پای بست تا که رفع این تنازع ز آن شود که بفرمود آن امام بحر و بر که چو بیند آیه وافی بیان ظاهراً بر شئی واحد ای ولد لامحاله خاص شئی واحد است از میان ظاهریین و اهل حال پس چه باشد در میان این چون و چند آن یکی اندر طریقت رهبر است و آن یکی شد از طریقت با نفس کامل علمی که حقیقتشان نصیب هیچ از این معنی نباشد باکشان که از آن شد وارث علمش پدید کاهل ظاهر را بود شامل همان می نباشد رسم انصافی به بر خویش را راضی نمایند از صفا

کاهل باطن را بود شامل همان بلکه خود را ما صدق دانند و بس با وجود آنکه علم باطنی نسبت آب و فواکسه آمده وین بدان که قشر و بتن و آب هست و آن غذای آدم با احترام همچنان کاین آیه معجز بیان که مرانسان دیده باید برگشاد کآب رحمت صب نمودیم از سما پس برآوردیم از آن حب و عنب و آن حدایق که بود غلب و دگر تاکه از بهر شما وانعامتان و آن شه صادق امام راستین کآن طعامی که مرانسانش نظر آن بود علمش که اخذ از که کند ز آنکه علمی کوکمال دین بود شاهدی عدل آمده براین مقال کسب علم از مأخذش باید نمود آنکسی کآمد در ایمان مستحق آنکه بر سر امام آمد امین اینکه حقش خوانده است اینجا طعام چونکه قوت جسم خاکی در جهان همچنین آن روح انسانی صفت بلکه هر روحی ز ارواح ای کبار هر مقام آن را طعامی درخور است آن یکی تنزیه و تقدیسش طعام آن یکی از ترکیه نفسش رسد آن یکی را ذکر حق شد قوت روح آن یکی را شد حضوری قوت جان آن ایبت عند ربی ز آن طعام آن یکی را حب این دنیای دون روز و شب در فکر جمع و ادخار بوی آن مردار او راتردماغ غیر حلق و جلق و دلش کار نیست نی به فکر مبدأ و نی از معاد

تا شود رفع تنازع از میان خویش راوارث همی خوانند و بس نسبتش با علم ظاهر ای سنی یا که قشر و لب و بتن و حب شده قوت انعام به آخور پای بست لب و حب است و فواکه ای همام کرده این معنی عیان زین ترجمان بر طعام خویش از راه رشاد پس زمین منشق نمودیم از علا قضب و هم زیتون و نخل بوالعجب فاکه با آب تمامی سر بسر هر یکی باشد متاعی در جهان کرده تفسیر طعام اینجا چنین می بیاید کرد ز امر ذوالقدر تا بر او باب بصیرت و اشود باید اخذش از رجال اللّه شود آن خذوالعلم من افواه الرجال تا بتابد در دل انوار شهود باید از او اخذ این علم لدن می بیاید ز او گرفتن علم دین این بود وجه شبه بر وجه تام شد مقرر این غذای آب و نان دان غذایش علم دین و معرفت باشد آنرا قوت مخصوصی بکار خاصه هر یک به نوعی دیگر است همچو آن املاک قدوسی مقام قوت روح اخلاق آن فرد احد هر دمش از ذکر و فکر آید فتوح بی خبرگشته ز فکر آب و نان می بریزد ناب اخبارت به جام قوت روح است و اسیر چند و چون جیفه خواری باشدش پیوسته کار دارد و باشد ز حق او را فراغ در جهانش غیر از اینها یار نیست قید دنیا هر دواش برده زیاد

روح کآن آمد سوار اسب تن
بسکه مغلوب تن آمد آن سوار
پای بست پای آخور گشته است
راکب و مرکوب هم رنگ آمده
مانده اندر قید تن خوار و اسیر
همچو مجنون که دیار لیلیش
و آن شتر را بچه ای در خانه بود
چون بدی باهوش آن مست حضور
عشق لیلی چون زکف او راعنان
و آن شتر از بیخودیش آگه شدی
چون بخانه می رسید آن دم خبر
کز دو روزه راه برگشته بجد
همچنین تا سه مه آن فرخنده فال
عاقبت زین آمد و رفت او بجان
کاین شتر آمد بلای جان من
این شتر دورم ز مقصود آورد
عکس هم باشد من و او را هوا
پس مهار اشترش از کف بداد
تا علاقه با شتر بودش قرین
تا تو را نیز این علاقه بند پا
این علایق تا که قید جان بود
تا به کی از حب این آب و علف
یک نظر بر خوان نعم الماهدون
تا بکی شهباز روحی ای فقیر
شاهباز دست شه را کی سزد
آمده از عالم امر اله
ورنه در این قالب خاکی نژاد
هان نینداری که روح نیک پی
گوش کن بر این حدیث مصطفی
که بوند ارواح جنیدی از جنود
که ملک نبوند و لیکن می بود
می رسدشان از خداوند سلام
باز بشنو از مجاهد آنکه بود
که بود خلقی ز خلقتهای رب
هیئتش باشد چو ناس و ناس نیست

که بدی آن عالم قدسش وطن
حکم تن بگرفته و افتاده زکار
قوت اسب آنرا فراخور گشته است
قوت این و آن ز یک آخور شده
رفته از کف اختیار آن فقیر
گشت مقصود و شتر می راند خوش
کز فراقش خون ز دیده می گشود
می براند اشتر به آن سمت از سرور
می ربود و می شدش هوش بر کران
روبخانه کوردی و در ره شدی
می شد از برگشتن آن شوریده سر
باز بر رفتن همی شد مستعد
ره همی ببریید و اینش بود حال
آمد و جست از شتر افغان کنان
دور سازد از من آن جانان من
ز آنکه او را رو سوی خانه بود
یار من در پیش و از او در قفا
سوی کوی لیلی آمد همچو باد
کی به وصل لیلی آمد همنشین
آمده دوری ز دربار علا
جان کجا در کوی جانان ره برد
بر سر آخور بمانی ای خلف
بنگر و بگذر از این دنیای دون
باشد اندر دام تن خوار و اسیر
که به دام این تعلقها فتد
بهر صید معرفت این «دامگاه»
کی نشیمن کردی و جستی مراد
از خدا نبود غذائی به روی
که بود شاهد بر این مطلب تو را
از خدا آن مالک غیب و شهود
جمله ایشان را رئوس و رجل وید
روز و شب قوت از شراب و از طعام
در جهاد معنوی کامل شهود
در درون این بنی آدم عجب
پس بگوگر آگهی از آن که چیست

گر بخواهی بیش از این از او بیان
چونکه روحانی شدی روحانیان
این علایق تا بود پا بست جان
آن شبی که قدرش از حق نام شد
هرکجا تابان شود آن روح پاک
گر شناسی قدر خود بی خویشتن
مبدأ تو از حق است و انتها
پروریدت سالهای بس دراز
در جمادی مسکنت بد سالها
پس علقه بعد از آن مضغه بدی
پس ز انسانی برآوردی سری
تاج کرمناتو را بر سر نهاد
هر زمان آنچه فراخور بد تو را
گاه رزق صوری و گه معنوی
بازگشتت زین سفر سوی حق است
قابلیت را رزق و قوتی در خور است
آن یکی جسمانی است و آن یکی
غیر رزق معده باشد رزقها
هرکسی را رزق معده می‌رسد
او بود آنکس که روزی شما
لیک رزق جان و دل کی می‌رسد
جز هر آنکو آید از حق مستحق
کیست آنکو که ورا روزی دهیم
چیسست آن رزق حسن ای ذوسداد
که غذا گردیده روح و قلب را
هرکسی را قدر استعداد خویش
همچنین کاین آیه ز آن رزق حسن
که خدا داده است در رزق شما
گر بگویی رزق ظاهر باشد آن
ز آنکه باشد اغلبی مستدرجین
دشمنان دین حق اغلب بود
گر بود این توسعه تفضیل حق
پس چه گویی کانبیا و اولیا
زین تفضل پس مرایشانرا نصیب
این بود آن معنوی رزقی که حق

رو مجرد شوکز او یابی نشان
می‌توان دیدن عیان از چشم جان
کی نشان یابی از آن روح روان
قدرش از روح و ملک انعام شد
گردد آن قدر و شود ز آن تابناک
لیلة القدری تو خود ای مؤتمن
نیز می‌باشد بحق چون مبتدا
تا شدی ز آن تربیت با برگ و ساز
در نباتی مدتی دادت نما
همچنین تا کوی حیوانی شدی
تکیه گه گشتت سریر سروری
پس به کرسی خلافت جای داد
روزیست دادی خداوند علا
گاهی آن هر دو بهم ای مولوی
چون تو را مبدأ از آن شه مشتق است
روح و قلبت را غذائی دیگر است
آمده روحانی و نبود شکی
که بود آماده روح و قلب را
همچنانکه گفته آن رب احد
می‌رساند از زمین و از سما
هرکسی را از خداوند احد
همچنانکه گفته آن رب الفلق
رزق نیک خالی از هر خوف و بیم
غیر علم و معرفت نبود مراد
هرکسی را قدر ظرف و اشتها
آید آن رزق حسن بی کم و بیش
می‌نماید آگهت ای مؤتمن
از کرم تفضیل بعضی بعض را
این سخن نبود ملایم بی گمان
توسعه در رزقشان فاش و مبین
بسط ویدشان در جهان بی حصر و عد
که شوندش بعضی از حق مستحق
جمله در فقرند و فاقه مبتلا
می‌نباشد از خداوند حسیب
می‌رساند بر عباد مستحق

این بود آن معنوی علم اله
 این بود رزقی که هرکس خورد از آن
 این بود رزقی گه بر هرکس رسید
 لیک لازم باشد او را از طلب
 برخلاف رزق ظاهر که رسد
 رزق ظاهر هست مقسوم ای فلان
 شاهی آرم به تأیید مقال
 که بگفتا این کتاب الله بود
 جای دیگر باز بنموده نبی
 هم غریب را از آن جویا شوید
 پس طلب لازم بود در روزگار
 اطلبوا العلم ولوبالصلین بیین
 این شنیدستی از آن نور احد
 بطن او را نیز بطن دیگر است
 ظاهریین غیر لفظ ظاهری
 کی غریب را از آن جویا شدند
 جز سوادی بر بیاض ای نور عین
 وه چه خوش گفته بزرگی نکته دان
 آمده بهر عمل وین مردمان
 آن هم امروز آمده اسباب جاه
 آری آری آمد از خلاق جان
 کی رسد بیگانگان را ز آن نصیب
 آن دلی کآمد غشاوه توأمان
 چونکه معزولان ز سمعد از کجا
 ان فی ذالک لذکری می کند
 پادشه با هرکسی گوید سخن
 می نگوید با کسی جز خاصگان
 غیر اهل باطن اسرار جو
 اینکه قرآن را نبی جان جهان
 ارض حق اینجا دل آمد بیگمان
 مائده باشد غذای روح و دل
 اولش علم است و ثانی معرفت
 زین بیان فرموده نی بر مؤمنان
 اینکه فرموده نبی آن فخر ناس
 بر طلب باشد اشاره ای فلان

که تفضل کرده بر اصحاب راه
 حکمتش گردید جاری بر زبان
 شد یقینش حاصل از شک وارهید
 کس نیابد بی طلب آن رزق رب
 بی طلب از دست قسام احد
 می رسد هرکس از حق بی گمان
 از نبی نور حدیقه ذوالجلال
 مائده در ارض حق از این سند
 که بخوانید ای محبان این نبی
 پرده اسرارش از رو واکنید
 کایید آن رزق حسن اندر کنار
 کاین بیان را گشته تیانی مبین
 که به قرآن ظهری و بطنی بود
 همچنین تا هفت بطنش درخور است
 کی ز قرآن می بدانند ای سری
 نور آن را مقتبس کی آمدند
 ننگرند اندر میان دفتین
 که مر این قرآن ز خلاق جهان
 گشته اندش با دراست همعنان
 که رسدشان نام از ماهی بمه
 این خطاب لم یزل با دوستان
 کی شوند آگه ز اسرار حیب
 کی شود ز آیات آن اسرار دان
 بشنوند اسرار آیات خدا
 آگهت ز آن قلب و سمع معتمد
 لیکن از اسرار خود ای مؤتمن
 که بوند اسرار شه را محرمان
 کی بود برقع گشا ز اسرار هو
 مائده در ارض حق کرده بیان
 شاهد آن لایسعی را بدان
 کی بود آن قوت جسم آب و گل
 پس لقاء الله اگر جوئی سمت
 جز لقاء الله راحت بی گمان
 که کنید از او غریب التماس
 کز بطون آن شوی اسرار دان

گر نه در راه طلب پویی کجا
نزد اهلش هست مخزون علم حق
گر ز اهل آن همی جویی نشان

می شوی ز اسرار آن برقع گشا
بی طلب کی گردی آنرا مستحق
روی جان کن بر در صاحب دلان

صاحب دل

این بیان بدهد ز صاحب دل نشان
کیست صاحب دل هر آنکو از خدا
اولا بگذشته آن والا مقام
تا در این لاهوت علیین مناص
پس از آن لاهوت قرب حق تعال
آمده تا عالم ناسوت باز
از دو سو پیوسته باشد روی او
از یکی رو کسب فیاضی کند
قابل آن فیض لاهوتی است گاه
در عبودیت گهی سرتا قدم
در ربوبیت گهی صاحب لخوا
هر دورا دارد بسر حد کمال
گه بود از غمزه ای معشوق جان
گه بود مستغرق دریای جمع
گه علوش ز آن یکی باشد قرین
از علوش من رآنی ترجمان
تاج کرمنا ز حق دارد بسر
چون بدر بارش شناسا آمدی
با کمال عجز و زاری و ادب
تا برویت باب علمی واکنند
شمعی افروزد به بزم دل تورا
راه عرفان حقت سازد عیان
دل کند پاکت زهر آلالشی
لیک باید کردنت از خود گذر
گر نه رخس هستیت را پی کنی
تا نمیری از خودی خویش تن
رو از این هستی خود یکسر بمیر
همچنانکه این حدیث روح بخش
که به ملکوت سماء اعتلا
جز هر آنکو زاده شد ای نور عین

آنکه آمد شمع جمع کن فکان
آمده منزل به منزل سوی ما
خوش خوش از ناسوت سجینی مقام
یافته عجز قبول و اختصاص
دل گرفته زاد ره با وجد و حال
پس شده محفل طراز بزم راز
یک بخلق و یک به آن سلطان هو
وز دگر رو جام فیاضی دهد
گه به ناسوتی فاعل از الهه
عجز و مسکینی است با او هم قدم
آمده است و تحت حکمش ماسوا
گه از این و گه از آن با وجد و حال
بسم و بسمل که او را بیدلان
گاهی افروزد به جمع فرق شمع
گه دنوش زین یک آمد همنشین
از دنوش ماعرفنا کست شان
وز خلافت خرقه اش باشد به بر
واقف باب السلام او شدی
حلقه زن شو بر در او از طلب
که از آن صد باب دیگر وا شود
تا شود ز آن معرفت حاصل تورا
سوی جانانت نماید روی جان
سازدت خالص زهر غل و غشی
تا شوی منظور آن کامل نظر
کام جان حاصل ز وصلش کی کنی
کی شوی شایسته آن انجمن
کز دم پاکش شوی گردون مسیر
از دم روح اللهت بخشیده بخش
کس نگردد داخل از فرط علا
اندر این دنیای فانی مرتین

چیست دانی این دو تولیدی که هست
 یک از آن دو زادن از مادر بود
 آن دگر زادن ز خود دان ای عمو
 باز بشنو این حدیث بابها
 کآنکه را بر پاشود روز قیام
 غیر موت اختیاری کی سزد
 تا نمیرد کس به موت اختیار
 ز آنکه بگذشتن ز رأی خود بود
 کو معبر شد به موت اختیار
 شیخ راهش باده پیمای الست
 رسم و راه معرفت آموزدش
 بر مقامات و منازل آگهی
 نور عرفان در دلش تابان کند
 بخششش دو بال بهر سیرو طیر
 وین مراتب هست امروز ای فلان

لازم سالک در این بالا و پست
 کاین جهان را بیند و خود ای سند
 کآن جهان را بیند و حق راهم او
 تا شود روشن بیان ماجرا
 که نمرده کافر آمد لاکلام
 حمل کردن این کلام با ر شد
 کی شود در معرفت کامل عیار
 معنی کی کز بیعت حق می رسد
 پس هر آنکو شد به بیعت دست یار
 بدهدش از معرفت جامی به دست
 نور حق اندر جنان افزودش
 بخشش و با او نماید همهرهی
 روی جانش جانب جانان کند
 تا کند اندر فضای طیر سیر
 از طریقت مصطلح اندر میان

طریقت و شریعت

از طریقت این بیانی دیگر است
 این طریقت دان صراط مستقیم
 این طریقت آمده اقرب سبیل
 این طریقت آمده احسن طریق
 این که احسن خواندمش بشنو که من
 از کلام اللّٰه بنگر مأخذش
 با رسول اللّٰه شهنشاه دنا
 که بشارت بر بسوی بندگان
 استماع قول و پس تابع شوند
 حق هدایت کرده ایشان را براه
 هم اولوالالباب باشند آن فریق
 که گرفتند از ره سیر و سلوک
 احسن اینجا لب و مغز او بدان
 کی شنیدستی که آن رب غیور
 در همه جا از اولوالالباب ذکر
 هم هدایت را در این آیه خدا
 ورنه هر کو گوش دارد بشنود
 بل هر آنکو گوش سرش گشت باز

که به کوی اولیا او رهبر است
 که بود ایمن ز هر خوفی و بیم
 که رساند سوی حقت بی عتل
 که رسیده از شه فرد شفیق
 مأخذش گویم ز قول ذوالمنن
 تا نماید فیض این معنیت رش
 این خطاب آمد ز حق عز و علا
 بندگانی که کنند از گوش جان
 احسن قول و عمل بر آن کنند
 شاهراهی که ندارد اشتباه
 وین بود مخصوص ارباب طریق
 احسن آن قول و رستند از شکوک
 شاهد ارخواهی اولوالالباب خوان
 گفته باشد در کتاب اولوالقشور
 کرده آن پروردگار ذکر و فکر
 کرده خاص این گروه باصفا
 لیک اولوالالباب وصفش کی سزد
 شد دلش بینای ارباب نیاز

بشنود قول و بمعنی پی برد
از اولوالالبابش ارخوانی رواست
احسنیت و صف ذات حق بود
یعنی آنکو تابع احسن بود
آنکه گردد متصف خلق خدای
شاهدی دیگر به تأیید مقال
که در السواح هدایت انما
از هر آنچه بود و عظمی شافیه
پس بگیر از قوت و حول منش
وین نباشد غیر مغز و لب آن
همچنان که کردمان رب شفیق
که اگر گردند مردم مستقیم
سقی فرمائیشان ماء غدق
احسنیت را بود این بس دلیل
هم به سلاکش اولوالالباب نام
شد شریعت آن و قشرش گشته مغز
گر نمی بودی شریعت از کجا
ز آنکه می باشد شریعت گفتگو
گر نمی بد گفتگو در ره دلیل
از شریعت دیده اسلام آبرو
آمد اسلام از شریعت رونما
ان یکی ظاهر یکش باطن بود
همچنانکه داده رب ذوالقدر
که نموده جاری از راه کرم
این دو یک اسلام و یک ایمان بود
نعمت قلب است ایمان شریف
ز آنکه باشد قول قشر و لب آن
گر نظر داری دقیق و تیزبین
انیسا و اولیا را درجهان
مجلسی بود از نبوت گفتگو
در نبوت گفتگوی ظاهری
در ولایت جستجوی باطنی
در شریعت بد به ظاهر رهنما
با گروهی امر اسلام او بگفت
آن یکی عام این یکی خاص آمده

بگذرد از قشر و لب را بنگرد
وز اولوالابصارش اردانی بجاست
نکتۀ وحدت از آن مشتق بود
رو ز کثرت سوی وحدت آورد
آینه گردد به گیتی حق نمای
بشنو از قول خدا جل جلال
بر کلیم خویش بنوشتم ما
هم در آن تفصیل هرشی وافیه
و امر کن قومت به اخذ احسنش
که طریقت باشد آنرا ترجمان
جای دیگر امر بر اخذ طریق
بر طریقت از دل و جان سلیم
ای خوش آنکو آمد آنرا مستحق
که شده امر از خداوند جلیل
آمده از آن شه فرد سلام
لیک قشری مغز و آنش مغز نغز
شد طریقت در جهان برقع گشا
وین طریقت شد زحقش جستجو
کی به کوی جستجو جستی سبیل
وز طریقت گشته ایمان کامجو
گشته ایمان از طریقت در گشا
قسمتش بر قلب و قالب می شود
اندر این آیه از این قسمت خبر
بر شما هم ظاهر و باطن نعم
که به قلب و قالبیت قسمت شود
نعمت قالب مراسم حنیف
آن عمل کآمد به قلب اندر نهان
سازمت رمزی ز تحقیقش مبین
بد دو مجلس گفتگو فاش و نهان
مجلسی بود از ولایت جستجو
امر بر اسلام و نهی از کفری
ذکر ایمان و مقامات سنی
در طریقت بد ز باطن در گشا
با فریقی دُر ایمان او بسفت
یک از آن ظاهر یکی باطن شده

آنچه با سلمان بگفتی در نهفت
آنچه با بوبکر می گفت و عمر
بدمساوی ز آن شه مالک رقاب
زین بیان گفت از مقام بوذری
گر بداند آنچه با سلمان بود
با وجود آن مقام بوذری
زین نشان گفتا رسول مؤتمن
آن یکی شد ظاهر این یک باطنش

کی به بوذر نکته ای از آن بگفت
و آنچه بوذر را از آن دادی خبر
حاشا لکله او کجا وین انتساب
که دهد نسبت به کفر و کافری
در دلش پنهان و یا قتلش کند
که نبدکس را به صدقش همسری
که شریعت قول و آن شد فعل من
آن یکی قول آمد این یک احسنش

مغز اسلام

چون از آن اسلام قشری با خبر
وین بود اسلام نزد عزوجل
لیکن اسلامی که تسلیم آمده
کای گروه مؤمنان داخل شوید
گر کسی از خود پرستی بگذرد
که مر این سلمی که ازدیان دین
غیر آن اسلام باشد لامحال
ز آنکه ایمان بعد از اسلام آمده
اول از ایمان نبودش گفتگو
چونکه شد تبلیغ اسلام حنیف
واندر اینجا سلم تسلیم انتما
که مراد از سلم اسلام آمده است
سلم نبود غیر تسلیم ای امام
همچنانکه کرده تفسیرش امام
و آن نگردد حاصل الا در طریق
تا نسازد کس در این منزل مقام
در طریقت تا نگردي رهسپر
چون شدی تسلیم شیخ راه دین
شمع راهت سازد ایمان به غیب
نفخه ای از روح الایمان در دلت
چون شدی از روح الایمان فیض یاب
بر دراند پرده های ما و من
در طریقت گر نه کس داخل شود
ز آنکه بیعت راست ایمان هم نشین
این طریقت راه حق دان بی گزاف

گشتی از دقت به لبش کن نظر
ز آن شود مسلم قبول لم یزل
که زحقتش حکم تعمیم آمده
جملگی در سلم و از خود وارheid
از یقین تصدیق این معنی کند
گشته واجب بر فریق مؤمنین
که نبی کردش بیان در بدو حال
آن در آغاز این در انجام آمده
گفت قولوا لا الهه تسلموا
پس نمودی دعوت ایمان شریف
بعد ایمان آمد از قول خدا
بعد ایمان ذکر او بی فایده است
یا هر آنکو شد خلیفه ز آن همام
کاین ولایت هست و بیعت ز آن همام
که شود تسلیم پیران شفیع
کی شود آگه ز تسلیم امام
کی از این تسلیم می جوئی خبر
واکنند بر رویت ابواب یقین
تا مبراگردی از هر نقص و عیب
خوش دمد تا گردد ایمان کاملت
شاهد ایمان بر اندازد نقاب
عارف آیی بر امام خویشتن
کی بروحش روح ایمانی رسد
و آن شود اندر طریقت مستین
که در آن نبود رسوم اختلاف

این طریقت آمده اکمال دین
این طریقت گشته جاری زاهل بیت
از طریقت دین حق کامل شود
هرکس او در معرفت بینا شود
چونکه باشد این طریق عادل
گشته جاری لاجرم چندین شعب
هریک از آنها به نامی مشتهر
هریکی ز آنها به شیخی محترم
چون نشاید هرکسی بی واسطه
لاجرم هر شیخی آمد واسطه
زین جهت گفت آن بزرگ راه بین
کامل مکمل کامل پاکدل
آمد از زدنی بیانا تر زبان
پرده پرده بر بصیرت می فزود
چونکه شد صبح حقیقت را طلوع
بر سرش بگذاشت تاج اقتدار
در مقام شیخی او را جای داد
چونکه بگرفت از حقیقت جرعه بخش
از دم آن شاه گردون اقتدار
بود مستسقی و پس ساقی شد او
جمله پیران رفاعی مفیض
رتبه آن شیخ فیاض وحید
از کمالاتش بود کافی همین
محرم اسرار خود خواند از کرم
موجزن چون کشتی آن بحر نوال
بهر استفراغ اسرار نهان
گر بتفصیلش همی خواهی بیان
کرده خوش تحقیق این مطلب تمام
هرکسش بیند حقیقت بین شود
این بود یک شعبه از آن راه حق
همچنین آن قبله عشاق حق
گوهر بحر ازل مرآت ذات
کاشف اسرار شاه لوکشف
سید سجاد امام مؤتمن
ابن ادهم را گشودی چشم دل

ز آنکه بیعت شد از آن فاش و مبین
اندر این مصباح از ایشانست زیت
از طریقت معرفت حاصل شود
از دم جانپور مولا شود
مشمول بر نه مقام عالیه
هریک از آن از امامی منتخب
گشته اندر عرف ارباب نظر
شد سپرده از دم ارباب دم
نزد ایشان باشد او را رابطه
از امامی خاص بهر رابطه
کآنکه را شیخی نه او را نیست دین
چون حقیقت جوشد از شاه مدل
هر دمش مولا امیرمؤمنان
تا کز او چشم حقیقت بین گشود
گشت تابان بر دلش از آن لموع
سرتوتی الملک از آن کرد آشکار
سلسله دار آمد و صاحب رشاد
میگساران را پس آمد جرعه بخش
تاج بخش آمد دگر آن تاجدار
نشأه بخش جام اشراقی شد او
آمدند از جام فیضش مستفیض
آنچه آرم شرح از آن باشد مزید
که ورا مولا امام راستین
بد قبول در گه آن محتشم
دُر عرفان خواست سفتن از مقال
می بخواندش پیش و می گفتش عیان
بحر الاسرار است از آن رطب اللسان
آن مظفر شاه گردون احتشام
بل حقیقت مرورا آئین شود
که شدی آن مرد حقش مستحق
سرور و سرد دفتر مشتاق حق
فیض بخش عالیات و سافلات
جرعه پیمای شراب من عرف
پیشوای مؤمنین ممتحن
کردش اندر ملک شاهی مستقل

تنزع الملك و توتی من تشا
مجملی بشنو ز تفصیلش کنون

هر دو را ز آن منجلی فرمودشا
تا که گردد سوی حقت رهنمون

ابراهیم ادهم

از براهیم ابن ادهم این بیان
ذکر حال او به عالم شهره است
پادشاه باطن و ظاهر بدی
ملک بلخ او را بدی زیر نگین
عدل و دادش بود مشهور زمان
چون جم و افراسیابش بس غلام
در نبردش رستم و اسفندیار
چون نهال جود اودادی ثمر
چون نهنگ توسنش در بحر خون
هر که بودی سرکش از گرزگران
چون عقاب تیر او پیران شدی
هر زمان گشتش بعرضه کارزار
چون شدی صمصام او آتشفشان
از بهارش روی میدان لاله زار
بود مقبول مشایخ سر بسر
می بخواند او را مفاتیح العلوم
گوهر ذاتش بد از کان صفا
چون بیستی چشم سر از این جهان
چون زناسوتی بیستی چشم جان
در جوانی و غرور سلطنت
بود حجت او بر اهل روزگار
تا نگویند اینکه دنیا قید ما
مجملا بودش جلال و هم جمال
بل همه اخلاق نیکش یار بود
کردی استفسار از آن مردی که چون
گفت دارم چار مرکب تیزرو
چونکه نعمت آیدم از کردگار
چون بلائی رو نماید با یقین
طاعتی چون رخ نماید آن زمان
معصیت چون جلوه گر آید مرا
هر زمان کآید یکی از این چهار

آورند اندر نییه غافلان
هر کسی را از کمالش بهره است
بر جنود نفس خود قاهر بدی
حکم او «مید» عری از جور و کین
ظل لطفش بر رعایا سایبان
نظم گیتی ز انتظامش با نظام
کی توانستی شدن بی زینهار
بخش سیم و زر نمودی با سپر
شد شناور فلک خصم آمد نگون
رام آرامش نمودی در زمان
آشیانش سینه دشمن بدی
نونهال نیزه از سربار دار
گشت از او ظاهر بهار و هم خزان
وز خزانش سرفتادن برگ و وار
بود منظور همه اهل نظر
آن جنید رسنه از قید رسوم
لاجرم پذیرفتی انوار لقبا
چشم سرش باز آمد در زمان
عالم ملکوت گردیدش عیان
مرتقی شد بر قصور معرفت
تا ز کار او بگیرند اعتبار
آمد و افکنده مان دور از خدا
هر یکی زان دو بسر حدکمال
علم تهذیبش به گیتی کار بود
بگذرانی روزگار ای ذوفنون
هر یکیشان صرصر آثار و بدو
مرکب شکر آن زمان گردم سوار
مرکب صبر آرم اندر زیرین
مرکب اخلاص آرم زیر ران
مرکب توبه در آرم زیر پا
بهر استتقبال او گردم سوار

روزی آن شه بر سر چاهی رسید چون نظر کردی پر از زر بود او چون بر آوردی ز چاهش آن زمان باز کردش خالی و در چه نمود گفت الهی ای که امرت گشته فرض خود تو می دانی به اینها سرفرو پس به چاهی کرد و آمد پر ز آب باز مسطور آمده کآن شهریار آن بزرگش گفت کای سلطان جان گفت اگر این کوه را گوید برو پس بجنشش آمد آن که در زمان می نبد قصد من از رفتن تو را گشت ساکن در زمان ازگفت او

دلو در چه کرد و بالایش کشید ریخت آن دلو و بچه کردش فرو از جواهر پر بدیدش ای فلان چون برآمد پر ز مروارید بود می کنی بر من خزاین را تو عرض می نیارم آب خواهم بر وضو شاهد آبش بر آمد از نقاب با بزرگی بد به حد کوهسار از کمال مرد حق چپود نشان در زمان در رفتن آید چون کرو گفت سلطاننش که ای کوه گران فی المثل شد بر زبان جاری مرا همچنانکه بود بر جا ز امر هو

سلطانی ابراهیم ادهم

نکته ای بشنو ز سلطانی او داشت روزی بر لب دجله قرار از غلامانش یکی آنجا رسید عرض کردش کای یگانه پادشاه این چه حالت بد که گردیدت عیان تاج و اکیل مرصع تخت زر حاصل این کار چبود مر تو را سوزن خود را به جله آن زمان شد هزاران ماهی از دجله عیان گفت سلطان سوزن خود خواهی پیش سلطان بر نهاد و شد در آب کمترین چیزی که حاصل شد مرا

تا که رمز سلطنت یابی نکو پاره بر خر قه زدی آن شهریار چونکه سلطان را بدان احوال دید ای بفرمانت ز ماهی تا بمه ماه که گذشتی از سر ملک جهان بد چه عیش کاین چنین آری بسر آنچه عاید شد بتو برگو مرا پس فکند و کرد اشارت در زمان هریکی را سوزنی بد در دهان ماهی خوردی پس آوردش همی با غلامش آن زمان کرد این خطاب این بود که دیدی از فضل خدا

آگاهی ابراهیم ادهم

نسبت آگاهی آن شه چنین که شبی در قصر شاهی خفته بود آنچنانکه جست از جا و بگفت که نباشد غیر بل هست آشنا گفت او را هان شتر اینجا کجاست اشترت را بل همی بد بال و پر

داده اند ارباب تحقیق و یقین صوت پایی ناگه از بامش شنود کیست بر قصر شهی پاسخ شنفت کوشتر گم کرده و جوید هلا هان نمی بینی که قصر پادشاست که نشیمن کرده قصر ما مگر

کی شتر جویدکسی در بارگاه
این عجب باشد بر ارباب هوش
تو به جامه اطلس و تاج و کمر
این بود از کار من اعجب بسی
هیبتی از این سخن در وی رسید
خوابش از سر رفت بیدار جهان
بر دلش باب تفکرگشت باز
روی جان بر درگه شاهی نمود
کای خداوند علی ذوالمنن
هاتفی بود این ز تو یا جبرئیل
تا به نام من شتر جویی نمود
لیک کار من نشد از او تمام
حالی در کار خود درمانده ام
می ندانم چون کنم ای کارساز
چون توانم سوی تو جستن سیل
چون بسوی خود مرا خواندی کنون
می ندانم از کجا جویم ترا
رهبری از تو نباشد گر مرا
بودی آن شب تا به صبح او را فغان
چونکه شب شد روز اعیان و سران
آمدندی حاضر دربار شاه
گرچه بر تخت شهی آندم نشست
ناگهان مردی در آمد کز جلال
آمد آمد تا بنزد تخت او
گفت خواهم اندر این کهنه رباط
پس بگفت او را که این خانه من است
کی رباط این چنین دیدی به دهر
پیش از این بد از که این خانه بگو
گفت از بابش بگفتا چون شدند
پس بگفتش این نمی باشد رباط
آن یکش آمد یکی دیگر رود
این بگفت و شد ز چشمش ناپدید
داد سوگندش به ذات حق تعال
اسم و رسمت را بیان فرما به من
پاسخش بگفتا منم خضر رخت

اشتر صحرا نورد و قصر شاه
پس بگفت او را که ای غافل خموش
هان خدا جویی کنی بر تخت زر
کی خدا جوید به تخت زر کسی
که ز صدمه آن دلش در بر طپید
چونکه شد بیدار از آن خواب گران
آمدش کوتاه آسمال دراز
باب مطلب از مناجاتش گشود
از تو بودی این سخن کآمد به من
که به کوی تو مرا آمد دلیل
باب قرب حضرتم بر روگشود
رفت خورشید رخس اندر غمام
قایم لطفست اگرچه خوانده ام
پای ما لنگ است و منزل بس دراز
دست ما کوتاه و خرما بر نخیل
از ترحم بازگردم رهنمون
وز کدامین ره همی پیویم ترا
از کجا جویم ره و رسم هدا
سوی حق با عجز و زاری تو امان
جمله سرهنگان همه سرکردگان
پس نشست او بر سریر بارگاه
لیک بودش فکر دوشین پای بست
کش نه بتوانست از او پرسید حال
گفت سلطانش چه می خواهی بگو
منزلی گیرم در آن چینم بساط
هان نمی بینی که کاشانه من است
گفت آن مردش که ای سلطان عصر
گفت از بابم بگفتا پیش از او
گفت غرق بحر رحمت آمدند
که بهر روزش یکی چیند بساط
غیر از این باشد رباط ای باخرد
با تحیر از پی او بس دوید
که دمی برقع برافکن از جمال
که زدی آتش بجانم زین سخن
که نمودم از ره حق آگهت

تا تو اندر قید این دنیاستی
ملک و مال تو همی گردد فنا
چار روزی باشدت این ملک بلخ
وقت رفتن زمین سرای پر غرور
روسر خودگیر و سامانی طلب
چون ز خضر این پندها را گوش کرد
پس بگفتش از کرم ای سرورم
تا کنم دلجوئی اهل حرم
و این بگفتش امر از این اعجل بود
آنکه را از مرگ خود نبود خبر
پس شد او پنهان ز چشم او دگر
آتشی افتادش آن دم در روان
گرچه دنیايش نمی بُد قید جان
درگذشت از جمله رو در راه شد
باعث آگاهیش نوعی دگر
لیک باشد ظاهر آنکه بعد از آن
که مر آن سلطان تمکین و وقار
از پی صیدی پس آن تازان شدی
ناگه آوازی ز بام کبرییا
پیش از آن کز مرگ آگاهت کنیم
چونکه آن صوتش به گوش جان رسید
ناگه آهویی عیان شد نزد او
گفتش ای سلطان تو را حق فرید
آهوان حضرت بیچون و چند
غیر تیراندازی ایشان ترا
برچه کارت بین خداوند آفرید
چون ترا صید افکنی آمد شعار
پیش از آنکه قد تو گردد کمان
این بگفت و گشتش از دیده نهان
چون رسید این جذبه اش از حق دگر
داد بر بادش همه جاه و جلال
نه به لشکرکار ماندش نه وزیر
سطوت حقش چو تابان شد به دل
رفتش از سر شور ملک و سلطنت
باب حسرت بر رخش گردید باز

بی خبر از حضرت مولاستی
رو بجو چیزی کز آن یابی بقا
آخرت این غره می آید به سلخ
دست خالی بایدت رفتن بگور
جان و تن در باز و جانانی طلب
ملک و جاه و سروری فرموش کرد
باش یک دم تاسوی خانه روم
پس به خدمت آیمت ای محتشم
کس کجا از مرگ خود ایمن شود
آمد و رفتش کجا آید بسر
ماندی از حسرت دو دست او بسر
که شدی دل سرد از ملک جهان
جان نمود آزاد از آن بنندگان
چون گذشت آگه ز راه شاه شد
هم بود مسطور ارباب خبر
آمدش این جذبه از حق ای فلان
رفته بد روزی پی صید شکار
چونکه دور از لشکر خود آمدی
خورد برگوشش که آگه شو هلا
بر دهانت مهر خاموشی زنیم
انقلابی شد در احوالش پدید
در سخن آمد ز قدرتهای هو
بهر صید ما به عالم آفرید
که به صحرای توکل می چرند
نیست کاری اندر این دوران هلا
بهر صیدت یا دگر کار ای فرید
صید خود کن کآن تو را آید به کار
بر هدف تیر مرادی بر نشان
باز از قریوس زمین بشنفتی آن
بی خبر آمدز فکر پا و سر
برد از یادش همه مال و منال
نی به قصر دلکش و زرین سریر
هستیش گردید چون طی السجل
عاجز آمد از قصور معرفت
کای دریغا کردمی عمر دراز

صرف چیزی که مرا نامد به کار
آنقدر اشککش روان آمد بر او
پس بتابید از ره آن لحظه عنان
که کلاه‌هی از نمودش بسر
تاج و اکیل مرصع را پس آن
داد و بستند جامه‌های آن شبان
خیل ملکوتش بنظاره شدند
که عجایب سلطنت گشتش نصیب
که بریدی دل از این دنیای دون
سلطنت اینست کورا شد پدید
گر مرصع تاج شاهی را فکند
تاج فقری که بد آن فخر رسول
پس شد آن سلطان معنی و صور
روز و شب اندر بیابان طلب
تا به نیشابور افتادش گذار
در عبادت چندی آنجا برد سر
هر شب آدینه از بالای غار
صبح آدینه همی بردش به شهر
قیمتش رانان خرید و نصف آن
نیمه آن بهر خود برداشتی
می شدی در غار و تا هفته دگر
مردمانش چون ز حال آگه شدند
پس برون آمد از آن غار و گریخت
بعد چندی کو ز غار آمد برون
گفت سبحان الله این غار ارشدی
این چنین عطری که از مرد خدا
مجملاً می‌بود دائم در طلب
در طلب بد راه پیمای آن همام
و چه دربار آنکه دست ماسوا
و چه دربار آستان عز و ناز
چون ز تقبیلش شرف حاصل نمود
چون ز تقبیلش شرف اندوختی
چون مشرف شد به آن دربار جود
پس بدادش منصب شیخی امام
از خلافت تاج کرمنش داد

بس همی نالید و می‌گریید زار
که سلاح و جامه‌اش ترشد از او
چونکه چندی رفت دیدی یک شبان
خرقه‌ای هم از نمودش به بر
با قبای پادشاهی آن زمان
چونکه پوشید از قصور آسمان
همزباننش تهنیت گو آمدند
حبذا زین مرد دانای ادیب
شد نصیبتش خوان نعم الماهدون
ملک فانی داد و باقی را خرید
آمد او از تاج فقر افسر بلند
بر سرش بنهاد و شد ز اهل قبول
در لباس فقر آن دم جلوه‌گر
راه پیمای بد پیاده با تعب
بود غاری در حدود کوهسار
وز ریاضت می‌شدی کامل نظر
پشته هیزم بیست آن شهریار
تا فقیران را رسد ز آن فیض بهر
صدقه دادی بر فقیران آن زمان
چون نماز جمعه را بگذاشتی
بر همان منوال می‌بردی بسر
طالب دیدار آن شه آمدند
رشته آمد شد مردم گسیخت
بوسه‌عیدش رفعت روزی در درون
پرز مشک اذفر او را کی بدی
می رسد اندر مشام جان ما
می‌نیاسود از طلب در روز و شب
تا مشرف شد به دربار امام
کوتاه است از درک آن عرش علا
در گه سجاد امام اهل راز
باب قرب حضرتش بر رخ گشود
ما سوی اللهش سراسر سوختی
دست او بگرفت و ارشادش نمود
ساختش مأذون به ارشاد انام
مکمن اندر تخت او ادنش داد

از دم او مرشدان نقشه بند
از دمش این سلسله جاری بود
آنکه او از نقش غیریت برست
همچنین آن جعفر صادق که هست
چشم دل بگشود ز آن مرد وحید
مجملی از شرح حالش گوش کن

بایزید

این بود احوال سلطان بایزید
نام او طیفور و کنیت بایزید
اولیا را اعظم و اکبر بدی
قطب عالم مرجع اوتاد بود
همچنانکه گفت شیخ بوسعید
که عوالم کز خدا هجده هزار
می بینم پرز سلطان بایزید
یعنی آن در ذات حق محو آمده
گاه طفلی که جنین بد در شکم
که نمود آن لقمه اندک شبهه ناک
تا که ز استفراغ آمد دفع آن
این قدر مست می دلدار بود
که بهر روزش به خدمت میرسید
لیک هر روزش همی پرسید نام
من بهر روزت به خدمت هستمی
گفت او را آمده تا نام دوست
نام او کرده فراموش نامها
اینکه سلطان شد ملقب آن جناب
که کسی گفتا به آن شیخ همام
که ملقب گشته ای سلطان به دهر
گفت در بسطام خالی ز ازدحام
ماهتابی دیدم آنشب تافته
جملگی بغنوده خلق این جهان
اندر آن نیمه شب آمد جلوه گر
حضرت عزت مرا شد منجلی
منجلی گشتم به دل نور حضور
برقع از رخسار زیبایش گشود

جمله صاحب دم شدند و ارجمند
فیض او بر جملگی ساری بود
آمدش این سلسله جای نشست
زیر دست او همه بالا و پست
پیر بسطام آنکه آمد بایزید
ساغری از جام فیضش نوش کن

که ز تحریر است وصف او مزید
مولدش بسطام و آن شیخ وحید
بر مشایخ جملگی سرور بدی
از قیود ماسوا آزاد بود
آنکه بوالخیرش بخواندند ای فرید
آمده تعداد آن اندر شمار
در میان لیکن نباشد آن فرید
گرچه محوش جملگی صحو آمده
مادرش هرچه بخورد از بیش و کم
می طپیدی چون سمک بر روی خاک
بعد دفعش یافت آرام آن زمان
که مریدی داشت آن سلطان جود
جام فیض از باده او می کشید
گفت روزی آن مریدش کای همام
جستن نام از چه رو بایستمی
در ضمیرم غیر او باشد چو پوست
ز آن سبب مستفسرم نام ترا
وجه شهرت بشنو از وجه صواب
که چه شد کآمد نصیبت این مقام
خاص و عام از نام تو جویند بهر
خود به قبرستان شبی کردم مقام
سر بسر نورش جهان دریافته
بر سریر استراحت آن زمان
نور حق مطلقم اندر نظر
آشکار آمد مرآن نور علی
دیدم اندر سر جان الله نور
عالمی را محو رخسارش نمود

سر بسر این عالم هجده هزار
چونکه آن مستور فاشم آمدی
عرض کردم کای خدای بی نیاز
این چنین درگاه با عز و علا
کس نباشد یا کسی ناید بدان
هاتفی در گوش دل کرد این ندا
نی از آن باشد که کس ناید بدو
می نباشد لایق درگاه ما
کی توان ناخوانده اش آمد کسی
پس مرا شوری از آن آمد پدید
که بگفتم با خود این هجده هزار
از شفاعت می بخواهم پس خطور
کاین شفاعت بس مقام عالیست
آنکه بد ختم رسولان گزین
من کجا و آن شفاعت از کجا
گر ز نام دم ز آن مقام بوالعجب
هاتفی بازم بگفت ای بایزید
حرمت پیغمبر ما داشتی
نام تو کردیم در عالم بلند
هر که بیند مرتو را گوید چنین
لیکن آنچه شد بیانش ز آن ولی
این نه آن رویت که جسمانی بود
او منزه باشد از درک بصر
آنکه لایدر که الابصارش بود
لیک بتوان دیدنش از چشم جان
ما را یست شیاً الا قدرایت
گر از این معنی نگردیدی خبیر
که چنین گوید مر آن مرد خدا
کردم استفسار که آگه کن مرا
که خدا را مؤمنان روز جزا
پس بگفتا قبل محشر هم ورا
گفت هنگامی که شد قالوا بلا
ساعتی گردید ساکت آن زمان
که بینند اندر این دار جهان
نیستی آیا که می بینی ورا

دیدم اندر جنب نورش ذره وار
در نطق از بحر جان گویا شدی
ای به مشتاقان درت گردیده باز
آمده خالی ز مشتاقان چرا
تا شود ز انجاح مطلب کامران
گر بینی خالی این درگاه ما
بلکه هر ناشسته رویی ز شتخو
در گه عزت ز فطرط اعتلا
آن نباشد جای هر خار و خسی
آنچنانکه کار من جایی رسید
عالم حق را از آن جبار بار
در دلم بنمود از نور حضور
کاختصاصش بر نبی والی است
آنکه از حق شد شفیع المذنبین
آن بود مخصوص آن شاه دنا
دور باشد از ره و رسم ادب
چون ترا پاس ادب شد بر مزید
رایت تعظیم او افراشتی
تا بفردای قیام ای ارجمند
این بود سلطان فرقه عارفین
که مرا شد جلوۀ رب منجلی
که در آن قید هیولائی بود
کی کند ادراک او عقل بشر
درک او از چشم حسی کی شود
همچنانکه گفته آن جان جهان
این بود آن دیدنش بی کیت ولایت
اصرح از این را شنو از بوبصیر
کز ابی عبداللّه آن میر هدا
ای که هستی آگه از سر خدا
می بینند آن شهم گفتا بلا
مؤمنان دیده اند گفتیم کی کجا
در جواب آن السنت پادشا
پس بسفت این در تحقیق از بیان
قبل روز حشر حق را مؤمنان
اندر این دقت تأمل کن هلا

گفت راوی گفتم این جانم فدات
پس بفرمودم نه آن جان جهان
میکند انکار این آن بوالفضول
پس به عقل ناقصش گوید چنین
وین بدان کآن روئیتی کز دل بود
چشم حسی که بود از لحم و پیه
غیر چشم دل که بیند روی او
فتعالی الله عما یصفون

ذکر سازم این حدیث بابها
ز آنکه گر مذکورسازی این بیان
که بود جاهل به معنی ما تقول
که بود تشبیه کفر البته این
نیست چون رویت به چشم ای معتمد
کی ز دیدار حق او گردد نبیه
کی شود و چشم دیگر سوی او
آن مشبهون و دیگر ملحدون

داستان بایزید

این بیانی دیگر از سلطان بود
بایزید آن مست صهبای قدم
آنچه استادش به او تلقین نمود
از الف بی تی چو بگذشت آن جناب
چون بقرآن خواندنش آغاز شد
روزی اندر سوره لقمان رسید
بعد از آن لوالدیکش شد عیان
خواست دستوری ز استاد و روان
نزد مادر با دو چشم اشکبار
چستت که چشم توگریان مباد
گوهر اشکت به رو غلطان چراست
هان مگر استاد تأدیت نمود
گفت نی نی آیتی زام الکتاب
گشته وارد از کلام ذوالجلال
که مرا شکر آر و هم از والدین
کدخدائی دو خانه چون کنم
من یکی را نایم از عهده برون
یا بفرما حق خود بر من حلال
صرف سازم جمله نعماء خدا
یا مرا درخواه از رب غفور
باشم و در خدمتت گردن نهم
مادرش گریان شد و او را ببر
شادباش و خاطر خود جمع دار
حق خود را هم بتو کردم حلال
چون مرخص گشت از مادر روان

که از آن نور هدایتان شود
در دبستان چونکه بنهادی قدم
حرزجان گردیدش از روی شهود
تافت بر دل نورش از ام الکتاب
با کلام حق دلش انباز شد
چون ان اشکرلی در آن صفحه بدید
این کلامش آتشی در زد بجان
سوی خانه شد بصد شور و فغان
رفت وگفتا مادرش کای بیقرار
سینه بی کینهات سوزان مباد
از سرشکت لاله گون دامان چراست
که بروی گل گلاب آری فرود
خواندم وگشتم از آن در اضطراب
این چنین اندر مثال بی مثال
شکر میکن چونکه دیدم فرض عین
زین جهت خود دیده را جیحون کنم
با دو خدمت چون کنم ای ذوفنون
تا شوم مشغول ذکر ذوالجلال
در هر آنچه واجب است از قول شا
تا ببخشد بر توام و اندر حضور
بر یکی زین دو بجان منت نهم
برگرفت وگفتش ای نور بصر
که تو را کردم نیاز کردگار
هان تو میدانی و کار ذوالجلال
شد ز بسطام و طلب را توأمان

در بیابان طلب سی سال گام
یک صد و سیزده تن از مردان راه
باب بینائی زهریکشان گشود
تا رسید این آیه را آن مست هو
از مودت در ذوی القریبی بیان
نص انی تارک را هم شنید
خوش برون از کوی حیرانی شد او
پس مشرف شد به درباری که بود
و چه درگه درگهی کز عظم و شان
و چه درگه درگه جود و کرم
دست بیعت داد بر شاه کبیر
سالها در خدمت آن جان جان
گفت روزی آن شه فرخ لقا
عرض کردش طاق می باشد کجا
چارده سال است کاینجائی و طاق
عرض کردش کای شه سِرّ و علن
نامدم در خدمت ای پادشا
غیر طاق ابرویت طاقی دگر
تا دلم در پای این طاق اوفتاد
تا مه رویت مرا شد جلوه گر
گر ندیدم طاق معذورم بدار
چون به عرض شه رسانید این مقال
پس بفرمودش که ای عالی مقام
چون فنا فی الشیخ دیدش آن جناب
در بقا بس باب ارشادش گشود
شد خلیفه ز آن شه مالک رقاب
سلسله شطاری عالی مقام
پس مرخص گشت و رو در راه شد
لیک در آن راه پر شیب و فراز
بعدگامی چند دو رکعت نماز
می نمود آن مست صهبای اله
در ده و دو سال گشتش قطع راه
می بگفتا هر زمان با خویشتن
نیست این دهلیز شاهان مجاز
هم بطوف مرقد سلطان دین

میزدی اندر ریاضت صبح و شام
کرد خدمت در ره قرب اللّٰه
حل مشکلها زدمشان می نمود
که کند توضیح لا اسئلکم
چونکه دید این آیه را از چشم جان
نور ثقلینش به دل آمد پدید
طالب آن نور ربانی شد او
فیض بخش جمله ارکان وجود
کمترین پایه از آن بد لامکان
درگه صادق امام محتشم
گشت مقبول شه گردون سریر
بود و غافل می نبودی یک زمان
کآن کتاب از طاق می آور مرا
شاه فرمودش که ای کامل صفا
می ندیدی خود چه باشد این سیاق
خود تو میدانی پی نظاره من
جز حضورت می نبودم رو نما
کی شدی بر چشم جانم جلوه گر
کی نظر او را بر آن طاق اوفتاد
کی مه و خورشیدم آید در نظر
که فکندم طاق ابرویت زکار
زین مقالش شاه را خوش گشت حال
نظم کارت این زمان دید انتظام
از فنا فی اللّٰه کردش کامیاب
تاج کرمنای بخشیدش ز جود
سلسله دار آمد و کامل نصاب
منتظم گردید از او والسّلام
عازم تقییل بیت اللّٰه شد
بعد چندین گام میشد در نماز
می نمودی با همه عجز و نیاز
بی سر و پا با سر و پا قطع راه
تا که شد داخل به دربار اله
از ره عجز و نیاز آن مؤتمن
که توان شدگامزن از کبر و ناز
احمد مرسل شفیع المذنین

گفت باید بستن احرامی دگر
که طفیل این زیارت ناید او
پس مکرر می بگفتا این کلام
می بمردم کافر از روی یقین
با وجود آنکه ز آن شیخ مکین
تا بحدی که جنید با صفا
که بود آن شیخ ذوالقدر جلیل
آنکه آمد اولینش آن قدم
بعد از آن معروف کرخی انتساب
صاحب خرقه شد و تاج و کمر
گرز شرح حال او خواهی بیان

که بود مخصوص آن فخر بشر
بل برآسه باشد ای مرد نکو
گر نمی گشتم شرفیاب امام
چون نبودم در ره حق شاه بین
بد بدایت انتهای سالکین
گفت در توصیف آن مرد خدا
در میان اولیا چون جبرئیل
آخرش باشد چنین ای محتشم
جامع مجموعۀ ام الکتاب
بر مشایخ جملگی گردید سر
گوش جان بگشای بشنو شرح آن

جناب معروف کرخی

این بیان از شیخ معروف آمده
والدش فیروز می بودی سمی
شیخ او شاه سریر ارتضاست
مدفن پاکش به بغداد آمده
پایۀ جاهش ز بس آمد بلند
در دعایش استجابت یار بود
مرقد پرنور آن کامل صفا
آن به تریاق مجرد شهره بود
هر دعائی کز لب او سر زدی
همچنانکه هست مسطور این خبر
بد بهمراهی جمععی درگذار
کز مناهای محفلی آراسته
چون گذشتند و لب دجله شدند
عرض کردش که دعا کن کاین فریق
تاره عصیان حق را نسپرند
گفت الهی همچنانکه این جهان
آن جهانشان نیز ده عیش خوشی
در تعجب آمدند اصحاب از این
این دعا سرش نشد مفهوم ما
ناگهان شوری در آن جمع اوفتاد
کام جانشان تلخ آمد از شراب
راح ریحانی به خاک آمیختند

آنکه هر سریش مکشوف آمده
بود ابو محفوظ کنیه ز او همی
این چنین شیخی به عالم گوکه راست
کآندر آن آن نور حق مخزون شده
عاجز است از وصف او هر هوشمند
دائمش رو بر در غفار بود
بسکه آمد در جهان حاجت روا
باب حاجت هرکسی ز آن می گشود
استجابت حلقه اش بر در زدی
که یکی روز آن شه کامل نظر
ناگهان دیدند فوجی باده خوار
وز ملاهی مجلسی پیراسته
پس یکی ز اصحاب شیخ ارجمند
حق کندشان اندر این دجله غریق
پس نمود آن شیخ دست خود بلند
عیش خوش دارند پیدا و نهان
تا بودشان در دو عالم سرخوشی
عرض کردندش که ای شیخ گزین
گفت یابید ار همی خواهد خدا
که شد از آن شور مستیشان زیاد
ساغر و مینا شکستند و رباب
لعل رمانی ز دیده ریختند

آن می تلخی که بد شیرینشان
با زبان اضطرار و انکسار
آمدند از جان بر آن نور پاک
پس بگفتندش که ای با مکرمت
جزره عصیان نرفتم ار رهی
که توئی محرم بدربار وصال
چون خطا را قافیه آمد عطا
گر تو از ما بگذری ای شیخ دین
چونکه عفو از مست باشد ناگزیر
توبه کردیم از همه احوال زشت

تلخشان آمد چو سم جانستان
بی سرو پا با دو چشم اشکبار
در فتادند از سر مستی بخاک
ای که ذات عاری است از منقصت
لیک باشد این قدرمان آگهی
هم توئی بواب باب ذوالجلال
عفو فرما از کرم زلات ما
بگذرد از ما اله العالمین
از کرم تقصیر ما را در پذیر
بازگشتیم از همه اعمال زشت

اخلاق جناب معروف

نکته‌ای از اخلاق آن کان کرم
کاین چنین گوید که معروف جهان
روز عیدی دیدمش میکرد جمع
کردم استفسار از آن در یتیم
دیدمش گریان و نالان بد همی
گفت می باشم یتیم و بینوا
روز عید است و سراسر کودک کان
جیششان از جوز و خرما پر بود
گر تنم از جامه‌های نوعریست
چون نبودم هیچ در دست ای سری
لاجرم این حصه‌های تمر را
جوز و خرما بهر آن طفل آورم
دل از این سودا پراکنده مدار
پس بخانه خویش آن طفل حزین
سربه زانو چون مراقب آمدم
هاتفی آواز دادم کای سری
همچنان کز کار طفل بینوا
همچنین زاهوال روز رستخیز

بشنو از شیخ سری آن محترم
قطب دور عارفان و عاشقان
حصه‌های تمر را آن شمع جمع
در چه کاری گفت که طفلی یتیم
گفتم او را از چه می باشی غمی
نی پدر مادر نه غمخواری مرا
جامه نوشان بهر شادی کنان
من ندارم کس که از آنم دهد
لیک بی خرما و جوزم نیست زیست
تا روم بازار و گردهم مشتری
جمع سازم تا فروشم حالیا
پس بگفتم شیخ راکای سرورم
خدمت او را به من موکول دار
بردم و با شادیش کردم قرین
خواب خوش بردیده غالب آمدم
مژدهات بادا که یابی سروری
کرده‌ای فارغ دل معروف ما
فارغست کردیم ای شیخ عزیز

کودکی معروف

این بیان بشنو ز خردی سال او
چونکه می بد والدین آن مفیض
در دبستان چونکه بردند آن همام

تا که حال شیخیش یابی نکو
کیششان ترسائی وز آن مستفیض
کرد تلقینش معلم این کلام

که بگو ثالث ثلاثه گفت او بل هو اللّه واحد القهار را آنکه بر بیگانه بخشیده ز جود آنکه او داده به این طفل ضعیف کی روا باشد به آن رب ملیک مریم از انفاس او شد با نمک گر نکردی روح قدسش همدمی گرنه تأییدش به عیسا بد قرین این عنایت هر که از حقش رسد مجملا هر چند استادش بگفت تا بحدی که شد او اندر غضب آنکه در طفلی بود توحید خوان پس ز نزد آن معلم شد برون هر طرف رخس طلب میتاختی سالها اندر بیابان طلب بس مشایخ را ز جان خدمت نمود تابحدی که به دوران شد علم کوس شیخی کوفت بر بام جهان وز تمام آن سلاسل آن جناب پس مشرف شد به درباری که بود وه چه دربار آنکه می سودی جبین وه چه درگه درگه عزو علا آنکه آمد ضامن ایجاد ما مدت ده سال شد یا بیشتر می فزودش کسب علم و هم ادب چون به دربار ملایک پاسبان بازش اندر مسند شیخی رساند از دم آن شاه گردون احتشام منتظم آمد از او بس سلسله آنچه دم بگرفته بد ز ارباب دم اذن و رخصت پس رسیدش ز آنجناب نهرهای معرفت را یک به یک پس از آن دریای مواج عمیق بلکه هر نهری یکی شط عریض وه چه شط شطی که باشند اولیا

حاش لّه کی من و این گفتگو می بخوانم از ره صدق و صفا خلعتی از آشنائی و دود دانش و ادراک پیران شریف مریم و عیسا همی آرم شریک عیسی از تأیید او شد بر فلک از چه رو کردی به عالم مریمی از کجا گردیدی آن گردون نشین در جهان بیشک مسیحائی کند از بیان خود در توحید او بسفت زد طپانچه بر رخ آن نور رب حالت شیخیش چبود ای فلان دیده گریان با دلی دریای خون بوز مقصودش نشان بشناختی می ندید آسودگی در روز و شب باب قرب حق ز هر یک می گشود جمله ارباب دم را داد دم پایه جاهش گذشت از آسمان صاحب ارشاد آمد و کامل نصاب ما سوی اللهش بدر روی سجود هر زمان بر درگهش روح الامین درگه شاه سریر ارتضا آنکه می باشد طفیلش دو سرا که بد آن دربان آن فخر بشر دمبدم ز آن شاه فرخنده حسب آشنا گردید آن شیخ جهان دست او بگرفت و برکسی نشاند صاحب ارشاد آمد و با احترام شد نفوس کامله ز آن عادلّه کرد تسلیم امام محتشم شد ز تعلیم نفس کامل نصاب ره به دریا کرد و شد کامل محک نهرها ببرید آن شاه شفیق که از آن گشتند شهری مستفیض همچو بط دروی شناور ای کیا

سلسله معروف شیخ معتبر
آن جداول هر یکی اندر جهان
آن یکی مجذوب مطلق آمده
آن یکی شد مست هشیار آفرین
آن یکی رند قلندر دستگاه
آن یکی هشیار و دیوانه یکی
آن یکی رند خرابات آمده
هر یکی نوعی به عالم جلوه گر
آن یکی را لذت للشاربین
آن یکی را شد مصفا از عسل
آن یک از کم یتغیر طعمه
لیک جامع این مراتب سر بسر
کو بود چون بحر و آنها همچو شط
ظاهر و باطن از او گشته مبین
هم شریعت هم طریقت باشدش
از مسمایش اگر جوئی نشان
همچنانکه گفته قطب اولیا
حسب حال خویشتن از بهر ما
این سخن بگذار اکنون برکنار
کآن سفر کرده کند عود وطن
روز و شب بودند با آه و انین
دامن از اشک روانشان لاله زار
هر نفس که یاد دلداد آمدند
می بگفتند آن عزیز بینوا
کاش می آمد بهر مذهب که هست
تا که روزی شد عزیزت ز آن جناب
از ره حق و بخواندشان بدین
چون رسید آن شیخ نزد والدین
بر چه دینی گفت دین مصطفا
پس به ایشان از نصیحت درگشود
که ز یک نفخه دم روح القدس
آن ظهور عیسوی ما راست یاد
پیش از آن می بد مسیحائی کجا
آن مسیحائی که مولود آمده
ذات حق آن لم یلد لم یولد است

آمده ام السلاسل مشتهر
نشأه ای باشد ورا خاص همان
بعض دیگر سالک مطلق شده
جامع جذب و سلوک و تیزبین
آن یکی صوفی خلد آرامگاه
آن یکی شیخانه رندانه یکی
و آن دگر شیخ مناجات آمده
همچنانکه حق از آن داده خیر
کام جان گردیده از روی یقین
قوت جان و رسته از هر غش و غل
آمده اسرارین و کسامجو
نعمت الله است ای صاحب نظر
او بود همچون نهنگ آنها چو بط
آمده با فرض و سنت همنشین
معرفت یار حقیقت باشدش
اسمش آمد از مسما ترجمان
نعمت الله صاحب تاج و لوا
نعمت از الله کی گردد جدا
والدینش را برآر از انتظار
جان رفته باز آید در بدن
در فراقش با غم و محنت قرین
از دو دیده خون دلشان درکنار
چون سمندر آتش اندر جان زدند
در کجا آرد بسر و احسرتا
که در شادی بروی ما بیست
که نماید والدین را فیض یاب
تا شوند اندر ره حق شاه بین
پس بگفتندش که ای نور دو عین
آنکه بُد خیل رسل را پیشوا
که بود آنکس سزاوار سجود
داد عیسا را به دوران استقص
که مر او را مریم دوران بزاز
که نمود ایجاد این ارض سما
کی بود لایق که مسجود آمده
کآئینه آن ذات سرمد احمد است

او بود آن مظهر ذات و صفات
گر نباشد ظاهر او اندر میان
که بود ز آن آئینه او جلوه گر
چيست آن مرآت گویم با شما
آنچه زو آید به جان فرض آورید
آمدم تا حقتان سازم ادا
پس مسلمان از دل و جان آمدند
همچنین بسیار کس را او نمود
ای بسا خودبین که از انفاس او
همچنانکه هست مسطور کتاب
خواست کردن از ره دریا سفر
روزی آمد بر در سلطان دین
تا که فرماید به حق او دعا
اتفاقی در عبادت بود شاه
صورت مشغولی شه را به او
کلمه چندی رقم کرد اندر آن
در تلاطم آید امواجش روان
که همان دم لاجرم ساکن شود
پس گرفت آن رقععه را و شد روان
رقعه را بیرون نمود از جیب خویش
کاندر آن باشد دعائی لاجرم
چون گشودش دید مرقوم اندر آن
که قسم بدهم به معروفی تو را
که بگير آرام ای دریا ز جوش
چونکه خواند آن را رسیدش انقباض
در زمان آن بحر پر جوش و خروش
و آن به بحر خجلت آمد غوطه ور
وین بود از آن زمان تا این اوان
که به طوفان چون شود دریا قرین
خاصه با تقیید درباری شاه
بعد چندی این حکایت چون به او
که سری کو سالها ساید جبین
نی عجب باشد که دریا را دهد
این نه کار شاه می باشد که شاه
بلکه از خدام شه این کارهاست

که ز درک ذات او عقل است مات
آئینه باشد هم او را در جهان
ظاهر و باطن هم او اندر نظر
شاه دین سلطان تخت ارتضا
تا شوید اندر دو عالم رو سفید
این بود ابلاغ حجت بر شما
برکناز از کیش ترسائی شدند
رهنمائی سوی دربار و دود
شد خدا بین آمد از حق کامجو
که یک از تجار کامل انتساب
لیک می بودش بسی از آن حذر
آنکه تخت ارتضا را بد مکین
که نگرده غرق دریای بلا
شیخ معروف آن مشایخ را پناه
گفت و رقععه برگرفت آن نیک خو
پس بفرمودش که دریا هر زمان
آنچه در این شد رقم بر وی بخوان
با سلامت کشتیت ساحل رسد
چون به دریا گشت طوفانش عیان
لیک می بودش چنین اندیشه پیش
که رسیده از امام محتشم
سوی دریا این خطاب از شیخ جان
که بود دربان شاه ارتضا
بس کن این طوفان و بگذر زین خروش
سوی دریایش فکند از اعتراض
رام آرام آمد و ساکن ز جوش
همچنین آن اهل کشتی سربسر
رسم و دأب اهل دریا ای فلان
زین قسم تسکین کنندش همنشین
که از آن خدمت رسید این جایگاه
گفته شد فرمود آن شیخ نکو
از یقین بر آستان شاه دین
در دمی آرام و تمکین زین سند
پایه اش برتر بود زین جایگاه
گرم از ایشان این همه بازارهاست

چونکه فانی جمله در ذات ویند نی از ایشان است بل ز آن شه بود آئینه از خود ندارد صورتی این حدیث قدسی صدق انما کای بنی آدم تعبدا کن مرا من بهر چه امر فرمایم که کن کی بود مثل خداوند علا قطره اندر بحر چون گردد فنا چون مرید آمد فنا در ذات پیر از توجه گبر ندادی آگهی پادشاه ظاهری گبر بر امیر آنچه او گوید همان حکم شهی است این توجه امر کلی دان که هست چون توجه با کسی همراه شد آن یکی تفصیل و این اجمال شد عبدیت را آخرین منزل فناست زین بیان فرمود آن شیخ سری گفت با من کای سری هرگه تو را ده قسم او را بحق این سرم مجملا اوصاف آن شیخ وحید این یکی ز اخلاق آن کان صفاست آن سلاسل کز دمش جاری شده چون تقیه سخت بد در آن زمان هیچکس بر راز او واقف نشد این شنیدستم که بعضی کودکان شیخ را از اهل سنت خوانده اند که خدا آن مالک رد و قبول بر زبان قوم خود تا جملگی همچنین آن شیخ فی قومه بود چونکه شیخ آمد خلیفه از امام باید او از هر زبان آگه بود قصه شمعون وانطاکیه بین گبرکسی آرد ره انصاف پیش دانند این را که زمانی کآن امام وز امامت حرف ندارد در میان

از مقام کبریا گمردم زنند داند این را آنکه مرد ره بود گردد از صورت نگارش صورتی میکند تبیان این مطلب ترا تا توگردی مثل من در اعتلا لاجرم بر پای گردد بی سخن لیس کمثله بخوان از اعتلا بی گمان او عین دریا دان هلا آنچه او گوید از اودان ای فقیر هست نازل منزله امر شهی حکم فرماید چنان کن ای دلیر چون ز امر ونهی شاهش آگهی است تحت فرمانش همه بالا و پست آنچه ز او آید همه از شاه شد در حقیقت هر دو یک منوال شد چون فنا شد در بقا او را بقاست شیخ معروف آفتاب خاوری حاجتی باشد به درگاه خدا تا بر آرد حاجتت را از کرم هست بیرون از حدگفت و شنید که بهر فرقه بحق او رهنماست در عدد همچون امامان آمده سیر خود می بود پنهانش به جان سیر معروفیش را عارف نشد که بجز ظاهر نباشدشان عیان چون ز فهم این سخن درمانده اند در کتابش گفته می باید رسول بهره ز او یابند بی ریب و شکی کالنبی فی امته از این سند تا که بدهد راه حق را انتظام تا که روی جمله سوی حق کند تا شود این معنیت کشف و یقین بگذرد از عقل دور اندیش خویش سر خود پنهان کند از خاص و عام چون تواند کرد معروفش بیان

چونکه رحلت کرد شیخ شیخ وشاب هرگروهی را گمان چون بد چنین پس یهودان آن گروه موسوی همچنان این اهل اسلام از ولا که بود از ما و ما ز آئین خویش پس بگفتا خادم آن شیخ دین کآنکه بردارد جنازه من ز جا هم از آن قوم به این نام و نشان هرچه ساعی آمدند آسانشان پس مسلمانان به اعزاز تمام چونکه آمد ذکر شیخ محترم آنکه از شه آمد اول سلسله حضرت معروف آن قطب زمان دید لایق اینکه ذکر اولیا خوش کشد در رشته نظم تمام تا هر آنکو میل آگاهی کند وین بدانند که امام دین به ما ز آنچه آمد از دم آن شاه فرد همچنان کآن شیخ پاکیزه نهاد همچنان شیخ دگر او را امین نزد او می بود تلقینش نمود بعد از او بد مؤتمن شیخ دگر همچنین دانید به این سلسله مبدأ او از امام و اختتام این شنیدستم که بعضی بیهشان سلسله معروف عارف را که آن واقفی دانند و حق واقف بود ز آنکه گشت این سلسله عالی بنا و آن بود سر حلقه این سلسله کآنکه کرد اقرار آن شاه مکین گوئیا نشنیده باشند آن خسان کآنکه کرد اقرار بر اول ز ما در زمان آن امام انس و جان که نموده هر یکی دعوت به خلق یک از آنها شیخ معروف آمده

آمدش وقت الی الله الایاب که بود او شیخ ایشان از یقین فرقه ترسائیان عیسوی هر یکی ز ایشان نمودند ادعا دفن سازیم آن شه فرخنده کیش که وصیت کرده شیخ اینچنین او سزاوار آمده دفن مرا پس یهود و زمرة عیسائیان می نیامد حمل آن بارگران دفن او کردند از حقش سلام پیشوا و قائلد ارباب دم آنکه آمد رهبر این قافله بر زبان خامه شیرین زبان اولیای سلسله شاه رضا تا که نظم سلسله یابد نظام بر تمام سلسله آگه شود یدبه ید آمد خلافت ای کیا اندر آن کس جرح و تعدیلی نکرد شد امین سر آن صاحب رشاد آمد و آنچه از رضا شاه مکین وز دم او باب ارشادش گشود بعد از او بد مؤتمن شیخ دگر تا به مهدی هادی این قافله می نماید سوی قائم والسلام که نباشد بازشان چشم جان نعمت الهی است مشهور جهان کاین سخن را کذب و فریه شد سند جاری از شاه سریر ارتضا که از او گردید نظمش عادلانه کی کند انکار اولادش یقین که بیان فرمود شاه انس و جان باشد اقرارش به آخر مان هلا بود هفتادش خلیفه در جهان جملگی پنهان میان کهنه دلوق که بر آنها جمله سر حلقه شده

گر چنین نسبت مرایشان را رواست که یکی آمد حسینی و آن دگر هر یک از ایشان امامی را جدا پس همی باشد که ایشان واقفی آنکس که آمد امین بارگاه گرچه باشد در گلستان شهری لیک باشد فرق این دو بیکران از امامت آن یکی تاجش بسر سلسله که آن در امامت جاری است هیچکس را می نباشد درجهان نسبت فرزنددی هر دو به شاه آن یکی شد معنوی ای مولوی زین بیان آمد امین سر شاه با وجود آنکه آن شیخ مکین چار امام از جان و دل خدمت نمود آنچه از هر یک امام مقتدا چون شرف اندوزی آن دیگری پس اجازه میرسیدش ز آن همام سلسله معروف توحید انما سلسله معروف و انکار امام واقفی بر حق کی اقراری نمود بل هر آنکو واقفی شد از یقین گرکنند اقرار آنهم از غرض بر امامی آنکه اقرار آورد یا هر آنکو خاص آن شه یافته که ز بعد او که می باشد امام آنکه میجوید امام و پیشوا واقف نفس خود است آن خیره مرد آنکه اقرار امام از جان نمود آنکه آمد بر صراط مستقیم آنکه از جان طالب هادی شود الـذین جاهـدوا فینا بخـوان شکرلله از دم پیران راه کان امامان هدا نور خدا جملگی را جملگی فرمان بریم

پس مراین سادات ظاهر را بجاست موسوی گردید و ز آن شد معتبر میرساند نسبت از راه علا نیز باشند از اینان واقفی شد خزینه دار سر پادشاه نونهالان با همه فروبھی آن یکی چاکر یکی سلطان بدان از خلافت آن یکش خرقه ببر آن به ولد آن شهشه ساری است آن خلافت کلیه جز آن مهان میرسد بی شبهه و بی اشتباه آن یکی هم صوری و هم معنوی شیخ معروف آن بزرگ اهل راه با کمال صدق و اخلاص و یقین باب قرب از درگه هر یک گشود دم رسیده بد به آن شیخ هدا میشدش حاصل سپردی آن سری تا شود تجدید آن عهد امام کی چنین نسبت به او باشد روا استعاده کن به حق زین عقل خام تا بیوید بعد از آن راه جحود می نباشد ز اول اقرارش بدین باشد و گردد به جان بنس المرض لازم است او را که از او بشنود رایست قریش بسر افراخته نی که او جوید امام از عقل خام غیر آن که بعد او شد مقتدا کی امامی را به حق اقرار کرد حاش لله که آورد بعدش جحود کی کند منزل به کوی خوف و بیم بی گمان حقش هدایت میکند تا هدایت یابی از سلطان جان هادی خلقان به دربار اله شمعهای بزم جمع کبریا آنچه ز ایشانمان رسد فرمان بریم

دست بیعت ما به ایشان داده‌ایم بلکه باشند اولیایشان نزد ما ما از ایشانیم و ایشان ز آن ما آنکه این تهمت به ما زد ای فقیر این بیان بگذار و بشنو ای سری کآنچه معروفش به دل می‌بدنهان

جز براه حب قدم نهاده‌ایم لازم الاذعان ز راه اعـتـلا بنده ما و آن مهان سلطان ما گو برو زین حسرت از غصه بمیر شرحی از احوال آن شیخ سری جمله بسپردی به آن شیخ جهان

جناب سری سقطی رحمة الله علیه

این بیان احوال آن شیخ سری است بوالحسین بدکنیت آن نور پاک هم بد او خال جنید پاکزاد شیخ معروف آمد از حق شیخ او هم به بغداد است قبر پاک او چون سقط بفروختن بودیش کار ز این جهت شد شهره سقطی در جهان بس مشایخ از عراق و اهل هوش در ریاضت در عبادت ز آن سری تا بحدی که جنید آن شیخ دین من ندیدم هیچکس را ای ولد که نود با هشت سال او رارسید جز به وقت ارتحالش زین جهان عمر او در بندگی گردید صرف با وجود این به هر روزی سه بار که مباد از شومی و قبیح گناه رتبه آن شیخ والا انتساب جامع اوصاف حسنا آمده مدت عمرش چو در شیب و شباب یک نفس از یاد حق غافل نبود آنچه از حق آمدش راضی بدی بوددائم در مقام شکر و صبر همچنانکه این بیان روشن کند این چنین فرمود آن شیخ کبار از یکی شکر بگفتندش چه بود آتشی در سوق بغداد اوفتاد جز دکان من که سالم ماند از آن

که ز حقش تاج و رتبه سروری است که شده نورش به عالم تابناک آنکه شد حاصل ز بغدادش نژاد کز جمالش بود ساطع نور هو که سلامش باد از حق عفو ابتدای حال آن شیخ کبار ای خوش آن کو مشتری آمد بر آن آمدند از جام فیضش جرعه نوش هیچکس با او نکردی همسری گفته در توصیف آن شیخ گزین در عبادت کز سری اکمل بود که سرش بالین راحت می‌ندید که نموده سربه بالین آن زمان می‌نبودی غیر حقش هیچ حرف اندر آینه نظر بردی بکار روی من گردد در این عالم سیاه باشد افزون ز آنکه آید در حساب مجمع اخلاق علیا آمده جز بسوی حق نمی‌بودش ایاب روی جاننش بود دائم در سجود فارغ از مستقبل و ماضی بدی گرچه از شکرش بسی میدید زجر معنی زجرش ز شکر ای باخرد که بود سی سالم استغفارکار گفت روزی از تقادیر ودود که دکانها جمله شد آتش نهاد پس شدم از شکر حق رطب اللسان

چون فرو رفتیم بخود گفتم چرا
بهر چیزی که فنا باشد و راه
حال پیویم راه استغفار را
که چرا با مسلمان نایم شریک
خود چرا خواهیم از ایشان برتری
باز مسطور آمده کآن مؤتمن
کژدمی انگشت پای او گزید
و آن نیوردی به دفعش پیش دست
از چه رو منعش نکردی گفت آن
شرم کردم تا کنم از خویش دفع
بر زبانم صبر و در دل غیر او

بهر دنیا کردمی شکر خدا
بر بقایش شکر باشد ناروا
که خجل گشتم از آن شکر خدا
ز آنچه آمد از خداوند ملیک
خویش بینی کی بود خاص سری
روزی اندر صبر میگفتی سخن
آنچنانکه سم او بر جان رسید
پس بگفتندش که ای مست الست
چونکه می بد ذکر صبرم بر زبان
دفع او کی گزیدم با صبر جمع
این دو رنگی هست با سلطان هو

دعای سری

این بیان را از دم گرمش شنو
از بزرگان بد یکی با وجد و حال
مدت سی سال شد کاستاده بود
پس یکی گفتا بدو کاین رتبه را
پاسخش داد از دعای آن سری
رفتیمی روزی به خلوتگاه او
بعد دق الباب کردم این ندا
گفت اگر بد آشنا مشغول بود
پس بگفتا کای اله ذوالعطا
ادعای آشنائی میرسد
زین سخن آتش فتادم در نهاد
آنچه حاصل شد مر از آن شیخ بود
آنچه عاید شد به من از او رسید
از لطایف آن جناب است این کلام
بر عیادت نزد آن شیخ آمدند
پس نشستن را چنان دادند طول
اهل دنیا از کجا و اهل حق
اهل دنیا جملگی در قیل و قال
اهل دنیا کارشان عجب و غرور
اهل دنیا طالب مال و منال
اهل دنیا رسمشان تذویر و مکر
مجملا مستدعی از شیخ آمدند

کاستجابت در دعایش بدگرو
که رسیدش پایه سر حد کمال
در جهاد نفس مکار عنود
از کجا حاصل نمودی ای کیا
حاصلم شد این مقام برتری
تا شوم از فیض خدمت کامجو
کیست بر درگفتم او را آشنا
کی بدش پروای این گفت و شنود
دار مشغولش بخود ز آنکه و را
بر در ما ز آشنائی دم زند
شور عشقی در دل و جانم فتاد
که دعایش لطف حق را در گشود
کاستجابت در دعایش شد پدید
که گروهی از گران جانان خام
چون همه حاضر در آن محضر شدند
که شد آن مرد حق از ایشان ملول
این دو را یکسان کجا باشد سبق
اهل مولی سر بسر در وجد و حال
اهل مولی یارشان ذکر حضور
اهل حق را رو به جنات وصال
اهل مولی دایشان شکر است و صبر
تا نمایدشان دعائی سودمند

در زمان برداشت او دست دعا که مرضی را عیادت چون کنیم این چنین فرمود شیخی موتمن که بود اشفق به خلقان خدا که هر آن فیضی که آمد خاص او تا بحدی که کسش کرد ارسال بعد استفسارگفتا که خبر که کندگر بنده بر بنده سلام آندو را صد جزورحمت لیک از آن آیدش قسمت نمود از آن عدد من ترش روئی کنم تا آن نمود ز آنکه می باشم به خلقان خدا آنچه آید فیض حق عز علا

گفت الهی آگهی بخشا به ما تا نه دردش را به دل افزون کنیم که ندیدم هیچکس را در ز من جز سوری آن شمع بزم اهتدا خواستی بر خلقش از خلق نکو در جوابش روتش کرد آن همام این چنین بشنیدم از فخر بشر میکند اعطا خداوند سلام که گشاده رو بود در آن زمان که جواب او ز خوش روئی دهد نیز باشد قسمت آن ای ولد مهربان تر از خود ایشان هلا خواهش مخصوص ایشان ازولا

بی میلی نسبت بدنیا

نکته ای بشنو ز بی میلی او خواهری میداشت آن شیخ عزیز خواست روزی اذن و رخصت ز آن جناب پس بگفت ای خواهر فرخنده پی قابلیت آنکه روبد کس در آن پس یکی روز دگر آمد ورا عرض کردش که باین خدمت مگر که اجازت داده ای بیگانیه را شیخ فرمودش که دل فارغ نما که ندارد آرزوئی غیر از این هر طرف رخش طلب تازدهمی هر زمان نوعی کند جلوه گری گه نماید زیور خود را عیان گه نهان سازد به برقع روی خویش گه نماید نیمه رخ گه تمام گاهی از آن روی و موی دلفریب مجملا هر چند طراری نمود خواست تا ما درآرد درکمند تا برد از روزگار ما نصیب لاجرم جاروب دستش داده اند

سوی دنیای دنی ای نیک خو که بسی بد باذکاو با تمیز تا بروید حجره آن مستطاب این دو روزه دهر دون را هست کی منزلی را از عزیز مهربان پیر زالی دید روبد حجره را می نبودم لایق ای نور بصر منع فرموده بدی از این مرا کاین بود آن صورت دنیا هلا که شود با ما دمی او همنشین تا به ما یکدم نماید همدمی گاه گردد بایع وگه مشتری تاکه بر باید ز دست دل عنان تا کشاند طالبان را سوی خویش آن یکش آمدکمند این یک چو دام عاشقان را میدرد پرده شکیب چون کمند حیلش کوتاه بود صید ما ناکرده افتادی به بند بی نصیبی ناید او را از حییب تاکه گردد او هم از ما بهره مند

ورنه حجره که فنا دارد ز پی هست مسطور از جنید پاک کیش دیدگریانش بگفتا کای پدر خدمت شیخ سری قدری ز مال رد آن فرمود وگریانم از این بهره چیزی که نمیگردد قبول پس بگفتش آن جنید نیک پی چون به خلوتگاه شیخ دین رسید گفت آن مالی که از بابم قبول گر قبولش سازی از راه کرم گفت حاشا که قبول آید مرا پس قسم دادش به ذات آنکه فضل که زمن این مال را فرما قبول که چسان آمد به ما آن فضل حق گفت فضلش داده درویشی ترا کرده بابم را توانگر عدل او زین کلامش بس خوش آمد شیخ را پیش از آنکه مال را سازم قبول

کی بود رویدن اندر خور به وی کامد او روزی به خانه باب خویش از چه گریانی بگفتش کای پسر حال بفرستادم آن فرخنده فال که نمودم صرف عمر بی قرین نزد نزدیکان دربار وصول که به من ده تا کنم تسلیم وی بعد استیزان و رخصت ز آن وحید نامت آوردم آن را ای حمول زین شرف سایه به گردون افسرم من کجا و مال دنیا از کجا کرده بر تو هم به بابم کرده عدل پس بگفت آن محرم قرب وصول هم به بابت چون بود آن عدل حق هم به خود مشغول بنمودت خدا تا شود از عدل آن شه کامجو گفتش آن دم کای جنید با صفا خود ترا خواندم به دربار وصول

جنید بغدادی رحمة الله علیه

از جنید پاک بشنو شرح حال کنیتش بوالقاسم است واصل وی مولدش بغداد و شیخ راه او بود مقبول کل اندر جهان ظاهر و باطن هم او بد شیخ راه در طریقت بود شیخ کاملی گاه طفلی که بد او را هفت سال برد او را جانب کعبه همی جمله پیران و مشایخ بالتمام مسأله شکر برفت اندر میان پس سری فرمودش ای بابا تو نیز گفت شکر حق بود اینش سمت چونکه سفت او این دُر شکر از بیان چارصد شیخ آمدندش مدح گو آنکه بد در طفلی اینش معرفت

تا شوی اگه از آن فرخنده حال از نهانند آمده ای نیک پی حال او آمد سری آن مست هو بس مشایخ را بسویش روی جان هر یکی جستی بسوی او پناه در شریعت اوستاد فاضلی شیخ او خالش سری نیکو خصال تا که یابد تربیت از همدمی جمع بودند اندر آن عالی مقام دُر معنی هر یکی سفتند از آن یک سخن گو نزد ارباب تمیز که نگرده نعمت صرف معصیت آمد این معنی از دل بر زبان گشت ذکر جملگی تمجید او حالت شیخیش چون باشد صفت

چون بلندآوازه آمد نام او پس سری سقطی که میبرد رهبرش از ادب لیکن ندیدی آن مؤتمن تا شبی در عالم رؤیا ورا پس بفرمود ای جنید نیکخوی چونکه شد بیدار از آن خواب سعید تا نماید خواب خود عرضه به او پیش از آنکه گوید آن صافی نهاد از من اشنوده بدی کی شد رسول گفت شیخا گرچه می باشد عیان لیک گشتت از کجا این منکشف گفت دوش آمد ز دربار علا که جنیدت را بگو از ماهمی تا روی بر منبر و خلق مرا چون شناسا شد به درگاه خدا در عبادت مثل و مانندش نبود در ریاضت اندر آن دور و زمان مدت سی سال می بد بی شکی ز آن ریاضت چشم آن مرمود شد بد طیب حاذقی ترسا صفت حاضرش کردند آن دم دوستان گفتش آن دم چشم اگر خواهی پیوش آب بر چشمت بسی دارد ضرر که وضو را چون کنم گفتا به او این شنیدستم که در شرع شما چشم اگر نبود ترا در روزگار در علاجت آنچه من دانستمی چونکه شد وقت نماز شیخ دین که فدای حضرت عزت بود از نماز آن شیخ چون فارغ شدی چونکه شد بیدار بیدار جهان باب حیرت بر رخش گردید باز هان عجب ناید ترا از کار ما کاندرا آن ساعت که از صدق و صفا عاصیان جملگی روی زمین

مؤمن و ملحد از او شد راز جو کرد اشارت روزی اندر منبرش که بگوید نزد شیخ خود سخن جلوه گر آمد جمال مصطفی رو به منبر خلق را وعظی بگوی رفت سوی شیخش آن پیر وحید چونکه باشیخش همی شد روبرو گفتش ای فرزند اگر پند رشاد رنجه تا این امر بنمائی قبول بر تو هر سری چه پیدا چه نهان ای امین سر شاه لوکشف این خطاب از حضرت عزت مرا که رسول خویش بفرستادمی وعظ گوئی ای جنید وقت ما می بودی غیر حقش ملتجا دائمش رو بُد به سلطان وجود کس نبند همتای آن شیخ جهان که وضوی صبح و شامش بد یکی چون در آخر طالب بهبود شد که به کحالی بدی با معرفت چونکه دیدی چشم آن چشم جهان چشم از آب این نکته را کن در گوش گفتش آندم شیخ ارباب بصر چشم می باید بکارای نیکخو حفظ نفس واجب است از قول شا کی بیننی صنعت پروردگار گفتم و کردم هر آن بایستمی پس طلب کرد آب وگفتا این چنین صد چو چشم این جنید بارمد خوابش اندر دیده غالب آمدی چشم خود را دید سالم آن زمان گفتش آن دم هاتنی کای پاکباز که به ذات خود قسم بادا مرا چشم مرمودت بما کردی فدا گر ز ما در خواستی ای با یقین

از کرم جمله بتو بخشیدمی
چون طیبش بر سر آمد دید حال
گفت شیخ این علاج خالق است
این دم پاک خداوندی بود
این همان دم بدکه در مریم دمید
این همان دم بدکه فرعیسوی
پس شد او تسلیم نزد شیخ دین

دیده از جرم همه پوشیدمی
شد دگرگون حال از آن فرخنده فال
نسبتش با غیر او نالایق است
که شفا آمد به چشمت ای سند
عیسی روح الله از آن شد پدید
شد از آن دم همدمش ای مولوی
شد مسلمان از ره صدق و یقین

بیان حال جنید

این بیانی دیگر از اوصاف اوست
روزی اندر سمت بغداد آن ولی
آنچنان مست آمد از صهبای دوست
بود ترسائی در آنجا آن زمان
چونکه آن نشأه ز شیخ او را عیان
که بخود گفت این رسول حق بود
یا بود آن مؤمنی کاورا نمود
که فراسست را بپرهیزی از او
در میان مستی و جوش و خروش
من رسول الله نیم باشد رسول
آنکه آمد باعث ایجاد ما
آنکه سازد هر دم از لحن ملیح
گر ز قول او همی خواهی نشان
قول او اینست کاین زنار را
آوری بیرون واسلام آوری
مرد ترسا پس برآورد از جگر
پاره بنمود آن زمان زنار را
عروة الوثقا چو گردیدش پدید
داد ترسائی و ایمان را خرید
بعد از او آن پیر مرضی اله
کز جنید آن مرد حق بد جانشین
آنچه او را دم رسیده بد نهفت
آنچه اسرار نهان بود از امام
گرچه می بد در نظرکز تفصله
نام هر یک با بیان حال او
لیک میشد آن کتاب دیگری

گوش دل بگشا که خوش شرحی نکوست
می نمود از جذب حق ذکر جلی
که نبذ جز دوست مغزش زیر پوست
که به جیش بود زناری نهان
آمد از جان شد چنان پابست آن
که ز قید ماسوا مطلق بود
این چنین توصیف سلطان شهود
کونظر دارد به نور ذات هو
شیخ فرمودش که ای ترسا خموش
آنکه شد محرم به دربار قبول
آنکه شد بر خلق عالم پیشوا
زنده در عالم هزاران چون مسیح
گوش بگشا تا کنم از او بیان
که نهان داری به زیر جامه ها
بگذری از راه کفر و کافری
نعره ای و شد از آن شوریده سر
قید جان بنمود زلف یار را
آن گرفت و تار زناش برید
شد مسلمان از ره شیخ وحید
بوعلی رودبباری شیخ راه
شد سپهدار فریق مؤمنین
جمله با آن شیخ فرخنده بگفت
جمله بسپردی به آن عالی مقام
برنویسم شرح حال سلسله
منکشف سازم بهر اسرار جو
بسط او میزد ره بسط ای سری

هم نمیبودم کتابی مشتمل
 لاجرم پیمود راه اختصاصار
 اکتفا بر نام نامیشان نمود
 مستمع شو بهر نظم سلسله
 کز رجال اللّه یابی آگهی
 شد خلیفه بعد شیخ بوعلی
 بعد از آن شیخ آمد از حق جانشین
 بعد از او بوالقاسم گرگانی است
 بعد از او آن شیخ نساج آمده
 احمد غزالی آن پیر به حق
 بعد از او بد شیخ ابوالفضل کبیر
 شیخ ابوالبرکات بعد از او بود
 بعد از آن شیخ است شیخ بوسعید
 بعد از او آن شیخ ابومدین بود
 بعد از او آمد شهید راه حق
 بعد آن شیخ شهادت اقتدار
 بعد از آن شه شیخ صالح بربريست
 بعد از او بد قدوة اهل یقین
 بعد از او آن قطب دور عارفان
 سید و سر حلقه اصحاب راه
 تکیه گه گشتش سریر سروری
 چونکه در هر دوره ای لازم بود
 که کند تجدید نظم سلسله
 که اگر نسیان و سهوی رو کند
 خار آن شبهه براندازد ز راه
 لاجرم آن شاه عالی مرحله
 گرچه ناید اشتباهی در اصول
 همچنان که آن شاه معصومعلی
 بعد چندی کز تصاریف زمان
 هرکسی بر اهل ره کرد اعتراض
 چون مجدد شد به نظم سلسله
 از اصول و از فروع راه شاه
 هم به کرسی نامه ای کز آن شود
 با همه آداب و ارکان طریق
 لیکن از ایذا و جور دشمنان

بر بیان حال باقی اهل دل
 تا نگیرد از کسالت دل غبار
 باب نظم سلسله از آن گشود
 از ره اجمال آن بی تفصیله
 تا شوی گنجینه سراللهی
 بوعلی کاتب آن مرد ولی
 آن ابو عرفان شه مغرب زمین
 که بد از حق جام توحیدش به دست
 که ز حق کنیه ابوبدرش شده
 بعد از او شد بر خلافت مستحق
 که بود او مصدر خیرکثیر
 آنکه نامش خیر و برکت آورد
 کاندلس دارد شرف از آن وحید
 که دلش از فیض حق روشن بود
 بوسعید آن محرم درگاه حق
 شد کمال الدین کوفی تاجدار
 که ز حق او را مقام سرور است
 یافعی عبداللّه آن شیخ گزین
 نعمت اللّه ولی جان جهان
 نور دین شاه خلافت دستگاه
 پایه اش بر شد ز ماه و مشتری
 که مجدد سلسله ظاهر شود
 تا که گردد انتظامش عادل
 اشتباهی در میان حاصل شود
 پاک سازد راه شه از اشتباه
 شد مجدد بهر نظم سلسله
 آنچه باشد در فروع است ای حمول
 آنکه ذکرش بعد از این گردد جلی
 شد طریقت در زوایای نهان
 اندر ایران شد قریب انقراض
 سلسله راداد نظمی کامله
 خار شبهه دور بنموده ز راه
 آگهی بر حال ارباب رشید
 خوش نمود آگاه آن پیر شفیق
 گشت کرسی نامه مفقود از میان

چون به تاراج حوادث رفت آن
 نُه نفر ز اولاد قطب اولیا
 که همه آنها مشایخ بوده‌اند
 ذکر ایشان شد به پرده اختفا
 هر چه کرسی نامه بُد در آن نبود
 ز آنکه از شاه رضا سلطان دین
 آمده هفده تن از پیران راه
 وز زمان نعمت الله تا به حال
 واسطه اندر ره حق آمدند
 مدتی این شبهه می‌بد در میان
 تا شرف اندوزی جان جهان
 حاصل شد رفع این خطر نمود
 بعد شرح حال و عرض مساله
 از وقوع ماجرای دشمنان
 پس بفرمودم که آمد این زمان
 بود کرسی نامه‌ای با او ز شا
 ثبت می‌بد اندر آن عالی رقم
 مجملا شد ثبت کرسی نامه حال
 این سخن بگذار و بشنو ای فتا

نسخه‌اش هم می‌نبد در آن زمان
 نعمت الله صاحب رتبه علا
 طالبان را روبه حق بنموده‌اند
 کس نبودش آگهی ز آن اولیا
 ذکر ایشان و بسی مشکل نمود
 تا زمان نعمت الله نور دین
 واسطه اندر ره قرب اله
 چارصد سال است و شش تن از رجال
 مستفیضان را مفیض جان شدند
 دور می‌زد در میان طالبان
 شاه مجذوب علی قطب زمان
 زنگ این شبهه ز لوح دل زدود
 کرد تیانی خوش آن با تفصیله
 هم ز کرسی نامه و فقدان آن
 سیدی اهل ره از هندوستان
 قطب اقطاب آن علی کامد رضا
 نام این سادات تسعه محتشم
 نامه‌ای نامی فرخنده فال
 مجملی از ذکر قطب اولیا

شاه نعمت الله ولی قدس سره

این بیان در ذکر قطب اولیاست
 اصل او از کهنان و نوردین
 یافعی عبدالله آمد شیخ او
 قطب وقت عارفان و عاشقان
 تاج بخش اولیای کاملین
 در شریعت پیشوای اهل شرع
 بود در دستش مدام معرفت
 از بیان حالش ار جوئی نشان
 دُر توحید خدا سفتی مدام
 از فنا فی الشیخ چون شد بانوا
 از بقا بالله تاج مکرمت
 آن قلندر که شنیدی شأن او
 مظهر اوصاف جامع ای پناه
 وصف ذاتش کی بگنجد در بیان

نعمت الله آنکه دین را زوضیاست
 نام نامیش آمد از دیان دین
 که از آن حضرت شد آن شه کامجو
 اولیا را قبله جان و جنان
 رهنمای جمله ارباب یقین
 در طریقت رهنمای اهل جمع
 باده پیمای بد ز جام معرفت
 بد حقیقت ترجمان این بیان
 پر بدش ساغر مدام از آن مدام
 در فنا فی الله شد صاحب لوا
 بر سرش بد از کمال مرتبت
 باشد آن شانی از آن مرآت هو
 آن شهنشه بد یقین بی اشتباه
 ناطقه از ذکر آن کل اللسان

اولیا را آنچه می‌بد یک به یک می‌بد آن شاه سریر احتشام هرکه بر درگاه جودش آمدی باب فیض او به عالم باز بود هرکسی بگرفته از او جام فیض کس چه گوید وصف آن سلطان دین نعمت اللّٰه است دائم با خدا آنکه با حق است و زونبود جدا

جامع جمله بد او بی ریب و شک در جهان مقبول هرجا خاص و عام ریزه خوار خوان احسانش بدی بیکسان راعون او دمساز بود کامجو آمدز جامش کام فیض که بیانش سفت این دُرّ یقین نعمت از اللّٰه کی گردد جدا کی شود توصیف ذاتش از علا

امتحان شاهرخ

لیکن از راه تیمن مجملی بسکه می‌بد مشربش عالی بنا میرسید و مستحقان را روان هم تناول می‌نمود آن شه از آن نوبتی کردش بدینگونه خطاب خود شنیدم لقمه‌های شبهه ناک مجلس ارباب ثروت میروید در جواب از مثنوی آن شاه جان «گر شود خون جمله عالم مال مال چون خیالاتش بجان بد قید و دام اهل دنیا را چو نبود چشم باز همچو خود کردی تصور شاه را نیست نسبتشان بخلق این جهان هرچه می‌آید از ایشان در ظهور قول و فعل جمله از حق آمده زین سپس چندی ز روی امتحان در خفا گفتا قدم نه در برون در کمال ظلم و طغیان بی بها پس ز شهر آمد برون جویان همی ناگهان پیرزنی در راه دید بره‌ای فربه ورا در پشت بود پس بضرب تازیانه ظلم و کین بردش اندر مطبخ و طبخ طعام شاهرخ پس دعوت حضرت نمود حاضر آوردند آن خوان طعام

شرح سازم ذکر آن شاه ولی از سلاطین جهانش هدیه‌ها می‌نمودی کام جان شیرین از آن تا رسد فیضی به ایشان جاودان شاهرخ کای سرور عالیجناب میل سازید و شما را نیست باک اطعمه ایشان تناول می‌کنید خوانند این فرد کرامت توأمان کی خورد مرد خدا الاحلال» نآمد از شاهش ملایم این کلام تا شوند آگه ز سر اهل راز غافل از این کاویای مرتضا خود گروهی دیگر استند آن مهان باشد از آن شاه غیب و حضور جانشان مرآت ذات حق شده خوانند خوانسالار خود را و به آن بره‌ای از عاجزی بستان کنون خوش طعامی کن مهیا بهر ما هر طرف در بادیه پویان همی با قد خم گشته و ضعف شدید هر قدم در راه شکری می‌نمود بره را بگرفت از آن پیر حزین کرد با شادی از این سودای خام چون مشرف کردش آن سلطان جود ز آن طعامش کامجو آمد چوکام

پس در آن اثنا بشه گفته چنين
 كه نخواهم خورد چيزى جز حلال
 كه بظلم و كمين ورا بگرفتمى
 شاه فرمودش بكن تحقيق اين
 بوكه حق را مصلحت آمد چنين
 پس طلب كرد آن زن نيكوسير
 كز كجا اين بره افتادت بدست
 گفت آن زن عورتى درمانده ام
 كه به ارث از شوهرم آمد بمن
 يك پسر دارم پى بيع و شرا
 زو خبرها مى شنيدم ناپسند
 از غمش گريان و نالان بودمى
 تا شنيدم اين زمان كه شاه دين
 نذر كردم كه اگر فرزند من
 براهى از بهر سويد آورم
 آمدم دلشاد و آن بره بدوش
 تا كه نذر خویش را سازم ادا
 ديد و آن بره گرفت از من بقره
 هر چه كردم التماسش پس نداد
 شاهرخ را شد معين آن زمان
 اوليا را حفظ سازد از حرام
 پس زبان معذرت آن دم گشود
 عهد بنمود از دل و جان آن زمان

كز شما مسموع آمد پيش از اين
 پس بگفت آن دم ز بره شرح حال
 تا نمايم امتحان شه همى
 تا كه اين سرت شود كشف و يقين
 حكمتى در ضمن آن باشد قرين
 شاهرخ گفتش كه ما را ده خبر
 هم كجا مى برديش با ضعف سخت
 گوسفندى چند باقى مانده ام
 بگذرانم ز آن معاش خویش تن
 رفته بد سوى سرخس اين روزها
 جان بدم در آتش هجرش سپند
 هر زمان روبر در حق سودمى
 نعمت الله آمد از كرمان زمين
 سالمش آرد خدای ذوالمنن
 چون در اين ايام آمد لاجرم
 مى بدم نزد آن داراي هوش
 خوانسالات در آن دم پس مرا
 با كمال ضرب و شتم از روى جبر
 برد و بر رويم در حسرت گشاد
 كه خداوند عزيز مهربان
 طعمه شان نبود بجز برد سلام
 عذر خواهى بيحد و افزون نمود
 كه نگردد بعدگردد امتحان

اربعين مردانه و زنانه

هست مسطور اينكه ز آن قطب زمان
 كاربعينى بر رياضات شما
 تا بتابد بر دلتم ز آن اربعين
 بر رياضات همه واقف شوم
 شاه فرمودش كدامين اربعين
 يك زنانه آن دگر مردانه است
 عرض كردش كه بيان فرما بمن
 اربعينى كآن زنانه است اندر آن
 عرض كردش چيست مردانه از آن
 شاه فرمودش كه هر روزى در آن

كرد استدعا فقيرى نكته دان
 مى بخواهم آگهى اى بوالوفا
 نور تقوا و فزايد بر يقين
 قوت نفس تو را عارف شوم
 سير فرمايم بتو اى مرد دين
 آن يكى جان آن دگر جانانه است
 هر دو شق را پس بگفت آن مؤتمن
 قوت روزى مغز بادامى بدان
 چون زنانه است اين چنين اى جان جان
 طعمه ام گردد يكى بره گران

با همه اسباب آن با یک وضو دویمین را کرد استعدا ز شاه پس بغاری آن شهنش بر نشست و آن بهر روزی در آن غارای فلان نزد شاه و او تناول می نمود و اندر آن غار استخوانها کرد جمع روز آخر که سرآمد اربعین شهره است آن غار در آن سرزمین هر که را رنجی رسد در جسم و جان افکند در آب و جرعه ای ز آن خورد وین بدش از قوت نفس ای پسر یا بهر روزی یکی قوچ گران بد مساوی نزد آن شاه مکین بدوقاعش هر شبی هفتاد بار اولیا را چون ولایت از علیست از توجه هر که او غافل بود چونکه آید روح از حقش فتوح جسم هم چون مرکب روح است هان هر چه فرمانش دهد دردم از او گر بتازد رخش تن را بر سما جسم خاکی کی شود گردون نورد چونکه تأییدش بیامد همعنان چون توجه با ولی همدم بود گر نماید منع جسمش از طعام و برعکسش امر بدهد آن رشید

که در اول اربعین سازم هم او تا ببیند قوت مردان راه راه آمد شد ز هر سوی بیست بره ای می برد با اسباب آن وز عبادت باب حضرت میگشود تا رسد فیضی به اهل جمع و سمع شه برون شد با وضوی اربعین غار سید نعمت الله امین چون یکی ز آن استخوانها ای فلان در زمانش رفع بیماری شود که اگر بنمود ترک خواب و خور صرف کردی با همه اسباب آن شاهدش بشنوکه آن مولای دین جسم خاکی از کجا و این شعار آنچه آیدشان از آن شاه ولیست فهم این معنی بر او مشکل بود در تجرد جسم گردد همچو روح باشد اندر دست او آن را عنان می شود صادر بتأیید ای عمو عیسی آسا بر فلک آید هلا یا فلک را التیام و خرق کرد راند مرکب بر فراز آسمان آنچه خواهد حاصلش دردم شود سازد آن باقوت روحش ای همام آنچه بدهد گویدش هل من مزید

مشتاقلی قدس سره

مطرب دستان برای بزم جان عاشق سرباز مشتاق علمی میهمان آمد شبی در محفلی میزبان بر شمع جمع احترام لقمه چندی بقدر میل خویش دست بیضا چون برآورد از طعام کم غذا کردید صرف آن مؤتمن قوت تن را اینقدر کافی بود

واقف اسرار جان عاشقان نشأه بخش باده مستکملی همره یک تن دگر صاحبلی چون صلا در داد در اکل طعام میل فرمود آن شه فرخنده کیش میزبانش عرض بنمود ای همام گفت بس باشد برای قوت تن بر غذای جسم این وافی بود

می‌نباشد بیش از اینش اشتها
 کانچه یابد از غذای معرفت
 باز بر رو باب تکلیفش گشود
 چونکه اصرار وی از حد شد برون
 میل کرد آن دم به اکل آن طعام
 پس هر آنچه مانده بد باقی ز جمع
 میزبان را گفت حاضرکن دگر
 رفت و آنچه پخته می‌بود از طعام
 باز فرمودش که حاضرکن طعام
 رفت و در آن محضرش حاضر نمود
 باز فرمودش که حاضرکن مرا
 عرض بنمودش ز روی اعتذار
 آنچه اندر خانه می‌بودی مرا
 پس بگفتا ای قرمساق ار تو را
 باب اصرار ار چه بنمودیم وا
 با وجود آنکه آن کامل صفا
 چون توجه شد به اکل آنرا قرین
 عکس این هم چون شدش گاه صیام
 آن سه روز افطار آن نور خدا
 می‌نبودش هیچ ضعیفی در بدن
 بلکه بود آن یوسف گل پیرهن
 آری آن جسمی که آمد همچو روح

روح را سیری نباشد انتها
 کم بود او را پس آن جاهل صفت
 چون جواب اولین از او شنود
 یا علی گفت آن شه کامل فنون
 آنچه نزدش بود چون آمد تمام
 میل کرد آن شمع بزم جمع و سمع
 تا بینسی قدرت آن ذوالقدر
 حاضرش بنمود و صرف آمد تمام
 گر نباشد پخته‌ات خوب است خام
 آنچه اندر خانه‌اش موجود بود
 آنچه ماکول است در خانه تو را
 که نباشد هیچم ای کامل عیار
 کردمی حاضر در این محضر تو را
 می‌نبد چیزی که سیر آرد مرا
 سفره‌ات برچین و کم کن ماجرا
 میبشد تقلیل دائم در غذا
 همچنان بد که شنفی پیش از این
 اند رایامی که بیضش هست نام
 جرعه‌ای بد ز آب گرم ای مقتدا
 بد غذای روح او را قوت تن
 شمع رخسارش چو لاله در دمن
 از غذای تن کجا یابد فتوح

شاه و درویش

باز بشنو نکته‌ای ز احوال شاه
 تانگردی غافل از شأن شهی
 این حکایت شهره آمد در جهان
 که زد آن مهر سپهرکن فکان
 شد بلند آوازه صیت جاه او
 روزی آمد از بیابان طلب
 دید اسبابی ملوکانه بشاه
 همچنین انعام بیحد و شمار
 از بریشم هم طناب چادرش
 چون بقدر دانشش ادراک بود
 مصرعی گفتا به این مضمون که مرد

نعمت الله ولی نورالله
 شأن شاه‌ی را بیانی آگهی
 که بود از شأن شاه‌ی ترجمان
 کوس سلطانی چو بر بام جهان
 هرکسی بر درگهش بنمود رو
 طالبی بر درگه آن نور رب
 بد فراهم از سریر و بارگاه
 هم زخیل آن خنگهای نامدار
 میخها هم از طلای احمرش
 نزد او اینها علایق می‌نمود
 نبود آنکو دل بد دنیا بسته کرد

غافل از اینکه گروه اولیا همچنانکه این حدیث قدسیت کای بنی آدم همه اشیا تمام و آفریدم هم تو را از بهر خویش پس هر آنکو شد بحقش روی جان او بود مطلوب و دنیا طالبش عکس اینهم طالب دنیا بود زین جهت دائم بود در تک و پو ز آنکه معشوق در همه دنیا بود مجملا آمد گرفتار ممرض بسکه جسمش ز آن مرض آمد ضعیف جسم او گردید مانند هلال در پرستاریش شاه بحر و بر کرد احضار اطبا بهر او بعد تشخیص مرض گفتند اگر دست بدهد کاندرا آن سازد قعود پس چهل کره بدان نام و نشان چون سه روز او را بدان خون برنشانند شد به صحت چونکه جسم او قرین که بدل بنموده بود او را خطور که اگر هست از برای دوست هست که غریق آمد بیحرانفعال ز آن فتادش آتشی اندر نهاد عذرخواه آمد بدرگاه کرم مجملا اوصاف آن گردون وقار آنچه در توصیف شه آمد بیان ورنه از دریاچه می سازد بیان آنکه لاتحصا است شأنش از خدا ان تعدوانعمت اللّٰه را بخوان

بهر ایشان هر دو دنیا شد پیا می کند روشن بیان موهبت بهر تو دادم ز خلقت انتظام تو ز من مگریز و بنگر قدر خویش جمله اشیا از پیش گردد روان سایه سان هر جا رود افتد پیش کآن به پیش او از قفایش می دود می نگرده دل از آنش کامجو لازم ذاتیش استغنا بود تا شود پاک از کدورات غرض بسکه جاننش شد به تن زار و نحیف شد برون جاننش ز حد اعتدال دامن همت همی زد بر کمر تا شود از ناب صحت کامجو خون کره اسب دو ساله کهر باب صحت بر رخش خواهد گشود ذبح فرمود آن شهنش در زمان گرد بیماری ز رویش برفشانند دویمین مصرع بیحر اولین شه بدین مضمون بخواندش از سرور ناب این مصرع چنان بردش ز دست منقلب شد حالش از آن کشف بال بیخودانه در قدم شه فتاد پس قبولش کرد شاه محتشم هست بیرون از حد گفت و شمار شد ز بینائی راقم ترجمان قطره ای با عجز و زاری توأمان کی برآید وصف او از بندها تا شود رمزی ز توصیفش عیان

اقطاب دیگر

این بیان بگذار و بشنو بعد از این بعد شه فرزند بطنی آن جناب نام آن سید خلیل الله خوان بعد از او فرزند آن نیکو سیر

ذکر باقی سلسله مردان دین بد خلیفه ز آن شه مالک رقاب همچنان برهان دینش نیز دان شه حبیب الله محب اللّٰه نگر

شاه کمال الدین عطیه شد مبین
 بعد از او فرزند او برهان دین
 شاه شمس الدین که فرزند وی است
 شاه حبیب الدین ورا باشد ولد
 شاه شمس الدین ثانی ز آن پدر
 شاه کمال الدین ثانی کش ولد
 شاه شمس الدین ثالث بد دگر
 بعد این سادات تسعه ولد شاه
 بعد مولانا ست شمس الدین حق
 بعد از او مهر سپهر اعتلا
 مالک الملک هدایت آمده
 بعد از او آن سید عالی تبار
 گشت از آن شه پیشوای قافله
 نسبت تجدید نظمش گوش کن
 تا که آرد در سرت مستی و شور
 بعد چندی که طریقه منزوی
 بود نزدیک انقراض آن بدور
 اهل ره را لطف حق آمد رفیق

چون ز صلبش بد مرورا جانشین
 دان خلیل الله گل باغ یقین
 هم خلیفه بعد آن فرخ پی است
 هم خلیفه بعد آن نور احد
 بر خلافت گشت جانش مستقر
 بد مرورا شد خلیفه ای سند
 بعد بابش بر خلافت مستقر
 شد خلافت ز آن محمود اله
 که از او لامع شده آئین حق
 قطب اقطاب آن علی کامد رضا
 تاج بخش تخت کرمنه شده
 شاه معصوم و معلی میرکبار
 شد مجدد بهر نظم سلسله
 ساغری از باده او نوش کن
 بیخودانه آردت سوی حضور
 شد ز ظلم و جور اعدای غوی
 خاصه در ایران ز ظلم طور طور
 مهربان گردیدشان پیر شفیع

جناب معصوم علیشاه قدس سره

شاه معصوم و معلی قصد دکن
 با وجود آنکه می بودش تمام
 هر زمان که پالکی میشد سوار
 هر یک از آنها یکی چوبش بدست
 که یکش نقره یکی دیگر طلا
 بود و دل بسته به آنها می نبود
 شد چو وارد در دکن غرق طلب
 طالب ادراک فیض شاه شد
 شد بسوی خانقاه با چند تن
 چون بخانقاه شاه دین رسید
 گشت داخل در حریم کبریا
 و چه خانقاه مقام اولیا
 و چه تکیه جان پاکان خاک آن
 و چه تکیه مخزن اسرار حق
 چونکه واقف شد بقرب حضرش

کرد بیخود خالی از هر ما و من
 جمله اسباب تجمل ای همام
 بود هشتادش بره مردان کار
 همچنانکه رسم اهل هندهست
 همچنین اسباب دیگر مرورا
 روی دل بودش بساطان وجود
 کرد جنبش در دل آن نور رب
 مستضی از نور نورالله شد
 که بدند از خادمانش مؤتمن
 بعد اذن و رخصت ز آن فردوحید
 کبریا پیش سر بسر نور خدا
 تکیه خاصان درگاه خدا
 خاک پاکش قبله صاحبان
 و چه تکیه مشرق انوار حق
 تافت برقی بر وجود از سطوتش

که سراپا سوخت از وی هست و بود
بلکه نام خود ورا فرموش بود
شاه فرمودش ز روی التفات
گریبائی نزد ما فردا دگر
صحبت تنها چو غفلت آورد
زانکه ما را غیر حق نبود ایاب
مانخواهیم از خدا غیر از خدا
پس رسید از شاه رخصت انصراف
روز دیگر کآفتاب عز و جاه
شوق دلدارش بدل از شرق جان
حرف دوشینش چو در دل جای داشت
بلکه صبح آن تخم دوشینش ثمر
گفت با خود که مرا فرمودشا
همره من مال دنیا و فراست
هر که را شد جمع دنیا در خیال
تا نگردد کس ز دنیا برکنار
لاجرم هر چیز بودش آن همام
آنقدر نگذاشت از مالش بجا
پس روان شد جانب دربار شاه
دید در اثنای ره بعمره بعیر
تا نیاز دوده شاهی کند
چون بدربار شهنشاهی رسید
که ز قید ماسوی الله رسته شد
پس بقرب حضرش منزل گزید
لعل نوشینش چو گل آن دم شکفت
که تو را الحال بنمودم قبول
مدتی میخواندمت از بهر حق
مدتی کردم توجه مهرهت
چون توئی محصول باغ لم یزل
تا علایق پای بند جان بود
سر در اینجا دان علاقه‌ای ولد
تا سر هستی نیندازی ز دوش
آمد و رفت ارچه با مولاستی
سالها بنمودم بباغت آبیاری
کردمت عمری طلب از بی نیاز

غیرنامی ز او نمی‌بسد در نمود
چونکه صحو از محویت او را ربود
ای که ذاتت هست مرآت صفات
تا نه بدهد زحمت تنها دگر
پس چه لازم کس به تنها بنگرد
خود بسوی اوست مرجع هم مآب
صحبت تنها ز حق سازد جدا
شد روان از منزلش با قلب صاف
پرتو افکن شد بوقت صبحگاه
گشت طالع همچو خور از آسمان
صبح تخمش در زمین دل بکاشت
داد و سبز آمد بتأیید نظر
گریبائی نزد ما تنها بیا
رفتن تنها مراکی در خور است
رفتن تنهاش می‌باشد محال
کی به تنهائی شود در کوی یار
جملگی بخشید بر یاران تمام
که توان آرد نیازی نزد شا
فرد و تنها طالب فیض اله
قدری از آنها گرفت آن بی نظیر
بی علاقه از علایق وارهد
اذن طبتم فادخلوا آن دم شنید
جان شدش پاک و بحق پیوسته شد
شد بعین رأفتش آن دم پدید
درج نطقش این درناسفته سفت
که شدی رسته ز دنیای فضول
تا که راه حق ز تو یابد نسق
همرهی کردم بگناه و بیگهت
خود نبایستی گرفتار امل
وصل جانانش کجا حاصل شود
تا که دل بستن بدنی چون بود
کی شود گوشت شناسای سرش
لیک تاخیر از تو نازیباستی
تا نهال قدت این دم داد بار
این زمان هم کآمدی با برگ و ساز

شکرالله بزرگ و ساز انداختی
 خدمتی درعهدهات آمد ز حق
 لازمت گشت از مثال بیمثال
 بعد ارشادش بفرمود این زمان
 کز عداوتهای اهل اعتراض
 باشد اندر اصفهان ای نور عین
 مستحق جام فیاضی شده
 عالم عامل بود ای نیک رای
 حلیه او قامت او این بود
 چون ز هندستان رسیدی نزد وی
 تا نگردد منقرض این سلسله
 گفتش آن دم آنچه باید گفتنش
 ز آنچه آمد از ره و رسم رشاد
 پس روان شد سوی ایران در زمان
 موسی آسا شد ز طور ارتقا
 از شجر موسی اگر آتش بدید
 شد سراپای وجود این شجر
 او اگر در خواست هارون از خدا
 عرض کردش رب اجعل لی وزیر
 این از آنچه بودش از جمله گذشت
 گر عصا شد در کف او اژدها
 اژدر نفس این بکشت و نی مخوف
 او ز فرعون گفت اگر باشم مخوف
 با وجود آنکه در ایران هزار
 مجملا آمد به ایران آن جناب
 سلسله بسپرد بر آن پاکدم
 داد تجدیدی بسنظم سلسله
 از دم او اولیای کمالین

رایست مقبولیت افراختی
 که تو اش گردیدی اکنون مستحق
 که مثالش را نمائی امثال
 بایست رفتن سوی ایران روان
 سلسله گشته قرین انقضاض
 مرد مرتاضی سمی عبدالحسین
 نام فیضش از خداوند آمده
 مستحق فیض رحمت از خدای
 حق پرستی مرورا آئین بود
 سلسله بسپار بر آن نیک پی
 گم نگردد این طریق عادلانه
 سفت آن دری که باید سفتنش
 و آنچه باشد در رسوم اتحاد
 بی تجمل بی اساس و همدمان
 سوی ایران در کمال اعتلا
 شد تجلای ربش «آندم» پدید
 منجلی از وی «جمال» ذوالقدر
 تا برآرد خدمت حق را بجا
 تا بود یارم در این امر خطیر
 همچنانکه شد بیان سرگذشت
 خوف آن دم ربودش دل ز جا
 آمد از تأیید آن شاه رؤف
 این ز ایران می نگفت آیم مخوف
 همچو فرعون آمده ایران مدار
 شد از او فیض علی شه کامیاب
 دم بسدادش از دم آن محتشم
 سلسله شد از دم او عادلانه
 اندر ایران شد هویدا و مبین

جناب فیض علیشاه قدس سره

بشنو از فیاض فیض حق تعال
 والدش بد نیز عالم همچو او
 بد ملاذ و مرجع اهل کمال
 بد امام و پیشوای اهل شرع
 چون بستی رخت از این دار فنا

که چسان بودش طلب در بدو حال
 جامع جمله کمالات نکو
 رو بسویش اهل حال و اهل قال
 مستفیضش اهل سمع و اهل جمع
 شد امامت ز آن آن مرد خدا

جانشین آمد پدر را آن پسر
بعد چندی در کتب خانۀ پدر
دید بر ظهر کتابی خط باب
کاین وصیت بشنو از من ای ولد
چونکه مذهب بایده تحقیق کرد
هان مکن تقلید من در دین خویش
که نیاید روز فرق نور و نار
خوانده باشی در کتاب ای نونهال
اولا میدان که این علمی که هست
این نه آن علمی است که آن ذوالجلال
از نبی و آن امام ذوالعلا
کی شوی مسؤل از حیض و نفاس
این علومی که بود اندر میان
گر بود فقه از برای این بود
تا نه بر باید کست از سر کلاه
ورنجوم است از فلک شد قصه گو
گر بود طب صحت و سقمش مقال
همچنین باقی دیگر را بدان
علم باشد آنچه می آرد و وصول
ز آنکه آن از رأی و این از حق بود
علم باشد آنکه عرفان امام
چونکه بر رو و اشدت آن باب علم
اینکه گفت آن نور ذات ذوالجلال
آن رجال الله بود بی شک و ریب
راسخون علم حقند آن مهان
نه بدنی میل و نه از آن سرور
مرد حق را رو بحق دان ای ولد
دائماً در کسب اخلاق حسن
این نشان از والد خود گوش دار
ور بود میلش نباشد سوی آن
که رجالی چند هستند آن سران
میکنند مشغولشان از یاد حق
هر کجا جستی خبر از آن مهان
دین خود را عرضه بر ایشان نما
این وصیت را ز من دان یادگار

دید از او محراب و منبر زیب و فر
بنگرید از دقت آن کامل نظر
آنچه اینش معنی است ای مستطاب
که تو را این پند ارزانی بود
تا نه بنشیند به روش از شبهه گرد
از ره تحقیق میجو دین و کیش
مذهب آبا و اجدادت بکار
که خذوا العلم من افواه الرجال
دست اهل ظاهر دنیا پرست
می نمایند بقبر از آن سوآل
می پرسند وز عرفان خدا
باقی دیگر بر این میکن قیاس
جمله بهر نظم این دنیا بدان
که ز احکام خلایق دم زند
هر جنایت را قصاصی شد ز شاه
کاین بود آن ساعت نحس آن نکو
کاین دوا را این صفت آن است حال
گو نگردم خود از آنها قصه خوان
نی مرآن علمی که گویندش اصول
علم حق از ظن کجا مشتق بود
حاصلت گردد نه این علم کلام
بشنو از جان رمزی از ارباب علم
مأخذ این علم می باید رجال
عاری از نقص و بری از کل عیب
حامل اسرار شد فاش و نهان
نه ز فقدانش بیادشان فتور
مرد حق را رو بدنی کی بود
کوشد و دل فارغش از ما و من
مرد حق را نی بدنی هیچ کار
همچنان کاین آیه اش وافی بیان
که نه بیع و نه تجارت در جهان
یاد حقی کآمد از ارشاد حق
نور ایشان شمع راه خویش دان
تا درخت دین تو بدهد نما
تا تو را در روز حشر آید بکار

این وصیتنامه چون خواند از پدر گفت اگر من با چنین نام و نسب کی شود ممکن پس آن بهتر بود حسن ظنشان کم شود در باب من چونکه صبح آمد تغییری در لباس نی کسی بر خویشتن بگماشته بر در مسجد نشستی خرقه دوز چون مریدانش بدیدند این چنین بهره این خرقه میدوزی بهم گفت شیخا باشدت فرش و لباس آن یکی گفتش مریدان گشته جمع گفت خود باشم مرید و نی مراد گفتش آن یک با فلان دعوای من گفت کردم صلح کل با کل خلق چونکه فارغ شد از آن گفت و شنید شد برون از شهر و اندر روز و شب این قدر بدرگرم سیرو ارتعاش گامزن میشد چون آن مرد خدا جستجو چون کردمش نعلین آن خون همی بود و نمی بودش خبر تا شبی آمد جمال مصطفی گفتش اندر قلعه ای زنجیر شو لیک از آن قلعه نمی بودش خبر تا مشرف شد بدربارکرم چون بعین مکرممت او را بخواند آن زمان تعبیر خوابش شد عیان همچنانکه این حدیث مصطفی کاهل بیتم هست چون کشتی نوح گشت ناجی آنکه او را شد سوار قلعه زنجیرگردیدش چو جای همت آن سید معصوم گشت رتبه آن سید والاجنباب گر نویسم شرح حال آن همام قوت نفسش بود کافی همین فرد و تنها بی مددکار و رفیق

شوریش اندر طلب آمد بسر گامزن گگردم بدربار طلب که جنونم شهره مردم شود خالی آید از مریدان باب من داد و آمد سوی مسجد بی اساس نه کسی سجده اش برداشته پاره بر خرقه زدی اندیشه سوز یک از آنها گفتش ای کامل یقین گفت تا باشد لباس و فرش هم گفت این را آنچنان میکن قیاس خیز و پیش آ ای بهر جمعی تو شمع تاکیم حاصل شود از آن مراد منقطع ناگشته کن قطع سخن رو که دوزم بهر خود این کهنه دلخ بعد چندی همره یک تن مرید بدقدم فرسای بیدای طلب که مریدش گفت بودم در قفاش نقش خون می دیدمش اندر قفا پاره می بود وز پای او روان مجملا میزد قدم در بحر و بر جلوه گر در عالم رؤیا و را کز حقیقت بر تو تابد نور وضو هرچه میجستش ندید از او اثر سید معصوم شاه محتشم کردش ارشاد و بکرسی برنشاند که شدش این سلسله زنجیر جان شاهی باشد بر این مطلب تورا که رسد از حق هزارانش فتوح هالک آمد آنکه خلقش گشت یار شد حقیقت آن دمش برقع گشای رهنمایش تا در آن آرد نشست باشد افزون ز آنکه گنجدر کتاب اندر این دفتر ننگجد لاکلام که زهند آمد سوی ایران زمین نی بدی معروف آن شاه شفیق

تا کسبی او را پرستاری کند
وین زمان جائی نباشد که بود
که بذکر خیر نامش می‌برند
مجملاً فیض‌علی شه را چو داد
شاه جان نور علی را دستگیر
همت والای آن کامل صفت
خود بد آن شه کافل احوال او
از طفولیت نمودش تربیت
گرچه بد طفل آن گل باغ وجود
اندر آن طفلی بحقش ملتجا
بی رضای شیخ راهش یک قدم
آری از فیض‌علی شد این پسر
آید از فیض‌علی نور علی
گرچه بد فیاض فیض او را پدر
که برادر شد هم او را هم پسر
تربیت چون یافت حالا بعد حال
منصب شیخی رسیدش ز آن جناب
پیش از آن اندر عبودیت قدم
در ربوبیت بزد آن دم صلا
مجملاً شد سید معصوم را
قطب دور آمد از آن قطب زمان
سروقدش چون ز باغ ذوالجلال
از هق الباطل وجاء الحق گشود
هر زمان کآن نور روحانی صفت
صید دلها کردی از تیر نگاه
موسی آسا آمد از طور لقا
او اگر بد مصدر سر جلال
او اگر معراج بودش کوه طور
گر عصای موسوی شد ازدها
این نمود از یک نظر بر طالبان
همچنانکه آن گروه موسوی
این حکایت هست شهره در میان
کرد اگر عیسای روح اللّه پاک
از دمی او کرد حی جاودان
گر خلیل حق نیاز اسم یار

در ره حقش ممددکاری کند
خالی از تذکار آن نور احد
یا بعدوانش در نیران زنند
جام فیاضی ز جود لافساد
گشت و کردش از کرم گردون مسیر
شد مههد از برای تربیت
می بدادش کسب اخلاق نکو
تا مقام شیخیش شد موهبت
بد طفیلش لیک این هستی و بود
یک نفس غافل نبودی از خدا
می نزد اندر جهان از پیش و کم
دور نبود چون بود آتش پدر
او بود مخفی و این یک منجلی
نسبتش گردید آخر معتبر
نسبت شاهی فرخنده نگر
تا رسید آن شه بسرحد کمال
که شود هم جامع و کامل نصاب
میزد آن نور مضمی مبتسم
جامع هر دو شد آن نور خدا
جانشین از حکم شاه ذوالعلا
عاشقان را شد بسویش روی جان
بر شد از نور تجلی جمال
پرده از رخسار غیب اندر شهود
خواست صیادی بدشت معرفت
بیدلانش بسمل ونخجیر شاه
باید بیضای معجز انما
آمد این شه مظهر نور جمال
این بدش معراج جان اللّه نور
تا رباید از درد نفس دغا
صد چو موسا و چو ثعبانش عیان
در دمی رسند از شرک غوی
هر که خواهد بشنود از راویان
مرده صد ساله را زنده ز خاک
مرده‌های در جسد درماندگان
کرد بس انعام و مال بیشمار

او براه حق ز جان و سرگذشت
دانم اکنون اشتهای فتا
لیکن از دریای بیحد و کمران
ما همه قطره و او دریا بود
این قدر بس وصف شأن آن ولی
چونکه اسما گشته نازل از سما
نور چون گفتمی تمام آمد سخن
وصفی ار برتر بد از نور حضور
ورنه از نور علی کی می توان
نی شناساکس بذات پاک او
آن مکین مسند احسان ز حق
گشت تابان نور آن مرآت ذات
عالیات آن ذات علیین مناص
آن یکی آمد ز نورش مقتبس
خرمگس آن همج رعاع دان
که بهر بادی بجنبند آن خسان
التجا نارند بر رکنی وثیق
جمله بر آثار آبا مقتدون
نارگمراهی بجانشان شعله ور
آنکه گم شد از ره و رسم هدا
آری آری کی کند خفایش روز
چون نه بتواند ز کوری دیدنش
لیکن از انکار خفایش چه باک
مجملا شد فیض بخش خاص و عام
هر سو از بحر معارف نهرها
هر طرف از او خلیفه شد مبین
بر سر هر یک کلاه ترک سر
اندر آن دور از ظهور اولیا
شد درخشان هر طرف مصباح نور
این چنین دوری در این دور زمان
هر کجا آن شمعهای کبریا
نورافشان میشدی بر آسمان
هر که از خمخانه وحدت بیان
هر که از روحانیان جوید خبر
گرچه دوری شد که حق را بدکمون

تا که گشتش تخت او ادنی نشست
کآورم تیانی از توصیف شا
کی تواند قطره ای کآرد بیان
قطره را کی وصف دریا می سزد
که سمی گردیده بر نور علی
از مسما اسماش آرد مژده ها
چیسست بالاتر ز نور ذوالمنن
حق بشان خود نگفت الله نور
صامتی کل اللسان بدهد نشان
غیر مولا حامل اسرار هو
شد چو بر تخت خلافت مستحق
بر تمام عالیات و سافلات
سافلات آن طین سچین اختصاص
واندر انکارش گروه خرمگس
که بیانش کرد امیر مؤمنان
یتبعون کل ناعق وصفشان
که بود در راه حق پیر شفیع
نه پی تحقیق علم از راسخون
همچنانکه حق از آن داده خبر
لن تجدلله ولیاً مرشدا
کسب نور از نیر عالم فرور
لاجرم انکار او شد دیدنش
خور که آمد تابناک آب و خاک
حجت حق بالغ آمد بر انام
کرد جاری در قراء و شهرها
رهنمای خلق و خالق را امین
وز خلافت خرقه هر یک را بپیر
شد جهان سر تا بسر نور خدا
وز زجاجه جلوه گر نور حضور
خود ندیده چشم تنگ آسمان
شد فروزان از صفا و از ضیا
خیل ملکوتی همه پروانه سان
خواهد از آن محفلش میجوشان
گو بصدق دل در آن مجلس نگر
از اذاء و جور اعدای زیون

لیکن از یمین و جود آن ولی نور آن نور حدیقۀ ذوالجلال آنچه در این دور آمد در ظهور ز آنکه این دور ظهور مهدویست تا که آن روزی که از شرق جلال حجت حق بالغ آید در جهان چونکه می باشد صفای آینه پس هر آنکو طالب عرفان بود ز آنکه هر کس در طریقت پانهاد چون شدی تسلیم شیخ راه دین شمعى اندر راه عرفان امام که شناسائی شود حاصل ترا بگذر از ظن موهومی اساس عارف آئی بر امام خویشتن راه عرفان امام از این رهست ز این جهت انکار اوشان فتوی است بایدهش ثابت نمودن ادعا لیکن آنکو معرفت حاصل نمود چونکه چشم دل از او باز آمده این بود اقرب طریقی که امام گفت فی اقرب طریق للوفود این دعا از بهر پند ما وتست ورنه حق با او و او با حق بود قرب و بعد اندر مقام کثرت است چونکه ره طی گشت و مقصد شد پدید چونکه خط با نقطه آمد متصل در مقام لی مع الله منزلی بل ننگجد لی مع اندر میان چونکه لفظ از معنیت بدهد نشان وحدت صرف است ای مرد ولی اقرب و ابعد در آن محفل مجو چونکه وجه اللهم آمد در بیان بانستان باز پیونددش فتاد بزم «جمع الجمع» آمد در نظر موطن مألوف خود منزل نمود

منجلی شد هر طرف نور علی شد درخشان در جهان بیضا مثال گر ظهور کل بگویم نیست دور حجت عرفان در این دوران قویست طالع آید نور ذات بیمثال کس نگویید بیخبر بودم از آن در طریقت منحصر هر آینه در طریقت بایدهش داخل شود حق برویش باب عرفان را گشاد واکند بر رویت ابواب یقین در دلت روشن نماید آن همام هر زمان بینی شناسی مرورا شاه را بشناسی اندر هر لباس از ره نورانیت بی ما و من غیر این ره هر که پوید گمراهست که چو او را مهدویت دعوی است مهدویت تا شود روشن بما باب انکارش کجا بر روگشود با شناسائیش دمساز آمده کردش استدعا ز خلاق الانام رب سیرنی ز عین لطف وجود تا به راه حق شوی چالاک و چست ذات او از ذات حق مشتق بود منزل و راهی کجا در وحدت است وصف کثرت رفت و وحدت در رسید انفصالی کو در آنجا ای دو دل می نباشد گر بیننی احوالی ذاکر و مذکور آنجا یک بدان لی مع ز آن معنی آمد ترجمان کی در آنجا می بگنجد مع ولی کل شئی هالک الا وجهه شد نی خامه از او شکر فشان دیده بر وجه خداوندش فتاد بعد فرقه سوی جمع آمد دگر کوی دلبر دید و رحل دل گشود

شد عروج او را پس از قوس نزول
خورد برگوشش نوای لم یزل
بالب دمساز خود گردید جفت
بشنو از نی چون حکایت میکند
گرچه تذکار حدیث هجر یار
لیکن آنچه ز آن سفر او را نصیب
همچو موساکزره بسط مقال
شاهد وصلش چو برقع ساز کرد
کای نوایت زندگی بخش روان
ای ز تو نهیهای اعیان با نوا
با نوایت چون دلم دمساز شد
از دم خود دم میدی در نسیم
راندم از خویش و با خویشم قرین
سر نمودم قرنهای بس دراز
در جمادی مدتی حیران بدم
در نباتی گرچه بد نشو و نما
سالهادر سجن حیوانی قرین
چونکه سر از کوی انسانی زدم
نفس امار قوی بازو مرا
او زبردست و من او را زبردست
گفتم آن دم کز او غافل مباش
گرچه در دستم نمی بد اختیار
از علایق بندها بر پای جان
بال پروازم بیستی ز آن سپس
هرچه بگشودم بسویت بال و پر
ز آنکه آنجا وحدتم بودی قرین
بودم آنجا همدم روحانیان
هر زمان صیادیم اندر کمین
گر بدستم بد عنان اختیار
گر نمی بد روی جانم سوی تو
کی توانستم در این زندان بسر
این علایق کی شدم پا بست جان
جز وجودت چونکه بودی می نبود
همچو طفلی که بود چیزیش گم
هرچه می دیدم ترا جستم از آن

بعد هجران شد بدر بار وصول
شد نوا پرداز «از» آن صوت ازل
دُرّ این نطق از نی نایی بسفت
شکر گوید نی شکایت میکند
می نباشد در خور وصل نگار
آمد از دوری دیدار حیب
از عصا خواندی نسب بر حق تعال
از شکایت زین نوا آغاز کرد
گشته از جودت همه اعیان عیان
در نیستان از توشان نشو و نما
از دم جانپورت دمساز شد
چون دمدم شد گرم از آن ای نایم
کردی و دوری مرا شد همنشین
با غم هجران بصد سوز و گذار
منجمد گردیده سرگردان بدم
لیک می بودم اسیر و بینوا
یونس آسا بودمی زار و حزین
مورد تکلیف سلطانی شدم
همنشین کردی در این محنت سرا
زیردستی کز قفایش بسته دست
خاک غفلت بر جمال دین مپاش
لیک دادی اختیارم ز اضطرار
بستی و کردی در این دامم روان
کردیم پا بند در قید قفس
می نگشتم سوی وصلت رهسپر
واندر اینجا کثرتم شد همنشین
آمدم اینجا قرین خاکیان
ناوک افکن آمد از قربان کین
کی شدی این بر ادبارم قرار
قبله جان و جانم سوی تو
سالها بردن اسیر و در بدر
گر نمی بد از توشان نام و نشان
هرچه بود از جود تو بودش وجود
در طلب پویید ز روی اش تلم
چون نشان تو از آن دیدم عیان

آنچه در این مدت ازدوری رسید
ای دریغا شکر بودت ذکر جان
بد ز وجه الله نوائی در نیت
آری آری باده وجهه الهی
همچنانکه گفته می‌پرورده‌ای
چونکه از خمخانه بزم حضور
مست و بیخود آمد از باده وصال
مدتی بی رونقی بودش قرین
رفتش از کف ذیل آرام و قرار
چونکه مستی جام هشیاریش داد
نور وجهه الله دگر تابان شدش

آنچه آرام شرح از آن باشد مزید
هان چه شدکت شکوه آمد بر زبان
از چه رو بستنی دم زیر وبمت
کرد مستم با کمال آگهی
سربنه آنجا که باده خورده‌ای
باده‌ها نوشید از جام سرور
شکوه و شکرش یکی شد در مقال
چونکه شد با قرب وصلش همنشین
مستی از دستش ریودی اختیار
ذکر کرسی نام‌ه‌اش آمد بیاد
برقع افکن از رخ جانان شدش

رونقعلی شاه قدس سره

بعد شه نور علی سلطان دین
آنکه مرآت خدا بینان بود
آنکه آمد شیخ راه این فقیر
نام پاکش بدمحمد با حسین
مظهر اسمای حسنی اله
باب احسانش بر روی خاص و عام
هرکسی از خوان جودش طعمه خوار
از دم جانپورش بس اولیا
بد یتیمان را پدر اندر جهان
جمع ضدین که بود اندر محال
هم مناجاتی از او جویای کام
آن یکی آمد از او اخبار جو
آن یکی بد از جمالش کامجو
این یکی از حسن اخلاقش بود
میگرفت از اغنیا مال خدا
آن فقیرانی که محتاج آمدند
بل تکدی می‌نمود و نامشان
تا بحدی کاهل دنیا را پدید
طالب دنیا بود وز بهر خویش
غیر احسان می‌نبودش مشربی
در نطقش آنچه می‌سفت از بیان
هر دعا کز لعل دربارش نمود

آمده رونقعلی شه جانشین
آنکه رونق بخش بزم جان بود
آنکه گشتم در ره حق دستگیر
عاشقان را خاک راهش کحل عین
آینه گیتی نمای پادشاه
بدگشاده ظاهر و باطن تمام
کام بخشای صغار و هم کبار
یافته در راه حق قرب و کیا
بیوه گان را شوهری بس مهربان
بد ز اخلاق شه فرخنده فال
هم خراباتی از او فیضش بجام
این یکی آمد از او اسرار جو
این یکی شد از جلالش نامجو
که مر آن نور خداوند احد
بر فقیران می‌نمود آنگه عطا
گرچه اهل راه و غیر آن بدند
می‌نیاوردی بر کس بر زبان
این خیال آمد که آن شاه رشید
می‌نماید جلب نفع از کم و بیش
چونکه محسن را جز این نی‌مطلبی
در زمان صورت بیستی نه گمان
در زمان از استجابت در گشود

روزی اندر خدمتش جمعی بودند
 کز دم فیاضیت ای جان جان
 گرچه خشک از غفلت آمد ارض دل
 لیک حب حبت از جان رسته است
 از کرم باران به این یاران بده
 یا علی فرمود و آنکه بر سما
 در زمان باران رحمت کز درش
 ابر رحمت چونکه باریدن گرفت
 بار اندوهش بدل گردید بار
 با جلال آن دم بدل شد آن جمال
 شد ملال از روی پر نورش عیان
 گفت آن دم از جلال سهمگین
 این گروه عام کالانعام را
 چون شکمشان سیرگردد پرکنند
 پس هجوم آور شوند از تیغ کین
 این گروهند آنکه در ماه صیام
 آمده مقتولشان از ظلم و کین
 چونکه لعلش سفت این درّ ثمین
 که هنوز آن حرف بودش بر زبان
 غیر آنچه از سحاب آمد جدا
 این هم از احسان بخلق الله بود
 ز آنکه تنگی معاش و احتیاج
 لیک اگر آسودگیشان شد قرین
 در هلاک خویش و قتل اولیا

ملتمس از حضرتش باران شدند
 تشنگان را فیضی از باران رسان
 می‌نروید تخمی از این آب و گل
 دل بحببت دائماً پیوسته است
 بهر کشته خشکمان باران بده
 بنگرید از روی احسان و عطا
 آنچنانکه وقت جمله گشت خوش
 ز آن ترشح شاه رنجیدن گرفت
 این عجب کز آب انگیزد غبار
 منجلی شد نور سبحات جلال
 بنگرید از قهر سوی آسمان
 گویند ابر رحمت بر زمین
 می‌نباشد لایق احسان و عطا
 دامن از سنگ ستم بی چون و چند
 بهر قتل اولیای راستین
 حضرت مشتاق سرخیل گرام
 لعنة الله عليهم اجمعين
 حق آنکه دانه رویاند از زمین
 کآسمان بگرفتی از باران عنان
 قطره‌ای دیگر نیامد از سما
 تا که کم پویند در راه جحود
 می‌برد از ظلم و ایذاشان رواج
 از پی ایذا برآیند از کمین
 ساعی آیند آن گروه بیحیا

جناب مشتاق قدس سره

چونکه ذکر حضرت مشتاق شد
 خواست گردد با حضورش روبرو
 دید لایق اینکه از تذکار آن
 مجملی سازد کراماتش بیان
 روزی از آن شه کسی شد ملتمس
 تشنه باران رحمت آمدم
 گر نمائی بارش رحمت عطا
 چون نمود از بهر خود آنرا طلب
 تا ز خود بینی خب بردارش کند

بر جمالش جان و دل مشتاق شد
 چونکه شد مرآت او مرآت هو
 خامه را سازد دگر گوهر فشان
 تا شود محفل فروز بزم جان
 کی درت بر بی پناهان دادرس
 مستحق جود و احسانت شدم
 دور نبود از کرم ای پادشا
 خواست تا گردد پذیرای ادب
 روی جان بر حضرت یارش کند

پس بفرمودش مرآن نور احد
گرکنی از خالق آبادت گذر
ابر رحمت پس بیارید آنچنان
خالق آبادش بخالق بازگشت
بار دیگر بد ز باران گفتگو
که نیامد از سحاب مرحمت
«بد» در آن مجلس یکی ز اهل نجوم
گفت دارد در دوشنبه یک نظر
پس بفرمودش که این قولت دروغ
اندر آن روزی که گوئی ز آسمان
پس برآشف و بگفتا آن فضول
آنچه در این عالم است از خیر و شر
و آنچه احکامش بود اندر جهان
گفتش آن مهر سپهرکن فکان
تو ز احکام نجومت یک نظر
من هم از تأیید مولا یک نظر
تا کدام از آن شود صورت نگار
اتفاقاً روز موعودش نبود
بار دیگر چون مشرف شد همی
تا تورا سری ز حق افشاکنم
در فلان روز از مطر باشد نظر
پس بفرمودش که آید از یقین
که به رفسنجان کند سیلاب آن
وزدم گیر ای آن جان جهان
باتعجب پس بخدمت آمدش
که ندیده اندر این دور قمر
هم تغییری ره نیابد اندر آن
از چه کوکب این نظر شد حاصلت
پس بفرمودش که باشد یک نظر
غیر مولایم چو نبود در نظر
چون فنا در ذات مولا آمدم
آنچه آید زین رهی اندر ظهور
چون صدور حکم از مولا بود
آنچه فرمان صادر آید در زمان
آنکه آتش از دمش سوزان بود

کامتحان همراه این باران بود
از سحاب لطف می آید مطر
که نماند از خالق آبادش نشان
کرد و تا این دم بماند این سرگذشت
در حضور حضرت آن مشتاق هو
بارش احسان و جود و مکرمت
که مهارت داشت در علم رسوم
کز سحاب مرحمت آید مطر
باشد و در آن نمی بینم فروغ
قطره ای نازل نگردد ای فلان
از چه رو حکمم نفرمائی قبول
از کواکبشان رسد اینگون خیر
می نیابد هیچ تغییری در آن
که نمی خواهد نزاعی در میان
جستی و گفستی که می آید مطر
کردم و بر عکس آن دادم خبر
تا شود تأیید مولا با که یار
هیچ ابری در هوای لطف و جود
شاه فرمودش که واقف شوم
بر تو ظاهر قدرت مولا کنم
گفت نی حاشا از آن نبود اثر
آنچنان باران رحمت بر زمین
بس قناتی طافیه اینش نشان
آنچنان شد که از آن کردی بیان
ز انکشاف سر آن پرسان شدش
اختلافی کس در احکام نظر
خاصه در احکام کلی بی گمان
که از آن جستی روان کام دلت
که نباشد ز آن نظر هیچت خبر
این نظر از آن نظر شد معتبر
قطره سان مستغرق دریا شدم
باشد از آن نور خورشید ظهور
تحت فرمانش همه اشیا بود
صورت هستی ببندد بی گمان
گر بخواهد منع تأثیرش کند

جناب رونقعلی

نکته دیگر ز رونق بخش جان
 چون بتوراشح شد آب رحمتش
 که خلیل آساگلستانش نمود
 روزی اندر مجلس آن مؤتمن
 بد در آن مجمع یکی کز اهل حق
 از حقیقت چون سخن آغاز شد
 چونکه شه شد از حقیقت نکته گوی
 منجلی شد نور مصباح از زجاج
 کشف سبحات جلال آمد عیان
 از حقیقت باده چون در جام شد
 شاهد بزم حقیقت چون ایام
 این چنین فرمود با آن بوالهوس
 منتهی المنزل اهل حق بود
 کم نگردد یکسر موئی از او
 اتفاقاً اندر آن روزان سفر
 همراه یک تن دگر از اهل راه
 سیدی عالی نسب روشن ضمیر
 آنکه نامش از سماء معتلی
 چونکه ره طی گشت و مقصد شد پدید
 صحبت یاران چو دم را سازکرد
 ساقی باقی دگر از ناب ذوق
 چونکه سرخوش از می وحدت شدند
 حرف حقی چونکه آمد بر زبان
 عشق آمد بردشان صبر و قرار
 عشق جانان چون بدل تابان شدی
 اتفاقاً در دو شب از تاب عشق
 سر بسر مست از می باقی شدند
 هر یکی را نشأه ای آمد جدا
 آتشی بد در میان افروخته
 ز آنکه بد آن نار بعد و انفصال
 گوید آن نار از هلاک و از عدم
 هرکه اندر آن شود گردد هلاک

بشنو ازگوش دل ای روشن روان
 نکته ای بشنو ز نار نقمتش
 نار سوزان رشک بستانش نمود
 از حقیقت و اهل آن رفتی سخن
 می شمردی خویش را کیف التفق
 جان به لوکشف الغطا دمساز شد
 شد حقیقت از بیانش نکته جوی
 منکشف شد معنی اطف السراج
 آشکار آمد از آن سر نهان
 وقت پخته کردن هر خام شد
 پر نمود و کرد یاران تر دماغ
 گرتوئی از نور معنی مقتبس
 اینکه خوش در آتش سوزان رود
 از حقیقت گرتوئی اسرار جو
 شد نصیبیم از تقاضای قدر
 که برادر بد مرا بی اشتباه
 مورد الطاف سلطان کبیر
 آمد از انعام شه نعمت علی
 دیده دل شاهد مقصود دید
 شاه دل جلوه گری آغازکرد
 بادهها پیمود بر ارباب ذوق
 مست و بیخود فارغ از کثرت شدند
 جملگی را درزدی آتش بجان
 شدگریزان عقل بگسسته مهار
 آب و آتش نزدشان یکسان بدی
 جمله بیخود آمدند از ناب عشق
 نشأه گیر از چشم ساقی آمدند
 آن یکی در وجد و آن یک در بکا
 که ز رشکش نار نیران سوخته
 بدمر این ناری که آرد اتصال
 گوید این نار از وجود و از قدم
 هرکه آمد اندر این گردید پاک

مجملاً آن سید عالی مقام
مست و واله صیحه‌ای از جان کشید
آنچنان غلطید در آتش که عقل
خوش در آغوشش کشیدم تنگ تنگ
دست در آن نار سوزان کردم
حق آنکه گشته رمز نور و نار
که نیامد هیچ از آن آتش ضرر
بل دم گرم خداوندی مگر
بعد روزی چند از اینهم این فقیر
بد فقیری آن زمان صاحب صفا
در ریاضت سالها برده بسر
چون شدش هنگام رفتن زین جهان
بعد دیدن گفتم ای نیکو خصال
می‌نباشد حال صحبت حالیا
گر خدا خواهد بهنگام سحر
چون سحرگه وقت فیض است از خدا
چونکه شب آمد سحر برخاستیم
آن سحر نیز آتشی افروخته
شعله ور شد چونکه آن نار جلال
آنچه موسادید از آن آتش بطور
آنچه بشنید آن زمان موسا از آن
آن تجلی مست و مدهوشم نمود
دیده بر آن آتش حق دوختم
آن تجلی چون مرا از خود ربود
جلوه جانان چو گردیدم عیان
منجلی شد چون بدل نوراله
از دم گسیرای آن شیخ کرام
همچنانکه گفته بود آن مؤمن
چون خلیل آمد مرآن نارم وطن
با وجود آنکه گفتا فی المثل

شد خلیل آسای آن نارش مقام
بیخودانه اندر آن منزل گزید
گفت فصلش منحصر باشد بوصل
خوش بر آوردم ز نارش بیدرنگ
همچو جان او را ببر آوردمی
از جمال و از جلالش آشکار
گوئیا از آن نبودیمان خیر
بد گرفته ز آتش سوزان اثر
زین کرامت دید از آن شاه کبیر
قلب آن آئینه گیتی نما
غیر شاهش می‌نبد اندر نظر
بر عیادت نزد او گشتم روان
خستگی ره مرا برده ز حال
بایدم کرد استراحت ای فتا
از نهال صحبت گیرم ثمر
بلکه آید آن زمان فیضی بما
صوفیانه صحبتی آراستیم
که ز نورش ماسوی الله سوخته
برقع افکن شد دگر نور جمال
جلوه گر شد بر دل از نور حضور
آمد از آن آتشم در گوش جان
پای تا سر دیده و گوشم نمود
آن چنان کز پای تا سر سوختم
بیخودانه اوفتادم در سجود
رونهادم اندر آن آتش ز جان
سرخوشانه آتشم شد سجده گاه
آتش سوزان شدم بردو سلام
یک سرموئی نیامدم ز من
از دم آن نور پاک ذوالمنن
نی بحکم حتمی ای مرد اجل

جنت ششم

بسم الله الرحمن الرحيم

فاتح الابواب جنات نعیم

الحمد لله الذي نور قلوب العارفين بذكره و قدس ارواحهم بسره و بره و طهر افئدتهم بفكره و شرح صدورهم بنوره و انطقهم بثنائه و شكره و اشتغلهم بخدمته و وفقهم بطاعته و استعدهم بالعبادة على مشاهدته و دعاهم الى رحمته و صلى الله على محمد امام المتقين و قايده الموحدين و مونس المقربين و على اله المتجبين الابرار الاخير و بعد فهذا كتاب مصباح الشريعة و مفتاح الحقيقة من كلام الامام الصادق المفترض الطاعة على ساير الانام ابى عبد الله جعفر ابن محمد الصادق عليهما السلام و هو مشتمل على مائة باب و الله الموفق للصواب.

انجمن آراى جنات الوصال
پرتوافکن شد به اطراف جنان
شد ز ذرات جهان گوهرفشان
هریکى چون خور فروزان آمدند
ذره ها از پرتو آن مستتير
همچو خور گیرند از آن ذرات نور
کى تواند بگذرد ای نکته دان
مهرچه آئینه رخسار یار
جلوه وجه حیبش نور و زیب
جلوه گر از آن بدل دیدار یار
آئینه چه لمعه خورشید طور
لمعه ها و هریکى خورشید وار
آمد از قول امام منتجب
از لوامع بى حسابش ذره بود
صد هزارش مهر تاب ستاره بود
یافتم پروانه جان پر و بال
پرفشان پروانه جان شد در آن
دفتر سادس ز عین افتخار
هست این دفتر بعین نور گم
تابد از هر یک «بدل صد آفتاب»
شد درخشان لمعه نور حکیم

ابتدا بر ذکر نام ذوالجلال
باز صبح صادق از آفاق جان
باز خورشید سخن از شرق جان
ذره ها از نور آن تابان شدند
هریکى ذره چو خورشیدی منیر
همچنین ذرات آن ذرات نور
قوت فکرت ز یک ذره از آن
ذره ها هر یک چو مهری نور بار
آئینه چه جلوه وجه حیب
آئینه چه مظهر انوار یار
آئینه چه مشرق نور حضور
هست خور را گرچه ذره بشمار
ز آن لوامع چند لمعه منتخب
حضرت صادق که مهرش در شهود
حضرت صادق که بر چرخ وجود
ز آن لوامع خوش بجنات وصال
نورافشان چون شد آن جنات جان
شد مصباح الشریعه نور بار
از کلام صادق آن نور ششم
هست چون جامع لوامع این کتاب
استعین الله رحمن الرحیم

لمعة الاولى فى البيان

قال الصادق عليه السلام: نجوى العارفين تدور على ثلاثة اصول: الخوف و الرجا و الحب. فالخوف فرع العلم و الرجاء فرع اليقين و الحب فرع المعرفة. فدلليل الخوف الهرب و دليل الرجا الطلب و دليل الحب ايثار المحبوب على ماسواه. فاذا تحقق العلم فى الصدر خاف، و اذا صح الخوف هرب و اذا هرب نجا و اذا اشرق نور اليقين فى القلب شاهد الفضل، و اذا تمكن من روية الفضل رجا و اذا وجد حلاوة الرجا طلب و اذا وفق للطلب وجد و اذا تجلى ضياء المعرفة فى الفؤاد هاج ريح المحبة و اذا هاج ريح المحبة استانس فى ظلال المحبوب و آثر المحبوب على ماسواه و باشر او امره و اجتنب نواهيه و اختارهما على كل شى غيرهما و اذا استقام على بساط الانس بالمحبوب مع اداء او امره و اجتناب نواهيه وصل الى روح المناجات و القرب و مثال هذه الاصول الثلاثة كالحرم و المسجد و الكعبة. فمن دخل الحرم امن من الخلق و من دخل المسجد امتت جوارحه ان يستعملها فى المعصية و من دخل الكعبة آمن قلبه من ان يشغله بغير ذكر الله تعالى. فانظر ايها المؤمن فان كانت حالتك حالة ترضيها لحلول الموت فاشكر الله تعالى على توفيقه و عصمته، و ان تكن الاخرى فانقل عنها بصحة العزيمة و اندم على ما سلف من عمرك فى الغفلة و استعن بالله تعالى على تطهير الظاهر من الذنوب و تنظيف الباطن من العيوب و اقطع زيادة الغفلة من قلبك و اطف نار الشهوة من نفسك.

اهل عرفان را نشان معرفت
دور نجوى العارفين راسه اصول
سيمين حب آنكه باشد «جانفزا»
همچنان كآمد رجاء فرع يقين
حب مجوگر معرفت نبود رفيق
هم دليلت بر رجا باشد طلب
ليك اميدت طالب آن ميكنند
«وارهاند» از خود به او كردت قرين
كه براه دوست از جان جاهدند
مرغ جان بردانه خالش اسير
از همه رسته به او پيوسته اند
خوف آئين آورد آئينه علم
رست از قيد همه شد رستگار
رو نمايد فضل رب العالمين
چون تمکن يافت جان يابد رجا
جان ودل گردد طلب را مستعد
يافت توفيق از تفضلهای رب
کز يقينش نور اندر قلب تافت
جلوه گر شد از محبت خاست باد
جان عاشق انس با جانان گرفت
غير محبوبش نيند هيچكس
امر و نهيش را شود از بندگان
مستقيم اندر بساط انس يار

لمعنة اول بيان معرفت
گفت آن سر معارف را وصول
اصل اول خوف از دويم رجا
خوف فرع علم «باشد از يقين»
حب بود از معرفت فرع اي عشيق
پس دليل از خوف مي باشد هرب
گر چه بيمت دل هراسان ميكنند
بيم و اميد تو از علم و يقين
حب دليلش را محبان شاهدند
دل بدم زلف يار بي نظير
غير محبوب از همه وارسه اند
پس محقق چون شود در سینه علم
هر كه شد هارب ز خوف هجر يار
چون فرزند در دل انوار يقين
رؤيت فضل اله ذوالعطا
كام جان چون از رجا شيرين شود
مستعد چون گشت جان اندر طلب
يافت جاننش آنچه مييايست يافت
چون ضياء معرفت اندر فؤاد
روح وار آن باد چون هيجان گرفت
سايه محبوب بگزیند و بس
باشدش فرمانبری از عين جان
امر و نهيش را نمايد اختيار

از اوامر گشته از جان کامیاب
 این سه اصل اندر مثل گویم ترا
 هر که داخل در حرم ایمن بود
 هر که در مسجد شود داخل شود
 هر که در کعبه شود داخل شود
 ایها المؤمن نظر کن حال خود
 گر رضائی در حضور آن حییب
 شکر کن کز عون و توفیق خدا
 ورنه ای ز آن حال راضی بر حضور
 منتقل شو ز آن به آهنگ درست
 ز آنچه در غفلت گذشت از عمر تو
 ظاهرت را «ساز طاهر» از ذنوب
 قطع غفلت از دل پر جوش کن
 غفلت اندازد بنار شهوت
 گوش شو سر تا پیا و گوش کن
 روی آور در مناجات حکیم
 او که حبش شاهد عرفان ماست
 این مناجاتم زبان معرفت
 یا علی ای در صفات عارفان
 ای جلالت جلوۀ ذات علی
 ای جمالت مشرق نور رجا
 ای که جبت مشرق عرفان بود
 سینۀ ما منشرح از علم دار
 زین دو خطر که بود بیم و امید
 جلوه گر کن نور عرفان در دلم
 از محبت مهجه را روحی رسان
 غیر محبوب از همه کن بی خبر
 کآنچه را محبوب گوید آن کنم
 هر چه را محبوب نپسندد بجان
 حق محبوبت که عرفانش بود
 احمد محبوب آن کز نام او
 سلم الله علیه و آله

وز نواهی جان ودل در اجتناب
 چون حرم مسجد و کعبه است از خدا
 از شرور خلق با این مستند
 از جوارح ایمن از افعال بد
 قلب او ایمن ز جز ذکر احد
 وقت رفتن سوی یار احوال خود
 با چنان حالت بکن شکر ادیب
 عصمت آمد در این ره رهنما
 بازگشت آور سوی رب غفور
 باندامت باش از افعال نخست
 واستعن بالله تو اب العفو
 باطنت پاکیزه فرما از عیوب
 آتش شهوت ز جان خاموش کن
 آورد شهوت بجان بس آفتت
 جرعه ای زین باده جان نوش کن
 عارف اسرار در امید و بیم
 بیم و امیدش یقین ایمان ماست
 میده اندر بیان معرفت
 گشته حیران همچو ذات غیب دان
 از جلالت سهمگین هر جا دلی
 ز آن رجا نور یقین در قلب ما
 ز آنکه جبت مشرق عرفان بود
 دیده دل از یقین کن نور بار
 چند می باید بجان زحمت کشید
 تا شود آئینه حب قابلم
 در ظلال انس محبوبم نشان
 غیر محبوبم میارم در نظر
 ز آنکه جز او نیست جانی در تنم
 جان گریزان سوی جانانست از آن
 از یقین عرفان محبوب احد
 کعبه و مسجد حرم شد کامجو
 عارفان راه حق را آگهی

لمعة الثانی فی الاحکام

قال الصادق علیه السلام: اعراب القلوب علی اربعة انواع: رفع و فتح و خفض و وقف، فرفع القلب فی ذکر الله

تعالی و فتح القلب فی الرضا عن الله و خفض القلب فی الاشتغال بغير الله، و وقف القلب فی الغفلة عن الله، الا ترى الى ان العبد اذا ذكر الله تعالى بالتعظیم خالصاً ارتفع كل حجاب كان بينه و بين الله تعالى من قبل ذلك و اذا انقاد القلب لمورد قضاء الله بشرط الرضا عنه كيف يفتح القلب بالسرور و الروح و الراحة. و اذا اشتغل قلبه بشی من اسباب الدنيا كيف تجده اذا ذكر الله بعد ذلك و «اناب» منخفضاً مظلماً كبيت خراب خاویس فيه «عمران» و لامونس فاذا غفل عن ذكر الله كيف تراه بعد ذلك موقوفاً محجوباً قد قسا و اظلم منذ فارق نور التعظیم. فعلامة الرفع ثلاثة اشياء وجود الموافقة و فقد المخالفة و دوام الشوق. و علامة الفتح ثلاثة اشياء: التوكل و الصدق و اليقين. و علامة الخفض ثلاثة اشياء العجب و الريا و الحرص و علامة الوقف ثلاثة اشياء: زوال حلاوة الطاعة و عدم مرارة المعصية و التباس علم الحلال بالحرام.

در بیان محنت و آرام قلب
چار انواع است اعراب قلوب
رفع دل حاصل شود از ذکر یار
از قضای حکم رب العالمین
وقف آن در غفلت ذکر عفو
ذکر با اخلاص و تعظیم صمد
هر حجابی بوده بر چیده شود
در قضاء الله با شرط رضا
از فتوح راحت و روح سرور
«غیر محبوب حقیقی یک زمان»
منخفض مظلّم ز غفلت تیره رو
بعد از آنکه گشته ذکر الله دلیل
خالی از عمران انیسش انکسار
فاش گردد مظهر اسم منزل
وقف و محجوب و قساوت توأمان
نور تعظیمش ز دل گشته نهان
هر که او را در معارف دیده واست
آن وفاق اهل دل دان متصل
سیمین است از «دوام» شوق مست
می نمایند اهل دل آنها تمیز
بر خدا باید توکل اولاً
سیمین باشد یقین ای مرد دین
و آن بود عجب و ریا و حرص جان
آن بزرگان کاین نشان بنموده اند
وز مذاق آن تلخی عصیان برد
فاستعد بالله الی یوم القیام
باشهی کآن فاتح باب دل است

دویمین لمعه بود احکام قلب
گفت صادق فاتح باب قلوب
رفع و فتح و خفض و وقف است آن چهار
فتح آن هم وز رضا حاصل یقین
خفض آن در اشتغال غیر او
هان نمی بینی که بنده چون کند
در میان او و الله احد
چون شود منقاد قلب اندر قضا
منفتح گردد چسان از عین نور
ور شود مشغول اسباب جهان
بین چگونگی باشد آن دم حال او
خانه ای بینی خراب از هر سیل
ریخته درهم همه سقف و جدار
پس اگر غافل شود از ذکر دل
بین چگونگی بینیش از بعد آن
در ظلام غفلت افتاده عیان
سه نشان هر یک از این اعراب راست
اول از آن سه نشان رفیع دل
دویمین فقد مخالف بودن است
هم نشان فتح دل باشد سه چیز
اولاً باشد توکل بر خدا
صدق در این ره نشان دویمین
خفض را باشد نشان سه همچنان
وقف را هم سه نشان فرموده اند
آن زوال لذت طاعت بود
ملتبس سازد حلالیت با حرام
این مناجاتم به اعراب دل است

ای که دل مبنی است بی اعراب تو
 ای که رفع قلب از یادت بود
 ای شده دل منخفص سودا زده
 ای که دل گریک نفس بی تو کشد
 وقف و محجوب و قساوت تو امان
 یا رفیع یا رفیع یا رفیع
 قلب ما را رفع بخش از ذکر خود
 در سویدا رفعتی از ذکر ده
 منفتح فرمای قلبیم از رضا
 ذکر ما را رفعت از اخلاص ده
 ای که در ذات علی خواندی جلی
 در قضایت قلب ما منقاد کن
 از بلاهای شرارم ده امان
 از رضا بابی بروی دل گشا
 گر بچشم دل نمائی روی جان
 گر بروی دل گشائی باب جان
 باب جان از روی جانان بر جانان
 دل بود عرش تو ای رحمان امان
 از موافق بودن و نفی خلاف
 با توکل از ره صدق و یقین
 تارهد از عجب و از حرص و ریا
 لذت و شیرینی طاعت بجان
 هم حلال و هم حرامت یافته
 این و آن دنیا و عقبای در ضمیر
 فکرت دنیا و عقبای غفلت است

گه بخفص و گه بوقف از باب تو
 ای که فتح قلب از ارشادت بود
 گر دمی مشغول با غیرت شده
 غفلتش بنیاد صفوت برکنند
 الامان از خفص قلب و وقف آن
 ای که از ذکرت شود دلها رفیع
 مهجه را رشک جانان از فکر خود
 از تجلای جانان کن منتبه
 در رضای حکم تقدیر وقضا
 فکر ما را وجه خاص الخاص ده
 از علو ذات خود خود را علی
 از رضایت جان ما را شادکن
 با تولای خیارم «یار جانان»
 قلب ما را ساز باغ دلگشا
 کی شود مشغول چیزی در جهان
 رو نتابد ز آن بسوی این و آن
 باز فرمای ای حبیب مهربان
 گرد غیر از فرش عرشت برفشان
 وز دوام شوق دل فرمای صاف
 باز کن بر دل در فتح مبین
 نشکند شیشه دلش زین سنگها
 موهبت فرما ز عصیان بخش امان
 روی جانان از این و آن برتافته
 اهل این یک مشرک و آن یک اجیر
 هر که را قلب از رعایت راحت است

لمعة الثالث في الرعاية

قال الصادق عليه السلام: من رعى قلبه عن الغفلة ونفسه عن الشهوة وعقله عن الجهل فقد دخل في ديوان المنتهين ثم من رعى علمه عن الهوى ودينه عن البدعة وماله عن الحرام فهو من جملة الصالحين. قال «رسول الله(ص)»:

طلب العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة. و هو علم الانفس فيجب ان يكون نفس المومن على كل حال في شكر او غدر على معنى ان قبل فضل و ان رد فعدل و تطالع الحركات في الطاعات بالتوفيق و تطالع السكون عن المعاصي بالعصمة. و قوام ذلك كله بالافتقار الى الله و الاضطرار اليه و الخشوع و الخضوع و مفتاحها الانابة الى الله تعالى مع قصر الامل بدوام ذكر الموت و عيان الوقوف بين يدي الجبار لان في ذلك راحة من الحبس و نجاة من العدو و سلامة النفس و الاخلاص في الطاعة بالتوفيق و اصل ذلك ان يرد العمر الى يوم

واحد. قال رسول الله (ص):

الدنيا ساعة فاجعلها «طاعة». و باب ذلك كله ملازمة الخلوة بمداومة «الفكر» و سبب الخلوة القناعة وترك الفضول من المعاش و سبب «الفكر» الفراغ و عماد الفراغ الزهد و تمام الزهد التقوى و باب التقوى الخشية و دليل الخشية التعظيم لله و التمسك بخالص طاعته و اوامره و الخوف و الحذر مع الوقوف عن محارمه و دليلها العلم. قال الله عزوجل: انما يخشى الله من عباده العلماء.

قلب و نفس و عقل را راعی شده
حضرت صادق امام المحسنین
از غفلت و ز شهوت و جهل دغا
زین سه حال بد مآل اندیشه کرد
داخل دیوان آگاهان شد آن
کرد و دینش را ز بدعت در غوا
شد نوشته از نکوکارانش نام
مرد نیکوکار آگاه دل است
علم خود را با یقین عالم شده
بر جنود جهل خود غالب نشد
عالم کل راعی عالم تمام
کز طلب باید بسی بردن تعب
جستجوی علم در راه نجات
علم اگر در چین بود طالب بدو
علم میجوگر بشهرکافر است
در طلب گر صادقی این علم جو
در همه احوال شکر و عذر شاه
ور شود رد از ظهور عدل اوست
بیند از عصمت سکون از فعل بد
بیند از توفیق رب العالمین
عصمت حق را نماید یاد داشت
افتقار الله و سبب اضطرار
اضطرار الله چه بی پروا ز خلق
از خضوع و از خشوع دل نگر
تابش توبه است مصباح همه
آن امل کوتاه کند ذکر اجل
پیش دست قدرت جبار بار
هم نجات از دشمن و راحت بنفس
خالص از توفیق در طاعت شود
جمله را یک روز انگاری درست

سایمین لمعه رعایت آمده
راعی خلق جهان عقل آفرین
گفت هرکس قلب و نفس و عقل را
گشت راعی و رعایت پیشه کرد
شد نوشته نام او از آگاهان
هرکه علمش را رعایت از هوا
هم رعایت کرد مالش از حرام
هرکه را علم رعایت حاصل است
هرکه را این علم حاصل آمده
هرکه را بر علم دل طالب نشد
حضرت ختم الرسل هادی الانام
بین چگونه امر کرده در طلب
هست فرض مسلمین و مسلمات
اطلب العلم و لوبالصلین شنو
چین دیار کفر و اهلش بت پرست
و آن بود علم نفوس ای علم جو
پس بود واجب بمؤمن ز انتباه
گر قبول افتد و فور فضل اوست
بیند از توفیق حق طاعات خود
هر تحرک در ره طاعت یقین
هر سکونی کز معاصی بازداشت
این بناها را قوام آمد چهار
افتقار الله چه استغنا ز خلق
این دو استون و دو استون دگر
لیک انابه هست مفتاح همه
قصر عالی توبه را قصر امل
با وقوف ایستادن ز انکسار
هست در اینها یقین رسن ز حبس
هم سلامت نفس را حاصل بود
اصل اینها اینکه غیر از خود نخست

گفت پیغمبر جهان یک ساعت است
ساعتی فرموده دنیا را تمام
ساعتی فرموده دنیا را رسول
باب این جمله ز خلوت و اشود
خود قناعت هست بر خلوت سبب
نیز فکرت را سبب آمد فراغ
زهد را تقوا تمامی می دهد
شد دلیل خشیت تعظیم اله
طاعت خالص بود در امر آن
با حذر باش از نواهی و ز حرام
گر دلیلت باید اندر این کلام
خشیت از علم است قول حق نگر
هر که عالم خشیه اش حاصل بود
این مناجات از رعایت آمده
ای که قلب و نفس و عقل از تو بود
قلب ما را غافل از غفلت نما
کن رعایت علم ما را از هوا
دین ما را مرعی از بدعت نما
مال ما را دار مرعی از حرام
تا شویم از صالحین خوش عمل
سلم الله علیه و علی
و آنچه کردی فرض بر ما از علوم
شاکریم و عذر خواه از فضل تو
عذر ما بپذیر و طاعت کن قبول
در طریق طاعتم توفیق بخش
بر در توفیق تو با افتقار
ایستاده بر امید فتح باب
چون انابه هست مفتاح قلوب
آن انابه کش بود قصر امل
زنده ام ساز از دوام ذکر موت
تا عیان گردد وقوف یوم دین
تا سلامت نفس را باشد از آن
یا علی اخلاص در طاعت بده
یا علی ز اخلاصمان آگاه کن
تا که دنیا را بچشم اعتبار

ساعتی نیک از برای طاعت است
پس بکن آن جمله طاعت والسلام
طاعتش کن تا شود طاعت قبول
با دوام فکر بی افکار بد
از فضول عیش کن ترک طلب
وز فراغت زهد افروزد چراغ
تقوی از خشیت دری و میکند
چنگ اخلاص است بردامان شاه
با وقوف از محارم خوف جان
شوگریزان از معاصی بالتمام
علم باشد علم باقی والسلام
انما یخشى اللهت بس در نظر
خشیه حاصل در دل عالم شود
باب استدعای حضرت آمده
«دور» از آفات و از اعمال بد
نفس ما را فارغ از شهوت نما
تا نیفتیم از هوای ندر غوا
چونکه بیعت با علی شد دین ما
تا حلال آید بجان شرب و طعام
حق احمد صاحب علم و عمل
آله راعین آداب الهدی
کن ادا از ما بهر اسم و رسوم
عذر خواهیم و پناه از فضل تو
بر قبولت باز کن باب و وصول
از رفیق عصمت تصدیق بخش
با خضوع و با خشوع و اضطرار
از انابه بر دلم کن فتح باب
اندر این تاریست مصباح قلوب
آنکه بنیانش بود ذکر اجل
سر خوشم ساز از مدام فکر فوت
وجه جباریت بینم از یقین
راحت از نفس و نجات از دشمنان
تا نیفتیم در بلا طاقت بده
قاصد توفیقمان همراه کن
ساعتی بینیم اندر روزگار

بوکه آن ساعت بطاعت سر بریم
 یارب از خلوت بدل آرام ده
 کز فضول اندر معشیت بگذریم
 با دوام فکرتم انباز کن
 تا که از زهدم شود بر روی باز
 نیست بی تعظیم تو خشیت درست
 یارب اندر طاعتم اخلاص بخش
 کز اوامر و ز نواهی سر بسر
 واقفم ساز از حلال و از حرام
 خشیه از علم است علم آرد عمل

حق بسم الله الرحمن الرحيم
 وز قناعت کام جان را کام ده
 وز قناعت در فضولی ننگریم
 وز فراغت باب زهدم باز کن
 باب تقوا و شود خشیت طراز
 چون دلیل خشیت از تعظیم تست
 جان و دل را قرب بزم خاص بخش
 جان در اطمینان شود دل در حذر
 تا شود از خشیهام دل شاد کام
 و آن عمل را «صدق» نیت ما حاصل

لمعة الرابع في النية

قال الصادق عليه السلام: صاحب النية الصادقة صاحب القلب السليم لان سلامة القلب من هواجس المحذورات «بتخليص» النية لله في الامور كلها. قال الله تعالى: يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم وقال النبي (ص): نية المؤمن خير من عمله وقال: انما الاعمال بالنيات ولكل امرء ما نوى. ولا بد للعبد من خالص النية في كل حركة و سكون لانه اذا لم يكن بهذا المعنى يكون غافلا و الغافلون قد وصفهم الله تعالى، فقال: ان هم الاكالا لانعام بل هم اضل سبيلا و قال: اولئك هم الغافلون ثم النية تبدو من القلب على قدر صفاء المعرفة و تختلف على حسب اختلاف الاوقات في معنى قوته و ضعفه و صاحب النية الخالصة نفسه و هواه معه مقهورتان تحت سلطان تعظيم الله تعالى و الحياء منه و هو من طبعه و شهوته و منيته. نفسه منه في تعب و الناس منه في راحة.

لمعه چارم از آن لمعات نور
 حضرت صادق امام صادقین
 هر که شد با نیت صادق قرین
 ز آنکه می باشد سلامت قلب را
 از یقین تخلیص نیت در امور
 گفت حق جل علا سبجانه
 یوم لا ینفع بمال و بنین
 مصطفا آن صاحب قلب سلیم
 گفت مؤمن را بود نیت بسی
 انما الاعمال بالنیات هم
 و لکل امراء یکون مانواه
 نیت صادق چو خالص شد ز شرک
 بنده را لابد بود در جمله حال
 از خلوص نیت و صدق ضمیر
 می شود محسوب اندر غافلین

نیت صادق کند یار حضور
 کرده وصف نیت صادق چنین
 صاحب قلب سلیم است از یقین
 از هواجس وز خواطر ما بدا
 در امور این خلصه می باشد ضرور
 عز اسمه غالب س لظانه
 صاحب قلب سلیم از مفلحین
 سلم الله علیه مستدیم
 از عمل بهتر عمل کن گر کسی
 هست قول آن نبی ذوالکرم
 نیت صادق بود بی اشتباه
 پاک سازد جان و دل از لوث چرک
 در سکون و در تحرک لایزال
 ورنه غفلت گرددش در ملک امیر
 که بود در وصفشان قرآن مبین

هستشان اعین بهالایبصرون
 هستشان قلب و بهالایفقهون
 نیستند الاکالانعام اواضلل
 عامیانند آن گگروه بسی بصر
 نیت اول میکنند از دل ظهور
 هرکه را نور معارف بیشتر
 مختلف گردد بوفیق اختلاف
 صاحب این نیت خالص بود
 هر دو مقهورند و مأمور و ذلیل
 دائماً افتاده سر در پیش و پست
 نیت صادق هر آنکویار یافت
 خود بخود باشد ز خود اندر تغب
 این مناجاتم ز صدق نیت است
 ای که از خلقت کرم شد نیت
 نیت صادق کرم فرما مرا
 از هواجس و ارهگان دل را ز صدق
 خالص آور در ره خود عزم من
 یوم لاینفع بمال و بنین
 از گروه مؤمنین دارم حساب
 نیتی که آن هست بهتر از عمل
 در تحرک در سکون ای پادشا
 تا نباشیم از گروه غافلین
 حق آل پاک و اصحاب کبار
 صدر ما روشن ز نور معرفت
 تا بنور نیت صادق شویم
 طبع و شهوت هر دو مقهور تواند
 جان و دل را و ارهگان از این دوبند
 تا شود با نیت صدق و یقین

هستشان آذان بها لایسمعون
 رفته اند از جنس حیوانی برون
 هست غفلتشان ز حضرت ماحصل
 غافلانند آن فریق کور و کور
 وصف حال معرفت بر قدر نور
 نیت او در مواضع بیشتر
 قوت و ضعفش از آن دان بی خلاف
 خواهش و نفسش یقین در زیرید
 تحت سلطانی سلطان جلیل
 چون ز صهبای حیا هستند مست
 نفس او دائم از آزار یافت
 مردمان از آن براحت در طرب
 جام صدق نیت جان کرده مست
 نیت باشد کرم از خلقت
 صاحب قلب سلیم جان نما
 از وساوس و ارهگان جان را بصدق
 تا نیستم از هواجس در فتن
 صاحب قلب سلیم «کن ز دین»
 تا شوم از حسن نیت کامیاب
 هست امید از توام آن ماحصل
 نیت خالص کرم فرما بما
 حق نور مصطفی شمس یقین
 صاحبان نیت صادق بکار
 نیک فرما از ظهور معرفت
 مشغول در ذکر سلطان عظیم
 گرچه امارند مأمور تواند
 زین دوبند ناخوش حق ناپسند
 جان و دل در ذکر رب العالمین

لمعة الخامسة فی الذکر

قال الصادق علیه السلام: من كان ذاكرًا لله على الحقيقة فهو مطيع و من كان غافلاً عنه فهو عاص. والطاعة علامة الهداية و المعصية علامة الضلالة و اصلهما من الذكر و الغفلة. فاجعل قلبك قبله للسانك لا تحركه الا بإشارة القلب و موافقة العقل و رضی الايمان. فان الله عالم بسرک و جهرك. وكن كالنازع روحه او كالواقف في العرض الاكبر غير. شاغل نفسك عما عناك «بما» كلفك به ربك في امره و نهيه و وعده و وعيده و لا تشغلها بدون ما كلفك و اغسل قلبك بماء «الحزن» و اجعل ذكر الله من اجل ذكره «اياك» فانه ذكرک و

هو غنى عنك فذكره لك اجل و اشهى و اتم من ذكرک له و اسبق. و معرفتک بذکره لک «یورثک» الخشوع و الخشوع و الاستحياء و الانكسار و يتولد من ذلك رؤية كرمه و فضله السابق و تصغر عند ذلك «طاعتک» و ان كثرت فى جنب مننه و تخلص لوجهه و رویتک ذكرک له تورثک الريا و العجب و السفه و الغلظة فى خلقه و استكثار الطاعة و نسيان فضله و كرمه و لا يزداد بذلك من الله الا بعدا ولا يستجلب به على مضى الايام الا وحشة. والذكر ذكران ذكر خالص بموافقة القلب و ذكر «صادق» ینفى ذكر غيره. كما قال رسول الله (ص): انى لا احصى ثناء عليك انت كما اثبت على نفسك. فرسول الله (ص) لم يجعل «لذکره» مقدار عند علمه بحقیقة سابقة ذكر الله عزو جل له من قبل ذكره له فمن دونه اولی. فمن اراد ان يذكر الله تعالى فليعلم انه مالم يذكر الله العبد بالتوفيق لذکره لا يقدر العبد على ذکره.

مشرق انوار در اسرار ذکر
 هست ذکرش گوید از ذکر این چنین
 در حقیقت او مطیع شه بود
 قلب او از ذکر هو باشد رفیع
 عاصی است و گمراه از راه هدا
 معصیت هست از ضلالت ترجمان
 ذکر و غفلت هست اصل این دو بند
 آن دگر از نفس بدکار «ردی»
 ساز دل را قبله از بهر زبان
 با وفاق عقل و ایمان را رضا
 کز خلاف عقل افتی در تعب
 باز نمائی زیبان در مدعا
 در نهان و فاش همراه تو است
 یا چو واقف در قیامت خوار و زار
 در ره تکلیف رب در نیک و بد
 ز آنچه تکلیف است از پروردگار
 وز وعید و وعده او آگاه باش
 خواهشات نفس را مایل مشو
 ده ز آب خوف دل را شست و شوی
 ذکر خود را در نظر باری میار
 جان و دل از یاد خود شادت کند
 گر بود مشغول ذکرش فکر تو
 پس ز اذکر کم دل خود شاد کن
 خویشتن را بین ز ذکرش سرفراز
 اسبق و اشهی اتم ای خوش عمل
 با خشوع و با خشوعت دل شود
 از کرم و ز فضل یابی افتخار

لمعة پنجم از آن لمعات ذکر
 حضرت صادق که ذکر ذاکرین
 هر که را با ذکر دل همره شود
 ذاکر الله می باشد مطیع
 و آنکه غافل باشد از ذکر خدا
 هست طاعت از هدایت خود نشان
 اصل عصیان و اطاعت این دو اند
 آن یکی بند است بند بندگی
 ای که از غفلت گریزانی ز جان
 جز اشاره دل نجیبانی و را
 جز به امر قلب مگشا هیچ لب
 تا ز ایمان نبودت حاصل رضا
 عالم الاسرار آگاه تو است
 باش دائم در مقام احتضار
 نفس خود را بازدار از رأی خود
 یعنی از لایعنی او را بازدار
 امر و نهی شاه را همراه باش
 غر تکلیف خدا شاغل مشو
 یک دم از ذکر خدا غافل مپوی
 ذکر خود می دان طفیل ذکر یار
 کو غنی است از تو و یادت کند
 ز آنکه ذکر اوست پیش از ذکر تو
 فاذکرونی را ز قرآن یاد کن
 بی نیاز از تو چو باشد بی نیاز
 ذکر او از ذکر ما باشد اجل
 گر شناسا جاننت از ذکرش بود
 آورد جان را حیا و انکسار

طاعت بسیار خود بینی صغیر
خالص الله گردد جان ترا
دیدن ذکر تو می آرد ریا
آورد عجب و سفاهت ذکر تو
طاعت بسیار آرد در نظر
ذکر تونسیان کند حاصل ترا
بر تو نفرایند مگر دوری زیار
ذکر او را دو صفت حاصل بود
ذکر خالص کآن موافق با دل است
ذکر صادق کز حقیقت میکند
همچنانیکه رسول الله گفت
قول لا احصى ثناء ز آن جناب
هیچ مقصداری بجنب ذکر یار
ذکر حق عزوجل مر بنده را
چون نبی مصطفی با آن عظم
دیگران اولی باین نسبت بسی
هرکه خواهد ذاکر الله بود
بنده را توفیق حق تانیست یار
نیست قادر بنده بر ذکر خدا
این مناجاتم بود اندر طلب
ای که طاعت جمله از یاد تو است
ای که با ذکر تو شد همراه دل
ای که از ذکر تو دل آمد رفیع
رفعتی ده قلب را از ذکر خود
تا ز غفلت جان روان یابد امان
کش نجیبانیم بی تحریک دل
ای که آگاهی به پیدا ونهان
ای که جانها در کف تدبیر تست
پای ما ثابت بر راه صدق دار
چشم ما روشن بنور صدق دار
ذکر ما را از دل ما محو ساز
تو بما مشتاقی و محتاج ما
بی نیازی از علو ذات خود
بی نیازی بی نیازی بی نیاز
دلنوازی تو از وعد و وعید

نزد فضل و بخشش شاه کبیر
جان تو خالص کند ذکر خدا
ذکر خود را منگر و بنگر جلا
میدهد در خلق غلظت ذکر تو
ذکر او بین ذکر خود از او نگر
از کرم وز فضل حق جل علا
غیر وحشت ناورد در روزگار
هرکه ذاکر یار را از دل بود
اهل دل زین ذکر خالص کامل است
نفی غیر ذکر الله احد
این لالی ازیم تحقیق سفت
میکند ز اثبات این معنا خطاب
از ثنای خویش ناورده بکار
سابق است از ذکر بنده بر خدا
ذکر خود را نفی کرده لاجرم
ذکر خود نه ذکر او کن گر کسی
باید از این مدعا آگه بود
کی تواند کرد ذکر کردگار
تا که توفیقش نگردد رهنما
بو که توفیقم رسد از ذکر رب
یاد تو از ذکر و ارشاد تو است
از قدیم ذکر تو آگاه دل
هرکه با ذکر تو یار آن شد مطیع
باز کن باب جنان از فکر خود
قلب ما قبله شود بهر زبان
با رضای عقل و ایمان متصل
بر نهان و آشکار بندگان
هم قضایا محکم از تقدیر تست
دست ما محکم به ذیل ذکر یار
تا شود دل نور بار ز ذکر یار
تا شویم از ذکر هو تسبیح ساز
اشتیاق تو بما معراج ما
گرچه داری چشم بر ذرات خود
بی نیازی تو ما را دلنواز
خوان نعمتهای بی احصا کشید

نعمت بیحد و احصا ذکر تو
 ذکر تو باعث بود بر ذکر ما
 چشمه خشیت بدل فرما روان
 یا غنی یا غنی یا غنی
 من فقیرم من فقیرم من فقیر
 نعمت ذکر تو بما کردی عطا
 ذکر تو ما را خشوع دل دهد
 ذکر تو آرد حیا و انکسار
 طاعت ما پیش ذکر تو کم است
 ذکر تو اخلاص همیره میکند
 ذکر تو همراهی ره میکند
 رهنمای ذکر ما ذکر تو است
 ذکر ما آرد همه عجب و سفه
 می بریم از ذکر خود بر تو پناه
 ذکر ما از ذکر خود فرما بخیر
 حق احمد ذاکر ذات علی
 حرمت آتش که از جان ذاکرند
 رحمت بیحد و احصا و سلام

صفوت پنهان و پیدا ذکر تو
 ذکر ما ندارد مگر عجب و ریا
 تا بشوید صدر و قلب ما روان
 ای غنایت مغنی هر جا غنی
 مستحق نعمت شاه کبیر
 ذکر ما از ذکر تو در انجلا
 ذکر تو ما را خضوع دل دهد
 ذکر تو دارد وفا و اعتبار
 طاعت ما قطره ذکر تو قلم است
 غفلتت در راه گمیره میکند
 ذکر تو آگاه از شه میکند
 روکشای فکر ما ذکر تو است
 ذکر ما گم میکند در روز ره
 ذکر ما بر ما کند خوبی تباه
 تا کند نفی از دل ما ذکر غیر
 آنکه ذکرش هست مرآت جلی
 ذاکر حقند و حق را شاکرند
 باد بر او و بر آتش بر دوام

لمعة السادس في الشکر

قال الصادق عليه السلام: في كل نفس من انفاك شکر لازم «لك» بل الف او اكثر. وادنى الشکر رؤية النعمة من الله من غير علة يتعلق القلب بهادون الله عزوجل و الرضا بما اعطى «و ان لاتعصيه بنعمته و تخالفه» بشى من امره و نهيه بسبب نعمته وكن لله عبداشاکرا على كل حال تجدالله ربا کریمما على كل حال و لو كان عندالله عبادة يتعبد بهاعباده المخلصون افضل من الشکر على كل حال لاطلق لفظه فيهم من جميع الخلق بها فلما لم يكن افضل منها خصها من بين العبادات وخص اربابها فقال تعالى: وقليل من عبادى الشکور. وتمام الشکر اعتراف لسان السرخاضع الله تعالى بالعجز عن بلوغ ادنى شکره لان التوفيق للشکر نعمة حادثة يجب الشکر عليها وهى اعظم قدرا و اعز وجودا من النعمة التى من اجلها وفقت له فيلزمك على كل شکرشکر اعظم منه الى مالانهاية له مستغرقا فى نعمة قاصرا عاجزا عن درک غاية شکره. و انى يلحق شکر العبد شکر نعمة الله و متى يلحق صنعه «بصنيعه» و العبد ضعيف لا قو له ابدالا بالله و الله غنى عن طاعة العبد قوى على مزيد النعم على الابد فكن لله عبدا شاکرا على هذا الاصل ترى العجب.

مهريک ذره از آن ذرات شکر
 شکر را فرموده شرحى بابها
 بل هزاران شکر از انعام خدا
 که نباشد علتى با قلب ضم
 تا نگردد شرک با شکر تويار

لمعه سادس از آن لمعات شکر
 صادق آن عباد شکور پادشا
 هر نفس لازم بود شکرى ترا
 هست ادنى شکر تو ديد نعم
 اندر آن نعمت بجز پروردگار

هم رضا بودن بآنچه داده حق از اوامر و نهی سربسری از خلاف امر و نهی حق تعالی شاکر الله شوی در جمله حال گربدی نزد خدا عزوجل که عباد مخلصین کردی به آن لفظ آن مطلق نمودی بر عباد پس چو افضل نیست از آن در میان بندگان خاص را مخصوص شد از قلیل من عبادی الشکور از تمام شکر باشد اعتراف ز آنکه توفیق تو در شکر از شکور اعظم القدر و اعز اندر وجود پس شود لازم بهر شکری تو را جان از آن مستغرق بحر نعم نعمت بی منتها شکر است شکر بنده را هرگاه شکری میرسد ورنه شکر ما بنعمت کی رسد کی رسد صنع خدا را صنع ما اوغنی از بندگی و طاعت است فلتکن لله عبداً شاکراً ذاکر این اصل باش اندر سپاس این مناجاتم بود در شکر یار ای که شکرت هر نفس در جان مرا شکر چون توفیق تو همراستش ای که ادنی شکر در انعام تو تاج کرمنا به انسان داده ای شکر ما بین از خلوص قلب ما نعمتت را باعث عصیان مکن امر و نهیت را خلاف ار میکنیم یا شکور یا شکور یا شکور ای که گوئی فاش در آیات نور ما کجا و شکر یارب العباد تو شکوری شکر ما فرما قبول حق احمد بنده شاکر تو را

معصیت در آن نگردانند ورق ناآورد در نعمتت بر جان ضرر جان و دل را نفکنی اندر وبال یا بیش رب کریم بی مثال بندگی و طاعتی از شکر اجل بر همه حالی عبادت حق عیان همشش دادی بجمله استناد خاص کرد آن خاص کرد ارباب آن بر شکوری نامشان منصوص شد می نماید فاش این معنی ظهور از زبان سر ولی با قلب صاف نعمتی حادث کند شکرش ضرور ز آن کز آن این نعمت صورت نمود شکری از آن اعظم و بی منتها عاجز و قاصر ز درکش بیش و کم آیت قرب خدا شکر است شکر نعمت اللهم بجان مهمان شود شکر نامعدود و نعمت بیعدد ماضعیف و حول و قوه از خدا هم قوی بر ازدیاد نعمت است شاکر الله شاکراً ذاکراً تا بینی سرها در این لباس شکر خورشیدی بود خورشید بار شکر دیگر کرده واجب ای خدا منتها حقاً که ناپیداستش هست شکر نعمت اکرام تو عزتت بر ملک و بر جان داده ای خوش دل از آنچه بما کردی عطا باز بررومان در کفران مکن هست بر امید عفوت ای کریم جان ما از شکر فرما غرق نور که قلیل من عبادی الشکور عاجزیم و ناتوان و نامراد بوکه ره یابیم در بزم و وصول سلم الله علیه و علی

آل و آن بنندگان شاکرت
هر نفس کز شکر تو بر می شود
عاجزیم از شکر و در شکر توایم
بنده عاجز کجا آن قوتش
شاکریم از اعتراف عجز شکر
اصل شکر است اعتراف عجز و بس
تا ببینم بس عجایب زین لباس
التماسم در پذیرای شاه دین
تا لباس شکر درپوشم بجان

دائماً از جان و از دل ذاکرت
فرض بر جان شکر دیگر می شود
ما کجا و شکر انعام کریم
کی تواند کرد شکر نعمتش
اعتراف عجز شکر ار هست شکر
این لباس از شکر هستم ملتمس
این لباسم هست از شاه التماس
یا شکور یا غفور یا معین
از لباس آرم میان شرح و بیان

لمعة السابع في اللباس

قال الصادق عليه السلام: ازين اللباس للمؤمنين لباس التقوى و انعمه الايمان قال الله تعالى: ولباس التقوى ذلك خير و اما اللباس الظاهر فنعمة من الله تعالى يستربها «عورات بنى آدم» و هي كرامة اكرام الله بها ذرية آدم عليه السلام ما لم يكرم بها غيرهم و هي للمؤمنين آلة لاداء ما افترض الله عليهم و خير لباسك ما لا يشغلك عن الله عزوجل بل يقربك من شكره و ذكره و طاعته و لا يحملك فيها الى العجب و الريا و التزين و التفاخر و الخيلاء فانها من آفات الدين و مورثة القسوة في القلب. فاذا لبست ثوبك فاذكر سترالله عليك ذنوبك برحمته و البس باطنك بالصدق كما البست ظاهره بثوبك و ليكن باطنك في ستر الرهبة و ظاهره في ستر الطاعة و اعتبر بفضل الله عزوجل حيث خلق اسباب اللباس لتسترالعورات الظاهرة و فتح ابواب التوبة و الانابة لتستر بها عورات الباطن من الذنوب و اخلاق السوء. و لا تفضح احدا حيث سترالله عليك اعظم منه و اشتغل بعبادته نفسك و اصفح عما لا يعينك حاله و امره و احذر ان يفنى عمره بغير عمل غيرك و يتجر براس مالك غيرك و تهلك نفسك فان نسيان الذنب من اعظم عقوبة الله في العاجل و اوفراسباب العقوبة في الآجل. و اشتغل بعبادته نفسك و مادام العبد مشغلا بطاعة الله و معرفة عيوب نفسه و ترك ما يشين في دين الله عزوجل فهو بمعزل عن الآفات غايص في بحر رحمة الله عزوجل يفوز بجواهر الفوائد من الحكمة و البيان و مادام ناسيا لذنوبه جاهلا لعيوبه راجعا الى حوله و قوته لا يفلح اذا ابدا.

لمعة هفتم بود اندر لباس
حضرت صادق كه از بالای او
بین چه میفرماید از بهر لباس
ازین از بهر لباس مؤمنین
انعم و ایمن لباس دین بود
حق تعالی گفته بهر اهل سیر
بر دو قسم آمد لباس ای متقی
ظاهر آن نعمت الله بر عباد
که ببوشاند به آن عورات خود
مؤمنان را آلتی باشد حسن
بهترینش آنکه مشغولت نکرد

نور تکریم آن لباس از بهر ناس
شد لباس زهد و تقوا کامجو
کز برای مؤمنان است التباس
آن لباس تقوی آمد از یقین
هر که را ایمان لباسش این بود
و لباس التقوی ذلک خیر
باطنش تقوا است ای مرد تقی
خاص و لد آدم از رب العباد
جز به و لد آدم این کی میرسد
در ادای فرض رب ذوالمنن
در لباس از ذکر معزولت نکرد

بلکه نزدیکت کند از شکر و ذکر
بار نماید بجان عجب و ریا
ز آنکه اینها هست از آفات دین
پس چو پوشیدی لباست یادکن
یاد بنما ستر رحمت از اله
باطنت از صدق بنما التباس
باطنت را ستر رهبت باییدی
فضل حق را معتبر بنگر اساس
بهر ستر عورت ظاهر تو را
تا بپوشد عورت باطن از آن
هان مکن رسوا کسی را چون خدا
عیب خود را باش مشغول و مباش
در گذر از آنکه کارش با تو نیست
با حذر باش از فنای عمر خود
رأس مال خود بغیر از خود مخواه
بر تو از اعظم عقوبات اله
بنده مادامی که در طاعت بود
هم کند ترک آنچه باشدشین دین
هم بود در بحر رحمت غوطه ور
ور فراموش از گناه خود کند
سوی حول و قوت خود راجع است
این مناجاتم ز حق باشد لباس
ای مزین از لباس تقویست
ای لباس خیر تو تقوا بجان
ای بنی آدم ز تو خاص لباس
مکرمت کردی لباس ظاهر
تن لباس جان و جان عاری ز تن
از لباس عاریت تن راست عار
برکن از بر این لباس عاریم
گر لباس تقویم پوشی بجان
قوت طاعت از آن حاصل شود
شاکر و ذاکر مطیع کردگار
از تفساخر وز تزین از لباس
باز پوشان ستر عفو و رحمت
لبس عورات گناهم توبه کن

طاعت شاکر کنی با ذکر و فکر
مفخرت را و تزین خیلا
مورث قسوت به قلب از راه بین
سر حق را بر خود و جان شادکن
بر خود اندر حال عصیان و گناه
مثل آنکه ظاهرت را از لباس
ظاهرت را ستر طاعت باییدی
که نموده خلقت اسباب لباس
هم برویت باب توبه کرد و
از گناه و خلق بد اندر نهان
کرده پنهان از تو «اعظم» عیبه
از پی عیب کسی پنهان و فاش
حال او و امر او با دیگرست
در عمل از بهر غیر ای با خرد
کو برد نفع و تو خود گردی تباه
در دو دنیا هست نسیان گناه
شاغل عیب خود از فکرت بود
دور ماند دل از آفاتش یقین
جیب جان یابد ز حکمت پرگهر
عیب خود را جاهل از غفلت بود
راجع است از رستگاری هاروپست
می نمایم ز آن لباسی اقتباس
برودوش اهل دین «از مکرمت»
اهل تقوا ز آن لباس اندر امان
وز لباس تقویش جان حق شناس
ز آن لباست جان بفرما طاهر
این لباس عاریم از تن بکن
پس چه باشد حال «جانم زیر بار»
کز لباس عاری اندر خواریم
تقویت بخشی به اخلاق حسان
با ادای فرض دل شاغل شود
بر ندارد از ریا و عجب بار
دار عریانم به احمد خیرناس
جای بخشا در پناه عصمت
عاریم جان از لباس حوبه کن

ظاهراً را باز پوشان از عیوب
 باز پوشانم نظر از عیب خلق
 تا نگردم فانی اندر فکر غیر
 باز دارم ز اشتغال عیب کس
 تا نگردد مالک مالم کسی
 عیب جوئیهای حال دیگران
 از عقوبات دو عالم زین عمل
 دائمم جان شاغل طاعت نما
 تارکم کن ز آنچه دین راناکوش است
 در پناه خویشم از آفات دار
 تا در آن عزلت شود غواص دل
 چون بیحر رحمه دل غواص شد
 جوهری صافست دل از کان جود
 از نبات توبه‌ام مسواک کن
 ساغری زین باده‌ام در کام جان
 از سواک ظاهر و باطن تمام

باطنم مستور از قبح ذنوب
 تا شود پوشیده عیبم زیر دلق
 تا نگردد عاقبت عاری ز خیر
 تا ببینم عیب نفس خویش و بس
 زین تجسس چون هلاک آمد بسی
 از گناهان آورد نسیان بجان
 و ارهان تا قسوه نبود ماحصل
 تا عیوب خویش بینم بر ملا
 کآنچه حق را خوش بود مارا خوش است
 جان و تن را کنج عزلت ده قرار
 در بحر رحمت حق متصل
 بر سرآرد در حکمت لاتعد
 ز استواکش زنگ می‌باید زدود
 از کدورت جوهر دل پاک کن
 لطف فرما تا کنم شرح و بیان
 از کلام جعفر آن فخر انام

لمعة الثامن فی السواک

قال الصادق علیه السلام: قال النبی (ص): السواک مطهرة للفم و مرضات للرب. وجعلنا من سنة الموكدة و فیها منافع كثيرة للظاهر و الباطن ما لا یحصی لمن عقل و کما تزیل ماتلوث من اسنانک من مطعمک و ما کلک بالسواک کذلک ازل نجاسة ذنوبک بالتضرع و الخشوع و التهجد و الاستغفار بالاسحار و طهر ظاهرک و باطنک من کدورات المخالفات و رکوب المناهی کلها خالصاً لله. فان النبی صلی الله علیه و آله اراد باستعمالها مثلاً «لاهل الیقظة» وهو ان السواک نبات لطیف نظیف و غصن شجر عذب مبارک و الاسنان خلق خلقه الله تعالی فی الفم آلة للاکل و اداة للمضغ و سبباً لاشتهاء الطعام و اصلاح المعدة و هی جوهرة صافية تتلوث بصحبة تمضیغ الطعام و تتغیر بها رایحة الفم و یتولد منها الفساد فی الدماغ فاذا استاک المومن الفطن بالنبات اللطیف و مسحها علی الجوهرة الصافية ازال عنها الفساد و التغير و عادت الی اصلها. کذلک خلق الله القلب طاهر اصافیا و جعل غذائه الذکر و الفکر و الهیة و التعظیم و اذا شیب القلب الصافی فی تغذیة بالغفلة و الکدر صقل بمصقلة التوبه و نظف بماء الانابة ليعود علی حالته الاولی و جوهرة الاصلية الصافية. قال الله تعالی: ان الله یحب التوابین و یحب المتطهرین و قال النبی (ص): علیکم بالسواک ظاهر الاسنان. و اراد هذا المعنی و المثل. و من اناخ تفکره علی باب عتبة العبرة فی استخراج هذه الامثال فی الاصل و الفرع فتح الله له عیور الحکمة و المزید من فضله و الله لا یضیع اجر المحسنین.

کآن بود صیقل به سن و قلب پاک
 گفت میگوید نبی کردگار
 باعش مرضات رب آمد سواک
 نفع آن پیدا و پنهان بیحساب

لمعة هشتم بود اندر سواک
 حضرت صادق امام روزگار
 پاک سازنده دهن باشد سواک
 از مؤکد سنتش کرد آن جناب

از برای هرکه عقلی باشدش
همچنانکه از بن دندان تمام
از نجاسات گناهان کن سواک
با تهجد ساز استغفار ساز
از کدورت باطن و ظاهر بشوی
خالصاً لکن باش از این عمل
این مثل بشنو برو مسواک کن
هست مسواک از گیاهی بس لطیف
هست دندان هم ز خالق خلقتی
آلت مضغ و سبب براشتهاست
جوهری صافست اما می شود
چون ملوث گشت از مضغ طعام
می شود از گند آن فاسد دماغ
مؤمن زیرک چو مسواکش نمود
پاک گردد چرکش از مسواک خود
همچنین دل خلقتی هست از خدا
شد غذایش ذکر و فکر کردگار
چون غذای غفلتش پر چرک کرد
صیقل آن مصقل تو به نما
مصقل تو به زداید زنگ آن
تا که برگردد بیود اصلیش
بشنو این قول خدا جل جلال
دوست میدارد خدا توبه کنان
اینکه فرموده نبی آن نور پاک
ظاهراً مسواک ظاهرگر چه گفت
هرکه خوابانید ناقه فکرم رام
در برون آوردن امثال این
باز بنمایید در دل عبرتش
از مزید فضل الله است این
این مناجاتم کند از ذکر یار
ای غذای قلب ما از ذکر تو
از غذای طمع کز غفلت است
از جوییدن از غذای غفلتم
از سواک شجره توفیق ذکر
تا کند زایل کدورات سنان

هرکه را از عقل باشد پرورش
می نمائی پاک اخلاط طعام
با خشوع و با تضرع جان پاک
باب استغفار هست اسحار باز
راه عصیان و مناهی را مپسوی
بهر بیداران نبی گفت این مثل
ظاهر و باطن کدورت پاک کن
شاخه ای از شجره عذبی شریف
خلقتی از بهر خوردن آلتی
باعث اصلاح معده بر غذاست
از تلوث از طعام ای بباخرد
گنجد از بویش دهانت لاکلام
این فسادش باز بنشانند چراغ
ز آن فساد و چرک خوش پاکش نمود
باز گردد سوی اصل پاک خود
طاهر و صافی و طیب بابها
هیبت و تعظیم از جبار بار
مغز جان ناخوش زگند شرک کرد
بستر از آب انابه زنگ را
آورد آب انابه زنگ آن
صاف گردد آن وجود اصلیش
روی آور سوی جنات وصال
همچنین هرکس کند پاکیزه جان
مؤمنان را که علیکم باستواک
لیک در باطن در باطن بسفت
پیش باب درگه عبرت مدام
از اصول و از فروع راه دین
واندر آن جاری عیون حکمتش
لا یضیع الله اجر المحسنین
بر درو بام دل و جان نور بار
ای دوی درد ما از فکر تو
در بن دندان ما بس آفت است
زیر هر دندان بود صد کلفتم
باشدم مسواک با تحقیق فکر
کز عفوناتش بود گنده دهان

آن کدوراتی که از فکر طمع بس فضول اشتهای نفس دون کوسوفوی از نبات انقطاع تا بیند خون و بگشاد دهان شجره عذب الیجانم شکر تو ای غذای قلب صافی ذکر تو هیبت و تعظیم تو خورشید دل گر ملوث گشته دندان از طعام آن طعامی کز غذای غفلت است باسواک و مصقل توبه زدی ای که تواین را داری تو دوست آمدم تو اب بر درگاه تو استراحت بخشم از توبه بجان امتحانم چند باشد مستراح مستراح این منزل دنیا بود راحتم بخشا بجان از مستراح تا کنم رمزی بیان از مستراح

با همه اسنان ز خامی گشته مع از بن دندان روان گردیده خون انقطاع شهوت آن اصل «قطاع» بر سواک شجره عذب الیجان صیقل زنگ جانم شکر تو چون بهر دردیست شافی ذکر تو دل از آن یارب مبادا منفصل آن طعامی که بود بر جان حرام غفلتی که قلب را ز آن آفت است زنگ لوث ای توبهات صیقل فزای هر که تو اب آمدی بر در نکوست «جانم از راه کرم آگاه تو» با انابت ده امانم ز امتحان مستراحم چند سازد مستراح مستراح آن غافل از مولا بود غفلتم بر دل منه چون مستراح از بیان صادق آن بحر فلاح

لمعة التاسع «فی المبرز»

قال الصادق علیه السلام: انما سمی المستراح مستراحا لاستراحة النفس من اثقال النجاسات و استفراغ الكثيفات و القدر فيها و المومن يعتبر عندها ان الخالص من حطام الدنيا كذلك يصير عاقبتها فيستريح بالعدول عنها و تركها و يفرغ نفسه و قلبه عن شغلها و يستنكف عن جمعها و اخذها استنكافه عن النجاسة و الغايط و الفذر و يتفكر في نفسه المكرمة في حال كيف يصير «ذليلة» في حال و يعلم ان التمسك بالقناعة و التقوى يورث له راحة الدارين فان الراحة في هوان الدنيا و الفراغ من التمتع بها في ازالة النجاسة من الحرام و الشبهة. فيخلق عن نفسه باب الكبر بعد معرفته اياها و يفر من الذنوب و يفتح باب التواضع و الندم و الحيا و يجتهد في اداء اوامره و اجتناب نواهيه طلبا لحسن المآب و طيب «الزلف» و يسجن نفسه في سجن الخوف و الصبر و الكف عن الشهوات الى ان يتصل بامان الله في دار القرار و يذوق طعم رضاه فان المعول ذلك و ما عداه لاشي.

لمعة تاسع بروز مستراح حضرت صادق که مستراح آن گفت دانید از کدامین اصطلاح کاستراحت نفسها یابد از آن وز کثافات و قذورات درون جای استفراغ این اخلاط زشت هست مؤمن را در اینجا اعتبار

کآن ضروری هست بر اهل فلاح در دو عالم استراحت یافت جان مستراح آمد مسما مستراح از گرانیهای انجاس نهان جای استفراغ آمد در برون اهل فطنت مستراح نام هشت اعتبار عبرتی در روزگار

که حطام دنیوی آخر یقین راحت جان در عدول از آن بود نفس و قلبش را کند فارغ از آن سرفرو نارد به اخذ و جمع آن از تفکر می رود در خود فرو حالتی بیند بعز و مکرمت تکیه بر اورنگ تقوا میکند یار تقوا و قناعت می شود راحت اندر خواری دنیا بود در نجاست پاک کردن از وجود پس بیند باب کبر از بعد آن معرفت از نفس چون پیدا کند از گناهان در فرار و منفعل امر و نهی شاه را در اجتهاد بر امید طیب زلفی از خدا دست از شهوات نفسانی کشد متصل گردد امان اللّٰه را میچشد طعم رضای حق تعالی این مناجات استراحت میدهد ای که ذکرت راحت جان آورد مست راح دنیوی مگذارمان مست راح دنیوی گه میخورد شکر توکز مستراح دنیوی دفع کردیم از درون اثقال را صیقل آئینه دل ییافتیم چون حلال و شبهه را دریافتیم هست دنیا چونکه بی شبهه کثیف ذکر تو دل را شرافت میدهد یارب از ذکرت دلم غافل مدار استراحت بخشم از این مستراح سلم اللّٰه علیهم اجمعین

می شود با آن لطافت این چنین ترک آن قدر توان ایمان بود استراحت یابد از بارگران همچنان کز بول و غایط درجهان ز آن بدی حال و زان حال نکو حالتی دیگر به ذل و مسکنت از قناعت قصر بر پا میکند در دو عالم استراحت می شود در فرارش از تمتعها بود از حرام و شبهه در این هست و بود که شناسا نفس را آمد روان کبر بندد در تواضع واکند با ندامت با حیا از حق خجل مجتنب از بد پی حسن معاد میکند در سجن خوف و صبر جا رخت در خلوات ایمانی کشد اندر این دار فرار اولیا کآن معول هست و باقی را زوال از جهان دل را فراغت می دهد ای که فکرت نور ایمان آورد مستراح دنیوی بس بهر جان که حسد بر مال مردم میبرد نیست جانم مست راح دنیوی آن کثافات فزون مال را از حرام و شبهه رو برتافتیم روی دل از هر دری برتافتیم هر کثافت شد نجس بر هر شریف استراحت از کثافت میدهد حق احمد و آل و اصحاب کبار تا طهارت یابم از آب فلاح محسنین طیبین طاهرین

لمعة العاشر فی الطهارة

قال الصادق علیه السلام: اذا اردت الطهارة والوضو فتقدم الى الماء تقدمك الى رحمة الله فان الله قد جعل الماء مفتاح «قربه» و مناجاته و دليلا الى بساط خدمته. فكما ان رحمته تطهر ذنوب العباد كذلك نجاسات

الظاهر يطهرها الماء لا غير. قال الله تعالى: و هو الذي الرسل الريح بشرًا بين يدي رحمة و انزلنا من السماء ماء طهورًا و قال الله تعالى: وجعلنا من الماء كل شئى حى فكما احياه كل شئى من نعيم الدنيا كذلك بفضله و رحمة جعل حيات القلوب بالطاعات. و تفكر فى صفاء الماء و رفته «وطهوره» و برکتته و لطيف امتزاجه بكل شئى و فى كل شئى و استعمله فى تطهير الاعضاء التى امرک الله بتطهيرها و أت بادائها فريضه و سننه. فان تحت كل واحد منها فوايد كثيرة اذا استعملتها بالحرمة انفجرت لك عين فوايده عنقريب. ثم عاشر خلق الله كامتزاج الماء بالاشياء يودى كل شئى حقه و لا يتغير عن معناه معتبر القول رسول الله (ص): مثل المؤمن الخالص كمثل الماء. و لتكن صفوتك مع الله تعالى فى جميع طاعاتك كصفوة الماء حين انزله من السماء و سماه طهور او طهر قلبك بالتقوى و اليقين عند طهارة جوارحك بالماء.

چون طهارت هست مصباح حضور
 زندگى بخشش مقيمىن الصلوة
 آب را چون رحمت حى آرو
 رهنما سوى بساط خدمتش
 شويد از آنهم نجاسات عيان
 از نزول رحمت خود بر عباد
 ز آن حيات كل شى دارد ظهور
 هرچه در دنيا ز نعمت ببحساب
 طاعتش صفوت فزای دل بود
 برکت و لطفش بهرچيزى مضاف
 امتزاجش با همه چيزى مبین
 آنچه مأمورى بتطهير از خدا
 با صفای نیت تطهير تن
 چشمهها هست از فوايد جو بجو
 باز شد عين فوايد عنقريب
 شو معاشر خلق را چو آب صاف
 حى او را میده حى و يقين
 گرچه باشد با تغير زيستش
 مؤمن خالص بود مانند ماء
 در همه طاعات خود مانند ماء
 کرد و فرمودش طهور از بهرما
 چون جوارح شوئى از ماء معين
 چون از آن حاصل صفای دل شود
 زنده از آن آب جمله کاینات
 ز آن وضو سازد روان مؤمنين
 در نمازش از حضوری نیست نور
 دست و رو شستن بود از غير او

لمعنة عاشر طهارت راست نور
 صادق آن سرچشمه آب حيات
 گفت چون خواهى طهارت يا وضو
 كه خدا کرده كليد قربتش
 همچنان كز رحمتش شويد نهان
 آنكه مژده داده از ارسال باد
 کرده نازل از سما آب ظهور
 پس چنانكه زندگى داده ز آب
 رحمت و فضلش حيات دل شود
 كن تفكر در صفای آب صاف
 رقت و پاکيش بر هر چيز بين
 ميکن استعمالش اندر عضوها
 در ادای فرض و ايتان سنن
 ز آنكه زیر هر يك از اين شست و شو
 چون بكارش بردى از حرمت چو طيب
 تاشوى صفای روان آب اتصاف
 آب با هرچيز ميگردد قرين
 هيچ در معنى تغير نيستش
 معتبر ميمدار قول مصطفيا
 صفوت بايدكه باشد با خدا
 صفوت آبى كه نازل از سما
 پاک كن دل ز آب تقوا و يقين
 اين مناجاتم حيات دل بود
 يا على اى حب تو آب حيات
 آب حبت منبع عين اليقين
 مؤمن از اين آب اگر نبود طهور
 نيتم از شست و شوى دست و رو

یا علی بر نیتم ثابت بدار
منبع رحمت ز حق ظاهر بما
ما بظاهرگر بماء طاهر شویم
مژده رحمت کز ارسلنا الریاح
و آن نزول آب پاک از آسمان
ز آنکه بی حب شما لاشی همه
رحمت حق منبعش حب شما
ای صفای آب رحمت حب تو
حب تو آبست و غیر آن سراب
از سراب غفلتم محفوظ دار
تا بتطهیرش فرایض با ستن
حرمت آبم بدل فرما روان
تا فواید یابم از آن عنقریب
همچنان کز آب استیفا کنند
جان و قلبم را باستیفای کام
تا درخشد در دلم نور ظهور
تا برون آیم ز منزل خوش دماغ
حق احمد منبع دریای نور
بادشان صلوات از جان آفرین

کآن بود مفتاح باب قرب یار
هست ماء و ما همه طاهر بماء
باطن از حب شما طاهر شویم
داده حق بر اهل توفیق و فلاح
بارش حب شما باشد بجان
همچنان کز آب اشیا حی همه
قربتبان سر چشمه قرب خدا
درگشای باب صفوت حب تو
صورت آب و بمعنی سر آب
کام از آب یاد خود محفوظ دار
جان ادا سازد بدست آویز تن
منفجر فرما از آن عین عیان
جمله عالم در نظر آید حبیب
جمله اشیا و کندشان بهره مند
بهره ورکن ز آب حبت یا امام
تا فرورد در نظر طور ظهور
از خروج منزل آشامم ایاغ
حق آتش مظهر نور حضور
تا بود نور سماوات و زمین

لمعة الحادی عشر فی الخروج من المنزل

قال الصادق علیه السلام: اذا خرجت من منزلک فاخرج خروج من لا يعود و لا یکن خروجک اللطاعة او فی سبب من اسباب الدین و الزم السکينة و الوقار و اذکر الله سرا وجهرا. سأل بعض اصحاب ابی الدرداء اهل داره عنه فقالت خرج فقال متى یعود؟ قالت متى یرجع من روحه بید غیره و لا یملک لنفسه نفعا و لاضرا و اعتبر بخلق الله برهم و فاجرهم اینما مضیت، واسئل الله تعالی ان یجعلک من خاص عباده و ان یلحقک بالماضین منهم و یحشرک فی زمرتهم و احمده و اشکره علی ما عصمک عن الشهوات و جنبک عن قبح افعال المجرمین و غض بصرک عن الشهوات و مواضع النهی و اقصد فی مشیک و راقب الله فی کل خطوة کانک علی الصراط جائز و لاتکن لفاتا وافش السلام لاهله مبتدئا و مجبیا و اعن من استعان بک فی حق و ارشد الضال و اعرض عن الجاهلین و اذا رجعت و دخلت منزلک فادخل دخول المیت فی القبر حیث لیس له همة الارحمة الله تعالی و عفوہ.

در خروج منزل است از هر جهات
چونکه از منزل نهی بیرون قدم
کت نباشد هیچ روی بازگشت
غیر قصد طاعت حق در دلت
باشدت بیرون شدن نیت یقین

لمعه حادی عشر زین لامعات
گفت صادق منزل وحی قدم
شو بیرون از آرزوی بازگشت
پس نمی باید خروج از منزلت
از باری یک سبب ز اسباب دین

جز برای طاعت از جا بر مخیز
شو ملازم بر سکینه بر وقار
شخصی از یاران بودردا سئوآل
گفت بیرون شدکی آیدگفت باز
که حیات او بدست دیگر است
ای که از منزل برون پا مینهی
عسرت آور در طریق انتباه
مسئلت کن از خداوند عباد
ملحقت سازد به آن بگذشتگان
حمدکن حق را و شکرش کن از این
مجتنب کردت دل از اعمال زشت
چشم از شهوات پوشانید باز
راستی در رفتنت کن قصد دل
آنچنان میرو که بر روی صراط
نه لفات آن احمق بد خلق باش
هرکه از تو استعانت میکنند
هرکه گمراه است ارشادش نما
چون دگر ره داخل منزل شدی
که در آن جز رحمت و عفو خدا
این مناجاتم بود در قطع راه
یا علی از منزل بیرون شدم
در ره شوقم بفرما تیگزگام
هر قدم در راه قصدم این بود
هرکه بی شوق تو طعاتش کجاست
گر قدم در راه طاعت میزنم
لیک بی حبت ارادت لاشی است
از سکینه حب رسان نوری بدل
از وقارم در روان تسکین بده
چون کنم در منزل خود بازگشت
من که قادر نیستم در نفس خود
یا علی یا علی یا علی
بوکه گردم از خواص بندگان
شکر تو کز عصمتم دادی چراغ
در امان خویشم از افعال بد
چشم جانم را پیوش از هر بدی

حق نخواهد غیر طاعت هیچ چیز
ذکر حق میکن نهان و آشکار
کرد ز اهل بیت او در حسب حال
گفت باز آیدکی آن بی برگ و ساز
ناتوان بر خویش در نفع و ضراست
نیک و بدکن اعتبار از هر رهی
نیک یابد هر کجا بینی بر راه
کز عباد خاصت آرد در عداد
سازدت محشور ایشان در جان
که نموده عصمت با جان قرین
کز گروه مجرمین شد سرنوشت
در مواضع نهی نشانید باز
چشم بر حق دار در ره متصل
با ادب میزن قدم بر این بساط
گر سلام است از جوابش ساز فاش
یاریش کن در ادای حق خود
جااهلان را رو بگردان در و غا
بین که اندر گور خود داخل شدی
نیست بر چیز دگر همت ترا
چون ز منزل بر شوم بر قصد شاه
هر قدم شوقت بره افزون شدم
تا بیابد ز آن دل مشتاق کام
چونکه شوق تو اهم دین بود
دل که بی حبت عباداتش کجاست
گردم از صدق و ارادت میزنم
حب تو آبی که جانها ز آن حی است
تا بره نه ضال مانم نه مضل
جانم از ذکر خدا تمکین بده
چون توانم سوی منزل بازگشت
جلب نفع و دفع ضرر از نیک و بد
قلب ما از ذکر فرما منجلی
این جهان و آن جهان محشورشان
وز فضول فکرتم دادی فراغ
دار یا مولا بذکر و فکر خود
حق احمد نور حسن سرمدی

شوق بزم قرب خود افزون کنم
 با ادب دارم بتوفیق الهی
 در ادای حقشنان در کنار کن
 ازدخول آن بجان قابل شوم
 آنکه آمد بر درش جانها دخیل
 هم برآل پاکش از حق دائما

هر قدم کز منزلم بیرون زدم
 در جواب و در سلام اهل راه
 یاری یاران براهم یارکن
 تا که در مسجد روان داخل شوم
 حق احمد منزل وحی جلیل
 باد بر او رحمت بی منتها

لمعة ثانی عشر فی دخول المسجد

قال الصادق علیه السلام: اذا بلغت باب المسجد فاعلم انک قصدت باب ملکا عظیما لایطابساظه الا المپهرون ولا یوزن لمجالسته الا الصدیقون وهب القدوم الی بساط خدمة الملك هیبة الملك فانک علی خطر عظیم ان غفلت و اعلم انه قادر علی ما یشاء من العدل و الفضل معک و بک فان عطف علیک بفضلہ و رحمته قبل منک یسیر الطاعة و اجزل لک علیها ثوابا کثیرا، و ان طالبک باستحقاقه الصدق و الاخلاص عدلایک حججک وردطاعتک و ان کثرت و هو فعال لما یرید و اعترف بعجزک و قصورک و تقصیرک و فقرک بین یدیه فانک قد توجهت للعبادة له و الموانسة به و اعرض اسرارک علیه و لیعلم انه لایخفی علیه اسرار الخلیق اجمعین و علانیتهم و کن کافقر عباده بین یدیه و اخل قلبک عن کل شاغل یحججک عن ربک فانه لایقبل الا الاطهر و الاخلص. و انظر من ای دیوان یرخرج اسمک فان ذقت من حلاوة مناجاته و لذیذ مخاطباته و شربت بکاس رحمته و کراماته من حسن اقباله علیک و اجابته فقد صلحت لخدمته فادخل فلک الاذن و الامان و الافقف و قوف مضطر قد انقطع عنه الحیل و قصر عنه الامل و قضی الاجل. فاذا علم الله عزوجل من قلبک صدق الالتجاء الیه نظر الیک بعین الرأفة و الرحمة و اللطف و وفقک لما یرحب و یرضی فانه کریم یرحب الکرامة لعباده المضطربین الیه «المتحرقین» علی بابه لطلب مرضاته قال الله تعالی: امن یجیب المضطر اذا دعاه.

در مساجد تاشود طاعت قبول
 از دخول مسجدت گوید چنین
 کآمدی بر درگه سلطان جان
 که بر آن نگذاشت پا جز طاهران
 غیر صدیقان ز خلق دو جهان
 باش کآنجا بس خطر داری عظیم
 باشدش قدرت لکل مایشاء
 تا تو را از فضل مستقبل شود
 طاعت کم کرد و داد اجرت وصول
 و به اسحقاق بگذارند بنا
 طاعت بسیار رد سازد بتو
 بر رخت سازد سد ابواب وصول
 پیش او چون و چرا راه کجاست
 با کمال افتقارش آی پیش
 سوی آن از راه انیس آورده رو

لمعة ثانی عشر باشد دخول
 حضرت صادق امام ساجدین
 چون رسیدی بر در مسجد بدان
 بر بساطی میگذاری پاروان
 اذن بنشستن نیابد کس در آن
 بامهابت بر بساط شه مقیم
 گر تعقل باشدت میدان که شا
 گر ترا از عدل مستعمل شود
 گر بعطف از رحمت و فضلش قبول
 مهربانی کرده و احسان ترا
 صدق و اخلاص عمل خواهد ز تو
 سازدت محجوب از نور قبول
 عادل است و هرچه خواهد پادشاست
 معترف بر عجز و بر تقصیر خویش
 بر عبادت چونکه رو کردی به او

عرض کن اسرار خود پیشش عیان
باش از هر بنده‌ای محتاج‌تر
کت کند مشغول خود محجوب از او
ز آنکه نپسندد خداوند بشر
پس نظر کن کز چه دیوان اسم تو
پس اگر شاهد مناجاتت بجام
نوش بنمودی ز جام رحمتش
حسن اقبالش برو در باز کرد
دان یقین شایسته خدمت شدی
ورنه از این اذن گشتی فیض یاب
چون وقوف مضطرب بی دست و پا
هم از آن کوتاه شده دست امل
در دلت چون یافت صدق التجا
بخشدت توفیق آنچه خواستی
او کریم است و کرامت را محب
آن کریم است و کرامت محضش
کز جلالش سوخته جانهایشان
چونکه فرموده است صریح آن جناب
بنده مضطرب چو خواند ز اضطرار
این مناجاتم نماید جان و دل
«ای خدا» آن بنده مضطرب منم
التجاء از صدق دل آرم بتو
دست من کوتاه ز دامان امل
قطع گردیده است جبل حیلهم
ایستاده بر در بار کرم
از کرم بر روی جان و اکن درم
در دخول مسجدم مأذون نما
ساغری از ناب اقبالم چشان
از خطابات لذیذم کلام ده
ثبت دیوان نکوکاران کنم
طاهر و خالص ز شرک و از ریا
ای که بر فاش و نهان عالمین
چشم و دل سوی حریم انس باز
معتزف بر عجز و تقصیرات خویش
ای که فعالی بکل ما ترید

نیست چون پنهان از آن فاش و نهان
دار خالی دل ز شغل از هر کدر
چون قبول او بود مطلوب از او
از تو غیر از پاکتر پاکیزه‌تر
سر بر آرد تا چه گردد قسم تو
ریخت و داد از خطابت شهد کام
سرخوش از شرب مدام رأفتش
با اجابت دل ترا دمساز کرد
اذن آمد داخل حضرت شدی
باش واقف تا گشاید اذن باب
منقطع گردیده از آن حیلهم
منقضی گردیده ز آن حکم اجل
بنگردد از رأفت و رحمت ترا
سازدت راضی ز راه راستی
خاصه بر بندگان مضطرب
خاصه بهر عباده مضطرب
طالب مرضات او زاری کنان
کی دهد جز من به مضطرب جواب
کی جوابش میدهد جز کردگار
از دخول مسجدم حق را مدد
بر در اکرام تو افقر منم
چشم انعام و کرم دارم ز تو
منقضی گویا شده وقت اجل
مانده در بند غم و رنج و الم
نیستم گرچه سزاوار کرم
از کرامت بخشش بر سر افسرم
«جانم از زندان غم» بیرون نما
شریبتی در کام از افضالم فشان
از مناجات لذیذم کلام ده
تاج بگذار از کرامت بر سرم
قابل رحمت نما جان مرا
آگهی فاش و نهان من بین
روی جان بر التفات بی نیاز
احتیاجم از حد و اندازه بیش
کی توانم گشتن از تو نا امید

بر دل امیدوار اقبال تو
 بلکه از فضلت معامل شو بما
 این کثیرم بین و هیچم درین
 ای که بخشائی کثیری بر قلیل
 در حضور حضرتم جان برقرار
 در ره صدیقیم گامی بسده
 در سجد مسجد اقصی روم
 عرش رحمان است نه آب و گلست
 ز آن بیابم از نماز آگهی
 افتتاحش رانمایم برگ و ساز

چون یقین دارم به استقبال تو
 لاتعاملنا بعدلک ربنا
 طاعتم هیچ است و امیدم کثیر
 ای توانا بر همه چیز ای جلیل
 دل ز نور هیتم خالی مدار
 در بساط خدمتم جامی بسده
 تا ز منزل جانب صحرا روم
 مسجد اقصای ما نامش دلست
 بر دخول مسجد از اذنم دهی
 آگهی چون یافت جانم از نماز

لمعة الثالث عشر فی افتتاح الصلوة

قال الصادق علیه السلام: اذا استقبلت القبلة فأیس من الدنيا و مافیها و الخلق و ما هم فیہ و فرغ قلبک عن کل شاغل یشغلک عن الله تعالی و عاین بسرک عظمة الله و اذکر و قوفک بین یدیه یوم تبلوکل نفس ما اسلفت وردوا الی الله مولاهم الحق وقف علی قدم الخوف و الرجا فاذا کبرت فاستصغر ما بین السموات العلی و الثری دون کبریائه فان الله اذا اطلع عن قلب العبد و هو مکبر و فی قلبه عارض عن حقیقة تکبیره قال یا کاذب اتخدعنی و عزتی و جلالی لاحرمک حلاوة ذکری و لاحجینک عن قربی «والمسارة» بمنجاتی و اعلم انه غیر محتاج الی خدمتک و هو غنی عن عبادتک و دعائک و انما دعاک بفضل لیرحمک و یبعدک عن عقوبته و ینشر علیک من بركات حنانیه و یهدیک الی سبیل رضاه و یفتح علیک باب مغفرته فلو خلق الله عز و جل علی ضعف ما خلق من العوالم اضعافا مضاعفة علی سرمد الابد لکان عنده سواء کفر و اباجمعهم به او وحدوه. فلیس له من عبادة الخلق الاظهار الکرم و القدرة فاجعل الحیاء رداء و العجز ازاراً و ادخل تحت «سریر» سلطان الله تعالی تغتم فواید ربوبیه مستعیناً به و مستغیناً الیه.

می نماید روشن انوار نماز
 حضرت صادق شه ملک یقین
 بایدت دل «شد ز عالم» بی نیاز
 زنگ خلق از آینه دل بر تراش
 میکند مشغولت از حق درجهان
 عظمت شأن خداوند علی
 یوم تبلوکل نفس مامضاه
 بازگشت اندر حساب نیک و بد
 از نقوش فکر غفلت ساده شو
 بین زمین و آسمان را خوار و زار
 کآن بود واقف بهر پنهان و راز
 هرچه بینی از ثریا تا ثراش
 مطلع باشد بقلب بندگان

لمعة ثالث عشر بر اهل راز
 قبله صدق و یقین فرماید این
 رو چو در قبله کنی بهر نماز
 ز آنچه در دنیا بود نومید باش
 دل نما فارغ ز هر شغلی که آن
 هم بچشم سر معاین کن جلی
 یادآور ایستادن پیش شاه
 جانب مولای حقشان میشود
 بر قدم خوف و بیم استاده شو
 چونکه تکبیر خدا بردی بکار
 پیش ذات کبریای بی نیاز
 بین حقیر و خرد پیش کبریاش
 در حقیقت چون خدای انس و جان

چونکه بیند بنده را تکبیرگو
عارض قلبت چه باشد ابر فکر
گویید ای گول دروغ حیلّه ور
با جلال عزت و جاهم قسم
در حجاب از قرب اندازم ترا
این بدان ای کز سر عجز و نیاز
غیر محتاجست او بر خدمت
او ترا خوانده بفضل و مرحمت
از عقوبات آورد جانست کنار
گوهر بخشایش از کان کرم
راهبر گردد سوی کوی رضا
رهنما گردد ترا راه رضا
پس بدان ای فاتح باب نماز
آفریدی گر خدا عزوجل
پس به اضعاف مضاعف سرمدی
گر همه کافر شوند از خیرگی
شرک و توحید تمامی خلقتش
جز کرم کز بندگی ظاهر شود
نیست شأن ذات مشتاقی او
نیست اینها غیر اظهار کرم
پس حیا را کن ردا و عجز ازار
تا فواید یابی از عبودیتش
استعانت جوی از فضلش مدام
تا غنیمت یابی از ربیتش
این مناجاتم به تکبیر خداست
مستعینم مستغیثم یا علی
تا فواید بینم اندر خدمت
باحیا از عجز و عجزم از حیاست
چون نمی خواهی جز اظهار کرم
هست شأن ذات مشتاق تو جود
آمدم با ناتوانیهای خویش
بوکه از تکبیر احرام نماز
رهبرم گردد سوی کوی رضا
گوهر بخشایش از بحر کرم
از عقوبات آورد جانم کنار

در حقیقت عارضی در قلب او
آنکه سازد غفلت در عین ذکر
در زبان تکبیر و دل جای دگر
کز حلاوت ذکر محرومت کنم
بی سرور از راز خود سازم ترا
از ره تعظیم آوردی نماز
بی نیاز از خواندن و عبودیت
تا کند دور از عقوبت معصیت
بر تو برکتهای بریزد بیشمار
در دلست ریزد زآلا و نعم
باز سازد بر تو باب ارتضا
باب غفران بر رخت فرموده وا
حق بود از بندگیها بی نیاز
خلقتی زین خلقت اعظم اجل
کفر و ایمانشان بدی پیشش سوی
یا موحد از حجا و زیرکی
یک بود پیش جلال و عزتش
قدرتش کز عجز ما ظاهر بود
امتنان شوق خلاقوی او
هست اظهاری ز آثار کرم
زیر سایه سلطنت جان رادرآر
تا شواهد بینی از ربیتش
استغاثه سوی او بر والسلام
مستعین و مستغیث از رحمتش
جمله حاجاتم ز تکبیرش رواست
تا فواید یابم از عون جلی
با شواهد شینم اندر حضرتت
زیر دست قدرتت قدم دوتااست
فاش چون می خواهی آثار کرم
امتنان بر عاصیان اندر وجود
آمدم با جرم از اندازه بیش
باز گردد بر دلّم باب نیاز
بی حجابی بنگرم روی رضا
در دلّم ریزد خداوند نعم
سایه رحمت شود جانرا قرار

از عقوباتت شود جان برکنار
 خود مرا خواندی بفضل و مرحمت
 ای غنی از بندگی بنندگان
 گرچه در دل هست خطرات کثیر
 گرچه در تکبیر تقصیرم بود
 هرچه را در حد فهمم یافتم
 پیش دست کبریایت خرد و خوار
 از دلم الله اکبر سرکشید
 دست در تکبیر چون افراشتم
 استعانت جویم از توفیق یار

کوی برکاتت بگمیرد دل قرار
 تا کنی دورم ز قرب معصیت
 بی نیازی از نیاز انس و جان
 لیک امیدم هست بر ذات کبیر
 رشته امید زنجیرم بود
 از زمین تا عرض اعظم یافتم
 با کمال افتقار و اضطرار
 نعره الله اکبر برکشید
 ماسوا را جمله هیچ انگاشتم
 کز قرائت سرکنم تحقیق کار

لمعة الرابع عشر في القراءة

قال الصادق عليه السلام: من قراء القرآن ولم يخضع لله و لم يرق قلبه و لم ينشئ حزنا و جلا في سره فقد استهان بعظم شان الله و خسرو خسرا مينا فقارى القرآن يحتاج الى ثلثة اشياء قلب خاشع و بدن فارغ و موضع خال. فاذا خشع لله قلبه فرمنه الشيطان الرجيم قال الله تعالى: فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم. و اذا تفرغ نفسه من الاسباب تجرد قلبه للقراءة فلا يعترضه عارض فيحرمه نور القرآن و فوايده و اذا اتخذ مجلسا خاليا و اعتزل عن الخلق بعد ان اتى بالخصلتين الاولتين استانس روحه و سره بالله عزوجل و وجه حلاوة مخاطبات الله عزوجل عباده الصالحين و علم لطفه بهم و مقام اختصاصه لهم بفنون كراماته و بدائع اشارته فاذا شرب كاسا من هذا المشرب حينئذ لا يختار على ذلك الحال حالا ولا على ذلك الوقت وقتا بل يورثه على كل طاعة و عبادة لان فيه المناجات مع الرب بلا واسطه. فانظر كيف تقرأ كتاب ربك و منشور ولا يتك و كيف تجيب اوامره و تجنب نواهيه و كيف تمتثل حدود فانه كتاب عزيز لا ياتي به الباطل من بين يديه و لا من خلفه تنزيل من حكيم حميد فرتله ترتيلا وقف عنه وعده و وعيده و تفكر في امثاله و مواظبه و احذر ان تقع من اقامتك حروفه في اضاعه حدوده.

لمعة رابع عشر در جمع دل
 جامع فرقان صوری معنوی
 گفت هر کس قاری قرآن شود
 خوفی و حزنی نهان حاصل نکرد
 پس بتحقیق استهانه کرده است
 در زیان است و زیانی آشکار
 پس یقین قاریست محتاج سه چیز
 بایش خاشع دل و فارغ بدن
 چون خشوع قلب حاصل شد بجان
 همچنین که گفته در قرآن اله
 در پناه از شر شیطان رجیم
 چون فراغت در بدن حاصل شود

می فرورد از قرائت شمع دل
 حافظ قرآن صادق آن ولی
 وز خضوع و رقت اندر قلب خود
 خوف و حزنی حاصل اندر دل نکرد
 در بزرگی شه بالا و پست
 جز زیانش نیست در این کار یار
 گر بود در حفظ آدابش تمیز
 موضعی خالی ز شور انجمن
 در فرار آمد از او شیطان روان
 در قرائت از خدا میجو پناه
 استعذ بالله رحمن الرحیم
 فارغ از اسباب جان و دل شود

قلب او گردد مجرّد از جهان
معترض او را نگردد عارضی
می شود بهر قرائت مستعد
نور قرآنش نگردد محتجب
چون بگيرد مجلسی خالی ز غیر
بعد اتيانش به آن هر دو خصال
با حلاوت از خطابات مبین
لطف او را با همه و آگه شود
از کرامات و فنون مکرمات
چونکه جامی نوش کرد از این شراب
سرخوشی جوید مدام از این مدام
این عبادت گیرد اندر روزگار
ز آنکه اندر آن مناجات رب است
کز قرائت باشدش بیواسطه
پس نظر کن قاریا در هر جهت
بین چسان می بینی این منشور را
امر و نهیش را چه گوئی در جواب
در حقیقت آن کتابی دان عزیز
هست تزییل خداوند حکیم
پس بترتیلش بخوان و کن وقوف
فکر میکن در مثلها پندهاش
باش واقف در اقامات حروف
بر حذر باش از اذاعه حد آن
در نماز از این چنین قاری شوی
این چنین باید قرائت در کلام
این مناجاتم قرائت میکنند
یا علی ای قاری قرآن مدام
ای کلام الله ناطق در شهود
هر کتابی کز سما آمد فرود
از تو آمد نازل و منزل توئی
از قرائت دار قلبم با خشوع
حزن و ترسی در نهانم جای دهد
تا گریزان گردد دیو رجیم
جان ما را خاشع از اسرار کن
موضعی خالی ز فکر ما و من

بهر قرآن گرددش قاری لسان
پس کند محرومش از نور نبی
بی حجاب از اعتراض فکر خود
نه شود محروم از آیات رب
عزلتی آرد میان بر عزم سیر
انس روح و سر او با ذوالجلال
از خدا با بندگان صالحین
در مقام خاصشان همره شود
و آن اشارات بدیع از مرحمت
جان شد از کیفیتش مست و خراب
خواهد این نشاء مدام و بردوام
بر همه طاعت نماید اختیار
حاصلش بر جان کرامت رب است
در مناجات الهی رابطه
که چسان میخوانی آیات رب
این کتاب مستطاب نور را
امثالات حدودش در خطاب
نیست در آن راه باطل هیچ چیز
هست در ترتیل آن فوز عظیم
کز وعید و وعد آن یابی وقوف
امثالش را بجان در بند باش
بر معانی چون حروف آمد ظروف
این بود حد قرائت خوش بخوان
در مقام قربت باری شوی
خاصه اندر نمازت والسلام
واقفم بر حال قربت میکنند
ز آنکه باشد از تو قرآن هر کلام
نطق تو مطلق کلام الله بود
در تولای تو شد گفت و شنود
حکمتش را در بیان قابل توئی
رقتی بخشا دلم را از خشوع
تا شوم از عظم قرآن متبّه
چون بخوانم نام رحمان رحیم
جسم ما را فارغ از آزار کن
موجب فرما برون زین انجمن

قلب ما را مخزن اسرار کن
 عزلتی بخشایم از خلق جهان
 انس بخشیم با حلاوت خطاب
 آن خطابات عباد صالحین
 در قرائت بخشش توفیق مدام
 لایزال و لم یزل قراریم دار
 نه چنان قاری که قرآن لعنتش
 آن چنان قاری که حافظ باشد آن
 یا علی توفیق ترتیلم زتست
 واقف و عدو و عید ازتست جان
 عارف تعظیم حق جانم ز تو
 جان چو واقف شد بتکریم اله

چشم ما را روشن از انوار کن
 ظاهر و باطن مرا گوشه نشان
 آن خطباتی که دانم در کتاب
 کز همه لطف و کرم باشد مبین
 تا شود جان مست از این شرب مدام
 در نهان و در عیان لیل و نهار
 میکند از انقلاب فکرتش
 بر اقامات حروف و حدشان
 با حضور تست ترتیلم درست
 گر شقی و گرسعید از تست جان
 واقف تکریم حق جانم بتو
 از رکوعش می شود قامت دوتا

لمعة الخامسة عشر في الركوع

قال الصادق عليه السلام: لا يركع عبدالله ركوعا على الحقيقة الا زينه الله بنور بهائه و اظله في ظلال كبريائه وكساه كسوة اصفياه. والركوع اول والسجود ثان فمن اتى بمعنى الاول صلح للثاني و في الركوع ادب و في السجود قرب و من لا يحسن الادب لا يصلح للقرب فاركع ركوع خاشع لله بقلبه متذلل و جل تحت سلطانه «خافض» له بجوارحه «خفوض» خائف حزين على ما يفوته من فائدة الراكعين. و حكى ان ربيع ابن خثيم كان يسهر بالليل الى الفجر في ركوع و احد فاذا اصبح يذفر و قال آه سبق المخلصون و قطع بنا واستوف ركوعك باستواء ظهرک وانحط عن همتك في القيام بخدمته الابعونه و فربالقلب من وساوس الشيطان و خداعه و مكائده. فان الله تعالى يرفع عباده بقدر تواضعهم له و يهديهم الى اصول التواضع و الخضوع و الخشوع بقدر اطلاع عظمته على سرايرهم.

لمعه خامس عشر نور ركوع
 حضرت صادق امام الراكعين
 بنده ای را کعب نگرده بر خدای
 زینتش بخشد ز انوار بهاش
 پوششش در بر لباس اصفیا
 این ركوع اول بود دویم سجود
 اول از شایسته حضرت بود
 در ركوع ای با ادب باشد ادب
 گر ادب نیکو نیامد خود بجا
 خاشعاً لله بدل میکن ركوع
 سطوت سلطانی سلطان بدل
 که مبادا گرددت فوت از میان
 یعنی آن پندار و شک زاید ز دل

می نماید در دل و در جان طلوع
 این چنین گوید ركوع اهل دین
 در حقیقت غیر آنکه در جزای
 جا دهد در سایه های کبریاش
 شویش سینه ز حرص و از ریا
 هست دویم را یقین ز اول نمود
 دویمین شایسته قربت بود
 در سجودت هست لازم قرب رب
 نیست آن شایسته قرب خدا
 خوار و ترسان با روانی پر خضوع
 حافظ فعل جوارح متصل
 آن فواید که بود از راکعان
 نیک بر حفظ جوارح مشتغل

ابن خثیم آن ربیع باغ دین بود شب بیدار هر شب تا به صبح صبح چون طالع شدی کردی زفیر آه پیش افتاد از ما مخلصون ایها الراحع رکوعت کن تمام باستواء الظهر فاستوف الرکوع هیچ خود را در قیام خدمتش باش از وسواس شیطان درگریز که مبادا آورد عجبیت بدل که خدا رفعت دهد بر بندگان میشود بر بندگان لطف خدا میشود سوی خشوع او رهنما آنقدر که نور تعظیمش طلوع این مناجات است از حال رکوع یا علی ای نور تعظیمت بدل از تواضع رفعتی جان را بده از خشوعم در رکوعم نور بخش مخلصون گر قطع ره بنموده اند قائد توفیق تو همراهشان قائد توفیقمان همراه کن از رکوعت تا که استیفا کنم عمر ما یکساعت و آن هم شب است یارب این شب را بطاعت صبح کن چند از این شب زنده داری آه آه یارکن توفیق خود ما را بجان تا که آداب رکوع آید بجا گر نه آداب رکوع آید بجا چون رکوع اول بود دویم سجود هرچه هستم راکعم در خدمت کن مزین رویم از نور بها کسوت ابرار در پوشان بجان کز رکوعت چون برآرم قدشوم

آن شکوفه گلشن اهل یقین می نمود از رکعتی شب را به صبح با انین جانگزی زار و زیر قطع بنمودند ره را مخلصون ز اقتدای صدق بر قول امام استوائی با خشوع و با خضوع می نبینی جز بعون رحمتش خدعه و مکرش بدل میکن تمیز دل شود بر طاعت خود مشتغل هر قدر باشد تواضعشان بجان جانب اصل تواضع رهنما گردد از باب خضوع او درگشا بر سرایشان نموده در رکوع تا کند نور رکوع از دل طلوع روشنی بخشش و دل آرا متصل تا شود دل از تواضع منتبیه وادی دل را جلای طور بخش این ره از اخلاص جان پیموده اند گر نبودی کی نمودی راهشان ذکر و شکر را رفیق راه کن ز استوای پشت کز دنیا کنم جان در آن دائم به یارب یارب است در رکوع و در عبادت صبح کن کاشکی می مرد این دیو سیاه در رکوعت تا شویم از راکعمان قرب یابیم از سجود بیریا کی شود شایسته قرب خدا دویمی از اولی دارد نمود راکعم از جان و دل بر حضرتت سایه های کبریایم بخش جا سیرت احرار بخشا در نهان از سجود خاک کویت محترم

لمعة السادسة عشر في السجود

قال الصادق عليه السلام: ما خسر و الله تعالى قسط من اتى بحقيقة السجود ولو كان في العمره مرة واحدة و ما

افلح من خلا بربه في مثل ذلك الحال شبيها بمخادع نفسه غافل لاه عما اعد الله للساجدين من البشر العاجل و راحة الآجل ولا بعد عن الله تعالى ابدا من احسن تقربه في السجود و لا قرب اليه ابدا من اساء اديه وضيع حرمة بتعلق قلبه بسواه في حال سجود فاسجد سجود متواضع لله ذليل علم انه خلق من تراب يطأه الخلق و انه «اتخذك» من نطفة يستقدرها كل احد و كون و لم يكن و قد جعل الله معنى السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السروالروح فمن قرب منه بعد عن غيره الا ترى في الظاهر انه لا يستوى حال السجود الا بالتواري «عن» جميع الاشياء و الاحتجاب عن كل ما تراه العيون كذلك اراد الله تعالى امر الباطن. فمن كان قلبه متعلقا في صلوته بشئ دون الله فهو قريب من ذلك الشئ بعيد عن حقيقة ما اراد الله منه في صلوته. قال الله تعالى ما جعل الله لرجل من قلوبين في خوفه و قال الرسول صلى الله عليه و آله: قال الله تعالى: لا اطلع على قلب عبد فاعلم فيه حب الاخلاص لطاعتي لوجهي و ابتغاء مرضاتي الاتوليت تقويمه و سياسته و من اشتغل في صلواته بغيري فهو من المستهزئين بنفسه مكتوب اسمه في ديوان الخاسرين.

میکند روشن در اطوار وجود
حضرت صادق چنین گفت از سجود
با حقیقت سجده را آدابها
حق سجده آمد از هر کس پدید
یک سجود حضرت رب احد
جسم خود خالی به اطوار سجود
باطناً با خدعه نفسش قرین
از کرم آماده بر اهل سجود
راحتی که نفس را روز جزاست
که تقرب جوید در سجده علی
کز ادب دور است در سجده ولی
چشم دل بر ما سوا بگماشته
پیش سلطان ولی رب علی
اولیا از نور خود کرده پدید
ماسوا پیشش نهد بر خاک رو
آن تراب زیر پای جمله خلق
کش همه مردم نجس دانند و پست
باعث قربش بسوی خود نمود
اندر آن حالت که بی عجب و ریاست
خوشدلی کین سجده اش آئین بود
دور شد این نکته را بشنو نکو
هیچ چیزی نیستش ظاهر نمود
همچنین باطن بین از این حساب
مایل چیز دگر غیر از اله
در حقیقت دور از قرب خدا

لمعة سادس عشر نور سجود
قبله اهل سجود اندر وجود
ما خسرو الله قسط من اتى
بر خدا سوگند که خسران ندید
گر همه در مدت عمرش کند
هم نگردد رستگار آنکه نمود
حالتی ظاهر مثال ساجدين
غافل و لاهی از آنچه حق نمود
شادی نقدی که اکنون قلب راست
نیست دوریش از خدا هرگز دلی
نیست قربش سوی حق هرگز کسی
حرمت سجده فرو بگذاشته
سجده کن با ذلت و افتادگی
آن ولی که اولیا را آفرید
آن علی کز علو ذات پاک او
آن ولیی کز ترابست کرد خلق
آن ولی کز نطفه ات بگرفته است
معنی سجده خداوند سجود
قلب و سر و روح را قرب خداست
معنی سجده بیانش این بود
هر که با او شد قریب از غیر او
هان نمی بینی که در حال سجود
ظاهراً باشند اشیاء در حجاب
هر که قلبش هست در حال صلاه
هست با آن چیز نزدیکی و را

دور باشد ز آنچه حق اندر نماز
 بین چگونه در کتاب مستطاب
 در دل مردی دو دل حق نافریند
 همچنین قول رسول الله شنو
 من نگشتم مطلع بر قلب کس
 جز که گشتم خود کفیل امر او
 هر که مشغولست در وقت نماز
 نام او از مفلحین بیرون رود
 این مناجاتم بود اندر سجود
 یا علی ای قلبه اهل سجود
 در سجود از یاد غیرم بازدار
 تا که از مستهزئین بر خویشتن
 یا علی در سجدهام ز آنسان بدار
 وجه مرضات الهی بنگرم
 مطلع باشد خدا بر قلب ما
 قرب خود در سجدهام روزی نما
 همچنان کز سجده چشم ظاهر
 چشم باطن هم بپوشانم ز غیر
 کاندرا این جنات قلب و سرور
 کیستم من بندهای خوار و ذلیل
 خاکساری او فتاده بس ذلیل
 کردهام یک سجده اندر عمر و بس
 غیر تو در آن سجودم قبله نه
 اندر آن سجده خشوع حاصل است
 رستگاری بخشم از شرک ریا
 چون بیزم کبریا شاهد شوم
 حق احمد شاهد بزم شهود
 باد بر او رحمت پروردگار

خواستته بر محرمان قرب راز
 حق تعالی راست با انسان خطاب
 تا بجز حبش در آن نایند پدید
 قول او از گفته الله شنو
 که بینم حب خود در او و بس
 در همه حالی زهر حال نکو
 جز مراببر «خود بود سخریه ساز»
 ثبت دیوان زیانکاران شود
 آن سجود فاتح ابواب جود
 در سجودت جمله ارکان وجود
 کز زیانکاران نباشم روزگار
 خود نباشم در سجود ذوالمنن
 کز خلوص طاعت پروردگار
 سجده غیر الهی ناورم
 غیر حبت رامده در قلب جا
 تا نگردم دور از قرب خدا
 هست پوشیده ز اشیا بیش و کم
 سوی جنات وصالم دار سیر
 با مسرت گردد و روح و فتوح
 دل فگاری جان نزاری تن علیل
 پیش دست هیبت شاه جلیل
 در همه عمرم همان یک سجده بس
 گر همه عمرم شد از غفلت تبه
 کز رکوع آن خضوعم در دل است
 در سجود بزم قرب کبریا
 از تشهد در ثنای او روم
 کز سجود ادم او معبود بود
 هم بر آتش شاهدان بزم یار

لمعة السابع عشر فی التشهد

قال الصادق علیه السلام: التشهد ثناء على الله فكن عبدالله في السر خاضعاً له في الفعل كما انك له عبد بالقول والدعوى. وصل صدق لسانك بصفاء صدق سرک فانه خلقك عبداً و امرک ان تعبد به بقلبک و لسانک و جوارحک و ان تحقق عبودیتک له بر بویته لک و تعلم ان نواصی الخلق بیده فلیس لهم نفس و لا لحظة الا بقدرته و مشیته وهم عاجزون عن ایتان اقل شی فی مملکتہ الا باذنه و مشیته و ارادته. قال الله تعالی: و ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیرة سبحان الله و تعالی عما یشرکون. وکن لله عبداً شاکراً بالفعل ذاکراً

بالقول و الدعوی وصل صدق لسانک بصفاء سرک فانه خلقک فعزوجل ان تكون ارادة و مشیة لاحد الاسباق ارادته و مشیته فاستعمل العبودیة فی الرضا بحکمته و بالعبادة فی اداء اوامره و قد امرک بالصلوة علی نبیه محمد صلی الله علیه و آله فاوصل صلوته بصلوته و طاعته بطاعته و شهادته بشهادته و انظر ان لایفوتک بركة معرفة حرمته فتحرم عن فائدة صلوته و امره بالاستغفار لک والشفاة فیک ان اتیت بالواجب فی الامر و النهی و السنن و الآداب و تعلم جلیل مرتبه عندالله عزوجل.

نورافشان می شود در هر نظر
حضرت صادق شهید اولیا
کآن ثنائی هست بر ذات خدا
همچنانکه دعویست هست از زبان
کن صفایش با صفاتش متصل
تا که باشی بنده از قلب و زمان
بر ربوبیت مصدق آیدت
بینی و بینی تمامی پست او
قدرتی و خواهشی غیر از خدا
جز به اذن او کجا کاری کنند
او که باشد ذاتش از عرفان اجل
اختیار او را بود در امرشان
سبحان الله عما یشرکون
چون کنی دعوی بقول خود عیان
هم صفایش را صفای او رسان
برتر است از آنکه باشد با کسی
بامشیت باشدش زو بیشتر
حکمتش می بین بتقدیر و قضاش
امر او صلوات باشد بر نبی
وصل کن طاعات با طاعات او
بر شهادت او بجنب بزم یار
برکت اشناخت حرمت آن
امر او را در اطاعت بنده باش
از شفاعت کردنش در کار تو
امر و نهی و سنت و آداب را
آن جلیل مرتبت را بر ملا
از تشهد در نماز جسم و جان
ای جمالت نور مرآت وجود
شاهد و مشهود را مقصود تو
بر شفاعت اذنت از غفار ما

از تشهد لمعه سابع عشر
شاهد بزم شهود کبریا
از تشهد ریزد این در ثنا
پس خدا را بنده باش اندر نهان
وصل کن صدق زبانت را بدل
خلق کردت بنده آن سلطان از آن
تا عبودیت محقق گرددت
تا نواصی خلق را در دست او
یک نفس یک لحظه نبود خلق را
در کمین کاری بملکش عاجزند
گوش کن قول خدا عزوجل
هر چه خواهد میکند رب خلق آن
نیست در امر اختیار خلق دون
بنده ذاکر خدا را شو نهان
وصل کن صدق زبانت با جنان
آنکه خلقت کرده از قدرت بسی
خواهشی از خواهش او بیشتر
پس عمل کن بندگیت در رضاش
در ادای امر او کن بندگی
وصل کن صلوات با صلوات او
هم شهادت را رسان با افتخار
باش ناظر تا نشد از تونهان
که شوی محروم از فیض دعاش
امر کردش حق به استغفار تو
گر بجا می آوری در فرضها
نیک خواهی یافتن نزد خدا
این مناجاتم شهود آرد روان
یا حییب ای شاهد بزم شهود
در حقیقت شاهد و مشهود تو
ای ز حقت امر استغفار ما

از صلوات خویش محروم مساز
 معرفت در حرمتت کن یار دل
 تا شهادت بر عبودیت دهم
 وحده لا شریک له را بر زبان
 حکمتش بینم بتقدیر و قضاش
 نیست حول و قوتی از خود مرا
 ای خدا ماراست قوت از کجا
 اختیار ما کجا در چند و چون
 اشهد ان لا اله الا هو
 یافت در دل چون شهادت ارتسام
 از سلام چون سلامت هست یار

ز آن بدل باب شهودم ساز باز
 تا بصلوات شود دل مشغول
 ز آن مشاهد بر ربوبیت شوم
 آرم و ثبتش کنم بر لوح جان
 رو کنم در راه تسلیم و رضاش
 حول و قوت جمله باشد از خدا
 کو مشیت کو اراده از کجا
 سبحان الله عما یشرکون
 بر شهادت داد دل را مرتسم
 آورد روی یقین سوی سلام
 آورم در وصف او شرحی بکار

لمعة الثامن عشر فی السلام

قال الصادق علیه السلام: معنی السلام فی دبر کل صلوة معنی الامان ای من ادی امر الله و سنة نبیه صلی الله علیه و آله خاضعاً له خاشعاً له خاشعاً له معناه فله الامان من بلاء الدنيا و براءة من عذاب الآخرة. و السلام اسم من اسماء الله تعالی اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الانصافات و تصدیق مصاحبهم و مجالستهم فیما بینهم و صحة معاشرتهم و ان اردت ان تصنع السلام موضعه و تؤدي معناه فاتق الله و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلک ان لاتدنسها بظلم المعاصی و لتسلم حفظک ان لاتبرمهم و تملهم و توحشهم منک بسوء معاملتک معهم ثم صدیقک ثم عدوک فان من لم یسلم منه من هواقرب الیه فالابعد اولی و من لایضع السلام مواضعه هذه فلاسلام و لاتسليم وکان کاذباً فی سلامه و ان افشاه فی الخلق و اعلم ان الخلق بین فتن و محسن فی الدنيا اما مبتلی بالنعمة لیظهر شکره و اما مبتلی بالشدة لیظهر صبره و الکرامة فی طاعته و الهوان فی معصيته و لاسبیل الی رضوانه الا بفضله و لاوسیلة الی طاعته الا بتوفیقه و لاشفیع الیه الا باذنه و رحمته.

لمعة ثامن عشر نور سلام
 او که بر او باشدم روی سلام
 اینچنین تعبیر کرده از سلام
 که عقیب هر نماز تو سلام
 یعنی آمد چون بجا امر خدا
 با خضوع و با خشوع کردگار
 در اممانی از بالای دنیوی
 این سلام اسمی است ز اسمای خدا
 تا که استعمال معنایش کنند
 هم در انصافات در کارش برند
 هم بصحبتها اگر در کار نیست
 گر تو اندر موضعش خواهی سلام
 متقی باش و قدم زن سوی شاه

میفروزد در دل از قول سلام
 صادق آن بر مسلمین نور سلام
 کن بتسلیم از مسلمانان قیام
 معنیش باشد امان از هر ملام
 وز نبی هم سنتش آمد بجا
 دل در استیمان و جان در انکسار
 جان براحات از عذاب اخروی
 داده بر رسم ودیعه خلق را
 در معامل در امانات ازگزنند
 بهره تصدیق از اسرارش برند
 صحتی در صحبت کس یار نیست
 معنیش خواهی اداسازی تمام
 چونکه تقوا شد دلیل شاهراه

پس پرهیز و بتقوا بر پناه
یابد از تو تا سلامت دین تو
هان نسازی چرکشان از معصیت
حافظان نامۀ اعمال تو
از تو می باید سلامت یارشان
چون معامل می شویشان از بدی
هم صدیق از تو سلامت بایش
هر که را نزدیکتر ز آن درگزند
هست اولی از سلامت دشمنان
هر که نگذارد سلامش جای آن
کاذب است اندر سلامش بیش و کم
گرچه افشایش بود اندر سلام
ای مسلم ای که مسلم نام توست
خلق را میدان به فتنه در محن
یا بنعمت مبتلا یا شدتند
یا بنعمت مبتلا یا شکر یار
لیک در طاعت کرامت هست یار
نیست راهی سوی رضوان خدا
نیست دستاویزی اندر طاعتش
جز به امر او شفیع نیست نیست
این مناجاتم کند دل نور بار
یا شفیع المذنبین بر تو سلام
نیست دستاویزی اندر طاعتش
نیست توفیقم اگر در بندگی
زنده بی توفیق حی آن مرده است
نور توفیق خودم همراه کن
نیست چون راهی بر رضوان خدا
با کرامت جانم از طاعت نما
گر بنعمت و بر شدت مبتلا
نه ز من شکری بود کآید بکار
یا شفیع المذنبین اشفع لنا
مسلمانیم و سلامت گو تو را
گر سلامی را سلامت هست یار
السلام ای بر مسلمانان پناه
موضعی بهر سلام از این مقام

هست تقوا خود دلیل شاهراه
قلب تو عقل تو و آئین تو
معصیت آخر ندارد عافیت
حافظان منزل تو مال تو
تانیندازی بوحشت کارشان
بد معامل می کنیشان لا بدی
بل عدوا ز تو ملامت نایش
دورتر ز آن از سلامت بهره مند
هر که از او دورتر اولی به آن
یعنی این جاها که بنمودم بیان
نه سلامت هست و نه تسلیم هم
نیست مسلم نه مسلم والسلام
از سلام تو سلامت کام توست
اندر این دنیا ز حکمت ذوالمنن
بر ظهور شکر و صبر ای هوشمند
یا بشدت در بالای صبر زار
معصیت را کار خواری یار خار
جز بفضل و رحمت بی منتها
غیر توفیقات فضل و رحمتش
جز به اذن او شفاعت حدکیست
چون سلامت میرسد بر دل زیار
از خداوند از خلائق بر دوام
جز شفاعات تو و فضل و کرم
لیک بی توفیق نبود زندگی
جان بدرکات ضلالت برده است
این شفاعت را به اذن شاه کن
جز زباب حضرت قرب شاه
تا نیفتم از معاصی در بلا
مبتلا هستم بخیر و شر بلا
نه بدل صبری شود در سینه یار
جمله را بنگر بمحنت مبتلا
بر مسلمانان سلامت جو تو را
آن سلام تست پنهان و چهار
السلام ای مؤمنان را پادشاه
نیست بهتر بر مسلمانان بکام

من سلامت میکنم از جان و دل
 تا سلامت یابد از من هر که هست
 خواه عقل و خواه قلب و خواه دین
 السلام ای بر مسلمانان سلام
 تقوئی کاول مرا باید بکار
 آن سلامی کز الهی نامی است
 آنکه حق ما را ودیعه داده است
 باب انصاف و امانت و از آن
 در همه صحبت معاشر راست نور
 السلام ای بنده خاص خدا
 در سلام تو دعای تو بود

تا شوم ز آن با سلامت متصل
 دوست باشد یا که دشمن هر که هست
 با سلام است از سلام تو یقین
 ای سلامت مؤمنان را شهید کام
 از سلام تست پنهان و آشکار
 ز آن نباتات سلامت نامی است
 ز آن ودیعه بابها بگشاده است
 بهره ور تصدیق دلها را از آن
 از سلام تو کند حقا ظهور
 بنندگان بند اخلاص خدا
 در دعای تو ثنای تو بود

لمعة التاسع عشر في الدعاء

قال الصادق عليه السلام: حفظ ادب الدعاء وانظر من تدعو وكيف تدعو ولما ذاتدعو وحقق وعظمة الله و كبريائه و عاين بقلبك علمه بما في ضميرك واطلاعه على سرک و ما تكون فيه من الحق و الباطل و اعرف طرق نجاتك و هلاكك كيلا تدعو الله بشي عسى فيه هلاكك و انت تظن ان فيه نجاتك قال الله تعالى: و يدعو الانسان بالشر دعائه بالخير و كان الانسان عجولا و تفكر ماذا تسأل و كم تسال و لما ذاتسائل و الدعاء استجابة الكل منك للحق و تذويب المهجة في مشاهدة الرب و ترك الاختيار جميعا و تسليم الامور كلها ظاهرا و باطنا الى الله تعالى. فان لم تات «بشرط» الدعاء فلا تنتظر الاجابة فانه يعلم السر و اخفى فلعلك تدعوه بشي قد علم من «نيتك» خلاف ذلك. قال بعض الصحابة لبعضهم: انتم تنتظرون المطر بالدعاء و انا انتظر الحجر و اعلم انه لو لم يكن الله «امرنا» بالدعاء لكانا اذا اخلصنا الدعاء تفضل علينا بالاجابة فكيف و قد ضمن ذلك لمن اتى بشرايط الدعاء. و سئل رسول الله (ص) عن اسم الله الاعظم فقال كل اسم من اسماء الله اعظم ففرغ قلبك عن كل ماسواه و ادعه باي اسم شئت، فليس في الحقيقة لله اسم دون اسم بل هو الله الواحد القهار. قال النبي (ص): ان الله لا يستجيب الدعاء من قلب لاه. فاذا اتيت بما ذكرت لك من شرايط الدعاء و اخلصت سرک لوجهه فابشر باحدى ثلث اما ان يعجل لك ما سألت و اما ان يدخلك ما هو «اعظم» منه و اما ان يصرف عنك من البلاء مالوا رسله عليك لهلكت. قال النبي (ص) قال الله تعالى: من شغله ذكرى عن مسألتي اعطيته افضل ما اعطى السائلين. قال الصادق (ع): لقد دعوت الله تعالى مرة فاستجاب لي و نسيت الحاجة لان استجابته باقباله على عبده عنه دعوته اعظم و اجل مما يريد منه العبد و لو كانت الجنة و نعيمها الابدی و ليكن لا يعلم ذلك الا العالمون المحبون العارفون صفوة الله تعالى و خواصه.

می درخشاند چو خورشید از سما
 «حضرت صادق چنین گوید ترا»
 در دعا بنگر که میخوانی که را
 از برای چیست میخوانی دعا
 کبریايش را بچشم دل نگر
 اطلاعش بر همه سر از یقین

لمعة تاسع عشر نور از دعا
 داعی الله آن مجیب هر دعا
 حفظ کن ای داعی آداب دعا
 چون همی خوانی و میخوانی که را
 در بزرگی شأن حق میکن نظر
 در ضمیرت علم او می بین مبین

حق و باطل هر چه داری در نهان
در نجات و در هلاکت کن نظر
تا نخوهی از دعا چیزی ز حق
تو گمان داری در آن بر خود نجات
خواند ایشان رب خود را تا که بد
مثل آنکه در دعای خیرشان
هست انسان با شتاب اندر دعا
فکر کن داعی سوآلت بهر چیست
استجابت کل بود از تو دعا
هم بود تذویب مهجه در شهود
هم بود ترک اختیارت جملگی
گر نبردی در دعا شرطش بکار
ز آنکه میدانند تو را سر و ملا
گر بوفوق نیتت گردد دعا
گفت شخصی از صحابه مصطفی
من چنانم منتظرکز این دعا
گر نمیشد امر ما را بر دعا
لیکن از اخلاص اگر میخواندیم
پس چگونه با وجود امر ما
خود شده ضامن اجابت بر شما
از رسول اللّه سوآلی کرده شد
گفت هر اسمی عظیم است از اله
پس بهر اسمش که میخوانی بخوان
نیست اسمی در حقیقت شاه را
واحد القهار هست آن پادشاه
پس اگر آن شرطها آمد بجا
از اجابت در سه چیزش مژده است
یادخیره از برایش میکنند
یا از آن رد بلائیی میشود
مصطفی محبوب رب العالمین
هر که ذکرش از سوآلش بازداشت
میکنم او را عطاهای مبین
حضرت صادق که صدیق امین
گفت حق را باری از بهر سوآل
حاجتم کردم فراموش از سرور

نیست پنهان از خدای غیب دان
ره نگر بشناسشان از یکدیگر
که شوی ز آن بر هلاکت مستحق
بین چه فرموده است در قرآن خدات
آورد بر نفس و مال و اهل خود
می نمایند ابتهال از عین جان
هر چه باشد چه صواب و چه خطاب
چند و چون و قیل و قالت بهر چیست
از جناب قدس حق جل علا
در شهود مشهود ربه و دود
باز هشتن کارها فاش و خفی
پس مدار اندر اجابت انتظار
شایدت نیست مخالف در دعا
از اجابت باز افتی در بلا
گر شما خواهید باران از دعا
سنگ بارد بر شما ابر از سما
از تفضلهای حق جل علا
از اجابت دور کی می ماندیم
می شود رد آید از شرطش بجا
پس چگونه می نماید رد دعا
ز اسم اعظم کز چه اندر پرده شد
قلب خود فارغ نما از ماسواه
بر دعا می بین اجابت توأمان
غیر اسمی باش خالص در دعا
هیچ نپذیرد دعا از قلب لاه
گشت خالص قلب از هر ملتجا
یا بیاید مدعا زودش بدست
کاعظم از آن بهتر از آنش دهد
کز هلاکت جان از آن رو میرهد
گفت رب العالمین گوید چنین
در حقیقت در ره حب پا گذاشت
افضل ما اعطی بالسائلین
هست شأن وصف ذاتش از یقین
خواندم و آمد اجابت وصف حال
کاستجابت بس همین قرب حضور

استجابت او به اقبال از دعا
گر همه باشد بهشت جاودان
غیر دانایان محبان عارفان
صفوت اللّٰه تعالی شأنه
مسئلت در این مناجاتم دعاست
ای دعای خاصان بار تو
داعیانست صفوت اللّٰه نامشان
داعیم از امر ادعونی تو را
با دعایم هست اجابت از تو یار
گر اجابت عاجل است ارعاجل است
هرچه میخواهی کنی آن میکنی
این قدر دانم که اسماء حکیم
گرنه با اخلاص نیت خوانمت
غیر تو نبود مجیبی بر دعا
عالم السر و الخفیاتی خدا
گر نیاردم بجا شرط دعا
اختیاری هیچ نبود بنده را
ترک کردم اختیار خویش را
میگذارد جان مسکین ز اضطرار
هر دعا را استجاب شد قرین
چند گویم چند و چون این و آن
مستجیم مستجیم مستجیب
خیر و شر خود نمی دانیم ما
خیر آور پشیمان اندر دعا
خود تو فرمائی که انسان شد عجول
فضل تو مهر سپهر اختیار
باری رحمانی و ذوالامتنان
رحمتت سبقت گرفته بر غضب
از نجات و از هلاکم بیخبر
من تو را خوانم نخوانم غیر را
جز دعای تو به جسم نیست جان
بر زبان دارم ثنای منتت
بسته لب بسته دهان بسته زبان
صائمم از هر غذای جانگزا
رخصتی خواهم ز الهام ولی

اعظم و اقدس در استدعای ما
لیک این معنی نداند در جهان
صفوت اللّٰه و خواصش در جهان
خاصان حضرت اکرام او
امر ادعونی مثال پادشاست
استجابت دیده از دیدار تو
در دعا چون جز تو نبود کامشان
ضامنستی در اجابت خود مرا
از اجابت کام جان و دل برآر
ور زر و جان مدعایش حاصل است
حکمتش نبود بفهم چون منی
در مراتب جمله میباشد عظیم
ور به اخلاص طویلت خوانمت
جز تو نبود در دعایم مدعا
هرچه در نیت بود دانی مرا
از اجابت لیک هست امیدها
کرده ام تفویض امرم بر خدا
اختیاری گرچه نی درویش را
چون مشاهده آیدش پروردگار
از کمال فضل رب العالمین
ای خداوند زمین و آسمان
استجابت کن دعایم یا مجیب
در دعا جز تو نمی خوانیم ما
ای که جز خیر از تو ناید رینا
گر عجولم گر فضولم کن قبول
اختیار از تست با مختار یار
متی فرما و رحمت کن بجان
از غضب منداز جان را در تعب
جانب لطف توام باشد نظر
نیستم در جسم جانی جز دعا
جز ثنای تو ندارم بر زبان
بسته لب از این و آن در حضرتت
پیش سلطان تو همچون صائمان
کآن بود جز ذکر انعام خدا
تا نمایم صوم را شرحی جلی

لمعة العشرون فی الصوم

قال الصادق علیه السلام: قال النبی (ص): الصوم جنة ای سترة من آفات الدنيا و حجاب من عذاب الاخرة. فاذا صمت فانوبصومك كف النفس عن الشهوات و قطع الهمة عن خطوات الشيطان و انزل نفسک منزلة المرضی لا تشتهي طعاما و لا شرابا «متوقعا» فی کل لحظة شفاک من مرض الذنوب و طهر باطنک من کل کدر و غفلة و ظلمة یقطعک عن معنی الاخلاص لوجه الله تعالی. قال رسول الله (ص): قال الله تعالی: الصوم لی و انا اجزی به. فالصوم یمیت «مراد» النفس و شهوة الطبع و فیه صفاء القلب و طهارة الجوارح و عمارة الظاهر و الباطن و الشکر علی النعم و الاحسان الی الفقراء و زيادة التضرع و الخشوع و البكاء و حبل الالتجاء الی الله تعالی و سبب انکسار الهمة و تخفیف «الحساب» و تضعیف الحسنات و فیه من الفوائد ما لا یحصی و کفی بما ذکرناه منه لمن عقله و وفق لاستعماله.

نور اکرام خداوندی نثار
آنکه رویش هست عید روزه دار
سـلم اللّـه علیـه و آله
بر همه آفات دنیا و آخرت
بایدت این قصد در دل بر دوام
قطع میلش از همه خطوات جان
کآن نمی خواهد طعام و شرب تن
از گناهان صـغار و از کبـار
تا رود از ظلمت غفلت بدر
معنی اخلاص وجه خاص را
روزه هست از من منش هستم جزا
قطع شهوت سازد از طبع و هوا
با طهارت باشد از آن دست کار
شکر بر نعمها و احسان بر فقیر
گریه‌ها دارد نهانی زار زار
انکسار شهوت است آنرا بنا
هست تضعیف ثواب و مغفرت
بس همین شرحی که کردیم در کتاب
روزه‌اش در روزه تصدیقش کند
چونکه قصد روزه مولا کند
مطلع نور فواید روزوار
روزه را نور دل و جانم نما
تا مضاعف گردد بر جان ثواب
غرق دریای کرم فرما مرا

لمعة بیستم کند بر روزه دار
حضرت صادق صدیق کردگار
گفت میگوید رسول هاشمی
روزه می باشد سپر از هر جهت
پس اگر داری بدل قصد صیام
کف نفس از جملگی شهوات آن
نفس را در منزل مرضی فکن
هر زمان میجو شفا از کردگار
باطنت را پاک کن از هر کدر
کآن نماید از تو قطع اخلاص را
گفت پیغمبر که میگوید خدا
میکشد روزه مراد نفس را
هست با روزه صفای قلب یار
ظاهر و باطن از آن عمران پذیر
با خشوع و با تضرع روزه دار
سوی الله است حبل التجا
هست تخفیف حساب آخرت
هست در روزه فواید بی حساب
بهر هر که عقل و توفیقش بود
این مناجاتم در دل واکنند
ای نموده روزه را بر روزه دار
در حساب از روزه دارانم نما
تا سبک گردد حسابم در حساب
از خشوع و از تضرع از بکا

تا که احسان بر فقیران آورم
 هم صفای قلب از آن حاصل کنم
 قطع شهوات طبیعت وز هوا
 مورد الصوم لی اجزئی به
 معنی اخلاص تا در دل ظهور
 همچو بیماران که از دارالشفای
 ای خدا یا ذوالکرم یا ذوالعطا
 نیست دنیا غیر یک روز و در آن
 نیست روزه بدل کردم چنین
 اندر این نیت مرا ثابت بدار
 تا زکات فطر را آرام میان
 تا که فطری گردد بر جان زکات
 ز آنکه می باشد بجان بعد الصلوات

ظاهر و باطن کنم شکر کرم
 هم طهارت آید از آن برترم
 آرد و میراند این نفس دغا
 ساز جانم را از الطاف خفی
 آرد و جان گردد از آن عین نور
 بر شفا چشم رجاشان هست و
 روزی هم فرمای روزی ده مرا
 نیت روزه نمودم جاودان
 که بود افطاریم رزق یقین
 حق احمد پادشاه روزه دار
 پاک سازم ز آن ترکی قلب و جان
 چون نمازی کز مقیمین الصلوات
 فرض و واجب از همه چیزی زکات

لمعة الحادی والعشرون فی الزکوة

قال الصادق علیه السلام: علی کل جزء من اجزائك زکوة واجبة لله تعالی بل علی کل شعر من شعرک بل علی کل لحظه «منک». فزکوة العین النظرة بالعبرة والغض عن الشهوات و ما یضاهيها و زکوة الاذن استماع العلم و الحکمة و القرآن و فواید الدین من الموعظة و النصيحة و ما فيه نجاتک بالاعراض عما هو ضده من الکذب و الغيبة و اشباههما و زکوة اللسان النصیح للمسلمین و التیقظ للغافلین و کثرة التسبیح و الذکر و غيرها و زکوة الید البذل و العطا و السخاء بما انعم الله علیک به و تحریکها بكتابة العلم و منافع ینتفع بها المسلمون فی طاعة الله تعالی و القبض عن الشرور و زکوة الرجل السعی فی حقوق الله تعالی من زیارة الصالحین و مجالس الذکر و اصلاح الناس و صلة الارحام و الجهاد و مافیه صلاح قلبک و سلامة دینک هذا مما تحتمل القلوب فهمه و النفوس استعماله و مالا یشرف علیه الاعباد المقبورون المخلصون اکثر من ان تحصی و هم اربابه و هو شعارهم دون غیرهم.

لمعة بیست و یکم نور از زکات
 حضرت صادق که انوار زکات
 گفت بر هر جزو از اجزای زکات
 بلکه بر هر موئی از موها تو را
 آن زکات چشم از عبرت نظر
 آن زکات گوش بشنیدن عیان
 و آنچه دارد فایده در دین تو را
 آنچه را باشد نجاتت اندر آن
 از دروغ و غیبت و نمایست
 آن زکاتی کز زبان می بایست
 غافلان را با زبان خوش ز خواب

می فشاند بر مقیمین الصلوات
 می فشاند بر مقیمین الصلوات
 هست واجب از مثال پادشاه
 بلکه بر هر لحظه ای از لحظه ها
 بستن از شهوات و امثالش بصر
 علم و حکمت از کتاب غیب دان
 از نصایح گوش کردن پندها
 همچنان اعراض از اصدادشان
 و آنچه باشد مثل آنها زین صفت
 وعظ و نصیح مسلمان می شایست
 برکنی و سرکنی قول صواب

کثرت تسبیح و ذکر و شکر حق
آن زکات دست بذل است و عطا
هم نوشتن علم دین و معرفت
در ره طاعات حـق دادگر
آن زکات پای رفتن راه حق
از زیارت کردن شایستگان
سعی در اصلاح کار مسلمان
از جهاد و آنچه باشد مصلحت
این بیانها که نمودم از زکوة
حملشان ممکن بود هم فهمشان
آنچه را روشن نگردد فهم آن
بیشتر ز آن است کاحصایش توان
آن شعار آمد به ایشان خاصه
این مناجاتم بود از جان زکوه
یا زکی الطاهر ای بر بندگان
ای ز تو بر مخلصون متقون
ای زکات جان ابرارت ز جود
ای مقیمون الصلوات انییا
از زکات جسم و جانم جسم و جان
پای ما را در ره سعی ولات
تا قدم ننهیم جز راه رضات
یا علی ای از تو در راه نجات
در جهاد نفسمان پای ثبات
پایمان در راه حب ثابت بدار
دامن لطفت اگر آید بدست
یا علی ای منبع جود و عطا
دست ما را چون کف خورشیدساز
تا ز علم و حکمت ناز و نیاز
هر دم از هنگامه سازی زبان
ای لسان الله ای نطق حکیم
بر زبان ما بجز حکمت میار
ذکر و تسبیح خداوند غفور
ورد فرما بر زبان ای شاه دین
گوش ما را از سماع قول حق
تا ز کذب و غیبت و لغوگراف

و آنچه گردی ز آن به احسان مستحق
بخشش آنچه نعمت کرده خدا
آنچه باشد مسلمین را منفعت
هم کشیدن دست از افعال شر
آنچه آید ز آن برحمت مستحق
مجلس اذکار را رفتن ز جان
وصله ارحام و هرچه مثل آن
از برای قلب و دین از هر جهت
هست از آنها که قلوب اهل راه
نفسها را نه از آن بارگران
جز به نزدیکان عباد مخلصان
و آن عباد مخلصین از مالشان
غیر ایشان نیست بر آن خاصه
ترکیه بخشد به ملک پادشاه
ترکیه بخش از زکات جسم و جان
ترکیه ممارزقنا ینفقون
بیشتر از شرح و احصا و نمود
از زکات جان و دل در اعتلا
طیب و طاهر زکی فرما روان
مستقیم و مقتصدکن باثبات
بر امید محو و عفو سیآت
مؤمنان را از یقین صدق و ثبات
مستقیم آور ز تقسیم ولات
دستمان بر دامن الطاف یار
یار جان گردد کرامت هرچه هست
منبع جود و عطا کن دست ما
نور بخش و نور بار و نور باز
از کتاب الله شود هنگامه ساز
در نویسد نسخه سواد و زیان
یا ولی یا علی یا عظیم
تادر حکمت کند هر دم نثار
وعظ و نصیح نفس غدار غیور
تا برد ز آن نفع نفس و مسلمین
کن به الهام کرامت مستحق
بازمانند وارهد ز آن اتصاف

تا نیند جز رخ نیکوی خوب
 در نظر جز او نیاید جلوه گر
 چشم عبرت بین ما بگشاز هم
 با بصیرت در حریم دل سفر
 محرم بیت الحرام از عین جان
 قبله صدق و صفا گردد دلش
 بر زبان حاصل نماید متصل

چشم ما را بازکن بر روی خوب
 ز آنکه خوبی چون درآید در نظر
 دیده عبرت بما فرما کرم
 تا کند هر لحظه از حسن نظر
 مستعد سازم به پیدا و نهان
 جان چو استعداد آمد حاصلش
 جها بس از طواف کوی دل

لمعة الثانی و العشرون فی الحج

قال الصادق علیه السلام: اذا اردت الحج فجرد قلبك لله تعالى من قبل عزمك عن كل شاغل و حجاب كل حاجب و فوض امورك كلها الى خالقك و توكل عليه في جميع ما يظهر من حرکاتک و سکونک و سلم لقضائه و حکمه و قدره و ودع الدنيا و الراحة و الخلق. و اخرج من حقوق تلزمک من جهة المخلوقين و لاتعتمد على زادک و راحتک و اصحابک و قوتک و شبابک و مالک مخافة ان يصيروالک عدوا و بالافان من ادعى رضا اله و اعتمد على شئ صيره عليه عدوا و وبالا. ليعلم انه ليس له قوة و لاحيلة و لالاحد الا بعصمة الله و توفيقه و استعداد استعداد من لا يرجوا الرجوع و احسن الصحبة و راع اوقات فرايض الله تعالى و سنن نبیه (ص) و ما يجب عليك من الادب و الاحتمال و الصبر و الشکروالشفقة و السخا و اثار الزاد على دوام الاوقات. ثم اغتسل بماء التوبة الخالصة من الذنوب و البس كسوة الصدق و الصفاء و الخضوع و الخشوع و احرم من كل شئ يمنعک عن ذکر الله و يحجبک عن طاعته و لب بمعنى اجابة صافية خالصة زاكية لله عزوجل في دعوتک له متمسکا بعروته الوثقی.

وطف بقلبك مع الملائكة حول العرش كطوافک مع المسلمین بنفسک حول البيت و هرول هرولة من هواک و تبرئاً من جميع حولک و قوتک و اصعد بروحک الى الملاء الاعلى بصعودک الى الجبل و اخرج من غفلتک و زلاتک بخروجک الى منى و لاتتمن ما لا يحل لك و لاتستحقه و اعترف بالخطايا بعرفات و جددعهدهک عندالله تعالى بوحدانيته و تقرب اليه و اتقه بمزدلفة و اذبح حنجرة الهوى و الطمع عند الذبيحة و ارم الشهوات و الخساسة و الدنائة و الذميمة عند رمى الجمرات و احلق العيوب الظاهرة و الباطنة بحلق شعرک و ادخل في امان الله و كنفه و سره و كلائته من متابعة مرادک بدخول الحرم و زر البيت متحققا لتعظيم صاحبه و معرفة جلاله و سلطانه و استلم الحجر رضی بقسمته و خضوعا لعزته و ودع ماسواه بطواف الوداع و وصف روحک و سرک للقاء الله تعالى يوم تلقاه بووقوفک على الصفاء و كن ذامرودة من الله بفاء اوصافک عند المروة و استقم على شروط حجک هذا و وفاء عهدک الذي عاهدت به مع ربك و اوجبته الى يوم القيمة. و اعلم بان الله تعالى لم يفترض الحج و لم يخصصه من جميع الطاعات الا بالاضافة الى نفسه. بقوله تعالى: والله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا و لاشرع نبیه (ص) سنة في خلال المناسك على ترتيب ماشرعه الاللاستعداد و الاشارة الى الموت و القبروالبعث و القيمة و فصل بيان السابقة من الدخول في الجنة اهلها و دخول النار اهلها بمشاهدة مناسك الحج من اولها الى آخرها لاولى الباب و اولى النهى.

میکند ایثار بر زوار حج
 از نسک و آداب حج گوید چنین
 نیتت را کنن مجرد اولاً

لمعة بیست و دوم انوار حج
 کعبه صدق و صفا در عالمین
 ای که حجت هست در دل مدعا

از همه شغل و حجابی که تو را
امر خود با خالق خود واگذار
بر قضای حق ز جان تسلیم شو
کن وداع راحت و دنیای خلق
هیچ منما اعتماد اصلا رفیق
نه بقوت نه جوانی نه بمال
ز آنکه بنده چون نماید ادعا
و آنگهی بر چیز دیگر جز خدا
دشمنش گردد و بالش گردد آن
دشمنش سازد بر آن چیزی که آن
تا بداند اینکه نی غیر از خدا
جز بعصمت جز بتوفیق خدا
مستعد شو همچو استعداد آن
نیک صحبت باش با اصحاب راه
راعی فرض و سنن باش از یقین
ز احتمال صبر و سختیها بر راه
وز سخا ایثار توشه بر دوام
غسل بنما ز آب توبه خالصه
کسوت صدق و صفا در بر نماز
باش محرم از همه چیزی که او
آنچه در طاعت حجابت میشود
پس به لبیک اجابت یار شو
چنگ جان بر عروة الوثقی زده
دور عرش الله اعظم همچنان
هر وله آورگریزان از هوا
در تبرا از قوا و حول خود
روح خود را با ملا اعلان رسان
از مضیق خواری غفلت برآ
آنچه را نبود تمنایش حلال
آنچه استحقاق آن نبود ترا
معترف بر جرم در عرفات شو
نزد اقرارارت بوحدانیتش
قرب جو در مزدلفه از خدا
رمی شہوات و خساست کن دمی
چون تراشی موی از سر بر تراش

میکنند مشغول از ذکر خدا
کن توکل بر خدا در جمله کار
حکمت تقصیر او از دل شنو
جان و تن بیرون کن از حقهای خلق
نه بتوشه نه بمرکب نه رفیق
که بجان گردد عدو بر تن و بال
بر رضا جوئی حق جل علا
اعتماد آرد خدایش در جزا
که امید نفع از آن بودش بجان
دوستی امید دارد در جهان
قوتی و نیتی مخلوق را
عصمت و توفیق او همراه ما
کز رجوعش نیست امیدی بجان
دار اوقات فرائض را نگاه
و آنچه را واجب بود ز آداب دین
شکر و شفقت بذل در راه اله
با رفیق راه در شرب و طعام
از ذنوب و سیئات ناقصه
با خضوع و با خشوع و با بکا
باز میدارد تو را از ذکر هو
بر در حق سد بابت میشود
صافی و خالص زکی در کار شو
قلب خود را با ملایک طوف ده
که طوافت در حرم با مسلمان
دست افشان پای کویان از غوا
حول و قوه از خدا بین دور خود
وقت بالا رفتن کوهت روان
وقت بیرون رفتنت سوی منی
آرزو منما که افتی در ضلال
آرزو منما که افتی در بلا
عهد خود نزد خدا بنمای نو
اعتراف دل بفردانیتش
ذبح کن نزد ذبیحه نفس را
که به رمی جمره آری رو همی
ظاہرو باطن عیوب جسم و جاش

در امان و ستر حفظ حق درآی
داخل مسجد شو و بیت الحرام
در پی تعظیم صاحبخانه باش
با رضای قسمت کن استلام
کن وداع ماسواه اندر طواف
روح و ستر خویشتن را ده صفا
باش در جای مروت از خدا
حج چو آوردی بجا پاینده باش
که نمودی با خداوند مبین
دان بتحقیق اینکه حق جل علا
وز همه طاعات بنموده است خاص
قوله لله على الناس بخوان
و آن نبی مصطفای ذوالمنن
درج ننموده مگر سازد عیان
از دخول قبر و بعث اندر قیام
داده تفصیل و بیان سابقه
از دخول جنت و ادخال نار
این بیان باشد اولوالالباب را
این مناجاتم ز رب کعبه چیست
یا نبی المصطفی محمود حق
ای که کعبه با شرف از جود تست
ای نموده در مناسک از سنن
از خروج خانه در وقت سفر
واجب است آن دم ز حق بر نفس دون
از همه شغل و حجایی بگذرد
بر قضای او بطوع و کره جان
از وداع راحت دنیا همه
کرده ظاهر در وداع این سفر
حجیه ای روزی نما جان را چنین
قطع فرما اعتماد در جهان
تا نگردد بر دل و جان بالمال
یا حییب الله ای حجاج را
عصمت و توفیق حق یا مصطفای
ای که معصومی بذات بی نظیر
محرم کوی هدا از تست دل

از مرادت کامور شو در دعای
بیت را بهر زیارت کن مقام
از مدام معرفت مستانه باش
خاضعا للعزة الرب الانام
چون وداع آری بجا با قلب صاف
بر لقاء الله چو آئی در صفا
نزد مروره با صفاتی با صفا
در وفای عهد و در آن شرطهاش
آنچه واجب کرده حق تا روز دین
فرض بنموده است این حج را بما
جز که او را داد بر خود اختصاص
امر حج الیبت را واهی میدان
در خلال هر نسک چندین سنن
حالت مرگ و همه آثار آن
سلم الله علیه مستدام
رمزها دارند هر یک لایقه
اول و آخر مناسک یاد دار
صاحبان عقل و یاران نهی
غیر استدعای استعداد نیست
ای همه علمی ز علمت یک سبق
هرکجا جودیت آن موجود تست
رمز موت و بعث ز احرامی کفن
رمز حال احتضار اندر نظر
کز حقوق خلق جان آرد برون
ببر خدا روی توکل آورد
بایدش تسلیم بودن آن زمان
جان و تن بیرون شدن ز آن همه
در وداع این سفر جان محتضر
تا شود ایقان دل نقش جبین
از رفیق و مرکب و مال و توان
بعضی از ایشان عدو بعضی وبال
از سنن و آداب معراج علا
از شفاعت کن قرین جان ما
عصمت و توفیق از ما وامگیر
محرم سر خدا از تست دل

در پناه خویشتم جایم بده
بخشم استعداد حج اندر جهان
نیت حج کرده در سالی دلم
عمر من یک حجه و آن حجه را
ای حریمت کعبه صدق و صفا
هست امید از لطف و انعام تمام
طوف جان گرد حریم دلنواز
برگ و ساز آن حریمم ساز مرگ
مرگ چون با زندگانی توام است
گر نمیرم اندر این حج مرده‌ام
نیم جانی دیگرم از عمره باز
با ملایک در طواف حول عرش
مستعدگردم چو بهر هرولسه
دست افشانم نما از ماسوا
روح را بر ملاً اعلا رسان
پستی ما هستی موهوم ما
از منایای همه آگه توئی
گر تمنا غیر تو در دل بود
جان ما از هر تمنا بازدار
آرزوئی را که استحقاق نیست
یا علی در تیرگی مگذارمان
جان چو شد نورانی و شد قلب صاف
معترف بر جرم و تقصیرات خویش
بگذر از تقصیر و قرب بارده
ای بقربانگاه تو صد جان خلیل
گرکنی قربانی ما را قبول
آیه غفران و منشور کرم
حنجر نفس خسیس خودپسند
ذبح کن با تیغ غفران و قبول
مزدلفه چون مقام قرب اوست
زلف یارم از صراط مستقیم
نفحه امید مشکین بوی او
بوی آن دفع حساست میکند
یا علی ای تو صراط مستقیم
همچو آن طفل رسن بازم ز تو

بر دل و جان داغ عصیانم منه
هم جهان جان و دل هم جسم و جان
که غمت زد خیمه در آب و گلیم
محرم حجم بتوفیق خدا
آستانت مروه اهل وفا
حج مقبولم نویسی جمله عام
روزیم کن با تمامی برگ و ساز
برگ و عیش دو جهان دمساز مرگ
گر بمیرم کی از آن بر دل غم است
گر بمیرم نیم جانی برده‌ام
میرسد جان را ز لطف بی نیاز
قلب و جسم در طواف بیت فرش
افکنم در قلب شیطان ولولسه
پای کوبان در ره رشد و هدا
در صعود کوه و از پستی رهان
یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
هرمنی را در منی همره توئی
کار نفس و روح و دل مشکل شود
جز تمنا تو اش ناید بکار
گر تمنا میکنم از تیرگیست
قلبمان روشن نما از نور جان
بیند از عرفات نور اعتراف
جرم و تقصیراتم از اندازه بیش
محضر زلفی ز زلف یارده
همچو اسماعیل آورده قتیل
کآن بود نفس جهول بوالفضول
نور باران گردد از نور نعم
کآن نگردد رام با هر جبل و بند
بوکه یابم قرب قربان وصول
از دلاف از زلف یارم آرزوست
رمزی آمد با همه امید و بیم
انتشار بیم چین بوی او
چین مویش قطع شهوت میکند
بر صراط مستقیم جان مقیم
بر صراط این برگ و این سازم ز تو

رمی جمرات است چون رمی هوا
 بر سرم هست از علایق مویها
 سایه توفیق افکن بر سرم
 چون علایق ظاهر و باطن برید
 از دخول مسجدم رخصت رسد
 جان خلیل الله سان گیرد مقام
 یا علی ای کعبه و بیت الحرام
 از سجودم بر جبین نقشی جلی
 معنیش را برقرار و بر دوام
 تا بود بر محضرم مهر نجات
 استلامی کز حجر می بایدم
 چون به تسلیم و رضا جان شد قرین
 ای حجر از توشرفیاب سلام
 طوف بخشم بر وداع ماسوا
 مروه کآن جای مروت آمده
 کز مروت عهد را آریم جا
 ای که از فرط کرم گفتی هلا
 با وجود بی نیازی و عظم
 این شرافت بس بود حجاج را
 حجه ام در عمر بس یک حجه گیر
 تا سلامت یابد از من دین من

رمی این جمراتم از جانم نما
 ظاهر و باطن همه غیب و خطا
 تا به تیغ صفحت آنها بستم
 جسم گردد طاهر و جان رو سفید
 روح ایمان و امان بر دل وزد
 در مقام بیست ایمن از ااثام
 از تو مسجود خلیق بر دوام
 منعکس فرمودی از نام علی
 صورتی بخشای تا یوم القیام
 حق احمد مهر فرد کاینات
 از تو تسلیم و رضا می شایدم
 استلامش از حجر گردد مبین
 از سلامت باز ابواب سلام
 روح و سر و قلب را بخشا صفا
 فاش و سرما به آن آرام ده
 عهدهای را که بستیم با خدا
 هست حج بیت بر مردم مرا
 نسبتش بر خویش دادی از کرم
 بس همین معراج این منهاج را
 عمره ام را از کرامت در پذیر
 قلب من عقل من و آئین من

لمعة الثالث والعشرون فی السلامة

قال الصادق علیه السلام: اطلب السلامة اینما کنت و فی ای حال کنت لدینک و قلبک و عواقب امورک من الله عزوجل فلیس من طلبها وجدها فکیف من تعرض للبلاء و سلک مسالک ضد السلامة و خالف اصولها بل رای السلامة تلفا و التلف سلامة و السلامة قد عزلت من الخلق فی کل عصر خاصة فی هذا الزمان و سبیل وجودها فی احتمال جفاء الخلیق و اذیتهم و الصبر عند الرزایا و خفة المؤمن و الفرار من الاشیاء التي تلزمک رعایتها و القناعة بالاقل من المیسور فان لم تكن فالعزلة فان لم تقدر فالصمت و لیس كالعزلة فان لم تستطع فالکلام بما ینفعک و لا یضرک و لیس كالصمت فان لم تجد السبیل الیه فالانقلاب فی الاسفار من بلد الی بلد و طرح النفس فی بوادی التلف بسر صاف و قلب خاشع و بدن صابر. قال الله تعالی: ان الذین توفیهم الملائكة ظالمی انفسهم قالوا فیم کنتم قالوا کنا مستضعفین فی الارض. قالوا الم تکن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها. و انتهز مغنم عباد الله الصالحین و لاتنافس الاشکال و لاتنازع الاضداد و من قال لك انا فقل انت و لاتدع شیئا و ان احاط به علمک و تحققت به معرفتک و لاتکشف سرک الالمن هو اشرف منک فی الدین و انی تجد الشرف فان فعلت ذلك اصبت السلامة و بقیة مع الله بلاعلاقة.

لمعة بیست و سم نور سلام از سلامت میرساند بر انام

صادق آن نور سلامت را ظهور هرکجا هستی سلامت می طلب از برای دین و قلبت دایمما کاش هرکس جستی او را یافتی پس چگونه آنکه روسوی بلا جانب ضد سلامت روکنند بلکه بیند خود سلامت را تلف این سلامت بس عزیز اندر میان خاصه در این زمان پر شرور راه اگر سوی سلامت بایستد در مصائب صبر می باید بجان و آنچه لازم شد رعایت کردنت باش قانع هرچه مقدورت بود گر نه اینها از تو آید در ظهور عزلتت گر نیست ممکن شو خموش گر خموشی نیست ممکن پس کلام لیک نبود این کلامت همچو صمت و نباشد نیز امکان کلام نفس را راندن به بیدای تلف سیر بنما در سفر با سر صاف بین چه فرماید خداوند سلام آن کسانی که ملک میرانشان گوید ایشان را ملایک از عتاب در زمین بودیم مستضعف و ضعیف کز میان طاغیان بیرون روید ای سلامت جو نصیحت گوش کن بنندگان صالح حق را بیاب از تناقض و تنازع دورمان گر کسی گوید منم من گو توئی گرچه باشد علم تو بر آن محیط سر خود مناعیان جز برکسی آنکه اشرف از تو در دین باشد آن گر چنین کردی سلامت یافتی با خدا ماندی تن تنها و فرد این مناجاتم سلامت جوکنند

از سلامت میکند اظهار نور گر بحال راحتی گر در تعب در عواقب امر در راه خدا گرچه در سعیش بسی اشتافتی آرد و جویند سلامت لاولا در اصول آن تخالف آورد بل تلف را بر سلامت معترف در میان خلق هر عصر و زمان کز سلامت طبعها دارد نفور احتمال جور مردم شایستد مرگ را آسان شمردن در جهان می گریز از آن که شد غل گردنت بیش و کم هر چیز میسورت بود عزلتی بگزين نشین از جمله دور لیک آن نبود چو عزلت دارگوش گر بدانی سود و نقصانش تمام کی دهد نفع تمامت همچو صمت «انقلابت در سفر باید مدام» بوکه افتد گوهر امنیت بکف با دل خاضع تن صبر اتصاف از سلامت مسلمان را در قیام ظالم خود اندر این دار جهان در کجا بودید گویند این جواب پس ملک گوید نبود ارضش وسیع از اذای جورشان سالم شوید جامی از ناب نصیحت نوش کن کز سلامت بر تو گردد فتح باب بگذر از اضداد و از اشکالشان هیچ چیزی را نیائی مدعی دانش تحقیق ترکیب و بسیط کز تو در دین پیشتر باشد بسی آنچنان کس گوچه اش نام و نشان بی علاقه قرب حضرت یافتی عزلت آمد در برویت باز کرد جانب کوی سلامت روکنند

السلام ای اشرف خلق خدا
سرپنهان همه مکشوف تو
ای سلامت نعمت معروف تو
از تو امید سلامت باشدم
کیستم من که کسی گوید توئی
نیستم آنکس که میگوید منم
نه تناقض هستم از اشکال یار
بنندگان صالحت را در جهان
صحت ایشان غنیمت باشدم
صحت ایشانم ای شاه کریم
کز میان طاغیان جسم و جان
ای که فرمودی زمین هستم وسیع
ضعف نفکنده است از پام آن چنان
چون کنم یا رب به این ضعف توان
نه سفر از شهر و نه از خود توان
در بیابان تلف افتاده زار
انقلابی بخش و قلبم شادکن
باطنم چون شد مسافر در وطن
چون صلاح ظاهر از باطن بود
یا علی از انقلابم انقلاب
انقلابی افکن اندر انقلاب
یا علی ما را نه امکان کلام
نز خموشی نغمه‌ای در گوش دل
نز جماعت قلب و تن را گوشه‌ای
نز مصائب صبر را تمکین بجان
لیک باشد دیده‌امید باز
نه سلامت میشناسم نه تلف
دامن امید حفظت چون بکف
این معانی سلامت سر بسر
گر بود بی حب تو بی حاصل است
ای که باشد روی عزلت سوی تو
عزلتی روزی کنم از این و آن
این و آن باشد سوی الله و عدو
لعنة الله على اعدائکم

از شرف خلق خدا را رهنما
چشم عالم باز بر معروف تو
با سلامت عارف معروف تو
کز سلامت استقامت باشدم
نیستم جز طالب لطف ای ولی
چیستم غیر از فقیری برکرم
نه نزاعم با کسی در روزگار
طالبم یارب سلامت آرشان
آن بسر نور سلامت باشدم
مغتنم فرمای با فوز عظیم
جسم و جان بیرون برم فاش و نهان
ای زمین قلبم از ذکرت رفیع
که بدانم مرده یا زنده است جان
کی توانم با سلامت برد جان
ای سلامت از تو ارض و آسمان
ظاهر و باطن تن و جان سوگووار
ظاهر و باطن سفر بنیادکن
هست لازم ما ظهر مع ما بطن
هرچه ظاهر ظاهر از باطن شود
در دل و در جان بود از جمله باب
بوکه گردد از سلامت فتح باب
نه توان اندر خموشی اهتمام
نه ز عزلت گوشه‌ای روپوش دل
نز قناعت نفس دون را توشه‌ای
نه تحمل بر اذای این و آن
کز سلامت وز تو گردم سرفراز
از تو بس دامان امیدم بکف
هست هستم با سلامت با شعف
کز برای حفظ نفع است و ضرر
گر بود حبت تمامی حاصل است
چونکه باشد عین عزلت کوی تو
تا ز عزلت آورم شرحی میان
از عدو حاصل چه جز اعراض او
اشکر الله على آلائکم

لمعة الرابع والعشرون في العزلة

قال الصادق عليه السلام: صاحب العزلة متحصن بحصن الله تعالى و متحرس بحراسته فياطوبى لمن تفرد به سرّاً و علانية. و هو يحتاج على عشرة خصال علم الحق و الباطل و تحب الفقر و اختيار الشدة و الزهد و اغتنام الخلوة و النظر فى العواقب و روية التقصير فى العبادة مع بذل المجهود و ترك العجب و كثرة الذكر بلاغفلة فان الغفلة مصطاد الشيطان و رأس كل بلية و سبب كل حجاب. و خلوت البيت عما لا يحتاج اليه فى الوقت. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: اخزن لسانك لعمارة قلبك ليسعك بيتك و احذر من الريا و فضول معاشك و استحيى من ربك و ابك على خطيئتك و فرمن الناس فرارك من الاسد و الافعى فانهم كانوا دواء فصاروا اليوم داء ثم «اتق» الله متى شئت. قال ربيع ابن خثيم: ان استطعت ان تكون اليوم فى موضع لا تعرف ولا تعرف فافعل. و فى العزلة صيانة الجوارح و فراغ القلب و سلامة العيش و كسر سلاح الشيطان و المجانبة من كل سوء و راحة القلب و ما من نبى ولا وصى الا و اختيار العزلة فى زمانه اما فى ابتدائه و اما فى انتهائه.

که ضیا بخشای بزم عزت است
هست پیش عزلتس گوشه نشین
گوشه‌ای بگزین و این می نوش کن
در حراست از اله العالمین
ظاهر و باطن ز غیر او رمید
ده صفت حاصل نمای و گوشه گیر
در اجابت فقر نیک اشتافتن
بالضروره از شبهات و حرام
نیک بنمودن نظر در عاقبت
با وجود جهد و جد شرمندگی
خالی از غفلت بری از ماسوا
صیدگاه حیلۀ شیطان بود
هر حجابی را سبب همچون غمام
نیست مثل روز و مصباح و سراج
بهر تعمیر دلت فاش و نهان
تا نگرده بر فراغت تنگ جا
بایدش از خانه بنمودن برون
آنکه او را هست پنهان آشکار
در فرار ازناس چون زافعی و شیر
سر بسر امروز گردیدند داء
حاصلت گردید و بنمودی فعال
هرکجا خواهی بمان در روزگار
گرکنی امروز در جایی مقام
نه شناسای توکس فاعل کذا
سوی مقصد لامحال اشتافتی

لمعة بیست و چهارم عزلت است
حضرت صادق که جمع عالمین
گوید از عزلت بیانی گوش کن
در حصار حق بود گوشه نشین
ای خوش آنکه گوشه‌ای تنهاگزید
گرهمی خواهی که گردی گوشه گیر
علم حق و باطل از حق یافتن
اختیار شدت و زهد تمام
اغتنام خلوت با عافیت
دیدن تقصیر اندر بندگی
ترک عجب و کثرت ذکر خدا
ز آنکه غفلت صیدگاه جان بود
رأس باشد بر بلایا بالتمام
خلوت خانه ز چیزی کاحتیاج
گفت عیسی باش خازن هر زمان
خانهات را از ریا وسعت فزا
وز معیشت هرچه می باشد فزون
پس حیا میدار از پروردگار
بر حذر باش از خطیئات کبیر
پیش از این بودند اگر مردم دوا
چون قبول افتادت این جمله خصال
بنده‌ای می باش بس پرهیزکار
هست از قول ربيع این خوش کلام
که بکس نبود شناسائی ترا
گر چنین جایی بعالم یافتی

هست در عزلت جوارح را امان
عیش را باشد درستی و شکست
دوری است از هر بدی در روزگار
نیست از پیغمبران و اولیا
جز که عزلت کرده در دور اختیار
این مناجاتم ز عزلت آفرین
ای براهت انبیاء صالحین
ای بکویت اولیا و اصافیا
عزلتی بخشای تا در سایه اش
با درستی عیش تا گردد قرین
نه شناسم جز تو کس را در جهان
خانه ام را از ریا وسعت فزای
از فضول برگ عیشم با زمان
از گناهان کبیرم ده امان
صحبت مردم بددل درد آورد
خانه ام خالی کن از هر چیز نیست
کثرت ذکر خودم روزی نما
صیدگاه نفس و شیطان غفلت است
عجب را در گوشه ما ره مده
چشم ما را باز بر تقصیر کن
زهد بخشم از تمامی ماسوا
فقر را کآن عین استغنا بود
جان ما را کن مجیش چونکه هست
در حصار حفظ خود جامان بده
با فراغت تا عبادت سرکنم

قلب را باشد فراغت تو امان
در سلاح کید هر شیطانی است
راحت قلب است و استعداد کار
اوصیای انبیاء و اصافیا
خواه اول کار خواه آخر شعار
ظاهر و باطن کند عزلت قرین
در تمنایت بسی گوشه نشین
جای بگزیده به کنج انزوا
تن سلامت یابد و جان حال خوش
بشکند اسلاح شیطان لعین
نه شناسد جز توام کس در میان
یعنی از بار ریا خالی نمای
ظاهر و باطن قناعت یارمان
هر گناهی چون کبیره هست آن
در فرارم ز آن چوز افعی و اسد
احتیاج وقت کنان از خیرگیست
تا نگردد جان به غفلت مبتلا
هر دم از آن صد هزارم آفت است
عاقبت از عافیت کن منتبیه
پای دل در خلوتم زنجیر کن
اختیار شدتم هست از کجا
امتیاز حق و باطلها بود
اختیار جان ما روزالست
احتراس قلب و دین ایمان بده
از عبادت صورتی پیش آورم

لمعة الخامسة والعشرون فی العبادة

قال الصادق علیه السلام: ادوم علی تخلیص المفروضات و السنن فانهما الاصل فمن اصابهما و اداهما بحقهما فقد اصاب الكل. فان خیر العبادة اقربها بالامن و اخلصها من آفات. و ادومها و ان قل فان سلم لك فرضك و سنتك فانت «انت». و احذر ان تطأ بساط ملكك الا بالذل و الافتقار و الخشية و التعظیم و اخلص حركاتك من الريا و سرک من القساوة. فان النبي (ص) قال: المصلی مناخ ربه. فاستحى من المطلاع علی سرک و العالم بنجواک و ما یخفی ضمیرک و کن بحيث یراک لما اراد منك و دعاک الیه و کان السلف لایزالون من وقت الفرض الی وقت الفرض فی اصلاح الفرضین جمیعا و تری اهل الزمان یشغلون بالفصائل دون الفرائض کیف تكون جسد بلاروح قال علی بن الحسین علیه السلام: عجبت لطالب فضیلة تارك فریضة و لیس ذلك الاحرمان معرفة الامر و تعظیمه و ترک روية مننه بما اهلهم لامره و اختاره لهم.

لمعه خامس و عشرون بر عباد حضرت صادق انیس العابدین باش دایم در فروضات و سنن زآنکه این دو هست اصل بندگی در ادای حقشان از جان شتافت بهترین بندگیها بر بشر و آنچه دائمتر اگر کمتر بود گر مسلم بر تو شد فرض و سنن با حذر باش از بساط پادشاه جز بذلت جز بخشیت و افتقار از ریا خالص نما حرکات تن زآنکه فرماید نبی مصطفی پس حیائی کن که حق بیند عیان آنچه انچه بر تو بنموده عیان پیش از این آنان که راه بندگی در وصول وقت بین دو نماز ذکر با اخلاص بودیشان قرین تا همه اوقات را از بندگی این زمان جوید فضایل هرکسی هان چگونه میشود بی روح تن سید سجاد زین العابدین در شگفتم زآنکه طالب فرض راست نیست این غیر از قصور معرفت باشد از نادیدن روی کرم مابقی الله اعلم بالصواب این مناجات از عبادت بر دوام ای که باشد سوی تو ما را ایاب ای که فرضت فرض فرموده نعم از سنن و آداب راه بندگی بندگانیم و به امرت مبتلا از فرایض وز سنن گر عاجزیم ای فضایل چون بدن فرض تو روح تا همه اوقات خود صبح و مسا آنچه موقوف است از فرض و سنن گاه و بیگاه ای عطوف بندگان

نور افشان گردد از عین رشاد در عبادت حکم فرماید چنین در ره اخلاص حی ذوالمنن کرد با این دو هر آن کس زندگی از عبادت آنچه می شایست یافت آنچه بر امر خدا نزدیکتر خالص از آفات سالم تر بود پس توئی تو فارغ از هر ما و من که قدم نهی در آن بیگاه و گاه جز بتعظیم و توسل خوار و زار باطنست از تیرگی انجمن هر مصلی رازگوید با خدا سر و نجوای تو را فاش و نهان خواهش خود را خواندت سوی آن می شدندی بودشان پابندی از دوام فکر و ذکر بی نیاز از نمازی تا نمازی همچنین سر نمودندی خوشا آن زندگی بر فرایض لیک بی پروا بسی روح چون فرض و فضایل چون بدن با تعجب گوید از حیرت چنین در فریضه تارک و بی اعتناست در بزرگی امر سلطان وین صفت کز خدا شد خاصه بر جان از نعم سوی او هم مرجع ما هم مآب نور باران می نماید در وبام ای ز تو ما را عیان راه صواب بر عبادت از ره فضل و کرم نیک فرماید عبادت زندگی مبتلای امر ونهیست از بلی چشم بر وعده کریم منجزیم از فرایض قلب را بخشا فتوح در عبادتت سرآریم و دعا آنچه موقوف دوام است از منن دار با توفیق خود همراهان

ای که بینائی بر از و آشکار
 پرده غشوه زد لها بر فکن
 خشیت و تعظیم سلطانت بجان
 بر بساط قرب تو استاده ایم
 میلمان دائم بسوی یاد تست
 ای که امرت موجب قربای تست
 خالص از آفات ساز و بردوام
 تا که رو سوی تفکر آوریم

آشکار و راز ما با ذکر دار
 کز ریا خالص شود مان جان و تن
 خوار و محتاج و ذلیل و ناتوان
 چشم بر لطف و کرم بگشاده ایم
 ز آنکه بی یادت عمل ناید درست
 نسبت محویت از زلفای تست
 بندگی ما الی یوم القیام
 از مهالک رخت جان بیرون بریم

لمعة السادس و العشرون فی التفكير

قال الصادق علیه السلام: اعتبر بما مضى من الدنيا هل بقى على احد وهل احد فيها باق من الشريف و الوضيع و الغنى و الفقير و الولی و العدو فکذلك مالم یات منها بما مضى اشبه من الماء بالماء. قال رسول الله (ص): کفی بالموت واعظاً و بالعقل دليلاً و بالتقوى زاداً و بالعبادة شغلاً و بالله مونساً و بالقران بياناً. و قال (ص): لم یبق من الدنيا الا البلاء و فتنة و ما نجا من نجا الا بصدق الالتجاء. و قال نوح علیه السلام: وجدت الدنيا کيیت له بابان دخلت من احدهما و خرجت من الآخر هذا حال نجی الله فکیف حال من اطمان فیها و رکن الیها وضع عمره فی عمارتها و مزق دینه فی طلبها. و الفكرة مرآت الحسنات و کفارة السيئات و ضیاء للقلب و فسحة للخلق و اصابة فی اصلاح المعاد و اطلاع علی العواقب و استزادة فی العلم و هی خصلة لا یعبده الله بمثلها. قال رسول الله (ص): فکرة ساعة خیر من عبادة سنة. و لا ینال منزلة التفكير الا من خصه الله بنور المعرفة و التوحید.

نور بخشید از تفکر جاودان
 هست از آن نخل تفکر بارور
 با تفکر کن نظر نیکو بین
 عبرت آرید و از آن خوش بگذرید
 یا که خود آنجا که باقی مانده است
 از فقیر و از ععدو و از ولی
 همچو آب جاریش بین از یقین
 رفته و آینده را چون ماء نگر
 رهنما عقل است و تقوا زاد کس
 مونس الله و بیان قرآن بکار
 باقی از دنیا نه جز فتنه و بلا
 جز بصدق التجایش با علی
 بر دو در داخل شدم و اشتافتم
 چون بود حال صفی الله چنین
 مطمئن گشت و نشست اندر امان
 عمر خود ضایع در آن از بهر سود
 در طلبکاری آن شوم فساد

لمعة بیست و ششم در چشم جان
 حضرت صادق که در باغ نظر
 از تفکر روز نظر گوید چنین
 آنچه از دنیا گذشته بنگرید
 بر کسی آیا که باقی مانده است
 از شریف و از و ضعیف و از غنی
 همچنین باقی نماند بعد از این
 بر لب جویی نشین و کن نظر
 گفت پیغمبر که واعظ مرگ بس
 شغل کافی بندگی کردگار
 نیز می فرماید آن نور هدا
 رستگار از آن نشد هرگز کسی
 نوح فرماید جهان را یافتم
 از یکی و از یکی دیگر بین
 پس چه باشد حال آنکس که در آن
 خویش را وابست بر آن و نمود
 خرمن ایمان خود بر باد داد

فکرت است آئینه‌ای نیکو بین
 هست کفاره بهرید فکرت
 روشنی قلب و وسعت خلق راست
 بر عواقب مطلع گردی ز فکر
 خصالتی باشد تفکر که خدا
 هست از قول نبی کردگار
 از تفکر کس نیابد منزلت
 این مناجاتم ز فکرت مستعد
 یا علی ای فکر تو آرام دل
 ای ز تو روشن تفکر را چراغ
 از تفکر جان ما را منزلت
 ساعتی فکرت که از سالی به است
 فکر در آثار حکمت چون صواب
 تا بیابم اطلاع از عاقبت
 بر معادم آن تفکر مصلح است
 خلق ما را از تفکر وسع ده
 تا نگردد در ره دنیای دون
 تا نگردد بسته بر یادش دلم
 تا بینم سر بسر دنیا سراب
 تا بینم چون رباطی بی درش
 تا بینم نوح سانش جز دویاب
 از بلا و فتنه دنیا امان
 ای تو قرآن خداوند حکیم
 ملجأم بر تو بصدق التجا
 چند از دنیا برم جور و محن
 مشغول فرما دلم را یا علی
 مونس جانم نما ذکر الهه
 تا شود موتم نصیحت گوی دل
 در نظر دنیا مرا باشد چو آب
 نه در او باقی کسی و نه بکس
 فکرتم یارب بره همره نما

فکرکن در آینه نیکو بین
 قلب را روشن نماید فکرت
 در معادت ز آن بسی اصلاح خاست
 علم را سازد زیاده ذکر و فکر
 نبودش مثلش عبادت حبذا
 ساعتی فکرت به از یکساله کار
 جز که گشته خاص نور معرفت
 میکند در امتیاز نیک و بد
 یا علی ای ذکر تو الهام دل
 کز تفکر دل ز غم یابد فراغ
 موهبت فرما ز نور معرفت
 از تو آن فکرت مدام امید هست
 هست یارب ز آن نمایم فیض یاب
 و انمایم باب علم و معرفت
 کآنکه دائم با تفکر مفلح است
 قلب ما از نور آن کن منته
 عمر ضایع دین تباه و دل نگون
 رشته پیوندش از جان نگسلم
 زین تفکر وارهم از انقلاب
 تا نیابم در هواش پرورش
 آن یکی بهر دخول آن یک ذهاب
 یا علی ای ملتجا ای مستعان
 ای تو فرقان و صراط مستعان
 یا علی یا بوالحسن یا ایلیا
 نیست دنیا غیر داری پرفتن
 روز و شب بر ذکر مولا یا علی
 رهنما عقل و تقی توشه براه
 با تفکر ز آن نصیحت متصل
 ماضی و مستقبلش اندر شتاب
 ماند آن باقی هم اینم پند بس
 تا مگر از صمت یابم مدعا

لمعة السابع والعشرون فی الصمت

قال الصادق علیه السلام: الصمت شعار المحققين بحقائق ما سبق وجف القلم به وهو مفتاح كل راحة من الدنيا والآخره وفيه رضى الله وتخفيف الحساب والصون من الخطايا والزلل وقد جعله الله سترًا على الجاهل و

ترتیباً للعالم و فيه عزل الهوى و رياضة النفس و حلاوة العبادة و زوال قسوة القلب و العفاف و المروة و الظرف. فاعلق باب لسانك عمالك منه بدا لاسيما اذا لم تجد اهلا للكام و المساعد في المذاكرة لله و في الله. وكان ربيع ابن خثيم يضع قرطاسا بين يديه فيكتب كل ما يتكلم به ثم يحاسب نفسه في عشيته ماله و ما عليه و يقول: آه نجا الصامتون و بقينا. وكان بعض اصحاب رسول الله (ص): يضع حصاة في فمه فاذا اراد ان يتكلم بما علم انه لله و في الله و لوجه الله اخرجها من فمه و ان كثيرا من الصحابة رضی الله عنهم كانوا يتنفسون تنفس «الصعداء» و يتكلمون شبيه المرضى و انما سبب هلاك الخلق و نجاتهم الكلام و الصمت. فطوبى لمن رزق معرفة عيب الكلام و صوابه و علم الصمت و فوايده فان ذلك من اخلاق الانبياء و شعاع الاصفياء و من علم قدر الكلام احسن صحبت الصمت و من اشرف على مافی لطايف الصمت و ائتمن على خزائنه كان كلامه و صمته كله عبادة و لا يطلع على عبادته هذه الا الملك الجبار.

می شود از صمت پنهان و چهار هست صامت نطق ملک و انس و جان کز حقایق هستشان آگاه جان از لوامع مشرق حق و یقین کز بیان صمت آمد در میان و اندر آن خشنودی حق ثابت است باز دارد از خطایا و زلل زینت دنیای کامل کرده است نفس از آن در ریاضت مبتلا قسوه را از دل برد آرد عفاف چون صدف ظرفی است گوهر پرورد جز بناچار زبانه بایست بست صمت باید صمت تا یابی سلام ای خوشا آن دل کز آنش یاور است می نهادی کاغذی را پیش رو می نمودی پس حسابش وقت شام گوئیا بر خویشتن خود میگریست که بماندیم و گذشتند صادقین می نهادی در دهان بهر نجات آن حصا بیرون نمودی از دهن ورنه بودی در دهن سنگش مدام هر نفس چون محتضر وقت صعود همچو بیماران زار سوگووار از کلام و صمت اندر دو جهان برسد و نیکش شناسا شد تمام ز آن فواید دید و رو در راه شد

لمعاً سبع و عشرون نور بار حضرت صادق که در اوصاف آن گفت صمت آمد شعار آن کسان آن حقایق که بیان شد پیش از این خشک شد اینجا قلم با این بیان در دو دنیا آن کلید راحت است هست تخفیف حساب اندر عمل صمت را حق ستر جاهل کرده است نصب باشد اندر آن عزل هوا در عبادت کام از آن شیرین و صاف صمت درجانت مروت آورد ای که از صمت امید راحت است خاصه چون اهل نبود بر کلام صمت در ذکر خدا خوش یاور است آن ربیع ابن خثیم از گفتگو می نوشتی آنچه می گفتی کلام که از او چه و بر او در حال چیست آه میگفتی بدل زار و حـزین بعضی از اصحاب پیغمبر حصات خواستی چون بر زبان آرد سخن گربدی لله و فی الله آن کلام از صحابه بود بسیاری که بود در تکلم همچو بیماران زار رستگاری و هلاک مردمان ای خوش آنکه گشت عارف بر کلام ای خوش آن کز علم صمت آگاه شد

ز آنکه صمت آمد ز خلق انبیا
هرکه دانا هست بر قدر کلام
مطلع گردد لطایف صمت را
هم کلامش هم سکوتش بندگیست
این مناجات است کز صمت و کلام
یا علی ای از تو هر صمت و کلام
هر کلام و هر سکوتی بندگیست
ای لطیفه صمت دریادت خفی
انبیا را صمت در ذاتت مدام
اصفیا صامت زکنه ذات تو
عارف صمت کلامم ساز جان
در تکلم جز بیاران عشیق
گر نه اندر راه حق گویم سخن
یا علی از گفتمن خاموش دار
از خموشی یاوری دل را رسان
نفس را رام و کند عزل هوا
نفس جاهل را نما مستور صمت
تا نیفتم در خطایا و زلل
تا رضای حق بجان حاصل شود
بوکه راحت یابم از شر کلام
حق احمد و آل کاندرد دو جهان

همچنین باشد شعاع اصفیا
صحبش بهتر کند صمت تمام
مؤمن برگنجهای اعتلا
مطلع زین بندگی جز شاه نیست
جان و دل یابد کرامت بر دوام
با کرامت از عبادت بر دوام
کز ولایت بر رخش رخسندگیست
مخزن اسرار انوار صفی
اصفیا را وصف ذات تو کلام
انبیا ناطق ز اکرامات تو
واقف نیک و بدش فاش و نهان
جان بود بیمار و دل اندر مضیق
سنگریزه به که ریزم در دهن
چون نباشد بر سخن کس گوشدار
تا بذكر الله گردد توامان
یا علی یا ابوالحسن یا ایلیا
عقل کامل را روان پر نور صمت
تا سبک گردد حسابم در عمل
تا زبان گنجینه دار دل شود
صمت بخشد راحت جانم مدام
حبشان باشد همه راحت بجان

لمعة الثامن و العشرون فی الراحة

قال الصادق علیه السلام: لراحة لمومن على الحقيقة الا عند لقاء الله و ماسوی ذلك ففی اربعة اشياء: صمت
تعرف به حال قلبک و نفسک فيما يكون بينک و بين بارتک، و خلوة تنجوا بها من آفات الزمان ظاهرا و باطنا
وجوع تمیت به الشهوات و الوسوس، و سهرتنور به قلبک و تصفی به طبعک و ترکی به روحک. قال
النبي(ص) من اصبح آمنا فی سربه معافا فی بدنه و عنده قوت یومه فکانما حیزت له الدنيا بحذافیرها و قال
وهب ابن منبه فی کتب الاولین مکتوب: یا قناعة العزوالغنی معک فازمن فاز بک و قال ابوالدرداء رضی الله عنه
ما قسم الله لی لا یفوتنی و لوکان فی جناح ریح و قال ابوذر رضی الله هتک ستر من لا یثق بربه و لوکان محبوسا
فی الصم الصیا خید. فلیس احدا خسروارذل و انزل ممن لا یصدق ربه فيما ضمن له و تکفل به من قبل ان خلقه
و هو مع ذلك یعتمد على قوته و تدبیره و جهده و سعیه و یتعدى حدود ربه باسباب قد اغناه الله تعالی عنها.

مومنان را از حضوری آیت است
راحت جان است و آرام جانان
در دل و در جان مگر آن ساعتی
ماسوای این بود در چار چیز

لمعة ثامن و عشرون راحت است
حضرت صادق که بر خلق جهان
گفت مومن را نباشد راحتی
کز لقاء الله گردد مستفیز

صمت کز آن دانی احوال دلت
هم بداننی در میان تو و حق
خلوتی که رازگویی بر خدا
جوع کز آن شهوت و وسواس را
نیز بیداری که دل روشن کند
روح را از تزکیه بخشد جلا
گفت پیغمبر که هر کس صبح خاست
جسمش اندر عافیت بی درد و رنج
گویی آن دنیا تمامی یافته است
ابن منبه گفت دیدم در کتاب
ای قناعت از قناعت از السنت
هر که فایز از تو شد ز آن فایزی
گفت ابودرداء قسمت آنچه را
او ز من هرگز نخواهد فوت شد
گفت بوذرپردۀ آن کس درد
گر بود محبوس اندر صلب سنگ
نیست کس اخسر اذل و پست تر
زانکه ضامن گشته و گشته کفیل
با وجود ضعف دارد اعتماد
گام از اندازه بیرون می زند
در پی تحصیل اسباب جهان
این مناجات استراحت میکند
یا غنی المغنی ای از نعمتت
ای که هستت بی نیازی وصف شأن
تا ز تحصیلش تعدا از حدود
خود چو ضامن گشته ای و خود کفیل
از چه ره باید نمودن اعتماد
آنکه جز تو کرد بر چیز دگر
روی دل سوی تو دارم یا علی
هر چه می باید بجان آن می دهی
راحت جان امن و ایمان از تو است
گر لقای حضرتت حاصل شود
از قناعت بس همینم در جهان
صبح بی یادت اگر خیزم ز خواب
گر همه دنیا تمامی باشدم

که چه شد از نفس در دل حاصلت
چيست نسبت چه حقیقت چه سبق
بردباری که از آن یابی نجای
مرگ باشد رجم هر خناس را
طبع را از تصفیه گلشن کند
صیقل آئینه اش ذکر خدا
جانش ایمن از نهیب بازخواست
قوت یک روزه برش او دیده گنج
مرد حق اینها تمامی یافته است
کز کلام سابقین بودش نساب
بی نیازی با تو عزت با تو است
فیض از تو فوز از تو تو غنی
کرده بهر من خدای ذوالعطا
گر همه در بال بادی هست خود
که و شوقش نیست بر رب احد
رزق او او را رساند پیـدرنگ
زانکه صدقش نی بر زاق البشر
پیشتر از خلق این خلق جلیل
بر توانائی و تدبیر و جهاد
از حدود رب تجاوز میکند
که نموده بی نیازش حق از آن
جلب نفعی دل ز راحت میکند
جان ودل در راحت و در امنیت
بی نیازم کن ز اسباب جهان
حاصل جانم نگردد ای ودود
پیشتر از خلق این خلق ای جمیل
غیر تو بر چیز دیگر ز اجتهاد
اعتماد از آن که باشد پست تر
چشم و جانم از کراماتت جلی
«یاوفی یا حفی یا زکی»
امن و ایمان راحت جان از تو است
راحت و ایمان امان حاصل بود
در جهان این بس قناعت بهر جان
کار دل صعب است و حال جان خراب
آن تمامی ناتمامی باشدم

ره براحته نیست جز زارشاد تو
 سهر و جوع و صمت و خلوت بالمآل
 تا ببینم هر قدم راهم بتو
 تا شوم سیر از غذای ماسوا
 جرعه‌ای از ناب اخلاصم چشان
 کز قناعت جان شود غرق سرور

عافیت نبود مگر با یاد تو
 هست راحت چونکه اندر چار حال
 یا علی بیدارینی خواهم ز تو
 یا علی جوع خودم روزی نما
 یا علی در خلوت خاصم نشان
 تا کنی کیفی تش در دل ظهور

لمعة التاسع والعشرون في القناعة

قال الصادق عليه السلام: لو حلف القانع بتملكه الدارين لصدقه الله عز و جل بذلك و لابره لعظم شان مرتبة القناعة. ثم كيف لا يقنع العبد بما قسم الله عزوجل و هو يقول: نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحياة الدنيا. فمن اذعن و صدقه بما شاء لما شاء بلاغفلة و ايقن ربوبيته اضااف تولية الاقسام الى نفسه بلا سبب و من لا قنع بالمقسوم استراح من الهم و الكرب و التعب و كل نقص من القناعة زاد في الرغبة. و الطمع في الدنيا اصل كل شر و صاحبها لا ينجوا من النار الا ان يتوب و لذلك قال النبي (ص): القناعة ملك لا يزول و هي مركب رضی الله تعالى تحمل صاحبها الى داره. فاحسن التوكل فيما لم تعط و الرضا بما اعطيت و اصبر على ما اصابك فان ذلك من عزم الامور.

از قناعت نورافشان لاتعد
 از قناعت هست شاه دو جهان
 بر شهی دو جهان حق احد
 عظم و شأنش را فزاید از منن
 از قناعت یافته این موهبت
 قسمتش کرد آنچه الله علی
 اندر این دنیا معیشت آن کریم
 خواسته بی علتی بر بنده‌ها
 هست قسمت رزق را بیند همین
 بی سبب کز او بود آتش سزا
 یافت راحت از هم و کرب و تعب
 رغبت نفس و طمع زاید شود
 صاحبش بی توبه از آتش نرسد
 که زوالش بر قناعت پیشه نیست
 صاحبش را سوی آن در رهنماست
 حضرت معطی فرمودت عطا
 صبرکن ز آنچه رسیدت از بلا
 تابد از این عزم خورشید حضور
 هرکه را حرص است بر پا تیشه است
 دل که بی حبت نبیند روی نور

لمعة تاسع و عشرون می کند
 حضرت صادق که هرچاکر از آن
 گوید ار قانع قسم بر حق خورد
 میکند تصدیق او در این سخن
 ز آنکه دارد از قناعت مرتبت
 پس چسان قانع نگردد بنده‌ای
 خود همی گوید که قسمت کرده ایم
 کن یقین از صدق بر آنچه خدا
 پس هر آنکش بر ربوبیت یقین
 تولیت اقسام ارزاق از خدا
 ز آنکه شد قانع بمقسومش ز رب
 از قناعت هرچه آن ناقص بود
 این طمع این رغبت اصل هر بداست
 گفت پیغمبر قناعت ملکتی است
 مرکب خشنودی راه خداست
 باش نیکو در توکل آنچه را
 باش راضی ز آنچه فرمودت عطا
 این بتحقیق است از عزم امور
 این مناجات قناعت پیشه است
 یا علی ای حب تو عزم امور

در بلا صبر از تو جوئیم ای ولی
یا علی بر جان عطا فرما رضا
هرچه را امید میدارد جنان
این قناعت با تو ملک بی زوال
قانعم بر قسمت پروردگار
این یقین دانم که مقسوم خدا
ای قسیم رزق خلقت عالمین
قانع از تو بر سریر عافیت
حرص را در جان قانع راه نیست

در بلا مندا زمان حلق علی
تا رضا باشیم از کل عطا
با توکل از تو باشد چشم آن
ای طمع ای رغبت از تو پایمال
راحتم از درد و رنج روزگار
هست بی علت نصیب بنده‌ها
شکر و کفر جمله بر ذات مبین
کز قناعت یافتش جان موهبت
هرکه قانع شد ز حرص آگاه نیست

لمعة الثلثون فی الحرص

قال الصادق علیه السلام: لا تحرص علی شی لوترکته لوصل الیک وکنت عندالله مستریحا محمود ابترکه و مذموما باستعجالک فی طلبه و ترک التوکل علیه و الرضا ما یقسم. فان الدنيا خلقها الله تعالى بمنزلة ظلمک ان طلبه اتبعک و لا تلحقه ابدان ترکته تبعک و انت مستریح قال النبی(ص): الحرص محروم و هو علی حرمانه مذموم فی ای شی کان وکیف لایکون محروم و قد فر من وثاق الله تعالى و خالف قول الله عزوجل حیث یقول: الله الذی خلقکم ثم رزقکم ثم یمیتکم ثم یحییکم والحرص بین سبع آفات صعبة فکر یضر «بدینه» ولا ینفعه و هم لایتم له اقصاه و تعب لایستریح منه الا عندالموت و یكون عندالراحة اشد تعباً و خوف لایورثه الا الوقوع فیهِ و حزن قدکدرعلیه عیشه بلافائدة و حساب لامخلص له معه من عذاب الله تعالى الا ان یعفوالله عنه و عقاب لامفرله ولا حيلة و المتوکل علی الله یمسى و یصبح فی کفنه و هو منه فی عافية و قد عجل الله له کفایته و هی له من الدرجات ما لله به علیم و الحرص ماء «جری» فی منافذ غضب الله تعالى و مالم یحرم العبد الیقین لایکون حریصاً و الیقین ارض الاسلام و سماء الایمان.

لمعة سوام کند روشن تو را
حضرت صادق که جامه حرص و آز
گویدت رو حرص بر چیزی مبر
هم به نزد حق از آن ترکی مصاب
ورکنی مستعجلاً او را طلب
بی توکل قسمتش را نارضا
طالبش آئی از او بینی تعب
تارکش گردی خود آید با طرب
این سخن مرویست از قول رسول
با همه محرومیش مذموم نیز
چون نباشد لیک محروم آن ولی
برکلام الله مخالف آمده
گوید الله از کمال امتنان
رزقتان داده است از خوان نعم

در شرور حرص چشم اعتلا
نیست بر خدام او زینت طراز
کت شود و اصل کنی ترکش اگر
ز استراحت باستایش فیض یاب
نزد حق مذمومی از ترک ادب
ز آنکه دنیا هست چون سایه تو را
هرگزش ملحق نگردی این عجب
جان از آن در استراحت بی تعب
هر حریصی هست محروم از وصول
این لطیفه از دل و جان کن تمیز
رفته چون بیرون ز میثاق علی
وز تخالف خارج از انسان شده
او خدا باشد که کرده خلقتان
پس بمیراند شما را وز کرم

زنده سازد باز و آنگه سوی او
هفت آفت را میان جان حریص
اولاً فکری کز آن بر جسم و دین
دویمین همی که پایانش نیست
چارمین خوفی که نبود بهرجان
پنجمین حزنی که تیره عیش از اوست
ششمین باشد حسابی که خلاص
هفتمین باشد عقابی که از آن
این بود حال حریص بینوا
صبح و شامش در پناه حق بود
زود امرش حق کفایت میکند
پله‌های عالی‌ه از عافی‌ه
که خدا دانا بود بر سر آن
حرص جاری باشد اندر منفذی
بنده تمامحروم نبود از یقین
از مسلمانی یقین باشد زمین
این مناجاتم ز حرص آرد برون
ای ز تو جانها حریص بندگی
ارض اسلام است دل ز اهل یقین
آن یقین که هست ایمان راسما
از یقین یارب مسازم بی نصیب
حرص را بستان توکل بازده
صبح و شامم در پناه خود بدار
ای خدا فریادها از حرص جان
کز عقابش نه فراری می‌توان
جان و دل از حزن حرصم بازدار
خوف حرصم در دل و جان ره مده
یارب از حرصم تعب بر جان منه
آن تعب کز حرص بر جان میرسد
یارب از حرصم بمیران تا شوم
فکرت حرصم کند خامش چراغ
ای تو خلاق و تو رزاق همه
ای که می‌میرانی و زنده کنی
ای که محرم از درت نارفته کس
حرص جانم نیست جز وصل حیب

جمله محشورید از زشت و نکو
آفت دین و دل و ایمان حریص
نفع نبود با ضرر سازد قرین
آن تعب سه کش ز مرگ آسودگیست
چاره‌ای غیر از فتادن اندر آن
جان از آن بی فایده دل تیره روست
نیستش الا دهد عفش مناص
نه فراری هست نه حیل‌ه توان
وآنکه می‌دارد توکل بر خدا
هم ز حق با عافیت ملحق شود
از شرورش جان وقایت میکند
یافته جانش ز جانان کافیه
غیر او کس رانمی‌باشد عیان
که بود جای غضب از رب بلی
حرص با جانش نمی‌گردد قرین
نیز ایمان راسما آمد یقین
وز توکل نوربخش در درون
نیست چون بی بندگی زندگی
حاصلی بخش از یقین بر این زمین
زینتت ده از نجوم اهتدا
حرص اگر در جان بود جان ناشکیب
چون توکل بر تو از هرکار به
حق احمد نوربخش روزگار
الامان از حرص یارب الامان
وز حسابش با عذابم توامان
تا نگرده روز عیشم شام تار
جای آن در بارگاه شه مده
راحتم را بر تعب بنیان منه
چاره‌اش جز مرگ چیزی کی بود
در توکل زنده بی اندوه غم
نه از آن آسودگی و نه فراغ
ای ز نعمت بسته میثاق همه
سوی تو حشرتی و از شقی
گر حرصم یارب هست و بس
دار از وصل حیبم با نصیب

عاشقان هستند پس محروم تو
تا برم از زهد جان شرحی بکار

گر بود این حرص هم مذموم تو
یاریم از حرص دنیا بازدار

لمعة الحادی الثلثون فی الزهد

قال الصادق علیه السلام: الزهد مفتاح باب الآخرة والبرائة من النار و هو ترکک کل شیء یشغلك عن الله تعالی من غیر تأسف علی فوتها و لاعجاب فی ترکها و لا انتظار فرج منها ولا طلب محمده علیها ولا غرض لها بل ترى فوتها راحة وکونها آفة وتكون ابدأها ربان الآفة معتصما بالراحة والزاهد الذی یختار الآخرة علی الدنيا والذل علی العز و الجهد علی الراحة و الجوع علی الشبع و عافية الآجل علی محنة العاجل والذکر علی الغفله و تكون نفسه فی الدنيا و قلبه فی الآخرة. قال رسول الله (ص): حب الدنيا راس کل خطیئة. الا ترى کیف احب ما ابغضه الله تعالی و ای خطاء اشد جرما من هذا. و قال بعض اهل البیت علیهما السلام: لو كانت الدنيا باجمعها لقمة فی فم طفل لرحمناه. فکیف حال من نبذ حدود الله وراء ظهره فی طلبها و الحرص علیها و الدنيا دار لو احسنت سکنها لرحمتک و احسنت و داعک. قال رسول الله (ص): لما خلق الله الدنيا امرها بطاعته فطاعت ربها فقال لها خالفي من طلبک و وافی من خالفک فهی علی ما عهد الله اليها و طبعها علیه.

می فشاند بر سر احرار زهد
اوکز او خورشید زهد آمد جلی
زهد می سازد بری از آتشت
بازدارد از خدا فاش و نهان
نه بترکش عجبی اندر کار تو
نه ستایش نه عوض ز آن مدعا
آفت اندر بودنش حاصل بجان
دست بر دامان راحت برقرار
آخرت را و آنکه این ساغر کشید
جهد را کرده براحه اختیار
بهر جاننش عافیت را دیده ز آن
کرده بر این محنت عاجل گزین
نفس در دنیا و دل در بزم یار
حب دنیا هست رأس هر خطا
آنچه می باشد الهی دشمنش
سخت تر از این خطا در جرم چیست
گر بدی دنیا تمامی کلها
رحم می کردیم ما او را همی
که پس سر کرده حدهای علی
که گرش مسکن نمائی بس فسون
در شناس آن تمیزی نیست لیک
چونکه خلقت کرد دنیا را روان

لمعة سى و یکم انوار زهد
گفت صادق مشرق زهد علی
زهد می باشد کلید آخرت
آن بود ترک همه چیزى که آن
نه ز فوت آن تأسف یار تو
نه از آن چشم فرح باشد ترا
بلکه بینى راحت اندر فوت آن
دائماً باشى ز آفت در فرار
زاهد آن باشد که بر دنیا گزید
کرد ذلت را بعزت اختیار
گرس بر سیری گزیده در جهان
عاقبت کآن را بود وقتی مبین
ذکر را کرده بغفلت اختیار
گفته پیغمبر حییب کبریا
چون شوم در دوستی پیرامنش
سخت تر از این خطا در جرم چیست
گفته بعضی اهل بیت مصطفی
لقمه ای اندر دهان بچه ای
پس چگونه هست حال آن دنی
در طلب از حرص این دارنگون
آورد اندر وداعت نیک نیک
گفت پیغمبر خداوند جهان

امر فرمودش بطاعت کرد آن
 پس نمودامرش که از خواهان خود
 شو موافق پس بعهدکردگار
 این مناجات است شرف نور زهد
 یا علی ای مشرق خورشید زهد
 زاهد دنیا توئی ز آن شد خراب
 یا علی یا علی یا علی
 روی دلها سوی تو از هرکنار
 سوی تو روی دلم فاش و نهان
 یا علی یا علی یا علی
 با علو حب تو دنیا کجاست
 حب تو گردد دلی نبود دنی است
 هر دلی کز حب تو خالی بود
 حرص دنیای دنی حب علی
 جمع ضدین هست اگر امری محال
 جمع ضدین گر محال آمد ولی
 هیکل آدم گواهی معتبر
 یا علی ای از تو هستی سر بسر
 ذکر بر غفلت نموده اختیار
 عاجلا بگذشته زین شوم پلید
 حب تو گر عزت و گردلت است
 نیست ما را یک سر مو در وجود
 یارب از حرص و هوای کوی یار
 تا که دنیا را بچشم اعتبار

طاعت پروردگار خود روان
 رو بگردان و بروگردان خود
 طبع آن مطبوع و بر امر استوار
 موسی جان میروود بر طور زهد
 زاهدان را از شما تأیید زهد
 اهل عقبا از ولایت کامیاب
 زیر دستت گر عدو و گرو ولی
 سوی دلها روی تو سر و چهار
 چیست از دنیا دگر نام و نشان
 دوستت نبود محب هر دنی
 آن چو آمد جمله منثوراهاست
 هر که جانانش علی جانش علی است
 خویشتن دنیای تمثالی بود
 جمع با هم هست امر مشکلی
 جمع اضداد توام خوش کرده حال
 جمع اضداد تو پیدا و جلی
 جمع اضداد اندر او پا تا بسر
 هستی احوال احبابت نگر
 نفس در دنیا و دل بر کردگار
 آجلا بر عافیت چشم امید
 در وجود ما وجود عزت است
 خالی از حب شما ورنه نبود
 از دل و از جان ما شوری برآر
 بینم و وصفی از آن آرم بکار

لمعة الثانی والثلاثون فی صفة الدنيا

قال الصادق عليه السلام: الدنيا بمنزلة صورة راسها الكبر و عينها الحرص و اذنها الطمع و لسانها الريا و يدها الشهوة و رجلها العجب و قلبها الغفلة و لونها الفناء و حاصلها الزوال فمن اجبها اورثته الكبر و من استحسناها اورثته الحرص و من طلبها اورثته الطمع و من مدحها البسته الريا و من توسل بها املكته الشهوة و من ارادها مكنته من العجب و من اطمان اليها اركبته الغفلة و من اعجبه متاعها «افتتنه» و لا تبقى له و من جمعها و بخل بهارده الى مستقرها و هي النار.

بخشمت که صورت دنیا نگر
 حضرت صادق ز دنیا گوید این
 کبر رأس و حرص باشد چشم آن
 دست آن شهوت بود فاش و نهان

لمعة سى و دوم نور نظر
 تارک دنیا شه صدق آفرین
 صورتی آن شخص دنیا را بدان
 هم طمع گوش و ریایش شد زبان

پای آن عجب است و قلبش غفلت است
 حاصلی از حاصلش نه جز زوال
 هر که خوبش بشمرد حرصش دهد
 در ریا افتاد هرکش مدح کرد
 هر که در آن مطمئن شد شد سوار
 هر که در چشمش متاعش خوش نمود
 هر که جمعش کرد و بخشایش نکرد
 رد نمود او را بسوی جای خود
 اینمناجاتم زدنیای دنیای
 یا علی ای از تو دنیا دور و پست
 جمع دنیائی که بخلش حاصل است
 از بلای آن امان ده جان ما
 مأمن و آرام در دنیا چو نیست
 یارب اطمینان به دنیایم مده
 خواهشش را دور فرما از دلم
 مدح آن کآرد ریا بر روی کار
 راه در بزم تمنایم مده
 نیک دانستم که نیکوئی آن
 یارب از این نیکوئی بد مآل
 دوست دنیا دنی جبت علی
 حاصل بیحاصلی ما را مده
 قلب دنیا آنکه نامش غفلت است
 پای آن که عجب نامش آمده
 دست آن که شهوتش گشته لقب
 از دم تیغ دو سر یعنی که لا
 چشم دنیا آنکه حرصش گفته اند
 وامکن بر روی ما یامستعین
 کبر را کآن رأس دنیا آمده
 از سرما دورکن یا ذوالعلا
 سلم اللّٰه علیه و آله
 تا مگر آریم رو بسوی ورع

هستی آن نیستی و آفت است
 هر که او رادوست کبرش ارث حال
 هر کسش طالب طمع ارثش بود
 خواهشش عجب آورد بر جان مرد
 غفلتش مانند دجال و حمار
 در رفتن افکنش و شد نفی زود
 بخل آورد و تن آسایش نکرد
 کآتش دوزخ ببین مأوای خود
 می برد جانم بمولای علی
 هر که دور از تست با دنیانشست
 فتنه جان محنت و درد دل است
 از متاعش وارهان ایمان ما
 کی تواند دل دمی بی امن زیست
 بار غفلت بر دل و جانم منه
 تا نگردد عجب از آن حاصل
 افتخار آن که باشد ننگ و عار
 داغ بر دل زین تمنایم منه
 نیست الا حرص دل آفات جان
 ظاهر و باطن امان کن حسب حال
 از دنی حاصل چه جز بیحاصلی
 جانمان از جاهلی کن متبیه
 در دل ما ره مده از هر چه هست
 بر بساط عیش ما راهش مده
 باشدم دست و گریبان روز و شب
 قطع فرما دستش از جانهای ما
 این گهر از مثقب حق سفته اند
 حق ذات مصطفی عین یقین
 حسب آن رأس خطایا آمده
 حق محمود آن حییب کبریا
 واقفان حضرت شاهنشاهی
 جای بگزینیم در کسوی ورع

لمعة الثالث و الثلثون فی الورع

قال الصادق عليه السلام: اغلق ابواب جوارحك عما يرجع ضرره الى قلبك و يذهب بوجاهتك عند الله و يعقب الحسرة و الندامة يوم القيمة و الحياء عما اجتاحت من السيئات و المتورع يحتاج الى ثلاثة اصول: الصنف

عن عثرات الخلق اجمع و ترک «الحرمة» فهيم و استواء المدح و الذم. واصل الورع دوام المحاسبة و صدق المقابلة و صفاء المعاملة و الخروج من كل شبهة و رفض كل ريبة و مفارقة جميع مالا يعنيه و ترک فتح ابواب لا يدري كيف يغلقها و لا يجالس من يشکل عليه الواضح و لا يصاحب مستخف الدين و لا يعارض من العلم ما لا يحتمل قبله و لا يفهمه من قابله و يقطع من يقطع عن الله عزوجل.

لمعة سى و سيم نور ورع حضرت صادق كه از خدام او از ورع شمرحى نماييد مستئين جمله درهائى جوارح را بيند و آنچه از رويت و جاهت مى برد وز بديها شرم ميبايد نمود خود تورع هست محتاج سه اصل درگذشت اول ز لغزشهاى خلق استواى مدح و ذمت در جهان اصل بنیان ورع با خود حساب در عملها با صفا با مردمان دورى از هر ريب دون زينه نام ترک کردن فتح ابوابى كه نيست ترک بنشستن بصحبت با كسى با كسى كه مستخف دين بود هيچ نشيند به يارى ز آنكه دين آنكه در علمش معارض ميشود و آنچه نافهميده است از قايلش منقطع گردد از آنكس كه خدا اين مناجاتم ورع مى آورد يا الله الاولين و الاخيرين از ورع بابى بروى دل گشا تا معارض با معارض در مرا تا قايل قول را فهميم باز همشيم با سبك دينان مكن باز دار از همشيمى با كسى بر رخم آن باب را مگشا كه ني دور دارم از دنيه و ارتياب با صفا با مردمان سازم عمل در مقال صدق بخشا و صواب با حساب خوشتن روز و شيم

ميكند بر ساحت جان مطلع بارد انواع ورع بر خلق هو دم بيند و چشم بگشا و بين بر رخ هر چه به دل آرد گزند عاقبت حسرت ندامت آورد كه شود مشهود در روز شهود با تورع ز آن سه اصلت هست وصل ترك تحريص و نوازشهاى خلق مدحت و ذمت شدن يكسان بجان وز مقال خویش يا صدق و صواب بردن از هر شبهه بيرون جسم و جان افتراق از هر چه ز آنش نيست كام آگهى از نسبتش كآيا ز چيست كه كند روشن بر آن مشكل بسى يعنى استخفاف دينش آئين بود يابد استخفاف از سوء قرين آنچه را حملش به دل مشكل بود ارتباطش قسوه باشد حاصلش مى نمايد قطع باقى و الدعاء از فيوضات خداوند صمد حق احمد حق آل طاهرين منقطع كن جانمان از ماسوا دل نگرده جان نيفتد در ريا «تا نگرده باب ظن بر قلب باز» مستخف دينم و ايمان مكن كه نمايد روشنم را تيرگى آگهيم از نسبتش حق على و آنچه با من نيستش كارو حساب تا نگرده شبهه جان را ما حصل تا نباشم در ندم وقت جواب روز و شب در ذكر يارب ياربم

مدح و ذم را تفاوت هیچ نیست
 مدح خاص ذات پاک کبریاست
 ذم رجوعش هرکجا باشد منم
 بنده را مدحی نه غیر از بندگی
 این تفاوت بینم اندر مدح و ذم
 این تفاوت یا الهی از کجاست
 جز عبادت بنده مخلوق را
 کبریای بندگان در بندگیست
 یا الهی یا الهی یا اله
 گر بخود بینم نشان بندگی
 بندگیهای من از بس بی وجود
 بسکه لغزش میکنم در بندگی
 گرچه پیش شاه نام بندگی
 ای ز سلطانی عبادت بی نیاز
 تا بیابم از ورع گنج روان

ز آنکه مدح و ذم من ناگفتنی است
 اوکه ذاتش بی نیاز از حمد ماست
 خواه ذم دوستم یادش منم
 بندگی عابد کند عابد توئی
 مدح و ذم را این تفاوت بیش و کم
 بنده عابد عابد از وصف خداست
 نیست وصفی در مقام کبریا
 بندگی کن تا بدانی بنده کیست
 یا الهی بر الهیت پناه
 در نویسم داستان بندگی
 نه نشان دارد بعالم نه نمود
 دارم از این بندگی شرمندگی
 از ادب دور است و از قول زکی
 بگذرم از لغزش و دل و انواز
 عبرت آرم بر همه کار جهان

لمعة الرابع و الثلثون فی العبرة

قال الصادق علیه السلام: قال رسول الله (ص) المعتبر فی الدنيا عیشه کعیش النائم یراها و لا یمسها و هو یریل عن قلبه و نفسه باستقباحه معاملات المغرورین بها ما یورثه الحساب و العقاب. و یتبدل بها ما یقر به من رضی الله و عفوه و یغسل بماء زوالها مواضع دعوتها الیه و تزین نفسها الیه. فالعبرة تورث صاحبها ثلاثة اشياء: العلم بما یعمل و العمل بما یعلم و علم ما لا یعلم. والعبرة اصلها اول یخشی آخره و آخر تحقق الزهد فی اوله و لا یصح الاعتبار الا لاهل الصفا و البصيرة. قال الله تعالی: فاعتبروا یا اولی الابصار و قال عزمن قائل: فانها لاتعمی الابصار ولكن تعمی القلوب التي فی الصدور. فمن فتح الله تعالی عین قلبه و «بصیرته» بالاعتبار فقد اعطاه منزلة رفیعة و ملکاً عظیماً.

لمعة سی و چهارم نور بار
 حضرت صادق که گیرند اعتبار
 گفت میگوید رسول کردگار
 زندگیست مانند کسی
 خوب می بیند ولیکن هست خواب
 روح و نفس اوست در عبرت مقیم
 کو بود مورث حساب با عقاب
 هم به دل سازد به آن را که او
 شوید از آب زوالش آنچه را
 و آنچه زینت داده در چشمش جلی
 عبرت آرد صاحب خود را سه چیز

می شود از عبرت اندر روزگار
 خادمانش بر امور روزگار
 هر که در دنیا بود با اعتبار
 که ز خوابش هست رویاها بسی
 حال اهل عبرت این بی ارتیاب
 کار مغروران دنیا را مدیم
 ز اعتبار قول و فعل ناصواب
 آورد قرب رضا و عفوه
 دعوت دنیاش کرده بد نما
 از مساکن وز ملا بس وز حلی
 اولاً اندر عمل علم و تمیز

پس عمل بر آنچه دانا شد به آن اصل عبرت اولی کز آخرش آخری باشد که در اول از آن معتبر نبود کسی را اعتبار گوید اندر عبرت دنیا خدا دیده ظاهر ز دنیا نیست کور هر که حق بگشود از آن چشم چنان پس بتحقیقش عطا کرده کریم این مناجاتم ز عبرت معتبر یا علیم یا عظیم یا بصیر ای ز تو چشم بصیرت عین نور چشم ما را در جهان اعتبار ای که فرمودی اولوالبصار را دیده ما را ز عبرت نوردیده تا که دنیا را بچشم اعتبار اول از عبرت ببخشا صورتی ز آخر عبرت بده بینائی آگهی بخشا ز ما لایعلمم تا بتابد در نظر دنیا جلی تا شود زائد نقوش دعوتش یا رب از عبرت بچشمم ده ضیا شویم از زشت و قبیح و ناصواب تا شود عیشم چونایم در جهان معتبر سازم ز خط اعتبار کز تکلف جانم آگاهی برد

علم بر آنچه نداند حال آن هست دل با خشیه و جان مرتعش زهد می باشد محقق بی گمان جز ز اهل صفوت بینای کار یا اولی الابصار عبرت با شما لکننا تعمی القلوب فی الصدور داد بینائی بعبرت در جهان منزلات عالیه ملک عظیم میکند از عبرت رب البشر یا علی یا ولی یا خبیر اهل دنیا را ز نور دیده کور جز بعبرت وامکن بر روی کار چشم عبرت بیتان سازید و از بصیرت عین دل رامنتبه بنگریم و بگذریمش بـرق وار کـآخرش را ننگرم جز آفتی کـاول آرد زهد و گـردم متقی با عمل علمم بفرما ملتزم عبرت آرم از همه زیب و حلی دل کند حاصل علو از عبرتش تا بیابم قربت عفو و رضا صفحۀ دل بهر صفح اندر حساب صورتی از معنی عبرت عیان حق محبوبت نبی و آل کبار بی تکلف از تکلف بگذرد

لمعة الخامس و الثلثون فی التکلف

قال الصادق علیه السلام: المتکلف متخلف عن الصواب و ان اصاب و المتطوع مصیب و ان اخطأ و المتکلف لا يستجلب فی عاقبة امره الا الهوان و فی الوقت الا التعب و العناء و الشقاء. و المتکلف ظاهره رياء و باطنه نفاق و هما جناحان يطير بهما المتکلف و ليس فی الجملة من الخلاق الصالحين و لامن شعار المتقين. التکلف فی ای باب کان قال الله تعالى لنبيه (ص): قل ما استلکم علیه من اجر و ما انامن المتکلفين و قال النبی: (ص) نحن معاشر الانبياء و الامناء و الاتقياء برآء من التکلف. فاتق الله و استقم یغفک عن التکلف و يطبعک بطباع الايمان و لا تشغل بطعام آخره الخلاء و لباس آخره البلا و دارها آخرها الخراب و مال آخره الميراث و اخوان آخرهم الفراق و عز آخره الذل و وقار آخره الجفا و عیش آخره الحسرة.

سی و پنجم لمعه روشن می کند بی تکلف از تکلف وصف و حد

حضرت صادق که صدیقان او از تکلف و وصف فرماید چنین گرچه باشد ز آن تکلف باصواب با تکلف عاقبت خواریستش ظاهرش باشد ریا باطن نفاق با تکلف می‌پرد با این دو بال بی تکلف نیست آن خلقی گزین هرکجا باشد تکلف هست شوم حضرت جبار مختار احد مصطفا را گفت می‌گو خلق را نیستم ز اهل تکلف در جهان ما گروه انبیا و اتقیما ای مکلف از مکلف گوش دار دار تقوا و استقامت پیشه گیر بی نیازت از تکلف اوکنند هان مشو مشغول بر اکل و لباس از یکی باشد خلا دیگر بلا رومکن بر خانه‌ای که آخر خراب نه به مالی که برد میراث خوار نه به عزیزی که آخرش خواری بود نه به عیسی که آخرش حسرت بود این مناجات از تکلف می‌پرد ای مکلف تو مکلف جان ما تانیفتد ز آن به کلفت جان ما ای که ذکرت مانع است از یاد غیر زندگی کنی که آن به حسرت توام است عزیزی که آخر به خواری می‌پرد خانه‌ای که آن می‌شود آخر خراب کسوتی را که بلا آرد به تن دل مکن مشغولم و جان باز دار یا علی ای بی تکلف ذات تو خود چو فرمودی بخیر الانبیا صدق نبود با تصدق چون قرین یا علی جان از تکلف بر لب است واره‌ان جان از تکلف یاریم

بی تکلف هستشان ذات نکو با تکلف با تکلف دان یقین با تطوع با خطا باشد مصاب غیر درد و رنج و شقوه نیستش این دو چون دو بال بر اهل شقاق وز تکلف می‌پرد بر خود و بال نه شعار متقین صالحین عاریند از این لباس اهل علوم او که تکلیفش بجان لازم بود می‌نخواهم هیچ مزدی از شما همچنان گوید رسول غیب دان از تکلف شد میرا جان ما در تحقیق است و نیکو گوش دار بی نیازی از تکلف در پذیر طبع تو با طبع ایمان خوکنند که آخر آنها چو بنمائی قیاس جان ودل بر این دو تاکی مبتلا می‌شود از ارتحال و انقلاب نه بیاری که آخرش دوریست کار نه وفا که آخر جفاکاری شود نه فراغی که آخرش کلفت بود در پناه حضرت رب احد جان ما را از تکلف وانما قلب ما و دین ما ایمان ما هست فکرت مطلع انوار خیر آن بوفاکه آخر جفاکش همدم است صحبتی که آخر زیاری می‌پرد مشغول ز آنها کنم در جمله باب آن غذا را که خلا سازد وطن ز اشتغال این مشقت برکنار بی تکلف جانم از مرضات تو گیر وده اول تصدق پس دعا با تکلف ملتبس گردد یقین گرچه ما مربوط و جمله بارب است بی تکلف از تکلف یاریم

بی تکلف دل بفرما غرق نور تا نمایم شرح و وصفی از غرور

لمعة السادسة و الثلثون في الغرور

قال الصادق عليه السلام: المغرور في الدنيا مسكين و في الآخرة مغبون لانه باع الافضل بالادنى. ولا تعجب من نفسك فرما اغتررت بمالك و صحة «جسمك» ان لعلك تبقى و ربما اغتررت بطول عمرک و اولادک و اصحابک لعلک تنجوابهم و ربما اغتررت بحالک و منیتک و اصابتک مأمولک و هواک و ظننت انک صادق و مصیب و ربما اغتررت بما ترى الخلق من الندم على تقصيرک في العبادة و لعل الله يعلم من قلبک بخلاف ذلك و ربما اقامت نفسك على العبادة متكلفا والله يريد الاخلاص. و ربما افتخرت بعلمک و نسبک و انت غافل من مضمرات ما في غيب الله تعالى. و ربما توهمت انک تدعو الله و انت تدعو سواه. و ربما حسبت انک ناصح للخلق و انت تريد لهم لنفسک ان يميلوا اليک و ربما ذممت نفسك و انت تمدحها على الحقيقة. و اعلم انک لن تخرج من ظلمات الغرور و التمنى الا بصدق الانابة الى الله تعالى و الاخبات له و معرفة عيوب احوالک من حيث لا يوافق العقل و العلم ولا يحتمله الدين و الشريعة و سنن القدوة و ائمة الهدى و ان كنت راضيا بما انت فيه فما احداشقی بعلمه منك واضیع عمرا و اورثت حسرة يوم القيامة.

میکند در ظلمت بزم غرور
هستشان چون هستشان ز آن شه غرور
غره در دنیا بود مسکین و عور
بیع اعلا زانکه با ادنا کند
که شدی مغرور با مال و توان
که شدی مغرور عمر و بچه ها
هم بسا که آمدی غره بحال
وز وصول خواهش و مأمول حال
بیخبر از اشتباه و انقلا ب
وز عیادت شاکي از تقصیرها
آنچه در دل هست آرد حاصلت
با تکلف و آن خداوند علی
چون عمل ز اخلاص دارد زندگی
داری و غافل ز مسـتورات رب
خود نمیدانی که میخوانی هوات
تا نمائی جانب خود میلشان
در حقیقت مدح خود گوئی همی
نیست از ظلمات مغروری مگر
از ره «اخبات» و صدق التجا
که موافق نیست عقل و علم را
نه موافق با سنن از مقتدین
راضیستی و بود آن کافیت

لمعة سى و ششم افشان نور
حضرت صادق که احبش سرور
این چنین فرماید از وصف غرور
همچنین در آخرت مغبون بود
هان مکن از خود تعجب ای فلان
تا مگر باقی بماند هم بسا
تا مگر زایشان نجات آید محال
غره نیات و نیکی فعال
برکمال صدق نیات و صواب
ای بسا عذری که آری خلق را
حق ولی داند خلافش از دلت
ای بسا که خواستی بر بندگی
خواهد اخلاص و عمل در بندگی
ای بسا که فخر بر علم و نسب
ای بسا که وهم میخوانی خدات
ای بسا نصیحی که گوئی بر کسان
ای بسا ذمی که خود را می کنی
دان بتحقیق اینکه هرگز ره بدر
آوری روی انابست بر خدا
تا بیابی عیبهایت بر ملا
نه برایشان احتمال شرع و دین
پس اگر زین حالت بی عافیت

نیست از تو کس شقاوتمندتر
حاصلت نبود از آنها در قیام
این مناجاتم رهانند از غرور
یا الهی یا علی ای ذات لطف
هر که او مغرور بر لطف بود
از تو مغرور است جان گر غره است
عیبها هر چند در کارم بود
باشدم روی انابت بر شما
تا ز ظلمات غرورم جسم و جان
تا ز مداحی خود ذم نایبم
یا الهی از خدائی کز هوا
بر تو می آرم پناه ای پادشاه
فخر بر علم و نسب گرمی کنم
در عبادت جان اگر با کلفت است
یارب از این کلفتم جان وارهان
یارب این عذرم که از تقصیر خاست
از غرور عذر یارب الامان
نیت نیک و فعال خود پسند
یارب مغرور بر آنها مکن
عمر دهرم کآن همه یکساعت است
مال و اولادم که فتنه آمدند
دیدم مغروریم ز آنها ببند
ای ز ما غرک بر بیک الکریم
بنده عاجز غرورش از کجا
گر شدیم از صدق مغرور کریم
عالم الاسرار ای ذات علی
در بیابان تحیر عقل ما
قوه حیرانیش چون شد زیاد
چون جنون آمد در حب باز شد
عشق جز معشوق چیزی ننگرد
ای بکویت عاشقان جان نیاز
من نمیدانم کیم دنیا چيست
یا علی بر عجز و ابرامم نگر
دست بر ذی لولایست زد
گر بدم و ر خوب خوبم از یقین

چون تو ضایع روزگاری کودگر
غیر حسرت جز ندامت «بالتمام»
وز تمناها کنسد دل دور دور
ای ز تو خور خرد تر ذرات لطف
غره اسباب عالم کی شود
زین غرورم جبهه جان غره است
نیکی توفیق حق یارم بود
از ره اخبات و صدق التجا
وارهد واگر ددم چشم جانان
ذم و مدحم بی تفاوت آیدم
آیدم در دل که این باشد خدا
ای پناه جان هارب از گناه
از لای آل حیدر می کنم
با عباد خاص دل را الفت است
تا بود آن الفت نور جانان
حاصل از آنم بجان تقصیرهاست
الامان از اشتباه این و آن
کز حصول مدعاها حاصلند
جانم از عجب و سفه رسوا مکن
و آن سزاوار از برای طاعت است
قوت و جسمم که بر جانند بند
تا نیفتد عاقبت ز آنها به بند
از کرم بگشوده ابواب نعیم
جز بفضل و رحمت و لطف خدا
با یقین در بزم رحمت ره بریم
از وصول فکرت هر کمالی
مانده حیران بانشانها راهها
گشت مجنون و بعالم رونهاد
عشق آمد عقل را دمساز شد
غیر راه کوی جانان نسپرد
غره از احبیت با هر برگ و ساز
حیله ام چه بر چه چیزم گرگيست
صد هزاران دانه و دامم نگر
از کرم خوبیم ده گرچه بدم
با تولای امیر المؤمنین

یا علی ای یاد تو اکسیر دل	دل بیاد تو بر فعت متصل
اتفاقم هست با اهل تفیق	ترسم افتد با نفاقم اتفاق
یا علی از نور توفیقم بدل	رفعتی ده بابها کن متصل
تا میان آرم بیانی از نفاق	روشنی چشم اهل اتفاق

لمعة السابع و الثلثون فی صفة المنافق

قال الصادق علیه السلام: المنافق قدرضی ببعده عن رحمة الله تعالى لانه یاتى باعماله الظاهرة شبيها لا بالشریعة وهولاه ولاغ و باغ بالقلب عن حقها مستهزء فيه. و علامته النفاق قلة المبالاة بالكذب و الخيانة و الوقاحة و الدعوى بلامعنى و سخنة العين و السفه و قلة الحیا و استصغار المعاصی و استیضاع ارباب الدين و استخفاف المصایب فی الدين و الكبر و حب المدح و الحسد و ایتار الدنيا على الاخره و الشر على الخير و الحث على النمیمة و حب اللهو و معونه اهل الفسق و البغی و التخلف عن الخیرات و تنقص اهلها و استحسان ما یفعله من سوء و استقباح ما یفعله غیره من حسن و امثال ذلك كثيرة. و قد وصف الله المنافقین فی غیر موضع فقال عز من قائل: و من الناس من یعبد الله على حرف فان اصابه خیر اطمان به و ان اصابته فتنة انقلب على وجهه خسر الدنيا و الآخرة ذلك هو الخسران المبین. و قال الله عز و جل فی صفتهم: و من الناس من یقول آمنا بالله و بالیوم الاخر و ما هم بمؤمنین یخادعون الله و الذین آمنوا و ما یخدعون الا انفسهم و ما یشعرون فی قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا و قال النبی (ص): المنافق اذا وعدا خلف و اذا فعل افشى و اذا قال کذب و اذا ائتمن خان و اذا رزق طاش و اذا منع غاش و قال ایضا علیه السلام: من خالفت سریرته علانية فهو منافق کائنا من کان و حیث کان و فی ای ز من کان و علی ای رتبة کان.

سی و هفتم لمعه ز انوار تفیق	بر منافق می کند روشن نفاق
حضرت صادق شه ملک و فاق	از منافق گوید و وصف نفاق
که منافق در جهان گشته رضا	جانش از دوری رحمت از خدا
ز آنکه در ظاهر عملها می کند	که شریعت را مشابه می شود
لیک لغو و لهو و بغیش در دل است	چونکه استهزا بدینش حاصل است
از علامات نفاق آمد دروغ	کز رخ و دل میبرد نور و فروغ
هم خیانت هم وقاحت ز آن ملا	دعوی بی معنی و اشک ریا
بی حیائی و سفاهت هم از آن	معصیت را خرد دیدن همچنان
اهل دین را خوار و ضایع داشتن	ز ابتلا در دین سبک پنداشتن
کبر و حب و مدح و غلظت با حسد	از نفاق ارث منافق میرسد
کور هستش چونکه چشم اعتبار	کرده دنیا را به عقب اختیار
برگزیده بد به نیک اندر جهان	میل کلی در سخن چینی بجان
حب لهو و عون اهل فسق و بغی	از نکوئیها خلاف امر و نهی
نقص اهل خیر و استحسان بد	آنچه در عالم بمردم می کند
نیک را از غیر خود دین قبیح	قبح خود را در نظر دیدن صبیح
همچنین امثال این افعال بد	در جهان وصف منافق می کند
حق تعالی در بسیی موضع از آن	در کلام خود بیان کرده نشان

وصف فرموده که بعضی مردمان
گر رسدشان خیر اطمینان برند
در زیان باشند اندر دو جهان
همچنین در وصف ایشان حق تعالی
بعضی از مردم به ایمان قایلند
مصطفی ختم الرسل هادی السبیل
از منافق دان به عالم هرکه را
و آنکه کاری کرد از نیکی و کرد
و آنکه قولش نیست الا کذب جان
طیش دارد چون بود رزقش وسیع
نیزمی فرماید آن دانای راز
آن منافق هست هرکس خواه باش
هر زمان باشد بهر رتبه بود
این مناجات است تعویذ نفاق
یا الهی ای که بر سر و عیان
من نمی دانم کیم چه رتبه ام
در زمانی در زمینی معتزل
واقف از سر و عیان خویش تن
آنچنانکه در نظر نور تفاق
گر موافق یا منافق در جهان
با وجود شدت اهل نفاق
اتفاقم هست در دل جایگیر
یا الهی می برم بر تو پناه
تا گران جانی ز منعت نایدم
در امانت تا خیانت نبودم
گر کنم نیکی بکس پنهان کنم
وعده را تا خلف ننمایم قرین
یارب از محشر یقینم وامگیر
تا نباشد بندگیم از یک طرف
قبیح خود را در نظر نارم صبیح
نقص اهل خیر و استحسان شر
تا نخواهم نقص اهل خیر را
تا تخلف کردن از خیرات را
نبودم حاصل بجان بینوا
در سخن چینی خدایا الامان

بندگی حق کنند از یک نشان
ور رسدشان فتنه روگردان شوند
این زیبایی هست رسوا و عیان
گفته است از روی تهدید و جلال
بر قیامت لیک از دین مایلند
بر منافق بین چه فرماید دلیل
که نماید وعده و نارد بجا
ظاهر و فاشش بر نامرد و مرد
در امانت در خیانت توأمان
غیش آردگر شود از آن منیع
هرکه را باطن بظاهر نیست ساز
هرکجا وز هرچه خواه آگاه باش
نیست آنرا جز نفاق اندر جسد
حاصل از آن نور توفیق و وفاق
اولیایست واقفند اندر جهان
اینقدر دانم که هستم ملتزم
که دمی عزلت نیاید رو به دل
عارف از قلب و جان خویش تن
جلوه گر باشد چونان در دل وفاق
وفیق ایمانم بود با مؤمنان
که نشان و نام نبود از تفاق
صورت اهلش بدل نقش ضمیر
تا نگردد از نفاقم دل سیاه
تا سبکباری ز وسعت نایدم
بر زبان کذب و اذیت نبودم
نه که فاشش پیش این و آن کنم
حق احمد و آل او قادات دین
تا نگردد بر نفاقم جان اسیر
ز ابتلای خیر و شر آرم شعف
در نظر حسن کسان ناید قبیح
خانه ام را گو مکن زیر و زبر
تا نجویم نیکی از بد ای خدا
تا اعانت کردن اهل غوا
حب لهوم نفکنند دل در بلا
کز بدی نیکی طمع ناید بجان

یا علی ای از تو دنیا و آخرت
 حب هر دو از دلم بیرون نما
 تا به اهل دین تواضع باشدم
 بیحیائی و سفاهت از ریبا
 دعوی بیمعنی و گرمی چشم
 دعوی بیمعنی و اشک ریبا
 ره مده در ظاهر و در باطنم
 وز دروغم دل نگرده بی فروغ
 در ره حق ناید استهزا به دل
 یا علی ای درگهت اندر جهان
 بنندگان خسته جان ناتوان
 حق جاه و قرب ایشان بر خدا
 بر سریر امن و آرامم نشان
 ساغر احسان به جام جان بریز

با مذمت آمده با مفخرت
 تادراید نور اخلاص خدا
 معصیت در چشم کوچک نایدم
 نایدم بر جان زار بینوا
 که خدا دارد از آن افعال خشم
 که بود شرک خفی با کبریا
 تا وقاحت تا خیانت کم کند
 لا ابالی جان نیاید در دروغ
 بغی و لهو و لغو بر دل متصل
 ملجأ و امیدگاه بنندگان
 بنندگان مؤمنان محسنان
 پادشاه ذوالعطای ذوالعلا
 جرعه ای از جام احسانم چشان
 تا کنم شرحی ز عقل با تمیز

لمعة الثامن و الثلثون فی العقل و الهوی

قال الصادق علیه السلام: العاقل من كان ذلولاً عند اجابة الحق متصفاً بقوله جموحاً عند الباطل خصيماً بقوله يترك دنياه و لا يترك دينه و دليل العاقل شيان صدق القول و صواب الفعل. و العاقل لا يحدث بما ينكره العقول و لا يتعرض للتهمة و لا يدع مداراة من ابتلى به. و يكون العلم دليلاً في اعماله و الحلم رفيقه في احواله و المعرفة يقينه في مذاهبه. و الهوى عدو العقل و مخالف الحق و قرين الباطل و قوة الهوا من الشهوات و اصل علامات الهوى من اكل الحرام و الغفلة عن الفرائض و الاستهانة بالسنن و الخوض في الملاهي.

سی و هشتم لمعه از انوار عقل
 حضرت صادق شه عقل آفرین
 عاقل آن باشد که باشد رام حق
 هیچ بر باطل نیارد سر فرود
 ترک دنیا می کند اما ز دین
 از سر دنیا تواند درگذشت
 مرد عاقل را دلیل آمد دو چیز
 هر کجا که عقلش انکار آورد
 جانب تهمت ندارد میل جان
 مبتلا چون شد مدارا میکند
 در عمل علمش دلیلی بس شفیق
 در مذاهب از یقینش معرفت
 دشمنی بر عقل نبود چون هوا
 چون هوا باشد مخالف بهر حق

می نماید روشنت اطوار عقل
 در بیان عقل فرماید چنین
 متصف بر قول در اعلام حق
 همچنان بر قول در باطل عنود
 نگذرد چون باشدش عین یقین
 لیکن از دینش نباشد درگذشت
 صدق قول و فعل نیک با تمیز
 مرد عاقل هرگز آنجا نگذرد
 سوی تهمت نگذرد اندر جهان
 در مداراکی عنان از کف دهد
 حلم در احوال او باشد رفیق
 در مراتب از یقینش معرفت
 جز هوا نبود مخالف عقل را
 هست با باطل قرین از آن سبق

این هوا را قوه از شهوت رسید
 از فرایض غفلت آرد این هوا
 هم فرو رفتن بهر لهو از هواست
 این مناجاتم ز عقل دوربین
 یا اله العالمین ای حکمتت
 قوه توفیق همراهم ز تو
 هادی توفیق همراهم نما
 تا نگردم بر ملاهی مبتلا
 استعانه استغاثه از تو است
 کاستهانه بر ستن نبود قرین
 باز دارم بطن از اکل حرام
 شهوت آمد چون مقوی هوا
 یا الهی تا هوایت بر سرم
 ز آن هوا آمد هوایی تا به سر
 کز تعلق نه نشان نه نام بود
 کز تعلق نه نشان آنجا نه نام
 عقل را چندانکه پرسیدم خبر
 با دوگام حیرت و غیرت براه
 بهتر از نیاز و نیاز بزم عشق
 حسن را دیدم چو خورشید منیر
 بر سرم افتاد از فتوای عقل
 خوش هوایی چون هوای کوی یار
 یارب اندر این هوای ذوالعلا
 بر پریم و اندر هوای معرفت
 در نظر نمایم نگردم مبتلا
 از محل تهمت کآن غفلت است
 وارهان از عقل فرما فتح باب
 بهر دنیا تا نگویم ترک دین
 سر فرو نارد دلم برنا صواب
 حق احمد حق آل طاهرین
 تا بیانی آورم در وسوسه

شهوت از اکل حرام آمد پدید
 استهانت بر ستن از مصطفی
 خوش دل آن عاقل که رسته زین بلاست
 میکند روشن دل اهل یقین
 کرده حیران عقل را با آن سعت
 از ره تحقیق آگاهم ز تو
 از حقیقت عقل آگاهم نما
 تا نگردم مبتلای هر بلا
 در بلا چشم اغاثه از تو است
 غفلتم نبود ز مفروضات دین
 تا نسازد جان بشهوت مبتلام
 همدم باطل هوا در نفس ما
 سایه افکن شد شدم حق ملتزم
 بازگردم در هوایی بال و پر
 حب حب دانه مودت دام بود
 حب بود دانه مودت قید و دام
 با تفکر هر کجا کردم نظر
 رهسپر بودم بسی بیگانه و گناه
 چون نبند دل کرد ساز بزم عشق
 جمله ذرات آینه صورت پذیر
 از هوای حسن و حسن رأی عقل
 چون هوای کوی یارم عقل بار
 بال و پر بخشای کز شاخ هوا
 آشیان بنمایم و عنقا صفت
 آنچه را نبود موافق عقل را
 که بنفس و قلب و جانم آفت است
 قول و فعلم ز آن همه صدق و صواب
 قول باطل را شوم خصمی مبین
 قول حق را آورم از جان جواب
 استقامت بخش عقلم را بدین
 افکنند تا عقل از سر وسوسه

لمعة التاسع و الثلثون فی الوسوسة

قال الصادق عليه السلام: لا يتمكن الشيطان بالوسوسة من العبد الا وقد اعرض عن ذكر الله و استهان بامرہ
 واسكن الى نهيه و نسي اطلاعه على سره و الوسوسة ما يكون من خارج القلب باشارة معرفة العقل و مجاورة

الطبع و اما اذا تمكن فى القلب فذلك غى و ضلالة وكفر والله عزوجل دعاباده بلطف دعوته عرفهم عداوة ابليس فقال عز من قائل ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدو فكن معه كالغريب مع كلب الراعى يفرع الى صاحبه فى صرفه عنه وكذلك اذا تاك الشيطان موسوسا ليضلك عن سبيل الحق و ينسيك ذكر الله فاستعد منه بربك و ربه فانه يوبدالحق على الباطل و ينصر المظلوم بقوله عزوجل: انه ليس له سلطان على الذين آمنوا و على ربهم يتوكلون و لن يقدر على هذا و معرفه اتيانه و مذاهب و سوسته الا بدوام المراقبة و الاستقامة على بساط الخدمة و هية المطلاع وكثرة الذكر و اما المهمل لاوقاته فهو صيد الشيطان لامحالة و اعتبر بما فعل بنفسه من الاغواء و الاستكبار حيث غره و اعجبه عمله عبادته و بصيرته و رايه و جراته عليه قد اورثه علمه و معرفته و استدلاله بمعقوله اللعنة عليه الى الابد فماظنك بنصحته و دعوته غيره. فاعتصم بحبل الله الاوثق و هو الالتجاء و الاضطرار بصحة الافتقار الى الله فى كل نفس ولا يغرنك تزينه الطاعات عليك فانه يفتح لك تسعة و تسعين بابا من الخير ليظفر يك عند تمام المائة فقابله بالخلاف والصد عن سبيله و المضادة «باستهو انه».

مى نمايىد دور از دل و سوسه
 نيست در اصحاب او از مدرسه
 گر نمائى گوش اين پندت بسه
 كه كند اعراض از ذكر على
 جان به منهيات او ساكن كند
 گرددش از دل فراموش و زياد
 عقل اشاره طبع همراهى كند
 جان شود كفر و ضلالت را اسير
 بندگان را خوانده با لطف و جمال
 كه شما را دشمنى باشد مبين
 دشمنش گيريد از قول خدا
 كش سگ راعى زند بر دل نهيب
 تا ز آزارش شود او حاجبش
 تا كند گمراهت از راه خدا
 بر خدا از صدق دل مى بر پناه
 باطل از ياريش متواري كند
 هست با ياريش ظالم را چه حد
 نيست بر آن مؤمنان كز معرفت
 در دل و در جان توكلل يارشان
 نيست راه معرفت هرگز جز اين
 مستقيم خدمت شه مستدام
 كو بود بر جمله پنهانى خبير
 بر دوام و مستدام و صبح و شام
 لامحاله صيد شيطان است او
 كه گرفت اغوا و استكبار پيش

لمعه سى و نهم زين مدرسه
 حضرت صادق كه ريب و سوسه
 اين چنين فرمايد اندر و سوسه
 و سوسه شيطان نمايد بر دلى
 و امـر او را استـهانت آورد
 اطلاع حضرت رب العباد
 و سوسه از خارج قلبت بود
 ليك گردد قلب گردد جايگير
 آن خداوند على جل جلال
 كرده عارفشان ز شيطان لعين
 چون شما را دشمن است او پس شما
 باش با او همچو آن شخص غريب
 آورد روى فزع بر صاحبش
 همچنين آيد چو شيطاني ترا
 تا فراموشت كند ذكر اله
 كز حقيقت او بحق يارى كند
 يارى مظلوم بر ظالم كند
 خويش فرمايد كه او را سلطنت
 هست از پروردگار بارشان
 در فن و سواس آن ديو لعين
 كه نگهبان باشيش از دل مدام
 مطلع از هيبت شاه كبير
 ذكر حق بسيار گوئى بر دوام
 و آنكه اهمالش بود در ذكر هو
 عبرت آور بر فعال او بخویش

گشت مغرور عبادتهای خود
ز آن بصیرت ز آن علوم و معرفت
شد ز استدلال معقولش حصول
آنکه با خود عقل و علمش این کند
چنگ زن حبلی که باشد بیشتر
هست آن حبل التجا و اضطرار
یک نفس این بند نگذاری ز کف
زینت طاعات بنماید ترا
جمله از نیکی مگر یابد ظفر
پس مقابل باش با او از خلاف
تانیفتی در فن و سواس او
این مناجاتم ز سواس آورد
یا الهی ای نگهدارنده تو
دین ما را حفظ کن از فضل خویش
تا ز استهوی شیطان در امان
در نظر نور یقین تابان بود
اتفاقم هست چون با اهل دین
کی مقابل آیدم با اختلاف
گر هزاران حیلهم پیش آورد
چون مراقب هست سلطان رقیب
در کفم حبل المتین التجاست
یک نفس یک دم ز کف نگذارمش
یا علی بر تو پنا آورده ام
کز فریب و شیط آن نفس فریب
یا علی توفیق ذکرم یار کن
جان و دل منما به اهمالم قرین
ذکر خود را مونسم کن بر دوام
هیست روز قیامم را ز دل
هول روز مطلع بر دل مدام
تا فن و سواس آن خصم مبین
ای که فرمودی به آن گول غبی
زین سگ بد نفس کافرکیش امان
وارهان جانم ز سواسش که هست
خود چو فرمودی که گیریش عدو
تا نیارد و سوسه در باطنم

کرد جرئت از بصارتهای خود
حاصلش شد لعنت حق عاقبت
تا ابد دوری ز دربار وصول
دعوت و نصحش بغیری چون بود
ز آن وثوق اهل ایمان و بصر
با صحیح افتقار کردگار
کو نماید غرهات از هر طرف
نمود و نه باب بگشاید ترا
بر تو در آن آخرین باش ز شر
باش با او متفق در اختلاف
در ضررها از هوائی نکو
جان برون و قلب از آن ایمان برد
ای نگهدارنده هر بنده تو
ای که باشد فضلت از اندازه بیش
باشدم دین و دل و ایمان و جان
در دلم بیمی کی از شیطان بود
اختلافم هست با شیطان یقین
چون بود آئینه ادراک صاف
مستحق حال درویشش آورد
کی گذارد کردم او را رقیب
اضطرار و افتقارم بر ملاست
در مقام استهانه نارمش
روی صدق از التجا آورده ام
دورم انم یارقیب یارقیب
دورم از ادبار و استکبار کن
تا نگردم صید شیطان لعین
فاش و پنهان در دل و جان صبح و شام
یک زمان یک دم مفرما منفصل
مستقیم بزم خدمت مستدام
آیدم در دیده دل مستتین
که تو را بر بندگانم دست نی
الامان از قیدکشد و شیط آن
بر سر ره هر طرف او را نشست
یاریم فرما که واپیچم به او
تانسازد در جهنم موطنم

لمعة الاربعون فی العجب

قال الصادق علیه السلام: العجب کل العجب ممن یعجب بعمله و هو لا یدری بم یختم له. فمن اعجب بنفسه فی فعله فقد ضل عن منهج الرشاد و ادعی ما لیس له و المدعی من غیر حق کاذب و ان اخفی دعواه و طال دهره فان اول ما یفعل بالمعجب نزع ما اعجب به لیعلم انه عاجز حقیر و یشهد علی نفسه بالعجز لتکون الحجة اوکد علیه کما فعل بابلیس و العجب نبات حبها الکفر و ارضها النفاق و ماءها الغی و اغصانها الجهل و ورقها الضلالة و ثمرته اللعنة و الخلود فی النار. فمن اختار العجب فقد بذر الکفر و زرع النفاق فلا بد من ان یثمر بان یصبر الی النار.

میکند روشن همه ظلمات عجب دور باشد دوستش از اعتلا العجب کل العجب ممن عجب عجب آرد غافل از احوال خویش نیک باشد عاقبتشان یا وبال از خصال جان و از افعال تن ادعای غیر حقش رونماست گرچه پنهان داردش در عمر دهر آنچه از آن عجب دارد می رود تا بیند عاجز است و جایگیر همچنان که گشت بر شیطان تمام دانه اش کفر و زمین هستش نفاق برگ آن گمراهی و لعنت ثمار در زمین تخم نفاق و کفر کشت بار تخم کفر چوود غیرنار تا نگردد جان و دل پابند عجب عجب و عجزم را بجان دانا توئی که نباشد جز قصور معرفت زرع نمودم چه آرد تا ظهور قاصرم در علم دانائی تراست چون توام خورد بار عجب را برگ آن گمراهی از حضرت بود دانه کفر ارض نفاقش جای خوش گوی اندر این زمین ریشه مکن عجب اگر هست از توام باشد بجان بنده ام عاجز فقیر و خوار و زار

لمعه چهلم ز نور ذات عجب حضرت صادق که از عجب و ریا در بیان عجب فرماید عجب ای شگفت از آنکه بر اعمال خویش کآن عملها را چه باشد احتمال هرکه عجب آرد بنفس خویشتن در حقیقت گمراه از راه هداست کاذب است و نیستش از صدق بهر اولین فعلی که با معجب شود تا بداند ناتوان است و حقیر تا شود حجت ز حق بر آن تمام این گیاهی هست بس با برگ و ساق آب آن غی است و جهلش شاخسار هرکه بر جان اختیارش عجب گشت هر زراعت لازمش چون هست بار این مناجاتم گشاید بند عجب ای که بر سر و علن بینا توئی می برم بر تو پناه از این صفت در زمین دل بجز تخم قصور عاجزم عاجز توانائی تو راست کی توام برد بار عجب را این گیاهی که برش لعنت بود شاخه جهل و غی بود آبش خورش از زمین قلب ما برکن ز بن یا علی از عجب نفس دون امان عجب من بر من مفر ما آشکار

ناتوانم خسته جانم با عصا
گر بود عجب و غرورم توأمان
عجب آردگر عمل بر جان کس
این عمل گر عجب آردگوییار
باتولای تو جان کی غم خورد
اکل جان ما غم یار است و بس
این بود جوعی که سیری نیستش
در میان آمد چو از خوردن کلام
آورم با خاطری سیر از طعام

از تولای تودر دستم عصا
با تولای تو مغرور است جان
در عمل ما را تولای تو بس
یا علی ای قاسم جنات و نار
جان غم پرورد از آن راحت برد
یا علی زین جوعمان فریادرس
این گرسنه جوع باشد زیستش
رخستی فرمای کز اکل و طعام
از کلام نور شرحی در کلام

لمعة الحادی و الاربعون فی الاکل

قال الصادق عليه السلام: قلة الاكل محمود في كل حال و عند كل قوم لان فيه مصلحة للباطن و الظاهر. و المحمود من المأكولات اربعة ضرورة و عدة و فتوح و قوة: فالاكل الضروري للاصفا و العدة للقوام الاتقيا و الفتوح للمتوكلين و القوة للمومنين و ليس شئ اضر بقلب المومنين من كثرته فيورث شيئين قوة القلب و هيجان الشهوة و الجوع ادام للمومنين و غذاء للروح و طعام للقلب و صحة للبدن قال رسول الله (ص): ما ملا ابن آدم و عاء اشرم بطنه و قال داود عليه السلام: ترك لقمة مع الضرورة اليها احب الي من قيام عشرين ليلة و قال رسول الله (ص): المومن ياكل في معا و احد و المناق ياكل في سبعة امعاء و قال النبي (ص): ويل للناس من القبقين قيل و ما هما يا رسول الله قال: البطن و الفرج و قال عيسى بن مريم عليهما السلام: ما مرض قلب باشد من القوة و ما اعتلت نفس باصعب من بغض الجوع و هما زامان الطرد و الخذلان.

لمعه چهلویکم چون خور جلی است
حضرت صادق که از اکل حرام
بین بیان اکل فرماید چسان
کم خوری باشد عمود کل حال
زانکه در آن مصلحت باشد بسی
اکل محمود آمده بر چار قسم
آن ضروره، عده، و دیگر فتوح
با ضرورت اکل شأن اصفاست
اکل بر اهل توکل شد فتوح
هیچ بردل نی زیانش بیشتر
قلب را عمیان قسوت آورد
مومنان را نان خورش جوع آمده
قلب را باشد طعامی خوش مزه
احمد مختار محبوب خدا
گفت انسان هیچ ظرفی پرنکرد
گفت داوود نبی بر او سلام

زانکه وجه اکل در آن منجلی است
خادمانش دائمند اندر صیام
از برای اصفا و مخلصان
نزد هر قوم است محمود این خصال
ظاهر و باطن بحال هرکسی
بهر هرکس هر یکی راهست اسم
چارمین قوه است بر اهل قنوع
عده از بهر قوام و اتقیاست
قوه مومن را بجان بدهد فتوح
مثل پر خوردن دو چیز او را ثمر
نفس را هیجان شهوت آورد
چون غذای روح از آن حاصل شده
صحت تن نیز از آن حاصل شده
اوکه جز ذکرش نمی بودی غذا
بدتر از اشکم اگر بسیار خورد
با ضرورت ترک یک لقمه طعام

دوست تر باشد برم از بیست شب
گفت پیغمبر ز حق رحمت بر آن
همچنان اکل منافق چون بود
این چنین فرمود فخر عالمین
عرض نمودند که آنها چیستند
عیسی مریم علیهما السلام
صعب تر علت باین نفس دنی
طرد و خذلان را امانند این دو تا
زین مناجاتم رسد رزق حلال
جوع محبوبم بود بر فیض دوست
عیسی مریم نیم کز نفخ دم
از دم ارشادات ای روح مسیح
میبرم بر حق پناه از قببین
داد از فرج و گلو فرج و گلو
نیستم داوود لیک آن لقمه را
اینکه فرمودند بدتر ظرف نیست
چون منافق هفت روده پر کنند
یارب از اکل منافق در جهان
تا به اکل مؤمنان قانع شویم
لیک جوع ذوق جان بر وصل یار
این غذا در دل قساوت آورد
قوت مؤمن را که قوت روح راست
دائماً بر یک نهج روزی کنم
اکل بر اهل توکل شد فتوح
قانعم گر آن نمائی روزیم
عده کز بهر قوام و اتقیاست
یا علی آن عده چه غیر ازولات
رزق ما باشد جز از ما بهر کیست
آن ضرورت را که قوت اصفیاست
جان ما را قوتی باشد از آن
یا علی سیرم ز جوع مال کن
تا بپوشم از محارم چشم جان

ایستادن بر عبادت با تعب
که خوراک مومن از یک روده دان
میخورد تاهفت روده پر شود
وای بر اهل نفاق از قببین
گفت جز فرج و گلو تن نیستند
گفت بدتر درد دل را قسوه نام
نی بعالم همچو بغض جوع نی
طرد و خذلان توام یارب ما
از جناب رازقم جل جلال
گر قساوت نیست در قلبم از اوست
مردۀ پوسیده را زنده کنم
روح بخشم از سخنهای فصیح
که رسد ز ایشان بجان بیارشین
جان ودل از آن دوام دنگ و دلو
می توانم ترک از لطف شما
از شکم چون پر شود این رمز چیست
جان و تن در هفت درگه افکند
لقمه ای روزی مفرما قسم جان
نان خورش از جوع برخوان آوریم
کآن غذای روح شد لیل و نهار
نفس را هیجان شهوت آورد
رمز قوت و قوت اهل وفاست
تا نیستم در بلایی از شکم
آن فتوح از شوق می آید به روح
چون فتوح تسوت دل را ملتزم
با تهیه آمده بر خوان ماست
کآن بود ذات و ولایتها صفات
چون قوام جسم و جان را زندگیست
امر و نهی پادشاه ذوالعلاست
که نگردد حاصل از قوت جهان
قلت اکل عمود حال کن
شرحی از غض بصر گویم عیان

لمعة الثانی والاربعون فی غض البصر

قال الصادق علیه السلام: ما اغتتم احد بمثل ما اغتتم بغض البصر لان البصر لا یغض عن محارم الله الا وقد سبق

الی قلبه مشاهدة العظمة و الجلال. سئل امیرالمومنین علیه السلام بما ذایستعان علی غض البصر فان بالخمود تحت سلطان المطلع علی سرک و العین جاسوس القلب و بريد العقل فغض بصرک عما لایلیق بدینک و یکرهه قلبک و ینکره عقلک. قال النبی (ص) غضوا ابصارکم تروا العجایب. قال الله عز و جل: قل للمومنین یغضوا من ابصارهم و یحفظوا فروجهم و قال عیسی بن مریم علیهما السلام للحواریین: ایاکم و النظر الی المخدورات فانها بذر الشهوات و نبات القسوة و قال یحیی ابن زکریا علیهما السلام: الموت احب الی من نظرة غیر واجب و قال عبدالله ابن مسعود لرجل نظر الی امرأة قد عاها فی مرضیها: لو ذهبت عیناک لکان خیر لک من عیادة مرضیک و لاتتوفی عین نصیبها من نظر الی مخدورالاول و قد انعقد عقدة علی قلبه من المنیة و لاتتحل الا باحدی الحالین اما بیکاء الحسرة و الندامة بتوبته صادقة و اما باخذ حظه مما تمنی و نظر الیه فاخذ الحظ من غیر توبة مصیره الی النار و اما التائب الباکی بالحسرة و الندامة عن ذلك فماواه الجنة و منقلبه الی الرضوان.

نور باران می شود بر بام و در چشمشان باز است بر حل و حرام گوش دل بگشا بپوشان پس نظر مثل آن کز چشم پوشی رونافت جز که اجلال خدا در قلب یافت کز چه بتوان پرده دار دیده شد مطلع از سرت از حال الست چشم خود از هر چه نالایق بپوش و آنچه را عقل تو انکار آورد تا گشاید او عجایب بر شما تا بپوشانند چشم از ناگزین حفظ فرج خویشتن را کرده اند بر حذر باشید از کار نظر در زمین دل گیاه قسوت است زآنکه بر نامحرم اندازم نظر نزد بیمار زنی مردی چو دید که اگر میشد ترا نور بصر تا نیفتادی گنه بر گردنت بهر استیفای منظوری کز آن آرزوی آن گسره در دل نشد یا به اخذ حظ از آن یا انتقال بازگشت از صدق بر باب کرم جانب نارت برد از حویبهات بازگشتش باغ رضوان و نعم جز روی خوب خوبان در جهان در ره رضوان قربت بر دوام

چل و دوم لمعه از غض بصر حضرت صادق که خدامش تمام بین چه میفرماید از غض بصر از شماها کس غنیمت را نیافت زآنکه چشمی از محارم رونافت از امیرالمومنین پرسیده شد گفت رفتن تحت سلطانی که هست چشم جاسوس دل و عقل است و هوش هر چه را دین و دلت خوار آورد گفت پیغمبر ببندید چشمها حق تعالی گفت قل للمؤمنین چون بپوشانند چشم از ناپسند گفت عیسی با حواریین مگر زآنکه آن در نفس بذر شهوت است گفت یحیی مرگ بر من دوست تر گفت عبدالله مسعود آن سعید دیده اش بگشوده و دارد نظر بود بهتر زین عیادت کردنت هیچ چشمی وانگردد در جهان عقده ای بر قلب از آن حاصل نشد و آن گره نگشاید الا در دو حال ز آن بگریه حسرت و اشک ندم کامجویی ز آن بغیر از توبهات بازگشت و گریه و اشک ندم این مناجاتم ببندد چشم جان ای گشوده چشم امید تمام

چشم جانم را ز نامحرم ببند
 عقده دل را گشایش یا علی
 از نظر جان مرا ناری مکن
 گر نظر بگشائیم بر خود گشا
 جلوه روی بتان ظاهری
 هر نظر که بر رخ ایشان کنم
 میل دل چون جانب خوبان رود
 دل در آن دامم الهی بسته دار
 از نظر گر عقده ای بر دل فتد
 هست مشکل سوی نامحرم نگاه
 عصمت از حق گرنه همراهی کند
 باز دارم تا نپاشم از نظر
 تا گیاه قسوه ام از قلب صاف
 مومنان را امر بر غض بصر
 تا ز آنچه عقل انکارش بود
 باز پوشانم نظر بندم بصر
 زین ظل سلطنت ای ذوالجلال
 یا امیر المؤمنین کز یک نظر
 چشم بر بندم زهر نامحرمی
 محرمی کن همدم تادر نظر
 جز جمال دلگشای یاریار
 هر کجا کز مشی بگذارم قدم
 حق شاه اصطفای نور قدم

تا نیفتد بر دلم از دیده بند
 چون بجز اشک ندم جز توبه نی
 اشک حسرت بر رخم جاری مکن
 از رخ خوبان نظر را ده جلا
 دیده را داده نشان ناظری
 عقده ای از میل در دل افکنم
 دام راهش زلف محبوبان شود
 وز قیود هر دو عالم رسته دار
 کار بر دل ز آن نظر مشکل فتد
 هم مگر عصمت ز حق دارد نگاه
 چشم بد بین جمله گمراهی کند
 تخم شهوت نفس را در بوم و بر
 بر نیاید بر نیارد اختلاف
 چون نمودی خود بکن حفظ نظر
 دین و دل هر چیز که خوارش بود
 از برید عقل و جاسوس نظر
 جای بخشا تا شوم نیکو خصال
 ساختی کار دو عالم سر بر
 تا نبینم غیر محرم همدمی
 ناردم غیر از تو منظوری دگر
 در نظر نایند چو آرام اعتبار
 گریه حسرت نیارد دمبدم
 که نزد جز در ره حق یک قدم

لمعة الثالث و الاربعون فی المشی

قال الصادق علیه السلام: ان كنت عاقلا فقدم العزيمة الصحيحة و النية الصادقة في حين قصدك الى اي مكان اردت فانه النفس عن التخطي الى المحذور. وكن متفكرا في مشيك و معتبر العجايب صنع الله تعالى اينما بلغت ولا تكن مستهزئا و لامتبخترافي مشيك و غض بصرک عمالا يليق بالدين و اذکر الله كثيرا. فان قد جاء في الخبران المواضع التي يذكر الله فيها و عليها تشهد بذلك عند الله يوم القيمة و تستغفر لهم ان يدخلهم الله الجنة. ولا تكثر الكلام مع الناس في الطريق فانه فيه سوء الادب و اكثر الطرق مرصد الشيطان و متجره فلا تامن كیده. و اجعل ذهابك و مجيئك في طاعة الله و السعي في رضاه فان حركاتك كلها مكتوبة في صحيفتك قال الله تعالى يوم تشهد عليهم السنتهم و ايديهم و ارجلهم بما كانوا يعملون و قال الله عزو جل: و كل انسان الزمان طائره في عنقه.

مشی را روشن کند بر هر رفیق
 گر تو هستی مرد عاقل دارگام

لمعه چل و سیم اندر طریق
 گفت صادق از حقش بر جان سلام

در ره از عزم صحیح معتبر
آن زمان که قصد راهی میکنی
نفس را وادار از گام خطا
باش در ره با تفکر و اعتبار
سوی استهزا مرو از هیچ رو
چشم و دل از هر چه نالایق بیند
ز آنکه هرجائی که ذکر حق شود
طالب آمرزش از رب کریم
گپ مزن بسیار با مردم براه
این طرق اکثر که می بینی بین
ایمن از کیدش مزن در راه گام
سعی در راه رضای حق نما
ز آنکه مکتوب است جمله کارهات
یوم تشهد علیهم السنه
هم زبان هم دست و پاشان در حساب
همچنین گفته خدا عزوجل
کرده لازم کرده ایم آن کردنش
این مناجاتم براه کوی یار
یا علی ای با شما ما را حساب
طایر اعمال ما را پر کجا
در هوای آن عقاب تیز بال
گرچه لازم کرده حق برگردنم
من کجا و جلوه پیش پادشاه
عضو عضوم این شهادت میدهند
میروم راهی که میدانم یقین
که براه شاه از سر کرده پا
برده ام از کید شیطان لعین
خویش را قابل نمی بینم که خویش
بنندگان بنندگان را بنده ام
بسته ام در ره زبان از هر سخن
یا علی در ره زبانم بسته دار
چون بره کل اللسان فرمودیم
هر قدم مردم بهر جا میزنم
یارب از ذکر ت دلم غافل مدار
چشم پوشم از همه نالایقی

نیت صادق بخود کن همسفر
هر مکان را که قدم خواهی زنی
جانب محذور گو مگذار پا
در عجایبهای صنع کردگار
نزد تجبر نزد تخطر کام جو
ذکر حق بسیار کن ای هوشمند
در قیامت آن شهادت میدهد
می شود تا می بردشان در نعیم
کاندر آن نبود ادب دار انتباه
جای شیطان است و باشد در کمین
آمد و رفتت بطاعت کن تمام
جز که در راه رضا مگذار پا
در نبی بنگر که فرماید خدات
دست و پاشان در عملها بینه
بر عملهاشان گواهی با صواب
که بهر انسان هر آنچه از عمل
روز محشر طائرش برگردنش
گردد از عین هدایت نور بار
سوی دیوان شما ما را ایاب
پیش شهباز ولایات شما
طایر اعمال ما ناچیز بال
در حقیقت لیکن آن طایر منم
جمله اعضایم بر این معنی گواه
کز ولایت با ولایت توأمند
میروم سوی جوانمردان دین
تک زنان نه سرشناسند و نه پا
التجا بر بندگان شاه دین
پای بتوانم در این ره هشت پیش
بندگی را در دو عالم زننده ام
تا نیایم بی ادب در انجمن
تا شوم محفوظ از شر شرار
دل بگذر خویش تن بگشودیم
هم عنان با ذکر مولا میزنم
با بصیرت تا شوم با اعتبار
هست نالایق چه؟ جز تو مابقی

جز به انعامت نظر نالایق است
هست امیدم از عنایات علی
کاندرین راه خطرناک عظیم
بخشی از توفیق ما را همهمی
جمع چون گردیدمان خاطر برآه
نیست در ره خواب جایز جز که جان

کور آن دل که جز او را شایق است
ای عنایاتت بهرچیزی جلی
که در آن در هر قدم جانراست بیم
تا رهانند جانما از گمراهی
راحت خواب آورد بی اشتباه
امنیست یابند ز راه و همهمان

لمعة الرابع والاربعون فی النوم

قال الصادق علیه السلام: نم نومة المتعبرين ولانتم نومة الغافلين. فان المتعبرين الاكياس ينامون استرواحا ولاينامون استبطارا. قال النبي(ص): تنام عینای ولاینام قلبی و انوبنومک تخفیف مونتك علی الملائكة و اعزل النفس عن شهواتها و اختبریها نفسک وكن ذامعرفة بانك عاجز ضعيف لا تقدر علی شیى من حركاتك و سکونک الا بحکم الله و تقدیره. و ان النوم اخ الموت و استدل بها علی الموت الذى لاتجد السبیل الى الانتباه فيه و الرجوع الى اصلاح مافات عنک و من نام عن فريضة اوسنة اونايلة فإنه بسببها شیى فذلك نوم الغافلين و سيرة الخاسرين و صاحبه مغبون و من نام بعد فراغه من اداء الفريضة و السنن و الواجبات من الحقوق فذلك نوم محمود و انى لا اعلم لاهل زماننا هذا شيئا اذا اتوبهذه الخصال اسلم من النوم لان الخلق تركوا مراعات دينهم و مراقبة احوالهم و اخذوا شمال الطريق و العبدان اجتهد ان لا يتكلم كيف يمكنه ان لا يستمع الاماله مانع من ذلك و ان النوم خير من اخذ تلك الآلات فى معاصى الله. قال الله عز و جل: ان السمع و البصر و الفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولاً و ان فى كثرته آفات و ان كان علی سبيل ما ذكرناه و كثرة النوم يتولد من كثرت الشرب و كثرت الشرب يتولد من كثرة الشبع و هما يثقلان النفس عن الطاعة و يقسيان القلب عن التفكير و الخضوع و الخشوع. و اجعل كل نومك آخر عهدك من الدنيا و اذكر الله بقلبك و لسانك و خف اطلاعه علی سرک و اعتقد بقلبك مستعينا به فى القيام الى الصلوة اذا انتبهت فان الشيطان يقول لك نم فان لك بعد ليلا طويلا يريد تفويت وقت مناجاتك و عرض حالك علی ربك و لاتغفل عن الاستغفار بالاسحار فان للقانتين فيه اشواقا.

چل و چارم لمعه همچون آفتاب
حضرت صادق که نوم غفله نیست
وصف فرماید ز خواب آگاه باش
خواب معتبرین دانایان بکن
خواب معتبرین بود از روم ولین
معتبرین را خواب استرواحی است
خواب اهل غفلت استبطاری است
گفت پیغمبر که چشمم گر بخواب
چون بخوابی نیت تخفیف کار
خویش را از حال خواب آگاه دار
که نه ای قادر به حرکت نه سکون
پس بود این خواب با مردن قرین
مردنی که راه بیرون شد از آن

می نماید روشنم اطوار خواب
هر که را درگاه او شد جای زیست
خواب اگر هم میکنی در راه باش
خواب اهل غفلت نادان مکن
نه که از روی بطر چون مترفین
یعنی استکبارشان نموده مست
کیست مستبطلر لفات خود پرست
هست قلبم را ولی بیدار یاب
بر ملک کن نفست از شهوت برآر
عجز و ضعف خویش بین و افتقار
جز بتقدیر شه بیچند و چون
هم دلیلی نیست بر مردن چو این
نیست الا ابستلای او بجان

مرجع اصلاح آنچت فوت شد هرکه خوابید و از او گردید فوت هست خواب غافلان خوابش یقین و آنکه از بعد فرایض وز سنن خفت خوابش خواب محمود آمده من نمی بینم بر اهل این زمان ز آنکه خلق از بس به غفلت توأمند نه مراقب میشوند احوال را بنده گر جهد آورد اندر سکوت می تواند ترک گفتن لاعلاج جزکه باشد مانعی وز بهر این چون خدا عزوجل گوید چنین هست در بسیاریش آفت بسی کثرتش از کثرت شربت بود چون ز طاعت باز دارد اکل و شرب از تفکر باز دارد وز خضوع خواب را کن آخر عهد حیات اطلاعش بر نهان خود ببین استعانت جوکه در وقت نماز ز آنکه چون آگاه از خوابت شوی خواب میکن خواب شب باشد دراز عرض حالت کن بر پروردگار وقت استغفار خوش باشد سحر این مناجاتم ز خواب غفله باز ای که آمد امرت استغفار ما یار کن توفیق خود ما را سحر حالت را مطلع هستی چنان حیلۀ شیطان نفس بدسگال حالتی ده تا رهم از حیلۀ هاش کثرت اکلیم نیاید در حساب اکل و شربیم دل ز جانم سیرکرد آن طعامی کز خدا دور افکنند یا علی سیریم بخشا ز آن طعام تا منامم سربس طاعت شود گوش و چشم و دل چو مسئل آمدند

فکرت خواب است بنگر خواب خود سنتی یا فرض یا نفلی چو موت اوست مغبون و بود از خاسرین وز ادای واجبات ذوالمن صاحب آن خواب مسعود آمده اسلم از این خواب کاری در جهان نه رعایت دینشان را میکنند چپ گرفته منهنج راه هدا ممکنش باشد اگر آرد ثبوت لیک نتواند شنیدن را علاج خواب باشد آلتی نیک از یقین گوش و چشم و دل همه مسئل دین گرچنانکه گفته شد خوابدکسی کثرت شرب از شبع حاصل شود قلب را قسوه بیارد اکل و شرب وز دل و جان می برد نور خشوع در زبان و قلب کن ذکر خدات معتقد از قلب باش و مستعین سازدت بیدار ذکر بی نیاز گویدت شیطان گمراه غوی تا نماید فوت از تو وقت راز هان مشو غافل ز استغفار بار قنانتین را شوق آن دم بیشمر میکند بیدار از عرض نیاز خوش به استغفار تو اسحار ما تا شود و باب استعلا مگر که نیم خود مطلع از سر آن افکنند در خواب غفلت بالمآل خواب غفلت ناردم در ارتعاش زآنکه سیرابم نسازد بحر آب جسم و جانم خواب در زنجیرکرد آن تزلزل باشد از قسم و رسد تا که بیداری ببینم از منام از کلام و صوت جان راحت شود با یقین زین خواب مقبول آمدند

خویش فرمودی بر این اهل زمان
 چون نباشد گوشی و چشمی ولی
 ز آن میان گو خواب هوشم در ربا
 لیک خواب غفلتم از سرببر
 تا نباشم از گروه غافلین
 یا علی گر نیست بیدارت دلی
 خواب غفله هست مرگش توأمان
 ز آنکه غفلت باشد از یاد خدا
 فوت سازد واجب و فرض و سنن
 یا علی دست من و دامان تو
 عاجزم خوادم ضعیف و ناتوان
 شهوت نفسم نمیدانم ز چیست
 قوت و قدرت ترا ای پادشاه
 کیستم من بنده ای زار و ذلیل
 چیست خواب و چیست بیداری مرا
 نیستم من نیستم من نیستم
 هر چه میداری چه بیداری چه خواب
 تا دگرگردم معاشر فاش و سر

نیست هیچ از خواب نیکوتر بجان
 باز بر حکم نبی و بر ولی
 تا نیستم در مهالک یا ربا
 از ادای فرض و سنت بهره ور
 تا نیفتد جان به خسران مبین
 غیر خواب غفله گرنی حاصلی
 بلکه بهتر مرگ صدباره از آن
 یعنی از تنبیه ارشاد شما
 میکند جان صیدکید اهرمن
 چشم جانم باز بر احسان تو
 نه سکون نه حرکت از خود بجان
 قوت و قدرت ولی دانم ز کیست
 آورم از شهوتم بر تو پناه
 پیش دست حکم سلطان جلیل
 گردمی در غفله بگذاری مرا
 چیستم خواب و چه بیداریستم
 باز دار از غفلتم در هر حساب
 حسن را گردم مباشر فاش و سر

لمعة الخامسة و الاربعون فی المعاشرة

قال الصادق عليه السلام: حسن المعاشرة مع خلق الله تعالى في غير معصيته من مزيد فضل الله عند عبده و من كان خاضعاً لله في السر كان حسن المعاشرة في السرو العلانية. فعاش الخلق الله تعالى ولا تعاشرهم لنصيبيك من الدنيا و لطلب الجاه و الريا و السمعة و لا تسقطن بسببها من حدود الشريعة من باب المماثلة و الشهرة فانهم لا يغنون عنك شيئاً و تفوتك الآخرة بلا فائدة. و اجعل من هواك منك بمنزلة الاب و الاصغر بمنزلة الولد و المثل بمنزلة الاخ و لاتدع ما تعلمه يقيناً من نفسك بما تشك فيه من غيرك و كن رفيقاً في امرك بالمعروف و شفيقاً في نهيك عن المنكر و لاتدع النصيحة في كل حال قال الله تعالى: و قولوا للناس حسناً و اقطع عمن تنسك وصلته ذكر الله و تشغل الفتنة عن طاعة الله فان ذلك من اولياء الشيطان و اعوانه و لا يحملنك رويتهم على المداينة عند الحق فان في ذلك الخسران العظيم.

تا معاشر سازدت جان باختیار
 باشد این معنی از آن روشن چون نور
 که نباشد معصیت را ره در او
 فضل الله است آن بر بندگان
 خوش معاشر می شود سر و ملا
 نه برای سمعه ای مرد خدا
 جانب همنامی و شهرت مرو

چل و پنجم لمعه گردد نور بار
 صادق آن حسن معاشر را ظهور
 زیستن با خلق با خلق نکو
 از مزید فضل الله است آن
 هر که خاضع شدند هانی از خدا
 نز برای جاه و نه بهر ریا
 از حدود شرع حق ساقط مشو

کارسازی هیچ از آنها نبود
 اکبر از خود را بکن جای پدر
 آنکه شد با تو برابر در جهان
 آنچه میدانی یقین از خویشتن
 باش خود با امر معروفت رفیق
 باز مگذاری نصیحت را ز دست
 بین که فرموده خدای ذوالمنن
 هرکه پیونددش برد ذکرت زیاد
 هرکه مشغولت نماید الفتش
 ز آنکه آنها اولیای شیطنه‌اند
 که مبادا رؤیت آن گولها
 آن بتحقیق است خسروانی مبین
 این مناجاتم معاشر میکنند
 یا الهی یا الهی یا الهی
 کز معاشر بودن آن گولها
 ز الفت آنان که از طاعات جان
 ز اولیا و اعوان شیطان الامان
 گر معاشر میکنیم ای ذوالجلال
 تا به نیکوئی سخنرانی کنم
 امر معروفم بجان فرما رفیق
 تا نصایح را ز کف نگذارمی
 یاریم از ذکر خود غافل مدار
 تا هر آنچه کز خودم بینم یقین
 یا علی حالی کرم فرما مدام
 تا پسرگیرم ز خود هر خردتر
 از تماثل ده مثال رسستگی
 از حدود شرع مندازم بدور
 هرکه را یارب معاشر می‌شوم
 همتی تفویض فرما ای خدا
 قریباً لله معاشر سازمان
 تا شود حسن کلامم آشکار

فوت گردد آخرت بیفایدت
 اصغر از خود را بدان جای پسر
 تو برادر گیر او را از میان
 و امهل با آنچه از غیر است ظن
 همچنین با نهی منکر شو شفیق
 در همه حالی کز احوال آن به است
 که نکو با مردمان میگو سخن
 دل ز پیوندش ببر جان ساز شاد
 از اطاعت رو بتاب از وصلتش
 یاوری شیط شیطان میکنند
 سست آرد نزد حق جل علا
 گر معاشر میشوی شرطش بین
 باخیار خلق باللله الاحد
 می‌برم ز آفته گان بر تو پناه
 نیست حاصل غیردوری از هدا
 می‌کند مشغول جانم و ارهان
 که فراموش میکند ذکرت ز جان
 کن کرامت بر زبان حسن مقال
 از سخنشان یار ایمانی کنم
 دل ز نهی منکرم بنما شفیق
 در همه حالی بهر جا هر دمی
 کز قساوت دل نگرده تنگ و تاز
 باز نگذارم بغیر از ریب دین
 تا برادر بینم امثال تمام
 هرکه از من اکبر آن گیرم پدر
 تا ز شهرت نایدم دل بستگی
 که ریا و سمعه دل سازند کور
 با وی از خوبی مباشر می‌شوم
 که نه بهر جا باشد نه ریا
 ظاهر و باطن بمردم مهربان
 از کلام آرم مگر شرحی بکار

لمعة السادس و الاربعون فی الکلام

قال الصادق علیه السلام: الکلام اظهر ما فی قلب المرء من الصفاء و الکدر و العلم و الجهل. قال امیرالمؤمنین
 علی ابن ابی طالب علیه السلام: المرء مخبوء تحت لسانه. فزن کلامک و اعرضه علی العقل و المعرفة فان کان لله

و فی الله فتکلم به وان کان غیرذلک فالسکوت خیر منه. فلیس علی الجوارح عبادة اخف مؤنة و افضل منزلة و اعظم قدرا عندالله من الکلام فی رضاءالله ولوجهه و نشر آلاءالله ونعمائه فی عباده. الا ترى ان الله تعالی لم يجعل فیما بینه و بین رسله معنی یکشف ما اسر الیهم من مکنونات علمه و مخزونات وحیه غیرالکلام وکذلک بین الرسل و الامم. ثبت بهذا انه افضل الوسائل و الطف العبادة وکذلک لامعصية اشغل علی العبد و اسرع عقوبة عندالله و اشدها ملامة و اعجلها سامة عندالخلق منه و اللسان ترجمان الضمیر و صاحب خیر القلب و به ینکشف ما فی سر الباطن و علیه یحاسب الخلق یوم القيمة. و الکلام خمر یسکر القلوب و العقول ما کان منه لغير الله و لیس شیء احق بطول السجن من اللسان قال بعض الحكماء: احفظ لسانک عن خبیث الکلام و فی غیره لاتسکت ان استطعت. فاما السکينة و الصمت فهی هیئة حسنة رقیعة من الله عز و جل لاهلها و هم امناء اسراره فی ارضه.

میرساند بر دل و جان انام
 میرساند بر جهان نور و سلام
 علم و جهل و تیرگی صافی و نور
 حسن و قبح مرد را زیر زبان
 پیش عقل و معرفت و آنکه بین
 ورنه می باشد سکوتت بس نکو
 نی سبکتر در مؤنت ای عزیز
 از سخن نبود بقرب پادشه
 نشر آلاء و نعم از آن شود
 در میان انبیاش از بدو حال
 از کنوز علم مکنونات خود
 همچنین بین رسل با امتان
 از وسایل الطف و افضل یقین
 که کند مشغول از حق همچو آن
 خلق را از آن ملامت بیشمر
 از سخن میسازدت بر دل خبیر
 در قیامت حاسب خلق است آن
 که از آن عقل است چون دیوانه ای
 هست طول سجن احق بهر زبان
 از کلام خبیث و ادار این زبان
 گر توانی در احسانی پباش
 هیئت با رفعت اند از کردگار
 کرده بر اسرار خود حقشان امین
 میرساند بر جان نور و سلام
 انبیای اولیای شرع و دین
 جان ما را نیکی و رفعت رسان

لمعه چهل و ششم نور کلام
 گفتم صادق او که صدقش در کلام
 آنچه در دل از سخن دارد ظهور
 گفتم امیرالمؤمنین مخفی بدان
 پس کلامت را بسنج ای مرد دین
 گر بود لله و فی الله پس بگو
 بر جوارح از عبادت هیچ چیز
 و افضل و اعظم بقدر منزله
 کآن لوجه الله رضا الله بود
 هان نمی بینی که حق جل جلال
 معنی ای که کشف اسراری کند
 جز سخن چیزی ندارد در میان
 زین بیان ثابت شد اینکه هست این
 همچنین نبود گناهی در جهان
 هم ز حق آید عقابش زود تر
 ترجمان باشد زبان بهر ضمیر
 منکشف گردد به آن سر نهان
 این کلام آمد می میخانه ای
 ز آن سخن کز غیر حق دارد بیان
 نیک فرماید حکیمی نکته دان
 لیک در حسن سخن ساکت مباح
 از سکینه و ز خموشی گوش دار
 از برای اهلشان که در زمین
 این مناجاتم ز انوار کلام
 ای امینان کلامت در زمین
 از سکینه و ز خموشی در جهان

در امانم دار از خبیث کلام
 بازکن لئه و فی اللهم زبان
 آنچنان بازم زبان کن در خطاب
 ای که از نور سخن بر انبیا
 افضل از جمله وسایل یا سلام
 از سخنهاى سرورش غیبیم
 کشف اسرار کلام الله کنم
 تا نمایم نشر آلاء و نعم
 در کلامم از ره فضل و کرم
 در عبادت گرچه سنگینم بسی
 کز بیان قول مردان خدا
 شرحی آرم در بیان مدح و ذم

کن به زندانم زبان در آن مقام
 تا از آن می مست سازم مردمان
 کز قیامت سازدم آسان حساب
 کشف فرمودی رموز کبریا
 در دو عالم نیست چون غیر از کلام
 در بساط انیس فرما محترم
 قدر استعداد از آن آگه کنم
 از فیوضات ای لطیف ذوالکرم
 از بلاغت کن کرم فضل و عظم
 زین سبکتر نیست چیزی یا علی
 تر زبان سازم زبان خامه را
 مدح و ذم خویش را یکسان کنم

لمعة السابع والاربعون فی المدح و الذم

قال الصادق علیه السلام: لا یصیر العبد عبداً خالصاً لله تعالى حتى یصیر المدح و الذم عنده سواء لان الممدوح عند الله لا یصیر مذموماً بذمهم وكذلك المذموم ولا تفرح بمدح احد فانه لا یزید فی منزلتک عند الله ولا یغنیک عن المحکوم لک و المعدوم علیک ولا تحزن ایضاً بدم احد فانه لا ینقص عنک به ذرة و لا یحیط عن درجۃ خیرک شیئاً و اکتف بشهادة الله لک و علیک. قال الله عز وجل: وکفی بالله شهیداً. و من لا یقدر علی صرف الذم عن نفسه ولا یستطیع علی تحقق المدح له کیف یرجى مدحه او یخشی ذمه واجعل وجه مدحک و ذمک واحداً وقف فی مقام تغتمت به مدح الله عزوجل لک و رضاه فان الخلق خلقوا من الفجر من ماء مهین و لیس لهم الا ما سعوا. قال الله عزوجل: وان لیس للانسان الا ما سعى وقال عزوجل: ولا یملکون لانفسهم ضراً ولا نفعاً و لا یملکون موتاً و لا حیوة و لا نشوراً.

چل و هفتم لمعه اندر مدح و ذم
 حضرت صادق که مدحش حدما
 لا یصیر العبد عبداً خالصاً
 ز آنکه ممدوح خدا مذموم نیست
 شاد از مدح کسی دل را مدار
 نه غنی میسازد از آنچه خدا
 نیز از ذم کسی غمگین مباش
 ذره ای خیر تو را ننماید آن
 و کفی بالله شهیداً را بخوان
 آنکه نتواند ذم از خود دور کرد
 چون توان از آن امید مدح داشت
 روی مدح و ذم خود را کن یکی
 هم رضای او غنیمت دان یقین

نور پاشان می نماید برامم
 نیست زینسان مدح و ذم گوید ترا
 تا نگردد مدح و ذم پیشش سوا
 همچنین مذموم او ممدوح کیست
 کآن مزید منزلت نی نزد یار
 حکم و تقدیرش مقدر شد ترا
 ذره ای کم از تو ندارد گفته هاش
 اکتفا کن بر شهادت غیب دان
 مدح و ذم خویش را از کس بدان
 یا ز مدحی جان و دل معمور کرد
 یا که از ذمش بدل باری گذاشت
 مدح حق را دان غنیمت بیشکی
 او که خلقت کرده از ماء مهین

پس نباشد هیچ انسان را مگر
 لیس للانسان الا ماسعا
 همچنین گویند خداوند بشر
 نه بمرگ و زندگانی خویشتن
 این مناجاتم نماید مستوی
 ای به شر و زندگانی و ممات
 نه بنفع خویشتن مالک کسی
 خلقتم فرمودی از ماء مهین
 من که مالک نیستم بر نفع و ضرر
 در مقام اغتنامم بازار دار
 تا ز مدح و ذم تفاوت نایدم
 سعی من در راه خشنودی یار
 روی مدح و ذم من اندر جهان
 یا علی ای تو مفاتیح غیوب
 مدح و ذم بی تفاوت آمده
 در سجود تو چه بت چه تراش
 من که نتوانم بخود مدحی گرفت
 گرز مدح و ذم کس غمگین و شاد
 بر بد و نیکم خدا شاهد بس است
 نه ز کس یک ذره نیکم می‌رود
 یا الهی حالتی بخشا بجان
 مدح و ذم چون بجان یکسان بود
 مدح و ذم چون بی تفاوت شد بجان

آنچه سعی آرند اندر خیر و شر
 از کلام الله بود جل علا
 که نیند مالک بخود در نفع و ضرر
 نه نشور روز حشر انجمن
 مدح و ذم از عنایات علی
 جز توکس مالک نه از جمله جهات
 نه بضر خویش جز تو یا علی
 قسمتم فرمودی از ماء معین
 نه بموت و نه حیات از هیچ سر
 تا غنیمت از رضا آید بکار
 ز آنکه بر من نیست جز سعی خودم
 از قدم صدق نیت و امیدار
 نیست جز سوی خدای غیب دان
 بر توظاهر سیر احسان و عیوب
 ز آنکه جانم سجده گاه بت شده
 پیش سلطانی تو در ارتعاش
 یا کنم ذمی ز خود صرف این شگفت
 جان و دل سازم زهی خبث نهاد
 دیگرم چه احتیاجی بر کس است
 نه ز قول کس نکویم بد شود
 که نگردهد شاد و غمگین ز این و آن
 بر مرا دل مبتلا کی میشود
 کی جدل در دین کند با مردمان

لمعة الثامن و الاربعون فی المرآء

قال الصادق علیه السلام: المرآء داء «رد» و لیس فی الانسان خصلة اشد منه و هو خلق ابلیس و نسبتہ. فلا یاری
 فی ای حال کان الامن کان جاهلا بنفسه و بغیره محروما من حقایق الدین. روی ان رجل قال للحسین ابن
 علی (ع) اجلس حتی تتناظر فی الدین فقال یا هذا انا بصیربیدینی مکشوف علی هدای فان کنت جاهلا بدینک
 فاذهب فاطلبه مالی و للممارات. و ان الشیطان لیوسوس للرجل و یناجیه و یقول ناظر الناس فی الدین
 لثلا یظنوا بک العجز و الجهل. ثم المرآء لایخلوا من اربعة اوجه اما ان تتماری انت و صاحبک فیما تعلمان فقد
 ترکتما بذلک النصیحة و طلبتما الفضحة و اضعتما ذلک العلم اوتجملانہ فاطهر تما جهلا و خاصمتما جهلا. و
 اما تعلمه انت فظلمت صاحبک بطلب اویعلمه صاحبک فترکت حرمتہ ولم تنزله منزلتہ و هذا کله محال فمن
 انصف و قبل الحق و ترک الممارات فقد اوثق ایمانه و احسن صحبة دینه و صان عقله.

ظلمتش را میکنند روشن بما
 از یقین دردینشان نی از ریا

چل و هشتم لمعه است اندر مرآء
 حضرت صادق که خدامش مرآء

ور مرا فرماید آن دردی ردیست
 آن به نسبت خلق ابلیسی ز تست
 جز به آن کس که بود نادان بسی
 با حسین ابن علی گفتا یکی
 که بیا بنشین که در آداب دین
 من به دین خویشتن داناستم
 چون توئی جاهل به دینت پس برو
 بامماراتم چه کان شیطانی است
 مرد را گوید نهانی کای فلان
 ظن عجز و جهل بر تو ناورند
 چار باشد این مرا بشنو زجان
 یا جدل داری بیارت در فنی
 پس به این ترک نصیحت کرده‌اید
 یا که نادانی تو ویارت هم آن
 یا تو دانی صاحب نادان در آن
 یا که او دانا و تو نادان در آن
 جمله این باشد محال اهل دین
 هر که ز انصافش قبول حق نمود
 کرد ایمان محکم و صحبت نکو
 این مناجاتم رهاند از مرء
 یا علی ای عقل و دین سالم ز تو
 جان شد از دور از ممارات از تو شد
 از مرا جان مرا دادی امان
 وارهاندیم از فن ابلیس جان
 گر مرا ممدوح می‌بودی بدین
 شکرکز فضل علیم رهنما
 عصمت و توفیق همراهم نما
 تا نیندازم به غیبت جان خویش

نیست در انسان بتر ز آن خصله نیست
 این مرا نبود بهرحالی درست
 نز حقیقت دین خود نه از کسی
 که بدش در دین و در ایمان شکی
 مجلسی سازیم فرمودند این
 در نظر راه هدا پیدااستم
 در طلب میباش و هر جانب بدو
 و سوسه شیطان انسی جانی است
 شو مناظر در ره دین باکسان
 ای مرائی این ممارات تو چند
 وز دل و از جان برون کن فکر آن
 که بود بر هر دوتان علمش جلی
 علم را ضایع فضیحت کرده‌اید
 جهل خود ظاهر نمودید از میان
 ظلم بر نادانیش کردی عیان
 ترک کردی حرمت علمش عیان
 صاحب انصاف اگر هستی بین
 از مرء بگذشت و از گفت و شنود
 با سلامت ماند دین و عقل او
 زین مرض جان را روان بخشد شفا
 صحبتم خوش محکم و قائم بتو
 دل پر از نور کرامات از تو شد
 باز کردی بر رخم باب امان
 تا تناظر نبودم با این و آن
 شاه کردی با گروه مؤمنین
 رسته شد جان و دل از داء مرا
 تا نیفتم از مرء اندر ریا
 تا نیارد غیبتم اعجاب پیش

لمعة التاسع و الاربعون فی الغیبة

قال الصادق علیه السلام: الغیبة حرام علی کل مسلم مأثوم صاحبها فی کل حال: وصفة الغیبة ان تذكر احدا بما
 ليس هو عندالله عیب و تدم ما یحمده اهل العلم فیہ و اما الخوض فی ذکر الغایب بما هو عندالله مذموم و
 صاحبه فیہ ملوم فلیس بغیبة وان کره صاحبه اذا سمع به و کنت انت معافا عنه خالیا منه و تكون فی ذلک مینا
 للحق من الباطل بیان الله و رسوله و لکن بشرط ان لا یكون للقایل بذلک مراد غیر بیان الحق و الباطل فی دین
 الله تعالی. و اما اذا اراد به نقص المذكور بغیر ذلک المعنی فهو ماخوذ بفساد مراده و ان کان صوابا و ان اغتبت

فبلغ المغتاب فاستحل منه فان لم تبلغه فاستغفر الله له و الغيبة تاكل الحسنات كما تاكل النار الحطب. اوحى الله تعالى موسى بن عمران عليه السلام: المغتاب اذا تاب فهو آخر من يدخل الجنة و ان لم يتب فهو اول من يدخل النار. قال الله تعالى: ايحى احدكم ان ياكل لحم اخيه ميتا فكرهتموه آلايه. و وجوه الغيبة تقع بذكر عيب فى الخلق و الخلق و الفعل و المعاملة و المذهب و الجهل و اشباهه و اصل الغيبة تتنوع بعشرة انواع: شفاء غيظ، و مساءة قوم و تصديق خير، و تهمد و تصديق خبر، بلاكشفه، و سوء ظن و حسد و سخرية و تعجب و تبرم و تزين. فان اردت السلامة فاذكر الخالق لا المخلوق فيصير لك مكان الغيبة عبرة و مكان الاثم ثوابا.

میرھانند میبورد در بزم راز
جانیشان از غیبہ باشد مرتعش
صاحبش در جملہ حال اندر اثم
آنچه را نرد خدا معیوب نی
نزد اهل علم محمود البیان
ز آنچه نزد حق بود مذموم او
نیست غیبت نزد ارباب علوم
صاحبش گر بشنود ز آن نیست خوش
خالی از آن عیب باشی بیخلاف
حق و باطل را نمائی ز آن نسق
وز رسول اللہ بحق جاری شدہ
جز بیان حق نباشد قصد جان
او مواخذہ هست از آن غیبت بسی
از فساد نیستش آثم شود
چونکہ باشد نیت او ناصواب
صاحبش پیشت طلب کن حلیت
از خداوند لطیف غیب دان
کہ خورد آتش حطب رادر جهان
کہ اگر غیبت کنند توبہ خواند
داخل جنت زہی اطوار بد
داخل نار جہنم او بود
دوست میدارید آیا از شما
گوشت پس نزد شما این نیست خوش
عیب در خلق است و در خلق و صفت
مذهب و جہل و دگر اشباہ آن
نوعہای آن بخوان با امتیاز
یاری قومی بشمشیر زبان
کہ نباشد کشف از ہر رہگذر
ہم تعجب ہم ترحم ای عزیز

لمعہ چہل و نہم از غیبہ باز
حضرت صادق کہ خدام درش
گفت غیبت بر مسلمانان حرام
وصف غیبت آنکہ یاد کس کنی
ذم کس گوئی بہ آنچه هست آن
لیک در ذم کسی رفتن فرو
صاحبش ہم ز آن عمل باشد ملوم
گرچہ باشد مکرہ آن بر صاحبش
شرطش آنکہ تو از آن باشی معاف
مطلبت باشد از آن تیبان حق
آن بیانی کز خداوند آمدہ
شرط دیگر آنکہ قایل رادر آن
لیک اگر قصدش بود نقص کسی
ز آنکہ در آن نیستش فاسد بود
گرچہ باشد در حقیقت باصواب
پس اگر غیبت نمودی و آمدت
ورنہ استغفار میکن بہر آن
میخورد حسنات را غیبت چنان
حق تعالی وحی بر موسا رساند
آن بود آخر کسی کہ میشود
ور نکرد او توبہ اول آنکہ شد
بین کہ فرماید خدا جل علا
کہ خورد او از برادر مرده اش
چند وجہ آمد وجوہ غیبت
در معامل در فعالیت همچنان
اصل غیبت میشود نوع باز
آن شفای غیب باشد از نہان
تہمت و تصدیق کردن در خبر
بدگمانی و حسد سخریہ نیز

هم تـزین این همه حاصل از آن
یاد خالق کن نه از مخلوق تا
هم ثواب آید ترا جای گناه
این مناجاتم ز غیبت جان و دل
یا علی ای خالق ارض و سما
میبرم بر تو پناه ای پادشاه
کز تغیظ میشود حاصل بجان
یا علی از عصمت یاریم کن
تا بتصدیق کسی خبث کسی
بـدگمانی و حسد سـخـریه را
یاریم از جـان و از دل دور دار
عجب در اعمال عالم ره مده
آن ترحم کآید از غیبت پدید
زینت اعمال و افعال مکن
از وجوه غیبتم رو باز دار
تا نگویم عیب در خلق کسی
تا نیابم در مقال و در فعال
نه برفتار کسی کارم بود
نه بنادانی کس عیبش کنم
یا علی از خوردن مردار امان
شکر کز احسان شاه غیب دان
ورنه گریبی توبه می آمد اجل
ور بتوبه می شدم از این جهان
یاریم زین آتش اعمال سوز
گر بعمرم غیبتی بنموده ام
روی استغفار دارم از تو باز
ای خفی اللطف ای آگاه راز
آگهی کز بهر تیـان حق است
گر به آن داری عقابم حاکمی
شرط غیبت چونکه می باشد چنین
بر تمامی عیبهـا دانا توئی
یا علی از عیبهـا مان وارهان
تا ببینم رویت شرک از ریا

پس اگر خواهی سلامت در میان
جای غیبت عبرت آید مر تو را
بر خدا از شر غیبت بر پناه
میرسد آرد حضـورم متصل
ای ز نورت جمله عالم را ضیا
از اصول غیبت آن فعل تباه
یا به استمداد قوم و دوستان
از فن تهمت نگه داریم کن
نفکنند در غیبتم جان زکی
که ز غیبت میشود حاصل بما
حق عباد «زکی» الاعتبار
راه غفلت در دل آگه مده
در مراعات رحم زشت و پلید
ز آن تـزین اسـوء الحـالم مکن
تا نیارد اغتیابم خوار و زار
تا نبینم عیب در خلق زکی
از کسی عیبی که افتم در وبال
که بعیب او سر و کارم شود
نه بنالانی نهان طعنه ز نم
جانم از مردار خواری وارهان
جان ز حفظش شد ز غیبت در امان
بودمی از داخلان نار اول
آخرین داخل بدم ز اهل جنان
جان و دل از نـقـمت حسرت مسوز
غیبتی از غفلتی بنموده ام
باب غفران بر رخم فرمای باز
باب غیبت گر برویم گشته باز
آن بیانی کز نبی مطلق است
از نهانی نهانم عالمی
کز معایب جان و دل نبود رهین
بر تمامی عیبهـا توئی
با محاسن باز فرما چشم و جان
از ریا شرحی نویسم با ضیا

لمعة الخمسون فی الریا

قال الصادق عليه السلام: لاتراء بعملك من لا يحيى ولا يميت ولا يغنى عنك شيئاً والريا شجرة لاتثمر الا لشرك الخفى واصلها النفاق. يقال للمرائى عندالميزان خذثوابك وثواب عملك ممن اشركته معى، فانظر من تعبدومن تدعو و من ترجو و من تخاف. واعلم انك لاتقدر على اخفاء شئى من باطنك عليه تعالى و تصير مخدوعا بنفسك. قال الله تعالى: يخادعون الله والذين آمنوا وما يخدعون الا انفسهم و ما يشعرون. فاكثر مايقع فى الريا فى البصر و الكلام و الاكل و المشى و المجالسة و اللباس و الضمك و الصلوة و الحج و الجهاد و قرائة القران و ساير العبادات الظاهرة فمن اخلص لله باطنه و خشع له بقلبه و رآى نفسه مقصرا بعد بذل كل مجهود وجد الشكر عليه حاصلًا فيكون ممن يرجى له الخلاص من الريا و النفاق اذا استقام على ذلك فى كل حال.

لمعه خمسون از آن لمعات نور حضرت صادق بر او از حق سلام ای ریائی برکسی منما عمل نه تو را چیزی از آن حاصل بود این ریا چون شجره با برگ و ساق چون مرائی نزد میزان میرسد بر عملهایت برو بستان جزا پس بین معبود میدانی که را از که باشد بیم بر جانست بدان ور بخواهی خدعه برخود میکنی که منافق با خدا خدعه کند لیک خدعه شان نباشد جز بخویش بیشتر چیزی که واقع در ریا هم کلام و مشی دارد این اساس در لباس این ناخوشی هم میشود در نماز و حج و افعال حسان در عباداتی که باشد ظاهری پس کسی که خالصاً لله شد دید خود را بس حقیر و مقتصر یافت شکری در نهان خویشتن هست امید خلاصش از ریا این مناجاتم رهانند از ریا یا علی ای باب تو امیدگاه مستقیم دار در اخلاص خویش بر بساط خدمت راهی بده بذل جهدم گرچه کردم بیشتر خود حقیرم لیک تقصیرم کبیر ز آن عباداتی که میآرد ریا

ظلمتستان ریا از آن ظهور در ریا فرموده تیبانی تمام که نه زنده می کندنه آرد اجل نه از آنت بی نیازی میرسد میوه اش شرک خفی اصلش نفاق این چنین از حق به او گفته شود ز آنکه بنمودی شریک او را بما برکه امیدت بود خوانی که را که ندانی کرد از او چیزی نهان بین که فرماید خداوند غنی با رسول و هر که ایمان آورد جمله نادانند از اندازه بیش می کند باشد نظر خاصه مرآء همنشینی با کسان هم زین لباس همچنین در خنده های نیک و بد در جهاد و در قرائت همچنان این ریا ظاهر بود چون بنگری با دل خاشع ز هیبت شاه شد بعد بذل جهد و سعی مستمر دید شاکر قلب و جان خویشتن وز نفاق ارحالش این شد دائماً ز استعانت پادشاه اولیا ای که باب تو بود باب اله محرم فرمابه بزم خاص خویش قلب خاشع جان آگاهی بده خویش را دیدم حقیر و مقتصر از کرم کن عفو تقصیر حقیر جسم و جانم را بری دار ای خدا

ای خدا ای مستغاث ای مستعان
از خداع نفس دارم در امان
تانیارد خدعه در جانم بلا
تا بلای شرک بر جان ناآورد
این درختی که برش شرک خفی است
گوی در ارض دلم ریشه مکن
جز تومغنی نیست کس اندر جهان
در پناه حفظ خود جایم بده
کز ریا چون یافتم خود را بری

بر تو پیدا هر چه پیدا و نهان
در امانم دار پنهان و عیان
بر بلائی جان نگردد مبتلا
جان برون از بزم ایمان ناآورد
ریشه آن از نفاق و گمراهی است
قطع نخل امن از اندیشه مکن
برکه بنمایم عمل خود کیست آن
داغ شرکت بر دل و جانم منه
شرحی آرم در حسد بس منجلی

لمعة الحادی والخمسون فی الحسد

قال الصادق علیه السلام: الحاسد یضر بنفسه قبل ان یضر بالمحسود کابلیس اورثه بحسده لنفسه اللعنة و لآدم علیه السلام الاجتباء و الهدی و الرفع الی محل حقایق العهد و الاضطفاء فکن محسودا و لاتکن حاسدا فان میزان الحاسد ابدأ خفیف بثقل میزان المحسود و الرزق مقسوم فماذا ینفع الحسد الحاسد و ماذا یضر المحسود الحسد و الحسد اصله من عمی القلب و جحود فضل الله و هما جناحان للكفر و بالحسد وقع ابن آدم فی حسرة الابد و هلک مهلكا لاینجو منه ابدا و لاتوبة للحاسد لانه مصر علیه معتقد به مطبوع فیه یدو بلا معارض له و لاسبب و الطبع لایتغیر عن الاصل و ان عولج.

لمعة احدى و خمسين از حسد
حضرت صادق که صدیقان او
گوید از حاسد بیانی گوش دار
حاسد اول بر خودش آرد ضرر
مثل ابلیس لعین کش از حسد
وز برای آدم آمد اجتنابا
باش محسود و بکس حاسد مباش
هست میزان حسود بی تمیز
میکند محسود را میزان گران
رزق مقسوم است چه نفع از حسد
باشد از کوری دل اصل حسد
چون دوبالند این عما و این جحود
از حسد فرزند آدم میفتد
نه نجاتی هست حاسد را از آن
زانکه او برخویش می باشد مضر
طبع او در آن شده خوگرمدم
بی معارض بی سبب وز اصل خود
طبع را تغییر از اصلش کی توان

میکنند روشن ترا چشم رمد
جمله محسود آمدند از خلق هو
نفس خود را از ضرر محفوظ آر
پیش از آن کآرد به محسودش مکر
ماند بر جان لعن حقش تا ابد
ره نمودش سوی عهد اضطفا
گو متاع امنیت کاسد مباش
بس سبک نوعی که گوئی نیست چیز
می شود از این سبک از آن گران
ز آن ضرر محسود را کی میرسد
وز جحود فضل الله الصمد
زین دو بر چرخ حسد بر شد حسود
در هلاک و نعمت حسرت ابد
نه در توبه شود بازش بجان
معتقد در آن و بر آن بس مصر
ناگهانی و بجان کرده مقام
طبع را تغییر کی حاصل شود
گو معالج شو طیب مهربان

این مناجاتم رهانند از حسد
 ای علاج دردهای ناگهان
 همچنانکه از ازل بر روی جان
 بسته دارش تا شود وابر رخم
 شکرکین خلق بد و طبع خسیس
 باب توبه ز آن بجان بسته نشد
 جحد فضل الله و کوری دلم
 شکرکز احسان شاه بی نیاز
 آتش رشک و حسد بر جان کس
 آن حسود از خود برنج اندر بود
 از حسد بدتر طمع باشد بجان

نور ایمان ز آن بدلها میرسد
 التفاتت ای طیب مهریان
 از حسد در باز نمودی همان
 از قناعت و زرضا باب کرم
 قلب را مونس نشد جان را انیس
 زین بلاجان و تنم خسته نشد
 از حسد بر جان نیامد حاصلم
 بر دلم باب هدا گردید باز
 چون فتدکه باشدش فریادرس
 خود بخود سوی هلاکت میرود
 در بیانش آورم شرحی عیان

لمعة الثانية و الخمسون في الطمع

قال الصادق عليه السلام: بلغني انه سئل كعب الاحبار ما الاصلح في الدين و ما الافسد؟ فقال الاصلح الورع و الافسد الطمع. فقال له السائل صدقت يا كعب الاحبار. و الطمع خمر الشيطان يسقي بيده لخواصه فمن سكر منه لا يصحوا في اليم عذاب الله و مجاورة ساقيه ولو لم يكن في الطمع سخط الاشارة الدين بالدنيا لكان عظيما. قال الله تعالى: اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى و العذاب بالمغفرة و قال امير المؤمنين عليه السلام: تفضل على من شئت فانت اميره و استغن عن من شئت فانت نظيره و افتقر الى من شئت فانت اسيره. و الطامع منزوع عنه الايمان ولا يشعر لان الايمان يحجز بين العبد و بين الطمع في الخلق فيقول: يا صاحبي خزائن الله مملوءة من الكرامة «وهو لاء يضيع اجر المحسنين» و هو لا يضيع اجر من احسن عملا و مافي ايدي الناس فانه مشوب بالعلل و يرده الى التوكل و القناعة و قصر الامل و لزوم الطاعة و اليأس من الخلق فان فعل ذلك لزمه و ان لم يفعل ذلك تركه مع شوم الطمع و فارقه.

لمعة پنجاه و دوم از طمع
 گفت صادق از خدا او را سلام
 گشت پرسیده که چه اصلح به دین
 گفت اصلح آنکه بیش او را ورع
 سائلش تصدیق کرد و گشت خوش
 بر خواصش میهد این باده را
 لا جرّم او را نسازد هوشیار
 جز جوار ساقیش اندر سقر
 گر نبودی با طمع سخطی مگر
 حق تعالی بین که گوید شخصها
 هم خریده مغفرت را بر عذاب
 حضرت مولا امیرالمؤمنین
 کن تفضل برکس و باشش امیر

می برد سر میکند با یارم
 از کسی کش کعب الاخبار است نام
 هست و چه افسد بیان فرما مبین
 هست افسد هر که هست او را طمع
 خود طمع خمیرست شیطان ساقیش
 مست شد هر کس از این جام بلا
 جز عذاب دردناک کردگار
 این خمارش در سقر آید بسر
 دین بدنی باختن بودی هنر
 که خریده گمراهی را بر هدا
 صبر چون دارند بر نار عقاب
 حکم فرموده ز حکمت این چنین
 دار استغنا و باش او را نظیر

هرکه را پیشش نمودی خود فقیر
 طامع ایمان رفتش و لایشعر است
 گویدش صاحب خزینه حق پراست
 لایضیع الله اجر المحسنین
 آنچه باشد در کف مردم بود
 باز میگرددت ایمان روان
 آورد قصر امل ایمان بکار
 ناامید از خلق میگرددت
 پس اگر گردی بقول صاحب
 ورنه بگذارد ترا با آن مشوم
 آورد پای فراق اندر میان
 این مناجاتم رهاند از طمع
 یا علی از فرقت ایمان مرا
 ناامیدم از همه خلق جهان
 از کرم بر روی ما بگشادری
 یا علی تا کی اسیر این و آن
 یا علی بر درگهت هستم گدا
 بی نیازم ساز از هر برگ و ساز
 یا امیر المؤمنین هستم اسیر
 ای که هستی از فضل در جهان
 گر نمی کردی فضل هم‌رهم
 میخردم با هدا و مغفرت
 یا علی زین خمر شیطانی که هست
 در امانم دار تا افساد حال
 تا که نفروشم بدنی دین خویش
 واره‌انم یارب از ذل طمع
 یاریم ده تا طمع را سربرم
 از طمع چون سر بریدم مع شدم
 سجده آرم جاودان آن باب را
 از سخا آمد چونامی بر زبان

هرکه باشد می‌شوی او را اسیر
 ز آنکه ایمان با طمع ناهمسر است
 از کرامات ار تو هستی حق پرست
 نیست طامع هرکه هست از مؤمنین
 با علل آمیخته از هر سندی
 با توکل با قناعت قلب و جان
 لازمت سازد بطاعت کردگار
 جانب باب رجا میخواندت
 یعنی ایمان گردد از جان «صاحب»
 یعنی آن طبع طمع می‌شوم شوم
 الامان از این فراق ای الامان
 می‌نماید با قناعت یار و مع
 کز طمع آید بجان بنماها
 باز بر باب امید چشم جان
 تا نگردد جان اسیر هر دنی
 گردن جان از اسیری واره‌ان
 برگدای درگهت احسان نما
 تا نیارم غیر تو بر کس نیاز
 زیر دست فاقه‌ام دستم بگیر
 بر همه شه‌خاصه بر مؤمنان
 گم‌رهی را با عذاب از بیش و کم
 می‌شدم طرح عذاب آخرت
 مست از آن نفس طامع شوم و پست
 حاصل حالم نگردد بالمآل
 هوشیاری بخشم از ایمان و کیش
 چون کلام تست ذل من طمع
 تا طمع ذلت نیارد بر سرم
 رو به باب لی مع الله آمدم
 تا بیابم بخشش و جود و سخا
 در میان آرم از آن شرح و بیان

لمعة الثالث و الخمسون فی السخا

قال الصادق علیه السلام: السخا من اخلاق الانبياء و هو عماد الايمان و لا يكون مؤمن الا سخيا و لا يكون سخيا الا ذاقين و همة عالية لان السخاء شعاع نور اليقين و من عرف ما قصدهان عليه ما بذل و قال النبي (ص): ماجبل ولى الله الاعلى السخاء. و السخاء ما يقع على كل محبوب، اقله الدنيا و من علامة السخا ان لا يبالي من اكل

الدنيا و من ملكها مؤمن او كافر عاص او مطيع شريف او وضيع. تطعم غيره و يجوع و يكسو غيره و يعرى و يعطى غيره و يمتنع من قبول عطاء غيره و لا يمن بذلك و لا يمن و لو ملك الدنيا باجمعها لم ير نفسه فيها الا اجنبيا، ولو بذلها فى ذات الله فى ساعة واحدة مامل. قال رسول الله (ص): السخى قريب من الله، قريب من الناس، قريب من الجنة، بعيد من النار، و البخيل بعيد من الله، بعيد من الناس، بعيد من الجنة قريب من النار و لا يسمى سخيا الا بالاذل فى طاعة الله و لوجهه و لو كان برغيف او شربة ماء. قال النبى (ص): السخى بما يملك و اراد به وجه الله و اما المتسخى فى معصية الله فحمال لسخط الله و غضبه و هو ابخل الناس بنفسه فكيف لغيره حيث اتبع هواه و خالف امر الله. قال الله عزوجل: وليحملن اثقالهم و اثقالا مع اثقالهم. و قال النبى (ص): يقول الله: ابن آدم ملكى ملكى و مالى مالى يا مسكين اين كنت حيث كان الملك و لم تكن و هل لك الا ما اكلت فافيت و لبست فابليت او تصدقت فابقيت اما مرحوم به او معاقب عليه فاعقل ان لا يكون مال غيرك احب اليك من مالك. فقد قال امير المؤمنين (ع): ما قدمت فهو للمالكين و ما اخرت فهو للوارثين و ما معك فمالك عليه سبيل سوى الغرور به كم تسعى فى طلب الدنيا؟ و كم ترعى؟ افتريدان تفقر نفسك و تغنى غيرك.

نورافشان ميکنند در بزم ما
 از سخا ميريزد اين در علا
 قصر ايمان را عماد اعتلا
 با يقين باشد سخى همت على
 با يقين باشد يقين بذلش مهين
 هيچ مطلب را مگر که برسخا
 بر همه محبوب واقع در جهان
 از علامات سخا اينها بود
 گر خورد سر تابسر مال جهان
 خواه مؤمن خواه کافر باشد آن
 خواه بالا مرتبه خواهى وضع
 ميدهد کسوت خود ار عريان بود
 از عطاي غير بر خود منع ورد
 و ر ببخشد نبودش منت به کس
 خویش را چون اجنبى بيند در آن
 در ره حلق نبودش ز آن تيرگى
 با خدا نزديک و با مردم همى
 دور از نار جهنم جاودان
 دور از جننت جهنم را دخيل
 جز به راه طاعت الله العلى
 ياکه یک شربت که دستش ميرسد
 هر که هر چه باشدش بدهد سخاست
 صاحب حال دل آگاه را
 حامل خشم و غضب از شه بود

لمعه پنجاه و سيم از سخا
 حضرت صادق شه ملک سخا
 هست از اخلاق نبين اين سخا
 نيست مؤمن جز که مى باشد سخى
 ز آنکه مياشده سخا نور يقين
 خود ولى الله نماييد دعا
 بخششى باشد سخا که هست آن
 کمترينش بخشش دنيا بود
 که نباشد هيچ پروايش بجان
 هر که شد مالک سخاوت را بجان
 خواه عاصى باشد او خواهى مطيع
 ميخوراند گرچه خود جوعان بود
 ميکنند بر کس عطا و ميکنند
 گر بگيرد نبودش منت ز کس
 گر شود مالک همه ملک جهان
 گر ببخشد جمله را يکبارگى
 گفت پيغمبر که مى باشد سخى
 همچنين نزديک باشد با جنان
 از خدا دور است و از مردم بخيل
 نيست صادق برکسى نام سخى
 گر همه یک کرده نانى بود
 گفت پيغمبر سُحانه از غناست
 ز آن اراده کرده وجهه الله را
 از تسخى آنچه در عصيان شود

ابخل الناس است آن در نفس خویش
که متابع هست بر نفس و هواش
قول الله است این جل جلال
و آن گرانیهای خود با دیگران
گفت پیغمبر که میگوید خدا
مال مال ماست ای مسکین کجا
ملک ما بود و نبودی تو بین
غیر آنچه خوردی و کردی فنا
یا تصدق کردی و بگذاشتیش
یا معاقب هست بر آن جان تو
کن تعقل که نباشد مال غیر
بین که فرماید امیرالمؤمنین
آنچه ماند بعد هست از وارثین
که از آن چیزی نداری جز غرور
چند ساعی در ره دنیا سستی
خویش را خواهی که بنمائی فقیر
این مناجاتم نماید از سخا
یا علی المرتضی میرکرم
من نمیدانم فقیرم یا غنی
اینقدر دانم که مالی نیستم
که نه مغرورم به مال لاشیم
مال غیرم چون زخود بهتر بود
ملک ملک تست من مملوک تو
گر خورم یا پوشم و فانی کنم
کیستم مالم چه باشد چیستم
تا که حمالی نیارم بر سرم
گر معاقب داریم ز آن یا مصاب
یا علی دورم ز نار بخل کن
تا بحق نزدیک و با مردم قریب
با جان نزدیک و از نیران به دور
در ره طاعت سخایم یار کن
آن چنان حالی کرم فرما مرا
اندر آن خود را بیستم اجنبی
یعنی از آن منت برکس نبودم
یا علی یا صاحب جود و سخا

پس به غیرش چون بود با ناخوشیش
هم مخالف هست بر امر خداهش
باربر خود میکنند اقبال مال
حمل خود سازند هی بارگران
یابن آدم ملک باشد ملک ما
تو بدی که ملک ما بودی پیا
هست آیا از تو چیزی ای ضنین
یا که پوشیدی و بنمودی بلا
بین که مرحومی از این افعال خویش
عقل پیش آور که هست احسان تو
دوست تر از مال تو نزد تو خیر
پیش هر چه رفت هست از مالکین
و آنچه با تو هست نبود غیر این
آن غرورت سازد از توحید دور
چند راعی غیر حق را راستی
غیر را خواهی غنی و خانه گیر
جان و دل را غرق نور ارتضا
هست لا تحصی تورافضل و نعم
من نمی دانم بخیلیم یا سخی
در جهان باشد به حالی زیستم
نه پی دنیای فانی ساعیم
کی مرا مالی ز خشک و تر بود
مال مال تست من مملوک تو
یا تصدق یا گران جانی کنم
فاش و پنهان جز فقیری نیستم
در سخط نفتم ز سلطان عظم
مطمئنم با تو باشد چون حساب
با بصیرت ز اعتبار بخل کن
گرددم جان و دل و گردهم حیب
یا عفو یا غفور یا شکور
دورم از بخل و دخول نارکن
که اگر باشد جهانم زیرپا
جمله را بخشم به آداب نبی
لیک منت دارم از صاحب کرم
ای ز تو جود و سخا را اعتلا

من نمیدانم شریفم یا وضع
 مؤمنم یا کافر دانساتوئی
 ای سخا دردانه دریای تو
 نیستم جز التجا و ارتجا
 از بخیلان بازبرهان جان من
 کز یقین و صدق احسان خدا
 نه بگیرم نه ببخشم جز بحق
 تا شود جانم ز احسان مست حق
 اخذ و اعطا را بحق لازم شوم

یا که عصیان کار یا هستم مطیع
 هرچه میدانی همانم یا علی
 چشم جان بردست دریازای تو
 بر دربار کرم یا مرتضا
 وارهان از بخل جان ایمان من
 سسوی احسان آورم روی ولا
 تا شود جانم به احسان مستحق
 تا نگردم بر عقابت مستحق
 در پناه عصمت عاصم شوم

لمعة الرابع و الخمسون فی الاخذ و الاعطا

قال الصادق علیه السلام: من كان الاخذ احب اليه من الا عطا فهو مغبون لانه يرى العاجل بغفلته افضل من الآجل. و ينبغي للمومن اذا اخذ ان ياخذ بحق و اذا اعطى ففي حق و بحق و من حق. فكم من آخذ معط دينه و هولاء يشعر، و كم من معط مورث نفسه سخط الله. و ليس الشأن في الاخذ و الاعطاء و لكن في الناجي و الناجي من اتقى الله في الاخذ و الاعطاء و اعتصم بحبل الورع. و الناس في هاتين الخصلتين خاص و عام، فالخاص ينظر في دقيق الورع فلا يتناول حتى يتيقن انه حلال و اذا اشكل عليه تناول عند الضرورة. و العام ينظر في الظاهر فمالم تجده و لا يعلمه غصبا و لا سرقة تناول و قال: لا بأس هولي حلال و الامين في ذلك من ياخذ بحكم الله و ينفق في رضاه.

لمعة پنجاه و چارم می کند
 حضرت صادق که بردست عطاش
 وصفی از اخذ و عطا گوید مبین
 هر که پیشش اخذ بهتر از عطاست
 ز آنکه می بیند ز غفلت خوبتر
 هست مؤمن را سزاوار گرفت
 و ر دهد در راه حق بدهد مدام
 ای بسا گیرنده ای کاندرا گرفت
 ای بسا بخشنده ای کز بخشش
 نیستم در اخذ و در اعطا سخن
 کیست ناجی او که در اخذ و عطا
 مردمان بر این دو خصلت خاص و عام
 تا یقین نبود که می باشد حلال
 و ر بود اشکالی او را در میان
 عام بر ظاهر بود بازش نظر
 گوید این بر من حلال و پاک نیست
 گر بگیرد گیرد از حکم خدا

اخذ و اعطا را عیان از نیک و بد
 هست چشم عالمین پنهان و فاش
 واقف اخذ و عطا شو با یقین
 حاصل او را در جهان بس غبن هاست
 عاجل از آجل زهی نقص نظر
 که بر راه حق بود او را گرفت
 وز برای حق بحق بدهد تمام
 دین خود داد و نداند ای شگفت
 افکند قهر خدا در آتشش
 بلکه در ناجی است روی حرف من
 بر ورع بر تقوی است او را بنا
 خاص دقت در ورع دارد تمام
 کی تناول میکنند آن خوش خصال
 کی کند جز در ضرورت میل آن
 دزدی و غصبی در آن نبود اگر
 و اندر اینجا امر میدانی به چیست
 و ر دهند مگر راه رضا

این مناجاتم ز اخذ و از عطا
یا خفی الذات محسوس العطا
چشم من باز است بر اعطای تو
همت می و وسعتی فرما کرم
از حلال عام و از اشکال خاص
گر بگیرم چیزی از انعام تست
نیستم در اخذ و اعطا اختیار
چون نباشد اختیارم بر شما
که اگر بگیرم نگیرم جز بحق
خود تو میدانی که اعطا نزد من
خود تو میدانی که نزد من عطا
یا علی چشم از دو عالم بسته ام
از تو دارم چشم احسان یا علی
چشمم از احسان ز احسان تو باز
از موآخاتی که در راه حق است

بی نیاز آرد بتوفیق خدا
بر عطایت باز چشم اسخیا
دست من باز است از آلی تو
کز عطا و اخذ دنیا بگذرم
یا علی جان و دلم کردی خلاص
ور ببخشم نعمت اکرام تست
اضطرارم هست و باشد اجتناب
هست در بی اختیاری التجا
ور دهم ندهم مگر بر مستحق
از گرفتن بهتر است ای ذو المنن
از گرفتن بهتر است ای ذوالعلا
باز دارم باز در راه کرم
ای زنورت چشم احسان منجلی
باز تا گردید بینا شد به راز
شرحی آرم کز بیان صادق است

لمعة الخامسة والخمسون في المواخاة

قال الصادق عليه السلام: ثلاثة اشیاء فی کل زمان عزیزة و هی الاخاء فی الله و الزوجة الصالحة الالیفة فی دین الله، والوالد الرشید و من اصاب احدی الثلاثة فقد اصاب خیر الدارین و الحظ الاوفر من الدنیا و احذر ان تواخی من ارادک لطمع او خوف او میل او اکل او شرب و اطلب مواخات الاتقیاء و لو فی ظلمات الارض و ان افیت عمرک لطلبهم» فان الله عزوجل لم یخلق افضل منهم علی وجه الارض بعد النبین صلوات الله علیهم و الاولیاء و ما نعم الله علی العبد بمثل ما انعم به من التوفیق لصحبته. قال الله عزوجل: الاخلاء یومئذ لبعضهم لبعض عدوا للمتقین و اظن ان من طلب فی زماننا هذا صدیقا بلا عیب بقی بلا صدیق. الا ترى ان اول کرامة اکرم الله تعالی بها انبیاء عند اظهار دعوتهم تصدیق امین او ولی و كذلك من اجل ما اکرم الله به اصدقاءه و اولیاءه و امناءه صحبة انبیائه و هو دلیل علی ان: ما فی الدارین نعمة احلی و اطیب و ازکی من الصحبة فی الله و المواخاة لوجهه.

از موآخاتت نماید دست کار
هم به آباهم به اولاد کرام
آن احباء است فی الله در جهان
باشدش الفت اگر در راه دین
هر که را از این سه تا یکتا رسید
حظ وافر از تمنا یافتنه
کز طمع یا خوف یا میل است آن
نیست نیکو این نفاقستش سند
گرچه باشد در ظلام شهر و کو

لمعة پنجاه و پنج نور بار
حضرت صادق ز حق بر او سلام
گفت کم باشد سه شی در هر زمان
زوجۀ شایسته الفت قرین
همچنین فرزندانای رشید
از یقین خیر دو دنیا یافتنه
با حذر باش از موآخات کسان
یا برای اکل یا شربی بود
اتقیاء را در موآخاتت بجو

در طلبشان گرسود عمرت فنا
ز آنکه بعد از انبیا نبود یقین
نعمتی انعام نموده خدا
مثل آن نعمت که توفیق وصول
قول الله است در قرآن مبین
دشمنند الا گروه متقین
که کسی گر طالب یاری صدیق
هان نمی بینی که حق جل علا
نزد دعوتشان بصدیقی امین
این دلیل اینکه اندر دو جهان
که بود در راه حق جل علا
این مناجاتم بود معراج جان
یا علی ای در رهت یاران راه
آن موآخاتی که حق جل علا
اصدقا و اصفیایت خاص آن
یا علی توفیق تقوایم بده
گرچه اندر این زمان پر شرور
نیست در عالم چو صدیقی امین
عزلتی سازم نصیب از انجمن
زانکه ماندم بی صدیق اندر میان
یا علی گویا قیامت آمده
متقین را گم شده نام و نشان
نیست بر روی زمین ز ایشان نشان
یا علی چشم جهان کور آمده
هرکجا رسم موآخاتی بود
یا طمع یا خوف یا میل هواست
می برم بر تو از این خلت پناه
گرچه ام نبود عمل الا قبیح
هست اولاد رشیدم بیعده
دست ارشادت برآور ز آستین
زوجه شایسته ام کردی کرم
عصمت و توفیق همراهم نما
آتشم در خانه ایمان مزن
یا علی از سوء خلق دنیوی
از عذاب دردناک خلق بد

زان فنا نوشی یقین جام بقا
به از ایشان خلق در روی زمین
اندر این عالم برای بندها
ز اتقیا بر بندگان گردد حصول
دوستان بعضی به بعضی یوم دین
واندر این دوران بود ظن من این
گردد آخر باز ماند بی صدیق
انبیا را کرده اکرام اول
یا ولیئی در نبوتشان قرین
نعمتی نبود اجل اطیب از آن
هم موآخات تو هم صحبت ترا
در موآخات اخلاء جنان
از موآخات آمده عالی پناه
کرده خاص اولیا و اتقیا
خاص بر آن زمرة پیغمبران
کز موآخات آیدم جان متببه
اصدقا را نیست در عالم ظهور
صدق گشته از میان گوشه نشین
خلوتی خالی ز فکر ما و من
مبتلای خدعه و مکر کسان
کز اخلا دشمنی ظاهر شده
یا زبس تقوا نمی بیندشان
زان که بهتر نیست ز ایشان در عیان
نوبت دجال مشهور آمده
از برای شطح و طاماتی بود
در میان یا اکل و شربی مدعاست
تا نسازد حال و اعمال تباه
می شود اقبیح چو شینم با قبیح
گرچه باشد بارشادت کم ولد
تا رشید الدین شود جمله بنین
در ره دین بس الیف و با عصم
تا نیفرورد بجان نار جفا
چند باشم در بلا و در محن
در امانم دار از لطف علی
وارهان تا باشدم حسن ابد

که برآه حق تعالی جاہدند
روی احبابم بدل منظور کن
ہستشان ثابت قدم دل با رضا
ظاہر و باطن ہمہ آگاہ شاہ
از تشاور آورم شرحی بیان

حسن خلقم را احبا شاہدند
از احبا دیدہ ام پیر نور کن
آن احبائی کہ در راہ خدا
راست بین و راست گوی و روبراہ
تا ز نور شوق ہمراہیشان

لمعة السادسة والخمسون في المشاورة

قال الصادق عليه السلام: شاور في امورك مما يقتضى الدين من فيه خمس خصال؛ عقل وعلم و تجربة و نصح و تقوى؛ فان لم تجد فاستعمل الخمسة و اعزم و توكل على الله فان ذلك يؤديك الى الاصول و ما كان من امور الدنيا التي هي غير عائدة الى الدين فارفضها و لا تفكر فيها فانك اذا فعلت ذلك اصبت بركة العيش و حلاوة الطاعة و في المشورة اكتساب علم و العاقل من يستفيد منها علما جديدا ويستدل بها على المحصول من المراد. و مثل المشورة مع اهلها مثل التفكير في خلق السموات و الارض و فائهما و هما غيبان عن العبد لانه كلما تفكر فيهما غاص في بحور نور المعرفة و ازداد بهما اعتبارا و يقينا. و لا تشاور من لا يصدق عقلك و ان كان مشهورا بالعقل و الورع. و اذا شاورت من بصدق قلبك فلا تخالفه فيما يشير به عليك و ان كان بخلاف مرادك. فلن النفس تجمع عن قبول الحق و خلافها عند الحقائق ابين. قال الله تعالى و شاورهم في الامر و قال الله تعالى: و امرهم شوري بينهم اي متشاورون فيه.

از تشاور نور باران لا متحد
نیست جز خدام او از هر جهت
شو مشاور در امور ای مرد دین
پنج خصلت حاصلش بی کم و کست
گر نیابی خود عمل کن خمسہ را
کآن ره نیکوترت آرد به پیش
که نگرده عایدت در دین همی
گر چنین کردی و اشنیدی سخن
گشت شیرین کامت از طاعت روان
علم تازه عاقلان از مشورت
سوی مقصود و مراد آرند رو
چون تفکر خلق ارض و آسمان
هست اگرچه هر دو از بنده نهان
غوص بحر نور عرفان میشود
اعتبار آرد یقین آرد بیاد
مشورت با آن مکن ای نیک مرد
و آنکه را عقل و دلت گردد مشیر
پیروی کن بی خلاف مدعا
ز آنکه باشد نفس سرکش ز اختلاف

لمعة پنجاه و ششم می کند
حضرت صادق که اهل مشورت
با تشاور مشورت بیند چنین
از کسی که پیرو دین است و هست
عقل و علم و تجربه نصح و تقا
با توکل بر خدا کن عزم خویش
و آنچه باشد در امور دنیوی
پس بینداز و در آن فکرت مکن
یافتی بسیاری عیش جهان
کسب عقل و علم دان از مشورت
هستشان حاصل و ز استدلال او
این مثال مشورت با اهل آن
هم تفکر در فنای این و آن
زانکه هرچه فکر در آنها رود
قوت فکرت از آن گردد زیاد
هر که را عقل تو تصدیقش نکرد
گرچه در عقل و ورع باشد شهیر
مشورت کن و آنچه فرماید ترا
گرچه باشد خواهشت را بر خلاف

سرفرو نارد بقول حق یقین
 این مناجات از ظهور مشورت
 یا ولایة الرشید قادات الهدا
 سرفرو نارد بشور و عقل کس
 نه بتصدیق دلش راهی رود
 همت و توفیق حق یار شماست
 بر شما دارم چو روی مشورت
 ظاهراً چونیستم یاری صدیق
 روی شورم نیست جز سوی شما
 ز آنچه فکرت در سماوات و زمین
 جز شما غیر از شما دون شما
 جز شما غیر از شما دور از خداست
 از شما میخواهم اهل مشورت
 تا مراد دل از آن حاصل شود
 عصمت و توفیق همراه کنید
 عصمت و توفیق اگر همراه نیست
 شور من گر در امور دنیوی است
 عقل و علم و تجربه نصیح و تقا
 این خصال خمسه از یاد شماست
 مشورت اندر امور خویشتن
 هیچ ننمایم مگر با اهل علم
 حلم آمد بر زبان خامه ام

خلف آن نزد حقایق بس مبین
 میکند دل پر ز نور مشورت
 داد از این نفس بد سر در هوا
 پیروی جهل خود دارد و بس
 نه بتحقیقی که عقلش آورد
 حسن شور و مشورت کار شماست
 در امورم هست چشم معرفت
 قلب و عقلم را موافق با رفیق
 منتظر زایم ای اب روی شما
 کرده ام در خلق رب العالمین
 بی بها و بی وفا و بی بنا
 گرچه خود مشهور در عقل و ذکا است
 تا نمایم کسب عقل مشورت
 تازه علمی اکتساب دل شود
 در امور شور آشور آگاهم کنید
 هیچ دل از حسن شور آگاه نیست
 نیست فرمایدم اذل نیست نیست
 از فیوضات شما همراه ما
 پیروی دین ز ارشاد شماست
 مصلحت دیدم که با این انجمن
 هست اهل علم چون مفسور حلم
 میکنم در وصف آن شرحی رقم

لمعة السابع والخمسون فی الحلم

قال الصادق علیه السلام: الحلم سراج الله يستضيئ به صاحبه الى جواره. ولا يكون حليماً الا المؤيد بانوار المعرفة والتوحيد. والحلم يدور على خمسة اوجه ان يكون عزيزاً فيدل او يكون صادقاً فيتهم او يدعو الى الحق فيستخف به، او ان يؤذي بلا جرم او ان يطالب بالحق فيخالفه فيه، فان اتيت كلامها حقه فقد اصبت، وقابل السفية بالاعراض عنه و ترك الجواب يكن الناس انصارك، لانه من جاوب السفية فكانه قد وضع الحطب على النار. قال رسول الله (ص): مثل المومن كمثل الارض منافعهم منها و اذا هم عليها و من لا يصبر على جفاء الخلق لا يصل الى رضى الله تعالى لان رضى الله تعالى مشوب بجفاء الخلق و حكي ان رجلاً قال للاحنف بن قيس: اياك اعني؛ قال: و انا عنك احلم. قال النبي (ص): بعثت للحلم مركزاً وللعلم معدناً وللصبر مسكناً.

می فشانند بر بساط اهل علم
 «کرده روشن بر عوالم علم او»
 نوربخش صاحبش سوی خداست
 هست با تأیید از عرفان هو

لمعة پنجاه و هفتم نور حلم
 حضرت صادق که نور حلم او
 حلم را گوید چراغی از خداست
 کس نمی باشد حلیم الا که او

دل شدش روشن ز نور معرفت
حلم دورانش بود بر پنج وجه
یا عزیزی را بذلت میبرند
یا که میخواند بسوی حق دلی
یا به ایذا بیگناهی می‌برند
حق اینها گریه‌گر بجا آمد ز تو
در مقابل گرسفیهی شد پدید
تا که مردم جمله انصارت شوند
ز آنکه هر کس با سفیهی کرد جنگ
گفت پیغمبر علیه‌التصلیه
هست مؤمن چون زمین در منفعت
در ازای آن اذیتشان بر آن
هر که صبرش بر جفای خلق نیست
چون رضای حق بود آمیخته
این حکایت هست که مردی لفات
باتو باشد قصد روی حرف من
گفت پیغمبر که مبعوثم نمود
معدن علمم ز علم کردگار
این مناجاتم ز نور حلم باز
یا علی ای مظهر حلم خدا
معدن علم است اگر چه مصطفی
مسکن صبر است جانت چون نبی
بر اذای خلق صابر چون تو نیست
من کجا و صبر بر جور و جفا
یا امیر المؤمنان ای مؤمنان
منفعت بخشای خلق عالمین
من نمیدانم حلمم یا غضوب
اینقدر دانم که با نفس سفیه
دعوی و جنگی ندارم با کسی
گر از این جنگم بود در حلم نقص
هست امیدم از عظایم جسم
چشم بر احکام حلمم و اشود
تا بقول حق خلافم گرکنند
یا به استخفافم اندر دعوتم
یا بصدق قول تکذیبم کنند

شد موحّد از ظهور معرفت
هر یک از آن وجه‌ها برگنج وجه
با صدیقی را به تهمت می‌برند
یا بسد استخفاف از هر ارذلی
یا بحق خواند خلافش آورند
حلم را نسبت توان دادن بتو
رو بگردان ترک کن گفت و شنید
حلم بینند از تو و یارت شوند
همه ریزداندر آتش چنگ چنگ
و علی آله هدهد التزکیه
منفعت یابند از آن از هر جهت
صبر باید تا دهد تمکین بجان
بارضای خالقش قهرش ز چیست
با جفای خلق و طرحش ریخته
گفت با اخلف بن قیس آن بد صفات
گفت حلمم با تو بهتر از سخن
حق که باشم مرکز حلم از وجود
مسکن صبرم ز استغنائی یار
میکنند بر روی دل ابواب راز
نور علم از تو بعالم رو نما
او بود شهر و تو دریا مرتضا
مرکز حلم است رأیت یا علی
با رضای خالقت رأیت یکیست
آن جفا کز خلق شد بر اولیا
از تو جانیشان یار حلم اندر جهان
چون زمین از تو گروه مؤمنین
هر چه میداری توام آن هست خوب
نیستم دعوی بجز ما نحن فیه
جز بنفسم که دهد زحمت بسی
زین عمل گر باشدم در علم نقص
نور حلم از علم همراهی کنیم
از جفای خلق جان آساشود
یا بجرمی بیگناهم برکنند
اهل استکبار کوشند از ستم
تا مگر ذلت به پیشم آورند

حلم یارم گردد و گردهم رها
در تواضع جان و دل آرم بکار

یارکن توفیق تازین ورطه‌ها
روی گگردانم ز حلم نورببار

لمعة الثامن و الخمسون فی التواضع

قال الصادق علیه السلام: التواضع اصل کل شرف النفیس و مرتبة رفیعة. ولو کان للتواضع لغة يفهمها الخلق لنطق عن حقایق ما فی مخفیات العواقب و التواضع ما یكون لله و فی الله و ماسواه فکبر و من تواضع لله شرفه الله علی کثیر من عباده و لاهل التواضع سیما يعرفها اهل السماء من الملائكة و اهل الارض من العارفين. قال الله تعالی: و علی الاعراف رجال يعرفون کلابسیماهم و اصل التواضع من جلال الله تعالی و هیئته و عظمته و لیس لله عزوجل عبادة یقبلها و یرضاها الا و بابها التواضع و لایعرف ما فی معنی حقیقة التواضع الا المقربون من عباده المتصلون بوحدانیه. قال الله تعالی: و عباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا؛ و اذا خاطبهم الجاهلون قالو سلاما. و قد امر الله عزوجل اعز خلقه و سید بریته محمد صلی الله علیه و آله بالتواضع فقال عزوجل: و اخفض جناحک لمن اتبعک من المؤمنین. و التواضع الخشوع و الخشوع و الخشیة و الحیا؛ و انهن لاینبتن الامنها و فیها ولا یسلم الشرف التام الحقیقی الا بالتواضع فی ذات الله تعالی.

از تواضع می‌شود بر روی کار
از تواضع کس نباشد کما مجو
کاین تواضع هست اصل هر شرف
اصل رفعت هست بر هر مرتبه
که خلائق فهم کردی نطق آن
نطق او دادی خبر فاش و عیان
وز برای غیر او کبرش بناست
داد حق او را شرف بر بندگان
که شناسند اهل ارضین و سما
در زمین آن عارفان با یقین
مردهای حق شناس حق پرست
هست بر سیمایشان از حق نشان
باشد از اجلال و جاه کبریا
بندگی که قبول افتد ز حال
کی شناسد معنیش را هر احد
داخل توحید و رسته از فضول
بندگان زین وصفش از ارشاد شاد
در جواب قول جاهلشان سلام
آنکه را از خلق او باشد اجل
بر تواضع زین کلام بابها
که متابع با تواند از راه دین
بر خشوع و بر خضوع اهل دین

لمعة پنجاه و هشتم نور بار
حضرت صادق که جز خدام او
ریزد این گوهر ز لعلش چون صدف
از نفایس این تواضع آمده
گر بدی او را زبانی در بیان
از خفیات عواقب در جهتان
آن تواضع دان که در راه خداست
در ره حق هر که شد ز افتادگان
هست سیمائی تواضع پیشه را
از سما املاک او را عارفین
خود خدا گوید که بر اعراف هست
یعرفون کلابسیماهم عیان
هست این اصل تواضع از کجا
نیست از بهر خدا جل جلال
جز که بابش از تواضع و اشود
غیر نزدیکان دربار و وصول
قول الله است در وصف عباد
بر زمینشان مشی با خواری گام
امر فرموده خدا عزوجل
سید عالم حبیب خویش را
بال خود را پست کن بر مؤمنین
این تواضع مزرعی باشد یقین

هم حیا را مزرعه هم خشیه را
 این شرافت کس مسلم نایدش
 جز برای آنکه او در راه حق
 این مناجاتم تواضع آورد
 یا الهی یا الهی یا اله
 که بود از بهر چیزی غیر حق
 در حقیقت این شرافت چون تمام
 یا سلام یا عزیز یا حکیم
 سبب دارم مزرع افتادگی
 چون حیا و خشیه غیر از این زمین
 با تواضع باز دارم از وبال
 ای که بر خیر البریه امر تست
 حرمت او میکنم از تو سوال
 تا که مشیم بر زمین باشد هوان
 آنچه باشد معنی افتادگی
 ز آن عبادی که مقرب از تواند
 دل بوحدانیت گلشن همه
 مکرمات فرما و آگاهیم ده
 تا نباشد جز تواضع کار من
 ای ز تو روی تواضع نور بار
 از تواضع روی ما را نورد
 تا که از سیمایشان پیدا بود
 ای شرافت بخش هر افتاده ای
 چون مشرف گشتم از افتادگی
 شرحی آرم از بیجان اقتدا

جز در این مزرع مجو این دانه ها
 که تمامی از حقیقت باشدش
 باشدش افتادگیها هم سبق
 وز روان زنگ تکبر می برد
 ز آن تواضع می برم بر تو پناه
 تا نگردم ز آن بذلت مستحق
 نی مسلم جز بتعظیم سلام
 یا علیم یا حلیم یا کریم
 تا برآرد شجره آزادگی
 حق نروید ترس و لرزم همچن
 تا نمایم مؤمنین را خفض بال
 خفض بال مؤمنان حق و درست
 تا تواضع سازیم هم بال حال
 هم سلامم در جواب جاهلان
 که نمی فهمد مگر فهم زکی
 داخل بزم و صول و ارجمنند
 از تواضع رویشان روشن همه
 قرب جان بر درگه شاهیم ده
 با جلال و هیبت جبار من
 روشناس از آن جوانمردان بار
 بی تکلف خانه ای معمور ده
 از تواضع نور توحید احد
 با تواضع از تو هر آزاده ای
 لاجرم گردم برفعت مقتدی
 تا شود روشن نشان مقتدا

لمعة التاسع و الخمسون فی الاقتدا

قال الصادق علیه السلام: «لا یصح» الاقتداء الابصحة قسمة الارواح فی الازل و امتزاج نورالوقت بنور «الازل» و لیس الاقتدا بالرسم بحركات الظاهر و التنسب الی اولیاء الله الدین من الحكماء و الائمة. قال الله تعالی: یوم ندعوکل اناس بامامهم؛ ای من کان اقتدی بمحق فهوزکی. قال الله تعالی: فاذا نفخ فی الصور فلانساب بینهم یومئذ و لا یتسائلون و قال امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب علیه السلام: الارواح جنود مجنده فما تعارف منها ائتلف، و ما تناکر منها اختلف و قیل لمحمدبن حنفیه رضی الله عنه: من ادبک؟ قال: ادبنی ربی فی نفسی، فما استحسنته من اولی الالباب و البصیره تبعتم به و استعملته و ما استقبحته من الجهال اجتنبتہ و ترکته مستنفرأ؛ فاوصلنی ذلک الی کنوز العلم و لاطریق للاکیاس من المؤمنین اسلم من الاقتداء؛ لانه المنهج الاوضع والمقصد الاصح. قال الله تعالی، لا عز خلقه محمد(ص): اولئک الذین هدی الله فبهدهم اقتده و قال

عزوجل: ثم اوحينا اليك ان اتبع ملة ابراهيم حنيفا. فلوكان لدين الله تعالى مسلک اقوم من الاقتداء لندب اوليائه و انبيائه اليه. قال النبي(ص): في القلب نور لا يضيى الا في اتباع الحق و قصد السبيل، و هو من نور الانبيا مودع في قلوب المؤمنين.

ميکنند روشن نشان مقتدا
مقتدای متقین و محسنین
کز ازل قسمت شده صحت در آن
اقتدا را صحت از آن ما حاصل
نه بحرکت‌های ظاهراً علوم
آن حکیمان پیش‌وایان هدا
یوم ندعوا کل ناس بالامام
ببر محققى برزکئسى از ولا
گفته لا انساب فى يوم النشور
این سؤال است از امام از ما یقین
آن امام اولین و آخرین
در ازل هر دسته با هم مؤتلف
آنچه آنجا منکر اینجا مختلف
گفت کی تأدیب کردت آن ولی
کرده آن پروردگار ذوالمنن
می‌شود تابع در آن عامل به آن
می‌نماید ترک و مستنفر از آن
این ادیب آمده در هر رسوم
ز اقتدا سالمتر و بهتر یقین
مقصودی باشد اصح و با نسق
نیک فرماید نماید مقتدیش
برهداشان پس بفرما اقتدا
ثم اوحينا اليك للسنة
از برای قرب سلطان جلیل
راهی اقوم سالکان را ز اقتدا
انبیاء و اولیاء را در شهود
هست نوری در دل اهل شهود
اهل حق را تا بیابی ز آن شعاع
می‌شود تابان بدل ز آن نور جان
شد ودیعه در قلوب مؤمنین
میکنند ظاهر طریق اهتدا
اقتداشان با تو همچون مؤمنین

لمعه پنجاه و نه هم ز اقتدا
گفت صادق مقتدای راستین
نیست صحت اقتدا را جز بر آن
امتزاج نور و قتی با ازل
اقتدا نبود بتقلید و رسوم
نه به نسبت اولیاء الله را
حق تعالی را نکو بشنو کلام
یعنی آنان را که کردند اقتدا
زین بیان هنگامه ساز نفخ صور
از نسب نبود سؤال یوم دین
این چنین گوید امیرالمؤمنین
دسته دسته هست ارواح از سلف
آنچه آنجا عارف اینجا مؤتلف
از محمد بن حنفیه کسی
گفت تأدیب مرادر نفس من
آنچه رادیدم نکو از عاقلان
آنچه را بینم قبیح از جاهلان
این رسانیدم سوی گنج علوم
نیست ره بر زیرکان مؤمنین
زانکه آن راهیست روشنتر بحق
حضرت حق با اعز خلق خویش
آن کسان را که نموده ره خدا
باز فرموده خدای ذوالمنن
اینکه تابع باش بر ملت خلیل
پس اگر می‌بود بر دین خدا
حق تعالی سوی او خواندی ز جود
گفت پیغمبر زحق او را درود
که نگردد روشن الا ز اتباع
ز آن بسراه راست رو آری روان
آن ز نور انبیا باشد مبین
این مناجاتم ز نور اقتدا
یا علی ای انبیا و مرسلین

آن ودیعه را که نور اقتداست نیست غیر از نور حبت یا علی اقتدا کردم بقلب و بر زبان اقتدا کردم بقلب و بر جنان اقتدا کردم بیار خویش تن شاهدهی بر اقتدایم یا علیم اندر این راهم قدم ثابت بدار آنکه از فرمان حق شد مقتدی سلم الله و علیه و آله ز اقتدایم کز ازل با اصفیاست مستفید و مستفیض و مهتدی تادر آن روزی که میخوانند انام با امامان هدا آییم بحشر یا علی زین اقتدا آگه توئی هرچه هستم چه شقی و چه سعید اقتدایم کز ازل آمد صحیح دور از آفات نبود جان من از ازل در سایه نور علی سایه اش از سر الهی کم مباد عفوکان مطلوب جان عالم است

در قلوب مؤمنین از انبیاست مقتدا آن جمله عالم مقتدی بر هدای هادی مهدی ز جان بر هدای هادی عصمر و زمان دیدمش چون اقتدار ذوالمنن مهتدی ز آن اهتدایم یا حکیم حق احمد مقتدای روزگار بر هدای بنندگان مهتدی مقتدایان ره حق علی چشم جانم روشن و دل با ضیاست مستدام دار از فیض علی هر یکی را جانب حق با امام هیچ خوف از جرم ننمایم بحشر ز آنکه باره روبره همره توئی نیستم از مقتدای حق بعید فضل حقم تا ابد دارد صحیح نور ارشاداتشان ایمان من بود جانم متکی و معتلی نور عفو است و کرم رشد و مراد در قلم آمد بیانش لازم است

لمعة الستون فی العفو

قال الصادق علیه السلام: العفو عند القدرة من سنن المرسلین و المتقین. و تفسیر العفوان لاتلزم صاحبک فیما اجرم ظاهرا و تنسی من الاصل ما اصبحت منه باطنا و تزید علی الاختیارات احسانا. و لن یجدالی ذلک سیلا الامن قد عقی الله عنه و غفرله ما تقدم من ذنبه و ماتاخر وزینه بکرامته و البسه من نور بهائه. لان العفو و الغفران صفتان من صفات الله او دعهما فی اسرار اصفیائه لیتخلقوا مع الخلق باخلاق خالقهم و جاعلهم «کذلک». قال الله تعالی: ولیعفوا ولیصفحوا الاتحبون ان یغفر الله لکم و الله غفور رحیم و من لا یعفو عن بشر مثله کیف یرجو عفو ملک جبار و قال النبی (ص) حاکیا عن ربه یامر بهذه الخصال، قال: صل من قطعک، واعف عن ظلمک واعط من حرمک و احسن الی من اساء الیک. و قد امرنا بمتابعته بقوله تعالی: و ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا. و العفو سر الله فی قلوب خواصه فمن «یسرله سره» و کان رسول الله (ص) یقول: ایعجز احدکم ان یتکلم کابی ضمضم قالوا: یا رسول الله (ص): ما ابوضمضم، قال: رجل فمن قبلکم کان اذا اصبح یقول: اللهم انی قد تصدقت بعرضی علی الناس عامة.

عاصیان را می شود امیدگاه
وصفی اندر عفو فرماید مبین
مرسلین و متقین را رسم و داب

لمعة شصتم ز نور عفو شاه
حضرت صادق امام عارفین
عفو کردن با توانای عقاب

هست تفسیرش که یار خویش را باطناً آنکه فراموشش کنی بل بر او احسان نمائی اختیار نیست راهش هیچ سوی این مقام جرم اول و آخرش بخشوده است آنچه بگذشته است از جرم و اثم زینتش بخشیده از اکرام خود زانکه باشد عفو و غفران دو صفت اصفیایش را ودیعه داده است تا که با خلق خدا با خلق او زین جهت فرموده حق سبحانه عفو باید صفح نه آیشما بر شما باشد خداوند عظیم هر که نگذشت از گناه مثل او گفت پیغمبر که رب ذوالجلال وصل کن با آنکه قطع از تو نمود هر که منعت کرد بر آن کن عطا هم بتحقیق امر فرموده بما از کلام او که گفت آنچه رسول و آنچه را فرموده نهی آن مقتدا عفو سیرّی از خدا جل علاست پس کسی را که میسرگشت آن بود پیغمبر که می فرمود این که بود مثل ابی ضمضم یکی کای خدا کردم تصدق عرض خود این مناجاتم ز عفو آرد مثال ای خدا من کیستم عرضم چه است گر ابوضمضم نیم بونمنم کی سزاوار گنجه زاری کنم مستحق عفو یک عصیان نیم بر فیوضات بهایت چشم باز خویش فرمودی که آنچه آرد نبی همچنین گفتی لیعفووا یصفحوا عفو چون امر تو باشد بر رسول عفو فرما سیات جانیم

در گنجه لازم ننداری ظاهرا آنچه از او بر تو آمد از بدی بر امید عفو و صفح کردگار جز کسی که عفو از او کرده سلام از کرامت زینتش فرموده است و آنچه آینده است بخشیده تمام کسوتش از نور استعظام خود از صفات اللّٰه ای با معرفت در میان خلق بفرستاده است مهربان باشند غفران و عفو بنندگان را لیعفووا یصفحوا مغفرت را دوست دارید از خدا از تفضل هم غفور و هم رحیم چه امید عفو از سلطان هو امر فرموده مرا بر این خصال عفو کن ز آنکه ستم بر تو فزود نیکوئی کن هر که آرد بد ترا این تتابع را ز امر کبریا آورد از جان نمائیش قبول متهمی باشی از آن دائمی که بدلای خواس و اصفیاست شد مبشر بر فیوضات نهان نا توانائیید آیا مؤمنین صبح چون کردی بگفتی بیشکی بر همه مردم ز قول نیک و بد از کمال عطف و صفح ذوالجلال عرض عرض من چه و چه عرضه است از دو دیده منبع بحر و یم هر طرف گر بحر خون جاری کنم لیک نومیید از در غفران نیم با شارتهای عفوت سرفراز از دل و از جان کنییش پیروی تا همه در عفو و صلح آریم رو التماس عفو ما باشد فضول تاییم مستغفرم گر جانیم

ای که عفوت سِرِّ مکنون نبی است
 انبیاییت را ودیعه جان یقین
 عفو خود ما را قرین جان نما
 هرکه با ما بدکنند نیکی کنیم
 هرکه بر ما کرد جور بی عدد
 هرکه قطع از ما کند حبل و داد
 ز آنکه امید از فیوضات اله
 یا علی بر خلق خویشم متصف
 متصف سازم بخلق کردگار
 عفو و غفران چون صفات الله بود
 نور توفیقم بره همره نما
 تا که کسوت یابم از نور بهات
 ما تقدم ما تأخر سیآت
 یا علی توفیق احسانم بده
 هر بدی کو را بمن نسبت دهند
 گزرفیقی کرد بپراهی براه
 تا بظاهر بد ملازم نبودش
 عفو خاص توست چون قدرت تراست
 چون توانای عقابی عفوکن

ای که صفحت گنج مخزون نبی است
 اصفیات از آن به اطمینان قرین
 تا که عفو آریم بر خلق خدا
 هرکه منع از ما کند بیند کریم
 عفو بنمائیم از آن آن جمله بد
 ما به او وصلت نمائیم از رشاد
 هست عفو و مغفرت از هرگناه
 با گناه از کم و بیشم معترف
 مستحق عفو از آمرزگار
 مرد الله ز آن صفات آگه بود
 تا شوم خادم بمردان خدا
 تا که زینت یابم از اکرامهات
 گردد آمرزنده از جمله جهات
 تا ز بد کردن شود بد منتبه
 دور از آنم ساز چون نبود پسند
 یارب از آن بیرهی دارش نگاه
 باطننا گردد فراموش آن بدش
 هرکه را قدرت بود آن خوش نماست
 تا ز حسن خلق پیش آرم سخن

لمعة الحادی و الستون فی حسن الخلق

قال الصادق علیه السلام: الخلق الحسن جمال فی الدنيا و نزهة فی الآخرة و به کمال الدین و قرابة الی الله تعالی و لایکون حسن الخلق الا فی کل ولی و صفی؛ لان الله تعالی ابی ان یترک الطافه و حسن الخلق الا فی مطایا نوره الاعلی و جماله الازکی. لانها خصلة یختص بها الاعرف بربه و لایعلم ما فی حقیقة حسن الخلق الا الله تعالی. قال رسول الله (ص) حاتم زماننا حسن الخلق و الخلق الحسن الطف شی فی الدین و اثقل شی فی المیزان و سوء الخلق یسفد العمل کما یسفد النحل العسل و ان ارتقی فی الدرجات فمصیره الی الهوان. قال رسول الله (ص) حسن الخلق شجرة فی الجنة و صاحبه متعلق بغصنها یجذبه الیها و سوء الخلق شجرة فی النار و صاحبه متعلق بغصنها یجذبه الیها.

لمعة شصت و یکم از حسن خلق
 گفت صادق صاحب خلق حسن
 زینت دنیا است این خلق جمیل
 دین بحسن خلق می یابد کمال
 نیست حسن خلق الا در ولی
 زانکه حق جلا علا دارد ابا
 هیچ جا جز مظهر نور علیش

نور افشان میشود بر جان خلق
 حسن خلق آمد جمال انجمن
 زهت عقباست این وصف جلیل
 آیه قرب خدا جل جلال
 آنکه دل از صفوتش شد منجلی
 که گذارد لطف و حسن خلق را
 جز جمال انور پاک و لیش

چونکه باشد خصلتی مخصوص آن کس نمیداند حقیقت حسن خلق گفت پیغمبر ختام رق ما گفت پیغمبر بوقت ما ختام هست در دین الطف این خلق حسان خلق بد فاسد شود از آن عمل گرچه باشد عالیله معراج آن گفت پیغمبر که این خلق حسن صاحبش بعضی از آن را دست زن خلق بد باشد درختی در سعیر میکشد او را بسوی خویش باز این مناجاتم ز حسن خلق نور یا الهی یا الهی یا الهی زین درخت دوزخی دورم نما تا به حسن خلق همراهی کنم زین درخت جنتی یابم ثم مر مرتقی گردم بمعراج علا خوی بد را از وجود خویش دور هست الطف چیز در دین حسن خلق ای که میفرمائی از من جسمیم ملک حسن خلق را او خاتم است حرمت او میکنم از تو سوآل خصلتی که خاص نیکان بود خصلت نیکم کند نیکو یقین ای که حسن خلق نیکان را دهی جان ما فرما مطیبه نور خود تا به آن قرب خدا یابد دلم تا ولایت یابم از خلق نکو زهتی در آخرت حاصل کنم چون ز حسن خلق گشتم سرفراز

که بود اعرف برش در جهان جز خدای خالق این جمله خلق حسن خلق آمد به پنهان و ملا حسن خلق آمد بر او از حق سلام در ترازو نیز سنگینتر همان همچنان کز سرکه میگردد غسل بازگششتش میشود سوی هوان شجره‌ای باشد بجنات عدن میکشد او را بسوی خویش تن صاحبش بعضی از آن رادستگیر خلق نیک از خوی بدکن امتیاز می درخشاند ز رخسار ظهور می برم از خلق بد بر تو پناه تا نریزد بر سرم نار بلا تکیه بر اورنگ آگاهی زنم شاهد خلق نکوگیرم ببر معتلی جان در سماوات علا سازم وگردم قرین عین نور آورد میزان سنگین حسن خلق بر نبی انک علی خلق عظیم خاتم است اما ز جمله اقدم است تا شود خلقم خوش و نیکو خصال گر بما مخصوص گردد چون شود ساز جان با خصلت نیکم قرین نیست بدخو را از این خو آگهی تا رهد از سوء خلق و فعل بد گردد اندر دین کمالی حاصلم با صفا گردد از آنم داب و خو زینتی یابم بد دنیا مغتنم شرحی آرم در بیان علم باز

لمعة الثانی و الستون فی العلم

قال الصادق علیه السلام: العلم اصل کل حال سنی و منتهی کل منزلة رفيعة و كذلك قال النبي (ص): طلب العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة ای علم التقوی والیقین. و قال (ص): اطلبوا العلم ولولبالصين و هو علم معرفة النفس و فيه معرفة الرب. قال النبي (ص): من عرف نفسه فقد عرف ربه. ثم عليك من العلم بما لا يصح العمل الابه و

هو الاخلاص. قال النبي (ص): نعوذ بالله من علم لا ينفع و هو العلم الذي يضاد العمل بالاخلاص. و اعلم ان قليل العلم يحتاج الى كثير العمل، لان علم ساعة يلزم صاحبه استعمال طول العمر. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: رايت حجرا مكتوبا عليه: اقلبنى فقلبت، فاذا عليه من باطنه مكتوب من لا يعمل بما يعلم مشوم عليه طلب ما لا يعلم و مردود عليه ما عمل. اوحى الله تعالى الى داود عليه السلام: ان اهون ما اناصنع بعالم غير عامل بعلمه اشد من سبعين عقوبة باطنية ان اخرج من قلبه حلاوة ذكرى و ليس الى الله تعالى طريق يسلك الا بالعلم، و العلم زين المرء فى الدنيا و سياقه الى الجنة و به يصل الى رضوان الله تعالى و العالم حقا هو الذى ينطق عنه اعماله الصالحة و اوراده الزاكية و صدقه تقواه. لالسانه و مناظرته و معادلته و تصاوله و دعواه و لقد كان يطلب هذا العلم فى غير هذا الزمان من كان فيه عقل و نسك و حكمة و حياء و خشية. و انا ارى طالبا اليوم من ليس فيه من ذلك شىء و المعلم يحتاج الى عقل و رفق و شفقة و نصح و حلم و صبر و بذل و المتعلم يحتاج الى رغبة و ارادة و فراغ و نسك و خشية و حفظ و حزم.

مى كند روشن بسى اسرار علم
 در بيان علم فرمايد چنين
 منتهای منزل و جاه على
 علم فرض مسلم است و مسلمه
 اطلبوا العلم ولو بالصين مبين
 و اندر آن عرفان رب از آگهيش
 من عرف نفسه عرف ربه بگفت
 جز به آن دركار دين آيد خلل
 گر نباشد آن عمل بى ما حصل
 از هر آن علمى كه لاينفع بود
 چونكه اخلاصش نباشد ما حصل
 كه كمى از علم اگر شد ما حصل
 ز آنكه يك ساعت از آنش ما حصل
 شو ملازم علم را با طول عمر
 ديدم اين مکتوب بر سنگى نكو
 ديدمش بنوشته اين با خط خوش
 جهد ما لا يعلمش شوم و بطل
 هر عمل كه كرده مردود و رديست
 اينكه كمتر آنكه بدهم در جزا
 باشد از هفتاد عقبه سخت و بد
 هر حلاوت كآيد از ذكرم بجان
 جز طريق علم عرفان هيچ راه
 سوى جنت هست او را پيشوا
 ميرود سوى مقامات رضا
 نطق اعمالش بعلمش مستند

لمعه شصت و دوم ز انوار علم
 حضرت صادق امام العالمين
 علم باشد اصل هر حال سنى
 ز آن نبى گفته عليه التسلمه
 علم تقوا هست آن علم و يقين
 آن بدان علم شناسائى خویش
 مصطفا كز معرفت اين دانه سفت
 بر تو باد از علم آنچه در عمل
 و آن بود اخلاص كاندر هر عمل
 گفت پيغمبر پناهم بر احد
 آن بود علمى كه ضدستش عمل
 اين بدان اى طالب علم و عمل
 هست محتاج كثيرى از عمل
 هست لازم صاحبش را طول عمر
 گفت عيسا از خدا رحمت بر او
 كه بگردانم چو گردانيدمش
 هر كه بر ما يعلمش نارد عمل
 هر كه بر ما يعلمش اعمال نيست
 و حى آمد از خدا داوود را
 عالمان بيم عمل را كه اشهد
 هست اخراجم ز كام قلب آن
 نيست سوى قرب دربار اله
 علم در دنياست زينت مرد را
 ميرسد از آن بر رضوان خدا
 راستى عالم بود آنكو بود

نیکی اعمالش آرد بینه
صدق و تقوی از زبان و حال نیک
نه که از قول زبان دعوای آن
پیش از این کردی طلب این علم را
ناسک راه و حکمت متصف
طالبش امروز می بینم کسی است
از یقین محتاج بر عقل است علم
مستعلم نیز دارد احتیاج
از ارادت با فروغ و نسک جان
این مناجاتم ز نور علم حق
یا علیم یا حلیم یا رفیق
در تعلم رغبتم افزون نما
تا از آن جان و دلم یابد فراغ
ز آن عمل که علم را ز آن آفت است
حزم اگر نبود جنود جهلیم
حفظ اگر نبود ز تو چون نقش ماء
خشیت نبود اگر همراه ما
گر تو آداب و نسک ناموزیم
گر فراغت از تو نبود یار دل
اندر این ره رغبتم از تو رفیق
عقل و علمم در نظر محتاج تو
رهنمائی کردیم سوی کسی
عقل و نسک و حکمت و خشیت حیا
آنچه می بایست گفتن گفتمان
دادم آن تعلیم او را ولی
می برم از خود بسوی تو پناه
تا که اعمالم شود ناطق بعلم
عشق علم آموختم روز نخست
غیر ییاد دلبر جانانم
یاد خطش شسته از لوح بصر
یاد رویش برده از ییاد تمام
یاد مویش گر پریشان خاطر
کام جانم هست شیرین زین شراب
این حلاوت را ز دل زایل مکن
بر همین علمم عمل باید مدام

وز عملها وردها چون آینه
شاهد علمش بود ز افعال نیک
هر کجا باشد بیارد در میان
آنکه بودی صاحب عقل و ذکا
با حیا و خشیه جانش مؤتلف
کاندر آن از این صفتها هیچ نیست
رفق و شفقت نصیح و صبر و بذل و حلم
کز فروغ رغبت افروزد سراج
با خشیه حفظ و حزم آید روان
میکنند بر استصانت مستحق
یا کریم یا صبور یا شفیع
با ارادت خاطر مفتون نما
حفظ و خشیت در ره افروزد چراغ
حزم یارم کن که ز آنم راحت است
میل آرندم به اغوا دمیدم
صاف گردد لوح از علم هدا
کی شویم از علم حق آگاه ما
بی ادب در نار حسرت سوزیم
هست در راه ارادت پسا بگل
بذل و صبر و حلم و نصیح از تو شفیع
در تمیز خیر و شر محتاج تو
که نشان از علم می بودش بسی
جمع بودش جمله مخفی و ملا
گوه رشتد و ارادت سفتمان
کردمان ارشاد منهج علی
که بخود نگذاریم باری بره
جهل گردد باطل و زاهق بعلم
علم عشقم نقش علم از لوح شست
گشته خالی از همه کاشانه ام
نقش هر نیک و بد از حسن نظر
مهر و ماه و روز و شب فیی و غمام
کرده از خود لیکن او را ناظرم
یا علی یا ایلیا یا بوتراب
بر علومم غیر از این مایل مکن
علمها را این عمل سازد تمام

نور اخلاصم بدل تابان نما
یا علی زین نقطه ام کا آموختی
از حجابش می برم بر تو پناه
که مبادا علم لاینفع شود
جاهلان ملک طبع نفس دون
قائد توفیق همراهم نما
جز عمل بر عشق خود نبود درست
مشرق اخلاص نبود غیر عشق
وجه خاص آن صورت خاص صفی
روشن از نور نبی حسن ازل
جلوه حسن نبی نور علیاست
خوب روشن از بهائی در علوم
«علم نبود غیر علم عاشقی
یا علی زین علم زینت ده بجان
سوی رضوان خدا را هم از آن
علم تقوا حاصل از آن بود
یا رب از عرفان خویشم وانواز
اصل هر حال سنی عرفان تست
علم عرفان تو علم عاشقی
از تو استفتا نمودم فاش و سیر
عشق از برهان رب آمد دلیل
چون از این فتوا روانم کردشاد

وجه خاصم تا که گردد رو نما
در دلم خورشید علم افروختی
از حجاب اکبر ای شاه آه آه
با عمل ضدش بیاید مع شود
نقطه را خواهند چون هر دم فزون
تا بکثرت ز آن نگردم مبتلا
این عمل از حسن و از احسان تست
عین وجه خاص نبود غیر عشق
صورت خاص صفی ما را صفی
حسن را از عشق جلوه ماحصل
مشرق نور علی عشق ولی است
آمده بیتی بهی آن را نجوم
ما بقی تلبیس ابلیس شقی»
پیشوایم ساز آن را در جان
از ره اخلاص آگاهم از آن
خودشناسی ز آن قرین جان بود
تا به عرفان تو گردم سرفراز
نوربخش هر سنی عرفان تست
هر که این علمش نه حاصل آن شقی
کز کدامین علم صفوت منحصر
رهروان را عشق بس در این سیل
علم و فتوا را بجان تعلیم داد

لمعة الثالث و الستون فی الفتیا

قال الصادق علیه السلام: لا یحل الفتیا لمن لا یتفتی من الله تعالی بصفاء سره و اخلاص علمه و علانیته و برهان من ربه فی کل حال. لان من افتی فقد حکم و الحکم لا یصح الا باذن من الله تعالی و برهانه. و من حکم بخبر بلامعاینه فهو جاهل ماخوذ بجهله و ماثوم بحکمه. قال النبی (ص): اجراکم علی الفتیا اجراکم علی الله تعالی. اولاً یعلم المفتی انه هو الذی یدخل بین الله تعالی و بین عباده و هو الحائل بین الجنة و النار. قال سفیان بن عیینة: کیف ینتفع بعلمی غیری و انا حرمت نفسی نفعها و لا تحل الفتیا فی الحلال و الحرام بین الخلق الا لمن اتبع الحق من اهل زمانه و ناحیته و بلده بالنبی (ص) و عرف ما یصلح من فتیاه. قال النبی (ص): و ذلک لربما و لعل و لعی لان الفتیا عظیمة و قال امیر المؤمنین علیه السلام لقاؤ: هل تعرف الناس و المنسوخ؟ قال لا، قال فهل اشرفت علی مراد الله تعالی فی امثال القرآن قال لا، قال اذا هلکت و اهلکت و المفتی یحتاج الی معرفة معانی القرآن و حقایق السنن و بواطن الاشارات و الآداب و الاجماع و الاختلاف و الاطلاع علی اصول ما جمعوا علیه و ما اختلفوا فیه ثم الی حسن الاختیار، ثم العمل الصالح، ثم الحکمة ثم التقوی ثم حیث ان قدر. لمعة شصت و سیم در فتوی است نوربخش قلب هر مستفتی است

حضرت صادق که مفتی وجود
گفت فتوا از کسی نبود درست
با صفای سر و اخلاص عمل
ز آنکه هر کس مفتی آن حاکم بود
جز باذن الله و برهانش درست
هر که حکمی کرد نیک اما نبود
جاهل و مأخوذ بر نادانی است
گفت پیغمبر جری تر از شما
مفتی آیا این میداند که آن
در میان نار و جنت حاجز است
گفت سفیان بن عینه چون شود
کرده ام محروم خود از نفع آن
نیست فتوا در حرام و در حلال
آنکه باشد از همه خلق زمان
هم ز شهر و هم ز اهل ناحیه
گفت پیغمبر بر او از حق ثنا
یعنی از فتوا بسی هالک شوند
هست بعضی را امیدی بر نجات
یا بسا که شد نجات او راقرین
ز آنکه فتیا هست بس امری عظیم
قاضی را گفت امیر المؤمنین
گفت نه فرمود مشرف آمدی
گفت نه فرمود هالک آمدی
هست مفتی احتیاجش چند چیز
وز حقایق وز سنن آگه بود
آگه از آداب و اجماع و خلاف
باشد و باشد ز حسن اختیار
حکمت و تقوا قرین جان آن
این مناجاتم رهاند از فتن
ای جنود متقین و محسنین
تقوی و حکمت قرین جان کنم
گر بود حکمت که من حاکم شوم
از اشارات نهانی یا علی
یا علی زین مهلکه جان رسته است
گر گشائی آن زمان بگشاکه خویش

نیستش فتوا بر او غیر از شهود
کز خدا فتوا نجسته از نخست
وز علن برهان ربش ما حاصل
حکم می باید باذن الله شود
نیست حکم ار هست بنیانش درست
چشم اذنش و ا به برهان شهود
آثم و مأثوم فرمان رانی است
هست در فتوا جری تر بر خدا
گشته داخل بین حق و بندگان
کز حصول حق فتوا عاجز است
منتفع از علم من غیرم که خود
ای مکین مسند فتوا بدان
بر کسی جز مرد مستبصر حلال
در ره احکام تابع تر ز جان
بر پیمبر با صفات زاکیه
ربما اینجا لعل و لعسی
یا که اهلش در زمانه بس کمند
یا بود کم اهل آن با این صفات
چون عسی از حق بود واجب یقین
هست حکم و حکم را باید حکیم
ناسخ و منسوخ را دانی ز دین
بر مراد الله در امثال نبی
دیگران را نیز مهلک آمدی
اولا در معنی قرآن تمیز
در اشارات از بیوایان ره برد
بر اصول جمع و مافی الاختلاف
با عملهای نکو پیوسته یار
آن زمان گرمی توان قدر توان
کز فتاوی آیدم بر جان و تن
ای تو مخصوص امیر المؤمنین
تا عملهای نکو ز احسان کنم
در اصول جمع و فرق کیف و کم
آگهی بخشایم از لطف جلی
کز حکومت در برویم بسته است
مسند آرائی قضا را کم و بیش

ز آنکه فتیا هست امری بس عظیم
 تا نیاید رُبِّما معنی طراز
 یا علی علمی که خود آموختیم
 منتفع سازم از آن حق علیم
 قول فتوا را گریزانم ز جان
 یا الهی ای که حاکم جز تو نیست
 جان ما محکوم احکام تو است
 غیر حکم خویش بر ما بندگان
 حاکم نفسی که طاغوت است آن
 وارهان از حکم ظالم جانمان
 تا به کنج منزل امن و امان
 مؤتمر گردیم از فتوای حق
 نفس اگر اماره مأمورش کنیم
 حق مهدی قائم آل نبی

یا علی یا عظیم یا حکیم
 تا لعل و عسی ناید فراز
 بزم دل از نور آن افروختیم
 حق بسم الله الرحمن الرحیم
 تا نگردم حاجز نار و جان
 حکم تو جاریست بر هر هست و نیست
 قلب ما مأمور الهام تو است
 چون نمداری روا ای حکمران
 از ره طغیان بما حکمش مران
 جانمان از حکم ظالم وارهان
 منزوی گردیم از خلق جهان
 امر معروف تومان باشد سبق
 در اماره از غوا دورش کنیم
 سلم الله علیه و آله

لمعة الرابع و الستون فی الامر بالمعروف

قال الصادق علیه السلام: من لم ينسلخ عن هواجسه و لم يتخلص من آفات نفسه و شهواتها و لم يهزم الشيطان و لم يدخل في كنف الله تعالى و توحیده و امان عصمته لا يصلح له الامر بالمعروف و النهی عن المنکر لانه اذا لم يكن بهذه الصفة فكلما اظهر امراً يكون حجة عليه ولا ينتفع الناس به. قال الله تعالى: اتامرون الناس بالبر و تنسون انفسكم و يقال له يا خاين انتطالب خلقی بما خنت به نفسك و ارحيت عنه عنانک. روى ان ابا ثعلبة الخشني سال رسول الله (ص) عن هذه الاية: يا ايها الذين آمنوا عليكم انفسكم لا يضرکم من ضل اذا اهديتم فقال (ص): امر بالمعروف و انه عن المنکر و اصبر علی ما اصابک حتى اذا رايت شحاً مطاعاً و هوى متبعاً و اعجاب کل ذی رای برایه فعلیک بنفسک و دع عنک امر العامة و صاحب الامر بالمعروف يحتاج ان يكون عالماً بالحلال و الحرام فارغاً من خاصة نفسه مما يامرهم به و ينهاهم عنه ناصحاً للخلق رحيماً بهم رفيقاً داعياً لهم باللطف و حسن البيان عارفاً بتفاوت اخلاقهم لينزل كلا منزلته، بصيراً بمکر النفس و مکايد الشيطان، صابراً علی ما يلحقه لا يكافئهم بها و لا يشکو منهم و لا يستعمل الحمية و لا يتغلظ لنفسه مجرداً بنيته لله تعالى؛ مستعیناً به و مبتغياً الثوابه فان خالفوه و جفوه صبر و ان واقفوه و قبلوا منه شکر، مفوضاً امره الى الله تعالى ناظراً الى عيبه.

لمعة شصت و چهارم از رشد
 حضرت صادق که معروفش بما
 میکند از امر معروف این بیان
 هر که بیرون از هوای خود نشد
 منهزم ننموده شیطان را ز پیش
 داخل توحید جاننش ناشده
 امر بالمعروف را شایسته نیست
 ز آنکه گر نبود کسی را این مقام

امر بالمعروف را روشن کند
 امر معروف است مخفی و ملا
 چون صدف شو پیش این نیشان جان
 خالص از آفات شهوت نفس خود
 در پناه حق نکرده جای خویش
 در پناه اذن عصمت نآمده
 نهی از منکر به او وابسته نیست
 هر چه گوید گرددش حجت تمام

هر چه ظاهر میکند حجت بر اوست
حق تعالی گوید آیا میکنید
می شود گفته به او از حق تعال
طالب حق نیستی آیا چنان
ز آن رها کردی عنان خویشتن
هست مروی اینکه پرسید از نبی
آیه اینکه ای کسان که مؤمنید
گر کسی گمراه گردد از غوا
در جوابش امر فرمود آن جناب
صبر می کن بر مصایب تا دمی
تابع نفس و هوا هر جا سری
آن زمان پس خویش را میباش و بس
صاحب این امر بالمعروف را
از حرام و از حلال آگاه دل
از نصیحت خلق را باشد شفیق
خواند ایشان را بلطف و مرحمت
عارف از اخلاقشان در مرتبه
تا فرود آرد بجای خویشتن
مگر نفس و کید شیطان را بصیر
بر اذای مردمان باشد صبور
نه شکایت باشد از مردمان
نفس از غلظت ببری میبایدش
مستعین و مستغیث از حق مدام
پس اگر مردم خلافش آورند
صابر آید در خلاف و در جفا
بر قبول امر او قایل شدند
شکر گوید و اگذارد امر خویش
این وظیفه امر معروف شد
این مناجاتم ز معروف خدا
یا الهی یا الهی یا اله
امر خود تفویض بنمودم بتو
امر معروف توام بر جان رواست
شکرکز تفویض شد امرم درست
گر نباشد فیض توفیقت قرین
یا غفور یا صبور یا شکور

نه بچیزی نفع مردم اندر اوست
امر بر نیکی و خود ز آن غافلید
ای خیانتکار حق ذوالجلال
که خیانت کرده ای با خود در آن
از خیانتها که بنمودی بمن
ثعلبه خشنی ز قرآن آیه ای
بر شما بادا که خود نیکی کنید
چه ضرر گر با شما باشد هدا
امر کن بر نیک و از بد رویتاب
که به بینی بر شحیحان پیروی
هر یکی ذی رأی و بر رأیش جری
نیست بر تو امر و نهی هیچکس
احتیاج است اینکه باشد اولاً
امر و نهی خویش را خود مشتغل
مهربان بر حال ایشان و رفیق
با بیان نیک و حسن موعظت
چون تفاوت هست در هر مرتبه
هر کسی را بر ادای خویشتن
تا نگردد نفس و شیطان را اسیر
از مکافاتش بود دل در نفور
نه حمیت آورد ناحق میان
نیت از جز حق عری میبایدش
بر ثوابش دیده جان مستدام
از جفا هر دم رسانندش گزند
ور موافق آمدندش در وفا
امر و نهی را بجان قابل شدند
بر خدا و عیب خود بیند به پیش
ای خوشا آنکه به این موصوف شد
میرساند امر معروف خدا
ز امر و نهیت می برم بر تو پناه
از افاضه امر خشنودم ز تو
عارف این امر جان اصفیاست
گر قبول افتاد امری فیض تست
کی قبول افتد دلی را امر دین
شکرکز توفیق نفتادیم دور

شکر و صبرم در خلاف و در وفاق
 مستغیثم مستعینم یا معین
 نیستم باشد مجرد از غرض
 غلظت نفسم نمی دانم به کیست
 امر معروفم اگر فرموده‌ای
 آگه‌م دار از حلال و از حرام
 هر عمل کاخلاص نبود مهرهش
 یا علیم از حال دل آگه توئی
 ناصح خلقم رفیقم مهربان
 چون تفاوت هست در اخلاقشان
 مکر و کید نفس و شیطان را تمام
 ای زمام امر و نهی عالمین
 بر اذای مردم صبری بده
 نه شکایت آیدم ز آن در میان
 نیست چون بر امر معروفم مجال
 امر و نهی خویش را شاغل شدم
 هر طرف بینم برای خویشتن
 تابع اهوای خود اهل هدا
 جلوه‌گر شیخ مطاع از هرکنار
 خود تو فرمودی علیکم نفسکم
 یارب از تو هست امید کرم
 تا فراموشم نسازد مکر خود
 منتفع گردند خلق ملک من
 آنچه میگویم بمن گر حجت است
 آمو و ناهی بنفسم خویشتن
 تا بیارم ره سوی توحید تو
 خالص از آفات نفس و شهوتش
 منسلخ جان از هوای حب خود
 این عمل چون حاصلم گردد شوم
 شرحی آرم ز آفت اهل علوم

با دل و جانم نموده اتفاق
 چشم بر لطف ثواب یوم دین
 چون غرض بر جان بود بنس المرض
 غلظتی گر هست با نفس دنی است
 باب معروفم برو بگشوده‌ای
 تا به امر و نهی تو آرم قیام
 آن حرام است و بود حق مکرهش
 غیر اخلاصم نباشد یا علی
 داعیم سوی تو با حسن بیان
 با تفاوت صحبت آید در میان
 واقفم اما بدستم نی زمام
 در کفست ای پادشاه روز دین
 کز مکافاتم بدل نفتد گره
 نه حمیت آورم در کارشان
 خویش فارغ کردم از این احتمال
 از حساب این و آن مایل شدم
 اهل اعجابند پر از ما و من
 مانع احسان ز اهل اهتدا
 ز آن میان بگرفته‌ام من گرکنار
 چون هدایت در میانه هست گم
 که گذاری تاج احسان بر سرم
 بر و احسان امر و نهی نیک و بد
 ز امر و نهی نیک و بد بر خویشتن
 لیک جانم جانی ذوالحاجت است
 آمدم توفیق کن همراه من
 در پناه عصمت و تأیید تو
 هازم شیطان شفیق از دعوتش
 آمر نیکوی و روگردان زبند
 علم خود را عالم اندر بیش و کم
 تا از آن آگاه گردند از رسوم

لمعة الخامسة و الستون فی آفة العلم

قال الصادق علیه السلام: الخشية ميراث العلم و العلم شعاع المعرفة و قلب الايمان و من حرم الخشية لا يكون عالما و ان يشق الشعر بمتشابهاة العلم. قال الله تعالى: انما يخشى الله عباده العلماء. و آفة العلماء عشرة اشياء: الطمع و البخل، و الريا و العصبية و حب المدح و الخوض فيما لم يصلوا الى حقيقته و التكلف في تزيين الكلام

بزوايد الالفاظ و قلة الحياء من الله و الافتخار و ترك العمل بما علموا. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: اشقى الناس من هو معروف عند الناس بعلمه و عند الرحمن مجهول بعلمه و قال النبي (ص): لا تجلسو عند كل داع مدع يدعوكم من اليقين الى الشك و من الاخلاص الى الريا و من التواضع الى الكبر و من النصيحة الى العداوة و من الزهد الى الرغبة و تقربوا الى عالم يدعوكم من الكبر الى التواضع و من الريا الى الاخلاص و من الشك الى اليقين و من الرغبة الى الزهد و من العداوة الى النصيحة. و لا يصلح لموعظة الخلق الا من جاوز هذه الآفات بصدقه و اشرف على عيوب الكلام و عرف الصحيح من السقيم و علل الخواطر و فتن النفس و الهوا. قال امير المؤمنين عليه السلام: كن كالطبيب الشفيق الرفيق الذي يضع الدواء بحيث ينفع.

شصت و پنجم لمعه چون خور نور بار
گفت صادق رحمت او را از خدا
علم می باشد شعاع معرفت
نیست عالم هر که او را خشیه نه
حق چنین گوید که خشیه در نهان
هست ده چیز آفت علم ای حکیم
آن طمع باشد که شرکش لازم است
پس ریا و آنکه تعصب در امور
خوض فیما لم یصل از جاهلی
بهر تزین لفظهای زاییده
بیحیائی از خدا جل جلال
گفت عیسا که شقی تر از اناس
ناس را معروف باشد در علوم
گفت پیغمبر ز حق رحمت بر او
آنکه خواند جانب شک از یقین
از تواضع جانب کبرت برد
زهد را گیرد ز تو رغبت دهد
قرب آن عالم گزیند آنکه آن
وز ریا آرد سوی اخلاص باز
سوی زهد از رغبت آرد جان تو را
پند مردم را نمی باشد سزا
مشرف آید بر عیوب هر کلام
علت هر خطره را داند یقین
ای که باشد در نظر علمت یقین
باش مانند طیب مهربان
آنکه بگذارد دوا وقتی که آن
این مناجاتم رهاند جسم و جان
یا علی ای تو طیب مهربان

ز آفت علم است بر مردان کار
خشیه میراث است از علم هدا
قلب ایمان است آن از هر جهت
گر شکافد سوی رادر مشتبته
نیست کس را جز گروه عالمان
ار حکیمی بشنو از قلب سلیم
بخل کآن خود باطمع مستلزم است
حب مدح این و آن کآرد سرور
پس تکلف در کلام از غافلی
در کلام آوردن بیفاییده
افتخار از علم و ترک انفعال
آنکه ظاهر عالم است اندر شناس
از عمل مجهول حق اندر رسوم
عند کل مدعی لا تجلسوا
با ریا اخلاصت آرد همنشین
وز نصیحت در عداوت آورد
هم نشینش آردت در فعل بد
در تواضع میکشد از کبرتان
وز شک آرد با یقینت سرفراز
وز عداوت جانب نصیح و هدا
جز کسی کز صدق شد زین عقبه ها
باز بشناسد صحاحش از سقام
فتنة نفس و هوا او را مبین
بین چه فرماید امیرالمؤمنین
مشفق خلق جهان از عین جان
نافع آید بر تمامی جسم و جان
ز آفت علمم به پیدا و نهان
دست لطفت مرهم زخم نهان

مرهمی بر زخمهای جانیم
 گرترحم میکنی وقت است وقت
 فتنه نفس و هوا را عارقم
 صحت و سقم سخن را حالیم
 می برم بر حق پناه ز آن عقبه ها
 یا علی توفیق فرما همهم
 تا برم جان از عداوت سوی پند
 بازخوانم از شکش سوی یقین
 از تکبر و تواضع آرمش
 نزیقینش جانب شک آورم
 نزی نصیحت بر عداوت خوانمش
 یا علی در تحت سلطان توام
 گاه معروfum بعلم اندر جهان
 هیچکس جز ذات حق آگاه نیست
 گر ز روی کار برداری حجاب
 در پناه عفو خویشم جای ده
 تا نسازم علم را ترک عمل
 تا نگردد بیحیائی پیشهام
 آنچه را نبود حقیقت دسترس
 حب مدحم گر نباشد در جهان
 می برم یا رب به توفیقت پناه
 خشیتم را جز تو کس آگاه نیست
 خشیتم میراث بخشیدی ز علم
 یاریم فرما و توفیقم بده

راجیم مستغفرم گر جانیم
 کرتکرم میکنی وقت است وقت
 علت فکر غوا را شارقم
 حسن و عیب ما و من را حالیم
 کآفت علم است و عالم را فنا
 تا از این عقبات مهلک وارهم
 رغبت دل را کنم بر زهد بند
 از ریا سازم به اخلاصش قرین
 بر تواضع در تکبر دارمش
 نه به اخلاصش ریا همره کنم
 نزی ترهد سوی رغبت رانمش
 چاکر دربان دربان توام
 گاه موصوفم بجهل از این و آن
 کز یقین رهبر که و گمراه کیست
 آفتاب آید نشان آفتاب
 در ظلال انیس خود مأوای ده
 تا نگردد افتخارم ماحصل
 نه به تزیین کلام اندیشه ام
 بی تکلف ز آن خموشی هست بس
 از تعصب و زریایم در امان
 کز طمع بخلم نسازد روسیاه
 هیچ محرومی در این درگاه نیست
 ز آفت علمم رهانیدی ز علم
 تا شوم ز آفات قرا منتبه

لمعة السادسة و الستون في آفة القراء

قال الصادق عليه السلام: المقترى بلا علم كالمعجب بلاملك و لامال، يبغض الناس لفقره و يبغضونه لعجبه فهو ابدا مخاصم للخلق في غير واجب و من خاصم الخلق في غير ما يومر به فقد نازع الخالقية و الربوبية. قال الله تعالى: و من الناس من يجادل في الله بغير علم و لاهدى و لا كتاب منير. وليس «احد» اشد عقابا ممن لبس قميص النسك بالدعوى بالحققة و لامعنى. قال زيد بن ثابت لابنه: يا بنى لا يرى الله اسمك في ديوان القراء. و قال النبي (ص): سيناتى على امتى زمان تستمع فيه باسم الرجل خير من ان تلقاه و ان تلقاه خير من ان تجرب. و قال النبي (ص): اكثر منافقى امتى قراءها فكن حيث نذبت اليه و امرت به، و اخف سرک من الخلق ما استطعت و اجعل طاعتك الله تعالى بمنزلة روحك من جسدك وليكن معتبرا حالک ما تحققه بينک و بين بارئک و استعن بالله في جميع امورک متضرعا اليه في آناء ليلک و اطراف نهارک قال الله تعالى: ادعو ربکم تضرعا و خفية انه لا يحب المعتدين و الاعتداء من صفة قرآء زماننا هذا و علامتهم و لتكن من الله تعالى في

جميع امورک علی وجل لثلاثتقع فی میدان التمنی فتهلک.

لمعه شصت و ششم روشن کند حضرت صادق که در ملک خدا گوید آن مقری که علمش نیست هست هست با مردم عدو از عجب و فقر پس همیشه خلق را باشد خصیم هرکه در جز واجب و مأمور به کز حقیقت با ربوبیت نزاع حق تعالی گفت بعضی مردمان که بود علمی گواه قولشان نیست کس از آن عقابش سخت تر باسری پر دعوی از دعوی رشد گفت زید ابن ثابت با پسر که نیند حق تعالی در جهان گفت پیغمبر بیاید بعد از این هست آوازه شنیدن از کسبی همچنین فرموده آن فخر امم هست مقریهای بی علم و عمل و آمدی مأمور این امر خطیر آنچه بتوانی ز مردم کن نهان که بود روحت به تن لیکن مدام نسبت است اندر میان تو و حق واستعن بالله فی کل الامور حق چینین فرموده ادعواربکم ز آنکه نبود معتدین را دوستدار مقریان این زمان را اعتدا پس توگر مقری شوی باش از خدا تا نیفتی ز آن بمیدان هلاک این مناجاتم کند دفع بلا ای به میدان تمنایت بخاک از قرائی زمان یارب امان ای به سر و قلبمان همراه تو روز و شب میخوانمت فاش و نهان مستعینم از تو در هرکار خویش در میان بنده و باری تعالی

آیه قرای هر شهر و بلد نیست مقری غیر خدامش بجا همچو آن بی ملک و مال خودپرست نیست کس با او نکو از عجب و فقر زین تخاصم با خدا باشد خصیم شد مخاصم خلق را معذور به باشدش وز خالقیقت انقطاع در خدا باشد جدلشان غیر آن نه هدائی نه کتاب حق نشان که نموده جامه رهرو به بر بی حقیقت خالی از معنی رشد کی پسر از حق چنین هستم نظر اسم تو در دفتر «قرای عیان» روزگاری امتم را کز یقین از لقا و تجربش بهتر بسی بیشتر اهل نفاق امتم سوی قرائی اگر خواندت اجل مخفی از مردم نما مافی الضمیر طاعت الله میکن آنچه ان اعتبار حال خود کن تا کدام نسبتی کآرد برحمت مستحق روز و شب زاری کنان ز امید نور با تضرع خائف و در خفیه گم واعتدا وصف قرای روزگار از نشانهاشان بود فاش و ملا در تمامی امر ترسان دائم از تمنای جان نگرده سینه چاک کز قرائی میرسد بر جان مرا مخلصان غلطان و ترسان سینه چاک از تو میجویم نجاتم زین میان از تضرع خفیه مان آگاه تو شوق طاعات توام در جسم جان تا نیاید کار بد ناگاه پیش نسبت حب علی تحقیق حال

هرچه کردم در خود از عبرت نظر
 که اگر مقبری شوم اندر قرا
 مقبریم اندر قرای نفس خویش
 نام من مشهور در ایمان و کفر
 از لقای تجربی بر تو پناه
 نه ز ایمانم کسی دارد خبر
 نام من گر کافر و گر مؤمن است
 اسم من از دفتر قرا اگر
 یا علی از دعوی بی معنیم
 گر نمودی در برم این جامه را
 از عقاب آخرت بخشم امان
 تا مرا اندر میان نارد ریا
 گر بیانی آیدم اندر زبان

نسبتی جز این ندیدم معتبر
 در قرای ملک خود خوانم ترا
 کرده مخفی سر خویش از دور و پیش
 لیک جانم دور از ایمان و کفر
 این ملاقاتم کند کارم تباه
 نه ز کفرم غیر ذات دادگر
 انزوا بهتر بهر حالم که هست
 محو باشد هست بر من خوبتر
 دار سالم قلب و جانم از کرم
 تا نمایم گرم این هنگامه را
 تا جدل بی علم نارم در میان
 خصمی خلقم نگیرد بندها
 با بیان حق و باطل باشد آن

لمعة السابع و الستون فی بیان الحق و الباطل

قال الصادق علیه السلام: اتق الله وكن حيث شئت و من ای قوم شئت، فانه لاخلاف لاحد فی التقوی و التقی محبوب عند كل فريق و فيه جماع كل خير و رشد و هو میزان كل علم و حکمة و اساس كل طاعة مقبولة. و التقوی ماء ینفجر من عین المعرفة بالله تعالی، ینتاج الیه كل فن من العلم و هو لایحتاج الا الی تصحیح المعرفة بالخمود تحت هیبت الله و سلطانه و مزید التقوی ینكون من اطلاع الله تعالی علی سر العبد بلطفه فهذا اصل كل حق. و اما الباطل فهو ما یقطعك عن الله تعالی متفق علیه ایضا كل فريق فاجتنب عنه وافر دسرک لله تعالی بلاعلاقة. قال رسول الله (ص): اصدق كلمة قالتها العرب كلمة لیبد: الاكل شیئی ما خلاء الله باطل، و كل نعیم لامحالة زایل. فالزم ما اجمع علیه اهل الصفا و التقی من اصول الدین و حقایق الیقین و الرضا و التسلیم و لا تدخل فی اختلاف الخلق و مقالاتهم فتصعب علیك و قد اجتمعت الامة المختارة بان الله تعالی واحد لیس كمثل شیئی و انه عدل فی حکمه یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید و لایقال له فی شیئی صنع؛ لم، و لا كان و لایكون شیئی الابدیشیه، و انه قادر علی ما یشاء و صادق فی وعده و ان القران كلامه و انه مخلوق. و انه كان قبل الكون و المكان و الزمان و ان احداث الكون و فناءه عنده سواء ما ازداد باحداثه علما و لاینقص بفناؤه ملكه عز سلطانه و جل سبحانه، فمن اورد علیك ما ینقض هذا الاصل فلا تقبله و جرد باطنك لذلك تری بركاته عن قریب و تفوز مع الفائزين.

از بیان حق و باطل ترجمان
 باشد اندر حق و باطل ترجمان
 گوش بگشا حق و باطل را بدان
 هر که خواهی باش از هر فرقه ای
 هیچ قومی ز آن ندارند اختلاف
 جمع هر خیر است و رشد هر طریق
 رأس جمله طاعت مقبول هم

شصت و هفتم لمعه می آرد عیان
 حضرت صادق که با خدام آن
 گوید اندر حق و باطل این بیان
 دار تقوا از خدا فاش و خفی
 ز آنکه در تقوا نمی باشد خلاف
 باشد آن محبوب نزد هر فریق
 آن بود میزان هر علم و حکم

آن بود جاری ز عین معرفت
و احتیاجش نیست بر تصحیح از آن
نور تقوا می شود بر دل مزید
چون طلوع آفتاب حق شود
پس بود این اصل کل حق و حق
آنچه قطع است از خدا سازد بدان
متفق باشد بر این جمله فریق
سِرِّ خود را فرد کن بهر خدا
گفت پیغمبر کنم تصدیق آن
کل شئی ماخلاء اللّٰه باطل
هرچه باشد جز خدا آن باطل است
باش لازم هرچه جمعند اندر آن
در اصول دین و تحقیق یقین
اختلاف خلق را داخل مشو
مجتمع بین امت مختار را
او که نبود مثل و شبهش هیچ چیز
عادل است و نیست ظلام عیب
نیست در مصنوع او چون و چرا
هرچه می خواهد بود قادر بر آن
مصحف قرآن بود او را کلام
هست پیش از هستی کون و مکان
این زمان هم آنچنان است ارچه هست
هستی کون و فناش او را سواست
نه به احداث جهان ملکش زیاد
عز سلطانہ تعالی شأنه
هر که بر تو وارد آرد نقص این
باطنت را کن مجرّد بهر این
فوز یابد جان تو با فایز
این مناجاتم کند از هم جدا
ای هوایست فـوزبخش فـایز
حق و باطل را ز قرآن حمید
اصل هر حق چونکه از تقوا شده
یا عزیزاً عزنا سلطانک
ای حدود و نفی عالم جملگی
ای مکان را و زمان را از تو هست

هست محتاجش فنون از هر جهت
که غنوده زیر هیئۀ شاه جان
ز اطلاع اللّٰه بر سر عیب
پرده تقوا بدل منشق شود
باطل ارجوئی بگردان این ورق
باطل و نبود خلافی اندر آن
مجتنب شو پس از آن در هر طریق
بی علاقه از ره نفس و هوا
کلمه ای کآمد لیبش بر زبان
کل نعمة لامحاله زایل
هر نعمی لامحاله زایل است
اهل صفوت اهل تقوا در جهان
با رضا تسلیم شو در راه دین
قولشان مشکل کند زین ره مرو
بر یگانه بودن حق علا
واحد لیس کمثله کن تمیز
یفعل ماشاء یحکم مایرید
نیست چیزی بی مشیت او بجا
صادق الوعد است از پیغمبران
هست مخلوقش چو باقی انام
بود او و نه مکان بدنه زمان
هر زمانی این مکان را علو و پست
بی بقایش هر بقائی را فناست
نز فنایش نقص در ملکش فتاد
جل سبحانه علا برهانه
هیچ از آن منما قبول ای مرد دین
برکنش را عنقریب آئی قرین
فایز آئی در مقام جان جان
حق و باطل را بتأیید خدا
اجتبیای برکت فیاض از آن
روشنم کردی بقرآن مجید
ناقض این اصل باطل آمده
یا جلیلا جلنا سبحانک
پیش سلطان تو یکسان بیشکی
هستی ذات تو پیش از جمله است

برکلام نور قرآن خالقی
 قادری بر هر چه خواهی یا حکیم
 نیست اندر صنعتت چون و چرا
 عادلی در حکم و حکمت حق بود
 این عقیده امت مختار را
 می برم بر تو پناه از اختلاف
 جان بتسلیم و رضایم یار کن
 تا اصول دین که دارند اتفاق
 لازم گردد چو باشد لازم
 تا نماید ما خلاء الله باطلم
 یاربم توفیق در تفرید بخش
 تا نهان ناید جز او در خاطر
 تا برم همت ز چیزی کز خدا
 در دلم تا لطف تو طامع نشد
 زیر دست هیبت سلطانت
 معرفت سر چشمه تقوا بجان
 آب این سرچشمه ام جاری بدار
 تا شود میزان علم و معرفت
 نیک سنجم جمع هر نیک و رشاد
 هست تقوایم توالی علمی
 اندر این تقوا خلافش نیست کس
 این تقا چون حاصل باشد بجان

در وعید و وعد خلقان صادقی
 بی اراده ذات تو هر شی عديم
 يفعل الله و يحکم ما يشا
 واحدی و لیس لک کفواً احد
 در عقیده کرده ای مختار ما
 اختلاف اهل عدوان و خلاف
 با حقایق از یقین در کار کن
 اندر آن اهل صفا اهل وفاق
 و ندر این ره پای فرما قائم
 غیر تقوا لامحاله زایلیم
 بی علاقه بخشیم از تفرید بخش
 جز هوای او نماند بر سرم
 دور میسازد دل و جان مرا
 نور تقوا از دلم لامع نشد
 در خمودم از ظهور معرفت
 طاعت مقبوله را رأس است آن
 تا درخت حکمتم آرد بیار
 سازدم سنگین تر ازو زین صفت
 در برآرم خوب محبوب عباد
 شاهد از هر فرقه ای دارم ولی
 پس تقایم در دو عالم یار بس
 انبیا را می شناسم حال و شان

لمعة الثامن و الستون فی معرفت الانبیا

قال الصادق علیه السلام: ان الله تعالى مكن انبيائه من خزائن لطفه وكرمه و رحمته، و علمهم من مخزون علمه و
 افردهم من جميع الخلايق لنفسه. فلا يشبه اخلاقهم و احوالهم احد من الخلايق اجمعين. اذا جعلهم وسائل سائر
 الخلق اليه، و جعل حبههم و طاعتهم سبب رضاه، و خلافهم و انكارهم سبب سخطه و امر كل قوم و فئدة باتباع ملة
 رسولهم، ثم ابى ان يقبل طاعة الابطاعتهم و تبجيلهم و معرفة حبههم و حرمتهم و وقارهم و تعظيمهم و جاههم
 عند الله تعالى. فعظم جميع انبياء الله و لا تنزلهم منزلة احد ممن دونهم و لا تتصرف بعقلك في مقاماتهم و احوالهم
 و اخلاقهم الابيان محكم من عند الله تعالى و اجماع اهل البصائر بدلائل يتحقق بها فضائلهم و مراتبهم. و انى
 بالوصول الى حقيقة مالهم عند الله تعالى و ان قابلت اقوالهم و افعالهم بمن دونهم من الناس اجمعين فقد اسأت
 صحبتهم و انكرت و معرفتهم و جهلت خصوصيتهم بالله و سقطت عن درجة حقایق الايمان و المعرفة فاياك ثم
 اياك.

میکنند فاش از شناس انبیا
 ز انبیا هستند در عالم نشان

شصت و هشتم لمعه نور اهتدا
 حضرت صادق که صدیقان آن

انبیاء را وصف فرماید ببین
حق تعالی از خزاین لطف خویش
از کرم و زحمتش بناخته
از خلایق فردشان کرده ز جود
نسبت اخلاقشان احوالشان
زانکه کرده حق وسایل سوی خویش
کرده حب و طاعت ایشان سبب
هست از انکار و خلاف انبیا
امر هر قومی نموده کردگار
پس ابا کرد از قبول طاعتی
از قبول طاعتی حق را اباست
جز به اقرار بزرگیشان تمام
جز به توفیر و به تعظیم و به جاه
بایدت تعظیم و حرمت بر مزید
هیچکس را جایشان ناورد
در مقامات علیه شان تمام
جز بیان محکم از نزد خدا
جز بتحقیقات اهل تبصره
کی رسی سوی حقیقت حالشان
گرم مقابله آوری احوالشان
در حقیقت معرفتشان کو تو را
جاهلی از اختصاصی که بود
از مدارج درک ایمان ساقطی
الحذر ایاک ایاک الحذر
این مناجاتم ز نور معرفت
یا علی ای انبیا را در هدا
معرفت در انبیا گرنی مرا
چون همه جان شد سوی تو مایلم
حق تعالی گوید از قرآن یقین
انبیا را افضلیت از تو است
در مقامات و مقالات صواب
من کجا و حد تمیز نبی
نزد حق باشد گرامی تر تقی
یا علی تقوا بجان همیره کنم
زانکه تقوا هست اصل کل حق

در مقام معرفتشان خوش نشین
انبیا را داده تمکین بیش و پیش
مخزن مخزون علمش ساخته
از برای خویش در غیب و شهود
برکسی منماید از خلق جهان
از برای سایر خلقش به پیش
بر رضای حضرت خود لطف رب
سخط و ناخشنودی حق بر ملا
پیروی انبیاشان استوار
جز اطاعتشان بفرمان نبی
کز خلاف امر و نهی انبیاست
معرفت بر حب و حرمتشان مدام
که بودند نزد حق بی اشتباه
با جمیع انبیا پس ای مرید
عقل خود را بی تصرف ساز زود
حالت و اجلالشان بنگر مدام
نیست از احوال ایشان رو نما
از فضایلشان ندانی مرتبه
زانکه نزد حق بود احوالشان
همچنین افعال با جمله جهان
صحبت ایشان نشد نیکو تو را
بهر ایشان نزد الله احد
از معارج معرفتشان هابطی
الحذر زین راه پر خوف و خطر
ز انبیا سازد ظهور معرفت
از حقیقت شد ولایت رهنما
با ولایت معرفت کافی مرا
معرفت از انبیا شد حاصلم
فرق بین انبیا من مبین
اولیا را اولویت از تو است
هستشان بر حضرت تو احتساب
میکنند تمیزشان واضح نبی
هر که اتقی نزد حق اقرب یقی
از همه سر و علن آگه کنم
ز آن شود بنده به احسان مستحق

یا علی توفیق در احسان بده
 در حقیقت جز تونی اندر وجود
 یا علی از سجده ام آگاه کن
 سجده پیش ذات پاک بیهمال
 یا علی بر بنده تو بنده ام
 پیش ذات بیهمالت یا علی
 از ره تعظیم و تجلیل ووقار
 لیک جز تو در نظر کس نایم
 یا کریم یا علی یا عظیم
 سوی تو جانم همیشه هست روش
 ای فدایت جان جمله عالمین
 یا امیرالمؤمنین ای پادشاه
 من ترا دانم وسیله بر نجات
 انبیا را گرچه حق جل علا
 از جمیع خلقشان بگزیده است
 من تورا دانم یقیناً یا علی
 هر که باشد از صحابه حضرتت
 حق محبوبیت حیب کردگار
 از دلم نور یقین را وامتاب
 معرفت از انبیا چون شد مبین

تا حقیقت را نمانم مشتبّه
 در حقیقت جز تو کی اهل سجود
 سجده ام فرما و رو در راه کن
 در همه مذهب بهر ملت حلال
 دایم از این بندگی پابنده ام
 ساجدم از جان و از دل دائمی
 انبیا را می نمایم انکسار
 چونکه جز تو هیچکس را نی کرم
 یا ولی یا زکی یا حکیم
 از شراب عشق تو مست و بهوش
 یا علی یا امیرالمؤمنین
 بر همه احوال ما هستی گواه
 همچنان هستند اولادت هدایت
 سوی خود کرده وسایل خلق را
 در مقام اجتناب داده نشست
 افتخار هر نبی و هر ولی
 از یقین دارد ز حق این موهبت
 حق آل پاک و اصحاب کبار
 کز معارف هستم از آن کامیاب
 از صحابه معرفت باید یقین

لمعة التاسع و الستون فی معرفة الصحابه

قال الصادق علیه السلام: لا تدع اليقين بالشك و المكشوف بالخفي و لا تحكم على مالم تره بما يروى لك عنه و قد عظم الله عزوجل امر الغيبة و سوء الظن باخوانك من المومنين فكيف بالجرأة على اطلاق قول و اعتقاد بزور و بهتان في اصحاب رسول الله (ص). قال الله تعالى: اذ تلقونه بالسنتكم و تقولون بافواهكم ماليس لكم به علم و تحسبونه هينا و هو عند الله عظيم. و مادمت تجد الى تحسين القول و الفعل في غيبتك و حضرتك سيلا فلا تتخذ غيره سيلا. قال الله تعالى: و قولو للناس حسنا و اعلم ان الله تعالى اختار لنبيه (ص) من اصحابه طائفة اكرمهم باجل الكرامة، و حلاهم بحلى التاييد و النصر و الاستقامة لصحبته على المحبوب و المكروه، و انطق لسان محمد (ص) بفضايلهم و مناقبهم فاعتقد محبتهم و اذكر فضلهم. و احذر مجالسة اهل البدع فانها تنبت في القلب كفر اخفيا و ضلالا مبينا و ان اشته عليك فضيلة بعضهم فكلهم الى علام الغيوب و قل: اللهم انى محب لمن احببته انتو رسولك و مبغض لمن البغضه انت و رسولك فانه لم يكلفك فوق ذلك، والله اعلم.

کز صحابه معرفت حاصل شود
 در بیان معرفت ز اصحاب راه
 آشکارا با نهانی همچنان
 وز روایات کسان بشنیده ای

لمعة شصت و نهم رخشان بود
 گفت صادق از خدا او را صلوه
 باز نگذاری بشک کار یقین
 حکم منما آنچه را نادیده ای

امر غیبت را خداوند حکیم
«در مظنه سوء با اخوان دین»
پس چگونه جرئت بهتان و زور
خواه از قول زبان خواه اعتقاد
افکند قولی زبانتان در دهان
سست و آسان است در ظن شما
چون بیابی جانب تحسین کار
غیر آن راهی نگیری در جهان
حق تعالی امر فرموده عیان
این بدان ای طالب عرفان یقین
برگزیده از صحابه آن جناب
که کرامت کرده ایشان را اجل
در نظر صاحب نظر جان مستعد
باز بنموده زبان مصطفی
بر فضایل بر مناقب ز آن کرام
ذکر کن از فضل ایشان بشمر
ز آنکه در دل همنشینی ز آن کسان
میکنند جانانت حلول و گمراهی
بر تو فضل بعضشان گر مشته
واگذار آنرا به علام الغیوب
هر که را تو و رسولت دوستید
هر که را تو با رسولت دشمنید
نیست تکلیف تو بالاتر از این
این مناجاتم نماید منجلی
ربنا ای دانشت بر عالمین
دوستم بر آل احمد با یقین
دوستم بر دوستان آل او
یا علی بر حال کس آگه توئی
نیست بر من مشته احوال یار
امت مختار غیر از شیعه نیست
شیعیان را دوست میدارم بجان
ز اهل بدعت می برم بر تو پناه
چون نبی مصطفای مصطفی
قلب من با اعتقاد حبشان
آن نشان حب حیدر آشکار

جل سلطانه نموده بس عظیم
از گروه مسلمین و مومنین
اندر اصحاب شه ملک نشور
حق تعالی بین چگونه با عباد
که نباشد بر شما علمی از آن
بس بزرگ است آن ولی نزد خدا
در حضور و غیبت راهی چهار
به از آن راهی نباشد در میان
نیکوئی در گفتگو بامردمان
که خدا از بهر خیر المرسلین
از ره اکرام بیحد و حساب
در بر از تأییدشان داده حلال
مستقیم الصحبه در محبوب و بد
سلم اللّٰه علیه دائما
کاعتقد جبالهم واذکر مدام
وز جلیس اهل بدعت با حذر
کفر ثابت می نماید واندر آن
هست پیدا و عیان این گمراهی
عالم الغیب است دانا از تو به
گو خداوند مرا خوب تو خوب
من به آن هستم بجان و دل عیب
من به او هستم بجان و دل عنید
هست خود مختار داناتر به این
از شناس ذات اصحاب نبی
با احاطه ز اولین و آخرین
این یقینم هست در علمت مبین
دشمنم آنرا که او را شد عدو
آگه از حال ره و بیره توئی
یار دانم «امت مختار یار»
امت مختار غیر از شیعه کیست
بوکه آییم در حساب شیعیان
کز ضلال و کفرشان افتم ز راه
از فضایلشان بیان کرده بسا
حب ایشان از علی دارد نشان
ز آنکه در مکروه و محبوب است یار

یا علی بر این نشانم مستقیم
 تا کرامت یابم از رب جلیل
 حسن قولم در ره آید همسفر
 بر زبان نارم مگر اوصافشان
 یا علی از دوستان دوستان
 کا آنچه باشد از یقین مکشوف دل
 از ره حرمت بیارم در بیان

دار حق احمد آن شاه عظیم
 با کرامت آیم از حب جمیل
 جز ره حب نسپریم راه دگر
 در بیان باشم ز جان و صافشان
 دار محسوبم بجان دوستان
 آنچه هست از مسلمین معروف دل
 از بیان پیشوای مسلمان

لمعة السبعون فی حرمة المسلمین

قال الصادق علیه السلام: لا يعظم حرمة المسلمین الا من قد عظم الله حرمة علی المسلمین و من كان ابلغ حرمة الله و رسوله كان اشد حرمة للمسلمین، و من استهان بحرمة المسلمین فقد هتك سترايمانه. قال رسول الله (ص): ان من اجلال الله تعالى اعظام ذوی القربی فی الاسلام. و قال النبی (ص): من لم یرحم صغیرا ولا یوقر کبیرا فلیس منا و لا تکفر مسلما بذنب یکفره التوبة الا من ذکره الله فی الکتاب. قال الله عزوجل: ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار. و اشتغل بشانک الذی انت به «مطالب».

لمعة سبعین به بزم مسلمین
 حضرت صادق بر او صلوات رب
 گفت تعظیمی که آن لله بود
 نیست به از حرمت اسلامیان
 کرده هتک ستر ایمان خویش را
 گفت پیغمبر کز اجلال اله
 نیز فرماید که هر کس بر صغیر
 هیچ تعظیمی بر راه دین حق
 هان مکن تکفیر مسلم برگناه
 غیر آنچه ذکر کرده در کتاب
 که منافقها بدرک اسفلند
 کار خود را باش مشغول ای مرید
 این مناجاتم نماید سرفراز
 ای که مشغولت نسازد هیچ کار
 روی کارم جانب خود دار و بس
 وز نفاق آسوده سازم دست کار
 آن گناهی را که تکفیرش کنی
 عفو فرما تا که تکفیر کسان
 یا علی توفیق همراهم نما
 آورم رحمت صغیران را مدام
 هست از اجلال الهی این یقین

نورافشان گردد از حرمت یقین
 او که مذهب را به او باشد نسب
 وز ره حب رسول الله بود
 و آنکه در حرمت کندشان مستهان
 پرده ایمان دریده بر ملا
 هست اعظام ذوالقربی بر راه
 رحم نمود و نکرد او بر کبیر
 نیست از ماشد به خسران مستحق
 که کند از توبه تکفیرش اله
 حضرت حق از بیانی باعتبار
 در جهنم جاودانی واصلند
 کز تو میخواهد خداوند شهید
 کز مسلمانان شوم حرمت طراز
 که بشغل دیگر آری روی کار
 که نیارم رو به کار هیچکس
 کز جهنم وارهانم جان زار
 از در توبه چه آمد محرمی
 ناید از من ای کریم مهربان
 مسلمان را تا کنم تعظیمها
 وز تکبیر جان و دل نفتد بدام
 گر کنم تعظیم نزدیکان بدین

بر مسلمانان کز اینم نیست به
استهانت بر مسلمانان مرا
این علم بر بام جان افراشتم
چونکه این حرمت زیاران شد قبول
از بیان صدق نور عالمین

یا علی توفیق تعظیم بده
تاندرد پرده ایمان مرا
مسلمان را چونکه حرمت داشتتم
داشتتم حرمت خدا را و رسول
آورم شرحی ز بر والوالدین

لمعة الحادی والسبعون فی بر الوالدین

قال الصادق علیه السلام: بر الوالدین من حسن معرفة العبد بالله تعالی اذلا عبادة اسرع بلوغا بصاحبها الى رضى الله تعالی من بر الوالدین المسلمین لوجه الله تعالی لان حق الوالدین مشتق من حق الله تعالی اذا كانا على منهاج الدین و السنة، و لا یكونان یمنعان الولد من طاعة الله تعالی الى معصيته، و من یقین الى الشک و من الزهد: الى الدنيا و لا یدعو انه الى خلاف ذلك فاذا كان كذلك فمعصيتهما طاعة و طاعتها معصية. قال الله تعالی: و ان جاهداک على ان تشرک بى ماليس لك به علم فلا تطعهما و صاحبهما فى الدنيا معروفا و اتبع سبیل من اناب الى ثم الى مرجعکم. و اما فى باب العشرة فدارهما و ارفق بهما و احتمل اذاهما نحو ما احتملا عنک فى حال صغرک. و لا تضیق علیهما مما قد وسع الله علیک من الماکول و الملبوس. و لا تحول وجهک عنهما و لا ترفع صوتک فوق اصواتهما فان تعظیمهما من امر الله تعالی و قل لهما باحسن القول و الطفه فان الله لا یضیع اجر المحسنین.

نور بر والوالدین آمد بجان
گفت بر والوالدین را زین نظام
کز خدایش هست حاصل این صفت
که رساند صاحبش رادر جهان
همچو بر والوالدین مسلمین
از نکوئی با پدر مادر ترا
از حق الله سلطان احد
ناهج آیند و بوند از مسلمین
راه پیمایند از جمله سبیل
در جهان نبوند و نارند این سبق
وز یقینشان دل بسوی شک برند
نه بخوانندش بیاطل در جهان
هست در عصیانشان فاش و جلی
آیتی فرموده حق در این مقام
که شوی مشرک به رب عالمین
پس اطاعتشان مکن و اندر جهان
بازگشت جمله سوی من بین
رفق آور بر مدارشان بکار
کز تو می کردند و تو بودی صغیر

لمعة هفتاد و یک از آن عیان
حضرت صادق بر او از حق سلام
بنده را باشد ز حسن معرفت
ز آنکه نبود بندگی اسرع از آن
سوی رضوان خدا از عالمین
نیست بهتر بندگی در این سرا
ز آنکه حق والوالدین مشتق بود
شرط آنکه هر دو در منهاج دین
بر طریق سنت شاه رسل
مانع فرزند از طاعات حق
سوی عصیانش ز طاعت ناورند
نه ز زهدش جانب دنیا کشان
پس اگر باشد چنین فرمانبری
معصیت باشد اطاعتشان تمام
سعی اگر آرند بر تو والوالدین
آنچه را دانا نباشی اندر آن
شو مصاحبشان بمعروف و یقین
در خصوص زندگی در روزگار
بر اذیتشان تحمل پیش گیر

تنگ بر ایشان نگیری چون خدا
در خوراک و در لباس اندر جهان
بر نیار صوت بالا صوتشان
ز آنکه تعظیم پدر مادر تو را
باش با احسان به ایشان همنشین
این مناجاتم رساند از یقین
یا الله العالمین ای رحمتت
ای که امرت هست بر احسان ما
یاریم فرما بتعظیم و سلوک
تا نیارم صوت بالا صوتشان
ای که تعظیم پدر مادر مرا
آن پدر مادر که در راه خدا
از توام توفیق می‌باید دلیل
رهبر توفیق هم‌راهم نما
تا نگردد دل از ایشان قهرناک
نعمتی که خویش فرمودی عطا
ظاهر و باطن نیارم بر زبان
گر بپرند از جفا از تن سرم
با مدارشان شوم در ره رفیق
ز آن پدر مادر که در عرفان حق
که نباشد اندر آن علمم دلیل
طاقتی ده تا نگردم روی تاب
شکر لله والیدین این فقیر
هم موحد هم رؤفند و رحیم
یاریم توفیق طاعتشان بده
والیدینی کز هدا دورم کنند
نیستم جز طبع و نفس اندر جهان
طاعت اینها بود عصیان رب
یا علی جویم ز توفیقت مدد
عقل و دینم را سلام و امن نیست
ز آنکه از زهدم بدنیا می‌کشند
سوی عصیانم ز طاعت می‌برند
مانع از طاعات حق جلا علا
یا علی زین والیدین بر تو پناه
ز آن پدر مادر بجانم راحت است

تنگ نگرفته بتو رزق تو را
رو نگردانی از ایشان قهرمان
با ادب می‌باش با ایشان بجان
هست از تعظیم حق جل علا
لا یضیع الله اجر المحسنین
سوی پر والیدین از راه دین
بیشتر از والیدین بر خلقتت
والیدین را از ره لطف و عطا
بر پدر مادر چو تعظیم ملوک
با ادب باشم به ایشان در جهان
امر فرمودی ز جاه و کبریا
بر پسر باشند راه و رهنما
بی دلیلی کی توان رفت این سیل
بسپریم سالم مگر این راه را
بر سرم ناید فرو تیغ هلاک
بذل بنمایم به ایشان از رضا
اف که باشد هاتف آفات جان
هیچ در راه تا آذی نگذرم
با معارف هم‌ره و یار و شفیق
میدهند از صفحه دیگر سبق
چون عدو مرد می‌باشد جهیل
روی ننمایم ز ره سوی سراب
از تفضلهای سلطان کبیر
در ره رشدد و هدایت مستقیم
تا شوم از طاعت حق متبیه
از ره ارشاد معذورم کنند
الامان از این پدر مادر امان
معصیتشان طاعت رب زین نسب
تا که جانم زین مهالک وارهد
گر نه از این والیدین جانم بریست
از یقین با تیر شکم میکشند
حجرم با تیغ عصیان می‌برند
این پدر مادر بعالم شد مرا
کز حقیقت رهنمند از شاهراه
که دلیل ره بفرض و سنت است

رهنمای شرع و منهج نبی
 زآنکه معراج نبی عرف علی است
 هست رمزی اندر این معنی جلی
 زین پدر مادر اگر عصیان کنم
 حق این مادر پدر مشتق ز تو
 بندگی بهتر چو زین نبود تو را
 میرساند با رضات این بندگی
 چونکه بر والدین آمد بجا
 نفس گردد متعظ حق و یقین
 یا الهی متعظ سازم به دین
 سلم الله علیه و آله

بر طریق عرف معراج نبی
 چونکه معراج علی دوش نبی است
 یعنی اظهار نبی هست از ولی
 آتش دوزخ بجسم و جان زخم
 زآنکه خود حقند و روبرحق ز تو
 بندگی بهتر از این نبود مرا
 چونکه هستش معرفت زیندگی
 والدین رهبر رشد و هدا
 متعظ خود واعظ است از حسن دین
 حق احمد واعظ معراج دین
 واعظان منبر وصف علی

لمعة الثانی و السبعون فی الموعظة

قال الصادق علیه السلام: احسن الموعظة ما لا يجاوز القول حد الصدق والفعل حد الاخلاص. فان مثل الواعظ والموعوظ كالقضيان والراقد؛ فمن استقيظ عن رقده غفلته و مخالفاته و معاصيه صلح ان يوقظ غيره من ذلك الرقاد و اما السائر في مفاوز الاعتداء؛ و الخايض في مراتع الغى و ترك الحيا باستحباب السمعة و الرياء و الشهرة و التصنع في الخلق؛ المتزبي بزى الصالحين. المظهر بكلامه عمارة باطنه و هو في الحقيقة خال عنها قد غمرتها وحشة حب المحمدة و غشيتها ظلمة الطمع فما افتنه بهواه و اضل الناس بمقاتله. قال الله تعالى: لبس المولى و لبس العشير و اما من عصمه الله بنور التاييد و حسن التوفيق و طهر قلبه من الدنس فلا يفارق المعرفة و اتقى فيستمع الكلام من الاصل و يترك قايله كيف ما كان. قالت الحكماء: خذ الحكمة من افواه المجانين. قال عيسى بن مريم عليهما السلام: جالسوا من يذكركم الله رويته و لقائه فضلا عن الكلام، و لا تجالسوا من توافقه ظواهركم و تخالفه بواطنكم. فان ذلك لمدعى بما ليس له، ان كنتم صادقين في استفادتكم. فاذا لقيت من فيه ثلث خصال فاغنم رويته و لقائه و مجالسته و لوساعة، فان ذلك يوتر في دينك و قلبك و عبادتك بركاته. فمن كان كلامه لا يجاوز فعله و فعله لا يجاوز صدقه و صدقه لا ينازع ربه فجالسه بالحرمة و انتظر الرحمة و البركة و احذر لزوم الحجة عليك و راع وقته كيلا تلومه فتخسروا نظر اليه بعين فضل الله تعالى عليه و تخصيصة له و كرامته اياه.

لمعة هفتاد و دوم نور بار
 حضرت صادق که جز خدام آن
 بهترین و عظم آنچه نارد اعتدا
 در مثل آرم بیانی مهترتاب
 هر که شد بیدار خواب غفلتش
 هست شایسته که خیزاند ز خواب
 لیکن آن سیار وادی اعتدا
 در گذشته بهر سمعه از حیا
 خلق را بنموده از صنعتگری

می شود از موعظه در روزگار
 وعظ را نبود سزا گوید بدان
 قول حد وصف و فعل اخلاص را
 واعظ و موعوظ چون بیدار خواب
 از مخالف کاری و معصیتش
 دیگران را از ره رشد و صواب
 آن چرنده در چراگاه غوا
 بهر شهره ساکن شهر ریا
 حیلها چون گول عجل سامری

آن خود آرا در لباس صالحان
 حب مدحش کرده جان وحشت زده
 هین که خواهشها چسان راهش زده
 حق تعالی گشته زین معنی مشیر
 هست بد مولائی این گمراه غول
 لیک آنکه عصمتش از حق رسید
 حسن توفیقش ز دل چرکی ببرد
 کی شود جاننش جدا از معرفت
 بشنود از اصل گوشش هر کلام
 از حکیمان است این قول حکیم
 عیسی مریم علیهما السلام
 کز ملاقاتش شود جان شما
 با کسی منشین که باشد در عیان
 راستی این شخص باشد مدعی
 گر شما در استفاده راستید
 که سه خصلت حاصلش باشد تمام
 از ملاقاتش بسروح و راحتی
 میکند حالش بدین تو اثر
 اولاً قولی که فعلش نگذرد
 ثالثاً صدقی که بر پروردگار
 همنشین می باش با حرمت به آن
 با حذر باشد از لزوم حجّتش
 زینهار او راملامت ناوری
 کن نظر سویش بعین فضل حق
 کرده حق مخصوص بر اکرام خویش
 این مناجاتم ز نور وعظ باز
 ای ز تو خاص کرامت واعظان
 چشم واعظ بین بیا کردی عطا
 حجت واعظ بیا آید تمام
 دارم از توفیق تو چشم امید
 منتظر بر رحمت و برکت قدم
 قولم از فعلم تجاوزه ناورد
 نه بباطن صدق و در مخفی نزاع
 صدق اگر باشد همه کاری خوشست
 این چنین واعظ بعالم یافتم

باطن خود را معمّر از بیان
 از طمع در پرده ظلمت شده
 راه مردم قول آگاهش زده
 از لبئس المولی و لبئس العشیر
 بر عشیره راهزن گشته چو غول
 نور تأیید حقش آمد رشید
 جام جاننش صاف کرد از زنگ درد
 همره تقوا بود از هر جهت
 قایلش را خود ببیند در مرام
 از مجانین حکمت آموزای سلیم
 گفت با آنکس نشینید از انام
 بی سخن در ذکر حق جل علا
 متفق با تو مخالف در نهان
 آنچه را که نیستش ز آن آگهی
 پس اگر شخصی براه آمد پدید
 پس غنیمت رؤیتش می دان مدام
 همنشینش گرچه باشی ساعتی
 قلب تو از بندگی ز آن بهره ور
 ثانیاً فعلی که صدقش ره برد
 نه نزاعش باشد و نه گیر و دار
 منتظر بر رحمت و برکت بجان
 کن رعایت وقت او با دعوتش
 که زیانکاری و شوم و ابتری
 که بر او حق کرده جاننش مستحق
 خاصه بر فضل و بر انعام خویش
 می نماید دیده اهل نماز
 خاص اکرام و فضیلت جاودان
 از ملامتشان میفکن در غطا
 ز آنکه او بیدارمان کرد از منام
 کز رعایت واعظ آیم روسفید
 در مجالس وعظ از حرمت زخم
 صدقم اندر فعل تصدیقم کند
 ظاهر از این صدق نبود انتفاع
 بی نزاع و با نظام ودلکش است
 در رهش رو از دو عالم تافتم

مدتی بودم مقیم حضرش
گر نه از تو روی بهبودم بدی
هر که از تو روی بهبودش نیست
مغتم بودی لقای حضرش
خاک پایش چونکه کحل دیده شد
روی کار مدعی بر چیده شد
جمله را دیدم بظاهر در تفاق
دور کردم جسم و جان خویشتن
یافتم از یمن و عظم واعظم
کز تواضع گوید و در کبر غرق
در گروهی ناگه از دیوانگان
هر چه گویشم از دهانشان گوش کرد
کآنچه را شد استماع از اصل آن
عصمت و توفیق تو همراه ماست
کی ز تقوا جان جدائی میکند
خویش فرمودی بقرآن نذیر
می برم زین مولوی بر تو پناه
که هوای خویش رهزن آیدم
خویش گمراه و کنم گمراه بسی
که ز خواب غفلتش بیدار نیست
چون تواند کرد بیدار از منام
چون کند بیدار مردم را ز خواب
می برم بر تو پناه ای شاه دین
از چراگاه ضلالت و راهان
تا ز حب سمعه و میل ریا
خلق را گول تصنع کم زنیم
در لباس صالحان چون گرگ و میش
در عمارت کردن باطن بحرف
چون عمارت با حقیقت هست به
حب مدح ساخت گر معمور نیک
حب مدح تو برآرد از غمار
یا علی یا امیرالمؤمنین
روی اخلاصم چو باشد سوی تو
چونکه نتواند بحد خود رسد
در امانم دار از وعظی که نی

مستقیم اندر طریق دعوتش
از لقای او کجا بودم بدی
از لقای واعظان سودش نیست
محترم از احترام خدتمش
ز آن غبار ادعا از دیده شد
مدعای مدعیها دیده شد
باطناً اندر خلاف اندر نفاق
از حضور وضع و عظم اهرمن
گوش و دل از وعظ اهریمن اصم
زهد را از رغبتش ننموده فرق
اوفتادم مبتلا گشتم بجان
ساغر نابی ز حکمت نوش کرد
گفتم وقایل ندیدم خود در آن
از صفا و زنگ دل آگاه ماست
وز معارف آشنائی میکند
که لبئس المولی و لبئس العشیر
زین عشیره الفراق ای آه آه
جان و دل بر کام دشمن آیدم
این چنین حالت مبادا بر کسی
در ره از معصیتش هشیار نیست
خفته ای را کآ آمده غفلت مدام
خفته ای کش آمده غفلت شراب
از طریق سیر فوز معتدین
وز ره ترک حیا مان بازمان
قلبمان نارد بشهر شهره جا
این اساس رزق را برهم زنیم
ز اهل تقوا باز ننمائیم خویش
عمرمان مگذار گردد جمله صرف
در حقیقت قوه تعمیر ده
گشت ظلمت پرده دار نور نیک
نور حبت از ظلم آردکنار
ای خطیب منبر حق و یقین
نطق و صافم بوصف کوی تو
پس کجا داند ز حدش بگذرد
اتعاضش همره از فیض جلی

لمعة الثالث و السبعون فی الوصیة

قال الصادق علیه السلام: افضل الوصایا و الزمها ان لا تنسى ربك و ان تذكره دائما و لاتعصيه و تعبه قاعد اوقائما و لاتغترب نعمته و اشكره ابدا و لاتخرج من تحت آثار عظمته و جلاله فتضل و تقع فی میدان الهلاك؛ و ان مسك البلاء و الضراء و احرقك بنيران المحن و اعلم ان بلايا محشوة بكراماته الابدیة و محنه و مورثة رضاه و قربه و لو بعد حين؛ فیالها من انعم لمن علم و وفق لذلك. روى ان رجلا استوصى رسول الله (ص) فقال: لاتغضب ابدا فان فيه منازعة ربك فقال: زدنی فقال: ایاک و ما تعتذر منه فان فيه الشرك الخفی، فقال: زدنی فقال: صل صلوة مودع، فان فيها الوصلة و القربى فقال: زدنی، فقال: استحى من الله استحياءك من صالح جيرانك فان فيه زیادة الیقین. و قد اجمع الله تعالی ما يتوصى به المتواصون من الاولین و الاخرین فی خصلة واحدة و هی التقوى قال الله تعالی: و لقد وصینا للذین اوتوا الكتاب من قبلکم و ایاکم ان اتقوا الله. و فيه جماع من كل عبادة صالحة و به وصل من وصل الی الدرجات العلی و الرتب القصوى، و به عاش من عاش مع الله بالحواة الطیبة و الانس الدائم. قال الله تعالی: ان المتقین فی جنات و نهر فی مقعد عند ملیک مقتدر.

می شود خوش از وصیت نور ریز
در وصیت ریزد این در با نظام
اینکه ننمائی فراموشی قرین
بی عصیه جان و دل شادآوری
دائماً حاضر به بزم بندگی
شکر منعم گوی از جان جاودان
هان مرو بیرون که افتی در هلاک
سوزدت در نار ابلا و محن
که بلا باشد کراماتش قرین
از محن سوی رضا می آردش
کاش می بودی غنیمت دان این
بس غنیمت زین ره از تحقیق یافت
گشت طالب بر وصیت آن زکی
که در آن باشد نزاع کردگار
گفت ایاک نخواهی عذر آن
چونکه حول و قوتی با بنده نیست
گفت مانند مودع کن نماز
باعث نزدیکی یارت بود
گفت حضرت از خدا میکن حیا
کز یقینت ازدیاد آرد همی
هر وصیت ز اولین و آخرین
در کلامش ظاهر و پیدا بود

لمعة هفتاد و سیم ای عزیز
حضرت صادق بر او از حق سلام
از وصایا بهترین لازمترین
رب خود را دائماً یادآوری
قاعد و قائم نمائی زندگی
هان مشو مغرور نعمت در جهان
زیر آثار جلال ذات پاک
گر بسی آرد بلای جان و تن
این بدان ای مبتلا در راه دین
جاودانی این کرامت باشدش
گرچه بعد از مدتی باشد یقین
هرکه این دانست و این توفیق یافت
هست مروی اینکه مردی از نبی
گفت رو هرگز غضب برکس میار
گفت سائل بیشتر فرمایان
ز آنکه در این عذر تو شرک خفی است
گفت سائل بیشتر فرمای باز
ز آنکه در آن وصل دلدارت بود
گفت سائل بیشتر فرمای مرا
آن حیا کز خوب جیرانت کنی
حق تعالی جمع فرموده مبین
در یکی خصلت که آن تقوا بود

که هر آئینه وصیت کرده ایم
آن کسان که پیش بودند از شما
واندر این تقوا جماع بندگیست
شد ز تقوا واصل آنکه واصل است
هم به آن شد زندگانی با سلام
حق تعالی گوید ان المتقین
در مقام صدق نزد پادشاه
این مناجاتم ز نور توصیه
یا الله الاولین والآخرین
نور تقوایمان بدل تابان نما
با حیات طیبه انس مدام
جان ما در حجله تقوا نشان
تا درآیم خوش بجنات وصال
این وصیت کز تو بر اهل کتاب
یار کن توفیق ما را در عمل
با حیا از خویش کن دمسازمان
ای امان زین بیحیایها امان
یا علی توفیقمان ده بر نماز
بوکه از آن سوی جنات وصال
نه غضب آریم بر کس در جهان
تا نگردد عذر را محتاج جان
تا وصیت از رسول الله را
در بلایا قلب ما را شاد دار
یا علی کو طاقت ما در بلا
جان مسوزانم به نیران محن
در میندازم به ضرا و بلا
تا برون نایم ز اظلال جلال
یا علی مغرور نعمت از توام
نیستم مغرور جز ز اکرام تو
تا فراموش نگردد ذکر یار
لازم ذکر الهی هم دل شود
چون صداقت یار شد با صدق دل
از بیان حضرت صادق عیان

آن کسان را که کتابی داده ایم
هم شما را بهر تقوا از خدا
جز تقوی آن بنده شایسته کیست
رتبه های عالیش ز آن حاصل است
با حیات طیبه انس مدام
در جان باشند بر نهر معین
پادشاه مقتدر بار الله
میرساند بر دل و جان ترکیه
ای برحمت مژده ده بر متقین
تا بجای صدق بگزینیم جا
زندگانیها کنیم و شاد کام
بندگی شایسته تا آید ز جان
رتبه های عالی به بر حسب حال
آمده بر تقوی از این احتساب
جان ودل بر این وصیت مشغل
آنچنان کز صالح همسایگان
که حیا داریم چون جیرانمان
آنکه تودیع جهانش هست ساز
راه یابیم و قرین وجد و حال
تا منازع با تو نبود جانمان
شرک مخفی را نگردد تو امان
کار فرمائیم مخفی و مالا
تا کرامات ترا گردیم یار
در بلا کو طاقت ما ربنما
ما کجا و بار ابلا و فتن
گر بیندازی بکن صبری عطا
در نیفتم در میادین ضلال
نعمت شکر الهی کن کرم
روزیم کن شکر در انعام تو
بیگناهی بندگی سازم شعار
تا صداقت ز آن بدل حاصل شود
در بیان صدق مردم مشغل
آورم شرحی ز صدق اندر میان

لمعة الرابع والسبعون فی الصدق

قال الصادق عليه السلام: الصدق نور متشعشع في عامله كالشمس يستضيئ بها كل شيء «تغشاها» من غير نقصان يقع على معناها و الصادق حقا هو الذي يصدق كل كاذب بحقيقة صدق مالدیه و هو المعنى الذي لا يسمع معه سواه اوضده مثل آدم عليه السلام: صدق ابليس في كذبه حين اقسم له كاذبا لعدم ما به من الكذب في آدم عليه السلام، قال الله تعالى: و لم نجد له عزما و لان ابليس ابدع شيئا كان من ابدعه و هو غير معهود ظاهرا و باطنا فخرس هو بكذبه على معنى لم ينتفع به من صدق آدم عليه السلام على بقاء الابد. و افاد آدم عليه السلام بتصديقه كذبه بشهادة لملائكة بنفى عزمه عما يصاد عهده في الحقيقة على معنى لم ينتقض من اصطفاؤه بكذبه شيئا. فالصدق صفة الصادق و حقيقة الصدق ما يقتضى تزكية الله تعالى لعبده كما ذكر عن صدق عيسى بن مريم عليهما السلام في القيامة بسبب ما شاء اليه من صدقه و هو امرأة للصادقين من رجال امة محمد (ص) فقال الله عزوجل: هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم و قال امير المؤمنين عليه السلام: الصدق سيف الله في ارضه و سمائه اينما هوى به نقد، فاذا اردت ان تعلم صادق انت ام كاذب فانظر في قصد معنك و غور دعواك و غيرهما بقسطاس من الله عزوجل كانك في القيامة. قال الله تعالى: والوزن يومئذ الحق فاذا اعتدل معنك بدعواك ثبت لك الصدق و ادنى حد الصدق ان لا يخالف اللسان القلب و لا القلب اللسان. و مثل الصادق الموصوف بما ذكرنا كمثل النازع روجه ان لم تنزع فماذا يصنع؟

می شود از صدق پنهان و آشکار
صدق نوری دان ز خورشید اله
جز که اندر عالمش خورشیدسان
هیچ نقصی اندر آن ناید بدید
که کند تصدیق هر کاذب روان
هر دروغی را مصدق میشود
که نگنجد هیچ با آن غیر و ضد
کذب را تصدیق ز ابلیس غوی
زانکه در آدم نبود این مدعا
عهد آدم را به امر ونهی خویش
از دروغش چون خبر اصلا نبود
پیش از آن عهدش نبود نام و نشان
پس زیان کرد آنکه ابداعش نمود
رتبه اش را پایه رفعی نشد
شجره الخلد و بقا بخشد ابد
در جهان جان مخلص در امان
عهد او را گشت نفی مایضاد
هیچ نقص از کذب او را نبود
صدق ذاتی عاقبت مثمر شدش
هر که او از صدق خواهد معرفت
کافتضایش تزکیه از حق کند
در قیامت چون بگرداند ورق

لمعة هفتاد و چهارم نور بار
گفت صادق از خدای او صلوا
که نگرده شعشعات او عیان
که همه اشیا از آن گردد پدید
راستی صادق بود آن صاف جان
از حقیقت راستی کورا بود
صدق باشد معنی ای معتقد
مثل آدم که نمود از راستی
آن زمان که خورد آن سوگندها
حق تعالی گفته بگرفتیم پیش
هیچ عزمی اندر او پیدا نبود
زانکه کذب ابداع ابلیس است آن
ظاهر و باطن نشان او را نبود
یعنی از آن حاصلش نفعی نشد
گفت با آدم که این شجره بود
آدم از تصدیق آن شد جاودان
آدم از تصدیق کذبش مستفاد
در حقیقت صدق عهدش را نمود
ز اصطفايش هیچ ناقص نامدش
بس بود این صدق از صادق صفت
در حقیقت صدق آن چیزی بود
همچنان کز صدق عیسی گفته حق

خوش اشاره کرده سوی صدق آن
تبرئه فرموده از اعقاب کذب
کاین بود روزی که صدق صادقان
گفت امیرالمؤمنین بر او سلام
در زمین و آسمان و هر کجا
گر تو میخواهی بدانی صادقی
معنی و دعوی خود را غور کن
آنچنانکه در قیامت گفته حق
گر بود معنات با دعوی یکی
هست ادنی حد صدقت بیخلاف
نه زبان باشد مخالف با جنان
در مثل این صادق موصوفمان
هست دائم همچو آن در رفته جان
باتصنع در فعال خویش باز
اینماجاتم ز صدق جان و دل
ای که هستی صادقان را دوستدار
صدق در جان و تنم آمد چو روح
غیر آن چون روح حیوان از بدن
مردهام از غیر صدق و ضد آن
یا علی قلب و زبان هستم یکی
صادقم در دعویم صادق گواه
ادعائی نیست در معنی مرا
جز تولای تو و آل کرام
این بود سیف الله اندر ملک شاه
جز تولای توام شمشیر نیست
صادقان را میدهد امروز صدق
یاربم از صدق بخشا ترکیه
مخبری کز صدق او باشد گواه
انشقاق ماه تصدیقش نمود
او که در صدقش نباشد اختلاف
سلم الله علیه و آله
یا علی صدقم بجان همراه کن
تا نیارم هیچ تکذیبی بکس
هر چه هر کس گویدم باور کنم
ز آنکه آدم را ز تصدیق عدو

صادقان را ز امت فخر جهان
دورشان فرموده از اصحاب کذب
نفعشان بخشد بر د سوی جنان
صدق شمشیر است از رب بر انام
رو کند با آن شکافد جمله را
یا که کاذب کن نظر بر صادقی
با ترازوی امیر امر کن
هست آن روز ترازوی بحق
صدق بر تو گشت صادق پیشکی
در زبان و دل نبودن اختلاف
نه جنان باشد مخالف با زبان
آنچنانکه وصفش آمد در بیان
که اگر جان باشدش باشد همان
در فعال خویشتن با برگ و ساز
میکنند از صدق حق متصل
صادقان از امت مختار بار
متصل ز آن روح بر جانم فتوح
رفته و او آمده روحم به تن
چون نمی گنجند با آن در میان
وز شراب صدق مستم بیشکی
چون گواهی نیست صادق چون اله
هیچ معنا را ندارم ادعا
جز تبرا از عدوت در انام
در زمین و آسمان ز آیات راه
جز تبرا از عدوت گمراهی است
نفعها ز انسان که بدهد روز صدق
حرمت صادق علیه التصلیه
از زمین و آسمان خورشید و ماه
رد شمس شاه تحقیقش فزود
اختلافی نیست اینجا بی خلاف
صادقان دنیوی و اخروی
وز حقیقت صدق دل آگاه کن
صدق قلبم شاهد تصدیق بس
از گریبان صفا سر برکنم
جان و دل شد غرق بحر عفو هو

در ره تصدیق حق گمراه نکرد
 هرچه اسباب تقرب بود سوخت
 تا نیارد بدعتم بر جان هوان
 هم‌رهم کن تا ز شیطان وارهم
 جاودان جان در جان پابنده نیست
 همچو خورشید جهان تابنده است
 قلب من طور تولای علی
 با توکل هستم اندر روزگار

هیچ نقضی ز آن بعهدهش ره نکرد
 کذب جان بر جان آتش فروخت
 یارب از ابداع ابلیسی امان
 عزم ثابت اندر این ره هم‌رهم
 نور صدقم گر بجان تابنده نیست
 نور صدقم چون زجان تابنده است
 هست از نور تولای علی
 با تولای علی هستم چو یار

لمعة الخامسة و السبعون فی التوکل

قال الصادق علیه السلام: التوکل کاس مختوم بختم الله تعالی فلا يشرب بها ولا یفرض ختامها الا المتوکلون كما قال الله تعالی: وعلى الله فلیتوکل المؤمنون وقال عزوجل: وعلى الله فتوکلوا ان کنتم مؤمنین. جعل الله التوکل مفتاح الايمان والايمان قفل التوکل. و حقيقة التوکل الایثار، واصل الایثار تقدیم الشی بحقه ولا ینفک المتوکل من توکله من ایثار احد الایثارین، فان آثار المعلول التوکل وهو الکیون حجب به و ان آثار معطل علة التوکل و هو الباری سبحانه بقی معه. فان اردت ان تكون متوکلا لا متعللا فکبر علی روحک خمس تکبیرات و دع امانیتک کلها تودیع الموت للحیوة. و ادنی حد التوکل ان لا تسابق مقدورک بالهمة و لا تطالع مقسومک و لا تستشرف معدومک فتنتقض باحدهما عقدا یمانک و انت لا تشعر. و ان عزمت ان تقف علی بعض شعار المتوکلین حقافا عتصم بعروة هذه الحکایة. وهی انه روى بعض المتوکلین قدم علی بعض الائمة (ع) فقال له: رضی الله عنک اعطف علی بجواب مسئله فی التوکل، و الامام کان يعرف الرجل بحسن التوکل و نفیس الورع و اشرف علی صدقه فیما سئل عنه من قبل ابدائه اياه فقال له: قف اوط مکانک و انظرنی ساعة فینا هو مطرق بجوابه اذا اجتاز بهما فقیر فادخل الامام یده فی جیبه و اخرج شیئا فناوله للفقیر، ثم اقبل علی السائل فقال له: هات وسل عما بدی لک، فقال السائل: ایها الامام کنت اعرفک قادرا متکنا من جواب مسئلتی قبل ان تستنظرنی فما شانک فی ابطائک عنی؟ فقال الامام (ع) لتعبتر المعنی من قبل کلامی اذا لم اکن ارانی ساهیا بسری و ربی مطلع علیه ان اتکلم بعلم التوکل و فی جیبی دانق ثم لم یحل لی ذلك الی الابدع ایتاره ثم لیعلم به فافهم فشهق الرجل السائل شهقة و حلف ان لا یأوی عمرانا ولا ینس ببشر ما عاش.

از توکل هست بر مردان کار
 شد توکل ختم فرماید عیان
 بی توکل نشکند آن مهر را
 جرعه‌ای هرگز نسازد نوش جان
 بر خدا باید توکل مؤمنان
 گر شما هستید قوم مؤمنین
 که شد ایمان قفل بر متوکلان
 ساز برگوش توکل گوشوار
 باشد ایشار آنچه داری در وجود
 اصل ایشار است این حقش بخوان

لمعة هفتاد و پنجم نور بار
 حضرت صادق که بر یاران آن
 جام مختومی است با مهر خدا
 هم بجز اهل توکل کس از آن
 همچنین که گفته حق جل علا
 بر خدا باید توکل از یقین
 کرده حق مفتاح ایمانش چنان
 گویم از حق توکل گوش دار
 از توکل خود حقیقت ای و دود
 اصل آن تقدیم شی بر حق آن

متوکل از توکل نیست آن
 یا به معلول توکل مؤثر است
 هست از آن ایشار محجوب به
 یا بود مؤثر معطل را که هست
 پس اگر خواهی توکل آوری
 پنج تکبیرت بیاید روح را
 پس وداع جمله آمالت کنی
 از توکل هست ادنی حدش این
 یعنی آری بر توکل همتی
 و آنچه مقسوم است بر تو ننگری
 عقد ایمان ترا تا نشکنند
 گر بود عزمی که گردی پیش بین
 معصم شو این حکایت رادرست
 هست مروی اینکه شد نزد امام
 گشت سائل از توکل کای وکیل
 حضرت از حسن توکل ز آن مرید
 آن ورع یابد جواب از روی صدق
 گفت بنشین و بجایت گیر جای
 پس نشست آن سائل و ناظر بشاه
 دست اندر جیب فرمود و نمود
 از سوالت پرده بردار و بگو
 بودمت عارف که پیش از این سوال
 چیست باعث انتظار و این درنگ
 گفت حضرت تا که وجه معنی
 بود پنهان شاهیتی در جیب من
 از توکل چون توانم حرف گفت
 هست بر من پیش از ایشار حرام
 تا بدانی این مراتب را یقین
 یعنی از خود هیچ همراهت مدار
 پس بفریاد آمد آن سائل روان
 خورد سوگند اینکه در عمرم تمام
 انس نارم با کسی تازنده ام
 این مناجاتم توکل آورد
 ای توکل از تو جامی مهردار
 تشنه آن جام جانم آمده

منفک از ایشاری این نکته بدان
 کآن بود هستی بهره چیزش که هست
 یعنی از آن بازماند جمله گمی
 حضرت باریش با او باقی است
 نه بجای آن تعلل آوری
 یعنی از جان بگذر از جمله هوا
 چون وداع مرگ خود از زندگی
 که ز مقدرت نگردی پیش بین
 کآنچه مقدرت بود ز آن نگذری
 و آنچه معدوم است میلش ناوری
 تو از آن لایشرع و ناهوشمند
 حالت اهل توکل را یقین
 زین حکایت بایست تحقیق جست
 بعضی از اهل توکل ز اهتمام
 از توکل در رهم بنما دلیل
 بود عارف خواست بی گفت و شنید
 ز آنکه بودی سائل از کوی صدق
 ساعتی نیکو نظر بر من نمای
 ناگهان آمدگدائی ریزه خواه
 بذل سائل چیزی و گفت ای ودود
 گفت سائل کای امام هر نکو
 از جوابم آوری در وجد و حال
 از چه فرمودی دلم ز آن گشته تنگ
 گرددت روشن نکرده مسئلت
 مطلع پروردگار ذوالمنن
 باشدم در جیب دانگی از نهفت
 از توکل بر خدا قول کلام
 پس بفهم ای سائل آداب دین
 هیچ هیچ از خویش همراهت میار
 جانب کوه و بیابان شد دوان
 جانگیرم در عمارت بر دوام
 این بود کار توکل بیش و کم
 وز روان زنگ تزلزل می برد
 نور افشان در عوالم مهروار
 جرعه ای در کام از آن جام شده

بیشتر گردیده ز آنم تشنگی
حاصلم ز آن جرعه عرفان آمده
کیستم من تا تو کمال آورم
ای کلید قفل ایمان همه
تا تو نگشائی ز در قفل از کرم
چون حقیقت از تو کمال در وجود
هست و بودم چیست ایثارم کجاست
من کیم بودم چه و ایثار چیست
اصل ایثار از من آمد بجا
هستیم ایثار بنمودم نخست
شد حجابم از تو کمال این عمل
ای معطل علت تو کیمل را
دل تو را ز ایثار کرده اختیار
از تعلل وز تو کمال جان ما
پنج تکبیرم بروح بی فتوح
ز آن حواس خمسه ام معزول شد
جمله آموال را کرده وداع
مرده پیش دست حی لایموت
از تو باشد چشم توفیق که باز
پست تر حد تو کمال را که هست
همتی بخشاکه سویش ننگرم
طالب معدوم خود از روی آز
تا از اینها عقد ایمان نشکند
ای تو کمال بر تو اصل هر کمال
ای کلید قفل دلها از علا
پنجاهم آن پنج تکبیرات روح
مرده ام و آن پنج تکبیرم نمود
اشهدان لا الهم شاهد است
نیست چون غیر الهم در وجود
هستی کون و مکان چون لاشی است
یا علی ایثار من هیچ است هیچ
غیر تو عارف بحال بنده کیست
خود تو میدانی که در جیب نهان
خود تو میدانی که در دستم عیان
نقد جانم در کف تقدیر تست

یا وکیل یا جمیل یا زکی
عارف نفسم دل و جان آمده
بر وکالت نام سلطانی برم
از تو کمال بر تو دلها را شده
ره سوی کوی تو کمال چون برم
هست ایثار آنچه باشد هست و بود
هر که را بودیست ایثارش بجاست
وجه ایثارم بغیر از فقر نیست
از یقین دارم تو کمال بر خدا
لیک از آنم نیست ایثارم درست
شد در این ایثار علت ما حصل
ای معلل علت تعلیل را
چون توئی باری و باقی در بوار
دور دار ای تو معطل جمله را
تا زدم صادق بر او شد نام روح
نیستی با هستیم موصول شد
متصل گشته به اصل انقطاع
از تو کمال روح را بنموده قوت
چشم نمائیم سوی غیر باز
همت بگذشتن از مقدر پست
کانچه مقسوم است خود آید برم
بارالها در ره عرفان مساز
عهد و پیمانم ز جانان نگسلد
ز آن تو کمال سبب جنات وصال
از تو کمال داده در پنجه مرا
که بمرده میرسد ز آنها فتوح
زندگی بخشای جانم در شهود
که دل از غیر الهم جاحد است
بی وجود آید برم هستی و بود
هر که جاننش مرد از آنها حی است
در جهان جز یار من هیچ است هیچ
غیر تو عارف بحال بنده نیست
نیست بر ایثار جز نقد روان
نیست بر ایثار غیر از نقد جان
گردن تقدیر در زنجیر تست

گر توکل حاصلم گردد ز تست
 گر عمارت یا خرابه جا کنم
 خود تو میدانی که چیزی نیستم
 در تنم روح روان اخلاص تست
 در دلم نور یقین ز اخلاص تست
 قلبم از اخلاص فرمودی رفیع
 تانویسم سوره اخلاص را
 تا سرایم نغمه اخلاص را
 حق نور مصطفی حق وکیل
 سلم الله علیه و آله

چون ز تو اصل توکل شد درست
 گر بعزلت یا جماعت ساکنم
 جز به اخلاص تو نبود زیستم
 کآن ز اخلاص کسان خاص تست
 خالص از اخلاص بزم خاص تست
 رفعتی بخشای بر جان وضع
 آیه توحید بزم خاص را
 سرخوش آرم اهل بزم خاص را
 او که حبش بر توکل شد دلیل
 مخلصان ز اخلاصشان جان معتلی

لمعة السادسة والسبعون في الاخلاص

قال الصادق عليه السلام: الاخلاص يجمع فواضل الاعمال و هو معنى مفتاحه القبول و توقيعه الرضا؛ فمن تقبل الله منه و رضى عنه فهو المخلص و ان قل عمله و من لا يتقبل منه فليس بمخلص و ان كثر عمله اعتبار بآدم (ع) و ابليس. و علامة القبول وجود الاستقامة ببذل كل المحاب مع اصابة علم كل حركة و سكون و المخلص ذائب روحه و باذل مهجته في تقويم مابه العلم و الاعمال و العامل و المعمول و العمل؛ لانه اذا ادرك ذلك فقد ادرك الكل و اذا فاته ذلك فاته الكل و هي تصفية معاني التنزيه في التوحيد. كما قال الاول: هلك العالمون الا العابدون، و هلك العابدون الا العالمون و هلك العالمون الا الصادقون و هلك الصادقون الا المخلصون، و هلك المخلصون الا المتقون. و هلك المتقون الا الموقنون، و ان الموقنون لفي خطر عظيم. قال الله تعالى لنييه (ص): و اعبد ربك حتى ياتيک اليقين. و ادنى حد الاخلاص بذل العبد طاقته ثم لا يجعل لعمله عند الله قد رافيوجب به على ربه مكافاة بعمله؛ لعلمه انه لو طالبه بوفاء حق العبودية لعجز. و ادنى مقام المخلص في الدنيا السلامة من جميع الاثام و في الآخرة النجاة من النار و الفوز بالجنة.

لمعة هفتاد و ششم نور بار
 حضرت صادق که جز خاصان آن
 گفت اخلاص آورد اعمال را
 هست معنائی کلید آن قبول
 هر که اخلاصش قبول حق شود
 گرچه باشد کم عمل در بندگی
 و آنکه را نبود قبول از کردگار
 چشم عبرت بازکن بنگر عیان
 آن به اعمال کمش ز اخلاص خاص
 از قبول حق نشان گر بایست
 با صواب هر سکون و حرکتی
 جان مخلص زین شود بگداخته
 در ره تقویم آنچه علم راست

می شود ز اخلاص بر دل مهروار
 نیست با اخلاص کس اندر جهان
 از فواصل جمع دارد حال را
 شد رضا توقیعش از رب عدول
 آن رضا باشد ز حق مخلص بود
 دارد از اخلاص این ارزندگی
 نیست مخلص با عملها بیشتر
 آدم و ابلیس را در این بیان
 این به بیشی یافت بر لعن اختصاص
 بذل محبوبات جان می شایست
 بذل محبوبات کن بی علتی
 مهجته القلبش در این ره باخته
 از عمل وز عامل و معمول خاست

ز آنکه گراخلاص را دریافته
ور از آن شد فوت اخلاصش یقین
هست این اخلاص در توحید ما
همچنین که گفت اول ما خلق
عاملانند هالکان جز صادقان
مخلصونند هالکان جز مقنون
مقنونند بر خطرهای عظیم
بین که می گوید پیمبر را خدا
همچنانکه ذات را نی منتها
هست ادنی حد اخلاص خدا
وآنکه نزد خدا عزوجل
که به آن یابد مکافات از خدا
جوید از ادنی حق او عاجزیم
هست ادنی جای مخلص این جهان
آن جهان باشد نجات از آتشش
این مناجاتم ز اخلاص آورد
ای جنانت مخلصان را جای خوش
از توگر توفیق اخلاصم بود
ای ز اخلاصت قبول هر عمل
طاقتم را چون دهان دلبران
بذل طاقت آنچه بودم در رهت
در ره اخلاصت ای پروردگار
تاب خود را چون میان شاهدان
گر سزاوار عبودیت ز من
عاجزیم عاجز بذات بیهمال
خوب فرمودی بمحبوبت که هست
بندگی کن تا تو را آید یقین
نیست چون ذات علی را انتها
ای براهت مقنون را بر خاطر
عالمان عاملان صادقان
از تونی همراهشان هالک شوند
ای ز اخلاصت فضای قلب ما
ای منزه ذاتت از هر دعوتی
صیقل اخلاص تو ز آئینه ام
جان گدازم در رهت دل باخته

نیک نیک آن جمله را دریافته
فوت گردیده از او کلیه دین
بر معانی تصفیه تنزیه را
او که شاهد آمد و مشهود حق
صادقاند هالکان جز مخلصان
مقنونند هالکان جز مقنون
راست فرماید نبی شاه کریم
بندگی کن تا یقین آید تو را
هم یقین باشد بحق بی منتها
بذل طاقت در عبادت بنده را
هیچ ندیشد ز خود قدر عمل
ز آنکه حق بندگی گر حق ز ما
هم بجسم و قلب و هم جان عاجزیم
از همه جرمی سلام جسم و جان
در بهشت جاودان جای خوشش
فیضها بر جسم و جان بیحصر و حد
مخلصانت را جان مأوی خوش
در جنانت جای جان خاصم بود
هر عمل از آن قبولش ماحصل
بی نشان بینم به شأن بی نشان
آنچه بودم در دل و در جان سعت
باخلوص نیتم بر دم به کار
بی نشان یابم بیار بی نشان
جوئی اخلاص ای کریم ذوالمنن
قادری قادر بذات ذوالجلال
باعث ایجاد این بالا و پست
این یقین بی منتها باشد یقین
در یقینش نیست لاشک منتها
جان با تقوا دل اخلاص فر
مخلصین مقنین را گر یقین
تنگنای بعد را سالک شوند
صافی و خالص ز جمله خطرهما
دل منزه سازم از هر فکرتی
برده زنگ شرک هر آئینه ام
اضطراب سر زبونم ساخته

عامل و معمول و اعمال و عمل
چون قوامش جمله از اخلاص تست
تا بیدل جمله محبوبم شوم
مستقیم ساز در بیدل محاب
گر عمل باشد قلیلم نیست غم
ای قبول توکلید اخلاص را
گر قبول افتاد و توقیع نوشت
مخلصم مخلص ز توفیق خدا
چون ز اخلاص عمل عالم شدم
چون مقابل صورت جهل آمدم
می نویسم شرحش از قول امام

ما به العلم آنچه هستم ما حاصل
یارب اخلاصم بدل فرما درست
با اصابه در سکون و حرکت
در دلم نور قبول خود بتاب
چون به اخلاص است جانم ملتزم
از قبولم بخشش توقیع رضا
از رضا فرمان نویس خوب و زشت
در همه احوال خشنود و رضا
صورت جهلی مقابل آمدم
در بیانش معرفت حاصل شدم
حضرت صادق بر او از حق سلام

لمعة السابع و السبعون فی معرفت الجهل

قال الصادق علیه السلام: الجهل صورة رکبت فی بنی آدم اقبالها ظلمة و ادبارها نور، والعبد متقلب معها کتقلب الظل مع الشمس. الا ترى الى الانسان تارة تجده جاهلا بخصال نفسه حامدالها عارفا بعبیها فی غیره ساخطالها، و تارة تجده عالما بطباعه ساخطالها حامدالها فی غیره فهو منه متقلب بین العصمة و الخذلان، فان قابلته العصمة اصاب، و ان قابله الخذلان اخطا. و مفتاح الجهل الرضا و الاعتقاده، و مفتاح العلم الاستبدال مع اصابة بموافقه التوفیق و ادنی صفة الجاهل دعواه بالعلم بلا استحقاق و اوسط جهل بالجهل. و اقصاه جحوده بالعلم. و لیس شی اثباته حقیقة نفيه الا الجهل فی الدنيا و الحرص. فالکل منهم کواحد و الواحد منهم کالکل.

می نماید جهل را از معرفت
ره نداده جهل رادر کار علم
در بنی آدم مرکب هیئت می
بنده با آن منقلب چون ظل به هور
هست باری جاهل این نفس شوم
عارف اندر غیر و ناخشنود جان
در میان عصمت و خذلان یار
با صواب است و برحمت مستحق
از خطا بالجمله شد دینش بیاد
اعتقاد آن و بودن ز آن رضا
وفق از توفیق هو مصباح علم
دعوی دانش بی استحقاق آن
باشد اقصایش جحود علم ورد
در حقیقت نفی آن جهلش بدان
نفیش اثبات حقیقت شد یقین
چون همه باشد همه ایشان یکنند

لمعة هفتاد و هفتم روشنت
حضرت صادق که از انوار علم
جهل را فرموده باشد صورتی
ظلمت است اقبالش و ادبار نور
ای نمی بینی که انسان ظلوم
محمدت گوید به آن وز عیب آن
پس بود آن با تقلب برقرار
گر مقابل آمدش عصمت ز حق
ور ز خذلان در بیابان اوفتاد
شد کلید جهل ای مرد خدا
باشد استبدال هم مفتاح علم
هست ادنی وصف جاهل در جهان
اوسطش جهلش بود بر جهل خود
در جهان چیزی که هست اثبات آن
حرص باشد نیز این وصفش مبین
پس یکی از این صفات ناپسند

این مناجاتم ز جهل آردکشان
یا علیم یا بصیر یا خبیر
تا نگردهد نفی از جان و دلم
نیستم انکاری اندر علم نیست
نیستم نادان بنادانی خود
نیستم دعوای دانش حق حق
تا از آن بر جهل ناید دل اسیر
تا به استبدال با فکر صواب
تا کلید جهل را نارم بدست
تا ز خذلان در بیابان خطا
عصمت را در مقابل آورم
ای که گردان است قلب و نفس ما
عصمت و توفیق همراهم نما
در نظر ناید خصالش خوش ز خویش
حق نور مصطفی شمس هدا
او که شمس است و جهان در سایه اش
حالتی دادی که از جهل و غوا
قرب اخوان حقیقت یافتم
وصل ایشان چون بجان روزی شدم

از فیوضات علیم غیب دان
ز ابتلای جهل و حرصم دستگیر
در حقیقت علم و مانند جاهلم
کآن یقین اقصا مقام جاهلی است
کاوسط جهلست و این کاریست بد
بازگردان زین سبق بر من ورق
یا علی توفیق ده دستم بگیر
از کلید علم سازم فتح باب
کز رضایش جام علم آرد شکست
در نیفتم گم نموده دست و پا
کز بیابان خطایا بگذرم
در میان عصمت و خذلان ترا
تا نگردهم حامد نفس دغا
بدخصالی ننگرد از اجنبیش
سلم الله علیه ما بدا
هر که ز آن جاهل بظلمت پایش
دور ماندم یافتم قرب هدا
سوی جنات وصال اشتهافتم
واصف تعظیم اخوان آمدم

لمعة الثامن و السبعون فی تبجیل الاخوان

قال الصادق علیه السلام: مصافحه اخوان الدین اصلها من تحية الله لهم قال النبي (ص): ماتصافح اخوان في الله
الاتناثر ذنوبهما حتى يعود ان كيوم ولدتهما امهما. ولاكثر حبهما و تبجيلهما كل واحد لصاحبه الاكان له مزيد
و الواجب على اعلمهما بدين الله تعالى ان يزيد صاحبه فنون الفوائد التي اكرمه الله تعالى بها، و يرشده الى
الاستقامة و الرضا و القناعة و يبشره برحمة الله تعالى و يخوفه من عذابه و على الآخر ان يتبارك باهندائه و
يتمسك بما يدعوه اليه و يعظه به، و يستدل بما يدل به اليه معتصما بالله تعالى و مستعينا به لتوفيقه على ذلك. قيل
لعيسى بن مريم عليهما السلام: كيف اصبحت انت؟ قال: لا املك نفع ما ارجو ولا استطيع دفع ما احذر، مامورا
بالطاعة منها عن المعصية؛ فلا ارى فقيرا افقر مني و قيل لاويس القرني: كيف اصبحت؟ قال كيف يصبح رجل
اذا اصبح لا يدري ايمسى؟ واذا امسى لا يدري ايصبح؟ قال ابوذر رضی الله عنه: اصبحت اشكر ربي و اشكو
نفسی. وقال النبي (ص): من اصبح و همه غير الله فقد اصبح من الخاسرين المبعدين.

گردد از تبجیل اخوان مهروار
آن امام و مقتدای صادقین
کز تحیات خدای است اصل این
این چنین فرماید از اخوان دین
که بود در راه حب کردگار

لمعة هفتاد و هشتم نور بار
حضرت صادق شه ملک یقین
در تصافح گوید از اخوان دین
مخبر صادق حیب الصادقین
دست یکدیگر نگیرند آن دو یار

جز که گردد جمله منشوراها
باز میگردد آن دو پاکزاد
زین تصافح حبشان گردد زیاد
هر که ز آن دو بیش در علم و عمل
واجبش باشد که بر آن دیگری
و آنچه فرمودش کرامت شاه جود
رهنما گردد به آن یار صدیق
با رضا و با قناعت مژده‌ها
وز عذاب و قهر حق ترسانندش
دیگری را واجب است از آن دگر
هم بر آن باشد که رهبر خوانندش
آنچه را سویش دلالت میکند
مستدل آید به آن با قلب صاف
مستعین جان معتمد بر کار ساز
گفته شد عیسای روح الله را
گفت کردم صبح نبود ز اضطرار
نیستم مالک به امید دلم
هست مأمورم بطاعت جان و تن
کس نمی‌بینم ز خود محتاج تر
ویس قرنی را که از قرب نبی
گفت شخصی شب نمودی صبح چون
حال مردی چیست کز شامش خبر
شام چون آمد نداند حال صبح
گفت بوذر آن سعید پاک‌دین
صبح کردم شاکر پروردگار
مصطفی فرمود هر کس صبح کرد
صبح کرد از زمرة خسرانان
این مناجاتم بیاران طریق
ای تو اصل هر تحیات و ثنا
تا فرو ریزد گناهان جملگی
حب ما افزون بفرما یا اله
آنچه واجب کردی از آداب دین
مستقیم محسنین راه تو
در ادای آن نما توفیق یار
و استقامت در قناعت در رضا

هر چه باشدشان گناهان و خطا
مثل آن روزی که مادرشان بزاد
هم رود تبجیلشان در ازدیاد
هست در راه هدایت مستدل
رهبر آید از فن دین پروری
از معارف وز فواید در وجود
که بدین با استقامت شو رفیق
بدهدش از رحمت و لطف خدا
زین طریقت جانب حق رانندش
ره مبارک داشتن ز آن راهبر
پند او روجانب حق رانندش
از یقین داند هدایت میکند
نیتی صادق روانی بی خلاف
بهر توفیقش که بر آن داد باز
چون نمودی صبح ای مرد خدا
در کفم از بیم و امید اختیار
در حذر از بیم هم بیحاصلم
وز معاصی منهیم با صد فتن
مرحبا از این جواب معتبر
یافت سلطانی بملک آگهی
گفت چون صبح آورد مرد زبون
نیست صبح از خواب چون برداشت سر
کش چسان آیا بود احوال صبح
صبح چون بنمودی از حسن یقین
وز فنون نفس جانی شکوه دار
روی همت سوی غیر حی فرد
خاسران را گشته از جان تو امان
میکند توفیق ربانی رفیق
از تصافح آمده احباب را
جملگی گردند چون طفل زکی
از تواضع کردن اصحاب راه
کآن کرامت کرده‌ای بر متقین
منذرین مبشرین آگاه تو
تا اصابت یابد از من دست کار
مژده رحمت دهد جان مرا

مستغیثم مستعینم یا علی
 دست جان بر عروة الوثقی زده
 من که مالک نیستم در نفس خود
 نه به امیدم توانای وصول
 از خدا بر طاعتم مأمور جان
 کس نمی بینم ز خود محتاجتر
 صبح بنمایم ز شامم بی خبر
 شاگردم شاگرد نویسم از کرم
 یا علی شاهد بر احوالم توئی
 صبح چون از خواب سر بر میکنم
 جز رجای حق بدل چیزیم نیست
 عصمت و توفیق توگر هم رهم
 حق احمد آن شفیع المذنبین
 جبل توبه در کفم محکم نما
 باد صلوات محب التائبین

از عذاب حق ز توفیق جللی
 دعوتت را در اجابت آمده
 در امیدو بیم و اندر نیک و بد
 نه حذر بنمودن از بیم حصول
 وز معاصی منهیم با این توان
 ای توانا ناتوانائی نگر
 شام بنمایم ز صبحم بی اثر
 شاگردم از نفس و از حق شاگردم
 آمدم جان بر لب از نفس دنی
 همتت را حلقه بر در میزنم
 زین رجا جان را امید زندگیست
 نیست چون غول بیابان گم رهم
 توبه ام ده تا شوم از تائبین
 حق نور مصطفی جیل هدا
 متصل بر او و آتش اجمعین

لمعة التاسع و السبعون فی التوبة

قال الصادق علیه السلام: التوبة حبل الله تعالى و مدد عنایته، و لابد للعبد من مداومة التوبة علی کل حال و کل فرقة من العباد لهم توبة؛ فتوبة الانبياء من اضطراب السر و توبة الاصفیاء من التنفس و توبة الاولیاء من تلوین الخطرات و توبة الخاص من الاشتغال بغير الله و توبة العام من الذنوب و لكل واحد منهم معرفة و علم فی اصل توبته و منتهی امره و ذلك يطول شرحها ههنا فاما توبة العام فان يغسل باطنه من الذنوب بماء «الحياة» و الاعتراف بجنايته دائما و اعتقاد الندم علی ماضی و الخوف علی مابقی من عمره و لا يستصفر ذنوبه فيحمله ذلك الى الكسل، و یدیم البكاء و الالاف علی مافاتہ من طاعة الله و لیحبس نفسه من الشهوات و يستغیث الى الله تعالى لیحفظه علی وفاء توبته و یعصمه عن العود الى ماسلف؟ و یروض نفسه فی میدان الجهاد و العباد و یقضى عن الفوائت من الفرائض و یرد المظالم و یعترل قرناء السوء و یسهر ليله و یظمی نهاره و یتفکر دائما فی عاقبتہ و یستعین بالله تعالى سائلا منه الاستعانة فی سرائه و ضرائه و یثبت عند المحن و البلاء کی لا یسقط عن درجة التوابین؛ فان فی ذلك طهارة من ذنوبه و زیادة فی عمله و رفعة فی درجاته. قال الله تعالى: فلیعلمن الله الذین صدقوا و لیعلمن الکاذبین.

میدرخشاند ز توبه در شهود
 در بیان توبه فرماید چنین
 وز عنایاتش مدد بر حسب حال
 از دوام توبه مر تواب را
 تائب و آیب بود سوی سلام
 فرض میگردد بجان از حوبه ای
 توبه چون از سر سر خود پرده اند

لمعة تاسع و سبعون نور جود
 حضرت صادق قبول تائبین
 توبه حبل الله بود جل جلال
 هست لابد بنده اواب را
 بر همه حالی ز احوالش مدام
 بر عباد الله هر یک توبه ای
 انبیا از اضطراب سرکنند

اصفیا را از تنفس توبه است
اولیا را شد ز تلوین خطر
چیسست آن تلوین خطرات ولی
ز اشتغال ماسوی اللّٰه توب خاص
هست بهر هریک از این فرقه‌ها
منتتهای امر آن دانید چیسست
اینقدر که شد بیان کافی بود
هرکه را این نور در دل تافته است
احتیاجش نیست بر شرح و بیان
توبه عام اینکه شوید صاف صاف
بر جنایت معترف باشد مدام
خوف باقی آنچه از عمرش بود
خرد شناسد گناهان صغیر
در بکا و در تأسف بر دوام
پس بزندان افکند نفس شهی
مستغیث آید بدرگاه اله
تا نیارد عود سوی ماسلف
در ریاضت داردش اندر جهاد
از فوایت چون قضا آمد ادا
از قرین بد جلدائی آورد
شب بود بیدار و لب تشنه بروز
استعانت از خدا جل جلال
در خوشی و ناخوشی فاش و نهان
در بلا ثابت بدارد جان آن
ز آنکه باشد در بلایا و محن
از دیاد اندر عمل حاصل از آن
حق تعالی گفت از آن آرم بلا
این مناجاتم ز توبه باز کرد
ای زداینده ز مصفات بلا
ای بلایت رفعت درجات ما
ای نموده توبه را بر تائبان
خویش گوئی دوست دارم تائبین
لیک نبود در بلایت طاقتم
در مسرت در مضرت یا اله
یاری از تو جویم ای فریادرس

نفس ایشان را تنفس حوبه است
خطر هها کز دیگران باشد خطر
از شهود غیبت آمد منجلی
توبه عام از گناهان باختصاص
علم و عرفانی در اصل توبه‌ها
شرح هریک کردن اینجا جای نیست
هست اشراقی نه اشراقی بود
پرتوی زین نور در دل یافته است
خاصه شرح و بیان از عامیان
بباطنش ز آب حیا و اعتراف
در عقیده از گذشته در ندام
که مبادا در معاصی سر رود
که شود ز آن برکسالت دستگیر
ز آنچه کرده فوت طاعات سلام
دست او بنهد بحبل کوتاهی
توبه را حفظش مگردارد نگاه
نفس را آرد بمیدان تلف
در قضای فرضها در اجتهاد
آورد رد مظالم هم بجای
رو بدردگاه خلدائی آورد
دل بفکر عاقبت بادرد و سوز
جوید آرد استغاثه در سوال
تا بدارد ثابتنش در امتحان
تا نیفتد از مقام تائبان
پاک گشتن از گناهان جان و تن
رفعت جاه است در جنات جان
تا ببینم صدق و کذب بنده‌ها
در برویم باز و توبه ساز کرد
زنگ جرم و ذنب از آئینه‌ها
ابتلایت پاکی از جرم و خطا
پله معراج محبوبی بجان
تائبم تائب مرا توبه مبین
هیچ نبود گبر براحت طاعتم
سوی تو رویم بود هستی گواه
در بلا و محنتم فریادرس

روز و شب چه خواب و چه بیداریم
 عاقبت را در تفکر دائمم
 از قرین بدکه آن نفس دنی است
 از مظالم وز فوایت چون کنم
 جز بتوفیق تو و اکرام تو
 یا علی کی اعتقاد این بود
 گر نباشد عصمت همراه من
 در جهاد نفس هیچم قوه نیست
 اینقدر دانم که گرگریم مدام
 هرگناه خرد را بیمنم کبیر
 باطنم را از گناهان شست و شو
 گر نباشد عصمت و توفیق یار
 هیچ سودی نبودم زین کارها
 گر شوم مشغول با غیرت دمی
 رنگ رنگ آید خطرها در نظر
 ای تنفس ز اصفیایت حوبه‌ای
 انبیایت ز اضطراب سر منیب
 تا بهرحالی به آن باشم قرین
 باشدم تا سوی تو روی ایاب
 حقی ذات مصطفی نور ازل
 هم بر آتش ریاض نفس از جهاد

خواه مستی خواه در هشیاریم
 عاقبت را زین تفکر لازمم
 گوشه‌ای گرگریم از فیض علی است
 زین دو وهله چون قدم بیرون زینم
 ای همه در سایه انعام تو
 کز کریمم جز کرم ظاهر شود
 هالک آیم در میادین فتن
 استقامت توبه را بیحاصلیست
 باندامت با تأسف صبح و شام
 اعترافم بر جنایاتم کثیر
 بدهم از ماء الحیات آب برو
 از توام جا باشدم بس القرار
 گردد آسان کی مرا دشوارها
 باز مانم از مقام آدمی
 توبه توبه یارب از این رهگذر
 ز آن تنفس نفسشان را توبه‌ای
 توبه با عصمتم فرما نصیب
 با جهاد و با ریاضت همنشین
 با جهاد و با ریاضت هم رکاب
 سلم الله علیه لم یزل
 جهد فرما در ریاضت برعباد

لمعة الثمانون فی الجهاد و الرياضة

قال الصادق علیه السلام: طوبی لعبد جاهد لله نفسه و هواه و من هزم جند نفسه و هواه ظفر برضا الله تعالى، و من جاوز عقله نفسه الامارة بالسوء بالجهاد و الاستكانة و الخضوع على بساط خدمة الله تعالى فقد فاز فوزا عظيما. و لاحجاب اظلم و اوحش بين العبد و بين الله تعالى من النفس و الهواء، و ليس لقتلها و قطعها سلاح و آلة مثل الافتقار الى الله تعالى و الخشوع و الخضوع و الجوع و الظم بالنهار و السهر بالليل؛ فان مات صاحبه مات شهيدا، و ان عاش و استقام ادى عاقبته الى الرضوان الاكبر. قال الله تعالى: والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا و ان الله لمع المحسنين. و اذا رايت مجتهدا ابلغ منك فى اجتهاد فويخ نفسك و لمها و غيرها تحثيثا على الازدیاد عليه و اجعل لها زماما من الامر و عنانا من النهى، و سقها كالرياض للفاره الذى لا يذهب عليه خطوة من خطواتها الا وقد صحح اولها و آخرها. و كان رسول الله (ص): يصلى حتى يتورم قدماه و يقول: افلا اكون عبدا شكورا؟ اراد به ان تعتبرها امته فلا يغفلوا عن الاجتهاد و التعبد و الرياضة بحال. الا وانك لو وجدت حلاوة عبادة الله تعالى و رايت بركاتها و استضأت بنورها لم تصبر عنها ساعة واحدة ولو قطعت ارباراها: فما اعرض من اعرض عنها الابحرمان فوايد السلف من العصمة و التوفيق. قيل لربيع بين خثيم: مالك لاتنام بالليل؟ قال: لانى اخاف البيات.

لمعه هشتادمت روشن کند
گفت صادق از خدا او را درود
جهد بانفس و هوا بهر خدا
هرکه بگریزد از او جندها
هرکه را عقلش گذشت از نفس بد
بر بساط خدمت آید با خضوع
در جهان نبود حجابی تیره تر
از هوای نفس و از نفس هوا
نیست بهر قتل و قطع این دو تا
آلت قطع و سلاخی ظاهرا
عزم و حزمش از خشوع و از خضوع
پس اگر میرد در این میدان کار
ور بماند زنده و جان مستقیم
عاقبت رضوان اکبر جا کند
حق تعالی گفته آنانکه جهاد
راهشان البته بنمائیم مبین
گر بینی جاهلی را در جهاد
سرزنش کن از ملامت نفس را
امر حق را کن مهار سرکشیش
پس برانش چون سوار کهنه کار
جز که یک گامش نراند نادرست
مصطفا چندان ستادی در نماز
فاش میگفتی که آیا زین صلاه
این اراده کرده آن عین رشاد
پس دمی غافل ممانید ای عباد
باش آگاه اینکه گریابی رهی
برکت و نورش شود روشن ترا
عضو عضو پاره پاره گر شود
پس نکرد اندر ریاضت روکسی
عصمت و توفیق از او گشته سلف
با ربیع ابن خثیم گفته شد
ز آنکه میترسم شب تنها به بیت
این مناجات از ریاضت در جهاد
ز آن بیاتم خوف باشد ای خدا
از فواید ما سبق محروم جان

از جهاد و از ریاضت نیک و بد
خوش بحال بنده ای کز جان نمود
نه خدا گیرد هوای خویش را
از رضای خود ظفر بخشد خداهش
باجهاد و استکانت قلب خود
در دلش فوز عظیم آرد طلوع
تیره تر موحشتری نبود دگر
بین بنده عاجز و بین خدا
بنده حیران در ره مانده را
جز حمایتل افتقارش بر خدا
شب همه بیدار و روزش جمله جوع
شد بادیوان شهادت نامدار
در جهاد نفس باقلب سلیم
جرعه ها از باده رضوان زند
در ره ما هستشان بهر رشاد
باشد البته خدا با محسنین
از تو بهتر بیشتر در اجتهاد
پس بکن تویخ نفس شوم را
نهی او را کن عنان برکشیش
آنکه براسبی نشد هرگز سوار
اول و آخر نکرده تا درست
که قدمهایش ورم کردی و باز
نیستم عبید شکور پادشاه
کاعتبار از او نمایند از جهاد
از عبادت از ریاضت ز اجتهاد
از عبادتت حلاوت و آنگهی
ساعتی ز آن صبر نتوانی بلی
آن حلاوت از مذاقت کی رود
جز ز حرمان فوایدها بسی
نقد عمرش گشته در غفلت تلف
شب چرا خوابت نباشد گفت خود
هست بیداری چراغ را چو زیت
سوی راهم آورد روی رشاد
که ز من توفیق و عصمت شد جدا
مانده در غفلت چو در سقفی دخان

عنقریب ار این چنین مانم یقین
 یا علیم یا کریم یا علی
 برکت و نور عبادت در دلم
 تا نباشد صبر از آن یک ساعت
 در رخت هرگه که بردارم قدم
 سود من چه و زیانم چه بود
 جان چه باشد چون مرا خود نیست جان
 بی ادب پا بر بساط بندگی
 نه ریاضت نه جهاد آید ز من
 پا به راه بندگی تا هشتم
 نیستی هستی شده زین ره مرا
 زین ریاضت عقل در راه جهاد
 کز هوای نفس جانی بگذرد
 یا علی ای شهسوار لافتا
 تا مهار امر حق عزوجل
 نهی حق را چون عنان اوکنم
 در کفم از عون و توفیق شما
 فرصتی بخشای کز این تیغ تیز
 از خشوع و از خضوعم در جهاد
 کز هوای نفس و از نفس هوا
 سرچو از تن دور شد لاشی شود
 یا علی ای هر سپاه از نام تو
 در جهادم نام تو کافی بود
 لشکر خواهش که از نفس دنی است
 نور چون آید شود ظلمت نهان
 نور فیضت از دل و جانم متاب
 چونکه ظلمت هست اصل هر فساد
 حق نور اهدا ذات صلاح
 سلم الله علیه و آله

منعدم گمردم روم در هالکین
 کام جان شیرین کنم از بندگی
 لطف فرما جان به آن کن مایلم
 بند بندم گر جدا گردد زهم
 از سر سود و زیانم بگذرم
 کز پی سود و زیانم جان رود
 جان ز جانانست و جانان راست آن
 چون زخم جان نیستش از زندگی
 تاب و طاقت نیستم در جان و تن
 از طریق نیستی نگذشته‌ام
 این ریاضت کرده جان آگه مرا
 جهدها دارد بعین اجتهاد
 از ره تلبیس جانی بگذرد
 عصمت و توفیق همراهم نما
 در کشم در بینی نفس کسل
 ریاضانه در تکاپوش افکنم
 هست تیغ احتیاجم بر خدا
 قطع سازم خواهش این بی تمیز
 عزم و حزمم کن نگهبان فساد
 سر بگیرم قطع سازم ماجرا
 غیر عاشق کوز کشتن حی شود
 شد مظفرگشت غالب بر عدو
 چون علی بر هر دنی نافی بود
 منهزم معدوم از نام علی است
 نور طالع کی بود ظلمت عیان
 تا که ظلمات هوا ناید حجاب
 بر بنای ظلم ظلمت شد عماد
 مفسدین را شرع او راه فلاح
 رونق دین مصلح هر فاسدی

لمعة الحادی والثمانون فی الفساد

قال الصادق علیه السلام: فساد الظاهر من فساد الباطن و من اصلح سریره اصلح الله علانیته و من خان الله فی السرته الله علانیته و اعظم الفساد ان یرضی العبد بالغفلة عن الله تعالی، و هذا لفساد یتوله من طول الامل و الحرص و الکبرکما اخبر الله تعالی فی قصة قارون فی قوله: ولاتبغ الفساد فی الارض ان الله لایحب المفسدین. وکانت هذه الخصال من صنع قارون و اعتقاده و اصلها من حب الدنيا و جمعها و متابعة النفس و هواها و اقامة

شهواتها و حب الحمدة و موافقة الشيطان و اتباع خطواته و كل ذلك يجتمع «تحت» الغفلة عن الله تعالى و نسيان مننه. و علاج ذلك الفرار من الناس و رفض الدنيا و طلاق الراحة و الانقطاع عن العادات و قطع عروق منابت الشهوات بدوام ذكر الله تعالى و لزوم الطاعة له و احتمال جفاء الخلق و ملامة القربى و شماتت العدو من الاهل و الولد و القرابة، فاذا فعلت ذلك فقد فتحت عليك باب عطف الله و حسن نظره اليك بالمغفرة و الرحمة، و خرجت من جملة الغافلين و فككت قلبك من اسر الشيطان و قدمت باب الله في معشر الواردين اليه و سلكت مسلكا رجوت الاذن بالدخول على الملك الكريم الجواد الرحيم و استيضاء بساطه على شرط الاذن و من وطئ بساط الملك على شرط الاذن لا يحرم سلامته و كرامته لانه الملك الكريم و الجواد الرحيم.

روشنت سازد ره صلح و سداد
 كه فساد ظاهر و باطن بدان
 ظاهرش شايسته دارد كردگار
 پرده كارش بظاهر مي‌درد
 كه شود بر غفلتش بنده رضا
 اول از طول امل آن حال بد
 ز آن خبر داده بما رب العباد
 اندر اين معنى است بس در استناد
 دوست نبود حق بقوم مفسدين
 در حقيقت بود ايمنش اعتقاد
 جمع آن بر خواهش نفس غبى است
 حب مدح و وفق شيطان كردن است
 غفلت اصل هر هوا و شهوت است
 ياد نمودن ز فضلش امتنان
 باش از اين مردم هميشه بركنار
 در فرار از مردمان از آن امان
 انقطاع از جمله رسم و عادت است
 قطع كردن دائم از ذكر خدا
 احتمال اندر جفا بارگران
 از شماتت عدو خویش و بنين
 بازكردى باب جنات وصال
 بخشش و آمرزشش بر خود نگر
 ملك قلبت را تصرف آمدى
 آمدى بر درگاه رب احد
 واردىن حضرت رب مبين
 كه بود اميد اذن داخلى
 بارگاه ذوالجلال پادشاه
 آن كريم الجود رحمان و رحيم

لمعة هشتم و يك اندر فساد
 گفتم صادق از خدا رحمت بر آن
 هر كه پنهانش بود شايسته كار
 هر كه پنهان با خدا خائن بود
 زين فسادی نيست اعظم مطلقا
 اين فسادی دان كه زاینده شود
 ديگر از حرص و دگر از كبر زاد
 قصه قارون و لا تبغ الفساد
 مفسده منماى بر روى زمين
 كار قارون بود دائم اين فساد
 اصل اين از حب دنياى دنى است
 خواهشات نفس جا آوردن است
 اين همه مجموع زير غفلت است
 غفلت از ياد خداى مهربان
 گر تو از اين مفسده خواهى كنار
 شد علاج آن فرار از مردمان
 ترك دنيا و طلاق راحت است
 ريشه‌هاى رسنتن شهوات را
 هم ملازم گشتن طاعت ز جان
 هم ملامت دیدن از يار قرين
 پس اگر گردى چنين بر روى حال
 باز بينى از خدا حسن نظر
 از گروه غافلان بيرون شدى
 شيط شيطان راه بر قلبت نزد
 داخلى خوش در گروه واردىن
 در حقيقت سالک راهى شدى
 اذنت آمد از دخول بارگاه
 پادشاه ذوالعلا رب كريم

بر بساط شه شدت اذن قدم
بر بساط شاه با اذن آنکه شد
کی شوی محروم از شاه عظیم
این مناجاتم صلاح آرد بکار
یا رحیم یا جواد یا کریم
از فساد ظاهرو باطن تمام
نفس ما خائن بود جانی است نیز
از خیانت ده امانم یا امین
مفسده در عالم باشد بسی
غفلت از طول امل چون حاصل است
حرص و کبرم نیز از آن زاینده است
مرده است و ظاهراً زنده بود
در پناه ذکر خویشم زین خصال
تا نخواهم در زمین دل فساد
اصلشان چون حب دنیای دنی است
حب دنیا هست اصل هر خطا
قلب ما نورانی از حب علی است
چونکه از ذکر دمی غافل نه ایم
نه فراموش امتنان ذوالمنن
ز اختلاط مردم نفس شرار
ترک دنیا کردم و دادم طلاق
قطع کردم منبت شهوات را
عصمت و توفیق خواهم از تویار
لازم طاعات ربانی شوم
بر جفای خلق آرم احتمال
بر شتمانات عدو لیک ای ولی
بر رخم باب بلیت وامساز
از تو امیدم بود حسن نظر
تا برون آیم ز جمله هالکین
سوی باب الله بگذارم قدم
کیست آن صاحب کرم غیر از علی
اوست باب الله اعظم در وجود
سالک سالک امید اذن از او
بر بساط از اذن او دارم قدم
ناامید از در نمی رانندگدا

محرمی با محرمان محترم
با سلامت با کرامت یافت خود
چون کریم است و جواد است و رحیم
وز فسادم آورد جان برکنار
بر در باب کرم استاده ایم
در پناهت آمدم از اهتمام
یا خبیر یا بصیر یا عزیز
از جنایت وارهانم یا معین
پرفسادی نیست چون غفلت کسی
هم فساد عقل و دین هم از دل است
هرکه را این دو قرین چون زنده است
زنده ای کز مرده شرمنده بود
جای بخشای کریم ذوالجلال
تا نباشد حرص و کبرم اعتقاد
کز هوا و شهوت نفس غبی است
این خطا را ره مده در قلب ما
ظلمت حب دنیمان نیست نیست
خطوهای شیطان را مایل نه ایم
هستمان منظور در سر و علن
در فرارم در فرارم در فرار
منقطع از راحت وز عادات طاق
از دوام ذکر یارب العالی
تا دل و جان گیرم اینجا قرار
عارف خطوات شیطانی شوم
از ملامتشان نیستم در ملال
طاقتم نبود بسطانی علی
باب عطف و بخششم فرمای باز
سوی من ز آموزش و رحمت نگر
ملک قلبم را شوم از مالکین
نیست باب الله جز صاحب کرم
او که نامش میکند دل صیقلی
بر در او باشدم از جان ورود
چون رحیم است و کریم است و عفو
چشم جانم بر سلامت برکرم
وز کرم وز جود و رحمت پادشا

آن فتوحم میدمد در قلب روح
 باز از تقوا نماباب مراد
 رحمت حق باد بر او بیشمار
 منهج تقوا به ارشاد مبین
 تا که از تقوا شوم دستانسرای

یا علی ای از توام دل پر فتوح
 ز آن فتوحم در بیند از هر فساد
 حق محبوبت حبیب کردگار
 هم به آل طیبین و طاهرین
 در ره تقوام ثابت دار پای

لمعة الثانی و الثمانون فی التقوی

قال الصادق علیه السلام: التقوی علی ثلاثة اوجه؛ تقوی بالله وهو ترک الحلال فضلا عن الشبهة و هو تقوی خاص الخاص، و تقوی من الله و هو ترک الشبهات فضلا عن الحرام و هو تقوی الخاص و تقوی من خوف النار و العقاب و هو ترک الحرام و هو تقوی العام و مثل التقوی کماء یجری فی نهر و مثل هذه الطبقات الثلاث فی معنی التقوی کاشجار مغروسة علی حافة ذلك النهر من کان لون و جنس و کل شجر منها یستمص الماء من ذلك النهر علی قدر جوهره و طعمه و لطافته و کثافته ثم منافع الخلق من تلك الاشجار و الثمار علی قدرها و قیمتها. قال الله عزو جل: صنوان و غیر صنوان یسقی بماء واحد و یفضل بعضها علی بعض فی الاکل. فالتقوی للطاعات کالماء للاشجار و مثل طبایع الاشجار و الثمار فی لونها و طعمها مثل مقادیر الايمان، فمن کان علی درجة فی الايمان و اصفی جوهر بالروح کان اتقی، و منکان اتقی کانت عبادته اخلص و اطهر و من کان كذلك کان من الله اقرب و کل عبادة موسسه علی غیر التقوی فهی هباء منثورا. قال الله عزو جل: افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیرام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به فی نار جهنم و تفسیر التقوی ترک ماليس باخذه باس حذرا عما به الباس و هو فی الحقیقة طاعة بلاعصیان و ذکر بلانسیان و علم بلاجهل مقبول غیر مردود.

نور تقوا در دل و جان از رشد
 گفت تقوا بر سه وجه است از خدا
 هست کز شبهه نیفتد در وبال
 جان خاص الخاص از این تقوا است خاص
 ترک شبهه کردن است از قلب و جان
 این تقوا تقوای خاصان گرام
 وز عقاب محشر و روز شمار
 تقوی عام است در راه هدا
 وین ثلاثه تقوی اشجار اندر آن
 می مکد ز آن آب بر قدر قدر
 قدر طعم و جوهرش در نیک و بد
 از لطافت از کثافت نیک و بد
 قدر قیمتشان بود در روزگار
 اینکه صنوان غیر صنوان شد ثمار
 بعض را بر بعض فضل از طعمشان
 مثل ایمان است کز تقواست بار

لمعة هشـتاد و دوم افکنـد
 حضرت صادق شه ملک تقا
 تقوی بالله و آن ترک حلال
 این تقا باشد بخاص الخاص خاص
 دویمین تقوا من الله است آن
 ترک شبهه تا نیفتد در حرام
 سیمین تقوا بود از خوف نار
 آن بود ترک حرام و این تقا
 در مثل تقوا بود آبی روان
 از همه رنگی و جنسی سر بسر
 هر درختی آب از آن جو میمکد
 قدر جوهر قدر طعمش میکشد
 بس منافع خلق ز اشجار و ثمار
 این بیان باشد کلام کردگار
 می شود سیراب یک آب روان
 رنگ و طعم طبع اشجار و ثمار

پس بود تقوا به طاعت کردگار
طعم و رنگ از طبع هر میوه عیان
قدر ایمان است از مرد تقوی
هر که اعلا جاه با ایمان بود
هست اتقی هر که اتقی اخلص است
هر که اتقی با خدا نزدیک تر
هر عبادت را که جز تقوا بناست
این چنین گوید خدا جل علا
از برای وصل رضوان خدا
کان باشد بر لب وادی هلاک
هست تفسیر تقا ترک آنچه را
در حقیقت طاعت آن باشد ترا
علم و ذکر و طاعت مقبول آن
این مناجاتم ز تقوا آیه است
یا تقی الذات شاه متقین
ای که تقوا ترک حب غیر تست
طاعت مقبوله بی حبت کجاست
علم بی جهل است عرفان شما
ذکر بی نسیان بود از یاد تو
هر بنائی که اساسش این بود
آن اساسی را که جز این شد بناش
این چنین از معنی تقوا بدل
هر که اعلا رتبه با ایمان بود
تقویش بیش است لیک این تقویش
یا علی زین تقویم بنواز جان
ای به نهر تقوی آب حب تو
ای ز تو اشجار ایمان سبز و تر
مؤمنان موقنون محسنین
تقوی عام است از ترک حرام
گرچه تقوای عوام ناتوان
نیست ز آن تقوایشان سودی مگر
دل ز حب سیم و زر گردد تهی
تقویتی کان را من الله است نام
تقوی خاص است اما خاص نیست
تقویتی که آن خاص خاص الخاص شد

همچو آب جو بر اشجار و ثمار
همچو ایمان از نهان مؤمنان
لون و طعم میوه اش ای متقی
جوهر صافیش از این کان بود
در عبادت اظهر است و مخلص است
با خدا نزدیک تر زین رهگذر
آن اساسش جمله مثور اهباست
آنچه بر تقوا اساسش شد بنا
هست بهتر یا که بهتر آن بنا
تا بیندازد بدوزخ تابناک
نیست باکی تا نیفتد در بلا
ذکر بی نسیان و علم بی غوا
که نگردد روز حق بر بندگان
متقی زین آیه اعلا پایه است
یا علی یا امیرالمؤمنین
نیست تقوا هیچ بی حبت درست
هر چه بی حب تو مردود خداست
فرع عرفان حبتان حق خدا
هست تفسیر تقا ارشاد تو
تحت رضوان شه آن آئین بود
در جحیم است آنکه بگذارد بناش
کرده اللهم الیهم سجد
جوهر روحش مصفا ز آن بود
کز ولای تو بیابد پرورش
در مقام قرب رضوانم رسان
نه فلک چون یک حباب حب تو
شجره ایمان ز حبت بارور
هر که را حب تو هست از متقین
غیر حب تو حرام خاص و عام
هست از بیم عذاب آن جهان
دل شود خالی ز حب سیم و زر
گر بود از حب تو جانش بهی
ترک شبهه باشد از بیم حرام
گر نه آن تقویش با حب علی است
موجب قرب خدا ز اخلاص شد

آن بود ترک حلال از بیم این
تا نباشد با یقین از حب شاه
تقویئی کز حب تو نبود بناش
یا علی تقوا بجانم ساز یار
یا علی تقوا بجان همره کنم
ذکر موت ار میکنند نفس دنی
یا علی یا علی یا علی
تا شود جان زنده ام از ذکر موت
حق احمد زندگی بخش انام

که مبادا شبهاش گردد قرین
سوی جنات وصالش نیست راه
بانی آن در جهنم هست جاش
یعنی از حبت دلم پر نور دار
تا بمیرد نفس و دل برهد ز غم
زنده میگردد دل از ذکر علی
دل ز نور تقویم کن منجلی
ای جمالت شاهدم در بزم فوت
باد بر او و آل او از حق سلام

لمعة الثالث و الثمانون فی الموت

قال الصادق علیه السلام: ذکر الموت يمیت الشهوات فی النفس، و یقطع منابت الغفلة و یقوی القلب بمواعد الله تعالی و یرق الطمع و یکسر اعلام الهوی و یطفی نارالحرص و یحققر الدنيا و هو معنی ما قال النبی (ص): فکر ساعة خیر من عبادة سنة و ذلك عند ما یحل اطناب خیام الدنيا و یشدها فی الآخرة و لا یشک بنزول الرحمة علی ذکر الموت بهذه الصفة و من لا یعتبر بالموت و قلبه حیلته و کثرة عجزه و طول مقامه فی القبر و تحیره فی القيامة فلاخیر فیہ. قال النبی (ص): اکثر و اذکر هادم اللذات قیل و ما هو یا رسول الله؟ فقال الموت: فما ذکره العبد علی الحقیقة فی سعة الاضائق علیه الدنيا و لافی شدة الاتسعت علیه و الموت اول منزل من منازل الآخرة و آخر منزل من منازل الدنيا؛ فطوبی لمن کان اکرم عندالتزول باولها، و طوبی لمن احسن مشایعته فی آخرها و الموت اقرب الاشیاء من ولد آدم و هو یعده العبد؛ فما اجرأ الانسان علی نفسه و ما اضعفه من خلق. و فی الموت نجات المخلصین و هلاک المجرمین و لذلك اشتاق من اشتاق الی الموت و کره من کره. قال النبی (ص): من احب لقاء الله احب الله لقاءه و من کره لقاء الله کره الله لقاءه.

می شود از یاد مردن سیر و فاش
همچو عیسا از بیان بخشند جان
خواهشات نفس اصل مفسده
از مواعیدش دل آگه میکنند
رنگ زنگی کز طمع گشته عیان
آتش حرص از نهان خامش کند
زین بیان گوید نبی فخر بشر
از عبادت کردن سال کسی
بهتر از سالی عبادت بود
که طناب خیمه از دنیا نخست
لاشکت نازل شود رحمت بره
نازل آید رحمه بر جان از خدات
عبرتگی ندارد ز روز گیر و دار
طول قبر و حیرتش روز عسیر

لمعة هشتاد و سیم نور پاش
حضرت صادق که خدامش روان
گفت یاد مرگ میراند همه
ریشه های غفلت از دل میکنند
طبع را رقت دهد شوید از آن
هم عملهای هوا را بشکند
هم کند دنیا حقیرت در نظر
فکر یک ساعت بود بهتر بسی
فکر کردن ساعتی در نفس خود
این تفکر میشود روزی درست
واکنسی و بندهش در آخره
یاد مردن گرکنی با این صفات
هر که بر مرگش نباشد اعتبار
ز آن کمی حیلته و عجزکنشیر

پس نباشد هیچ خوبی اندر او
منهدم سازنده لذات را
عرض کردندش چه آن فخر انام
در حقیقت بنده‌ای یادش نکرد
تنگ دنیا را بر آن با وسعتش
مرگ اول منزل است از آخره
پس خوشا حالی که در اول نزول
هم خوشا حالی که آخر مرحله
مرگ از هر شی بود نزدیکتر
چند انسان هست بر نفسش جری
هست در مردن نجات مخلصین
زین بود مشتاق مشتاق لقا
گفت پیغمبر که هر کس داشت دوست
هر که مکروهش لقاء الله بود
زین مناجاتم که یاد مردن است
یا علی یا عظیم یا عفو
دشمنان را از لقای ناخوشی
آتشی کز حسرت آمد شعله ور
ای که هر کس اشتیاق باشدش
هر که مشتاق تو مشتاق علی است
نور شوق خدمت از شرق دل
نیست در دنیا جز اینم آرزو
باز بندم چشم از این دار غرور
آخرین مرحل ز دنیا چون رسد
اولین منزل بجان در آخرت
یا علی تنگ است دنیا بر دلم
وسعتی بخشا در این تنگی جا
مرگ من وین زندگی یا علی
این دنائت نیستش الا که نی
بیوفائیش به ارباب وفا
مرگ بردلها چو محبوب آمده
اعتبار مرگ و آن بی حیلتی
در قیامت زار و حیران ناتوان
این همه سهل است اگر نور جمال
سوی جنات وصال آورد

گفت پیغمبر به یاران نکو
پس بیاد آرید پنهان و ملا
گفت یاد مرگ کردن والسلام
حال وسعت حال شدت جز که کرد
وسعتش بخشید در آن شدت
هم از این دنیا است آخر مرحله
یافت تشریف کرامت از وصول
نیک همراهش رود تا قافله
بر بشر و آن دورش آید در نظر
با وجودی که ضعیفش آفری
نیست مردن جز هلاک مجرمین
زین منافق هست ناخوش مرگ را
آن لقاء الله را محبوب هوست
حق نخواهد دیدنش ز آن حال بد
بهر دل امید جان در بردن است
ای لقایست دوستان را آرزو
چون بود بر جانشان مرگ آتشی
هیزمش از حیرت و خسران بسر
اشتیاق نیز مشتاق آیدش
بادنی مشتاق تو هرگز نیست
لمعه افشان و در افشان متصل
که طناب خیمه چون کنم از او
وانگردد دیده جز بر روی نور
چشمم اول بر جمالش وا شود
از کرامت نور بخشد مفخرت
پای جان رفته فرو اندر گلم
یاد مرگم گشته باغ دلگشا
نیست فرقی اندر اینجا یا علی
از وفاداریش اسبم و آیه‌ای
قرب جان داده به اصحاب صفا
ناخوشی شاها خوش و خوب آمده
عجز و طول سجن قبر و حیرتی
ایستادن در صف خسرانیان
رهبرم آید بجنات وصال
نارنیران فراقم بگذرد

دل ولی از ییاد خوبان زندهام
 زندهام دارد بجان بخشد بقا
 تا نگردد زندگی عین فنا
 روی جانم سوی ارشادات مدام
 دل از این اشفاق گردد بس رقیق
 آتش حرصم بیابد انظفا
 اندر آن دیوان زجان واقف شوم
 از حساب آرم مگر شرحی بکار

خیمه راحت ز دنیا کندهام
 ییاد خوبان اندر این دار فنا
 قطع ریشه شهوت از جان نما
 قلب را قوت ده از ییادت مدام
 تا که طبعم از طمع گردد شفیق
 بشکند اعلام شهوت وز هوا
 از حساب روز دین واقف شوم
 از حساب خویش گیرم اعتبار

لمعة الرابع و الثمانون فی الحساب

قال الصادق علیه السلام: لو لم یکن للحساب مهلولة الاحیاء العرض علی الله وفضیحة هتک الستر علی المخفیات لحق للمرء ان لایهبط من روس الجبال ولایاوی الی عمران ولایاکل ولایشرب ولاینام الا عن اضطرار متصل بالتلف. و مثل ذلك یفعل من یری القیامة باهوالها وشدایدها قائمة فی کل نفس و یعین بالقلب الوقوف بین یدی الجبار حینئذ یاخذ نفسه بالمحاسبة کانه علی عرصاتها مدعو و فی غمراتها مسؤل. قال الله تعالی: و ان کان مثقال حبة من خردل اتینابها وکفی بناحاسین و قال بعض الائمة: حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا ووزنوا اعمالکم بمیزان الحیاء قبل ان توزنوا و قال ابوذر رحمة الله: ذکر الجنة موت و ذکر النار موت فواعجبنا نفس یحیی بین موتین و روی ان یحیی بن زکریا علیهما السلام کان یفکر فی طول اللیل فی امر الجنة و النار فیسهر لیلته و لایاخذہ النوم ثم یقول عند الصبح: اللهم این المفرد؟ و این المستقر؟ اللهم الا لیک.

از حسابم میشود بر روی کار
 مهولم غیر از حیای عرض یار
 حق مردی بود بر هر بنده ای
 در عمارت نیز نبود جای او
 نه بخوابد جز ز راه اضطرار
 از حسابش چون بود بیم اسف
 هولهای روز محشر را بجان
 از شداید هولهای آن شمار
 ایستادن پیش جبار آن چنان
 مثل آنکه در قیامت هست کار
 که اگر بر وزن حبه خردلی است
 بس بود در این شماره کردگار
 کار ستاری کجا پرده دریست
 پیش از آن کاید محاسب روبرو
 وزن بنما پیش از وزن خدا
 مرگ باشد ییاد جنت ییاد نار
 زندگی بین دو مردن بهر کی

لمعة هشتاد و چارم نور بار
 گفت صادق گر نبودی بر شمار
 بر خدا رسوائی پرده دری
 آنکه از سرهای کوه ناید فرو
 نه خورد ناشامد اندر روزگار
 خورد و خوابش باشد از بیم تلف
 همچنین است آنکه می بیند عیان
 ایستاده هر نفس در آن شمار
 بیند از چشم دلش فاش و عیان
 پس بگیرد خویشتن رادر شمار
 قول الله است و مسطور نبی است
 در شمار آریم آنرا در شمار
 هیچکس از هیچکس آگاه نیست
 گفته سلطان ولایت حاسبوا
 در ترازوی حیای اعمال را
 گفت بوذر رحمتش از کردگار
 این عجب بین دو مردن زندگی

هست این مروی زیحیای نبی
 فکرکردی از نعیم و ازجحیم
 صبح میگفتی خدایا کو مفر
 این مناجاتم رهاند از حساب
 یا الهی ای درت نعم المفر
 ای بهشت و دوزخت بر بندگان
 چند باشم روز و شب در روزگار
 فکر جنت فکر دوزخ فکر موت
 زندهام فرمای ای حی قدیر
 زندگی بین دو مرگ از من عجیب
 وزن کردم در نهان اعمال را
 پله عصیان شدم سر بر زمین
 یا علی بر پله میزان نگر
 ورنه این اعمال من افعال من
 خویشتن را در حساب کار و بار
 بینم از چشم یقین روشن مدام
 خورد و خواب و جای مأمن نیستم
 توگوواهی ای خداوند شهید
 لیک بیرون یک قدم از جای خویش
 بر امید بخشش و ستارت
 حال جان شاد است و دل امیدوار
 حسن ظنم بر عطای تو بسی
 یارب از این حسن ظنم آگهی
 ضامنم بر بخشش جن و بشر
 حق احمد شافع یوم النشور
 صل یارب علیه و علی

که نمودی فکر طول شب همی
 شب نمی خفتی از این خوف عظیم
 جز بسوی تو نباشد مستقر
 باز سازد بر رخ از غفار باب
 حضرتت بر بنده نعم المستقر
 مایه امید و بیم دو جهان
 با تفکر از غم جنات و نار
 زین دو فکرت راحت از جان گشته فوت
 در میان این دو مرگ دست گیر
 لیک از حکم خدا نبود غریب
 روز و شب سر و نهان افعال را
 پله طاعت بچرخ هشتمین
 بشکند شاهنگش از حبت مگر
 گر بمیزان بر شود بد حال من
 می نمایم هر نفس روز شمار
 حال احوال شداید در قیام
 اضطراری شد بعالم زیستم
 کآنچه میگویم بجان آنم رسید
 بی خطائی نامدم در راه پیش
 عفو و لطف و رأفت و غفاریت
 از در امید نومیدم مدار
 کز تو نومیدی نمی بیند کسی
 کز حسابم نیست باک از هر رهی
 این چنین از بخشش دارم خیر
 حسن ظنم را ز دل منماید دور
 آله شفعا فی یوم القضا

لمعة الخامسة و الثمانون فی حسن الظن

قال الصادق علیه السلام: حسن الظن اصله من حسن الايمان المرء و سلامة صدره و علامته ان یری کلما نظر الیه بعین الطهارة و الفضل من حیث ركب فيه و قذف فی قلبه من الحياء و الامانة و الصيانة و الصدق. قال النبی: احسنوا ظنونکم باخوانکم تغتموا بها صفاء القلب و نقاء الطبع و قال ابی بن کعب: اذا رایتم احد اخوانکم فی خصلة تستکرونها منه فتاولوها سبعین تاویلا فاذا اطأنت قلوبکم علی احدهما و الافلوموا انفسکم حیث لم تعذروه فی خصلة یسترها علیه سبعون تاویلا و انتم اولی بالانکار علی انفسکم منه. اوحی الله تعالی الی داود علیه السلام: ذکر عبادی من الآئی و نعمائی فانهم لم یروا منی الا الحسن الجمیل لثلا یظنوا فی الباقي الامثل الذی سلف منی الیهم و حسن الظن یدعوالی العبادة و المغرور یتمادی فی المعصية و یتمنی المغفرة، ولا یكون

حسن الظن فی خلق الله تعالی الاالمطیع له یرجوا الثوابه و یخاف عقابه. قال رسول الله (ص): یحکی عن ربه تعالی: انا عند حسن ظن عبدی بی یا محمد فمن زاغ عن وفاء حقیقه موجبات ظنه بربه فقد اعظم الحجة علی نفسه وکان من المخدوعین فی اسر هواه.

لمعه هشتاد و پنجم نوربهار حضرت صادق بر او از حق سلام اصل آن از حسن ایمانشان بود از نشان حسن ظن اینکه نگاه یعنی از عین طهارت بنگرد آنچنانکه هست ترکیش در آن باحیا و با امانت جان آن چون بود ظن نکو از ترکیه ظن نیکو بر برادرهای دین قلب را صفوت طمع را نفی نیز قلب را و طبع را صفوت از آن گفت ابی ابن کعب هر یک شما که شما را آن بسی منکر بود بهر تآویلش مصحح آورید خوب ورنه پس ملامت خود کنید که بر آن هفتاد تآویست یار پس شما اولی به انکار خودید یعنی از این عذرها از دیگری که نباشد هیچ عذری اندر آن حق تعالی وحی برداوود داد تا نینند از جناب عزتم تا مظنت قلبشان در مابقی جانب حسن عبادت حسن ظن و آنکه مغرور است سوی معصیت محسن الظن نیست در خلق خدا از الهی هسستش امید ثواب گفت پیغمبر که میگوید خدا یا محمد هر که زیغ آورد پیش برد اعظم حجتی با خود بکار خود فریب از خویش خورده از هواش این مناجاتم ز حسن ظن برب یا علی از خدعه نفسم امان

می شود از حسن ظن برکردگار گفت حسن ظن مردان تمام وز سلامت صدرشان حاصل شود هر کجا افکنند بیند روی ماه جانب هر چیز از فضل احد فضل و تطهیر خداوند جهان وز صیانت صدق قلبش در امان گفت پیغمبر علیه التصلیه آورید تا ز آن شود حاصل یقین این بود محصول حسن ظن عزیز این بود حاصل ز حسن ظنتان بیند از اخوان دین این خصله را بایش هفتاد محمل مستعد مطمئن دل گریکی ز آنها شدید ز آنکه از یک خصلت عذرش ناورید تا بیوشد عیب آن از روی کار از امور منکر و قول شدید نگذری از خویشتن چون بگذری نیک می بینی قبیحش را در آن یادکن نعمای ما را بر عباد جز جمال نور و نور رحمت نبود الا برکرامات تقی نیک میخواند ز فضل ذوالمنن می کشد بر آرزوی مغفرت جز مطیع او به امید عطا جان و دل در بیم از بیم عقاب نزد حسن ظن بنده بین مرا راستی از موجبات ظن خویش از جمالی رأفت پروردگار هست مخدوع و به نار بد جاش میکند جان و دلم یار طرب کز هوای آن شوم از گمراهان

از توام توفیق می‌باید قرین
 حسن ظنم بر جنابت آشکار
 هیچ کارم نیست کز قبحی بری
 داوری کز لطف و انعام عظیم
 جز کرم از تو که مغرورم به آن
 از اطاعت خویش هیچ امید نیست
 نیستم مغرور و بر عصیان جری
 ای که با داوود فرمودی بگو
 تا ز ظن بد نیابند ابیتلا
 جز جمال حسن و جز حسن جمال
 باشدم این ظن و هست این اعتقاد
 از یقین میدانم این از حسن ظن
 اعتقاد قلب چون هستم چنین
 هر کجا بینم جمالت بنگرم
 بد نمی‌بینم که تا ویش کنم
 ای مرکب فضل و تطهیرت بجان
 حسن ایمانم ز حسن ظن عیان
 ای که ذاتت از عبادت برترست
 حسن ظنم چون بجان از تست یار

تا ز حسن ظن شوم صاحب یقین
 غیر حسن ظن ندارم هیچ کار
 باشدم جز حسن ظن داوری
 گفته ما غرک بربک الکریم
 هیچ امیدم نیست پیدا و نهان
 چشم بر انعام غفران ولیست
 حسن ظنم میکند این شاعری
 بر عباد من کراماتم نکو
 تا نبینند از خداوندی ما
 جان و دل مشتاق جنات وصال
 کس تو جز احسان نیاید بر عباد
 که بجز احسان ندارد بوالحسن
 پس چرا منکر بینم ز آن و این
 چشم پاک از فضل مولا بر سرم
 خویشتن رادر ملامت افکنم
 باحیا و با امانت قلب از آن
 حسن ظنم را عباداتم نشان
 از عبادت از اشارت برترست
 هست تفویضم بتو وز جمله کار

لمعة السادسة والثمانون في التفويض

قال الصادق عليه السلام: المفوض امره الى الله في راحة الابد والعيش الدائم الرغد والمفوض حقا هو العالي عن كل همة دون الله تعالى. كما قال امير المؤمنين عليه السلام:

رضيت بما قسم الله الى
 و فوضت امرى الى خالقي
 كما احسن الله فيما مضى
 كذلك يحسن فيما بقى

قال الله تعالى في المؤمن من آل فرعون: وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد. فوفاه الله سيئات مامكروا وحق بال فرعون سوء العذاب. التفويض خمسة احرف لكل حرف منها حكم فمن اتى باحكامه فقد اتى به. التاء من ترك التدبير في الدنيا، والفاء من فناء كل همة غير الله تعالى والواو وفاء العهد و تصديق الوعد والياء من الياس من نفسك و اليقين بربك و الضاء من الضمير الصافي لله و الضرورة اليه و المفوض لا يصح الا سالما من جميع الآفات و لا يسمى الامعافى بدينه.

لمعة هشتاد و ششم نور جان
 نکته تفويض می‌سازم مبین
 هر که تفويض امر خود بر حق کند
 هر که او بگذاشت امرش با خدا
 قلب او خالیست از هر همتی
 باشد از تفويض بر قلبم روان
 از بیان صدق صادق نور دین
 راحت جان یابد و عیش ابد
 باشدش عیش گوارا دائم
 غیر حقش نیست دیگر همتی

همچنین که گفت امیرالمؤمنین
راضیم بر قسمت پروردگار
همچنین که پیش از این کرده خدا
مؤمنی از آل فرعون را چنین
امر خود را واگذارم بر خدا
امر خود را با خدا بگذارم
پس فرو برد آن شه مالک رقاب
در شماره حرف تفویض است پنج
هر که آن احکام را آورد جا
ترک دنیا ترک تدبیر است تا
از وفای عهد و از تصدیق و عهد
حکم یا باشد یقین ای مرد کار
حکم ضاد آمد ضمیر صاف تو
بر مفوض صبح چون سر میزند
روز را هم شب نمی آرد جز این
این مناجاتم ز تفویضم روان
ای خدا توفیق می خواهم ز تو
ای خدا توفیق تفویضم ز تست
کیستم امرم چه و تفویض چیست
یافتم توفیق تفویض خدا
کار خود را با خدا بگذارم
یا علی توفیقم از تو یار شد
یار جانم گشته تفویضی که آن
فای آن فانی نمودم از همه
با وفای عهد از آن همراه دل
کرده مأیوسم ز خویش و بر خدا
هم ضمیر صاف اللهم از آن
مؤمنم نه ز آل فرعون لیک دل
سیئات مکر نفس جان نشان
جمله در نیل فنا گشتند غرق
راضیم فرمود بر قسمی که حق
همچنانکه پیش از این احسان نمود
از یقینم بعد از این احسان کند
چون یقینم گشته خورشید جان

قاسم الارزاق خلق عالمین
کرده ام با خالقم تفویض کار
میکنند در ما بقی احسان مرا
گفته در وصفش خداوند مبین
که خدا بینا بود بر بنده ها
از بدی حیلها او داشتم
آل فرعون را الی سوء العذاب
زیر هر حرفی نهان حکمی چو گنج
او بجا آورد احکام خدا
فانفای کل همه جز خدا
و او دارد حکم کن تصدیق و عهد
یأس از نفس و یقین بر کردگار
شد ضرورت بر خدا اوصاف تو
خوش سلامت حلقه بر در میزند
که بود در عافیت در امر دین
جان و دل آرد سوی امن و امان
کار خود را باز بگذارم تو
نیست بی توفیق تفویضم درست
راستی جبر است نه تفویض نیست
یفعل الله و یحکم ما یشا
در دو عالم فیضها برداشتم
که مفوض کار با جبار شد
ترک دنیا هست و تدبیرات جان
همتی جز ذکر حق تا خاتمه
وعده حق را مصدق متصل
از یقین یارم نموده با رجا
بالضروره گشته حاصل در جهان
شد بتفویض الهی متصل
آنکه فرعونش بود از چاکران
غرق قهر حق همه پا تا بفرق
زد رقم بر لوح جان مستحق
باز فرمودم بر درهای جود
محسن است و مفضل آن شاه صمد
می نمایم از یقین شرحی بیان

لمعة السابع والثمانون في اليقين

قال الصادق عليه السلام: اليقين يوصل العبد الى كل حال سنى و مقام عجيب لذلك قال رسول الله (ص) عن عظم شان اليقين حين ذكر عنده ان عيسى بن مريم عليه السلام كان يمشى على الماء فقال: لو ازداد يقينه لمشى فى الهواء فدل بهذا ان رتب الانبياء عليهم السلام مع جلالة محلهم من الله تعالى كانت تتفاضل؛ على حقيقة اليقين لا غير، ولانهاية لزيادة اليقين على الابد. و المومنون ايضا متفاوتون فى قوة اليقين وضعفه فمن قوى منهم يقينه فعلامته التبرى من الحول و القوة الا بالله و الاستقامة على امر الله و عبادته ظاهرا و باطنا قد استوت عنده حالتا العدم و الوجود و الزيادة و النقصان و المدح و الذم و العز و الذل لانه يرى كلها من عين واحدة و من ضعف يقينه تعلق بالاسباب و رخص لنفسه بذلك و اتبع العادات و اقاويل الناس بغير حقيقة و السعى فى امور الدنيا و جمعها و امساكها يقر باللسان انه لا مانع و لامعطى الا الله تعالى و ان العبد لا يصيب الا ما رزق و قسم له و الجهد لا يزيد فى الرزق و ينكر ذلك بفعله و قلبه. قال الله تعالى: يقولون بافواههم ما ليس فى قلوبهم والله اعلم بما يكتُمون. و انما عطف الله تعالى لعباده حيث اذن لهم فى الكسب و الحركات فى باب العيش ما لم يتعدوا حدوده و لا يتركوا فرايضه و سنن نبيه (ص) فى جميع حركاتهم و لا يعدلوا عن محجة التوكل و لا يقفوا فى ميدان الحرص فاما اذا نسوا ذلك و ارتبطوا بخلاف ما حد لهم كانوا من الهالكين الذين ليس معهم من الحاصل الا الدعوى الكاذبة و كل مكتسب لا يكون متوكلا فلا يستجلب من كسبه الى نفسه الاحراما و شبهة و علامته ان يوتر ما يحصل من كسبه و يجوع و ينفق فى سبيل الدين و لا يمسك. و الماذون فى الكسب من كان بنفسه مكتسبا و يقبله متوكلا و ان كثر المال عنده قام فيه كالامين عالما بان كون ذلك المال عنده و فوته سواء و ان امسك امسك لله و ان انفق انفق فيما امر الله عزوجل و يكون منعه و اعطاءها فى الله.

نورافشان مى شود براهل دين
از يقين فرموده شرحى با نظام
سوى هر حال سنى از اعتلا
زين نشان فرموده محمود احد
آن زمان كه از يقين شد ذكر اين
ميشدى حضرت چنين گفتا جواب
بر هوا هم ميشدى بى بال و پر
بر تفاوت در يقين انبيا
با تفاوت شد يقين مؤمنين
تقویش در راه ديانش بيشتر
آن تبرا هست از غير اله
تا نيند هيچ حول و قوه اى
ظاهر و باطن بامر حق مقيم
بیش و کم مدح و ذمش بر يك نمود
كز يكى چشمه است جمله پرورش
بسته اسباب دنيا كرده كار
تابع عادات و قول بى بنا
جمع آورده گرفته چون ولى

لمعة هشتماد و هفتم از يقين
حضرت صادق بر او از حق سلام
كه يقين باشد رساننده تورا
بر مقامات عجيبش بر كنند
در بزرگى شان با جاه يقين
كه مسيح ابن مريم خوش بر آب
گر يقينش بودى از اين بيشتر
بس دليل است اين كلام مصطفىا
چون نهايت نيست در كار يقين
هر كه قوت در يقينش بيشتر
از علامت يقين اى مرد راه
از همه قوه همه حولى برى
جز بحق از امرش آيد مستقيم
مستوى داند عدم را با وجود
عزت و ذلت مساوى باشدش
هر كه را باشد يقين باضعف يار
رخصه بر اسباب داده خویش را
سعى كرده در امور دنيوى

بر زبان اقرار که نبود مرا
بنده را کی میرسد جز آنکه کرد
بر زبان اقرار و انکارش بکار
حق تعالی گفت گویند از زبان
حق بود اعلم به پنهان کرده‌شان
نیست جز اینکه خدا جل جلال
اینکه داده اذن بر کسب معاش
ترک نارند از فرایض و زسین
گامی از راه توکل نگذرند
واقف میدان حرص از جان نشند
مرتبط گردند خلف آنچه را
از یقین اند از گروه هالکین
جز دعاوی کاذبه کز حرص جان
کاسبی کو را توکل نیست تام
جز حرام و شبهه نبود حاصلش
از علامات توکل با یقین
خود گرسنه و کند انفاق کسب
کاسب این اذنش بود در کسب خویش
مال بسیاری اگر جمع آیدش
بود و نابودش بود پیشش یکی
گر کند امساک للهش بود
منع و اعطایش بود در راه او
این مناجاتم یقین آرد بجان
ای یقین از تو قرین جان ما
ای یقینت مظهر هر جا عجیب
ز آن یقین بر منزل اعلاستم
همچو عیسا که همی رفتی بر آب
ز آنکه دنیا این زمان باشد خراب
زین یقین برخوادم بر هوا
این یقین یارب زیاده کن مرا
ای خدا بیزارم از هر چیز هست
از یقین حولی بجز حول تو نیست
مستقیم دار اندر بندگی
بود و نابودم مساوی آمدم
مدح و ذم عزت و ذلت بهم

معطیئی و مانعی غیر از خدا
قسمتش حق حاصلش چه جهد مرد
قلب او زین قول انکارش شعار
آنچه نبود هیچ در دلهايشان
آنچه بنمودند خود از خود نهان
بنده را خوانند بجنات وصال
آنقدر که نگذرند از حدهاش
در همه احوال و حرکات و سکن
تاز میدان هلاکت جان برند
لیک گر زینها فراموشی کنند
آمده محدود حدش از خدا
حاصلی حاصل نه ایشان را ز دین
کرده حاصل قلبشان بهر زبان
جلب نفعش نی زکسبش جز حرام
چون توکل با یقین نی در دلش
باشد ایشار آنچه شد کسبش ز دین
در ره دین ز آن بود مشتاق کسب
با توکل قلبش و کسبش به پیش
گوئیا مال امانت باشدش
چون یقین دارد توکل بیشکی
ور بود انفاق فی اللهش بود
کل شئی هالک الا وجهه
از خداوند کردیم مهربان
جان ما ز آن بر مقام اعتلا
از یقین بر جان ما دادی نصیب
ز آن یقین دل را ز غم پیراستم
میروم خوش بر سر بحر سراب
رفتن بر آن بود رفتن بر آب
تا بیابم بر ملایک اعتلا
ز آنکه نبود این یقین را انتها
که نه حول و قوه تو با وی است
قوتی جز قوتت در شأن کیست
با یقین دارم بجان پابندگی
سود و نقصانم یکی شد بیش و کم
باشدم یکسان الهی از کرم

از کرم بینم که این اشجار را
 بسته اسباب دنیایم مدار
 تا نیارم ناحق و نادان بیان
 سعی من اندر امور دنیوی
 قوت و توفیق خواهم از تو یار
 تا از این میدان که بس با خطر است
 مانع و معطی نباشد جز تو کس
 آگهی از اعتقادم یا علی
 هست بر تو هر عقیده منجلی
 که دل و قولم یکی باشد یقین
 ای که داناتر توئی بر سرمان
 اذنمان دادی پی کسب معاش
 سعی من از من توکل می برد
 سعی من کسب مرا سازد حرام
 در دلم نور یقین لامع نما
 کسب خود انفاق سازم آنچه را
 یا علی از تو توکل یار ماست
 داده ای توفیق ایثارم دمی
 تاجین بر درگه تو سوده شد
 هرچه در عالم امانت باشدم
 جمع و خرجی بر من از دنیا و بس
 نه بخود چیزی توانم جمع کرد
 جمع اگر آرم ز توفیقت کنم
 گر نمایم منع منع از خود کنم
 نه از آن منعم بود خوفی عیان

باشد آبش خور یکی سر و ملا
 رخصتم گر هست بهر اعتبار
 تابع عادات و قول مردمان
 جز به امر پادشاهی گرچه نی
 تا ز امساک و ز جمع آیم کنار
 با سلامت جان تواند باز رست
 از یقین هست اعتقادم این و بس
 پیش تو هر اعتقاد آمد جلی
 شاهی بر این عقیده یا علی
 آنچه میگویم بود قلبم همین
 ای خداوند ای کریم ای مهربان
 لیک از سعی خودم در ارتعاش
 سعی من خذلان حق می آورد
 حاصل از کسبم حرام آید تمام
 آنچنانکه بگذرم از کسبها
 کسب کردم جمله پنهان و ملا
 از یقین سوی تو روی کار ماست
 کز بیانت یافتم رمزدمی
 جان و دل از خویشتن آسود شد
 در امانت کی خیانت باشدم
 اسم جمع و خرج هستم پیش و پس
 نه ز کس چیزی توانم منع کرد
 خرج راه دوست ای صاحب کرم
 ز آنکه جز خود کس نباشد دشمنم
 چون از آن جمعم رجا باشد بجان

لمعة الثامن و الثمانون فی الخوف و الرجا

قال الصادق علیه السلام: الخوف رقیب القلب؛ و الرجا شفیع النفس و من كان باللّه عارفاً كان من اللّه خائفاً؛ و هما جناح الايمان يطير بهما العبد المحقق الى رضوان اللّه تعالی، و عینا عقله بیصر بهما الى وعد اللّه تعالی و وعیده و الخوف طالع عدل اللّه تعالی باتقاء وعیده و الرجا داعی فضل اللّه و هو یحیی القلب و الخوف یمیت النفس. قال النبی (ص): المومن بین خوفین خوف ماضی و خوف مابقی، و بموت النفس تكون حیوة القلب و بحیوة القلب البلوغ الى الاستقامة، و من عبد اللّه علی میزان الخوف و الرجا لا یضل و یصل الى مامله و کیف لا یخاف العبد و هو غیر عالم بما یختم له صحیفته و لاله عمل یتوصل به استحقاقاً و لا قدرت له علی شی و لا مفروکیف لا یرجو و هو یعرف نفسه بالعجز و هو غریق فی بحر آلائه اللّه و نعمائه من حیث لا تحصی و لا تعد. فالمحب یعبر به علی الرجا بمشاهدة احواله بعین سهرمتهم و الزاهد یعبد علی الخوف. و قال اویس لهرم بن

حبان: قد عمل الناس على الرجاء بالله، تعال: نعمل على الخوف و الخوف خوفان؛ ثابت ومعارض؟ فالثابت من الخوف يورث الرجاء و المعارض منه يورث خوفا ثابتا و الرجاء رجائان. عاكف و باد فالعاكف منه يقوى نسبة المحبة، و البادى منه يصحح اصل العجز و الحياء و التقصير.

از رجا و خوف شد بر مرد کار
دوستانش را نباشد ارتجا
دوستان را نیست جز عشقش هوا
دیده بان دل بود خوف خدا
مرغ ایمان را دو بالند این دو تا
در فضای عالم رضوان شود
جانب و عد و وعید از او مصیر
بر وعیدش ناهی است و رو نما
قلب را زنده کند فضل خدا
خوف میراند هوای نفس را
هست مؤمن بین دو خوف شدید
خوف آنچه مانده باقی همچنان
میرسد با استقامت زان روان
رفته با میزان خوف و از رجا
بر همه مأمول از رب صمد
از ختام صفحه حسبانیش
نه توانا نه مقررش پیش گام
چون شناسد خویش را با عجزها
نعمت بی منتهای ذوالکرم
چونکه باشد در رجا ذات محب
چشم بیداریش باز است از جهان
بندگی بر خوف داده زندگیش
گفت با ابن حبان یعنی هرم
بر رجا مردم به امید کرم
خوف ثابت دان معارض دو یمین
آن معارض خوف دیگر را بنا
عاکف و بادی بدرگاه اله
بادی از آن صحیح آرد نیت
این بیان و شرح از خوف و رجا
بالها بخشند بر اوج ارتجا
دیده بان دل ز لایعقل بود
ای رجاى تو شفیع سیآت

لمعة هشتاد و هشتم نور باد
حضرت صادق که با خوف و رجا
چونکه از عقل است این خوف و رجا
اینچنین فرماید از خوف و رجا
نفس را باشد شفیع جان رجا
بنده با این بالها پیران شود
ز آن دو چشم عقل می گردد بصیر
خوف باشد طایع و عد خدا
داعی فضل خدا باشد رجا
زنده گردد قلب بنده از رجا
همچنین فرموده محمود حمید
خوف آنکه رفته از عمرش بجان
مرگ نفس از خوف دل زنده از آن
هرکس در راه عبادات خدا
او نگردد گمراه و واصل شود
چون نترسد بنده با نادانیش
نه عمل او را به استحقاق کام
چون نباشد با امید از شه گدا
غرقه دریای آلا و نعم
بر رجا باشد عبادات محب
او مشاهد بیند احوال نهان
زاهد از خوف است کار بندگیش
آن محب شه او یس محترم
تو عمل بر خوف داری ای هرم
خوف باشد بر دو نوع ای مرد دین
خوف ثابت مورث آید بر رجا
هم رجا باشد دو نوع ای مرد راه
عاکف آن دوستی را تقویت
ز آرزوی عجز و تقصیر و حیا
این مناجاتم ز خوف و از رجا
ای که خوفت دیده بان دل بود
ای شفیع نفس ما روی رجات

ای رجا و خوف تو ما را دو بال
 غیر رضوان تو آن جنات چیست
 دیده بانی دلم کز خوف خاست
 از شفاعت رجا نفسم خوش است
 ای رجا و خوف تو دو چشم عقل
 برو عیب و وعده تو بینا از آن
 خوف تو تیغی بقتل نفس بد
 چند باشم بین دو خوف شدید
 ماضی از عمر در عصیان گذشت
 مابقی از عمر من معلوم نیست
 گاه قریم از خیال ما مضی
 گاه بعدم از خیال ما بقی
 یا علی ای حب تو محیی القلوب
 ای حیات قلب ما از حب تو
 حب تو میزان ارشاد و ضلال
 دل ز بیم خوف و امید رجا
 حب تو معراج جنات الوصال
 ورنه ما را نیست کرداری کز آن
 نه به استحقاق رحمتان عمل
 عجز خود را معترف عارف به آن
 با وجود این همه پا تا بفرق
 چون نباشم از شهود این بلا
 ای محبانست همه امیدوار
 زاهد از خوف ار عبادت میکند
 از شهادت عاشق است امیدوار
 خورد و خواب عاشقان بیقرار
 ای براهت خائفان ثابت بجان
 گر معارض یا که ثابت خوفمان
 کآن رجاعاکف و بادی هرچه هست
 یا علی این قوتم افزون نما
 از کلام مخبر صادق مگر
 حق نور آسمان ارتضا

در هوای سیر جنات الوصال
 جنتی غیر از رجا دوست نیست
 با امانش گریز بدل سازی رواست
 چون رجاسوی محبت دلکش است
 نور پیر از آن دو از تو چشم عقل
 بر امید فضل تو دل زنده جان
 قلب ما ز آن قتل کن حی ابد
 از وصال دوست بس دور و بعید
 دور ماندم از وصال زان گذشت
 کز چه حالت باشدم در دهر زیست
 می شود حاصل ز تحقیق رجا
 خوف این کآخر سعیدم یا شقی
 ماحی جمله مساوی و ذنوب
 استقامت بنادگیها حب تو
 حب تو رضوان بجنات وصال
 چند باشد دور از بزم رضا
 راه ما از آن بجنات وصال
 مستحق آید بر رضوان جانمان
 نه مفری جان ما را جز اجل
 چون نترسم از حساب غیب دان
 در محیط بیکران نعمه غرق
 با رجا امیدوار اجتنابا
 بلکه از هر بیم و امیدی کنار
 غیبت از بزم شهادت میکند
 سوی جنات وصالش روی کار
 چیست الاغم کجا جز کوی یار
 حاصل از خوفت رجا در کارشان
 هر دو را مرجع رجا فرما روان
 قوه حب است و عجز جان پست
 تا توانم شد سوی کوی رضا
 از رضا شرحی نویسم مختصر
 سلم اللّٰه علیه دائما

لمعة التاسع و الثمانون فی الرضا

قال الصادق علیه السلام: صفة الرضا ان یرضی المحبوب و المکروه و الرضا شعاع نور المعرفة، و الراضی فان

عن جميع اختياره و الراضى حقيقة هو المرضى عنه و الرضا اسم يجتمع فيه معانى العبودية. و تفسير الرضا سرور القلب و سمعت ابى محمد الباقر عليه السلام يقول: تعلق القلب بالموجود شرك و بالمفقود كفر و هما خارجان عن سنة الرضا و اعجب ممن يدعى العبودية لله تعالى كيف ينازعه فى مقدراته حاشا الراضين العارفين عن ذلك.

لمعة هشـتاد و نهـم از رضا
گفت صادق بس سلامش از خدا
باش راضى بر خوشى و ناخوشى
شد شعاع نور عرفان اين رضا
از جميع اختيارش فانى است
اين رضا اسمى بود جمع اندر آن
اى كه تفسير از رضا جوئى بيا
والدم باقر علوم رشـد را
كه تعلق قلب بر موجود هست
خارجند اين هر دو بر سنت رضا
من عجب ميدارم از آنكه كند
چون به او دارد ز مقدورش نزاع
هركه راضى هركه عارف زين بدور
اين مناجاتم سوى كوى رضا
يا على المرتضى شاه رضا
در دلم افروز نور معرفت
تا خوشى و ناخوشى يكسان شود
فانى از هر اختيارم در وجود
تا شود راضى ز من خلق و خدا
يا على قلب از رضايـم شاد دار
گر به موجودم تعلق يافت دل
دل تهى دارم ولى از كفر و شرك
پر كفر و شرك كنـدم از جناح
در بلايـى خدا از قلب و جان
ز آنكه نبود هيچ در جانم توان

عاشقان را ميدهد نور جلا
گر تو ميخواهى ز خود وصف رضا
ناخوشى پشت مساوى با خوشى
هركه راضى فانى از جمله هوا
هركه راضى در حقيقت مرضى است
جمله معنـاى عبوديت بدان
بين سرور قلب تفسير رضا
ز آن شنيدم نكتهـاى اندر رضا
شرك و بر مفقود كفر اى حق پرست
چون دوبالند از پر مرغ هوا
ادعـاى بندگى رب احد
چون ز نور معرفت دارد شعاع
در تحاشى در تـبرا در نفـور
رهـبر آمد از ره حـب رضا
دار بر حبت دل ما جان ما
سـينهـام فرماى طـور معرفت
ناخوشـيها تا خوشى بر جان شود
راضـيم فرما بهر بود و نبود
تا شود حاصل عبوديت مرا
تا نـگردد جان بشرك و كفر يار
ور به مفقودم تعلق يافت دل
صـيقل ذكـرت از آن بزود چرك
تا برافـرزد رضا پر فلاح
راضـيـتم ليـك بر قدر توان
حولقه از اين بيانم ترجمان

لمعة التسعون فى البلاء

قال الصادق عليه السلام: البلاء زين المومن وكرامة لمن عقل لان فى مباشرة الايمان و الصبر عليه و الثبات عنده تصحيح نسبة الايمان. قال النبى(ص): نحن معاشر الانبياء اشد الناس بلاء و المومنون؛ الامثل فالامثل و من ذاق طعم البلاء تحت حفظ الله عزوجل له تلذذه اكثر من تلذذه بالنعمة و اشتاق اليه اذ افقده لان تحت نيران البلاء و المحنة انوار النعمة و تحت انوار النعمة نيران البلاء و المحنة و قد ينجو من البلاء كثير و قد يهلك

من النعمة كثير و ما انثى الله تعالى على عبد من عباده من لدن آدم عليه السلام الى محمد(ص) الابعد ابتلائه وفاء حق العبودية فيه فكرامات الله تعالى فى الحقيقة نهايات بداياتها البلاء و بدايات نهاياتها البلاء و من خرج من شبكة البلوى جعل سراج المومنين و مونس المقربين و دليل القاصدين و لاخير فى عبد شكا من محنة تقدمها آلاف نعمة و اتبعها آلاف راحة و من لا يقضى حق الصبر فى البلاء حرم قضاء الشكر فى النعمة كذلك من لا يودى حق الشكر فى النعمة يحرم قضاء الصبر فى البلاء و من حرمها فهو من المطرودين و قال ايوب عليه السلام فى دعائه: اللهم قدامى على سبعون فى الرخاء، و اتى على سبعون فى البلاء و قال وهب: البلاء للمومن كالشكال للدابة و العقال للابل. و قال اميرالمومنين عليه السلام: الصبر من الايمان كالراس من الجسد، و رأس الصبر البلاء و ما يعقلها الا العالمون.

نور مى بخشد ز انواع بلا
هست مؤمن را بلا زين و كرام
در بلا داند علو پايه است
واندر آن صبر و ثباتت اى شفيق
هست قول مصطفای مرتضا
سخت تر باشد بلايمان بجان
هرکه را طعم بلا شد انگبين
تحت سترالله عزجل يقين
نعمت شوق بلايش ماحضر
نورهای نعمت بى منتها
از بلا و محنت اندر نيك و بد
در نعم بسيارها هالك شدند
از صفى و اصفيا تا مصطفيا
بعد از استيفاء حق كبرياش
در بلايا و محن جان بهره مند
شد نهاياتى بداياتش بلا
شد بداياتى نهاياتش بلا
رفت شد بر مؤمنان نوربها
رهنمای قاصدان از جان شود
باشدش شاكى به محنت در جهان
پيش و پس آنرا هزاران راحت است
از بلايا و قضايای خدا
آيه محروميش گشته سبق
ناورد محروم صبر است از بلا
باده مطروديش آرد بسكر
يا الهى اى مناجى بنده را
كآيدم هفتاد ديگر در بلا

لمعه تسعين بدلهاى شما
گفت صادق از خدا او را سلام
هرکه او را ازتعقل مايه است
ز آنکه باشد در بلا ايمان رفيق
هست از تصحيح ايمان مرتورا
ماگروه انبيا اندر جهان
مؤمنان هم اين چنين پس مثل اين
هرکه از طعم بلا شد ذوق بين
لذتى يابد ز نعمت بيشتتر
ز آنکه باشد زير نيران بلا
زير انوار نعم نيران بود
از بلا بسيار ناجى آمدند
حق تعالى هيچ بنده را ثنا
نا نموده جزکه بعد از ابتلاش
کز وفای حق عبديت شدند
در حقيقت اين كرامات خدا
همچنين بر عكس بنگر ماجرا
هرکه بيرون از سبيکه ابتلا
مونس و نزديك نزديكان شود
نيست چيزى اندر آن بنده كه جان
محتتى كآن را هزاران نعمت است
هرکه حق صبر رانآورد جا
از اداى شكر در نعمای حق
هرکه حق شكر در نعما بجا
هرکه محروم است از اين صبر و شكر
گفت ايوب نبى اندر دعا
آمدم هفتاد نعمت در رخا

این چنین گوید وهب زین مدعا
همچنانکه چارپایان را شکال
گفت امیرالمؤمنین آن بوالحسن
هم بلایا رأس صبر آمد بدان
این مناجاتم ز انوار بلا
یا الهی یا الهی یا اله
عاقلان را چشم این زینت بود
از تو خواهم در بلا صبر و ثبات
یا غفور یا شکور یا صبور
کیستم من در بلا صبرم کجاست
انییا را از بلا بنواختی
مؤمنان را زیننه بخشیدی از آن
لذت جام بلایا را بجان
بر بلا مشتاق از جان آمدند
مبتلا گشتند در دام بلا
این بلیه بس بما وین ابتلا
زین بلا یارب امان ده جان ما
ای کراماتت بلا بر انییا
ای نهاییاتی کراماتت که هست
ای بدایاتی کراماتت که نیست
از بلایا جان ما را وارهان
سکه نفس بلا بر نام ماست
از بلای نفس یارب الامان
نور حب عارفان عاشقان
در بلایا صبر نتوانیم کرد
روی زردی در بلایامان مده
حق حب عاشقان جان نثار
ما کجا و ابتلای انییا
پادشاهانند در ملک وجود
بود ما از نور ایشان با نمود
ابتلای آن بزرگان بهرچیسست
ابتلای ما بس است این ابتلا
ای هزاران نعمت و راحت بجان
زان هزاران نعمت اهل بلا
یعنی از دام بلامان وارهان

کز برای مؤمنان باشد بلا
اشتران راه پیمارا عقال
صبر از ایمان چو سر باشد بتن
این تعقل نیست جز با عالمان
میشود از چشم دل ظلمت زدا
ای بلایست زینت مردان راه
کاین بلا بر مؤمنان زینت بود
تا نیفتم خوار و هالک در بلات
جانم از رد بلا کن غرق نور
گرچه اصل مدعا صبر بلاست
باب قربت ز آن بروواساختی
خوش چشاندی ذوق بلواشان بجان
نوش کردند و بشادی توأمان
قاصر راه غم جانان شدند
جانشان از دام نفس آمد رها
که اسیر نفس دونیم ای خدا
تانگردد بر هلاکت مبتلا
انییاست از بلا در اعنتلا
در بدایاتش بلا بر هرکه هست
در نهایت جز بلا بر هرکه زیست
از سببیکه ابتلا بگذشته جان
نه بلای نفس کز عین غواست
کابتلای دین و ایمان است و جان
گر چراغ ره نگیرد بر جان
از جزع گگردیم زار و روی زرد
داغ حسرت بر دل و جانمان منه
بر سرما بارش رحمت بیار
انییاست از کجا ما از کجا
ما گدایانیم بی هستی و بود
نور ایشان گر نبودی کس نبود
جز برای اهتدای خلق نیست
کانییا گشتند جمله مبتلا
ز ابتلایست پیش و پس بر صابران
خاص فرما بهره‌ای بر جان ما
از طفیل ابتلای آن شهان

کز قضای صبر محرومی بجان
 از بلا یا رب امان چون صبر نیست
 ای صبوری صابران را از تویار
 ای ادای شکر نعمتا از توام
 در بلا یا رب میندازم مباد
 حق ایوب نبی کاندرد دعا
 تا بیاید در بلا هفتاد نیز
 ای بلایت مؤمنان را چون شکال
 ماشترهائیم فارغ از عقال
 هست چون زایمان ما سرصابری
 تا بیانی آوریم از صبر پیش
 حق احمد صابران را پادشاه

ناید و از شکر نعمتا همچنان
 شکر نعمای بلا در حدکیست
 بخش جان را صبر و شکر کردگار
 صبر در بلوای دنیا از توام
 گردهم از اتباع مطر و دین ترا
 گفت سبعون اتانی فی الرخا
 یا صبور یا شکور یا عزیز
 اشتران راهرو را چون عقال
 بس عقال ما همین صف نعال
 طاقتی بخشا بما در صابری
 بگذریم از وحشت ظلمات خویش
 باد بر او و آل او رحم اله

لمعة الحادی و التسعون فی الصبر

قال الصادق علیه السلام: الصبر يظهر مافی بواطن العباد من النور و الصفاء، و الجزع يظهر ما فی بواطنهم من الظلمة و الوحشة. و الصبر يدعيه كل احد و لا يثبت عنده الا المخبئون و الجزع ينكره كل احد و هو ابين على المنافقين لان نزول المحنة و المصيبة بخير عن الصادق و الكاذب و تفسير الصبر ما يستمر مذاقه و ما كان عن اضطراب لا يسمى صبرا، و تفسير الجزع اضطراب القلب و تحزن الشخص و تغير اللون و تغير الحال و كل نازلة خلت اوائلها من الاخبات و الانابة و التضرع الى الله فصاحبها جزوع غير صابر و الصبر ما اوله مرواخره حلوقوم؛ و لقوم اوله و آخره حلوقوم، فمن دخله من اوخره فقد دخل، و من دخله من اوائله فقد خرج. و من عرف قدر الصبر لا يصبر عما منه الصبر. قال الله تعالى في قصة موسى و الخضر عليهما السلام: و كيف تصبر على ما لم تحط به خبرا. فمن صبر كرها و لم يشك الى الخلق و لم يجزع بهتك ستره فهو من العام و نصيبه ما قال الله تعالى: و بشر الصابرين اي بالجنة و المغفرة. من استقبل البلاء بالرحب و صبر على سكينه و وقار فهو من الخاص و نصيبه ما قال الله تعالى: ان الله مع الصابرين.

لمعة حادی و تسعون نور بار
 گفت صادق از خدا او را سلام
 آنچه پنهان است از نور و صفا
 میکند ظاهر جزع آنچه نهان
 مدعی صبر هر کس هست و نی
 جز گروه مخبتین محسنین
 بر جزع منکر بود هر کس که هست
 چون نزول محنت و بلواست بس
 صبر آنچه تلخ گردد ز آن مذاق
 صبر نبود آن جزع باشد کز آن
 رنگ در تغییر و در تغییر حال

می شود از صبر بر مردان کار
 صبر ظاهر میکند پنهان تمام
 در نهان و سر عباد الله را
 ظلمت و وحشت بود در بنندگان
 ثابت اندر ادعای خود همی
 در جلال و از جمال شاه دین
 از منافق لیکن آن ظاهرتر است
 مخبر صادق ز صدق و کذب کس
 و آنکه باشد مضطرب در این مشاق
 قلب باشد مضطرب غمناک جان
 صاحب اینها جزوع اندر خصال

هر مصیبت نازل‌ه ک‌اول بود
بی انابه باشد از راه خطا
نیست صابر صاحبش باشد جزوع
صبر اول تلخ و آخر ش‌هدناک
هرکه آمد ز آخرش شد داخلش
هرکه قدر صبر اشناسد بجان
حق تعالی قصهٔ موسا نمود
چون توانی صبر بر چیزی که نیست
پس هر آنکه صبر کرد اندر بلا
نه جزع بنمود و نه شکوه بخلق
آن بود عام و نصیبش هست این
از بهشت و مغفرت از سیئات
بر بلا و صبر ورزیده بجان
آن نصیبش هست اینکه حق مبین
این مناجاتم ز نور صبر حال
یا علی ای صبر تو اکسیر صبر
صبر ما در ابتلای پادشاه
صبر تلخ است و بتلخی یا علی
گر نباشد شربت جبت بکام
سم قاتل می‌شود صبر ای ولی
از کجا صبر من و چیزی که نی
قدر صبرم در بلا اشناختم
طاقت خود را چو سنجیدم نبود
تلخ شد کامم ز بی تابی ولی
از مصائب یا علی بر تو پناه
قلب گردد مضطرب غمناک جان
آن کند محوم ز صفحهٔ صابران
ادعای صبر در جانم چو نیست
بازگشت وزاری و عجز از هلاک
کن درخشان از رخم انوار صبر
تا شعاع حزن رادر برکنم

خالی از اخبیات سلطان صمد
بی تضرع جان بدرگاه خدا
آن جزوع از صبر گردیده منوع
بهر قومی بهر قومی شهد پاک
هرکه آمد ز اولش نی حاصلش
صبر نتواند چو بی صبر است از آن
کز صحابت خضر از صبرش گشود
نه احاطه نه خبر از آن که چیست
باکرامت بی شکایت از خدا
پردهٔ صبرش ز جان نمود خرق
که خدا مژده دهد بر صابرين
و آنکه استقبال کرده باثبات
با سکینه با وقار آن خاص دان
گفته می‌باشد خدا با صابرين
میرساند جان بجنات وصال
قلب ما از تست دامنگیر صبر
نیست الا از ولای تو براه
جان ما آمد حلاوت را یلی
صبر باشد تلخ تر از هر مسام
گر نباشد جان ز جبت ممتلی
نه احاطه ز آن مرا نه آگهی
قد استقبال را افراختم
در بلایا چیزی ای سلطان جود
شد ز شهد حب تو کامم حلی
گر پناه از تو نیابم آه آه
در تغیر حال و رنگ ای وای آن
در جزوعان ثبت سازد الامان
گر جزع آرم بر تو صابریست
گر بسویت هست و بی صبرم چه باک
ساز ظاهر از دلم آثار صبر
در بیان حزن شرحی آورم

لمعة الثانی و التسعون فی الحزن

قال الصادق علیه السلام: الحزن من شعار العارفين لكثرة وارادة الغيب على سرايرهم وطول مباحاتهم تحت
سترالكبرياء و المحزون ظاهره قبض و باطنه بسط؛ يعیش مع الخلق عيش المرضى و مع الله عيش القربى و

المحزون غير المتفكر لان المتفكر متكلف و المحزون مطبوع و الحزن بيدوامن الباطن و المتفكر بيدوامن روية المحدثات؛ و بينهما فرق. قال الله عزوجل في قصة يعقوب عليه السلام: انما اشكوا بشي و حزني الى الله و اعلم من الله ما لاتعلمون. نسبة ماتحت الحزن بعلم مخصوص به من الله دون العالمين و قيل لربيع ابن خثيم: مالك مهموما؟ قال: لاني مطلوب. و يمين الحزن الانكسار و شماله الصمت و الحزن يختص به العارفون لله تعالى و التفكر يشترك فيه الخاص و العام و لو حجب الحزن عن قلوب العارفين ساعة لاستغاثوا ولو وضع في قلوب غيرهم لاستنكروه فالحزن اول ثانيه الامن و البشارة. و التفكر ثان اوله تصحيح الايمان و ثالثه الافتقار الى الله عزوجل لطلب النجاة و الحزين متفكر و المتفكر معتبر و لكل واحد منهما حال و طريق و علم و «شرف».

مى درخشاند ز وادى طور حزن
 حزن باشد از شعاع عارفان
 هستشان در سير جنات جنان
 زير سترکبريى غيب دان
 آن مباحات است در گفت و شنيد
 ز آنکه ناييد اختيار اينجا بکار
 باطنش باشد ولى وارسـتگى
 با خدائش عيش قريى در نهان
 با تفکر در تکلف محو و مست
 و آن تفکر ظاهر است از محدثان
 گفته حق در قصه يعقوب اين
 و آنچه او داند ندانيد آن شما
 هست مخصوص از خدا دون کسان
 حزن توگفت آن ربيع جان ازيست
 حال خود نیکو نما خوش کن خصال
 صمت مى باشد شمالش در شمار
 در تفکر مشترک خاص و عوام
 محتجب گردد رود اندر فغان
 از دل و ازجان به آن منکر شود
 باشد از امن و بشارتهـا بدین
 مى شود تصحيح ايمان از يقين
 طالب راه نجات از آن جنان
 با تفکر ز اعتبارات آگهست
 هست علمى و شرف راه و رجال
 با تفکر آدم در کار يار
 واردات غيـشان اسرار جان
 جان ما محزون اگر آيد رواست
 بر بساط عيش باطن خفته است

لمعه ثانی و تسعون نور حزن
 گفت صادق از حقش رحمت بجان
 واردات غيبى از بس در نهان
 در مباحاتى که باشدشان بجان
 روشنى در روشنى چون شد پديد
 حزن اينجا چيست سلب اختيار
 هست محزون ظاهراً در بستگى
 عيش او با خلق عيش ناتوان
 هست محزون با تفکر ز آنکه هست
 حزن طبعى هست پيدا از نهان
 در ميانه فرقشان باشد مبين
 مى برم شکوه ز حزنم بر خدا
 هست زير حسن آن علمى که آن
 ابن خثيم را يکى گفتا که چيست
 که منم مطلوب از حال و فعال
 آن يمين حزن آمد انکسار
 عارفان حق به اين مخصوص تام
 حزن اگر از قلب عارف يک زمان
 غير عارف هرکه را حزنى رسد
 پس بود حزن اولى کش دويمين
 و آن تفکر دويمى کز اولين
 افتقار الله از آن حاصل بجان
 هر حزينى با تفکر هم هست
 از براى هر يک از اين دو خصال
 اين مناجاتم ز حزن آرد شعاع
 اى که شد حزن شعاع عارفان
 ز آن مباحاتى که تحت کبيراست
 ظاهرم ز آن حزن اگر بگرفته است

عیش من با خلق چون بیمارهاست
 در حزنم گم بود مخزون بجان
 آن بود طبع و علاجی نبودش
 هرچه پیشم آید از احزان و غم
 ای که زیر حزن تو علمی است خاص
 حزن ما می بینی ای مطلوب جان
 از یمین انکسارش بسال ده
 ای به حزنت خاص جان عارفان
 حزن را منم ای از قلبم طرف
 اول است و امن و مژده ثانی
 مژده امن و امان جان را ز حزن
 افتقارم هست سویت یا اله
 یا الهی حق یعقوب جهان
 کز افاضه حسن محروم مدار
 عبرتی آرم بسدنیای دنی
 از حیا آرم بیانی در میان

عیش قربی لیک جان را با خداست
 گم تفکر کلفت آرد بر جان
 بسا تفکر امتزاجی نبودش
 سوی تو روی شکایت باشدم
 در جهان مخصوص مردان خواص
 کز جان ما بود مطلوب آن
 وز یسار صمت او را حال به
 در تفکر جانیشان دائم روان
 ز آنکه از حزن است اصل هر شعف
 امن و مژده حزن از اول بانیش
 با تفکر صمت ایمان را ز حزن
 در تفکر ز اعتبار علم راه
 او که بیت الحزن او هست آسمان
 کز تفکر روکنم در اعتبار
 با حیا گم روم سوی علی
 اهل ایمان منشرح سینه از آن

لمعة الثالث و التسعون فی الحیا

قال الصادق علیه السلام: الحیا نور جوهره صدر الايمان و تفسیره التذویب عندکل شیئی ینکره التوحید و المعرفة. قال النبی (ص): الحیا من الايمان و الايمان بالحیا و صاحب الحیا خیرکله، و من حرم الحیا فهو شرکله و ان تعبد و تورع و ان خطوة تتخطا فی ساحات هیبة الله تعالی بالحیا منه الیه خیر من عبادة سبعین سنة. والوقاحة صدر النفاق و صدر النفاق الکفر. قال رسول الله (ص): اذالم تستح فاعمل ماشرت، ای اذا فارقت الحیا فکل ما عملت من خیر و شرفانت به معاقب و قوة الحیا من الحزن و الخوف و الحیا مسکن الخشیة و الحیا اوله الهیة. و صاحب الحیا مشغول بشانه معتزل من النار مزد جرهما هم فيه ولو ترک صاحب الحیا ما جالس احدا. قال رسول الله (ص): اذا اراد الله بعبد خیرا الهاه عن محاسنه و جعل مساویة بین عینیه و کرهه مجالسة المعرضین عن ذکر الله تعالی و الحیا خمسة انواع حیا ذنب و حیا تقصیر و حیا کرامة و حیا حب و حیا هیبة و لكل واحد من ذلك اهل و لاهله مرتبة علی حدة.

نورافشان میکنند در بزم ما
 که حیا نوری بود اندر وجود
 اینکه بگذارد از آن جان هر زمان
 می شود توحید و ذات معرفت
 قید ایمان با حیا فرمود خود
 با حیا خیر است جمله در وجود
 گم عبادت با ورع دارد همه
 در مساحات جلال کبریا

لمعة ثالث و تسعون از حیا
 گفت صادق از خدا بر او درود
 صدر ایمان باشد و تفسیر آن
 نزد هر چیزی کز آن منکر صفت
 گفت پیغمبر حیا ز ایمان بود
 هم حیا را قید با ایمان نمود
 هر که محروم از حیا آن بدهمه
 هر که او گامی بره زد با حیا

گام او در ساحت هیبت جلال
بیحیائی هم بود صدر نفاق
گفت آن سرچشمه شرم و حیا
گر نمداری حیا در کار و بار
یعنی از آرم اگرگشتی جدا
نیک و بد هر چیزکردی بیحیا
قوه از خوف است و از حزنش حیا
این حیا پس اولش هیبت بود
گوشه گیر از مردم است و مزدجر
گر شود متروک مرد با حیا
گفت پیغمبر بر او و آتش ثنا
نیکوئیهایش فراموشش کند
ناخوشش آید نشستن با کسان
پنج نوع است این حیا ای با حیا
حب و هیبت از خدا جل جلال
اهلی است و رتبه آن اهل را
این مناجاتم حیا می آورد
ای حیای هیبتت در جان ما
ای حیای حب تو آرام جان
ز آن کراماتی که ما را از تو است
بیحیائی که آن ز تقصیرات خاست
تا حیا آریم از هر ذنب خویش
همنشینی با کسانی که آورد
سیآت ما معاین کن بما
از محاسن گرچه خود بی بهره ایم
ز آتش شهرت مسوزان جان ما
کز کرامات تو حب جلوه گر است
ای حیای حب تو تیغ فنا
شاهدی از اعتزالم در جهان
هیبت و خشیت بقلبم جایگیر
لیک میدارم حیا از این حیا
بیحیائی یا علی ما را مده
بیحیائی چون بود صدر نفاق
از شقاق و کفر جانم و ارهان
گام زن در ساحت هیبت خدا

بهرتر است از بندگی هفتاد سال
آنچنان که کفر شد صدر شقاق
احمد محمود صدر انبیا
هرچه میخواهی بکن باکی مدار
هرچه کردی نیک و بد بد شد ترا
ز آن معاقب می شوی روز جزا
مسکنش خشیت خوشامسکن خوشا
صاحبش مشغول شأن خود شود
ز آنچه ایشاندش در آن مستمر
همنشینی با کسی نبود و را
که خدا خواهد چو خیر بنده را
ناخوشیها پیش چشمش آورد
که زیاد حق بود اعراضشان
ذنب و تقصیر و کرامت از خدا
هر یکی زین پنج را بر حسب حال
نزد سلطان علی شاه علا
وز روان زنگ و قاحت می برد
تافتنه نور تجلی ز اعتلا
راحت قلب و سکون عارفان
بیحیائیمان مده کآئیم مست
در عبادت چشم بر عفو تو داشت
از حیا آریم جلبابی به پیش
غفلت از یاد تو جان از آن برد
تا مگر آریم رو سوی حیا
لیک در حسن طویت شهره ایم
بوکه داریم از کراماتت حیا
بیحیا کی زان نصیبت در خور است
بر حیات حب جمله ماسوا
منزجر از بیحیائی هر کران
خوف و حزنم در نهان نقش ضمیر
ترسم آیم ثبت فرد بیحیا
بر جبین داغ عقوبتمان مننه
و آن نفاق از کفر می آرد شقاق
کز نفاقم سینه ناید پردخان
با حیا دارم بنور مصطفی

گر نه نور مصطفائی در دلم
 آن بود سرچشمه شرم و حیا
 بیحیا آن کز شریعت چشم بست
 شرع او ایمان حیا ز ایمان بود
 صدر ایمان چون حیا شد یا علی
 تا که از دعوای ناحق شرمناک
 سینه سوزم دل فروزم جانگداز
 این عجب دارم چرا نگداخت پاک
 یا علی شرم آیدم از نام خویش
 خود تو هستی رونق کار جهان
 رونقی بخشای در کارم که هست
 دعوی بی معنیم پیدا ز نام
 کز بیان دعوی آرم آیه‌ای
 حق نور مصطفی داعی کل
 سلم الله علیه و آله

جلوه گرگردد ز دین بی حاصلم
 شرع آن شارع پی خیر و هدا
 در عبادت با تورع گرچه هست
 صاحب ایمان صاحب احسان بود
 صدر و قلم ز آن بفرما منجلی
 آیم و بیرون برم جان از هلاک
 از حیا چون شمع اندر سوز و ساز
 ز اشک و آه آتشمینم جسم خاک
 نام نهادم بخود از کام خویش
 رونق کار جهان فاش و نهان
 از حیای نام خود جان خوار و پست
 چشم رونق از تو دارم یا امام
 اهل دعوی را نمایم پایه‌ای
 مدعای اهتدا هادی السبل
 داعیان حق سوی راه علی

لمعة الرابع و التسعون فی الدعوی

قال الصادق علیه السلام: الدعوی بالحقیقة للانبیاء و الائمة و الصدیقین و اما المدعی بغیر واجب فهو کابلیس اللعین ادعی النسک و هو علی الحقیقة منازع لربه مخالف لامره فمن ادعی اظهر الکذب و الکاذب لایکون امینا و من ادعی فیما لایحل له فتح علیه ابواب البلوی، و المدعی یطالب بالبینة لامحالة و هو مفلس فیفتضح و الصادق لایقال له: لم؛ قال امیرالمؤمنین علیه السلام: الصادق لایراه احد الا هابه.

لمعة رابع و تسعون می کند
 حضرت صادق بر او از حق درود
 انبیا را و ائمه را بـ
 مدعی غیر واجب در جهان
 ادعای راه حق دارد ولی
 در نزاع رب بود با ادعاش
 مدعی را کذب می باشد مبین
 مدعی که دعوی نبود حلال
 لامحاله بینه خواهند از او
 آنکه صادق هست در دعوای خویش
 هیچکس او را نمی گوید چرا
 راستگو را کس نمی بیند کز آن
 این مناجاتم ز دعوی خلاف
 ای که صدیقان بر راه دعویست

نورافشان دعوی حق زین سند
 گفت دعوی بالحقیقة در وجود
 هم ز صدیقین با علم ورشد
 همچو ابلیس است پیدا و نهان
 در حقیقت خود منازع باولی
 در تخالف جمله در امر خدش
 هر که کاذب کی ز حق باشد امین
 و اشود باب بلایش از جلال
 مفلسی رسوا شود زین گفت و گو
 هرگز چون و چرا ناید به پیش
 این چنین گوید علی مرتضا
 در دلش هیبت نمی گردد عیان
 میکند آئینه جان صاف صاف
 جانشان پاینده است از این صفت

می‌برم بر تو پناه از دعویم
 ای که هر جا مدعی بی دعویت
 بر رخم ابواب بلوا و امساز
 ادعائی نیستم الا به این
 زین یقینم یا علی باشد امید
 از خلاف امر تو بر تو پناه
 ادعای راه و در بیره شدن
 زیر ظل کبریایت آمدم
 ای که ظل کبریایت در جهان
 در حقیقت چونکه دعوی صدق و حق
 سایه‌شان را از سر ما و امدار
 تا بیانی از بیان معرفت
 حق احمد عارف و معروف شاه
 هم بر آل طیبین و طاهرین

ادعایم نیست هستم متهم
 کاذب و مفلس بود از هر جهت
 بینه چون بایدم رسوا مساز
 کز محبان تو می باشم یقین
 ای ز حبت روسیاهان روسفید
 تا نگردم ز ادعایم رو سیاه
 هست از ابلیس چون این قول و فن
 تا از این دعوی ناواجب رهم
 انبیایند و ائمه صادقان
 هست از ایشان بهر نظم و نسق
 گوش و چشم معرفت بینا بکار
 آورم بر طالبان معرفت
 تحفه صلوات بر او از اله
 عارفان را معرفتشان نور دین

لمعة الخامس و التسعون فی المعرفة

قال الصادق علیه السلام: العارف شخصه مع الخلق و قلبه مع الله، و لوسها قلبه عن الله طرفة عين لمات شوقا اليه و العارف امين و دايع الله، و كثر اسراره و معدن نوره و دليل رحمته على خلقه و مطية علومه و ميزان فضله عدوله و قد غنى عن الخلق و المراد و الدنيا فلامونس له سوى الله تعالى و لا نطق و لا اشارة و لا نفس الا بالله و لله و من الله و مع الله، فهو في رياض قدسه متردد و من لطايف فضله متزود و المعرفة اصل فرعه الايمان.

می‌شود از معرفت فاش و چهار
 آنکه عرفانش بود نور وجود
 شخص او با خلق و قلبش با خداست
 میرد از شوقش ز جان با آه سرد
 گنج اسرار الهی در زمین
 مخزن و میزان علم و حکمتش
 مونسش ذکر خدا فاش و نهان
 جز من الهی مع الهی و بس
 متزود از لطایف فضل او
 توشه گیر و مستفید و بابها
 فرع خود تن آمد و شد اصل جان
 جان و دل روشن کند بیضا صفت
 هرکه را عرفان به ایمان است وصل
 از لطایف فضل تو با مدعا
 نه نفس نه نطقشان بی تو نه جان

لمعة خامس و تسعون نور بار
 گفت صادق عارف سیر شهود
 هرکه عارف از ره رشد و هداست
 طرفة العینی گرش دل سهو کرد
 بر امانات خدا عارف امین
 معدن نور و دلیل رحمتش
 فانی از خلق و مراد دو جهان
 نبودش نطق و اشارات و نفس
 متردد در ریاض قدس هو
 از لطایف فضل حق جل و علا
 معرفت اصلی است ایمان فرع آن
 این مناجاتم ز نور معرفت
 ای که عرفان تو ایمان راست اصل
 عارفانت در ریاض اعانتلا
 مونسی جز تو کجا بر عارفان

عدل را میزان بفضل ذوالمنن
 عارفان حق شناس حضرتت
 تا نماند گنج سرت در خفا
 جان ما از آن امانت درامان
 عارف حق است از عین ولا
 حب نمودار آمد او را شد محب
 شد ز حب الله در شرح و بیان

فانی از خلق و مراد خویشتن
 ای دلیل رحمتت بر خلقتت
 معدن نورت نماجان مرا
 ای امانت را امینت عارفان
 چون امین الله آمد جان ما
 چونکه شد چشم ولا و اشد محب
 شد محب الله چون از قلب و جان

لمعة السادس و التسعون في حب الله تعالى

قال الصادق عليه السلام: حب الله اذا اضاء على سر عبد اخلاه عن كل شاغل وكل ذكر سوى الله تعالى ظلمة. والمحب اخلص الناس سر الله تعالى، وصدقهم قولا و اوفاهم عهدا و اذكاهم عملا و اصفاهم ذكرا و اعبدهم نفسا. تتباهى الملائكة عند مناجاته و تفتخر برويته و به يعمر الله بلاده و بكرامته يكرم عباده يعطيهم اذا سألوا بحقه، ويدفع عنهم البلايا برحمته فلو علم الخلق ما محله عند الله و منزلته لديه ماتقربوا الى الله تعالى الا بتراب قدميه. قال اميرالمومنين على عليه السلام: حب الله نار لا يمر على شى الا احترق، و نور الله لا يطلع على شى الا اضاء و سماء الله ماضهر من تحته على شى الا اعطاه الفيض و ريح الله ما تهب فى شى الا حرته و ماء الله يحيى به كل شى و ارض الله ينبت منها كل شى فمن احبه الله اعطاه كل شى من الملك و المال. قال النبى (ص): اذا احب الله عبدا من امتى قذف فى قلوب اصفياؤه و ارواح ملائكته و سكان عرشه محبته ليجبوه فذلك المحب حقا؛ طوبى له ثم طوبى و له عند الله شفاعة يوم القيامة.

مى فشاند بر سر پر شور حب
 آن محب الله را عین شهود
 گشت روشن از همه شد مشتغل
 وز همه ذکرى بجز ذات على
 اخلص الناس است بر سر خدا
 در عمل پاکیزه تر سر و ملا
 در عبادت اعبد خلق خدا
 با تفیخ از ملاقاتش فلک
 و ز کرامت هاش تکریم عباد
 سائل چیزی عطا فرماید آن
 حرمتش را رحمت حق در قفا
 منزلش پیش خداوند اله
 در ره حق کی نمایند آرزو
 او که از حبش بود دل منجلى
 نگذرد جائى مگر سوزد دوان
 خود نشد طالع مگر روشن نمود
 زیر آن چیزی نیامد در شهود

لمعة سادس و تسعون نور حب
 گفت صادق از حیبش بس درود
 بنده ای را چونکه حب الله بدل
 گشت خالی جانش از هر شاغلی
 آن محب دلفگار جان فدا
 راستگوتر با وفاتر عهد را
 با صفات قلبش از ذکر و دعا
 در مباهات از مناجاتش ملک
 میکند ز آن شاه تعمیر بلاد
 گر شوند از حق بحقش بندگان
 رفع فرماید از ایشان هر بلا
 گر بداند خلق جایش نزد شاه
 قرب حق را جز بخاک پای او
 گفت امیرالمؤمنین شاه ولی
 حب الله آتشی باشد که آن
 آن بود نوری که بر چیزی ز جود
 حب سماء الله بود کاندر وجود

جز که پوشیدش به جلیاب عطا
حب بود ریح الهی که ناو زید
حب بود باد بهار پرورش
هر کجا باد الهی می وزد
حب بود ماء الهی کز آن نمود
حب بود ارض الهی کز آن زمین
هر که او را دوستدار آمد خدا
گفت پیغمبر خدا چون بنده را
حب او را در قلوب اصفیاش
در قلوب قدسیان سکان عرش
افکند تا دوست دارندش بجان
ثم طوبی له له عند السلام
این مناجاتم ز حب الله بود
یا علی ای نور حبت هر کجا
خالیش بنمود از هر شاغلی
نور حبت در دلم تابان چو هور
از غمام حب دنیا در پناه
ای که حبت هر کجا آید برد
میکنم حق محبانت سئوال
که ز مردم راست تر خالص ترند
زاکی و صافی تر از اعمال ذکر
کز محبت در برویم باز دار
یا الهی حق آن یاران خاص
کز مناجاشان ملایک در سما
آن محبان کز وجود پاکشان
آن محبان کز کرامت حقشان
آن محبانی که گر خوانم ترا
کز تراب راه ایشان در حساب
حرمت سرچشمه حب علی
او که حبش هر کجا آرد ظهور
آتش حبش بجانی کی فتاد
او که حب او بود حب نبی
او که حبش هست نور الله و هست
او که حب او سماء الله بود
او که حب او نسیم کوی هوست

حله ها پوشاندش از بُرد غطا
هیچ چیز را مگر حرکت بدید
می وزد هر جا بکار پرورش
هر چه باشد در تحرک آورد
زنده اشیا را به اطوار وجود
جمله را رویاند اله العالمین
هر چه از ملک و ملک کردش عطا
دوست دارد ز امت من در جزا
هم در ارواح ملایک در سماش
از فراز عرش تا بالای فرش
آن محب حقاً خوشا احوال آن
اذن از بهر شفاعت در قیام
فیض اطمینان از آنم میرسد
شد درخشان شد درخشان از ضیا
که بود جز ذکر الله علی
آمد و آمد سراپا غرق نور
آمدم بر درگهت ای پادشاه
زنگ غیر و نور توحید آورد
ای خداوند علی ذوالجلال
با وفای عهد در ره رهبرند
ابد خلق جهان از حال فکر
شاغل از هر ذکر غیر از ذکر یار
خاصان بارگاه اختصاص
افتخار آرند یا رب العلا
می کنی تعمیر بنیان جهان
می کنی رحمت عطا بر بندگان
حق ایشان می کنی دفع بلا
آوریم و بگذرانیم از عقاب
میرآب باغ سربازی علی
غیر خود را میکند نابود و دور
که ندادش خرمن هستی بیاد
او که حب او بود حب ولی
روشنی بخشای هر عالی و پست
هر چه زیرش پردگی از شه بود
میوزد بر ساحت بستان دوست

زندگی بخشای باغ کاینات
 رسته‌اند از او تمامی چیزها
 واکنی از حب خود بر جان دری
 آوری با ملک و ملکوت چه کار
 اصفیا را مصطفای ذوالجلال
 محسنین را شد مکین عرش حسن
 از قیود جمله آزاد آوری
 مست سازی تا از آن آرم بیان

او که حب او بود آب حیات
 او که حب او بود ارض خدا
 کز مجبان در حسابم آوری
 گرتوام از دوستانت در شمار
 میکنم حق حیب از تو سوال
 حق آن مسند نشین عرش حسن
 کز محبت جان ما شاد آوری
 از مدام حب فی اللهم روان

لمعة السابع و التسعون فی الحب فی الله

قال الصادق علیه السلام: المحب فی الله محب الله، و المحبوب فی الله حبيب الله لانهما لا يتحابان الا فی الله. قال رسول الله (ص): المرء مع من احب؛ فمن احب عبدافى الله فانما احب الله تعالى؛ ولا يحب عبدالله الا حبه الله. قال رسول الله (ص) افضل الناس بعد النبيين صلوة الله عليهم اجمعين فى الدنيا و الآخرة المحبون لله المتحابون فيه و كل حب معلول يورث بعدا فيه عداوة الاهدین؛ و هما من عين واحدة يزيدان ابد و لا ينقصان. قال الله تعالى: الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدوا الا المتقين. لان اصل الحب التبرى عن سوى المحبوب و قال اميرالمومنين علیه السلام: ان اطيب شى فى الجنة و الذه حب الله و الحب فى الله و الحمد لله. قال الله عزو جل: و آخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين و ذلك انهم اذا عاينوا ما فى الجنة من النعيم حاجت المحبة فى قلوبهم فينادون عند ذلك و الحمد لله رب العالمين.

مى شود از حب فى اللهم بدل
 كه محب فى الله از صدق تمام
 و آنكه محبوب است در راه خدا
 حبشان نبود مگر بهر خدا
 مرد با هر كس كه دارد دوست هست
 دوست دارد خالى از شرک و ریا
 دوست كى گردد خدا را كس مگر
 دوست میدارد خدا آن بنده را
 هست بعد از انبیايش دوستان
 گر حیب و گر محب مستمند
 از كمال حب حششان رونق است
 مورث بعد و عداوت دان بجان
 لم يزل زايد ز نقصان بى گزند
 دوستان بعضى به بعضى دشمنند
 شد تبرا از سوى محبوب جان
 متقين زين حب بودشان حال خير
 بهتر و خوشتر بجنست بر انام

لمعة سابع و تسعون متصل
 گفست صادق از حیب او را سلام
 آن محب الله باشد از هدا
 دان حیب الله زانكه اين دو تا
 گفست پیغمبر شه بالا و پست
 بنده ای را هر كه در راه خدا
 دوست گردد با خدا زين رهگذر
 اينكه او را دوست میدارد خدا
 نیز فرماید كه افضل از كسان
 دوستانی كه به راه حق بوند
 ز آنكه حب آن دو در راه حق است
 هر كجا جى كه معلول است آن
 غير از اين دو حب كه از يك چشمه اند
 حقتعالى گفته روز دار و بند
 جز گروه متقين چون اصل آن
 اصل حب باشد تبرا چون ز غير
 گفست اميرالمؤمنين بر او سلام

حب الله است و في الله همجنين
 همجنان که قول حق جل علاست
 ز آنکه چون بینند در دارنعمیم
 دوستی هیجان کند در قلبشان
 این مناجاتم کند دل غرق نور
 ای که در راه تو حب حب تو است
 هر که در راه تو شد محبوب جان
 جان من از چشمه حب آبخور
 کرده ای تخمیر گل از دوستیم
 دوستی با دوستانت باشدم
 دوستانت را که محبوب منند
 غیر حبشان در دل ما ره مده
 حب ما معلول بر چیزی مدار
 نه بچیزی از امور روزگار
 یا علی از حب آنان کز قیام
 دور دارم دور دارم دور دار
 یا علی ای حب تو اصل تقا
 دل بود از غیر حب تو بری
 اطمینان الاشیاء بجنات است آن
 حب تو حب الله و فی الله بود
 در دلم تانور حبت تافتته
 شوق جانم را تو دانی یا علی
 رخصتی خواهم که آرم در بیان

حمد لله است رب العالمین
 آخرین دعایشان حمد خداست
 نعمت بیحد عطا های عظیم
 پس شوند از حمد لله تر زبان
 حب فی اللهم نماید ز آن ظهور
 با محب تو محبت با تو هست
 آن حبیب الله شد در دو جهان
 همچو ذره تابناک از عین خور
 یا ولی یا حبیب یا حکیم
 دشمنی بادشمنانت نیز هم
 غیر حبشان در دل من ناپسند
 داغ شرک و کفر مان بر جان منه
 از بهشت و نعمت و نقمات نار
 غیر حب حضرت پروردگار
 دشمنی گردد محبتشان تمام
 تا نگرده مستقرم در سوار
 ای تقا از حب تو حاصل مرا
 تو علی و حب غیر تو دنی
 لذت کامل از آن حاصل بجان
 آخرین دعویش حمد الله شود
 شوق مشتاقی بجان دریافته
 اشتیاقم هست پیدا و جلی
 آیتی از شوق مشتاقی عیان

لمعة الثامن و التسعون فی الشوق

قال الصادق علیه السلام: المشتاق لا يشتهي طعاما ولا يلدشربا، ولا يستطيع رقادا ولا يانس حميما ولا يايوى دارا ولا يسكن عمراناً ولا يلبس لينا ولا يقر قراراً و يعبد الله ليلاً و نهاراً؛ راجياً بان يصل الى ما اشتاق اليه و ينجيه بلسان الشوق معبراً عما فى سريره. كما اخبر الله تعالى عن موسى بن عمران عليهما السلام فى ميعاد ربه: وعجلت اليك رب لترضى و فسر النبي (ص): عن حاله انه ما اكل و ما شرب ولا نام و ولاه اشتهى شيئاً من ذلك فى ذهابه و مجئيه اربعين يوماً؟ شوقاً الى ربه. فاذا دخلت ميدان الشوق فكبر على نفسك و مرادك من الدنيا وودع جميع المألوفات و اجزم عن سوى مشوقك و لب بين حيوتك و موتك ليك اللهم ليك و اعظم الله تعالى اجرک و مثل المشتاق مثل الغريق ليس له همة الا خلاصه و قد نسي كل شيئى دونه.

لمعة ثامن و تسعون نور شوق
 حضرت صادق که مشتاقش بود
 این چنین از شوق فرماید بیان
 میرساند بر دل اصحاب ذوق
 راستی مشتاق بر ذات احد
 هر که او مشتاق باشد در جهان

اشتهائی بر طعامی نیستش
خواب راحت نیستش لیل و نهار
نه دلبری میکند مأوا بدهر
نه لباسی باشدش محبوب تن
در عبادت روز و شب فاش و نهان
در مناجات از زبان اشتیاق
همچنانکه داده آن خلاق شوق
اندر آن میعاد کز پروردگار
گفت اشتابان بسویت آمدم
مصطفا محبوب حق تفسیر این
که کلیم الله در آن آمد شدش
بسکه بد مشتاق برگفتار دوست
اکل و شرب و خواب و آسایش نکرد
پس تو را در این عرصه گداخل شدی
بر مراد نفسست از دنیای پست
کن وداعی جمله مألوفات را
باش محرم از سوای رب شوق
غیر شوق جمله از دل فوت کن
بانگ لیک از نهادت گو برآ
در مثل مشتاق باشد چون غریق
همتش باشد خلاص خویش و بس
این مناجاتم ز شوق آرد شعف
یا علی ای اشتیاق در دلم
ای غریق بحر شوق جان ما
ای که مشتاق تو باشد چون غریق
محرم کوی وفا گشته ز شوق
تلبیه گویان میان عیش و موت
بر مراد نفس و دنیای دغا
آمد او سر حلقه غوغای شوق
اربعینی اندر این دار فنا
اشتیاقش در دل عالم بماند
آن کلیم الله مشتاق تو بود
بی طعام و بی شراب و بی منام
در حقیقت هست مشتاق این چنین
ز اشتیاق جان ما را شادکن

وز شرابی شهده کامش نیستش
نه بخویشی انشش اندر روزگار
نه بعرمانی کند مسکن بشهر
نه قراری باشدش در انجمن
در امید وصل ما یشفاق جان
جان معبر از بیان اشتیاق
این خبر از موسی آن مشتاق شوق
وعده شد بر دیدن اسرار یار
تا که خشنودیت حاصل آیدم
این چنین فرماید از عین یقین
کاربعینی ز آن میان حاصل شدش
بسکه بد مشتاق بر اسرار دوست
هیچ چیزی در میان خواهش نکرد
داخل میدان مشتاق آمدی
دست تکبیری برآر از هرچه هست
بر حریم شوق احرام آرجا
در حریم شوق آبا وجد و ذوق
تلبیه بین حیات و موت کن
میرسد اجر عظمت از خدا
جز خلاصش نیست در همه رفیق
جز خلاصی نیست میلش سوی کس
از دم مشتاق حق شاه نجف
همچو جبت کآن بود آب و گلیم
جان ما مشتاق کردی مرحبا
غیر از او کس رانیدم زین طریق
محرم سر خدا زین جام ذوق
غیر مشتاق الیهش جمله فوت
پنج تکبیرات از آن آمد ادا
تا چشاند نشئه صهبای ذوق
سر نمود و شد سوی دار بقا
تخم غم در مزرع عالم فشاند
کار بعینی را بشوق سر نمود
از شراب شوق تو مست مدام
با ولایت یا امیر المؤمنین
اشتیاق غیر خود از یادکن

آنچنان شوقی که مشتاق تراست
گر نه شوق در دل مشتاق بود
گر نه شوق در دل شایق بود
در ره حبت دلم صادق بدار
بار آن باشد ز حکمت ذوق بخش
تا بیانی آورم بر روی کار

کز سوی محبوب جان اوسواست
از گروه عاشقان کی طاق بود
در ره حبت کجا صادق بود
تا درخت شوق خود آید بیار
ذوق آنم از درخت شوق بخش
شرحی از حکمت نمایم آشکار

لمعة التاسع و التسعون في الحكمة

قال الصادق عليه السلام: الحكمة ضياء المعرفة و ميراث التقوى و ثمرة الصدق و لو قلت: ما انعم الله على عباده بنعمة انعم و اعظم و ارفع و اجزل و ابهى من الحكمة لقلت صادقا. قال الله عزوجل يوتي الحكمة من يشاء و من يوت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا و ما يذكر الا اولوالالباب. اي لا يعلم ما اودعت و هيئات في الحكمة الا من استخلصته لنفسه و خصصته بها و الحكمة هي النجاة و صفة الحكيم الثبات عند اوائل الامور و الوقوف عند عواقبها و هو هادي خلق الله الى الله تعالى. قال رسول الله (ص) لعلی (ع): لان يهدى الله على يدك عبدا من عباده خير لك مما طلعت عليه الشمس من مشارقها الى مغاربها.

لمعة تاسع و تسعون نور بار
حضرت صادق که از امر حکیم
گفت آن از معرفت باشد ضیا
گرچه کم حاصل شود حکمت تو را
بنندگان را به انعام جزیل
ارفع و اعظم ز حکمت نعمتی
بین که فرموده بقرآن عظیم
میدهد حکمت بهر کس خواهد آن
داده شد خیر کثیرش از نصیب
یعنی آگه نیست ز آنچه در حکم
هیچکس جز هر که را کردم خلاص
هست حکمت مصحف راه نجات
در امور از اول و آخر و وقوف
آن بود هادی بخلق روزگار
سلم الله علیه و آله
کرد اهدای تو باشد خوبتر
از مشارق تا مغارب ای حکیم
این مناجاتم ز حکمت آورد
ای ز تو حکمت ضیاء معرفت
مورث تقواست جان را حکمتت
نعمتی اعظم بخوان بندگان

می شود از حکمتم بر روی کار
بر صراط حکمت آمد مستقیم
میوه صدق است و میراث تقا
بین که الله علی جل علا
مفتخر نموده غیر از این قبیل
نیستش بر اهل دل فاش و خفی
از ره افضال منان حکیم
هر که نور حکمتش آمد بجان
ذاکر این نیست جز فهم لیب
کرده ام آماده ز آلاء و نعم
از برای حکمت دادم اختصاص
هست از وصف حکیم حق ثبات
کز عواقب گرددش ظاهر و قوف
گفت پیغمبر شه حکمت شعار
اینکه بردست تو حق گرنده ای
ز آنچه در عالم بر آن تابیده خور
شکر کن بر نعمت رب کریم
نور عرفان در دل از رب احد
نور عرفان تو حکمت را صفت
میوه صدق است و نخل معرفت
چیده ای از حکمتت فاش و نهان

قلب ما را روشن از آن نور کن
 حق نور مصطفا آن عقل کل
 حق اولادش اولوالالباب دهر
 حق اصحابش که خالص کرده‌ای
 آن حکیمانی که دائم در امور
 اول و آخر بهر امری حکیم
 هادی خلق و هدایتشان عیان
 ای هدایت هادی هر مهتدی
 از هدایت تا هدایت یافتم
 روی از غمی و ضلالت یافتم
 از عبودیت نشانی یافتم
 رخصتی خواهم ز الهام خفی
 استعین منک یا رب العباد

سینه‌ها را رشک وادی طور کن
 حکمتش پروردگار خار و گل
 کز حکمشان عالمین دارند بهر
 زیر سایه حکمه‌شان پرورده‌ای
 ثابتند و واقف از نزدیک و دور
 اول و آخر بحکمت مستقیم
 از طریق مصطفا بر بندگان
 مهدی آن باشد که او را هادی
 روی از غمی و ضلالت یافتم
 سوی جنات وصال اشتافتم
 نور ریبت بدل ز آن یافتم
 کز عبودیت نویسم نکته‌ای
 کز عبودیت کنم حاصل رشاد

لمعة المائة في حقيقة العبودية

قال الصادق عليه السلام: العبودية جوهرة كنهها الربوبية. فما فقد من العبودية وجد في الربوبية و ما خفى عن الربوبية اصيب في العبودية. قال الله تعالى: سزيمهم آياتنا في الافاق و في انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق. اولم يكف بربك انه على كل شىء شهيد اى موجود فى غيبتك و فى حضرتك و تفسير العبودية بذل الكلية و سبب ذلك منع النفس عما تهوى و حملها على ما تكره و مفتاح ذلك ترك الراحة و حب العزلة و طريقه الافتقار الى الله تعالى. قال رسول الله (ص): اعد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك و حروف العبد ثلاثة: العين و الباء و الدال؛ فالعين عمله بالله تعالى، و الباء بونه عن سواه و الدال دنوه من الله تعالى بلا كيف و لاحجاب. و اصول المعاملات تقع على اربعة اوجه: معاملة الله و معاملة النفس، و معاملة الخلق و معاملة الدنيا و كل وجه منها منقسم على سبعة اركان. اما اصول معاملة الله فسبعة اشياء؛ اداء حقه و حفظ حده و شكر عطائه و الرضا بقضائه و الصبر على بلائه و تعظيم حرمة و الشوق اليه و اصول معاملة النفس سبعة؛ الجهد، و الخوف و حمل الاذى و الرياضة و طلب الصدق و الاخلاص و اخراجها من محبوبها و ربطها فى «الفقر». و اصول معاملة الخلق سبعة: الحلم و العفو و التواضع و السخاء و الشفقة و النصح و العدل و الانصاف. و اصول معاملة الدنيا سبعة: الرضا بالدون و الايثار بالموجود و ترك طلب المفقود و بغض الكثرة و اختيار الزهد و معرفة آفاتنا و رفض شهواتنا مع رفض الرياسة فاذا حصلت هذه الخصال بحقها فى نفس فهو من خاصة الله تعالى و عباده المقربين و اوليائه حقا.

اين صدم لمع بود تابان چو مهر
 گفته صادق آنکه خدام درش
 جوهری باشد عبودیت که هست
 آنچه نایاب از عبودیت بود
 و آنچه نایاب از ربوبیت بود
 حقتعالی گفته بنمائیشان

کز عبودیت حقیقت راست چهر
 از عبودیت بودشان پرورش
 کنه او را با ربوبیت نشست
 یافتنه اندر ربوبیت شود
 یافتنه اندر عبودیت شود
 آیه‌های خویش در آفاق و جان

تا شود ظاهر بر ایشان اینکه حق نیست آیاکافی از پروردگار یعنی اندر غیبت و در حضرتت هست تفسیر عبودیت تو را هم سبب ز آن منع نفس است از هواش این کلیدش ترک راحت آمده راه آن هست افتقاراللّه ترا بندگی میکن خدا را آنچنان تو اگر او را نبینی او ترا عبد را باشد سه حرف بابها هست بر چیزی اشاره بر عیب بای آن بون از سوی اللهت بیاب خود اصول اندر معامل چاروجه هر یکی قسمت شود بر هفت رکن وجه اول با خدا عزوجل سیمین با خلق و دنیا چهارمین آن معامل کز خدا باشد بجان شکر باشد بر عطای کردگار بر بلایش صبرکردن در جهان ز آن معامل که بود با خود ترا بارکردن از اذیت نفس را از همه محبوب بیرون کردنش آن معامل که بود با خلق هست پس تواضع پس سخا و شفقت است آن عملهایی که با دنیا بود آن رضا بودن به پست از هرچه هست آنچه مفقود است از آن ترک طلب معرفت ز آفات و ترک خواهشات پس اگر حاصل شود این خصلهها آن بود از بندگان خاص هو این مناجاتم عبودیت دهد یا الهی ای عبودیت تو را در عبودیت بفرما جان ما کآنچه مفقود از عبودیت کنم و آنچه مخفی از ربوبیت بجان

او بود بر ربوبیت او مستحق بر همه چیزی شهودش ز اقتدار هست چه در کثرت و در وحدت بذل کلیه وجوت بر خدا بارکردن آنچه را نبود رضاش ترک راحت حب عزلت آمده بین که فرماید رسول مصطفی که مگر می بینیش فاش و عیان بیندت چشم حقیقت بین گشا عین و باودال و هریک ز آن سه تا عین علمش بر خداوند وحید از دنو دالش بلاکیف و حجاب می شود واقع بدان آن چار وجه چشم بگشا و بین هر هفت رکن دویمین با نفس ای صاحب عمل هفت رکن از هر یکی سازم مبین هست ادای حق و حفظ حد آن بر قضا یا پیش رضا ای مردکار حرمت تعظیمش و شوقش بجان هفت اصلش جهد و خوف است از خدا از ریاضت طالب صدق از صفا همچنمین مربوط فقر آوردنش هفت اصلش حلم و عفو ای حق پرست پس نصیحت با عدالت نصفت است هفت اصلش را شنو ای بارشده همچنمین ایشار موجودت بدست بغض کثرت اختیار زهد رب خواهشاتی کز ریاست شد هوات در کسی نوعی که می باشد سزا اولیای قرب با اخلاص او وز عبودیت ربوبیت رسد از ربوبیت بعالم رو نما بر ربوبیت دلیل حق نما در ربوبیت بیابم بیش و کم در عبودیت شود در دل عیان

ای که در آفاق و انفس آیه‌هاست
ای بحق بر جمله اشیا شهید
در حضور و غیبت شاهد توئی
تا نمایم منع نفسم از هواش
تا بدست آرم کلید بندگی
گوشه‌ای از عزلتی پیش آورم
ای بدرگاهت ز روی افتخار
بر طریق افتخارم راه ده
کآنچنان بر بندگی پادشاه
بینمت از دیده حق و یقین
عبد عاصی بنده جانستم
ای که عین عبد از علم تو است
دال آن دال دنو از تو ولی
زین حرورم عبودیت فرما کرم
از اصول سبعاش با حال نیک
با ادای حق و حفظ حد آن
بر قضایات رضا از جان شوم
حرمت تعظیم تو دارم بجان
یا الهی از توام باشد امید
از اصول سبعاش آگاه جان
از عبادت جهد آرم پیش آن
از اذیت بار بر پشتش نهم
طالب صدقش ز اخلاص آورم
سازمش مربوط با فقر از غنا
یا الهی از توام باشد رجا
از اصول سبعة این کار و بار
حلم یارم کن بعفوم ساز یار
تا سخاو شفقتم گردد قرین
ای که دنیا را شناساندی بمن
از اصول سبعاش دل آگه است
راضیم بر دون از آن ز آنکه دنی است
آنچه موجودم بود ایشار تست
غیر اذکار توام موجود نیست
خویش میدانی که کثرت نیستم
چونکه فرمودی متاع آن گم است

هست ظاهر بر ثبات کبریات
از شهودت جان ما فرما سعید
بذل کلی بخشم اندر بندگی
حمل او سازم کربش بیرضاش
ترک راحت گویم اندر زندگی
توشه‌ای بر جان درویش آورم
اولیا و انبیا را افتخار
جسم مرتاض و دل آگاه ده
ره برم کز پیش خیزد اشتباه
جق بینایان جوانمردان دین
بندهات هستم بهر جا ایستم
بای آن بون از سوایت هرچه هست
بی حجاب و کیف بالله العلی
تا معامل با خداوندی شوم
کار بندم تا شود احوال نیک
شکر اعطایش نمایم جاودان
در بلا یا صبر و طاقت آورم
باشمت مشتاق از جان و جانان
کز عمل با نفس باشم رو سفید
در عمل کوشم به پیدا و نهان
خوف از روز حسابش توأمان
از ریاضت آرمش بر پشت خم
از همه محبوب بیرونش برم
آرمش در بندگی پادشا
چون معامل گردد خلق خدا
با عمل سازم قرین در روزگار
از تواضع در جهان کامم برآر
نصح و عدل و نصفتم باشد معین
تا معامل آمدم آن را به تن
آگه است از آن دلی کآن در ره است
دون ندارد جز دنی تشکیک نیست
ز آنکه موجودم همه اذکار تست
قلب و جانم طالب مفقود نیست
نیست در عالم بکثرت زیستم
کثرت و قلت کجا چون توام است

هرچه کثرت غیر ذکر است باشد
 زهد را از آن نمودم اختیار
 معرفت هستم به آفاتش یقین
 شاه دینم رخص شهواتش نمود
 یا علی ای شاه دین یا ایلیا
 ز آنکه بی توفیق و عصمت یا علی
 عصمت و توفیق خواهم از تو یار
 حق احمد قائد راه نجات
 پای جان ثابت بر راه بندگی

دل به آن دشمن بود از بیش و کم
 ز آنکه زاهد هست نام کردگار
 رخص شهواتش نمودم شاه دین
 کز ریاست حمل آفاتش نمود
 عصمت و توفیق خواهم از شما
 نقش بر آب است اینها جملگی
 تا از این آفات آیم برکنار
 از خدا رحمت بر او آل هدایت
 دار تا یایم بجان پایندگی

لمعة الحادی و المائه فی الصدقة

روی عن النبی(ص): انه سئل ابليس عن الصدقة فقال له يا ملعون لم تمنع الصدقة؟ فقال يا محمد(ص) كان المنشار يوضع على راسي و ينشركما ينشر الخشب. فقال(ص): لماذا؟ قال: لان في الصدقة خمسة خصال: اولها تزيد في الاموال و ثانيها شفاء للمرض و ثالثها تدفع البلا و رابعها يمرون على الصراط كالبرق الخاطف و خامسها يدخلون الجنة بغير حساب و لا عذاب و قال النبي زادك الله عذابا فوق العذاب. و قال النبي(ص): اذا خرجت الصدقة صاحبها متكلم بخمس كلمات: اولها كنت فانيا فاثبتني، و كنت صغيرا فكبرتنني، و كنت عدوا فاجبتني و كنت بعيدا منك فقربتني، و كنت تحرسني و الآن تحرسك الى يوم القيمة. و قال ايضا(ص): افضل الصدقة صدقة اللسان. قيل يا رسول الله(ص): و ما صدقة اللسان؟ الشفاعة تفك بها الاسير و تحقق بها الدين و تجربها المعروف الى اخيك و تدفع بها الكريهه.

لمعة صد با يكم از صدقه نور
 مخبر صادق محيط اقتدار
 گفت پرسيدم ز ابليس لعين
 گفت يا احمد تصدق چون كنند
 گفت از چه گفت از آنكه پنج چيز
 اولاً زايد نمايد مالها
 ثالثاً از آن بلا را هست رد
 پنجمين داخل بجننت مي شود
 گفت حق بدهد عذابت بر عذاب
 گفته است آن مخبر صادق دگر
 پنج كلمه آورد خوش بر زبان
 اول آنكه من بدم فاني توام
 دويمين آنكه بدم خوارو حقير
 سيمين آنكه بدم دشمن تو را
 چهارمين بودم ز تو دوري گزين
 پنجمين بودي نگهبانم مدام

می کند بر مردم صادق ظهور
 گردد از بحر تصدق در نثار
 از تصدق منعت از چبود لعین
 گوئیا اره بفرقم می نهند
 در تصدق نیک بنمودم تمیز
 ثانیاً باشد شفا بیمار را
 چارمین چون برق از پل بگذرد
 بی حساب و بی عقاب نیک و بد
 حق تعالی در قیامت از عقاب
 صدقه از دست کسی چون شد بدر
 هر یکی ز آیات حکمت ترجمان
 کرده ای باقی و ثابت از کرم
 تو نمودیم از کرم شخص کبیر
 دوستم کردی ز صدقه بی ریا
 تو نمودیم از کرم با خود قرین
 من نگهبانم کنونت تا قیام

نیز فرماید علیه التصلیه
 صدقه‌ای باشد که بدهند از زبان
 آن شفیع المذنبین فرمود این
 تا اسیری را از آن سازی خلاص
 یا که معروفی سوی یارت کشی
 این مناجاتم بصدق آرد روان
 یا نبی ای ز تو ما را خوشی
 نور معروفت دلم روشن نمود
 از اسیری باز برهان جان ما
 تا شفاعت نفس را پیشه دهم
 این خلاف صدقم از صدقه ریاست
 افضل صدقات ما از قول صدق
 حول ما و قوه ما از خداست
 یا الهی بر تصدق باز دار
 تا نهم بر فرق شیطان اره‌ها
 پنج خصلت از تصدق یافته
 مال بنما بر مزیدم ز آن خصال
 فکر جمع مال بیماریستم
 یا علی از صدقه‌ام دفع بلا
 پای صدقم در ولا ثابت بدار
 تا چو برق خاطف از روی جحیم
 بی حساب و بی عقاب و بی ملال
 اندر آن جنات جان با آب و تاب
 آیه‌هایی را که از توریه خود
 کز ازل ارکان عالم آمده
 هر یکی لامع چو خورشید از سما
 سه نظر هر روز میداری در آن
 عد آنها آمده اثنا عشر

بهترین صدقه ز اهل ترکیه
 عرض بنمودند کآیا چیست آن
 آن شفاعت هست اندر راه دین
 یا کسی را بازداری از قصاص
 یا نمائی دفع از آن ناخوشی
 تا دهم صدقه ز مال و از زبان
 ناخوشی از تو مبدل باخوشی
 گلخنم از پرتوش گلشن نمود
 کلمه صدقم بده در قلب جا
 از خلاف صدق اندیشه دهم
 جان انسان ز آن بشرکت مبتلاست
 صدقه قول است از تو حول صدق
 صدق قول و صدقه ما از کجاست
 مال ما و جان ما را برقرار
 تا بیابم از تصدق بهره‌ها
 سوی جنات وصال اشتهافته
 ده شفا بیماریم از جمع مال
 مردنم بهتر که اینجا زیستم
 می شود اما بود شرطش ولا
 مستقیم بر صراط مهر یار
 بگذرم رخشان شوم سوی نعیم
 جای بنمایم بجنات الوصال
 خوش نویسم آیه‌های انتخاب
 منتخب فرموده‌ای بر آن عدد
 پایه جاه بنی آدم شده
 هر یکی طالع ز شرق اجتبا
 تا شود منظور حال دیگران
 هر یکی یک لمعه خورشید فر

روی عن امیرالمومنین علی علیه السلام: انه قال اخترت من التوریه اثنا عشر آیه فنقلها الی العربیه و انا انظر الیها فی کل یوم ثلاثة مرات.

آیه الاولی فی الطمانیه بذكر السلطان

یابن آدم لاتخافن سلطانا مادام سلطانی علیک باقیا و سلطانی علیک باق ابدًا.

آیه اول که باشد ز آن کتاب
 یابن آدم خوف از سلطان مدار
 لمعه صد با دوم اندر حساب
 تا بود سلطانی من برقرار

دائماً سلطانی من باقی است
این مناجاتم دل ایمن میکند
یا علی یا عظیم یا حکیم
چون یقین داریم بر سلطانت
جان ما از خوف هر سلطان جور

بر تو در بزم دو عالم ساقی است
جز خدا از هر کجا سلطان بود
زیر سایه سلطنت تو آمدیم
کز تو می باشد بهر جا سلطنت
دار ایمن در همه اطوار دور

آیه الثانی فی الاطمینان علی الرزاق

یابن آدم لاتخافن فوت الرزق مادام خزائنی مملوءة و خزائنی مملوءة ابدًا.

آیه دویم کز این لمعات نور
یابن آدم خوف البتہ مدار
تا خزائن ما پر از نعمت بود
این مناجاتم ز خوف آرد برون
یا الهی نیست خوفی در دلم
که بود پر لایزالی مخزننت
این یقین را یارب از ما و مدار

لمعة صد با سیم دارد ظهور
از فوات رزق خود در روزگار
دائماً آنها پر از نعمت بود
از یقین بر خالق بیچند و چون
چون یقین از تست در دل حاصلم
این یقین از تست ما را موهبت
حق نور احمدی و آل کبار

آیه الثالث فی الاستیناس

یابن آدم لاتانس باحدما وجدتنی فمتی اردتنی وجدتنی باراقربیا.

آیه سیم کز این لمعات هست
یابن آدم انس با هر کس مگیر
پس هر آنگاهم که میخواستی بکار
این مناجاتم برد از انس کس
یا الهی ای که انسان نیست کس
ای بجمله بندگان بار و قریب
انس ما از جمله عالم بگیر
حق احمد حضرت انسان تام

لمعة صد با چهار ای حق پرست
یافتی ما را چو از صدق ضمیر
باز می یابی مرا نزدیک و بار
تا بماند با خدایم انس و بس
جز که با ذکر ت بگیرد انس و بس
یا حبیب یا طیب یا رقیب
تا بجز ذکر ت نباشد انس گیر
بر زمین و آسمان شاه و امام

آیه الرابع فی الحب

یابن آدم انی احبک فانت ایضاً احبنی

آیه چهارم از این آیات نور
یابن آدم من ترا هستم محب
این مناجاتم کند دل نور بار
یا الهی نور حبت در دلم
حضرت مولا حبیب کز ازل

که صد و پنج است از این لمعات نور
باش بر من همچو من توهم محب
از محبت بر حبیب کردگار
دار تابان حق شاه محترم
هست حبش بر همه اصل عمل

آية الخامس في التربية

يابن آدم لاتامن قهرى حتى يجوز على الصراط

پنجمین آیه کز این لمعات هست	لمعة صد باششم بشنو چه است
يابن آدم ایمن از مکرم مباش	ناگذشته از صراط و وحله هاش
این مناجات از صراطم برق وار	بگذرانند آورد امن و قرار
یا الهی ایمنم فرما ز جود	کز صراط حق توان بگذشت زود
حق آل مصطفی و مرتضی	راههای حق سوی قرب خدا

آية السادس في الاشتياق

يابن آدم خلقت الاشياء كلها لاجلك و خلقتك لاجلى و انت تفرمنى.

آیه ششم که از این لمعه ها	صد و هفتم هست با نوروضیا
يابن آدم خلق اشیا را تمام	کرده ام از بهر تو ای نیکنام
خلق بنمودم تو را از بهر خویش	تو ز من خواهی که بگریزی ز پیش
این مناجاتم بحق رام آورد	آرزوی کام ناکام آورد
ای که کردی خلقتم از بهر خویش	یاریم فرما که نگریزم ز پیش
حق احمد بهترین خلقتت	مظهر لطف و عطا و رحمتت

آية السابع في طمانينة الرزق بالتوكل على الرزاق

يابن آدم خلقتك من تراب ثم من نطفة ثم من مضغة ولم اعنى بخلقتك اتعيني برغيف الوقت اليك في حينه.

آیه هفتم کز این لمعات هست	صد و هشتم پرتوش بنگر چه است
يابن آدم خلقتت کردم ز خاک	پس ز نطفه پس ز مضغه نیک و پاک
هیچکس بر خود نیاوردم معین	تو معینم می شوی ای سست بین
در رسانیدن بقصر نمان ترا	در همان وقتی که باید آن ترا
این مناجاتم بیاری خدا	میرساند از یقین با مدعا
یا علی ای خالق نه طاق تو	بر خلائق قاسم الارزاق تو
خلقتم از خاک شد ای بوتراب	روزیم در وقت آمد باشتاب
از توکل نوری آور در دلم	تا نگردد شرک در جان حاصلم
حرمت نور حییت مصطفی	سلم الله علیه دایم

آية الثامن في التنبه

يابن آدم اتغضب على من اجل نفسك ولا تغضب على نفسك لاجلى.

آیه هشتم که از آن لمعه ها	لمعة صد بانهم هست از ضیا
يابن آدم میکنی بر من غضب	از برای خویش اگر بینی تعب

لیک بر خود هرگزت نبود غضب
این مناجاتم رهاند از غضب
یا الهی می برم بر تو پناه
وارهانم از غضب وقت غضب
حق ذات رحمة للعالمین

در تخالف کردن فرمان رب
از تضرع و استکانت نزد رب
«در تخالف کردن فرمان شاه»
تا غضب آرم بخویش از بهر رب
آن امان و امن امانت را امین

آیه التاسع فی الترغیب من الحب

یابن آدم علیک فریضتی و علی رزقک فان خالفتنی فی فریضتی فانی لا اخالفک فی رزقک.
نهمین آیه کز این لمعات نور
یابن آدم فرض من بر تست امر
تو اگر در فرض من آری خلاف
این مناجات از خلاف امر شاه
یا علی ای حب تو بر عالمین
از خلافم از فرایض بازدار
حق احمد آنکه فرمانش بود
یابن آدم علیک فریضتی و علی رزقک فان خالفتنی فی فریضتی فانی لا اخالفک فی رزقک.
لمعة عد علی دارد ظهور
رزق تو بر من بود در جمله عمر
من ترا روزی رسانم بیخلاف
میرهاند جان و دل بی اشتباه
نور عین فرض و فرض نور عین
چون رسد رزقم ز خون فضل یار
فرض عین جمله عالم تا ابد

آیه العاشر فی ارادة الله تعالى للعبد

یابن آدم کل یریدک لاجله و انا اریدک لاجلک فلا تفرمنی
این دهم آیه است کز آن لمعه‌ها
یابن آدم جمله میخواهد ترا
من تو را میخواهم از بهر خودت
این مناجاتم فراری میکند
یا الهی ما که ایم و جز تو کیست
خواهشات ما همه لاشی بود
خواهشات ما همه هیچ است هیچ
هرچه میخواهی تو باشد عین مهر
عین مه‌رت در دل ما تافته
از تو می باشد همه فضل و کرم
حق نور مصطفای مرتضی
یابن آدم کل یریدک لاجله و انا اریدک لاجلک فلا تفرمنی
لمعه صد یازده شد در سنا
از برای خویش و جلب نفعها
پس ز من مگریز و بنگر موهبت
در خود و با حق قراری میکند
کی برای خویش بتوانیم زیست
آفتاب ما تمامی فی بود
سازشات ما همه هیچ است هیچ
سوی ما داری نظر از عین مهر
آنچه می بایست یابد یافته
از کرم بنوازم و بنده کنم
سلم اللّٰه علیه دائماً

آیه الحادی عشر فی اغتنام الوقت و الفرار من طول الامل

یابن آدم لا تطالبنی برزق غدکما لاء طالبک لعمل غد
یازدهم آیه که از آن لمعه‌هاست
یابن آدم روزی فردا ز من
از تو فردا در امروز از عمل
لمعة صد باده و دو بین چهاست
مطلب امروز از پی فردا که من
نطلبم باشد چه ز اینت ما حصل

جان چو جنات وصالم گلشن است
 خوان نعمتهای بی احصا درست
 گرنه فکر رزق فردا باشدم
 چون غم فردا نیاید پیش کار
 دل برون از وحشت و چشم از رمد
 هم بر آل او تحیات علا

زین مناجات خوشم دل روشن است
 یا الهی ای که امروزم ز تست
 از تو توفیق و مددها باشدم
 از تو توفیق و مدد گردیده یار
 نه غم فردای محشر آورد
 بر شفیع روز محشر بس ثنا

آیه الثانی عشر فی الاستراحة من الرضا

یابن آدم ان رضیت بما قسمت لک ارحت قلبک و بدنک و انت محمود و ان لم ترض بما قسمت لک سلطت علیک الدنیا ترکض فیها کرکض الوحش فی البریة ولا تنال ما قدرت لک و انت مذموم.

لمعه صد باده و سه پربهاست
 استراحت دادی از خود قلب و جسم
 نام نیکت گشت در دیوان ساجل
 میکنم دنیا مسلط تاکه تو
 که وحوش اندر بیابان تک زنان
 نبود و مذمومی و هم ناقبول
 از رضای دوست راحت بخشدم
 بر تو آرم نارضائی را پناه
 بی رضای قسمت راحت کجاست
 تا نیفتم «از تکاپو در ستم
 در بیابان جان نگرده زحمتی
 حق آتش مقتدایان رضا
 دائماً لازال من رب العلی

آیه ده و دوکز آن لمعه هاست
 یابن آدم گر شدی راضی بقسم
 استراحت یافت از تو جسم و دل
 و بر قسمت نیستی راضی بتو
 در تک و دو اندر آن باشی چنان
 هم به آنچه گشته مقدرت وصول
 این مناجات استراحت بخشدم
 یا الهی یا الهی یا اله
 از تو امید توفیق رضاست
 راحتم بخش از رضای قسمتم
 تا رسم مقدر را بی زحمتی
 حق احمد شمس اوج ارتضا
 سلم الله علیه و آله

لمعة الرابع عشر و المائة فی امتیاز الناس و اثبات حجج الله علی خلقه ظاهراً و باطنا عن کمیل ابن زیاد النخعی رضی الله عنه و علی آبائه.

قال كنت امیر المؤمنین علیه السلام فی مسجد الکوفه و قد صلینا عشاء الآخرة، فاخذ بیدي حتی خرجنا من المسجد. فمشی حتی خرج الی ظهر الکوفه ولا یکلمنی بکلمة. فلما اصحر تنفس الصعداء ثم قال یا کمیل: ان هذه القلوب اوعیة فخيرها او عاها فاحفظ عنی ما اقول لک: الناس ثلاثة: عالم ربانی و متعلم علی سبیل النجاة و همج رعاع اتباع کل ناعق یمیلون مع کل ریح لم یستضیئوا بنور العلم و لم یلجأوا الی رکن و ثیق یا کمیل العلم خیر من المال العلم یحرسک و انت تحرس المال و المال تنقصه النفقة و العلم یزکوا علی الانفاق و صنیع المال یزول بزواله یا کمیل معرفة العلم دین یدان به، به یکسب الانسان الطاعة فی حیاته و جمیل الاحدوثة بعد وفاته و العلم حاکم و المال محکوم علیه یا کمیل هلک خزان الاموال و هم احياء و العلماء باقون مابقی الدهر، اعیانهم مفقودة و امثالهم فی قلوب موجودة هآ انا هاهنا (و اشار علیه السلام بیده الی صدره) لعلماً جما، لواصبت له حملة بلی اصبت لقنا غیر مأمون علیه مستعمل آلة الدین للدنیا، و مستظهر بنعم الله علی عباده، و بحججه علی

اولیائے، اومنقاد الحملة الحق لابصيرة له فى احثائه، ینقدح الشک فى قلبه لاول عارض من شبهة الالادا و لارذاک، او منهوما باللذة سلس القيادة للشهوة، او مغرما بالجمع و الادخار، لیا من رعاة الدين فى شىبى اقرب شىبى شهباء، بهما الانعام السائمة، كذلك يموت العلم بموت حاملیه. اللهم بلى، لاتخلوالارض من قآئم لله بحجة. اما ظاهرا مشهورا و اما خائفا مغمورالثللا تبطل حجج الله و بيناته، وکم ذاواين؟ اولثک واثه الاقلون عددا و الاعظمون عندالله قدرا، يحفظ الله حججه و بيناته حتى يودعوها نظرائهم، و يذرعوها فى قلوب اشباههم، هجم بهم العلم على حقيقة البصيرة، و باشروا روح اليقين، و استلانوا اما استوعره المترفون، و انسوا بما استوحش منه الجاهلون، و صحبواالدنيا بابدان ارواحها معلقة بالمحل الاعلى، اولثک خلفاء الله فى ارضه، و الدعاة الى دينه آه آه شوقا الى رؤيتهم ثم نزع يده من یدى و قال انصرف ياكميل اذاشئت.

مى نمايد در دل انوار جلى
 اعظم اصحاب شه عين رشاد
 اندرون مسجدكوفه قرين
 دست من بگرفت پس آن سرفراز
 بى تكلم جانب صحرا شدیم
 كه زند مرغى بصحرا از قفس
 ظرفها دان خيرهها اوعاءها
 هر يكى جادارتر دركارتر
 زنگ حيرت ز آئينه دل شويمت
 عالم ربانى و هادى دين
 در تعلم باشدش صدق و ثبات
 تابع هر ناعقى در راه دين
 نعق باشد بانگ چوپان بانگ زاغ
 وز ضياء علم نگرفته شرف
 هر كجا گوليست باشدشان رفيق
 رشته تعلیم را از كف منه
 حافظش بايد تو باشى لامحال
 علم را شد تزكيه انفاق آن
 كه خدا را خود به آن طاعت كنى
 در حیات و مى شود انسان بعلم
 اى كميل اصحاب اموالند مات
 عالمان باقى ربانى شدند
 «مثلها موجود در دلها شدند»
 سوى سینه خویش و فرمود آه آه
 قابل حملش اگر پيدا كنم
 تيزفهم اما كه مأمون نيست آن
 دارد استعمال در دنيا همى

لمعه صد باده و چار از على
 هست مروى ازكميل ابن زياد
 گفت بـودم با اميرالمؤمنين
 از عشا آورده جا رسم نماز
 تا از شهركوفه بيرون آمديم
 حضرت از سینه چنان بر زد نفس
 پس بفرمود اى كميل اين قلبها
 بهترين ظرف دان جادارتر
 حفظ كن از من هر آنچه گويمت
 مردم عالم سه صنفند اولين
 دويمين آنكس كه در راه نجات
 همج رعاع صنف سيمين
 همج رعاع چه موك دماغ
 ميروند همراه باد از هر طرف
 التجاشان نيست بر ركنى وثيق
 اى كميل از مال باشد علم به
 علم باشد بر تو حافظ ليك مال
 مال كم ميگردد از انفاق آن
 اى كميل اين علم باشد طاعتى
 كسب طاعت ميكند انسان ز علم
 باعث ذكر جميل است از وفات
 خازنان مالها فاني شدند
 شخصهاشان گرچه مفقود آمدند
 پس اشاره كرد آن داناي راه
 هست اينجا علمها بالاي هم
 بلکه يابم حاملش رادر جهان
 آلت دين را بدنيای دنى

حجت اللّٰه راست مستظهر بخلق
یا که می بینم کسی منقاد حق
کآیدش تشکیک در دل در زمان
باش آگه که نه این است و نه آن
یا که می بینی حریصی را که آن
محو در لذات جسمانی شده
بس شدید الحرص جمع و ادخار
نیستند اینها رعایت دین حق
علم میمیرد بمرگ حاملین
ای خدا خالی نمی ماند بلا
یا که باشد ظاهر و مشهور دور
تا نگردد حجت اللّٰه باطله
آنها نیند آنها حق علمیم
حفظ میدارد به ایشان حق تعال
تا سپارند آن حجج و آن بینات
تا بکارند آن علوم عالییه
سوی آنها علم آورده هجوم
از یقین ارواحشان راحت گزین
انسان با آنچه جاهل ز آن رمد
تن بدنیا یارو ارواح سعید
در زمین ایشان خلیفه های حق
آه از شوق بر دیدارشان
پس کشید از دست من دستش روان
این مناجاتم بصیرت آورد
یا علی ای ذات تو مشتاق جود
اشتیاق اصل و جمله کاینات
اشتیاق چون عیان آمد نمود
اشتیاق تا نشد مسندگزین
اشتیاق گر نیشد رهنما
گر نه مشتاقیت گشتی رهنما
انییا را رهنمائی شوق تو
ز اشتیاق تو خلیفه در زمین
هر خلیفه در زمین و آسمان
تن بدنیا قلبشان با یاد تو
جانشینان خدا در کاینات

نعمت اللّٰه راست مستظهر بخلق
بی بصیرت لیک از اطراف سبق
شبهه ای گر عارضش گردد در آن
حامل علم نیند این هر دو آن
سیریش نبود ز لذات جهان
بسته شهوات نفسانی شده
اینچنین حامل نماید علم خوار
اشبه الانعام جمله زین سبق
عالمش در عالم ار باشد چنین
این زمین از حجت اللّٰه خلق را
یا که باشد مستتر مغمور جور
تا که گردد بیناتش کامله
در عدد کم در خطرها بس عظیم
بینات و حججش را با کمال
بر نظیر خویش در ذات و صفات
در زمین قلب شبه خود همه
بر حقایق از خفایای علوم
سهلشان جمله صعاب مترفین
از ریاضات و خصالات رشد
بر محل ارفع اعلا سعید
داعیان دین حق ز آلی حق
جان ودل مشتاق ایشان در جان
گفت هر جا خواهی اکنون شوروان
عالم از علم و از عالم کند
جود را محتاج ارکان وجود
فرع مشتاقیت از ذات و صفات
جلوه گر ذات احبا در شهود
مسند رحمان نشد عرش برین
رهنما کی میشدندی انییا
اولیا کی میشدندی رونما
اولیا را رونمائی شوق تو
نصب فرموده اله العالمین
جمله بر حب توشان مشتاق جان
سنت منهاجشان ارشاد تو
اوصیای تو بذات بی جهات

داعیان دین حق فاش و نهان
 ز آنچه دشوار است بر نادان گول
 هست بر ایشان همه آسان و سهل
 حفظ میدارد به ایشان ذوالمنین
 حفظ میدارند ایشان همچنین
 که نظیر خویشتن بیندشان
 در عدد گرچه کمند اندر جهان
 لیک حجتشان چو خورشید منیر
 یا علی بینائی ای فرما کرم
 حجت اللهند ایشان در زمین
 ظاهر و مشهور یا مستور هست
 از حجج خالی نماند تا زمین
 یا علی بر روی حجت چشم ما
 علم دین را بر دلم فرمود عرض
 عون و توفیق از توگر همراه نیست
 عون و توفیقت نباشد گر معین
 یا علی می‌برم بر تو پناه
 الامان از حرص جمع و ادخار
 محو در لذات جسمانی چسان
 تابع شهوات نفسانی کجا
 الامان یارب من حمل الکتاب
 ای که در صدرت بود بالای هم
 گرامانت دار علمیم از تووایم
 عصمت و توفیق از تو یار ماست
 نعمت الله را بیاد بندگان
 یا علی منقاد حق جان از تو است
 کز بصیرت نور در دل یافته
 جان ز تشکیک مشکک رسته است

تن بدنی روحشان با قدسیان
 مترفین دور از راه و قبول
 جانشان دور است از اتراف و جهل
 بینات و حججش را در زمین
 تاکه بسپارند بر اهل یقین
 از هجوم علمشان باشد نشان
 وز نظر گرچه گمند اندر میان
 در جهان فاش است بر خرد و کبیر
 جز رخ نیکویشان تا ننگرم
 فاش و پنهان ظاهر و باطن مبین
 نورشان ظاهر بهر عالی و پست
 تا رسد حجت بخلق عالمین
 باز بنمودی و شد حجت بما
 علم حاصل شد اطاعت گشت فرض
 جانب کوی اطاعت راه نیست
 علم کو عالم کجا حق و یقین
 از خلاف امر ونهی پادشاه
 عالم و علم است از این دو خصله خوار
 می‌تواند عالمی شد نکته دان
 می‌تواند گشت حامل علم را
 که بجان باریست از سوءالعذاب
 علمها پیدا و پنهان از حکم
 آلت دین را بدنی کی دهیم
 حجت الله نور استظهار ماست
 آوریم از عون تو فاش و نهان
 ز آنکه منقاد تو باشد حق پرست
 سوی جنات وصال اشتهافته
 در جان قرب جان پیوسته است

خاتمه

آه از علم کو عالم کجا
 گوئیا مرده بعالم شخص علم
 عالمان مفقود در عالم شدند
 آن امام عالمین سلطان دین
 صورت پیدایش نور هدا

گرچه دارد مدعی بسپارها
 یا شده زنده بعالم رسم حلم
 محتجب در انجمنها آمدند
 در جهان پنهان و پیدا از یقین
 کز کتاب الله تابان شد بما

آن کتابی که خدا از دست خویش
آن کتابی که علی بنوشته است
معنی پنهانی او در جهان
آن تقیه ظاهر از اهل ضلال
نه کمالی کز کمیلش قسمت است
کامل اندر کار و بار دنیوی
نه زکاس علم نوشیده ریح
رهروان را آمده موک دماغ
چيست آن نعق کلاغ ای راهرو
غاق زاغ آن قیل و قال حال سکر
عالم ربانی اندر این میان
طالبان علم در راه نجات
گه ز درد دین طلبکاران یار
یا علی یا علی یا علی
ای ظهور معجزات از ذات تو
در پناه حفظ خویشم ده امان
گوش و دل‌های ملا را پر نما
تا زیاد اهل دل غافل شوند
خانه مستکبرین آباد کن
تا ضعیفان را ز راه اهتدا
یا علی یا امیرالمؤمنین
از ولایت چون دل ما و الی است
از ولایت چون دل ما یافت نور
سوی جنات وصالم رهنما
اندر آن جنات تا گلچین شدم
و آن شجر را هست گلها بشمر
چون ده و دو برج اندر نه فلک
آمده نه دفتر این جنات نیز
نور افشان است بر اهل کمال
آری آری حد هر خفاش نیست
ز آنکه هر گل کاندرا این جنت شگفت
رنگ و بوی هر گل از این گلستان
برگ و بار هر شجر کآن باغ راست
این ششم جنت که گل بار آمده
بر همه جنات می باشد سند

کرده مکتوب و نوشته آدمیش
حق و باطل را جلی بنوشته است
از تقیه فاش پیدا و نهان
و آن تقیه سر ز ارباب کمال
آن کمالی کز فضولش نسبت است
از ره اتراف تن کرده قوی
نه تمسک کرده بر رکنی وثیق
گوش بر نعق کلاغ و غاق زاغ
از برای جیفه فکر تک و دو
سکر دنیائی که کرده نام سکر
هست پیدا لیک چون در جسم جان
در میانه آمده حیران و مات
گه ز بیم دنیوی ز آن در فرار
ای ز تو هر هم و غمی منجلی
آنچه در کون و مکان آیات تو
تا امان یابم ز طاغوت زمان
یعنی از درد و غم و رنج عنا
در امان ز ایذای اهل دل شوند
یعنی استکبارشان بر باد کن
ره نبندند از ره کبر و غوا
ای ولایت اصل اصل دین
از موالات عدوت خالی است
کرد نور اهدا در جان ظهور
گشت و دل گشتم همه نور و بها
از درخت نور گلچین آمدم
احسن و اطیب از آن اثنا عشر
مطلع نور است بر انس و ملک
کز جلای آن بروج لمعه ریز
در حجاب از نور آن اهل ضلال
دیدن خورشید چون چشمش عمی است
بوی حبت هر یکی دارد نهفت
از ولایت هست پیدا و نهان
از ولایات تو طعم و بوش خاست
جمله از نور ششم تابان شده
ز آنکه بر شیئی شش جهت شد مستند

نور انجم چون بود اندر سپهر
اندر این نه جنت از الهام غیب
نور ایشان چیست نور اهدا
جمله اینها خود خصال اولیاست
یاریم زین نور روشن دار دل
با خصال نیک چون همدم شدم
عون و توفیق از تو میخوامم مدام
رحمت و صلوات لا تحصی مدام
دوستان او و آتشش بر دوام
لعنة الله دشمنانش را قرین
این بود فهرست لمعات کتاب

این کواکب وین لموع ماه و مهر
نورایشان جلوه گری شک و ریب
اهدای چوود خصال اولیا
چون خصال اولیا از انبیاست
با خصال نیک دارم متصل
هفتمین جنات را در واکنم
یا معین یا رفیق یا سلام
بر حبیب الله و بر آل گرام
غرق رحمت از خداوند سلام
غاصبان منبر و محراب دین
می شود هر لمعه ازان فتح باب

جنت هفتم

بسم الله الرحمن الرحيم
آیت تحمید و تمجید کریم

نبوت، خلت، امامت

بعد تمجید شهنشاه حمید
آن شهنشاهی که سلطان علی است
قاصد و مقصد از شأن علی
آن علی سابق بود مسبوق هم
سابق او مسبوق ذات مرتضا
مرتضا را با امامت خوان ولی
خود نبوت را امامت برتری است
در کلام الله مشروح این نظام
کردگارش خواند امام روزگار
ظالمان را عهد ما نبود نصیب
کان ظلوم است و جهول و خودپرست
انقطاع ما سوی الرب العلاء
نقطه پرگار ارضین و سما
از ولی و از علی میگویند کونون
وز امامت هم بیانش واضح است
این علی خود فاتح الباب آمده
مظهر سر عجایب اوست او
محفل جنات بر دل ساز کرد
سینه کرده صاف چون آئینه ام
بس گل جنات دل بر سر زده
فردی از اوراق جنات الوصال
جنتی ز آن جان رضوان جنتی
ز آنکه باشد ظل او ظل اله
ظل ولیکن عین ذی ظل آمده

بعد تحمید خداوند وحید
آن خداوندی که سبحان ولی است
شاهد و مشهود از شأن ولی
آن ولی عاشق بود معشوق هم
عاشق او معشوق نور مصطفا
مصطفا را با نبوت دان ولی
این امامت جز نبوت هست نیست
ز انبیا اثنا عشر هستند امام
چون خلیل آمد خلیل کردگار
گفت من ذریتی گفتش حبیب
منصب خلت ز انسان برتر است
چيست خلت انقطاع ماسوا
بعد خلت شد امامت را سزا
هان خلیلی مطلب از کف شد برون
دفتر چارم ز خلت شارح است
این ولی خود رب الارباب آمده
صاحب فخر و مناقب اوست او
هرکرا حبش در دل باز کرد
حب او تا کرده رو در سینه ام
حب او تا از دلم سر بر زده
می نویسم دفتری رضوان مثال
آنکه باشد هر ورق ز آن جنتی
همتی جویم ز ظل پادشاه
تابع ذی ظل اگر ظل آمده

ظل الله

ظلل ظل الله را سازم عیان
او که ناورده چو او دور زمن
او کز او شد منتظم ملک و ملک
از مثالش آیت الله منجلی
رؤیتش فتح مبین را درگشا
رای او پروانۀ حکم قضا
کامجو شد کامش از فتح علی
گر نه از فتح علی شد کامجو
کامور گردید در دوران ز که
آنکه نامش حل کند هر مشکلی
این لقب نامی بگیتی منتجب
و آن بمعنی رونق کار آمده
در مظاهر مظهر آن پادشا
منظر و مرآت آگاهی حق
ز آن بود داننا توانا پادشا
این امیر است و اسیرش کاینات
از جلالش آفتاب آفاق سوز
سهمشان سهم الله ثاقب همه
قوتش چون قدرتش گیتی غلام
طالعش چون افسرش مطلع بلند
لشکرش را رسم مرکب مهرتاب
طالعش کیوان غلامش بر دری
سطوتش با شخص عمران ناشنا
بوده و باشند الی آخر زمان
از همه جانب بعالم پادشاست
روزگار خصم از او تیره و تار
جام گیر از لطف او برنا و پیر
و هم اندر وصف او حیران و پست
از علی تا هست در عالم نشان
یاورش دست علی سر خدای
ابدالله الینا ظله

وصف ظل الله را سازم عیان
کیست ظل الله در این دیرکهن
کیست ظل الله در این فلک فلک
عهد او محیی است بر عهد ولی
رایتش ز اننا فتحنا رونما
روی او آئینه صنع خدا
نامجو شد نامش از فتح علی
گر نه از فتح علی شد نامجو
نامور گردید در دوران ز که
شاه شاهان جهان فتحعلی
اینکه شد قاجار سلطان را لقب
معرف کاجال قاجار آمده
در حقیقت رونق کار از خدا
پادشاهی مظهر شاهی حق
او علیم است و قدیر مایشا
او عزیز است و خبیر ممکنات
از جمالش آینه گیتی فرورز
حزب او حزب الله غالب همه
همتش چون هیئتش بر خلق عام
کشورش چون لشکرش آینه بند
کشورش را رسم شوری نقش آب
افرش خورشید پیشش اختری
ملکتش را خشت ویران کیمیا
رونق کار جهان این خاندان
از جم و افراسیاب این دوده خاست
گاه قهر افراسیاب روزگار
گاه لطف اورنگ جم را جام گیر
عقل اندر ذات او کوتاه دست
تا بود از فتح نام اندر جهان
پنجۀ فتحش بود گیتی گشای
خلد الله علینا ظله

ظل شاه

این بیان ظل شاه می کند
 ظل شه کبود بما در این زمان
 ظل شه کبود بما در این دیار
 ملک او دار الامان بر خاص و عام
 کشورش چون کعبه مقصود انام
 صولتش افلاک را خم کرده قد
 تاب ده رمح قضا را کوششش
 خنجرش را حنجر خصم آب خوار
 جبهه مه زخم نعل توسنش
 رمح رامح میل چشم خصم او
 شه نژاد و شه نشین و شه نشان
 فکرتش بس هست نزهت آفرین
 کز عمارات و هوا و گلستان
 هرنهالی کاندر آن بالا کشید
 هر گیاهی کز زمینش خاسته
 روضه اش را روضه رضوان بر شک
 پیش قصرش قصر جنت را قصور
 هر که را این جنت آبش خور بود
 یعنی از دور سپهر بی قرار
 اکرم الله به آماننا

شطری از وصفش کماهی میکند
 هر زمین شهزاده ای دارا نشان
 شاه جم دربان خلیل روزگار
 آری ابراهیم را باشد مقام
 درگهش چون قبله مسجود انام
 سطوتش خورشید را ره کرده سد
 آب ده تیغ قدر را جوششش
 سارمش در گلشن رزم آبیار
 چشمه خور حلقه ای از جوشنش
 نسر طایر صید باز خشم او
 خان کسری چاکر ابراهیم خان
 کرده جناتی بنا در این زمین
 میدهد از هر چه جوید دل نشان
 خط نسخی بر قد طوباکشید
 آسمان از عکس گل آراسته
 ریخته از منظرش فردوس اشک
 چاکرانش غیرت غلمان و حور
 آسمان مینا و جامش خور بود
 هست در دستش بدوران اختیار
 احسن الله به احوالنا

مقالات دل

این بیانی از مقالات دل است
 مدتی دیگ هوس جوشیدمی
 آرزوها با دلم بس یار بود
 کاش تنها بود جان و دل نژند
 هم بدل زاری بسی از جور یار
 آرزو گر در دلم بس یار شد
 یار که آن مخزن سر نهان
 یار که آن مطلع خورشید جان
 مشرق نور اول یار است یار
 متکای حسن سرمد روی او
 عشوه های حسن بیرون از شمار
 شب غنوده فرد در جمع خیال
 کای جمالت آفتاب عاشقان

این نشانی از کمالات دل است
 ساغر کام امل نوشیدمی
 جان همی ز آن آرزوها خوار بود
 آرزوها داشتیم در قید و بند
 هم بجان خواری بسی از روزگار
 لیک جان در آرزوی یار شد
 یار که آن معدن گنج روان
 یار که آن منبع عین روان
 مطلع حسن ازل یار است یار
 مقتضای عشق ممتد موی او
 ماجرای عشق افزون از هزار
 از زبان حال بودم این مقال
 ای جلالت برده تاب عاشقان

بی حضورت بزم دل آتشکده
چند در آتش گریزم چون فراش
شمع اگر سوزان فروزان نیز هست
ای تو را پروانه شمع آفتاب
اشتیاق آرزوگر دل نواخت
آفتاب احتجابم سوخت جان
آن جهان ناز چون دید این نیاز
تترک آزار دل زارم نمود
جانم از آن آرزوها دورکرد
عشق آمد عقل را شد پای بند
بسته شد زانوی اشتر زیر بار
شد مهار اظهار عقل ساریان
کاروان در راه میراند فرس
رهنما بانگ جرس بر رهروان
چون جرس بانگ دل زارم شنو
آنکه گوید یارما سنگین دل است
از رخی کان تابدی انوار جان
از دمی کان روح می بخشد همی
در زمانی بی نشان از بیش و کم
اوکه در آنی هزاران دل برد
آنکه آن حسن را آن می دهد
حسن روز افزا نبی آنش ولی
آن همه حسن است جز آن چیست حسن
احسن الله الینا بالولی

خرمن جان را غمت آتش زده
آتش افشان بودمی چون شمع کاش
گرم بزم عشرت هشیار و مست
ای ز رخسار تو در جمع آفتاب
هرچه بودم خوش در این بازی بباخت
الامان ای راحت جان الامان
ناز را قانون دیگرکرد ساز
زننگ آزار از دل زارم زدود
عقل آمد و هم را مقهورکرد
پای بند عقل شد عقلی بلند
بازکرد آن عقلمه را عقل مهار
ساریان آثار عقد کاروان
رهروان را رهنما لیکن جرس
گوش بر بانگ جرس رهروان
زاری دل از غم یارم شنو
از دل سنگین یارم غافل است
می نماید ظلمت از پرده عیان
جانستان آید دمی بر عالمی
میکنند احداث احوثه عدم
دل ز دست اهل دل مشکل برد
عشق اوکی دست آسان می دهد
آن یکی احمد بود آن یک علی
آن همه حسن است جز آن نیست حسن
بارک الله الینا بالعلی

ساقی نامه

ساقیا ای جام تو خورشید تاب
طلعت جام تو ما را ماه نو
ساقیا دستت ید بیضا بود
اهل کبر مسند جان چون ملا
پنجه بیضا برآر از جیب جان
ای صراحت عصای موسوی
ساحران نفس افکنده جبال
آتش افشان کن ز ثعبانی عصات
ساقیا ای ساغرت آئینه رنگ

یافته از جام تو خورشید تاب
هر شب از جام تو ما را ماه نو
پرتو دستت ید از بیضا برد
با تفرعن یار هر یک بر ملا
محو فرما ظلمت مستکبران
چه عصا بل ازدهای موسوی
هر یکی چون ازدهائی در خیال
تا شود لاشی ز ثعبانی عصات
یافته از ساغرت آئینه رنگ

رونما آئینه‌ها از دست تو
 صیقل آئینه دل بسادهات
 آئینه جانم شود تا صیقلی
 تا زداید از رخ آئینه زنگ
 روی بنمائی چو ز آئینه مرا
 هر طرف بینم بینم روی تو
 آینه خط دلارایت شوم
 در نویسم دفتری باوجد و حال

مست آئینه تو و ما مست تو
 جوهر آئینه روی سوادهات
 ساغری پیمای بری یاد علی
 تا بر آرد از درخت آئینه رنگ
 آئینه خانه شود سینه مرا
 روکنم هر جا بود رو سوی تو
 ترجمان آیت راییت شوم
 دفتر هفتم ز جنات وصال

فنا و بقا

این بیان رمزی ز اسرار نهان
 دفتر هفتم که هفتم پایه است
 مرغ دستان ساز باغ لاله
 لاله از عشق و الا الله ز حسن
 از فنا و از بقا این امتیاز
 امتیاز عشق و حسن ارکرده‌ای
 این فنا شامی است صبحش بقا
 هر که دم از شکی و لاشکی میزند
 عاشقان پاکباز جان نثار
 تا نشد از خویشتن فانی صافی
 امتحان آمد ز هایلش بر راه
 کیست قایل آنکه روبر شجره برد
 بار آن شجره همه عز و علاست
 گفته بعضی از ائمه راستین
 حد هرکسی نیست جز مستشهدان
 این شهامت در نیابد هرکسی
 جبرئیلش گفت چندین ناله چیست
 ناله‌ام ز آن است کز دل برده تاب
 ناله‌ام ز آن دلربای دلبر است
 ناله‌ام ز آن غمزه غمماز دان
 غمزه بگشاید در جور و جفا
 با وفا چون گویمش دارد جفا
 این جفا باشد نشانی از وفا
 ناله‌ام ز آن است کور ما ایلیم
 ناله‌ام ز آن است کآخر آمدم

از فنا و از بقا «آرد عیان»
 آن فنا اما بقایش مایه است
 رمز لا را اندر این دعوی گواه
 غیر عشق آمد کسی آنگه ز حسن
 حسن را با عشق می‌بین امتیاز
 از فنا رو در بقا آورده‌ای
 این بقا صبحی است بی شام از قفا
 اندر این وادی قدم کی میزند
 اندر این وادی سراسر «جان نثار»
 می‌نشد باقی ربانی صافی
 داشت از قایلان ایلش نگاه
 خون هاییل از دم آن شجره خورد
 آدمی را قوه فقر و فناست
 شجره ممنوعه رتبه ماست این
 هرکسش دریافت شد مستشهد آن
 تا نیابد محنت دنیا بسی
 گفت از قایل دل را ناله نیست
 با خیال خویشم از سر برده خواب
 کز کسی گر دل ربود از دل برست
 غمزه‌ها با عشوه‌ها دمساز دان
 عشوه اندازد بر او پرده وفا
 پر جفا چون خوانمش دارد وفا
 بی جفا دارد وفا عین خفا
 با وجود او ز خود پا در گلم
 گرچه بانعت و مفاخر آمدم

نالهام ز آن است کز خویشم برانند
 ناله‌ام ز آن است کز خود رسته کرد
 گریه‌گویم نیستم گوید چه ای
 نیست کی دیدی که گوید نیستم
 هست از چون و چرا مستغنی است
 ای که هست و نیست را جوئی سند
 صورت از معنی نمیدانی چه سود
 صورت فانی بمعنی باقی است
 صورت و معنی است عین یکدیگر
 گریه‌جوئی ز ساقی باز جوی

اول و آخر چه و چون زیستم
 دورکرد از خویش و با خویشم نشانند
 رسته کرد از خود بخود وابسته کرد
 وردم از هستی ز نغم گوید نه‌ای
 هست کی گوید چه باشم چیستم
 ذات بیچون صورت این معنی است
 صورت و معنیست بس در مستند
 معنی از صورت همی دارد نمود
 معنی باقی بصورت ساقی است
 در فنا و در بقا می‌کن نظر
 غوص دریاکن چه می‌جوئی ز جوی

ساقی نامه

ساقیا ای جام تو دریا نوال
 بر شکست از جام توگریک حباب
 ساقیا ای بادها دریا مزاج
 بس رطوبات لزج در تن بود
 جرعه‌ای ز آن جام در کامم رسان
 تا روان گردد مصفا باطم
 از زبان دل کنم یاد حیب
 ساقیا آن آب آتشناک کو
 آسمان مر جرعه‌ای ز آن یافته
 اختران هر یک از آن می کامیاب
 چرخ را پیمان مهر و جام ماه
 می پرستان بزم گردون بگرید
 می پرستی گر نمیکردی بروز
 شورش ذرات پیدا کی شدی
 می پرستیدن چه باشد روز چیست
 جرعه پیمای بساط ذوالجلال
 زین هوا فرمود کز مادر جهان
 هر که آمد از می حق جام گیر
 هست چون آن جوجه مرغ تازه بال
 بهر طیران ز آشیان آمد بزیر
 می شود بازیچه ایشان را همی
 محرم صادق معلی ابن خنیس

ای حباب بادها گردون مثال
 آسمان جوئی سراسر شد خراب
 قطره‌ای از آن به مستسقی علاج
 دوست دارد آب کش دشمن بود
 صحتی بخشا به آرامم رسان
 تا سرود عاشقانه سرکنم
 گونگردد آگه از کارم رقیب
 آب گرداننده افلاک کو
 کاس مان برگرد خود بشتافته
 هست از آن آبشان چون قطره تاب
 جام پنهان گاهی و پیدا است گاه
 دائمش پیمان پر خون بگرید
 می پرستی ز آن نمیکردی بروز
 بی سبب مستور رسوا کی شدی
 از حقیقت در جهان پرده دریست
 صادق آن ساقی بزم لایزال
 تا ظهور هادی آخر زمان
 کرد مستانه بیان مافی الضمیر
 نارسانده بال سرحد کمال
 در کف اطفال افتد ناگزیر
 وز هلاکش نیست ایشان را غمی
 آنکه جاننش رسته بود از لولیس

از حقیقت چون اذاعه سر نمود
گفت حضرت از خدا رحمت ورا
هان خلیلی با دل پند آورت
از حقیقت شرح تا کی لب ببند
دم فروکش زین مقال بی مجال
از بیان حال خود چندی بگو
تا بینی روی حال خویشتن
گفت رونق را خلیلی نکته دان
گفت خود اهل جهان را بود ننگ
آخرالامر آتشی از مکر و ریو
شهر ما گفتند بیرونق خوش است
ز آتشی کآن ناکسان افروختند
شعله ای کافروختند آن مدبران
و آن سموم قهر و آن نار وقود
گر مفصل گویم این احوال را
باید اول خود در آتش شد روان
مجملاً دادم از آن آتش گذار
شد خلیلی زین نشان رونق مرا
هست تا نام خلیل اندر جهان
ای گلستان چون خلیلت گشته نار
گر نه لطفش شامل حالت بدی
در تن و جان شعله می افروختت
کاش تنها سوختی تن در میان
شکر یزدان کن که با این سوء حال
جان مقیم غرفه امن و امان
شد مقامت مامن نور و سلام

شد شهید ظلم ز آن قوم عنود
ابتلایش شد اذاعه سر ما
چندگوئی پند و ناید باورت
بنگر استهزا ببین این ریشخند
باش تا یابی مجالی در مقال
آئینه انصاف آور روبرو
روشنت آید مال خویشتن
کز چه رونق شد خلیلی در جهان
میزدندی هر دم بر شیشه سنگ
شعله ور کردند تلمیذان دیو
جای رونق خوش میان آتش است
بس کسان را خرمن دین سوختند
جان و عرض و مال شد مقبل بر آن
هرکسی را از میان چیزی ربود
گر میرهن سازم این افعال را
از فعال جسم و از احوال جان
چون دم رحمان خلیل روزگار
رونق کارم شد این نام علا
ملک و ملت شاد از ابراهیم خان
از کرامات خلیل روزگار
گر نه جودش کافل بالت شدی
آتش نمرودیان می سوختت
سوختی جان در میانه رایگان
راه بردی سوی جنات وصال
از خلیل وقت خان شه نشان
یعنی ابراهیم بنمودت مقال

سیر و سلوک

در ره سیر و سلوک است این بیان
منت ایزد را که بعد از چند سال
سیر بنمودم به تن در روزگار
در مساجد گاه باعباد یار
در صوامع متقین را گه انیس
گاه باطلاب اندر مدرسه
گاه با میخوارگان در میکده

از هلاک و از نجاتت قصه خوان
کز قراء و شهر و صحرا و جبال
طیر بنمودم بجان نیل و نهار
در خوانق گاه بر زهاد بار
در تکایا موقین را گه جلیس
با گمان و وهم و ظن و وسوسه
بر دل آبخوارشان آتش زده

گاه با سیارگان در بادیه
گاه با زوارکوی یار یار
گاه با اهل ورع در زاویه
گاه با اهل سخن در گفتگو
گاه با مستهزین در سیر و گشت
رو نمودم هر طرف روئی نبود
آن یکی گفتا عبادت رهنماست
آن دگر گفتا که در تقوا مبین
آن دگر گفتا یقین موصل بود
فرقه‌ای گفتند در تدریس کوش
هرچه بد مجهول در عالم نخست
نور حکمت از رخ این فرقه تافت
مجمعی گفتند باشد رهنمون
گفته از لطف از شما ای بندگان
راه عصیانم نیم‌بودی کسی
معصیت کردند و من از کرم
بر ظهور رحمت غفرانیم
آن گروه تازه خلقت از خدا
در سفر جمعی کشیده محضر
دفع هم و کسب رزق و علم دین
دیگری گفتا زیارت رونماست
و آنکه فرموده است حق رب العباد
بر زیارت در مزار اولیا
دیگری گفتا ورع خوش هادی است
دیگری گفتا سخن اصل شرف
از سخن هر مشکلی آسان شود
هرکه انسان هرچه در عالم از اوست
زیر عرش کبریائی گنجهاست
جوقه‌ای گفتند عالم بی بناست
دل از این گفتارها پر خون شدم
نه بسوی کوی اوکس رهنما
هرچه گفتندم یکایک هم‌دمان
یافتم از هر یکی خاصیتی
نیتی چون غیر دلدارم بدل
نیتی چون غیر جانانم بجان

جان زکار و بارشان در هاویه
گاه با اغیارگه با یارکار
نفس گشته بر تورع حاویه
باوهمه سو به سو در جستجو
مدتی عمرم باستهزا گذشت
رهنمائی هرکسم سوئی نمود
آن دگر گفتا زهادت روگشاست
نور ان الله یحب المتقین
از یقین هرکام دل حاصل شود
وز تدریس ساغر تأسیس نوش
شد ز تدریس و تدرسهها درست
هرکه حکمت یافت بس نیکی که یافت
سوی کوی دوست لولا تذنبون
جمله فرمان بر بدید از عین جان
می نمودم خلقتی کایشان بسی
عفو می کردم از ایشان لاجرم
در وفور نعمت رحمانیم
بر ظهور مغفرت مائیم ما
که فواید پنج باشد در سفر
کسب آداب و حضور ماجدین
هر زیارت که مزار اولیاست
هرکه آمد از خلوص اعتقاد
از یقین در عرش شد زایر مرا
راه سوی قرب شه زین وادی است
جز سخن چیزی نمانده از سلف
از سخن هر قابلی انسان شود
هرچه در عالم بود ز آدم از اوست
کاین زبان شاعرانش در گشاست
بی بنا را بالله استهزا رواست
هرکنار از خون دل جیحون شدم
نه ز روی راه اوکس روگشا
هم‌دمم وهم‌راه گشتم دردم آن
تافتم در دل ز هر یک نیتی
می نبودی از همه شد مشغول
می نبودی از همه شد برکران

از عمارت رو بـویران آمدم
چون بویران آمدم ویران شدم
دیدم آنجا خوش گروهی بینوا
روز و شب محو و لوله حیران و مست
نه ز خورد و خواب در غفلت بگیر
مستقیم اندر بلایا و محن
عاشقان جان نثار خسته دل
بر زبان عام قوم ضالین
سر بسر سرباز در راه حیب
بی می و مطرب همه مست و ملنگ
با همه کس در همه بازی درست
هرکسی از ظن خود شد یارشان
هرکسی دادی به ایشان نسبتی
با همه زاری و عجز و انکسار
پس زبان حال وا شد از سئوال
کاین همه نسبت چه باشد بر شما
باز گوئیدم که مشکل اوفتاد
گفت مردی از میان کاین پاک دین
که دهند این جمله را نسبت به او
لب چو بستم بازکردندم روان
پرده از رخسار جانان باز شد
پرده از دیدار دلبر برفتاد
برد از یادم همه اسنادها
آن اسانیدی که میدادندشان
چون نشان ناوک بهتان شدم
روشنم شد هرکه جانانش نیست
عاقبت از گـردش چرخ اسیر
یعنی افتادم بقید خان و مان
از ابی اسحق خوان اطعمه
«این زمان در چنگ چنگالم اسیر
«روح روغن نفس خرما جسم نان
پنجه سود و زیان برتافتم
شد مقام منزل نور و سلام
سلطنت بادش مخلد لایزال
اوکه باشد محیی آثار عدل

ناگهان سوی فقیران آمدم
فارغ از عقل ودل و از جان شدم
بی سر و پا جسته از دام هوا
در پرستش جان ولی جانان پرست
نه ز آب و تاب بر صورت اسیر
مستجیر فضل رب ذوالمنن
صادقان عهد آن پیمان گسل
در بیان خاص برحق دالین
جمله را در راه سربازی نصیب
بی نیاز از باده انگور و بنگ
لیک کس بر رازشان راهی نجست
وز درونشان کس نجست اسرارشان
نیک یا بد سنتی یا بد عتی
یافتم چون در حریم خاص بار
عرض کردم از بیان شرح حال
از چه باشد بر شما این ماجرا
از کجا کار شما و این استناد
آن زمان آگه شود جاننش از این
این زمان بگذار کوگفت و شنو
بر رخ دل باب روضات جانان
جان اسیر حسن آن جانباز شد
دل بقید عشق آن دلبرفتاد
داد بر بادم همه بنیادهها
هریکی شد ناوک و جانم نشان
بی نیاز از جان بی جانان شدم
در تن بی عافیت جانیش نیست
در کف آوارگی گشتم اسیر
بود باقی بر وجود این امتحان
این نوا خوانم بروز و شب همه
میخورم مالش ز هر برنا و پیر»
چنگ مالم پنجه سود و زیان»
سوی جنات وصال اشتهافتم
در زمان سعد خان جم غلام
حق سلطان علی جل جلال
تا بد از آثار او انوار عدل

احتسابش آیه صدق و ثواب
 دست او ابريست بهرش قطره‌ای
 از عطایش چشم دریا آبگیر
 آن بگیرد آب و بخشد عقد در
 آب مروارید آرد چشم آن
 عرصه رزمش چون نیران جزا
 دشمنان در قلبشان آتش از آن
 ساغرش جمشید را آئینه ساز
 هیبتش بر آسمان پرداخته
 توسنش را پله شرق آمد ز غرب
 سروران از دست دادش جام گیر
 سرکشان را لطف خاصش قید و بند
 منشیان را لب ز مدحش لعل بار
 عاجز از مدحش بیان ناطقه
 ابلق ایام تا باشد جهان
 در سینه تاریخ آتیه بخیر
 غرفه امن و امان ز آن یافتم
 لطف شاهان غرفه امن و امان
 روضه آن رشک طور ایمن است
 منزل آن غیرت خلد برین
 بقعه آن قبله اهل دعا
 ان تعدوانعمت الله را بخوان
 نعمت الله کیست فرزند علی
 نعمت الله آنکه نور الدین بود
 نعمت الله مشرق شمس شهود
 نعمت الله آفتاب شرع و دین
 نعمت الله در طریقت پیشوا
 نعمت الله در حقیقت حق پرست
 نعمت الله فانی از خویش آمده
 نعمت الله فانی فی الله خوان
 نعمت الله مخزن گنج بقا
 نعمت الله مطلق از بند هوا
 نعمت الهی به نعمت مستحق
 نعمت الله دست حق را آستین
 حسب حال خویشان این فرد گفت

انتقامش شحنه روز حساب
 روی او مهریست مهربش ذره‌ای
 از سخایش دست مفلس تاب گیر
 آن بگیرد تاب و بخشد زرچو خور
 عقد مروارید بخارد آن روان
 گلشن بزمش چو جنات علا
 دوستان در جان از آن روح روان
 سارمش خورشید را آئینه ساز
 صولتش بر اختران تیغ آخته
 ناوکش را چله برق آمد به حرب
 خسروان از فکر رادش کام گیر
 گردن آزادگانش در کمنند
 ناظمان را کف ز جودش در نثار
 قاصر از وصفش زبان ناطقه
 اشهب اقبال بادش زیران
 کش بود هر سال آتیه بخیر
 جانب باغ جنان بشتافتم
 قصر ماهان منظر باغ جنان
 بیضه خورشید آن را روزن است
 جدول آن منبع ماء معین
 نعمت اللهش ز هر رو بیحصا
 آیات تعظیم ذات جود آن
 نعمت الله است در عالم ولی
 لمعه‌ای ز انوار رویش این بود
 نعمت الله مطلع مهر وجود
 نعمت الله نور چشم شاه بین
 نعمت الله در معارف رهنما
 نعمت الله جام توحیدش بدست
 نعمت الله شاه و درویش آمده
 نعمت الله باقی بالله دان
 نعمت الله منبع بحر لقا
 نعمت الله رونق بزم هدا
 نعمت الهی ز نعمت مستحق
 واذکروا میثاقه حق و یقین
 این گهر از لجه اسرار سفت

«نعمت الله است دائم با خدا
شکر این نعمت که را شاید تمام
اشکر الله علی نعمائه

نعمت از الله کی گردد جدا»
نیست جامی گرچه خالی زین مدام
اذکر الله علیه علی آلائه

ساقی نامه

ساقیا جامی بشکرانه نعم
ای ولی نعمت میخوارگانان
جرعه خاصم از آن انعام کن
نعمت جام تو هست آمال ما
آرزوهایمان مناجات دل است
آرزوهایمان مناجات حق است
آن مناجاتی که مستان را بود
ساغری چندم پیایی ساقیا
تا نوا خوانان شوم عباد را
کیست سجاد آنکه از شوق لقا
آنکه در این بزم از این می بردوام
آنکه در این محفل از عین شهود
بنیاده پیمودی ز جام ابیتلا
وه چه شاهد مشهد و مشهد یار
عاشق جانباز مشتاق لقا
یکه تاز عرصه قربان حسین
یار چون دیدش بسر بازی درست
گوی مردی برده ای کز اقتدار
گفت میخوام در این بازی مدام
مسئلت را یار دادش از کرم
سلسله جاریست زین بازی بدور
این شهادت تا قیامت در میان
هر شهیدی کز جهان مظلوم شد
در حقیقت ثار آن ثار شه است
لعنة الله لمن عادا بهم
کیست سجاد آن علی زین العباد
مظهر چارم علی دویمین
رو سوی میخانه اش آرم بذوق
وه چه میخانه صحیفه کامله
پرکنم پیمانها از آن شراب

تا ز قانون نعم آرم نغم
نعمت میخوارگانت جام جان
فارغ از انعام خاص و عام کن
ربنا بلغ لنا آمالنا
بی افاضه جام تو بیحاصل است
آن ز فیض جام تو با رونق است
شور مستی می پرستان را شود
تا بر آرم ناله چون نی ساقیا
خوش سرایم نغمه سجاد را
بنیاده پیمای آمد از جام دعا
ساقی عشاق می باشد مدام
با قیام و با رکوع و با سجود
شاهد بزمش شهید کربلا
آنکه ثارش را بود مشهد ثار
دمبدم دمراز عشاق از بلا
سرفراز افسر فرمان حسین
گفت دست برداز این بازی ز تست
هرچه میخواهی نمایم برقرار
جان بود مشغول تا یوم القیام
سلسله جاری شد از آن لاجرم
مرد باید تا کند این نکته غور
تا قیامت در میان این داستان
گرز کین مقتول یا مسموم شد
کز حقیقت ثار شه ثار الله است
رحمة الله لمن و الابهیم
قطب عالم قصر هستی را عماد
شش جهت را ذات آن رکنی مبین
سرکنم مستانه سر قانون شوق
نعمت عايش بگیتی شامله
کآن سرآب است و همه در دو سراب

می فرو ریزم بساغر رنگ رنگ
آئینه سازی کنم انوار را
ناظم عقد دراری خوش آب
ازیم معنی صدفها آورم
اولا تحمید سلطانی کنم
این بود تحمید و تمجید اله
حمد آن اول که نبود اولی
حمد آن آخر که نبود آخری
قاصر از دیدار او ابصار ما
قدرتش شد ابتداء خلقها
اختراع و ابتداء امری محال
وین عجب هر دو بعالم منتشر
ابتداء ماست نعل واژگون
راه بین در واژگون وارون رود
پس ز ارادت داد ایشان را سلوک
نه کسی تأخیر آن را مالک است
هر که را دارد مقدم قادر است
اقتدار او را و ما را اختیار
پس بهر روحی ز ایشان قسم داد
کم نگردد هر که را داده زیاد
در حیات هر که وقتی درنوشت
تا رود سویش ز جان ایام عمر
تا رسد اقصی اثر بنوشته را
قبض کردش سوی مدعوالیه
از ثواب وافر و غفاریش
تا جزا بدهد بدان را از عمل
این بود آثار عدلش بیش و کم
کس نمی یارد کند ز او بازخواست
حمد شاهی کز جلال سلطنت
معرفه حمدش هر آنچه احسان نمود
از بلوغ منت و اکثار آن
می نمودندی تصرف در منن
توسعه در رزقشان می یافتند
گر چنین بودند بیرون میشدند
جانب حد بهایم جان دوان

تا زخم بر ساغر جمشید سنگ
آئینه سازی کنم اسرار را
راقم نظم معانی لباب
جیب جان پر لؤلؤ لالا کنم
بعدها تمجید سبحانی کنم
این بود شکر عطای پادشاه
پیش از آن سبحانه الفرد العلی
بعد از آن از آخر و اول بری
عاجز از اوصاف او گفتار ما
در مشیت اختراع ماسوا
بی مشیت قدرتش جل جلال
ماهی الا لامر قدر قدر
اختراع ماست طاس سرنگون
اهل رازش سرنگون مشحون شود
در سیل دوستی حب الملوک
نه کسی تقدیم آن را سالک است
هر که را دارد مؤخر داور است
اختیار ما ز شأن اقتدار
قوه معلومی بهر صنفی نهاد
بیش نایدگر کسی را کم بداد
کرد حدی هر کسی را سرنوشت
تا شود سویش دوان اعوام دهر
تا حساب عمر آید آخر
از وصول مالیه و ما علیه
از عقاب آخر و قهاریش
تا شود احسن به نیکان حاصل
این بود اظهار آلا و نعم
هر که را خواهد کند او بازخواست
گر کند حبس از عبادش معرفت
باب انعامش از آن احسان گشود
از سیبوع نعمت و اظهار آن
می نکردندی سپاس ذوالمنن
در ره شکرش نمی اشک یافتند
از حد انسانیت خوار و نژند
بلکه ادنی از بهایم جانشان

همچنانکه وصف رفته در کتاب نیستند الا کالانعام آن فریوق غافلانند آن گروه از بیش و کم حمد سبحان عظیم ذی الجلال بر رخ ما باب عرفان کرد باز باب دانش از ربوبیت گشاد خالص آمد در ره توحید جان نغمه حمدی کز آن در روزگار برقه حمدی که سازد باضیا راه مبعث را بجان آسان کند موقوف اشهاد چون آید ز رب هر که هر چه کرده دریا بد جزا روز موعودی که از بس داروگیر ناصری نبود بجز دست علی محضر حمدی که چون بالا رود مطلع حمدی که نور چشم ماست روسفید آئیم از آن روزی که هست جذبۀ حمدی که از نار الیم آن سپاسی که ملایک را بر آن اندر آن دار اقامت لایزول حمد محسن را کز احسان برگزید طیبات رزق ما را رزق کرد جمله خلق از قدرتش منقاد ما حمد آن یاری که بست آن مهرکیش طاقت ما کو برای شکر او صانعی را حمد کالتهای تمام بهره ور کرده به ارواح حیات کرده از روح القدس تنزیهمان با امان از روح ایمان جان و دل روح قوه کآن بود بهر جهاد روح شهوت کآن ز لذات است اصل مؤتلف فرموده با روح البدن روح قدسی خاص نزدیکان همین و آن سه ز اصحاب الشمال و از دواب کامیاب از چار اصحاب الیمین

آن کتاب محکم فصل الخطاب بلکه گمراه تر از ایشان در طریق غافلان از شکر اظهار نعم کز کمال جود و اظهار جمال کردم ان الهام شکر بی نیاز رهنما اخلاص در توحید داد دور کرد الحاد تردید از میان هست خوشنودی و عفو کردگار آن سبایه های بر رخ را بما منزلات دل شریف الشان کند یوم تجزی کل نفس ما کسب نیست ظلم این عدل باشد از خدا مولی از مولی نیابد دستگیر هوشیار آن سرکه سرمست علی در رقم مشهور نزدیکان شود اندر آن روزی که خیره چشماست رویها تیره جسدها هار و پست سازد آزاد و کند جار کریم ازدحام آریم با پیغمبران اندر آن جای کرامت لاتحول بهر ما نیکوئی و نیک آفرید برتری در ذات ما بنهاد فرد بهر ما از عزتش طاعت نما باب حاجت را بما جز سوی خویش کی بر آئیم از ادای شکر او بهر قبض و بسط ما داده انتظام برگزیده بر جمیع کاینات از علوم کل شی تنیهمان بندگی را از دل و جان مشغول بهر تدبیر معاش و رزق داد روح قوت روح ایمان راست وصل تا از آن بر پا بود افعال تن روح الایمان آن اصحاب الیمین و آن مقرب دان ز خمسه کامیاب سه ز اصحاب الشمال و کافرین

جارحه اعمال در ما ثبت فرد
بی نیازی دادمان از فضل و جود
پس بفرمان در اطاعت امر کرد
نهی کرد و امتحان شکر بود
وز طریق امر او بر ما کنار
عاجلا میل عقاب ما نکرد
بل تانی کردمان از رحمتش
کرد با ما حلیم از راه کرم
حمد توایی که بر ما رهنما
گر نبودی فضل او کی می نمود
فضل او را گرنه واثق می شدیم
غیر توبه کز بلا آید بر راه
شد هر آئینه بلایش نزد ما
من او بر ما عظیم این توبه کرد
کی چنین بد سنت پیشینان
کرد وضع از ما ز راه لطف و جود
جز بقدر وسع تکلیفی نکرد
حجتی بر ما فرو نگذاشته
هالک از ما آنکه از او راغب است
حمد مر او را به آنچه طالبین
از ملایک آنچه اقرب باشدش
هر که را خوشنودتر از شاکرین
گوهر حمدی که آید در بها
همچو فضل رب ما بر ما سواه
حمد مر او را بجای این نعم
هم بجمله بنندگان از سابقان
عد آنچه علم او گشته محیط
جای هر یک ز آن عدد اضعاف آن
آنچه سوی متتهایش نیست حد
غایتش را نارسا پای خیال
وصله سوی طاعت و عفوش بود
هم وسیله سوی غفرانش شود
حافظ و حامی بود از نعمتش
آن سپاسی که ظهیر طاعت است
تاویه حق را نکویاورد

طیبات رزق بر ما ثبت کرد
علم ربانی عطا کرد از شهود
تا ببیند طاعت مردان مرد
کز کدامین شکر آید در شهود
بر متون زجر او گشته سوار
آجلا قصد عذاب ما نکرد
بازگشت ما غرض از رافتش
وز کرم نگشودمان باب نقم
آمد و از توبه آمد روگشا
ره نمائی توبه بر درگاه جود
از کجا بر توبه شایق می شدیم
بنده را کو رهنما سوی اله
نیک از این توبه مشکل گشا
فضل او بر ما جسیم این توبه کرد
در مقام توبه کردی قتلشان
آنچه ما را طاقش در جان نبود
جز بر راه یسر تعریفی نکرد
حاجت عذر از میان برداشته
ناجی از ما آنکه او را طالب است
حمد گویند از سماوات و زمین
از خلایق آنچه اکرم آیدش
هر که او مقبول تر از ذاکرین
فاضل حمد همه خلق خدا
همچو حمد اللّه بر ذات اله
که بما انعام فرمود از کرم
هم بزمیره مخلصان از لاحقان
از همه اشیا مرکب یا بسیط
سرمدی تا روز محشر جاودان
آنچه را عدش نیاید در عدد
مدتش را انقطاع امری محال
سوی رضوانش سبب را مستند
هم طریقه سوی جناتش بود
ایمنی بخشش از غضب و زهیبتش
حاجز و مانع ز هر معصیت است
در وظیفه حق حق یاور شود

آن سپاسی که سعید آئیم از آن
واصل نظم شهیدان سعید
او حمید است و ولی لایزال
ای که داری قلب روشن در نگر
بودی آن را بعد از آن کردی بیان
سلم الله علیه ما حمد

اولیا را روسفید آئیم از آن
از سیوف دشمنان او شهید
او مجید است و علی ذوالجلال
از شهادت رتبه‌ای برتر اگر
شاهد حمد آن شهادت را نشان
حامد من نعمة الرب صمد

درود بر پیغمبر(ص)

این درودی بر محمد و آل اوست
حمد او را که بما منت نهاد
تصلیه بر او و بر آل گرام
امتان ماضیه زین برکنار
اقتداری که ز چیزی ناتوان
اقتداری که نگردد فوت از آن
کرد بر ما ختم فیض کاینات
کرد ما را شاهدین بر منکرین
شاهد ناسیم ما امت وسط
یا الهی بس درودت بیعدد
آن امین وحی حق جل جلال
پیشوای رحمت و قائد بخیر
همچنانکه جان و تن را در تعب
دشمنی را کرده ظاهر دعوتش
در رضای تو بجننگ اقرین
دورکرد از خویش نزدیکان و خویش
ابعدین را شد ولی در کار تو
خود ز تبلیغ رسالت در تعب
اهل دعوت را همی مشغول پند
دور شد از موطن رحلتش روان
خواستش جز عزت دینت نبود
تا مهیا شد بقصد دشمنان
پس به استفتاح امرت شد پیا
در میان ملکشان شد با سپاه
تا ظهور امر تو بنمود رو
مشرکون را گرچه بد مکروه این
یا الهی جاه او فرما بلند

کز ودود این بر محمد و آل اوست
از محمد و آل او خیرالعباد
بر امام سادات و قادات امام
هم قرون سالفه از اقتدار
نیست گر باشد عظیم القدروشان
هیچ چیز از چه صغیر است و نهان
بر جمیع ما خلق از ممکنات
غالب از منش بجمله کافرین
شاهد ما شد رسول از این نمط
بر محمد و آل ای رب احد
آن نجیب خلق از حسن و کمال
آن کلید برکتش بی ریب و ضیر
بهر امرت داشته در روز و شب
سوی تو با خاصان قریبتش
وز رحم ببرد در احیای دین
از جحود و خواند دوران را به پیش
اقرین را خود عدو ز انکار تو
در تعب از دعوت اقرار رب
سوی غربت شد به این زنجیر و بند
وز انیس و قوم و خویش و خانمان
خواست یاری از تو بر کفر و جحود
تا تمامی یافت امر درست ز آن
یافت قوه ضعفش از یاری خدا
پس هجوم آوردشان در جایگاه
تا ردیف کلمات آمد علو
گرچه بد مکروه این بر مشرکین
زین تعبها کآمدش پنهان زپند

تا مساوی نایبش در منزلت
نه ز نزدیکان ملک نه انبیات
ز آل پاک و امت خاص کرام
اعظم از آنچهش نمودی وعده باز
ای نفاذ امر خاص ذات تو
ای که بدها را بسی نیکی دهی

تا مماثل نبودش در مرتبت
واشناسانش بجمله اولیات
و آن شفاعات نکو یوم القیام
اکرم از آنچهش نمودی سرفراز
ای وفای قول در آیات تو
پس تو ذوالفضل العظیمی تو شهی

درود بر ملائکه مقرب

حاملین عرش راهست این درود
حاملین عرشست ای رب شکور
نه ز تقدیست ملالت یارشان
نه به امرت کرده تقصیر اختیار
صاحب صوت سرافیل آنکه هست
منتظر از توبه اذن امرکار
تا کند آگاه از یک دم دمی
صاحب جاه و مقامات رفیع
مهبط وحی تو جبریل امین
نزد تو وز قرب تو قربت رسان
و مر آن روحی که می باشد علی

بر ملایک از مقرب هر که بود
که ز تسبیح توشان نبود فتور
نیز عبادتت کلالت یارشان
نیز تجبر در توشان غفلت بکار
شاخصش دیده ز جام امر مست
در خلول امر تو در انتظار
خفتگان گور را صرعی همی
از تو میکائیل آن ذات رفیع
آن مطاع اهل افلاک و مکین
بر همه اهل زمین و آسمان
بر ملکه های حجابات جلی

حجابها

از حجب توضیحی آمد در قلم
از امیرالمؤمنین سلطان جود
اول آنها همه هفت آمده
و آن حجب را غلظت و بین هر کدام
هر حجابی را ملایک حاجین
قوت هر یک مساوی قوتین
و آن حجب بعضی است ظلمت بعض نور
بعضی ابر و بعض برق و بعض رعد
بعضی از آنها عجاج و بعض آب
مختلف هست این حجب وز غلظشان
پس سرادقهای سلطان جلیل
هست سبعون الف از افرشتگان
پس سرادق فخر و دیگر کبریا
پس سرادقهای جبروتی نشان

هست تفصیلی که میسازم رقم
کاینچنین تفصیل فرمود از شهود
ثانی آنها کمش سبعون شده
در مسیر افتاده خمسائة عام
هست هفتاد الف ذوالقوه متین
قوتین دو کوران ثابتن
بعض آنها نار و بعضی دود کور
بعض ضوء و بعض ریگ و کوه سعد
بعضی آنها ر و حجاب اندر حجاب
سیر سبعین الف خود بدهد نشان
که بود ستون و هر یک را وکیل
بین هر یک را همین عدت نشان
پس سرادق عظمت قدس علا
پس سرادق نور ابیض بعد از آن

پس سرادقهای وحدانیت است
پس حجابی که بود اعلا بنام
گفت پس او را عمرکای بوالحسن
بهر آن روزی که در آن روز ما
گفت ابن الفارسی کاین پرده‌ها
نزد پس این پرده‌ها پرده نشین
لامکان را کو مکان و پرده چیست
خلق را کی قدرت تقدیر این
هان خلیلی زین بیان رمازکو
با بصیرت هر که جانش هست یار
هر که را چشم حقیقت و نشد
هم مرآن روحی که آن از امر تست
حضرت صادق چنین فرموده است
گفت روح الامر خلق اعظمی است
با کسی از من مضمی جز با حیب
ربنا صل علیهم و علی
آن امینان رسالات بجد
ماندگی نبود قرینشان در امور
در خشوع ابصارشان اندر حضور
طول رغبتشان بجان فیما لدیک
از بزرگی و زکمال کبریات
آن ملایک کز نظر سوی جحیم
همزبان گویند سبحان الزکی
بس درود از تو بر ایشان باد و باد
حاملان غیب سوی انبیات
آن ملایک که نمودی خاص خود
جایشان دادی در اطباق سما
تا که امرت بر قیام آرد قیام
و آن موکلهای باران و سحاب
شایعان برف و باران بر زمین
هم موکلهای کهسار ارتباط
هم موکلهای مکیال مطر
هم رسولانت سوی اهل زمین
هم به کتاب کرام نیک ذات
بر فرشته مرگ و بر اعوان او

سیر سبعین الف شان کمیت است
منقضی شد چون رسید اینجا کلام
باز هشتی مابقی را در سخن
می‌نیمت که گوئی ماجرا
بسته بر عظمت علوکبریا
ذات هو باشد تعالی الله از این
از مکان و پرده و صفش ملحدیست
فتعالی الله رب العالمین
رمز این تیان که داند بازگو
باز یابد زین مراتب رمزکار
از علی سوی علی اعلا نشد
امرها ز آن امر از امرت درست
زنگ این مشکل ز دل بزودده است
اعظم از جبریل و میکائیل نیست
برائمه نیز می‌باشد مجیب
آن فرشته‌های سکان سما
که نگرده رنجشان حاصل ز جد
وز امور هیچشان وهن و فتور
قصدشان انوار تو نزدیک و دور
مولعان در ذکر آلائی تولیک
خاکساران وز جلالت جمله مات
اهل عصیان را در آن نار الیم
جانیاوردیم حلق بندگی
خاصه بر روحانیان قرب شاد
آن امینان وحی را بر کاینات
بی نیاز از خواب و خور ز اخلاص خود
در نواحی سماوات علا
و عده و عهد و وعید آید تمام
باسحاب و رعد از ایشان آب و تاب
بر خزاین بادهای از خازنین
هم معرقهای مثقال می‌آید
هر مطرکان را طلاطم بیشتر
از بلای خیر و شر بر آدمین
هم به حفاظ کتاب کاینات
بر نکیر و منکر آداب جو

بر بشیر و بر مبشر از غفور
طایفان بیست معمور از جهان
آن ملایک کانچه فرمانت بود
قایلان اهل جنت را سلام
و آنچه را ذکرش نیاید در زبان
از تو و معلوم نبود امر او
و آنکه از ایشان بعالم مشرفند
اندر آن روزی که آید هرکسی
صل یا رب علیههم آن درود
یا الهی چون درودت بر مزید
هم رسانیدی ز ما بایشان درود
که گشودی ز آن بما از قول راد

هم برومان مخبر اهل قبور
مالک و رضوان و خدام جنان
سر نیچند و کنند از جهد و جد
ملقیان اهل دوزخ را به سام
و آنچه را معلوم ما نبود مکان
در هوا و در زمین و آب جو
در عوالم امر تو بیچون و چند
قائم و شاهد به کار خود بسی
که فزاید بر کرامتشان ز جود
بر ملایک بر رسل یک یک رسید
بس بر ایشان کن درود از عین جود
در مناقب تو کریمی و جواد

درود بر اتباع رسل

این درود آمد بر اتباع رسل
یا الهی تابعین مرسلین
بر گواهی غیب از امر رشاد
جمله مشتاق لقای مرسلین
که در ایشان از رسولی رهنما
از زمان آدم آن خاص ولی
از ائمه رهنما سوی هدا
یادشان بنمای از غفران همی
یا رب اصحاب محمد را خصوص
آن کسانی کز ره احسان شدند
خدمتش را با شتاب از فخر و شوق
از رسالت گوشزد تا کردشان
از پی اظهار کلمه حق او
فارغ از ازواج و اولاد آمدند
در ثبوت حجّت پیغمبری
منطوی جان در محبت تو بتو
چنگ چون در عروه حبش زدند
از عشایر هجرت آمد در میان
پس خداوند از راه التفات
کز فراموشان نمانند از حضور
ز آنچه را در راه تو بگذاشتند

بر صدقهایشان اندر سبیل
و آن صدقهایشان ز اهل یقین
نزد تکذیب معارض از عناد
هر زمانی از ره تحقیق و دین
داستی بر پا دلیلی بر هدا
تا زمان خاتم آن یار علی
پیشوا و قاید اهل تقا
شادشان فرمای از رضوان همی
حسن یاریشان بختم دل فصوص
یاریش را از دل و جان آمدند
دعوتش را مستجیب از وجد و ذوق
چشم بستند از عیال و خانمان
تا شود ملک از ظهورش کامجو
قاتل آبا و از اینا شدند
در ظهور دعوت داد آوری
محتوی دل بر مودت سو بسو
چون بسایه قربتش ساکن شدند
اقربا را جان ز قربت بر کران
سوی ایشان بنگر از عین رضات
ای فراموشی ز اوصاف تو دور
و آنچه را از امر تو برداشتند

جامعان خلق گشته بر درت
سعیشان مشکور دار از هجر جان
وز سعه بیرون شدن در راه دین
و آن کسان که پیشی از تو یافتند
وصل از احسان کن به ایشان رینا
آن کسان کز صدق گویند و صفا
که ز ما سبقت به ایمان داشتند
در گذشته از جهان بر قلب صاف
نه زریبی در بصیرتشان خلل
پیرو آثار ایشان با یقین
مؤمنین را نیک دادندی پناه
یا الهی تابعان این گروه
دین ایشان دین ایشان بی نفاق
مقتفی نه متهم بر پیشوا
تابعین این گروه تابعین
صل یارب علیهم وعلی
و بر آنان کت مطیع و بنده اند
از معاصی و انگشائی بهرشان
بازداریشان به آن از کید جان
وز طوارق روز و شب داری نگاه
آوری مبعوثشان بر اعتقاد
طامع اندر آنچه می باشد ترا
تا که آیندت ز جان رغبت کنان
زهد بخشیشان ز وسع با عجل
مسئد زندگی از بعد موت
عافیت بخشی به آن از فتنه ها
جای بدهیشان سوی امن و امان
ای که از نورت نگردد منقضی
بر محمد و آل او رحمت رسان
ای که باشد گنجهای رحمت
بر محمد و آل او رحمت رسان
ای بریده از رخت تار نظر
بر محمد و آل او رحمت رسان
ای که باشد از جلال کبریات
بر محمد و آل او رحمت رسان

داعیان سوی تو با پیغمبرت
در ره تو از دیوار و خانمان
سوی تنگی معیشت از یقین
در ره اعزاز دین بش تافتند
وصله احسان به احسان رینا
رینا اغفرلنا و اخواننا
سوی تو میل از دل و جان داشتند
عاشقان جان فدای بیگزاف
نه ز شکی اختلاج اندر عمل
با یقین روشن و نور مبین
ناصر ایشان ز صدق و قصد راه
کز ره احسان نشد جانمان ستوه
راه ایشان راه ایشان باتفاق
ز آنچه ایشان را رسید از اهدا
تابعین ز امروزشان تا روز دین
جمله ازواج و بر ذریه ها
آن درودی که از آن عصمت برند
باب وسعتها بروضات جان
یارشان باشی زیاریشان بجان
غیر آن طارق که خیر آرد بر راه
از تو با حسن امید و جان شاد
تارک از هر چیز نزد بنده ها
تا که آید از توشان رهبت بجان
دوست سازیشان عمل بهر اجل
سازی آسان کربهاشان وقت فوت
از ورود آتش و طول بلا
از مقیل متقین اندر جهان
هر عجایب کز عظم آمد مضمی
وز نقم آزادمان فرما به آن
لایزال از لقای رحمت
بهره ما کن نصیبی اندر آن
دور از دید تو دیدار نظر
کام ما را باده قربت چشان
بر رخ قدرت همه اخطارمات
وز کرامت با خاطر دریابمان

ای که ظاهر هستت از باطن خبر
بر محمد و آل او رحمت رسان
بی نیازی بخشش ما را ربنا
کافی ما باش با وصل عطا
تا که جان رغبت نیارد سوی کس
تا بدل وحشت نیارد بخل کس
یا الهی ای حکیم غیب دان
کید فرما بهر ما بر دشمنان
مکرکن از یاری ما بر عدو
بخش دولت بهر ما بر دوستان
تصلیه کن بر محمد و آل آن
حفظ کن ما را به استحفاظ نور
هر که را از تو وقایت سالم است
هر که را قرب تو شد حاصل بجان
ای مساکینت سلاطین در وجود
بر محمد و آل او رحمت رسان
جان ما از صید شیطان باز دار
جز بفضل قوتت ای کار ساز
پس محمد و آل را فرما درود
ای عطا داران عالم باعطیات
پس محمد و آل را فرما درود
جز تو نبود مهتدین را اهتدا
پس محمد و آل را فرما درود
هر که را مولا توئی و راهبر
هر که را نقد عطایت کرد خاص
هر که را آمد هدایت رهنما
پس محمد و آل را رحمت رسان
بی نیاز از غیر خود ز ارفاد خویش
یا الهی بر محمد و آل آن
وز کرم فرما سلامت قلب ما
جسمها در شکر نعمت ناتوان
یا الهی بر محمد و آل آن
وز دعوات سوی خود گردانمان
وز خواص خاصین نزدیک خویش
ساقیا ای عکس جامت از ضیا

باطن از ظاهر برت تابنده تر
جان ما رسوا مکن پس زین و آن
باسخایت از سخای اسخیا
از بلای وحشت بخل و غطا
نعمت بذل تو جان را سود بس
وصله فضل تو دل را انس بس
بر محمد و آل او رحمت رسان
نه که بر ما کید از ایشان رسان
نه که گردد عاید ما مکر او
نه که صرف دشمنان سازند آن
پس وقایت جان ما کن ز امتحان
رهنمای قرب و از دوریت دور
و آنکه را از تو هدایت عالم است
سالم است و عالم است و غانم آن
ای شیاطینت مساکین در نمود
واکفنا حد بلا یاء الزمان
خان ما از قهر سلطان باز دار
در جهان کس رانگشته کار ساز
واکتفای کار ما فرما ز جود
سایلان رافیض بخشش از حسن ذات
وز عطا بر جان ما بخشا وجود
جز بنور وجه تو راه هدا
رهنما فرما بمان نور شهود
نیست از خذلان خزالش ضرر
نیستش از منیع مناع انتقاص
نارد اضلال مضلینش غوا
وارهان ما را بعزت از کسان
رهنمای راه حق زار شاد خویش
هر زمان بفرست رحمت بیکران
ملتزم در ذکر تعظیم خدا
بر زبانها وصف منت توأمان
رحمتت بفرست بیحد جاودان
از هدات دالین بر تو ز جان
ای ز هر بخشنده ای رحم تو بیش
نور چشم عاشقان صیح و مسا

مطربا ای ساز چنگت زیروزار
ساقیا ای آفتاب عاشقان
مطربا ای راحت جانها دمت
عاشقان لب تشنه جام تواند
ای زکامت نای هستی دم رسان
کام بگشا ای روان مشتاق را
تا کنم مستانه سر صبح و مسا
حمد شاهنشاه ملک اقتدار
آنکه بنهاده تمیز اندر میان
شکل چه این صورت پاکی سرشت
جان چه آن مطلوب روضات جنان
شکل از این معنی است جان قالبیت
یار یکدیگر چو روز و شب مدام
هر یکی را حد محدودی نوشت
آن از این گیرد تمتع این از آن
بندگان اخلاق نیک و بد ترا
گسترید از بهر ایشان مهد شب
کرد آن را بر تن و جانشان لباس
تا بود آرامگه آن بهریشان
و آفرید از بهریشان نور نهار
تا عیان یابند از آن اسباب رزق
در زمینش تا شوند از سایران
دو جهان رمز آمد از غیب و شهود
تا شود اخبارشان ظاهر بدین
تا بیند کز صمیم قلب و جان
در مراتب فرضهایش چون بوند
تا جزا بدهد به بدکاران مرآن
تا کند ز احسان به احسان پیشگان
احسن احسان صراط مستقیم
آن صراط راست چه وجه الله است
رینا بنمای ما را راه راست
موصول شهر هدا نور امام
پس ستایش مرتورا ای پادشاه
ز آنچه آوردی برون از ظلمه نور
از مطالب قوتها از آن بصیر

قوت جان بیدلان لیل و نهار
شوق جامت برده تاب عاشقان
راحت جانها دم زیر و بمت
بیدلان دلداده کام تواند
ای ز جامت جان مستی دم کشان
جام بخشا ای توان عشاق را
با نوای راست تحمید خدا
اقتدارش خالق لیل و نهار
روز و شب را کرده رمز شکل و جان
آن مثال قالب خاکی سرشت
طالبش غرفات جنات حسان
جان از این صورت روان طالبیت
عاشقانه رفته در هم صبح و شام
هر یکی را آمد ممدودی به هشت
بهر تقدیر معاش بندگان
نیک و بد در نیک و بد آرد ترا
تا سکون یابند از رنج و تعب
چید بهر خواب و راحتشان اساس
لذت و شهوت بجان آید از آن
تا از آن بینند فضل کردگار
بازگردد هر طرف ز آن باب رزق
عاجل و آجل به امر دو جهان
زین بیان اصلاحشان دارد نمود
تا که مؤمن آید از راه یقین
در ره طاعات چونند و چسان
در مواقع حکمهایش چون شوند
کآمده ز اعمال جان و تن میان
احسن احسان خود فاش و نهان
هادی و منجی به جنت وز جحیم
مهتدی آنکس که از وجه آگه است
ان رهی که موصول شهر هداست
منجلی از طلعتش ظلمات شام
بر ظهور نور روز از شامگاه
با تمتع از ضیای روی هور
وز طوارق آفت اندر آن مجیر

مطلب اقبوات قوه در علوم
صبح بنمودیم ما هر شام را
و آسمانهای همه اشیا تو را
از سکون و حرکت و استادگی
آنچه بر شد بر هوا اندر هوات
آسمان چه خطرهای کامله
خطرهای کامله خلق حسن
صبح بنمودیم در قبضه تو جان
خود مشیت تو نموده جمعمان
در کف تدبیر تو گردان حال
نیست ما را قسمتی از کار خیر
یا الهی هست این روزی جدید
گرکنیم احسان به نیکی بگذرد
یا الهی بر محمد و آل آن
روزی ما حسن یاری کن ز روز
کن نگهداری ز بد کردن در آن
از جنایت کردن و کسب گناه
نیکوئیها مان در آن بس یار کن
پر نامابین آن از حمد و شکر
بارالها بر کرام الکاتبین
پر نما از نیکوئیها مان کتاب
بخشمان هر ساعت از ساعات روز
هم نصیبی ده ز شکر خود بجان
ای خداوند لطیف مهربان
بهره ور فرما پس از توفیقمان
بهر استعمال نیکیها همه
بهر شکر نعمت بی منتهات
واجتناب بدعت از دین نبی
حفظ بر اسلام و استقلال آن
یاری حق کردن و اعزاز دین
ناتوان را با توان بشتافتن

طارق آفات جهل این ظلم
هم همه اشیا تمامی کلهها
ارض و هرچه نشکر کردی آندورا
از علو و رفعت و افتادگی
آنچه در شد در زمین از کبریات
خود زمین چه خطرهای باطله
خطرهای باطله از ما و من
ملک و سلطان تو را اندر میان
باشد از امرت تصرفها بجان
بی قضایت امر ما امری محال
غیر اعطای تو نه اعطای غیر
شاهدی بر روزگار ما عتید
ور بدی آریم بدمان نشمرد
روز و شب بفرست رحمت جاودان
تا ببینم آن جمال دلفروز
کز بدی آید فراق اندر میان
از صغیره و ز کبیره یا اله
وز بدیها جمله خالی بار کن
کن عطا از فضل و احسان اجر و ذخر
ساز آسان کلفت ما مذنبین
نزدشان رسوا مکن در هر حساب
حظ و قسمی از عبادت دلفروز
شاهد صدق از ملایک در نهان
بر محمد و آل آن رحمت رسان
اندر این روزان شبان فاش و نهان
بهر استبعاد جمله سینه
و اتباع سنت اهل هدات
امر بر نیکی و نهی از بدروی
و انتقاص باطل و اذلال آن
رهنمائی راستی بر ضالین
بهر حق افتاده را دریافتن

پایان